

Ada 58 (6)

9

n.v.

8°

Xenophon

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ
ΚΥΡΟΥ ΑΝΑΒΑΣΙΣ.

Mit erklärenden Anmerkungen

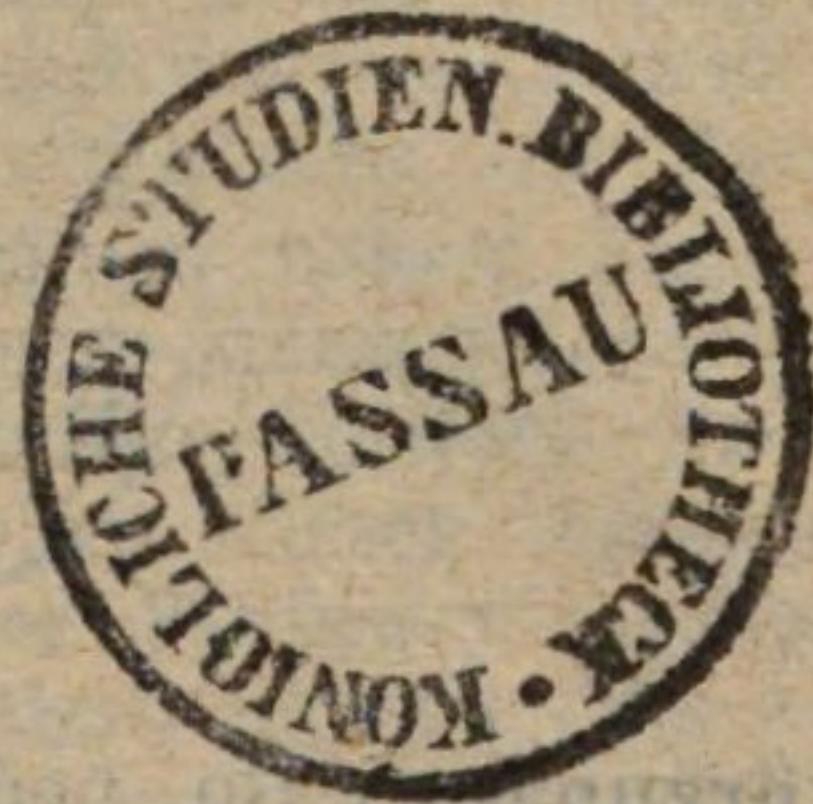
herausgegeben

von

K. W. Krüger.

Sechste verbesserte Auflage.

Das Recht zu einer englischen und französischen Uebersetzung
dieses Werkes behält der Verfasser sich vor.

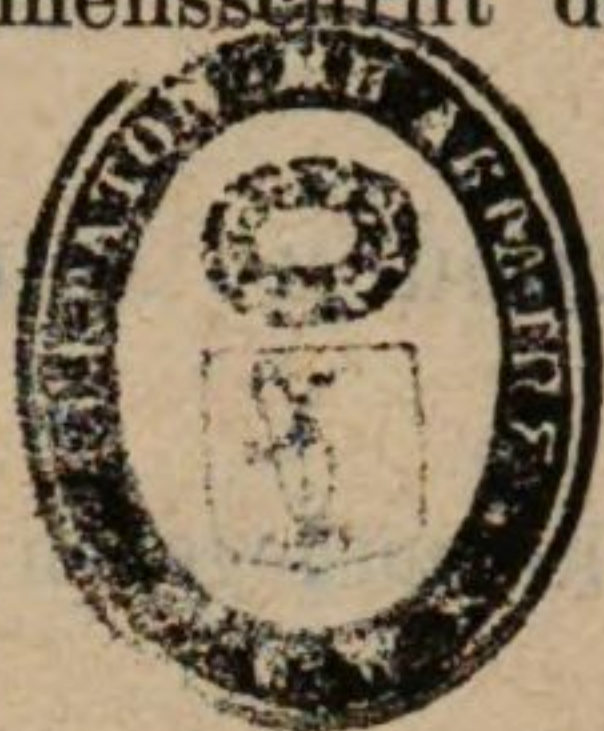

Berlin,

K. W. Krüger's Verlagsbuchhandlung.

1871.

Alle rechtmässigen Exemplare führen hier den Stempel und die eigenhändige Namensschrift des Verfassers.

Abkürzungen: Bo. bedeutet Bornemann, Br. Brodaeus, Di. L. Dindorf, He. oder Hr. Hertlein, Hu. Hutchinson, Kr. K. W. Krüger, Le. Leonclavius, Mo. Mosus, Po. Poppo, Seh(n). J. Schneider, Saxo, St. Stephanus, We. Weiske, Ze. Zeune.

Von K. W. Krügers Lexikon zu Xenophons Anabasis erscheint in Kurzem die vierte Auflage.

Ein Urtheil über die zweite Auflage.

Aus K. Sintenis Rec. der Auflage von 1845.

„Käme die Verwunderung, auch wo es die einfachsten Dinge gilt, nicht meist zu spät, so müsste man sich allerdings verwundern, dass es erst Madvig war, der die einleuchtende Wahrheit aussprach: Ein Schulbuch muss die reifste Frucht eines strengen und gründlichen Studiums der Wissenschaft sein, und: ein Schulbuch muss das Resultat gereifter Erfahrung sein. Legt man diesen Ausspruch als Massstab der Beurtheilung an das hier zu besprechende Buch, so giebt schon der blosse Name des Herausgebers die Gewähr für die Erfüllung aller zu stellenden Forderungen. Hr. Krüger gehört ohne allen Zweifel zu den einsichtigsten Kennern des Griechischen: ich darf für diese Behauptung nur auf seine Grammatik verweisen, die zu jenen feinen Büchern gehört, ut sibi quivis speret idem, das Resultat ausdauernden Fleisses und vieljähriger Vorstudien, von deren Umfang und Selbstständigkeit sich Wenige eine richtige Vorstellung machen mögen, freilich keine Schülergrammatik, aber in der Hand eines tüchtigen Lehrers eine Schulgrammatik, die trotzdem, dass ich manches anders wünschte, in ihrer energischen Kürze unglaublich viel mehr bildende Elemente enthält, als die dickleibigen Lehrbücher anderer, als deren Rivalin sie auftritt. Hr. Krüger giebt ferner zum dritten Male diese Schrift des Xenophon heraus; die erste grössere Ausgabe ist viel verbreitet und der Reichthum und die Selbstständigkeit der sprachlichen und sachlichen Erklärung allgemein anerkannt; eine zweite Ausgabe zum Gebrauch für Schulen mit deutschen Anmerkungen erschien im Jahr 1830, die seit längerer Zeit vergriffen, jetzt endlich in neuer vielfach veränderter Gestalt vorliegt. Wenn schon dieses alles das günstigste Vorurtheil für die Zweckmässigkeit dieser Bearbeitung zu erregen geeignet ist, so kommt als drittes wesentliches Moment noch das hinzu, dass der Verfasser selbst Schulmann gewesen ist und die Anforderungen, die an ein Schulbuch zu machen sind, aus eigner vieljähriger Erfahrung kennt. Dieser gewiss seltenen Vereinigung von begünstigenden Umständen also verdanken wir ein Schulbuch, das zu den vorzüglichsten gehört, die wir haben, ja dem ich an übender und bildender Kraft vermöge seiner eigenthümlichen Einrichtung kein anderes an die Seite zu setzen wüsste. Befähigt und befugt zu einer Beurtheilung aber glaube ich durch den Umstand zu sein, dass ich die Ausgabe seit einem halben Jahr in der Classe neben der Grammatik desselben Verfassers unausgesetzt brauche. Denn allerdings ist das, wenn auch nicht die einzige, so doch die wesentlichste Bedingung der vorzüglichen Brauchbarkeit dieser Ausgabe, dass die Grammatik beständig zur Hand sei, da der Verfasser ziemlich alles Grammatische durch Verweisung auf dieselbe abthut, hierbei eine Ausdauer beweisend die ich oft bewundert habe. Denn es gehört auch das zu den wesentlichen Vorzügen dieser Bearbeitung, dass es ganz gleich ist ob man die Lection in der Mitte oder mit dem Anfang beginnt; durch beständige Verweisung auf gleiche oder ähnliche Erscheinungen und die daran geknüpften Bemerkungen wird der Schüler in beständiger Thätigkeit erhalten. Indem sie ihn zur Selbstthätigkeit zwingt, erfüllt sie die wesentliche Aufgabe eines Schulbuches und wird dem Strebsamen und Fleissigen ein Sporn, dem Trägen und Faulen ein heilsames Kreuz.“

„Dass die Erklärung grösstentheils Sprachliches berücksichtige, ist schon angedeutet, doch keineswegs so ausschliesslich dass nothwendige sachliche Erläuterungen vermisst würden; alles aber wird in so kurzer und knapper Fassung gegeben, dass man mit Wahrheit behaupten darf im ganzen Buche sei kein Wort überflüssig, im Gegentheil glaube ich dass der Lakonismus mitunter zu weit getrieben sei und Hr. Krüger mit dieser seiner Kürze fast kokettire. Es scheint ihm eine ordentliche Befriedigung zu gewähren durch Schweigen zu sprechen, zu welchem Zweck er unter anderen Mitteln sehr glücklich die gesperrte oder ungesperrte Schrift anwendet; die nicht seltenen allgemeinen Bemerkungen sind Resultate der umfassendsten und, wie der Name des Verfassers verbürgt, gründlichsten Forschungen, die Beweisstellen aus anderen Schriftstellern jedesmal mit feiner Berechnung und Absichtlichkeit gewählt. Wo andere Zeilen verschwenden genügt Hrn. Krüger ein Wort: dies gilt besonders von der sehr häufig benutzten Erklärungsweise durch ein oder einige deutsche Worte, in denen man ja nicht glauben möge, nichts als eine blosser Uebersetzung suchen zu dürfen.“ — „Das bisher Angeführte sollte hauptsächlich die Aufmerksamkeit auch derer auf diese beste aller Schulausgaben der Anabasis richten, welche in ihr bloss die Bedürfnisse der Schule berücksichtigt glauben konnten. Ist das natürlich auch vorzugsweise der Fall, so hoffe ich doch dargethan zu haben dass hier Jedermann etwas lernen könne. Angehängt ist (wie schon in der ersten Ausgabe) ein Wörterverzeichnis zu den Anmerkungen, ein grammatisches und ein geographisches Register, letzteres, wie das kurze Nachwort sagt — eine Vorrede fehlt — verdankt seine Verbesserungen Hrn. Dr. Kiepert, von dem die alte Geographie sehr Bedeutendes zu hoffen habe.“

Wenn in Zukunft Jemand meine Bearbeitung der Xenophontischen Anabasis oder irgend ein anderes meiner Werke herauszugeben sich bewogen findet, wozu nur meine Erben die Erlaubniss geben können, so soll er darin, augenfällige Versehen abgerechnet, Nichts streichen oder verändern. Wohl aber mag er gediegene Verbesserungen und Zusätze am Ende des betreffenden Werkes auf einzelnen Blättern mittheilen. Vae non obtemperaturis!

Heidelberg, 29/7. 71.

K. W. Krüger.

Nachwort zur fünften Auflage.

„Nachdrückliche Warnung 1) vor einem schlechten Buche ist ein Dienst den man dem gemeinen Wesen leistet.“ A. d. Stahr.

„Positiv und abschreckend gegen den Stümper.“ Lessing.

Der Druck meiner fünften Auflage der Xenophontischen Anabasis war fast vollendet als ich zu meiner nicht geringen Ueberraschung erfuhr dass es für mich viel vortheilhafter gewesen wäre das Werk — nicht drucken zu lassen. Herr Vollbrecht nämlich hat die Entdeckung gemacht dass meine Schulausgabe „nur für Lehrer Werth“ habe. Da nun aber die meisten Lehrer die mein Werk gebrauchen sich schon im Besitze einer frühern Ausgabe desselben befinden und bei ihrer kärglichen Besoldung auf Anschaffung neuer Auflagen meistens verzichten, so werde ich eben nur Maculatur gedruckt haben²⁾, wenn Herrn Vollbrechts Urtheil gegründet ist. Und wer wird daran zweifeln, da Herr Vollbrecht, selbst Herausgeber des Xenophontischen Werkes, doch wohl die Befähigung seine Vorgänger zu beurtheilen besitzen muss und Niemand ohne Weiteres annehmen wird dass sein schneidendes Urtheil über meine Ausgabe nur eine eben so lakonische als energische oratio pro domo sei, lediglich ausgesprochen um den Absatz der seinigen zu befördern.

Auffallend ist es freilich dass sonst die Urtheile über meine Arbeit, für die ich jetzt seit länger als vierzig Jahren gesammelt und gedacht habe, ganz anders lauteten. Schon über meine Ausgabe von 1830 hat ein Mann mit dem ich nie weder ein Wort noch eine Zeile gewechselt habe, Herr Hiecke, in seinem Werke: Der Deutsche Unterricht auf Deutschen Gymnasien S. 115 sich so ausgesprochen: „Wie wenig Schulausgaben alter Klassiker besitzen wir bis jetzt, die sich an Zuverlässigkeit, Präcisiou, Sauberkeit und Klarheit mit der Anabasis von K. W. Krüger messen könnten, die so geeignet wären, den Lehrer selbst praktisch weiter zu bilden?“³⁾

Selbst Herr Prof. Breitenbach, der sich alle Mühe gegeben hat Herrn Hertleins Ausgabe dem Publicum neben, d. h. auf Kosten der meinigen zu empfehlen, erklärt doch (in den Jahrbüchern für Philol. u. Päd. 58, 2 S. 135) dass meine Arbeit „sich eben so durch den reichen und ge- diegenen Inhalt der Anmerkungen vor allen andern Bearbeitungen der „Anabasis auszeichnet, wie sie durch die zweckmässige Methode in der „Erklärung tonangebend⁴⁾ geworden ist.“ Eben so belobt er S. 152 die exacte Vollständigkeit meines Commentars, die Wahl der passendsten Parallelstellen und die Form der Anmerkungen.⁵⁾

1) Wer solche Warnungen den Augen der Schülern entrückt wissen will verlangt nur sehr naiv dass man die Geschäftsmacherei der Stümper möglichst wenig beeinträchtige. Warnungen der Art auf einzelne Blätter gedruckt verschwinden bald spurlos.

2) Wenn Lessing mit Recht sagt: „auch die glücklichste Autorschaft ist das armseligste Handwerk“, so ist unfehlbar die philologische Schriftstellerei, soweit sie bloss auf Lehrer berechnet wird, bei Weitem das allerarmseligste. Von meiner auch für Lehrer bestimmten Ausgabe der Anabasis, die sich ausgezeichnete Anerkennung und Anpreisung erfreut hat und für alle spätern Bearbeitungen, die meinige mitgerechnet, die Hauptquelle geblieben ist, habe ich vor etwa funfzehn Jahren den Rest der Exemplare, etwa dreihundert, angekauft. Der Absatz deckt bei Weitem nicht die Zinsen des gezahlten Capitals. Da an eine neue Ausgabe dieses Werkes nicht zu denken ist, so habe ich Manches was eigentlich nicht in eine Schulausgabe gehört in dieser mitgetheilt, damit es nicht verloren gehe.

3) Herr Hiecke hat offenbar eingesehen, was noch jetzt so Viele nicht begreifen, dass eine Schulausgabe nicht bloss eine Schülerausgabe, geschweige denn eine Eselsbrücke sein soll; dass eine Schulausgabe nicht bloss den Schüler unterstützen und anregen, sondern auch den Lehrer, der vielfach den ihm zurecht gelegten Stoff, den zu sammeln er selbst selten Musse genug hat, erst zu verwenden und zu verwerthen hat, mancherlei Ausbeute gewähren muss.

4) Tonangebend? Wie viele haben denn nur exegetischen Stil von mir gelernt? Gerade die neusten meiner Concurrenten sind die ungeschicktesten und tactlosesten.

5) Da nach Lessing „Nothwehr sogar Selbstlob entschuldigt“, so wird man es mir wohl verzeihen dass ich lobende Urtheile Andrer über mein Werk erwähne. Vgl. meine Schrift Ueber griechische Schulgr. S. 15. 17.

Aehnliche Urtheile könnte ich noch manche anführen, während, so viel ich weiss, früher Niemand die Unbrauchbarkeit meiner Arbeit als Schulausgabe behauptet hat.

Doch meine Lobredner werden sich geirrt haben. Das Urtheil eines Kenners ist gewichtiger als das aller Halbkenner, und wer wird zweifeln dass Herr Vollbrecht Kenner sei; Herr Vollbrecht, der zwar, so viel ich weiss, noch durch keine Leistung als Sprachforscher oder auch nur als Sprachkundiger bekannt ist, dessen Ausgabe der Anabasis aber mit einem nicht gewöhnlichen Erfolge nach kaum fünf Jahren eine neue Auflage erlebt hat. Wäre da nicht vox populi vox Dei? Oder sollen wir annehmen dass hier nur vox plebis sich ausspreche, gewonnen durch Ignoranten und Intriganten, wohl gar durch gemeinschaftliche Bemühungen profaner oder nicht profaner Cliques? Unter den vertrauenssüchtigen und daher so leicht täuschbaren Deutschen sind freilich Fälle der Art an der Tagesordnung; doch lassen sie sich, wie wahr und klar sie auch sein mögen, selten beweisen; was sich aber beweisen lässt, Herrn Vollbrechts Befähigung oder Nichtbefähigung zu einer Bearbeitung der Anabasis und zur Beurtheilung eines Vorgängers das wollen wir durch eine Kritik seiner sämtlichen Anmerkungen zu den ersten Paragraphen des 3 Cap. des 1 B. zu zeigen versuchen. Weiter ihm zu folgen wird nicht nöthig sein, da der ganze Commentar in gleichem Geiste geschrieben ist.

C. III. „Das meuterische Heer wird durch Scheinreden beschwichtigt und „durch des Kyros Versprechungen zum Weiterzuge bewogen.“ „Scheinrede“ würde, wenn das Wort vorkäme, etwas ganz Anderes bedeuten als was H. V. sagen will; der „Weiterzug“ ist ein eben so bedenkliches Wort als der Weitzug. — § 1. „Ursache und Ausbruch der Meuterei.“ Solche nichtssagenden Inhaltsangaben vor einem oder einigen §§ nehmen, consequent fortgesetzt, einen beträchtlichen Raum ein, der zweckmässiger verwendet werden kann. Doch von schriftstellerischer Oekonomie hat H. V. überhaupt keine Idee. — „ἡ στρατιὰ ist hier zugefügt, weil die Meuterei desselben Ursache des Aufenthaltes war.“ Der Grund ist nicht einleuchtend. — „οὐκ ἔφασαν. Aehnlich dem lat. negare negirt der Gr. das Verb. des Hauptsatzes, der D. das des Nebensatzes.“ Der Ausdruck „Aehnlich etc.“ ist schielend. Der Infinitiv ist kein Nebensatz. — „ἐπὶ τούτῳ im D. durch ein Adverbialpronomen.“ Dies dient zu nichts, wenn nicht die Bedeutung des ἐπὶ angegeben ist. — „ἵεναι, im D. ein ander Tempus.“ Eine Erklärung die nichts erklärt. „Subjectsaccusativ fehlt, weil das Subject des Hauptsatzes zu ergänzen ist.“ Muss der Schüler hiebei nicht denken dass εαυτὸν ἵεναι stehen könnte? — „τοῦ πρόσω, ähnlich das Deutsche: des Weges gehen, kommen.“ Ist denn diese Phrase noch allgemein üblich? — „ἐπὶ βασιλέα ἵεναι, impersonell, wie das Deutsche: es „geht gegen die Türken.“ Diese Erklärung giebt H. V. nach meiner Ausgabe von 1826; ich habe sie längst als entschieden falsch zurückgenommen. — „πρῶτος, s. 1, 2, 25 etc. προτέρα.“ Dort lesen wir: „Griech. u. oft auch die Lat. fassen als Zustand der Person, was wir als Umstand der Thätigkeit ausdrücken.“ Wer mag daraus den Unterschied von πρῶτος und πρῶτον etc. entnehmen? Es wird hier mit K. Matthiae πρῶτον zu lesen sein. — „ἐβιάζετο, Imperf. des conatus.“ Für den Schüler unklar. — „ἐβαλλον wegen des fehlenden Adverbialobjects s. 1, 1, 8 z. πέμπων und wegen der Stellung z. 1, 2, 26 z. δώρπασαν.“ Wer mag aus dem „Adverbialobject“ entnehmen dass τοῖς λίθοις zu ergänzen sei? Und was hat dieser Ausdruck mit dem πέμπων gemein? Zu 1, 2, 26 wird gelehrt: „Beachte auch die Stellung des δώρπασαν zwischen den beiden Objecten, was ad majorem emphasin geschieht.“ Abgesehen von dem verkehrten Ausdrücke wird man fragen, worin denn die Emphasis bestehen soll. — „ἐπεὶ ἤρξατο. Diese Stellung des Satzes markirt scharf den Zeitpunkt des Aufbruches.“ Mit so nichtigen Noten, die den Schüler nur verwirren können, ist H. V. sehr freigebig.

§ 2. „μικρόν Griechen und Latein. (parum abfuit) fassen räumlich auf, was wir durch „kaum“ bezeichnen.“ H. V. sorgt auch für schlechtes Latein. Die Verkehrtheit der Bemerkung bedarf keiner Kritik. — „μή

bleibt unübersetzt. Der Grieche setzt es, weil ein negativer Begriff vorhergeht.“ Der vorhergehende Begriff ist eig. kein negativer, sondern involvirt bloss eine Negation. — „δυνήσεται s. 1, 1, 4. zu ἔσται.“ Dort steht ὅπως μὴ ἔσται, hier ὅτι οὐ δυνήσεται, und so Verschiedenartiges vergleicht H. V. und findet beides ab mit der Bemerkung: „im D. ein ander tpus u. modus.“ — „συνήγαγ. — στρατιωτῶν. Umschreibung.“ Wozu das? — „ἐδάκρυε — ἔστώς und ὁρῶντες ἐθαύμαζον z. 1, 2, 18 ἰδοῦσα.“ Dort heisst es zu der sehr verschiedenartigen Stelle:“ übers. das Partic. als Verb. fin. durch ein Hptw. mit Präpos. zur Angabe des Grundes. Vgl. auch die Wortstellung beider Sätze.“ Eines J. Sincerus würdig.

§ 3. „Diese und die unten folgenden Reden sollen die Soldaten zum Weitermarsche bewegen, während sie den Worten nach ein Nachgeben aussprechen. Solche Reden heissen λόγοι ἐσχηματισμένοι, orationes figuratae. Schon in Homers Ilias kommen sie vor.“ Das „solche“ ist sehr unklar und verwirrt den Schüler um so mehr, da die nächste Rede zu den λόγοις ἐσχηματισμένοις gar nicht gehört. Beiläufig: Wie viele Reden der Art kann H. V. aus dem Homer nachweisen? — „ἐμοί, im D. das Pron. possessiv.“ Nur wenn man die betonte Stellung nicht ausdrücken will. — „φεύγοντα, Bedeutung s. 1, 1, 7 z. d. W. u. übers. nach 1, 1, 6 zu ἐπιβουλ. 1 oder 3“, wo wir die merkwürdige Lehre finden dass der absolute Genitiv, der hier gar nicht vorliegt, zu übersetzen sei „durch alle Arten von Nebensätzen.“ — Suche den Gedankengang der Rede auf und beachte die Ausdrücke und Wendungen, welche das Gegentheil erstreben.“ Nichtig und unverständlich. — τὰ τε ἄλλα ἐτίμ. Statt des stammverwandten Substantivs (s. z. 2, 1, 20 z. τὰ Λύκ. ἔθυσ.) werden oft auch Neutra der Adjectiva oder Pronom. fast wie ein Adverb dem Verb. beigegeben. Wir übers. solche entw. durch Präpos. mit ihrem Casus (so hier) oder durch Adverbia.“ Das „statt“ ist falsch, es muss heissen: nach Analogie der Fälle in denen etc. Errathen muss man dass vom Accusativ substantivirter Adjective oder Pronominaladjective die Rede ist. — „τε-καί. Uns genügt sehr oft eine einfache Verbindung oder Trennung, wo Lateiner und Griechen in Folge ihrer Neigung zu theilen und zu sondern, wo es nur immer thunlich ist, die Wechselbeziehung der Begriffe hervorheben und τε-καί, καί-καί u. s. w. setzen.“ Verkehrtheiten. — „λαβών bleibt unübersetzt.“ Nichtig. — „zur Sache s. 2, 6, 2 sqq.“ auch 1, 1, 9. — ἀλλ’ οὐδέ, zur Verstärkung des Gegensatzes für οὐ καί.“ Glaubte H. V. wirklich dass οὐ καί hier stehen könnte? Nicht einmal καὶ οὐ. — „ἐδάπανων, Imperf. nach vorhergehendem Aorist.“ Besseres oder gar nichts. — „Wie war das Wort 1, 1, 8 constr.“ In Commentaren wüsst’ ich kaum etwas Absurderes als solche Fragerei, Hn. V.’s Steckenpferd.

§ 4. „ἐτιμωρούμ. Obj. fehlt, s. 1, 1, 8 z. πέμπ.“ Beides ist wesentlich verschieden. — „ὑπέρ, nach einer kriegerischen Anschauung ficht der, welcher über einem steht, auch für diesen, zum Besten desselben.“ „Der über einem steht?“ Das hätte man gedacht? — „μεθ’ ὑμῶν. Warum nicht σύν c. Dat.“ H. V. hat richtig gefühlt dass er das leichter fragen als sagen könne. — ἐξελαύν. nach 1, 1, 6 z. βουλευομ. 3.“ Dort jedoch (zu ἐπιβουλ.) erfährt der Schüler dass er den abs. Ge., der hier doch nicht steht, durch „alle Arten von Nbsätzen“ ausdrücken könne. — „ἐπειδὴ — ἐκάλει. Zeitsätze können oft durch Subst. mit einer Präp. übers. werden.“ Mehr als entbehrlich. — „ἀνθ’ ὧν, Attract. des Relativs, indem es in den Casus des ausgelassenen Demonstr. tritt.“ Das wird dem Schüler nur verständlich, wenn ihm gesagt wird dass der Grieche z. B. μέγала εὖ πάσχειν sagt.

§ 5. „προδόντα und ψευδάμενον nach 1, 1, 6 z. ἐπιβουλ. 1, dem folgenden Inf. zu coordiniren und so die Constr. des Acc. c. Inf. aufzugeben.“ An der citirten Stelle heisst es der absolute Genitiv, der aber hier gar nicht steht, müsse übersetzt werden: „durch ein Substantiv mit oder ohne Präpos.“ Wie der Schüler dabei das „Coordiniren“ und „Aufgeben“ verstehen könne ist schwer begreiflich. — „μεθ’ ὑμῶν εἶναι entspricht ganz dem τῇ-χρησθαι.“ Damit will H. V. nach Hn. Kühner die Lesart εἶναι rechtfertigen, der die Bedeutung dieser Redensart widerspricht. Offenbar ist hier ein Begriff der dem σύν ὑμῖν εἶπομαι § 6 gleichbedeutend ist und

also *ἔναι* erforderlich. — „αἰρήσ. — πείσομαι, Chiasmus, s. 1, 2, 15 z. *ἐκέλευε* einen ähnlichen.“ Dort heisst es: „in diesem Satze bilden die Inf. die innern Glieder, die Accus. die äussern eines Chiasmus.“ Dergleichen kritisire wer Lust hat. — *ἐρεῖ*. Unsere Hilfsverben sollen, wollen, können, mögen, müssen drückt der Grieche nicht durch besondere Verba, sondern durch Hauptverben in den verschiedenen modis aus.“ Giebt es denn im Griechischen kein *δεῖν*, *χρῆναι*, *βούλεσθαι*, *μέλλειν*, *δύνασθαι* etc.? Und was wird durch die Angabe „in den verschiedenen modis“ bestimmt? Besser nichts als Nichtiges oder Unbestimmtes und Halbwahres. — „ἀγαγών u. *προδούς* übers. nach 1, 1, 6 z. *ἐπιβουλ.* 3.“ Schon oben besprochen. So häufige Wiederholungen derselben Sache sind unnütz, selbst wenn auf Richtiges zurückgewiesen wird. — „Beachte die Stellung der Obj.“ Wozu dient das? — „εἰς τ. βαρβ., s. 1, 1, 11 z. *εἰς Πισιδ.*“ Dort heisst es: „Nam des Volks statt des Landes, wie bei Caesar.“ Nur bei Caesar?

§ 6. „ἀλλ' ἐπεὶ — πείσομαι. Mit der anaphorischen Wortstellung ist Chiasmus der Verba vermisch.“ Worin die „anaphorische Wortstellung“ liege, mag man errathen; einen Chiasmus wird Niemand finden der einsieht dass *πείσομαι* hier nicht das Futur von *πείθομαι* sondern von *πάσχω* ist. — „Beachte auch die Wortstellung des folgenden Satzes: *νομίζω — ἀλέξασθαι.*“ Was wird denn mit solchen, bei Hn. V. sehr zahlreichen Bemerkungen gewonnen? — „ὥς ἐμοῦ ἰόντος eine adverbiale Bestimmung zum folgenden *οὕτω*, während wir einen Objectssatz gebrauchen.“ Eine solche Note wird das richtige Verständniss der Stelle eher stören als fördern. — „καὶ ὑμεῖς. Wegen der Ergänzung s. 1, 2, 15 s. *ὥς νόμ. αὐτοῖς.* Dort steht: „Welche Form ist aus dem folgend. *ταχθῆναι* zu ergänzen?“ Solche Zusammenstellung sehr verschiedenartiger Erscheinungen sind nur geeignet Wirrköpfe zu bilden. — „οὕτω — ἔχετε. Durch Stellung und Umschreibung betont; denn *οὕτω* fasst den Inhalt des vorangehenden Participialsatzes mit Nachdruck zusammen.“ Nöthiger wäre es gewesen vor einem Missverständniss des Ac. zu warnen.

§ 7. „οἱ τε αὐτοῦ — ἄλλοι, erläuternde Apposition.“ Richtiger spricht man in solchen Fällen von einer distributiven Apposition. — „οἱ ἄλλοι kurz für *οἱ τῶν ἄλλων στρατηγῶν στρατ.*“ Das *στρατ.* bliebe besser weg. — „ὅτι — πορεύεσθαι, exexegetischer Satz z. *ταῦτα.*“ Richtig. — „πορεύεσθαι, mit Futurbedeutung.“ Eine Erklärung die nichts erklärt. — „λαβ. — σκευοφ., s. 1, 2, 2 z. *λαβ. τὰ ὅπλα.*“ Dort heisst es: „*λαβ. τὰ ὅπλα* mit Sack und Pack; in voller Kriegsbereitschaft.“ So verkehrt zu erklären konnte nur Hn. V. einfallen. — „παρὰ δὲ Ξενίου. Nur die Bestimmung des woher angegeben, das Verbum liegt prägnant in *ἐστρατοπεδ.*“ Dass dies unmöglich sei ist einleuchtend.

Ich kann es nicht über mich gewinnen Hn. V. noch weiter zu begleiten. Auch wird es unnöthig sein. Ex ungue leonem. Mir ist in der betreffenden Literatur kein Commentar bekannt, der in sprachlicher Hinsicht eben so viel Unwissenheit, in logischer eben so viel Mangel an Schärfe und Präcision, in didaktischer eben so viel Tactlosigkeit verriethe. Wenn H. V. in der Vorrede den Herren Nägelsbach, Wieseler, Dietsch, Ameis und Hartmann für ihre Unterstützung durch Rath und That Dank sagt, so ist es sehr zu bedauern dass sie ihm nicht vor allen Dingen den guten Rath gegeben haben sich selbst gewissenhaft zu prüfen ob seine Kräfte und Studien ihn befähigten sich auf ein Gebiet zu wagen auf dem mit Ehren aufzutreten keine leichte Aufgabe war. Wenn diese Herren ihn etwa zu der Arbeit angeregt haben, so sind sie Mitschuldige einer Beschimpfung der Deutschen Philologie durch ein Stümperwerk. Was von der Gewissenhaftigkeit oder den Kenntnissen der Lehrer die eine solche Ausgabe in den Händen ihrer Schüler dulden oder gar sie ihnen empfehlen zu halten sei mag Jeder sich selbst sagen. Vor solchen Arbeiten zu warnen ist nicht bloss eine wissenschaftliche, es ist selbst eine moralische Pflicht, die Jedem obliegt dem sich zu ihrer Erfüllung eine Veranlassung bietet. Schlechtes schonen heisst das Gute beeinträchtigen. Was gutmüthige Schwäche, entweder durch Weichherzigkeit oder durch Intriganten und Cliquenmacher irre geführt, darüber urtheilt kann nicht in Betracht kommen.

Nachwort zur sechsten Auflage.

Dass meine Arbeit auch von den neusten Concurrenten nichts weniger als übertroffen ist, scheint anerkannt zu werden. So urtheilt über Eine derselben ein sehr kundiger Recensent:

„Es findet sich (bei Hn. R.) eine Fülle von Wunderlichkeiten, ein auffallender Mangel an Sinn für das Richtige und Wahrscheinliche, bei ungewöhnlicher Aufmerksamkeit auf das rhetorische Element und feinere Beziehungen der Rede, häufig ein unerklärliches Abirren von dem einfachen und natürlichen Sinne einer Stelle, selbst bei ganz handgreiflichen Dingen. Und dazu fast überall statt klarer, scharfer Gedanken unklare rhetorische Phrasen. Wie in vielen andern Dingen, so ganz besonders in diesem Punkte sticht Hrn. R.s Arbeit bedeutend zu ihrem Nachtheile von der des gelehrten und feinsinnigen Krüger ab, die in ihrer präzisen Fassung ein unübertreffliches Muster eines Schulbuchs ist.“

Aehnlich äussert sich ein mir persönlich unbekannter, aber in dem Werke sehr bewandeter Mann, dem ich manche Berichtigung verdanke:

„Dass Ihre Bearbeitung der Anabasis für lange Zeit als unübertroffenes Muster dastehen wird, ist eine Ueberzeugung in der ich bei der Durchmusterung des R.schen Werkes in der zweiten Auflage von Neuem bestärkt bin und die ich daher ohne jeden Argwohn einer Missdeutung auch aussprechen darf. Ich hatte wenigstens etwas Leidliches erwartet. Wenn nun aber das für die Anabasis Geleistete ganz unbedeutend ist, so liegt nach meiner Ansicht die Schuld vielleicht weniger an R. als an Ihnen, dem höchst lästigen Vorgänger. Ein Verfahren à la Hertlein war nach den bekannten Vorgängen nicht möglich, verbot sich auch hoffentlich durch den persönlichen Charakter des mir unbekannten Verfassers. So blieb denn nichts übrig als da wo das von Ihnen Gesagte nicht anders gesagt werden konnte auf Kosten der Schüler, für die doch das Werk ausschliesslich bestimmt ist, zu schweigen, besser und kürzer Erläutertes zu verflachen oder ihm eine ganz unnatürliche Fassung zu geben. Rein aus der Sucht à tout prix doch etwas Neues beizubringen erklären sich auch viele Bemerkungen die das Verständniss des Schriftstellers in keiner Weise fördern. Trotz aller dieser Künsteleien ist es mir nicht gelungen wirklich der Rede werthes Neues zu entdecken. Auch hat mich der Kunstgriff nicht getäuscht Dinge die bei Ihnen an irgend einer Stelle besprochen sind, nicht zu dieser, sondern an einem andern Orte beizubringen. Auf mich hat der ganze Commentar den Eindruck gemacht als hätte sich der Verfasser bei jeder Anmerkung gefragt: Wird nicht der schlimme Krüger an Staatsanwalt und öffentliche Meinung appelliren können?*)“

„Wie Ihr Oppositionsgeist und Ihre demokratische Gesinnung auf Werth oder Unwerth der griechischen Grammatiken einwirken konnte, ist für gewöhnliche Menschenkinder nicht einzusehen; wenigstens ist mir, der ich Ihre politischen Ansichten nicht theile, kaum jemals eingefallen dass der Verfasser der griechischen Schulgrammatik ein Demokrat sei.

*) Diese Charakteristik wird zum Theil auch auf Hn. Hartmanns Benutzung meines Arrian passen. Je mehr ich für diesen Schriftsteller geleistet habe, desto rücksichtsloser hat man geeilt mich auszubeuten, unterstützt von gewissenlosen Helfershelfern. Bei so impertinenter Benutzung seiner Arbeiten kann ein tüchtiger Arbeiter, wie gross auch die Vorzüge seiner Leistungen sein mögen, bankerott werden.

Selbst aus den Beispielsammlungen ist das durchaus nicht zu ersehen, ja man könnte eher auf das Gegentheil schliessen, denn in dem ausgedehnten Sprechsaal kommt der Demokrat Demosthenes fast weniger zu Worte als die Gegner attischer Demokratie, Xenophon und Platon, vom Aristophanes nicht zu reden. Indessen gibt es gar feine Spürnasen. *)“

„Trotz des numerischen Uebergewichtes scheint der gegen Sie auftretenden Fechterschaar eine geheime Angst und begründetes Misstrauen inne zu wohnen; ich ersehe das aus den Mitteln zu denen man greift. Wenn ein Recensent Ihnen die Verrücktheit insinuirt, Preisausschreiber, Preiskämpfe und Preisrichter in einer Person sein zu wollen, so ist das eine einfache Niederträchtigkeit.“

„Mit tiefem Bedauern habe ich die Mittheilung von Ihrem körperlichen Unwohlsein aufgenommen; denn dass Ihnen die geistige Rüstigkeit **) geblieben ist ersehe ich aus Ihrer letzten Schrift über griechische Schulgrammatiken. Mit dieser in der Hand würde man vor jedem Gerichtshofe alle Anklagen auf erkennbare Spuren des Greisenalters zurückweisen können.“

Die Zugabe einer Karte habe ich nicht für nöthig gehalten, weil ein Theil der Schüler den so wohlfeilen Atlas von Kiepert besitzt, andre sich leicht für ein Geringes das betreffende Blatt verschaffen können. Jedenfalls wird dieser vorgebliche Mangel gegen die grosse Vollständigkeit meines Commentars und die fast unentbehrlichen Register sehr wenig ins Gewicht fallen.

*) Schon vor funfzig Jahren hat man mich aufs Korn genommen als Demagogen der im Preussischen nie angestellt werden könne, Nun ich habe als Student nie einer Verbindung angehört, ja ich bin in vier Jahren nur einen Nachmittag Student gewesen. Dagegen habe ich in den beiden letzten Jahren meiner Studienzeit ein sehr fleissig gearbeitetes Buch geschrieben (Dionysii historiographica etc.), ein Studentenstreich den man denn doch gar zu frei in demagogische Umtriebe übersetzt hat. Vgl. Krügers Analekten II. S. 73. Doch wo liesse sich nicht Stoff zu Verdächtigungen finden? Hat man mir doch eine Belobung des Tiberius, nicht etwa eine ironische, sondern ernst gemeinte, die ich bei einem öffentlichen Examen, im Begriff eine Stelle des Tacitus übersetzen zu lassen, lebhaft aussprach, als einen Beweis sehr verdächtiger, sehr illoyaler Gesinnung angerechnet. Vgl. Analekten I. S. 165.

**) Diese Rüstigkeit, die Manche auch noch in meiner letzten Schrift: „Epilog zu K. W. Krügers griechischer Sprachlehre“ erkennen wollen, ist weiter nichts als Verstellung. Von meiner Leistungsfähigkeit lässt sich gar nichts der Rede Werthes mehr erwarten. Meine alte Weise, wenn ich mich krank gearbeitet, mich durch eine grössere Anzahl von 3—4 Meilen weiten Spaziergängen wieder gesund zu laufen, habe ich schon seit mehreren Jahren aufgeben müssen. Auch das schöne Heidelberg, wo J. H. Voss Genesung fand, hat mir nur Schwächung gebracht.

Heidelberg, 3/7. 71.

K. W. Krüger.

Berichtigungen. a) zum Text. S. 21 Z. 1 l. *πρὸς*. — 74, 19. *καὶ τὸ λύνειν* mit einer guten Hs.? — 79, 20. *περὶ αὐτῶν*. — 1, 56, 2 Komma statt Punct. — 158, 8. *ἐλθῆναι*. *ἄγῃ* Eberhard. — 198, 13 *ποιήσεται* Kr. (26.) — 203, 1. *τά τε*. — 262, 4. *ὁλοκαυτεῖν*.

b) zu den Anmerkungen. S. 18 Z. 16 l. Ind. — 18, 29 *ἀπάξει*. — 19, 22 l. Inf. — 35, 19. wie 7, 3, 1. — 41, 17 Jonern. — 84, 17. *δ' οὐν*? (Kr. 63.) — 106, 3. *ἐκατέρων*. — 167, 27. 6 p. 161. — 172, 19. *αἰρήσεσθε*; *ἐγὼ*. — 179, 7. streichen. (Kr. 63.) — 180, 23. *ἐμοί*? (Kr. 63.) — 180, 25. *καὶ ὑμῖν*? (Kr. 63.) — 195, 3. *ὅτε*. — 198, 28 zu dem. — 209, 5. *ὡς ἡγεμόνος ἐσομένου*. — 263, 18. sein. (Kr. 26.)

Einzelne Anmerkungen müssen in anderer Folge stehen S. 14 Z. 25 die zu *εἶτα* Z. 28 vor *τοιούδε*. — S. 15, 28 die zu *δέη* Z. 22 vor *ἐρεῖ*. — 110, 5 die zu *παρηγγέλτο* vor *τῶν πελταστῶν* Z. 6. — 128, 14 die zu *Ἀρχαγόρας* Z. 12 nach (12), 2. — 176 die zu *μεῖζον* Z. 10 vor *ἄρχων*. Z. 12. — 222, 1 die zu *ἐξέρπει* Z. 1 Z. 4 nach 7, 56. — 253, 4 die zu *ἐφ' οἷς* vor *λέγει* Z. 5.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ ΑΝΑΒΑΣΙΣ.

ΛΟΓΟΣ ΠΡΩΤΟΣ.

α. Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος παῖδες γίνονται δύο, πρεσβύτερος¹ μὲν Ἀρταξέρξης, νεώτερος δὲ Κύρος. Ἐπεὶ δὲ ἤσθεναι Δαρεῖος καὶ ὑπώπτενε τελευτὴν τοῦ βίου, ἐβούλετό οἱ τῶ παῖδε ἀμφοτέρω παρεῖναι. Ὁ μὲν οὖν πρεσβύτερος παρὼν ἐτύγγανε· Κύρον δὲ μεταπέμπεται ἀπὸ² τῆς ἀρχῆς ἧς αὐτὸν σατράπην ἐποίησε, καὶ στρατηγὸν δὲ αὐτὸν ἀπέ-

C. 1. §. 1. Δαρείου. Man sagt παῖδες εἰσὶ τινι, γίνονται τινι; der Ge. steht als ob die Eigennamen gleich folgten: Δαρείου καὶ Π. γίνονται Ἀρταξέρξης καὶ Κ. vgl. Her. 3, 160. Dieser Ge. bezeichnet eine Art des Besitzes: sie wurden (Söhne) des D. Ar. Ach. 47: Ἀμφίθεος Δῆμητρος ἦν καὶ Τριπολέμου· τούτου δὲ Κελεὸς γίνεται. Spr. 47, 4, 1. (6, 5). vgl. Dial. 48, 3, 2.*) König war Dareios II (Nothos) von 424 bis 405 v. Ch. G. -- γίνονται. Das historische Präsens gebraucht der lebhaftere Grieche (in Hauptsätzen) viel häufiger als wir und selbst als der Lateiner. Spr. 53, 1, 5. (11.) vgl. 1, 7, 16. 3, 2, 8. — δύο, dreizehn nach Ktesias, von denen nur vier Söhne am Leben geblieben; nur zwei erwähnt Xen., weil nur sie in Betracht kamen. (Ze.) — Ἀρταξέρξης heisst der sehr Kriegerische, ein Ehrenname, den er (nach einer Sitte orientalischer Fürsten) erst als König annahm, sonst Arsakes genannt. Artaxerxes II (Mnemon) regierte von 405 bis 361 oder 359 v. Ch. G. — τελευτῇ findet sich wie ἀρχῇ öfter ohne Artikel. (gr. Spr. 50, 2, 16.) vgl. 2, 6, 29 und Mem. 1, 5, 2. — τῶ. Den Artikel hat das Substantiv bei ἀμφοτέρω wie bei οὗτος. Spr. 50, 8, 8. (11, 19.) — (ἀμφοτέρω, gr. Spr. 44, 2, 2.) — παρεῖναι mit dem Dativ (οἱ) 1, 4, 2. 3, 1, 46. 6, 4, 20. vgl. Spr. 48, 9. (11, 9.)

§. 2. παρὼν ἐτύγγανε war eben zugegen. Spr. 56, 4, 1. — μεταπέμπεται er beruft zu sich. Spr. 52, 10, 1. (10, 6 u. 11.) — σατράπης war eigentlich nur der Civilgouverneur einer Provinz. vgl. 1, 9, 7. — ἐποίησε, ἀπέδειξε er machte, ernannte ihn (einst, früher), sind durch's Plusquamperfect zu übersetzen. (Ze.) Spr. 53, 6, 2. (1.) — καὶ—δέ und auch mit Einschlebung eines betonten Begriffes, der einem vorhergehenden entgegengesetzt ist. Spr. 69, 28, 4. (32, 10.) Wie hier (sonst selten) durch καὶ—δέ, so wird oft durch δέ (selten mit vorhergehendem μὲν) oder καὶ (selten τε—καὶ) einem relativen Satze ein selbständiger angefügt; eben so durch οὐδέ 1, 4, 9. 4, 1, 8. vgl. gr. Spr. 59, 2, 6 u. zu 1, 8, 26. — στρατηγός, Karanos von den Persern genannt, war der Befehlshaber über die Truppen einer oder mehrerer Provinzen. Als solcher wurde Kyros

*) Die Buchstaben „Spr.“ verweisen auf K. W. Krügers griechische Sprachlehre, die eingeklammerten auf die grössere (B. I. 1 Thlr. 15 Sgr.), die nicht eingeklammerten auf die kleinere (20 Sgr.), oder wenn keine eingeklammerten daneben stehen, auf beide. Um nicht gelegentlich als Plagiator zu erscheinen, habe ich meinen Conjecturen, die öfter von Andern als die ihrigen gegeben werden, die betreffende Jahrzahl des laufenden Jahrhunderts beigefügt. Es bezeichnet demnach 24 meine Schrift De authentia et integr. Anab. Xen., 26 meine lat. Ausg. der Anab., 30 die erste deutsche, 45 die zweite, 50 die dritte, 54 die vierte, 63 die fünfte. Vgl. noch Delectus Emendationum in meiner Textausgabe von 1830. — Bei den exegetischen Anmerkungen ist ein bonum nomen nicht selten eine Gewährleistung für den Inhalt. Es handelt sich also hierbei nicht bloss um das suum cuique, worauf man freilich auch etwas geben sollte. Oder wäre es nicht ärgerlich, wenn eine unbedeutende Capacität die Entdeckungen fremden Scharfsinnes escamotirt? Ueber die Kritik des Werkes vgl. man meine Studien B. 2. S. 93—122 u. C. Matthiae epist. ad L. Breitenbach. Quedl. 1853.

δειξε πάντων ὅσοι εἰς Καστωλοῦ πεδῖον ἀθροίζονται. Ἀναβαίνει οὖν ὁ Κῦρος λαβὼν Τισσαφέρην ὡς φίλον, καὶ τῶν Ἑλλήνων δὲ ἔχων ὀπλίτας ἀνέβη τριακοσίους, ἄρχοντα δὲ αὐτῶν Ξενίαν Παρθράσιον. 3 Ἐπειδὴ δὲ ἐτελεύτησε Δαρεῖος καὶ κατέστη εἰς τὴν βασιλείαν Ἀρταξέρξης, Τισσαφέρης διαβάλλει τὸν Κῦρον πρὸς τὸν ἀδελφὸν ὡς ἐπιβουλεύει αὐτῷ. Ὁ δὲ πείθεται τε καὶ συλλαμβάνει Κῦρον ὡς ἀποκτενῶν ἢ δὲ μήτηρ ἐξαίτησαμένη αὐτὸν ἀποπέμπει πάλιν ἐπὶ τὴν ἀρχήν. 4 Ὁ δ' ὡς ἀπῆλθε κινδυνεύσας καὶ ἀτιμασθείς, βουλεύεται ὅπως μήποτε ἔτι ἔσται ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ, ἀλλ', ἣν δύνηται, βασιλεύσει αὐτ' ἐκείνου. Παρούσατις μὲν δὴ ἡ μήτηρ ὑπῆρχε τῷ Κύρῳ, φιλοῦσα αὐτὸν ἤ μάλλον ἢ τὸν βασιλεύοντα Ἀρταξέρξην. Ὅστις δ' ἀφικνοῖτο τῶν παρὰ

407 v. Ch. G. von seinem Vater nach Sardes geschickt, um die Lakedaemonier gegen Athen zu unterstützen. Xen. Hell. 1, 4, 3. — ἀθροίζονται sich versammeln. Spr. 52, 6, 1. Die Truppen einer jeden Strategie mussten alljährlich einmal an einem für sie festgesetzten Sammelplatze, σύλλογος, zusammenkommen, um von dem Könige selbst oder von einem seiner Getreuen gemustert zu werden. Oik. 4, 6 ff. — ὡς bezeichnet das Anscheinende, hier bloss Geglaubtes: „den er für seinen Freund hielt.“ (Ze.) Aehnlich 2, 5, 3. 7, 7, 37. vgl. z. Thuk. 4, 65, 3. Noch öfter steht es so bei Participien. Spr. 69, 55 (63), 2, 3. — τῶν Ἑλλήνων, mit dem Artikel wohl desshalb, weil es als bekannt vorausgesetzt wird, dass Kyros Hellenen als Söldner hatte. vgl. Spr. 50, 2. — ἀναβαίνει — ἀνέβη. Aehnliche Wiederholungen, 1, 2, 1. 10, 3, 2, 3, 13. Ueber die Sache „vgl. 1, 3, 18. 4, 12.“ (Ze.) Ueber ἀνα — zu 1, 2, 1.

§. 3. κατέστη εἰς τὴν β. zur königlichen Würde gelangt war. vgl. z. Thuk. 8, 70, 1. (Spr. 68, 21, 4.) — πρὸς gegen, vor. Spr. 68, 35 (39), 2. — ὡς, λέγων ὅτι. (Ze.) als ob. Thuk. 4, 65, 3: τοὺς στρατηγούς ἐξημίωσαν, ὡς δώροις πεισθέντες ἀποχωρήσειαν. vgl. gr. Spr. 65, 8, 1. — ἀποκτενῶν allein würde den Zweck als bloss erzählt bezeichnen; mit ὡς wird er als Absicht, als Gedanke des Artaxerxes ausgesprochen. Spr. 69, 55 (63), 3. vgl. 2, 6, 2. 3, 2, 11. 4, 3, 12. Object ist auch hier Κῦρον. vgl. das Register unter Object und Spr. 60, 6. (7.) — ἐξαίτησαμένη. Spr. 52, 10. (10, 5.) — αὐτόν gehört auch zu ἀποπέμπει. Spr. 60, 4, 2. (5, 4.) — ἀποπέμπει bewirkt dass Artaxerxes ihn zurückschickt. (Ze.)

§. 4. ὡς als, ut. — ὅπως steht hier und 4, 6, 7. 8, 9 eig. relativ: wie (er es anzufangen habe dass) er; ὅπως ähnlich 5, 9, 17, Thuk. 3, 70, 3. Spr. 54, 8, 3. (6.) — μήποτε. Spr. 67, 5. — ἐπὶ τῷ in der Gewalt des. Spr. 68, 37 (41), 9. So bei εἶναι auch 5, 5, 20, bei γίνεσθαι in Jemandes Gewalt gerathen 3, 1, 13. 5, 8, 17. — αὐτ' ἐκείνου. Artaxerxes war geboren ehe Dareios König wurde, Kyros nach des Vaters Thronbesteigung, worauf er seine Ansprüche gründete. Plut. Artax. 2. (Po.) vgl. Her. 7, 3. — ὑπάρχειν τινί Jemand, gleichsam wie sein Eigenthum, zu Gebote, zu Diensten sein, um ihn zu unterstützen. vgl. 5, 6, 23, Dem. 18, 174. 19, 54. vgl. 4, 12: τὰ τῆς τύχης ἡμῖν ὑπάρχει.

§. 5. ὅστις als Collectiv auf πάντας bezogen. vgl. 2, 5, 32. 6, 1, 15. Spr. 58, 4, 5. Daneben πάντες ὅσοι, wie 6, 1, 19. 7, 1, 2. — ἀφικνοῖτο, iterativer Optativ: so oft Jemand (ὅστις) kam. Spr. 65, 6, 5. vgl. 2, 6, 13. 25. — τῶν παρὰ βασιλέως für τῶν παρὰ βασιλεῖ παρὰ βασιλέως. Spr. 50, 7, 7. (8, 14.) vgl. 2, 2, 1. 3. 4, 24. — βασιλεύς ohne Artikel besonders vom Perserkönige, weil es, eine moralische Person bezeichnend, eine Art Gattungsbegriff ist; nach Andern, weil es einem Eigennamen gleich

βασιλέως πρὸς αὐτόν, πάντας οὕτω διατιθεὶς ἀπεπέμπετο ὥσθ' ἐαυτῷ μᾶλλον φίλους εἶναι ἢ βασιλεῖ. Καὶ τῶν παρ' ἐαυτῷ δὲ βαρβάρων ἐπεμελεῖτο ὥς πολεμεῖν τε ἱκανοὶ εἴησαν καὶ εὐνοϊκῶς ἔχοιεν αὐτῷ.

Τὴν δὲ Ἑλληνικὴν δύναμιν ἤθροιζεν ὥς μάλιστα ἐδύνατο ἐπι-
κρυπτόμενος, ὅπως ὅτι ἀπαρασκευαστότατον λάβοι βασιλέα. Ὡδε οὖν
ἐποιεῖτο τὴν συλλογὴν. Ὅποσας εἶχε φυλακὰς ἐν ταῖς πόλεσι, παρήγ-
γειλε τοῖς φρουράρχοις ἐκάστοις λαμβάνειν ἄνδρας Πελοποννησίου
ὅτι πλείστους καὶ βελτίστους, ὥς ἐπιβουλευόντος Τισσαφέρους ταῖς
πόλεσι. Καὶ γὰρ ἦσαν αἱ Ἰωνικαὶ πόλεις Τισσαφέρους τὸ ἀρχαῖον,
ἐκ βασιλέως δεδομέναι, τότε δ' ἀπέστησαν πρὸς Κῦρον πᾶσαι πλην
Μιλήτου· ἐν Μιλήτῳ δ' ὁ Τισσαφέρους προαισθόμενος τὰ αὐτὰ ταῦτα
βουλευομένους, ἀποστῆναι πρὸς Κῦρον, τοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε, τοὺς
δ' ἐξέβαλεν. Ὁ δὲ Κῦρος ὑπολαβὼν τοὺς φεύγοντας συλλέξας στρα-

stehe. Spr. 50, 2, 5. (3, 7). — διατιθεὶς stimmend. — ἀπεπέμπετο entliess von sich. Spr. 52, 10, 4. (8.) vgl. 5, 2, 21. — μᾶλλον φίλος. vgl. zu 1, 9, 29. (Spr. 49, 7, 4.) — εἶναι Spr. 65, 3. — τῶν παρ' ἐαυτῷ der unter ihm Stehenden. Spr. 68, 31. (35.) vgl. 1, 5, 16. 4, 3, 29. — τῶν βαρβάρων ἐπεμελεῖτο ὥς für ἐπεμελεῖτο ὥς οἱ βάρβαροι, indem das Subject des abhängigen Satzes als Object des Hauptsatzes eintritt: eine auch bei ἐπιμελεῖσθαι übliche Prolepsis (Anticipation), gew. Attraction genannt. Spr. 61, 5. (6, 5.) — εὐνοϊκῶς (Spr. 41, 12, 3), εὖνως oder εὐνώως Spätere. — ἔχειν mit einem Adverbium synonym mit εἶναι und einem Adjectiv. Spr. 52, 2, 2. (66, 1, 7.)

§. 6. τὴν die bekannte. vgl. zu §. 2. — ἐπικρυπτόμενος. (Spr. 52, 8, 4.) — ὅτι quam mit dem Superlativ, wo wir möglichst mit dem Positiv sagen; eben so ὥς, dies auch mit δύνασθαι. Spr. 49, 3, 2. (10, 3.) — λάβοι träge. Spr. 54, 8. — ὥδε auf folgende Weise. Spr. 51, 7, 4. (2.) — ἐποιεῖτο τὴν συλλογὴν nachdrücklich für συνέλεγεν. Spr. 52, 8, 1. vgl. 1, 2, 1. 3, 16. Der Artikel steht weil der Begriff der συλλογὴ schon durch ἤθροιζεν angeregt ist. Spr. 50, 2, 1. vgl. zu 7, 1, 26. — ὅποσας — ἐκάστοις nach unserer Weise zu construiren: παρήγγειλε τοῖς φρουράρχοις ἐκάστοις τῶν φυλακῶν ὅποσας εἶχεν ἐν ταῖς πόλεσιν. vgl. 5, 4, 30 und Spr. 51, 11. Bei ἕκαστος kann das Substantiv den Artikel haben. Spr. 50, 8, 9. (11, 19.) — ὥς als ob, indem er vorgab dass. Spr. 69, 55, 3. (69, 63, 3.) — Πελοποννησίους. Denn diese, besonders die Arkader, wurden, wie sonst die Schweizer, als Miethstruppen gesucht. vgl. 5, 10, 10. — καὶ γὰρ etenim, denn es waren auch etc.; nam etiam §. 8: denn auch Kyros sandte etc. (Spr. 69, 32, 21.) — ἦσαν hatten (dauernd) gehört. Spr. 53, 2, 3. (8.) vgl. 1, 6, 10. 3, 4, 10. — Τισσαφέρους. Spr. 47, 4, 2. (6, 7.) vgl. 1, 4, 9. 5, 5, 7. — τὸ ἀρχαῖον ehemals. Spr. 46, 1, 2. (3, 2.) — ἐκ für ὑπό bei Passiven (7, 7, 1), in der attischen Prosa selten, findet sich hin und wieder bei δίδοσθαι, nicht sowohl die wirkende Ursache als das Ausgehen der Gabe bezeichnend. (Spr. 52, 5, 2.)

§. 7. ἐν Μιλήτῳ — da er in Miletos dasselbe beabsichtigende (Menschen) vorher (ehe es zum Ausbruche kam) bemerkte, d. h. da er entdeckte dass zu M. eine Partei auf eben das Ziel hinarbeite. — βουλευομένους. Spr. 56, 7, 1. vgl. 1, 4, 16. 9, 21. — ἀποστῆναι. Unser nämlich wird bei solchen Epexegeten von Griechen und Lateinern nicht ausgedrückt. vgl. 5, 10, 6. 7, 6, 40. 7, 13 und Spr. 57, 10, 5. (7.) vgl. §. 9. Nicht anstössig ist der Infinitiv auf den Plural τὰ αὐτὰ ταῦτα bezogen, indem bei diesem eine Mehrheit zugehöriger Handlungen, bei jenem die Einheit des Ergebnisses gedacht wird. vgl. zu 5, 6, 33 u. 7, 7, 13. — αὐτῶν. Spr. 47, 27 (28), 2. — συλλέξας für συνέλεξε καί. So werden oft mehrere Participien ohne Copula mit einem Verbum finitum verbunden,

τευμα ἐπολιόρκει Μίλητον καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν καὶ ἐπει-
 ρᾶτο κατάγειν τοὺς ἐκπεπωκότας. Καὶ αὕτη αὖ ἄλλη πρόφασις ἦν
 δαυτῷ τοῦ ἀθροίζειν στρατεύματα. Πρὸς δὲ βασιλέα πέμπων ἡξίου ἀ-
 δελφὸς ὢν αὐτοῦ δοθῆναί οἱ ταύτας τὰς πόλεις μᾶλλον ἢ Τισσαφέρ-
 νην ἄρχειν αὐτῶν καὶ ἡ μήτηρ συνέπραττεν αὐτῷ ταῦτα· ὥστε βασιλεὺς
 τῆς μὲν πρὸς ἑαυτὸν ἐπιβουλῆς οὐκ ἠσθάνετο, Τισσαφέρνει δὲ ἐνόμιζε
 πολεμοῦντα αὐτὸν ἀμφὶ τὰ στρατεύματα δαπανᾶν· ὥστε οὐδὲν ἤχθετο
 αὐτῶν πολεμούντων. Καὶ γὰρ ὁ Κῦρος ἀπέπεμπε τοὺς γιγνομένους
 δασμοὺς βασιλεῖ ἐκ τῶν πόλεων ὧν Τισσαφέρνης ἐτύγγχανεν ἔχων.
 9 Ἄλλο δὲ στρατεύμα συνελέγετο αὐτῷ ἐν Χερρόνῃσιν τῇ καταντιπέρας
 Ἀβύδου τόνδε τὸν τρόπον. Κλέαρχος ἦν Λακεδαιμόνιος, φηγάς. Τούτῳ
 συγγενόμενος ὁ Κῦρος ἠγάσθη τε αὐτὸν καὶ δίδωσιν αὐτῷ μυρίους δα-
 ρεικοὺς. Ὁ δὲ λαβὼν τὸ χρυσίον στρατεύμα συνέλεξεν ἀπὸ τούτων
 τῶν χρημάτων καὶ ἐπολέμει ἐκ Χερρόνῃσου ὁρμώμενος τοῖς Θραξί

indem das eine Particip sich dem andern anschliesst, wie 1, 2, 17. 3, 5.
 5, 4, 22. (Spr. 56, 15, 2.) — *φεύγοντας* Verbannte. Spr. 53, 1, 3. —
κατάγειν zurückführen. Spr. 68, 42 (46), 10. — *ἐκπίπτειν* ver-
 bannt werden, Passiv zu *ἐκβάλλειν*, wie 7, 2, 32. (Spr. 52, 3, 1.) —
καὶ — *αὖ* und andererseits, ihrerseits. Spr. 69, 10. (12.) vgl. 1,
 9, 19. 2, 5, 26. 5, 9, 18. Eben so *οὐδὲ* — *αὖ*. Der betonte Begriff wird,
 wie bei *καὶ* — *δέ*, eingeschoben. — *αὕτη* dies. Spr. 61, 6. (7.) — *τοῦ*
ἀθροίζειν. Spr. 50, 5. (6).

§ 8. *πέμπων* ohne Object (*ἀγγέλους*), wie oft. vgl. 1, 3, 1. 3, 1, 27.
 7, 2, 7. Spr. 60, 7, 4. — *ἀδελφὸς ὢν*. *ἀδελφῷ ὄντι* würde man erwarten.
 Allein der Begriff ist (proleptisch) vorgerückt, wie Xen. Hier. 2, 8: *αὐτοί*
τε ὠπλισμένοι οἴονται ἀνάγκην εἶναι καὶ ἄλλους ὀπλοφόρους αἰεὶ συμπεριάγεσθαι.
 Heindorf zu Plat. Prot. 19. vgl. Spr. 55, 2, 2.) — *δοθῆναί οἱ*. Andre
δοθῆναι οἱ. Allein Xen. gebraucht *οἱ* überhaupt selten betont und wohl nie
 ohne zugefügtes *γέ*. Daher ist anzunehmen dass der folgende Gegensatz
 hier noch nicht gedacht sei, wie bei *μένε* 3, 4, 41. (Spr. 51, 1, 4.) — *ἡ* T.
ἄρχειν als dass T. beherrsche. — *αὐτῶν*. Spr. 47, 19. (20.) — *τῆς*
ἐπιβουλῆς. (Spr. 47, 10, 12.) — *Τισσαφέρνει* gehört zu *πολεμοῦντα*.
 Spr. 48, 8. (9.) vgl. § 9. — *ἀμφί*. Gewöhnlicher ist *δαπανᾶν εἰς τι*. —
δαπανᾶν Ausgaben machen, wie oft. π. πόρων 4, 8: *ἀμφὶ ὄπλα καλὰ*
βούλονται δαπανᾶν. (Spr. 68, 30, 3.) — *οὐδέν* in nichts, gar nicht.
 (Spr. 46, 3, 2 und 5, 9.) So *ἄχθεσθαι τι* 3, 2, 20, Plat. Phaid. 88, e,
μεῖζον Symp. 216, b. — *γιγνομένους* einkommende. vgl. 5, 3, 4.
 Hierzu gehört *ἐκ τῶν πόλεων*. gr. Spr. 50, 10, 2. — *ὧν* für *ἧς*. Statt fin-
 den kann diese Assimilation nur und unterbleibt dann gewöhnlich nicht,
 wenn der relative Satz eine genauere (adjectivartige) Bestimmung des Be-
 griffes zu dem er gehört enthält, also z. B. nicht in einem Satze wie:
χρήματα ἔδωκε τῷ ἑαυτοῦ ἀδελφῷ, ὃν ὠφελεῖν ἐβούλετο. Spr. 51, 10. — *ἐτύγ-*
χανεν ἔχων gehabt hatte. (Ze.) vgl. zu 1. 1, 6. Wenn nicht *ὧν* *Τισ-*
σαφέρνους zu lesen ist (Kr. 45 u. später Cobet N. l. p. 400): die er vom
 T. hatte. (vgl. Spr. 47, 9, 5.)

§ 9. *τῇ* für *τῆς* Wytttenbach. Spr. 50, 7, 3. (8, 8.) Bei Spätern heisst
 er der thrakische Chersones. — *τόνδε* auf folgende. Spr. 51, 7, 4.
 (2); über den Ac. 46, 1, 2. (3, 5.) — *τούτῳ*. Spr. 48, 9. (11, 14.) vgl. 1,
 2, 27. — *ἠγάσθη* fasste Bewunderung. Spr. 53, 5, 1. Verbindung
 verschiedener Tempora ist häufig. vgl. zu 3, 4, 48. — *δareiκούς* erg.
στατήρας (Her. 7, 28, Thuk. 8, 28, 4), zwanzig attische Silberdrachmen,
 jede etwa sieben Silbergroschen, so dass der Dareiosd'or mit dem Agio un-
 gefähr fünf Thaler betrug. „Die Ableitung von *Δαρειός* wird von Andern
 verworfen. vgl. Fürst hebr. Wörterbuch S. 28.“ (Eberhard.) — *ἀπό* für.

τοῖς ὑπὲρ Ἑλληςπόντου οἰκοῦσι καὶ ὠφέλει τοὺς Ἑλληνας ὥστε καὶ χρήματα συνεβάλλοντο αὐτῷ εἰς τὴν τροφήν τῶν στρατιωτῶν αἱ Ἑλληςποντιακαὶ πόλεις ἐκοῦσαι. Τοῦτο δ' αὖ οὕτω τρεφόμενον ἐλάνθανεν αὐτῷ τὸ στρατεύμα.

Ἀρίστιππος δὲ ὁ Θετταλὸς ἐτύγγανε ξένος ὢν αὐτῷ, καὶ πιεζόμενος ὑπὸ τῶν οἴκοι ἀντιστασιωτῶν ἔρχεται πρὸς τὸν Κῦρον καὶ αἰτεῖ αὐτὸν εἰς διςχιλίους ξένους καὶ τριῶν μηνῶν μισθόν, ὥς οὕτω περιγεγόμενος ἂν τῶν ἀντιστασιωτῶν. Ὁ δὲ Κῦρος δίδωσιν αὐτῷ εἰς τετρακισχιλίους καὶ ἑξ μηνῶν μισθόν, καὶ δεῖται αὐτοῦ μὴ πρόσθεν καταλῦσαι πρὸς τοὺς ἀντιστασιώτας πρὶν ἂν αὐτῷ συμβουλευῇται. Οὕτω δὲ αὖ τὸ ἐν Θετταλίᾳ ἐλάνθανεν αὐτῷ τρεφόμενον στρατεύμα.

Πρόξενον δὲ τὸν Βοιωτίον, ξένον ὄντα αὐτῷ, ἐκέλευσε λαβόντα ἄνδρας ὅτι πλείστους παραγενέσθαι, ὥς εἰς Πισίδας βουλόμενος στρατεύεσθαι, ὥς πράγματα παρεχόντων τῶν Πισιδῶν τῇ ἑαυτοῦ χώρᾳ.

(Spr. 68, 16, 10.) vgl. 2, 6, 5. 5, 6, 15. — ἐκ X. ὁρμώμενος von dem Ch. aus, der sein ὁρμητήριον, sedes belli, war. Spr. 52, 2, 1. Hell. 1, 4, 26: ἐκεῖθεν ὁρμώμενος ἐπολέμει. — Ἑλληςπόντου für Ἑλλήσποντον Kr. [26 u. später eine Hs. vgl. jedoch gr. Spr. 68, 29, 1 vierte Aufl.] — οἰκοῦσι streichen Hirschig und Cobet N. l. p. 407. — ὠφέλει τοὺς. Spr. 46, 5. (7.) — συνεβάλλοντο trugen vom Ihrigen bei. Spr. 52, 8, 2. — τρεφόμενον ἐλάνθανεν wurde ins Geheim erhalten. Spr. 56, 4, 1. — ἐκοῦσαι. Spr. 57, 5, 2. — αὐτῷ gehört zu τρεφόμενον. (Ze.) Spr. 46, 6. (9.)

§. 10. καί vor πιεζόμενος verbindet ἐτύγγανε mit ἔρχεται. — τῶν οἴκοι α. Spr. 50, 7, 3. (8, 8.) — ἀντιστασιώτης findet sich bei Her. 1, 92, 2. 4, 164, 1. 5, 69 und bei Spätern, wie bei Dion Cass. 36, 28. 38, 9 etc. — αἰτεῖ αὐτόν. Spr. 46, 9. (15). — εἰς (δισχιλίους) gegen. Spr. 60, 7. (8, 1.) und § 68, 17, 7. (21, 9.) — τριῶν μηνῶν für drei M. Spr. 47, 6, 2. (8, 1.) vgl. 1, 2, 11. 12. — ὥς als ob, indem er die Aussicht habe dass. vgl. zu §. 6. — περιγεγόμενος ἂν er würde wohl ob-siegen. Ueberhaupt steht ἂν beim Particip und Infinitiv wo bei der Auflösung in einen selbständigen Satz der Indicativ oder Optativ eines historischen Tempus mit ἂν stehen muss. Spr. 69, 6, 5. (7, 1.) vgl. 5, 2, 8. 6, 2, 7; über den Ge. 47, 18. (19.) — αὐτοῦ. Spr. 47, 15, 1. (16, 7.) — μή. Spr. 67, 7, 1. — πρόσθεν. zu 3, 1, 16. — καταλῦσαι den Kampf auflösen. z. Thuk. 8, 58, 5. vgl. unten 5, 7, 27, καταλύεσθαι Her. 9, 11, 1, syn. συναλλάττεσθαι, συναλλαγῆναι unten 1, 2, 1 u. Thuk. 1, 24, 4. 5, 5, 2; über den Infinitiv Spr. 55, 3, 6. (12.) vgl. 1, 2, 14. — πρὸς mit. Spr. 68, 35 (39), 4. — πρὶν ἂν αὐτῷ συμβουλευῇται priusquam se (Cyrum) consulisset, wofür eig. πρὶν αὐτῷ συμβουλεύσαιτο stehen sollte. vgl. 1, 2, 1. 2, 1, 16. 7, 7, 57. Allein mit eben der Lebhaftigkeit mit der in unabhängigen Sätzen das Präsens in der Erzählung gebraucht wird, setzte man nicht selten statt des Optativs den Conjunctiv nach Zweckpartikeln und nach den (dann mit ἂν verbundenen oder verschmolzenen) Relativen wie nach den Bedingungs- und Zeit-Partikeln. Ueber diese zu 1, 4, 13, Spr. (26, 11, 11.) u. 54, 14. (17, 4 u. 6.); über das Med. Spr. 52, 8, 6. (7.) vgl. 2, 1, 16 f. u. Her. 7, 237. Der Conjunctiv des Aorists entspricht in den genannten Arten von Sätzen dem Futurum exactum der Lateiner, der Optativ ihrem Conjunctiv des Plusquamperfects. Spr. 53, 6, 4. (5.)

§. 11. ὥς als ob, vorgeblich, wie 1, 2, 1. 5, 8, 23. vgl. zu 1, 1, 6. — εἰς Πισίδας ins Gebiet der P. Der Name des Volkes, wie oft auch bei den Lateinern für den Namen des Landes. Spr. 68, 17, 2. (21, 2.) vgl. 1, 3, 5. 7, 4, 11. — στρατεύεσθαι eig. Kriegsdienste thun steht für στρατεῦν öfter, um die persönlichen Anstrengungen zu bezeichnen.

Σοφαίνεται δὲ τὸν Στυμφάλιον καὶ Σωκράτην τὸν Ἀχαιοῦν, ξένους ὄντας καὶ τούτους, ἐκέλευσεν ἄνδ'ρας λαβόντας ἐλθεῖν ὅτι πλείστους, ὡς πολεμήσων Τισσαφέρνηι σὺν τοῖς φυγάσι τῶν Μιλησίων. Καὶ ἐποιοῦν οὕτως οὗτοι.

- 1 β. Ἐπεὶ δ' ἐδόκει αὐτῷ ἤδη πορεύεσθαι ἄνω, τὴν μὲν πρόφασιν ἐποιεῖτο ὡς Πισίδαο βουλόμενος ἐκβαλεῖν παντάπασιν ἐκ τῆς χώρας καὶ ἀθροίζει ὡς ἐπὶ τούτους τό τε βαρβαρικὸν καὶ τὸ Ἑλληνικὸν ἐνταῦθα στρατεύμα· καὶ παραγγέλλει τῷ τε Κλεάρχῳ λαβόντι ἥκειν ὅσον ἦν αὐτῷ στρατεύμα καὶ τῷ Ἀριστίππῳ συναλλαγέντι πρὸς τοὺς οἴκοι ἀποπέμψαι πρὸς ἑαυτὸν ὃ εἶχε στρατεύμα· καὶ Ξενία τῷ Ἀρκάδι, ὃς αὐτῷ προειστήκει τοῦ ἐν ταῖς πόλεσι ξενικοῦ, ἥκειν παρήγγειλε λαβόντα τοὺς ἄνδρας, πλὴν ὅποσοι ἱκανοὶ εἶησαν τὰς ἀκροπόλεις φυλάττειν.
- 2 Ἐκάλεσε δὲ καὶ τοὺς Μίλητον πολιορκοῦντας, καὶ τοὺς φυγάδας ἐκέλευσε σὺν αὐτῷ στρατεύεσθαι, ὑποσχόμενος αὐτοῖς, εἰ καλῶς καταπράξειεν ἐφ' ᾧ ἐστρατεύετο, μὴ πρόσθεν παύσασθαι πρὶν αὐτοῖς καταγάγοι

vgl. 2, 1, 1. 5, 4, 34 und Spr. 52, 8, 6. (7.) — πράγματα παρέχειν zu schaffen machen, wie 4, 1, 22. 2, 27. gr. Spr. 52, 8, 2. — τῇ ἑαυτοῦ seinem. Spr. (47, 9, 12 u.) 51, 4, 2. (8.) — καὶ τούτους gleichfalls. (Spr. 51, 7, 12.) vgl. 2, 6, 30. 4, 1, 27. 7, 9. — οὕτως οὗτοι. Plat. Rep. 420: οὗτοι οὕτως εὐδαιμονέστατοί εἰσιν. Her. 1, 83: οὕτω δὲ οὗτοι ἐπέπαυντο. vgl. eb. 7, 107, 2. 169. 9, 85, 1.

C. 2. § 1. ἤδη bereits, endlich, nachdem Alles vorbereitet war. (Ze.) — ἐδόκει πορεύεσθαι es schien ihm (gut, recht) zu marschiren. vgl. 1, 3, 18. 6, 6. 10, 17. Spr. 55, 3, 7. (15.) — ἄνω von der Küste nach dem Binnenlande, hier nach Oberasien. vgl. 3, 1, 8. 7, 5, 9. Eben so ἀνα- in Compositen Spr. 68, 42 (46), 9. Die Adverbia ἄνω, κάτω, εἰσω, ἔσω, ἐνθα, ἐνθάδε. ἐνταῦθα werden auch mit Begriffen die eine Bewegung ausdrücken verbunden, um die Richtung zu bezeichnen. Spr. 66, 3, 2. (6.) — τὴν μὲν πρόφασιν. Gedacht wird als Gegensatz was im Folgenden nur enthalten ist: τῇ δ' ἀληθείᾳ ἐπὶ βασιλέα ἦν ὁ στόλος. vgl. das Register unter μέν. (Spr. 69, 35, 3.) — ὡς βουλόμενος vorgeblich, in der Absicht. vgl. 5, 8, 23. vgl. zu 1, 1, 6. — παντάπασιν. vgl. 1, 9, 14. — τῆς ihrem. Spr. 50, 2, 2. (3.) Register unter Artikel 3. — ὡς ἐπὶ wie, vorgeblich gegen. vgl. 7, 1, 37. (Spr. 69, 63, 4.) — ἐνταῦθα dorthin, nach Sardes, wie §. 4 zeigt. Da Kyros Satrapie erwähnt ist, so konnte leicht auch an die Hauptstadt gedacht werden. Mit ähnlicher Unklarheit ἐκεῖ 5, 6, 36, ἐκεῖσε 6, 4, 36, τῇδε 7, 2, 13. — λαβόντι. Spr. 55, 2, 3. (5.) — συναλλαγέντι. zu 1, 1, 10. vgl. Spr. 52, 6, 1. — τοῦς οἴκοι seine Heimathgenossen. Spr. 50, 4 (5), 1. — ἀποπέμψαι. Aristippos schickte den Menon. (Ze.) § 6. — τοῦ ἐν ταῖς π. §. 1, 1, 6; über den Ge. Spr. 47, 19. (20, 4.) „Gemeint sind die ionischen Städte, vgl. § 6.“ (Ze.) — ὃ εἶχε στρατεύμα für τὸ στρ. ὃ εἶχε. Das Substantiv steht bei jener Stellung in der Regel ohne Artikel und durch ein oder mehrere Wörter vom Relativ getrennt. Spr. 51, 12, 1. — λαβόντα für λαβόντι. Spr. 55, 2, 5. (7.) vgl. 4, 3, 29. 5, 2, 1. 12. 6, 4, 30. 38.

§ 2. καὶ vor τοὺς φυγάδας übersetze man: und auch. Spr. 69, 28, 4. (32, 9.) vgl. 1, 10, 18. 4, 2, 21. 5, 3, 1. — αὐτῷ. αὐτῷ? — ὑποσχόμενος. vgl. 1, 9, 7 ff. (Ze.) — εἰ καταπράξειεν si perfecisset. zu 1, 1, 10. — ἐφ' ᾧ, ταῦτα ἐφ' ᾧ das wonach, was auszurichten, zu erwerben, er den Feldzug unternahm. vgl. 5, 7, 27. Dem. 4, 37: προαπόλωλεν ἐφ' ᾧ ἂν ἐκπλεωμεν. — παύσασθαι für παύσεσθαι, ohne Bestimmung einer Dauer, wie 2, 3, 20. 6, 3, 17. Spr. 53, 6, 7. (9.) vgl. Thuk. 6, 24, 3: (ἡλπικαν) ἀργύριον οἴσειν καὶ δύναμιν προσκτήσασθαι. — πρὶν nach

οἴκαδε. Οἱ δὲ ἡδέως ἐπείθοντο· ἐπίστευον γὰρ αὐτῶ· καὶ λαβόντες τὰ ὅπλα παρήσαν εἰς Σάρδεις. Ξενίας μὲν δὴ τοὺς ἐκ τῶν πόλεων³ λαβὼν παρεγένετο εἰς Σάρδεις, ὀπλίτας εἰς τετρακισχιλίους. Προΰξενος δὲ παρῆν ἔχων ὀπλίτας μὲν εἰς πεντακοσίους καὶ χιλίους, γυμνῆτας δὲ πεντακοσίους, Σοφραίνετος δὲ ὁ Στυμφάλιος ὀπλίτας ἔχων χιλίους, Σωκράτης δὲ ὁ Ἀχαιοὺς ὀπλίτας ἔχων ὡς πεντακοσίους. Πασίων δὲ ὁ Μεγαρεὺς εἰς ἑπτακοσίους ἔχων [ἄνδρας] παρεγένετο· ἦν δὲ καὶ οὗτος καὶ ὁ Σωκράτης τῶν ἀμφὶ Μίλητον στρατευομένων. Οὗτοι μὲν εἰς⁴ Σάρδεις αὐτῶ ἀφίκοντο. Τισσαφέρνης δέ, κατανοήσας ταῦτα καὶ μείζονα ἡγησάμενος εἶναι ἢ ὡς ἐπὶ Πισίδας τὴν παρασκευήν, πορεύεται ὡς βασιλέα ἢ ἐδύνατο τάχιστα ἱππέας ἔχων ὡς πεντακοσίους. Καὶ⁵ βασιλεὺς μὲν δὴ ἐπεὶ ἤκουσε [παρὰ] Τισσαφέρνους τὸν Κύρου στόλον, ἀντιπαρεσκευόζετο.

Κῦρος δὲ ἔχων οὓς εἶρηκα ὠρμάτο ἀπὸ Σάρδεων καὶ ἐξελαύνει διὰ τῆς Λυδίας σταθμοὺς τρεῖς, παρασύγγας εἴκοσι καὶ δύο, ἐπὶ τὸν Μαίανδρον ποταμόν. Τοίτου τὸ εὖρος δύο πλέθρα· γέφυρα δὲ ἐπὶν ἐξευγμένη πλοίοις ἑπτὰ. Τοῦτον διαβάς ἐξελαύνει διὰ Φρυγίας στα-⁶θμόν ἓνα, παρασύγγας ὀκτώ, εἰς Κολοσσάς, πόλιν οἰκουμένην καὶ εὐδαίμονα καὶ μεγάλην. Ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας ἑπτὰ καὶ ἦκε Μένων ὁ Θετταλὸς ἔχων ὀπλίτας χιλίους καὶ πελταστὰς πεντακοσίους, Δόλοπας καὶ Αἰνιᾶνας καὶ Ὀλυνθίους. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς⁷ τρεῖς, παρασύγγας εἴκοσιν, εἰς Κελαινάς, τῆς Φρυγίας πόλιν οἰκουμένην, μεγάλην καὶ εὐδαίμονα. Ἐνταῦθα Κύρῳ βασιλεία ἦν καὶ πα-

πρόσθεν, wie 3, 2, 29. vgl. zu 3, 1, 16. — παρεῖναι εἰς adesse ad, in (Curt. 7, 3, 17) für wohin angekommen sein. vgl. 7, 1, 11. 2, 5. 4, 6. vgl. 1, 10, 16. 6, 2, 15.

§ 3. μὲν δὴ nun, weist auf § 1 zurück. Spr. 69, 35, 3. — τοὺς ἐκ τῶν πόλεων zu erklären wie τῶν παρὰ βασιλείας 1, 1, 5. vgl. 1, 2, 18. 4, 6, 25. — ὀπλίτας εἰς τ. Apposition wie 1, 4, 2. 2, 2, 7, Thuk. 2, 92, 2: τὰς ἐγγύς οὖσας μάλιστα ναῦς ἔλαβον ἕξ. — ὡς ungefähr. Spr. 69, 55, 4. (63, 5.) — τῶν στρατευομένων von denen die (früher) standen, gestanden hatten (1, 1, 7), als Particip des Imperfects. Spr. 53, 2, 4. (9.) vgl. 2, 3, 22, Her. 7, 18, 1 u. Thuk. 3, 113, 2; über den Ge. (er war einer der). Spr. 47, 7. (9, 2.) vgl. 4, 6, 14.

§ 4. μὲν steht als sollte folgen ἄλλοι δ' εἰς Κολοσσάς καὶ Κελαινάς. Zu andern Wendungen nöthigte § 6 und 9 die Unterbrechung. — ἡγησάμενος da er die Ansicht gefasst hatte. Spr. 53, 5, 1. — μείζονα ἢ ὡς ἐπὶ Π. grösser als wie gegen die P., zu gross um nur gegen die P. gerichtet zu scheinen. (Ze.) — ὡς β. zu dem, so nur bei persönlichen Begriffen. Spr. 69, 55, 8. (63, 4.)

§ 5. στόλον. Spr. 47, 9. (10, 12.) — ὠρμάτο brach auf. Spr. 52, 2, 1. — ἐξελαύνει marschirt. Spr. eb. — εἴκοσι καὶ δύο. Auch die kleinere Zahl steht oft mit καὶ nach der grösseren. vgl. 1, 2, 20. 4, 2. 5, 1. 2, 4, 24. Spr. 24, 2, 6. (7.) — πλέθρα. Der No. wie der Ge. ist sprachgemäss. vgl. 1, 4, 1. 3, 4, 7. Spr. 60, 2, 3. (2.)

§ 6. οἰκουμένην (wohl) bevölkert. — καὶ ἦκε. Eben so locker anknüpfend steht καὶ 1, 2, 9. 4, 2. 7. 2, 3, 17. (Spr. 69, 32, 8.) Das Ipt. von Verben die im Präsens Perfectbedeutung haben steht öfter aoristisch. (Spr. 53, 1, 4.)

§ 7. θηρίων. Spr. 47, 25, 5. (26, 6.) — ἀπὸ ἵππου vom Pferde

ράδειςος μέγας ἀγρίων θηρίων πλήρης, ἃ ἐκεῖνος ἐθήρευνεν ἀπὸ ἵππου, ὅποτε γυμνάσαι βούλοιτο ἑαυτὸν τε καὶ τοὺς ἵππους. Διὰ μέσου δὲ τοῦ παραδείσου ῥεῖ ὁ Μαίανδρος ποταμός· αἱ δὲ πηγαὶ αὐτοῦ εἰσὶν ἐκ τῶν βασιλείων· ῥεῖ δὲ καὶ διὰ τῆς [Κελαινῶν] πόλεως. Ἔστι δὲ καὶ μεγάλου βασιλέως βασιλεία ἐν Κελαιναῖς ἐρυμνὰ ἐπὶ ταῖς πηγαῖς τοῦ Μαρσίου ποταμοῦ ὑπὸ τῇ ἀκροπόλει. Ῥεῖ δὲ καὶ οὗτος διὰ τῆς πόλεως καὶ ἐμβάλλει εἰς τὸν Μαίανδρον· τοῦ δὲ Μαρσίου τὸ εὖρος εἴκοσι καὶ πέντε ποδῶν. Ἐνταῦθα λέγεται Ἀπόλλων ἐκδεῖραι Μαρσύαν, νικήσας ἐρίζοντά οἱ περὶ σοφίας, καὶ τὸ δέσμα κρεμάσαι ἐν τῷ ἄνθρωπῳ ὅθεν αἱ πηγαί· διὰ δὲ τοῦτο ὁ ποταμός καλεῖται Μαρσύας. Ἐνταῦθα Ξέρξης, ὅτε ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἡττηθεὶς τῇ μάχῃ ἀπεχώρει, λέγεται οἰκοδομῆσαι ταῦτά τε τὰ βυσίλεια καὶ τὴν Κελαινῶν ἀκρόπολιν. Ἐνταῦθα ἔμεινε Κῦρος ἡμέρας τριάκοντα· καὶ ἦκε Κλέαρχος ὁ Λακεδαιμόνιος, φυγὰς, ἔχων ὀπλίτας χιλίους καὶ πελταστὰς Θοῤῃκας ὀκτακοσίους καὶ τοξότας Κρηῖτας διακοσίους. Ἀμα δὲ καὶ Σωσίας παρῆν ὁ Συρακόσιος ἔχων ὀπλίτας τριακοσίους, καὶ [Σοφαίνετος] ὁ Ἀρκὰς ἔχων ὀπλίτας χιλίους. Καὶ ἐνταῦθα Κῦρος ἐξέτασιν καὶ ἀριθμὸν τῶν Ἑλλήνων ἐποίησεν ἐν τῷ παραδείσῳ καὶ ἐγένοντο οἱ σύμπαντες ὀπλίται μὲν μύριοι καὶ χίλιοι, πελτασταὶ δὲ ἀμφὶ τοὺς δις χιλίους.

10 Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς δύο, παρασάγγας δέκα, εἰς Πέλτας,

herab, zu Pferde. Her. 1, 79, 2: ἡ μάχη ἦν ἀπ' ἵππων. Spr. 68, 16, (4). — ὅποτε βούλοιτο so oft er wollte. zu 1, 5, 7. — γυμνάσαι ἑαυτόν. (Spr. 52, 10, 9.) — μέσος ὁ παράδειςος die Mitte des Parks. vgl. 1, 2, 23. 7, 14. 2, 1, 11. Spr. 50, 8, 2. (11, 5.) Anders 1, 4, 4. — ὁ Μ. ποταμός. Spr. 50, 6, 2. (7, 1.) — εἰσὶν ἐκ. So steht öfter εἶναι bei Präpositionen und Adverbien die eine Bewegung ausdrücken, wie εἶναι ἀπὸ 2, 4, 13, ὅθεν αἱ πηγαί erg. εἰσὶν 1, 2, 8 und ἐκεῖσέ εἰσιν αἱ χεῖρες Dem. 4, 46; eben so ὑπάρχειν Dem. 2, 27: παρ' ὑμῶν αὐτῶν ὑπάρχει τὰ δέοντα. Aehnlich Cic. or. 32: a quo disciplina Stoicorum est. — Κελαινῶν kann verdächtig scheinen. (Κελαινιτῶν?) Denn ἡ Κελαινῶν πόλις wäre mehr dichterisch; und ἡ Κελαιναὶ πόλις wäre eine bei der Verschiedenheit des Numerus harte Stellung, statt der ἡ πόλις αἱ Κελαιναί oder (αἱ) Κελαιναὶ ἡ πόλις üblich wäre. (Spr. 50, 7, 7.) [Kr. 50.] Ueber die Sache Kr. de auth. Anab. p. 9 s.

§ 8. ἐμβάλλει ergiesst sich. Spr. 52, 2, 7. — τοῦ δὲ Μ. Ggs. zu τούτου § 6. — ποδῶν. Man denke: τὸ εὖρος ἐστὶν εὖρος εἴκοσι καὶ π. ποδῶν. Spr. 47, 6, 2. (8, 3.) — λέγεται Ἀπόλλων. Spr. 55, 4, 2. — περὶ σοφίας in der Musik. — ὅθεν für ἐξ οὗ, wie 2, 1, 3. 3, 16. 4, 7, 20. Spr. 66, 3, 1.

§ 9. τῇ μάχῃ in der (bekannten) Schlacht bei Salamis 480 v. Ch. G. — φυγὰς verdächtig Cobet N. 1. p. 407. — Σωσίας steht auch Plat. Krat. 397, Σῶσις will Burmann, weil dieser Name auf Inschriften sich so findet. vgl. auch Plut. Dion. 34. 35. — Σοφαίνετος. Wohl Kleanor. (Kr. 24.) vgl. § 3, Kr. de auth. p. 40. u. Dobree Advers. 1, 1 p. 132. Agias, meinen Rüstow und Köchly Gesch. des gr. Kriegswesens S. 101, 45, a vgl. 2, 5, 31. 6, 30. 3, 1, 47. — ἀριθμὸν Zählung, wie 7, 1, 7. So ἀριθμὸν ποιῆσθαι Her. 7, 59, 2. 8, 7. 8, 1. — ἐποίησεν veranstaltete. vgl. zu 1, 4, 12. ἐξέτασιν ποιῆται 1, 2, 14. 7, 1. — ἐγένοντο es kamen heraus, betrug. vgl. 1, 7, 10. 3, 1, 33. 4, 8, 15. 5, 2, 4. 3, 3. — οἱ σύμπαντες im Ganzen. Thuk. 6, 1: τοσάδε ἔθνη ἔσχε τὰ ζύμπαντα. Spr. 50, 8, 5. (11, 13.) — τοὺς zu 1, 7, 10.

πόλιν οἰκουμένην. Ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας τρεῖς, ἐν αἷς Ξενίας ὁ Ἀρκὰς τὰ Λύκαια ἔθυσσε καὶ ἀγῶνα ἔθηκε· τὰ δ' ἄθλα ἦσαν στλεγγίδες χρυσαῖ· ἐθεώρει δὲ τὸν ἀγῶνα καὶ Κῦρος. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμούς δύο, παρασάγγας δώδεκα εἰς Κεραμῶν ἀγοράν, πόλιν οἰκουμένην, ἐσχάτην πρὸς τῇ Μυσία χώρᾳ. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει στα-11 θμούς τρεῖς, παρασάγγας τριάκοντα, εἰς Καῦστρου πεδῖον, πόλιν οἰκουμένην. Ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας πέντε καὶ τοῖς στρατιώταις ὠφείλετο μισθὸς πλεόν ἢ τριῶν μηνῶν· καὶ πολλάκις ἰόντες ἐπὶ τὰς θύρας ἀπῆλθον. Ὁ δὲ ἐλπίδας λέγων διῆγε καὶ δῆλος ἦν ἀνιώμενος. οὐ γὰρ ἦν πρὸς τοῦ Κύρου τρόπον ἔχοντα μὴ ἀποδιδόναι. Ἐνταῦθα12 ἀφικνεῖται Ἐπύαξα ἡ Συεννέσιος γυνὴ τοῦ Κιλίκων βασιλέως παρὰ Κῦρον· καὶ ἐλέγετο Κύρῳ δοῦναι χρήματα πολλά. Τῇ δ' οὖν στρατιᾷ τότε ἀπέδωκε Κῦρος μισθὸν τεττάρων μηνῶν. Εἶχε δὲ ἡ Κίλισσα καὶ φυλακὴν περὶ αὐτὴν Κίλικας καὶ Ἀσπενδίους· ἐλέγετο δὲ καὶ συγγενέσθαι Κῦρον τῇ Κιλίσσῃ. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμούς δύο,13 παρασάγγας δέκα, εἰς Θύμβριον, πόλιν οἰκουμένην. Ἐνταῦθα ἦν παρὰ τὴν ὁδὸν κρήνη ἡ Μίδου καλουμένη τοῦ Φρυγῶν βασιλέως, ἐφ' ἣ λέγεται Μίδας τὸν Σάτυρον θηρεῦσαι οἶνω κεράσας αὐτήν. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμούς δύο, παρασάγγας δέκα, εἰς Τυριαῖον,14

§ 10. τὰ Λύκαια ἔθυσσε feierte opfernd die L., wie τὰ Ἡράκλεια θύειν Dem. 19, 86. 124. Spr. 46, 4. (6.) Eben so finden sich θύειν ἐπινίκια, εὐχαριστήρια, γάμους. (Kr.) Die Lykaiien waren ein arkadisches Fest, das dem lykaiischen Zeus (Pan) gefeiert wurde. (Ze.) — στλεγγίς hier vermuthlich ein kammähnlicher Kopfschmuck. — Μυσία. Φρυγία vermuthet Halbkart, Πισιδία Poppo. Indess die damaligen Grenzen der Landschaften waren von den spätern verschieden.

§ 11. ὠφείλετο wurde geschuldet, debebatur, man war schuldig. vgl. 7, 7, 34. — Καῦστρου. Κέστρου vermuthet Mannert. — πεδῖον, wie bei uns Friedrichsfelde u. a. vgl. 7, 8, 7. — πλεόν wird oft gleichsam als formloser Begriff auf ein Substantiv und selbst auf einen obliquen Casus bezogen, wiewohl auch πλείων eintreten kann. vgl. 4, 7, 9. 10. Spr. 49, 2, 1. (3.) — τὰς θύρας, des Kyros, seines Zeltes. — ἀπαιτεῖν als Schuldiges fordern, wie ἀποδιδόναι Schuldiges abtragen. Spr. 68, 42 (46), 6. — ἐλπίδας λέγων διῆγε tröstete sie fortwährend mit Hoffnungen. (Hu.) vgl. Kyr. 1, 6, 19. (Hr.) und Spr. 56, 5, 3. — δῆλος ἦν ἀνιώμενος es war offenbar dass er sich härmte. Spr. 56, 4, 4. (7.) vgl. 1, 10, 6. 2, 5, 27. 6, 21. — ἀνιάσθαι ist eig. (mediales) Passiv, wie λυπεῖσθαι 1, 3, 8. Spr. 52, 6, 2. (1.) — πρὸς τοῦ Κ. τρόπον im Charakter des K. Spr. 68, 33 (37), 1. — ἔχοντα wenn er etwas hatte.

§ 12. γυνή. zu 1, 6, 3. — δ' οὖν gewiss aber ist dass, im Gegensatze zu dem blossen Gerüchte. (Spr. 69, 52, 2.) vgl. 1, 3, 5. Wie dort, sed certe Caes. b. g. 6, 31. — μηνῶν. zu 1, 1. 10. — καὶ φυλακὴν für καὶ φύλακας oder [καὶ] φυλακὴν καὶ φύλακας Bo. u. Kr. [26]. — αὐτήν für αὐτὴν St. — συγγενέσθαι hier von unerlaubtem Umgange; über den Ac. beim Inf. 55, 4, 2. vgl. § 8.

§ 13. παρὰ neben. Spr. 68, 32 (36), 3. vgl. 3, 4, 9. — τὸν Σ. den Silen. — ἡ Μίδου καλουμένη die sogenannte (Quelle) des Midas. Spr. 50, 9. (13, 3.) vgl. 2, 4, 12 u. Her. 4, 175. 181, 2.

§ 14. Τυριαῖον, Τυριάειον Kiepert. — ἐπιδεῖξαι. Spr. 55, 3, 6.

πόλιν οἰκουμένην. Ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας τρεῖς. Καὶ λέγεται δεη-
 θῆναι ἡ Κίλισσα Κύρου ἐπιδεῖξαι τὸ στράτευμα ἑαυτῇ· βουλούμενος
 οὖν ἐπιδεῖξαι ἐξέτασιν ποιεῖται ἐν τῷ πεδίῳ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν
 15 βαρβάρων. Ἐκέλευσε δὲ τοὺς Ἕλληνας, ὥς νόμος αὐτοῖς εἰς μάχην,
 οὕτω ταχθῆναι καὶ στήναι, συντάξαι δὲ ἕκαστον τοὺς ἑαυτοῦ. Ἐτά-
 χθησαν οὖν ἐπὶ τεττάρων· εἶχε δὲ τὸ μὲν δεξιὸν Μένων καὶ οἱ σὺν
 αὐτῷ, τὸ δὲ εὐώνυμον Κλέαρχος καὶ οἱ ἐκείνου, τὸ δὲ μέσον οἱ ἄλλοι
 16 στρατηγοί. Ἐθεώρει οὖν ὁ Κύρος πρῶτον μὲν τοὺς βαρβάρους· οἱ δὲ
 παρήλαντον τεταγμένοι κατ' ἴλας καὶ κατὰ τάξεις· εἶτα δὲ τοὺς Ἕλλη-
 νας, παρελαύνων ἐφ' ἄρματος καὶ ἡ Κίλισσα ἐφ' ἄρμαμάξης. Εἶχον
 δὲ πάντες κράνη χαλκᾶ καὶ χιτῶνας φοινικοῦς καὶ κνημῖδας καὶ τὰς
 17 ἀσπίδας ἐκκεκαθαυμένας. Ἐπειδὴ δὲ πάντας παρήλασε, στήσας τὸ
 ἄρμα πρὸ τῆς φάλαγγος μέσης πέμψας Πίγρητα τὸν ἐρμηνεῖα παρὰ
 τοὺς στρατηγοὺς τῶν Ἑλλήνων ἐκέλευσε προβαλέσθαι τὰ ὅπλα καὶ ἐπι-
 χωρῆσαι ὅλην τὴν φάλαγγα. Οἱ δὲ ταῦτα προεῖπον τοῖς στρατιώταις·
 καὶ ἐπεὶ ἐσάλπιγξε, προβαλλόμενοι τὰ ὅπλα ἐπήρσαν. Ἐκ δὲ τούτου

(12.) — τῶν Ἑλλήνων. Die Genitive sind dem ἐξέτασις entrückt, um eine betonte Stelle zu erhalten.

§ 15. εἰς μάχην erg. τάσσεσθαι aus ταχθῆναι. vgl. Her. 6, 38. Spr. 55, 4, 4. (12.) — ἕκαστον jeder Strateg, wie 4, 5, 23; ähnlich ἄλλος 2, 6, 11. 12. — τοὺς ἑαυτοῦ die Seinigen, seine Soldaten. vgl. 3, 4, 45. Spr. 47, 3, 3. (5, 2.) Als No. folgt οἱ ἐκείνου. — ἐπὶ τεττάρων vier Mann hoch. Bei der geringen Höhe musste das Heer um so zahlreicher erscheinen. (Ze.) Spr. 68, 40, 6 vgl. 4, 8, 11. — τὸ δεξιόν. Hier ist so wenig κέρως als bei μέσον Centrum etwas zu ergänzen. (Spr. 43, 4, 6. (17.) — ἐκείνος bezieht sich auf das Subject, wie 2, 6, 19. 4, 3, 20. 7, 3, 4. vgl. Th. 5, 57, 2. (Spr. 51, 7, 10.)

§ 16. κατ' ἴλας schwadronweise, κατὰ τάξεις compagnie-weise. (Ze.) Spr. 68, 21 (25), 4. — τοὺς Ἕλληνας erg. ἐθεώρει. (Ze.) — πάντες, οἱ Ἕλληνες. (Ze.) — καὶ κνημῖδας καὶ τὰς ἀσπίδας ἐκκεκαθαυμένας. Gut vermuthet Weiske καὶ τὰς κνημῖδας ἐκκεκαθαυμένας καὶ τὰς ἀσπίδας ἐκκεκαλυμμένας. Das letzte Wort haben die besten Handschriften. Die Schilde steckten in Futteralen, σάγμασιν. vgl. Ar. Ach. 574 mit dem Schol. u. Eu. Andr. 616.

§ 17. μέσος selten nachgestellt, doch auch Dem. 29, 12, Her. 3, 76, Luc. δις κατ. 16, Herodian 2, 9, 6. 7, 11, 5, Appian öfter. vgl. Spr. 50, 3, 2. (11, 5.) — πέμψας. zu συλλέξας 1, 1, 7. — τόν, weil er es vorzugsweise, amtlich war. vgl. 7, 6, 8. Spr. 50, 2. — προβαλέσθαι τὰ ὅπλα Schild und Speer vorhalten. Lesbon. 2 p. 172: τὰ ὅπλα εὐρῆται ἔμπροσθεν τοῦ σώματος προβεβλήσθαι, ἡ μὲν ἀσπίς τοῦ μὴ τιρώσκεσθαι, τὸ δὲ δόρυ τοῦ ἀμύνεσθαι. vgl. 4, 2, 21. 6, 3, 16. 25; über das Med. Spr. 52, 10, 1. — ἐπιχωρῆσαι, ἐπιέναι wie auf einen Feind losgehen, zugehen. — ὅλην τήν. Der Artikel steht bei ὅλος wie bei πᾶς. vgl. 4, 2, 4. ἡ ἡμέρα ὅλη 3, 3, 11. Spr. 50, 8, 4. (11, 7.) — προεῖπον kündigten an, wie oft. — ἐσάλπιγξε erg. ὁ σαλπικτής. Spr. 61, 4, 1. (3.) vgl. 3, 4, 4. Elmsley zu Eu. Her. 830 vermuthet ἐσήμενος, was der regelmässige Ausdruck ist, zu dem ἐσάλπιγξε wohl als Glossem gesetzt werden konnte. (Das Subject kann so nur fehlen, wenn von einer einzelnen Handlung die Rede ist; nicht aber wenn zu sagen wäre: der Trompeter trompetet (überhaupt). — προβαλλόμενοι hat Schäfer. — ἐκ τούτου hierauf. Spr. 68, 13, 3. (17, 7) vgl. 1, 3, 13. 6, 8. 2, 5, 34. — προϊόντων erg. αὐτῶν. (Spr. 47, 4, 3.) vgl. 4, 8, 5. 6, 2, 16. 17. 6, 4, 31. 7, 2, 14. — ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου

θαῖπτον προϊόντων σὺν κραυγῇ ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου δρόμος ἐγένετο τοῖς
στρατιώταις ἐπὶ τὰς σκηνάς. Τῶν δὲ βαρβάρων φόβος πολὺς καὶ ἄλ-18
λοις καὶ ἡ τε Κίλισσα ἐφυγεν ἐκ τῆς ἀρμαμάξης καὶ οἱ ἐκ τῆς ἀγορᾶς
καταλιπόντες τὰ ὄνια ἐφευγον· οἱ δὲ Ἕλληνες σὺν γέλωτι ἐπὶ τὰς
σκηνάς ἦλθον. Ἡ δὲ Κίλισσα ἰδοῦσα τὴν λαμπρότητα καὶ τὴν τάξιν
τοῦ στρατεύματος ἐθαύμαζε. Κῦρος δὲ ἤσθη τὸν ἐκ τῶν Ἑλλήνων
εἰς τοὺς βαρβάρους φόβον ἰδὼν.

Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς τρεῖς, παρασάγγας εἴκοσιν, εἰς19
Ἰκόνιον, τῆς Φρυγίας πόλιν ἐσχάτην. Ἐνταῦθα ἔμεινε τρεῖς ἡμέρας.
Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει διὰ τῆς Λυκαονίας σταθμοὺς πέντε, παρασάγγας
τριάκοντα. Ταύτην τὴν χάραν ἐπέτρεψε διαρπάσαι τοῖς Ἕλλησιν ὥς
πολεμίαν οὖσαν. Ἐντεῦθεν ὁ Κῦρος τὴν Κίλισσαν εἰς Κιλικίαν ἀπο-20
πέμπει τὴν ταχίστην ὁδὸν καὶ συνέπεμψεν αὐτῇ στρατιώτας οὗς Μέν-
ων εἶχε καὶ αὐτὸν [Μένωνα τὸν Θεσσαλόν]. Κῦρος δὲ μετὰ τῶν
ἄλλων ἐξελαύνει διὰ Καππαδοκίας σταθμοὺς τέτταρας, παρασάγγας
εἴκοσι καὶ πέντε πρὸς Δάναν, πόλιν οἰκουμένην, μεγάλην καὶ εὐδαί-
μονα. Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς· ἐν ᾧ Κῦρος ἀπέκτεινεν ἄνδρα

aus eignem Antriebe, bei Spätern αὐτομάτως. (Spr. 68, 16, 11.) vgl. 1, 3, 13. 6, 2, 18. — ἐγένετο erfolgte. Spr. 52, 8, 1. So γίνεται ἡ τροπή 1, 8, 25, ἡ ἀνάβασις 4, 1, 10, ἐπίστασις 2, 4, 26, σύλλογος 5, 7, 2, ἀριθμός 5, 3, 3, καθαρμός 5, 7, 31. — τὰς σκηνάς, der Hellenen. vgl. § 18.

§ 18. τῶν βαρβάρων hängt von τοῖς ἄλλοις ab, wie auch von ἡ Κί-
λισσα καὶ οἱ ἐκ τῆς ἀγορᾶς. — φόβος erg. ἦν. (Ze.) Die Auslassung des
Imperfects ist selten. vgl. 7, 2, 15. (Spr. 62, 1, 6.) — καὶ ἡ τε Κ. καὶ.
Durch τε — καὶ werden ἡ τε Κίλισσα — καὶ οἱ ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἐφευγον zu einer
Gesammtheit verbunden und als solche durch das καὶ vor ἡ an das Vorher-
gehende angeschlossen. vgl. zu 1, 8, 1. 9, 19. (Spr. 69, 32, 11.) Ueber
den mit dem Da. τοῖς ἄλλοις verbundenen Satz eb. 59, 2. (2, 4.) Wir wür-
den erwarten καὶ τῇ Κίλισσῃ, ἡ ἐφυγεν. — ἐκ τῆς ἀρμαμάξης. Die Prä-
position bezeichnet nur die Richtung von dem Standpuncte des Wagens
aus. Dass die Königin den Wagen verlassen ist nicht wohl denkbar. vgl.
zu ἀπὸ § 7. (Ze., We. und Kr. Rec. 5 S. 724) Doch ist vielleicht ἐπὶ für ἐκ
zu lesen. (Kr. 50 u. Cobet Ausg. 59.) — οἱ ἐκ, zu § 3. — ἀγορά Markt-
platz im Lager. vgl. 1, 3, 14. 5, 6, Thuk. 5, 115, Polyb. 6, 31, 1. —
σὺν γέλωτι, ob der Furcht der Barbaren. — τὸν ἐκ τῶν Ἑ. εἰς τοὺς β.
φόβον die Furcht, welche die H. den B. einflössten. (Spr. 50,
9, 5.) Ueblicher ist φόβος ἀπὸ τινος vgl. 7, 2, 37; bei Spätern ἐκ nicht
selten, wie τὸ ἐκ Σεβήρου δέος; Herodian 3, 4, 7 und ex duce metus Tac. A.
1, 29. Wie hier φόβος εἰς-, so δέος ἐς- Thuk. 6, 85, 3. -- ἰδὼν. Spr. 56,
6, 2. (4.)

§ 19. διαρπάσαι. Spr. 55, 3, 10. (20.) — ὥς π. οὖσαν. vgl. 3, 2, 23.

§ 20. ταχίστην auf dem Wege auf dem man am schnellsten
hinkommen konnte, ἐλαχίστην 6, 1, 16. — αὐτὸν Μ. ohne Artikel,
wie § 21. 1, 5, 13. 6, 1, 5. 4, 15. 7, 3, 33. Her. 3, 144. (Spr. 50, 11, 16.)
Doch Μένωνα τὸν Θεσσαλόν lassen gute Handschriften weg. Thuk. 6, 103,
1: τοὺς μετὰ Λαμάχου καὶ αὐτὸν ἐκομίσαντο. vgl. eb. 4, 78, 4. — Δάναν.
Τύανα nach Danville vgl. Strabo 12 p. 371. Nach Andern Θόανα. — ἐν
ᾧ während welcher Zeit, wie 7, 1, 15. vgl. Spr. 43, 4, 1. (7.) —
φοινικιστῆς Purpurfärber, wahrscheinlich ein bedeutendes Hofamt.
Andere verstehen einen Magnaten, purpuratum, der ganz purpurne Klei-
der tragen durfte. Aber dabei wäre βασιλείον anstössig. — τῶν ὑπάρχων

Πέρσῃν, Μεγαφέρνην, φοινικιστὴν βασίλειον, καὶ ἑτερόν τινα τῶν ὑπάρχων [δυνάστην], αἰτιασάμενος ἐπιβουλεύειν αὐτῷ.

- 21 Ἐντεῦθεν ἐπειρῶντο εἰσβάλλειν εἰς τὴν Κιλικίαν· ἡ δὲ εἰσβολὴ ἦν ὁδὸς ἀμαξιτός. ὁρθία ἰσχυρῶς καὶ ἀμήχανος εἰσελθεῖν στρατεύματι, εἴ τις ἐκώλυεν. Ἐλέγετο δὲ καὶ Σπέννεσιν εἶναι ἐπὶ τῶν ἄκρων φυλάττοντα τὴν εἰσβολήν· δι' ὃ ἔμεινεν ἡμέραν ἐν τῷ πεδίῳ. Τῇ δ' ὕστεραία ἦκεν ἄγγελος λέγων ὅτι λελοιπῶς εἴη Σπέννεσις τὰ ἄκρα, ἐπεὶ ἦσθετο τό τε Μένωνος στρατεύμα ὅτι ἤδη ἐν Κιλικίᾳ ἦν εἰσω τῶν ὁρέων καὶ ὅτι τριήρεις ἤκουε περιπλεύσας ἀπ' Ἰωνίας εἰς Κιλικίαν Ταμῶν ἔχοντα τὰς Λακεδαιμονίων καὶ αὐτοῦ Κύρου. Κύρος δ' οὖν ἀνέβη ἐπὶ τὰ ὄρη οὐδενὸς κωλύοντος καὶ εἶδε τὰς σκηνὰς οὗ ἐφύλαττον οἱ Κίλικες. Ἐντεῦθεν κατέβαιναν εἰς πεδίον μέγα καὶ καλὸν [καὶ] ἐπὶ ῥόντον καὶ δένδρων παντοδαπῶν ἔμπλεων καὶ ἀμπέλων· πολὺ δὲ καὶ σήσαμον καὶ μελίνην καὶ κέγχρον καὶ πυροὺς καὶ κριθὰς φέρει. Ὅρος δ' αὐτὸ περιέχει ὄχυρόν καὶ ὑψηλὸν πάντῃ ἐκ θαλάττης εἰς θά-
23 λατταν. Καταβὰς δέ, διὰ τούτου τοῦ πεδίου ἤλασε σταθμοὺς τέτταρας, παρασάγγας πέντε καὶ εἴκοσιν, εἰς Ταρσοὺς, τῆς Κιλικίας πόλιν μεγάλην καὶ εὐδαίμονα. Ἐνταῦθα ἦσαν τὰ Σπέννεσιος βασίλεια τοῦ Κιλικίων

δυνάστην einen Gewalthaber von den Statthaltern; doch ist δυνάστην vielleicht Glossem. (Kr. 45.)

§ 21. εἰσβάλλειν eindringen. Spr. 52, 2, 7. — εἰσβολή Eingang, Zugang, Κιλικίαι πύλαι genannt. — ὁδὸς wird gew. bei ἀμαξιτός nicht zugefügt. (Kr. 45.) — ἀμήχανος, ἦν ἀμήχανον ἦν. (Spr. 55, 3, 7.) vgl. 4, 1, 24. 5, 6, 10, zu 2, 3, 11 und Kr. De auth. p. 53. — δι' ὃ wesshalb. vgl. 1, 3, 15. (Spr. 43, 4, 23.) — ἔμεινεν erg. Κύρος, als Hauptperson. Oder ἔμειναν? — ἡμέραν, wie auch wir einen Tag für Einen Tag sagen, indem der Singular die Einheit genügend bezeichnet wo kein Ggs. statt findet. vgl. 5, 9, 14. — λέγων ὅτι. Spr. 65, 1, 4. — λελοιπῶς εἴη. Spr. 31, 5, 1. — τὸ στρατεύμα ist der Ac. vgl. 5, 7, 19 und Spr. 61, 5. (6, 2.) — τε steht hier, nicht nach ἐπεὶ, als ob ἤκουε nicht hinzugefügt werden sollte. zu 2, 1, 3. vgl. Thuk. 4, 116, 1: ὡς ἦσθετο αὐτοὺς ἀπολείποντάς τε τὰς ἐπάλξεις καὶ τὸ γινόμενον ὁρῶν. vgl. dort zu 1, 72, 2. — ὅτι. Spr. 56, 7, 6. (12.) u. 65, 1, 4. — ἦν für εἴη. Spr. 54, 6, 3. vgl. 2, 2, 5. 3, 1, 2. — τριήρεις — Κύρου. Man construire ἤκουε Ταμῶν ἔχοντα (Spr. 56, 7, 1. vgl. 1, 4, 5) τριήρεις τὰς Λ. καὶ αὐτοῦ Κ. περιπλεύσας ἀπὸ Ἰ. εἰς Κ. Solche Hyperbata finden sich besonders bei ἔχων öfter, wie Dem. 3, 5: δέκα ναῦς ἀπεστείλατε ἔχοντα κενὰς Χαρίδημον. Veranlasst werden sie durch das Streben den Hauptbegriff (τριήρεις) hervorzuheben. Vgl. Kr. z. Dion p. 290.

§ 22. ἐφύλαττον Wache gehalten hatten. (Ze.) Vgl. zu 1, 1, 6. — [καὶ] fehlt in mehreren Hsn., wohl richtig. Ho. Od. τ, 173: καλὴ καὶ πείρα, περιῥόντος. — ἔμπλεων. σύμπλεων Andre, was aus Hippokr. und einem Späteren angeführt wird. — ἐπὶ ῥόντος. Curt. 3, 4, 6: planitiem crebris distinguentibus rivis. (Ze.) — αὐτό, τὸ πεδίον. — ἐκ θαλάττης εἰς θ. (Spr. 68, 17, 4.) vgl. Curt. 3, 4, 6. (Ze.)

§ 23. ἦσαν für ἦν. Spr. 63, 2. (2, 1.) vgl. 1, 4, 10. 5, 1. 7, 17. 20. — ποταμός. gr. Spr. 50, 7, 1. — ὄνομα Namens. Spr. 46, 2. (4, 3.) — δι' οὗ findet sich eben so mit dem Ge. des Plu. verbunden 2, 2, 12. 5, 9, 9. 10, 3. 7, 6, 1: δύο μηνῶν; dagegen δυοῖν μηνῶν 7, 5, 9. vgl. Spr. 24, 2, 2. (3.) und 44, 2. (2, 3.) — πλέθρων hängt von ποταμός ab. Spr. 47, 6, 2. (8, 2.) vgl. 1, 4, 4. 2, 4, 12 mit 1, 4, 9. 11; so πλεθραῖος 1, 5, 4. 4, 6, 4.

βασιλέως· διὰ μέσης δὲ τῆς πόλεως ῥεῖ ποταμὸς Κύδνος ὄνομα, εὖρος δύο πλέθρων. Ταύτην τὴν πόλιν ἐξέλιπον οἱ ἐνοικοῦντες μετὰ Συν-24 νέσιος εἰς χωρίον ὀχυρὸν ἐπὶ τὰ ὄρη, πλὴν οἱ τὰ καπηλεῖα ἔχοντες ἔμειναν δὲ καὶ οἱ παρὰ τὴν θάλατταν οἰκοῦντες ἐν Σόλοις καὶ ἐν Ἰσσοῖς.

Ἐπύαξα δὲ ἡ Συννέσιος γυνὴ προτέρα Κύρου πέντε ἡμέρας εἰς25 Ταρσοὺς ἀφίκετο. Ἐν δὲ τῇ ὑπερβολῇ τῶν ὁρῶν τῇ εἰς τὸ πεδῖον δύο λόχοι τοῦ Μένωνος στρατεύματος ἀπώλοντο. Οἱ μὲν ἔφασαν ἀρπάζοντάς τι κατακοπῆναι ὑπὸ τῶν Κιλικίων, οἱ δέ, ὑπολειφθέντας καὶ οὐ δυναμένους εὖρεῖν τὸ ἄλλο στρατεύμα οὐδὲ τὰς ὁδοὺς εἶτα πλανωμένους ἀπολέσθαι. Ἦσαν δὲ οὗτοι ἑκατὸν (ἕκαστος) ὀπλίται. Οἱ26 δ' ἄλλοι ἐπειδὴ ἤκον, τὴν τε πόλιν τοὺς Ταρσοὺς διήρπασαν, διὰ τὸν ὀλεθρον τῶν συστρατιωτῶν ὀργιζόμενοι, καὶ τὰ βασίλεια τὰ ἐν αὐτῇ. Κύρος δὲ ἐπεὶ εἰσῆλασεν εἰς τὴν πόλιν, μετεπέμπετο Συνέννεσιν πρὸς ἑαυτόν· ὁ δὲ οὔτε πρότερον οὐδενὶ πω κρεῖττονι ἑαυτοῦ εἰς χεῖρας ἔλθεῖν ἔφη οὔτε τότε Κύρῳ ἰέναι ἤθελε, πρὶν ἢ γυνὴ αὐτὸν ἐπείσει καὶ πίστεις ἔλαβε. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐπεὶ συνεγένοντο ἀλλήλοις, Συν-27 νεσις μὲν Κύρῳ ἔδωκε χρήματα πολλὰ εἰς τὴν στρατιάν, Κύρος δὲ

§ 24. ἐξέλιπον εἰς verliessen und flohen nach. Her. 6, 100, 2: ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν εἰς τὰ ἄκρα. Vollständig 4, 1, 8. (Ze.) (vgl. Spr. 68, 21, 4.) — ἐπὶ mit dem Ac. noch wegen ἐξέλιπον. — πλὴν erg. οὐκ ἐξέλιπον. (Spr. 69, 57.) vgl. 7, 3, 2. Die Küstenbewohner waren durch Verkehr muthiger, wohl auch durch Hoffnung auf Erwerb zurückgehalten.

§ 25. προτέρα. Spr. 57, 5, 3. — ἡμέρας. vgl. 1, 7, 12, Thuk. 1, 105, 5 und Pind. P. 4, 26: δώδεκα ἡμέρας πρότερον; üblicher ist der Dativ. Spr. 48, 12, 7 u. 8. (15, 9 u. 10.) — τῇ εἰς für τῶν εἰς Reiske. vgl. 4, 6, 5; doch οἱ πρὸς τὰ πεδία ἀφροστήκεσαν Thuk. 6, 88, 5. — τοῦ Μ. στρ. Spr. 47, 7. (9.) τοῦ gehört zu στρατεύματος. vgl. zu 1, 8, 13. — οἱ μὲν. Man erwartet οὐς οἱ μὲν oder καὶ οἱ μὲν; doch solche Asyndeta sind nicht selten, wie 2, 1, 6. (vgl. Spr. 59, 1, 5.) — ἀρπάζοντας erg. αὐτούς. — ὑπολειφθέντας zurückgeblieben. Spr. 52, 6, 1. — καὶ οὐ, weil ein affirmativer, οὐδέ, weil ein negativer Satz vorhergeht. Spr. 69, 45. (50, 1.) — εἶτα. Spr. 56, 9, 2. (10, 3.) vgl. 4, 7, 13. — ἕκαστος hat Kr. De auth. p. 41 eingeschoben. vgl. 3, 4, 21. 4, 8, 15. So dies für ἑκάτερος Plat. Alk. 1 p. 108, e. Her. 2, 168. 4, 36. 7, 135, 2. So quisque Curt. 4, 11, 21 u. Kraner zu Caes. b. G. 5, 44, 2. Ueber die Apposition Spr. 57, 8 A. (und 63, 1, 3.)

§ 26. τὴν πόλιν τοὺς Ταρσοὺς. Spr. 50, 6, 2. (7, 3.) Cobet N. 1. 403 streicht τοὺς Ταρσοὺς. — τὰ βασίλεια erg. διήρπασαν. So setzen die Griechen oft, wie auch die Lateiner (Cic. pro Rosc. A. 14), ein zu mehreren Begriffen gehörendes Verbum nach dem ersten. vgl. 7, 1, 41. 8, 16. — κρεῖττων mächtiger. (Spr. 23, 7, 1.) vgl. κράτιστος 1, 5, 8. — ἑαυτοῦ, ἢ αὐτὸς εἴη. (Spr. 47, 27, 2.) — οὐδενὶ hängt von εἰς χεῖρας ἔλθεῖν ab, nicht bloss von ἔλθεῖν. (Spr. 48, 9, 1.) Denn bei den nicht zusammengesetzten Verben des Gehens und Kommens findet sich der Dativ nur als Dativ des Interessés (commodi). — ἰέναι erg. εἰς χεῖρας. — πρὶν bis. vgl. 2, 5, 33. (Spr. 54, 17, 6.) — πίστεις Bürgschaften der Treue und Sicherheit, etwa die Rechte, einen Eid, vielleicht auch Geisseln. vgl. zu 1, 6, 7. — ἔλαβε erg. Συνέννεσις. (Spr. 51, 5, 3.) vgl. 1, 4, 5. 8, 24.

§ 27. εἰς τὴν zur Erhaltung des. Thuk. 2, 65, 8: Κύρος παρέῤχε χρήματα Πελοποννησίοις ἐς τὸ ναυτικόν. vgl. 6, 8, 1, Xen. Hell. 4, 8, 33, unten 1, 3, 3 (und Spr. 68, 21, 7). — Περσικὴν, eig. Μηδικήν, die von den Persern angenommen war, ein purpurner Kaftan (κάνδυσ) mit

ἐκείνῳ δῶρα ἃ νομίζεται παρὰ βασιλεῖ τίμια, ἵππον χρυσοχάλινον καὶ στρεπτόν χρυσοῦν καὶ ψέλια καὶ ἀκινάκην χρυσοῦν καὶ στολὴν Περσικὴν καὶ τὴν χώραν μηκέτι ἀρπάζεσθαι, τὰ δὲ ἡρπασμένα ἀνδράποδα, ἣν πού ἐντυγχάνωσιν, ἀπολαμβάνειν.

1 γ'. Ἐνταῦθα ἔμεινε Κῦρος καὶ ἡ στρατιὰ ἡμέρας εἴκοσιν· οἱ γὰρ στρατιῶται οὐκ ἔφασαν ἰέναι τοῦ πρόσω· ὑπώπτενον γὰρ ἤδη ἐπὶ βασιλέα ἰέναι· μισθωθῆναι δὲ οὐκ ἐπὶ τούτῳ ἔφασαν. Πρῶτος δὲ Κλέαρχος τοὺς αὐτοῦ στρατιώτας ἐβιάζετο ἰέναι· οἱ δὲ αὐτόν τε 2 ἐβαλλον καὶ τὰ ὑποζύγια τὰ ἐκείνου, ἐπεὶ ἤρξατο προϊέναι. Κλέαρχος δὲ τότε μὲν μικρὸν ἐξέφυγε τὸ μὴ καταπετρωθῆναι, ὕστερον δ' ἐπεὶ ἔγνω ὅτι οὐ δυνήσεται βιάσασθαι, συνήγαγεν ἐκκλησίαν τῶν αὐτοῦ στρατιωτῶν. Καὶ πρῶτον μὲν ἐδάκρυε πολὺν χρόνον ἑστώς· οἱ δέ, ὁρῶντες ἐθαύμαζον καὶ ἐσιώπων· εἴτα ἔλεξε τοιαύδε.

3 Ἄνδρες στρατιῶται, μὴ θαυμάζετε ὅτι χαλεπῶς φέρω τοῖς παροῦσι πράγμασιν. Ἐμοὶ γὰρ Κῦρος ξένος ἐγένετο καὶ με φεύγοντα ἐκ

Goldstickerei. — ἀρπάζεσθαι, wie ἀρπάζειν τοὺς φίλους Xen. Hell. 3, 1, 8. (Hr.) vgl. zu 7, 3, 31. Ab hängt es, wie ἀπολαμβάνειν von ἔδωκε: verlieh dass. Spr. 55, 3, 10. (11 u. 20.) mit 59, 2. (2, 3.) Ein ähnlicher Wechsel Her. 1, 54. 3, 160, Thuk. 2, 44, 3. — ἐντυγχάνωσιν erg. οἱ Κίλικες αὐτοῖς wenn die Kiliker sie irgendwo trafen. Spr. 48, 9. (11, 1.) [Kr. De auth. p. 47.]

C. 3. § 1. ἔμεινε. Spr. 63, 4. — οὐκ ἔφασαν negabant, erklärten dass sie nicht. Spr. 67, 1, 2. vgl. 1, 3, 7. 4, 12. — ἰέναι se ituros esse. Spr. (38, 3, 3 u.) 55, 2, 2. (4.) — τοῦ πρόσω vorwärts, weiter. (Spr. 47, 1 A.) vgl. 5, 4. 30. — ἰέναι dass man, Kyros, gehe. — ἐπὶ τούτῳ zu diesem Zwecke. Spr. 68, 37 (41), 7. vgl. 7, 6, 17 u. 4, 4, 17. — πρῶτος. πρῶτον Matthiae und eine Hs., wohl richtig. Spr. 57, 5, 3. vgl. 2, 3, 17. — ἐβιάζετο suchte zu zwingen. (Spr. 53, 1, 6 u. 7.) So ἀνίστασαν 4, 5, 19, ἀνέστελλον 5, 4, 23, ἐδίδοσαν Hell. 5, 3, 14. — ἰέναι. Spr. 55, 3, 6. (11.) — ἐβαλλον. τοῖς λίθοις wird 5, 7, 20 hinzugefügt (Ze.) Häufiger fehlt es. — ἤρξατο. ἄρχεσθαι anfangen in sofern das Subject, ἄρχειν in sofern ein Anderer die Handlung fortsetzt. Spr. 52, 8, 5. (8.) vgl. zu 1, 4, 15.

§ 2. μικρόν eig. eine kleine Strecke d. h. kaum. — τό für τοῦ hat eine Handschrift. Andok. 2, 9: τό γε δυστυχέστατος εἶναι ἀνθρώπων οὐδαμῇ ἐκφεύγω. Mit dem Ge. wird ἐκφεύγω (in der guten Prosa) nicht verbunden. Nicht zu vergleichen war Isokr. 7, 17: μικρὸν ἀπέλιπον μὴ ταῖς ἐσχάταις συμφοραῖς περιπεσεῖν. — μὴ steht beim Infinitiv (pleonastisch) weil μικρὸν ἐξέφυγε eine Verneinung enthält. Spr. 67, 12, 4. (3.) 3, 5, 11. 7, 2, 12. 6, 29. — ἔγνω ὅτι. zu 1, 2, 21. — εἴτα und ἔπειτα ohne δέ entsprechen oft einem vorhergehenden μέν. Eben so πρῶτον μὲν — εἴτα Dem. 2, 1. 4. 16. Spr. 69, 19. (24, 1.) — ἑστώς da stehend ohne zu reden. Plut. Timol. 4: εἰστήκει δακρύων. — τοιαύδε talia, ungefähr Folgendes, bei nicht verbürgbar wortgetreuer Anführung. Kr. zu Thuk. 6, 8, 3.

§ 3. Ἄνδρες στρατιῶται. Spr. 57, 1, 1; über den Vo. 45, 2. (3, 1.) — χαλεπῶς φέρω τοῖς π. πρ. Spr. 48, 12, 6. (15, 7.) vgl. 5, 5, 24. 7, 20. — φεύγοντα ἐκ τῆς π. für φυγόντα ἐκ τῆς π. καὶ φεύγοντα aus dem Vaterlande verbannt und in der Verbannung lebend. Hell. 1, 3, 13: ἤδη φεύγων ἐκ Συρακουσῶν. vgl. Plat. Euthyd. p. 271, c. u. Spr. 53, 1, 3. — τὰ ἄλλα τιμᾶν, wie τιμὴν τινα τιμᾶν. Spr. 46, 3, 2. (5, 4.) vgl. zu 5, 5, 14. Kyr. 7, 3, 11. 12 u. z. Thuk. 4, 20, 3. — ἔδωκε

τῆς πατρίδος τά τε ἄλλα ἐτίμησε καὶ μυρίους ἔδωκε δαρεικοίς· οὐς
 ἐγὼ λαβὼν οὐκ εἰς τὸ ἴδιον κατεθέμην ἐμοί, ἀλλ' οὐδὲ καθηδυνά-
 θησα, ἀλλ' εἰς ὑμᾶς ἔδαπάνων. Καὶ πρῶτον μὲν ἐπὶ τοὺς Θρᾷκας⁴
 ἐπολέμησα καὶ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἐτιμωρούμην μεθ' ὑμῶν, ἐκ τῆς
 Χερρόνησος αὐτοὺς ἐξελαίνων, βουλομένους ἀφαιρεῖσθαι τοὺς ἐνοι-
 κοῦντας Ἑλληνας τὴν γῆν. Ἐπειδὴ δὲ Κύρος ἐκάλει, λαβὼν ὑμᾶς
 ἐπορευόμην, ἵνα, εἴ τι δέοιτο, ὠφελοίην αὐτὸν ἀνθ' ὧν εὖ ἔπαθον
 ὑπ' ἐκείνου. Ἐπεὶ δὲ ὑμεῖς οὐ βούλεσθε συμπορεύεσθαι, ἀνάγκη δὴ⁵
 μοι ἢ ὑμᾶς προδόντα τῇ Κύρου φιλίᾳ χρῆσθαι ἢ πρὸς ἐκεῖνον ψευδά-
 μενον μεθ' ὑμῶν ἵεναι. Εἰ μὲν δὴ δίκαια ποιήσω οὐκ οἶδα, αἰ-
 ρήσομαι δ' οἷν ὑμᾶς καὶ σὺν ὑμῖν ὅ, τι ἂν δέη πείσομαι. Καὶ οὐ-
 ποτε ἔρεϊ οὐδεὶς ὡς ἐγὼ Ἑλληνας ἀγαγὼν εἰς τοὺς βαρβάρους προ-
 δούς τοὺς Ἑλληνας τὴν τῶν βαρβάρων φιλίαν εἰλόμην· ἀλλ' ἐπεὶ ὑμεῖς⁶
 ἐμοὶ οὐκ ἐθέλετε πείθεσθαι οὐδὲ ἔπεσθαι, ἐγὼ σὺν ὑμῖν ἔψομαι καὶ
 ὅ, τι ἂν δέη πείσομαι. Νομίζω γὰρ ὑμᾶς ἐμοὶ εἶναι καὶ πατρίδα καὶ
 φίλους καὶ συμμάχους, καὶ σὺν ὑμῖν μὲν ἂν εἶναι τίμιος ὅπου ἂν ὦ,

1, 1, 9. — εἰς τὸ ἴδιον um es zu meinem eignen Vermögen zu machen. vgl. 7, 7, 39. — ἀλλ' οὐδέ ja auch nicht. Mem. 2, 3, 8: τὸν πειρώμενον ἐμὲ ἀνιᾶν οὐκ ἂν δύναμην εὖ ποιεῖν, ἀλλ' οὐδὲ πειράσσομαι. (Spr. 69, 4, 2.) — καθηδυνάθεῖν auf Genüsse verwenden, ist selten, eben so Plut. Anton. 28. — εἰς ὑμᾶς. zu 1, 2, 27.

§ 4. πρῶτον. vgl. 2, 6, 2 f. (Ze.) — ἐπὶ wie 3, 1, 5. (vgl. Spr. 48, 9, 3.) — ἐπολέμησα fing Krieg an. Spr. 53, 5, 1. vgl. zu 1, 9, 9. — ἐτιμωρούμην erg. αὐτούς. Spr. 60, 6 (7), 1. vgl. 1, 7, 8. 9, 13; über das Med. Spr. 52, 10, 3. (7.) — ἀφαιρεῖσθαι τοὺς Ἑ. τὴν γῆν. Spr. 47, 12, 5. (13, 11.) vgl. 5, 5, 10. 7, 1, 28. — τι δέοιτο. Spr. 46, 3, 2. (5, 4 und 9.) vgl. 5, 9, 26. 2, 3, 29. 7, 2, 34. — αὐτόν. Spr. 46, 5. (7.) — ἀνθ' ὧν für ἀντὶ τούτων ᾧ, wie 7, 7, 8. Denn εὖ πάσχειν hat oft den Accusativ des Neutrum eines Adjectivs oder Pronominaladjectivs bei sich, wie Dem. 20, 119: μεγάλα εὖ παθόντες. (Spr. 46, 12, 1.) — ὑπό. Spr. 52, 3, 1.

§ 5. δὴ. Spr. 65, 9. Bei der Lesart δέ fängt Poppo den Nachsatz bei εἰ μὲν δὴ an. — προδόντα für προδόντι. Eu. El. 1250; οὐκ ἔστι σοι πόλιν τήνδ' ἐμβατεύειν μητέρα κτείναντα σὴν. vgl. zu 1, 2, 1. — ἵεναι für εἶναι Porson. vgl. Thuk. 1, 40, 3. Denn μετὰ τινος εἶναι heisst Jemandes Verbündeter sein, ihn unterstützen. — δ' οὐν. vgl. 2, 4, 6, Dem. 23, 65 und zu 1, 2, 12. — ψευδάμενον. Spr. 40 unter ψεύδω. — ἔρεϊ. Spr. 53, 7, 3. vgl. 1, 4, 8. — οὐδεὶς. Spr. 67, 12. — ὡς dass. Spr. 65, 1, 4. (3 u. 4.) — εἰς τοὺς β. zu 1, 1, 11. — προδούς. zu συλλέξας 1, 1, 7. — εἰλόμην. Spr. 52, 10, 1.

§ 6. ἔπεσθαι folgen d. h. mit gehen. Dem. 4, 19: ἡ δύναμις τούτῳ πείσεται καὶ ἀκολουθήσει. — σὺν ὑμῖν. σὺν τινι und μετὰ τινος ἔπεσθαι und ἀκολουθεῖν finden sich öfter, wenn diese Verba in eigentlicher Bedeutung stehen. vgl. 7, 5, 3. (Spr. 48, 7, 12.) — δέη erg. πάσχειν aus πείσομαι. Spr. 55, 4, 4. (11.) vgl. 2, 2, 5. 7, 1, 2. — ὑμᾶς συμμάχους. Aehnlich Eu. Hek. 281: ἡδ' ἀντὶ πολλῶν ἐστὶ μοι παραψυχὴ, πόλις, τιθήνη, βάκτρον, ἡγεμὼν ὁδοῦ. (Bo.) vgl. dort Pflugk. — ὑμῶν ἔρημος. Spr. 47, 25, 5. (26, 4.) — ἂν εἶναι. Spr. 69, 6. (7, 1 E.) vgl. 2, 1, 12. 3, 2, 29. — οὐτ' ἄν. Auch hier gehört ἄν zu εἶναι, das aus dem Vorhergehenden zu ergänzen ist. Spr. 69, 6, 6. (7, 3.) — ἀλέξασθαι für ἀλεξήσασθαι Castellio. Synonym τιμωρεῖσθαι. (Spr. 52, 10, 7.) — ὡς als ob, den Gedanken in die

ὑμῶν δ' ἔρημος ὦν οὐκ ἂν ἱκανὸς εἶναι οἶμαι οὐτ' ἂν φίλον ὠφελῆσαι οὐτ' ἂν ἐχθρὸν ἀλέξασθαι. Ὡς ἐμοῦ οὖν ἰόντος ὅπη ἂν καὶ ὑμεῖς, οὕτω τὴν γνώμην ἔχετε.

7 Ταῦτα εἶπεν οἱ δὲ στρατιῶται οἱ τε αὐτοῦ ἐκείνου καὶ οἱ ἄλλοι ταῦτα ἀκούσαντες, ὅτι οὐ φαίη παρὰ βασιλέα πορεύεσθαι, ἐπήνεσαν παρὰ δὲ Ξενίου καὶ Πασίωνος πλείους ἢ δις χίλιοι λαβόντες τὰ ὅπλα καὶ τὰ σκευοφόρα ἐστρατοπεδεύσαντο παρὰ Κλεάρχῳ. Κύρος δὲ τούτοις ἀπορῶν τε καὶ λυπούμενος μετεπέμπετο τὸν Κλεάρχον· ὁ δὲ ἰέναι μὲν οὐκ ᾔθελε, λάθρα δὲ τῶν στρατιωτῶν πέμπων αὐτῷ ἄγγελον ἔλεγε θαρσύνειν, ὥς καταστησόμενων τούτων εἰς τὸ δέον μεταπέμπεσθαι δ' ἐκέλευεν αὐτόν. αὐτὸς δ' οὐκ ἔφη ἰέναι. Μετὰ δὲ ταῦτα συναγαγὼν τοὺς τε μεθ' ἑαυτοῦ στρατιώτας καὶ τοὺς προσελθόντας αὐτῷ καὶ τῶν ἄλλων τὸν βουλόμενον ἔλεξε τοιάδε.

Ἄνδρες στρατιῶται, τὰ μὲν δὴ Κύρου δῆλον ὅτι οὕτως ἔχει πρὸς

Seele der Soldaten legend. Kyr 1, 6, 11: ὥς οὖν ἐμοῦ μηδέποτε ἀμελήσοντος, οὕτως ἔχε τὴν γνώμην. (vgl. Spr. 69, 63, 3.) — ὑμεῖς erg. ἦτε. Spr. 62, 4, 1. vgl. 5, 1, 8. 6, 1, 23. Das καὶ müsste nach unserm Sprachgebrauche vor ἐμοῦ stehen. Allein der Grieche setzt diese Partikel an solchen Stellen zum demonstrativen Satze selten, ausser wenn er sie noch, wie 2, 1, 22, zum relativen wiederholt. vgl. 3, 1, 34. 5, 7, 2. Spr. 69, 28, 6. (32, 13.) — τὴν γνώμην ἔχετε verhältet euch in der Gesinnung. vgl. 6, 4, 12. (Spr. 47, 10, 7.)

§ 7. οἱ ἄλλοι, οἱ τῶν ἄλλων στρατηγῶν. (Ze.) — ταῦτα ὅτι. (Spr. 65, 1, 3.) — παρὰ zu, nicht ἐπὶ gegen. — πορεύεσθαι für πορεύσεσθαι, wie 4, 5, 15. vgl. 2, 3, 27, das nach Analogie der directen Rede in der οὐ πορεύομαι für οὐ πορεύσομαι statthaft wäre. vgl. 2, 5, 18 u. 7, 3, 8. So entstand auch die Futurbedeutung des εἶμι. (Spr. 53, 1, 8.) — παρὰ Ξενίου kurz für παρὰ Ξ. ἀπελθόντες. Dem. 30, 33: παρὰ ζῶντος Τιμοκράτους ἐκείνῳ συνώκησεν. Aisch. 3, 74: παρὰ Κερσοβλέπτου συνέδρος οὐκ ἐκάθητο. vgl. Il. 6, 5, Her. 4, 27. Spr. 62, 3. — σκευοφόρα. Das Neutrum bezeichnet sowohl lasttragende Thiere und Wagen als Menschen. (Spr. 43, 4, 16.) — στρατοπεδεύεσθαι bezeichnet mehr als στρατοπεδεύειν die Werkthätigkeit. vgl. zu στρατεύεσθαι 1, 1, 11.

§ 8. τούτοις über diese Vorgänge. Spr. 48, 14, 6. (15, 7.) vgl. 1, 5, 13. — λυπούμενος. zu 1, 2, 11. — οὐκ ᾔθελε weigerte sich, wie § 10. 4, 6, 18. Spr. 67, 1, 2. — λάθρα τῶν ohne Vorwissen der. Spr. 47, 28, 2. (66, 2, 2.); über das stumme, vgl. Schömann zu Isai. p. 412. — ἔλεγε liess sagen, wie 1, 9, 25. 4, 4, 5. 7, 4, 5. 7, 1, 31. vgl. Spr. 52, 1, 4. — θαρσύνειν dass er unbesorgt sein möchte. So steht regelmässig nach den verbis dicendi auch wo sie eine Aufforderung (den Begriff des καλεῖν) enthalten der blosser Infinitiv, wo die Lateiner ut gebrauchen. Spr. 55, 3, 7. (13.) vgl. 1, 3, 14. 5, 7, 34. — ὥς καταστησόμενων τούτων als ob (mit der Versicherung dass) diese Dinge hergestellt werden würden; über ὥς 1, 1, 6. 3, 6; (κατα)στήσομαι entspricht sowohl dem κατεστήσάμην, wie Thuk. 6, 83, als dem κατέστην Isokr. 7, 34. 8, 25. Dem. 1, 22. vgl. ἀποστήσεσθαι Isokr. 8, 21. 23 und Spr. 36, 9, 6. — εἰς τὸ δέον in das rechte Geleise, in Ordnung. vgl. 4, 7, 7.

§ 9. τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ die unter ihm Stehenden. vgl. 1, 7, 10. 10, 1. — τοὺς προσελθόντας die vom Xenias und Pasion hinzugekommenen § 7. (Ze.) — τὸν βουλόμενον Jeden der (kommen) wolle. Spr. 50 (4), 3, 2. vgl. 5, 2, 18. 6, 25. — Ἄνδρες. In den folgenden Reden bemerke man

ἡμᾶς ὥσπερ τὰ ἡμέτερα πρὸς ἐκείνον· οὔτε γὰρ ἡμεῖς ἔτι ἐκείνου στρα-
τιῶται, ἐπεὶ γε οὐ συνεπόμεθα οὐτῷ, οὔτε ἐκείνος ἔτι ἡμῖν μισθοδό-
της. "Οτι μέντοι ἀδικεῖσθαι νομίζει ὑφ' ἡμῶν οἶδα· ὥστε καὶ μετα-10
πεμπομένου αὐτοῦ οὐκ ἐθέλω ἐλθεῖν, τὸ μὲν μέγιστον, αἰσχυρόμενος,
ὅτι σύννοια ἐμὰντι πάντα ἐψευσμένος αὐτόν, ἔπειτα καὶ δεδιώς μὴ λα-
βὼν με δίκην ἐπίθῃ ὣν νομίζει ὑπ' ἐμοῦ ἡδικῆσθαι. Ἐμοὶ οὖν δοκεῖ11
οὐχ ὥρα εἶναι ἡμῖν καθεύδειν οὐδ' ἀμελεῖν ἡμῶν αὐτῶν, ἀλλὰ βουλευ-
εσθαι ὅ, τι χρὴ ποιεῖν ἐκ τούτων. Καὶ ἕως γε μένομεν αὐτοῦ, σκεπτέον
μοι δοκεῖ εἶναι ὅπως ὡς ἀσφαλέστατα μενοῦμεν· εἴτε ἤδη δοκεῖ ἀπιέ-
ναι, ὅπως [ὡς] ἀσφαλέστατα ἀπιμεν καὶ ὅπως τὰ ἐπιτήδεια ἔξομεν· ἄνευ
γὰρ τούτων οὔτε στρατηγού οὔτε ἰδιώτου ὄφελος οὐδέν· "Ο δ' ἀνὴρ12
πολλοῦ μὲν ἄξιος φίλος ὧ ἂν φίλος ᾖ, χαλεπώτατος δ' ἐχθρὸς ὧ ἂν
πολέμιος ᾖ. Ἐτι δὲ δύναμιν ἔχει καὶ πεζὴν καὶ ἱππικὴν καὶ ναυτικὴν,
ἣν πάντες ὁμοίως ὀρώμεν τε καὶ ἐπιστάμεθα· καὶ γὰρ οὐδὲ πρόβω
δοκοῦμέν μοι αὐτοῦ καθεῖσθαι. Ὡστε ὥρα λέγειν ὅ, τι τις γινώσκει
ἄριστον εἶναι.

die Kunst mit der, wie absichtslos, auf eine versteckte Weise und doch handgreiflich, die Schwierigkeiten der Rückkehr aus einander gesetzt werden, um von ihr abzuschrecken. Aehnlich Agamemnon II. β, 110–141. Dergleichen Reden, in denen man etwas anders gedacht wissen will als man ausspricht, nennen die Lateiner orationes figuratas, die Griechen λόγους ἐσχηματισμένους. — τὰ Κύρου die Lage, Verhältnisse des K. (Ze) vgl. 3, 1, 20. 7, 6, 33 und Spr. 47, 3, 4 (5, 10.) mit 43, 4, 8. (21 u. 22.) — δηλον ἐστίν, Spr. 62, 1, 2. (3) — ἔχει verhält sich. Spr. 52, 2, 2. „d. h. das Verhältniss zwischen beiden Theilen ist aufgehoben.“ (We.) — ἡμεῖς erg. ἐσμέν. gr. Spr. 62, 1, 5. — ἐπεὶ γε da ja, quandoquidem. vgl. 6, 4, 26. 7, 7, 22.

§ 10. τὸ μὲν μέγιστον, αἰσχυρόμενος was die Hauptsache ist, weil ich mich schäme. (Spr. 57, 10, 12.) vgl. 2, 5, 7. 5, 6, 29. — πάντα. Spr. 46, 3, 2. (5, 4.) vgl. 2, 2, 13. — ἐψευσμένος. Spr. 56, 7, 5. (6.) vgl. 2, 5, 7. — ἔπειτα ohne δέ, wie 3, 2, 27. vgl. zu 1, 3, 2. — μὴ Spr. 54, 8, 5. (9.) — ὧν, τούτων ᾧ für das was. Dem. 21, 124: δίκην ὧν ἂν ἡμῶν ἀδικηθῇ τις λαμβάνειν παρ' αὐτοῦ. Der Ge. hängt von δίκην ab, wie 3, 2, 8. 5, 8, 1. 7, 6, 10. (Spr. 47, 7, 6.).

§ 11. καθεύδειν lässig sein, wie Dem. 19, 303. vgl. So. OK. 307 und dort Hermann; über den Inf Spr. 50, 5, 5. (6, 4.) vgl. 3, 2, 32. 4, 34. Plut. Sylla 34: ὥρα σοι μὴ καθεύδειν. — ἡμῶν. Spr. 47, 10 (11). — ἡμῶν αὐτῶν. Spr. (25, 2, 2 u.) 51, 2. — ἐκ τούτων in Folge dieser Umstände. (Spr. 68, 17, 7) vgl. 5, 9, 1 E. Hel. 2, 3, 54 und Mem. 3, 11, 3. — ἕως γε μένομεν wenigstens so lange wir hier bleiben, weil besonders Kyros Nähe uns gefährlich ist. Eine andre Lesart ist εἴτε μένομεν. — αὐτοῦ hier. — ὅπως wie. Spr. 54, 8, 3. (6.) vgl. Thuk. 6, 44, 4: ἐσκόπουν ὅτῳ τρόπῳ ἄριστα προσοίσονται. — ὡς. zu ὅτι 1, 1, 6. — ἀσφαλέστατα Spr. 46, 3, 2. (5, 8.) — μενοῦμεν für μένωμεν Buttmann; vgl. jedoch zu 1, 8, 13. — εἴτε und wenn. (Spr. 69, 25, 2.) — ἤδη sofort, wie 2, 2, 1. 5, 6, 30. — ὅπως, σκεπτέον μοι δοκεῖ εἶναι ὅπως aus dem Vorhergehenden. — ἰδιώτου ὄφελος οὐδέν ein Gemeiner ist zu nichts nütze. (Spr. 47, 6, 3.) vgl. 2, 6, 9.

§ 12. ὁ ἀνὴρ, Kyros vgl. 1, 8, 26. — πολλοῦ. Spr. 47, 16. (17.) — ἐχθρὸς eigentlich der Gesinnung nach, inimicus; πολέμιος der That nach, hostis Curt. 7, 10, 8. (39, 2.): Illi, nunquam se inimicos ei, sed bello laccessitos hostes fuisse, respondent. — ἔτι immer noch, wenn auch von uns verlassen. — πάντες ὁμοίως pariter omnes,

- 13 Ταῦτα εἰπὼν ἐκαύσατο. Ἐκ δὲ τούτου ἀνίσταντο οἱ μὲν ἐκ τοῦ αὐτομάτου, λέγοντες ἃ ἐγίγνωσκον, οἱ δὲ καὶ ὑπ' ἐκείνου ἐγκέλευστοι, ἐπιδεικνύντες ὅσα εἴη ἀπορία ἄνευ τῆς Κύρου γνώμης καὶ μένειν καὶ
 14 ἀπιέναι. Εἷς δὲ δὴ εἶπε, προσποιούμενος σπεύδειν ὡς τάχιστα πορεύεσθαι εἰς τὴν Ἑλλάδα, στρατηγούς μὲν ἐλέσθαι ἄλλους ὡς τάχιστα, εἰ μὴ βούλεται Κλέαρχος ἀπάγειν τὰ δ' ἐπιτήδεια ἀγοράζεσθαι ἢ δ' ἀγορὰ ἦν ἐν τῷ βαρβαρικῷ στρατεύματι καὶ συσκευάζεσθαι ἐλθόντας δὲ Κύρον αἰτεῖν πλοῖα, ὡς ἀποπλέοιεν. ἔὰν δὲ μὴ διδῶ ταῦτα, ἡγεμόνα αἰτεῖν Κύρον, ὅστις ὡς διὰ φιλίας τῆς χώρας ἀπάξει. ἔὰν δὲ μὴδὲ ἡγεμόνα διδῶ, συντάττεσθαι τὴν ταχίστην, πέμψαι δὲ καὶ προκαταληψομένους τὰ ἄκρα, ὅπως μὴ φθάσωσι μήτε ὁ Κύρος μήτε οἱ Κίλικες καταλαβόντες, ὧν πολλοὺς καὶ πολλὰ χρήματα ἔχομεν ἡρπακότες.

alle ohne Ausnahme. Kallias 19: Μετὰ μαινομένων φασὶν χοῖναι μαίνεσθαι πάντας ὁμοίως. vgl. Krüger zu Dionys. historiogr. p. 259. — καὶ γὰρ οὐδέ denn auch nicht einmal. (Spr. 32, 69, 21.) — πόρρω αὐτοῦ fern von ihm. Spr. 47, 28, 1. (29, 1.) — ὥρα λέγειν. Spr. 50, 5, 4. (6, 4.)

§ 13. ἀνίστασθαι, wie surgere, der eig. Ausdruck von denen die auftreten, um zu reden; synonym παρίεναι, παρέρχεσθαι, ἀναβαίνειν erg. ἐπὶ τὸ βῆμα. — ἐκ τοῦ αὐτομάτου. zu 1, 2, 17. — οἱ δὲ καὶ Andere aber auch. (Spr. 69, 32, 15.) vgl. 1, 5, 13. 5, 1, 17. 6, 11. 9, 1. — ἐγκέλευστοι subornati, angestiftet (heimlich von Klearchos). vgl. Kyr. 5, 5, 39. (We.) Ueber den Accent Lobeck Paralipp. p. 489.

§ 14. δὲ δὴ hebt den Gegensatz urgierend hervor. (Spr. 69, 17, 5.) vgl. 2, 5, 10. 3, 1, 38. 7, 1, 28. 6, 31. — προσποιούμαι hat, wie simulo, den Inf. Spr. 55, 3, 8. (16.) — πορεύεσθαι. Spr. eb. — ἐλέσθαι hängt von εἶπε ab: er hiess wählen. (We.) vgl. zu § 8. — βούλεται. Ueber den Ind. Spr. 65, 11, 1. (5, 18.) vgl. 7, 4, 20. — ἢ δ' ἀγορὰ — στρατεύματι. Eingeschobene Aeussderung des Schriftstellers, um zu zeigen, dass man ohne Kyros Erlaubniss nicht einmal Lebensmittel erhalten konnte. — συσκευάζεσθαι hängt von εἶπε ab; so auch αἰτεῖν, συντάττεσθαι und πέμψαι. — ἐλθόντας hingegangene Leute, Abgeordnete. Spr. 43, 2. (2, 3.) vgl. 1, 3, 18. 3, 1, 29. 5, 5, 20 und Thuk. 5, 55, 2: διαλύσαι χοῖναι ἀφ' ἐκατέρων ἐλθόντας τὰ στρατόπεδα. vgl. dort zu 5, 88. — ὡς. Fehlerhaft wäre αἷς. Spr. 53, 7, 5. (7.) — ἔὰν μὴ διδῶ für εἰ μὴ διδοίη als Form directer Rede. vgl. 1, 4, 12. (Spr. 54, 12, 4.) — Κύρον für αὐτόν. Oft wird bloss einleuchtender Deutlichkeit halber die Wiederholung des Nomens vorgezogen vgl. 1, 4, 12. 6, 2, 2. 24. — ὡς διὰ φιλίας τῆς χώρας, διὰ τῆς χώρας ὡς διὰ φιλίας durch das Land wie durch ein befreundetes was eben der von Kyros beauftragte Führer erwirken sollte), mithin unbefehdet. Spr. 68, (8), 4, 2. vgl. 4, 1, 8. 5, 4, 2. — ὅστις ἀπάξει qui abducatur. Spr. 53, 7, 5. (7.) vgl. 2, 3, 6. 5, 4, 10. — τὴν ταχίστην eig. erg. ὁδόν auf die schleunigste Weise, je eher je lieber 3, 3, 16. 7, 1, 11; doch auch bloss: aufs schnellste 4, 3, 24. 4, 22. vgl. Spr. 43, 3. (3, 3.) und 46, 1, 2. (3, 5.) — προκαταληψομένους, ἄνδρας οἱ προκαταλήφονται. Von Bezwecktem steht das Particip des Futurs, wie das Relativ mit dem Indicativ desselben. (Spr. 53, 7, 9.) — ὅπως (μὴ) mit den Conj. auch des ersten Aorists wie 5, 6, 21. 7, 3, 43. (vgl. Spr. 54, 8, 5.) — φθάσωσι καταλαβόντες zuvor (ehe wir hinkommen) besetzen. Spr. 56, 5, 5. Bei den Aoristen von φθάνειν und λανθάνειν steht auch das beigefügte Particip im Aorist, wenn es nicht etwa, wie bei ἐλαθον öfter, einen dauernden Zustand bezeichnen soll. Kyr. 5, 3, 9: ὅπως λάθῃ (in dem einzelnen Falle) φίλος ὧν ἡμῖν (überhaupt). (Spr. 53, 6, 8.) — ὧν zu πολλοὺς gezogen ist der partitive Ge., zu χρήματα der possessive. — ἔχομεν ἡρπακότες. Spr. 56, 3, 3. (6.) vgl. 4, 7, 1. 7, 7,

Οὗτος μὲν δὴ τοιαῦτα εἶπε· μετὰ δὲ τοῦτον Κλέαρχος εἶπε τοσοῦτον· Ὡς μὲν στρατηγήσονται ἐμὲ ταύτην τὴν στρατηγίαν μηδεὶς ὑμῶν λεγέτω· πολλὰ γὰρ ἐνορῶ δι' ἃ ἐμοὶ τοῦτο οὐ ποιητέον· ὥς δὲ τῷ ἀνδρὶ ὃν ἂν ἐλησθε πείσομαι ἢ δυνατόν μάλιστα, ἵνα εἰδῆτε ὅτι καὶ ἄρχεσθαι ἐπίσταμαι ὥς τις καὶ ἄλλος, μάλιστα ἀνθρώπων.

Μετὰ τοῦτον ἄλλος ἀνέστη, ἐπιδεικνὺς μὲν τὴν εὐήθειαν τοῦ ταῖς πλοῖα αἰτεῖν κελεύοντος, ὥςπερ πάλιν τὸν στόλον Κύρον [μὴ] ποιούμενον, ἐπιδεικνὺς δὲ ὡς εὐήθεις εἴη ἡγεμόνα αἰτεῖν παρὰ τοῦτον ὃ λυμαινόμεθα τὴν προᾶξιν. Εἰ δέ τι καὶ τῷ ἡγεμόνι πιστεύσομεν ὃ ἂν Κύρος δῶ, τί κωλύει καὶ τὰ ἄκρα ἡμῖν κελεύειν Κύρον προκαταλαμβάνειν; Ἐγὼ [μὲν] γὰρ ὀκνοίην μὲν ἂν εἰς τὰ πλοῖα ἐμβαίνειν ἃ ἡμῖν δοίη, μὴ ἡμᾶς αὖ-

27. Zur directen Rede geht der lebhafteste Grieche oft sehr plötzlich über. (Spr. 65, 11, 8.) vgl. 1, 3, 16. 4, 1, 19. 8, 10.

§ 15. τοσοῦτον nur so viel. (Spr. 25, 10, 5.) vgl. 5, 8, 8 mit 3, 1, 45 und zu τοσοῖδε 2, 4, 4. Eben so Her. 1, 128. Auf das Folgende bezogen wie 2, 1, 9, Ar. Ri. 868. 1245. vgl. gr Spr. 51. 7, 2 u. 3. — ὥς — λεγέτω spreche so als ob ich, indem der Ac. bei ὥς, wie der Ge., absolut gebraucht wird. (Spr. 56, 9, 10.) — στρατηγεῖν στρατηγίαν. Spr. 46, 3. (5, 1.) — ἐνορῶ ich sehe in der Sache, sehe ein. vgl. Her. 5, 36, 2 u. zu Thuk. 7, 36, 2. — ποιητέον Spr. 56, 14. (18.) — ὥς δέ erg. ἕκαστος δὲ λεγέτω, νομίζετω ὥς. (Ze.) Diese Ergänzung aus οὐδεὶς, μηδεὶς nach einer adversativen Partikel, welche die Negation aufhebt, ist regelmässig. (Spr. 61, 4, 2.) vgl. Stob. 3, 25: οὐδεὶς ὁ νοεῖς οἶδεν, ὃ δὲ ποιεῖς βλέπει. — ὃν. Die Assimilation (ὃ) unterbleibt zuweilen Spr. 51, 10. (10, 2.) — ἂν ἐλησθε erwählt haben werdet. Spr. (26, 11, 11.) 53, 6, 6. (7.) u. 54, 13. (15.) — πείσομαι. πεισόμενον würde man, dem ὥς στρατηγήσονται entsprechend, erwarten. Ein ähnlicher Wechsel der Construction findet sich Hell. 1, 2, 15. 2, 3, 19. Mit dem Indicativ steht ὥς eben so 6, 1, 17. (Spr. 65, 8, 1.) — εἰδῆτε erkennt. (Spr. 38. 7, 5.) — ὅτι. Spr. 56, 7, 6. (12.) — καὶ ἄρχεσθαι auch mich befehligen zu lassen (Spr. 52, 11, 3. vgl. 1, 9, 4. 7, 7, 29), nicht bloss zu befehligen. Dion Cass. 53, 9: ἵνα εἰδῆτε ὅτι οὐ μόνον ἄρχειν ἀλλὰ καὶ ἄρχεσθαι ἐπίσταμαι. (Spr. 69, 32, 12.) Ueber den Inf. 56, 7, 6. (9.) — ὥς τις καὶ ἄλλος auch ich, wie irgend ein Anderer (Spr. 69, 32, 14.) vgl. 2, 6, 8, zu 1, 3, 6 u. Heindorf zu Plat. Phaid. 28. — μάλιστα ἀνθρώπων. Aehnliche Pleonasmen Thuk. 4, 55, 3: ἐς τὰ πολεμικά, εἶπερ ποτέ, μάλιστα δὴ ὀκνηρότεροι ἐγένοντο. Eu. Andr. 6: νῦν, εἴ τις ἄλλη, δυστυχιστάτη γυνή. Dion. Arch. 1, 24: χοῦμα παντός μάλιστα θεοῖς τιμωτάτον.

§ 16. ἐπιδεικνὺς μὲν — ἐπιδεικνὺς δέ. Spr. 59, 1, 3. (4.) vgl. 4, 3, 7. 21. 23. — μὴ ist wohl zu streichen: als ob K. den Zug zurück machen werde, nur in diesem Falle seiner Schiffe nicht selbst bedürftend. vgl. 1, 4, 5. (Kr 24 de auth. p. 38 u. Dobree 1, 1 p. 132, handschriftlich bestätigt.) Ueber die Construction vgl. zu § 15. Zwar möchte man mit Muret ποιούμενον erwarten; vgl. jedoch (Spr. 53, 1, 8) mit Lyk. Leokr. 131: εἰς τὴν πόλιν ἤκουσιν ὥς ὑπὲρ ταύτης μαχοῦμενοι ἢ κοινῇ συναντυχοῦντες. — τὴν προᾶξιν. Spr. 46, 5, 2. (7, 2.) — τι Spr. 46, 3, 2. (5, 9.) — τί κωλύει — was hindert dass K., wie er Anderes gegen uns bewerkstelligen kann, so auch (vgl. zu καὶ ἄρχεσθαι § 15) die Berghöhen (1, 2, 21) uns (d. h. zu unserm Nachtheil, vgl. 3, 4, 39 und Spr. 48, 4) vorweg besetzen lasse.

§ 17. ἐγὼ μὲν ich wenigstens; Andere mögen anders urtheilen. (Spr. 69, 35, 2.) vgl. 6, 4, 15. 7, 3, 5. 6, 32. 39. — ὀκνοίην ἂν ἐμβαίνειν. Der Infinitiv steht nach den Verbis metuendi, wie auch im Lateinischen, in sofern sie bedeuten sich scheuen, sich sträuben, μὴ

- ταῖς ταῖς τριήρεσι καταδύσῃ, φοβοίμην δ' ἂν τῷ ἡγεμόνι ὧ [ἂν] δοίῃ
ἐπεσθαι, μὴ ἡμῶς ἀγάγῃ ὅθεν οὐχ οἶόν τε εἶναι ἐξελθεῖν βουλοίμην
δ' ἂν ἄκοντος ἀπὼν Κύρου λαθεῖν αὐτὸν ἀπελθόν, ὃ οὐ δυνατόν ἐστιν.
- 18 Ἀλλ' ἐγὼ γέ φημι ταῦτα μὲν φλυαρίας εἶναι δοκεῖ δέ μοι ἄνδρας ἐλ-
θόντας πρὸς Κύρον οἵτινες ἐπιήδειοι σὺν Κλεάρχῳ ἐρωτᾶν ἐκείνον τί
βοίλεται ἡμῖν χρῆσθαι, καὶ εἰ μὲν ἡ πράξις ἢ παρὰ πλησίον οἴαντο καὶ
πρότερον ἐχρήτο τοῖς ξένοις, ἐπεσθαι καὶ ἡμᾶς καὶ μὴ κακίους εἶναι
- 19 τῶν πρόσθεν τούτῳ συναναβάντων εἰ μὲν δὲ μείζων ἡ πράξις τῆς πρόσθεν
φαίνεται καὶ ἐπιπορευτέρα καὶ ἐπικινδυνότερα, ἀξιούν ἢ πείσαντα
ἡμῶς ἄγειν ἢ πεισθέντα πρὸς φίλιαν ἀφιέναι οἷτω γὰρ καὶ ἐπόμε-
νοι ἂν φίλοι αὐτῷ καὶ πρόθυμοι ἐποίμεθα καὶ ἀπιόντες ἀσφαλιῶς ἂν
ἀπίοιμεν ὅ, τι δ' ἂν πρὸς ταῦτα λέγῃ ἀπαγγεῖλαι δεῖρο· ἡμῶς
δ' ἀκούσαντας πρὸς ταῦτα βουλευέσθαι.
- 20 Ἐδοξε ταῦτα, καὶ ἄνδρας ἐλόμενοι σὺν Κλεάρχῳ πέμπουσιν, οἱ
ἡρώτων Κύρον τὰ δόξαντα τῇ στρατιᾷ. Ὁ δ' ἀπεκρίνατο ὅτι ἀκούει
Ἀβροκόμαν, ἐχθρὸν ἄνδρα, ἐπὶ τῷ Εὐφράτῃ ποταμῷ εἶναι, ἀπέχοντα
δώδεκα σταθμούς. Πρὸς τούτον οὖν εἶρη βούλεσθαι ἐλθεῖν· καὶ μὲν
ἢ καὶ, τὴν δίκην εἶρη χρῆζειν ἐπιθεῖναι αὐτῷ· ἢν δὲ φεύγῃ, ἡμεῖς

in so ern man eine nicht gewünschte Folge befürchtet. Spr. 55. 3, 9.
(18.) vgl. 2, 4, 3. 4, 4, 11. Mit folgendem *μή* auch Mem. 2, 3, 14: (ἀρ') ὁ-
κνεῖς ἄρξαι, μή αὐτοχρὸς φανῇ; Platon Gorg 451, e: φοβοῦμαι διελγχεῖν σε,
μή με ὑπολάβῃς φιλονεικοῦντα λέγειν. Thuk. 7, 25, 5: δεινὸν ἦν προσπλεῦσαι,
μή οὐ προΐδων τις ὥσπερ περὶ ἔρουα περιβέβηκε τὴν ναῦν. — αὐταῖς ταῖς
samt den Selten wird σὺν, hin und wieder, wie hier, der Artikel bei-
gefügt. Imsley zu Eur. Med 160. Spr. 48, 12, 12. (15, 19.) — ἄν streicht
Reisig. (Doch s. Spr. 54, 15, 4.) — ὅθεν für ἐκεῖσε ὅθεν. (Spr. 51, 13, 9.)
vgl. 7, 6, 12. — ἐσται, ἂν εἴη Spr. 53, 7, 6. (8) vgl. 4, 1, 20. 6, 3, 20.
— ἄκοντος Κύρου invito Cyro (Spr. 47, 4, 7.) vgl. 2, 1, 19. 3, 2,
23. — λαθεῖν αὐτὸν ἀπελθόν ohne dass er es merkt fortgehen
(was offenbar unmöglich war). Spr. 56, 4, 1.

§ 18 ταῦτα. Spr. 61, 6, 3 (7, 4) vgl. Dem. 20, 100: ταῦτα λόγους
καὶ φλυασίας εἶναι φήσιν — οἵτινες. gr. Spr. 62, 1, 4. — δοκεῖ ἐρωτᾶν.
zu 1, 2, 1. — τί — χρῆσθαι wozu er uns gebrauchen will. (Spr.
46, 5, 9.) vgl. 2, 1, 14. 4, 8, 11. — οἴαντο, τοιαύτη οἴαντο für πρὸς
οἴαντο. (Ze.) Spr. 51, 10 (und 13, 16); χρῆσθαι πράξιν gesagt wie χρῆσθαι
χρήσιν. Spr. 46, 4, (6.) — πρότερον 1, 1, 2. (Ze.) — ξένοις. Ξένου Dobree
1, 1 p. 126. — τούτῳ, mit dem Kyros. Spr. 48, 9. (11, 14.)

§ 19. μείζων. φαίνεσθαι findet sich oft mit einem blossen Substantiv
oder Adjectiv ohne hinzugefügtes ὄν. vgl. 3, 1, 24. 4, 13. (Spr. 56, 4, 1.)
— τῆς πρόσθεν erg. πράξεως. (Spr. 50, 1, 22) vgl. 1, 5, 11. 5, 3, 10. —
ἀξιούν erg. Κύρον verlangen dass K. hängt von δοκεῖ § 18 ab —
πείσαντα für πείσαντας Stephanus. Bewogen werden konnten sie natür-
lich nicht sowohl durch Vorstellungen als durch reichlichen Sold. Kyr.
1, 5, 3: δώροις καὶ χρήμασιν ἀναπειθόμενοι. (We) vgl. zu Thuk. 1, 31, 1.
— ἄγειν Spr. 5, 3, 6 (12) — πρὸς φίλιαν in Freundschaft,
freundschaftlich. (Br) Eben so Dion Arch 1, 50 52 58 90. (Spr.
68. 39, 8) — ἂν gehört zu ἐποίμεθα Spr. 69, 6, 9. (7, 5) vgl. 54, 3, 4.
(6) — ἀπαγγεῖλαι erg. δοκεῖ μοι τοῦ πρὸς Κύρον ἐλθόντας. — πρὸς
ταῦτα in Beziehung darauf, darüber. Spr. 68, 35 (39), 6. vgl. 1,
3, 20. 2, 3, 21. 5, 10, 5.

§ 20. Ἐδοξε ταῦτα. Gleiche Asyndeta s. zu 3, 2, 39. vgl. Spr.
59, 1. (11.) — τὰ δόξαντα τῇ στρατ. was das Heer beschlossen
hatte von ihm zu erfragen. vgl. zu 4, 1, 14: über den Ae. 46, 9. (15.) —

ἐκεῖ μὲν ταῦτα βουλευσόμεθα. Ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ αἵρετοί 21
ἀναγγέλλουσι τοῖς στρατιώταις τοῖς δὲ ὑποψία μὲν ἦν ὅτι ἄγει πρὸς
βασιλέα, ὁμῶς δὲ ἐδόκει ἐπισθαι. Προσαιοῦσι δὲ μισθὸν ὁ Κύρος
ὑπισχνεῖται ἡμιόλιον πᾶσι δάσιν οὐ πρότερον ἔφερον, ἀντὶ δασεικοῦ
τρία ἡμιδάρεϊκα τοῦ μηνὸς τῷ στρατιώτῃ· ὅτι δὲ ἐπὶ βασιλέα ἄγοι
οὐδὲ ἐνταυθα ἤκουεν οὐδεὶς ἐν γὰρ τῷ φανερωῷ.

δ'. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς δύο, παρασάγγας δέκα, ἐπὶ τὸν 1
Ψάρον ποταμὸν, οὗ ἦν τὸ εἶρος τρία πλέθρα. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει στα-
θμὸν ἓνα, παρασάγγας πέντε, ἐπὶ τὸν Πύραμον ποταμὸν, οὗ τὸ εἶρος
στάδιον. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς δύο, παρασάγγας πεντεκαίδεκα,
εἰς Ἰσσοὺς τῆς Κιλικίας ἐσχάτην πόλιν, ἐπὶ τῇ θαλάττῃ οἰκουμένην,
μεγάλην καὶ εὐδαίμονα. Ἐνταυθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς καὶ Κύρῳ παρῇ-2
σαν αἱ ἐκ Πειλοποννήσου νῆες, τριάκοντα καὶ πέντε, καὶ ἐπ' αὐταῖς
ναύαρχος Πυθαγόρας Λακεδαιμόνιος. Ἠγεῖτο δ' αὐτῶν Ταμῶς, Αἰγύ-
πτιος, ἐξ Ἐφέσου, ἔχων ναῦς ἑτέρας Κύρου πέντε καὶ εἴκοσι, αἷς ἐπολι-
όρκει Μίλητον, ὅτι Τισσαφέρνης φίλη ἦν, καὶ συνεπολέμει Κύρῳ πρὸς
αὐτόν. Παρὴν δὲ καὶ Χειρίσοφος Λακεδαιμόνιος ἐπὶ τῶν νεῶν, μετὰ-3
πεμπτος ὑπὸ Κύρου, ἑπτακοσίους ἔχων ὀπλίτας, ὧν ἐστρατήγει παρὰ
Κύρῳ. Αἱ δὲ νῆες ὥρμουν κατὰ τὴν Κύρου σκηνὴν. Ἐνταυθα καὶ οἱ

ἀκούοι, das Praesens, in sofern das Gehörte noch vorhandene
Kunde ist. Ebenso audio, πυνθάνεσθαι, αἰσθάνεσθαι, μαρτάνειν verstehen.
Spr. 5¹, 1, 2. vgl. 1, 9, 28. 2. 5, 13. 26. — δώδεκα. Zwanzig erg ben
sich später, hier absichtlich weniger gesetzt. — πρὸς drückt weniger be-
stimmt als ἐπὶ die feindselige Absicht aus. vgl. § 21. — *zān ἢ* gr. Spr.
54, 12, 4. — τὴν δίκην die gebührende Strafe. (Spr. 50, 2, 4.)
vgl. 2, 5, 38. 41. 5, 6, 34. 7, 5, 6, 4, 25.

§ 21. ἀναγγέλλουσι. ἀπαγγέλλουσι? z. Thuk. 4, 122, 1. (Kr 63.)
ἀγγέλλουσι einige Hsn. — τοῖς δέ. Spr. 50, 1, 2. (1, 4) — ἄγει für ἄγοι.
zu 1, 2, 21. vgl. 2, 1, 3. 7, 1, 16. — προσαιτεῖν zu dem was sie schon
erhielten fordern. — ἡμιόλιον οὐ um die Hälfte mehr als. Der
Ge. steht wie bei *πολλαπλάσιος*. (Ze. Spr. 47, 27, 10. vgl. 24, 3, 9.) —
οὐ für τοῦτου ὅν oder ὅ, je nachdem man μισθὸν zu ἡμιόλιον denkt oder
dies als substantivirtes Neutrum nimmt. — ἔφερον Ueber φέρουσι gr.
Spr. 52, 10, 4. — τρία ἡμιδάρεϊκα anderthalb Dareiken (Spr 24,
3, 9.) — τοῦ μηνὸς monatlich, wie 5, 6, 23. 7, 3, 10. 6, 7. Spr 47,
1, 2 (2, 2) und 50, 2, 3. (3, 2.) — Τῷ στρατιώτῃ jedem Soldaten,
wie 7, 2, 36. ἐκάστῳ 5, 6, 23. Spr. 50, 2, 3. (3, 2) — ἐν τῷ φανερωῷ
für φανερώς. (Ze.) Eben so Kyr. 8, 1, 31 und Dem. 18. 235. (Spr. 43,
4, 5.) vgl. 2, 5, 25. Ueber die Stellung des γ' Spr. 69, 12, 2. (15, 2)

C. 4. § 1. τρία πλέθρα. vgl. 3, 4, 7 u. zu 1, 2, 5. — ἐπὶ τῇ θ.
Spr. 68, 37 (41), 2. — οἰκουμένην gelegen. vgl. 1, 4, 11. 2, 4, 25.
26. 4, 8, 22. 5, 1, 13; seltener *κεῖσθαι*.

§ 2. αἱ ἐκ Π. νῆες 1, 2, 21; über ἐκ Spr 50, 7, 7. (8, 14) — ἐπ' αὐ-
ταῖς. Spr. 68, 37 (41), 1. vgl. 1, 4, 3. Ueber die Sache Kr de auth.
p 12. 55. — ἡγεῖτο αὐτῶν führte sie als Oberfeldherr. (We) αὐταῖς
einige Hsn. — ἐξ Ε von E her (kommend). — ναῦς ἑτέρας Κύρου
andere Schiffe, die dem K gehörten. vgl. Thuk. 4, 67, 2. Ar.
Ekk1. 848: γέρον δὲ χωρεῖ μεθ' ἑτέρου νεανίου. (Spr. 50. 4, 11) — ἐπο-
λιόρκει καὶ συνεπολέμει belagert und mitgekämpft hatte. vgl.
2, 1, 6 und zu 1, 1, 6.

§ 3. μετὰ πεμπτος. (Spr. 56, 18, 4.) vgl. 52, 10, 1. (11.) — ὧν. (Spr.
47, 19. (20.)) — κατὰ gegenüber. (Spr. 68, 25. 1.) vgl. 1, 5, 10. 4, 3,
20. — Ἀβροκόμα für Ἀβροκόμα Kr. (24. p. 41.) vgl. zu 1, 1, 5.

παρ' Ἀβροκόμα μισθοφόροι Ἕλληνες ἀποστάντες ἦλθον παρὰ Κῦρον, τετρακόσιοι ὀπλῖται, καὶ συνεστρατεύοντο ἐπὶ βασιλέα.

- 4 Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμὸν ἓνα, παρασάγγας πέντε, ἐπὶ πύλας τῆς Κιλικίας καὶ τῆς Συρίας. Ἦσαν δὲ ταῦτα δύο τείχη, καὶ τὸ μὲν ἔσωθεν τὸ πρὸ τῆς Κιλικίας Συνέννεσις εἶχε καὶ Κιλικίων φυλακή, τὸ δὲ ἔξω τὸ πρὸ τῆς Συρίας βασιλέως ἐλέγετο φυλακὴ φυλάττειν. Διὰ μέσον δὲ ῥεῖ τούτων ποταμὸς Κέρσος ὄνομα, εὖρος πλέθρου. Ἄπαν δὲ τὸ μέσον τῶν τειχῶν ἦσαν στάδιοι τρεῖς καὶ παρελθεῖν οὐκ ἦν βία· ἦν γὰρ ἡ πάροδος στενὴ καὶ τὰ τείχη εἰς τὴν θάλατταν καθήκοντα, ὑπερθεῖν δ' ἦσαν πέτραι ἡλίβατοι ἐπὶ δὲ τοῖς τείχεσιν ἑαμφοτέρους ἐφειστήκεισαν πυλαι. Ταύτης οὖν ἕνεκα τῆς παρόδου Κῦρος τὰς ναῦς μετεπέμψατο, ὅπως ὀπλίτας ἀποβιβάσειεν εἰσὼ καὶ ἔξω τῶν πυλῶν, καὶ βιασάμενοι τοὺς πολεμίους παρέλθοιεν, εἰ φυλάττοιεν ἐπὶ ταῖς Συρίαις πύλαις, ὅπερ ὤετο ποιήσειν τὸν Ἀβροκόμαν ὁ Κῦρος, ἔχοντα πολὺ στρατεύμα. Ἀβροκόμας δὲ οὐ τοῦτ' ἐποίησεν, ἀλλ' ἐπεὶ ἤκουε Κῦρον ἐν Κιλικίᾳ ὄντα, ἀναστρέψας ἐκ Φοινίκης παρὰ βασιλέα ἀπήλανεν, ἔχων, ὡς ἐλέγετο, τριάκοντα μυριάδας στρατιᾶς.

§ 4. πύλας, die syrischen (§ 5) oder assyrischen Pässe; entfernter vom Meere waren die amanischen. — ἦσαν. zu 1, 2, 23. — δὲ ταῦτα. δ' ἐνταῦθα Weiske. Doch können τείχη u. πύλαι leicht als gleichbedeutend gedacht werden: es waren dies zwei Mauern oder Castelle, wodurch die πύλαι befestigt waren. Caes. b. c. 2, 24: antecedit ad castra exploranda Cornelianā, Id autem est jugum directum. — τὸ nach ἔσωθεν hat nur eine Handschrift. Spr. 50, 7, 6. (8, 8.) — πρὸ wie 7, 8, 18; üblicher wäre πρὸς. vgl. zu 2. 2, 4. — μέσον substantivirt steht mit einer Präposition verbunden gewöhnlich ohne Artikel, wenn nicht eine bestimmte Hinweisung ihn veranlasst. — εὖρος ohne Artikel, wie 1, 2, 23. 2, 4, 12. 4. 7, 18. (Spr. 50, 2, 16.) — πλέθρου. zu 1, 2, 23. — ἅπαν τὸ. Spr. 50, 8, 4. (11, 11.) — τῶν τειχῶν. (Spr. 47, 26, 5.) — ἦσαν. Spr. 63, 6. — στάδιοι. Spr. 60, 2, 3. (2.); über στάδια eb. 19, 2. (A. 1.) — παρελθεῖν neben den Castellen durchzugehen. — ἦν es war möglich. Spr. 55, 3, 1. vgl. 1, 5, 2. 3, 6, 9 und zu 3, 4, 39. — ὑπερθεῖν ἦσαν es ragten über den Pass, imminebant (Spr. 62, 2, 4) an der Seite nach dem Tauros zu. (We.) Das ὑπερθεῖν ist in der guten Prosa selten. z. Thuk. 5, 59, 3. — ἡλίβατοι unersteigliche, eig. poetisch. Buttmann Lex. 94. — ἐφειστήκεισαν, ἐνφοκοδόμηγτο Diod. 14, 20; so ἐπεῖναι Her. 1, 180, 2. 7, 176, 2.

§ 5. οὖν weist zurück auf § 3. — εἰσὼ, zwischen den Castellen; ἔξω an der nach Syrien belegenen Seite. (Ha.) — βιάζεσθαι mit Gewalt verdrängen. (Ze.) Spr. 46, 6, 4. Subject zu βιασάμενοι ist οἱ ὀπλῖται, zu παρέλθοιεν alle Truppen des Kyros. Aehnlich Thuk. 6, 3, 2: ἡ ἔξω (πόλις) προστειχισθεῖσα πολυάνθρωπος ἐγένετο, nämlich ἡ πόλις, nicht bloss ἡ ἔξω πόλις. (vgl. Spr. 56, 9, 2.) — φυλάττοιεν, οἱ πολέμοι. So wechselt das Subject 1, 8, 24. 2, 5, 24. 4, 2, 20. 5, 9, 28. Kr. De auth. p. 32. (vgl. Spr. 51, 5, 3.) — Ἀβροκόμας. Kr. De auth. p. 4, 13. — ὁ Κῦρος, was einige Hsn. vor τὸν stellen, ist mir verdächtig. — ὄντα. zu 1, 2, 21. — οὐ steht vor τοῦτο, weil gedacht wird: nicht dies sondern Folgendes. Spr. 67, 10, 1. vgl. 1, 7, 7. 3, 1, 7, Thuk. 2, 79, 2. Antiph. 1, 6. — ἀναστρέψας. Spr. 52, 2, 6 (5.) — ὡς ἐλέγετο eig. wie er d. h. über ihn gesagt wurde. (Spr. 55, 4, 3.) vgl. 1, 10, 18 und zu 1, 4, 7. — στρατιᾶς. Spr. 47, 6. (8.) vgl. Hell. 1, 1, 37. 5, 21. Her. 9, 70, 3 u. z. Thuk. 7, 75, 5.

Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει διὰ Συρίας σταθμὸν ἓνα, παρασάγγας πέντε, 6
εἰς Μυρίανδρον, πόλιν οἰκουμένην ὑπὸ Φοινίκων ἐπὶ τῇ θαλάττῃ ἐμ-
πόριον δ' ἦν τὸ χωρίον καὶ ὥρμον αὐτόθι ὀλκάδες πολλάί. Ἐνταῦ-7
θ' ἔμειναν ἡμέρας ἑπτὰ καὶ Ξενίας ὁ Ἀρχάς, στρατηγός, καὶ Πασίων ὁ
Μεγαρεὺς ἐμβάντες εἰς πλοῖον καὶ τὰ πλείστον ἄξια ἐνθάδεμένοι ἀπέπλευ-
σαν, ὥς μὲν τοῖς πλείστοις ἐδόκουν, φιλοτιμηθέντες, ὅτι τοὺς στρατιώ-
τας αὐτῶν τοὺς παρὰ Κλέαρχον ἀπελθόντας ὥς ἀπιόντας εἰς τὴν Ἑλ-
λάδα πάλιν καὶ οὐ πρὸς βασιλέα εἶα Κῦρος τὸν Κλέαρχον ἔχειν. Ἐπεὶ
δ' οὖν ἦσαν ἀφανεῖς, διηλθε λόγος ὅτι διώκοι αὐτοὺς Κῦρος τριήρεσι
καὶ οἱ μὲν εὗχοντο ὥς δολίους ὄντας αὐτοὺς ληφθῆναι, οἱ δ' ὥκτειρον
εἰ ἀλώσοιντο. Κῦρος δὲ συγκαλέσας τοὺς στρατηγούς εἶπεν Ἀπολελοί-8
πασιν ἡμᾶς Ξενίας καὶ Πασίων· ἀλλ' εὖ γε μέντοι ἐπιστάσθωσαν
ὅτι οὔτε ἀποδεδράκασιν οἶδα γὰρ ὅπῃ οἴχονται· οὔτε ἀποφεύγασιν·
ἔχω γὰρ τριήρεις ὥστε ἐλεῖν τὸ ἐκείνων πλοῖον. Ἀλλὰ μὰ τοὺς θεοὺς
οὐκ ἔγωγε αὐτοὺς διώξω, οὐδ' ἐρεῖ οὐδεὶς ὥς ἐγώ, ἕως μὲν ἂν παρῇ
τις, χρῶμαι, ἐπειδὴν δὲ ἀπιέναι βούληται, συλλαβὼν καὶ αὐτοὺς κα-
κῶς ποιῶ καὶ τὰ χρήματα ἀποσυλῶ. Ἀλλὰ ἰόντων, εἰδότες ὅτι κα-
κίους εἰσὶ περὶ ἡμᾶς ἢ ἡμεῖς περὶ ἐκείνους. Καίτοι ἔχω γε αὐτῶν
καὶ τέκνα καὶ γυναῖκας ἐν Τράλλεσι φρουρούμενα· ἀλλ' οὐδὲ τούτων

§ 6. *Μυρίανδρον*. *Μυρίανδρον* die Hsn. Doch vgl. Bähr z. Her. 4, 38.

§ 7. *ἐντίθεσθαι* seine Sachen einladen, wie 5, 7, 15 und Dem. 34, 22. Spr. 52, 8, 2. (6.) — ὥς ἐδόκουν, wie ὥς ἐλέγετο § 5. vgl. 6, 1, 25. — μὲν τοῖς für μέντοι Muret, Reiske, Dobree und Kr. (24.) Ueber μέν zu 1, 3, 17. — φιλοτιμηθέντες aus (gekränktem) Ehrgeiz. (Ze u. We.) So φρόνημα Thuk. 5, 43, 2. Dabei ist die Bedeutung activ, wie bei diesem medialen Passiv immer. Spr. 39, 13, 2. Ueber die Sache 1, 3, 7. — τοὺς στρατιώτας αὐτῶν τοὺς diejenigen ihrer Soldaten welche. (Spr. 47, 28, 3.) Ohne wiederholten Artikel würde gesagt dass alle ihre Soldaten übergegangen seien. Krüger De auth. p. 41 s. — ἀπιόντας. Vielleicht ἀπιόντα. [Kr. 30] vgl. jedoch De auth. p. 48. — πρὸς βασιλέα erg. ἰόντα aus ἀπιόντα. Spr. 62, 4. (A. 1.) vgl. 7, 4, 20, zu 4, 8, 6 und zu Thuk. 2, 46. — δολίους. Vielleicht δειλούς, da die meisten Handschriften δίλους haben. (Kr. 24 p. 44) — εἰ auf den Fall dass. So Phil. 374: ἤρασσον κακοῖς τοῖς πᾶσιν, εἰ τὰ μὰ κείνος ὅπλ' ἀφαιρήσοιτό με. vgl. Ant. 414 u. Eu. Med. 932.

§ 8. ἀλλά-γε μέντοι aber wenigstens doch, wie Hell. 2, 4, 22. So. Ai. 1371. — ἐπιστάσθωσαν. Spr. 30, 5, 2. — ὅτι. Spr. 56, 7, 6. (12.) — ἀποδιδράσκειν, wenn man nicht weiss wohin der Entwichene geflohen, daher besonders von Sklaven; ἀποφεύγειν, wenn man ihn nicht einholen kann. vgl. 2, 5, 7, 3, 11. — ὅπῃ steht hier, wie öfter, von der durch Bewegung erreichten Ruhe. (Spr. 25, 10, 9.) — οἴχονται. Spr. 53, 1, 4. — ἐλεῖν einholen, wie 7, 3, 26, Hell. 4, 5, 15, Hipparch. 5, 1. — μά. Spr. 69, 30. (34.) — διώξω findet sich neben διώξουαι gar nicht selten. Kyr. 6, 3, 13, Dem. 38, 16, Herodi 5, 4, 10, Diod. 19, 55, 108, Stob. 85, 18, Sappho 1, 21, Pind. Ol. 3, 45, I. 7, 35, Ar. Ri. 969, The. 1224, Wo. 1296. — χρῶμαι erg. αὐτοῖς. Spr. 60, 6, 1. (7, 1.) — αὐτοὺς bezieht sich auf das collective τῖς. Spr. 58, 4, 5. vgl. 1, 9, 16, 5, 7, 34. — περὶ. Spr. 68, 29 (33, 4.) vgl. 1, 6, 8, 7, 6, 36. — καίτοι. Spr. 56, 12 (13), 2 — γε hebt das ἔχω hervor. (Spr. 69, 15, 3.) — τέκνα (üblicher in dieser Verbindung παῖδες) καὶ γυναῖκες gew. ohne Artikel. (Spr. 50, 3, 8.) vgl. 4, 1, 8, 5, 3, 1, 7, 8, 9, 22. — φρουρούμενα, weil τέκνα καὶ γυναῖκες als Sachen betrachtet werden. (Spr. 58,

9στερήσονται, ἀλλ' ἀπολήψονται τῆς πρόσθεν ἕνεκα περὶ ἐμὲ ἀρετῆς. Καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἶπεν· οἱ δὲ Ἕλληνες, εἴ τις καὶ ἀθυμότερος ἦν πρὸς τὴν ἀνάβασιν, ἀκούοντες τὴν Κύρου ἀρετὴν ἥδιον καὶ προθυμότερον συνεπορεύοντο.

- Μετὰ ταῦτα Κύρος ἐξελαύνει σταθμοὺς τέτταρας, παρασάγγας εἴκοσιν, ἐπὶ τὸν Χάλον ποταμὸν, ὄντα τὸ εὖρος πλέθρου, πλήρη δ' ἰχθίων μεγάλων καὶ πρᾶων, οἷς οἱ Σύροι θεοὺς ἐνόμιζον καὶ ἀδικεῖν οὐκ εἶον οὐδὲ τὰς περισσεύας. Αἱ δὲ κῶμαι ἐν αἷς ἐσκήνον Παρυσάτιδος ἦσαν εἰς ζώνην δεδομέναι. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς πέντε, παρασάγγας τριάκοντα, ἐπὶ τὰς πηγὰς τοῦ Δαριάδακος ποταμοῦ, οὗ τὸ εὖρος πλέθρον. Ἐνταῦθα ἦσαν τὰ Βελέστος βασιλεία τοῦ Συρίου ἄρξαντος, καὶ παράδεισος πᾶν μέγας καὶ καλός, ἔχων πάντα ὅσα ὦραι φέρουσι Κύρος δ' αὐτὸν ἐξέκοψε καὶ τὰ βασιλεία κατέκαυσεν.
- 11 Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς τρεῖς, παρασάγγας πεντεκαίδεκα, ἐπὶ τὸν Εὐφράτην ποταμὸν, ὄντα τὸ εὖρος τεττάρων σταδίων καὶ πόλις αὐτόθι ὤκειτο μεγάλη καὶ εὐδαίμων, Θάψακος ὀνόματι. Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας πέντε καὶ Κύρος μεταπεμπάμενος τοὺς στρατηγοὺς τῶν Ἑλλήνων ἔλεγεν ὅτι ἡ ὁδὸς ἔσοιτο πρὸς βασιλέα μέγαν εἰς Βαβυλῶνα· καὶ κελεύει αὐτοὺς λέγειν ταῦτα τοῖς στρατιώταις καὶ
- 12 ἀναπεύθειν ἐπεσθαι. Οἱ δὲ ποιήσαντες ἐκκλησίαν ἀπήγγελλον ταῦτα· οἱ δὲ στρατιῶται ἐχαλέπαινον τοῖς στρατηγοῖς, καὶ ἔφασαν αὐτοὺς πάλαι ταῦτ' εἰδότας κρύπτειν, καὶ οὐκ ἔφασαν ἰέναι, εἰ μὴ τις

3, 3) vgl. 3, 5, 9 und Isokr 3, 36. — περὶ ähnlich wie vorher, hier unser um vgl. 7, 6, 11. 7, 45. — ἀρετῇ Verdienste. Thuk. 3, 58, 1: ἡ ἀρετὴ ἢ ἐς τοὺς Ἕλληνας.

§ 9 ἀθυμότερος ἦν weniger Muth und Bereitwilligkeit hatte, unlustiger, minus alacer erat. vgl. 7, 1, 9. — πλέθρου hängt von ποταμὸν ab. vgl. § 11 u. zu 1, 2. 23. — ἐνόμιζον für νομίζουσιν. Der lebhafteste Grieche drückt öfter als wir nur aus wie etwas zur Zeit der erzählten Vorgänge geunden wurde, auch wenn es sich dauernd so verhält. (Spr. 53, 2, 4) vgl. 1, 5, 5. 6. 2, 4, 12. 4, 8, 1. (Kr.) Sie glaubten nämlich Derketo, die Mutter der Semiramis sei in einen Fisch, Semiramis selbst in eine Taube verwandelt worden. Diod. 2, 4. 20 und Luc. π. τῆς Συρίας θεοῦ. (Ze.) — οὐδέ wie auch nicht vgl. 4, 1, 8. zu 1, 1, 2. — Παρυσάτιδος ἦσαν gehörten der P. Spr. 47, 4, 2. (6, 7.) -- εἰς ζώνην. Die persischen Königinnen erhielten zu jedem Theile ihres Schmuckes eigene Landschaften, die nach ihrer Bestimmung auch benannt wurden: Gürtel, Schleier etc.

§ 10. πλέθρου zu 1, 2, 8. — ἄρξαντος der (bisher) Statthalter gewesen war. Anon. Kom 95: ἄρξαντος ἀνδρὸς δημόσια τὰ χρήματα. vgl. Kr. De auth. p. 8. — ὦραι ohne Artikel, wie κοιτῆς 5, 34: ἀπέχεσθαι ὦν ὦραι φέρουσιν. — ἐξέκοψε liess aushauen. Spr. 52, 1, 4.

§ 11. σταδίων. πλέθρων Kiepert — ὀνόματι für ὄνομα ist selten. Spr. 46, 2, 2. (4, 3.) — ὄνομα eine Hs. — ἔσοιτο hier, wie sonst γίνεσθαι (zu 1, 2, 17), als Passiv zu ποιεῖσθαι vgl. 3, 1, 9. 5, 9, 33. — βασιλεὺς μέγας findet sich mit und ohne Artikel. (Spr. 50, 3, 7.)

§ 12. ποιεῖν veranstalten, wie oft. Spr. 52, 8, 1 u. Kr. z. Thuk. 1, 76, 2. — ἀπήγγελλον berichteten vom Kyros her, renunciabant. — κρύπτειν dass sie verhehlt hatten, als Infinitiv des Imperfects. Spr. 53, 2, 4. (9.) vgl. 1, 6, 5. 5, 8, 1. 19. — εἰ μὴ διδῶ. zu 1, 3, 14. 4, 13. — τις man, hier Kyros. Spr. 51, 14, 2. (16, 8.) vgl. 7, 3, 5. — ὥσπερ καὶ erg. δοθῆναι. vgl. zu 1, 3, 6. — προτέροις qui

αὐτοῖς χοήματα διδῶ, ὥσπερ καὶ τοῖς προτέροις μετὰ Κύρου ἀναβᾶσι
παρὰ τὸν πατέρα τὸν Κίρον, καὶ ταῦτα οὐκ ἐπὶ μάχην ἰόντων, ἀλλὰ
καλοῖντος τοῦ πατρὸς Κίρον. Ταῦτα οἱ στρατηγοὶ Κύρῳ ἀπήγγελλον· 13
ὁ δ' ὑπέσχετο ἀνδρὶ ἐκάστῳ δῶσαι πέντε ἀργυρίου μνᾶς, ἐπ' ἂν εἰς
Βαβυλῶνα ἦκωσι, καὶ τὸν μισθὸν ἐντελῇ, μέχρι ἂν καταστήσῃ τοῖς
Ἑλληνας εἰς Ἰωνίαν πάλιν. Τὸ μὲν δὴ πολὺ τοῦ Ἑλληνικοῦ οὕτως
ἐπείσθη. Μένων δὲ πρὶν δῆλον εἶναι τί ποιήσουσιν οἱ ἄλλοι στρα-
τιῶται, πότερον ἔψονται Κύρῳ ἢ οὐ, συνέλεξε τὸ αὐτοῦ στράτευμα
χωρὶς τῶν ἄλλων καὶ ἐλέξε τάδε.

Ἄνδρες. ἐὰν ἐμοὶ πεισθῇτε, οὔτε κινδυνεύσαντες οὔτε πονήσαντες 14
τῶν ἄλλων πλεον προτιμήσεσθε στρατιωτῶν ὑπὸ Κύρου. Τί οὖν κελεύω
ποιῆσαι; Νῦν δεῖται Κύρος ἔπεσθαι τοὺς Ἑλληνας ἐπὶ βασιλεύᾳ· ἐγὼ
οἶν φημι ὑμᾶς χρῆναι διαβῆναι τὸν Εὐφράτην ποταμὸν πρὶν δῆλον
εἶναι ὅ, τι οἱ ἄλλοι Ἕλληνες ἀποκρίνονται Κύρῳ. Ἦν μὲν γὰρ 15
ψηφίσονται ἔπεσθαι, ὑμεῖς δόξετε αἴτιοι εἶναι ἄρξαντες τοῦ διαβαί-
ναι, καὶ ὥς προθυμοτάτοις οἷσιν ὑμῖν χάριν εἴσεται Κύρος καὶ
ἀποδώσει· ἐπίσταται δ' εἶ τις καὶ ἄλλος· ἢν δ' ἀποψηφίσονται οἱ
ἄλλοι, ἅπμην μὲν ἅπαντες [εἰς] τοῦμπαλιν, ὑμῖν δὲ ὥς [μόνοις πει-

priores. Spr. 50, 12, 1 u. 57, 5, 3. vgl. 5, 4, 26. 6, 3, 5. Ueber die Sache 1, 1, 2. — καὶ ταῦτα und zwar Spr. 51, 7, 6. (14.) vgl. 2, 4, 15. 5, 10, 10. — ἰόντων für ἰούσιν. vgl. 2, 4, 24. 3, 1, 40. 5, 2, 24. 8, 13. 6, 3, 17. (Spr. 47, 4, 2.) Ueber das fehlende αὐτῶν zu 1, 2, 17.

§ 13. ἀργυρίου. Ge. des Stoffes. Spr. 47, 6. (8.) — ἐπ' ἂν ἦκωσι, μέχρι ἂν καταστήσῃ für ἐπεὶ ἦκοιεν, μέχρι καταστήσειεν, was als Uebergang zur Gegenwart (vgl. zu 1, 1, 10) oder zur directen Rede zu erklären ist (Spr. 54, 17, 4.) vgl. 2, 3, 2. (7.) 7, 7, 14; ἦκωσι steht aoristisch: sie würden gekommen sein. (Spr. 53, 1, 5.) — καθιστάναι (zurück) bringen, führen, wie 4, 8, 8. — τὸ πολὺ der grösste Theil, die Hauptmasse (Spr. 50, 4, 12.) vgl. 1, 7, 20. 4, 6, 24. Πολύ ohne Artikel ein grosser Theil, wie 4, 1, 11. 8, 17. — τὸ Ἑλληνικόν das hellenische Heer. Spr. 42, 4, 6. (17.) vgl. 1, 5, 6. 8, 4, 5. 15. — πρὶν δ. εἶναι. Spr. 54, 14, 2. (17, 6.) — τί ποιήσουσιν. Die Form der directen Frage wird oft auch nach einem die Frage einleitenden Satze beibehalten. Spr. 51, 15. (17.) 2, 7, 2. vgl. 1, 10, 14. — πότερον-ἢ utrum-an. Spr. 65, 1.

§ 14. πλεον προτιμήσεσθε, verdeutlichender Pleonasmus, wie προλαμβάνειν πρότερον Dem. 4, 14. — προτιμήσεσθε passiv. vgl. Spr. 39, 11, 1. — τί οὖν κελεύω ποιῆσαι; die Aufmerksamkeit anregende Selbstfrage, wie oft bei den Rednern, am häufigsten bei Dem., z. B. 4, 3: τίος οὖν ἔνεκα ταῦτα λέγω; Aehnlich die Lateiner quorsum haec? Cic. Sen. 42, Plin. Ep. 7, 24, 8. —

§ 15. ἄρξαντες mit seinem Beispiele vorangehen, wie 3, 2, 17. 5, 7, 34. zu 1, 3, 1. — τοῦ διαβαίνειν Spr. 47, 12, 4. (13, 7.) — εἶ τις καὶ ἄλλος. zu 1, 3, 15. — ἀποψηφίσονται erg. ἔπεσθαι. vgl. Spr. 55, 4, 4. (11.) so v. a. ψηφίσονται μὴ ἔπεσθαι. vgl. Xen. Hell. 7, 3, 2, Dem. 20, 164 und ἀποδοκεῖν unten 2, 3, 9. — ἅπαντες, auch Kyros und die Seinigen. — εἰς ist vielleicht mit zwei Handschriften zu streichen. vgl. 5, 7, 6. 6, 4, 38. (und Spr. 46, 5, 7.) — μόνοις πειθομένοις ist zu streichen (Kr. 30.) Denn neben ὑμῖν πιστοτάτοις χρήσεται (ohne ὥς), das ja bedeutet: er wird in euch die treuesten, zuverlässigsten Menschen haben (vgl. 4, 6, 3 und 2, 6, 13), ist es ungehörig. Dann heisst ὥς πιστοτάτοις: als ob (überzeugt dass) ihr die treuesten,

- θομένοις] πιστοτάτοις χρήσεται καὶ εἰς φρούρια καὶ εἰς λοχαγίας, καὶ ἄλλον οὐτινος ἂν δέησθε οἶδα ὅτι ὡς φίλου τεύξεσθε Κύρου.
- 16 Ἀκούσαντες ταῦτα ἐπείθοντο καὶ διέβησαν πρὶν τοὺς ἄλλους ἀποκρίνασθαι. Κύρος δ' ἐπεὶ ἤσθετο διαβεβηκότας, ἦσθη τε καὶ τῷ στρατεύματι πέμψας Γλοῦν εἶπεν· Ἐγὼ μὲν, ὧ ἄνδρες, ἤδη ὑμᾶς ἐπαινῶ· ὅπως δὲ καὶ ὑμεῖς ἐμὲ ἐπαινέσετε ἐμοὶ μελήσει, ἢ μηκέτι
- 17 με Κύρον νομίζετε. Οἱ μὲν δὴ στρατιῶται ἐν ἐλπίσι μεγάλαις ὄντες εὐχοντο αὐτὸν εὐτυχῆσαι· Μένωνι δὲ καὶ δῶρα ἐλέγετο πέμψαι μεγαλοπρεπῶς· Ταῦτα δὲ ποιήσας διέβαινε· συνείπετο δὲ καὶ τὸ ἄλλο στρατεύμα αὐτῷ ἅπαν. Καὶ [τῶν] διαβαινόντων τὸν ποταμὸν οὐδεὶς
- 18 ἐβρόχθη ἀνωτέρω τῶν μαστῶν ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ. Οἱ δὲ Θαψακηνοὶ ἔλεγον ὅτι οὐ πώποθ' οὗτος ὁ ποταμὸς διαβατὸς γένοιτο περὶ εἰ μὴ τότε, ἀλλὰ πλοίοις, ἃ τότε Ἀβροκόμας προΐων κατέκαυσεν, ἵνα μὴ Κύρος διαβῇ. Ἐδόκει δὴ θεῖον εἶναι καὶ σαφῶς ὑποχωρῆσαι τὸν
- 19 ποταμὸν Κύρῳ ὡς βασιλεύσονται. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει διὰ τῆς Συρίας σταθμοὺς ἐννέα, παρασάγγας πεντήκοντα· καὶ ἀφικοῦνται πρὸς τὸν Ἀράξην ποταμόν. Ἐνταῦθα ἦσαν κῶμαι πολλάί, μεστὰί σίτου καὶ οἴνου. Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς καὶ ἐπεσιτίσαντο.

wäret. vgl. zu 1, 1, 2. — ἄλλου kann von τεύξεσθε abhängen, da τυγχάνειν auch mit zwei Ge. verbunden wird, wie 5, 7, 33, Thuk. 7, 15, 2. „vgl. Fischer zu Aisch. π. θαν. 2.“ (Ze.) Doch kann es auch dem οὐτινος assimiliert für ἄλλο stehen. (Spr. 51, 10, 9. vgl. 47, 14, 3.) vgl. Arrians An. 4, 26, 7. -- Κύρου vom K. vgl. 6, 4, 32. (Ze.) Aehnlich 5, 7, 33.

§ 16. διαβεβηκότας erg. αὐτούς dass sie übergegangen seien. Spr. 56, 7, 1. — εἶπερ. zu 1, 3, 8. — ἦδη für jetzt. Kyr. 4, 1, 2: ἐγὼ ξύμπαντας μὲν ὑμᾶς ἤδη ἐπαινῶ, ὧν δ' ἕκαστος ἄξιός τῴαντι πειράσομαι ἀποδιδόναι. So παραχρῆμα Dem. 2, 31. — ἐπαινῶ danke, wie wir sagen. vgl. 7, 7, 52. — ὅπως eig. wie. Spr. 54, 8. 3. (6.) — ἐπαινέσω seltener als ἐπαινέσομαι findet sich 5, 5, 8. Plat. Symp. 214, Ges. 219, Aisch. Eum. 800, Eu. Her. 300, Tro. 418. — ἢ wie sonst εἰ δὲ μὴ. Soph. Phil. 1340: λέγει σαφῶς ὡς ἔστ' ἀνάγκη τοῦ παρεστῶτος θέρους Τροίαν ἀλῶναι πᾶσαν, ἢ δίδωσ' ἐκὼν κτείνειν ἑαυτόν. (Spr. 69, 29, 1.) — Κύρον, dessen Freigebigkeit bekannt ist; der Name emphatisch, wie Cic. fam. 4, 5: noli oblivisci te Ciceronem esse. Plut. Caes. 38: δέδιθι μηδέν· Καίσαρα φέρεις. (Ze.) vgl. 1, 9, 15. 17.

§ 17. ἐν ἐλπίσι. zu Thuk. 7, 25, 1. — εὐτυχῆσαι. Spr. (48, 7, 14 u.) 55, 3, 6. (12.) — μεγαλοπρεπῶς mit grossartiger Freigebigkeit. Kyr. 6, 2, 6: ἄθλα τοῖς νικῶσι μεγαλοπρεπῶς ἐδίδου. vgl. Aristot. ῥθ. μεγ. 1, 26. — τῶν vor διαβαινόντων ist zu streichen, da Alle übergangen; erg. αὐτῶν. vgl. zu 1, 2, 17. (Kr. 30.) — μαστῶν, nicht μασθῶν, ist zu schreiben nach Elmsley zu Eu. Bakch. 700.

§ 18. διαβατός durchgangbar. (Spr. 22, 5, 7.) — εἰ μὴ ausser, nach einer Negation. Spr. 65, 5, 7. (11.) vgl. 1, 5, 6. 2, 1, 12. 4, 7, 5. 7, 3, 20. — ἀλλά sondern bloss, wie Mem. 3, 13, 6. (Ze.) vgl. unten 3, 2, 13. — προΐων, auf dem Rückzuge. zu Arrians An. 1, 12, 9 vgl. unten 1, 6, 1. — διαβῇ. Spr. 54, 8. (8, 2.) — θεῖον göttliche Fügung als Vorzeichen. Hell. 3, 2, 24: σεισμὸς ἐπιγίγνεται. ὃ δ' Ἅγις θεῖον ἡγησάμενος διαφῆκε τὸ στρατεύμα. — τὸν ποταμόν. Es konnte auch, wie vorher, der No. stehen. Derselbe Wechsel 3, 1, 11. 5, 5, 2. u. Thuk. 4, 3, 3:

ε. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει διὰ τῆς Ἀραβίας, τὸν Εὐφράτην ποτα-1
μὸν ἐν δεξιᾷ ἔχων, σταθμοὺς ἐρήμους πέντε, παρασάγγας τριάκοντα
καὶ πέντε. Ἐν τούτῳ δὲ τῷ τόπῳ ἦν μὲν ἡ γῆ πεδίον ἅπαν ὁμαλὸν
ὥσπερ θάλαττα, ἄψινθίου δὲ πληρεῖς· εἰ δέ τι καὶ ἄλλο ἐνῆν ὕλης ἢ
καλάμου, ἅπαντα ἦσαν εὐώδη ὥσπερ ἀρώματα· δένδρον δ' οὐδὲν²
ἐνῆν, θηρία δὲ παντοῖα. πλεῖστοι μὲν ὄνοι ἄγριοι, οὐκ ὀλίγαι δὲ
στρουθοὶ αἱ μεγάλαι. ἐνῆσαν δὲ καὶ ὠτίδες καὶ δορκάδες. Ταῦτα δὲ
τὰ θηρία οἱ ἵππεῖς ἐδίωκον ἐνίοτε. Καὶ οἱ μὲν ὄνοι, ἐπεὶ τις διώκοι,
προδραμόντες ἂν ἕστασαν. πολὺ γὰρ τῶν ἵππων ἔτρεχον θάττον καὶ
πάλιν, ἐπεὶ πλησιάζοιεν οἱ ἵπποι, ταὐτὸν ἐποιοῦν· καὶ οὐκ ἦν λαβεῖν,
εἰ μὴ διαστάντες οἱ ἵππεῖς θηρῶεν διαδεχόμενοι τοῖς ἵπποις. Τὰ δὲ
κρέα τῶν ἀλισκομένων ἦν παραπλήσια τοῖς ἐλαφείοις, ἀπαλώτερα δέ.³
Στρουθὸν δὲ οὐδεὶς ἐλάβεν· οἱ δὲ διώξαντες τῶν ἵππέων ταχὺ ἐπαύοντο·
πολὺ γὰρ ἀπέσπα φεύγουσα, τοῖς μὲν ποσὶ δρόμῳ, ταῖς δὲ πτέρυξιν
ἄρασα ὥσπερ ἰστίῳ χρωμένη. Τὰς δὲ ὠτίδας, ἂν τις ταχὺ ἀνιστῇ,
ἔστι λαμβάνειν· πέτονται γὰρ βραχὺ ὥσπερ πέρδικες καὶ ταχὺ ἀπα-
γορεύουσι. Τὰ δὲ κρέα αὐτῶν ἡδίστα ἦν.

Πορευόμενοι δὲ διὰ ταύτης τῆς χώρας ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸν Μασκᾶν⁴
ποταμόν, τὸ εἶρος πλεθριαῖον. Ἐνταῦθα ἦν πόλις ἐρήμη, μεγάλη, ὄνο-
μα δ' αὐτῇ Κορσωτή· περιεῤῥεῖτο δ' αὐτὴ ὑπὸ τοῦ Μασκᾶ κύκλῳ. Ἐν-

διάφορόν τι ἐδόκει εἶναι καὶ τοὺς Μεσσηνίους πλεῖστ' ἂν βλάπτειν. vgl. eb. 5, 59, 4. 8, 56, 3. — ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ streicht Cobet N. 1. p. 410.

C. 5. § 1. ἅπαν ὁμαλόν völlig flach. (Spr. 50, 11, 10.) vgl. Thuk. 6, 21, 2. 37, 3, Her. 1, 52 u. unten zu 4, 4, 1. — εἴ τι was etwa, si quid. (Spr. 65, 5, 9.) vgl. 1, 6, 1. 10, 18. -- τι-ἅπαντα. zu 1, 4, 8. — ἦσαν. zu 1, 2, 23.

§ 2. διώκοι, iterativer Optativ, wie auch πλησιάζοιεν. Spr. 54, 14, 1. (17, 1) u. 65, 7, 2. (5) vgl. 1, 8, 20. 4, 7, 10. -- ἂν ἕστασαν standen gelegentlich (öfter) still. Spr. 53, 9 (10), 3. vgl. 1, 9, 19. 2, 3, 11. ἕστασαν für ἵστασαν oder εἰστήκεσαν Stephanus. — πολὺ für πολλῶ oft bei Comparativen. Spr. 48, 12, 9. (15, 11.) vgl. 1, 5, 16. 2, 3, 13; über die Stellung. (Spr. 49, 7, 7.) vgl. 3, 1, 22. 2, 15. — λαβεῖν erg. ὄνον. — εἰ μὴ θηρῶεν. vgl. 4, 2. 4. 5, 5 u. 1, 9, 11. — διαστάντες in Zwischenräumen aufgestellt, wie Kyr. 2, 4, 20 u. z. Thuk. 4, 32, 3, Her. 2, 66, 2. — διαδέχεσθαι sich in den Zwischenräumen (δια-) bei der Verfolgung ablösend Spr. 68, 42 (46), 11. vgl. Kr. De auth. p. 25. — ἀλισκομένων hat Perfectbedeutung. zu 5, 2, 31. — τοῖς ἐλαφείοις erg. κρέασιν.

§ 3. πολὺ ἀπέσπα erg. εαυτήν, trennte sich, liess die Verfolgenden weit zurück. (vgl. Spr 52, 2, 11) Doch ist vielleicht mit Buttmann ἀπεσπάτο zu lesen. — δρόμῳ im, zum Laufe. — ἄρασα nämlich τὰς πτέρυγας. Spr. 60, 4. (5, 2.) Aehnlich ἐπαίρειν bei Antiphanes 203, 14. — ἀνιστῇ. Man lese ἀναστῇ wenn man sich ungesäumt zur Verfolgung aufgemacht hat. (Kr. 26.) — βραχὺ eine kurze Strecke Spr. 43, 4. (2.) — ἀπαγορεύουσιν ermüden, wie unser versagen von Pferden. vgl. 5, 8, 3 u. 2, 2, 16. --

§ 4. Κορσωτή. Der Dativ wäre nicht griechisch. (Spr 48, 3. 6 u. 60, 2, 2.) vgl. 2, 4, 13. 25. — κύκλῳ vom grössern Theile des Umfanges, wie 4, 7, 2. 7, 1, 14; so auch περιῤῥεῖν öfter, wie Thuk. 4, 102, 2.

5ταῦθ' ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς καὶ ἐπεσιτίσαντο. Ἐντεῦθεν ἐξελαίνει σταθμοὺς ἐρήμους τρεῖς καὶ δέκα, παρασιάγγας ἐνεμήκοντα, τὸν Εἰφράτην ποταμὸν ἐν δεξιᾷ ἔχων, καὶ ἀφικνεῖται ἐπὶ πύλας. Ἐν τοῖτοις τοῖς σταθμοῖς πολλὰ τῶν ὑποζυγίων ἀπώλετο ὑπὸ τοῦ λιμοῦ· οὐ γὰρ ἦν χόρτος οἷδ' ἄλλο δένδρον οὐδέν, ἀλλὰ ψιλὴ ἦν ἀπύσσα ἡ χώρα· οἱ δὲ ἐνοικοῦντες ὄρους ἀλέτας παρὰ τὸν ποταμὸν ὁρίτιοντες καὶ ποιοῦντες εἰς Βαβυλῶνα ἦγον καὶ ἐπώλουν καὶ ἀνταγοράζοντες σῖτον ἐξων. Τὸ δὲ στρατεύμα ὃ σῖτος ἐπέλιπε, καὶ προΐασθαι οὐκ ἦν εἰ μὴ ἐν τῇ Λυδία ἀγορᾷ ἐν τῷ Κύρου βαρβαρικῷ, τὴν καπίθην ἀλεύρων ἢ ἀλφίτων τεττάρων σίγλων. Ὁ δὲ σίγλος δύναται ἐπὶ ὀβολοὺς καὶ ἡμιόβολιον Ἀττικῶς· ἡ δὲ καπίθη δύο χοίνικας Ἀττικῶς ἐχώρει. Κρέα οὖν ἐσθίοντες οἱ στρατιῶται διεγίγνοντο.

7 Ἦν δὲ τοίτων τῶν σταθμῶν οὗς πάντ' μακροὺς ἤλυνεν, ὁπότε ἢ πρὸς ὕδωρ βούλοιτο διατελέσαι ἢ πρὸς χιλόν. Καὶ δὴ ποτε στενοχωρίας καὶ πηλοῦ φανέντος ταῖς ἀμάξαις δυσπορεύτου ἐπέστη ὁ Κύρος σὺν τοῖς περὶ αὐτὸν ἀρίστοις καὶ εἰδαιμονεστάτοις καὶ ἔταξε 81λοῦν καὶ Πίγρητα λαβόντας τοῦ βαρβαρικοῦ στρατοῦ συνεπιβάζειν τὰς ἀμάξας. Ἐπεὶ δ' ἐδέχοντο αὐτῷ σχολαίως ποιεῖν ὥσπερ ὁρχῇ ἐκέλευσε τοὺς περὶ αὐτὸν Πέρσας τοὺς κρατίστους συνεπισπεῦσαι τὰς

§. 5. τρεῖς καὶ δέκα Spr. 24, 2, 5. (6.) — ὑπό vor. Spr. 68. 39, 3. (43, 3) vgl. 2. 2. 11. τῷ λιμῷ 7. 4, 5. Der Artikel scheint hinzugefügt, in sofern die Ursache des Hungers angegeben ist. — ἄλλο δένδρον etwas Anderes, ein Baum. (Spr. 50, 1, 11.) vgl. 3, 4, 21. 5. 2. 31. — ὄρος ist nach den Grammatikern der obere. μύλος der untere Mühlenstein, ἡ τράπεζα τοῦ ὄρου: jener vielleicht so genannt weil Esel ihn umzogen. (Ze.) — παρὰ längs — hin. Spr. 68, 32, 2. (36, 2.) vgl. 4, 3, 6. 7, 3, 48.

§ 6. τὸ στρατεύμα ἐπέλιπε. Spr. 46. 6 (9) — Λυδίᾳ. Um den Freiheitssinn der Lyder zu bündigen, hatte der ältere Kyros sie genöthigt sich mit Krimerei und Citherspiel zu beschäftigen Her. 1, 155, 3. 157. (La.) — βαρβαρικόν Barbarenheer. Spr. 43, 4, 6. (17) vgl. 1, 8, 5. — τὴν καπίθην hängt von προΐασθαι ab. — ἀλεύρων. Spr. 47, 6. (8) — τεττάρων σίγλων für vier Sekel. Spr. 47, 16 (17.) — Ueber die Sache vgl. Arr. b Stob 97, 28: Ἀθήνησι τέσσαρες εἰσι χοίνικες τῶν ἀλφίτων ὀβολοῦ ὄνιοι. Der Obolos betrug fast einen guten Groschen. — δύναται gilt, beträgt Kr. zu Her. 2, 6. — ἐπτά, acht nach Phot. p. 511. 15 — Ἀττικῶς dem Hauptbegriffe angelegt Eben so Dion. Arch. 3, 68. 4, 17. 18. Dion C 48, 14, Plut. Cat. der jüngere 44. — ἐχώρει fasste vgl. zu ἐνόμιζον 1, 4, 9. — ἐσθίοντες διεγίγνοντο. vgl. zu 2, 6, 6 u. zu λέγων δῶκε 1, 2, 11.

§ 7. ἦν οὗς für ἐνίοις. Spr. 61. 4, 7. (5, 4.) — μακροὺς. vgl. zu μετεωροὺς § 8 u. 2, 2, 12. Der Sinn ist: einige von den Märschen die er machte waren sehr lang. — βούλοιτο iterativer Optativ, wie 1. 9, 25. 4, 2, 25 26 28 vgl. zu 1, 2, 7. 5, 2. — διατελέσαι erg. τὴν ὁδόν vgl. 4, 5. 11; so τελεῖν Thuk 2, 97, 2. 4, 78, 5. — καὶ δὴ und eben (Spr. 69. 17. 6.) — φανέντος. Spr. 52. 3, 3. (1.) — ἀριστοὶ wie κρατίστοι § 8 (im Plural) die Vornehmsten. vgl. 1, 6. 4. 8, 27. — εὐδαίμων, wie beatus. reich. vgl. 5, 4, 32. — ἔταξε jussit Spr. 55 3, 6 (12.) vgl. 3, 1, 25. 4, 3. 30 — τοῦ στρατοῦ Leute vom Heere. (Ze.) Spr. 47, 14, 2 (15. 3) vgl. 4, 5, 22 35 7, 4, 5.

§ 8. συνεπισπεῦσαι beschleunigen helfen — τοὺς κρατίστους. zu § 7. vgl. 2, 2, 8. 4, 6, 10. 7, 3, 4. 21. — τὰς ἀμάξας, τὴν ἐκκομιδὴν

ἀμάρξας. Ἐνθα δὴ [μέρος] τι τῆς εὐταξίας ἦν θεάσασθαι. Ρίψαντες γὰρ τοὺς πορφυροῦς κἀνδύς ὅπου ἔτυχεν ἕκαστος ἐστηκώς, ἵεντο ὥστερ ἂν δρούμι τις ἐπὶ νίκη καὶ μάλα κατὰ προνοίᾳ γηλόφου, ἔχοντες τούτους τε τοὺς πολυτελεῖς χιτῶνας καὶ τὰς ποικίλας ἀναξυρίδας, ἐνιοὶ δὲ καὶ στρεπτοὺς περὶ τοῖς τραχήλοις καὶ ψ'λια περὶ ταῖς χερσίν· εὐθὺς δὲ σὺν τούτοις εἰσπηδήσαντες εἰς τὸν πηλὸν θάττον ἢ ὥς τις ἂν ὤετο μετεώρους ἐξεκόμισαν τὰς ἀμάρξας. Τὸ δὲ σύμπαν δῆλός θ' ἦν Κύρος ὡς σπεύδων πᾶσαν τὴν ὁδὸν καὶ οὐ διατρίβων ὅπου μὴ ἐπισιτισμοῦ ἔνικα ἢ τιος ἄλλου ἀναγκαίου ἐκαθέζετο, νομίζων, ὅσω μὲν ἂν θάττον ελθοί, τοσούτῳ ἀπαρασκευαστοτέρῳ βασιλεῖ μαχεῖσθαι, ὅσω δὲ σχολαιώτερον, τοσοῦτ' ἄλλοις συναγείρεσθαι βασιλεῖ στρατεύμα. Καὶ συνιδεῖν δ' ἦν τῷ προσέχοντι τὸν νοῦν ἢ βασιλέως ἀρχὴ πλήθει μὲν χώρας καὶ ἀνθρώπων ἰσχυρὰ οὕσα, τοῖς δὲ μήξεσι τῶν ὁδῶν καὶ τῷ διασπᾶσθαι τὰς δυνάμεις ἀσθενῆς, εἴ τις διὰ ταχέων τὸν πόλεμον ποιοῖτο.

τῶν ἀμάρξων. Spr 46, 4, 2. (6, 3.) — μέρος ist vielleicht zu streichen; τι wäre dann: eine Aeusserung, ein Beispiel. (Kr. 26.) — τοὺς die sie bekanntlich hatten. (Spr 50, 2, 1) — κἀνδύς. zu 1, 2, 27. — ἐπὶ νίκη für ἐπὶ oder περὶ νίκης Kr. [16 Add.] vgl. jedoch II. ψ, 437. 496 639. — καὶ μάλα gar sehr. wie 5, 6, 15. 7, 4. vgl. Spr 69, 28. 7. (32, 18); es gehört zu προνοίᾳ. vgl. zu 3, 1, 22. — τούτους jene allbekannten. Hell. 7, 3, 8: ἱερὰ μεστὰ καὶ χρυσῶν τούτων καὶ ἀργυρῶν ἀναθημάτων. (vgl. Spr. 51, 7, 7) — περὶ mit dem Dativ ist bei Attikern selten, in der Anabasis nur noch 7, 4, 4. Spr. 6, 28 (32.) — ἂν ὤετο crederes, man hätte glauben sollen. Vor schwebt bei solchen Stellen ein Bedingungssatz: wenn man es nicht gesehen hätte. (vgl. Spr 61, 3, 1.) Xen. Hell. 5, 3, 20: οὐχ ἢ τις ἂν ὤετο ἐφῆσθαι. — μετεώρους drückt erst die Folge der Handlung aus (proleptisch): αἱ ἀμάρξαι μετέωροι ἔγνοντο ἐκρουισθεῖσαι, ein Fall in dem das Adjectiv, praedicativ stehend, nicht zwischen den Artikel und das Substantiv treten oder mit wiederholtem Artikel nach demselben folgen kann vgl. Spr. 57, 4, 2 und Thuk 4, 17, 2: τοὺς λόγους μακροτέρους οὐ παρὰ τὸ εἰωθὸς μηχανοῦμεν.

§ 9. τὸ σύμπαν überhaupt. Thuk. 4, 63, 2: τὸ ξύμπαν γινώμεν πειθόμενοι· ἐμοὶ πόλιν ἔξοντες ἕκαστος ἐλευθέραν. (Spr. 46, 3, 3.) — ὡς wird selten so hinzugefügt. vgl. zu 1, 2, 11 u. Dial. 55, 4, 4 Lys 12, 90: δῆλοι ἔσεσθε ὡς ἀγχιζόμενοι. vgl. Pol. 8, 15, Alkiphr. 1, 7 und Wunder zu Soph. OK 629. — ὁδόν. Spr. 46, 1. (3.) — ἀναγκαῖον dringender Umstand Mem. 4, 2, 40: οὐκ ἀπελείπετο αὐτοῦ. εἰ μὴ τι ἀναγκαῖον εἴη. — ἐκαθέζετο hier mit Imperfectbedeutung: verweilte. vgl. Spr. 40 unter ἔω. Kyr. 5, 3, 25: ὅσον χρόνον ὁ Κύρος ἐκαθέζετο ἀμφὶ τὴν περὶ τὸ φρούριον οἰκονομίαν, πολλοὶ ἀπήγον ἵππους. vgl. Lobeck z Buttman 2 S. 202. — ὅσω Spr. 48, 12, 8 (15 10) — ἂν, unregelmässig hinzugefügt (und von Dobree 1, 1 p 132 verdächtigt). vgl. Spr 54, 13. (15) regt den Nebengedanken an: εἰ ἔλθοι. So findet es sich noch in obliquer Rede. vgl. 3, 2, 12. 7, 2, 6. (Spr. 54, 15, 4.) Schömann z Isai. p. 306. — ἀπαρασκευαστοτέρῳ ist Prädicat. Spr. 57, 3, 3. vgl. 1, 8, 3; über den Da. 48, 8. (9.) — συνιδεῖν ἴν ἢ ἀρχὴ ἰσχυρὰ οὕσα wie δῆλη ἦν ἢ ἂ ἰ. οὕσα. vgl. zu 1, 2, 21. Pol. 6, 18: συνιδεῖν ἔστιν αὐτὸ παρ' αὐτοῦ ποιεῖν τὸ πολίτευμα τὴν βοήθειαν. — μήξεσι. Derselbe Plural Plat Phaidr. 267, Soph 225, Ges 918. vgl. Spr 44, 3. (3, 5) — τῷ διασπᾶσθαι τὰς δ. durch das Getrenntsein der Truppen. Spr. 50, 5, 2. (6, 1.) Der Plu. von δυνάμεις ist nicht selten. Thuk. 1, 10, 4: οὐκ εἰκὸς τὰς ὀφείας

- 10 Πέραν δὲ τοῦ Εὐφράτου ποταμοῦ κατὰ τοὺς ἐρήμους σταθμοὺς ἦν πόλις εὐδαίμων καὶ μεγάλη, ὄνομα δὲ Χαρμάνδη ἐκ ταύτης οἱ στρατιῶται ἠγόραζον τὰ ἐπιτήδεια, σχεδίαις διαβαίνοντες ὧδε. Διφθέρας ἅς εἶχον στεγασματα ἐπίμπλασαν χόρτου κούφου, εἶτα συνῆγον καὶ συνέσπων, ὥς μὴ ἄπτεσθαι τῆς κάρφης τὸ ὕδωρ ἐπὶ τούτων διέβαινον καὶ ἐλάμβανον τὰ ἐπιτήδεια, οἶνόν τε ἐκ τῆς βαλάνου πεποιημένον τῆς ἀπὸ τοῦ φοίνικος καὶ σῖτον μελίνης· τοῦτο γὰρ ἦν ἐν τῇ χώρᾳ πλεῖστον.
- 11 Ἀμφιλεξάντων δὲ τι ἐνταῦθα τῶν τε τοῦ Μένωνος στρατιωτῶν καὶ τῶν τοῦ Κλεάρχου ὁ Κλέαρχος κρίνας ἀδικεῖν τὸν τοῦ Μένωνος πληγὰς ἐνέβαλεν· ὁ δὲ ἐλθὼν πρὸς τὸ ἑαυτοῦ στρατεύμα ἔλεγεν ἀκούσαντες δ' οἱ στρατιῶται ἐχαλέπαινον καὶ ὠργίζοντο ἰσχυρῶς τῷ Κλεάρχῳ. Τῇ δὲ αὐτῇ ἡμέρᾳ Κλέαρχος ἐλθὼν ἐπὶ τὴν διάβασιν τοῦ ποταμοῦ καὶ ἐκεῖ κατασκευάμενος τὴν ἀγορὰν ἀφιππεύει ἐπὶ τὴν ἑαυτοῦ σκηνὴν διὰ τοῦ Μένωνος στρατεύματος σὺν ὀλίγοις τοῖς περὶ αὐτόν· Κῦρος δὲ οὐπω ἦκεν, ἀλλ' ἐτι προσήλανε τῶν δὲ Μένωνος στρατιωτῶν ξύλα σχίζων τις ὥς εἶδε τὸν Κλέαρχον διελαύνοντα,
- 13 ἴησι τῇ ἀξίνῃ· καὶ οὗτος μὲν αὐτοῦ ἤμαρτεν· ἄλλος δὲ λίθῳ καὶ ἄλλος, εἶτα πολλοὶ κραυγῆς γενομένης. Ὁ δὲ καταφεύγει εἰς τὸ ἑαυτοῦ στρατεύμα, καὶ εὐθὺς παραγγέλλει εἰς τὰ ὅπλα· καὶ τοὺς μὲν ὀπλίτας ἐκέλευσεν αὐτοῦ μεῖναι τὰς ἀσπίδας πρὸς τὰ γόνατα θέντας, αὐτὸς δὲ λαβὼν τοὺς Θοῤῃκας καὶ τοὺς ἵππεας, οἳ ἦσαν αὐτῷ ἐν τῷ στρατεύματι πλείους ἢ τετταράκοντα, τούτων δὲ οἱ πλεῖστοι

τῶν πόλεων μᾶλλον σκοπεῖν ἢ τὰς δυνάμεις. — διὰ ταχέων schnell, wie Thuk. 1, 80, 2. 3, 13, 3.

§ 10. κατὰ. zu 1, 4, 3. — ἐκ, wie 5, 9, 2. vgl. z. Thuk. 2, 75, 2. — ἐπιτήδεια res necessariae, besonders von Lebensmitteln, synonym σῖτα (καὶ ποτά) 2, 3, 26. 27. 7, 6, 29. vgl. 26. 28. — στεγασματα hier Zelte. vgl. Arr. An. 3, 29, 4. — ἐπίμπλασαν. ἐνεπίμπλασαν Bisschop Ann. cr. p. 11 u. Cobet N. l. p. 413, weil ausser Platon die Attiker (in der Prosa) das Simplex nicht gebrauchten — χόρτου mit Heu. Spr. 47, 15. (16.) — συνῆγον schlugen zusammen, worauf die Felle zusammengenäht wurden. — ὥς mit dem Infinitiv findet sich so viel seltener als ὥστε. Spr. 65, 3, 4. vgl. 2, 3, 10 u. Sintenis zu Plut. Them. 26. — τῆς κάρφης. Spr. 47, 11. (12.) — τοῦτο, ἡ μελίμη. Eben so Her. 4, 23, 2. Spr. 58, 3, 5. (6.)

§ 11. ἀμφιλέγειν streiten, ein seltenes Wort. — τι über etwas. Aehnlich ταῦτα διαλέγεσθαι 4, 2, 19. 7, 1, 15. Spr. 46, 3, 2. (5, 9.) — τόν. Nur Einen erwähnt er hier, weil der Streit zwischen zwei Einzelnen ausgebrochen war. — πληγὰς ἐμβάλλειν schlagen, wie St. der Lak. 6, 2; so πληγὰς ἐντείνειν 2, 4, 11 und Dem. 54, 5. — ἔλεγεν erzählte es. — ἰσχυρῶς wie 2, 6, 21. — τῷ Κλεάρχῳ ist mir wegen der Stellung verdächtig.

§ 12. διάβασις Uebergangsort. vgl. 4, 3, 16. 8, 3. Thuk. 7, 78, 2. — αὐτοῦ Spr. 47, 13. (14.) — ἄλλος καὶ ἄλλος, wie 7, 6 10 (vgl. 4, 7, 2.) Arrians An. 2, 8, 2. 6, 9. 6. vgl. unten 2, 4, 26. 5, 2, 29.

§ 13. παραγγέλλει εἰς τὰ ὅπλα befiehlt zu den Waffen (zu eilen). Eben so κελεύειν ἐπὶ τὰ ὅπλα Hell. 2, 3, 20 und conclamatur ad arma Caes. b. c. 1, 69. (vgl. Spr. 62, 3, 2.) — θέντας gestemmt, nämlich den untern Theil des Schildes, wie bei bevorstehendem Angriffe. vgl. Wessel. z. Diod. 15, 32. — οἱ deren. Der Genitiv wäre auch im

Θοᾶκες, ἤλαυνεν ἐπὶ τοὺς Μένωνος, ὥστ' ἐκείνους ἐκπεπληχθαι καὶ αὐτὸν Μένωνα καὶ τρέχειν ἐπὶ τὰ ὄπλα· οἱ δὲ καὶ ἔστασαν ἀποροῦντες τῷ πράγματι. Ὁ δὲ Πρόξενος, ἔτυχε γὰρ ὕστερος προσιῶν¹⁴ καὶ τάξις αὐτῷ ἐπομένη τῶν ὀπλιτῶν· εὐθύς οὖν εἰς τὸ μέσον ἀμφοτέρων ἄγων ἔθετο τὰ ὄπλα καὶ ἔδεῖτο τοῦ Κλέαρχου μὴ ποιεῖν ταῦτα. Ὁ δ' ἐχαλέπαιεν ὅτι [αὐτοῦ] ὀλίγου δεήσαντος καταλευσθῆναι πρῶως λέγοι τὸ αὐτοῦ πάθος, ἐκέλευέ τε αὐτὸν ἐκ τοῦ μέσου ἐξίστα-¹⁵σθαι. Ἐν τούτῳ δὲ ἐπεὶ ἦκε Κῦρος καὶ ἐπύθετο τὸ πρᾶγμα, εὐθὺς ἔλαβε τὰ παλτά εἰς τὰς χεῖρας καὶ σὺν τοῖς παροῦσι τῶν πιστῶν ἦκεν ἐλαύνων εἰς τὸ μέσον καὶ λέγει ὧδε· Κλέαρχε καὶ Πρόξενε καὶ¹⁶ οἱ ἄλλοι οἱ παρόντες Ἕλληνες, οὐκ ἴστε ὃ, τι ποιεῖτε. Εἰ γὰρ τινα ἀλλήλοις μάχην συνάψετε, νομίζετε ἐν τῇδε τῇ ἡμέρᾳ ἐμέ τε κατακεκόψεσθαι καὶ ὑμᾶς οὐ πολὺ ἐμοῦ ὕστερον· κακῶς γὰρ τῶν ἡμετέρων ἐχόντων πάντες οὔτοι οὗς ὁρᾶτε βάρβαροι πολεμιώτεροι ἡμῶν ἔσονται τῶν παρὰ βασιλεῖ ὄντων. Ἀκούσας ταῦτα ὁ Κλέαρχος ἐν¹⁷ αὐτῷ ἐγένετο· καὶ παυσάμενοι ἀμφότεροι κατὰ χώραν ἔθεντο τὰ ὄπλα.
ε'. Ἐντεῦθεν προϊόντων ἐφαίνετο ἵχνη ἵππων καὶ κόπρος· εἰκάζεται¹

Lateinischen unstatthaft, da kein Theil eines Ganzen erwähnt wird. (Spr. 47, 28, 4.) — τοὺς Μένωνος. zu οἱ ἐκείνου 1, 2, 15. — αὐτόν. zu 1, 2, 20.

§ 14. ὕστερος. zu πρότερος 1, 4, 12. vgl. zu 1, 2, 25. — τάξις, Abtheilung von 200 Mann nach 6, 3, 11. — οὖν, wie igitur nach einer Parenthese. vgl. 6, 4, 15. Her. 1, 69, 1. 5, 99. 6, 76, Thuk. 6, 64, 3. (Spr. 69, 52, 3.) — ἔθετο τὰ ὄπλα machte Halt. vgl. 4, 2, 16. 3, 17, wobei man eben die Waffen ablegte, den Schild auf ein dreifüssiges Gerüst, κλλίβας, stellte (Sch. zu Ar. Ach. 1121), die Lanze am σαρωτήρ (zu 4, 7, 16) in die Erde steckte. vgl. Hell. 2, 4, 12. Mit εἰς τάξιν unten 2, 2, 8, ἐν τάξει 2, 2, 21. 7, 1, 22. — αὐτοῦ fehlt in mehreren Hsn. und ist entbehrlich. zu 4, 8, 5. — ὀλίγου δέω es fehlt wenig dass ich. Spr. 47, 15 (16), 2 (u. 55, 3, 4.) vgl. 5, 4, 32. 7, 6, 18. — πρῶως λέγοι τὸ αὐτοῦ πάθος mit Ruhe, ohne Entrüstung, über das von ihm Erlittene spräche. -- αὐτοῦ für αὐτοῦ Stephanus. Spr. 51, 4, 2 u. 3. (47, 9, 12.)

§ 15. τὰ bei παλτά, weil deren zwei zur regelmässigen Bewaffnung gehörten. vgl. 1, 8, 3 u. (Spr. 50, 2, 3) Kyr. 1, 2, 6: παλτά δύο, ὥστε τὸ μὲν ἀφιέναι, τῷ δ' ἐκ χειρὸς χρῆσθαι. vgl. eb. 4, 3, 9.

§ 16. οἱ ἄλλοι als Apposition zu einem gedachten ὑμεῖς mit dem Vocativ durch καὶ verbunden, wie öfter. (Spr. 45, 2, 8.) Ueber den Artikel Spr. 50, 6, 3. (3, 2. vgl. 3.) — ἀλλήλοις mit einander. Spr. 48, 8. (9 vgl. eb. A. 1.) — ἐν τῇδε. Spr. 48, 2. (2, 3.) — κατακεκόψεσθαι, mit der Nebenidee des unfehlbaren Eintretens. (Spr. 53, 9, 3) — βάρβαροι ohne Artikel, dessen Stelle der relative Satz vertritt. Thuk. 1, 85, 1: ταύτας ἃς οἱ πατέρες ἡμῶν παρέδοσαν μελέτας μὴ παρῶμεν. Plat. Rep. 449, e: ὅλην ταύτην ἣν λέγεις κοινωνίαν. Xen. Hell. 6, 1, 4: Ἦν εὐεργέτης ἐκ πάντων ὧν μεμνήμεθα προγόνων.

§ 17. ἐν αὐτῷ ἐγένετο ging in sich. (Spr. 47, 6, 6.) Den Ge. wollen Bisschop Ann. cr p. 12 u. Cobet N. l. p. 412. vgl. jedoch So. Phil. 950: ἐν αὐτῷ γενοῦ, wo freilich einige Hsn. auch αὐτοῦ haben. — παυσάμενοι nachdem sie abgelassen vom Streite. — κατὰ χώραν an Ort und Stelle, ins Lager eingerückt.

C. 6 § 1. Ἐντεῦθεν weist zurück auf 1, 5, 10. vgl. § 5. — προϊόντων. zu 1, 2, 17. — εἶναι ὁ στίβος. Spr. 55, 4, 2. Der Infinitiv fehlt

δ' εἶναι ὁ στίβος ὡς δισχιλίων ἵππων. Οὗτοι προϊόντες ἔκαιον καὶ χιλὸν καὶ εἴ τι ἄλλο χρήσιμον ἦν. Ὀρόντης δέ, Πέσσης ἀνὴρ, γένει τε προσήκων βασιλεῖ καὶ τὰ πολέμια λεγόμενος ἐν τοῖς ἀρίστοις Περσῶν, ἐπιβουλεύει Κύρῳ, καὶ πρόσθεν πολέμους, καταλλαγείς δέ. Οὗτος Κύρῳ εἶπεν, εἰ αὐτῷ δοίῃ ἵππεας χιλίους, ὅτι τοὺς προκατακαίοντας ἵππεας ἢ κατακάνοι ἂν ἐνεδρεύσας ἢ ζῶντας πολλοὺς αὐτῶν ἔλοι καὶ κωλύσειε τοῦ καίειν ἐπιόντας καὶ ποιήσειεν ὥστε μήποτε δύνασθαι αὐτοὺς ἰδόντας τὸ Κύρου στρατεύμα βασιλεῖ διαγχεῖλαι. Τῷ δὲ Κύρῳ ἀκούσαντι ταῦτα ἐδόκει ὠφέλιμα εἶναι καὶ ἐκέλευσεν αὐτὸν λαμβάνειν μέρος παρ' ἐκάστου τῶν ἡγεμόνων. Ὁ δ' Ὀρόντης, νομίσας ἐτοίμους εἶναι αὐτῷ τοὺς ἵππεας, γράφει ἐπιστολὴν παρὰ βασιλέα ὅτι ἤξοι ἔχων ἵππεας ὡς ἂν δύνηται πλείστους· ἀλλὰ φράσαι τοῖς ἐαυτοῦ ἵππεῦσιν ἐκέλευεν ὡς φίλιον αὐτὸν ὑποδέχεσθαι. Ἐνν δὲ ἐν τῇ ἐπιστολῇ καὶ τῆς πρόσθεν φιλίας ὑπομνήματα καὶ πίστεως. Ταύτην τὴν ἐπιστολὴν δίδωσι πιστῷ ἀνδρί, ὡς ᾧτις ὁ δὲ λαβὼν Κύρῳ δείκνυσιν. Ἀναγνοὺς δὲ αὐτὴν ὁ Κῆρος συλλαμβάνει Ὀρόντην, καὶ συγκαλεῖ εἰς τὴν ἐαυτοῦ σκηνὴν Περσῶν τοὺς ἀρίστους τῶν περὶ αὐτὸν ἑπτὰ καὶ τοὺς τῶν Ἑλ-

Thuk. 1, 10, 3: διπλασίαν ἂν τὴν δύναμιν εἰκάζεσθαι (οἶμαι). — ἵππων h. n. t. von στίβος ohne ὁ ab. (Spr. 47, 6, 1.) — οὗτοι, οἱ ἵππεῖς, angedeutet durch ἵππων. wie Her 5, 63, 2. vgl. zu 7, 3, 39. Spr. 58, 4. — γένει dem Geschlechte nach; τὸ γένος 5, 2, 29. (Spr. 46, 4, 1.) — τὰ πολέμια. Spr. 46, 2. (4.) — λεγόμενος ἐν gerechnet zu. Spr. 68, 8, 2. (12, 3.) Oik. 11, 20: ἐν τοῖς ἱππικωτάτοις λεγόμενον σε ἐπιστάμεθα. — καὶ πρόσθεν auch 'schon vorher' vgl. 3, 2, 3). 5, 4, 1. 7, 2, 2. u. Her. 1, 71, 1. — καταλλαγείς. zu συναλλάγναι 1, 2, 1. Das Punctum, sonst nach πολέμους gesetzt, ist mit Reiske nach δέ gestellt.

§ 2. ὅτι eben so gestellt 5, 6, 34. vgl. 2, 2, 20. 7, 1, 11. 36. (Spr. 65, 1, 5.) — κατακάνοι ἂν. Spr. 54, 6, 4. (6.) vgl. 2, 6, 27. 5, 6, 37. — ἔλοι erg. ἂν, auch zu κωλύσειε καὶ ποιήσειεν. Spr. 69, 6, 8. (7, 4.) vgl. 2, 5, 14. — τοῦ καίειν. Spr. 47, 1, 3. (13, 5.) — ἐπιόντας losgehend auf die Orte wenn nicht ἀπιόντας; auf dem Rückzuge zu lesen ist (Kr. 20.) Sintenis vergleicht Thuk. 1, 15, 1: ἐπιπλέοντες τὰς νήσους κατεστράφηγοντο. vgl. zu 1, 4, 18. — ὥστε vgl. Lys. 13, 9. § 6 u. Kyr. 3, 2, 29: φρεσὶν πειράσσεσθαι ποιῆσαι ὥστε σε νομίσαι καλῶς βεβουλευσθαι χαρισάμενον αὐτῷ. Ueblicher ist nach ποιῆν der blosse Infinitiv. wie 1, 7, 4. 5, 7, 27. 7, 8, 14. vgl. Spr. 55, 3, 6. (11.) — διαγγέλλειν. δια — bezieht sich auf den Zwischenraum: internuntium esse. vgl. 2, 3, 7. 7, 1, 14.

§ 3. νομίσας da er die Meinung. Ueberzeugung gefasst hatte. Spr. 53, 5. (A. 2.) — ἐτοίμους bereit ihm zu gehorchen. — ὡς ἂν δ. π. quam posset plurimos, möglichst viele Spr. 4, 3 (10). 3. vgl. 2, 2, 12. 3, 2, 6. 4, 2, 1. — ἀλλὰ bezieht sich auf den im Vorhergehenden liegenden Gedanken: doch möge er ihn nicht als Feind ansehen, sondern. (G. Hermann.) — ἐκέλευεν, [τὸν] βασιλέα. — ὑποδέχεσθαι hängt von φράσαι ab. vgl. zu φράσαι 1, 3, 8. — φιλία Ergebenheit. vgl. 1, 7, 6. 2, 1, 20. 3, 2, 5. Der freie Grieche hat nicht für denselben Begriff nach dem Range abgestufte Ausdrücke: γυνή Gemahlin, Gattin, Frau; ἐσθίω speise, esse, fresse. vgl. zu 5, 3, 11. Ueber den Ge Spr. 47, 24. (25, 1) — δείκνυσιν übergiebt. vgl. zu 5, 8, 7.

§ 4. ἑπτὰ gehört zu ἀρίστους, nicht zu περὶ αὐτόν. vgl. zu 1, 2, 3. —

λήνων στρατηγούς ἐκέλευεν ὀπλίτας ἀγαγεῖν, τούτους δὲ θέσθαι τὰ ὄπλα περὶ τὴν ἑαυτοῦ σκηνήν. Οἱ δὲ ταῦτα ἐποίησαν, ἀγαγόντες⁵ ὡς τριςχιλίους ὀπλίτας. Κλέαρχον δὲ καὶ εἴσω παρεκάλεσε σύμβουλον, ὅς γε καὶ αὐτῷ καὶ τοῖς ἄλλοις ἐδόκει προτιμηθῆναι μάλιστα τῶν Ἑλλήνων. Ἐπεὶ δ' ἐξῆλθεν, ἐξήγγειλε τοῖς φίλοις τὴν κρίσιν τοῦ Ὀρόντου ὡς ἐγένετο· οὐ γὰρ ἀπόρρητον ἦν. Ἐφη δὲ Κῦρον ἄρχειν τοῦ λόγου ὧδε.

Παρεκάλεσα ὑμᾶς, ἄνδρες φίλοι, ὅπως σὺν ὑμῖν βουλευόμενος⁶ ὅ, τι δίκαιόν ἐστι καὶ πρὸς θεῶν καὶ πρὸς ἀνθρώπων, τοῦτο πράξω περὶ Ὀρόντου τουτουί. Τοῦτον γὰρ πρῶτον μὲν ὁ ἐμὸς πατὴρ ἔδωκεν ὑπήκοον εἶναι ἐμοί· ἐπεὶ δὲ ταχθεὶς, ὡς ἔφη αὐτός, ὑπὸ τοῦ ἐμοῦ ἀδελφοῦ [οὗτος] ἐπολέμησεν ἐμοὶ ἔχων τὴν ἐν Σάρδεσιν ἀκρόπολιν καὶ ἐγὼ αὐτὸν προσπολεμῶν ἐποίησα ὥστε δόξαι τούτῳ τοῦ πρὸς ἐμὲ πολέμου παύσασθαι καὶ δεξιὰν ἔλαβον καὶ ἔδωκα, μετὰ ταῦτα, ἔφη, ὦ Ὀρόντα, ἐστὶν ὅ, τι σε ἡδίκησα; Ὁ δὲ ἀπεκρίνατο⁷ ὅτι οὐ. Πάλιν ὁ Κῦρος ἠρώτα· Οὐκ οὐν ὑστερον, ὡς αὐτὸς σὺ ὁμολογεῖς, οὐδὲν ὑπ' ἐμοῦ ἀδικούμενος ἀποστάς εἰς Μυσσοὺς κακῶς ἐποίησας τὴν ἐμὴν χώραν ὅ, τι ἐδύνω; Ἐφη ὁ Ὀρόντης. Οὐκ οὐν, ἔφη ὁ Κῦρος, ὁπότ' αὖ ἐγνως τὴν σεαυτοῦ δύναμιν, ἐλθὼν ἐπὶ τὸν τῆς Ἀρτέμιδος βωμὸν μεταμέλειν τέ σοι ἔφησθα καὶ πείσας ἐμὲ πιστὰ

θέσθαι τὰ ὄπλα sich aufstellen, weil man auch dabei die Waffen abzulegen pflegte. Vgl. 5, 2, 19 etc. u. zu 1, 5, 14.

§ 5. ὅς γε. γέ hebt den Ton des Relativs: er der, und führt so einen das Vorhergehende erläuternden Satz ein. (Spr. 69, 15, 1.) Mem. 2, 3, 15: ἄτοπα λέγεις, ὅς γε κελεύεις ἐμὲ νεώτερον ὄντα καθηγεῖσθαι. — τὴν κρίσιν ὡς ἐγένετο. Spr. 61, 5. (6, 2.) vgl. 1, 9, 7 u. zu 1, 1, 5. — τοῦ λόγου die Discussion. vgl. Eu. Phoin. 447; dagegen ἤρχετο τοῦ λόγου 3, 2, 7 er fing die Rede an. vgl. zu 1, 4, 15.

§ 6. ὅ, τι. Spr. 51, 11. — πρὸς vor. Spr. 68, 33 (37), 21. vgl. 2, 5, 20. und 7, 2, 24. — περὶ mit dem Ge. bei πράσσειν auch sonst, wie Lys. 8, 10. vgl. z. Thuk. 1, 110, 1. — Ὀρόντου τουτουί, ohne Artikel, wie 5, 5, 10: Κοτυωρίται οὗτοι die K. hier. (Spr. 50, 11, 22.) — εἶναι. Spr. 55, 3, 10. (20.) vgl. 7, 3, 30 u. Thuk. 4, 19, 1: διδόντες οἰκειότητα ἐς ἀλλήλους ὑπάρχειν. — ταχθεὶς angestiftet. (geheissen. vgl. 4, 6, 22. 5, 4, 16. Ze.) — ἐπολέμησεν. zu 1, 3, 4. — αὐτόν kann von προσπολεμῶν abhängen (Spr. 48, 9, 3); doch vielleicht ist die Rede anakoluthisch, so angefangen als sollte ὥστε δόξαι τούτῳ nicht hinzugefügt werden. (De auth. p. 55, 1.) — τοῦ πολέμου. Spr. 47, 12, 4. (13, 7.) — δεξιὰν als Pfand der Treue. vgl. 2, 3, 28. 7, 3, 1. — ἔδωκα, μετὰ für ἔδωκα. Μετὰ Kr. de auth. p. 55 s. μετὰ ταῦτα fängt, wie § 11 u. Her. 5, 55, den Nachsatz an, der hier zur Frage gewendet wird. — ὅ, τι σε ἡδίκησα worin ich dir Unrecht that. Spr. 46, 8. (7 u. 12.) vgl. 5, 4, 6. — ὅτι οὐ erg. ἐστίν. vgl. 4, 5, 34. 8, 5.

§ 7. πάλιν. zu 7, 2, 13. — αὐτὸς σὺ. (Spr. 51, 2, 8.) vgl. 5, 6, 24. 7, 7, 39. Dieser Zwischensatz bezieht sich auf das folgende οὐδὲν ἀδικούμενος. vgl. 1, 10, 6. 7, 7, 46. — ἀποστάς εἰς entwichen zu, stehende Formel von denen die von einem Herrscher abgefallen nach einem (sichern) Orte sich zurückgezogen haben, um sich dort zu vertheidigen. Thuk. 1, 101, 1: οἱ Ἑλλώτες αὐτοῖς ἐς Ἰθώμην ἀπέστησαν. vgl. zu 1, 2, 24. — εἰς Μυσσοὺς. zu 1, 1, 11. — τὴν χώραν. Spr. 46, 5. vgl. mit 8 (7 vgl. mit 12.) — ἐδύνω erg. κακῶς ποιεῖν, wovon ὅ, τι abhängt. Spr. 55, 4, 4. (11.) — ἔφη (das erste) bejahte, ὁμολογεῖ. vgl. 7, 2, 25. — δύναμιν Macht, hier die unzulängliche, wie φυλακὴ 5, 8, 1 schlechte Be-

πάλιν ἔδωκάς μοι καὶ ἔλαβες παρ' ἐμοῦ; Καὶ ταῦθ' ὁμολόγει ὁ Ὀρόντης. Τί οὖν, ἔφη ὁ Κῦρος, ἀδικηθεὶς ὑπ' ἐμοῦ νῦν τὸ τρίτον ἐπιβουλεύων μοι φανερός γέγονας; Εἰπόντος δὲ τοῦ Ὀρόντου ὅτι οὐδὲν ἀδικηθεὶς, ἠρώτησεν ὁ Κῦρος αὐτόν· Ὁμολογεῖς οὖν περὶ ἐμὲ ἄδικος γεγενῆσθαι; Ἡ γὰρ ἀνάγκη, ἔφη ὁ Ὀρόντης. Ἐκ τούτου πάλιν ἠρώτησεν ὁ Κῦρος· Ἐτι οὖν ἂν γένοιο τῷ ἐμῷ ἀδελφῷ πολέμιος, ἐμοὶ δὲ καὶ φίλος καὶ πιστός; Ὁ δὲ ἀπεκρίνατο ὅτι οὐδ' εἰ γενοίμην, ὦ Κῦρε, σοί γ' ἂν ἔτι ποτὲ δόξαιμι.

9 Πρὸς ταῦτα ὁ Κῦρος εἶπε τοῖς παροῦσιν· Ὁ μὲν ἀνὴρ τοιαῦτα μὲν πεποίηκε, τοιαῦτα δὲ λέγει· ὑμῶν δὲ σὺ πρῶτος, ὦ Κλέαρχε, ἀπόφηναι γνώμην ὅ, τι σοι δοκεῖ. Κλέαρχος δὲ εἶπε τάδε. Συμβουλεύω ἐγὼ τὸν ἄνδρα τοῦτον ἐκποδῶν ποιῆσθαι ὡς τάχιστα, ὡς μηκέτι δέῃ τοῦτον φυλάττεσθαι, ἀλλὰ σχολή ἢ ἡμῖν τὸ κατὰ τοῦτον εἶναι τοὺς ἐθελοντάς φίλους, τούτους εὖ ποιεῖν. Ταύτῃ δὲ τῇ
10 γνώμῃ ἔφη καὶ τοὺς ἄλλους προσθέσθαι. Μετὰ ταῦτα κελύοντος Κύρου ἔλαβον τῆς ζώνης τὸν Ὀρόντην ἐπὶ θανάτῳ ἅπαντες ἀναστάντες καὶ οἱ συγγενεῖς· εἶτα δὲ ἐξήγον αὐτόν οἱ προσετάχθη.

wachung. So πληθος von geringer Zahl Thuk. 4, 10, 4. vgl. dort die Anm. Cic. Rosc. A. 9: commoditati (im Reden) ingenium est impedimento. — Ἀρτέμιδος, wahrscheinlich der ephesischen, auch von Barbaren verehrten (Hu) Strabo 14, 1 S. 641: ἄσυχον μένει τὸ ἱερόν καὶ νῦν καὶ πρότερον. — πιστά Beglaubigungen, wie ein Opfereid 2, 2, 10, ein Eid und die Rechte 2, 3, 26. vgl. 2, der Austausch einer Lanze 4, 8, 7; mit διδόναι καὶ λαμβάνειν wie fidem dare et accipere vgl. 3, 2, 5. 5, 4, 11. 7, 4, 22.

§ 8. τί ἀδικηθεὶς. zu § 3E. — ἐπιβουλεύων φανερός γ. zu 1, 2, 11. vgl. 1, 9, 11. 2, 5, 40. 6, 23. — ἀδικηθεὶς erg. ἐπιβουλεύων φανερός γέγονεν vgl. 4, 8, 6. 7, 7, 25. — γὰρ bezieht sich auf ein gedachtes Ja. (Ze. Spr. 6), 14, 7.) vgl. 2, 5, 40. — ὅτι ist unser Anführungszeichen. Spr. 65, 1, 3 (2) vgl. 2, 4, 16 5, 4, 10. οὐδ' εἰ selbst nicht wenn; das in οὐδέ liegende καὶ gehört zum Bedingungs-, d. s. οὐ zum Hauptsatze. Spr. 65, 5, 10. (17) vgl. 2, 1, 11. 4, 19 u. zu 4, 3, 12. (De auth. p. 61.)

§ 9. πρὸς ταῦτα auf diese Aeusserungen, wie 2, 1, 11. 20. 5, 5, 13 6, 4, 28. 7, 6, 23. vgl. zu 1, 3, 11. — ἀπόφηναι. Spr. 52, 8, 4. (5.) — γνώμην eig. Prädicat: als Meinung vgl. 5, 5, 3. 6, 37. — ποιῆσθαι. — Spr. 55, 3, 6. (12.) — τοῦτον φυλάττεσθαι sich vor diesem hüten. Spr. 52, 10, 3. (7.) — τὸ κατὰ τοῦτον εἶναι was diesen betrifft. vor diesem. Spr. 6, 21, 3. (5, 3.) u. 55, 1, 1. vgl. 3, 2, 37. — ἐθελοντάς für ἐθελοντας Muret. Das Particip findet sich so nur mit einem Verbum verbunden, wie 3, 3, 18 (ἐντεταγμένῳ ἐθελοντι) u. 5, 10, 6. Spr. 57, 5, 2. — τούτους steht, wie in familiärer Rede unser der, das Nomen urgierend Kyr. 2, 1, 13: οἱ τῶν ἱκανωτάτων καὶ εὖ καὶ κακῶς ποιεῖν λόγοι. οὗτοι καὶ μάλιστα ἐνδύονται ταῖς ψυχαῖς τῶν ἀκουόντων. (Spr. 51, 7, 5.) — ποιεῖν Spr. 50, 5, 5. (6, 4.)

§ 10. ἔφη erzählte Klearchos später. — προστίθεσθαι beistimmen. Thuk. 6, 50. 1: προσέθετο τῇ Ἀλκιβιάδου γνώμῃ vgl. Her. 1, 109, 1. — ἔλαβον für ἐλάβοντο mehrere Handschriften (Kr. Krit. Briefe S. 37 und) Dial. Synt. § 47, 12, 3 Hom. Il. 8, 463: τὸν δὲ πεσόντα ποδῶν ἔλαβε κρείων Ἐλεφάντωρ. Verschieden Kyr. 5, 5, 7: λαβόμενος τῆς χεὶρὸς τοῦ Κουξάρου. vgl. Hell. 4, 1, 38 u. Dial. Synt. § 47, 12, 3. — τῆς ζώνης Spr. 47, 11. (12.) Diese Handlung war ein Zeichen der Verurtheilung zum Tode. Diod. 17, 30. — ἐπὶ θανάτῳ um (durch dies Zeichen) den Tod

Ἐπεὶ δὲ εἶδον αὐτὸν οἷπερ πρόσθεν προσεκίνοιν, καὶ τότε προσεκύ-
νησαν, καίπερ εἰδότες ὅτι ἐπὶ θάνατον ἄγοιτο. Ἐπεὶ δὲ εἰς τὴν¹¹
Ἀρταπάτα σκηπὴν εἰσῆλθῃ τοῦ πιστοτάτου τῶν Κύρου σκηπτοίχων,
μετὰ ταῦτα οὔτε ζῶντα Ὀρόντην οὔτε τεθνεῶτα οὐδεὶς εἶδε πώποτε
οὐδὲ ὅπως ἀπέθανεν οὐδεὶς εἰδὼς ἔλεγεν· εἵκαζον δὲ ἄλλοι ἄλλως
τάφος δὲ οὐδεὶς πώποτε αὐτοῦ ἐφάνη

ζ'. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει διὰ τῆς Βαβυλωνίας σταθμούςς τρεῖς,¹
παρασάγγας δώδεκα. Ἐν δὲ τῷ τρίτῳ σταθμῷ Κύρος ἐξέτασιν ποιῇ-
ται τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν βαρβάρων ἐν τῷ πεδίῳ περὶ μέσας νύ-
κτας· ἐδόκει γὰρ εἰς τὴν ἐπιούσαν ἔω ἦξιν βασιλέα σὺν τῷ στρατεύ-
ματι μαχοίμενον· καὶ ἐκέλευε Κλέαρχον μὲν τοῦ δεξιοῦ κέρως ἡγεῖσθαι,
Μένωνα δὲ τὸν Θετταλὸν τοῦ ἐωνύμου, αὐτὸς δὲ τοὺς ἑαυτοῦ διέ-
ταξε. Μετὰ δὲ τὴν ἐξέτασιν ἅμα τῇ ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ αὐτόμολοι παρὰ²
μεγάλον βασιλείως [ἦκοντες] ἀπήγγελλον Κύρῳ περὶ τῆς βασιλείως
στρατιῆς. Κύρος δὲ συγκαλέσας τοὺς στρατηγούς καὶ λοχαγούς τῶν
Ἑλλήνων συνβουλευέτό τε πῶς ἂν τὴν μάχην ποιοῖτο καὶ αὐτοὺς
μαρῆναι θαρσύνων τοιάδε.

Ὡ ἄνδρες Ἕλληνες, οὐκ ἀνθρώπων ἀπορῶν [βαρβάρων] συμ-³
μάχους ὑμᾶς ἄγω, ἀλλὰ νομίζων ἀμείνονας καὶ κρείττους πολλῶν
βαρβάρων ὑμᾶς εἶναι, διὰ τοῦτο προσέλαβον. Ὅπως οὖν ἔσεσθε

über ihn zu erkennen. Spr. 68, 37 (41), 7. — καί auch, selbst.
— οἱ seine. Spr. 50, 2, 2. (1.) vgl. 1, 8, 4. 4, 3, 29. — οἱ. Andre
Handschriften οἷς. — οἷπερ, nämlich οἱ πολλῶν ἀγενέστεροι Her. 1, 134, 1. —
καίπερ. Spr. 56, 12 (13), 2. — ἐπὶ θάνατον zeigt nicht, wie ἐπὶ θά-
νάτῳ, den Zweck, sondern die Richtung an. So ἄγειν, στείχειν ἐπὶ θάνατον
Her. 3, 14, 3. Spr. 68, 38 (42), 1. vgl. 36 (40), 3.

§ 11 τοῦ πιστοτάτου. Die Apposition folgt oft nicht unmittelbar
nach ihrem Nomen, wie 3, 4, 37. 4, 2, 21. 5, 2, 2 (Spr. 57, 9, 1.) —
ὅπως, vielleicht im Zelte selbst lebendig begraben; eine persische Sitte.
Her. 7, 114. (Br.) — εἰδὼς. vgl. 1, 7, 4 u. Soph. OT. 119: οὐδεν εἶχ' εἰ-
δὼς φράσαι.

C 7. § 1. μέσας νύκτας, wie gew., ohne Artikel. (Spr. 50, 2, 12.)
Der Plu. steht, in sofern die einzelne Nacht aus mehreren Theilen (φυ-
λακαῖς) besteht. — εἰς auf, an, auch an solchen Stellen mit dem Begriffe
der Richtung. Spr. 68, 17. 8. (21, 10, vgl. 2, 3, 25 3, 1, 3 u. zu 6, 1,
23. — κέρως. Spr. 47, 19. (20.) — τοῦ ἐωνύμου der Hellenen. vgl. 1,
8, 4. — τοὺς ἑαυτοῦ. zu 1, 2, 15. 7, 1, 28. vgl. 5, 6, 7.

§ 2. ἦκοντες, in einigen Hsn. vor αὐτόμολοι gestellt, verdächtigt Bo.
— ἀπήγγελλον brachten Nachricht her, wie 1, 3, 1. Spr. 52, 1, 2.
(60, 7, 4.) — πῶς. Spr. 65, 1. — ἂν ποιοῖτο. Spr. 54, 6, 4. (6) —
αὐτοὺς hängt von θαρσύνων ab. (Spr. 48, 7, 15.) Dieselbe Stellung Xen.
Kyr. 2, 1, 1: τοιαῦτα ἀφίκοντο διαλεγόμενοι.

§ 3. βαρβάρων streicht Bisschop Ann. cr. ad Xen. An. p. 14. —
ἀμείνονας, κρείττους tüchtigere (muthigere), kräftigere. (Spr.
23, 7, 1) „So finden sich Synonyme öfter zur Verstärkung des Begriffes
verbunden, wie λῆρον καὶ ἄμεινον 5, 10, 15. 7, 6, 41.“ (We.) πολιτεία βελ-
τιών καὶ κρείττων Isokr. 8, 75. — διὰ τοῦτο steht urgierend nach νομίζων
ähnlich wie μετὰ ταῦτα nach ἐπεὶ 1, 6, 6. (Spr. 56, 12, 4.) vgl. 7, 1, 9.
Eben so ἐκ τούτου 5, 8, 15. — ὅπως ἔσεσθε dass ihr seid, seid ja.
Spr. 54, 8, 4. (7.) — ὑπέρ, wohl nie von einem Attiker so hinzugefügt,

ἄνδρες ἄξιοι τῆς ἐλευθερίας ἧς κέκτησθε καὶ [ὑπὲρ] ἧς ὑμᾶς ἐγὼ
 εὐδαιμονίζω. Εὖ γὰρ ἴστε ὅτι τὴν ἐλευθερίαν ἐλοίμην ἂν ἀντὶ ὧν
 4 ἔχω πάντων καὶ ἄλλων πολλαπλασίων. Ὅπως δὲ καὶ εἰδῆτε εἰς
 οἶον ἔρχεσθε ἀγῶνα, ἐγὼ ὑμᾶς εἰδῶς διδάξω. Τὸ μὲν γὰρ πλῆθος
 πολὺ καὶ πολλῇ κραυγῇ ἐπίασιν ἂν δὲ ταῦτα ἀνάσχησθε, τᾶλλα καὶ
 αἰσχύνεσθαι μοι δοκῶ οἶους ἡμῖν γνώσεσθε τοὺς ἐν τῇ χώρᾳ ὄντας
 ἀνθρώπους. Ὑμῶν δὲ ἀνδρῶν ὄντων καὶ εὐτόλμων γενομένων ἐγὼ
 ὑμῶν τὸν μὲν οἶκαδε βουλόμενον ἀπιέναι τοῖς οἴκοι ζηλωτὸν ποιήσω
 ἀπελθεῖν, πολλοὺς δὲ οἶμαι ποιήσειν τὰ παρ' ἐμοὶ ἐλέσθαι ἀντὶ τῶν
 οἴκοι.

5 Ἐνταῦθα Γαυλίτης παρών, φρυγᾶς Σάμιος, πιστὸς δὲ Κύρῳ,
 εἶπε. Καὶ μὲν ὦ Κύρε, λέγουσί τινες ὅτι πολλὰ ὑπισχνῇ νῦν διὰ
 τὸ ἐν τοιούτῳ εἶναι τοῦ κινδύνου τοῦ προσιόντος. ἂν δὲ εὖ γένηται
 τι, οὐ μεμνήσθαι σέ φασιν. ἔνιοι δέ, οὐδ' εἰ μεμνῶό τε καὶ βούλοιο,
 6 δύνασθαι ἂν ἀποδοῖναι ὅσα ὑπισχνῇ. Ἀκούσας ταῦτα ἔλεξεν ὁ Κύρος.

wird nach einigen Handschriften zu streichen sein. Spr. 47, 20. (21.) —
 ἀντὶ ὧν ἔχω πάντων für ἀντὶ πάντων ἃ ἔχω. Spr. 51, 11, 2. (12.)

§ 4. πολὺ. πολλοί Jacobs u. einige Hsn. — ταῦτα, den Anblick der
 Masse und das Geschrei. — ἀνάσχησθε. μετὰ σιωπῆς oder σιγῆς scheint
 Plut. γαμ. παραγγ. 37 hier noch gelesen zu haben. — μοι δοκῶ es ist
 mir als ob ich, mit Vorsicht oder Bescheidenheit auch von dem was
 man bestimmt wissen kann. vgl. 7, 6, 10. 11. (Spr. 51, 2, 1.) — οἶους
 steht in sofern im Vorhergehenden der Begriff des Erwägens (λογιζόμενος)
 liegt. (We.) (Spr. 51, 13, 17.) vgl. 7, 4, 1. — ἡμῖν, der sog. ethische
 Dativ, der eine Theilnahme, ein Interessiren für die Handlung bezeichnet.
 Spr. 48, 6. (A. 3) — ἀνδρῶν steht mit Nachdruck dem ἀνθρώπους ent-
 gegen. Her. 7, 210: πολλοὶ μὲν ἄνθρωποι, ὀλίγοι δὲ ἄνδρες. — ὄντων καὶ
 γενομένων da ihr seid und wenn ihr euch werdet bewiesen
 haben. So werden öfter verschieden aufzulösende Participia auch ver-
 schiedener Tempora mit einander verbunden. Thuk. 7, 85, 4: διέφυγον
 δουλεύσαντες καὶ διαδιδράσκοντες ὕστερον. (Spr. 56, 14, 1.) — τοῖς οἴκοι
 denen in der Heimath. Spr. 50, 4 (5), 1. — τὰ παρ' ἐμοὶ die Zu-
 stände, Lage bei mir. Spr. 50, 4, 7. (5, 12.) — τῶν οἴκοι der hei-
 mathlichen Verhältnisse. Spr. eb. A. 5. (10.)

§ 5. παρών παριών? (Kr. 45.) — καὶ μὲν nun aber, ja aber.
 (Spr. 69, 39, 1.) vgl. 7, 7, 51. — διὰ τὸ εἶναι weil du bist. Spr.
 50, 5, 3. (6, 2.) vgl. 5, 6, 24. 8, 8. — ἐν τοιούτῳ τοῦ κ. τοῦ πρ. auf
 einem solchen Punkte der herannahenden Gefahr. (Spr. 47,
 10, 3.) App. Bürg. 4, 122: οὐκ ἀνέχονται κινδύνου τοσοῦδε προσιόντος. vgl.
 Thuk. 7, 69, 3. — ἂν εὖ γένηται τι wenn etwas (dein Unternehmen,
 das mit absichtlicher Dunkelheit nur durch τι angedeutet wird) glück-
 lich von Statton gegangen sein sollte, prospere successerit.
 vgl. z. Thuk. 7, 84, 1. Aehnlich Hell. 6, 2, 14: εἰὰν τὰκεῖ καλῶς γένηται,
 πολλὰς αὐτοῖς ναῦς ἀποπέμψει. vgl. zu § 7. — μεμνήσθαι als Präsens der
 Bedeutung nach für μεμνήσεσθαι, wie 7, 6, 38. Spr. 53, 1, 6. (10.) vgl.
 Reisig Comm. z. So. OK. 91. — μεμνῶο für μέμνοιο Schneider. Spr. 31,
 9, 5. — βούλοιο erg. ἀποδοῖναι. Spr. 55, 4, 4. (11.) vgl. 2, 5, 5. 5, 6,
 25. — ἄν. Spr. 54, 6, 4. (6.) vgl. zu 1, 1, 10.

§ 6. Ἀλλὰ fängt oft eine Rede an die einer andern entgegengesetzt
 wird. vgl. 2, 1, 4. 20. 5, 16. (Spr. 69, 4, 4.) — ἔστι erstreckt sich,
 wie wegen μέχρι zu übersetzen ist. vgl. 4, 6, 11, Her. 2, 15, 1 u. oben
 zu 1, 2, 7. — μὲν fast so viel als μὲν, wie ebenfalls in ἀλλὰ — μὲν auch
 7, 1, 9. 6, 11. Mem. 1, 2, 2. (vgl. Spr. 69, 35, 1.) — μέχρι οὗ für μέχρι
 τούτου μέχρι οὗ bis zu dem Punkte bis zu welchem. vgl. 5, 4, 16.

Ἄλλ' ἔστι μὲν ἡμῖν, ὧ ἄνδρες, ἡ ἀρχὴ ἡ πατρώα πρὸς μὲν μεσημβρίαν μέγροι οὐ διὰ καῦμα οὐ δύνανται οἰκεῖν ἄνθρωποι, πρὸς δὲ ἄρκτον μέγροι ὅτου διὰ χειμῶνα. τὰ δ' ἐν μέσῳ τούτων ἅπαντα σατραπεύουσιν οἱ τοῦ ἐμοῦ ἀδελφοῦ φίλοι. Ἦν δ' ἡμεῖς νικήσωμεν, 7 ἡμᾶς δεῖ τοὺς ἡμετέρους φίλους τούτων ἐγκρατεῖς ποιῆσαι ὥστε οὐ τοῦτο δέδοικα μὴ οὐκ ἔχω ὅ, τι δῶ ἐκάστῳ τῶν φίλων, ἂν εὖ γένηται, ἀλλὰ μὴ οὐκ ἔχω ἱκανοὺς οἷς δῶ. Ὑμῶν δὲ τῶν Ἑλλήνων καὶ στέ- 8 φανον ἐκάστῳ χρυσοῦν δώσω. Οἱ δὲ ταῦτα ἀκούσαντες αὐτοί τε ἦσαν πολὺ προθυμότεροι καὶ τοῖς ἄλλοις ἐξήγγελλον. Εἰσῆσαν δὲ παρ' αὐτὸν [οἱ τε στρατηγοὶ] καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων τινές, ἀξιού- 9 τεσ εἰδέναι τί σφισιν ἔσται, εἰ κ' κρατήσωσιν. Ὁ δὲ ἐμπιπλὰς ἁπάντων τὴν γνώμην ἀπέπεμπε. Παρεκελεύοντο δὲ αὐτῷ πάντες ὅσοι περ 10 διελέγοντο μὴ μάχεσθαι, ἀλλ' ὀπισθεν ἑαυτῶν τάττεσθαι. Ἐν δὲ τῷ καιρῷ τούτῳ Κλέαρχος ὧδέ πως ἤρετο τὸν Κῦρον. Οἶε γάρ σοι, ὦ Κῦρε, μαχεῖσθαι τὸν ἀδελφόν; Νὴ Δί', ἔφη ὁ Κῦρος, εἶπερ γε Δαρείου καὶ Παρυσάτιδός ἐστι παῖς, ἐμὸς δὲ ἀδελφός, οὐκ ἀμα- 11 χή ταῦτα ἐγὼ λήψομαι.

Ἐνταῦθα δὴ ἐν τῇ ἐξοπλισίᾳ ἀριθμὸς ἐγένετο τῶν μὲν Ἑλλήνων 10

(Spr. 51, 13, 7.) — ἄνθρωπος, ἄνθρωποι stehen als Gattungsbegriff oft ohne Artikel, auch wo er im Deutschen nicht, wie hier, entbehrlich ist; nothwendig ist er nur wo bestimmte Individuen genannt werden. (Spr. 50, 3, 6.) — διὰ χειμῶνα erg. οὐ δύνανται οἰκεῖν. — τούτων dieser Grenzpunkte (περάτων Kyr. 8, 7, 21). Spr. 43, 4. (A. 2.) — ἅπαντα. Spr. 46, 3, 2. (5, 4.) Ein Substantiv würde bei einem Attiker im Ge. stehen, wie Hell. 3, 1, 10: ἐσατράπευε τῆς χώρας.

§ 7. ἡμᾶς für ἐμέ. Spr. 61, 1. (2, 1.) — τούτων dieser Länderstrecken. vgl. zu § 9; über den Ge. Spr. 47, 25, 7. (26, 8.) — μὴ οὐκ. Spr. 54, 8, 5. (9.) — δῶ. Spr. 54, 7 (A. 1) — εὖ γένηται es geht gut. Dial. 62, 2, 2. vgl. Aisch. Hik. 449, Ag. 660, Aristot. Oik. 5. Aehnlich fehlt das Object Eur. Or. 667: ὅταν ὁ δαίμων εὖ διδῶ, τί δεῖ φίλων; — ὑμῶν τῶν Ἑ. von euch Hellenen, im Deutschen ohne Artikel. Spr. 50, 6, 3. (8, 2.) vgl. 4, 6, 14. 7, 1, 27. u. zu 2. 5, 25. — στέφανον χρυσοῦν, eine häufige Belohnung für ausgezeichnete Verdienste.

§ 8. οἱ ἀκούσαντες die gehört hatten, auch bei eintretendem δέ. vgl. 4, 6, 23. — εἰσῆσαν οἱ τε στρατηγοὶ καὶ hineingegangen waren (vgl. 1, 10, 10 u. zu 1, 2, 22) nicht bloss die Strategen (§ 2), sondern auch. Doch vielleicht ist οἱ τε στρατηγοὶ mit Schneider zu streichen. — τί σφισιν ἔσται was sie erhalten würden. Spr. 48, 3. (A. 2.) vgl. 2, 1, 10. 7, 7, 46. — ἐμπιπλὰς, nämlich durch Versprechungen. vgl. 7, 7, 46. Hell. 6, 1, 15: ἐκπλήσαι τὰς γνώμας. Plut. Pomp. 51: ἅπαντας ἐμπλήσας ἐλπίδων καὶ χρημάτων ἀπέστειλε. — τὴν γνώμην die Erwartungen, der Singular auf jeden Einzelnen zu beziehen. Spr. 44, 1, 2. (7.) vgl. 4, 5, 25. 7, 16. 5, 4, 12. 7, 2, 6. Thuk. 4, 4, 2: ἐπὶ τοῦ νότου ἔφερον. — ἀπέπεμπε erg. ἅπαντας. Spr. 60, 6 (7), 1.

§ 9. μάχεσθαι persönlich zu kämpfen; über den Inf. Spr. 55, 3, 6. (12.) — ἑαυτῶν. Spr. 47, 28. (29, 2.) — γάρ in Fragen, wie unser denn; elliptisch: glaubst du es? denn deine Worte oder dein Benehmen deuten darauf hin. (Spr. 69, 14, 8.) — εἶπερ γε wenigstens wenn anders. — δέ verbindet so, meist ohne μὲν, regelmässig zwei verwandtschaftliche Benennungen Elmsley zu Eur. Med. 940. vgl. zu 7, 2, 5. — ταῦτα diese Macht, dieses Reich (mit Bezug auf § 6 u. 7). So αὐτὰ u. τὰδε Thuk. 1, 144, 5. 6, 18, 6, 34, 2, ἐκεῖνα von einem Lande Her. 8, 50.

- ἀσπίς μυρία καὶ τετρακισία, πελτασταὶ δὲ διςχίλιοι καὶ πεντακόσιοι, τῶν δὲ μετὰ Κύρου βαρβάρων δέκα μυριάδες καὶ ἄρματα δρεπανηφόρα ἀμφὶ τὰ εἴκοσι. Τῶν δὲ πολεμίων ἐλέγοντο εἶναι ἑκατὸν καὶ εἴκοσι μυριάδες καὶ ἄρματα δρεπανηφόρα διακόσια. Ἄλλοι δὲ ἦσαν ἑξακισχίλιοι ἵππεῖς, ὧν Ἀρταγέρσης ἤρχεν· οὗτοι δ' αὖ πρὸ αὐτοῦ βασιλέως τεταγμένοι ἦσαν. Τοῦ δὲ βασιλέως στρατεύματος ἦσαν ἄρχοντες [καὶ στρατηγοὶ καὶ ἡγεμόνες] τέτταρες, τριάκοντα μυριάδων ἕκαστος, Ἀβροκόμας, Τισσαφέρνης, Γιοβρύας, Ἀρβάκης. Τούτων δὲ παρεγένοντο ἐν τῇ μάχῃ ἐνεμήκοντα μυριάδες καὶ ἄρματα δρεπανηφόρα ἑκατὸν καὶ πενήκοντα· Ἀβροκόμας γὰρ ὑπέστη τῆς μάχης ἡμέρας πέντε, ἐκ Φοινίκης ἐλαύνων. Ταῦτα δὲ ἡγγέλλον πρὸς Κύρον οἱ αὐτομολήσαντες ἐκ τῶν πολεμίων παρὰ μεγάλου βασιλέως πρὸ τῆς μάχης, καὶ μετὰ τὴν μάχην οἱ ὑστερον ἐλήφθησαν τῶν πολεμίων ταῦτα ἡγγέλλον.
- 14 Ἐντεῦθεν δὲ Κύρος ἐξελαύνει σταθμὸν ἓνα, παρασύγγας τρεῖς, συντεταγμένῳ τῷ στρατεύματι παντὶ καὶ τῷ Ἑλληνικῷ καὶ τῷ βαρβαρικῷ· ὥς ὅτι γὰρ ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ μαχεῖσθαι βασιλέα κατὰ γὰρ μέσον τὸν σταθμὸν τοιτοντάφρος ἦν ὀρυκτὴ [βυθία], τὸ μὲν εἶρος ὀρυγνυαὶ πέντε, τὸ δὲ βάθος ὀρυγνυαὶ τρεῖς. Παρετέτατο δὲ ἡ τάφρος ἄνω διὰ τοῦ πεδίου ἐπὶ δώδεκα παρασύγγας μέγροι τοῦ Μηδείας τείχους. [Ἐνθα δὴ εἰσιν αἱ διώρυχες, ἀπὸ τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ

§ 10. ἐγένετο. zu 1, 2, 9. ἀσπίς für ἀσπιδοφόρος, δπλίτης. Eur. Phoin. 18: πολλὴν ἀθροίσας ἀσπίδ' Ἀργείων ἄγει. Der Singular steht so bei einer Cardinalzahl, wenn Hunderte, Tausende, Zehntausende angegeben werden. (Spr. 44, 1, 3) vgl. Her. 5, 30: πυρθάνομαι ὀκτακισχίλιαν ἀσπίδα Ναξίοισι εἶναι. vgl. Dion C. 3⁵, 5. Sonst scheint ἀσπίς sich in der attischen Prosa so nicht zu finden; über den No Spr. 60, 2, 3. (2.) — δρεπανηφόρα. zu 1, 8, 10. — ἀμφὶ τὰ εἴκοσι. Der Artikel steht bei Cardinalzahlen die summarisch stehen, wenn etwas mehr oder weniger nicht in Betracht kommt, besonders nach ἀμφί, περί, εἰς, ὑπέρ. (Spr. 50, 2, 9.) vgl. 1, 2, 9. 2, 6, 15. 30. 3, 1. 33.

§ 11. ἄλλοι ausserdem, wie 1. 8, 9. vgl. zu 1, 5, 5. — αὐτοῦ βασιλέως. Der Artikel fehlt wie bei Eigennamen (zu 1, 2, 20). da βασιλεύς schon an und für sich bestimmt ist. (Spr. 50, 11, 16.) vgl. Her. 7, 10, 7. 210, Xen. Hell. 3, 5, 14.

§ 12. καὶ στρατηγοὶ καὶ ἡγεμόνες verdächtigt Weiske. — μυριάδων erg. ἄρχων. — τῆς μάχης. Spr. 47, 17. (18.) — ἡμέρας. ἡμέρας eine Hs. zu 1, 2, 25. Ueber die Sache Kr. De auth. p. 4, 13.

§ 13. πρὸς. Spr. 68, 35 (39), 2. — ἐκ τῶν π. aus dem feindlichen Lager. Spr. 68, 3, 1. (17, 2) vgl. 4, 7, 18. — τῶν πολεμίων (das zweite) hängt von οἱ ab. Spr. 47, 27 (28), 2. Dem Rel. nachgestellt folgt dieser Ge dem Rel. gew. nicht unmittelbar. vgl. 2, 5, 27. 3, 1, 35. — ταῦτα für ταῦτα Muret.

§ 14. τῷ Spr. 50, 8, 3. (11, 4.) — στρατεύματι. Spr. 48, 12, 12. (15. 18) vgl. 1, 8, 1. 3. 2, 11. — κατὰ γὰρ. κατὰ δὲ Kr. (30.) — ὀρυκτὴ im Gegensatze zu einem von der Natur gebildeten. Eben so II. 9, 179. — βαθυσία ist wegen βάθος anstössig. (Kr. 30.) — ὀρυγνυαί. zu πλέθρα. 1, 2, 5.

§ 15. ἐπὶ hin, lang. Spr. 68, 38 (42), 1. — Ἐνθα — ἐπεισιν. Ueber die Unechtheit dieser Stelle Kr. De auth. p. 10 ss. — ἀπό. αἱ ἀπό?

ῥέουσai εἰσὶ δὲ τέτταρες, τὸ μὲν εὖρος πλεθραΐαι, βαθεΐαι δὲ ἰ-
 σχυροίς, καὶ πλοῖα πλεῖ ἐν αὐταῖς σιταγωγὰ εἰσβάλλουσι δὲ εἰς τὸν
 Εὐφροάτην, διαλείπουσι δ' ἐκάστη παρασάγγην, γέφυραι δ' ἔπεισιν.]
 Ἦν δὲ παρ' αὐτὸν τὸν Εὐφροάτην πάροδος στενὴ μεταξύ τοῦ ποτα-16
 μῶ καὶ τῆς τάφρου ὡς εἴκοσι ποδῶν τὸ εἶρος. Ταύτην δὲ τὴν
 τάφρον βασιλεὺς μέγας ποιῆ ἀντὶ ἐρύματος, ἐπειδὴ πυνθάνεται Κίρον
 προσελαύνοντα. Ταύτην δὲ τὴν πάροδον Κύρος τε καὶ ἡ στρατιὰ17
 παρῆλθε καὶ ἐγένοντο εἰσὼ τῆς τάφρου. Ταύτῃ μὲν οὖν τῇ ἡμέρᾳ
 οὐκ ἐμαχέσατο βασιλεὺς, ἀλλ' ὑποχωρούντων φανερὰ ἦσαν καὶ ἵππων
 καὶ ἀνθρώπων ἵχνη πολλά. Ἐνιαυθα Κύρος Σιλανὸν καλέσας τὸν18
 Ἀμπρακιώτην, μάντιν. ἔδωκεν αὐτῷ δαριχοῦς τριεχιλίους, ὅτι τῇ
 ἐνδεκάτῃ ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας πρότερον θνόμενος εἶπεν αὐτῷ ὅτι
 βασιλεὺς οὐ μαχεῖται δέκα ἡμερῶν, Κίρος δ' εἶπεν. Οἷκ' ἄρα ἔτι
 μαχεῖται, εἰ μὴ ἐν ταύταις μαχεῖται ταῖς ἡμέραις. ἔαν δ' ἀλη-
 θεύσης. ὑπισχνούμαι σοι δέκα τάλαντα. Τοῦτο τὸ χρυσίον τότε
 ἀπέδωκεν, ἐπεὶ παρῆλθον αἱ δέκα ἡμέραι. Ἐπεὶ δ' ἐπὶ τῇ τάφρῳ19
 οἷκ' ἐκώλυε βασιλεὺς τὸ Κίρον στρατεύμα διαβαίνειν, ἔδοξε καὶ
 Κύρῳ καὶ τοῖς ἄλλοις ἀπεγνωκέναι τοῦ μαχεῖσθαι, ὥστε τῇ ἰστιοαίᾳ
 Κύρος ἐπορεύετο ἡμελημένως μᾶλλον. Τῇ δὲ τρίτῃ ἐπὶ τε τοῦ20
 ἄρματος καθήμενος τὴν πορείαν ἐποιεῖτο καὶ ὀλίγους ἐν τάξει ἔχων
 πρὸ αὐτοῦ τὸ δὲ πολὺ αὐτῷ ἀναιεταραγμένον ἐπορεύετο καὶ τῶν
 ὀπλων τοῖς στρατιώταις πολλὰ ἐπὶ ἀμυξῶν ἤγοντο καὶ ὑποζυγίων.
 ἡ. Καὶ ἤδη τε ἦν ἀμφὶ ἀγορὰν πλήθουσιν καὶ πλησίον ἦν ὁ1

(Kr. 45) εἰσβάλλουσι zu 1, 2, 8. — διαλείπουσι sind von einander
 entfernt. Spr 52, 2, 9. (11.) vgl 1, 8, 10. — ἐκάστη steht appositiv
 zu dem in διαλείπουσι liegenden Subjecte. vgl. 4, 2, 12. 6, 4, 12. Spr 57, 8.

§ 16. ποιῆ hatte gemacht. Spr. 53, 1, 5. (11.) vgl. 3, 4, 12
 und Her 5, 55. — προσελαύνοντα. Spr. 56, 7, 1.

§ 17. παρῆλθε καὶ ἐγένοντο. Derselbe Wechsel des Numerus 4,
 2, 22. 6, 4, 20. Hell 1. 4, 22, Thuk. 1, 13, 1 5, 24, 1. 8. 72, 2. vgl Spr.
 63, 1, 1. — γίνεσθαι bei localen Adverbien oder Präpositionen (ἐν, ἐξ,
 κατὰ, ἐπὶ, ὑπὲρ) ist oft durch kommen zu übersetzen. Spr. 66, 1, 4. (6.)
 — μέν. Dem entspricht einiger Maassen das δὲ § 10. — ἦσαν. zu 1, 2, 23.

§ 18. ἀπό von — an (gerechnet). Spr 68, 12, 1. (16, 2.) vgl. 5,
 10, 12. — πρότερον streicht Cobet N. 1 p 416. — θνόμενος für πυν-
 θόμενος Leonclavius. vgl. 5, 6, 18. θύεσθαι für sich opfern d. h. um
 die Zukunft zu erforschen. Spr 52, 10, 2. (5.) — δέκα ἡμερῶν binnen
 zehn Tagen Spr. 47, 2, 3. vgl 1, 9, 25 u 4, 7, 20. — οὐκ-ἔτι nicht
 mehr in diesem Herbst. — μὴ ἐν ταύταις. Die Lesart ἐν ταύταις οὐ,
 wohl aus dem vorhergehenden οὐ μαχεῖται entstanden, ist nicht recht pas-
 send. Spr 67, 4 (A. 1.) — ἀληθεύσης deine Prophezeiung erfüllt
 sein sollte. — αἱ die erwähnten Spr. 50, 2, 4. (6.)

§ 19. ἀπεγνωκέναι τοῦ. Spr 47, 22. (23.) — μαχεῖσθαι der In-
 finitiv des Futurs findet sich zuweilen nach Verben die ein Vorhaben,
 Beschliessen u. ä. bezeichnen. Thuk 8, 55, 2: διανοοῦντο βοηθήσειν.
 (Spr. 53, 7, 11.)

§ 20. τὸ πολὺ. zu 1, 4, 13. — ἤγοντο. zu 1, 2, 23. vgl. 4, 2, 20.

C. 8. § 1. καὶ ἤδη τε-καί. zu 1, 2, 18 u. über das zweite καί zu
 1, 8, 8. vgl (Spr. 69, 32, 11) 2, 1, 7. 4, 6, 2. 7, 4, 16. — ἦν es war
 (die Zeit), wie 2, 1, 7. 4, 1, 5. 6, 2, 26. 7, 3, 40. vgl. 4, 5, 21. 6, 2. Spr.

σταθμὸς ἐνθα ἔμελλε καταλύειν, ἥνίκα Παταγύας, ἀνὴρ Πέρσης, τῶν ἀμφὶ Κῦρον πιστῶν προφαίνεται ἐλαύνων ἀνὰ κράτος ἰδροῦντι τῷ ἵππῳ, καὶ εὐθὺς πᾶσιν οἷς ἐνετύγχανεν ἐβόα καὶ βαρβαρικῶς καὶ Ἑλληνικῶς ὅτι βασιλεὺς [σὺν] στρατεύματι πολλῷ προσέρχεται ὡς 2 εἰς μάχην παρεσκευασμένος. Ἐνθα δὴ πολὺς ταραχος ἐγένετο· αὐτίκα γὰρ ἐδόκουν οἱ Ἕλληνες καὶ πάντες δὲ ἀτάκτοις σφίσιν ἐπιπεσεῖσθαι. 3 Καὶ Κῦρός τε καταπηδήσας ἀπὸ τοῦ ἄρματος τὸν θώρακα ἐνέδν καὶ ἀναβὰς ἐπὶ τὸν ἵππον τὰ πάλτα εἰς τὰς χεῖρας ἔλαβε, τοῖς τε ἄλλοις πᾶσι παρήγγελλεν ἐξοπλίζεσθαι καὶ καθίστασθαι εἰς τὴν 4 ἑαυτοῦ τάξιν ἕκαστον. Ἐνθα δὴ σὺν πολλῇ σπουδῇ καθίσταντο, Κλέαρχος μὲν τὰ δεξιὰ [τοῦ κέρατος] ἔχων πρὸς τῷ Εὐφροάτῃ ποταμῷ, Πρόξενος δὲ ἐχόμενος, οἱ δ' ἄλλοι μετὰ τοῦτον, Μένων 5 δὲ καὶ τὸ στράτευμα τὸ εὐώνυμον κέρας εἶχε τοῦ Ἑλληνικοῦ. Τοῦ δὲ βαρβαρικοῦ ἵππεῖς μὲν Παφλαγόνες εἰς χιλίους παρὰ Κλέαρχον ἕστασαν ἐν τῷ δεξιῷ καὶ τὸ Ἑλληνικὸν πελταστικόν, ἐν δὲ τῷ εὐωνύμῳ Ἀριαῖός τε ὁ Κῦρον ὑπαρχος καὶ τὸ ἄλλο βαρβαρικόν. 6 Κῦρος δὲ καὶ ἵππεῖς μετ' αὐτοῦ ὅσον ἑξακόσιοι ὀπλισμένοι θώραξι

61, 4, 9. (5, 6.) — πλῆθουσιν. Spr. 40 in πίμπλημι. Die Zeit ist 10—12 Uhr. — ἔνθα. Spr. 66, 3, 1. — καταλύειν hier den Marsch beendigen, Halt machen. vgl. 1, 10, 19. — τῶν πιστῶν hängt, wie der Ge. oft, (ohne zu ergänzendes τις) von dem Eigennamen ab. vgl. 2, 5, 37 und Thuk. 6, 3, 2: Συρακούσας Ἀρχίας τῶν Ἡρακλειδῶν ὥκισεν. (Spr. 47, 9, 1.) — ἀνὰ κράτος, μετὰ πάσης σπουδῆς Suidas. vgl. 1, 10, 15. 4, 3, 20. 21. 22. — τῷ. Spr. 50, 8, 1. (11, 3.) Hell. 4, 5, 7: προσήλανε καὶ μόλα ἰσχυρῶς ἰδροῦντι τῷ ἵππῳ. (Ze.) — οἷς. Spr. (47, 14, 2) u. 48, 9. (11, 1.) — σὺν, in dieser Verbindung gewöhnlich nicht hinzugefügt (zu 1, 7, 14), findet sich doch auch sonst öfter, wie Hell. 4, 5, 5. 11. 12. 8, 23. — ὡς εἰς wie zu, anscheinend zu. (Spr. 69, 63, 4.) Vgl. 1, 8, 23.

§ 2. ἐνθα δὴ da nun, tum vero. (Spr. 25, 10, 10.) — ταραχος wird sich, ausser an einigen Stellen des Xen., bei Attikern nicht leicht finden. vgl. Plut. Arat. 32, App. Bürg. 5, 87 u. Syr. 33 u. öfter bei den Spätern. — ἀτάκτοις ist Prädicat zu 1, 5, 9; über den Da. Spr. 48, 9. (11, 5.) — καὶ πάντες δέ und (δέ) auch (καί) alle übrigen, wie 1, 8, 18. 22. 10, 13. 5, 4, 15 u. zu 1, 1, 2. (vgl. Spr. 69, 32, 18.) — ἐπιπεσεῖσθαι erg. βασιλέα.

§ 3. Κῦρός τε. Dem τέ entspricht das τέ in τοῖς τε ἄλλοις: nicht nur K. waffnete sich, sondern er befahl auch den Uebrigen es zu thun. vgl. 3, 2, 39. 6, 4, 23. — τὰ πάλτα. zu 1, 5, 15. Denn vor dem Gefechte waren sie nur zum Theil bewaffnet. vgl. 1, 7, 20. Gekämpft wurde bei Kunaxa, fünfhundert Stadien von Babylon. Plut. Art. 8. — ἐξοπλίζεσθαι sich vollständig bewaffnen. Spr. 68, 42 (46), 7. — ἕκαστον. gr. Spr. 48, 7, 9.

§ 4. τοῦ κέρατος des Flügels auf dem er stand, des rechten. Spr. 50, 2, 2. (3.) vgl. Thuk. 3, 108, 1. 5, 71, 2. Doch ist die Ausdrucksweise in der Prosa ungewöhnlich und τοῦ κέρατος vielleicht zu streichen. (Kr. 45.) vgl. Dial. 47, 10, 2. — ἐχόμενος sich anschliessend. vgl. § 9. Spr. 52, 9 A. — τὸ στράτευμα sein Heer(theil). Spr. 50, 2, 2. (3.) vgl. 1, 10, 5. 3, 4, 39. — Ἑλληνικοῦ. zu 1, 4, 13.

§ 5. τοῦ βαρβαρικοῦ. Spr. 47, 7. (9.) — εἰς χιλίους. Spr. 60, 7. (8, 1.) — παρὰ neben. Spr. 68, 32, 2. (36, 1.) vgl. 7, 1, 12. 40. Thuk. 5, 67, 3: παρὰ δ' αὐτοὺς οἱ ξύμμαχοι ἦσαν. vgl. zu 1, 9, 31. — πελταστικόν. vgl. 4, 8, 18 u. zu Ἑλληνικόν 1, 4, 13.

§ 6. ὅσον ungefähr. vgl. 3, 4, 3. 37. — ἑξακόσιοι erg. ἕστασαν

μεγάλους καὶ παραμηριδίοις καὶ κράνεσι πάντες πλὴν Κύρου· Κύρος δὲ ψιλὴν ἔχων τὴν κεφαλὴν εἰς τὴν μάχην καθίστατο· λέγεται δὲ καὶ τοὺς ἄλλους Πέρσας ψιλαῖς ταῖς κεφαλαῖς ἐν τῷ πολέμῳ διακινδυνεύειν. Οἱ δ' ἵπποι ἅπαντες οἱ μετὰ Κύρου εἶχον καὶ προμετω-7 πίδα καὶ προστερονίδια· εἶχον δὲ καὶ μαχαίρας οἱ ἵππεῖς Ἑλληνικάς.

Καὶ ἤδη τε ἦν μέσον ἡμέρας καὶ οὐπω καταφανεῖς ἦσαν οἱ8 πολέμοι· ἡνίκα δὲ δαίλῃ ἐγίγνετο, ἐφάνη κονιορτὸς ὥσπερ νεφέλῃ λευκῇ, χρόνῳ δὲ συχνῷ ὕστερον ὥσπερ μελανία τις ἐν τῷ πεδίῳ ἐπὶ πολὺ. Ὅτε δὲ ἐγγύτερον ἐγίγνοντο, τάχα δὴ καὶ χαλκός τις ἤστραπτε καὶ αἱ λόγχαι καὶ αἱ τάξεις καταφανεῖς ἐγίγνοντο. Καὶ ἦσαν ἵππεῖς9 μὲν λευκοθώρακες ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου τῶν πολεμίων· Τισσαφέρους ἐλέγετο τοῦτων ἄρχειν· ἐχόμενοι δὲ τούτων γερρόφοροι, ἐχόμενοι δὲ ὀπλῖται σὺν ποδήρεσι ξυλίναις ἀσπίσιν. Αἰγύπτιοι οὗτοι ἐλέγοντο εἶναι· ἄλλοι δ' ἵππεῖς, ἄλλοι τοξόται. Πάντες οὗτοι κατὰ ἔθνη ἐν πλαισίῳ πλήρει ἀνθρώπων ἕκαστον τὸ ἔθνος ἐπορεύετο· πρὸ δ' αὐτῶν10 ἄρματα διαλείποντα συχνὸν ἀπ' ἀλλήλων τὰ δὴ δρεπανηφόρα καλοῦ-

aus § 5; ausgefallen ist vielleicht κατὰ τὸ μέσον. (Le. u. Hu.) — μεγά-
λοις. zu 3, 4, 48. — παραμηριδία Hüftpanzer der Pferde, auch des
Reiters Hüften und Schenkel schirmend. — ψιλὴν unbewehrt, nudam,
hier ohne Helm. Denn eine τιάρα trug er als Perser (Hu.), als Fürst
wohl die ὀρθὴ τιάρα. vgl. zu 2, 5, 23. — λέγεται. Xen. spricht überall
als sei nicht er der Verfasser der Anabasis, sondern ein Anderer (Them-
istogenes), der das Erzählte nur durch Berichte erfahren habe. Krüger
Stud. 2 p. 269. De auth. p. 6. — ταῖς. Spr. 50, 8 (11), 1.

§ 7. προμετωπίδια Stirnpanzer, προσιτερονίδια Brustpanzer.
— μαχαίρα oder κοπίς (leicht gekrümmter) Säbel zum Hauen, gladius;
ξέφος Degen zum Stechen, ensis in engerer Bedeutung.

§ 8. ἦν. zu § 1. vgl. 7, 3, 41. — καί vor οὐπω darf durch als
übersetzt aber nicht erklärt werden. (Spr. 69, 32, 6.) vgl. 2, 1, 7, 4, 6, 2.
6, 2, 26. 7, 4, 16. — δαίλῃ, hier πρωῒα (Her. 8, 6), die Zeit um Mittag
(ἄριστον), während δαίλῃ ὀψία (Her. 7, 167. 8, 9, Thuk. 3, 74, 2, Dem. 57,
9, (Lyk. 17,) die gegen Sonnenuntergang ist. vgl. 3, 3, 11. Nach
Buttmann jedoch Lex. 95 bezeichnete δαίλῃ bei den Ionern und Attikern
die ganze Nachmittagszeit. — κονιορτός. Aisch. Hik. 177: ὄρω κόνιν,
ἀναυδὸν ἄγγελον στρατοῦ. vgl. Ar. Ri. 245. — συχνῷ geraume, nicht
eben lange; οὐ συχνῷ will Leonclavius. — ἐπὶ πολὺ weithin. Spr. 43,
4, 1. (3.) und 68, 38 (42), 1. vgl. 4, 6, 11. 7, 5, 12. — ἐγγύτερον. ἐγγύς
(Cpr. ἐγγυτέρω und ἐγγύτερον) findet sich, wie andere locale Adverbia, als
indeclinables Adjectiv mit εἶναι und γίνεσθαι verbunden. vgl. 4, 7, 23 und
Lex. zur Anab. unter ἐγγύς. (Spr. 23, 9, 4 und 62, 2, 4.) — δὴ eben,
oft im Nachsatze. Spr. 65, 9. vgl. 1, 10, 13. 4, 3, 27. — χαλκός τις
irgend ein Stück Erz. — ἤστραπτε. Kyr. 6, 4, 1: ἤστραπτε χαλκῷ
πάντα ἢ στρατιά. (Ze.)

§ 9. Τισσαφέρους. Ein ähnliches Asyndeton bei Αἰγύπτιοι und 6,
3, 11. (vgl. Spr. 59, 1, 5.) — γερρόν war ein rhombosförmiger Schild
aus Weidengeflecht mit Leder überzogen. — κατὰ ἔθνη völkerweise.
Spr. 68, 21 (25), 4. vgl. 5, 5, 5. Völkerweise aufzustellen (διατάσσειν)
war persische Sitte. Her. 7, 60. — ἐπορεύετο. Thuk. 7, 44, 1: οἱ
παραγενόμενοι οὐ πάντα πλὴν τὸ καθ' ἑαυτὸν ἕκαστος μόλις οἶδεν. vgl. eb. 7,
87, 6 u. Spr. 57, 8 A. (und 63, 1, 3.)

§ 10. πρὸ δ' αὐτῶν erg. ἐπορεύετο aus § 9. — διαλείποντα, ἐν δια-

μενα· εἶχον δὲ τὰ δρεπάνα ἐκ τῶν ἄξόνων εἰς πλάγιον ἀποτεταμένα
καὶ ὑπὸ τοῖς δίφροις εἰς γῆν βλέποντα, ὡς διακόπτοιν ὅτῳ ἐντυγ-
χάνοιεν Ἡ δὲ γνώμη ἦν αἷς εἰς τὰς τάξεις τῶν Ἑλλήνων ἐλόντων
11 καὶ διακοψόντων. Ὁ μέντοι Κῦρος εἶπεν ὅτε καλέσας παρεκκελεύετο
τοῖς Ἕλλησι τὴν κραυγὴν τῶν βαρβάρων ἀνασχέσθαι, ἐπεισόθῃ τοῦτο·
οὐ γὰρ κραυγῇ ἀλλὰ σιγῇ, ὡς ἀνυστόν, καὶ ἡσυχῇ ἐν ἴσῳ καὶ βρα-
12 δέως προσήσαν. Καὶ ἐν τούτῳ Κυρος παρελαύνων αὐτὸς σὺν Πίγρητι
τῷ ἑρμηνεῖ καὶ ἄλλοις τρισὶν ἢ τέτταρσι τῷ Κλεάρχῳ ἐβόα ἄγειν
τὸ στράτευμα κατὰ μέσον τὸ τῶν πολεμίων, ὅτι ἐκεῖ βασιλεὺς εἴη·
13 κἄν τουτ', εἶφη, νικῶμεν, πάνθ' ἡμῖν πεποιήται. Ὁρῶν δὲ ὁ Κλέαρ-
χος τὸ μέσον στίφος καὶ ἀκούων Κύρου ἐξω ὄντα τοῦ Ἑλληνικοῦ
ἐυνύμου βασιλέα· τοσοῦτον γὰρ πλήθει περιῆν βασιλεὺς ὥστε μέσον
τῶν ἑαυτοῦ ἔχων τοῦ Κίρου ἐυνύμου ἐξω ἦν· ἀλλ' ὅμως ὁ Κλέ-
αρχος οὐκ ἤθελεν ἀποσπάσαι ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τὸ δεξιὸν κέρας,
φοβούμενος μὴ κινλωθείη ἐκατέρωθεν, τῷ δὲ Κύρῳ ἀπεκρίνατο ὅτι
αὐτῷ μέλει ὅπως καλῶς ἔχοι.

στάσει Pol. 1, 18, 4. 5, 33. vgl. zu 1, 7, 15. — *συχρόν* eine ziemliche Strecke. Spr. 43, 4, 1. (2.) — *ἐκ τῶν ἄξόνων* ausgehend von den Axen, in sie eingefügt; *εἰς πλάγιον ἀποτεταμένα* in die Queere sich erstreckend. Hes. Θ. 824: *ἐκ δὲ οἱ ὤμων ἦν ἐκατὸν κεφαλαὶ ὄφις*. — *καὶ-βλέποντα* und andere die unter den Wagensitzen angebracht sich gegen die Erde hinab senkten, um die zur Erde geworfenen Feinde zu verwunden — *ἡ γνώμη ἦν* es war die Absicht. — *ὡς* als ob, dass. vgl. zu 1, 3, 6. — *ἐλόντων* erg. αὐτῶν, τῶν ἀρμάτων.

§ 11. *εἶπεν* 1, 7, 4. — *καλέσας*, τοὺς Ἕλληνας, indem, wie regelmässig, das zwei Verben gemeinsame Object dem nächst stehenden angefügt ist. Spr. 60, 4 (5.) — *ὡς ἀνυστόν* wie, so weit es beim Anrücken solcher Massen möglich war. Bei Attikern findet sich *ἀνυστόν* selten; nicht selten bei Spätern. — *ἐν ἴσῳ* in gleicher, gerader Linie, *ἐν τάξει* οὐκ ἐκκυμαινούση § 18. Kyr. 7, 1, 4: *παρηγγύησε παρορᾶν πρὸς τὸ σημεῖον καὶ ἐν ἴσῳ παρέπεσθαι*. Spr. 43, 4, 1. (2 E.)

§ 12. ἦ, wie aut, bei Zahlen unser bis. vgl. § 17. 4, 7, 5. 10. Spr. 69, 25. (29, 1) — *ἄγειν* dass er führen solle, der Infinitiv in sofern *βοᾶν* (wie *λέγειν* 1, 3, 8) den Begriff des *κελεύειν* enthält. Spr. 55, 3, 7. (13) vgl. 1, 8, 19. 4, 3, 22. 5, 2, 31. — *κατὰ* gegen, wie 5, 7, 25. vgl. 1, 8, 26. 5, 2, 23. Spr. 68, 21 (25), 1. — *νικῶμεν* vicerimus. Zwar wird das lateinische Futurum exactum nach Bedingungs- und Zeitpartikeln wie nach Relativen eigentlich nur durch den Conjunctiv, Optativ und das Particip des Aorists ausgedrückt. Allein *νικᾶν* heisst oft im Präsens ich bin Sieger (2, 1, 1. 4) und eine Art aoristischer Bedeutung haben daher *ἐρίζων* 5, 5, 8. vgl. zu 1, 2, 6, *νικῶν* 2, 1, 8, *νικῶν* 1, 9, 11 und der Conjunctiv *νικῶ* 2, 4, 19 f (Spr. 53, 1, 5) — *πεποιήται* es ist (so gut als) gethan, mit der Idee des Unausbleiblichen. (Spr. 53, 3, 4.)

§ 13. *τὸ μέσον στίφος*, τοὺς ἐξικισχιλλούς 1, 7, 11. (Ze.) 8, 24. — *Κύρου*. Spr. 47, 9 (10, 10 u. 11) — *ἐξω* über — hinaus. vgl. 4, 8, 12. 16 u. z. Thuk. 2, 90, 2. — *Ἑλληνικοῦ* streicht He. — (*τοσοῦτον*. Spr. 48, 15, 13.) — *μέσον*, wie *δεξιόν*, *ἐυνύμου* (*κέρας*) als taktische Bezeichnungen stehen oft ohne Artikel (Spr. 50, 2, 13), doch schwerlich je wo eine nähere Bestimmung vor diese Wörter tritt, wie demnächst in *τοῦ Κίρου ἐυνύμου*, wo *τοῦ* zu *ἐυνύμου* gehört. vgl. § 23. 1, 2, 25 und zu 2, 5, 8. — *ἀλλὰ* ist durch den Zwischensatz veranlasst vgl. Arrians An. 4, 8, 2. So *ὅμως δέ* Thuk. 8, 29, 2, Isokr. 8, 14 f., sed Plin. Br. 5, 3, 5. —

Καὶ ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ τὸ μὲν βαρβαρικὸν στρατεύμα ὁμαλῶς¹⁴
 προΐει, τὸ δὲ Ἑλληνικὸν ἔτι ἐν τῷ αὐτῷ μένον συνετάττετο ἐκ τῶν
 ἔτι προσιόντων καὶ ὁ Κυρὸς παρελαύνων οὐ πάνυ πρὸς αὐτῷ τῷ
 στρατεύματι κατεθεῖτο ἐκατέρωσε ἀποβλέπων εἰς τε τοὺς πολεμίους
 καὶ τοὺς φίλους. Ἰδὼν δὲ αὐτὸν ἀπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ξενοφῶν¹⁵ Ἀθ^η-
 ναῖος ὑπελάσας ὡς συναντήσῃ ἤρετο εἴ τι παραγγέλλοι· ὁ δ' ἐπιστήσας
 εἶπε καὶ λέγειν ἐκέλευε πασιν ὅτι τὰ ἱερὰ καὶ τὰ σφάγια καλὰ εἴη.¹⁶
 Ταῦτα δὲ λέγων θοορίβου ἤκουσε διὰ τῶν τάξεων ἰόντος καὶ ἤρετο
 τίς ὁ θόρυβος εἴη. Ὁ δὲ Ξενοφῶν εἶπεν ὅτι τὸ σύνθημα παρόρχεται
 δεύτερον ἤδη. Καὶ ὅς ἐθαύμασε τίς παραγγέλλει καὶ ἤρετο ὅ τι καὶ
 εἴη τὸ σύνθημα. Ὁ δ' ἀπεκρίνατο ὅτι Ζεὺς σωτήρ καὶ νίκη¹⁷
 δὲ Κυρὸς ἀκούσας, Ἀλλὰ δέχομαί τε ἔφη καὶ τοῦτο ἔστω. Ταῦτα
 δ' εἰπὼν εἰς τὴν ἑαυτοῦ χώραν ἀπήλυνε. Καὶ οὐκέτι τρίτα ἢ τέτταρα
 στάδια διειχέτην τὴν φάλαγγα ἀπ' ἀλλήλων ἥνικα ἐπαιάνιζόν τε οἱ
 Ἕλληνες καὶ ἤρχοντο ἀντίοι ἵέναι τοῖς πολεμίσις. Ὡς δὲ πορευομένων¹⁸

κυκλωθείη, vielleicht κυκλωθεῖεν. (Kr 24 p. 44.) — μέλει schon jetzt
 darauf bedacht sei. — ἔχοι Ueblicher wäre ἔξει Spr. 54, 8, 3. (6.)
 Doch steht ähnlich der Opt. 7, 7, 44, Hell. 5, 4, 56, Kyr. 8, 1, 44. 2, 26;
 der Conj. 3. 1, 38, Mem. 2, 4, 2. 10. 2. 3. 5, 23.

§ 14. ὁμαλῶς, ἐν ἑσῷ § 11. Thuk 5, 70: ὁμαλῶς μετὰ θυμοῦ βαλ-
 λοντες. — ἐν τῷ αὐτῷ auf derselben Stelle (Ze.) Spr. 43, 4, 1 (2.)
 vgl. 3, 1, 27. 7, 2, 11. — τῶν προσιόντων der vom Marsche ankem-
 menden. — οὐ πάνυ πρὸς gar nicht nahe bei, in ziemlicher
 Entfernung von. (Ze.) Spr. 67, 1, 3 vgl. 5, 9, 26

§ 15. ἀπό von — aus der Stellung wegen mit ἰδὼν zu verbinden.
 (Spr. 68. 16, 2) — ὑπελαύνειν entgegen reiten. vgl. ὑπαντᾶν 1, 3,
 34. — ἐπιστήσας erg. τὸν ἵππον (Spr. 60, 7, 3.) So unser halten.
 vgl. Dial. Synt. 60, 7, 4. — ἱερὰ Vorzeichen aus den Eingewei-
 den, σφάγια aus den Bewegungen der Opferthiere. (Le.) vgl.
 6, 3, 21.

§ 16. σύνθημα Feldgeschrei. Die Strategen gaben es (παρήγ-
 γειλαν, εἶπον, παρεγγύησαν, παρέδοσαν) kurz vor dem Kampfe zunächst den
 Flügelmännern: diese flüsterten es ihren Nebenleuten zu und so ging es
 weiter bis zum Ende der Schlachtreihe, von wo es auf dieselbe Weise zu-
 rückkehrte, ἀνταποδίδοτο, um das beim Herannahen der Gefahr leicht mög-
 liche Vergessen zu verhüten. S. Kyr. 3, 3, 58 vgl. unten 6, 3, 25 u. Kr.
 de auth. p. 32 s. — δεύτερον. Vielmehr τὸ δεύτερον, da das bestimmte
 ἀνταποδίδοσθαι gemeint ist. (Kr De auth. p. 34.) — καὶ ὅς und er. Spr.
 50, 1, 3. (5.) vgl. 3, 4, 48. 6, 3, 22. — ἐθαύμασε umfasst zugleich den
 Gedanken: und verlangte zu wissen; daher der Fragesatz. Spr. 65,
 1, 5. (7.) vgl. 2, 1, 10. 3, 5, 13. — ὅ τι καὶ was eben, nur. So steht
 καὶ nach einem Fragepronomen, bezeichnend dass man vorzugsweise
 diesen Begriff bestimmt wissen wolle (Spr. 69, 32, 16.) vgl. 5, 8, 2. 7, 7, 10.

§ 17. ἀλλὰ zu 1, 7, 6. — δέχομαι nehme es als günstiges Vor-
 zeichen auf, nämlich σωτηρίαν καὶ νίκην. Ar Vö. 646: χαίρειτον αὐτῷ δε-
 χόμεσθα (τὴν χαράν) Her. 9, 91: δέχομαι τὸν οἶκόν τὸν Ἠγησίστρατον. —
 τε καὶ verbindet so Sätze 7, 1, 22. 3, 39, Symp. 7, 5, Kyr. 4, 5, 51:
 δέχομαί τε καὶ ἀγαθὴ τύχη ἱππεῖς γενοίμεθα. (vgl. Spr. 69, 59, 1.) — τοῦτο,
 σωτηρία καὶ νίκη. — ἔστω möge erfolgen Spr. 54, 4, 2 — ἤρχοντο.
 Gute Handschriften προήρχοντο. — ἀντίος, wie ἀντίον ist in der Prosa
 selten. Dial. Synt. 47, 29, 2.

§ 18. πορευομένων erg. αὐτῶν. zu 1, 2, 17. — ἐξεκύναινε aus-

- ἔξικνυμαινέ τι τῆς φάλαγγος, τὸ ἐπιλειπούμενον ἤρξατο δρόμῳ θεῖν
καὶ ἅμα ἐφθέγγαντο πάντες οἷόν περ τῷ Ἐνναλίῳ ἐλελίζουσι, καὶ
πάντες δὲ ἔθειον. Λέγουσι δὲ τινες ὡς καὶ ταῖς ἀσπίσι πρὸς τὰ δό-
19 ρατα ἐδούπησαν, φόβον ποιῶντες τοῖς ἵπποις. Πρὶν δὲ τόξευμα
ἔξικνεῖσθαι ἐκκλίνουσιν οἱ βάρβαροι καὶ φεύγουσι. Καὶ ἐνταῦθα δὴ
ἐδίωκον μὲν κατὰ κράτος οἱ Ἕλληνες, ἐβόων δὲ ἀλλήλοις μὴ θεῖν
20 δρόμῳ, ἀλλ' ἐν τάξει ἐπεσθαι. Τὰ δ' ἄρματα ἐφέροντο τὰ μὲν δι'
αὐτῶν τῶν πολεμίων, τὰ δὲ καὶ διὰ τῶν Ἑλλήνων, κενὰ ἡνιόχων.
Οἱ δ' ἐπεὶ προῖδοιεν, δίστατο· ἔστι δ' ὅστις καὶ κατελήφθη ὥσπερ
ἐν ἵπποδρόμῳ ἐκπλαγεῖς· καὶ οὐδὲν μέντοι οὐδὲ τοῦτον παθεῖν ἔφασαν,
οὐδ' ἄλλος δὲ τῶν Ἑλλήνων ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ ἔπαθεν οὐδεὶς οὐδέν,
πλὴν ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ τοξευθῆναι τις ἐλέγετο.
- 21 Κῦρος δ' ὁρῶν τοὺς Ἕλληνας νικᾶντας τὸ καθ' αὐτοὺς καὶ διώ-
κοντας, ἡδόμενος καὶ προσκυνούμενος ἤδη ὡς βασιλεὺς ὑπὸ τῶν ἀμφ' αὐ-
τόν, οὐδ' ὡς ἐξήχθη διώκειν, ἀλλὰ συνεσπειραμένην ἔχων τὴν
τῶν σὺν ἑαυτῷ ἑξακοσίων ἱππέων τάξιν ἐπεμελεῖτο ὅ, τι ποιήσει βασι-

wogte, den Uebrigen vorkam. — τὸ ἐπιλειπούμενον der zu-
rückbleibende Theil. Spr. 43, 4, 6. (17.) Doch ist wohl τὸ ἀπολει-
πούμενον zu lesen. (Kr. 30.) ὑπολειπούμενον Po. Ind. -- δρόμῳ θεῖν mit
Laufen eilen, wie § 19. 4, 6, 25. 5, 2, 14. 7, 23. 7, 1, 15. — Ἐννα-
λίος. Beiname des Ares, nach Andern ein von ihm verschiedener Gott.
Ar. Frie. 457 u. dort Bergler. vgl. Lobeck zu Soph. Ai. 178. — ἐλελί-
ζουσι. Beim Anrücken gegen den Feind rief man (nach dem παιάν) das
begeisternde ἐλελεῦ oder ἀλαλά unter tactmässiger Bewegung. Prosaisch
ist sonst ἀλαλάζω. vgl. 4, 3, 19. 5, 2, 14. 6, 3, 27. Kyr. 7, 1, 26: τῷ
Ἐνναλίῳ ἐπηλάλαξαν. — καὶ πάντες. zu § 2. — λέγουσι. zu § 6. — δού-
πεῖν, ein poetisches und onomatopoetisches Wort. Dies Getöse erfolgte,
um den Feinden Schrecken einzuflössen. vgl. 4, 5, 18. Kr. zu Arr. An.
1, 6, 4.

§ 19. πρὶν τόξευμα ἔξικνεῖσθαι bevor ein Bogenschuss
sie erreichen konnte, priusquam ad teli ictum perventum est. Vgl.
3, 4, 4. 4, 3, 29. — φεύγουσι. Vielleicht ist φεύγουσιν zu lesen und das
folgende καὶ zu streichen vgl. Kr. Lex. z. Anab. unter ἐνταῦθα 2. (Kr. 50.)
— ἐπεσθαι vgl. 6, 3, 25.

§ 20. ἐφέροντο. zu ἦσαν 1, 2, 23. — ἡνιόχων. Spr. 47, 25, 5. (26,
6.) — δίστατο traten aus einander, „laxatis ordinibus Curt. 4,
13, 33.“ (Ze.) — ἔστιν ὅστις Jemand. Spr. 61, 4, 5. (5, 2.) vgl. 5, 4,
19. — κατελήφθη wurde gefasst. vgl. 4, 7, 4. — ἐκπλαγεῖς der
bestürzt, besinnungslos, nicht behende auswich. So ἐκπλαγεῖς θάμβει
Eu. Rhes. 291, χαρᾷ Aisch. Cho. 231, ὑπ' ἔρωτος Xen. Symp. 4, 23. vgl.
Plat. Rep. 390 und die Erkl. zu Eu. Hipp. 38. — καὶ-μέντοι und doch.
Verbindung und Gegensatz ausdrückend; ein betonter Begriff kann, wie
bei καὶ-δέ, eingeschoben werden. (Spr. 69, 36.) vgl. 1, 9, 6. 4, 6, 15. 16.
7, 6, 17. — οὐδέ-δέ wie καὶ-δέ; denn καὶ liegt in οὐδέ, wie Her. 1, 143,
2 u. Isai. 3, 50: οἶμαι οὐδ' ἂν τὴν ἀρχὴν ἐκείνον οὐδ' ἄλλον δὲ οὐδένα οὕτως
εὐήθη γενέσθαι. (vgl. Spr. 69, 28, 7. (32, 10.) — τις mancher, mehrere
meinen Bo. u. Arnold zu Thuk. 3, 111, 2, wohl mit Unrecht.

§ 21. τὸ καθ' αὐτοὺς die ihnen Entgegenstehenden. (Spr.
68, 25, 1 u.) 43, 4, 6. (17.) vgl. 1, 10, 5 mit 6, 3, 28, — οὐδ' ὡς auch
so nicht. So findet sich ὡς für und neben οὕτως (zu 4, 8, 3) auch in
der Prosa häufig nach καὶ, οὐδέ und μηδέ. (Spr. 9, 2, 2.) vgl. 3, 2, 23. 6.
2, 22. — ἐξήχθη liess sich fortreißen. Hell. 7, 5, 8: οὐκ ἐξήγετο
ἐπιτίθεσθαι. — τῶν der § 6 erwähnten. — ὅ, τι ποιήσει. zu 1, 4, 12.
vgl. 3, 5, 13. — ἤδει αὐτόν ὅτι. zu 1, 6, 5. vgl. 3, 2, 23.

λεύς. Καὶ γὰρ ᾗδει αὐτὸν ὅτι μέσον ἔχοι τοῦ Περσικοῦ στρατεύ-
ματος. Καὶ πάντες δ' οἱ τῶν βαρβάρων ἄρχοντες μέσον ἔχοντες τὸ²²
αὐτῶν ἡγοῦντο, νομίζοντες οὕτω καὶ ἐν ἀσφαλεστάτῳ εἶναι, ἣν ἡ
ἰσχὺς αὐτῶν ἐκατέρωθεν ἦ, καὶ εἴ τι παραγγεῖλαι χρήζοιεν, ἡμίσει
ἂν χρόνῳ αἰσθάνεσθαι τὸ στρατεύμα. Καὶ βασιλεὺς δὴ τότε μέσον²³
ἔχων τῆς ἑαυτοῦ στρατιᾶς ὁμῶς ἔξω ἐγένετο τοῦ Κύρου εὐωνύμου
κέρματος. Ἐπεὶ δὲ οὐδεὶς αὐτῷ ἐμάχετο ἐκ τοῦ ἐναντίου οὐδὲ τοῖς
αὐτοῦ τεταγμένοις ἐμπροσθεν, ἐπέκαμπεν ὥς εἰς κύκλωσιν. Ἐνθα²⁴
δὴ Κύρος, δείσας μὴ ὀπισθεν γενόμενος κατακόψη τὸ Ἑλληνικὸν
ἐλαύνει ἀντίος· καὶ ἐμβαλὼν σὺν τοῖς ἑξακοσίοις νικᾷ τοὺς πρὸ βασι-
λέως τεταγμένους καὶ εἰς φυγὴν ἔτρεψε τοὺς ἑξακισχιλίους· καὶ ἀπο-
κτεῖναι λέγεται αὐτὸς τῇ ἑαυτοῦ χειρὶ Ἀρταγέρσην τὸν ἄρχοντα αὐ-
τῶν. Ὡς δ' ἡ τροπὴ ἐγένετο, διασπείρονται καὶ οἱ Κύρου ἑξακόσιοι²⁵
εἰς τὸ διώκειν ὀρμήσαντες, πλὴν πάνυ ὀλίγοι ἀμφ' αὐτὸν κατελεί-
φθησαν, σχεδὸν οἱ ὁμοτράπεζοι καλούμενοι. Σὺν τούτοις δὲ ὦν²⁶
καθορᾷ βασιλέα καὶ τὸ ἀμφ' ἐκεῖνον στίφος· καὶ εὐθύς οὐκ ἠνέ-
σχετο, ἀλλ' εἰπὼν, Ὁρῶ τὸν ἄνδρα, ἴετο ἐπ' αὐτὸν καὶ παίει κατὰ
τὸ στέρον καὶ τιτρώσκει διὰ τοῦ θώρακος, ὥς φησι Κτησίας ὁ
ιατρὸς καὶ ἰᾶσθαι αὐτὸς τὸ τραῦμά φησι. Παίοντα δ' αὐτὸν ἄκον-²⁷
τίζει τις παλτῶ ὑπὸ τὸν ὀφθαλμὸν βιαίως. καὶ ἐνταῦθα μαχόμενοι
καὶ βασιλεὺς καὶ Κύρος καὶ οἱ ἀμφ' αὐτοὺς ὑπὲρ ἑκατέρου, ὅποσοι
μὲν τῶν ἀμφὶ βασιλέα ἀπέθνησκον Κτησίας λέγει παρ' ἐκείνῳ γὰρ
ἦν. Κύρος δὲ αὐτὸς τε ἀπέθανε καὶ ὀκτὼ οἱ ἄριστοι τῶν περὶ

§ 22. ἡγοῦντο. ἡγοῦνται eine Handschrift; doch vgl. zu 1, 4, 9. — ἐν ἀσφαλεστάτῳ an der sichersten Stelle. Spr. 43, 4, 1. (2.) vgl. 3, 2, 36. -- ἂν für ἐν gute Handschriften. Ἐν fehlt zuweilen bei einem solchen Dativ. (Spr. 48, 2, 3.) Plat. Euthyd. 303, e: ὀλίγῳ χρόνῳ. So. El. 1273: χρόνῳ μακρῷ. Oid. K. 1648: χρόνῳ βραχεῖ. Aisch. Eum. 293: παντὶ χρόνῳ. vgl. Dial. Synt. § 48, 2, 9.

§ 23. καὶ-δὴ und eben, mit starker Hervorhebung des eingeschobenen Begriffes. (Spr. 69, 17, 6.) vgl. 1, 9, 29. 5, 9, 22. — ὁμῶς. Spr. 56, 12 (13), 3. vgl. 3, 1, 10. 2, 16. — ἐκ τοῦ ἐναντίου ex adverso, wie 4, 7, 5. 6, 3, 7. vgl. Spr. 43, 4, 1. (2.) — ἐμπροσθεν. Solche Adverbia werden von ihrem Ge. zuweilen getrennt. vgl. 3, 4, 35 u. Isokr. 42, 74: ὁρῶ τὰς πράξεις τὰς ἔξω λεγομένας τῶν ὑποθέσεων οὐκ ἐπαυρούμενας.

§ 24. δὴ weist auf § 21 zurück. vgl. 5, 9, 24. — γενόμενος, βασιλεύς. vgl. zu 1, 4, 5. — κατακόψη. Spr. 54, 8. (8, 2.) vgl. 5, 7, 29. 7, 1, 2. — τοῖς ἑξακοσίοις. § 6. — τοὺς ἑξακισχιλίους. zu § 13.

§ 25. τροπὴ Flucht. vgl. 4, 8, 21. — ἐγένετο. zu 1, 2, 17.

§ 26. ἐκεῖνον. zu 2, 2, 8. — οὐκ ἠνέσχετο konnte sich nicht halten vor Zorn. vgl. 5, 6, 34; etwas verschieden Thuk. 3, 28, 2. 5, 45, 4 und Eur. Thes. 10. -- τὸν ἄνδρα. zu 1, 3, 12. — παίει wirft ihn mit dem Speere (nach Ktesias). vgl. 7, 4, 9 mit § 6. — καὶ-φησι wie er auch berichtet, ein selbständiger Satz einem relativen angefügt. vgl. zu 1, 1, 2.

§ 27. μαχόμενοι wäre regelmässig, wenn etwa folgte ὅποσους μὲν βασιλεὺς ἀπώλεσε (verlor). Jetzt findet eine Anakoluthie statt, veranlasst dadurch dass der Schriftsteller bei dem Particip nur den zweiten Satz: Κύρος δὲ — als den wichtigern berücksichtigte. (Spr. 56, 9, 3.) Doch sind ὅποσοι-ἦν und das nächste δὲ wohl eingefälscht. (Kr. 63.) — ἐκείνῳ, wie jacere, lagen todt da. So. Ant. 1174: καὶ τίς φονεύει, τίς δ' αἰετός; λέγει.

28 αὐτὸν ἔκειντο ἐπ' αὐτῷ. Ἀρταπάτης δ' ὁ πιστότατος αὐτῷ τῶν
σκηπτούχων θανάσιον λέγεται, ἐπειδὴ πεπρωκότα εἶδε Κύρον, κατα-
29 πηδήσας ἀπὸ τοῦ ἵππου περιπεσεῖν αὐτῷ. Καὶ οἱ μὲν φασὶ βασιλεῖα
κελεῖσθαι τινα ἐπισφάξαι αὐτὸν Κίρῳ, οἱ δ' ἑαυτὸν ἐπισφάξασθαι
σπασάμενον τὸν ἀκινάκην· εἶχε γὰρ χρυσοῦν. καὶ στρεπτόν δ' ἐφόρει
καὶ ψέλια καὶ τᾶλλα ὥσπερ οἱ ἄριστοι τῶν Περσῶν· ἐτετίμητο γὰρ
ὑπὸ Κύρῳ δι' εὐνοίαν τε καὶ πιστότητα.

1 9'. Κύρος μὲν οὖν οὕτως ἐτελεύτησεν, ἀνὴρ ὢν Περσῶν τῶν
μετὰ Κύρον τὸν ἀρχαῖον γενομένων βασιλικιώτατός τε καὶ ἄρχειν
ἀξιότατος, ὡς παρὰ πάντων ὁμολογεῖται τῶν Κύρου δοκούντων ἐν
2 πείρᾳ γενέσθαι. Πρῶτον μὲν γὰρ ἐτι παῖς ὢν, ὅτε ἐπαιδεύετο καὶ
σὶν τῷ ἀδελφῷ καὶ σὶν τοῖς ἄλλοις παισὶ πάντων πάντα κράτιστος
3 ἐνομίζετο. Πάντες γὰρ οἱ τῶν ἀρίστων Περσῶν παῖδες ἐπὶ ταῖς
βασιλείῃς θύραις παιδεύονται, ἐνθα πολλὴν μὲν σωφροσύνην κατα-
4 μάθουσι ἂν τις, αἰσχροὺς δ' οἶδ' ἐν οὗτ' ἀκούσαι οὗτ' ἰδεῖν ἐστι Θεῶνται
δ' οἱ παῖδες καὶ τοὺς τιμωμένους ὑπὸ βασιλείῃς καὶ ἀκροῦνσι καὶ
5 ἄλλους ἀτιμαζομένους ὥστε εἰθὺς παῖδες ὄντες μανθάνουσιν ἄρχειν
τε καὶ ἄρχεσθαι. Ἐνθα Κύρος αἰδημονέστατος μὲν πρῶτον τῶν
ἡλικιωτῶν ἐδόκει εἶναι, τοῖς τε πρεσβυτέροις καὶ τῶν ἑαυτοῦ ὑπο-
δεστέρων μᾶλλον πείθεσθαι, ἔπειτα δ' ἐφιλιππότατος καὶ τοῖς ἵπποις
ἄριστα χρῆσθαι· ἔκρινον δ' αὐτὸν καὶ τῶν εἰς τὸν πόλεμον ἔργων,
τοξικῆς τε καὶ ἀκοντίσειως, φιλομαθέστατον εἶναι καὶ μελετηρότατον.

§ 28. περιπεσεῖν αὐτῷ sich auf ihn hingeworfen zu haben.
Spr. 48, 9. (11, 10.)

§ 29. ἑαυτὸν ist der Deutlichkeit halber dem Medium beigelegt, wie
ἑαυτῷ 5, 6, 17 (Spr 51, 10, 10.) Das ἑαυτόν aber ist hier, wie 5, 8, 14,
fast so viel als αὐτὸς ἑαυτόν. (Spr 5, 2, 14.) — γὰρ. Vielleicht δέ. (Kr.
45.) — τᾶλλα die übrigen Auszeichnungen. — ὥσπερ, wo auch οἷάπερ
statthalt. vgl zu 1, 10, 10.

C. 9. § 1. παρὰ findet sich öfter bei Passiven von Verben die eine
Aeusserung oder ein Geben bezeichnen. (Spr 52, 5, 1.) — τῶν Κ. δ. ἐν
π. γ. derer die mit Κ. in Verkehr. in nähere Berührung ge-
kommen zu sein scheinen; Κύρου hängt von πείρᾳ ab. Spr. 47, 24.
(25, 1.) Aehnlich πείραν τιος ἔχειν λαμβάνειν 3, 2, 16. 6, 4, 33. Synonym
ἐμπείρως αὐτοῦ ἔχειν 2, 6, 1. — ἄρχειν ἄξ. zu 2, 5, 24.

§ 2. μὲν. Dem entspricht δέ § 6. — πάντων πάντα, eine sehr
beliebte Paronomasie oder Parechesis, vgl 2, 5, 7. 6, 7. — πάντα in
allen Stücken. Spr. 46, 2. (4, 4.) — ἐνομίζετο Spr. 55, 4, 3. (4.)

§ 3. θύραι (hohe) Pforte, vorzugsweise vom Hofe des Perserkönigs.

§ 4. τοὺς gestrichen würde τιμωμένους auch zu ἀκροῦνσι als Object
passen; jetzt haben wir ein syntaktisches Zeugma. — εὐθύς παῖδες
ὄντες gleich von Kindheit an. Spr 56, 9 (10, 3. vgl. 2, 6, 16. 4,
7, 2. — ἄρχειν. durch des Königs Beispiel.

§ 5. μὲν. Concinner wäre πρῶτον μὲν αἰδημονέστατος: allein die ge-
wählte Stellung hebt das Adjectiv stärker hervor. vgl. 7, 2, 23 und Eur.
Hipp. 1335 — καὶ τῶν sogar als die. — ἑαυτοῦ als er. (Am) Spr.
47, 26. (27, 1 und 7.) — χρῆσθαι hängt von ἐδόκει ab. Spr. 59, 2. (2, 3.)
— ἔκρινον man urtheilte. Spr. 61, 4. 3 (7.) — ἔργων eben so zuge-
fügt Kyr. 2, 4, 10. — τοξικῆς. Da die Begriffe welche eine Kunst oder

Ἐπεὶ δὲ τῇ ἡλικίᾳ ἔπρεπε, καὶ φιλοθηρότατος ἦν καὶ πρὸς τὰ θηρία μέντοι φιλοκινδυνότατος. Καὶ ἄρκτον ποτὲ ἐπιφρομένην οἷα ἔτρεψεν, ἀλλὰ συμπεσὼν κατεσπάσθη ἀπὸ τοῦ ἵππου, καὶ τὰ μὲν ἔπαθεν, ὧν καὶ τὰς ὠτειλὰς φανερὰς εἶχε, τέλος δὲ κατέκτανε· καὶ τὸν πρῶτον μέντοι βοηθήσαντα πολλοῖς μακαριστὸν ἐποίησεν.

Ἐπεὶ δὲ κατεπέμφθη ὑπὸ τοῦ πατρὸς σατραπῆς Λιδίας τε καὶ Φρυγίας τῆς μεγάλης καὶ Καππαδοκίας, στρατηγὸς δὲ καὶ πάντων ἀπεδείχθη οἷς καθήκει εἰς Καστωλοῦ πεδίων ἀθροίζεσθαι, πρῶτον μὲν ἐπέδειξεν αὐτὸν ὅτι περὶ πλείστου ποιοῖτο, εἴ τω σπείσαιο καὶ εἴ τω σύνθαιτο καὶ εἴ τω ὑπόσχοιτό τι, μηδὲν ψεύδεσθαι. Καὶ γὰρ οὖν ἐπίστευον μὲν αὐτῷ αἱ πόλεις ἐπιτρεπόμεναι, ἐπίστευον δ' οἱ ἄνδρες καὶ εἴ τις πολέμιος ἐγένετο, σπεισάμενον Κύρον ἐπίστευε μηδὲν ἂν παρὰ τὰς σπονδὰς παθεῖν. Τοιγαροῦν ἐπεὶ Τισσαφέρνης ἐπολέμησε, πᾶσαι αἱ πόλεις ἐκοῦσαι Κύρον εἴλοντο ἀντὶ Τισσαφέρνης πλὴν Μιλησίων· οὗτοι δέ, ὅτι οὐκ ἤθελε τοὺς φεύγοντας προσέσθαι, ἐφοβοῦντο αὐτόν. Καὶ γὰρ ἔργῳ ἐπεδείκνυντο καὶ ἔλεγεν ὅτι οὐκ ἂν ποτε πρόοιτο, ἐπεὶ ἅπαξ φίλος αὐτοῖς ἐγένετο, οὐδ' εἰ

Wissenschaft bezeichnen schon an sich hinlänglich bestimmt sind, so stehen sie oft ohne Artikel. (Spr 50, 3, 5.)

§ 6. ἐπιφρομένην. Spr 52, 6, 1. — ἔτρεψεν floh furchtsam, hier einzeln das dichterische Wort. Aisch. Sie. 379: κόσμον μὲν ἀνδρὸς οὕτω· ἂν τρέσαιμ' ἐγώ. — τὰ μὲν ἔπαθεν. Statt des concinuen Gegensatzes τὰ δ' ἐποίησεν tritt die Sache selbst ein. vgl. 2, 1, 7 — κατέκτανε, τὴν ἄρκτον. — πολλοῖς für Viele. Kyr. 7, 2, 6: πᾶσι Χαλδαίοις μακαριστοὺς ποιῆσαι.

§ 7. δὲ καί. καί gehört zu πάντων. (Po.) vgl. zu 1, 8, 2, wofern nicht καὶ στρατηγὸς δέ zu lesen ist. (Kr. 26.) — οἷς ὅσοις Hirschig. — μὲν Es entspricht φανερός δ' ἦν § 11. — περὶ über. Spr. 68, 27. 3. (31, 5.) vgl. 3, 2, 4 5, 6, 22. — σπένδεσθαι bezieht sich auf Aussöhnungen, συνίθασθαι auf Verträge auch ohne vorhergegangene Feindschaft. — ψεύδεσθαι ist Object zu περὶ πλείστου ποιοῖτο.

§ 8. καὶ γὰρ οὖν und daher denn knüpft Sätze an (καί) die eine feste Thatsache (οὖν) als Beleg (γὰρ) für das Vorhergehende aussprechen. vgl. § 12. 17 u. 2, 6, 13. 5, 8. 17. 7, 6, 37. (Spr 69, 61, 2.) — ἐπιτρεπόμεναι wenn sie sich ihm anvertrauten — οἱ ἄνδρες die einzelnen Männer, erg ἐπιτρεπόμενοι. — ἂν παθεῖν. So erscheint ἂν mit dem Infinitiv des Aorists oft synonym mit dem Infinitiv des Futurs. Spr. 54, 6, 4. (6.) — παρὰ wider. Spr 68, 32, 5. (36, 7.)

§ 9 τοιγαροῦν gewiss daher denn, ähnlich dem καὶ γὰρ οὖν, nur dass τοί versichernde Kraft hat: ja gewiss. (Spr. 69, 61, 2.) vgl. 1, 9, 15. 18. 2, 6, 20 5, 8 22. — ἐπολέμησε. zu 1, 3, 4. vgl. 1, 6, 6. 9, 17. — αἱ πόλεις, die ionischen. vgl. 1, 1, 6 mit Xen. Hell. 3, 1, 3. — οὗτοι. zu 1, 1, 7. 2, 2. — τοὺς φεύγοντας, welche politische Gegner der übrigen waren, vermuthlich Aristokraten

§ 10. καί vor γὰρ entspricht dem καί vor ἔλεγεν: sowohl — als auch (Spr. 69, 32, 21.) — ἔλεγεν Concinner wäre λόγῳ ἀπεφαίνετο. Aehnlich Mem. 4, 4, 1 u. 5. — πρόοιτο Preis geben würde, wie projicere. vgl. Spr. 52, 10, 4. (8), erg. αὐτοῖς. Spr. 60, 6 (7), 1. — ἅπαξ, wie einmal und semel, nicht Ein Mal im Gegensatze zu δὲς, sondern das endliche Eintreten bezeichnend; so nach ὧς 4, 7. 12. ἦν 2, 2, 12. 3, 2, 25. 4, 1, 17. — ἐγένετο Spr. 65, 11, 1. (3.) — οὐδ' εἰ. zu 1, 6. 8. — ἔτι μὲν — ἔτι δέ. zu 1, 3, 16. — κάκιστον, Comparativ zu κακῶς. Spr. 46, 5, 8 und 11.

- ἔτι μὲν μείους γένοιτο, ἔτι δὲ κάκιον πράξειαν. Φανερός δ' ἦν καὶ
 11 εἴ τις τι ἀγαθὸν ἢ κακὸν ποιήσειεν αὐτόν, νικᾶν πειρώμενος· καὶ
 εὐχὴν δέ τινες αὐτοῦ ἐξέφερον ὡς εὐχοίτο τοσοῦτον χρόνον ζῆν ἔστε
 12 νικῶν καὶ τοὺς εὖ καὶ τοὺς κακῶς ποιῶντας ἀλεξόμενος. Καὶ γὰρ
 οὖν πλείστοι δὴ αὐτῷ ἐνὶ γε ἀνδρὶ τῶν ἐφ' ἡμῶν ἐπεθύμησαν καὶ
 χρήματα καὶ πόλεις καὶ τὰ ἑαυτῶν σώματα προέσθαι.
 13 Οὐ μὲν δὴ οὐδὲ τοῦτ' ἂν τις εἴποι ὡς τοὺς κακούργους καὶ
 ἀδίκους εἴα καταγελᾶν, ἀλλ' ἀφειδέστατα πάντων ἐτιμωρεῖτο. Πολ-
 λάκις δ' ἦν ἰδεῖν παρὰ τὰς στειβομένας ὁδοὺς καὶ ποδῶν καὶ χειρῶν
 καὶ ὀφθαλμῶν στερουμένους ἀνθρώπους· ὥστ' ἐν τῇ Κύρου ἀρχῇ
 ἐγένετο καὶ Ἑλληνι καὶ βαρβάρῳ μηδὲν ἀδικοῦντι ἀδεῶς πορεύεσθαι
 14 ὅποι τις ἤθελεν, ἔχοντι ὅ, τι προχωροίη. Τούς γε μέντοι ἀγαθοὺς
 εἰς πόλεμον ὠμολόγητο διαφερόντως τιμᾶν. Καὶ πρῶτον μὲν ἦν
 αὐτῷ πόλεμος πρὸς Πισίδας καὶ Μυσούς, στρατενόμενος οὖν καὶ

§ 11. φανερός ἦν πειρώμενος. zu 1, 6, 8. vgl. § 16. — εἰ ποιή-
 σειεν. Spr. 54, 12, 2. (5.) vgl. § 16. 18. 19 u. 28. 3, 4, 23. — εὐχὴν
 ὡς εὐχοίτο. Kyr. 8, 2, 14: λόγος αὐτοῦ ἀπομνημονεύεται ὡς λέγει. vgl.
 Plat. Prot. 355, a. Aehnlich Euthyd. 305, d: τοὺτους εἰς δόξαν καταστή-
 σουσι μηδενὸς δοκεῖν ἀξίους εἶναι. vgl. dort Heindorf, Dem. 5, 22. 22, 74,
 Eu. Hek. 489. — ἐξέφερον verbreiteten von ihm her. vgl. 5, 6, 17.
 29. — νικῶν vicisset. zu 1, 8, 12. — ἀλεξόμενος im Vergelten.
 So stehen νικᾶν und ἡττᾶσθαι mit dem Particip: darin dass. vgl. 1, 9, 24.
 2, 3, 23. (Spr. 56, 8, 1.) Richtiger wohl ἀλεξάμενος. (Kr. 30.)

§ 12. πλείστοι δὴ. Der Superlativ mit δὴ bezeichnet den höchsten
 Grad. (Spr. 49, 8, 2.) vgl. 1, 9, 18. 20. — ἐνὶ γε ἀνδρὶ Einem Manne
 wenigstens: denn ganzen Staaten vertrauten sich wohl noch Mehrere
 an. vgl. § 22. (We.) 5, 7, 9 u. z. Thuk. 1, 80, 2. (Spr. 49, 10, 5.) —
 τῶν ἐφ' ἡμῶν unserer Zeitgenossen. Spr. 68, 36 (40), 4. —
 προέσθαι hingeben, wie Kyr. 5, 2, 9. vgl. z. Thuk. 2, 43, 1.

§ 13. μὲν aus μὴν entstanden ist in einzelnen Formeln auch in der
 Bedeutung mit demselben verwandt: so in ἀλλὰ μὲν δὴ, καὶ μὲν δὴ, οὐ μὲν
 δὴ gewiss eben nicht. vgl. 2, 2, 3. 4, 6. Spr. 69, 31 (35), 1. —
 καταγελᾶν, ἑαυτοῦ, Κύρου. vgl. Spr. 47, 23. (24.) Doch kann es auch,
 wie oft, absolut gefasst werden: sich ins Fäustchen lachen. vgl. 2,
 4, 4 u. Ar. Plut. 880: οἱμοὶ τάλας, μῶν καὶ σὺ μετέχων καταγελάς; — στει-
 βομένας für στιβομένας einige Hsn — στερουμένους, στερομένους Butt-
 mann; doch hat στεροῦμαι Perfectbedeutung Diod. 1, 84 u. App. Span. 6,
 74, wie ἀποστεροῦμαι Dem. 30, 16, Isokr. 6, 25. 14, 17. 17, 2. vgl. 4, 105.
 — ἐγένετο es wurde zu Theil, möglich (wie ἔστι). Kyr. 8, 1, 15:
 Κύρῳ ἐγένετο ὀλίγοις διαλεγόμενῳ μηδὲν τῶν οἰκείων ἀτημελήτως ἔχειν. —
 ἔχοντι ὅ, τι προχωροίη si haberet cur iter faceret, wenn er
 einen gehörigen Grund zur Reise hatte, nicht verdächtig war.
 Nach Andern: mit sich führend was ihm beliebte, wie doch προ-
 χωρεῖν sich nicht füglich erklären lässt.

§ 14. τοὺς γε μέντοι ἀγαθοὺς doch die Tüchtigen wenig-
 stens. vgl. 2, 3, 9. 3, 1, 27, 6, 3, 17. Kyr. 3, 3, 20. 7, 5, 52; und über
 die Stellung Spr. 69, 12, 2. (15, 2) — εἰς. Spr. 68, 17, 5. (21, 7.) vgl.
 2, 6, 30 — πρῶτον μὲν. Wenn im Folgenden nichts ausgefallen ist,
 so muss man annehmen dass der Satz ἦν αὐτῷ πόλεμος nur eine Art Neben-
 satz ist für πολέμου αὐτῷ ὄντος und somit πρῶτον μὲν dem Sinne nach eig.
 zu ἀρχοντας ἐποίει gehört. (Logische) Nebensätze dem Hauptsatze in glei-
 cher Fügung coordinirt findet man nicht selten, wie 3, 5, 16. 6, 4, 22.

αὐτὸς εἰς ταύτας τὰς χώρας οὓς ἐώρα ἐθέλοντας κινδυνεύειν, τού-
τους καὶ ἄρχοντας ἐποίει ἧς κατεστρέφετο χώρας, ἔπειτα δὲ καὶ
ἄλλη δώροις ἐτίμα ὥστε φαίνεσθαι τοὺς μὲν ἀγαθοὺς εὐδαιμονε-15
στάτους, τοὺς δὲ κακοὺς δούλους τούτων ἀξιούν εἶναι. Τοιγαροῦν
πολλὴ ἦν ἀφθονία αὐτῷ τῶν ἐθελόντων κινδυνεύειν ὅπου τις οἶοιτο
Κῦρον αἰσθήσεσθαι. Εἰς γε μὴν δικαιοσύνην εἴ τις αὐτῷ φανερός16
γένοιτο ἐπιδείκνυσθαι βουλόμενος, περὶ παντὸς ἐποιεῖτο τούτους
πλουσιωτέρους ποιεῖν τῶν ἐκ τοῦ ἀδίκου φιλοκερδούντων. Καὶ γὰρ17
οὖν ἄλλα τε πολλὰ δικαίως αὐτῷ διεχειρίζετο καὶ στρατεύματι
ἀληθινῷ ἐχρήσατο. Καὶ γὰρ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ οὐ χρημάτων
ἐνεκα πρὸς ἐκεῖνον ἐπλευσαν, ἀλλ' ἐπεὶ ἔγνωσαν κερδαλεώτερον εἶναι
Κύρῳ καλῶς πειθαρχεῖν ἢ τὸ κατὰ μῆνα κέρδος. Ἀλλὰ μὴν εἴ τις18
γέ τι αὐτῷ προστάξαντι καλῶς ὑπηρετήσειεν, οὐδενὶ πώποτε ἀχάριστον
εἶασε τὴν προθυμίαν. Τοιγαροῦν κράτιστοι δὴ ὑπηρεταὶ παντὸς
ἔργου Κύρῳ ἐλέχθησαν γενέσθαι. Εἰ δέ τινα ὁρώη δεινὸν ὄντα19
οἰκονόμον ἐκ τοῦ δικαίου καὶ κατασκευάζοντά τε ἧς ἄρχοι χώρας
καὶ προσόδους ποιοῦντα, οὐδένα ἂν πώποτε ἀφείλετο, ἀλλ' αἰεὶ πλείω

7, 3, 16. — καὶ αὐτός auch er selbst, nicht bloss sein Heer. — ἧς
κατεστρέφετο χώρας für τῆς χώρας ἣν κατ. Spr. 51, 12. vgl. 1, 9, 19.
— δώροις. vgl. 7, 3, 28.

§ 15. ἀξιούν. ἀξιῶν Cobet N. l. p. 418. vgl. Spr. 56, 4, 2. (5.) —
τῶν ἐθελόντων solcher die entschlossen waren. (Spr. 50, 4, 3.)
vgl. Hell. 7, 5, 24: χαλεπὸν εὐρεῖν τοὺς ἐθελήσοντας μένειν. Dem. 20, 166:
οὐκ ἀπορήσετε τῶν ἐθελήσόντων ὑπὲρ ὑμῶν κινδυνεύειν. — Κῦρον nachdrück-
licher als αὐτόν. (Spr. 51, 5, 2.) vgl. 1, 9, 31. 2, 6, 8. 3, 2. 23 u. zu
1, 4, 16.

§ 16. εἰς in Ansehung, zu ἐπιδείκνυσθαι gehörig. (Ze.) Spr. 68,
17, 6. (21, 8.) vgl. 2, 6, 30. — γέ, Einzelnes hervorhebend, drückt mit
μὴν (doch) so verbunden oft nur stärker als δέ einen Gegensatz aus, wie
auch § 20. 7, 6, 15. 41. 7, 32. — ἐπιδείκνυσθαι sich zeigen, sich
auszeichnen. Spr. 52, 8, 4. (5.) Ail. V. G. 9, 36: ψάλτης Ἀντιγόνῳ
ἐπεδείκνυτο. — περὶ zu § 7. vgl. 2, 4, 3. — τούτους zu αὐτοῦς 1, 4, 8.
— τῶν φιλοκερδούντων für ἧς οἱ φιλοκερδοῦντες ἦσαν. (Spr. 47, 27, 2.)
vgl. 4, 2, 25. 26. — ἐκ τοῦ ἀδίκου vom Unrecht aus, unge-
rechter Weise, μετ' ἀδικίας 2, 6, 18), wie ἐκ τοῦ δικαίου § 19, Ar. Vö.
1435. Demokr. b. Stob. 94, 25: χρήματα πορίζειν μὲν οὐκ ἀχρεῖον, ἐξ ἀδι-
κίας δὲ πάντως κάκιον. (vgl. Spr. 68, 17, 9.)

§ 17. αὐτῷ ihm, nicht von ihm: denn es handelt sich um die Ge-
rechtigkeit Anderer. (We.) — ἀληθινῷ gediegen, zuverlässig. (Ze.)
So ἡγεμὼν ἀληθινός Isokr. 15, 206, μάγειρος Sosipater 1, 6. vgl. Plut. Eum.
14, συνεργός Pol. 3, 11. — ἐχρήσατο, der Ao. vom Eintreten der
Handlung. Spr. 53, 5, 1, Thuk. 1, 6, 3: μετρία ἐσθῆτι πρῶτοι Λακεδαι-
μόνιοι ἐχρήσαντο. vgl. 4, 1, 22. 5, 1, 16. — εἶναι. Spr. 56, 7, 6. (9.) vgl.
3, 1, 43. — κατὰ. Spr. 68, 21 (25), 4.

§ 18. ἀλλὰ μὴν ferner aber. (Spr. 69, 39, 1.) vgl. 2, 5, 12. 14.
3, 2, 16. — εἰ-γε. Spr. 69, 13, 2. (15, 3.) — ἔργου. Spr. 47, 5. (7, 2.)

§ 19. ὁρώη, iterativer Optativ, wie § 28. 4, 5, 8. 13. Spr. 54, 12, 2.
(5.) — ὄντα. Spr. 56, 7, 1. vgl. 1, 10, 10. 5, 7, 25. — καὶ-τε-καί. zu
1, 2, 18. vgl. 6, 1, 20. — κατασκευάζειν gut bebauen, wie Oik. 4,
16. 17. (Ze.) vgl. Thuk. 6, 91, 6. (8, 24, 3.) — ἧς χώρας, τὴν χώραν ἧς.
Spr. 51, 11, 2. (51, 12.) — ἄν. zu 1, 5, 2. — ἀφείλετο, nämlich etwas.
Spr. 52, 1. 2. vgl. Thuk. 1, 2, 1 u. Andok. 3, 40: ἔξεστιν ἀφελεῖν. Eben
so προστιθέναι. Kr. z. Thuk. 5, 23, 5. — προσεδίδου. Spr. 36, 11, 1. —

- προσεδίδοι, ὥστε καὶ ἡδέως ἐπόνουν καὶ θαρσάλέως ἐκτῶντο καὶ ἃ
ἐπέπατο αὐτὸς τις ἥκιστα Κύρον ἔκρουπεν· οὐ γὰρ φθονῶν τοῖς φανερώς
πλουτοῦσιν ἐφαίνετο, ἀλλὰ πειρώμενος χρῆσθαι τοῖς τῶν ὑποκρυ-
20πτομένων χρήμασι. Φίλους γε μὴν ὅσους ποιήσαιο καὶ εὖνους γνοίη
ὄντας καὶ ἱκανοὺς κρίνειε συνεργοὺς εἶναι ὃ, τι τυγχάνοι βουλόμενος
κατεργάζεσθαι, ὁμολογεῖται πρὸς πάντων κράτιστος δὴ γενέσθαι
21θεραπεύειν. Καὶ γὰρ αὐτὸ τοῦτο, οὐπὲρ αὐτὸς ἔνεκα φίλων ὤετο
δεῖσθαι, ὥς συνεργοὺς ἔχοι, καὶ αὐτὸς ἐπειρᾶτο συνεργὸς τοῖς φίλοις
κράτιστος εἶναι τούτου ὅτου ἕκαστον αἰσθάνοιτο ἐπιθυμοῦντα.
- 22 Δῶρα δὲ πλεῖστα μὲν, οἶμαι, εἰς γε [ὧν] ἀνὴρ ἐλάμβανε διὰ
πολλά. Ταῦτα δὲ πάντων δὴ μάλιστα τοῖς φίλοις διεδίδου, πρὸς
τοὺς τρόπους ἕκαστου σκοπῶν καὶ ὅτου μάλιστα ὁρῶν ἕκαστον δεό-
23μενον. Καὶ ὅσα τῷ σώματι αὐτοῦ κόσμον πέμποι τις ἢ ὥς εἰς
πόλεμον ἢ ὥς εἰς καλλωπισμόν, καὶ περὶ τούτων λέγειν αὐτὸν ἔφρασαν
ὅτι τὸ μὲν ἑαυτοῦ σῶμα οὐκ ἂν δύναίτο τούτοις πᾶσι κοσμηθῆναι,
φίλους δὲ καλῶς κεκοσμημένους μέγιστον κόσμον ἀνδρὶ νομίζοι.
- 24 Καὶ τὸ μὲν τὰ μεγάλα νικᾶν τοὺς φίλους εὖ ποιοῦντα οὐδὲν θαυ-
μαστόν, ἐπειδὴ γε καὶ δυνατώτερος ἦν τὸ δὲ τῇ ἐπιμελείᾳ περιεῖναι
τῶν φίλων καὶ τῷ προθυμεῖσθαι χαρίζεσθαι, ταῦτα ἔμοιγε μᾶλλον
25 δοκεῖ ἀγαστὰ εἶναι. Κύρος γὰρ ἔπεμπε βίκους οἴνου ἡμιδεῖς πολ-

ἐπόνουν, der Plural, weil *τινὰ* collectiv steht. vgl. zu 1, 4, 8. — ἐπέπατο. Das poetische Wort gebraucht Xen. noch 3, 3, 18. 5, 9, 12. 7, 6, 9. 41 u. Kyr. 3, 3, 44. — αὐτὸς. Spr. 69, 10. (12.) — Κύρον. Spr. 46, 6. (9.) — φθονῶν. Spr. 56, 4, 2. (5.) vgl. 2, 5, 38. 5, 6, 4. — ὑποκρυπτομένων. Spr. 52, 8, 3. (4.)

§ 20. φίλους ist wohl, da es ohne Artikel steht, nicht von θεραπεύειν abhängig, sondern zu ἔσους zu ziehen, dem es nur der Betonung wegen voran steht. (Spr. 51, 10, 10.) — ὄντας. Spr. 56, 7, 1. vgl. 7, 7, 24. — ὃ, τι für τούτου ὃ, τι. (Spr. 51, 13, 4.) vgl. 5, 1, 8. — τυγχάνοι für τυγχάνει Schäfer. — πρὸς mit dem Ge. findet sich bei Passiven in der attischen Prosa selten. (Spr. 52, 5, 2 und 68, 37, 3.) — κράτιστος θεραπεύειν am geschicktesten zu dienen. Spr. 55, 3, 2. (3.)

§ 21. αὐτὸ τοῦτο, ankündigend, wobei man bloss ἐπειρᾶτο (εἶναι) denken mag. Dem. 25, 6: δόξετε τοῦθ' ὅπερ ἐστέ, δικαστὰ καὶ φύλακες τῶν νόμων εἰσεληλυθέναι. (Spr. 57, 10, 11.) — ἔνεκα. Spr. 68, 15. (19, 1.) —

§ 22. ὧν verdächtigt Lion. — διὰ πολλά aus vielen Gründen. Jagd 5, 26: βλέπει οὐκ ὅξυ διὰ πολλά. vgl. Her. 1, 109, 2. (Spr. 43, 4, 23.) — πάντων δὴ. zu § 12. vgl. 4, 5, 4. 7, 4, 24. — καὶ ὅτου, ein Satz dem πρὸς τοὺς τρόπους σκοπῶν angefügt. Spr. 59, 2. (2, 5.) Regelmässiger wäre καὶ ὅτου μάλιστα ἕκαστος δέοιτο (ὁρῶν).

§ 23. τῷ σώματι αὐτοῦ neben τὸ ἑαυτοῦ σῶμα. vgl. auch § 27. Spr. 51, 4, 2 u. 3. (47, 9, 12.) — κόσμον. Spr. 57, 3, 2. (1.) — καὶ vor περὶ bezieht sich weniger auf λέγειν als auf das wirkliche Verschenken. — ἔφρασαν die welche dem Verfasser die Sache erzählten, wie 2, 1, 14. 6, 10. 11. (Spr. 53, 2, 3.) vgl. zu 1, 8, 6.

§ 24. τὰ μεγάλα. Spr. 46, 3, 2. (11, 2.) — ἐπειδὴ καὶ sowohl aus andern Gründen als auch weil. vgl. 3, 2, 37. (Spr. 69, 32, 17.) — φίλων Spr. 47, 18. (19.) — τῷ προθυμεῖσθαι. Spr. 50, 5, 1. (6, 2.) — ταῦτα, zu τούτους 1, 6, 9; der Plu. hier, weil zwei Begriffe vorhergehen.

§ 25. Κύρος. καί? (Kr. 63.) — λέγων. zu 1, 3, 8. — χρόνου. Spr.

λάκις, ὅποτε πάνν ἡδὺν λάβοι, λέγων ὅτι οὐπω δὴ πολλοῦ χρόνου
τούτου ἡδίονι οἶνω ἐπιτύχοι· τοῦτον οὖν σοι ἔπεμψε καὶ δεῖταί σου
τοῦτον ἐκπιεῖν τήμερον σὺν οἷς μάλιστα φιλεῖς. Πολλάκις δὲ χῆνας²⁶
ἡμιβρώτους ἔπεμπε καὶ ἄρτων ἡμίσεα καὶ ἄλλα τοιαῦτα, ἐπιλέγειν
κελεύων τὸν φέροντα· Τούτοις ἦσθι Κύρος· βούλεται οὖν καὶ σὲ
τούτων γεύσασθαι. Ὅπου δὲ χιλὸς σπάνιος πάνν εἴη, αὐτὸς δ' ἐδύ-²⁷
νατο παρασκευάσασθαι διὰ τὸ πολλοὺς ἔχειν ὑπηρέτας καὶ διὰ τὴν
ἐπιμέλειαν, διαπέμπων ἐκέλευε τοὺς φίλους τοῖς τὰ ἑαυτῶν σώματα
ἄγουσιν ἵπποις ἐμβάλλειν τοῦτον τὸν χιλόν, ὥς μὴ πεινῶντες τοὺς
ἑαυτοῦ φίλους ἄγωσιν. Εἰ δὲ δὴ ποτε πορεύοιτο καὶ πλεῖστοι μέλ-²⁸
λοιεν ὄψεσθαι, προσκαλῶν τοὺς φίλους ἐσπουδαιολογεῖτο, ὥς δηλοίη
οὗς τιμᾶ. Ὡς τε ἔγωγε ἔξ ὧν ἀκούω οὐδένα κρίνω ὑπὸ πλειόνων
πεφιλησθαι οὔτε Ἑλλήνων οὔτε βαρβάρων. Τεκμήριον δὲ τούτου²⁹
καὶ τόδε, παρὰ μὲν Κύρου, δούλου ὄντος, οὐδεὶς ἀπῆει πρὸς βασιλέα,
πλὴν Ὀρόντας ἐπεχείρησε· καὶ οὗτος δὴ ὃν ᾤετο πιστόν οἱ εἶναι,
ταχὺ αὐτὸν εὔρε Κύρῳ φιλαίτερον ἢ ἑαυτῷ· παρὰ δὲ βασιλέως πολλοὶ
πρὸς Κύρον ἀπῆλθον, ἐπειδὴ πολέμιοι ἀλλήλοις ἐγένοντο, καὶ οὗτοι
μέντοι οἱ μάλιστα ὑπ' αὐτοῦ ἀγαπώμενοι, νομίζοντες παρὰ Κύρῳ
ὄντες ἀγαθοὶ ἀξιοτέρας ἂν τιμῆς τυγχάνειν ἢ παρὰ βασιλεῖ. Μέγα³⁰

47, 1 (2), 3. — τούτου für ἢ τούτῳ, von ἡδίονι regiert. (Spr. 47, 27, 1.)
vgl. 2, 5, 13. — οἶνω. Spr. 48, 9. (14, 2.) — ἔπεμψε. Uebergang zur
directen Rede des Boten. vgl. zu 1, 3, 14 E.; über den Ao. Spr. 53, 9
(10), 1. vgl. 2, 4, 16. — οἷς. Spr. 51, 10, 2. (1.)

§ 26. ἄρτων. Spr. 47, 8. (10.) — ἐπιλέγειν dazu, dabei sagen.
vgl. Her. 1, 214, 2. Plut. Caes. 29: ἕνα ἡκιστο ῥάβδοις, ἐπιλέγων ὡς ταῦτα
τοῦ μὴ Ῥωμαῖον εἶναι παράσημα προστίθῃσιν. — τούτοις. Spr. 48, 12, 5.
(15, 6.) — ἡδεσθαι oft vom Wohlgeschmack. Plat. Prot. 337, c: ἡδεσθαι
ἔστιν ἐσθίοντα ἢ ἄλλο τι ἡδὺ πάσχοντα αὐτῷ τῷ σώματι. Her. 1, 119, 3:
ἦσθι τι τῇ θοίνῃ. — τούτων. Spr. 47, 14. (15.)

§ 27. ἐδύνατο. Stände auch hier der Optativ, so wäre der Sinn:
wo er etwa konnte. Das Können jedoch soll nicht auf einzelne Fälle
beschränkt werden; mithin ist der Indicativ nothwendig und hier dem
relativen Satze ein selbständiger angefügt: während er konnte. vgl.
zu 1, 1, 2. — διὰ τό. Spr. 50, 5, 3. (6, 2.) vgl. A. 1. — ἐπιμέλειαν
Vorsorge für ihn als Fürsten, die der Artikel als notorisch bezeichnet.
Spr. 50, 2, 1. — ἄγωσιν für ἄγοιεν, als Uebergang zur directen Rede.
vgl. zu 1, 4, 18.

§ 28. μέλλοιεν ὄψεσθαι. Spr. 53, 7, 8. (8, 3.) vgl. 2, 6, 10. 4,
7, 16. — τιμᾶ. zu ἦν 1, 2, 21. vgl. 3, 1, 6. 7, 6, 44. — ἔξ ὧν zu ur-
theilen nach dem was. Thuk. 6, 17, 4: τὰ ἐκεῖ ἔξ ὧν ἐγὼ ἀκοῇ αἰσθάν-
νομαι τοιαῦτα. Spr. 51, 10, 2. (1.) u. 68, 13, 6. (17, 10.) — ἀκούω. zu
1, 3, 20. — Ἑλλήνων hängt von οὐδένα ab.

§ 29. τούτου τόδε. zu 2, 1, 20. — παρὰ μὲν. Ueblicher wäre
παρὰ μὲν γάρ. Jetzt ist der folgende Satz eine Art Epexegem zu τόδε.
(vgl. Spr. 57, 10, 13.) z. Thuk. 2, 50. — δούλου Unterthan. Τὰ
βαρβάρων γὰρ δοῦλα πάντα πλὴν ἐνός. Eu. Hel. 276. (Ze.) vgl. 2, 5, 38. 3,
1, 17. — Ὀρόντας. 1, 6, 3. ff. — ὃν — αὐτόν. Spr. 51, 5, 1. vgl. 2, 5,
27. 6, 2, 9. αὐτόν erscheint so nur wenn ihm ein (betontes) Wort voran-
steht. — φιλαίτερος wie φιλαίτατος Hell. 7, 3, 8 u. Theokr. 7, 98; sonst
allgemein φίλτερος, τατός, wiewohl φίλτερος aus attischen Prosaikern schwer-
lich nachweislich ist; φιλωτέρα Mem. 3, 11, 18 ist wohl in φιλαίτερα zu
ändern; daneben μάλλον φίλος 1, 1, 5, Aisch. Cho. 217, Eur. Tro. 784,
φίλος μάλιστα Thuk. 1, 43, 2, Her. 3, 138, 2. — ἀξιος drückt ursprüng-

δὲ τεκμήριον καὶ τὸ ἐν τῇ τελευτῇ τοῦ βίου αὐτῷ γεγόμενον ὅτε καὶ αὐτὸς ἦν ἀγαθὸς καὶ κρίνειν ὁρθῶς ἐδύνατο τοὺς πιστοὺς καὶ 31 εὖνους καὶ βεβαίους. Ἀποθνήσκοντος γὰρ αὐτοῦ πάντες οἱ παρ' αὐτὸν φίλοι καὶ συντράπεζοι μαχόμενοι ἀπέθανον ὑπὲρ Κύρου πλήν Ἀριαίου· οὗτος δὲ τεταγμένος ἐτύγγανεν ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ τοῦ ἱππικοῦ ἄρχων· ὡς δ' ἤσθετο Κύρον πεπτωκότα ἔφυγεν ἔχων καὶ τὸ στρατεύμα πᾶν οὗ ἡγεῖτο.

- 1 ἰ. Ἐνταῦθα δὴ Κύρου ἀποτέμνεται ἡ κεφαλὴ καὶ χεὶρ ἡ δεξιὰ. Βασιλεὺς δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ διώκων εἰσπίπτει εἰς τὸ Κύρειον στρατόπεδον· καὶ οἱ μὲν μετὰ Ἀριαίου οὐκέτι ἴστανται, ἀλλὰ φεύγουσι διὰ τοῦ αὐτῶν στρατοπέδου εἰς τὸν σταθμὸν ἔνθεν ὠρμήντο· τέτ- 2 ταιρες δ' ἐλέγοντο παρασάγγαι εἶναι τῆς ὁδοῦ. Βασιλεὺς δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ τὰ τε ἄλλα πολλὰ διαρπάζουσι καὶ τὴν Φωκαΐδα τὴν Κύρου παλλακίδα τὴν σοφὴν καὶ καλὴν λεγομένην εἶναι λαμβάνει. 3 Ἡ δὲ Μιλησία [ἡ νεωτέρα] ληφθεῖσα ὑπὸ τῶν ἀμφὶ βασιλέα ἐκφεύγει γυμνὴ πρὸς τῶν Ἑλλήνων οἱ ἔτυχον ἐν τοῖς σκευοφόροις ὅπλα ἔχοντες, καὶ ἀντιταχθέντες πολλοὺς μὲν τῶν ἀρπαζόντων ἀπέκτειναν, οἱ δὲ καὶ αὐτῶν ἀπέθανον· οὐ μὴν ἔφυγόν γε, ἀλλὰ καὶ ταύτην ἔσωσαν καὶ ἄλλα ὅποσα ἐντὸς αὐτῶν καὶ χορήματα καὶ 4 ἄνθρωποι ἐγένοντο πάντα ἔσωσαν. Ἐνταῦθα διέσχον ἀλλήλων βα-

lich Gleichheit des Werthes aus; daher angemessen. Ages. 1, 1: τῆς ἀρετῆς ἄξιος ἔπαινος. — ἄν. Spr. 54, 6, 4. (6.)

§ 31. παρ' αὐτόν neben ihm. Reitk. 8, 12: παρὰ τοὺς φίλους εἶναι. vgl. zu 1, 2, 13 u. 8, 5. Doch ist vielleicht mit Schn. περί zu lesen. — καὶ τὸ στρ. nicht bloss er, sondern auch das Heer. vgl. 3, 3, 2. 5, 2, 17. 9, 17, 6, 2, 8. Thuk. 4, 114, 1.

C. 10. § 1. χεὶρ ἡ. Spr. 50, 7 (8), 1. — εἰσπίπτει, weil βασιλεὺς als Hauptbegriff vorherrscht. Spr. 63, 4. (4, 2.) vgl. 1, 10, 2 und Thuk. 7, 43, 2: αὐτὸς μὲν καὶ Εὐρυμέδων καὶ Μένανδρος ἀναλαβὼν τὴν πᾶσαν στρατιὰν ἐχώρει πρὸς τὰς Ἐπιπολάς. — οἱ μὲν. Dem entspricht was im § 3 liegt: οἱ δὲ Ἕλληνες-ἀντιταχθέντες. — ἔνθεν. zu 1, 8, 1. — τῆς ὁδοῦ. Spr. 47, 6 (8, 5.)

§ 2. πολλὰ ist Prädicat: τὰ ἄλλα ἃ διήρπαζον πολλὰ ἦν. Spr. 50, 8 (11), 1 u. 57, 3. vgl. 4, 3, 7. 7, 7, 8, 20. 7, 5, 14. — Φωκαΐδα, früher Milto, vom Kyros Aspasia genannt. — σοφὴν καὶ καλὴν sind Prädicat. Spr. 50, 9 (11), 1 (u. 3.)

§ 3. ἡ νεωτέρα streicht Kr. De auth. p. 37 s. — γυμνός ist, wie nudus, oft: ohne Obergewand, bloss im χιτῶν. vgl. 4, 4, 12. — τῶν Ἑλλήνων hängt von οἱ ab: πρὸς τοὺτους τῶν Ἑ. οἱ, was freilich bei einer Präposition sonst ungewöhnlich ist. „vgl. Her. 1, 110, 1.“ (Hr.) (Spr. 51, 13, 2.) — ἔτυχον mit dem Part. des Pr. auch 2, 1, 9. 3, 2, 5. 3, 8, 7, 1, 2. — καὶ ἀντιταχθέντες. Das Relativ gehört nicht mehr zu diesem Satze. vgl. zu 1, 1, 2. — οἱ δὲ einige aber. vgl. Spr. 50, 1, 10. — οὐ μὴν ἔφυγόν γε doch die Flucht wenigstens ergriffen sie nicht. (Spr. 69, 15, 3.) vgl. 7, 6, 38. — ἄλλα ὅποσα für ὅποσα ἄλλα. (Spr. 51, 10, 10.) Hier so zu erklären ist nothwendig, weil sonst τὰ ἄλλα wegen πάντα stehen müsste. Aehnlich ἄλλος ὅστις 5, 5, 12, Dem. 13, 17, 23, 17. vgl. zu 4, 5, 5. — ἐντὸς αὐτῶν hinter sie. vgl. 6, 3, 7. — ἐγένοντο kam (nämlich geflüchtet). vgl. zu 1, 7, 17. vgl. Thuk. 6, 100, 3. — ἔσωσαν. zu 1, 1, 2 E.

§ 4. διέσχιν aus einander, entfernt sein. Spr. 52, 2, 3. vgl.

σιλεύς τε καὶ οἱ Ἕλληνες ὡς τριάκοντα στάδια, οἱ μὲν διώκοντες τοὺς καθ' ἑαυτοὺς ὡς πάντας νικῶντες, οἱ δὲ ἀρπάζοντες ὡς ἤδη πάντες νικῶντες. Ὡς δὲ ᾗσθοντο οἱ μὲν Ἕλληνες ὅτι βασιλεὺς σὺν τῷ στρατεύματι ἐν τοῖς σκευοφόροις εἶη, βασιλεὺς δ' αὖ ἤκουσε Τισσαφέρωνος ὅτι οἱ Ἕλληνες νικῶεν τὸ καθ' ἑαυτοὺς καὶ εἰς τὸ πρόσθεν οἰχονται διώκοντες, ἐνταῦθα δὲ βασιλεὺς μὲν ἀθροίζει τε τοὺς ἑαυτοῦ καὶ συντάττεται· ὁ δὲ Κλέαρχος ἐβουλεύετο Προξενον καλέσας, πλησιαίτατος γὰρ ἦν, εἰ πέμποιεν τινας ἢ πάντες ἴοιεν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἀρῆξοντες.

Ἐν τούτῳ καὶ βασιλεὺς δῆλος ἦν προσιὼν πάλιν, ὡς ἐδόκει, ὅπισθεν. Καὶ οἱ μὲν Ἕλληνες [συ]στραφέντες παρασκευάζονται ὡς ταύτῃ προσιόντος καὶ δεξόμενοι, ὁ δὲ βασιλεὺς ταύτῃ μὲν οὐκ ἦγεν, ἦ δὲ παρῆλθεν ἔξω τοῦ εὐωνύμου κέρατος, ταύτῃ καὶ ἀπήγαγεν, ἀναλαβὼν καὶ τοὺς ἐν τῇ μάχῃ πρὸς τοὺς Ἕλληνας αὐτομολήσαντας καὶ Τισσαφέρωνην καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ. Ὁ γὰρ Τισσαφέρωνης ἐν τῇ πρώτῃ συνόδῳ οὐκ ἔφυγεν, ἀλλὰ διήλασε παρὰ τὸν ποταμὸν κατὰ τοὺς Ἕλληνας πελταστάς· διελαύνων δὲ κατέκανε μὲν οὐδένα, διαστάντες δ' οἱ Ἕλληνες ἐπαιον καὶ ῥκόντιζον αὐτούς. Ἐπισθένης δὲ Ἀμφιπολίτης ἤρχε τῶν πελταστῶν καὶ ἐλέγετο φρόνιμος γενέσθαι.

3, 4, 20. 22. — ἀλλήλων. Spr. 47, 12. (13) — οἱ μὲν bezieht sich auf οἱ Ἕλληνες. So bezieht sich ὁ μὲν nicht selten auf den nähern, ὁ δὲ auf den entfernten Begriff. Spr. 50, 1, 2. vgl. 5, 4, 12. -- καθ' ἑαυτοὺς. zu 1, 8, 21. — οἱ δέ, weil bei βασιλεὺς auch οἱ σὺν αὐτῷ gedacht werden; ähnlich αὐτούς § 7 und ὄντας § 10. Spr. 58, 4, 3. — πάντες alle Perser, auch die den Hellenen entgegengestellten. vgl. De auth. p. 48.

§ 5. τῷ seinem, dem von ihm selbst geführten. vgl. zu 1, 8, 4. -- τὸ καθ' ἑαυτοὺς. zu 1, 8, 21. — εἰς τὸ πρόσθεν vorwärts. vgl. 2, 1, 2. 7, 3, 41. — ἐνταῦθα δὲ. Spr. 65, 9, 1. vgl. 4, 7, 3. 5, 4, 25. — πλησιαίτατος. Spr. 23, 7 A. (5.) vgl. 7, 3, 29. — εἰ πέμποιεν ob sie schicken sollten; der Optativ, weil ein historisches Tempus vorhergeht. Spr. 54, 7, 1. vgl. 1, 10, 17. 7, 4, 10. vgl. Kyr. 8, 3, 19: ἐβουλεύοντο τίνι ἕκαστος προσλοι.

§ 6. καὶ βασιλεὺς auch der König, wie auch die Hellenen gegen ihn anzurücken beabsichtigten. — ὡς ἐδόκει gehört bloss zu ὅπισθεν. vgl. zu 1, 6, 7. — στραφέντες nachdem sie sich gewendet, συστραφέντες nachdem sie ihre Reihen zusammengezogen. Spr. 52, 6, 1. vgl. 1, 10, 12. — ὡς ταύτῃ προσιόντος erg. βασιλέως als ob, in der Erwartung dass der König auf dieser Seite anrücken werde. Spr. 56, 11 (12), 2. — προσιόντος καὶ δεξόμενοι. Copulative und adversative Partikeln verbinden oft einen absoluten Genitiv mit einem andern Casus des Particips und überhaupt verschiedene Casus der Participien. Spr. (56, 14, 2 und) 59, 2. (2, 2.) vgl. 2, 4, 22. 5, 6, 32. 7, 1, 27. — ἦ δὲ παρῆλθεν sondern wo er vorüber gegangen war, nämlich bei der Ueberflügelung 1, 8, 23. vgl. 13. — κέρατος der Hellenen. Spr. 18, 9. (9, 1.)

§ 7. διήλασε. vgl. 2, 3, 19. — αὐτούς, Τισσαφέρωνην καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ. (Ht.) vgl. zu § 4. — φρόνιμος γενέσθαι sich einsichtig bekommen zu haben, indem er der Uebermacht wich und doch dem Feinde Schaden zufügte. So φρόνιμος στρατηγός Isokr. 15, 117, Xen. Hell. 6, 1, 15. vgl. Kyr. 4, 1, 4. Aristot. Nik. Eth. 6, 5, 1: δοκεῖ φρονίμου εἶναι τὸ δύνασθαι καλῶς βουλευσασθαι περὶ τὰ αὐτῷ ἀγαθὰ καὶ συμφέροντα.

§ 8. ὡς nachdem. — μεῖον ἔχειν den Kürzeren gezogen haben,

- 80 δ' οὖν Τισσαφέρνης ὡς μεῖον ἔχων ἀπηλλάγη, πάλιν μὲν οὐκ ἀναστρέφει, εἰς δὲ τὸ στρατόπεδον ἀφικόμενος τὸ τῶν Ἑλλήνων ἐκεῖ συντυγχάνει βασιλεῖ, καὶ ὁμοῦ δὴ πάλιν συνταξάμενοι ἐπορεύοντο.
- 9 Ἐπεὶ δ' ἦσαν κατὰ τὸ εὐώνυμον τῶν Ἑλλήνων κέρας, ἔδεισαν οἱ Ἕλληνες μὴ προσάγοιεν πρὸς τὸ κέρας καὶ περιπτύξαντες ἀμφοτέρωθεν αὐτοὺς κατακόψειαν· καὶ ἐδόκει αὐτοῖς ἀναπτύσσειν τὸ κέρας καὶ ποιήσασθαι ὅπισθεν τὸν ποταμόν.
- 10 Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐβουλεύοντο, καὶ δὴ βασιλεὺς παραμειψάμενος εἰς τὸ αὐτὸ σχῆμα κατέστησεν ἀντίαν τὴν φάλαγγα ὥσπερ τὸ πρῶτον μαχοῦμενος συνήει. Ὡς δὲ εἶδον οἱ Ἕλληνες ἐγγύς τε ὄντας καὶ παρατεταγμένους, αὐθις παιανίσαντες ἐπήεσαν πολὺ ἔτι προ-
- 11 θυμότερον ἢ τὸ πρόσθεν. Οἱ δ' αὖ βάρβαροι οὐκ ἐδέχοντο, ἀλλ' ἐκ πλείονος ἢ τὸ πρόσθεν ἔφευγον· οἱ δ' ἐπεδίωκον μέχρι κώμης τινός.
- 12 Ἐνταῦθα δ' ἔστησαν οἱ Ἕλληνες· ὑπὲρ γὰρ τῆς κώμης γήλοφος ἦν, ἐφ' οὗ ἀνέστράφησαν οἱ ἀμφὶ βασιλέα, πεζοὶ μὲν οὐκέτι, τῶν δὲ ἵππέων ὁ λόφος ἐνεπλήσθη, ὥστε τὸ ποιούμενον μὴ γινώσκειν.

wie 3, 2, 17. 4, 18; ἔλαττον ἔχειν Thuk. 1, 105, 4. 2, 22, 2. 3, 5, 2. 7, 36, 3. 8, 61, 3. *Μεῖων*, bei Xen. häufig, ist eig. poetisch. — ἀπηλλάγη discessit. Spr. 52, 6, 1. — δὴ wohl für ἤδη hier und 5, 4, 25. vgl. 2, 26.

§ 9. εὐώνυμον, nach der frühern Stellung, jetzt der rechte Flügel. (Ze.) — ἀναπτύσσειν τὸ κέρας den Flügel sich hinter den andern ziehen lassen. Hierauf sollte der eine Flügel rechtsum, der andere linksum mit dem Flusse parallel fortmarschiren, bis beide an einander schlossen; dann alle gegen den Feind Front machen und dadurch den Fluss in den Rücken bringen, ποιήσασθαι ὅπισθεν τὸν ποταμόν. vgl. 6, 3, 5. 18. 25. 5, 2, 11.

§ 10. καὶ δὴ für ἤδη. (Spr. 69, 17, 1.) — παραμειψάμενος, παρελθὼν, nachdem er am linken (jetzt rechten) Flügel der Hellenen vorbei gegangen war. Kyr. 5, 4, 50: παραμειβομένου τὴν πόλιν τοῦ στρατεύματος. — ὥσπερ bezieht sich auf τὸ αὐτό. (Ze. Spr. 69, 64, 1.) Plat. Phaid. 86, a: δυσχυρίζεται τῷ αὐτῷ λόγῳ ὥσπερ σύ. — συνήει, von Kämpfenden auch Thuk. 4, 94, 2 u. öfter; eben so σύνοδος. — ἐγγύς. zu 2, 5, 36. — ὄντας. zu § 4 erg. αὐτοῦς.

§ 11. ἐκ πλείονος bei noch grösserer Entfernung der Hellenen. (We.) gr. Spr. 43, 4, 8. vgl. 3, 3, 9 und zu 3, 3, 15. — τὸ πρόσθεν 1, 8, 19. (Ueber den Artikel Spr. 50, 5, 13.)

§ 12. ἀνέστράφησαν wendeten, setzten sich. (We.) — οὐκέτι nicht auch, nicht ebenfalls. Mem. 3, 4, 10: ταῦτα πάντα ὁμοίως ἀμφοτέρων ἐστίν, ἀλλὰ τὸ μάχεσθαι οὐκέτι. Philippides 15: πύκτῃ γ' ἐπιτιμᾶν οὐδὲν ἔργον μαχομένῳ, αὐτὸν μάχεσθαι δ' οὐκέτ' ἐστὶ ῥάδιον. vgl. Dem. 23, 146, Plat. Prot. 321 u. Reg. z. Thuk. Das ἔτι steht mit Bezug auf ἵππέων, wie oft οἱ ἄλλοι erst durch den folgenden Satz beschränkt wird. (Spr. 50, 4, 10.) — ὥστε — γινώσκειν so dass die Griechen nicht wahrnehmen konnten was (hinter dem Hügel) vorging. (We.) Für ποιούμενον wäre in diesem Sinne üblicher γινόμενον; doch findet sich auch jenes hin und wieder, wie Her. 5, 23, 1, Andok. 1, 86, Thuk. 3, 77, 2. 6, 87, 3. 8, 43, 3. 46, 4. 69, 2. — τὸ βασίλειον σημεῖον, ein goldner Adler auf einem langen Speere, πέλτη, δόρυ μακρόν Kyr. 7, 1, 4. — πέλτης. παλτοῦ Leonclavius. Nach Einigen schwebte der Adler auf einem kleinen Schilde (πέλτη), der auf einem Speer (ξύλον) befestigt war. Nach Andern heisst πέλτη hier Speer. vgl. jedoch Vater zu Eur. Rhes. 397. — ἐπὶ

Καὶ τὸ βασιλείον σημεῖον ὁρᾶν ἔφρασαν, αἰτόν τινα χροσοῦν ἐπὶ πέλτης [ἐπὶ ξύλου] ἀνατεταμένον. Ἐπεὶ δὲ καὶ ἐνταῦθα ἔχώρουν¹³ οἱ Ἕλληνες, λείπονσι δὴ καὶ τὸν λόφον οἱ ἱππεῖς· οὐ μέντοι ἔτι ἀθρόοι, ἀλλ' ἄλλοι ἄλλοθεν ἐψιλοῦτο δ' ὁ λόφος τῶν ἱππέων· τέλος δὲ καὶ πάντες ἀπεχώρησαν. Ὁ οὖν Κλέαρχος οὐκ ἀνεβίβαζεν ἐπὶ¹⁴ τὸν λόφον, ἀλλ' ὑπὸ αὐτὸν στήσας τὸ στρατεύμα πέμπει Λίκιον τὸν Συρακόσιον καὶ ἄλλον ἐπὶ τὸν λόφον καὶ κελεύει κατιδόντας τὰ ὑπὲρ τοῦ λόφου τί ἐστὶν ἀπαγγεῖλαι. Καὶ ὁ Λύκιος ἤλασέ τε καὶ¹⁵ ἰδὼν ἀπαγγέλλει ὅτι φεύγουσιν ἀνὰ κράτος. Σχεδὸν δ' ὅτε ταῦτα ἦν, καὶ ἥλιος ἐδύετο.

Ἐνταῦθα δ' [ἔστησαν οἱ Ἕλληνες καὶ] θέμενοι τὰ ὅπλα ἀνε-¹⁶παύοντο. καὶ ἅμα μὲν ἐθαύμαζον ὅτι οὐδαμοῦ Κῦρος φαίνοιτο οὐδ' ἄλλος ἀπ' αὐτοῦ οὐδεὶς παρείη· οὐ γὰρ ἤδεσαν αὐτὸν τεθνηκότα, ἀλλ' εἵκαζον ἢ διώκοντα οἴχεσθαι ἢ καταληψόμενόν τι προεληλακέναι· καὶ αὐτοὶ ἐβουλεύοντο εἰ αὐτοῦ μείναντες τὰ σκευοφόρα ἐνταῦθα¹⁷ ἄγοιντο ἢ ἀπίοιεν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον· ἔδοξεν οὖν αὐτοὺς ἀπιέναι· καὶ ἀφικνοῦνται ἀμφὶ δορπηστὸν ἐπὶ τὰς σκηνάς. Ταύτης μὲν τῆς¹⁸ ἡμέρας τοῦτο τὸ τέλος ἐγένετο. Καταλαμβάνουσι δὲ τῶν τε ἄλλων

ξύλου verdächtigt Dorville; ἐπὶ ξυστοῦ will Hutchinson. — ἀνατετα- μένος aufgesteckt, nach Andern: mit ausgebreiteten Flügeln.

§ 13. ἐνταῦθα. zu 1, 2, 1. — ἄλλοθεν für ἄλλοσε, da der Schriftsteller seinen Standpunct in Gedanken auf der Seite nimmt nach der sie fliehen. Hell. 7, 1, 15: ἐφύλαττον ἄλλος ἄλλοθεν τοῦ Ὀρείου. — ἐψιλοῦτο nicht: wurde entblösst, sondern: wurde weniger angefüllt. — τέλος endlich. (Spr. 46, 3, 2.) vgl. 2, 3, 26. 5, 5, 3. 9, 5. — καὶ πάντες. zu 1, 8, 2.

§ 14. οὖν. δ' οὖν? (Kr. 26.) — ὑπό. Spr. 68, 41 (45), 1. vg. 4, 7, 8 und 1, 8, 27. — τὰ ist Ac. Spr. 61, 5. (6, 2.) — τί. Der Singular in sofern man fragt was für eine Gesammterscheinung die Einzelheiten (τὰ ὑπὲρ τοῦ λόφου) bilden. vgl. 2, 1, 22. (Spr. 61, 8, 2.) Ar. Ly. 994: τί τὰ πράγματα? ὑμῖν ἐστὶ τὰν Λακεδαιμόνι; Sprachgemäss wäre natürlich auch τίνα. Heind. zu Plat. Phaid. 1.

§ 15. καὶ ἥλιος zu derselben Zeit auch. zu Thuk. 8, 61, 3. — ἥλιος. Der Artikel kann bei den Namen der Gestirne stehen und fehlen. (Spr. 50, 2, 11.)

§ 16. ἔστησαν οἱ Ἕλληνες ist wegen στήσας τὸ στρατεύμα § 14 un- gehörig und wohl aus § 12 entstanden. Passend wäre auch: ἐνθα δ' ἔστη- σαν οἱ Ἕ., καὶ wo aber die H. halt gemacht hatten, da auch. (Kr. 45, der 26 in den Add. p. XVI ἀπέστησαν erg τῆς διώξεως vermuthete, was Matthiae aufgenommen hat.) — ἅμα μὲν. Für ἅμα δέ (vgl. zu 3, 4, 19) tritt durch die Zwischensätze veranlasst eine andere Wendung ein: καὶ αὐτοὶ ἐβουλεύοντο κ. τὰ εἰ. vgl. 5, 2, 21. — τεθνηκότα. Spr. 56, 7, 1. vgl. 2, 2, 16. 5, 3. — τι, etwa einen militairisch wichtigen Punct, wie 2, 4, 4, Thuk. 6, 52, 2.

§ 17. αὐτοὶ sie ihrerseits, im Gegensatze zum Kῦρος. (Spr. 51, 1, 3.) — αὐτοὺς ἀπιέναι selbst fortzugehen, nicht das Gepäck kom- men zu lassen. (Spr. 55, 2, 7 und 51, 6, 3.) Dem. 18, 218: περιειστήκει τοῖς βοηθείας δεήσεσθαι δοκοῦσιν αὐτοὺς βοηθεῖν ἑτέροις. vgl. Thuk. 6, 99, 3. — ἔδοξεν οὖν. ἔδοξε δ' οὖν Matthiae. — δορπηστὸν für δεῖπνον, mehr poetisch. vgl. Ar. We. 103, Ri. 52.

§ 18. μὲν ohne οὖν, wie 5, 9, 13. 7, 6, 6. 6, 2, 7. (Spr. 59, 1, 11.) — καὶ τὰς und auch die. vgl. zu 1, 2, 2. — μεστὰς ohne Artikel für μεστὰς οὖσας. Thuk. 1, 49, 4; ἐνέπερσαν τὰς σκηνὰς ἐρήμους. Die (von Poppo

χρημάτων τὰ πλεῖστα διηροπασμένα καὶ εἴ τι σιτίον ἢ ποτὸν ἦν· καὶ τὰς ἀμάξας μεστὰς ἀλεύρων καὶ οἴνου, ἃς παρεσκευάσατο Κύρος, ἵνα εἴ ποτε σφοδρὰ λάβοι τὸ στρατόπεδον ἔνδεια, διαδοίη τοῖς Ἑλλησιν, ἦσαν δ' αὐταί, ὡς ἐλέγοντο, τετρακόσiai ἀμάξαι, καὶ ταύ-
 19τας τότε οἱ σὺν βασιλεῖ διήροπασαν· ὥστε ἄδειπνοι ἦσαν οἱ πλεῖστοι τῶν Ἑλλήνων· ἦσαν δὲ καὶ ἀνάριστοι· πρὶν γὰρ δὴ καταλῦσαι τὸ στρατεύμα πρὸς ἄριστον, βασιλεὺς ἐφάνη. Ταύτην μὲν οὖν τὴν νύκτα οὕτω διεγένοντο.

ΛΟΓΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

1 ἁ. Ὡς μὲν [οὖν] ἡθροίσθη Κύρῳ τὸ Ἑλληνικόν, ὅτε ἐπὶ τὸν ἀδελφὸν Ἀρταξέρξην ἐστρατεύετο, καὶ ὅσα ἐν τῇ ἀνόδῳ ἐπράχθη καὶ ὡς ἡ μάχη ἐγένετο, καὶ ὡς Κύρος ἐτελεύτησε καὶ ὡς ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἐλθόντες οἱ Ἕλληνες ἐκοιμήθησαν, οἰόμενοι τὰ πάντα νικᾶν καὶ Κύρον ζῆν, ἐν τῷ ἔμπροσθεν λόγῳ δεδήλωται. Ἀμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ συνελθόντες οἱ στρατηγοὶ ἐθαύμαζον ὅτι Κύρος οὔτε ἄλλον πέμποι σηματοῦντα ὅ, τι χρὴ ποιεῖν οὔτε αὐτὸς φαίνοιτο. Ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς συσκευασαμένοις ἃ εἶχον καὶ ἐξοπλισαμένοις προῖέναι εἰς τὸ πρόσθεν, ἕως Κύρῳ συμμίξειαν. Ἦδη δὲ ἐν ὁρμῇ ὄντων ἅμα ἡλίῳ ἀνίσχοντι, ἦλθε Προκλῆς ὁ Τευθρανίας ἄρχων, γεγονῶς ἀπὸ Δημαράτου τοῦ Λάκωνος, καὶ Γλοῦς ὁ Ταμῶ. Οὗτοι

geforderte) Wiederholung des Artikels gäbe den Sinn: von den Wagen die welche angefüllt waren. vgl. zu 1, 4, 7. — ἃς. Vielleicht ἃ. (Kr. 45.) -- λάβοι beträfe. Thuk. 2, 49, 1: τοὺς ἄλλους τῶν ὀφθαλμῶν ἐρυθρήματα καὶ φλόγῳσις ἐλάμβανε. vgl. eb. § 5 und Xen. Hell. 5, 3, 19. — ὡς ἐλέγοντο. zu 1, 4, 5. — καὶ ταύτας auch diese, gleichfalls, den entfernten Begriff wieder aufnehmend. vgl. 3, 2, 5. 35. (vgl. Spr. 51, 5, 1.)

C. 1. § 1. ἐστρατεύετο. zu 1, 1, 11. — ἐλθόντες zurückgekehrt (wie auch venire sich findet). vgl. 5, 1, 4. 7, 15, Thuk. 1, 136, 3 u. zu ἦκειν 2, 1, 9. — τὰ πάντα ist wohl Subjects-Ac.: das ganze Heer, auch die Asiaten des Kyros. vgl. 1, 10, 16. Andere erklären: auf allen Puncten. Etwas verschieden πάντα νικᾶν II. δ, 389. ε, 807 u. Plut. Anton. 22. — νικᾶν gesiegt haben. Spr. 53, 1, 3. vgl. § 4. 8. 9. 11. — λόγῳ Erzählung.

§ 2. ἅμα τῇ. Spr. 48, 11, 5. (14.) — σηματοῦντα. Spr. 56, 9 (12), 1. vgl. 2, 5, 2. — εἰς τὸ πρόσθεν. zu 1, 10, 5. — συμμίξειαν zusammengetroffen sein würden. Der Optativ als Gedanke der Strategen. vgl. 6, 3, 25 u. Spr. 65, 7, 2. (3.) Doch müsste ἕως ἂν συμμίξωσιν stehen, wenn δοκεῖ (als eig. Pr.) oder δόξει vorher ginge. Ueber das Activ eb. 52, 2, 9. (10), den Ao. 53, 6, 4. (5.)

§ 3. ὁρμή Aufbruch, Abmarsch. Mem. 3, 13, 5: κρεῖττον ἐν τῇ ὁρμῇ σπεύδειν ἢ ἐν τῇ ὁδῷ. — ὄντων. zu 1, 2, 17. — ἡλῖος zu 1, 10, 15. — ἀνίσχειν aufgehen. Spr. 52, 2, 3. — ἄρχων Fürst. vgl. 4, 7, 19, von einem Gutsherren (oder Schulzen?) 4, 5, 28, wie von Königen 5, 4, 3. 6, 8. 9, 2. — γεγονῶς entstammt. — τοῦ des bekannten. vgl. Her. 6, 64 ff. zu 1, 1, 2. — Ταμῶ für Ταμών Stephanus. — τέθνηκεν,

ἔλεγον ὅτι Κῦρος μὲν τέθνηκεν, Ἀριαῖος δὲ πεφευγὼς ἐν τῷ στα-
θμῷ εἶη μετὰ τῶν ἄλλων βαρβάρων ὅθεν τῇ προτεραιᾷ ὥρμητο,
καὶ λέγοι ὅτι ταύτην μὲν τὴν ἡμέραν περιμένειεν ἂν αὐτούς, εἰ
μέλλοιεν ἥκειν, τῇ δὲ ἄλλῃ ἀπιέναι φαίη ἐπὶ Ἰωνίας, ὅθενπερ ἦλθε.
Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες [πυνθανό-4
μενοι] βαρέως ἔφερον. Κλέαρχος δὲ τὰδε εἶπεν· Ἀλλ' ὥφελε μὲν
Κῦρος ζῆν· ἐπεὶ δὲ τετελεύτηκεν, ἀπαγγέλλετε Ἀριαίῳ ὅτι ἡμεῖς γε
νικῶμεν βασιλέα καί, ὡς ὁρᾶτε, οὐδεὶς ἡμῖν ἔτι μάχεται, καὶ εἰ μὴ
ὕμεις ἦλθετε, ἐπορευόμεθα ἂν ἐπὶ βασιλέα. Ἐπαγγελλόμεθα δὲ
Ἀριαίῳ, ἐὰν ἐνθάδε ἔλθῃ, εἰς τὸν θρόνον τὸν βασιλείον καθιεῖν
αὐτόν· τῶν γὰρ τὴν μάχην νικῶντων καὶ τὸ ἄρχειν ἐστί. Ταῦτ' εἰ-
πὼν ἀποστέλλει τοὺς ἀγγέλους καὶ σὺν αὐτοῖς Χειρίσοφον τὸν Λά-5
κωνα καὶ Μένωνα τὸν Θετταλόν. καὶ γὰρ αὐτὸς Μένων ἐβούλετο·
ἦν γὰρ φίλος καὶ ξένος Ἀριαίου.

Οἱ μὲν ὄχοντο, Κλέαρχος δὲ περιέμενε. τὸ δὲ στράτευμα ἐπο-6
ρίζετο σῖτον ὅπως ἐδύνατο ἐκ τῶν ὑποζυγίων, κόπτοντες τοὺς βοῦς
καὶ ὄνους· ξύλοις δ' ἐχρῶντο, μικρὸν προϊόντες ἀπὸ τῆς φάλαγγος
οὗ ἡ μάχη ἐγένετο, τοῖς τε οἰστοῖς, πολλοῖς οὖσιν, οὓς ἠνάγκαζον
οἱ Ἕλληνες ἐκβάλλειν τοὺς αὐτομολοῦντας παρὰ βασιλέως, καὶ τοῖς
γέροισι καὶ ταῖς ξυλίταις ἀσπίσι ταῖς Αἰγυπτίαις· πολλὰ δὲ καὶ

neben εἶη und λέγοι, der Indicativ in sofern die feste Thatsache gemeldet wird. vgl. zu 2, 2, 15. — ὅθεν. zu 1, 2, 8. vgl. 1, 8, 1. — τῇ προ-
τεραιᾷ. Spr. 43, 3. (3, 3.) — ὥρμητο für ὥρμωτο Schneider. vgl. 1,
10, 1. — ἡμέραν. Spr. 46, 1. (3.) — τῇ ἄλλῃ am folgenden Tage.
vgl. 3, 4, 1. 5, 9, 15. — ἀπιέναι φαίη für ἀπίοι, wie nach ἦσθετο 1, 2,
21 noch ἦκουε eintritt. vgl. Thuk 2, 5, 3. Anders ist φάναι überflüssig
Plat. Lach. 196, e. — ἐπὶ Ἰωνίας. Spr. 68, 36 (40), 3.

§ 4. πυνθανόμεναι hat, wie ἀκούω (1, 3, 20), Perfectbedeutung. vgl.
2, 2, 3, Thuk. 7, 12, 2. u. Her. 1, 69, 1: πάντα πυνθανόμενος ἔπεμπε ἐς
Σπάρτην ἀγγέλους. Spr. 53, 1, 2. — ἀλλά. zu 1, 7, 6. — ὥφελε ζῆν
utinam viveret. Spr. 54, 3, 3. (4.) — ἡμῖν. Spr. 48, 8. (9.) —
ἦλθετε gekommen wäret. Spr. 54, 10, 2. (4.) vgl. 5, 9, 32. 7, 6, 9.
— ἐπαγγελλόμεθα. Spr. 52, 8, 4, (5.) — ἔλθῃ gekommen sein
wird. Spr. (26, 11, 11 u.) 53, 6, 4. (5.) — τῶν νικῶντων. Spr. 47,
4, 3. (6, 8.) vgl. § 9 u. 3, 2, 39. — τὴν in der eben gelieferten,
so dass τῶν für ἡμῶν τῶν gesetzt ist. — μάχην. Spr. 46, 4. (5, 2.)

§ 5. τοὺς ἀγγέλους. Prokles und Glus § 3. — καὶ γὰρ. zu 1, 1, 6.
— αὐτός. zu 1, 2, 20. — ἐβούλετο erg. ἀποστέλλεσθαι. zu 1, 7, 5.

§ 6. οἱ μὲν ohne καί (5, 6, 14), wie 7, 1, 32. 4, 14. vgl. zu 1, 2,
25. — ὅπως für ὡς, als reines Relativ ist in der Prosa nicht häufig. vgl.
6, 3, 30. (Spr. 69, 46, 2.) — κόπτοντες. Spr. 58, 4, 1. vgl. 6, 3, 11
u. De auth. p. 30 s. — ξύλοις als Brennholz. Spr. 57, 3, 2. vgl. 4, 2, 28.
5, 4, 29. — μικρὸν eine kleine Strecke. Spr. 43, 4. (4, 2.) — οὗ
dahin wo. (Spr. 51, 13, 9.) vgl. 3, 2, 34. 4, 8, 26. — οἰστός, bei den
Attikern zweisylbig. Elmsley zu Eu. Med. 620. — ἠνάγκαζον ge-
zwungen hatten. zu 1, 4, 2. — ἐκβάλλειν, aus den Köchern. —
παρὰ. Unnöthig τοὺς παρὰ. (Spr. 50, 10, 2.) Ueber die Sache vgl. 1,
10, 6. — γέροισι zu 1, 8, 9. — φέρεσθαι um herbei geschafft zu
werden, die man herbei schaffen konnte. 6, 1, 16. Plut. Pyrr.
21: μεταπέμπεσθαι οὐκ ἦσαν ἕτεροι. Spr. 55, 3, 10. (20.) Od. χ, 25: οὐδέ

πέλται καὶ ἄμαξαι ἦσαν φέρεσθαι ἔρημοι οἷς πᾶσι χρώμενοι κρέα
ἔψοντες ἥσθιον ἐκείνην τὴν ἡμέραν.

- 7 Καὶ ἤδη τε ἦν περὶ πλήθουσιν ἀγορὰν καὶ ἔρχονται παρὰ
βασιλέως καὶ Τισσαφέρωνος κήρυκες, οἱ μὲν ἄλλοι βάροβαροι, ἦν δ'
αὐτῶν Φαλῖνος, εἷς Ἕλληνα, ὃς ἐτύγγανε παρὰ Τισσαφέρωνι ὦν καὶ
ἐντίμως ἔχων· καὶ γὰρ προσεποιεῖτο ἐπιστήμων εἶναι τῶν περὶ τὰς
8 τάξεις τε καὶ ὀπλομαχίαν. Οὗτοι δὲ προσελθόντες καὶ καλέσαντες
τοὺς τῶν Ἑλλήνων ἄρχοντας λέγουσιν ὅτι βασιλεὺς κελεύει τοὺς
Ἕλληνας, ἐπεὶ νικῶν τυγχάνει καὶ Κῦρον ἀπέκτονε, παραδόντας τὰ
ὄπλα ἰόντας ἐπὶ τὰς βασιλέως θύρας εὐρίσκεισθαι ἂν τι δύνωνται
9 ἀγαθόν. Ταῦτα μὲν εἶπον οἱ βασιλέως κήρυκες· οἱ δὲ Ἕλληνες
βαρέως μὲν ἤκουσαν, ὅμως δὲ Κλέαρχος τοσοῦτον εἶπεν, ὅτι οὐ τῶν
νικῶντων εἶη τὰ ὄπλα παραδιδόναι· ἀλλ', ἔφη, ὑμεῖς μὲν, ὧ ἄνδρες
στρατηγοί, τούτοις ἀποκρίνασθε ὃ, τι κάλλιστόν τε καὶ ἄριστον
ἔχετε· ἐγὼ δὲ αὐτίκα ἤξω. Ἐκάλεσε γὰρ τις αὐτὸν τῶν ὑπηρετῶν,
ὅπως ἴδοι τὰ ἱερὰ ἐξηρημένα· ἔτυχε γὰρ θνόμενος.
- 10 Ἐνθα δὲ ἀπεκρίνατο Κλεάνωρ μὲν ὁ Ἀρκάς, πρεσβύτατος ὢν,
ὅτι πρόσθεν ἂν ἀποθάνοιεν ἢ τὰ ὄπλα παραδοίησαν. Πρόξενος δὲ
ὁ Θηβαῖος, Ἀλλ' ἐγώ, ἔφη, ὧ Φαλῖνε, θαυμάζω πότερα ὥς κρατῶν
βασιλεὺς αἰτεῖ τὰ ὄπλα ἢ ὥς διὰ φιλίαν καὶ δῶρα. Εἰ μὲν γὰρ

πη ἄσπις ἔην οὐδ' ἄλκιμον ἔγχος ἔλκεσθαι. vgl. 116, γ, 350, II. ζ, 228 f., ι, 688, ν, 312. — ἔρημοι, weil die Wagen geplündert waren. vgl. 1, 10, 2. 18.

§ 7. καὶ ἤδη τε — καί. zu 1, 8, 1. 8. — ἦν. εἶ, würde man zu-
erst erwarten: εἷς δ' ἦν. vgl. 5, 2, 3. zu 1, 9, 6. — ἐντίμως ἔχειν hier:
geehrt sein (Spr. 66, 1, 7) heisst Plat. Rep. 528 in Ehren halten. —
προσεποιεῖτο gab sich dafür aus; über den Inf. zu 1, 3, 14. — τὰ
περὶ τὰς τάξεις für τὰ τακτικά (Spr. 43, 4, 24), wie τὸ περὶ τὰς τάξεις
μάθημα Plat. Lach. 182, b. — τε καὶ τὴν würde man erwarten, doch
ähnlich öfter. (Spr. 58, 3, 1.) Reitk. 6, 3: κατὰ τὸ πρόσωπόν τε καὶ οὐράν.
— ὀπλομαχία die Kunst mit ordentlichen Waffen in vollständiger Rü-
stung (πανοπλία) mit einem Gegner zu kämpfen: eine Uebung die als Vor-
schule des Krieges galt.

§ 8. δέ. δὴ? (Kr. 63.) — κελεύει τοὺς. Spr. 48, 7, 1. (10.) —
νικῶν τυγχάνει. zu 1, 1, 2. — παραδόντας ἰόντας. zu 1, 1, 7. —
εὐρίσκεισθαι zu erlangen suchen, wie 7, 1, 31. vgl. Spr. 52, 10, 1.
— ἀγαθόν gehört zu beiden, eng verschmolzenen Sätzen. vgl. 3, 1, 34.
5, 7, 10.

§ 9. βαρέως mit Unwillen. Ag. 8, 2: τῶν ἐπαινούμενων αὐτοὺς οὐ
βαρέως ἤκουεν. So auch δυσχερῶς u. χαλεπῶς ἀκούειν Dem. 6, 20, Isokr. 11,
3, Plut. Nik. 22. — ὅμως, obschon gleichfalls entrüstet. — τοσοῦτον.
zu 1, 3, 15. — ἔφη fuhr er fort. vgl. 3, 2, 9. 3, 12. 5, 6. 5, 6, 26. —
ἔχετε erg. ἀποκρίνασθαι zu antworten habet, wisset. Spr. 55, 3, 2.
(3 u. 4, 11.) vgl. 2, 2, 11. 3, 2, 12. 4, 3, 10. 7, 7, 15. — ἤξω werde
zurückkommen, wie 2, 1, 15. 2, 1. 3, 6. vgl. zu 2, 1, 1. — ἐξηρη-
μένα ausgeweidet. (Ze.) vgl. Her. 2, 40, 1. 86, 2. — ἔτυχε θνόμε-
νος. zu 1, 10, 3; über das Medium zu 1, 7, 18.

§ 10. ὅτι ἂν. zu 1, 6, 2. — παραδοίησαν. Spr. 36, 7, 1. — θαυ-
μάζω. zu 1, 8, 16. — πότερα — ἢ. vgl. § 21 u. zu 1, 4, 13. Spr. 65,
1. — κρατῶν. Spr. 53, 1, 3. vgl. 3, 2, 26. 28. — διὰ φιλίαν καὶ δῶρα.
Spr. 59, 2 A. (2, 2.) Aehnlich Thuk. 2, 26: ναῦς ἐξέπεμψαν περὶ Λοκρίδα
καὶ Εὐβοίας ἅμα φυλακὴν. — ὥς κρατῶν erg. αἰτεῖ. — ἀλλ' οὐ und nicht
vielmehr, ac non (Matth. zu Cic. Rosc. A. 92), den in der Frage ent-

ὡς κρατῶν, τί δεῖ αὐτὸν αἰτεῖν, ἀλλ' οὐ λαβεῖν ἐλθόντα; εἰ δὲ πείσας βούλεται λαβεῖν, λεγέτω τί ἔσται τοῖς στρατιώταις, εἰς αὐτῷ ταῦτα χαρίσονται. Πρὸς ταῦτα Φαλῖνος εἶπε· Βασιλεὺς νικᾶν ἡγεῖται, ἐπεὶ¹¹ Κύρον ἀπέκτονε. Τίς γὰρ αὐτῷ ἔστιν ὅστις τῆς ἀρχῆς ἀντιποιεῖται; Νομίζει δὲ καὶ ὑμᾶς ἑαυτοῦ εἶναι, ἔχων ἐν μέσῃ τῇ ἑαυτοῦ χώρᾳ καὶ ποταμῶν ἐντὸς ἀδιαβάτων καὶ πληθὸς ἀνθρώπων ἐφ' ὑμᾶς δυνάμενος ἀγαγεῖν ὅσον οὐδ' εἰ παρέχοι ὑμῖν, δύναισθε ἂν ἀποκτεῖναι. Μετὰ τοῦτον Ξενοφῶν Ἀθηναῖος εἶπεν· ὦ Φαλῖνε, νῦν, ὡς σὺ ὁρᾷς,¹² ἡμῖν οὐδὲν ἔστιν ἀγαθὸν ἄλλο εἰ μὴ ὅπλα καὶ ἀρετή. [Καὶ] ὅπλα μὲν οὖν ἔχοντες οἰόμεθα ἂν καὶ τῇ ἀρετῇ χρῆσθαι, παραδόντες δ' ἂν ταῦτα καὶ τῶν σωμάτων στερηθῆναι. Μὴ οὖν οἶον τὰ μόνα ἡμῖν ἀγαθὰ ὄντα ὑμῖν παραδώσειν, ἀλλὰ σὺν τούτοις καὶ περὶ τῶν ὑμετέρων ἀγαθῶν μαχοῦμεθα. Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Φαλῖνος ἐγέ-¹³ λασε καὶ εἶπεν· Ἀλλὰ φιλοσόφῳ μὲν ἔοικας, ὦ νεανίσκε, καὶ λέγεις οὐκ ἀχάριστα ἴσθι μέντοι ἀνόητος ὢν, εἰ οἶε ἂν τὴν ὑμετέραν ἀρετὴν περιγενέσθαι τῆς βασιλέως δυνάμεως. Ἄλλους δέ τινας¹⁴ ἔφασαν λέγειν ὑπομαλακιζομένους ὡς καὶ Κύρῳ πιστοὶ ἐγένοντο καὶ βασιλεῖ γ' ἂν πολλοῦ ἄξιοι γένοιτο, εἰ βούλοιτο φίλος γενέσθαι καὶ εἴτε τι ἄλλο βούλεται χρῆσθαι, εἴτ' ἐπ' Αἴγυπτον στρατεύειν, συγκαταστρέψαιτ' ἂν αὐτῷ.

Ἐν τούτῳ καὶ Κλέαρχος ἤκε καὶ ἠρώτησεν εἰ ἤδη ἀποκεκριμένοι¹⁵

haltenen Gedanken ablehnend. Hell. 7, 4, 25: τί δεῖ ἡμᾶς μάχεσθαι, ἀλλ' οὐ σπείσασθαι; Dem. 14, 11: τί τοὺς ὁμολογούντας ἐχθροὺς ἔχοντες ἐτέρους ζητοῦμεν, ἀλλ' οὐ παρασκευαζόμεθα πρὸς τούτους; Umgekehrt kann man sagen: οὐκ ἐχρῆν λαμβάνειν, ἀλλὰ μὴ ζητεῖν; vgl. Ar. Ri. 12. (Spr. 69, 4, 2.) — τί ἔσται τοῖς. zu 1, 7, 8.

§ 11. πρὸς ταῦτα. zu 1, 6, 9. — αὐτῷ gehört zu ἀντιποιεῖσθαι streitig machen. (We.) vgl. 2, 3, 23. (5, 2, 11.) Hell. 4, 8, 14: τῶν πόλεων βασιλεῖ οὐκ ἀντιποιεῖσθαι. — τῆς ἀρχῆς. Spr. 47, 13. (14.) — ἑαυτοῦ sein Eigenthum. vgl. 2, 5, 38. 3, 2, 26. 4, 3, 4. Spr. 47, 5, 2. (6, 4.) — μέσῃ τῇ. zu 1, 2, 7. — τῇ ἑαυτοῦ. zu αὐτοῦ 1, 9, 23. — οὐδ' εἰ zu 1, 6, 8. — παρέχοι erg. ἀποκτεῖναι. vgl. 2, 3, 22. Spr. 55, 4, 4. (11.)

§ 12. Ξενοφῶν. Θεόπομπος mehrere Hsn. Doch vgl. De Xen. vita p. 12 ss. (Stud. 2 p. 268 ss.) — σὺ. Das persönliche Pronomen hat zuweilen geringe (nicht antithetische) Betonung. So § 16 in σὺ ὁρᾷς. vgl. 2, 2, 3. 3, 1, 25. 5, 5, 8. (Spr. 51, 1, 2.) — εἰ μὴ. zu 1, 4, 18. — Καὶ verdächtigt Kr. (63.) — ἂν gehört, wie auch das folgende, zum Infinitiv. Spr. 69, 6, 9. (69, 7, 5.) — παραδώσειν erg. ἡμᾶς. Spr. 60, 6. (7.) vgl. 2, 3, 26. 3, 1, 45. 7, 2, 25. 6, 16.

§ 13. φιλοσόφῳ, der die Wirklichkeit nicht kennt. — ἀχάριστα Unergötzliches, ironisch; so ῥδὺς εἰ Plat. Rep. 527, Euthyd. 300. Wohl richtig will Dobree 1 p. 133 ἀχάριτα. — μέντοι jedoch. Spr. 69, 32. (35, 3.) vgl. 2, 1, 19. 2, 16, 3, 10. — ὦν dass du bist. (Ze.) Spr. 56, 7, 4. (5.) — δυνάμεως. zu 1, 1, 10.

§ 14. ἔφασαν. zu 1, 9, 23. — ὑπομαλακιζομένους etwas furchtsam nachgiebig. (We.) Das Wort scheint sonst nicht vorzukommen. — γέ nach καὶ oder ἥ hebt den (immer) eingeschobenen Begriff zum nachdrucksvollen Gegensatz hervor. Spr. 69, 15, 3. Plat. Krit. 47, b: ταύτην αὐτῷ πρακτέον καὶ ἐδεστέον γε καὶ ποτέον. — πολλοῦ. zu 1, 3, 12. — τι χρῆσθαι. zu 1, 3, 18. Der Nachsatz fehlt wie nach εἰ μὲν 7, 7, 15, etwa: so möge, könne er es. (Spr. 54, 12, 12.) — συγκαταστρέψαιτ' ἂν erg. αὐτήν. zu 1, 3, 4.

§ 15. λέγει. zu 1, 8, 9. vgl. 7, 3, 47. Hell. 7, 1, 15: οἱ Θηβαῖοι ἐφύ-

- εἶεν. Φαλῖνος δὲ ὑπολαβὼν εἶπεν· Οὗτοι μὲν, ὧ Κλέαρχε, ἄλλος
 16 ἄλλα λέγει· σὺ δ' ἡμῖν εἶπε τί λέγεις. Ὁ δ' εἶπεν· Ἐγὼ σε, ὧ
 Φαλῖνε, ἄσμενος ἑώρακα, οἶμαι δὲ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες οὗτοι· σύ τε
 γὰρ Ἑλλήν ἐῖ καὶ ἡμεῖς, τοσοῦτοι ὄντες ὅσους σὺ ὁρᾷς. Ἐν τοιούτοις
 δὲ ὄντες πράγμασι συμβουλευόμεθά σοι τί χρὴ ποιεῖν περὶ ὧν λέγεις.
 17 Σὺ οὖν πρὸς Θεῶν συμβούλευσον ἡμῖν ὅ, τι σοι δοκεῖ κάλλιστον
 καὶ ἄριστον εἶναι καὶ ὅ σοι τιμὴν οἴσει εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον ἀνα-
 λεγόμενον, ὅτι Φαλῖνός ποτε πεμφθεὶς παρὰ βασιλέως κελύσων τοὺς
 Ἑλλήνας τὰ ὅπλα παραδοῦναι συμβουλευομένοις συνεβούλευσεν αὐτοῖς
 τάδε. Οἶσθα δὲ ὅτι ἀνάγκη λέγεσθαι ἐν τῇ Ἑλλάδι ἂν ἂν συμ-
 18 βουλευέσης. Ὁ δὲ Κλέαρχος ταῦτα ὑπήγετα, βουλόμενος καὶ αὐτὸν
 τὸν παρὰ βασιλέως πρεσβεύοντα συμβουλευῆσαι μὴ παραδοῦναι τὰ
 19 ὅπλα, ὅπως εὐέλπιδες μᾶλλον εἶεν οἱ Ἕλληνες. Φαλῖνος δὲ ὑπο-
 στρέψας παρὰ τὴν δόξαν αὐτοῦ εἶπεν ὧδε· Ἐγώ, εἰ μὲν τῶν μυρίων
 ἐλπίδων μία τις ὑμῖν ἐστι σωθῆναι πολεμοῦντας βασιλεῖ, συμβου-
 λεύω μὴ παραδιδόναι τὰ ὅπλα· εἰ μὲντοι μηδεμία σωτηρίας ἐστὶν
 ἐλπίς ἄκοντος βασιλέως, συμβουλεύω σώζεσθαι ὑμῖν ὅπῃ δυνατόν.
 20 Κλέαρχος δὲ πρὸς ταῦτα εἶπεν· Ἀλλὰ ταῦτα μὲν δὴ σὺ λέγεις·
 παρ' ἡμῶν δὲ ἀπάγγελλε τάδε, ὅτι ἡμεῖς οἴομεθα, εἰ μὲν δέοι, βα-
 σιλεῖ φίλους εἶναι, πλείονος ἂν ἄξιοι εἶναι φίλοι ἔχοντες τὰ ὅπλα

λαττον ἄλλος ἄλλοθεν. vgl. Pflugk zu Eu. Herk. 73. — τί λέγεις was meinst du? Spr. 40 unter εἶπεῖν und λέγειν. Aehnlich Plat. Ges. 819: λέγ' ὅ, τι καὶ φῆς. So. OT. 655: φράζε δὴ τί φῆς.

§ 16. οἶμαι steht ausser der Construction, wie 5, 8, 22. 7, 6, 16 u. Kyr. 6, 1, 40; eben so εὖ ἴσθι, δοκεῖ u. ä. Verba öfter; doch konnte auch der Ac. folgen, wie Kyr. 7, 1, 18. Plat. Lach. 180, a. u. Prot. 314, b: Πρωταγόρας αὐτόθι ἐστίν, οἶμαι δὲ καὶ Πρόδικον. (Spr. 55, 4, 8 u. 62, 4, 1.) — ἡμεῖς erg. Ἕλληνες ἐσμεν. (Ze.) Spr. 63, 5. vgl. 2, 2, 1. 14. 21. 4, 3, 20. — πράγματα oft von schwierigen Verhältnissen, wie 7, 6, 24. vgl. 5, 5, 8. — συμβουλευόμεθα. zu 1, 1, 10. u. Spr. 52, 8, 6. (8, sonst 7.) — ὧν. zu 1, 9, 28.

§ 17. ὅ οἴσει. zu 1, 3, 17. — ἀναλεγόμενον überliefert, wie das Wort sich sonst wenigstens bei Attikern wohl nicht findet; daher wollte Morus πάντα für ἀνα —, Jacobs αἰ, Weiske ἄν, Voigtländer ἀναγγελλόμενον. vgl. Ages. 6, 7 u. Thuk. 4, 122, 1, welche Stellen doch etwas verschieden sind. — τάδε weist auf die Antwort als eine bevorstehende hin. Spr. 51, 7. vgl. A. 4. (2.)

§ 18. ταῦτα. ταύτη? Kr. (26.) — ὑπάγεσθαι unvermerkt, listig leiten für sich, zu seinem Vorthelle. Spr. 52, 10, 1; über ὑπ- eb. 68, 42 (46), 18. Her. 9, 94: ταύτη ὑπάγοντες εἰρώτεον. Eur. Andr. 906: εὖ μ' ὑπηγάγου. Der Accusativ ταῦτα steht in sofern ὑπάγεσθαι den Begriff täuschender Rede enthält. vgl. 7, 3, 18 u. zu Thuk. 4, 12, 1. Spr. 46, 3, 2. (5, 9.) — ὑποστρέφειν listig ausweichen. — παρὰ wider. Spr. 68, 36, 7.

§ 19. τῶν. zu 1, 7, 10 oder: der unzähligen die es giebt. Ar. The. 927: οὐ προλείπουσ' αἱ μυρίαί με μηχαναί. — σωθῆναι. Der Infinitiv nach ἐλπίς regelmässig ohne τοῦ, wie nach ὥρα 1, 3, 11. Spr. 50, 5, 5. (6, 4.) — πολεμοῦντας zu 1, 2, 1. — μηδεμία für μηδεμιάς Muret. — ἄκοντος. zu 1, 3, 17. — σώζεσθαι. Spr. 52, 6, 1 und zu 1, 6, 9.

§ 20. ταῦτα, wie gew., auf das Vorhergehende bezogen, τάδε auf das Folgende. Spr. 51, 7, 2. vgl. § 21 u. 1, 9, 21. So. OK. 787:

ἢ παραδόντες ἄλλω· εἰ δὲ δέοι πολεμεῖν, ἄμεινον ἂν πολεμεῖν ἔχοντες τὰ ὅπλα ἢ ἄλλω παραδόντες. Ὁ δὲ Φαλῖνος εἶπε· Ταῦτα μὲν δὴ²¹ ἀπαγγελοῦμεν· ἀλλὰ καὶ τάδε ὑμῖν ἐκέλευσεν εἰπεῖν βασιλεύς, ὅτι μένουσι μὲν ὑμῖν αὐτοῦ σπονδαὶ εἴησαν, προῖοῦσι δὲ καὶ ἀπιοῦσι πόλεμος. Εἶπατε οὖν καὶ περὶ τούτου πότερα μενεῖτε καὶ σπονδαὶ εἰσιν ἢ ὥς πολέμου ὄντος παρ' ὑμῶν ἀπαγγελῶ. Κλέαρχος δ' ἔλεξεν· Ἀπάγγελλε τοίνυν καὶ περὶ τούτων ὅτι καὶ ἡμῖν ταῦτά δοκεῖ ἄπερ²² καὶ βασιλεῖ. Τί οὖν ταῦτά ἐστιν; ἔφη ὁ Φαλῖνος. Ἀπεκρίνατο ὁ Κλέαρχος· Ἦν μὲν μένωμεν, σπονδαί, ἀπιοῦσι δὲ καὶ προῖοῦσι πόλεμος. Ὁ δὲ πάλιν ἠρώτησε· Σπονδὰς ἢ πόλεμον ἀπαγγελῶ; Κλέαρ-²³χος δὲ ταῦτά πάλιν ἀπεκρίνατο. Σπονδαὶ μὲν μένουσιν, ἀπιοῦσι δὲ ἢ προῖοῦσι πόλεμος. Ὅ, τι δὲ ποιήσοι οὐ διεσήμηνε.

β'. Φαλῖνος μὲν δὴ ὥχετο καὶ οἱ σὺν αὐτῷ. Οἱ δὲ παρὰ¹ Ἀρδιαίου ἦκον, Προκλῆς καὶ Χειρίσοφος· Μένων δὲ αὐτοῦ ἔμεινε παρὰ Ἀρδιαίῳ· οὗτοι δὲ ἔλεγον ὅτι πολλοὺς φαίη Ἀρδιαῖος εἶναι Πέρσας ἑαυτοῦ βελτίους, οὓς οὐκ ἂν ἀνασχέσθαι αὐτοῦ βασιλεύοντος· ἀλλ' εἰ βούλεσθε συναπιέναι, ἦκειν ἤδη κελεύει τῆς νυκτός· εἰ δὲ μή, αὐτὸς πρῶτ' ἀπιέναι φησὶν. Ὁ δὲ Κλέαρχος εἶπεν. Ἀλλ' οὕτω² χρηρὴ ποιεῖν· ἔαν μὲν ἦκωμεν, ὥσπερ λέγετε· εἰ δὲ μή, πράττετε ὅποιον ἂν τι ὑμῖν οἴησθε μάλιστα συμφέρειν. Ὅ, τι δὲ ποιήσοι οὐδὲ τούτοις εἶπε. Μετὰ δὲ ταῦτα ἤδη ἡλίου δύνοντος συγκαλέσας τοὺς³ στρατηγούς καὶ λοχαγούς ἔλεξε τοιάδε. Ἐμοί, ὦ ἄνδρες, θυομένῳ

οὐκ ἔστι σοι ταῦτ', ἀλλὰ σοι τὰδ' ἔστιν. — φίλους erg. ἡμᾶς. vgl. zu 2, 1, 12. 2. 1. — φίλοι. Spr. 55, 2, 2. (4.) — ἄμεινον erg. οἰόμεθα. — ἔχοντες. Spr. 55, 2, 2. (4.)

§ 21. εἶπατε. Spr. 40 unter εἰπεῖν. — ὥς πολέμου ὄντος als ob Krieg sei. vgl. zu 1, 3, 6. — ἀπαγγελῶ soll ich Botschaft bringen? zu 1, 7, 2 und Spr. 53, 7, 3 vgl. 2, 1, 23. 3, 4, 40.

§ 22. ἄπερ καὶ. zu 1, 3, 6. Plat. Phaid. 64, c: καὶ σοὶ συνδοκεῖ ἄπερ καὶ ἔμοι. — τί ταῦτα. zu 1, 10, 14. — ἀπεκρίνατο, asyndetisch, wie Dion. Arch. 4, 23 u. Kr. Stud. 2 S. 113. (Spr. 59, 1, 11.) — σπονδαί erg. εἰσίν.

C. 2. § 1. οἱ παρὰ Ἀρδιαίου. zu 1, 1, 5; über die Sache 2, 1, 3. 5. — Προκλῆς appositiv. (Spr. 50, 1, 11.) — αὐτοῦ dort hat oft nach sich eine nähere Bestimmung durch eine Präposition mit ihrem Casus, wie 4, 3, 6; αὐτοῦ ἐπὶ 4, 3, 28. 6, 2, 1, αὐτοῦ ἐν 4, 2, 22, Dem. 56, 25: τὸν σῆτον αὐτοῦ ἐν τῇ Ρόδῳ κατελίπετε. — βελτίους, dem Stande nach. vgl. zu ἄριστοι 1, 5, 7. — οὓς οὐκ ἂν ἀνασχέσθαι quos non laturos esse. (Spr. 55, 4, 9 u.) Zumpt lat. Spr. 603. — αὐτοῦ βασιλεύοντος. (Spr. 56, 6, 2.) — ἤδη. zu 1, 3, 11. -- κελεύει, ὑμᾶς. zu 2, 1, 20. — εἰ δὲ μή. (Spr. 65, 5, 12.) — αὐτός se, zu ἀπιέναι gehörig. Spr. 55, 2, 1. vgl. 4, 1, 24. — πρῶτ', attisch angeblich πρῶ (πρῶ, πρῶ). Buttm. zu Plat. Krit. 1. — ἀπιέναι. zu 1, 3, 1.

§ 2. οὕτω geht hier wie 4, 6, 10. 5, 6, 32, auf das Folgende (Spr. 51, 7, 3.) — ποιεῖν, ὑμᾶς. vgl. § 3. Ueber das Asyndeton Kr. De auth. p. 52. — ἦκωμεν. zu 1, 2, 6. Erg. χρηρὴ ποιεῖν. — πράττετε, was fehlen konnte, bildet einen Uebergang zum (selbständigen) Imperativ. vgl. § 4. — ὅποιον τι was für eine Sache ungefähr, etwa. Spr. 51, 14. (16, 3.) vgl. 3, 1, 13. 5, 5, 15, τοιοῦτός τις 5, 8, 7, ποῖός τις 7, 6, 24, πόση τις 2, 4, 21.

§ 3. δύνοντος auch § 13 u. Xen. Hell. 1, 6, 21, während die Attiker

ἵέναι ἐπὶ βασιλέα οὐκ ἐγίγνετο τὰ ἱερά. Καὶ εἰκότως ἄρα οὐκ ἐγίγνετο· ὡς γὰρ ἐγὼ νῦν πυνθάνομαι, ἐν μέσῳ ἡμῶν καὶ βασιλέως ὁ Τίγρης ποταμός ἐστι ναυσίπορος, ὃν οὐκ ἂν δυναίμεθα ἄνευ πλοίων διαβῆναι· πλοῖα δὲ ἡμεῖς οὐκ ἔχομεν. Οὐ μὲν δὴ αὐτοῦ γε μένειν οἷόν τε· τὰ γὰρ ἐπιτήδεια οὐκ ἔστιν ἔχειν· ἵέναι δὲ παρὰ τοὺς Κύρου φίλους πάννυ καλὰ ἡμῖν τὰ ἱερά ἦν. Ὡς οὖν χορὴ ποιεῖν ἀπιόντας δειπνεῖν ὅ, τι τις ἔχει· ἐπειδὴν δὲ σημήνην τῷ κέρατι ὡς ἀναπαύεσθαι, συσκευάζεσθε· ἐπειδὴν δὲ τὸ δεύτερον, ἀνατίθεσθε ἐπὶ τὰ ὑποζύγια· ἐπὶ δὲ τῷ τρίτῳ ἐπεσθε τῷ ἡγουμένῳ, τὰ μὲν ὑποζύγια ἔχοντες πρὸς τοῦ ποταμοῦ, τὰ δὲ ὅπλα ἔξω. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ λοχαγοὶ ἀπῆλθον καὶ ἐποιοῦν οὕτω. Καὶ τὸ λοιπὸν ὁ μὲν ἤρχεν, οἱ δὲ ἐπείθοντο, οὐχ ἐλόμενοι, ἀλλὰ ὁρῶντες ὅτι μόνος ἐφρόνει οἷα δεῖ τὸν ἄρχοντα, οἱ δ' ἄλλοι ἄπειροι ἦσαν.

6 [Ἀριθμὸς δὲ τῆς ὁδοῦ ἦν ἦλθον ἐξ Ἐφέσου τῆς Ἰωνίας μέχρι τῆς μάχης σταθμοὶ τρεῖς καὶ ἐνενήκοντα, παρασάγγαι πέντε καὶ τριακόντα καὶ πεντακόσιοι, στάδιοι πεντήκοντα καὶ ἑξακισχίλιοι καὶ μύριοι· ἀπὸ δὲ τῆς μάχης ἐλέγοντο εἶναι εἰς Βαβυλῶνα στάδιοι ἑξήκοντα καὶ τριακόσιοι.]

sonst δύεσθαι so gebrauchen. (Cobet N. I. p. 790.) — ἵέναι um zu gehen verbinde man mit ἐγίγνετο τὰ ἱερά. (Schäfer.) Spr. 55, 3, 10. (20.) vgl. 6, 4, 36. 7, 2, 17. Kyr. 2, 4, 48: γίγνεται τῷ Κύρῳ τὰ ἱερά ἐπὶ τὸν Ἀρμένιον ἵέναι, wo καλὰ zu streichen ist, weil Xen. es in dieser Formel zu γίγνεσθαι nie (wohl aber regelmässig zu εἶναι) hinzufügt. vgl. 6, 2, 9. 13, 16. 3, 2. (Kr. 26 zu 6, 2, 9.) — ἄρα sichtlich, videlicet. Spr. 69, 7. (8.) vgl. 6, 2, 18 und Plat. Rep. 607: ταῦτα ἀπολελογήσθω ἡμῖν περὶ ποιήσεως, ὅτι εἰκότως ἄρα τότε αὐτὴν ἐκ τῆς πόλεως ἀπεστελλόμεν. — ἐν μέσῳ ἡμῶν zwischen uns. (Spr. 47, 26, 5.) vgl. 2, 4, 17. 21. 5, 2, 27. — ἔστιν. zu 1, 4, 4.

§ 4. δειπνεῖν. Epexegetem zu ὧδε ποιεῖν. Spr. 57, 10, 5. (8.) — τις Jeder. Spr. 51, 14, 2. (16, 10.) — σημήνην. zu 1, 2, 17. — ὡς, weil das Signal hier nur scheinbare Bedeutung hatte, die Feinde täuschen sollte; sonst stände der blosse Infinitiv. And. 1, 45: ἐκέλευσαν τοὺς ἰππεῖς σημεῖναι τῇ σάλπιγγι ἥκειν εἰς τὸ Ἀνάκειον. vgl. 5, 10, 15 u. Kr. 24. Her. 5, 35, 1. — ἀνατίθεσθε. zu 1, 4, 7. — ἐπὶ τῷ auf das, nach dem. Spr. 68, 37 (41), 3. — τῷ τρίτῳ dem dritten Signal, wie τὸ δεύτερον, substantivirtes Neutrum. — τὸ ἡγούμενον der voran gehende Heertheil, die Spitze, wie 2, 4, 26, synonym mit οἱ ἡγούμενοι 6, 3, 12. Spr. 43, 4, 6. (17.) — πρὸς nach — zu. Spr. 68, 33 (37), 1. vgl. 4, 3, 26. — τὰ ὅπλα die Hopliten. (Ze.) vgl. 3, 2, 36. 3, 7. 4, 26. vgl. ἀσπίς 1, 7, 10. — ἔξω, an der vom Flusse nicht gedeckten Seite.

§ 5. τὸ λοιπὸν fernerhin. (Spr. 46, 3, 2.) vgl. 5, 3, 9. — ἤρχε vom Oberbefehl, wie 5, 9, 19. 24. 30. — οὐχ ἐλόμενοι ohne ihn zum Oberfeldherrn gewählt zu haben. (Ze.) — ὅτι, wie 5, 9, 27. Spr. 56, 7, 6. (12.) — ἐφρόνει. zu ἦν 1, 2, 21. — οἷα erg. φρονεῖν. Spr. 55, 4, 4. (11.) vgl. 3, 1, 39. 40. 7, 1, 2.

§ 6. Dieser § ist hier ganz ungehörig und, wie mehrere ähnliche Stellen, wahrscheinlich (aus einem andern Werke) eingefälscht. (Kr. 45) u. schon Textausg. zu 7, 8, 26.) — ἀριθμὸς Zahlbetrag. vgl. 7, 8, 26, ἀριθμὸς χρόνου Aisch. 1, 49. — τῆς Ἰωνίας in I. (Spr. 47, 5, 5.) Eben so im Lateinischen, wie Caes. b. g. 6, 44. Nach dem Ortsnamen steht der Ge. wenn der Ortsname als Hauptbegriff hervortreten soll, wie auch 6, 4, 38. 7, 1, 1. 8, 8. — μάχη Schlachtfeld. (Ze.) vgl. 5, 5, 4,

Ἐντεῦθεν δὴ, ἐπεὶ σκότος ἐγένετο, Μιλτοκύθης μὲν ὁ Θραῦξ⁷
 ἔχων τοὺς τε ἱππέας τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ εἰς τετταράκοντα καὶ τῶν
 πεζῶν Θρακῶν ὡς τριακοσίους ἡτομόλησε πρὸς βασιλέα. Κλέαρχος⁸
 δὲ τοῖς ἄλλοις ἡγεῖτο κατὰ τὰ παρηγγελμένα, οἱ δ' εἶποντο· καὶ
 ἀφικνοῦνται εἰς τὸν πρῶτον σταθμὸν παρὰ Ἀριαῖον καὶ τὴν ἐκείνου
 στρατιὰν ἀμφὶ μέσας νύκτας· καὶ ἐν τάξει θέμενοι τὰ ὅπλα συνῆλθον
 οἱ στρατηγοὶ καὶ [οἱ] λοχαγοὶ τῶν Ἑλλήνων παρὰ Ἀριαῖον καὶ
 ὤμωσαν οἱ τε Ἕλληνες καὶ ὁ Ἀριαῖος καὶ τῶν σὺν αὐτῷ οἱ κρά-
 τιστοὶ μήτε προδώσειν ἀλλήλους σύμμαχοί τε ἔσεσθαι· οἱ δὲ βάρ-
 βαροι προσώμωσαν καὶ ἡγήσεσθαι ἀδόλως. Ταῦτα δ' ὤμωσαν σφά-⁹
 ξαντες κάπρον καὶ ταῦρον καὶ λύκον καὶ κριὸν εἰς ἀσπίδα, βά-
 πτοντες οἱ μὲν Ἕλληνες ξίφος, οἱ δὲ βάρβαροι λόγχην. Ἐπεὶ δὲ τὰ¹⁰
 πιστὰ ἐγένετο, εἶπεν ὁ Κλέαρχος· Ἄγε δὴ, ὦ Ἀριαῖε, ἐπείπερ ὁ
 αὐτὸς ἡμῖν στόλος ἐστὶ καὶ ἡμῖν, εἰπέ, τίνα γνώμην ἔχεις περὶ τῆς
 πορείας, πότερον ἄπιμεν ἢνπερ ἤλθομεν ἢ ἄλλην τινὰ ἐννενοηκέναι
 δοκεῖς ὁδὸν κρείττω; Ὁ δ' εἶπεν· Ἦν μὲν ἤλθομεν ἀπιόντες πάντες¹¹
 ἂν ὑπὸ λιμοῦ ἀπολοίμεθα· ὑπάρχει γὰρ νῦν ἡμῖν οὐδὲν τῶν ἐπιτη-
 δείων. Ἐπτά καὶ δέκα γὰρ σταθμῶν τῶν ἐγγυτάτω οὐδὲ δεῦρο
 ἰόντες ἐκ τῆς χώρας οὐδὲν εἴχομεν λαμβάνειν. ἐνθα δέ τι ἦν, ἡμεῖς

Her. 9, 101, 1 u. Arr. An. 1, 3, 1; ähnlich ἀγών Thuk. 5, 50, 3. — ἐλέ-
 γοντο. zu 1, 2, 8.

§ 7. μεθ' ἑ. zu 1, 3, 9. — εἰς τ. zu 1, 1, 10. — ὡς. zu 1, 2, 3.

§ 8. τοῖς ἄλλοις. gr. Spr. 47, 29, 2. vgl. 5, 2, 6. 7, 1, 33. 40. —
 κατὰ τὰ παρηγγελμένα gemäss den nach § 4 ertheilten Befehlen.
 (Ze.) — ἐκεῖνος bezieht sich zuweilen auf einen nahe stehenden Begriff.
 vgl. 1, 8, 26. 27. (Spr. 51, 7, 10.) vgl. 1, 8, 26. u. zu 1, 2, 15. — μέσας
 νύκτας. zu 1, 7, 1. — ἐν τάξει in Reihe und Glied, wie 7, 1, 22;
 εἰς τάξιν 2, 2, 21. 5, 4, 11. — θέμενοι erg. οἱ Ἕλληνες. vgl. zu 1, 8, 27
 (und Spr. 56, 9, 2). — θέμενοι τὰ ὅπλα. zu 1, 5, 14. — καὶ (οἱ).
 (Spr. 58, 3, 1.) Wenn der Artikel auch beim zweiten Worte steht, so
 wird jeder Begriff als für sich bestehend betrachtet; wenn nur beim ersten,
 so verschmelzen beide zu einer Gesamtvorstellung. Hier scheint das
 Letztere passender. — οἱ τε Ἕλληνες καὶ ὁ Ἀ. Fast regelmässige Unregel-
 mässigkeit für οἱ τε Ἕλληνες καὶ ὁ Ἀ. oder οἱ Ἕλληνες τε καὶ Ἀ. (Spr. 69,
 59, 2.) vgl. 2, 3, 3. 4, 19, Thuk. 1, 7, 2: αἱ παλαιαὶ πόλεις ἀπὸ θαλάσσης
 μᾶλλον ὠκίσθησαν, αἱ τε ἐν ταῖς νήσοις καὶ ἡπείροις. vgl. Reg. z. Thuk. u.
 τέ. — κράτιστοι. zu 1, 5, 8. — μήτε — τε nicht nur nicht —
 sondern auch. Spr. 69, 48. (53.) vgl. 3, 1, 30. 2, 23 und 2, 5, 4. —
 προσώμωσαν. Spr. 68, 42 (46), 16

§ 9. εἰς ἀσπίδα in den Schild nämlich lief das Blut. Aisch. Sie.
 43: ταυροσφαγοῦντες εἰς μελάνδετον σάκος. (Ze.) Plut. Arist. 21: τὸν ταῦρον
 εἰς τὴν πυρὰν σφάζας. vgl. 4, 3, 18. — (βάπτοντες. Spr. 56, 15, 5.)

§ 10. πιστά. zu 1, 6, 7. — ἄγε δὴ wohlan denn, age vero.
 vgl. 5, 4, 9 (und Spr. 54, 2, 1); wie ἔθι δὴ 7, 7, 27. — τίνα. Spr. 51,
 15 (17), 2. — ἢνπερ erg. ὁδόν, das oft ausgelassen wird: beim Artikel
 (6, 3, 10), bei Adjectiven (4, 2, 9. 6, 1, 16) und Pronominaladjectiven
 (2, 2, 11). Spr. 43, 3. (3, 3.) Ueber die Fügung zu 3, 1, 6.

§ 11. ὑπό. zu 1, 5, 5. — σταθμῶν umfasst zugleich die Zeit (vgl.
 4, 6, 2) und daher der Ge. vgl. zu 1, 7, 18. — τῶν ἐγγυτάτω. Spr. 50,
 7, 3. (8, 8.) — δέ τι für δ' εἴ τι Schneider. (vgl. Spr. 25, 10, 10.) —
 ἐπινοοῦμεν, ich und die Meinigen. — ἐπιτηδείων. Spr. 47, 15. (16.)

διαπορευόμενοι κατεδαπανήσαμεν. Νῦν δ' ἐπινοοῦμεν πορεύεσθαι
 12 μακροτέραν μὲν, τῶν δ' ἐπιτηδείων οὐκ ἀπορήσομεν. Πορευτέον
 δ' ἡμῖν τοὺς πρώτους σταθμούς ὡς ἂν δυνώμεθα μακροτάτους, ἵνα
 ὡς πλεῖστον ἀποσπασθῶμεν τοῦ βασιλικοῦ στρατεύματος· ἦν γὰρ
 ἅπαξ δύο ἢ τριῶν ἡμερῶν ὁδὸν ἀπόσχωμεν, οὐκέτι μὴ δύνηται
 βασιλεὺς ἡμᾶς καταλαβεῖν. Ὀλίγω μὲν γὰρ στρατεύματι οὐ τολ-
 μήσει ἐφάπτεσθαι· πολὺν δ' ἔχων στόλον οὐ δυνήσεται ταχὺ πορεύε-
 σθαι. ἴσως δὲ καὶ τῶν ἐπιτηδείων σπανιεῖ. Ταύτην, ἔφη, γνώμην
 ἔχω ἔγωγε.

13 Ἦν δὲ αὕτη ἡ στρατηγία οὐδὲν ἄλλο δυναμένη ἢ ἀποδραῖναι
 ἢ ἀποφυγεῖν· ἡ δὲ τύχη ἐστρατήγησε κάλλιον. Ἐπεὶ γὰρ ἡμέρα
 ἐγένετο, ἐπορεύοντο ἐν δεξιᾷ ἔχοντες τὸν ἥλιον, λογιζόμενοι ἥξειν
 14 ἅμα ἡλίῳ δύνοντι εἰς κώμας τῆς Βαβυλωνίας χώρας. Καὶ τοῦτο
 μὲν οὐκ ἐψεύσθησαν· ἔτι δὲ ἀμφὶ δείλῃν ἔδοξαν πολεμίους ὄραν
 ἱππέας· καὶ τῶν τε Ἑλλήνων οἳ μὴ ἔτυχον ἐν ταῖς τάξεσιν ὄντες εἰς
 τὰς τάξεις ἔθιον, καὶ Ἀριαῖος, ἐτύγγανε γὰρ ἐφ' ἀμάρτης πορευό-
 15 μενος, διότι ἐτέτρωτο, καταβὰς ἐθωρακίζετο καὶ οἳ σὺν αὐτῷ. Ἐν
 ᾧ δὲ ὠπλίζοντο ἤκον λέγοντες οἳ προπεμφθέντες σκοποὶ ὅτι οὐχ
 ἱππεῖς εἰσὶν, ἀλλ' ὑποζύγια νέμοιντο. Καὶ εὐθὺς ἔγνωσαν πάντες
 ὅτι ἐγγὺς πον ἐστρατοπεδεύετο βασιλεὺς· καὶ γὰρ καὶ καπνὸς ἐφαί-
 16 νετο ἐν κώμας οὐ πρόσω. Κλέαρχος δὲ ἐπὶ μὲν τοὺς πολεμίους

— ἀπορήσομεν, inconcinn, wie Achill. T. 4, 6: δέομαι παρὰ σοῦ χάριτος σοὶ μὲν ῥαδίας, ἐμοὶ δὲ ἀνασώσεις τὴν ψυχὴν. vgl. Plut. Sylla 35.

§ 12. πορευτέον. Spr. 56, 14, 3. (18, 2.) — σταθμούς. Spr. 46, 3. (5, 3.) — ὡς ἂν δ. μ. zu 1, 6, 3. — μακροτάτους. Spr. 50, 8 (11), 1. vgl. 1, 5, 7. — ὡς πλεῖστον möglichst weit. zu ὅτι 1, 6, 3. Spr. 43, 4, 1. (2.) — ἀποσπασθῶμεν. Spr. 52, 6, 1; über den Ge. 47, 12, 2. (13, 1.) — ἅπαξ zu 1, 9, 10. — δύο. zu 1, 2, 23. — ἡμερῶν. Spr. 47, 6, 2. (8, 1.) — ἀπόσχωμεν. Spr. 52, 2, 3. — οὐκέτι μὴ δύνηται soll er nicht mehr können. (Spr. 53, 7, 6.) Gewöhnlich steht so bei οὐ μὴ der Indicativ des Futurs oder der Conjunctiv des Aorists, wie 4, 8, 13. 5, 10, 4. 7, 3, 26. Das Präsens erklärt Hermann zu Soph. Oid. K. 1028 durch die Annahme dass der Schriftsteller mit historischer Lebhaftigkeit die Zukunft als Gegenwart vorstelle. vgl. Hieron 11, 15. Porson zu Ar. The. 660 u. A. will δυνήσεται. — στρατεύματι. zu 1, 7, 14. — γνώμην ist Prädicat: ich habe das als Meinung. Eben so Her. 2, 27: τήνδε ἔχω γνώμην. Lys. 6, 7: ταύτην τέχνην ἔχει. vgl. zu 4, 8, 4.

§ 13. ἦν. Spr. 56, 3, 1. vgl. Isokr. 10, 6: ἔστι δ' ἡ περὶ τὰς ἐριδας φιλοσοφία δυναμένη τοῦτο ποιεῖν. — δυναμένη bedeutend, bezweckend. Dem. 8, 57: τοῦτ' αὐτοῖς δύναται τὸ λέγειν.

§ 14. τοῦτο. Spr. 52, 4, 3. (8.) vgl. zu 1, 3, 10. Plat. Apol. 22, d: τούτου μὲν οὐκ ἐψεύσθη. — δείλῃ. zu 1, 8, 8. — τῶν Ἑλλήνων οἳ zu 1, 7, 13.

§ 15. εἰσὶν. Spr. 54, 6, 3. (2.) — νέμοιντο. zu ἦσαν 1, 2, 23. Der Opt. steht eben so neben dem Ind. 2, 3, 7. 4, 5, 10. 28. 6, 1, 11. 3, 5, 13 u. 7, 1, 34. — ὅτι, wie § 21. 5, 6, 13. 29. Spr. 56, 7, 6. (12.) — ἐστρατοπεδεύετο will Cobet N. l. p. 422 vgl. 2, 4, 1. — καὶ γὰρ καὶ etenim etiam ist bei Attikern selten. (Spr. 69, 32, 21.)

§ 16. ἀπειρηκότας. zu 1, 5, 3. — καὶ ὁψέ. z. Thuk. 8, 61, 3. — εὐθύωρον gerade aus. Spr. 46, 5, 7. Ail. Thierg. 11, 16: ἄγειν αὐτὰς

οὐκ ἤγεν· ἦδει γὰρ καὶ ἀπειρηκότας τοὺς στρατιώτας καὶ ἀσίτους ὄντας· ἦδη δὲ καὶ ὄψε' ἦν· οὐ μέντοι οὐδὲ ἀπέκλινε, φυλαττόμενος μὴ δοκοίη φεύγειν, ἀλλ' εὐθύωρον ἄγων ἅμα τῷ ἡλίῳ δυομένῳ εἰς τὰς ἐγγυτάτω κώμας τοὺς πρώτους ἔχων κατεσκήνωσεν, ἐξ ὧν διήρπαστο ὑπὸ τοῦ βασιλικοῦ στρατεύματος καὶ αὐτὰ τὰ ἀπὸ τῶν οἰκιῶν ξύλα.

Οἱ μὲν οὖν πρώτοι ὁμῶς τρόπῳ τινὶ ἐστρατοπεδεύσαντο, οἱ δὲ¹⁷ ὕστεροι σκοταῖοι προσιόντες ὡς ἐτύγγχανον ἕκαστοι ηὐλίζοντο, καὶ κραυγὴν πολλὴν ἐποιοῦν καλοῦντες ἀλλήλους, ὥστε καὶ τοὺς πολέμους ἀκούειν· ὥστε οἱ μὲν ἐγγύτατα τῶν πολεμίων καὶ ἔφυγον ἐκ τῶν σκηνωμάτων. Δῆλον δὲ τοῦτο τῇ ὕστεραίᾳ ἐγένετο· οὔτε γὰρ¹⁸ ὑποζύγιον ἔτι οὐδὲν ἐφάνη οὔτε στρατόπεδον οὔτε καπνὸς οὐδαμοῦ πλησίον. Ἐξεπλάγη δέ, ὡς ἔοικε, καὶ βασιλεὺς τῇ ἐφόδῳ τοῦ στρατεύματος. Ἐδήλωσε δὲ τοῦτο οἷς τῇ ὕστεραίᾳ ἔπραττε. Προϊούσης¹⁹ μέντοι τῆς νυκτὸς ταύτης καὶ τοῖς Ἕλλησι φόβος ἐμπίπτει, καὶ θόρυβος καὶ δοῦπος ἦν, οἷον εἰκὸς φόβου ἐμπεσόντος γίνεσθαι. Κλέαρχος δὲ Τολμίδην Ἡλεῖον, ὃν ἐτύγγχανεν ἔχων παρ' αὐτῷ²⁰ κήρυκα ἄριστον τῶν τότε, τοῦτον ἀνειπεῖν ἐκέλευσε σιγὴν κατακهرύξαντα ὅτι προαγορεύουσιν οἱ ἄρχοντες, ὅς ἂν τὸν ἀφέντα τὸν ὄνον εἰς τὰ ὄπλα μηνύσῃ, ὅτι λήψεται μισθὸν τάλαντον ἀργυρίου. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἐκηρύχθη, ἔγνωσαν οἱ στρατιῶται ὅτι κενὸς ὁ φόβος²¹

εὐθύωρον ἐπὶ τὴν κοίτην. Das Wort ist selten, vielleicht eig. ionisch, obgleich bei Platon und Aristoteles εὐθυωρία öfter und εὐθυωρεῖν Probl. 11, 58 vorkommt. — τῷ. Spr. 50, 8 (11), 3. — εἰς τὰς. Hell. 4, 2, 23: πάλιν κατεσκήνωσαν εἰς τὸ ἀρχαῖον στρατόπεδον. vgl. unten 6, 2, 7. 7, 7, 1. — τοὺς πρώτους die Vordersten, wie § 17. 4, 2, 25. 8, 12. 7, 4, 19. — καὶ αὐτὰ sogar selbst. — τὰ ἀπό. zu τοὺς ἐκ 1, 2, 3. vgl. 5, 2, 24. 25. — ξύλα, ξύλῳσις Thuk. 2, 14.

§ 17. ὁμῶς dennoch, obgleich Alles zerstört war. vgl. 2, 4, 23. — σκοταῖοι im Dunkeln. Spr. 57, 5, 4. vgl. 4, 1, 5. 10. — ἐτύγγχανον erg. αὐλίζόμενοι d. h. die Einen so, die Andern anders. (Spr. 56, 4, 2 u. 16 A.) — κραυγὴν ποιεῖν steht auch Kyr. 3, 1, 4 u. Hell. 6, 4, 16, eig. ein Geschrei erregen. — ἀκούειν. Spr. 65, 3. vgl. über οἶος 2, 3, 13.

§ 18. καὶ βασιλεὺς, nicht bloss οἱ φυγόντες ἐκ τῶν σκηνωμάτων. — οἷς τῇ ὕ. ἔπραττε 2, 3, 1 ff.

§ 19. τοῖς Ἕλλησι. Spr. 48, 9. (11, 1.) — φόβος, πανικός φόβος oder θόρυβος, πανικὸν (δεῖμα). Plut. Is. u. Os. 14: τὰς αἰφνιδίους τῶν ὀχλῶν ταραχὰς καὶ πτοήσεις πανικὰς προσαγορεύεσθαι (φασίν). vgl. Valck. z. Her. 4, 203. — δοῦπος. zu 1, 8, 18. — οἷον εἰκὸς γίνεσθαι qualem par est fieri, wie er natürlich entstehen muss.

§ 20. τῶν τότε erg. κηρύκων. (Spr. 50, 1, 22.) — τοῦτον. Das Pronomen nimmt eben so nach einem Zwischensatze den Begriff wieder auf 2, 5, 11. 5, 7, 30. 7, 1, 29. (Spr. 51, 5, 1.) — ἄρχοντες, fester Ausdruck für Officiere, vorzugsweise Strategen. — ἀφέντα für ἀφιέντα Schn. aus Polyain. 3, 9, 4. Der Sinn: den welcher den Esel unter die Waffen gelassen habe. Der Artikel bei ὄνον bezeichnet den Esel als notorischen Urheber der Unruhe. vgl. Spr. 50, 2, 1. „Klearchos hatte die Angabe zur Beruhigung der Soldaten erdichtet.“ (We.) — τὰ ὄπλα waren vor dem Lager zusammengestellt. vgl. 2, 4, 15. 3, 1, 3. 33. 5, 7, 21. — ὅτι. zu 1, 6, 2. — ἀργυρίου. Spr. 47, 6. (8.)

- εἶη καὶ οἱ ἄρχοντες σῶοι. Ἀμα δὲ ὄρθρω παρήγγειλεν ὁ Κλέαρχος εἰς τάξιν τὰ ὅπλα τίθεσθαι τοὺς Ἕλληνας ἧπερ εἶχον ὅτε ἦν ἡ μάχη.
- 1 γ'. Ὁ δὲ δὴ ἔγραψα ὅτι βασιλεὺς ἐξεπλάγη τῇ ἐφόδῳ, τῇδε δὴλον ἦν. Τῇ μὲν γὰρ πρόσθεν ἡμέρα πέμπων τὰ ὅπλα παρα-
 2 διδόναι ἐκέλευε, τότε δὲ ἅμα ἡλίῳ ἀνατέλλοντι κήρυκας ἐπέμψε
 3 περὶ σπονδῶν. Οἱ δ' ἐπεὶ ἦλθον πρὸς τοὺς προφύλακας, ἐζήτουν
 4 τοὺς ἄρχοντας. Ἐπειδὴ δ' ἀπήγγειλαν οἱ προφύλακες, Κλέαρχος,
 5 τυχὼν τότε τὰς τάξεις ἐπισκοπῶν, εἶπε τοῖς προφύλαξι κελεύειν τοὺς
 6 κήρυκας περιμένειν ἄχρι ἂν σχολάσῃ. Ἐπεὶ δὲ κατέστησε τὸ στρα-
 7 τευμα ὥστε καλῶς ἔχειν ὁρᾶσθαι πάντη φάλαγγα πυκνήν, τῶν δὲ
 8 ἀόπλων μηδένα καταφανῆ εἶναι, ἐκάλεσε τοὺς ἀγγέλους, καὶ αὐτός
 9 τε προῆλθε, τοὺς τε εὐοπλοτάτους ἔχων καὶ εὐειδεστάτους τῶν αὐτοῦ
 10 στρατιωτῶν, καὶ τοῖς ἄλλοις στρατηγοῖς ταῦτα ἔφρασεν. Ἐπεὶ δὲ
 11 ἦν πρὸς τοῖς ἀγγέλοις, ἀνηρώτα τί βούλονται. Οἱ δ' ἔλεγον ὅτι περὶ
 12 σπονδῶν ἤκοιεν. ἄνδρες οἵτινες ἱκανοὶ ἔσονται τὰ τε παρὰ βασιλέως
 13 τοῖς Ἕλλησιν ἀπαγγεῖλαι καὶ τὰ παρὰ τῶν Ἑλλήνων βασιλεῖ. Ὁ δὲ
 14 ἀπεκρίνατο· Ἀπαγγέλλετε τοίνυν αὐτῷ ὅτι μάχης δεῖ πρῶτον· ἄριστον
 15 γὰρ οὐκ ἔστιν οὐδ' ὁ τολμήσων περὶ σπονδῶν λέγειν τοῖς Ἕλλησι
 16 μὴ πορίσας ἄριστον.
- 17 Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ ἄγγελοι ἀπήλυνον, καὶ ἤκον ταχύ· ὧ καὶ
 18 δὴλον ἦν ὅτι ἐγγὺς πον ἦν βασιλεὺς ἢ ἄλλος τις ὧ ἐπετέτακτο ταῦτα
 19 πράττειν· ἔλεγον δὲ ὅτι εἰκότα δοκοῖεν λέγειν βασιλεῖ καὶ ἤκοιεν
 20 ἡγεμόνας ἔχοντες, οἳ αὐτούς, εἰ σπονδαὶ γένωνται, ἄξουσιν ἐνθεν
 21 ἔξουσι τὰ ἐπιτήδεια. Ὁ δ' ἡρώτα εἰ αὐτοῖς τοῖς ἀνδράσι σπένδοιτο

§ 21. ὄρθρω, ohne Artikel, wie oft auch ἅμα ἡμέρα. (Spr. 50, 2, 12.)
 — ἧπερ εἶχον wie sie gestellt waren. vgl. 6, 2, 11.

C. 3 § 1. τῇδε (τῷδε Andre) auf folgende Weise. Plat. Prot. 352: τῇδέ πη καταφανὲς ἂν ἡμῖν γένοιτο. vgl. Gorg. 497, Rep. 351 u. Her. 2, 134. Vor τῇδε hat Kr. [26] das Komma gesetzt. — πέμπων. zu 1, 1, 8. vgl. 3, 1, 27. — ἡλίῳ. zu 1, 10, 15. vgl. 2, 2, 16.

§ 2. εἶπε κελεύειν. zu 1, 3, 8. — ἄχρι ἂν. zu ἐπὶ 1, 4, 13. — σχολάσῃ Musse gewonnen habe. Spr. 53, 5, 1. (2.)

§ 3. καλῶς ἔχειν wird hier wie 1, 8, 13 stehen und καὶ ὁρᾶσθαι zu lesen sein. (Kr. 54.) — τοὺς τε. zu 2, 2, 8. — τῶν αὐτοῦ seiner. zu 1, 1, 11. — ταῦτά für ταῦτα Zeune: dasselbe zu thun. (We.) vgl. 1, 6, 3.

§ 4. ἄνδρες οἵτινες. Thuk. 4, 60, 2: ἐπαγόμεθα αὐτούς, ἄνδρας οἳ καὶ αὐτοὶ ἐπιστρατεύουσιν. — ἔσονται. zu ὅστις 1, 3, 14. — τὰ παρὰ die Aufträge, Vorschläge. (Ze.) Spr. 43, 4, 8. (23.) vgl. 2, 3, 7. 24. 5, 36.

§ 5. ἄριστον Frühstück. — ὁ τολμήσων qui audeat. zu 1, 9, 15. vgl. 2, 4, 5. 5, 7, 28.

§ 6. δοκοῖεν, οἱ Ἕλληνες. — ἤκοιεν, οἱ ἄγγελοι. — οἳ ἄξουσιν. zu 1, 3, 14. — ἐνθεν für ἐκεῖσε ἐνθεν, wie 4, 7, 7. 5, 6, 24. vgl. zu ὅθεν und ἔσται 1, 3, 17.

§ 7. εἰ σπένδοιτο ob er den Vertrag schliessen solle. zu 1, 10, 5. — αὐτοῖς für sie selbst mit Ausschluss der Uebrigen, für sie allein. (Spr. 51, 6, 7.) vgl. 4, 7, 11. 7, 3, 35. — τοῖς vor ἰοῦσι ist nothwendig, da die Participia das Nomen erst bestimmen, nicht einen Beisatz zu einem schon hinlänglich bestimmten Begriffe enthalten. vgl. zu 1,

τοῖς ἰουῖσι καὶ ἀπιοῦσιν ἢ καὶ τοῖς ἄλλοις ἔσονται σπονδαί. Οἱ δέ, Ἀπασιν, ἔφασαν, μέχρ' ἂν βασιλεῖ τὰ παρ' ὑμῶν διαγγελθῇ. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα εἶπον, μεταστησάμενος αὐτοὺς ὁ Κλέαρχος ἐβου-8 λένετο καὶ ἐδόκει ταχὺ τὰς σπονδὰς ποιῆσθαι καὶ καθ' ἡσυχίαν ἐλθεῖν τε ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια καὶ λαβεῖν. Ὁ δὲ Κλέαρχος εἶπε· Δοκεῖ9 μὲν καὶ ἐμοὶ ταῦτα· οὐ μέντοι ταχὺ γε ἀπαγγελῶ, ἀλλὰ διατρίψω ἔστ' ἂν ὀκνήσωσιν οἱ ἄγγελοι μὴ ἀποδόξῃ ἡμῖν τὰς σπονδὰς ποιή-σασθαι· οἷμαι γε μέντοι, ἔφη, καὶ τοῖς ἡμετέροις στρατιώταις τὸν αὐτὸν φόβον παρέσεσθαι. Ἐπεὶ δὲ ἐδόκει καιρὸς εἶναι, ἀπήγγελλεν ὅτι σπένδοιτο καὶ εὐθὺς ἡγεῖσθαι ἐκέλευε πρὸς τὰ ἐπιτήδεια.

Καὶ οἱ μὲν ἡγοῦντο, Κλέαρχος μέντοι ἐπορεύετο τὰς μὲν σπον-10 δὰς ποιησάμενος, τὸ δὲ στράτευμα ἔχων ἐν τάξει, καὶ αὐτὸς ὠπισθοφυλάκει. Καὶ ἐνετύγγχανον τάφροις καὶ αὐλῶσι πλήρεσιν ὕδατος, ὥς μὴ δύνασθαι διαβαίνειν ἄνευ γεφυρῶν· ἀλλ' ἐποιοῦντο διαβάσεις ἐκ τῶν φοινίκων οἷ ἦσαν ἐκπεπτωκότες, τοὺς δὲ καὶ ἐξέκοπτον. Καὶ11 ἐνταῦθα ἦν Κλέαρχον καταμαθεῖν ὥς ἐπεστύτει, ἐν μὲν τῇ ἀριστερᾷ χειρὶ τὸ δόρυ ἔχων, ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ βακτηρίαν· καὶ εἴ τις αὐτῷ δοκοίη τῶν πρὸς τοῦτο τεταγμένων βλακεύειν, ἐκλεγόμενος τὸν ἐπιτήδειον ἔπαισεν ἄν, καὶ ἅμα αὐτὸς προσελάμβανεν εἰς τὸν πηλὸν ἐμβαίνων· ὥστε πᾶσιν αἰσχύνην εἶναι μὴ οὐ συσπουδάσειν. Καὶ12 ἐτάχθησαν μὲν πρὸς αὐτὸ οἱ τριάκοντα ἔτη γεγονότες· ἐπεὶ δὲ καὶ

4, 7. Gemeint sind die persischen Unterhändler. — σπονδαί. αἱ σπονδαί vermuthet Schn. — ἀπασιν. ἔσονται. — διαγγελθῇ. zu 1, 6, 2.

§ 8. μεθίστασθαι abtreten lassen. (Spr. 52, 10, 8.) Thuk. 5, 111, 2: μεταστησάμενοι ἡμᾶς ἄλλο τι γνώσεσθε. vgl. dort zu 1, 79, 1. — ἐδόκει ποιῆσθαι. zu 1, 2, 1. — καθ' ἡσυχίαν nicht beunruhigt von den Feinden. — ἐπὶ nach, um sie zu holen. Spr. 68, 38 (42), 2. vgl. 6, 2, 19. Aber πρὸς § 9 bloss nach — hin.

§ 9. ὀκνήσωσιν Furcht gefasst haben werden. Spr. 53, 5, 1 (und 2). — ἀποδόξῃ. zu 1, 4, 15, mit μὴ Her. 1, 152: ἀπέδοξέ σφι μὴ τιμωρέειν Ἰωσι. vgl. Spr. 67, 12, 5. — ἔστ' ἂν. Spr. 54, 14 (17), 1. — παρέσεσθαι. Hier ist wohl eine Lücke. Krüger De auth. p. 34.

§ 10. τάφροις. zu 1, 8, 1. — αὐλῶσι Canälen. Her. 2, 100: ἐπει-ναι τὸν ποταμὸν δι' αὐλῶνος κρυπτοῦ. — ὕδατος. zu 1, 2, 7. — ὥς. zu 1, 5, 10. — ἐποιοῦντο. zu 4, 2, 15. — διαβάσεις das worauf man übergeht, einer ordentlichen Brücke entgegengesetzt 3, 4, 20. 23. — ἦσαν. zu 2, 2, 13. — τοὺς δὲ andere aber. (Spr. 50, 1, 12.) Kyr. 4, 5, 46: ὁρᾶτε ἵπποι ὅσοι ἡμῖν πάρεσιν, οἱ δὲ προσάγονται. (Ze.) vgl. 5, 4, 31. — καί. zu 1, 3, 13.

§ 11. Κλέαρχον. zu 1, 6, 5. — τὸν einen solchen der. vgl. Spr. 50, 3, 2. (4, 3.) — ἐπιτήδειον angemessen, für ὃν ἐπιτήδειον ἦν erg. παῖεσθαι. (Spr. 55, 3, 10. vgl. 4, 11 und) Thuk. 8, 70, 2: ἀνδρας τινὰς ἀπέκτειναν οὐ πολλούς, οἱ ἐδόκουν ἐπιτήδαιοι εἶναι ὑπεξαίρεθῆναι. Aehnlich ἀμήχανος 1, 2, 21 und mit derselben Ergänzung des Infinitivs Hell. 3, 3, 11: τοὺς επικαιρωτάτους συνελάμβανον. — ἔπαισεν ἄν schlug ihn wohl, schlug ihn nach Befinden. (We.) vgl. 1, 5, 2 u. Kr. De auth. p. 53, 10. Prügelstrafe war üblich. — προσελάμβανεν legte mit Hand an. (Ze.) vgl. § 12. — μὴ οὐ. Spr. 67, 12, 5. (6.)

- Κλέαρχον ἑώρων σπουδάζοντα, προσελάμβανον καὶ οἱ πρεσβύτεροι.
 13 Πολὺ δὲ μᾶλλον ὁ Κλέαρχος ἔσπενδεν, ὑποπτεύων μὴ αἰεὶ οὕτω
 πλήρεις εἶναι τὰς τάφρους ὕδατος· οὐ γὰρ ἦν ὥρα οἷα τὸ πεδῖον
 ἄρδεν· ἀλλ' ἵνα ἤδη πολλὰ τὰ ἄπορα φαίνοιτο τοῖς Ἑλλησιν εἶναι
 εἰς τὴν πορείαν, τούτου ἕνεκα βασιλέα ὑπώπτευσεν ἐπὶ τὸ πεδῖον τὸ
 ὕδωρ ἀφεικέναι.
 14 Πορευόμενοι δὲ ἀφίκοντο εἰς κώμας, ὅθεν ἀπέδειξαν οἱ ἡγε-
 μόνες λαμβάνειν τὰ ἐπιτήδεια. Ἐνῆν δὲ σῖτος πολὺς καὶ οἶνος φοι-
 15 νίκων καὶ ὄξος ἐψητὸν ἀπὸ τῶν αὐτῶν. Αὐταὶ δὲ αἱ βάλανοι τῶν
 φοινίκων οἷας μὲν ἐν τοῖς Ἑλλησιν ἔστιν ἰδεῖν τοῖς οἰκέταις ἀπέκειντο,
 αἱ δὲ τοῖς δεσπόταις ἀποκείμεναι ἦσαν ἀπόλεκτοι, θαυμάσιαι τὸ
 κάλλος καὶ τὸ μέγεθος, ἥ δὲ ὄψις ἡλέκτρον οὐδὲν διέφερε· τὰς δὲ
 τινὰς ξηραίνοντες τραγήματα ἀπετίθεσαν. Καὶ ἦν καὶ παρὰ πότον
 16 ἡδὺ μὲν, κεφαλαγὲς δέ. Ἐνταῦθα καὶ τὸν ἐγκέφαλον τοῦ φοίνικος
 πρῶτον ἔφαγον οἱ στρατιῶται, καὶ οἱ πολλοὶ ἐθαύμασαν τό τε εἶδος
 καὶ τὴν ιδιότητα τῆς ἡδονῆς. Ἦν δὲ σφόδρα καὶ τοῦτο κεφαλαγὲς.
 Ὁ δὲ φοῖνιξ ὅθεν ἐξαιρεθεῖη ὁ ἐγκέφαλος ὅλος ἀναίνετο.

§ 12. αὐτό für αὐτόν Sommer. Oder τοῦτο, wie § 11? — οἱ. οἱ εἰς
 oder οἱ οὐπω? vgl. 7, 3, 46. (Kr. 26.) — σπουδάζοντα. Spr. 56, 7, 1.

§ 13. μή. Spr. 67, 7, 1. (4.) — αἰεὶ für αἰεί Lion, wie jenes, die at-
 tische Form, sich in der Anabasis sonst immer findet. — οἷα ἄρδεν
 geeignet zu bewässern. Οἶος und ὅσος, mit dem vor ihnen stehenden
 oder in ihnen liegenden Demonstrativ gleichsam zu einem Begriffe ver-
 schmolzen und daher auch in der Form sich nach demselben richtend,
 haben den Infinitiv wo die Qualität oder Quantität als zur Her-
 vorbringung der im Verbum liegenden Handlung geeignet oder zurei-
 chend dargestellt werden soll. Spr. 55, 3, 3. (5.) vgl. 4, 1, 5. — τὰ
 die sich darbietenden, wie Arrian An. 5, 24, 1, nachahmend. —
 τούτου ἕνεκα nach ἵνα auch Thuk. 5, 43, 3. vgl. unten 5, 10, 14. —
 ὑπώπτευσεν nach ὑποπτεύων wie ἐνόμιζον nach νομίζων 3, 2, 29. vgl. zu
 1, 1, 2.

§ 14. ὅθεν. zu 1, 2, 8. — λαμβάνειν. Spr. 55, 3, 7. (13.) —
 φοινίκων. Spr. 47, 6. (8.) vgl. 1, 5, 10 — ὄξος säuerliches Ge-
 tränk. (Mo.)

§ 15. ἀπέκειντο waren bei Seite gelegt, aufgehoben. vgl.
 5, 4, 27. Spr. 38, 5, 2. (3.) — αἱ δέ. So entspricht ὁ δέ dem ὅσος μὲν.
 Kyr. 3, 1, 32: ὅσην μὲν ἂν σοι δοκῇ στρατιὰν ἄγειν, τὴν δὲ καταλιπεῖν. (Bo.)
 — τὸ κάλλος. Spr. 46, 2. (4.) — ἡλέκτρον, brachylogisch für ἡλέκτρον
 ὄψεως. Denn Griechen (und Römer) setzen regelmässig da wo zwei Gegen-
 stände in Beziehung auf denselben Begriff mit einander verglichen werden,
 diesen nur ein Mal; das andre Mal den andern Gegenstand allein in
 dem Casus in welchem jener Begriff diesen Gegenstand im Genitiv bei
 sich habend stehen müsste. (Spr. 48, 13, 9. vgl. 47, 27, 5.) Ueber den
 Ge. 47, 12, 3. (13, 6.) vgl. 3, 1, 37. — τὰς δέ τινὰς alias aliquas.
 (Spr. 50, 1, 9.) vgl. 3, 3, 19. 5, 7, 16. — τραγήματα zum Nachtsch.
 (Ze.) Prädicatsac. Spr. 57, 3, 1. — ἦν es war. Spr. 61, 4, 9. (5, 6.)
 — παρὰ. Spr. 68, 32 (36), 3. — ἡδὺ wohl schmeckend, wie ἡδονή
 § 16 und ἡδεσθαι 1, 9, 26.

§ 16. τὸν ἐγκέφαλον τοῦ φ. den Palmkohl. „Er besteht aus
 den Keimen zu den Blättern des Palmbaums, eingehüllt in die Stengel der
 Blätter, worin jene Keime wie in einer Schachtel eingeschlossen sind. Er
 bildet Rollen welche sehr schön sind und wenn sie entfaltet werden, einen
 wundervollen Anblick gewähren.“ (Banks und Rennell.) — ὅθεν. zu 1, 2,

Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς· καὶ παρὰ μεγάλου βασιλέως¹⁷
ἦκε Τισσαφέρνης καὶ ὁ τῆς βασιλέως γυναικὸς ἀδελφὸς καὶ ἄλλοι
Πέρσαι τρεῖς· δοῦλοι δὲ πολλοὶ εἶποντο. Ἐπεὶ δὲ ἀπήντησαν αὐτοῖς
οἱ τῶν Ἑλλήνων στρατηγοί, ἔλεγε πρῶτον Τισσαφέρνης δι' ἑρμη-
νέως τοιάδε.

Ἐγώ, ὦ ἄνδρες Ἕλληνες, γείτων οἰκῶ τῇ Ἑλλάδι, καὶ ἐπεὶ¹⁸
ὑμᾶς εἶδον εἰς πολλὰ [κακὰ] καὶ ἀμήχανα ἐμπεπτωκότας, εὖρημα
ἐποίησάμην εἰ πως δυναίμην παρὰ βασιλέως αἰτήσασθαι δοῦναί μοι
ἀποσιῶσαι ὑμᾶς εἰς τὴν Ἑλλάδα. Οἶμαι γὰρ ἂν οὐκ ἀχαρίστως
μοι ἔξιν οὔτε πρὸς ὑμῶν οὔτε πρὸς τῆς Ἑλλάδος ἀπάσης. Ταῦτα¹⁹
δὲ γνούς ἡτούμην βασιλέα, λέγων αὐτῷ ὅτι δικαίως ἂν μοι χαρί-
ζοιτο, ὅτι αὐτῷ Κῦρόν τε ἐπιστρατεύοντα πρῶτος ἡγγεῖλα καὶ βοή-
θειαν ἔχων ἅμα τῇ ἀγγελίᾳ ἀφικόμην, καὶ μόνος τῶν κατὰ τοὺς
Ἕλληνας τεταγμένων οὐκ ἔφυγον, ἀλλὰ διήλασα καὶ συνέμιξα βα-
σιλεῖ ἐν τῷ ὑμετέρῳ στρατοπέδῳ, ἔνθα βασιλεὺς ἀφίκετο, ἐπεὶ Κῦρον
ἀπέκτεινε, καὶ τοὺς σὺν Κῦρῳ βαρβάρους ἐδίωξα σὺν τοῖςδε τοῖς
παροῦσι νῦν μετ' ἐμοῦ, οἵπερ αὐτῷ εἰσι πιστότατοι. Καὶ περὶ μὲν²⁰
τούτων ὑπέσχετό μοι βουλεύσασθαι ἐρέσθαι δέ με ὑμᾶς ἐκέλευσεν
ἐλθόντα τίνος ἕνεκεν ἐστρατεύσατε ἐπ' αὐτόν. Καὶ συμβουλεύω
ὑμῖν μετρίως ἀποκρίνασθαι, ἵνα μοι εὐπρακτότερον ᾦ ἢ εἰάν τι δύνω-
μαι ἀγαθὸν ὑμῖν παρ' αὐτοῦ διαπραΰνασθαι.

Πρὸς ταῦτα μεταστάντες οἱ Ἕλληνες ἐβουλεύοντο· καὶ ἀπεκρί-²¹
ναντο, Κλέαρχος δ' ἔλεγεν· Ἡμεῖς οὔτε συνήλθομεν ὥς βασιλεῖ πολε-
μήσοντες οὔτ' ἐπορευόμεθα ἐπὶ βασιλέα, ἀλλὰ πολλὰς προφάσεις
Κῦρος εὗρισκεν, ὥς καὶ σὺ εὖ οἶσθα, ἵνα ὑμᾶς τε ἀπαρασκευάστους

8. — ἐξαίρεθελή. Spr. 65, 6, 5. — αὐαίνετο. Andre Hsn. ἐξηραίνετο, Porson ἐξηναίνετο. (Spr. 28, 4, 5.)

§ 17. καὶ ἦκε. zu 1, 2, 6. — γυναικός, der Statira. Plut. Artax. 5 ff. (Ze.) — ἔλεγε δι' ἑρμηνέως. vgl. 4, 2, 18. 5, 34 und zu 1, 3, 8. Her. 7, 203: λέγειν δι' ἀγγέλων. — πρῶτον in sofern § 21 ἐβουλεύοντο als Gegensatz eintritt; bei der La. einiger Hsn. πρῶτος wäre Κλέαρχος δ' ἔλεγεν eb. als Gegensatz zu denken. Spr. 57, 5, 3. — τοιάδε. zu 1, 3, 2.

§ 18. πολλὰ καὶ. Spr. 69, 28, 2. (32, 3.) — κακὰ streicht Porson. — ἀμήχανα Dinge, Gefahren gegen die es keine Mittel giebt. — εὖρημα ἐποίησάμην ich erachtete es für einen Fund, einen unverhofften Gewinn. — ἂν, ziemlich selten dem οὐ vorangestellt (Kr. zu Thuk. 6, 50, 1), kann mit dem Inf. wie mit dem Ind. des Fu. verbunden werden: es werde mir vorkommenden Falls Dankbarkeit sein. (Spr. 64, 3, 3.) vgl. 2, 5, 13. 5, 6, 32. — πρὸς von Seiten. Spr. 68, 33, 1. (37, 3.)

§ 19. ἐπιστρατεύοντα. Das Particip bei ἀγγέλλειν ist viel seltener als der Infinitiv. (Spr. 56, 7, 3.) Ueber die Sache 1, 2, 4. — διήλασα 1, 10, 7 f. — τοῖςδε τοῖς diesen, nämlich den. (Spr. 50, 11, 21.) vgl. 7, 6, 38. — αὐτῷ, βασιλεῖ.

§ 20. βουλεύσασθαι. zu 1, 2, 2. — δέ με. δ' ἐμέ? — εἰάν τι δ. zu 2, 1, 8.

§ 21. πρὸς ταῦτα. zu 1, 3, 19. — μεταστῆναι abtreten. vgl. zu 2, 3, 8 u. z. Thuk. 5, 111, 5. — ἔλεγεν, als Wortführer, wie 2, 5, 39. 3, 3, 3, προηγόρει 5, 5, 7. — βασιλεῖ. Spr. 48, 8. (9.) — ἐπὶ. ὡς ἐπὶ? (Kr. 26.) vgl. zu 1, 2, 1. — ἀναγάγοι. ἀνάγοι vermuthet Kr. De auth. p. 45.

- 22 λάβοι καὶ ἡμᾶς ἐνθάδε ἀναγάγοι. Ἐπεὶ μέντοι ἤδη ἐωρῶμεν αὐτὸν ἐν δεινῷ ὄντα, ἡσχύνθημεν καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους προδοῦναι αὐτόν, ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ παρέχοντες ἡμᾶς αὐτοὺς εὖ ποιεῖν.
- 23 Ἐπεὶ δὲ Κῦρος τέθνηκεν, οὔτε ἀντιποιούμεθα βασιλεῖ τῆς ἀρχῆς οὔτ' ἔστιν ὅτου ἐνεκ' ἂν βουλοίμεθα τὴν βασιλείῃς χώραν κακῶς ποιεῖν, οὐδ' αὐτὸν ἀποκτεῖναι ἂν ἐθέλοιμεν, πορευοίμεθα δ' ἂν οἵκαδε, εἴ τις ἡμᾶς μὴ λυποίῃ ἀδικοῦντα μέντοι πειρασόμεθα σὺν τοῖς θεοῖς ἀμύνασθαι· ἔαν μέντοι τις ἡμᾶς εὖ ποιῶν ὑπάρχη, καὶ τούτου εἰς γε δύναμιν οὐχ ἡττησόμεθα εὖ ποιοῦντες.
- 24 Ὁ μὲν οὕτως εἶπεν· ἀκούσας δὲ ὁ Τισσαφέρνης ἔφη· Ταῦτα ἐγὼ ἀπαγγελῶ βασιλεῖ καὶ ὑμῖν πάλιν τὰ παρ' ἐκείνου· μέχρι δ' ἂν
- 25 ἐγὼ ἦκω αἱ σπονδαὶ μενόντων· ἀγορὰν δὲ ἡμεῖς παρέξομεν. Καὶ εἰς μὲν τὴν ὑστεραίαν οὐχ ἦκεν, ὥςθ' οἱ Ἕλληνες ἐφροόντιζον· τῇ δὲ τρίτῃ ἦκων ἔλεγεν ὅτι διαπεπραγμένος ἦκοι παρὰ βασιλείῃς δοθῆναι αὐτῷ σώζειν τοὺς Ἕλληνας, καίπερ πάνυ πολλῶν ἀντιλεγόντων ὥς οὐκ ἄξιον εἶη βασιλεῖ ἀφείναι τοὺς ἐφ' ἑαυτὸν στρατευσαμένους.
- 26 Τέλος δ' εἶπε· Καὶ νῦν ἔξεστιν ὑμῖν πιστὰ λαβεῖν παρ' ἡμῶν ἢ μὴν φιλίαν παρέξειν ὑμῖν τὴν χώραν καὶ ἀδόλως ἀπάξειν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀγορὰν παρέχοντας· ὅπου δ' ἂν μὴ παρέχωμεν ἀγορὰν,
- 27 λαμβάνειν ὑμᾶς ἐκ τῆς χώρας ἐάσομεν τὰ ἐπιτήδεια. Ὑμᾶς δ' αὖ ἡμῖν δεήσει ὁμόσαι ἢ μὴν πορεύεσθαι ὥς διὰ φιλίας ἀσινῶς, σῖτα καὶ ποτὰ λαμβάνοντας, ὅποτε μὴ ἀγορὰν παρέχωμεν· ἔαν δὲ

§ 22. θεοὺς vor den Göttern. Spr. 46, 6. (10.) — προδοῦναι Spr. 55, 3, 9. (18.) — παρέχοντες, nicht παρασχόντες, weil eine Dauer bezeichnet und die Zeit hinlänglich durch ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ angezeigt wird. vgl. zu 1, 2, 3. „Erg. Κύρω.“ (Ze.) — ἡμᾶς αὐτοὺς. Spr. 51, 2. (25, 2, 2.) vgl. 2, 3, 28. 3, 2, 14. 7, 6, 31. — ποιεῖν. Spr. 55, 3, 10. (20.)

§ 23. ἀντιποιούμεθα. zu 2, 1, 11. — οὔτ' ἔστιν. Spr. 61, 4, 6. (5, 2.) vgl. 5, 7, 6. 7. — χώραν. Spr. 46, 5. (7.) — ἀδικοῦντα. zu ἐν Μιλήτῳ 1, 1, 7 u. zu ἐλθόντας 1, 3, 14. vgl. 5, 7, 9. — σὺν mit Hülfe. (Spr. 68, 13, 2.) — ἀμύνασθαι. Spr. 52, 10, 3. (7.) — εὖ ποιῶν ὑπάρχει, πρότερος εὖ ποιεῖ. Spr. 56, 5, 1. vgl. 5, 5, 9. — τούτου. Spr. 47, 18. (19, 1.) — εἰς nach. Spr. 68, 17, 6. (21, 8.) Thuk. 4, 118, 1. 8, 27, 1: οὐδενὶ εἰς δύναμιν ἐπιτρέπειν. — εὖ ποιοῦντες im Wohlthun. (Spr. 56, 8, 1.) vgl. 2, 6, 17.

§ 24. τὰ παρ' ἐκείνου. zu 2, 3, 4. — ἦκω werde zurückgekehrt sein. zu 1, 4, 13. — ἀγορά Lebensmittel zum Verkauf. Thuk. 7, 39, 2: ἀγορὰ τῶν πωλουμένων.

§ 25. εἰς. zu 1, 7, 1. — δοθῆναι. Spr. 55, 3, 6. (11.) — σώζειν, εἰς τὴν Ἑλλάδα, wie § 18. (Hu.) — καίπερ. Spr. 56, 12, 2. (13, 2.) — ὥς οὐκ. zu 2, 5, 29. — ἄξιον geziemend, wie 7, 3, 19. — ἑαυτόν, weil βασιλεὺς Gedankensubject ist. (Spr. 51, 2, 6.) vgl. 4, 5, 35.

§ 26. τέλος. zu 1, 10, 13. — ἢ μὴν. Spr. 69, 24. (28, 1.) — παρέξειν erg. ἡμᾶς. (Ze.) zu 2, 1, 12. — ἀπάξειν, ὑμᾶς. — παρέχωμεν ἀγορὰν verdächtigt Kr. 26. Add. p. XVII, verdächtig auch durch die Variante ἢ πρῆσθαι.

§ 27. πορεύεσθαι. zu 1, 3, 7. vgl. Xen. Kyr. 6, 2, 39: προσήγαγεν ἐγγυητὰς ἢ μὴν πορεύεσθαι σὺν τῇ στρατιᾷ. Doch findet sich nach ἢ μὴν so auch von andern Verben der Infinitiv des Präsens, indem die Handlung

παρέχωμεν ἀγοράν, ὠνούμενους ἔξιν τὰ ἐπιτήδεια. Ταῦτα ἔδοξε, 28
καὶ ὤμοσαν καὶ δεξιὰς ἔδοσαν Τισσαφέρνης καὶ ὁ τῆς βασιλέως
γυναικὸς ἀδελφὸς τοῖς τῶν Ἑλλήνων στρατηγοῖς καὶ λοχαγοῖς καὶ
ἔλαβον παρὰ τῶν Ἑλλήνων. Μετὰ δὲ ταῦτα Τισσαφέρνης εἶπε 29
Νῦν μὲν δὴ ἄπειμι ὡς βασιλέα· ἐπειδὰν δὲ διαπράξωμαι ἃ δέομαι,
ἦξω συσκευασάμενος ὡς ἀπάξων ὑμᾶς εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ αὐτὸς
ἄπικὼν ἐπὶ τὴν ἑμᾶντοῦ ἀρχήν.

δ'. Μετὰ ταῦτα περιέμενον Τισσαφέρνην οἱ τε Ἕλληνες καὶ 1
Ἀριαῖος ἐγγὺς ἀλλήλων ἐστρατοπεδευμένοι ἡμέρας πλείους ἤ· εἴκοσιν.
Ἐν δὲ ταύταις ἀφικνοῦνται πρὸς Ἀριαῖον καὶ οἱ ἀδελφοὶ καὶ οἱ
ἄλλοι ἀναγκαῖοι καὶ πρὸς τοὺς σὺν ἐκείνῳ Περσῶν τινες, παραθαῖ-
ρύνοντές τε καὶ δεξιὰς ἐνιοὶ παρὰ βασιλέως φέροντες μὴ μνησικα-
κήσειν βασιλέα αὐτοῖς τῆς σὺν Κύρῳ ἐπιστρατείας μηδὲ ἄλλου
μηδενὸς τῶν παροιχομένων. Τούτων δὲ γιγνομένων ἐνδηλοὶ ἦσαν οἱ 2
περὶ τὸν Ἀριαῖον ἦττον προσέχοντες τοῖς Ἕλλησι τὸν νοῦν· ὥστε
καὶ τοῦτο τοῖς μὲν πολλοῖς τῶν Ἑλλήνων οὐκ ἤρεσκεν, ἀλλὰ προς-
ιόντες τῷ Κλεάρχῳ ἔλεγον καὶ τοῖς ἄλλοις στρατηγοῖς· Τί μένομεν; 3
ἢ οὐκ ἐπιστάμεθα ὅτι βασιλεὺς ἡμᾶς ἀπολέσαι ἂν περὶ παντὸς ποιή-
σαιτο, ἵνα καὶ τοῖς ἄλλοις Ἕλλησι φόβος ᾗ ἐπὶ βασιλέα μέγαν
στρατεύειν; Καὶ νῦν μὲν ἡμᾶς ὑπάγεται μένειν διὰ τὸ διεσπάρθαι
αὐτῷ τὸ στράτευμα· ἐπειδὰν δὲ πάλιν ἀλισθῇ αὐτῷ ἡ στρατιὰ, οὐκ

als schon in der Gegenwart anhebend vorgestellt wird. — ὡς διὰ φ. zu 1, 3, 14. — ἀγοράν, das zweite, streicht Bisschop. — ἔξιν hängt von δεήσει ab.

§ 29. ὡς βασιλέα. zu 1, 2, 4. — ἃ δέομαι. zu 1, 3, 4. vgl. 7, 2, 34. Gewöhnlich findet sich bei δεῖσθαι so ausser οὐδέν und μηδέν nur der Accusativ des substantivirten Neutrums eines pronominalen, selten eines andern Adjectivs, wie Plat. Prot. 335, e: βουλομένην ἂν χαρίζεσθαι σοι, εἴ μου δυνατὰ δέοιο. Sonst könnte ἃ auch von einem zu ergänzenden διαπράττεσθαι abhängen. Spr. 55, 4, 4. (11.) — τὴν ἑμᾶντοῦ. zu τῇ ἑαυτοῦ 1, 1, 11.

C. 4. § 1. ἐνιοὶ appositiv, wie 5, 5, 11. 6, 4, 34. Spr. 57, 8. — φέροντες überbringend, indem sie die Rechte, bei den Persern die Bürgschaft der Treue, im Namen des Königs gaben (vgl. App. Bürg. 2, 84), der δεξιὰν ἐπεμπε (Ages. 3, 4), dextram mittebat (Nep. Dat. 10, 2). — μνησικακήσειν, der Inf. weil δεξιὰς (δεξιάν?) φέρειν ein Versprechen enthält. vgl. 2, 5, 3 u. Spr. 50, 5 (6), 6. — τῆς ἐπιστρατείας wegen des Kriegszuges gegen den König. Spr. 47, 20. (21.) Dion. Arch. 6, 71: γνώμην πεποίηται μηδενὸς τῶν γεγονότων μνησικακεῖν. vgl. eb. 34. 76. 7, 29. — παροιχομένων Spr. 40 unter οἴχομαι.

§ 2. οἱ περὶ τὸν er und seine Untergebenen. Spr. 50, 4, 4. (5, 6.) vgl. 7, 4, 16. 8, 18. — προσέχοντες. zu δηλός 1, 2, 11. vgl. 2, 6, 23. — προσέχοντες τοῖς Ἕ. τὸν νοῦν sich um die H. kümmernd, sich mit ihnen befassend. vgl. 7, 6, 5. 8, 16. — καὶ τοῦτο auch dies, nicht bloss der § 1 erwähnte Verkehr. vgl. § 11. — τοῖς μὲν π. Dem entspricht Κλ. δὲ § 5. — τῷ Κλ. Spr. 48, 9. (11, 7.)

§ 3. ἢ das lat. an. (Spr. 69, 29, 2.) — περὶ. zu 1, 9, 7. — φόβος, φοβερόν. gr. Spr. 61, 7, 5. — στρατεύειν. τοῦ στρ. 3, 1, 18; allein vgl. zu 1, 3, 11 und 17; so ὄκνος ἦν ἀνίστασθαι 4, 4, 11. — ὑπάγεται verleitet trüglisch. Dem. 8, 62: Θετταλοὺς πολλὰ δούς ὑπηγάγετο εἰς δουλείαν. vgl. Thuk. 7, 46. Ueber das Med. Spr. 52, 10, 1. — διὰ τὸ δ. Spr. 50, 5, 3. (6, 2.) — ἀλλίξειν mit MP., eig. poetisch und dialektisch

4 ἔστιν ὅπως οὐκ ἐπιθήσεται ἡμῖν. Ἴσως δὲ πού ἢ ἀποσκάπτει τι ἢ ἀποτειχίζει, ὡς ἄπορος ἢ ἡ ὁδός. Οὐ γάρ ποτε ἐκὼν γε βουλήσεται ἡμᾶς ἐλθόντας εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπαγγεῖλαι ὡς ἡμεῖς, τοσοῖδε ὄντες, ἐνικῶμεν τὴν βασιλέως δύναμιν ἐπὶ ταῖς θύραις αὐτοῦ καὶ καταγελάσαντες ἀπήλθομεν.

5 Κλέαρχος δὲ ἀπεκρίνατο τοῖς ταῦτα λέγουσιν· Ἐγὼ ἐνθυμούμαι μὲν καὶ ταῦτα πάντα· ἐννοῶ δ' ὅτι, εἰ νῦν ἄπιμεν, δόξομεν ἐπὶ πολέμῳ ἀπιέναι καὶ παρὰ τὰς σπονδὰς ποιεῖν. Ἐπειτα πρῶτον μὲν ἀγορὰν οὐδεὶς ἡμῖν παρέξει οὐδὲ ὁπόθεν ἐπισιτιούμεθα· αὐθις δὲ ὁ ἡγησόμενος οὐδεὶς ἔσται καὶ ἅμα ταῦτα ποιούντων ἡμῶν εὐθύς Ἀριαῖος ἀφεστήξει ὥστε φίλος ἡμῖν οὐδεὶς λελείπεται, ἀλλὰ καὶ οἱ 6 πρόσθεν ὄντες πολέμιοι ἡμῖν ἔσονται. Ποταμός δ' εἰ μὲν τις καὶ ἄλλος ἄρα ἡμῖν ἐστι διαβατέος οὐκ οἶδα· τὸν δ' οὖν Εὐφράτην οἶδαμεν ὅτι ἀδύνατον διαβῆναι κωλυόντων πολεμίων. Οὐ μὲν δὴ, ἂν μάχεσθαι γε δέη, ἱππεῖς εἰσιν ἡμῖν σύμμαχοι, τῶν δὲ πολεμίων ἱππεῖς εἰσιν οἱ πλείστοι καὶ πλείστου ἄξιοι ὥστε νικῶντες μὲν τίνα ἂν ἀποκτείναιμεν; Ἡττωμένων δὲ [μὴν] οὐδένα οἷόν τε σωθῆναι. 7 Ἐγὼ μὲν οὖν βασιλέα, ᾧ πολλὰ οὕτως ἐστὶ τὰ σύμμαχα, εἶπερ προθυμεῖται ἡμᾶς ἀπολέσαι, οὐκ οἶδα ὅ, τι δεῖ αὐτὸν ὁμῶσαι καὶ

(Elmsley zu Eu. Her. 404), haben Xen. und spätere Prosaiker öfter. — οὐκ ἔστιν ὅπως οὐκ es ist nicht (denkbar) dass er nicht. Spr. 61, 4, 8. (5, 5.) Ueber die sich aufhebenden Negationen Spr. 67, 11. vgl. 4, 5, 31.

§ 4. τι. zu 1, 10, 16. Dion C. 49, 28: οἱ βάρβαροι τὰ στενόπορα αὐτῶν προκαταλαμβάνοντες τὰ μὲν ἀπέσκαπτον, τὰ δὲ ἀπεσταύρουν. — τοσοῖδε so viele, nicht: so viele (οὕτω πολλοί). Demnach ergiebt die berücksichtigte Masse ob Viele oder, wie hier, (verhältnissmässig) nur Wenige bezeichnet werden: so wenige. (Spr. 25, 10, 5.) — ἐπὶ ταῖς θύραις αὐτοῦ, hyperbolisch, wie 3, 1, 2. 6, 3, 23 und öfter. — καταγελάσαντες. zu 1, 9, 13.

§ 5. καὶ ταῦτα auch dieses, wie Anderes. — ἐπὶ πολέμῳ, ὡς πόλεμον ἔχοντες. Spr. 69, 37. (41, 7.) — ὁπόθεν unde (Liv. 23, 21), Ortschaften aus denen. vgl. 3, 5, 3. 5, 10, 4, Thuk. 7, 14, 1. (Spr. 51, 13, 8.) — ἐπισιτιούμεθα. zu ἔσται 1, 3, 17. — ὁ ἡγησόμενος. zu 2, 3, 5. — ἅμα. (Spr. 56, 10, 3.) vgl. 3, 1, 47. — οἱ πρόσθεν erg. φίλοι. Missdeutigkeiten pflegten die Griechen, nur auf verständige Leser rechnend, nicht ängstlich zu meiden.

§ 6. ποταμός steht vor εἰ, weil es einen neuen Gegenstand der Besprechung einführt: Was aber die Flüsse anbetrifft, so u. s. w. vgl. 2, 5, 41. 4, 3, 6. 5, 6, 30. 6, 2, 15. (Spr. 54, 17, 7.) — ἄρα etwa. Spr. 69, 7. (8.) vgl. 5, 1, 13. — διαβατέος. Spr. 56, 14 (18), 1. — δ' οὖν. zu 1, 3, 5. — οἶδαμεν, seltene Form für ἴσμεν. (Spr. 38, 7, 1.) — κωλυόντων πολεμίων wenn Feinde es wehren. vgl. 3, 4, 19. 40. 4, 6, 12. — μὲν. zu 1, 9, 13. — ἡττωμένων victorum. Spr. 53, 1, 3. vgl. 3, 2, 17. 39. — δὲ μὴν kommt schwerlich vor, wahrscheinlich ist γε μὴν zu lesen. [Bo. und Kr. 26.] vgl. zu 1, 9, 16. Hell. 4, 2, 17: αὕτη μὲν δὴ ἢ μετὰ Λακεδαιμονίων δύναμις ἦν· ἢ γε μὴν τῶν πολεμίων ἡθροίσθη. — σωθῆναι. Spr. 52, 6, 1.

§ 7. οὕτως, nachgestellt wie 4, 8, 26. 5, 8, 17 u. öfter; eben so πάνυ 4, 7, 14. Schömann zum Isai. p. 248 u. Ullrich Beitr. z. Krit. 3 p. 8. — σύμμαχα Hilfsmittel. — ὅ, τι. Spr. 46, 1, 2. (3, 4.) — αὐτόν

δεξιὰν δοῦναι καὶ θεοὺς ἐπιορκῆσαι καὶ τὰ ἑαυτοῦ πιστὰ ἄπιστα ποιῆσαι Ἑλλησί τε καὶ βαρβάροις. Τοιαῦτα ἔλεγε πολλά.

Ἐν δὲ τοίτῳ Τισσαφέρνῃς ἦκεν, ἔχων τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν ὡς⁸ εἰς οἶκον ἀπιὼν καὶ Ὀρόντας τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν ἤγε δὲ καὶ τὴν θυγατέρα τὴν βασιλέως ἐπὶ γάμῳ. Ἐντεῦθεν δὲ ἤδη Τισσαφέρνους⁹ ἡγουμένον καὶ ἀγορὰν παρέχοντος ἐπορεύοντο· ἐπορεύετο δὲ καὶ Ἀριαῖος, τὸ Κύρου βαρβαρικὸν ἔχων στράτευμα, ἅμα Τισσαφέρνει καὶ Ὀρόντῃ καὶ συνεστρατοπεδεύετο σὺν ἐκείνοις. Οἱ δὲ Ἕλληνες¹⁰ ὑφορῶντες τούτους αὐτοὶ ἐφ' ἑαυτῶν ἐχώρουν ἡγεμόνας ἔχοντες. Ἐστρατοπεδεύοντο δὲ ἐκάστοτε ἀπέχοντες ἀλλήλων παρασάγγην καὶ μείον· ἐφυλάττοντο δὲ ἀμφοτέρω ὥσπερ πολεμίους ἀλλήλους, καὶ εὐθύς τοῦτο ὑποψίαν παρεῖχεν. Ἐνίοτε δὲ καὶ ξυλιζόμενοι ἐκ τοῦ¹¹ αὐτοῦ καὶ χόρτον καὶ ἄλλα τοιαῦτα συλλέγοντες πληγὰς ἐνέτεινον ἀλλήλοις· ὥστε καὶ τοῦτο ἔχθραν παρεῖχε.

Διελθόντες δὲ τρεῖς σταθμούς ἀφίκοντο πρὸς τὸ Μηδίας κα-¹² λούμενον τεῖχος καὶ παρῆλθον αὐτοῦ εἰσω. Ἦν δὲ ὠκοδομημένον πλίνθοις ὀπταῖς ἐν ἀσφάλτῳ κειμέναις, εὖρος εἴκοσι ποδῶν, ὕψος δὲ ἑκατὸν μῆκος δ' ἐλέγετο εἶναι εἴκοσι παρασαγγῶν· ἀπεῖχε δὲ Βα-¹³ βυλῶνος οὐ πολὺ. Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμούς δύο, παρα-¹³ σάγγας ὀκτώ· καὶ διέβησαν διώρυχας δύο, τὴν μὲν ἐπὶ γεφύρας, τὴν δ' ἐξευγμένην πλοίοις ἐπτά αὗται δ' ἦσαν ἀπὸ τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ· κατετέμνητο δὲ ἕξ αὐτῶν καὶ τάφροι ἐπὶ τὴν χώραν, αἱ μὲν πρῶται μεγάλαι, ἔπειτα δ' ἐλάττους· τέλος δὲ καὶ μικροὶ ὀχετοί, ὥσπερ ἐν τῇ Ἑλλάδι ἐπὶ τὰς μελίνας· καὶ ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸν Τίγρητα ποταμόν· πρὸς ᾧ πόλις ἦν μεγάλη καὶ πολυάνθρωπος, ἣ

erneuert den durch den Zwischensatz entrückten Begriff βασιλέα. (Spr. 51, 5, 1.) vgl. 5, 6, 15. 6, 3, 17. — θεοὺς ἐπ., wie 3, 1, 22. Spr. 46, 4, 3. (6, 4.)

§ 8. οἶκον, seine Provinz Karien. Hell. 3, 2, 12. 4, 12. — θυγατέρα, Namens Rhodogune. Plut. Artax. 27. — ἐπὶ γάμῳ verdächtigt Kr. (30.) nicht: um sie zu heirathen, wie ἐπὶ γάμοις Eu. Iph. T. 25. vgl. Spr. 68, 37 (41), 7, sondern: um in der Ehe mit ihr zu leben, da die Heirath gewiss zu Babylon vollzogen war und Orontas nach 3, 4, 13 τὴν βασιλέως θυγατέρα εἶχεν, ein Ausdruck, der von einer Braut wohl nicht gebraucht werden konnte.

§ 10. αὐτός vor dem Reflexiv schliesst nachdrücklicher andre Subjecte von der Handlung aus. (Spr. 51, 2, 12.) vgl. 7, 1, 11. 23. — ἐφ' ἑαυτῶν für sich, abgesondert. Spr. 68, 36 (40), 6. — ἡγεμόνας Wegweiser. — εὐθύς gleich. vgl. 3, 5, 12. 4, 8, 10. 5, 6, 7.

§ 11. ἐκ. zu 1, 5, 10. — τοῦ αὐτοῦ. zu 1, 8, 14. — ἐνέτεινον. zu 1, 5, 11.

§ 12. καλούμενον. zu 1, 2, 13. — παρῆλθον αὐτοῦ εἰσω kamen innerhalb derselben, nach der Babylon zugekehrten Seite. Hieron 2, 10: εἰσω τῆς οἰκίας παρελθεῖν. Der Marsch war gegen Südosten gerichtet. — ποδῶν hängt von dem (in ἣν liegenden) τεῖχος ab. vgl. zu 1, 2, 23. — ἀπεῖχε. zu 1, 4, 9. — ἀπεῖχε-πολύ hält Kiepert für ein Glossem.

§ 13. ἐξευγμένην ist Prädicat: als einen verbundenen, bebrückten, junctam, aufgelöst: ἣ διώρυξ ἦν διέβησαν ἐξευγμένη ἦν. Spr. 57, 3, 3. Man sagte ζευγνύναι γέφυραν und ζ. ποταμόν. Her. 7, 24: τὸν Στρυμόνα ποταμὸν ζεύξαντας γεφυρῶσαι. und ohne γεφυροῦν 7, 33. 157. — ἦσαν ἀπό. zu 1, 2, 7. — ὥσπερ erg. κατατέμνηται. Spr. 62, 4. (4, 2)

- ὄνομα Σιττάκη, ἀπέχουσα τοῦ ποταμοῦ σταδίους πέντε καὶ δέκα.
 14 Οἱ, μὲν οὖν Ἕλληνες παρ' αὐτὴν ἐσκήνησαν ἐγγὺς παραδείσου με-
 γάλου καὶ καλοῦ καὶ δασέος παντοίων δένδρων, οἱ δὲ βάρβαροι
 διαβεβηκότες τὸν Τίγρητα· οὐ μέντοι γε καταφανεῖς ἦσαν.
 15 Μετὰ δὲ τὸ δεῖπνον ἔτυχον ἐν περιπάτῳ ὄντες πρὸ τῶν ὀπλων
 Πρόξενος καὶ Ξενοφῶν· καὶ προσελθὼν ἠρώτησεν ἀνθρωπὸς τις τοὺς
 προφύλακας ποῦ ἂν ἴδοι Πρόξενον ἢ Κλέαρχον· Μένωνα δὲ οὐκ
 16 ἐξήτει, καὶ ταῦτα παρ' Ἀριαίου ὧν τοῦ Μένωνος ξένου. Ἐπεὶ δὲ
 Πρόξενος εἶπεν ὅτι αὐτός εἰμι ὃν ζητεῖς, εἶπεν ὁ ἀνθρωπος τάδε.
 Ἐπεμψέ με Ἀριαῖος καὶ Ἀρτάξος, πιστοὶ ὄντες Κύρῳ καὶ ὑμῖν
 εὖνοι, καὶ κελεύουσι φυλάττεσθαι μὴ ὑμῖν ἐπίθωνται τῆς νυκτός
 οἱ βάρβαροι· ἔστι δὲ στράτευμα πολὺ ἐν τῷ πλησίον παραδείσῳ.
 17 Καὶ ἐπὶ τὴν γέφυραν τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ πέμψαι κελεύουσι
 φυλακὴν, ὡς διανοεῖται λῦσαι αὐτὴν Τισσαφέρνης τῆς νυκτός, ἥνπερ
 δύνηται, ὡς μὴ διαβῇτε, ἀλλ' ἐν μέσῳ ἀποληφθῇτε τοῦ ποταμοῦ
 18 καὶ τῆς διώρυχος. Ἀκούσαντες ταῦτα ἄγουσιν αὐτὸν παρὰ τὸν
 Κλέαρχον καὶ φράζουσιν ἃ λέγει. Ὁ δὲ Κλέαρχος ἀκούσας ἐταράχθη
 19 σφόδρα καὶ ἐφοβεῖτο. Νεανίσκος δὲ τις τῶν παρόντων ἐννοήσας
 εἶπεν ὡς οὐκ ἀκόλουθα εἴη τό τε ἐπιθήσεσθαι καὶ λύσειν τὴν γέφυραν.
 Δῆλον γὰρ ὅτι ἐπιτιθεμένους ἢ νικᾶν δεήσει ἢ ἡττᾶσθαι. Ἐὰν μὲν
 οὖν νικῶσι, τί δεῖ αὐτοὺς λύνειν τὴν γέφυραν; Οὐδὲ γὰρ ἂν πολλὰ
 20 γέφυραι ὣσιν, ἔχοιμεν ἂν ὅποι φυγόντες ἡμεῖς σωθῶμεν. Ἄν δ' αὖ
 ἡμεῖς νικῶμεν, λελυμένης τῆς γεφύρας οὐχ ἔξουσιν ἐκεῖνοι ὅποι φύ-
 γωσιν· οὐδὲ μὴν βοηθῆσαι πολλῶν ὄντων πέραν οὐδεὶς αὐτοῖς δυ-
 νήσεται λελυμένης τῆς γεφύρας.
 21 Ἀκούσας δὲ ὁ Κλέαρχος ταῦτα ἤρετο τὸν ἄγγελον πόση τις
 εἴη χώρα ἢ ἐν μέσῳ τοῦ Τίγρητος καὶ τῆς διώρυχος. Ὁ δὲ εἶπεν

§ 14. δένδρων hängt wohl von παράδεισος ab. vgl. zu 5, 3, 12; denn bei δασύς steht sonst der Da., wie 4, 7, 6. 8, 2 u. a. — οἱ δὲ βάρβαροι erg. ἐσκήνησαν. vgl. 5, 4, 27.

§ 15. ὀπλων. zu 2, 2, 20. — ἴδοι sähē für trāfe und sprechen könne. Thuk. 4, 125, 2: τὸν Περδίκκην ἠνάγκασαν, πρὶν τὸν Βρασίδαν ἰδεῖν, προαπελθεῖν. — καὶ ταῦτα. zu 1, 4, 12.

§ 16. ὅτι. zu 1, 6, 8. — ἔπεμψε. Spr. 63, 4. vgl. 5, 9, 16. 7, 6, 39.

§ 17. ἐπὶ. Die besten Hsn. παρὰ, das jedoch in der Prosa nur bei persönlichen Objecten in der Bedeutung zu vorkommt. (Po.) Spr. 68, 32 (36), 1. — ὡς δ. da. Spr. 65, 8. vgl. 5, 8, 10. 9, 32. — τῆς διώρυχος, dessen über den die Schiffbrücke führte § 13.

§ 19. τῶν παρόντων. Spr. 47, 7 (9), 1. — ἀκόλουθα übereinstimmend. — τὸ ἐπιθήσεσθαι das (angebliche) Vorhaben anzugreifen. Thuk. 4, 126, 5: πιστότερον τὸ ἐκφοβήσειν ὑμᾶς ἡγοῦνται. vgl. eb. 2, 42, 3. Ueber τό τε καὶ. zu 2, 2, 8. — δῆλον. Uebergang zur directen Rede. zu 1, 3, 14. — δεήσει erg. das nur von einigen guten Hsn. ausgelassene αὐτοὺς d. h. τοὺς βαρβάρους. — οὐδέ. zu 1, 6, 8. — σωθῶμεν. zu 1, 7, 7.

§ 20. ὅποι für ὅπου Stephanus. — οὐδὲ μὴν ja auch nicht, neque vero. vgl. 7, 6, 22.

§ 21. πόση τις. zu 2, 2, 2.

ὅτι πολλή, καὶ κῶμαι ἔνεισι καὶ πόλεις πολλαὶ καὶ μεγάλαι. Τότε²²
 δὴ καὶ ἐγνώσθη ὅτι οἱ βάρβαροι τὸν ἄνθρωπον ὑποπέμψαιεν, ὁ-
 κνοῦντες μὴ οἱ Ἕλληνες διελόντες τὴν γέφυραν μένοιεν ἐν τῇ νήσῳ,
 ἔρύματα ἔχοντες ἔνθεν μὲν τὸν Τίγρητα ποταμόν, ἔνθεν δὲ τὴν
 διώρυχα, τὰ δ' ἐπιτήδεια ἔχοιεν ἐκ τῆς ἐν μέσῳ χώρας, πολλῆς καὶ
 ἀγαθῆς οὔσης καὶ τῶν ἐργασομένων ἐνόντων, εἴτα δὲ καὶ ἀποστροφὴ
 γένοιτο, εἴ τις βούλοιο βασιλέα κακῶς ποιεῖν. Μετὰ ταῦτα ἀνε-²³
 παύοντο· ἐπὶ μέντοι τὴν γέφυραν ὁμῶς φυλακὴν ἔπεμψαν· καὶ οὔτε
 ἐπέθετο οὐδεὶς οὐδαμῶθεν οὔτε πρὸς τὴν γέφυραν οὐδεὶς ἦλθε τῶν
 πολεμίων, ὥς οἱ φυλάττοντες ἀπήγγελλον. Ἐπειδὴ δ' ἕως ἐγένετο,²⁴
 διέβαινον τὴν γέφυραν, ἐξευγμένην πλοίοις τριάκοντα καὶ ἑπτὰ, ὥς
 οἷόν τε μάλιστα πεφυλαγμένως· ἐξήγγελλον γὰρ τινες τῶν παρὰ
 Τισσαφέρους Ἑλλήνων ὡς διαβαινόντων μέλλοιεν ἐπιθήσεσθαι.
 Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ψευδῇ ἦν· διαβαινόντων μέντοι ὁ Γλοῦς αὐτοῖς
 ἐπεφάνη μετ' ἄλλων, [ὅς] σκοπῶν εἰ διαβαίνοιεν τὸν ποταμόν, ἐπεὶ
 δὲ εἶδεν ὥχετο ἀπελαύνων.

Ἀπὸ δὲ τοῦ Τίγρητος ἐπορεύθησαν σταθμοὺς τέτταρας, παρα-²⁵
 σάγγας εἴκοσιν, ἐπὶ τὸν Φύσκον ποταμόν, τὸ εὖρος πλέθρου· ἐπὴν
 δὲ γέφυρα. Καὶ ἐνταῦθα ὤκειτο πόλις μεγάλη, ἥ ὄνομα Ὡπις·
 πρὸς ἣ ἀπῆντησε τοῖς Ἕλλησιν ὁ Κίρου καὶ Ἀρταξέρξου νόθος
 ἀδελφός, ἀπὸ Σούσων καὶ Ἐκβατάνων στρατιὰν πολλὴν ἄγων ὡς
 βοηθήσων βασιλεῖ· καὶ ἐπιστήσας τὸ ἑαυτοῦ στρατεύμα παρερχο-
 μένους ἐθεώρει τοὺς Ἕλληνας. Ὁ δὲ Κλέαρχος ἡγεῖτο μὲν εἰς δύο,²⁶
 ἐπορεύετο δὲ ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε ἐφιστάμενος. Ὅσον δ' ἂν χρόνον
 τὸ ἡγούμενον τοῦ στρατεύματος ἐπιστῇ, τοσοῦτον ἀνάγκη χρόνον
 δι' ὅλον τοῦ στρατεύματος γίνεσθαι τὴν ἐπίστασιν, ὥστε τὸ στρα-
 τευμα καὶ αὐτοῖς τοῖς Ἕλλησι δόξαι πάμπολυ εἶναι καὶ τὸν Πέρσην

§ 22. ὑποπέμπειν heimlich, trüglisch abschieken, wie 3, 3, 4. Lys. 1, 15, Thuk. 4, 46, 3 u. Plut. Nik. 16. — διελόντες für διελθόντες Holzmann. Man sagte nicht γέφυραν διέρχεσθαι, sondern διαβαίνειν. (Po.) Thuk. 4, 48, 2: διελόντες τὴν ὁροφὴν. — ἔνθεν μὲν von der einen Seite, ἔνθεν δὲ von der andern. (Spr. 25, 10, 10.) vgl. 3, 5, 7. — οὔσης καὶ ἐνόντων. zu 1, 10, 6. vgl. Her. 2, 124, 2. 8, 87, 1. — ἐργάζεσθαι steht oft vorzugsweise vom Landbau. Oik. 5, 2: ἀφ' ὧν ζῶσιν οἱ ἄνθρωποι, ταῦτα ἡ γῆ φέρει ἐργαζομένοις. — ἀποστροφή, καταφυγή, wie 7, 6, 34.

§ 23. ὁμῶς, obgleich die erhaltene Nachricht verdächtig war und sie nichts fürchten zu dürfen glaubten. vgl. zu 2, 2, 17.

§ 24. ὥς οἷόν τε μάλιστα möglichst. Spr. 49, 3, 3. (10, 3.) — τῶν παρὰ. zu 1, 1, 5. — διαβαινόντων. zu 1, 4, 12. — ὁ der 2, 1, 3 erwähnte. — αὐτοῖς streichen Bisschop Ann. cr. p. 27 u. Cobet N. 1. p. 461. — δέ findet sich zuweilen in zusammenhängender Construction, einen Begriff oder Satz einem vorhergehenden entgegensetzend; nach einem Particip eben so 6, 4, 16; doch fehlt das ὅς in mehrern Hsn. (Spr. 69, 16, 4. vgl. 5, 5, 22.) — ὥχετο ἀπελαύνων ritt fort. Spr. 56, 5, 6. (8.) vgl. 2, 6, 3. 3, 3, 5.

§ 25. πλέθρου. zu 1, 2, 23. — ὤκειτο. zu 1, 4, 1. — Ὡπις. zu 1, 5, 4. — παρερχομένους. Spr. 56, 7, 1. παριόντας will Cobet N. 1. p. 424. vgl. Spr. § 40 unter ἔρχομαι.

§ 26. εἰς δύο zwei Mann neben einander. Spr. 68, 17, 7. (21, 9.) — τὸ ἡγούμενον. zu 2, 2, 4. — ὥστε — θεωροῦντα, ein hier

- 27 ἐκπεπληχθαι θεωροῦντα. Ἐντεῦθεν δὲ ἐπορεύθησαν διὰ τῆς Μηδίας σταθμοὺς ἐρήμους ἕξ, παρασάγγας τριάκοντα, εἰς τὰς Παρυσάτιδος κώμας τῆς Κίρου καὶ βασιλέως μητροῦς. Ταύτας Τισσαφέρνης, Κύρῳ ἐπεγγελῶν, διαρπάσαι τοῖς Ἑλλησιν ἐπέτρεψε πλὴν ἀνδραπόδων. Ἐνῆν δὲ σῖτος πολὺς καὶ πρόβατα καὶ ἄλλα χρήματα. Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμοὺς ἐρήμους τέτταρας,
- 28 παρασάγγας εἴκοσι, τὸν Τίγρητα ποταμὸν ἐν ἀριστερᾷ ἔχοντες. Ἐν δὲ τῷ πρώτῳ σταθμῷ πέραν τοῦ ποταμοῦ πόλις ὠκεῖτο μεγάλη καὶ εὐδαίμων, ὄνομα Καιναί, ἕξ ἧς οἱ βάρβαροι διῆγον ἐπὶ σχεδίαῖς διφθερῶν ἄρτους, τυρούς, οἶνον.
- 1 εἰ. Μετὰ ταῦτα ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸν Ζάβατον ποταμόν, τὸ εὖρος τεττάρων πλέθρων. Καὶ ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς· ἐν δὲ ταύταις
- 2 ὑποψίαί μὲν ἦσαν, φανερά δὲ οὐδεμία ἐφαίνετο ἐπιβουλή. Ἐδοξεν οὖν τῷ Κλεάρχῳ συγγενέσθαι Τισσαφέρνει καὶ εἰπὼς δύναίτο παῦσαι τὰς ὑποψίας, πρὶν ἕξ αὐτῶν πόλεμον γενέσθαι καὶ ἐπεμψέ τινα ἔροῦντα ὅτι συγγενέσθαι αὐτῷ χρήζει. Ὁ δὲ ἐτοίμως ἐκέλευσεν ἤκειν. Ἐπειδὴ δὲ συνῆλθον, λέγει ὁ Κλέαρχος τάδε.
- 3 Ἐγώ, ὦ Τισσαφέρνη, οἶδα μὲν ἡμῖν ὅρκους γεγενημένους καὶ δεξιάς δεδομένας μὴ ἀδικήσιν ἀλλήλους. φυλαττόμενον δέ σε τε ὁρῶ ὡς πολεμίους ἡμᾶς καὶ ἡμεῖς ὁρῶντες ταῦτα ἀντιφυλαττόμεθα.
- 4 Ἐπεὶ δὲ σκοπῶν οὐδὲν δύναμαι οὔτε σὲ αἰσθέσθαι πειρώμενον ἡμᾶς κακῶς ποιεῖν, ἐγώ τε σαφῶς οἶδα ὅτι ἡμεῖς γε οὐδ' ἐπινοοῦμεν οὐδὲν

sehr natürlicher Uebergang vom Allgemeinen zum Besonderen. Aehnlich 7, 3, 28 u. Thuk. 7, 44, 2: ἐν νυκτομαχίᾳ, ἣ μόνῃ δὴ στρατοπέδων μεγάλων ἐν γε τῷδε τῷ πολέμῳ ἐγένετο, πῶς ἂν τις σαφῶς τι ᾔδει; vgl. Kr. Reg. z. Thuk. unter Uebergang.

§ 27. Κύρῳ ἐπεγγελῶν den K. dabei verhöhnend, ἐπι — wie in ἐπιλέγειν 1, 9, 26; über den Dativ Spr. 48, 9. (11, 5.) — διαρπάσαι. Spr. 55, 3, 10. (20.) — πλὴν ἀνδραπόδων nur sollten sie die Menschen nicht zu Sklaven machen. Aehnlich Thuk. 4, 54, 2: ἐπιτρέψαι περὶ σφῶν αὐτῶν πλὴν θανάτου. Her. 5, 71: ὑπεγγύους πλὴν θανάτου.

§ 28. διφθερῶν. Spr. 47, 6. (8.) vgl. 1, 7, 22. 5, 4, 12. — τυρούς. Andere τυρόν. Spr. 44, 1, 1; τυροί kann zwar Käsemarkt heissen (Herbst zu Xen. Mem. 2, 7, 13), aber auch Käse, wie Od. ι, 219. 225, Eu. Kykl. 122. 209. 226. — οἶνον. Das Asyndeton veranlasst hier auch noch andre Dinge zu denken.

C. 5. § 1. πλέθρων. zu 1, 2, 23. — ὑποψίαί Misstrauensregungen. Spr. 44, 3. (3, 4) vgl. Thuk. 8, 92, 4. — ἐφαίνετο. (Spr. 56, 4, 6.) vgl. 7, 5, 16. 6, 58.

§ 2. πρὶν γενέσθαι. Spr. 54, 14, 2. (17, 6.) — αὐτῷ. zu 1, 1, 9. — τάδε. τοιάδε ist, wenn auch vielleicht nicht zu lesen, so doch zu denken. zu 1, 3, 2.

§ 3. Τισσαφέρνη. Dieser heteroklitische Vocativ findet sich zuweilen auch in attischen Namen. (Spr. 19, 1, 1.) — ἀδικήσιν. zu 2, 4, 1. — ἡμᾶς. Spr. 52, 10, 3. (7.)

§ 4. πειρώμενον. Spr. 56, 7, 1. — ἡμᾶς. Spr. 46, 5. (12.) — ὅτι. Spr. 56, 7, 6. (12.) — εἰς λόγους σοι ἐλθεῖν zur Unterredung mit dir zu kommen. vgl. 3, 1, 29. (Spr. 48, 9, 1.) — ἀλλήλων. Spr. 47, 22. (23.)

τοιούτον, ἔδοξέ μοι εἰς λόγους σοι ἔλθεῖν, ὅπως, εἰ δυναίμεθα, ἐξέλ-
 οίμεν ἀλλήλων τὴν ἀπιστίαν. Καὶ γὰρ οἶδα ἀνθρώπους ἤδη τοὺς⁵
 μὲν ἐκ διαβολῆς, τοὺς δὲ καὶ ἐξ ὑποψίας οἱ φοβηθέντες ἀλλήλους,
 φθάσαι βουλόμενοι πρὶν παθεῖν, ἐποίησαν ἀνήκεστα κακὰ τοὺς οὔτε
 μέλλοντας οὔτ' αὖ βουλομένους τοιούτον οὐδέν. Τὰς οὖν τοιαύτας⁶
 ἀγνωμοσύνας νομίζων συνουσίαις μάλιστα ἂν πᾶνέσθαι ἤκω καὶ
 διδάσκειν σε βούλομαι ὥς σὺ ἡμῖν οὐκ ὀρθῶς ἀπιστεῖς. Πρῶτον μὲν⁷
 γὰρ καὶ μέγιστον οἱ θεῶν ἡμᾶς ὅρκοι κωλύουσι πολεμίους εἶναι
 ἀλλήλοις· ὅστις δὲ τούτων σύνοιδεν αὐτῷ παρημεληκώς, τοῦτον ἐγὼ
 οὔποτ' ἂν εὐδαιμονίσαιμι. Τὸν γὰρ θεῶν πόλεμον οὐκ οἶδα οὔτ' ἀ-
 πὸ ποίου ἂν τάχους φεύγων τις ἀποφύγοι, οὔτ' εἰς ποῖον ἂν σκότος
 ἀποδραίῃ, οὔθ' ὅπως ἂν εἰς ἐχυρὸν χωρίον ἀποσταίῃ. Πάντη γὰρ
 πάντα τοῖς θεοῖς ὑποχά⁸ καὶ πανταχῇ πάντων ἴσον οἱ θεοὶ κρατοῦσι.

§ 5. τοὺς μέν. Das Ganze (ἀνθρώπους) steht in demselben Casus
 wie die Theile. Spr. 58, 8. (47, 28, 3.) — οἱ φοβηθέντες. Erwarten
 würde man φοβηθέντας — βουλομένους — ποιήσαντας, wobei aber die ge-
 häuften Participia etwas hart wären. Eine ähnliche Mischung zweier
 Constructionen Her. 2, 152: ἐκβάντας ἐς γῆν ἀγγέλλει ὡς χάλκεοι ἄνδρες λεη-
 λατεῦσι τὸ πεδῖον. vgl. zu 3, 2, 23. — μέλλοντα. Nicht ποιεῖν ergänzen
 will Jemand vgl. Eur. Or. 1182: τὸ μέλλειν γ' ἀγάθ' ἔχει τίν' ἡδονήν. (vgl.
 zu 3, 1, 47.) Eben so βούλεσθαι τι. zu Thuk. 8, 92, 6. In der Stelle des
 Eur. jedoch ergänzt Herm. ἀκούειν.

§ 6. ἀγνωμοσύνας Unbilden. vgl. 7, 6, 23. 38, ἀγνωμοσύνη καὶ
 βασκανία Dem. 18, 252, ἡ τῆς τύχης ἀγνωμοσύνη 18, 207.

§ 7. πρῶτον. zu 1, 3, 10. — μέν. Dem entspricht δὲ § 8. —
 θεῶν ὅρκοι Schwüre bei den Göttern, weil man sagt ὁμνῶναι θεοῖς.
 (5, 9, 31.) Spr. 47, 5. (7, 2.) vgl. 46, 4, 3. (6, 4); eben so 3, 1, 22. 2,
 10 u. Kyr. 2, 3, 12. — εἶναι. Spr. 55, 3, 9. (18.) — τούτων. Spr. 47,
 10. (11.) — παρημεληκώς. zu 1, 3, 10. — θεῶν gegen die Götter.
 Spr. 47, 5. (7, 5.) — ἀπὸ von — aus, mit. Thuk. 7, 71, 5: ἀπὸ μιᾶς
 ὁρμῆς παρεβοήθουν. Spr. 68, 12, 3. (16, 7.) — ἀποφύγοι. vgl. 4, 2, 27.
 und Ar. Wo. 167: ἡ δαδίως φεύγων ἂν ἀποφύγοι δίκην. vgl. Porson zu Eu.
 Phoi. 1231. Her. 4, 23, 2. 5, 95. 6, 91. — ἀποδραίῃ. zu 1, 4, 8. —
 ὅπως. Die Erklärung: wie er nach einem festen Platze ent-
 weichen könne, veranlasst den unpassenden Gedanken dass nur das
 ungefährdete Erreichen des Ortes ihm nicht möglich sein würde,
 dahin gelangt aber er wohl Schutz finden könne. Offenbar jedoch soll ge-
 sagt werden dass auch der festeste Ort den Frevler zu schirmen nicht ge-
 nüge. Daher ist ὅπως (nach We.) mit ἐχυρὸν zu verbinden: in einem
 wie (auf was für eine Weise) befestigten Platze, d. h. wie be-
 festigt der Platz in den er entweiche sein müsste, um ihn
 gegen die Götter zu schützen. Ὅπως steht regelmässig, da es interro-
 gativ ist (vgl. zu 3, 1, 14), was wir durch stärkere Betonung des wie
 ausdrücken. Luk. Bilder 9: ὁδόντας ἐξέφηγε — πῶς ἂν εἴποιμί σοι ὅπως
 μὲν λευκοῦς, ὅπως δὲ συμμέτρους. Aehnlich findet sich πῶς. Auch die Stel-
 lung ist nicht auffallend. Eben so stehen ὥς und ὅτι quam, einem Super-
 lativ zu dem eine Präposition gehört vorgesetzt, immer vor dieser: ὥς εἰς
 ἐλάχιστον χωρίον. — ἀποσταίῃ. zu 1, 6, 7. Auch zu diesem Worte zieht
 Schäfer τὸν θεῶν πόλεμον: dem Kriege mit den Göttern entkom-
 men, entweichen könnte. vgl. Jagd 3, 3: ἀφίστανται τὸν ἥλιον ὑπὸ
 τὰς σκιὰς. Doch lässt es sich dem Begriffe nach auf ἀποσταίῃ beziehen
 ohne eben davon mit regiert zu sein. — πάντη πάντα. zu 1, 9, 2. —
 (θεοῖς. Spr. 48, 13, 6.) — πάντων. Spr. 47, 18. (19, 2.) — ἴσον gleich-
 mässig. Il. α, 78: μέγα πάντων κρατέει. Spr. 46, 3, 2. (5, 7.)

8 Περὶ μὲν δὴ τῶν θεῶν τε καὶ τῶν ὄρκων οὕτω γινώσκω, πα-
 ρ' οὓς ἡμεῖς τὴν φιλίαν συνθέμενοι κατεθέμεθα, τῶν δ' ἀνθρωπίνων
 9 σὲ ἔγωγε ἐν τῷ παρόντι νομίζω μέγιστον εἶναι ἡμῖν ἀγαθόν. Σὺν
 μὲν γὰρ σοι πᾶσα μὲν ἡμῖν ὁδὸς εὐπορος, πᾶς δὲ ποταμὸς διαβατός,
 τῶν τε ἐπιτηδείων οὐκ ἀπορία· ἄνευ δέ σου πᾶσα μὲν ἡ ὁδὸς διὰ
 σκοτούς· οὐδὲν γὰρ αὐτῆς ἐπιστάμεθα· πᾶς δὲ ποταμὸς δύσπορος,
 πᾶς δὲ ὄχλος φοβερός, φοβερώτατον δ' ἐρημία· μεστὴ γὰρ πολλῆς
 10 ἀπορίας ἐστίν. Εἰ δὲ δὴ καὶ μανέντες σε κατακτείναιμεν, ἄλλο τι
 ἂν ἢ τὸν εὐεργέτην κατακτείναντες πρὸς βασιλέα τὸν μέγιστον ἔφε-
 δρον ἀγωνιζοίμεθα; Ὅσων δὲ δὴ καὶ οἷων ἂν ἐλπίδων ἐμμαντὸν
 11 στερήσαιμι, εἰ σέ τι κακὸν ἐπιχειρήσαιμι ποιεῖν, ταῦτα λέξω. Ἐγὼ
 γὰρ Κύρον ἐπεθύμησά μοι φίλον γενέσθαι, νομίζων τῶν τότε ἱκα-
 νώτατον εἶναι εὖ ποιεῖν ὃν [ἂν] βούλοιτο· σὲ δὲ νῦν ὁρῶ τὴν τε
 Κύρου δύναμιν καὶ χώραν ἔχοντα καὶ τὴν σεαυτοῦ ἀρχὴν σώζοντα,
 τὴν δὲ βασιλείῳ δύναμιν, ἣ Κῦρος πολεμίᾳ ἐχρῆτο, σοὶ ταύτην
 12 σύμμαχον οὔσαν. Τούτων δὲ τοιούτων ὄντων τίς οὕτω μαίνεται
 ὅστις οὐ σοὶ βούλεται φίλος εἶναι;

Ἀλλὰ μὲν, ἐρῶ γὰρ καὶ ταῦτα ἐξ ὧν ἔχω ἐλπίδας καὶ σὲ βου-
 13 λήσεσθαι φίλον ἡμῖν εἶναι, οἶδα μὲν γὰρ ὑμῖν Μυσσοὺς λυπηροὺς
 ὄντας, οὓς νομίζω ἂν σὺν τῇ παρούσῃ δυνάμει ταπεινοὺς ὑμῖν
 παρασχεῖν, οἶδα δὲ καὶ Πισίδας· ἀκούω δὲ καὶ ἄλλα ἔθνη πολλὰ
 τοιαῦτα εἶναι, ἃ οἶμαι ἂν παῦσαι ἐνοχλοῦντα ἀεὶ τῇ ὑμετέρᾳ εἶδαι-

§ 8. οὓς bezieht sich auf θεῶν. (Spr. 58, 3, 9.) Der Ac. steht in
 sofern κατεθέμεθα eine Bewegung andeutet. Thuk. 3, 3, 3: *ἔτυχον βοηθοὶ*
παρὰ σφᾶς παροῦσαι? Muret und eine Handschrift οἷς. — κατεθέμεθα
 gleichsam als Depositum niedergelegt haben, damit sie die Unver-
 letzlichkeit derselben überwachen. vgl. Kr. z. Her. 6, 73. — τῶν ἀνθρω-
 πίνων. Spr. 43, 4, 7. (21.) — παρόντι Gegenwart. (Spr. 43, 4, 6 f.)

§ 9. σοι. Spr. 25, 1, 1. (2.) vgl. 7, 7, 32. — πᾶσα jeder, πᾶσα ἡ
 der ganze. Spr. 50, 8, 4 u. 6. (11, 8 u. 9.) Ueber die Anaphora mit
 μὲν u. δέ zu 1, 3, 16. — φοβερώτατον. zu 3, 2, 22.

§ 10. ἄλλο τι ἢ. Spr. 62, 3, 3. (7.) vgl. 4, 7, 5. — ἔφεδρον. Spr.
 57, 3, 2. (4.) Ἐφέδρους nannte man die Athleten welche bei Verlosung
 der Paare (wenn die Zahl ungerade war) keine Gegner erhalten hatten
 und darauf mit frischen Kräften gegen die Sieger kämpften, deshalb
 furchtbare Gegner. Luk. Hermot. 40 f. Plut. Sylla 29: καθάπερ
 ἔφεδρος ἀθλητῇ καταπόνῳ προσενεχθεῖς.

§ 11. τῶν τότε. Spr. 50, 4. (5), 1. — ἂν. zu 1, 5, 9. — Κύρου,
 dessen Satrapie (und Strategie) T. erhielt. — σώζειν behalten, wie oft.
 — πολεμίᾳ. Spr. 57, 3, 3. vgl. 2, 6, 13. 4, 6, 13. — ταύτην. zu 2, 2, 20.

§ 12. τούτων τοιούτων ὄντων da dies sich so verhält. —
 ὅστις dass er. (Spr. 51, 13, 10.) vgl. 7, 1, 28. — οὐ σοί. zu 1, 4, 5. —
 ἀλλὰ μὲν fängt so an als sollte nach ἡμῖν εἶναι ein sich anschliessender
 Satz folgen, etwa: καὶ ἡμεῖς ὑμᾶς πολλὰ ὠφελεῖν δυνησόμεθα. Aehnlich Mem.
 4, 2, 38: καὶ νῆ Δί, ἔφη ὁ Εὐθύδημος, ὁρθῶς γὰρ με ἀναμιμνήσκεις, οἶδα γὰρ
 καὶ τυράννους τινὰς οἱ δι' ἐνδειαν, ὥςπερ οἱ ἀπορώτατοι, ἀναγκάζονται ἀδικεῖν.
 (Plut. Sym. p. 180, c: νῦν δέ — οὐ γὰρ ἐστὶν εἷς.) vgl. zu 3, 2, 11.

§ 13. ἂν παρασχεῖν. zu 1, 3, 6. — εἶναι. Spr. 56, 7, 6. (11.) —
 ἐνοχλοῦντα. Spr. 56, 5, 2. — (τῇ ὑ. εὖ. Spr. 46, 7, 2.) — ἂν κολά-
 σεσθε. zu 2, 3, 18. — τῆς οὐσῆς für ἡ τῇ οὐσῇ. zu 1, 9, 25.

μονία. Αἰγυπτίους δέ, οἷς μάλιστα ὑμᾶς νῦν γινώσκω τεθυμω-
μένους, οὐχ ὁρῶ ποία δυνάμει συμμαχῶ χρησάμενοι μάλλον ἂν
κολάσεσθε τῆς νῦν σὺν ἐμοὶ οὔσης. Ἀλλὰ μὴν ἔν γε τοῖς πέριξ¹⁴
οἰκοῦσι σὺ εἰ μὲν βούλοιο τῷ φίλος εἶναι, ὡς μέγιστος ἂν εἴης, εἰ
δέ τις σε λυποίη, ὡς δεσπότης ἀναστρέφοιο, ἔχων ἡμᾶς ὑπηρέτας,
οἳ σοι οὐκ ἂν τοῦ μισθοῦ ἕνεκα μόνον ὑπηρετοῖμεν, ἀλλὰ καὶ τῆς
χάριτος, ἣν σωθέντες ὑπὸ σοῦ σοι ἂν ἔχοιμεν δικαίως. Ἐμοὶ μὲν¹⁵
δὴ ταῦτα πάντα ἐνθυμουμένῳ οὕτω δοκεῖ θαυμαστὸν εἶναι τὸ σὲ
ἡμῖν ἀπιστεῖν ὥστε καὶ ἡδιστ' ἂν ἀκούσαιμι τοῦνομα τίς ἐστίν οὕτω
δεινὸς λέγειν ὥστε σε πείσαι λέγων ὡς ἡμεῖς σοι ἐπιβουλεύομεν.

Κλέαρχος μὲν οὖν τοσαῦτα εἶπε. Τισσαφέρνης δὲ ὧδε ἀπη-
μείφθη.

Ἀλλ' ἡδομαι μὲν, ὦ Κλέαρχε, ἀκούων σου φρονίμους λόγους¹⁶
ταῦτα γὰρ γινώσκων εἴ τι ἐμοὶ κακὸν βουλεύοις, ἅμα ἂν μοι δοκεῖς
καὶ σεαυτῷ κακόνους εἶναι. Ὡς δ' ἂν μάθῃς ὅτι οἶδ' ἂν ὑμεῖς δι-
καίως οὔτε βασιλεῖ οὔτ' ἐμοὶ ἀπιστοίητε, ἀντάκουσον. Εἰ γὰρ ὑμᾶς¹⁷
ἐβουλόμεθα ἀπολέσαι, πότερά σοι δοκοῦμεν ἱππέων πλήθους ἀπορεῖν
ἢ πεζῶν ἢ ὀπλίσεως ἐν ἧ ὑμᾶς μὲν βλάπτειν ἱκανοὶ ἂν ἦμεν, ἀντι-
πάσχειν δὲ οὐδεὶς κίνδυνος; Ἀλλὰ χωρίων ἐπιτηδείων ὑμῖν ἐπιτί-¹⁸
θεσθαι ἀπορεῖν ἂν σοι δοκοῦμεν; Οὐ τοσαῦτα μὲν πεδία ὑμῖν φίλια
ὄντα σὺν πολλῷ πόνῳ διαπορεύεσθε, τοσαῦτα δὲ ὄρη ὑμῖν ὁρᾶτε
ὄντα πορευτέα, ἃ ἡμῖν ἔξεστι προκαταλαβοῦσιν ἄπορα ὑμῖν παρέχειν,

§ 14. ἂν εἴης. Auch hiezu ziehe man ἔχων ἡμᾶς ὑπηρέτας. — ἀνα-
στρέφοιο erg. ἂν. vgl. zu 1, 6, 2. — τῆς χάριτος hängt noch von
ἕνεκα ab. (Spr. 68, 9.) — ἦν. zwei Hsn. ἦς; doch vgl. zu 1, 1, 8. 3, 15.

§ 15. καὶ ἡδιστα. Spr. 69, 28, 7. (32, 18.) vgl. 3, 2, 22. 5, 4, 29.
— τοῦνομα τίς. Vermischung zweier Redeweisen: ἀκούειν τίς und ἀκούειν
τοῦνομα τούτου ὅστις. — ἀπημείφθη erwiderte, dichterisch, nur dass
Homer immer noch ein Verbum damit verbindet. Der Ao. heisst sonst
(auch bei Appian) ἡμειψάμεν.

§ 16. ἀλλὰ. zu 1, 7, 6. — ἀκούων. zu 1, 2, 18 E. — σου von
dir. Spr. 47, 9. (10, 11.) — ἂν μάθῃ möglicher Weise erfahre.
vgl. 7, 4, 2. Spr. 54, 8, 2. (4.)

§ 17. ἀπορεῖν § 18 mit ἂν, weil dort nur mögliche Fälle ange-
nommen werden: οὐκ ἂν ἀποροῖμεν; hier ohne ἂν, da eine feste Thatsache
ausgesprochen wird: οὐκ ἀποροῦμεν. Spr. 69, 6, 5. (7, 1 u. 4.) Eine Frage
als Nachsatz steht ähnlich Dem. 20, 2: τίνος εἵνεκ', εἰ τὰ μάλιστα πάντες
ἦσαν ἀνάξιοι, τῶν αὐτῶν ἡξίωσεν ὑμᾶς τε καὶ τούτους. — ὑμᾶς. Spr. 46, 5.
(7.) — ἂν ἦμεν. Spr. 54, 10, 2. (14, 2.) Andere: ἂν εἴημεν. — ἀντι-
πάσχειν. Spr. 50, 5, 5. (6, 4.) Eben so der Inf. bei κίνδυνος 5, 1, 6 u.
Thuk. 4, 57, 2.

§ 18. ἀλλὰ oder. vgl. 5, 8, 4. 7, 31. (Spr. 69, 4, 4.) — πεδία
(Spr. 46, 6, 8.) — ἐπιτίθεσθαι um anzugreifen. Spr. 55, 3, 5. (7.)
— διαπορεύεσθε. zu 1, 3, 7. 2, 3, 27 u. Kr. De auth. p. 40. — ὄρη
πορεύεσθαι über Berge marschiren, wie ὁδὸς πορευτέα So. Phi. 993.
vgl. 4, 4, 1. (Spr. 46, 6, 2.) — ταμיעύεσθαι gleichsam wirthschaft-
lich eintheilen, abmessen, indem wir z. B. bei Strömen einen ge-
ringen, leicht zu überwindenden Theil, der entweder zuerst übergegangen
oder zurückgeblieben wäre, angriffen. Thuk. 6, 18, 3: οὐκ ἔστιν ἡμῖν τα-
μיעύεσθαι ἐς ὅσον βουλόμεθα ἄρχειν. — εἰσὶν οἳ. zu 5, 10, 6. — οὐδέ gar

- τοσοῦτοι δ' εἰσὶ ποταμοὶ ἐφ' ὧν ἔξεστιν ἡμῖν ταμιεύεσθαι ὅποσους
 ἂν ὑμῶν βουλόμεθα μάχεσθαι; Εἰσὶ δ' αὐτῶν οὓς οὐδ' ἂν παντά-
 19 πασι διαβαίητε, εἰ μὴ ἡμεῖς ὑμᾶς διαπορεύοιμεν. Εἰ δ' ἐν πᾶσι
 τούτοις ἡττώμεθα, ἀλλὰ τό γέ τοι πῦρ τοῦ καρποῦ κρεῖττον ἐστίν,
 ὃν ἡμεῖς δυναίμεθ' ἂν κατακαύσαντες λιμὸν ὑμῖν ἀντιτάξαι, ὃ ὑμεῖς
 οὐδ' εἰ πάνν ἀγαθοὶ εἴητε, μάχεσθαι ἂν δύναισθε.
- 20 Πῶς οὖν ἂν ἔχοντες τοσοῦτους πόρους πρὸς τὸ ὑμῖν πολεμεῖν,
 καὶ τούτων μηδένα ἡμῖν ἐπικίνδυνον, ἔπειτα ἐκ τούτων πάντων
 τοῦτον ἂν τὸν τρόπον ἐξελοίμεθα ὃς μόνος μὲν πρὸς θεῶν ἀσεβής,
 21 μόνος δὲ πρὸς ἀνθρώπων αἰσχυρός; Παντάπασι δὲ ἀπόρων ἐστὶ καὶ
 ἀμηχάνων καὶ ἀνάγκη ἐχομένων, καὶ τούτων πονηρῶν, οἵτινες ἐθέ-
 λουσι δι' ἐπιτοκίας τε πρὸς θεοὺς καὶ ἀπιστίας πρὸς ἀνθρώπους
 πράττειν τι. Οὐχ οὕτως ἡμεῖς, ὃ Κλέαρχε, οὔτε ἡλίθιοι οὔτε ἀλό-
 22 γιστοὶ ἐσμεν. Ἀλλὰ τί δὴ ὑμᾶς ἐξὸν ἀπολέσαι οὐκ ἐπὶ τοῦτο ἤλ-
 θομεν; Εὖ ἴσθι ὅτι ὁ ἐμὸς ἔρως τούτου αἴτιος τοῦ τοῖς Ἑλλήσιν
 ἐμὲ πιστὸν γενέσθαι, καὶ ὃ Κῦρος ἀνέβη ξενικῶ δια μισθοδοσίαν
 23 πιστεύων, τούτῳ ἐμὲ καταβῆναι δι' εὐεργεσίας ἰσχυρόν. Ὅσα δ' ἐμοὶ
 ὑμεῖς χρήσιμοί ἐστε τὰ μὲν καὶ σὺ εἶπας, τὸ δὲ μέγιστον ἐγὼ οἶδα·
 τὴν μὲν γὰρ ἐπὶ τῇ κεφαλῇ τιάραν βασιλεῖ μόνῳ ἔξεστιν ὀρθὴν
 ἔχειν, τὴν δ' ἐπὶ τῇ καρδίᾳ ἴσως ἂν ὑμῶν παρόντων καὶ ἑτερος
 εὐπετῶς ἔχοι.

nicht, als Negation von καί. (vgl. Spr. 69, 32, 18.) Plat. Prot. 334, a: πότερον λέγεις ἢ μηδενὶ ἀνθρώπων ὠφέλιμά ἐστιν ἢ ἢ μηδε τὸ παράπαν ὠφέλιμα; vgl. zu Arr. An. 1, 22, 1.

§ 19. εἰ ἡττώμεθα si victi essemus, das Imperfect aoristisch. vgl. zu 2, 4, 6, mit dem Pr. im Nachsatze, da ein allgemeiner Gedanke eintritt. vgl. (Spr. 54, 12, 7 und) Dem. 18, 14: εἰ τι ἀδικοῦντα ἐμὲ ὑμᾶς ἔώρα, εἰσὶ νόμοι περὶ πάντων. Nicht nöthig ist also ἡττώμεθα. — ἀλλὰ doch. Spr. 69, 4, 3. (5.) vgl. 3, 2, 3. 7, 1, 31. 7, 43. — γέ τοι wenigstens ja, gewiss. Mem. 3, 6, 13. 4, 2, 33: ἀλλ' ἢ γέ τοι σοφία ἀναμφισβητήτως ἀγαθὸν ἐστίν. — οὐδ' εἰ. zu 1, 6, 8. — δύναισθε für δύνησθε Porson.

§ 20. μηδένα, nicht οὐδένα, weil ἔχοντες hypothetisch gedacht wird. Spr. 67, 8. — ἔπειτα. zu εἶτα 1, 2, 25. vgl. 7, 1, 4. — ἂν ist der Entfernung des ersten wegen wiederholt. Spr. 69, 6, 7. (7, 3.) — πρὸς. zu 1, 6, 6. — αἰσχυρός erg. ἐστίν. (Spr. 62, 1, 4.)

§ 21. καὶ τούτων eorumque, und zwar. (Spr. 51, 7, 13.) — ἐθέλουσι. Regelmässig wäre ἐθέλειν ohne οἵτινες. Spr. 47, 4, 3. (6, 8); οἵτινες ἐθέλουσι steht als ob ἄποροι εἰσι vorherginge. Dieselbe Mischung 2, 6, 6 und Thuk. 4, 18, 2: σωφρόνων ἀνδρῶν οἵτινες τὰγαθὰ εἰς ἀμφίβολον ἀσφαλῶς ἐθεντο. vgl. jedoch Haase Lucubr. p. 77 ss.

§ 22. ἐξὸν da es erlaubt, möglich ist, ein absoluter Ac. Spr. 56, 8, 2. (9, 5.) vgl. 2, 6, 6. 3, 2, 26. — ἐπὶ τοῦτο ἤλθομεν wir schritten dazu, wie bei Thuk. öfter ἵεναι ἔς τι. vgl. zu 3, 1, 18. — τούτου hängt von αἴτιος ab, τοῦ γενέσθαι καὶ καταβῆναι von ἔρως. — ὃ — τούτῳ. Spr. 51, 11.

§ 23. ὅσα. Spr. 46, 2, 2. (4, 4.) — ἐστε für ἐσεσθε. (Spr. 53, 1, 6.) vgl. 4, 7, 3. — τιάρα, κυρβάσα thurmformige Kopfbedeckung vornehmer Perser mit einer nach vorn übergebogenen Spitze, die nur bei der königlichen Tiara, Kitaris oder Kidaris genannt, aufrecht (ὀρθή) stehen durfte. — ἔχοι erg. ὀρθήν. Der Gedanke ist: die königliche Gesinnung dürfte auch wohl ein Anderer sich aneignen, nämlich er selbst, womit er andeutet

Ταῦτα εἰπὼν ἔδοξε τῷ Κλέαρχῳ ἀληθῆ λέγειν· καὶ εἶπεν·²⁴
 Οὐκοῦν, ἔφη, οἵτινες τοιούτων ἡμῖν εἰς φιλίαν ὑπαρχόντων πειρῶνται
 διαβάλλοντες πολεμίους ποιῆσαι ὑμᾶς ἄξιοί εἰσι τὰ ἔσχατα παθεῖν;
 Καὶ ἐγὼ μὲν, ἔφη ὁ Τισσαφέρνης, εἰ βούλεσθ' μοι οἱ τε στρα-²⁵
 τηγοὶ καὶ οἱ λοχαγοὶ ἐλθεῖν, ἐν τῷ ἐμφανεῖ λέξω τοὺς πρὸς ἐμὲ
 λέγοντας ὥς σὺ ἐπιβουλεύεις ἐμοί τε καὶ τῇ σὺν ἐμοὶ στρατιᾷ. Ἐγὼ²⁶
 δέ, ἔφη ὁ Κλέαρχος, ἄξω πάντας, καὶ σοὶ αὖ ἐγὼ δηλώσω ὅθεν
 ἐγὼ περὶ σοῦ ἀκούω. Ἐκ τούτων δὴ τῶν λόγων ὁ Τισσαφέρνης²⁷
 φιλοφρονούμενος τότε μὲν μένειν τε αὐτὸν ἐκέλευσε καὶ σύνδειπνον
 ἐποιήσατο. Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ὁ Κλέαρχος ἐλθὼν ἐπὶ τὸ στρατό-
 πεδον δῆλός τ' ἦν πάνυ φιλικῶς οἰόμενος διακεῖσθαι τῷ Τισσαφέρνει
 καὶ ἃ ἔλεγεν ἐκεῖνος ἀπήγγελλεν· ἔφη τε χρῆναι ἰέναι παρὰ Τισσα-
 φέρην οὓς ἐκέλευσε, καὶ οἱ ἂν ἐξελεγχθῶσι διαβάλλοντες τῶν Ἑλ-
 λήνων, ὥς προδότας αὐτοὺς καὶ κακόνους τοῖς Ἑλλησιν ὄντας τιμωρη-
 θῆναι. Ὑπώπτενε δὲ εἶναι τὸν διαβάλλοντα Μένωνα, εἰδὼς αὐτὸν²⁸
 καὶ συγγεγεννημένον Τισσαφέρνει μετ' Ἀριαίου καὶ στασιάζοντα αὐτῷ
 καὶ ἐπιβουλεύοντα, ὅπως τὸ στρατεύμα ἅπαν πρὸς ἑαυτὸν λαβὼν
 φίλος ᾗ Τισσαφέρνει. Ἐβούλετο δὲ καὶ ὁ Κλέαρχος ἅπαν τὸ στρα-²⁹
 τεύμα πρὸς ἑαυτὸν ἔχειν τὴν γνώμην καὶ τοὺς παραλυποῦντας ἐκ-

dass er wohl auf die Hülfe der Hellenen gestützt sich zum Abfalle entschliessen könnte. Ueber ἴσως vgl. zu 3, 1, 37.

§ 24. εἶπεν, ὁ Κλέαρχος. vgl. 7, 8, 3 und zu 1, 4, 5. Der Ao. fasst das Folgende als ein Ganzes zusammen, ἔφη verweilt bei der Darstellung des Einzelnen, wie 5, 9, 31 f. 7, 3, 24. (vgl. Spr. 38, 4, 4.) — τοιούτων ὑπαρχόντων da solche Gründe vorhanden sind. Spr. 43, 4, 3. (23.) — παθεῖν ohne τοῦ, wie oft, z. B. 1, 9, 1. (Spr. 50, 6, 7.) vgl. zu 6, 4, 8.

§ 25. οἱ στρατηγοὶ ihr Feldherren. Spr. 50, 6, 3. (8, 3.) vgl. 3, 1, 46. 5, 5, 21 und zu 1, 7, 7. — ἐλθεῖν. εἰς λόγους (§ 4 u. 3, 1, 29) ist wohl nach λοχαγοὶ ausgefallen. (Kr. 26.) vgl. zu 1, 2, 26. (Spr. 48, 9, 1.) — ἐν τῷ ἐμφανεῖ offen. zu 1, 3, 21.

§ 26. αὖ. zu 1, 1, 7. — ὅθεν von welcher Seite her, nicht: von wem. Denn geradezu auf Personen pflegt sich ein solches Adverbium nicht zu beziehen. (Spr. 66, 3, 2.) vgl. 7, 7, 17.

§ 27. ἐκ in Folge, wie 4, 8, 21. (Spr. 68, 17, 7.) — φιλοφρονούμεναι, δεξιῶς ἢ προθύμως εἰσδέχομαι ἢ ἀποδέχομαι. Hesych. Her. 3, 50, 1: φιλοφρόνως ἐδέξατο, wofür 3, 51, 1 ἐφιλοφρονέετο. Dion C. 51, 24: τὰ τε ἄλλα ἐφιλοφρονήσατο (αὐτοὺς) καὶ κατεμέθυσεν. — οἰόμενος. zu 1, 2, 11. — διακεῖσθαι gew. von der Gesinnung die man gegen einen Andern hegt, hier umgekehrt: dass T. gegen ihn gestimmt sei, wie Dem. 8, 40 u. Thuk. 8, 68, 2: ὑπόπτως τῷ πλήθει διὰ δόξαν δεινότητος διακείμενος. Das Activ ist διατιθέναι 1, 1, 5. vgl. Spr. 38, 2, 5. (5, 3.) — οὓς erg. ἰέναι. Spr. 55, 4, 4. (11.) — διαβάλλοντες. Spr. 56, 7, 2. — τῶν Ἑλλήνων von οἱ abhängig. zu 1, 7, 13. — αὐτούς. zu 1, 9, 29.

§ 28. αὐτῷ. Spr. 48, 8. (9.) αὐτῷ Kr. (26.) — ἅπαν steht § 29 vor τὸ στρατεύμα, weil dies dort minder betont ist. vgl. zu 1, 4, 4. — ἢ. εἴη Matthiae. Spr. 54, 8. (A. 2.)

§ 29. ἔχειν τὴν γνώμην sein Vertrauen setzen, eig. nur seine Aufmerksamkeit richten, sich kehren, wie Thuk. 3, 25, 2. 5, 44, 1. Dem. 4, 6: προσέχειν τὸν νοῦν τούτοις ἐθέλουσιν ἅπαντες οὓς ἂν ὀρῶσι παρσκευασμένους. Ueber den Artikel Spr. 50, 2, 2. (3.) — παραλυποῦντας ohne Object, wie öfter. z. Thuk. 2, 51, 1. vgl. Spr. 52, 1, 2. — ἐκποδών. Spr. 66, 1, 3. (5.) — μὴ ἰέναι, weil in ἀντέλεγον ein Verbot

- ποδῶν εἶναι. Τῶν δὲ στρατιωτῶν ἀντέλεγον τινες αὐτῷ μὴ ἰέναι
 πάντας τοὺς λοχαγοὺς καὶ στρατηγούς μηδὲ πιστεύειν Τισσαφέρνει.
 30 Ὁ δὲ Κλέαρχος ἰσχυρῶς κατέτεινεν, ἔστε διεπράξατο πέντε μὲν
 στρατηγούς ἰέναι, εἴκοσι δὲ λοχαγούς· συνηκολούθησαν δὲ ὡς εἰς
 ἀγορὰν καὶ τῶν ἄλλων στρατιωτῶν ὡς διακόσιοι.
 31 Ἐπεὶ δὲ ἦσαν ἐπὶ ταῖς θύραις Τισσαφέρνους, οἱ μὲν στρατηγοὶ
 παρεκλήθησαν εἶσω, Προξένος Βοιωτίας, Μένων Θετταλός, Ἀγίας
 Ἀρχάς, Κλέαρχος Λάκων, Σωκράτης Ἀχαιοός· οἱ δὲ λοχαγοὶ ἐπὶ
 32 θύραις ἔμενον. Οὐ πολλῷ δὲ ὕστερον ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σημείου οἱ
 τ' ἔνδον συνελαμβάνοντο καὶ οἱ ἔξω κατεκόπησαν. Μετὰ δὲ ταῦτα
 τῶν βαρβάρων τινὲς ἰππέων διὰ τοῦ πεδίου ἐλαύνοντες ὧτινι ἐντυγ-
 33 χάνοιεν Ἕλληνι ἢ δούλῳ ἢ ἐλευθέρῳ πάντας ἔκτεινον. Οἱ δὲ Ἕλληνες
 τὴν τε ἰππασίαν αὐτῶν ἐθαύμαζον, ἐκ τοῦ στρατοπέδου ὁρῶντες,
 καὶ ὅ, τι ἐποιοῦν ἠμφιγνόουν, πρὶν Νίκαρχος Ἀρχάς ἦκε φεύγων
 τετρωμένος εἰς τὴν γαστέρα καὶ τὰ ἔντερα ἐν ταῖς χερσὶν ἔχων, καὶ
 34 εἶπε πάντα τὰ γεγενημένα. Ἐκ τούτου δὴ οἱ Ἕλληνες ἔθρον ἐπὶ
 τὰ ὅπλα πάντες ἐκπεπληγμένοι καὶ νομίζοντες ἀντίκα ἦξιν αὐτοὺς
 35 ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. Οἱ δὲ πάντες μὲν οὐκ ἦλθον, Ἀριαῖος δὲ καὶ
 Ἀρτιάος καὶ Μιθριδάτης, οἱ ἦσαν Κύρῳ πιστότατοι· ὁ δὲ τῶν
 Ἑλλήνων ἑρμηνεὺς ἔφη καὶ τὸν Τισσαφέρνους ἀδελφὸν σὺν αὐτοῖς
 ὁρᾶν καὶ γινώσκειν· συνηκολούθουν δὲ καὶ ἄλλοι Περσῶν τεθωρα-
 36 κισμένοι εἰς τριακοσίους. Οὗτοι ἐπεὶ ἐγγὺς ἦσαν, προσελθεῖν ἐκέ-
 λενον εἴ τις εἴη τῶν Ἑλλήνων ἢ στρατηγός ἢ λοχαγός, ἵνα ἀπαγ-
 γείλωσι τὰ παρὰ βασιλέως.
 37 Μετὰ ταῦτα ἐξῆλθον φυλαττόμενοι τῶν Ἑλλήνων στρατηγοὶ
 μὲν Κλεάνωρ Ὀρχομένιος καὶ Σοφαίνετος Στυμφάλιος, σὺν αὐτοῖς

liegt. Spr. 67, 12, 4. (3.) Hell. 2, 2, 19: ἀντέλεγον Κορίνθιοι μὴ σπέν-
 δεσθαι Ἀθηναίους. Aber nach einer Negation οὐδεὶς ἀντέλεγε μὴ οὐκ ἰέναι.
 Spr. eb. A. 5. (4.) Hingegen ἀντέλεγον ὅτι (ὡς) οὐκ ἴοιεν würde bloss die
 Thatsache in Abrede stellen.

§ 30. κατέτεινε strengte sich an, drang darauf. Plat. Rep.
 358, d: κατατείνας ἐρῶ τὸν ἄδικον βίον ἐπαινῶν. — ἰέναι. Spr. 55, 3, 6. (11.)
 — ὡς εἰς ἀγορὰν, also unbewaffnet.

§ 31. ἐπὶ θύραις. zu 1, 2, 11; ohne Artikel gew., wenn keine
 nähere Bestimmung hinzutritt. (Spr. 50, 2, 15.) vgl. 7, 3, 16.

§ 32. ἀπὸ auf. Spr. 68, 12, 3. (16, 8.) vgl. 4, 1, 5. „Ueber die
 Sache Diod. 14, 26: μετ' ὀλίγων ἐκ τῆς Τισσαφέρνους σκηνῆς ἀρθείσης φοινι-
 κίδος (Purpurfahne). (Ze.) — οἱ ἔνδον. Spr. 50, 4 (5), 1. — τινες, gestellt
 wie 3, 3, 4. 5, 7, 19. Dem. 6, 8. 24, 2. (Spr. 47, 9, 20.) — ὧτινι —
 πάντας. zu 1, 1, 5.

§ 35. ἦσαν gewesen waren. zu 1, 4, 2.

§ 36. ἐγγύς. Spr. 66, 1, 3. (62, 2, 4.) vgl. 1, 10, 10. 5, 4, 24. —
 εἴ τις wer etwa, der Satz als Ac. (Spr. 65, 5, 9.) — ἀπαγγεῖλωσι. zu
 1, 9, 27. — τὰ παρὰ βασιλέως. zu 2, 3, 4.

§ 37. τῶν Ἑλλήνων hängt von den Eigennamen ab. zu 1, 8,
 1. — Ξενοφῶν. vgl. 3, 1, 4 ff. — τὰ περὶ Προξένου das Schicksal
 des P. Spr. 50, 4, 7. (5, 12.) Der Ge. steht wegen μανθάνω. Plat. Phaid.
 57, e: τὸ περὶ τῆς δίκης ἐπύθεσθε. vgl. dort Heindorf u. z. Thuk. 6, 33, 2.
 8, 14, 2.

δὲ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, ὅπως μάθοι τὰ περὶ Προξένου· Χειρίσοφος δ' ἐτύγγχανεν ἀπὼν ἐν κώμῃ τινὶ σὺν ἄλλοις ἐπισιτιζόμενος. Ἐπεὶ 38 δ' ἐστήσαν εἰς ἐπήκοον, λέγει Ἀριαῖος· Κλέαρχος μὲν, ὃς ἄνδρες Ἕλληνες, ἐπεὶ ἐπινοκῶν τε ἐφάνη καὶ τὰς σπονδὰς λύων, ἔχει τὴν δίκην καὶ τέθνηκε, Προξένος δὲ καὶ Μένων, ὅτι κατήγγειλαν αὐτοῦ τὴν ἐπιβουλήν, ἐν μεγάλῃ τιμῇ εἰσιν. Ὑμᾶς δὲ [ὁ] βασιλεὺς τὰ ὅπλα ἀπαιτεῖ αὐτοῦ γὰρ εἶναι φησιν, ἐπεὶ περὶ Κύρου ἦσαν τοῦ ἐκείνου δούλου. Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίναντο οἱ Ἕλληνες, ἔλεγε δὲ 39 Κλεάνωρ ὁ Ὀρχομένιος· ὦ κάκιστε ἀνθρώπων Ἀριαῖε καὶ οἱ ἄλλοι ὅσοι ἦτε Κύρου φίλοι, οὐκ αἰσχύνεσθε οὔτε θεοὺς οὔτ' ἀνθρώπους, οἵτινες ὁμόσαντες ἡμῖν τοὺς αὐτοὺς φίλους καὶ ἐχθροὺς νομιεῖν, προδόντες ἡμᾶς σὺν Τισσαφέρνει τῷ ἀθεωτάτῳ τε καὶ πανουροτάτῳ τοὺς τε ἄνδρας αὐτοὺς οἷς ὤμνυτε ὡς ἀπολωλέκατε καὶ τοὺς ἄλλους ἡμᾶς προδεδωκότες σὺν τοῖς πολεμίοις ἔρχεσθε ἐφ' ἡμᾶς. Ὁ δὲ Ἀριαῖος εἶπε· Κλέαρχος γὰρ πρόσθεν ἐπιβουλεύων φανερός 40 ἐγένετο Τισσαφέρνει τε καὶ Ὀρόντα καὶ πᾶσιν ἡμῖν τοῖς σὺν τούτοις. Ἐπὶ τούτοις δὲ Ξενοφῶν τάδε εἶπε. Κλέαρχος μὲν τοίνυν 41 εἰ παρὰ τοὺς ὅρκους ἔλκε τὰς σπονδὰς, τὴν δίκην ἔχει· δίκαιον γὰρ ἀπόλλυσθαι τοὺς ἐπινοκούντας· Προξένος δὲ καὶ Μένων ἐπεὶ περ εἰσὶν ὑμέτεροί τε εὐεργέται, ἡμέτεροί τε στρατηγοί, πέμψατε αὐτοὺς δεῦρο· δῆλον γὰρ ὅτι φίλοι γε ὄντες ἀμφοτέροις πειράσσονται καὶ ὑμῖν καὶ ἡμῖν τα βέλτιστα συμβουλεύειν. Πρὸς ταῦτα οἱ βάρο- 42 βαροι πολὺν χρόνον διαλεχθέντες ἀλλήλοις ἀπῆλθον οὐδὲν ἀπο- κρινάμενοι.

§ 38. ἐπήκοον Gehörweite, wie 3, 3, 1. 4, 4, 5. 7, 6, 8. vgl. Spr. 43, 4, 1. (2.) — ἐπινοκῶν. Spr. 56, 4, 4. (5.) — ἔχω δίκην habe Strafe erlitten, wie § 41; anders 7, 4, 24; über den Artikel zu 1, 3, 20. — αὐτοῦ seine. zu 1, 9, 23. — ὑμᾶς. Spr. 46, 9. (15.) — ὁ haben zwar gute Handschriften; allein sichere Stellen wo βασιλεὺς vom Perserkönige gebraucht den Artikel hat, giebt es wenige. vgl. zu 1, 1, 5 u. z. Thuk. 8, 47, 1. — αὐτοῦ sua. Spr. 47, 4, 2. (6, 7.) vgl. 51, 4, 1. (8.) — εἶναι erg. τὰ ὅπλα. — τοῦ ἐκείνου δούλου. (Spr. 47, 9, 8.) vgl. 5, 5, 18 und zu 1, 8, 13.

§ 39. πρὸς ταῦτα. zu 1, 3, 19. — ἔλεγε. zu 2, 3, 21. — οἱ ἄλλοι ihr Andern, ist Apposition zu dem gedachten ὑμεῖς. vgl. zu οἱ στρατηγοί § 25. (Spr. 45, 2, 8.) — θεοὺς. zu 2, 3, 22. — τοὺς αὐτοὺς dieselben welche wir; ἡμῖν kann der Stellung wegen nicht mit τοὺς αὐτοὺς verbunden werden, weil der Da. diesem Worte nur voran steht, wenn er eine betonte Bedeutung hat. — φίλους νομιεῖν für Freunde halten. vgl. zu 3, 2, 28. — ὡς ist überflüssig: ein vielleicht aus der affectvollen Rede zu erklärendes Anakoluth. — τοὺς ἄλλους ἡμᾶς uns Andere. zu 1, 7, 7. — προδεδωκότες ist anstössig; lieber würde man bloss lesen: ἐπὶ τοὺς ἄλλους ἡμᾶς σὺν τοῖς πολεμίοις ἔρχεσθε. (Kr. 26.)

§ 40. γὰρ. zu 1, 6, 8. — ἐπιβουλεύων. zu 1, 6, 8.

§ 41. ἐπὶ τούτοις auf dieses, hierauf. vgl. 7, 2, 26. — Προξένος. (Spr. 60, 4, 1.) vgl. 3, 3, 16. Wir würden diese Stellung etwa so ausdrücken: was aber den P. und M. betrifft. vgl. zu 2, 4, 6. — τε — τε. Spr. 69, 51. (59, 1.) vgl. Lys. 12, 61, Thuk. 7, 34, 7. 8, 92, 7. Pherekr. 143, 1: σοὶ τε κλύειν, ἐμοὶ τε λέξαι θυμὸς ἡδονὴν ἔχει.

§ 42. πρὸς ταῦτα gehört zu διαλεχθέντες. zu 1, 3, 19.

- 1 5'. Οἱ μὲν δὲ στρατηγοὶ οὕτω ληφθέντες ἀνήχθησαν ὡς βασιλέα καὶ ἀποτμηθέντες τὰς κεφαλὰς ἐτελεύτησαν, εἷς μὲν αὐτῶν Κλέαρχος ὁμολογουμένως ἐκ πάντων τῶν ἐμπείρως αὐτοῦ ἐχόντων
 2 δόξας γενέσθαι ἀνὴρ καὶ πολεμικὸς καὶ φιλοπόλεμος ἐσχάτως. Καὶ γὰρ δὴ ἕως μὲν πόλεμος ἦν τοῖς Λακεδαιμονίοις πρὸς τοὺς Ἀθηναίους παρέμεινεν, ἐπεὶ δὲ εἰρήνη ἐγένετο, πείσας τὴν [αὐτοῦ] πόλιν ὡς οἱ Θράκες ἀδικοῦσι τοὺς Ἕλληνας καὶ διαπραξάμενος ὡς ἐδύνατο
 3 παρὰ τῶν ἐφόρων ἐξέπλει ὡς πολεμήσων τοῖς ὑπὲρ Χερρόνησου καὶ Περίνθου Θραξίν. Ἐπεὶ δὲ μεταγνόντες πως οἱ ἔφοροι ἤδη ἔξω ὄντος αὐτοῦ ἀποστρέφειν αὐτὸν ἐπειρῶντο ἐξ Ἰσθμοῦ, ἐνταῦθα οὐκέτι
 4 πείθεται, ἀλλ' ὄχετο πλέων εἰς Ἑλλήσποντον. Ἐκ τούτου καὶ ἐθανατώθη ὑπὸ τῶν ἐν τῇ Σπάρτῃ τελῶν ὡς ἀπειθῶν. Ἦδη δὲ φυγὰς ὧν ἔρχεται πρὸς Κῦρον, καὶ ὁποίοις μὲν λόγοις ἐπεισε Κῦρον
 5 ἄλλη γέγραπται, δίδωσι δὲ αὐτῷ Κῦρος μυρίους δαρεικούς· ὁ δὲ λαβὼν οὐκ ἐπὶ ῥαθυμίαν ἐτράπετο, ἀλλ' ἀπὸ τούτων τῶν χρημάτων συλλέξας στράτευμα ἐπολέμει τοῖς Θραξί, καὶ μάχῃ τε ἐνίκησε καὶ ἀπὸ τούτου δὴ ἔφερε καὶ ἤγεν αὐτοὺς καὶ πολεμῶν διεγένετο, μέχρ' οὗ Κῦρος ἐδεήθη τοῦ στρατεύματος· τότε δὲ ἀπῆλθεν ὡς σὺν ἐκείνῳ αὐτὸν πολεμήσων.
- 6 Ταῦτα οὖν φιλοπολέμου μοι δοκεῖ ἀνδρὸς ἔργα εἶναι, ὅστι ἐξὸν μὲν εἰρήνην ἔχειν ἄνευ αἰσχύνης καὶ βλάβης αἰρεῖται πολεμεῖν, ἐξὸν δὲ ῥαθυμεῖν βούλεται πονεῖν ὥστε πολεμεῖν, ἐξὸν δὲ χρήματα ἔχειν ἀκινδύνως αἰρεῖται πολεμῶν μείονα ταῦτα ποιεῖν. Ἐκείνος δὲ ὥσπερ εἰς παιδικὰ ἢ εἰς ἄλλην τινὰ ἡδονὴν ἤθελε δαπανᾶν εἰς πό-

C. 6. § 1. οὕτω so, wie oben erzählt ist. (Ze.) — τὰς κεφαλὰς. Spr. 52, 4, 2. (6.) vgl. 2, 6, 29 u. 4, 5, 12. — εἷς, appositiv zu στρατηγοί. vgl. zu 2, 4, 1. — μὲν. Dem entspricht δέ § 16. — ὁμολογουμένως ἐκ. zu 1, 1, 6. — αὐτοῦ. Spr. 47, 25, 1. (26, 3.) vgl. zu 1, 9, 1.

§ 2. καὶ γὰρ. zu 1, 1, 6. — πόλεμος, der peloponnesische. — παρέμεινεν er blieb (vgl. Thuk. 1, 75, 1) nicht gerade immer zu Sparte, sondern nur bei den Lakedaimoniern, dem Staate treu und gewärtig. Vgl. § 3: ἐνταῦθα οὐκέτι πείθεται. — αὐτοῦ verdächtigt Kr. — τοὺς Ἕλληνας, die im thrakischen Chersonnes wohnten. vgl. 1, 3, 4. (Ze.) — ὡς ἐδ. ὅσα ἐδ. Dobree 1 p. 133. vgl. 5, 10, 17. — ὡς πολεμήσων. zu 1, 1, 3.

§ 3. μεταγνούς. Spr. 68, 42 (46), 3. — πως aus irgend welchen Gründen. — Ἰσθμοῦ, dem korinthischen. (Ze.) — ἐνταῦθα. Spr. 65, 9, 2. (1.) vgl. 3, 4, 25 und zu 1, 10, 5.

§ 4. τέλη Obrigkeiten, hier die Ephoren. vgl. St. d. Lak. 8, 4. (Anders Müller Dor. 2 S. 119.) vgl. 7, 1, 34. — ἄλλῃ. Davon findet sich nirgends etwas. Vgl. 1, 1, 9. 3, 4. — δέ. δ' οὖν?

§ 5. ἀπὸ τούτων. zu 1, 1, 9. — ἀπὸ τούτου von dieser Zeit an. gr. Spr. 43, 4, 7. — φέρειν eig. auf tragbare Gegenstände, ἄγειν auf's Vieh bezogen; beide oft mit dem Ac. sowohl des Landes als der Einwohner die geplündert werden. — πολεμῶν διεγένετο. zu 1, 5, 6.

§ 6. ὅστις. zu 2, 5, 21. — αἰρεῖται wählet. Isokr. 15, 289: ἐξὸν αὐτοῖς ῥαθυμεῖν μηδὲν δαπανωμένοις εἰλοντο πονεῖν χρήματα τελέσαντες. vgl. z. Thuk. 6, 80, 5. — ὥστε unter der Bedingung dass. zu 5, 6, 26. — δαπανᾶν. zu 1, 1, 8. — εἷς. zu 1, 3, 3.

λεμον. Οὕτω μὲν φιλοπόλεμος ἦν· πολεμικὸς δὲ αὖ ταύτῃ ἐδόκει7
εἶναι ὅτι φιλοκίνδυνός τε ἦν, καὶ ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἄγων ἐπὶ τοὺς
πολεμίους, καὶ ἐν τοῖς δεινοῖς φρόνιμος, ὡς οἱ παρόντες πανταχοῦ
πάντες ὡμολόγουν. Καὶ ἀρχικὸς δ' ἐλέγετο εἶναι ὡς δυνατόν ἐκ8
τοῦ τοιούτου τρόπου οἶον καὶ ἐκεῖνος εἶχεν. Ἰκανὸς μὲν γὰρ ὡς
τις καὶ ἄλλος φροντίζειν ἦν ὅπως ἔχοι ἡ στρατιὰ αὐτῷ τὰ ἐπιτή-
δεια καὶ παρασκευάζειν ταῦτα· ἰκανὸς δὲ καὶ ἐμποιῆσαι τοῖς παροῦ-
σιν ὡς πειστέον εἶη Κλεάρχῳ. Τοῦτο δ' ἐποίει ἐκ τοῦ χαλεπὸς9
εἶναι· καὶ γὰρ ὁρᾶν στυγνὸς ἦν καὶ τῇ φωνῇ τραχύς· ἐκόλαζε τε
αἰεὶ ἰσχυρῶς καὶ ὀργῇ ἐνίοτε, ὥστε καὶ αὐτῷ μεταμέλειν ἔσθ' ὅτε.
Καὶ γνώμῃ δ' ἐκόλαζεν· ἀκολάστου γὰρ στρατεύματος οὐδὲν ἡγεῖτο10
ὄφελος εἶναι, ἀλλὰ καὶ λέγειν αὐτὸν ἔφασαν ὡς δέοι τὸν στρατιώ-
την φοβεῖσθαι μᾶλλον τὸν ἄρχοντα ἢ τοὺς πολεμίους, εἰ μέλλοι ἢ
φυλακὰς φυλάξειν ἢ φίλων ἀφ᾽ ἑξέσθαι ἢ ἀπροφασίστως ἰέναι πρὸς
τοὺς πολεμίους. Ἐν μὲν οὖν τοῖς δεινοῖς ἤθελον αὐτοῦ ἀκούειν11
σφόδρα καὶ οὐκ ἄλλον ἡροῦντο οἱ στρατιῶται· καὶ γὰρ τὸ στυγνὸν
τότε φαιδρὸν αὐτοῦ ἐν τοῖς προσώποις ἔφασαν φαίνεσθαι καὶ τὸ
χαλεπὸν ἐρῶμένον πρὸς τοὺς πολεμίους ἐδόκει εἶναι, ὥστε σωτήριον
καὶ οὐκέτι χαλεπὸν ἐφαίνετο· ὅτε δ' ἔξω τοῦ δεινοῦ γένοιτο καὶ12

§ 7. ταύτῃ in der Hinsicht. — ἡμέρας. Spr. 47, 1. (2.) -- οἱ παρόντες die zugegen Gewesenen. vgl. zu 1, 2, 3. — πανταχοῦ πάντες. zu 1, 9, 1.

§ 8. ἐκ von — aus, bei, ähnlich dem ἀπό 2, 5, 7. Spr. 68, 13, 6. (17, 10.) — τρόπου. zu 1, 2, 11. — οἶον καὶ wie ihn eben; ähnlich καὶ 3, 5, 18. 4, 8, 20. (vgl. Spr. 69, 32, 16.) -- καὶ ἄλλος. zu 1, 3, 15. — ἔχοι für ἔξει gute Handschriften. vgl. zu 1, 8, 13. — ἐμποιῆσαι die Ueberzeugung einzuflößen. Oik. 21, 7: ἐρῶμένοι ἄρχοντες γίνονται οἱ ἄν δύνωνται ἐμποιῆσαι τοῖς στρατιώταις ἀκολουθητέον εἶναι καὶ διὰ πυρὸς καὶ διὰ παντὸς κινδύνου. Plut. Lyk. 30: ἐμποιεῖ ὁ καλῶς ἄγων τὸ καλῶς ἐπεσθαι. — τοῖς παροῦσιν den Untergebenen. vgl. § 13 und zu τῶν παρ' ἑαυτῷ 1, 1, 5. — πειστέον. Spr. 56, 14, 3. (18, 4.) — Κλεάρχῳ. zu 1, 9, 15.

§ 9. ἐκ τοῦ dadurch dass er. vgl. § 27 und Dem. 18, 7: ἐκ τοῦ πρότερος λέγειν ὁ διώκων ἰσχύει. Spr. 50, 5, 3 (6, 2) und 68, 13, 5. (17, 9.) — χαλεπὸς εἶναι. Spr. 55, 2, 2. (4.) Isokr. 2, 24: ἀρχικὸς εἶναι βούλου μὴ χαλεπότητι μηδὲ τῷ σφόδρα κολάζειν, ἀλλὰ τῷ πάντας ἡττᾶσθαι τῆς σῆς διανοίας. vgl. Thuk. 3, 93, 2. — ὁρᾶν. Spr. 55, 3, 5. (7.) — καὶ αὐτῷ selbst ihm, wie Andere es für hart hielten. Spr. 51, 6, 3. (6.) — ἔσθ' ὅτε manchmal. Spr. 61, 4, 8. (5, 5.) vgl. 4, 2, 27. — γνώμῃ aus Grundsatz. Staat d. Ath. 3, 10: τοῦτο γνώμῃ ποιοῦσιν. Spr. 48, 12, 4. (15, 5.) — δ'. δὴ? (Kr. 45.) — ἀκόλαστος undisciplinirt. — στρατεύματος. zu 1, 3, 11 E.

§ 10. ἔφασαν. zu 1, 9, 23. — τόν. Spr. 50, 3, 1. (2.) — εἰ μέλλοι wenn man erwarten wolle dass er. Spr. 53, 7, 8. (8, 3.) — φυλακὰς φυλάξειν. vgl. 5, 1, 2. (Spr. 46, 5, 1.)

§ 11. ἀκούειν fast für ὑπακούειν auch 3, 5, 16, Kyr. 8, 3, 6. 6, 1. — ἄλλον. zu ἑκαστον 1, 2, 15. — τὸ στυγνὸν das finstere, düstre Wesen. vgl. τὸ ἐπίχαρι § 12. (Spr. 43, 4, 27.) — φαιδρὸν ohne ὄν. zu 1, 3, 19. — προσώποις. Dieser Plu. von Einem findet sich bei Dichtern und Achill. T. 1, 5. 2, 7. 3, 7. vgl. Lobeck zu So. Ai. 231; μέτωπα Ar. Ri. 631.

§ 12. γένοιτο, iterativer Optativ. vgl. 4, 1, 16 u. zu 1, 5, 7. — ἀρχομένους, was Dobree streicht, ist von ἄλλους zu trennen: als Unter-

- ἐξείη πρὸς ἄλλους ἀρχομένους ἀπιέναι, πολλοὶ αὐτὸν ἀπέλειπον· τὸ γὰρ ἐπίχαρι οὐκ εἶχεν, ἀλλ' αἰὲ χαλεπὸς ἦν καὶ ὤμους, ὥστε διέκειντο
 13 πρὸς αὐτὸν οἱ στρατιῶται ὥσπερ παῖδες πρὸς διδάσκαλον. Καὶ γὰρ οὐκ ἦν φιλία μὲν καὶ εὐνοία ἐπομένους οὐδέποτε εἶχεν· οἵτινες δὲ ἢ ὑπὸ πόλεως τεταγμένοι ἢ ὑπὸ τοῦ δεῖσθαι ἢ ἄλλῃ τινὶ ἀνάγκῃ
 14 κατεχόμενοι παρείησαν αὐτῷ, σφόδρα πειθομένοις ἐχοῖτο. Ἐπειδὴ δὲ καὶ ἤρξαντο νικᾶν σὺν αὐτῷ τοὺς πολεμίους, μεγάλα ἤδη ἦν τὰ χρησίμους ποιοῦντα εἶναι τοὺς σὺν αὐτῷ στρατιώτας· τὸ τε γὰρ
 15 πρὸς τοὺς πολεμίους θαρρόαλέως ἔχειν παρῆν καὶ τὸ τὴν παρ' ἐκείνου τιμωρίαν φοβεῖσθαι αὐτοὺς εὐτάκτους ἐποίει. Τοιοῦτος μὲν δὴ ἄρχων ἦν· ἄρχεσθαι δὲ ὑπὸ ἄλλων οὐ μάλα ἐθέλειν ἐλέγετο. Ἦν δὲ ὅτε ἐτελεύτα ἀμφὶ τὰ πεντήκοντα ἔτη.
- 16 Πρόξενος δὲ ὁ Βουώτιος εὐθύς μὲν μειράκιον ὢν ἐπεθύμει γενέσθαι ἀνὴρ τὰ μεγάλα πράττειν ἱκανὸς καὶ διὰ ταύτην τὴν ἐπι-
 17 θυμίαν ἔδωκε Γοργία ἀργύριον τῷ Λεοντίνῳ. Ἐπεὶ δὲ συνεγένετο ἐκείνῳ, ἱκανὸς ἤδη νομίσας εἶναι καὶ ἄρχειν καὶ φίλος ὢν τοῖς πρώ-
 τοις μὴ ἡττᾶσθαι εὐεργετῶν, ἦλθεν εἰς ταύτας τὰς σὶν Κίρῳ πράξεις· καὶ ὤετο κτήσεσθαι ἐκ τούτων ὄνομα μέγα καὶ δύναμιν
 18 μεγάλην καὶ χρήματα πολλά. Τοσούτων δ' ἐπιθυμῶν σφόδρα ἐν-
 δηλὸν αὐτῷ καὶ τοῦτο εἶχεν ὅτι τούτων οὐδὲν ἂν θέλοι κτᾶσθαι μετὰ ἀδικίας, ἀλλὰ σὺν τῷ δικαίῳ καὶ καλῷ ὤετο δεῖν τούτων τυγχάνειν,
 19 ἄνευ δὲ τούτων μή. Ἀρχεῖν δὲ καλῶν μὲν καὶ ἀγαθῶν δυνατὸς ἦν· οὐ μέντοι οὐτ' αἰδῶ τοῖς στρατιώταις ἑαυτοῦ οὔτε φόβον ἱκανὸς ἐμποιῆσαι, ἀλλὰ καὶ ἰσχύνετο μᾶλλον τοὺς στρατιώτας ἢ οἱ ἀρχόμενοι ἐκείνον, καὶ φοβούμενος μᾶλλον ἦν φανερόν τὸ ἀπεχθάνε-
 20 σθαι τοῖς στρατιώταις ἢ οἱ στρατιῶται τὸ ἀπιστεῖν ἐκείνῳ. Ὡς δὲ ἀρκεῖν πρὸς τὸ ἀρχικὸν εἶναι καὶ δοκεῖν τὸν μὲν καλῶς ποιοῦντα

gebenen (zu 1, 3, 13) zu andern Feldherren (zu 1, 2, 15) über den Ac. zu 1, 2, 1. Deutlicher wäre ἀρχομένοις. Vgl. Kr. Stud. 2 S. 101.

§ 13. καὶ γὰρ οὐκ. zu 1, 9, 8. — τεταγμένοι angewiesen, erg. παρεῖναι αὐτῷ. vgl. 4, 6, 22. 5, 4, 16 und Spr. 55, 4, 4. (11.) — ὑπο τοῦ δεῖσθαι κατεχόμενοι durch Mangel genöthigt. — παρείησαν. zu 1, 1, 5. — πειθομένοις. zu 2, 5, 11.

§ 14. νικᾶν angreifen, weil der Angriff zum Siege führte? (ἐπιέναι- τοῖς π.?) Curt. 4, 9, 22: Deleri potuit exercitus, si quis ausus esset vincere.

§ 15. οὐ μάλα nicht eben, gar nicht. Spr. 67, 1, 2. So. Phi. 677: λόγῳ μὲν ἐξήκουσ', ὅπωπα δ' οὐ μάλα. — ἀμφὶ τὰ. 1, 7, 10.

§ 16. εὐθύς. zu 1, 9, 4. — Γοργίας ein berühmter Sophist, der etwa von 485 bis 380 lebte und sich seinen Unterricht mit hundert Minen, etwa dritthalb Tausend Thalern, bezahlen liess. Die Griechen waren — nicht deutsch.

§ 17. συνεγένετο. Der eig. Ausdruck von dem didaktischen Umgange eines Schülers mit seinem Lehrer. — τοῖς πρώτοις den Vornehmsten. — εὐεργετῶν. zu ἀλξόμενον 1, 9, 11.

§ 18. τοσούτων. Spr. 47, 13, 2. (14.) — σφόδρα, ισχυρῶς § 21. — δικαίῳ Gerechtigkeit. (Spr. 43, 4, 27.)

§ 19. καλῶν. Spr. 47, 19. (20.) — τοῖς στρ. Spr. 48, 9. (11, 1.) — ἑαυτοῦ vor sich, von αἰδῶ regiert. Spr. 47, 5. (7, 2.) — τοὺς στρ. Spr. 46, 6. (10.) — ἐκείνον. zu 1, 2, 15.

§ 20. πρὸς τό. Spr. 50, 5, 3. (6, 2.) — τὸν ἀδικοῦντα der Un-

ἐπαινεῖν, τὸν δὲ ἀδικοῦντα μὴ ἐπαινεῖν. Τοιγαροῦν αὐτῷ οἱ μὲν καλοὶ τε καὶ ἀγαθοὶ τῶν συνόντων εὖνοι ἦσαν, οἱ δὲ ἀδικοὶ ἐπεβούλευον ὥς εὐμεταχειρίστῳ ὄντι. Ὅτε δὲ ἀπέθνησκειν ἦν ἐτῶν ὡς τριάκοντα.

Μένων δὲ ὁ Θετταλὸς δῆλος ἦν ἐπιθυμῶν μὲν πλούτου ἰσχυρῶς,²¹ ἐπιθυμῶν δὲ ἄρχειν, ὅπως πλείω λαμβάνοι, ἐπιθυμῶν δὲ τιμᾶσθαι, ἵνα πλείω κερδαίνοι· φίλος τε ἐβούλετο εἶναι τοῖς μέγιστον δυναμένοις, ἵνα ἀδικῶν μὴ δίδοι δίκην. Ἐπὶ δὲ τὸ κατεργάζεσθαι ὧν²² ἐπιθυμοίη συντομωτάτην ὥετο ὁδὸν εἶναι διὰ τοῦ ἐπισηρκεῖν τε καὶ ψεύδεσθαι καὶ ἔξαπατᾶν, τὸ δὲ ἀπλοῦν τε καὶ ἀληθὲς ἐνόμιζε τὸ αὐτὸ τῷ ἡλιθίῳ εἶναι. Στέργων δὲ φανερός μὲν ἦν οὐδένα, ὅτῳ²³ δὲ φαίη φίλος εἶναι, τούτῳ ἐνδηλος ἐγίγνετο ἐπιβουλεύων. Καὶ πολέμιον μὲν οὐδενός κατεγέλα, τῶν δὲ συνόντων πάντων ὡς καταγελῶν αἰεὶ διελέγετο. Καὶ τοῖς μὲν τῶν πολεμίων κτήμασιν οὐκ²⁴ ἐπεβούλευε· χαλεπὸν γὰρ ὥετο εἶναι τὰ τῶν φυλαττομένων λαμβάνειν· τὰ δὲ τῶν φίλων μόνος ὥετο εἰδέναι ῥᾶστον ὃν ἀφύλακτα λαμβάνειν. Καὶ ὅσους μὲν [ἄν] αἰσθάνοιτο ἐπιόρκους καὶ ἀδίκους²⁵ ὡς εὖ ὠπλισμένους ἐφορεῖτο, τοῖς δ' ὁσίοις καὶ ἀλήθειαν ἀσκοῦσιν ὡς ἀνάνδροις ἐπιουᾶτο χρῆσθαι. Ὡς περ δὲ τις ἀγάλλεται ἐπὶ θεο-²⁶σεβείᾳ καὶ ἀληθείᾳ καὶ δικαιοσύνῃ, οὕτῳ Μένων ἠγάλλετο τῷ ἔξαπατᾶν δύνασθαι, τῷ πλάσασθαι ψευδῆ, τῷ φίλους διαγελᾶν· τὸν δὲ μὴ πανοῦργον τῶν ἀπαιδείτων αἰεὶ ἐνόμιζεν εἶναι. Καὶ παρ' οἷς μὲν ἐπεχείρει πρωτεύειν φιλία, διαβάλλων τοὺς πρώτους τούτους ὥετο δεῖν κτήσασθαι. Τὸ δὲ πειθομένους τοὺς στρατιώτας παρέ-²⁷

recht gethan hatte. vgl. § 21. Spr. 53, 1, 3. — ἐτῶν. Spr. 47, 6, 3. (8, 2)

§ 21. δῆλος ἦν ἐπιθυμῶν. zu 1, 2, 11. — μέγιστον. Spr. 46, 3, 2. (5, 6.) vgl. z. Her. 5, 97, 1. — δίδοιη erlitte. vgl. 4, 4, 14. 5, 4, 20. 7, 9.

§ 22. ὧν für ταῦτα ὧν. Spr. 50, 5, 2. (6, 1.) und 51, 12. (13, 2.) — διὰ. Mem. 2, 1, 21: ἡ δὲ ἀρετῆς — διὰ κακίας ὁδός. — τὸ αὐτὸ τῷ das- selbe mit dem, wie das. Spr. 48, 11, 3. (13, 8.) vgl. 3, 1, 27. 30.

§ 23. τούτῳ hängt von ἐπιβουλεύων ab. — οὐδενός. Spr. 47, 23. (24.) — τῶν συνόντων hängt von dem (näheren) Particip ab, während wir τοῖς συνοῦσι zu διελέγετο gefügt erwarten würden. Spr. 60, 4 (5), 2. vgl. Thuk. 6, 77, 2: ὥστε τοὺς μὲν λόγοις ἡμῶν δυστάναι, τοῖς δὲ ὡς ἐκάστοις τι προσηνὲς λέγοντας δύνανται κακουργεῖν.

§ 24. τὰ τῶν die Güter der. Spr. 47, 3, 4. (5, 10.) — ὅν. zu τεθνήκοτα 1, 10, 16. vgl. 7, 7, 51.

§ 25. ἄν. zu 1, 5, 9. — ἐπιόρκους. Spr. 56, 7, 3. (4.)

§ 26. ἐπὶ. Spr. 68, 37 (41), 6; über den blossen Da. Spr. 48, 12, 5. (15, 6.) Thuk. 2, 44, 2: εὐτυχίαις ἠγάλλεσθε. — πλάσασθαι. Spr. 52, 8, 3. (4.) oder 10, 1. Dem. 18, 10. 19, 154. 215: προφάσεις πλάττονται. — τῶν ἀπαιδεύτων. zu 1, 2, 3 E. — τοὺς πρώτους, τοὺς φίλα πρωτεύοντας. Doch ist φίλα wohl nach πρώτους zu stellen. (Kr. 26.) Oder πρωτεύοντας? Kyr. 8, 2, 28: οἱ πρωτεύειν βουλόμενοι φίλα παρὰ Κύρῳ ἐπιφθόνως πρὸς ἀλλήλους εἶχον. — διαβάλλων für διαβάλλοντα. Bei δεῖν und χρῆναι bleibt die Construction des No. mit dem Inf. auch sonst unverändert. Plat. Prot. 316, c: πότερον μόνος οἶει δεῖν διαλέγεσθαι. (Spr. 55, 2, 2.) vgl. 1, 1, 8. — τούτους. τοῦτο Cobet. Mne. 8, 2 p. 181 u. eine Hs.

§ 27. (παρέχεσθαι. Spr. 52, 8, 2.) — ἐπιδεικνύμενος. Spr. 52,

χεσθαι ἐκ τοῦ συναδικεῖν αὐτοῖς ἐμνησαντο. Τιμᾶσθαι δὲ καὶ
 θεραπεύεσθαι ἡξίου ἐπιδεικνύμενος ὅτι πλεῖστα δύναιτο καὶ ἐθέλοι
 ἂν ἀδικεῖν. Εὐεργεσίαν δὲ κατέλεγεν, ὅποτε τις αὐτοῦ ἀφίστατο,
 28 ὅτι χρώμενος αὐτῷ οὐκ ἀπώλεσεν αὐτόν. [Καὶ τὰ μὲν δὴ ἀφανῆ
 ἔξεστι περὶ αὐτοῦ ψεύδεσθαι, ἃ δὲ πάντες ἴσασι τὰδ' ἐστί. Παρὰ
 Ἀριστίππῳ μὲν ἔτι ὥραϊος ὢν στρατηγεῖν διεπράξατο τῶν ξένων,
 Ἀριαίῳ δὲ βαρβάρῳ ὄντι, ὅτι μειρακίοις καλοῖς ἦδετο, οἰκειότατος
 [ἔτι ὥραϊος ὢν] ἐγένετο, αὐτὸς δὲ παιδικὰ εἶχε Θαρύπαν, ἀγένειος
 29 ὢν γενειῶντα.] Ἀποθνησκόντων δὲ τῶν συστρατηγῶν, ὅτι ἐστρά-
 τευσαν ἐπὶ βασιλέα σὺν Κύρῳ, ταῦτά πεποιηκὼς οὐκ ἀπέθανε· μετὰ
 δὲ τὸν τῶν ἄλλων θάνατον στρατηγῶν τιμωρηθεὶς ὑπὸ βασιλέως
 ἀπέθανεν, οὐχ ὥσπερ Κλέαρχος καὶ οἱ ἄλλοι στρατηγοί, ἀποτμη-
 θέντες τὰς κεφαλὰς, ὥσπερ τάχιστος θάνατος δοκεῖ εἶναι, ἀλλὰ ζῶν
 αἰκισθεὶς ἐνιαυτὸν ὡς πονηρὸς λέγεται τελευτῆς τυχεῖν.
 30 Ἀγίας δὲ ὁ Ἀρκὰς καὶ Σωκράτης ὁ Ἀχαιοὺς καὶ τούτῳ ἀπε-
 θανέτην. Τούτων δὲ οὐθ' ὡς ἐν πολέμῳ κακῶν οὐδεὶς κατεγέλα
 οὐτ' εἰς φιλίαν αὐτοὺς ἐμέμφετο. Ἦστην δὲ ἄμφω ἀμφὶ τὰ πέντε
 καὶ τριάκοντα ἔτη ἀπὸ γενεᾶς.

ΛΟΓΟΣ ΤΡΙΤΟΣ.

1 ἁ. Ὅσα μὲν δὴ ἐν τῇ ἀναβάσει τῇ μετὰ Κύρου οἱ Ἕλληνες
 ἐπράξαν μέχρι τῆς μάχης, καὶ ὅσα ἐπεὶ Κύρος ἐτελεύτησεν ἐγένετο
 ἀπιόντων τῶν Ἑλλήνων σὺν Τισσαφέρνῃ ἐν ταῖς σπονδαῖς, ἐν τῷ
 2 πρόσθεν λόγῳ δεδήλωται. Ἐπεὶ δὲ οἱ τε στρατηγοὶ συνειλημμένοι
 ἦσαν καὶ τῶν λοχαγῶν καὶ τῶν στρατιωτῶν οἱ συνεπόμενοι ἀπολώ-
 λησαν, ἐν πολλῇ δὴ ἀπορίᾳ ἦσαν οἱ Ἕλληνες, ἐνθυμούμενοι ὅτι ἐπὶ

8, 4. (5.) — ὅτι ἄν. zu 1, 6, 2. — κατέλεγεν erwähnte gegen ihn, als Vorwurf. — ἀφίστατο. Spr. 65, 7, 2. (5.) Andere ἀφίστατο.

§ 28. Diesen § streicht Kr. (63.) — Ἀριστίππῳ. Ἀριστίππου Schäfer. Ueber die Sache vgl. 1, 1, 10. 2, 6. — ξένων. Spr. 47. 19. (20.) — ὅτι schliesst sich an ἐγένετο an. — μειρακίοις. Spr. 48, 12, 5. (15, 6.)

§ 29. τιμωρηθεὶς. Spr. 52, 10, 5. (11.) — θάνατος. Andere θανάτων. (Spr. 44, 3, 3.) Dion. Arch. 2, 76: θανάτων τὸν ῥᾶστον ἐτελεύτησεν. 12, 3: τοῦ ταχίστου τῶν ὀλέθρων αἴτιον. — αἰκισθεὶς. Spr. 39, 14, 2. — τελευτῆς. zu 1, 1, 1. — Eine Angabe über Menons Alter ist wohl ausgefallen. (Kr. 50.)

§ 30. καὶ τούτῳ. zu 1, 1, 11. — εἰς. Spr. 68, 17, 6. (21, 8.)

C. 1. § 1. ἐν ταῖς σπονδαῖς gehört zu ἐγένετο. (We.) vgl. 4, 1, 1.

§ 2. οἱ στρ. die 2, 5, 41. 6, 1 ff. erwähnten. — οἱ συνεπόμενοι die gefolgt waren. vgl. zu 1, 2, 3. συνεπισπόμενοι will Cobet Mne. 8, 2 p. 181. — δὴ. Spr. 69, 14, 2. (17, 2.) — θύραις. zu 2, 4, 4. — ἦσαν. zu 1, 2, 21. — κύκλῳ findet sich öfter neben πάντῃ oder πανταχῇ, wie Thuk. 3, 68, 2. 7, 79, 3, Dem. 4, 9, Aristot. π. ζώων i. 1, 14, 8, Arr. 1, 27, 8. vgl. 4, 2, 3 und Xen. Kyr. 7, 1, 40, weil κύκλῳ nicht noth-

ταῖς βασιλέως θύραις ἦσαν, κύκλῳ δὲ αὐτοῖς πάντῃ πολλὰ καὶ ἔθνη καὶ πόλεις πολέμια ἦσαν, ἀγορὰν δὲ οὐδεὶς ἔτι παρέξειν ἔμελλεν, ἀπεῖχον δὲ τῆς Ἑλλάδος οὐ μείον ἢ μύρια στάδια, ἡγεμῶν δ' οὐδεὶς τῆς ὁδοῦ ἦν, ποταμοὶ δὲ διεῖργον ἀδιάβατοι ἐν μέσῳ τῆς οἴκαδε ὁδοῦ, προὔδεδώκεσαν δὲ αὐτοὺς καὶ οἱ σὺν Κύρῳ ἀναβάντες βάρβαροι, μόνοι δὲ καταλειμμένοι ἦσαν οὐδὲ ἰππέα οὐδένα σύμμαχον ἔχοντες, ὥστε εὐδὴλον ἦν ὅτι νικῶντες μὲν οὐδ' ἂν ἓνα κατακάνοιεν, ἡττηθέντων δὲ αὐτῶν οὐδεὶς ἂν λειφθεῖη. Ταῦτα ἐννοούμενοι καὶ ἀθύμως ἔχοντες ὀλίγοι μὲν αὐτῶν εἰς τὴν ἐσπέραν σίτου ἐγείσαντο, ὀλίγοι δὲ πῦρ ἀνέκαυσαν, ἐπὶ δὲ τὰ ὄπλα πολλοὶ οὐκ ἦλθον ταύτην τὴν νύκτα, ἀνεπαύοντο δὲ ὅπου ἐτύγγανεν ἕκαστος, οὐ δυνάμενοι καθεύδειν ὑπὸ λύπης καὶ πύθου πατρίδων, γονέων, γυναικῶν, παίδων, οὓς οὐποτ' ἐνόμιζον ἔτι ὄψεσθαι. Οὕτω μὲν διακείμενοι πάντες ἀνεπαύοντο.

Ἦν δέ τις ἐν τῇ στρατιᾷ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, ὃς οὔτε στρατηγὸς οὔτε λοχαγὸς οὔτε στρατιώτης ὢν συνηκολούθει, ἀλλὰ Πρόξενος αὐτὸν μετεπέμψατο οἰκοθεν, ξένος ὢν ἀρχαῖος ὑπισχνεῖτο δὲ αὐτῷ εἰ ἔλθοι, φίλον Κύρῳ ποιήσκειν, ὃν αὐτὸς ἔφη κρείττω ἑαυτῷ νομίζειν τῆς πατρίδος. Ὁ μέντοι Ξενοφῶν ἀναγνούς τὴν ἐπιστολὴν ἀνακοινοῦται Σωκράτει τῷ Ἀθηναίῳ περὶ τῆς πορείας. Καὶ ὁ Σωκράτης ὑποπτεύσας μὴ τι πρὸς τῆς πόλεως οἱ ὑπαίτιον εἴη Κύρῳ φίλον γενέσθαι, ὅτι ἐδόκει ὁ Κύρος προθύμως τοῖς Λακεδαιμονίοις

wendig die ganze Umgebung bezeichnet. vgl. zu 1, 5, 4. — ἀγορὰν. zu 2, 3, 24. — παρέξειν ἔμελλεν. zu 2, 6, 10. — ἀπεῖχον τῆς Ἑ. Spr. 47, 12, 2. (13, 1.) — οὐ μείον für πλέον, wie οὐχ ἦσον für μᾶλλον, z. B. Thuk. 1, 82, 4. (Spr. 67, 1, 3.) — προὔδεδώκεσαν für προδεδώκασιν oder προὔδεδώκασιν Schäfer. — ἰππέα. So steht bei einer Negation der Singular 4, 1, 6. 6, 1, 7, Dem. 18, 234: ὁπλίτην ἢ ἰππέα πλὴν τῶν οἰκείων οὐδένα εἶχεν. vgl. 20, 78 und Plut. Per. 12. — οὐδ' ἂν ἓνα stärker als οὐδένα ἂν. So wird οὐδεὶς oft durch ἂν oder eine Präposition getrennt. (Spr. 24, 2, 2.) Plat. Gorg. 512, e: τὴν εἰμαρμένην οὐδ' ἂν εἰς ἐκφυγοί.

§ 3. ὀλίγοι. Spr. 57, 8 A.; über ὀλίγοι μὲν, ὀλίγοι δέ zu 1, 3, 16. — εἰς. zu 1, 7, 1. vgl. 4, 5, 13. — σίτου. Spr. 47, 14. (15.) — πῦρ ἀνέκαυσαν für πυρὰ ἔκαυσαν oder πῦρ ἀνέκαυσαν Ze. u. einige Hsn.; ἀνακαλεῖν findet sich zwar sonst bei Xen. nirgends, wohl aber bei Andern. — ἐτύγγανεν erg. ὧν, wie 5, 4, 34: ἐφιστάμενοι ὅπου τύχοιεν sich hinstellend wo sie sich eben befanden. Oder nach gr. Spr. 56, 16 A.? — ὑπό. zu 1, 5, 5. — πατρίδων. Ar. The. 481: οὗτος πόθῳ μοῦκνυεν τὴν θύραν. Spr. 47, 5. (7, 2.) Der Plural von πατρίς ist häufig; über das Asyndeton zu 2, 4, 28.

§ 4. μετεπέμψατο. zu 1, 1, 2. — ἔλθοι venisset. Spr. 53, 6, 4. (5.) — ποιήσκειν se facturum esse. Spr. 55, 2, 2. (4.) — αὐτός unser betontes er. vgl. 4, 1, 24. 4, 6. 7, 2, 14. (Spr. 51, 1, 3.) — κρείττω nützlicher. — τῆς πατρίδος. Spr. 47, 26. (27, 1.)

§ 5. ἀνακοινοῦται Σωκράτει. beräth sich mit dem S., wie 5, 6, 36; dagegen ἀνακοινοῦν τῷ θεῷ den Gott um Rath fragen, wie 5, 9, 22. vgl. 5, 10, 15. (Spr. 52, 8, 7.) — μὴ, weil ὑποπτεύειν den Begriff der Furcht enthält. Kyr. 5, 2, 9: ὑποπτεύσας μὴ τὴν θυγατέρα λέγοι. (Spr. 54, 8, 10.) — πρὸς von Seiten. (Spr. 68, 37, 3.) vgl. 7, 6, 33. — οἱ ungewöhnlich für αὐτῷ, fehlt in mehreren Hsn.; ähnlich σφίσιν 5, 4, 33?

- ἐπὶ τὰς Ἀθήνας συμπολεμῆσαι, συμβουλεύει τῷ Ξενοφῶντι ἐλθόντα
 6 εἰς Δελφοὺς ἀνακοινῶσαι τῷ θεῷ περὶ τῆς πορείας. Ἐλθὼν δὲ ὁ
 Ξενοφῶν ἐπῆρετο τὸν Ἀπόλλω τίνι ἂν θεῶν θύων καὶ εὐχόμενος
 κάλλιστ' ἂν καὶ ἄριστα ἐλθοι τὴν ὁδὸν ἣν ἐπινοεῖ καὶ καλῶς πράξας
 7 σωθεῖν. Καὶ ἀνεῖλεν αὐτῷ ὁ Ἀπόλλων θεοῖς οἷς ἔδει θύειν. Ἐπεὶ
 δὲ πάλιν ἦλθε λέγει τὴν μαντείαν τῷ Σωκράτει. Ὁ δ' ἀκούσας
 ἠτιᾶτο αὐτὸν ὅτι οὐ τοῦτο πρῶτον ἠρώτα, πότερον λῶν εἴη αὐτῷ
 πορεύεσθαι ἢ μένειν, ἀλλ' αὐτὸς κρίνας ἰτέον εἶναι τοῦτ' ἐπυνθά-
 8 νετο ὅπως ἂν κάλλιστα πορευθεῖν. Ἐπεὶ μέντοι οὕτως ἦρου, ταῦτ', ἔ-
 9 σθη, χρὴ ποιεῖν ὅσα ὁ θεὸς ἐκέλευσεν. Ὁ μὲν δὲ Ξενοφῶν οὕτω,
 θυσάμενος οἷς ἀνεῖλεν ὁ θεός, ἐξέπλει καὶ καταλαμβάνει ἐν Σάρδεσι
 Προξένον καὶ Κῦρον μέλλοντας ἤδη ὁρμᾶν τὴν ἄνω ὁδόν, καὶ
 9 συνεστήθη Κῦρω. Προθυμουμένον δὲ τοῦ Προξένου καὶ ὁ Κῦρος
 συμπροϋθυμεῖτο μεῖναι αὐτόν. εἶπε δὲ ὅτι ἐπειδὴν τάχιστα ἡ στρα-
 10 τεία λήξῃ, εὐθὺς ἀποπέμψει αὐτόν. Ἐλέγετο δὲ ὁ στόλος εἶναι εἰς
 Πισίδας.
- 10 Ἐστρατεύετο μὲν δὲ οὕτως, ἑξαπατηθεὶς, οὐχ ὑπὸ τοῦ Προ-
 ξένου· οὐ γὰρ ἤδει τὴν ἐπὶ βασιλέα ὁρμὴν, οὐδὲ ἄλλος οὐδεὶς τῶν
 Ἑλλήνων πλὴν Κλεάρχου· ἐπεὶ μέντοι εἰς Κιλικίαν ἦλθον, σαφεὲς
 πᾶσιν ἤδη ἐδόκει εἶναι ὅτι ὁ στόλος εἴη ἐπὶ βασιλέα. Φοβούμενοι
 δὲ τὴν ὁδὸν καὶ ἄκοντες ὁμως οἱ πολλοὶ δι' αἰσχύνην καὶ ἀλλήλων
 11 καὶ Κῦρου συνηκολούθησαν· ὧν εἰς καὶ Ξενοφῶν ἦν. Ἐπεὶ δὲ
 ἀπορία ἦν, ἐλυπεῖτο μὲν σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ οὐκ ἐδύνατο καθεύδειν

u. Hell. 1, 2, 8? Spr. 51, 2, 2. (3.) — ἐπὶ. zu 1, 3, 4. — συμπολε-
 μῆσαι im peloponnesischen Kriege seit 408 v. Chr. G. — ἐλθόντα. zu
 1, 2, 1.

§ 6. ἄν wiederholt, wie 4, 6, 13. 7, 4, 12. 7, 38. vgl. Spr. 69, 6, 6.
 (7, 3.) — ἐλθοι τὴν ὁδόν. Spr. 46, 3. (5, 3.) — ἐπινοεῖ. zu 1, 9, 28.
 — καλῶς πράξας. zu 1, 9, 10. — θεοῖς für θεούς dem οἷς assimiliert. zu
 1, 4, 15; über die Sache 5, 9, 22. — θύειν gehört zu ἀνεῖλεν (7, 6, 44
 u. zu Thuk. 1, 126, 2) und ist zu ἔδει zu ergänzen. Spr. 55, 4, 4. (11.)

§ 7. οὐ. zu 1, 4, 5. — τοῦτο geht hier auf das Folgende. (Spr.
 51, 7, 3.) — πότερον. Spr. 65, 1. — ὅπως ἄν. zu 1, 7, 2. vgl. 4, 3,
 14. 5, 7, 7, 20. 9, 17.

§ 8. οὕτως zog man sonst zu ἑξαπατηθεὶς. Kr. De auth. p. 62. vgl.
 Thuk. 5, 60, 4. — θυσάμενος. Spr. 52, 10, 2. (5.) — ἀνεῖλεν erg.
 θύεσθαι. Spr. 55, 4, 4. (11.) vgl. 5, 3, 7. — ὁρμᾶν einschlagen, mit
 ὁδόν auch Pol. 12, 27. Spr. 46, 3. (5, 3.) und 52, 2, 1. — συνεστήθη
 wurde vorgestellt, wie Dem. 52, 4. 7, 18, Isokr. 17, 37, Br. 4, 2.
 vgl. 5, 9, 23.

§ 9. συμπροϋθυμεῖτο betrieb es mit dass. Spr. 55, 3, 8. (16.)
 vgl. 7, 2, 24. — ὅτι. Spr. 65, 1, 4. — ἐπειδὴν τάχιστα sobald als.
 (Spr. 65, 7, 4.) vgl. 4, 3, 9. 6, 9. 7, 2, 6.

§ 10. ἤδει, ὁ Προξένος. zu 1, 4, 5. — τὴν ἐπὶ βασιλέα ὁρμὴν für
 ἐπὶ β. τὴν ὁρμὴν οὖσαν. Der Artikel steht gleichsam proleptisch, wie Thuk.
 4, 29, 1: ἐπυνθάνετο τὴν ἀπόβασιν αὐτόν ἐς τὴν νῆσον διανοεῖσθαι. — φοβού-
 μενοι καὶ ἄκοντες. Spr. 59, 2. (A. 3.) — οἱ πολλοὶ die Meisten
 (zu 1, 4, 13), im Gegensatze zu den Entwichenen 1, 4, 7. (We.) — ἀλλή-
 λων. zu ἑαυτοῦ 2, 6, 19. — (ὧν εἷς. Spr. 47, 9, 4.)

§ 11. ἐλυπεῖτο. Spr. 52, 6, 1. — μικρόν. Spr. 43, 4, 2. (6.) —
 ὕπνου. Spr. 47, 13. (14.) Plat. Ges. 791, a: ὕπνου λαγχάνειν ποιεῖ. —
 εἶδεν ὄναρ ist der feste Ausdruck. Kyr. 8, 7, 2: ὄναρ εἶδε τοιόνδε· ἔδοξεν

μικρὸν δ' ὕπνου λαχὼν εἶδεν ὄναρ· ἔδοξεν αὐτῷ βροντῆς γενομένης σκηπτὸς πεσεῖν εἰς τὴν πατρῴαν οἰκίαν καὶ ἐκ τούτου λάμπεσθαι πᾶσαν. Περίφοβος δ' εὐθὺς ἀνηγέροθη, καὶ τὸ ὄναρ πῇ μὲν ἔκρινεν¹² ἀγαθόν, ὅτι ἐν πόνοις ὦν καὶ κινδύνοις φῶς μέγα ἐκ Διὸς ἰδεῖν ἔδοξε· πῇ δὲ καὶ ἐφοβεῖτο, ὅτι ἀπὸ Διὸς μὲν βασιλέως τὸ ὄναρ ἔδοκει αὐτῷ εἶναι, κύκλῳ δ' ἔδόκει λάμπεσθαι τὸ πῦρ, μὴ οὐ δύναιτο ἐκ τῆς χώρας ἐξελθεῖν τῆς βασιλέως, ἀλλ' εἴργοιτο πάντοθεν ὑπὸ τινῶν ἀποριῶν.

Οποῖόν τι μὲν δὴ ἔστι τὸ τοιοῦτον ὄναρ ἰδεῖν ἔξεστι σκοπεῖν¹³ ἐκ τῶν συμβάντων μετὰ τὸ ὄναρ. Γίγνεται γὰρ τάδε. Εὐθὺς ἐπειδὴ ἀνηγέροθη πρῶτον μὲν ἔννοια αὐτῷ ἐμπίπτει· Τί κατάκειμαι; ἡ δὲ νύξ προβαίνει· ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ εἰκὸς τοὺς πολεμίους ἦξειν. Εἰ δὲ γενησόμεθα ἐπὶ βασιλεῖ, τί ἐμποδὼν μὴ οὐχὶ πάντα μὲν τὰ χαλεπώτατα ἐπιδόντας, πάντα δὲ τὰ δεινότερα παθόντας ὑβριζομένους ἀποθανεῖν; Ὅπως δ' ἀμυνόμεθα οὐδεὶς παρασκευάζεται¹⁴ οὐδ' ἐπιμελεῖται, ἀλλὰ κατακείμεθα ὥσπερ ἔξδὸν ἡσυχίαν ἄγειν. Ἐγὼ οὖν τὸν ἐκ ποίας πόλεως στρατηγὸν προσδοκῶ ταῦτα πράξειν; ποίαν δ' ἡλικίαν ἐμαυτῷ ἐλθεῖν ἀναμένω; Οὐ γὰρ ἔγωγ' ἔτι πρεσβύτερος ἔσομαι, εἰ μὴ τήμερον προδῶ ἐμαυτὸν τοῖς πολεμίοις. Ἐκ τούτου¹⁵ ἀνίσταται καὶ συγκαλεῖ τοὺς Προξένου πρῶτον λοχαγούς. Ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, ἔλεξεν.

Ἐγώ, ὦ ἄνδρες λοχαγοί, οὔτε καθεύδειν δύναμαι, ὥσπερ, οἶμαι,

αὐτῷ τις εἰπεῖν· συσκευάζου. Ueber das Asyndeton Spr. 59, 1, 4. (5.) vgl. 4, 3, 8, 7, 10 u. Kr. De auth. p. 51 f. — σκηπτὸς — πᾶσαν. zu 1, 4, 18. — ἐκ. Spr. 68, 13, 5. (17, 7.)

§ 12. περίφοβος. Spr. 68, 42 (46), 14. — πῇ μὲν einestheils, πῇ δὲ anderntheils; üblicher τῇ μὲν — τῇ δὲ, wie vielleicht herzustellen ist. (Kr. 45. gr. Spr. 50, 1, 16.) vgl. jedoch Plut. Alk. 6 u. Caesar 25. — ἐκ. Spr. 68, 13, 5. (17, 9.) — μὴ οὐ ist an ἐφοβεῖτο gefügt. vgl. zu 1, 7, 7.

§ 13. τι. zu 2, 2, 2. — τὸ τοιοῦτον das so beschaffene. Spr. 50, 4, 6. — ἰδεῖν. (Spr. 55, 3, 5, 7); doch lässt sich auch construiren: τὸ ἰδεῖν τοιοῦτον ὄναρ. — (ἐκ. Spr. 68, 17, 10.) — ἀνηγέροθη. Spr. 40 unter ἐγείρω. — πρῶτον μὲν. Statt ἔπειτα (δέ) folgt § 15 ἐκ τούτου. vgl. 3, 2, 1, 5, 9, 5. — αὐτῷ. Spr. 48, 9. (11, 1.) — ἡ δὲ während die. Kyr. 2, 1, 3: δέη τι αὐτῶν ἢ μάτην ἐφοβήθη, οἱ δὲ πολέμοι οὐκ ἔρχονται; (Spr. 69, 16, 3.) — εἰκὸς. Spr. 62, 1, 2. (3.) — (εἰ γενησόμεθα. vgl. § 17. Spr. 54, 12, 2.) — ἐπὶ. zu 1, 1, 4. — μὴ οὐχί. Spr. 67, 12, 5. (6.) — ἐπιδόντας erlebt habend. vgl. 7, 1, 30. — πάντα δέ. Ueber die Anaphora zu 1, 3, 16. — παθόντας ὑβριζομένους. zu συλλέξας 1, 1, 7.

§ 14. ὅπως. Spr. 54, 8, 3. (6.) vgl. 3, 1, 16. 18. 4, 6, 10. — ἔξδον. zu 2, 5, 22. — τὸν ἐκ — στρατηγόν; aus welcher Stadt her soll der Strateg sein von dem ich dies gethan zu sehen erwarte? Muss es etwa ein Spartiat sein? Spr. 51, 15, 3. (17, 4.) — ἡλικίαν. Xenophon war zwar schon über 40 Jahre alt, aber Andre waren älter und die Aristokratie des Alters und der Erfahrung respectirten die Griechen. vgl. Krüger Stud. 2 S. 271 ff. Anal. 2 S. 42 ff. — ἐλθεῖν. vgl. 3, 1, 24. — προδῶ. Spr. 53, 6, 4. (5.) — ἐμαυτόν. Spr. (25, 2, 4 u.) 51, 2.

§ 15. ἐκ τούτου. zu 1, 2, 17. — πρῶτον. So werden Adverbia öfter eingeschoben. Kr. z. Thuk. 2, 44, 1. — ὦ. Spr. 45, 3, 1. (2.) — ἄνδρες λ. zu 1, 3, 3. — ὑμεῖς. Spr. 62, 4, 1. — ἐν οἷς in welchen (gefährvollen) Umständen. Kyr. 3, 2, 12: ὁρᾶτε ἐν οἷς ἐστέ. Spr. 43, 4, 8. (22.) vgl. zu 2, 1, 16.

- 16 οὐδ' ὑμεῖς, οὔτε κατακεῖσθαι ἔτι, ὁρῶν ἐν οἷσις ἔσμεν. Οἱ μὲν γὰρ
 δὴ πολέμιοι δῆλον ὅτι οὐ πρότερον πρὸς ἡμᾶς τὸν πόλεμον ἐξέ-
 φηναν πρὶν ἐνόμισαν καλῶς τὰ ἑαυτῶν παρσκευάσθαι, ἡμῶν δ' οὐ-
 17 δείς οὐδὲν ἀντεπιμελεῖται ὅπως ὥς κάλλιστα ἀγωνιούμεθα. Καὶ
 μὴν εἰ ὑψησόμεθα καὶ ἐπὶ βασιλεῖ γενησόμεθα, τί οἰόμεθα πεί-
 σεσθαι; ὅς καὶ τοῦ ὁμομητρίου καὶ ὁμοπατρίου ἀδελφοῦ καὶ τεθνη-
 κότος ἤδη ἀποτεμῶν τὴν κεφαλὴν καὶ τὴν χεῖρα ἀνεσταύρωσεν.
 ἡμᾶς δέ, οἷς κηδεμῶν μὲν οὐδείς πάρεστιν, ἐστρατεύσαμεν δ' ἐπ' αὐ-
 τόν, ὥς δοῦλον ἀντὶ βασιλέως ποιήσοντες καὶ ἀποκτενοῦντες, εἰ
 18 δυναίμεθα, τί ἂν οἰόμεθα παθεῖν; Ἄρ' οὐκ ἂν ἐπὶ πᾶν ἔλθοι, ὥς
 ἡμᾶς τὰ ἔσχατα αἰκισάμενος πᾶσιν ἀνθρώποις φόβον παράσχη τοῦ
 στρατεῦσαί ποτε ἐφ' ἑαυτόν; Ἀλλ' ὅπως τοι μὴ ἐπ' ἐκείνῳ γενη-
 σόμεθα πάντα ποιητέον.
- 19 Ἐγὼ μὲν οὖν, ἔστε μὲν αἱ σπονδαὶ ἦσαν, οὔποτε ἐπανόμην
 ἡμᾶς μὲν οἰκτεῖρων, βασιλέα δὲ καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ μακαρίζων, δια-
 θεώμενος αὐτῶν ὅσῃ μὲν χώραν καὶ οἶαν ἔχοιεν, ὥς δὲ ἄφθονα
 τὰ ἐπιτήδεια, ὅσους δὲ θεράποντας, ὅσα δὲ κτήνη, χρυσὸν δέ,
 20 ἔσθῃτα δέ· τὰ δ' αὖ τῶν στρατιωτῶν ὅποτε ἐνθυμοίμην, ὅτι τῶν
 μὲν ἀγαθῶν πάντων οὐδενὸς ἡμῖν μετεῖη, εἰ μὴ πριαίμεθα, ὅτου

§ 16. ἐξέφηναν fingen offen an. — πρὶν, nicht ἢ, steht nach πρότερον und πρόσθεν (1, 1, 10. 2, 2, 3, 2, 29. 4, 3, 12. 5, 9, 27), wo es auch ohne dieselben stehen müsste. Plat. Euthyd. 205: οὐκ ἀποκρινούμαι πρότερον πρὶν ἂν πύθωμαι. Lach. 180, e: πρότερον ἐκείνος ἐτελεύτησε πρὶν τι ἐμοὶ διενεχθῆναι. — τὰ ἑαυτῶν. Spr. 47, 3, 4. (5, 9.) — ἡμῶν. Spr. 47, 27 (28), 2. vgl. § 21. — ὥς. zu ὅτι 1, 1, 6.

§ 17. καὶ μὴν. zu 1, 7, 5. — ἐπὶ. zu 1, 1, 4. — ὑψησόμεθα lässig sein. Spr. 52, 9 A. vgl. 3, 2, 3. 5, 4, 26. — ὅς καὶ da derselbe sogar. — καὶ τεθνηκότος selbst des todten. Ueber die Sache 1, 10, 1. — ἡμᾶς ziehen Manche als Subjectsac. zu παθεῖν. (Spr. 55, 2, 3.) Vielleicht ist jedoch ein Anakoluth anzunehmen: angefangen als sollte folgen τί ἂν οἰόμεθα ποιῆσαι αὐτόν; vgl. zu 7, 6, 37. — ἐστρατεύσαμεν δέ. Verbindung eines selbständigen Satzes mit einem relativen. Spr. 60, 5 (6), 1. — ὥς. zu 1, 1, 3. — ἂν παθεῖν. zu ἂν εἶναι 1, 3, 6.

§ 18. ἐπὶ πᾶν ἐρχεσθαι Alles versuchen. Plat. Rep. 562, d: Ἄρ' οὐκ ἀνάγκη ἐπὶ πᾶν τὸ τῆς ἐλευθερίας εἶναι; So. OT. 265: ὑπερμαχοῦμαι κατὰ πάντ' ἀφίξομαι. Eu. Hipp. 284: εἰς πᾶν ἀφίγμαι κούδεν ἐργασμαι πλέον. — τὰ ἔσχατα. Spr. 46, 7 (11), 2. vgl. 6, 2, 2. — φόβον τοῦ. Spr. 47, 5 (7, 2) und 50, 5. (6.)

§ 19. ἐγὼ μὲν. zu 1, 3, 17. — ἔστε für ἐστ' ἂν Porson. — ἔστε μὲν. Dem entspricht ἐπεὶ μέντοι § 21. — οἰκτεῖρων. Spr. 56, 5, 2. — αὐτῶν hängt von dem folgenden als zusammengefasste Vorstellung gedachten Satze ab; wir mögen etwa τόδε αὐτῶν denken. (Spr. 47, 10, 8.) vgl. 3, 3, 18. — ἔσθῃτα. Spr. 44, 1, 1. vgl. 4, 3, 25. 7, 4, 18.

§ 20. τὰ τῶν. Spr. 47, 3, 4 (5, 9 u. 10); über den Ac. 47, 10, 2. (11, 1.) — ἐνθυμοίμην. zu 1, 5, 7. — πάντων. τούτων Cobet Mne. 8, 2 p. 183. — οὐδενός. Spr. 47, 14. (15.) — ὅτου (Geld) wofür. vgl. 5, 1, 6. Die Construction ist: ἥδειν ὀλίγους ἔτι ἔχοντας ὅτου ὠνησόμεθα. — ὠνησόμεθα für ὠνήσονται wegen πριαίμεθα. vgl. 7, 6, 36; über den Ind. zu ἔσται 1, 3, 17. — ἥδειν. Hiezu ist aus ὅποτε nur ἐπεὶ zu denken. — ἔχοντας. Spr. 56, 7, 1. Concinn müsste bloss ἔχοιεν ohne ἥδειν stehen. vgl. zu φαίη 2, 1, 3. — πορίζεσθαι. Spr. 52, 10, 1. Der

δ' ὠνησόμεθα ἥδιν ἔτι ὀλίγους ἔχοντας, ἄλλως δέ πως πορίζεσθαι τὰ ἐπιτήδεια ἢ ὠνούμενους ὄρκους ἥδη κατέχοντας ἡμᾶς ταῦτ' οὖν λογιζόμενος ἐνίστε τὰς σπονδὰς μᾶλλον ἐφοβούμεν ἢ νῦν τὸν πόλεμον. Ἐπεὶ μέντοι ἐκεῖνοι ἔλυσαν τὰς σπονδὰς, λελύσθαι μοι δοκεῖ²¹ καὶ ἡ ἐκείνων ὕβρις καὶ ἡ ἡμετέρα ὑποψία. Ἐν μέσῳ γὰρ ἥδη κεῖται ταῦτα τὰ ἀγαθὰ ἀθλα ὁπότεροι ἂν ἡμῶν ἄνδρες ἀμείνονες ὦσιν· ἀγωνοθέται δ' οἱ θεοὶ εἰσιν, οἱ σὺν ἡμῖν, ὡς τὸ εἶκός, ἔσονται. Οὗτοι μὲν γὰρ αὐτοὺς ἐπιωρκήκασιν· ἡμεῖς δέ, πολλὰ ὁρῶντες²² ἀγαθὰ, στερόμεν αὐτῶν ἀπειχόμεθα διὰ τοὺς τῶν θεῶν ὄρκους· ὥστε ἐξεῖναι μοι δοκεῖ ἵέναι ἐπὶ τὸν ἀγῶνα πολὺ σὺν φρονήματι μείζονι ἢ τούτοις. Ἔτι δ' ἔχομεν σώματα ἱκανώτερα τούτων καὶ²³ ψύχη καὶ θάληη καὶ πόρους φέρειν· ἔχομεν δὲ καὶ ψυχὰς σὺν τοῖς θεοῖς ἀμείνονας· οἱ δὲ ἄνδρες καὶ τρωτοὶ καὶ θνητοὶ μᾶλλον ἡμῶν, ἢν οἱ θεοὶ, ὥσπερ τὸ πρόσθεν, νίκην ἡμῖν διδῶσιν.

Ἀλλ' ἴσως γὰρ καὶ ἄλλοι ταῦτ' ἐνθυμοῦνται, πρὸς [τῶν] θεῶν²⁴ μὴ ἀναμένωμεν ἄλλους ἐφ' ἡμᾶς ἐλθεῖν παρακαλοῦντας ἐπὶ τὰ κάλλιστα ἔργα, ἀλλ' ἡμεῖς ἄρξωμεν τοῦ ἐξορμῆσαι καὶ τοὺς ἄλλους ἐπὶ τὴν ἀρετὴν. Φάνητε τῶν λοχαγῶν ἄριστοι καὶ τῶν στρατηγῶν ἀξιοστρατηγότεροι. Καγὼ δέ, εἰ μὲν ὑμεῖς ἐθέλετε ἐξορμᾶν ἐπὶ²⁵ ταῦτα, ἐπεσθαι ὑμῖν βούλομαι, εἰ δ' ὑμεῖς τάττετέ με ἡγεῖσθαι,

Inf. hängt von κατέχειν ab: dass Eide uns hinderten anzuschaffen. (Spr. 67, 12, 5.) vgl. Her. 5, 92, 6. — ὠνούμενους durch Kauf. Spr. 56, 11 (12), 1. — ταῦτ' οὖν λογιζόμενος ist hinzugefügt um den Begriff ὁπότε ἐνθυμοῦμαι wieder aufzunehmen. (Spr. 65, 9, 2) Ueber οὖν zu 1, 5, 14. — ἐνίστε gehört zu ἐφοβούμεν. (Kr. De auth. p. 62.)

§ 21. ἐν μέσῳ ausgesetzt. (Spr. 43, 4, 5.) Arrians An. 5, 26, 7: τὰ ἀθλα ἐν μέσῳ κεῖται ξύμπασιν. — ἀθλα als Kampfpreise. Spr. 57, 3. — ὁπότεροι, τούτοις ὁπότεροι. Spr. 51, 12. (13, 3.) — ἀγωνοθέται hier wohl auch als ἀθλοθέται, βραβευταὶ gedacht. — εἶκός. Spr. 62, 1, 2. (3.)

§ 22. αὐτούς. zu 2, 4, 7. — αὐτῶν. Spr. 47, 12, 2. (13, 1.) — θεῶν. zu 2, 5, 7. — πολὺ. zu 1, 5, 2.

§ 23. ἔτι ferner. vgl. 3, 2, 28. 5, 1, 10. 6, 4, 13. — ἔχομεν ohne μέν. Spr. 59, 1, 3. (4.) — ψύχη. Spr. 44, 3, 1. — φέρειν. Spr. 55, 3, 2. (3.) — σὺν τοῖς θεοῖς. zu 2, 3, 23. vgl. 3, 1, 42. 2, 8. 11. — οἱ ἄνδρες von den Feinden, wie 3, 4, 40. 4, 6, 9. 6, 4, 21. (vgl. z. Thuk. 6, 34, 8); eben so οἱ ἄνθρωποι 4, 2, 7. 7, 3, 43. 47. — θνητοὶ tödtbar, eine sonst nicht leicht vorkommende Bedeutung. — (μᾶλλον. Spr. 49, 7, 4.)

§ 24. ἀλλὰ gehört zwar zu ἀναμένωμεν, ist aber dennoch nicht durch ein Komma von ἴσως zu trennen. Elmsley zu Eur. Herakl. 481. (Spr. 69, 14, 4.) — πρὸς. Spr. 68, 33 (37), 2. — τῶν fehlt sonst in dieser Formel in der An. (Kr. 63.) — ἐφ' ἡμᾶς. Mit dem Ac. einer Person bezeichnet ἐπὶ meist eine feindselige Tendenz; hier bloss eine Tendenz, wie 4, 7, 23 u. Thuk. 1, 5, 1: ἤρξαντο περαιοῦσθαι ναυσὶν ἐπ' ἀλλήλους. — παρακαλοῦντας ist, wie συγκαλοῦμεν § 46, Futurum. Spr. 31, 3, 9. — ἄρξωμεν τοῦ. zu 1, 4, 15. — ἐξορμῆσαι. Spr. 52, 2, 1. — (τὴν. Spr. 50, 2, 4.) — φάνητε. Das Asyndeton wäre weniger hart, wenn ἄνδρες vorherginge, wie 6, 3, 21. (Spr. 59, 1, 5.) Oder φάνητε τε? — ἀξιοστράτηγος hat auch Arr. An. 4, 11, 5 und Dion C. öfter.

§ 25. με. Wenn nicht ἐμέ zu lesen ist (Kr. 22 De Xen. vita in den Stud. 2 p. 265), so muss der Hauptton auf ἡγεῖσθαι fallen, als Gegensatz zu ἐπεσθαι, wobei freilich ὑμεῖς fehlen sollte; indess sind ἐγώ, σύ, ἡμεῖς,

οὐδὲν προφασίζομαι τὴν ἡλικίαν, ἀλλὰ καὶ ἀκμάζειν ἡγοῦμαι ἐρύκειν ἀπ' ἐμαυτοῦ τὰ κακά.

26 Ὁ μὲν ταῦτ' ἔλεξεν οἱ δὲ λοχαγοὶ ἀκούσαντες ταῦτα ἡγεῖσθαι ἐκέλευον ἅπαντες, πλὴν Ἀπολλωνίδης τις ἦν βοιωτιάζων τῇ φωνῇ· οὗτος δ' εἶπεν ὅτι φλυαροίη ὅστις λέγοι ἄλλως πως σωτηρίας ἂν τυχεῖν ἢ βασιλέα πείσας, εἰ δύναιτο, καὶ ἅμα ἤρχετο λέγειν τὰς 27 ἀπορίας. Ὁ μὲντοι Ξενοφῶν μεταξὺ ὑπολαβὼν ἔλεξεν ὧδε.

ὦ θαυμασιώτατε ἄνθρωπε, σύ γε οὐδὲ ὁρῶν γινώσκεις οὐδὲ ἀκούων μέμνησαι. Ἐν ταύτῳ γε μέντοι ἦσθα τούτοις ὅτε βασιλεύς, ἐπεὶ Κῦρος ἀπέθανε, μέγα φρονήσας ἐπὶ τούτῳ πέμπων ἐκέλευε παραδιδόναι τὰ ὅπλα. Ἐπειδὴ δὲ ἡμεῖς οὐ παραδόντες, ἀλλ' ἐξωπλισμένοι ἐλθόντες παρεσκηνήσαμεν αὐτῷ, τί οὐκ ἐποίησε πρέσβεις πέμπων καὶ σπονδὰς αἰτῶν καὶ παρέχων τὰ ἐπιτήδεια, ἔστε 29 σπονδῶν ἔτυχεν; Ἐπεὶ δ' αὖ οἱ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοί, ὥσπερ δὴ σὺ κελεύεις, εἰς λόγους αὐτοῖς ἄνευ ὀπλων ἦλθον, πιστεύσαντες ταῖς σπονδαῖς, οὐ νῦν ἐκεῖνοι παιόμενοι, κεντούμενοι, ὑβριζόμενοι οὐδὲ ἀποθανεῖν οἱ τλήμονες δύνανται; καὶ μάλ', οἶμαι, ἐρῶντες τούτου· ἂ σὺ πάντα εἰδὼς τοὺς μὲν ἀμύνεσθαι κελεύοντας φλυαρεῖν φῆς, 30 πείθειν δὲ πάλιν κελεύεις ἰόντας; Ἐμοὶ δέ, ὦ ἄνδρες, δοκεῖ τὸν ἄνθρωπον τοῦτον μήτε προσέειπαι εἰς ταὐτὸ ἡμῖν αὐτοῖς, ἀφελο-

ὑμεῖς oft ungleich schwächer betont als ego, tu, nos, vos. (Spr. 51, 1, 2.) — ἡγεῖσθαι. Spr. 55, 3, 6. (12.) — τὴν ἡλικίαν d. h. meine Jugend. Kr. Anal. 2 S. 48 f. — ἐρύκειν, ein poetisches Wort; über den Inf. Spr. 55, 3, 10. (20.)

§ 26. τις-εἶπεν für τις, βοιωτιάζων τῇ φωνῇ, εἶπεν. vgl. zu 1, 9, 14. — βοιωτιάζων τῇ φωνῇ im boiotischen Dialekte sprechend, mithin sich für einen Boiotier, also einen Hellenen, ausgebend. vgl. § 31. — σωτηρίας. Spr. 47, 13. (14.) — ἂν τυχεῖν dass er erlangen könne. — πείσας, dass er ihnen Rettung, Heimkehr gestatte. So muss zu πείθειν oft das Object wozu man Jemand überredet ergänzt werden, wie § 29. 5, 5, 11. 9, 12, Lys. 7, 21: οὐδεμίαν ἄλλην ἡγοῦμαι ἂν εἶναι μοι σωτηρίαν ἢ σε πείσαι. — τὰς. Spr. 50, 2, 1.

§ 27. μεταξὺ ὑπολαβὼν mitten in der Rede ihn unterbrechend. Luk. Tox. 38: ἐριστικὸν ποιεῖς, ὑποκρούων μεταξὺ. (Nicht zu verwechseln mit Spr. 56, 10, 3.) — οὐδὲ — οὐδέ selbst nicht — noch auch. (Spr. 69, 53 A.) Der Gedanke ist halb sprüchwörtlich. Dem. 25, 89: οὕτως ὁρῶσι τὰ τῶν ἡτυχηκότων ἔργα ὥστε, τὸ τῆς παροιμίας, ὁρῶντας μὴ ὁρᾶν καὶ ἀκούοντας μὴ ἀκούειν. — ἐν ταύτῳ an demselben Orte, bei derselben Gelegenheit. vgl. zu 1, 8, 14. — τούτοις hängt von ταύτῳ ab: wie diese. vgl. zu 2, 6, 22; über die Sache 2, 1, 8. — μέγα φρονήσας stolz geworden. Spr. 46, 3, 2. (5, 6.) Ueber den Ao. eb. 53, 5, 1 (u. 2.) — ἐπὶ. Spr. 68, 37 (41), 6. — πέμπων. zu 1, 1, 8.

§ 28. αὐτῷ. Spr. 48, 9. (11, 9.) — τί οὐκ ἐποίησε was liess er ungethan, unversucht. Dem. 19, 42: τί οὐ γέγονεν; Spr. 67, 1, 2. — σπονδῶν. Spr. 47, 13. (14.)

§ 29. δὴ eben. Spr. 69, 11. (17, 2.) — αὐτοῖς. zu 2, 5, 25. — οὐ nonne, ist es nicht wahr dass. Spr. 67, 11, 1. vgl. 7, 6, 24. — Ueber das Asyndeton zu 2, 4, 28. — οὐδ' ἀποθανεῖν, durch Fesseln sich selbst zu tödten gehindert. — οἱ τλήμονες. Spr. 50, 6, 3. (8, 5.) — καὶ μάλ'. zu 1, 5, 8. — τούτου. Spr. 47, 13. (14.) — ἰόντας. zu 1, 3, 14.

§ 30. προσέειπαι. Spr. 52, 10, 1. — εἰς ταὐτό, wie ἐν ταύτῳ

μένους τε τὴν λοχαγίαν σκευὴ ἀναθέντας ὡς τοιούτω χρῆσθαι. Οὗτος γὰρ καὶ τὴν πατρίδα καταισχύνει καὶ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα, ὅτι Ἕλληνας ὦν τοιοῦτός ἐστιν.

Ἐντεῦθεν ὑπολαβὼν Ἀγασίας Στυμφάλιος εἶπεν· Ἀλλὰ τοῦτω³¹ γε οὔτε τῆς Βοιωτίας προσήκει οὐδὲν οὔτε τῆς Ἑλλάδος παντάπασιν, ἐπεὶ ἐγὼ αὐτὸν εἶδον, ὥσπερ Λυδόν, ἀμφοτέρω τὰ ὦτα τετρουπημένον. Καὶ εἶχεν οὕτως. Τοῦτον μὲν οὖν ἀπήλασαν· οἱ δ' ἄλλοι παρὰ τὰς³² τάξεις ἰόντες ὅπου μὲν στρατηγὸς σῶος εἴη τὸν στρατηγὸν παρεκάλουν· ὁπόθεν δὲ οἴχοιτο, τὸν ὑποστρατηγόν, ὅπου δ' αὖ λοχαγὸς σῶος εἴη τὸν λοχαγόν. Ἐπεὶ δὲ πάντες συνῆλθον, εἰς τὸ πρόσθεν³³ τῶν ὀπλῶν ἐκαθέζοντο. καὶ ἐγένοντο οἱ συνελθόντες στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ ἀμφὶ τοὺς ἑκατόν. Ὅτε δὲ ταῦτα ἦν, σχεδὸν μέσαι ἦσαν νύκτες. Ἐνταῦθα Ἰερώνυμος Ἡλεῖος, πρεσβύτατος ὦν τῶν Προξένου³⁴ λοχαγῶν, ἤρχετο λέγειν ὧδε. Ἡμῖν, ὧ ἄνδρες στρατηγοὶ καὶ λοχαγοί, ὁρῶσι τὰ παρόντα ἔδοξε καὶ αὐτοῖς συνελθεῖν καὶ ὑμᾶς παρακαλέσαι, ὅπως βουλευσαίμεθα εἴ τι δυναίμεθα ἀγαθόν. Λέξον δ', ἔφη, καὶ σύ, ὧ Ξενοφῶν, ἅπερ καὶ πρὸς ἡμᾶς. Ἐκ τούτου λέγει τάδε Ξενοφῶν.

Ἀλλὰ ταῦτα μὲν δὴ ἅπαντες ἐπιστάμεθα ὅτι βασιλεὺς καὶ Τισσαφέρνης οὓς μὲν ἠδυνήθησαν συνειλήφασιν ἡμῶν, τοῖς δ' ἄλλοις δῆλον ὅτι ἐπιβουλεύουσιν, ὡς, ἣν δύνωνται, ἀπολέσωσιν. Ἡμῖν δέ γε, οἶμαι, πάντα ποιητέα, ὡς μή ποτ' ἐπὶ τοῖς βαρβάροις γενώμεθα, ἀλλὰ μᾶλλον, ἣν δυνώμεθα, ἐκεῖνοι ἐφ' ἡμῖν. Εὖ τοίνυν³⁶ ἐπίστασθε ὅτι ὑμεῖς, τοσοῦτοι ὄντες ὅσοι νῦν συνεληλύθατε, μέγιστον

§ 27. — ἀφελόμενους ἀναθέντας. zu συλλέξας 1, 1, 7. — τοιούτω, σκευοφόρῳ. (Ze.) vgl. Kr. z. Her. 1, 207, 1.

§ 31. Βοιωτίας. Spr. 47, 14. (15 u. A. 1.) Anders Dem. 9, 31: Φίλιππος προσήκει οὐδὲν τοῖς Ἕλλησιν. — Λυδὸς ἢ Φρύξ, als höchst verächtlich, Eu. Alk. 675, Ar. Vö. 1244. — ὦτα. zu 2, 6, 1. — τετρουπημένον. Spr. 56, 7, 1. — εἶχεν. εἶχε δ' könnte stehen wie in καὶ ἦν δὲ οὕτως 5, 10, 10, Thuk. 1, 132, 4 vgl. 7, 56; etwas verschieden καὶ ἐγένετο οὕτως 5, 45, 4. (vgl. 6, 102, 3) und Kyr. 4, 5, 5. vgl. unten 7, 2, 27 u. de auth. p. IV.

§ 32. οἴχοιτο umgekommen war.

§ 33. τὸ πρόσθεν τῶν die Seite vor den. — ὀπλῶν. zu 2, 2, 20. — ἐγένοντο. zu 1, 2, 9. — ἀμφὶ τοὺς. zu 1, 7, 10. — νύκτες. zu 1, 7, 1.

§ 34. (καὶ αὐτοῖς. Spr. 51, 6, 3.) — εἴ τι δ. α. zu 2, 1, 8. — καὶ σύ, wie eben auch ich gesprochen habe. — ἅπερ καί. zu 1, 3, 6. — πρὸς ἡμᾶς. Spr. 62, 4, 1. vgl. 7, 2, 7. 7, 15. — Ξενοφῶν ist mir der Stellung wegen verdächtig. (Kr. 63.)

§ 35. ἀλλὰ. zu 1, 7, 6. — ταῦτα μὲν. Concinn müsste etwa folgen: ἐκεῖνο δ' ἴσως οὐκ ἐνθυμεῖσθε ὅτι πάντα ἡμῖν ποιητέα. Warum eine solche Wendung verschmäh sei ergibt der Zusammenhang. — ἠδυνήθησαν erg. συλλαμβάνειν. Spr. 55, 4, 4. (11.) vgl. 4, 7, 7. — ἡμῶν. zu 1, 7, 13. — δέ γε, οἶμαι. δ', ἐγώμαι Porson. Diese Krasis auch Mem. 2, 7, 5. Ueber δέ γε zu 3, 3, 17. — πάντα alles Mögliche. zu Her. 4, 154, 1.

§ 36. ὅτι. Spr. 56, 7, 6. (12.) vgl. § 42. 5, 4, 20. 7, 13. — συνεληλύθατε. Spr. 63, 1, 2. — καιρόν Wichtigkeit, Bedeutsamkeit. Kr. (63.) liest κῦρος nach Dion C. 38, 13: τὸ μέγιστον κῦρος εἶχεν. vgl. Her. 6, 709, 2. — ἀθύρους. Spr. 56, 7, 3. (4.) vgl. 3, 2, 16. 26. — παρα-

ἔχετε καιρόν. Οἱ γὰρ στρατιῶται οὗτοι πάντες πρὸς ὑμᾶς ἀποβλέπουσι, καὶ μὲν ὑμᾶς ὀρώσιν ἀθύμους, πάντες κακοὶ ἔσονται, εἰ δὲ ὑμεῖς αὐτοὶ τε παρασκευαζόμενοι φανεροὶ ᾗτε ἐπὶ τοὺς πολεμίους καὶ τοὺς ἄλλους παρακαλῆτε, εὖ ἴστε ὅτι ἔψονται ὑμῖν καὶ πειράσσονται μιμεῖσθαι. Ἴσως δέ τοι καὶ δίκαιόν ἐστίν ὑμᾶς διαφέρειν
 37τι τούτων. Ὑμεῖς γὰρ ἐστε στρατηγοί, ὑμεῖς ταξίαρχοι καὶ λοχαγοί· καὶ ὅτε εἰρήνη ᾗν, ὑμεῖς καὶ χρήμασι καὶ τιμαῖς τούτων ἐπλεονεκτεῖτε· καὶ νῦν τοίνυν, ἐπεὶ πόλεμός ἐστιν, ἄξιόν δεῖ ὑμᾶς αὐτοὺς ἀμείνους τε τοῦ πλήθους εἶναι καὶ προβουλεύειν τούτων καὶ προ-
 πονεῖν, ἣν που δέη.

38 Καὶ νῦν πρῶτον μὲν οἶομαι ἂν ὑμᾶς μέγα ὀνῆσαι τὸ στρατεύμα, εἰ ἐπιμεληθείητε ὅπως ἀντὶ τῶν ἀπολωλότων ὡς τάχιστα στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ ἀντικατασταθῶσιν. Ἄνευ γὰρ ἀρχόντων οὐδὲν ἂν οὔτε καλὸν οὔτε ἀγαθὸν γένοιτο, ὡς μὲν συνελόντι εἰπεῖν, οὐδαμοῦ, ἐν δὲ δὴ τοῖς πολεμικοῖς παντάπασιν. Ἡ μὲν γὰρ εὐταξία
 39σώζειν δοκεῖ, ἡ δὲ ἀταξία πολλοὺς ἤδη ἀπολώλεκεν. Ἐπειδὴν δὲ καταστήσῃσθε τοὺς ἀρχοντας ὅσους δεῖ, ἣν καὶ τοὺς ἄλλους στρατιώτας συλλέγητε καὶ παραθαρῶνῃτε, οἶμαι ὑμᾶς πάννυ ἂν ἐν καιρῷ
 40ποιῆσαι. Νῦν μὲν γὰρ ἴσως καὶ ὑμεῖς αἰσθάνεσθε ὡς ἀθύμως μὲν ἦλθον ἐπὶ τὰ ὅπλα, ἀθύμως δὲ πρὸς τὰς φυλακάς· ὥστε οὕτω γ' ἐχόντων οὐκ οἶδα ὅ, τι ἂν τις χρήσαιτο αὐτοῖς, εἴτε νυκτὸς δέοι
 41τι εἴτε καὶ ἡμέρας. Ἦν δέ τις αὐτῶν τρέψῃ τὰς γνώμας, ὡς μὴ τοῦτο μόνον ἐννοῶνται τί πείσονται, ἀλλὰ καὶ τί ποιή-

σκευαζόμενοι. zu φανερός 1, 6, 8. — ᾗτε. Der Coniunctiv findet sich zuweilen bei εἶ, wenn die Idee der Wirklichkeit oder Verwirklichung des Bedingungssatzes vorherrscht. (Spr. 54, 12, 3) vgl. 3, 2, 22. 7, 6, 24. — παρακαλῆτε erg. παρασκευάζεσθαι vgl. zu 3, 1, 44.

§ 37. ἴσως findet sich auch wo eben kein Zweifel obwaltet: doch wohl. Phil. b. Stob. 102, 4: ἕτερον τό τ' ἀλγεῖν καὶ θεωρεῖν ἐστ' ἴσως. Neben δήπου Arr. An. 7, 10, 7. vgl. Reisig und Herm. zu So. OK. 654. 661. — δέ τοι aber gewiss, wirklich, wie Kyr. 3, 3, 54. 8, 3, 44, Hell. 5, 1, 15, Her. 2, 120. — τι um etwas (Beträchtliches). (Spr. 48, 15, 14 u. 51, 16, 13.) — τούτων. zu 2, 3, 15. — ὑμεῖς — ὑμεῖς. Spr. 59, 1, 2. (3.) vgl. 3, 2, 4. 4, 46. 7, 1, 22, Dion C. 45, 25 u. Arr. An. 7, 9, 8. — χρήμασι durch höhere Besoldung. vgl. 7, 2, 36. 3, 10. 6, 1, 7; über den Da. Spr. 48, 12, 7. (15, 9.) — τούτων. Spr. 47, 18. (19.) — νῦν τοίνυν schien nicht kakophon. vgl. 3, 2, 39. 7, 2, 29. — τούτων. Spr. 47, 22. (23.)

§ 38. μέν. Dem entspricht ἐπειδὴν δέ § 39. — μέγα. Spr. 46, 3, 2. (5, 6.) — ἀντικατασταθῶσιν. zu ἔχοι 1, 8, 13. — ὡς συνελόντι εἰπεῖν um es kurz zu sagen. Das um liegt aber mehr im Infinitiv als in ὡς, das auch fehlen kann. Spr. 55, 1, 2; συνελόντι eig. für den Zusammenfassenden, wenn man es zusammengefasst hat. (Spr. 48, 5, 2.) — ἐν δὲ δὴ τοῖς. Spr. 68, 2. (5), 1. — παντάπασιν erg. οὐδὲν οὔτε κ. οὔτε ἀ. γ.

§ 39. καταστήσῃσθε. Spr. 53, 6, 4. (65, 7, 6.) — δεῖ erg. καταστήσασθαι. vgl. zu 2, 2, 5. — ἣν — παραθαρῶνῃτε ist an den folgenden Satz anzuschliessen: ihr werdet angemessen handeln, wenn etc.

§ 40. ὡς wie. — ἐχόντων erg. αὐτῶν wenn sie so gestimmt sind. vgl. zu 1, 2, 17. — ὅ, τι. zu 1, 3, 18. — ἄν. Spr. 54, 6, 4. (6.) — χρήσαιτο. zu 1, 9, 17. — δέοι erg. χρῆσθαι. — τι gehört zu χρῆσθαι, wie ὅ, τι. Spr. 55, 4, 4. (11.)

σουσι, πολὺ εὐθυμότεροι ἔσονται. Ἐπίστασθε γὰρ δὴ πού ὅτι οὔτε⁴²
 πληθὸς ἐστὶν οὔτε ἰσχὺς ἢ ἐν τῷ πολέμῳ τὰς νίκας ποιοῦσα, ἀλλ' ὁ-
 πότεροι ἂν σὺν τοῖς θεοῖς ταῖς ψυχαῖς ἐρῶμενέστεροι ἴωσιν ἐπὶ
 τοὺς πολεμίους, τούτους ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ οἱ ἐναντίοι οὐ δέχονται.
 Ἐντεθύμημαι δ' ἔγωγε, ὦ ἄνδρες, καὶ τοῦτο, ὅτι, ὅποσοι μὲν μα⁴³
 στεύουσι ζῆν ἐκ παντὸς τρόπου ἐν τοῖς πολεμικοῖς, οὗτοι μὲν κακῶς
 τε καὶ αἰσχροῦς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀποθνήσκουσιν· ὅποσοι δὲ τὸν μὲν
 θάνατον ἐγνώκασιν πᾶσι κοινὸν εἶναι καὶ ἀναγκαῖον ἀνθρώποις, περὶ
 δὲ τοῦ καλῶς ἀποθνήσκειν ἀγωνίζονται, τούτους ὁρῶ μᾶλλον πῶς
 εἰς τὸ γῆρας ἀφικνουμένους καὶ ἕως ἂν ζῶσιν εὐδαιμονέστερον διά-
 γοντας. Ἀ καὶ ἡμᾶς δεῖ νῦν καταμαθόντας, ἐν τοιούτῳ γὰρ καιρῷ⁴⁴
 ἔσμεν, αὐτοὺς τε ἄνδρας ἀγαθοὺς εἶναι καὶ τοὺς ἄλλους παρακαλεῖν.
 Ὁ μὲν ταῦτ' εἰπὼν ἐπαύσατο.

Μετὰ τοῦτον δ' εἶπε Χειρίσοφος· Ἀλλὰ πρόσθεν μὲν, ὦ Ξενο⁴⁵
 φῶν, τοσοῦτον μόνον σε ἐγίγνωσκον ὅσον ἤκουον Ἀθηναῖον εἶναι,
 νῦν δὲ καὶ ἐπαινῶ σε ἐφ' οἷς λέγεις τε καὶ πράττεις, καὶ βουλοίμην
 ἂν ὅτι πλείστους εἶναι τοιούτους· κοινὸν γὰρ ἂν εἴη τὸ ἀγαθόν. Καὶ⁴⁶
 νῦν, ἔφη, μὴ μέλλωμεν, ὦ ἄνδρες, ἀλλ' ἀπελθόντες ἤδη αἰρεῖσθε
 οἱ δεόμενοι ἄρχοντας, καὶ ἐλόμενοι ἤκετε εἰς τὸ μέσον τοῦ στρα-
 τοπέδου καὶ τοὺς αἰρεθέντας ἄγετε· ἔπειτ' ἐκεῖ συγκαλοῦμεν τοὺς
 ἄλλους στρατιώτας. Παρέστω δ' ἡμῖν, ἔφη, καὶ Τολμίδης ὁ κῆρυξ.
 Καὶ ἅμα ταῦτ' εἰπὼν ἀνέστη, ὡς μὴ μέλλοιτο, ἀλλὰ περαίνοιτο τὰ⁴⁷

§ 42. δὴ πού doch wohl. (Spr. 69, 19.) — ἡ ποιοῦσα das be-
 wirkende. Spr. 56, 3, 2. (50, 4, 4.) vgl. 3, 2, 18. 7, 7, 36. — (ψυχαῖς.
 Spr. 46, 4, 1.) — τούτους, wie § 43. Spr. 51, 11. — ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ
 ziemlich meistentheils; über ὡς Spr. 69, 55, 4. (63, 5.) vgl. 3, 1,
 43 u. 4, 35; über ἐπὶ Spr. 68, 38 (42), 1; über τὸ zu 1, 4, 13; über
 πολὺ Spr. 43, 4, 2. (8.) — δέχονται excipiunt, widerstehen.

§ 43. ἐντεθύμημαι. Spr. 53, 3, 2. (3.) -- μαστεύειν, ein dia-
 lektisches und poetisches Wort, gebraucht Xen. öfter. — ἐκ auf. Spr.
 68, 13, 5. (17, 9.) vgl. z. Thuk. 6, 34, 2. — πολεμικοῖς. πολέμοις Dobree
 1 p. 133. vgl. jedoch z. Thuk. 2, 39, 1. — μὲν. Wenn relative Perio-
 den durch μὲν und δέ einander entgegengesetzt werden, so pflegen auch
 die Nachsätze μὲν und δέ zu haben, wenn sie mit einem Demonstrativ
 anfangen. (Spr. 69, 16, 2.) — ἐγνώκασιν. Spr. 53, 3, 2. (3.) Dem 4, 29:
 εἴ τις οἶεται —, οὐκ ὀρθῶς ἔγνωκεν. — εἶναι. zu 1, 9, 17. — τούτους.
 Das dem οὔτοι μὲν entsprechende δέ fehlt hier der Zwischensätze wegen,
 wie Ant. 5, 30: ὃν μὲν τότε παραχρῆμα ἐβασάνισαν, οὗτος μὲν οὐδὲν εἶπε
 περὶ ἐμοῦ φλαῦρον· ὃν δ' ἡμέραις ὕστερον πολλὰς ἐβασάνισαν, — οὗτος ἦν ὁ
 πεισθεὶς ὑπὸ τούτων. vgl. Isaios 2, 42. 43. — πῶς wohl, gewöhnlich.
 Kyr. 2, 1, 25: οἱ ἀγνοοῦμενοι ῥαδιουργεῖν πῶς μᾶλλον δοκοῦσιν. — εὐδαι-
 μονέστερον. Spr. 46, 3, 2. (5, 8.)

§ 44. α. Spr. 51, 9, 2. — (αὐτούς. Spr. 51, 6, 3.) — παρακαλεῖν
 erg. ἄνδρας ἀγαθοὺς εἶναι. (We.) Spr. 55, 4, 4. (11.) vgl. 4, 3, 17. 5, 7, 19.

§ 45. τοσοῦτον in so weit. Spr. 46, 3, 2. (5, 6.) — ὅσον als.
 Isokr. 4, 83: τοσοῦτον τῶν ἐπὶ Τροίαν στρατευσαμένων διήνεγκαν ὅσον τὴν
 Ἑλλάδα ἡλευθέρωσαν. — εἶναι erg. σέ. vgl. zu 2, 1, 12. — ἐφ' οἷς. Spr.
 68, 37 (41), 6 u. 51, 10, 1. — ὅτι. zu 1, 1, 6.

§ 46. ἤδη. zu 1, 3, 11. — οἱ δεόμενοι. zu 2, 5, 25. — Erg. ἀρ-
 χόντων. — ἐκεῖ für ἐκεῖ ὄντες ἐκεῖσε. Hr. will ἐκεῖσε. — συγκαλοῦμεν
 ist Futur.

§ 47. (ἅμα. Spr. 56, 10, 3.) — μέλλοιτο gezögert würde. Thuk.

δέοντα. Ἐκ τούτου ἡρέθησαν ἄρχοντες ἀντὶ μὲν Κλεάρχου Τιμασίῳ Λαοδανεύς, ἀντὶ δὲ Σωκράτους Ξανθικλῆς Ἀχαιοός, ἀντὶ δὲ Ἀγίου Κλεάνωρ Ἀρκάς, ἀντὶ δὲ Μένωνος Φιλήσιος Ἀχαιοός, ἀντὶ δὲ Προξένου Ξενοφῶν Ἀθηναῖος.

1 β'. Ἐπεὶ δὲ ἤρηντο, ἡμέρα τε σχεδὸν ὑπέφαινε καὶ εἰς τὸ μέσον ἦκον οἱ ἄρχοντες. Καὶ ἔδοξεν αὐτοῖς προφύλακας καταστήσαντας συγκαλεῖν τοὺς στρατιώτας. Ἐπεὶ δὲ καὶ οἱ ἄλλοι στρατιῶται συνήλθον, ἀνέστη πρῶτον μὲν Χειρίσοφος ὁ Λακεδαιμόνιος καὶ ἔλεξεν ὧδε.

2 [Ω] ἄνδρες στρατιῶται, χαλεπὰ μὲν τὰ παρόντα, ὅποτε ἀνδρῶν στρατηγῶν τοιούτων στερόμεθα καὶ λοχαγῶν καὶ στρατιωτῶν, πρὸς δ' ἔτι καὶ οἱ ἀμφὶ Ἀριαῖον, οἱ πρόσθεν σύμμαχοι ὄντες, προδεδώzkασιν ἡμᾶς· ὅμως δὲ δεῖ ἐκ τῶν παρόντων ἄνδρας ἀγαθοὺς τε ἐλθεῖν καὶ μὴ ὑφίεσθαι, ἀλλὰ πειρᾶσθαι ὅπως, ἣν μὲν δυνώμεθα, καλῶς νικῶντες σωζώμεθα· εἰ δὲ μή, ἀλλὰ καλῶς γε ἀποθνήσκωμεν, ὑποχείριοι δὲ μηδέποτε γενώμεθα ζῶντες τοῖς πολεμίοις. Οἶομαι γὰρ ἂν ἡμᾶς τοιαῦτα παθεῖν οἷα τοὺς ἐχθροὺς οἱ θεοὶ ποιήσειαν.

4 Ἐπὶ τούτῳ Κλεάνωρ Ὀρχομένιος ἀνέστη καὶ ἔλεξεν ὧδε.

Ἄλλ' ὁρᾶτε μὲν, ὦ ἄνδρες, τὴν βασιλέως ἐπιτοκίαν καὶ ἀσέβειαν, ὁρᾶτε δὲ τὴν Τισσαφέρωνος ἀπιστίαν, ὅστις, λέγων ὡς γείτων τε εἴη τῆς Ἑλλάδος καὶ περὶ πλείστου ἂν ποιήσαιτο σῶσαι ἡμᾶς, καὶ ἐπὶ τούτοις αὐτὸς ὁμόσας ἡμῖν, αὐτὸς δεξιὰς δούς αὐτὸς ἑξαπατήσας συνέλαβε τοὺς στρατηγούς, καὶ οὐδὲ Δία ξένιον ἡδέσθη, ἀλλὰ Κλεάρχῳ καὶ ὁμοτράπεζος γενόμενος αὐτοῖς τούτοις ἑξαπατήσας 5 τοὺς ἄνδρας ἀπολώλεκεν. Ἀριαῖος δέ, ὃν ἡμεῖς ἠθέλομεν βασιλέα

5, 111, 2: ὑμῶν τὰ ἰσχυρότατα ἐλπιδόμενα μέλλεται. — Κλεάνωρ war schon vorher Feldherr 2, 5, 37 und erhielt wohl jetzt auch die Truppen des Agias. (Kr. De auth. p. 40 s.)

C. 2 § 1. ὑπέφαινε. Spr. 52, 2, 9. (12.) — καὶ vor ἔδοξεν ist aus einer Hs. zugefügt. Kr. (de auth. p. 45) vermuthet ἔδοξε δέ. — καταστήσαντας. zu 1, 2, 1. — πρῶτον. πρῶτος Bisschop p. 37. Spr. 57, 5, 3. vgl. 2, 3, 17. — μέν. Dem entspricht ἐπὶ τούτῳ § 4. vgl. zu 3, 1, 13.

§ 2. ὅποτε da. (Spr. 54, 16, 3.) vgl. 7, 6, 11. — πρὸς ausserdem. Spr. 68, 1, 1. (2, 2.) — οἱ ἀμφί. Spr. 50, 4, 4. (5, 6.)

§ 3. ἐκ τῶν παρόντων aus den gegenwärtigen Umständen, Gefahren; sonst in anderer Bedeutung üblich. (Spr. 68, 17, 10.) — ἐλθεῖν hervorgehen, erg. ἡμᾶς. Wyttenbach vermuthet εἶναι. Eine Variante τελέθειν. — εἰ δὲ μή. Spr. 65, 5, 8. (12.) — ἀλλά. Spr. 69, 4, 3. (5.) — ἐχθροὺς. Spr. 46, 5. (12.) — ποιήσειαν zufügen mögen. (Ze.) Spr. 54, 3, 1. (14, 1.)

§ 4. ἐπὶ τούτῳ nach diesem, wie 5, 9, 11. 7, 3, 14. vgl. Spr. 68, 37 (41), 3. — ἀλλ'. zu 1, 7, 6. — ὅστις. gr. Spr. 51, 8, 2. — περὶ zu 1, 9, 7. — ἂν. zu 1, 6, 2. — ἐπί, wie auch wir sagen auf etwas schwören. vgl. 5, 4, 11. — αὐτὸς vor ἑξαπατήσας ist zu συνέλαβε oder vielmehr zu beiden verbundenen Begriffen zu beziehen. Lys. 12, 68: αὐτὸς ἐπαγγελάμενος αὐτὸς σώσειν τὴν πόλιν αὐτὸς ἀπώλεσεν. Aisch. Eum. 765: αὐτὸς ὁ χρεῖσας αὐτὸς ἦν ὁ μαρτυρῶν. Ueber die Anaphora zu 3, 1, 37. — Δία. Spr. 46, 6. (10.) — καὶ sogar. — αὐτοῖς τούτοις, durch die erwähnten Versprechungen und Eide wie durch die Tischgenossenschaft. (Ze.)

§ 5. ἠθέλομεν 2, 1, 4. — καὶ ἐδώκαμεν καὶ und dem wir auch

καθιστάναι, καὶ ἐδώκαμεν καὶ ἐλάβομεν πιστὰ μὴ προδώσειν ἀλλήλους, καὶ οὗτος οὔτε τοὺς θεοὺς δέισας οὔτε Κύρον τὸν τεθνηκότα αἰδεσθεῖς, τιμώμενος μάλιστα ὑπὸ Κύρου ζῶντος, νῦν πρὸς τοὺς ἐκείνου ἐχθίστους ἀποστάς ἡμᾶς τοὺς Κύρου φίλους κακῶς ποιεῖν⁶ πειρᾶται. Ἀλλὰ τούτους μὲν οἱ θεοὶ ἀποτίσαιντο· ἡμᾶς δὲ δεῖ ταῦτα ὁρῶντας μήποτε ἐξαπατηθῆναι ἐτι ὑπὸ τούτων, ἀλλὰ μαχομένους ὡς ἂν δυνώμεθα κράτιστα τοῦτο ὅ,τι ἂν δοκῇ τοῖς θεοῖς πάσχειν.

Ἐκ τούτου Ξενοφῶν ἀνίσταται ἐσταλμένος εἰς πόλεμον ὡς ἐδύ-⁷νατο κάλλιστα, νομίζων, εἴτε νίκην διδοῖεν οἱ θεοί, τὸν κάλλιστον κόσμον τῷ νικᾷν πρέπειν, εἴτε τελευτᾷν δέοι, ὁρθῶς ἔχειν τῶν καλλίστων ἑαυτὸν ἀξιόσαντα ἐν τούτοις τῆς τελευτῆς τυγχάνειν· τοῦ λόγου δὲ ἤρχετο ὧδε.

Τὴν μὲν τῶν βαρβάρων ἐπιτοκίαν τε καὶ ἀπιστίαν λέγει μὲν⁸ Κλεάνωρ, ἐπίστασθε δέ, οἶμαι, καὶ ὑμεῖς. Εἰ μὲν οὖν βουλευόμεθα πάλιν αὐτοῖς διὰ φιλίας ἰέναι, ἀνάγκη ἡμᾶς πολλὴν ἀθυμίαν ἔχειν, ὁρῶντας καὶ τοὺς στρατηγούς, οἱ διὰ πίστεως αὐτοῖς ἑαυτοὺς ἐνεχείρισαν, οἷα πεπόνθασιν· εἰ μὲντοι διανοούμεθα σὺν τοῖς ὅπλοις ὧν τε πεποιήκασι δίκην ἐπιθεῖναι αὐτοῖς καὶ τὸ λοιπὸν διὰ παντός πολέμου αὐτοῖς ἰέναι, σὺν τοῖς θεοῖς πολλὰ ἡμῖν καὶ καλὰ ἐλπίδες εἰσὶ σωτηρίας.

Τοῦτο δὲ λέγοντος αὐτοῦ πτόρνυται τις· ἀκούσαντες δ' οἱ στρα-⁹τιῶται πάντες μιᾷ ὁρμῇ προσεκύνησαν τὸν θεόν. Καὶ ὁ Ξενοφῶν

gaben und von dem. Spr. 60, 5. (6, 2.) Thuk. 6, 64, 4: ἀπ' ἀνδρῶν ἦκειν ἔφη ὧν ἐκεῖνοι τὰ ὀνόματα ἐγίνωσκον καὶ ἠπίσταντο ἐν τῇ πόλει ἐτι ὑπολοίπους ὄντας τῶν σφίσι εὐνόων. 1, 106: χωρίον ᾧ ἔτυχεν ὄρυγμα μέγα περιεῖργον καὶ οὐκ ἦν ἔξοδος. -- προδώσειν. zu 2, 5, 3. — καὶ οὗτος. zu 2, 2, 20. — (τιμώμενος. Spr. 56, 15, 5.) — ἐκείνου, weil ἐχθιστος substantivisch gedacht wird. vgl. 4, 7, 19. Dion. Arch. 3, 24: ἐν καλῷ τοὺς ἐχθίστους ἡμῶν ἔχομεν. (Spr. 48, 13, 3.) — ἡμᾶς τοὺς. Spr. 50, 6, 3. (8, 2.)

§ 6. ἀποτίσαιντο mögen strafen. Spr. 40 unter τίνω. — ὡς ἂν δυνώμεθα κράτιστα. zu 1, 6, 3. — δοκῇ. Spr. 55, 4, 4. (11.) vgl. zu 1, 2, 1.

§ 7. ὁρθῶς ἔχειν. Spr. 52, 2, 2. (66, 1, 7.) — τῶν καλλίστων ε. α. des Schönsten von sich selbst gewürdigt, im glänzendsten Aufzuge. — (δέ. Spr. 68, 5, 4.) — ἤρχετο. zu 1, 6, 5.

§ 8. μὲν steht in Bezug auf den im Folgenden enthaltenen Gedanken: was aber unsere Lage anbetrifft. vgl. zu 1, 2, 1. — λέγει hat erwähnt. (Spr. 53, 1, 2.) vgl. § 33. Thuk. 1, 42, 1. 3, 63, 3. 6, 84, 3: τὸν Χαλκιδέα ἀλόγως ἡμᾶς φησιν ἐλευθεροῦν. — βουλευόμεθα fast so viel als διανοούμεθα, wie 5, 6, 17. 19. Her. 9, 14: ἐβουλεύετο συμβαλεῖν πρὸς πόλι φιλία. — διὰ φιλίας ἰέναι den Weg der Freundschaft einschlagen, wie bald darauf διὰ πολέμου ἰέναι. Spr. 68, 18 (22), 2. — ἀνάγκη. Spr. 62, 1, 2. (3.) — τοὺς στρατηγούς-οἷα. zu 1, 6, 5. Kyr. 6, 1, 36: ἀνθρώπους οἶδα καὶ μάλα δοκοῦντας φρονίμους εἶναι οἷα πεπόνθασιν ὑπ' ἔρωτος. — ὧν. zu 1, 3, 10. — τὸ λοιπόν. zu 2, 2, 5. — διὰ παντός durch jede Art, wenn nicht διὰ παντός διὰ fortwährend durch zu lesen ist. (Kr. 24 p. 45.) vgl. 7, 8, 11 und Spr. 68, 18 (22), 1. Doch vgl. Eur. Tro. 793: χωρεῖν ὁλέθρου διὰ παντός.

§ 9. μιᾷ ὁρμῇ uno impetu, einhellig. vgl. Plat. Tim. p. 25, b. — ἡμῶν. zu 1, 7, 7, wenn nicht vielmehr die allgemeine Besprechung be-

εἶπε· Δοκεῖ μοι, ὦ ἄνδρες, ἐπεὶ περὶ σωτηρίας ἡμῶν λεγόντων οἰωνὸς τοῦ Διὸς τοῦ σωτῆρος ἐφάνη, εὐξασθαι τῷ θεῷ τούτῳ θύσειν σωτήρια ὅπου ἂν πρῶτον εἰς φιλίαν χώραν ἀφικώμεθα, συνεπεύξασθαι δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς θύσειν κατὰ δύναμιν. Καὶ ὅτῳ δοκεῖ ταῦτ', ἔφη, ἀνατεινάτω τὴν χεῖρα. [Καὶ] ἀνέτειναν ἅπαντες. Ἐκ τούτου εὐξάντο καὶ ἐπαιάνισαν. Ἐπεὶ δὲ τὰ τῶν θεῶν καλῶς εἶχεν, ἤρχετο πάλιν ὧδε.

Ἐτύγγανον λέγων ὅτι πολλαὶ καὶ καλαὶ ἐλπίδες ἡμῖν εἶεν σω-
 10 τηρίας. Πρῶτον μὲν γὰρ ἡμεῖς μὲν ἐμπεδοῦμεν τοὺς τῶν θεῶν
 ὅρκους, οἱ δὲ πολέμιοι ἐπιωρκήκασι τε καὶ τὰς σπονδὰς καὶ τοὺς
 ὅρκους λελύκασιν. Οὕτω δ' ἐχόντων εἰκὸς τοῖς μὲν πολεμίοις ἐναν-
 τίους εἶναι τοὺς θεοὺς, ἡμῖν δὲ συμμάχους, οἵπερ ἱκανοὶ εἰσι καὶ
 τοὺς μεγάλους ταχὺ μικροὺς ποιεῖν καὶ τοὺς μικροὺς, καὶ ἐν δεινοῖς
 11 ὧσι, σώζειν εὐπετῶς, ὅταν βούλωνται. Ἐπειτα δὲ ἀναμνήσω γὰρ
 ἡμᾶς καὶ τοὺς τῶν προγόνων τῶν ἡμετέρων κινδύνους, ἵνα εἰδῇτε
 ὥς ἀγαθοῖς τε ὑμῖν προσήκει εἶναι, σώζονται τε σὺν τοῖς θεοῖς καὶ
 ἐκ πάνυ δεινῶν οἱ ἀγαθοί. Ἐλθόντων μὲν γὰρ Περσῶν καὶ τῶν
 σὺν αὐτοῖς παμπληθεῖ στόλῳ ὥς ἀφανιούντων (αὐθις) τὰς Ἀθήνας,
 12 ὑποστῆναι αὐτοῖς Ἀθηναῖοι τολμήσαντες ἐνίκησαν αὐτούς. Καὶ
 εἰξάμενοι τῇ Ἀρτέμιδι, ὅπόσους ἂν κατακάνοιεν τῶν πολεμίων,
 τοσαύτας χιμαίρας καταθύσειν τῇ θεῷ, ἐπεὶ οὐκ εἶχον ἱκανὰς

rücksichtigt wird. — οἰωνός ein vorbedeutendes Zeichen. Ar. Vö. 720: πταρμόν ὄρνιθα καλεῖτε. — τοῦ Διὸς τοῦ. Spr. 50, 7, 10.) — εὐξασθαι. zu 1, 2, 1. — ὅπου ubi, auch die Zeit mitbefassend, wie ἐνθα 5, 1, 1. Ueber die Sache 4, 8, 25. — καὶ streicht Kr. (54 S. 287.) vgl. 3, 2, 33. 5, 6, 33. 7, 3, 6 u. Thuk. 4, 118, 8. — ἀνέτειναν. Das Heer war eine wandernde Republik, die Abstimmung durch Aufheben der Hände (χειροτονία) die üblichste, weil die leichteste. — τὰ τῶν. Spr. 47, 3, 4. (5, 9.)

§ 10. θεῶν. zu 2, 5, 7. — ἐπιωρκήκασι haben einen Trugeid geschworen, gleich mit der Absicht ihn zu brechen. — ἐχόντων da sich die Sachen so verhalten. (Spr. 47, 4, 5.) Her. 1, 126, 3: ὥς ἐχόντων ὧδε ἐπίστασθε. vgl. eb. 8, 144, 4. — εἰκός. Spr. 62, 1, 2. (3.) — καὶ. Spr. 65, 5, 9. (14.)

§ 11. ἔπειτα δέ —. Eigentlich sollte folgen: (καὶ τῇ ὑμετέρᾳ ἀρετῇ πιστεύειν χρή, ἐπεὶ) καὶ ἐκ πάνυ δεινῶν σώζονται οἱ ἀγαθοί, ὥς οἱ τῶν προγόνων τῶν ὑμετέρων κίνδυνοι ἐδειξαν· ἀναμνήσω γὰρ ὑμᾶς καὶ τούτους, ἵν' εἰδῇτε ὥς ἀγαθοῖς ὑμῖν προσήκει εἶναι. Diese Ordnung verliess der Schriftsteller, da er einmal den Satz mit γὰρ vorangestellt hatte (Spr. 69, 14, 3) und fügte an προσήκει den Satz der eigentlich als Hauptsatz mit ἔπειτα zu verbinden war. — κινδύνους. Spr. 47, 10 (11), 3. — ἀγαθοῖς. Spr. 55, 2, 3. (5.) — μὲν. Dem entspricht ἔπειτα § 13. vgl. zu 1, 3, 2. — τῶν σὺν. Spr. 50, 4, 3. (5, 5.) — στόλῳ. zu 1, 7, 14. — ὥς. zu ἀποκτεινῶν 1, 1, 3. — αὐθις fügen mehrere, zum Theil gute Hsn., hinzu, vielleicht so erklärbar: zu zerstören dass es wieder nicht existire. Aehnlich wir: wieder auslöschen. Her. 3, 78, 1: ἀνέδραμον πάλιν sie sprangen auf, dass sie wieder standen? — (αὐτοῖς. Spr. 46, 6, 8.) — ἐνίκησαν, bei Marathon 490 v. Chr. G.

§ 12. εὐξάμενοι gehört dem Sinne nach zu ἔδοξεν. Diese auch sonst bei δοκεῖν nicht ungewöhnliche Anakoluthie (zu 4, 2, 12) kann hier um so weniger auffallen, da εἶχον vorhergeht. vgl. zu 2, 5, 41. — ἄν. zu 1, 5,

εὐρεῖν, ἔδοξεν αὐτοῖς κατ' ἐνιαυτὸν πεντακοσίας θύειν, καὶ ἔτι καὶ
 νῦν ἀποθύουσιν. Ἐπειτα ὅτε Ξέρξης ὑστερον ἀγείρας τὴν ἀναρί-13
 θμητον στρατιὰν ἦλθεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ τότε ἐνίκων οἱ ἡμέτεροι
 πρόγονοι τοὺς τούτων προγόνους καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν.
 Ὡν ἔστι μὲν τεκμήρια ὁρᾶν τὰ τρόπαια, μέγιστον δὲ μαρτύριον ἡ
 ἐλευθερία τῶν πόλεων ἐν αἷς ὑμεῖς ἐγένεσθε καὶ ἐτράφητε· οὐδένα
 γὰρ ἄνθρωπον δεσπότην, ἀλλὰ τοὺς θεοὺς προσκυνεῖτε.

Τοιούτων μὲν ἔστε προγόνων. Οὐ μὲν δὴ τοῦτό γε ἐρῶ ὥς14
 ὑμεῖς καταισχύνετε αὐτούς, ἀλλ' οὐπω πολλαὶ ἡμέραι ἀφ' οὗ ἀντι-
 ταξάμενοι τούτοις τοῖς ἐκείνων ἐκγόνοις πολλαπλασίους ὑμῶν αὐτῶν
 ἐνικάτε σὺν τοῖς θεοῖς. Καὶ τότε μὲν δὴ περὶ τῆς Κύρου βασι-15
 λείας ἄνδρες ἦτε ἀγαθοί· νῦν δ', ὅποτε περὶ τῆς ὑμετέρας σωτηρίας
 ὁ ἀγὼν ἔστι, πολὺν δῆπον ὑμᾶς προσήκει καὶ ἀμείνονας καὶ προθυ-
 μοτέρους εἶναι. Ἀλλὰ μὴν καὶ θαρσάλεωτέρους νῦν πρέπει εἶναι16
 πρὸς τοὺς πολεμίους. Τότε μὲν γὰρ ἄπειροι ὄντες αὐτῶν τό, τε
 πληθὸς ἄμετρον ὁρῶντες ὅμως ἐτολμήσατε σὺν τῷ πατρίῳ φρονή-
 ματι ἰέναι εἰς αὐτούς· νῦν δέ, ὅποτε καὶ πείραν ἤδη ἔχετε αὐτῶν,
 ὅτι θέλουσι καὶ πολλαπλάσιοι ὄντες μὴ δέχεσθαι ὑμᾶς, τί ἔτι ὑμῖν
 προσήκει τούτους φοβεῖσθαι; Μηδὲ μέντοι τοῦτο μείον δόξητε ἔχειν,17
 εἰ οἱ Κύριοι πρόσθεν σὺν ὑμῖν ταττόμενοι νῦν ἀφιστήκασιν. Ἐτι
 γὰρ οὗτοι κακίονές εἰσι τῶν ὑφ' ἡμῶν ἡττωμένων· ἐφευγον γοῦν
 πρὸς ἐκείνους καταλιπόντες ὑμᾶς. Τοὺς δὲ ἐθέλοντας φυγῆς ἄρ-
 χειν πολὺν κρεῖττον σὺν τοῖς πολεμίοις ταττομένους ἢ ἐν τῇ ὑμετέρᾳ
 τάξει ὁρᾶν.

9. — εἶχον εὐρεῖν auftreiben konnten. Spr. 55, 3, 2. (3.) — κατ' ἐ-
 νιαυτόν. Spr. 68, 21 (25), 4. — ἀποθύειν Schuldiges, vorzüglich
 Gelobtes opfern. vgl. 4, 8, 25. 5, 1, 1; τὴν δεκάτην Hell. 3, 3, 1. 4,
 3, 21 und zu ἀποδιδόναι 1, 2, 11.

§ 13. τὴν. zu 1, 1, 6; von derselben Sache τοῖς ἀναριθμήτοις πλήθεσι
 Diod. 2, 5, τῷ μεγάλῳ στόλῳ Thuk. 1, 18, 3. — ἦλθεν 480 v. Chr. G. —
 ἔστι μὲν. Concinn müsste folgen ἔστι δέ. vgl. 5, 5, 10. — (τῶν. Spr. 50,
 2, 7.) — δεσπότην als Herren. — ἀλλὰ. zu 1, 4, 18.

§ 14. προγόνων. Spr. 47, 4, 1. (6, 5.) — οὐ μὲν. zu 1, 9, 13. —
 ἡμέραι erg. εἰσίν. Spr. 62, 1, 2. (3.) Thuk. 1, 6, 4: οὐ πολλὰ ἔτη ἐπειδὴ
 πέπαιται. — ἀφ' οὗ seitdem, ex quo. Spr. 43, 4, 2. (7.) Luk. Tox. 39:
 τετάρτη ἦν ἡμέρα ἀφ' οὗ συνεπεπτώκεσαν. — ὑμῶν. zu ἡμιόλιον 1, 3, 21. —
 vgl. 5, 5, 22. 7, 7, 27.

§ 15. περὶ τῆς, weil der Begriff μαχόμενοι angedeutet ist. z. Thuk.
 7, 70, 7. Her. 5, 2.

§ 16. ἀλλὰ μὴν. zu 1, 9, 18. — θαρσάλεωτέρους. Spr. 55, 2, 5.
 (7.) — αὐτῶν. Spr. 47, 25, 2. (26, 3.) — ἄμετρον. Spr. 56, 7, 3. (4.)
 vgl. 3, 1, 36. — πατρίῳ. Spr. 41, 11, 9. — εἰς αὐτούς eig. in sie
 hinein, stärker als ἐπὶ. vgl. 4, 2, 7. 3, 29. 5, 18. Thuk. 4, 95, 2. —
 αὐτῶν. zu 1, 9, 1. — θέλουσι mögen. Pflugk zu Eur. Her. 828.

§ 17. μηδὲ δόξητε. Spr. 54, 2, 2. vgl. 7, 1, 8. — μείον ἔχειν
 im Nachtheile sein. vgl. zu 1, 10, 8; μείον ist Prädicat. Spr. 57, 3, 3.
 (5.) — εἰ hier synonym mit ὅτι. (Spr. 65, 5, 7.) — Κύριοι die mit
 dem Kyros hinaufgezogenen Barbaren. — ἡττωμένων. zu 2, 4,
 6. — πρὸς verdächtigt Hr. — φυγῆς. Spr. 47, 12, 4. (13, 7.)

- 18 Εἰ δέ τις αὖ ὑμῶν ἀθυμεῖ, ὅτι ἡμῖν μὲν οὐκ εἰσὶν ἱππεῖς, τοῖς δὲ πολεμίοις πολλοὶ πάρεσιν, ἐνθυμήθητε ὅτι οἱ μυριοὶ ἱππεῖς οὐδὲν ἄλλο ἢ μυριοὶ εἰσὶν ἄνθρωποι· ὑπὸ μὲν γὰρ ἵππου ἐν μάχῃ οὐδεὶς πώποτε οὔτε δηχθεὶς οὔτε λακτισθεὶς ἀπέθανεν, οἱ δὲ ἄνδρες
- 19 εἰσὶν οἱ ποιοῦντες ὅ, τι ἂν ἐν ταῖς μάχαις γίγνηται. Οὐκ οὖν τῶν γε ἱππέων πολὺ ἡμεῖς ἐπ' ἀσφαλεστέρου ὀχήματός ἐσμεν; Οἱ μὲν γὰρ ἐφ' ἵππων κρέμονται, φοβούμενοι οὐχ ἡμᾶς μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ καταπεσεῖν· ἡμεῖς δ' ἐπὶ γῆς βεβηκότες πολὺ μὲν ἰσχυρότερον παίσομεν, ἣν τις προσίῃ, πολὺ δ' ἔτι μᾶλλον ὅτου ἂν βουλώμεθα τευξόμεθα. Ἐνὶ μόνῳ προέχουσιν οἱ ἱππεῖς ἡμᾶς· φεύγειν αὐτοῖς
- 20 ἀσφαλέστερόν ἐστιν ἢ ἡμῖν. Εἰ δὲ δὴ τὰς μὲν μάχας θαρσύνετε, ὅτι δὲ οὐκέτι ἡμῖν Τισσαφέρους ἡγήσεται οὐδὲ βασιλεὺς ἀγορὰν παρέξει, τοῦτο ἄχθεσθε, σκέψασθε πότερον κρείττον Τισσαφέρου ἡγεμόνα ἔχειν, ὅς ἐπιβουλεύων ἡμῖν φανερός ἐστιν, ἢ οὓς ἂν ἡμεῖς ἄνδρας λαβόντες ἡγεῖσθαι κελεύωμεν, οἱ εἴδονται ὅτι, ἣν τι περὶ ἡμᾶς ἀμαρτάνωσι, περὶ τὰς ἐαυτῶν ψυχὰς καὶ τὰ σώματα ἀμαρ-
- 21 τάνουσι. Τὰ δὲ ἐπιτήδεια πότερον ὠνεῖσθαι κρείττον ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἢς οὗτοι παρέχον, μικρὰ μέτρα πολλοῦ ἀργυρίου, μηδὲ τοῦτο ἔτι ἔχοντας, ἢ αὐτοὺς λαμβάνειν. ἥνπερ κρατῶμεν, μέτρῳ χρωμένους
- 22 ὁπόσω ἂν ἕκαστος βούληται. Εἰ δὲ ταῦτα μὲν γινώσκετε ὅτι κρείττονα, τοὺς δὲ ποταμοὺς ἄπορον νομίζετε εἶναι καὶ μεγάλως ἡγεῖσθε ἔξαπατηθῆναι διαβάντες, σκέψασθε εἰ ἄρα τοῦτο καὶ μωρότατον πεποιήκασιν οἱ βάρβαροι. Πάντες μὲν γὰρ οἱ ποταμοί, εἰ καὶ πρόσω

§ 18. ἱππεῖς 2, 4, 6. — οἱ μυριοί. zu 2, 1, 19. — οἱ ποιοῦντες. (Spr. 50, 4, 3.) 56, 3, 3. (2.)

§ 19. πολὺ. zu 1, 5, 2. — ὀχήμα. Alles wovon Jemand oder Etwas getragen wird. Plat. Pol. 288, a, Plut. Πῶς ἂν τις ὑπ' ἐχθρῶν ὠφελοῖτο 1: τῆς θαλάττης τὸ ὕδωρ πόμπιμόν ἐστι πάντῃ καὶ πορεύσιμον ὀχήμα τοῖς κομιζομένοις. Achill T. 1, 15: ἐρίγνετο τῷ κίττῳ ὀχήμα τὸ φυτὸν (ἢ πεύκη). — (γῆς. Spr. 50, 2, 15) — βεβηκότες (fest) stehend Oik. 8, 17: βεβηκυίας τῆς οἰκίας ἐν δαπέδῳ. vgl. z. Her. 7, 164. — ὅτου. Spr. 47, 13 (14.) — ἡμᾶς. Eben so findet sich ὑπερέχειν mit dem Ac. Eur. Hipp. 1365: οὐδ' ὁ σωφροσύνη πάντας ὑπερέχων. (Heindorf zu Plat. Phaed. 117.) — φεύγειν ohne γάρ. Spr. 59, 1, 4. (5.) vgl. Kr. de auth. p. 51 f.

§ 20. μάχας, in sofern θαρσύνετε synonym ist mit οὐ φοβεῖσθε. Spr. 46, 6. (10.) — (ἡμῖν. Spr. 47, 20. 2. —) τοῦτο. zu 1, 1, 8. — ἐπιβουλεύων. zu 1, 6, 8. — οὓς ἄνδρας, (ἡγεμόνας ἔχειν) τοὺς ἄνδρας οὓς. zu 1, 2, 1. — περὶ. Spr. 68, 29. 3. (33, 4.) vgl. 5, 7, 33. — ψυχὰς, indem wir sie tödten, τὰ σώματα, da wir sie geisseln können. (Ze.)

§ 21. μέτρα steht appositiv zu τὰ ἐπιτήδεια. — ἀργυρίου für Geld. Spr. 47, 16 (17.) — μηδὲ τοῦτο ἔτι ἔχοντας während wir dies nicht einmal mehr haben, indem wir jetzt keinen Sold erhalten, bezogen auf das bei ὠνεῖσθαι gedachte ἡμᾶς. — αὐτοὺς selbst. Spr. 51, 6, 2. (3.) — βούληται erg. χρῆσθαι, von dem ὁπόσω abhängt. zu 1, 7, 5.

§ 22. τοὺς ποταμούς. Vorzugsweise ist an den Tigres zu denken, wiewohl die Hellenen auch bis zu den Quellen des Euphrates hinauf gehen mussten. — ἄπορον. zu φοβερότατον 2, 5, 9. vgl. 4, 4. 11. — εἰ ob nicht, eig. freilich auch hier ob, indem der Grieche nach Begriffen der Ungewissheit und des Zweifels dem Urtheile Anderer überall nicht vorgreift, wie wir oft mit unserm ob nicht. Spr. 65, 1, 6. (8.) vgl. 7,

τῶν πηγῶν ἄποροι ὧσι, προϊῶσι πρὸς τὰς πηγὰς διαβατοὶ γίνονται οὐδὲ τὸ γόνυ βρέχοντες.

Εἰ δὲ μήθ' οἱ ποταμοὶ διήσουσιν, ἡγεμῶν τε μηδεὶς [ἡμῶν] 23 φανῆται, οὐδ' ὧς ἡμῶν γε ἀθυμητέον. Ἐπιστάμεθα γὰρ Μυσοῦς, οὓς οὐκ ἂν ἡμῶν φαίημεν βελτίους εἶναι, οἱ βασιλέως ἄκοντος ἐν τῇ βασιλέως χώρᾳ πολλάς τε καὶ μεγάλας καὶ εὐδαίμονας πόλεις οἰκοῦσιν, ἐπιστάμεθα δὲ Πισίδας ὡσαύτως. Λυκάονας δὲ καὶ αὐτοὶ εἶδομεν ὅτι ἐν τοῖς πεδίοις τὰ ἐρυμνὰ καταλαμβάνοντες τὴν τούτου χώραν καρποῦνται καὶ ἡμᾶς δ' ἂν ἔφην ἔγωγε χρῆναι μήπω φανε- 24 ροὺς εἶναι οἴκαδε ὠρμημένους, ἀλλὰ κατασκευάζεσθαι ὡς αὐτοῦ που οἰκῆσοντας. Οἶδα γὰρ ὅτι καὶ Μυσοῖς βασιλεὺς πολλοὺς μὲν ἡγεμόνας ἂν δοίη, πολλοὺς δ' ἂν ὁμήρους τοῦ ἀδόλως ἐκπέμψειν, καὶ ὁδοποιήσῃ γ' ἂν αὐτοῖς καὶ εἰ σὺν τεθρίπποις βούλονται ἀπιέναι. Καὶ ἡμῶν γ' ἂν οἶδ' ὅτι τρεῖς ἄσμενος ταῦτ' ἐποίει, εἰ ἔώρα ἡμᾶς μένειν παρασκευαζομένους. Ἀλλὰ γὰρ δέδοικα μή, ἂν ἅπαξ μά- 25 θωμεν ἀργοὶ ζῆν καὶ ἐν ἀφθόνοις βιοτεύειν καὶ Μήδων δὲ καὶ Περσῶν καλαῖς καὶ μεγάλαις γυναιξὶ καὶ παρθένοις ὁμιλεῖν, μή, ὥσπερ οἱ λωτοφάγοι, ἐπιλαθώμεθα τῆς οἴκαδε ὁδοῦ.

3. 37. 5, 1, 12. — ἄρα. Spr. 69, 7. (8.) — καὶ vel. zu 2, 5, 15. — εἰ καὶ wenn auch, καὶ εἰ selbst wenn § 24. Spr. 65, 5, 9. (15.) — πηγῶν. Spr. 47, 28 (29), 1. — ὧσι. zu ἦτε 3, 1, 36. — προϊῶσι wenn man fortgeht. Spr. 48, 5, 2.

§ 23. μήτε. zu 2, 2, 8. — διήμι lasse über, gewähre den Uebergang; lasse durch 4, 1, 8. 5, 4, 2, Arist. Rhet. 2, 23. — οὐδ' ὧς. zu 1, 8, 21. — οἱ, wo man eher ὅτι, ὡς oder das Particip erwarten würde. Symp. 4, 36: αἰσθάνομαι τυράννους τινὰς οἱ πεινώσι χρημάτων. Plat. Gorg. 455: ἐγὼ τινὰς αἰσθάνομαι οἱ ἴσως αἰσχύνοιντ' ἂν σε ἀνερῆσθαι. Cic. or. 31: histriones eos vidimus quibus nihil posset in suo genere esse praestantius, qui in dissimillimis personis satis faciebant. — ἄκοντος. zu 1, 3. 17. — βασιλέως. zu 1, 9, 15 E. vgl. 1, 3. 6. — τε καὶ seltener so als bloss καὶ. zu πολλὰ καὶ 2, 3, 18. vgl. 5, 5, 8. 25. — ὅτι. Spr. 56, 7, 6. (12.) — ἐρυμνά. Spr. 43, 4, 1. (2.)

§ 24. ἂν ἔφην ich würde sagen (zu 2, 1, 4), εἰ μὴ ἐδεδοίκεν, wofür ἀλλὰ γὰρ δέδοικα folgt. (Spr. 54, 12, 9.) vgl. 4, 2, 10. — κατασκευάζεσθαι sich einrichten. — δ' ἂν erg. δοίη. Spr. 69, 6, 6. (7, 2.) — τοῦ ἐκπέμψειν. (Spr. 47, 7, 6 u.) 50, 5, 1 und 2. (50, 6.) vgl. zu 2, 4. 19. — καὶ-γε und sogar, wie 7, 2, 38. 7, 47 (u. Ar. Frö. 1384); im Folgenden: und wenigstens, wie 3, 3, 5. vgl. zu 2, 1, 14. — τρεῖς ist nicht mit ἄσμενος als ein Wort zu schreiben. Porson praef. ad Eur. Hec. p. XXVIII. vgl. Lobeck Pathol. I p. 584. So steht τρεῖς steigernd öfter, besonders bei κακοδαίμων u. ä. Begriffen. Plut. Is. und Os. 36: τὸ πολλάκις εἰώθαμεν καὶ τρεῖς λέγειν, ὡς τὸ τρεῖς μάκαρες. — ἂν ἐποίει. Spr. 54, 10, 2.

§ 25. ἀλλὰ γὰρ at enim, aber ja; vollständig: doch dies wollen wir nicht, denn ich fürchte u. s. w. vgl. 5, 7, 8. (Spr. 69, 14, 4.) vgl. zu § 26. — ἅπαξ. zu 1, 9, 10. — ἐν ἀφθόνοις im Ueberflusse. vgl. 4, 2, 22. 5, 29. 7, 6, 31. Ar. We. 709: ἔζων ἐν πᾶσι λαγῆσις. — μεγάλας. Grosse Schönheiten zogen die Alten vor. vgl. Od. o. 418, Xen. Mem. 2, 1, 22, Oik. 10, 2, Her. 1, 199, Luk. Tox. 44 f. d. Bilder 4, Het. 1, 2, Quinct. 12, 10, 5. Die kleinen schienen ihnen bloss hübsch (ἀστεῖαι). Ueber den Da. Spr. 48, 8. (9.) — μή ist des Zwischensatzes wegen wiederholt, wie οὐ Dem. 9, 31, εἰ unten § 35. vgl. Lys. 3, 43 und ὅτι 5, 6, 19. 7, 4, 5. (Spr. 67, 11, 3.) — οἱ λωτοφάγοι von Odysseus

- 26 Δοκεῖ οὖν μοι εἰκὸς καὶ δίκαιον εἶναι πρῶτον εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ πρὸς τοὺς οἰκείους πειρᾶσθαι ἀφικνεῖσθαι καὶ ἐπιδεῖξαι τοῖς Ἕλλησιν ὅτι ἐκόντες πένονται, ἔξον αὐτοῖς τοὺς νῦν οἴκοι ἀκλήρους πολιτεύοντας ἐνθάδε κομισαμένους πλουσίους ὁρᾶν. Ἀλλὰ γὰρ, ὡς
- 27 ἄνδρες, πάντα ταῦτα τὰγαθὰ δῆλον ὅτι τῶν κρατούντων ἐστί. Τοῦτο δὴ δεῖ λέγειν πῶς ἂν πορευοίμεθα τε ὡς ἀσφαλέστατα καὶ εἰ μάχεσθαι δεῖ, ὡς κράτιστα μαχοίμεθα. Πρῶτα μὲν τοίνυν, ἔφη, δοκεῖ μοι κατακαῦσαι τὰς ἀμάξας ἃς ἔχομεν, ἵνα μὴ τὰ ζεύγη ἡμῶν στρατηγῇ, ἀλλὰ πορευώμεθα ὅπῃ ἂν τῇ στρατιᾷ συμφέρῃ· ἔπειτα καὶ τὰς σκηνὰς συγκατακαῦσαι. Αὗται γὰρ αὐτοῖς ὄχλον μὲν παρέχουσιν ἄγειν, συνωφελοῦσι δ' οὐδὲν οὔτε εἰς τὸ μάχεσθαι οὔτ' εἰς
- 28 τὸ τὰ ἐπιτήδεια ἔχειν. Ἔτι δὲ καὶ τῶν ἄλλων σκευῶν τὰ περιττὰ ἀπαλλάξωμεν, πλὴν ὅσα πολέμου ἕνεκεν ἢ σίτων ἢ ποτῶν ἔχομεν, ἵνα ὡς πλείστοι μὲν ἡμῶν ἐν τοῖς ὅπλοις ᾤσιν, ὡς ἐλάχιστοι δὲ σκευοφορῶσι. Κρατουμένων μὲν γὰρ ἐπίστασθε ὅτι πάντα ἀλλότρια· ἣν δὲ κρατῶμεν, καὶ τοὺς πολεμίους δεῖ σκευοφόρους ἡμετέρους νομίζειν.
- 29 Λοιπὸν μοι εἰπεῖν ὅπερ καὶ μέγιστον νομίζω εἶναι. Ὅρατε γὰρ καὶ τοὺς πολεμίους ὅτι οὐ πρόσθεν ἐξενεγκεῖν ἐτόλμησαν πρὸς ἡμᾶς πόλεμον πρὶν τοὺς στρατηγοὺς ἡμῶν συνέλαβον, νομίζοντες ὄντων μὲν τῶν ἀρχόντων καὶ ἡμῶν πειθομένων ἱκανοὺς εἶναι ἡμᾶς περιγενέσθαι τῷ πολέμῳ· λαβόντες δὲ τοὺς ἄρχοντας ἀναρχία ἂν
- 30 καὶ ἀταξία ἐνόμιζον ἡμᾶς ἀπολέσθαι. Δεῖ οὖν πολὺ μὲν τοὺς ἄρ-

Gefährten die welche Lotos gegessen. Od. ι, 94 ff. — ὁδὸν. Spr. 47, 10. (11.)

§ 26. ἐκόντες. Spr. 57, 5, 2. — πολιτεύοντας. Spr. 52, 8, 6. (7.) — κομισαμένους für κομισάμενοις. zu 1, 2, 1. -- ἀλλὰ γὰρ doch nichts mehr davon, denn. (Spr. 69, 14, 4.) vgl. 3, 2, 32. 5, 7, 11. 7, 7, 43. — κρατούντων. Spr. 47, 4, 2. (6, 1 u. 7.)

§ 27. δὴ. δὲ δὴ? (Kr. 26 u. 30.) — πρῶτα ist viel seltener als πρῶτον. (Spr. 46, 3, 2.) — κατακαῦσαι. zu πορεύεσθαι 1, 2, 1. — ἡμῶν hängt von στρατηγῇ ab. Spr. 47, 19. (20.) — ὅπῃ erg. πορεύεσθαι. Spr. 55, 4, 4. (11.) vgl. 7, 3, 37. — ἔπειτα. zu 1, 3, 2. — αὐτοῖς ihrerseits, gleichfalls. vgl. 6, 3, 29. — ὄχλον παρέχουσιν verursachen Last, Beschwerde. Plat. Phaid. 84: ὁκνεῖ ὄχλον παρέχειν. — ἄγειν. Spr. 55, 3, 10. (20.) — εἰς τὸ τὰ. Spr. 50, 5, 2. (6, 1.)

§ 28. ἐν unter ist fest in dieser Formel. — κρατουμένων — ἀλλότρια Besiegten gehört nichts, sie verlieren Alles. Spr. 48, 11, 1. (13, 5.) Kyr. 5, 2, 23: ὑμῖν, εἰ οὗτος ἐπικρατήσῃ, ὁρῶ ἅπαντα ἀλλότρια γιγνόμενα. — σκευοφόρους ohne εἶναι. Spr. 55, 4, 3. (4.) vgl. 2, 5, 39.

§ 29. γὰρ nämlich giebt den Grund des Satzes mit οὖν (§ 30) an, wie § 32. 5, 1, 8. 8, 11. 6, 2, 8. (vgl. Spr. 69, 14, 3.) — καὶ vor τοὺς als sollte § 30 folgen: und auch wir müssen diese Ueberzeugung hegen. Doch streicht Matthiae καὶ als aus § 28 entstanden. — πολεμίους ὅτι. zu 1, 6, 5. — πρόσθεν. zu 3, 1, 16. — ἐκφέρειν πόλεμον Krieg offen und thätlich anfangen, wie auch Hell. 3, 5, 1 u. a. — τοὺς στρ. ἡμῶν unsere F. Spr. (47, 9, 12 u.) 51, 4, 3. (8.) vgl. 6, 4, 14. 7, 3, 35. — πειθομένων. Aisch. Sie. 206: πειθαρχία γὰρ ἐστὶ τῆς εὐπραξίας μήτηρ, γονῆς σωτῆρος. So. Ant. 676: σώζει τὰ πολλὰ σώμαθ' ἡ πειθαρχία. — ἐνόμιζον. zu 2, 3, 13.

χοντας επιμελεστέρους γενέσθαι τοὺς νῦν τῶν πρόσθεν, πολὺ δὲ τοὺς
ἀρχομένους εὐτακτοτέρους καὶ πειθομένους μᾶλλον τοῖς ἀρχουσι
νῦν ἢ καὶ πρόσθεν. Ἦν δέ τις ἀπειθῇ, ἦν ψηφίσσῃσθε τὸν ἀεὶ 31
ὑμῶν ἐντυγχάνοντα σὺν τῷ ἀρχοντι κολάζειν, οὕτως οἱ πολέμιοι
πλεῖστον ἐψευσμένοι ἔσονται· τῇδε γὰρ τῇ ἡμέρᾳ μυρίους ὄψονται
ἀνθ' ἑνὸς Κλεάρχους τοὺς οὐδ' ἐνὶ ἐπιτρέψοντας κακῶ εἶναι. Ἀλλὰ 32
γὰρ καὶ περαίνειν ἤδη ὥρα· ἴσως γὰρ οἱ πολέμιοι αὐτίκα παρέσονται.
Ὅτῳ οὖν ταῦτα δοκεῖ καλῶς ἔχειν, ἐπικυρωσάτω ὡς τάχιστα, ἵνα
ἔργῳ περαίνηται. Εἰ δέ τι ἄλλο βέλτιον ἢ ταύτη, τολμάτω καὶ ὁ
ἰδιώτης διδάσκειν· πάντες γὰρ κοινῆς σωτηρίας δεόμεθα.

Μετὰ ταῦτα Χειρίσοφος εἶπεν· Ἀλλ' εἰ μὲν τινος ἄλλον δεῖ 33
πρὸς τούτοις οἷς λέγει Ξενοφῶν, καὶ αὐτίκα ἐξέσται ποιεῖν· ἃ δὲ νῦν
εἴρηκε δοκεῖ μοι ὡς τάχιστα ψηφίσασθαι ἄριστον εἶναι· καὶ ὅτῳ
δοκεῖ ταῦτα, ἀνατεινάτω τὴν χεῖρα. Ἀνέτειναν ἅπαντες. Ἀναστάς
δὲ πάλιν εἶπε Ξενοφῶν·

ὦ ἄνδρες, ἀκούσατε ὧν προσδεῖν δοκεῖ μοι. Δῆλον ὅτι πορεύε- 34
σθαι ἡμῶς δεῖ ὅπου ἐξομεν τὰ ἐπιτήδεια· ἀκούω δὲ κώμας εἶναι
καλὰς οὐ πλεῖον εἴκοσι σταδίων ἀπεχούσας· οὐκ ἂν οὖν θαυμάζοιμι 35
εἰ οἱ πολέμιοι, ὥσπερ οἱ δειλοὶ κύνες, τοὺς μὲν παριόντας διώκονσί
τε καὶ δάκνουσιν, ἦν δύνωνται, τοὺς δὲ διώκοντας φεύγουσιν, εἰ καὶ
οὗτοι ἡμῖν ἀπιοῦσιν ἐπακολουθοῖεν. Ἴσως οὖν ἀσφαλέστερον ἡμῖν
πορεύεσθαι πλαίσιον ποιησαμένους τῶν ὅπλων, ἵνα τὰ σκευοφόρα 36

§ 30. πολὺ. zu 1, 5, 2. — νῦν, nachdrucksvoll gestellt, wie 5, 8, 19. — καὶ πρόσθεν selbst früher.

§ 31. ἦν — ψηφίσσῃσθε. Der erste Bedingungssatz gehört zum folgenden: wenn ihr, falls Jemand ungehorsam ist, beschliesset. (Spr. 54, 12, 8.) Dieselbe Stellung 7, 3, 37. — ἀεὶ jedes Mal. (Spr. 50, 8, 9.) vgl. zu § 38. — (ὑμῶν Spr. 47, 9, 11.) — ἐντυγχάνοντα, nämlich τῷ ἀπειθοῦντι. — τῷ dem bezüglichen. Spr. 50, 2, 3. (4.) — κολάζειν. Spr. 55, 3, 6. (12.) — οὕτως. Spr. 65, 9, 2. (1.) — πλεῖστον. Spr. 46, 3, 2. (5, 7.) und 52, 4, 3. (8.) — ἐψευσμένοι ἔσονται. Spr. 53, 8, 1. (9, 1.) — τῇδε τῇ ἡ. Spr. 48, 2. (A. 4.) — ἐνός, Κλεάρχου. gr. Spr. 50, 1, 22. — κακῶ seine Pflichten vernachlässigend. Der Gegensatz Hell. 1, 1, 27: ἀγαθοὶ πρὸς τὰ ἀεὶ παραγγελλόμενα. — (εἶναι. Spr. 55, 3, 11.)

§ 32. περαίνειν. zu 1, 3, 11. — γάρ. gr. Spr. 69, 14, 2. — ταύτη erg. δοκεῖ. vgl. Arr. An. 7, 20, 9. Her. 7, 143, 2: ταύτη ἀποφαίνεται. Ar. Ri. 843: ταὐτ' ἐστὶ ταύτη. Erwarten würde man ταῦτα oder ἄλλη für τι ἄλλο. Aehnlich jedoch Thuk. 5, 80, 1: ὅποσα ἀλλήλων πολέμῳ ἢ εἰ τι ἄλλο εἶχον. — ὁ ἰδιώτης der gemeine Soldat. vgl. 1, 3, 11. 5, 7, 28. — κοινῆς. κοινῇ Le. vgl. 6, 1, 17.

§ 33. πρὸς ausser. Spr. 68, 34. (38.) vgl. 3, 4, 13. — τούτοις οἷς. Spr. 51, 10. — καὶ αὐτίκα auch in der Folge, nicht bloss jetzt. vgl. 7, 5, 3. — ἀνέτειναν. Ueber das Asyndeton zu § 9. 7, 3, 6. vgl. zu 1, 3, 20.

§ 34. προσδεῖν für προσδοκᾶν Wytttenbach. — ὅπου für ἐκεῖσε ὅπου, wie 4, 8, 26. 7, 3, 8. vgl. zu οὗ 2, 1, 6. — ἀκούω. zu 1, 3, 20. — πλεῖον. zu 1, 2, 11.

§ 35. εἰ — εἰ. zu § 25.

§ 36. ὅπλων. zu 2, 2, 4. — ὁ πολὺς. gr. Spr. 50, 4, 12. — ἐν ἀσφαλέστερῳ. zu 1, 8, 22. Der Tross wurde nämlich in die Mitte des

- καὶ ὁ πολὺς ὄχλος ἐν ἀσφαλεστέῳ ᾗ. Εἰ οὖν νῦν ἀποδειχθεῖη
 τίνα χορὴ ἡγεῖσθαι τοῦ πλαισίου καὶ τὰ πρόσθεν κοσμεῖν καὶ τίνας
 ἐπὶ τῶν πλευρῶν ἐκατέρων εἶναι, τίνας δ' ὀπισθοφυλακεῖν, οὐκ ἂν,
 ὅποτε οἱ πολέμιοι ἔλθοιεν, βουλευέσθαι ἡμᾶς δέοι, ἀλλὰ χρώμεθ' ἂν
 37 εὐθὺς τοῖς τεταγμένοις. Εἰ μὲν οὖν ἄλλος τις βέλτιον ὁρᾷ,
 ἄλλως ἐχέτω· εἰ δὲ μὴ, Χειρίσοφος μὲν ἡγοῖτο, ἐπειδὴ καὶ Λακε-
 δαιμόνιος ἐστὶ τῶν δὲ πλευρῶν ἐκατέρων δύο τῶν πρεσβυτάτων
 στρατηγῶν ἐπιμελοῖσθην· ὀπισθοφυλακῶμεν δ' ἡμεῖς οἱ νεώτεροι,
 38 ἐγὼ τε καὶ Τιμασίων τὸ νῦν εἶναι. Τὸ δὲ λοιπὸν πειρώμενοι ταύ-
 της τῆς τάξεως, βουλευσόμεθα ὅ, τι ἂν αἰεὶ κράτιστον δοκῇ εἶναι.
 Εἰ δέ τις ἄλλο ὁρᾷ βέλτιον, λεξάτω. Ἐπεὶ δὲ οὐδεὶς ἀντέλεγεν,
 εἶπεν. Ὅτω δοκεῖ ταῦτα, ἀνατινάτω τὴν χεῖρα.
 39 Ἔδοξε ταῦτα. Νῦν τοίνυν, ἔφη, ἀπιόντας ποιεῖν δεῖ τὰ δεδο-
 γμένα. Καὶ ὅστις τε ὑμῶν τοὺς οἰκείους ἐπιθυμεῖ ἰδεῖν μεμνήσθω
 ἀνὴρ ἀγαθὸς εἶναι, οὐ γὰρ ἐστὶν ἄλλως τούτου τυχεῖν, ὅστις τε ζῇ
 ἐπιθυμεῖ, πειράσθω νικᾶν τῶν μὲν γὰρ νικῶντων τὸ κατακαίνειν,
 τῶν δὲ ἡττωμένων τὸ ἀποθνήσκειν ἐστὶ καὶ εἴ τις δὲ χρημάτων
 ἐπιθυμεῖ, κρατεῖν πειράσθω τῶν γὰρ νικῶντων ἐστὶ καὶ τὰ ἑαυτῶν
 σώζειν καὶ τὰ τῶν ἡττωμένων λαμβάνειν.
 1 γ'. Τούτων λεχθέντων ἀνέστησαν καὶ ἀπελθόντες κατέκαιον
 τὰς ἀμύξας καὶ τὰς σκηνάς, τῶν δὲ περιττῶν ὅτου μὲν δέοιτό τις
 μετιδίδοσαν ἀλλήλοις, τὰ δὲ ἄλλα εἰς τὸ πῦρ ἐρρίπτουν. Ταῦτα
 ποιήσαντες ἡριστοποιοῦντο. Ἀριστοποιομένων δὲ αὐτῶν ἔρχεται

Vierecks genommen. vgl. 3, 3, 6. Thuk. 7, 78, 1: τοὺς σκευοφόρους καὶ τὸν
 πλεῖστον ὄχλον ἐντὸς εἶχον οἱ ὀπλίται. — τῶν. Spr. 50, 8, 8. (11, 19.) —
 ἐκατέρων. Erwarten würde man ἐκάτερας; doch jede Seite kann leicht
 mehrheitlich gedacht werden. vgl. § 37 u. ἐκάτερα τὰ στρατόπεδα Thuk. 4,
 96, 1. — τίνας δ'. Eben so δέ nach καὶ 7, 6, 1. — τοῖς τεταγμένοις
 ist Apposition zu einem gedachten αὐτοῖς: sie die geordnet sind.
 Dem. 20, 162: ἤλπισεν ἐκβαλεῖν τὸν τριήρεις πολλὰς κεκτημένον. (Spr. 50, 7,
 14, sonst 8, 3.)

§ 37. ἄλλος. ἄλλο Muret. vgl. § 38. — βέλτιον als was ich vor-
 schlagen will; ohne τι. (Spr. 43, 4, 10.) zu 6, 4, 18 u. Plat. Soph. 247, e:
 οὐκ ἔχουσιν ἐν τῷ παρόντι τούτου βέλτιον λέγειν. — ἡγοῖτο. Andre ἡγεῖσθω.
 Spr. 54, 3, 1. vgl. Her. 7, 5, 2. — ἐπειδὴ καὶ. zu 1, 9, 24; über die
 Sache vgl. 5, 9, 26 f. 6, 4, 12 ff. — ἡμεῖς οἱ. zu ὑμῶν τῶν 1, 7, 7. —
 τὸ νῦν εἶναι. zu 1, 6, 9.

§ 38. τάξεως Spr. 47, 11. (12 A.) — αἰεὶ jedes Mal. vgl. 7, 3,
 37. Kyr. 4, 1, 2, Dem. 48, 36. 41. Plat. Parm. 150, b, Rep. 537, a: ὅς ἂν
 ἐντρεχίστατος αἰεὶ φαίνεται εἰς ἀριθμὸν τινα ἐγκριτέον. vgl. zu § 31.

§ 39. ἔδοξε. Dasselbe Asyndeton 3, 3, 20. 4, 4, 6. 5, 48. ταῦτα
 ἔδοξε 2, 3, 28. 4, 8, 14. 5, 10, 12. 7, 1, 32. vgl. zu 1, 3, 20 u. 3, 2, 9.
 — ἀπιόντας erg. ὑμᾶς. — ὅστις τε entspricht dem folgenden ὅστις τε.
 zu καὶ ἢ τε 1, 2, 18. vgl. zu 1, 8, 3. — μεμνήσθω εἶναι sei bedacht,
 schicke sich an zu sein. (Spr. 56, 7, 10.) — ἐστίν. zu 1, 4, 4. —
 νικῶντων. Spr. 47, 4, 2. (6, 8.) — τὰ ἑαυτῶν das Ihrige. Spr. 47,
 3, 4. (5, 9.) Derselbe Gedanke bei Plut. Alex. 20.

C. 3 § 1. τῶν περιττῶν. Spr. 47, 14. (15.) — ὥς. zu 1, 2, 3. —
 καλεσάμενος. Spr. 52, 10, 1. vgl. 7, 2, 30. 7, 2. — ἐπήκοον. zu 2, 5, 38.

Μιθριδάτης σὺν ἱππεῦσιν ὡς τριάκοντα, καὶ καλεσάμενος τοὺς στρατηγούς εἰς ἐπήκοον λέγει ὧδε. Ἐγώ, ὦ ἄνδρες Ἕλληνες, καὶ Κύρω² πιστὸς ἦν, ὡς ὑμεῖς ἐπίστασθε, καὶ νῦν ὑμῖν εὖνους καὶ ἐνθάδε εἰμὶ σὺν πολλῷ φόβῳ διάγων. Εἰ οὖν ὁρώην ὑμᾶς σωτήριόν τι βουλευομένους, ἔλθοιμι ἂν πρὸς ὑμᾶς καὶ τοὺς θεράποντας πάντας ἔχων. Λέξατε οὖν, ἔφη, πρὸς με τί ἐν νῶ ἔχετε ὡς πρὸς φίλον τε καὶ εὖνουν καὶ βουλόμενον κοινῇ σὺν ἡμῖν τὸν στόλον ποιῆσθαι. Βουλευομένοις τοῖς στρατηγοῖς ἔδοξεν ἀποκοίνασθαι τάδε· καὶ ἔλεγε³ Χειρίσοφος· Ἡμῖν δοκεῖ, ἦν μὲν τις εἴη ἡμᾶς ἀπιέναι οἴκαδε, διαπορεύεσθαι τὴν χώραν ὡς ἂν δυνώμεθα ἀσινέστατα. ἦν δέ τις ἡμᾶς τῆς ὁδοῦ ἀποκωλύη, διαπολεμεῖν τούτῳ ὡς ἂν δυνώμεθα κράτιστα. Ἐκ τούτου ἐπειρᾶτο Μιθριδάτης διδάσκειν ὡς ἄπορον εἶη⁴ βασιλέως ἄκοντος σωθῆναι. Ἐνθα δὲ ἐγινώσκετο ὅτι ὑπόπεμπτος εἶη καὶ γὰρ τῶν Τισσαφέρνηους τις οἰκείων παρηκολούθει πίστεως ἕνεκα. Καὶ ἐκ τούτου ἔδόκει τοῖς στρατηγοῖς βέλτιον εἶναι δόγμα⁵ ποιήσασθαι τὸν πόλεμον ἀκήρυκτον εἶναι ἔστ' ἐν τῇ πολεμίᾳ εἶεν. διέφθειρον γὰρ προσιόντες τοὺς στρατιώτας, καὶ ἓνα γε λόχαγὸν διέφθειραν, Νίκαρχον Ἀρκάδα, καὶ ὦχετο ἀπὼν νυκτὸς σὺν ἀνθρώποις ὡς εἴκοσι.

Μετὰ ταῦτα ἀριστήσαντες καὶ διαβάντες τὸν Ζάβατον ποταμόν⁶ ἐπορεύοντο τεταγμένοι, τὰ ὑποζύγια καὶ τὸν ὄχλον ἐν μέσῳ ἔχοντες. Οὐ πολὺ δὲ προεληλυθότων αὐτῶν ἐπιφαίνεται πάλιν ὁ Μιθριδάτης, ἱππέας ἔχων ὡς διακοσίους καὶ τοξότας καὶ σφενδονήτας ὡς τετρακοσίους μάλα ἐλαφροὺς καὶ εὐζώνους. Καὶ προσήει μὲν ὡς φίλος⁷ ὢν πρὸς τοὺς Ἕλληνας· ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἐγένοντο, ἔξαπίνης οἱ μὲν αὐτῶν ἐτόξευον, καὶ ἱππεῖς καὶ πεζοί, οἱ δ' ἐσφενδόνων, καὶ ἐτίτρωσκον. Οἱ δὲ ὀπισθοφύλακες τῶν Ἑλλήνων ἔπασχον μὲν κακῶς, ἀντεποιοῦν δ' οὐδέν· οἱ τε γὰρ Κρηῖτες βραχύτερα τῶν Περσῶν ἐτόξευον καὶ

§ 2. εὖνους erg. εἰμὶ. Spr. 62, 4, 1. vgl. 7, 7, 9. — καὶ τοὺς θ. zu 1, 9, 31. — (πρὸς με. Spr. 25, 1, 2, doch vermuth' ich hier ἐμέ. Kr. 63.) — (ὡς πρὸς. Spr. 68, 8.)

§ 3. ἔλεγε. zu 2, 3, 21. — τις man. Tissaphernes. zu 1, 4, 12. — (χώραν. Spr. 46, 6, 8.) — ὁδοῦ. Spr. 47, 12. (13, 5.)

§ 4. ὑπόπεμπτος. zu 2, 4, 22. — καὶ γὰρ. zu 1, 1, 6 — τις. zu 2, 5, 32. — πίστεως, zur Beobachtung ob M. den Auftrag getreu ausrichte.

§ 5. βέλτιον als das Gegentheil. Spr. 49, 2, 6. (49, 6.) vgl. 5, 1, 8. 9, 31. — εἶναι nach δόγμα ποιῆσθαι, wie πορεύεσθαι nach δοκεῖν 1, 2, 1. Spr. 50, 5 (6). 6. vgl. 6, 2, 11. 4, 27. — πολεμία. Spr. 43, 3. (A. 3.) — διέφθειρον verführten. Spr. 53, 2, 2. vgl. 7, 2, 2. (Eberhard.) — καὶ — γε. zu 3, 2, 24. — ὦχετο ἀπὼν. zu 2, 4, 24.

§ 6. Ζάβατον für Ζάτην Hu. — πολὺ weit. vgl. § 9; ähnlich βραχὺ 1, 5, 3, ὅποσον 3, 3, 10, ὅσον § 15; eb. πολὺ [χωρίον]. vgl. 4, 7, 7.

§ 7. ἐγένοντο, οἱ σὺν Μιθριδάτῃ. vgl. Thuk. 3, 112, 3. 7, 39, 2. — αὐτῶν. Spr. 47, 27 (28), 2. — (καὶ ἱππεῖς. Spr. 50, 1, 11.) — ἐτίτρωσκον. Subject hiezu ist auch οἱ μὲν. — κατεκέκλειντο für κατεκέκλιντο (— κληντο) Abresch. — βραχύτερα kürzere Strecken. Spr. 43, 4, 1. (2.) ἢ ὡς quam ut. Spr. 49, 2, 4. (49, 4.) — σφενδονητῶν Spr. 47, 13 (14).

- ἅμα ψилоὶ ὄντες εἴσω τῶν ὀπλῶν κατεκέκλειντο, οἳ τε ἀκοντισταὶ
 8 βραχύτερα ἠκόντιζον ἢ ὥς ἐξικνεῖσθαι τῶν σφενδονητῶν. Ἐκ τούτου
 Ξενοφῶντι ἐδόκει διωκτέον εἶναι καὶ ἐδίωκον τῶν τε ὀπλιτῶν καὶ
 τῶν πελταστῶν οἳ ἔτυχον σὺν αὐτῷ ὀπισθοφυλακοῦντες· διώκοντες
 9 δὲ οὐδένα κατελάμβανον τῶν πολεμίων. Οὔτε γὰρ ἵππεῖς ἦσαν
 τοῖς Ἕλλησιν οὔτε οἱ πεζοὶ τοὺς πεζοὺς ἐκ πολλοῦ φεύγοντας ἐδύ-
 10 ναντο καταλαμβάνειν ἐν ὀλίγῳ χωρίῳ· πολὺ γὰρ οὐχ οἷόν τε ἦν
 ἀπὸ τοῦ ἄλλου στρατεύματος διώκειν· οἳ δὲ βάρβαροι ἵππεῖς καὶ
 φεύγοντες ἅμα ἐτίτρωσκον εἰς τοῦπισθεν τοξεύοντες ἀπὸ τῶν ἵππων·
 ὅποσον δὲ προδιώξειαν οἱ Ἕλληνες, τοσοῦτον πάλιν ἐπαναχωρεῖν
 11 μαχομένους ἔδει, ὥστε τῆς ἡμέρας ὅλης διῆλθον οὐ πλέον πέντε
 καὶ εἴκοσι σταδίων, ἀλλὰ δείλης ἀφίκοντο εἰς τὰς κώμας. Ἐνθα
 δὴ πάλιν ἀθυμία ἦν. Καὶ Χειρίσοφος καὶ οἱ πρεσβύτατοι τῶν
 στρατηγῶν Ξενοφῶντα ῥητιῶντο ὅτι ἐδίωκεν ἀπὸ τῆς φάλαγγος καὶ
 αὐτὸς τε ἐκινδύνευε καὶ τοὺς πολεμίους οὐδὲν μᾶλλον ἐδύνατο
 βλάπτειν.
- 12 Ἀκούσας δὲ ὁ Ξενοφῶν ἔλεγεν ὅτι ὀρθῶς ῥητιῶντο καὶ αὐτὸ τὸ
 ἔργον αὐτοῖς μαρτυροίη. Ἀλλ' ἐγώ, ἔφη, ἠναγκάσθην διώκειν, ἐπεὶ
 ἑώρων ἡμῶς ἐν τῷ μένειν κακῶς μὲν πάσχοντας, ἀντιποιεῖν δὲ οὐδὲν
 13 δυναμένους. Ἐπειδὴ δὲ ἐδιώκομεν, ἀληθῆ, ἔφη, ὑμεῖς λέγετε· κακῶς
 μὲν γὰρ ποιεῖν οὐδὲν μᾶλλον ἐδυνάμεθα τοὺς πολεμίους, ἀνεχωρῶ-
 14 μεν δὲ πάνυ χαλεπῶς. Τοῖς οὖν θεοῖς χάρις ὅτι οὐ σὺν πολλῇ
 ῥώμῃ, ἀλλὰ σὺν ὀλίγοις ἦλθον, ὥστε βλάψαι μὲν μὴ μεγάλα, δη-
 15 λῶσαι δὲ ὧν δεόμεθα. Νῦν γὰρ οἳ μὲν πολέμοι τοξεύουσι καὶ
 σφενδονῶσιν ὅσον οὔτε οἱ Κρηῖτες ἀντιτοξεύειν δύνανται οὔτε οἳ ἐκ
 χειρὸς βάλλοντες ἐξικνεῖσθαι ὅταν δὲ αὐτοὺς διώκωμεν, πολὺ μὲν
 οὐχ οἷόν τε [χωρίον] ἀπὸ τοῦ στρατεύματος διώκειν, ὀλίγον δέ,
 ἔνθα, οὐδ' εἰ ταχὺς εἴη, πεζὸς πεζὸν ἂν διώκων καταλάβοι ἐκ

§ 9. ἐκ πολλοῦ bei grossem Vorsprunge. zu 1, 10, 11.

§ 10. καὶ φεύγοντες. Plut. Crass. 24: ὑπέφευγον ἅμα βάλλοντες οἱ Πάρθοι, καὶ τοῦτο κράτιστα ποιοῦσι μετὰ Σκύθας vgl. Herodi. 3, 4.

§ 11. τῆς. zu 1, 2, 17. — ἡμέρας. Spr. 47, 1, 2. (2, 4.) — δείλη. zu 1, 8, 8. — τὰς die 3, 2, 34 erwähnten. — φάλαγξ ungenau von einem auf dem Marsche begriffenen Heere, wie 3, 4, 23 u. Kyr 6, 3, 2. — πολεμίους. Spr. 46, 5. (1.) — οὐδὲν μᾶλλον eben so wenig als wenn er da geblieben wäre; über den Ac. οὐδὲν Spr. 48, 9. (15, 11.) vgl. 3, 3, 13. 7, 5, 9. 7, 24. Nie findet sich so neben οὐδὲν, μηδὲν, τί und τί beim Comparativ der Dativ dieser Wörter, wohl aber πολλῶ neben πολὺ.

§ 12. ῥητιῶντο könnte aus § 11 entstanden und αἰτιῶντο zu lesen sein. (Kr 26.) Denn Stellen wie ἦν 1, 2, 21 sind etwas verschieden.

§ 13. ἀληθῆ — λέγετε mit lebhafter Kürze für ἐγένετο ὅπερ ἀληθῆ λέγοντες αἰτιάσθε. Luk. Demosth. 29: ἐπεὶ εἰσῆλθεν, αὐτὸ φράσει τὰ λοιπὰ τὸ βιβλίον. vgl. Her. 6, 43, 2. (Spr. 65, 7, 8.)

§ 14. χάρις erg. ἔστω. (Spr. 62, 1, 3.) — μεγάλα. Spr. 46, 8. (5, 5.)

§ 15. οἳ ἐκ χειρὸς βάλλοντες, οἳ ἀκοντισταί. vgl. § 7 u. zu 5, 2, 14. — ἐξικνεῖσθαι steht häufig so, mit unbestimmtem Object: reichen, abreichen. Spr. 52, 1, 2 u. 60, 6, 2. (7, 5.) — χωρίον verdächtigt Kr. (63.) vgl. zu § 6. — ὀλίγον δέ, eine genauere Bestimmung gebender Pleonasmus. Thuk. 1, 125: ἐνιαυτὸς μὲν οὐ διετρίβη, ἔλασσον δέ. — ἔνθα worin,

τόξον ῥύματος. Ἡμεῖς οὖν εἰ μέλλομεν τούτους εἶργειν ὥστε μὴ δύ-16
 νασθαι βλάπτειν ἡμᾶς πορευομένους, σφενδονητῶν τε τὴν ταχίστην
 δεῖ καὶ ἱππέων. Ἀκούω δ' εἶναι ἐν τῷ στρατεύματι ἡμῶν Ῥόδιους,
 ὧν τοὺς πολλοὺς φασιν ἐπίστασθαι σφενδονᾶν, καὶ τὸ βέλος αὐτῶν
 καὶ διπλάσιον φέρεσθαι τῶν Περσικῶν σφενδονῶν. Ἐκεῖναι γὰρ διὰ17
 τὸ χειροπληθέσι τοῖς λίθοις σφενδονᾶν ἐπὶ βραχὺ ἐξικνοῦνται, οἱ
 δέ γε Ῥόδιοι καὶ ταῖς μολυβδίαις ἐπίστανται χρῆσθαι. Ἦν οὖν18
 αὐτῶν ἐπισκεψώμεθα τίνες πέπανται σφενδύνας, καὶ τούτῳ μὲν
 δῶμεν αὐτῶν ἀργύριον, τῷ δὲ ἄλλας πλέκειν ἐθέλοντι ἄλλο ἀργύριον
 τελῶμεν, καὶ τῷ σφενδονᾶν ἐντεταγμένῳ ἐθέλοντι ἄλλην τινὰ ἀτέ-
 λειαν εὐρίσκωμεν, ἵσως τινὲς φανοῦνται ἱκανοὶ ἡμᾶς ὠφελεῖν. Ὅρῳ19
 δὲ καὶ ἵππους ὄντας ἐν τῷ στρατεύματι τοὺς μὲν τινὰς παρ' ἐμοί,
 τοὺς δὲ τῷ Κλεάρχῳ καταλειμμένους, πολλοὺς δὲ καὶ ἄλλους αἰ-
 χμαλώτους σκευοφοροῦντας. Ἄν οὖν τούτους πάντας ἐκλέξαντες
 σκευοφόρα μὲν ἀντιδῶμεν, τοὺς δὲ ἵππους εἰς ἱππέας κατασκευά-
 σωμεν, ἵσως καὶ οὗτοί τι τοὺς φεύγοντας ἀνιάσουσιν.

Ἔδοξε ταῦτα. Καὶ ταύτης τῆς νυκτὸς σφενδονῆται μὲν εἰς20
 διακοσίους ἐγένοντο, ἵπποι δὲ καὶ ἱππεῖς ἐδοκιμάσθησαν τῇ ὑστέρᾳ
 εἰς πεντήκοντα, καὶ στυλάδες καὶ θώρακες αὐτοῖς ἐπορίσθησαν, καὶ
 ἵππαρχος δὲ ἐπεστάθη Λύκιος ὁ Πολυστράτου, Ἀθηναῖος.

ἐν ὀλίγῳ, bei nicht weiter Verfolgung. — οὐδ' εἰ. zu 1, 6, 8. — ἐκ τόξου ῥύματος wenn er von der Entfernung eines Bogenschusses aus, d. h. indem der Feind eines Bogenschusses Weite Vorsprung hat, die Verfolgung beginnt. gr. Spr. 68, 17, 6. vgl. zu 1, 10, 11.

§ 16. ἡμεῖς. zu Πρόξενος 2, 5, 41. — μὴ. Spr. 67, 12, 4. — ἡμᾶς. Spr. 46, 5. (7.) — σφενδονητῶν. Spr. 47, 15. (16.) — ταχίστην. zu 1, 3, 14. — αὐτῶν. Spr. 60, 5 (6), 2. vgl. 4, 7, 2. — καὶ sogar. Spr. 69, 28, 7. (32, 18.) Thuk. 1, 44, 1: γενομένης καὶ δις ἐκκλησίας. — φέρεσθαι tragen. Spr. 52, 6, 1.

§ 17. ἐπὶ βραχὺ. zu 1, 8, 8. — γε. Spr. 69, 12, 2. (15, 3.) vgl. 3, 1, 35. 4, 6, 9. 5, 5, 18. 7, 6, 36. — μολυβδίαις Bleikugeln; μολύβδαινα App. Mithr. 33, 34, Bürg. 5, 36.

§ 18. αὐτῶν. zu 3, 4, 19. — τούτῳ für τούτοις, indem Einer gleichsam beispielsweise ausgehoben wird. — αὐτῶν für dieselben. Spr. 47, 16. (17.) Dies αὐτῶν mit τούτῳ verbunden wäre sinnlos: von den Schleudern Besitzenden dem der eine Schleuder besitzt. Oder wollte man diesem αὐτῶν denselben Sinn geben wie dem vorigen, so wäre es wenigstens ganz überflüssig. — τῷ σφ. ἐντ. ἐθέλοντι dem der sich freiwillig zum Schleudern einrangirt (hat) (Ze.) zu 1, 6, 9. — ἄλλην. zu 1, 5, 5. — ἀτέλειαν Befreiung z. B. von Wachen. Diod. 4, 71: ἀτελεῖς αὐτοὺς ἀφείναι τῶν κατὰ τὰς μάχας κινδύνων καὶ τῶν ἄλλων λειτουργιῶν. Ail. 6, 6: ἀτέλειαν ἔχειν φρουρᾶς. — τινές, welche, manche, nicht: einige. Spr. 51, 14, 3. (16, 14.)

§ 19. τινὰς. zu 2, 3, 15. — Κλεάρχῳ. Spr. 48, 12, 2. (15, 3.) vgl. 3, 4, 17. — εἰς ἱππέας zum Gebrauch von Reitern. Hell. 4, 2, 7: ὅπλα εἰς τὴν στρατιὰν κατασκευάσθη. — κατασκευάζω versehe mit Reitzzeug, σκευῇ Thuk. 6, 94, 3.

§ 20. εἰς δ. vgl. zu 1, 1, 10. — ἐδοκιμάσθησαν wurden ausgemustert. — στυλάς nur hier und 4, 1, 18, sonst σπολάς Koller, lederner Harnisch, was vielleicht herzustellen ist. (Hu. u. Ze.)

1 δ'. Μείναντες δὲ ταύτην τὴν ἡμέραν τῇ ἄλλῃ ἐπορεύοντο
 πρωιαίτερον ἀναστάντες· χαράδραν γὰρ αὐτοὺς ἔδει διαβῆναι, ἐφ' ἣ
 2 ἐφοβοῦντο μὴ ἐπίθωιντο αὐτοῖς διαβαίνουσιν οἱ πολέμιοι. Δια-
 βεβηκόσι δὲ αὐτοῖς ἐπιφαίνεται ὁ Μιθριδάτης πάλιν, ἔχων ἱππέας
 χιλίους, τοξότας δὲ καὶ σφενδονήτας εἰς τετρακισχιλίους· τοσούτους
 γὰρ ἤτησε Τισσαφέρνην καὶ ἔλαβεν, ὑποσχόμενος, ἣν τούτους λάβῃ,
 παραδώσειν αὐτῷ τοὺς Ἕλληνας, καταφρονήσας, ὅτι ἐν τῇ ἔμπρο-
 σθεν προσβολῇ ὀλίγους ἔχων ἔπαθε μὲν οὐδέν, πολλὰ δὲ κακὰ
 3 ἐνόμιζε ποιῆσαι. Ἐπεὶ δὲ οἱ Ἕλληνες διαβεβηκότες ἀπεῖχον τῆς
 χαράδρας ὅσον ὀκτὼ σταδίους, διέβαινε καὶ ὁ Μιθριδάτης ἔχων
 τὴν δύναμιν. Παρήγγελτο δὲ τῶν τε πελταστῶν οὓς ἔδει διώκειν
 καὶ τῶν ὀπλιτῶν, καὶ τοῖς ἱππεῦσιν εἶρητο θαρρόνῃσι διώκειν ὡς
 4 ἐφευγομένης ἱκανῆς δυνάμειως. Ἐπεὶ δὲ ὁ Μιθριδάτης κατειλήφει
 καὶ ἤδη σφενδόναι καὶ τοξεύματα ἐξικνουῦντο, ἐσήμηνε τοῖς Ἕλλησι
 τῇ σάλπιγγι καὶ εὐθὺς ἔθεον ὁμόσε οἷς εἶρητο καὶ οἱ ἱππεῖς ἤλαν-
 5 θον· οἱ δὲ οὐκ ἐδέξαντο, ἀλλ' ἐφευγον ἐπὶ τὴν χαράδραν. Ἐν ταύτῃ
 τῇ διώξει τοῖς βαρβάροις τῶν τε πεζῶν ἀπέθανον πολλοὶ καὶ τῶν
 ἱππέων ἐν τῇ χαράδρᾳ ζωοὶ ἐλήφθησαν εἰς ὀκτωκαίδεκα. Τοὺς δὲ
 ἀποθανόντας αὐτοκέλευστοι οἱ Ἕλληνες ἠκίσαντο, ὡς ὅτι φοβερώ-
 τατον τοῖς πολεμίοις εἶη ὁρᾶν.

6 Καὶ οἱ μὲν πολέμιοι οὕτω πράξαντες ἀπῆλθον, οἱ δὲ Ἕλληνες
 ἀσφαλῶς πορευόμενοι τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρας ἀφίκοντο ἐπὶ τὸν Τί-
 γρητα ποταμόν. Ἐνταῦθα πόλις ἦν ἐρήμη, μεγάλη, ὄνομα δ' αὐτῇ
 ἦν Λάρισσα· ὥκουν δ' αὐτὴν τὸ παλαιὸν Μῆδοι. Τοῦ δὲ τείχους
 ἦν αὐτῆς τὸ εὖρος πέντε καὶ εἴκοσι πόδες, ὕψος δ' ἑκατόν· τοῦ δὲ
 κύκλου ἡ περίοδος δύο παρασάγγαι· ὠκοδόμητο δὲ πλίνθοις κερα-
 8 μίαις· κρηπὶς δ' ὑπὴν λιθίνη, τὸ ὕψος εἴκοσι ποδῶν. Ταύτην βασι-
 λεὺς ὁ Περσῶν, ὅτε παρὰ Μήδων τὴν ἀρχὴν ἐλάμβανον Πέρσαι,
 πολιορκῶν οὐδενὶ τρόπῳ ἐδύνατο ἐλεῖν· ἥλιον δὲ νεφέλῃ προκαλύψασα

C. 4 § 1. ἐφ' ἣ gehört zu ἐπίθωιντο. gr. Spr. 51, 9, 3.

§ 2. αὐτοῖς. Spr. 48, 9. (11, 5.) — Τισσαφέρνην. Spr. 46, 9. (15.)
 -- ἣν λάβῃ. zu πρὶν ἄν 1, 11, 10. — καταφρονήσας. Spr. 53, 5, 1. (2.)

§ 3. χαράδρας. Spr. 47, 12, 2. (13, 1.) — ὅσον. zu 1, 8, 6. —
 παρήγγελτο für παρηγγέλλετο Stephanus. — τὴν seine. vgl. § 32. 6,
 3, 7. 7, 4, 21. vgl. zu οὐράτευμα 1, 8, 4. — τῶν πελταστῶν hängt von
 οὓς ab. Spr. 47, 27 (28), 2. vgl. 5, 7, 28. — θαρρόνῃσι. Spr. 55, 2, 3.
 (5.) — ὡς. Spr. 56, 11, 2. (12, 3.)

§ 4. κατειλήφει erg. αὐτούς. zu 1, 3, 4. — ἐσήμηνε. zu 1, 2, 17.
 — οἱ δὲ von den Feinden, wie 4, 3, 31. 5, 2, 5. 6, 1, 7.

§ 5. φοβερώτατον. gr. Spr. 43, 4, 13. — ὁρᾶν. Spr. 55, 3, 5. (7.)

§ 6. οὕτω πράξαντες nach solchem Erfolge. zu 1, 9, 10 u.
 3, 1, 6.

§ 7. Λάρισσα. zu Κορσώτῃ 1, 5, 4. — ὥκουν. zu 1, 1, 6. — τὸ
 παλαιόν. zu τὸ ἀρχαῖον 1, 1, 6. — εὖρος. μὲν εὖρος Schneider; doch
 vgl. 4, 8, 9. 5, 7, 21 (u. 3, 4, 7.) — πόδες. zu 1, 7, 14. — κεραμίαις
 κεραμεῖς Lob. Phr. p. 147. κεραμίνας W. Dindorf. — ποδῶν. zu 1, 2, 23.

§ 8. βασιλεὺς, der ältere Kyros. — ὁ Π. Spr. 50, 7 (18), 1. —
 (τρόπῳ, Spr. 46, 4, 1.) — ἥλιον δὲ νεφέλῃ προκαλύψασα für ἥλιος δὲ

ἡφάνισε, μέχρι ἐξέλιπον οἱ ἄνθρωποι, καὶ οὕτως ἐάλω. Παρὰ ταύ-9
την τὴν πόλιν ἦν πυραμὶς λιθίνη, τὸ μὲν εὖρος ἐνὸς πλέθρου, τὸ
δὲ ὕψος δύο πλέθρων. Ἐπὶ ταύτης πολλοὶ τῶν βαρβάρων ἦσαν,
ἐκ τῶν πλησίον κωμῶν ἀποπεφευγότες.

Ἐντεῦθεν ἐπορεύθησαν σταθμὸν ἓνα, παρασάγγας ἕξ, πρὸς10
τείχος ἔρημον, μέγα, πρὸς πόλει κείμενον· ὄνομα δὲ ἦν τῇ πόλει
Μέσπιλα. Μῆδοι δ' αὐτὴν ποτε ὤκουν. Ἦν δὲ ἡ μὲν κορηπὶς
λίθου ξεστοῦ κογχυλιάτου, τὸ εὖρος πεντήκοντα ποδῶν καὶ τὸ ὕψος
πεντήκοντα. Ἐπὶ δὲ ταύτῃ ἐπωκοδόμητο πλίνθινον τεῖχος, τὸ μὲν11
εὖρος πεντήκοντα ποδῶν, τὸ δὲ ὕψος ἑκατόν· τοῦ δὲ κύκλου ἡ
περίοδος ἕξ παρασάγγαι. Ἐνταῦθα ἐλέγετο Μήδεια, γυνὴ βασιλέως,
καταφυγεῖν, ὅτε ἀπώλεσαν τὴν ἀρχὴν ὑπὸ Περσῶν Μῆδοι. Ταύ-12
την δὲ τὴν πόλιν πολιορκῶν ὁ Περσῶν βασιλεὺς οὐκ ἐδύνατο οὔτε
χρόνῳ ἐλεῖν οὔτε βίᾳ. Ζεὺς δ' ἐμβροντήτους ποιεῖ τοὺς ἐνοικοῦντας,
καὶ οὕτως ἐάλω.

Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμὸν ἓνα, παρασάγγας τέτταρας.13
Εἰς τοῦτον δὲ τὸν σταθμὸν Τισσαφέρους ἐπεφάνη, οἷς τε αὐτὸς
ἱππέας ἦλθεν ἔχων καὶ τὴν Ὀρόντου δύναμιν τοῦ τὴν βασιλέως
θυγατέρα ἔχοντος καὶ οὗς Κῆρος ἔχων ἀνέβη βαρβάρους καὶ οὗς ὁ
βασιλεὺς ἀδελφὸς ἔχων βασιλεῖ ἐβοήθει, καὶ πρὸς τούτοις ὅσους
βασιλεὺς ἔδωκεν αὐτῷ, ὥστε τὸ στράτευμα πάμπλου ἐφάνη. Ἐπεὶ14
δ' ἐγγὺς ἐγένετο, τὰς μὲν τῶν τάξεων εἶχεν ὀπισθεν καταστήσας,
τὰς δὲ εἰς τὰ πλάγια παραγαγὼν ἐμβάλλειν μὲν οὐκ ἐτόλμησεν οὐδ' ἐ-
βούλετο διακινδυνεύειν, σφενδονᾶν δὲ παρήγγειλε καὶ τοξεύειν. Ἐπεὶ
δὲ διαταχθέντες οἱ Ῥόδιοι ἐσφενδόνησαν καὶ οἱ [Σκύθαι] τοξόται15

νεφέλην προκαλύψας Brodaeus, Stephanus und Muret, während Jacobs dieses beibehalten und ἡφανίσθη lesen will. Anders Grashof in Passows Lex. unter ἀφανίζω. — προκαλύπτειν sich vorziehen. Falsche Erklärung einer Sonnenfinsterniss. — ἐξέλιπον erg. αὐτήν.

§ 9. παρὰ. zu 1, 2, 13. — ἐπὶ. Spr. 68, 37 (41), 1.

§ 10. πρὸς πόλει für πρὸς τῇ πόλει Kr. (26.) — λίθου. Spr. 47, 6, 3. (8, 2.)

§ 11. ἐνταῦθα. zu ἄνω 1, 2, 1. — ἐλέγετο, von den Einheimischen. — ὑπό. Spr. 52, 3, 1. vgl. 7, 2, 22. Ueber die Sache Kr. De auth. p. 15.

§ 12. χρόνῳ mit der Zeit, durch Hunger. vgl. Her. 1, 176. (Spr. 48, 2, 10.) — ἐμβροντήτους geistesverwirrt, nach Andern: durch Gewitter geschreckt. — ποιεῖ. zu 1, 1, 1.

§ 13. ἦλθεν. 1, 2, 4. ἦγαγεν will Eberhard. — ἔχων ist zweimal zu denken: ἔχων οὗς ἦλθεν ἔχων. vgl. z. Her. 7, 190. Weniger ähnlich Xen. Hell. 2, 3, 19. Regelmässiger wäre: οἷς (mit welchen) τε αὐτὸς ἦλθεν ἱππεῦσιν. (Kr. 63.) — Ὀρόντου 2, 4, 8. — ὁ β. ἀδελφός 2, 4, 25. — ἐβοήθει. zu 1, 4, 2. — πρὸς. Spr. 68, 34. (38.) — ἐφάνη. Spr. 56, 4, 4. (6.)

§ 14. τάξεων. τάξεων ὧν Matthiae. — εἶχε καταστήσας. Spr. 56, 3, 3. (6.) — εἰς τὰ πλάγια παραγαγὼν nachdem er, um eine Phalanx zu bilden, rechts und links (εἰς τὰ πλάγια nach den Flanken) hatte aufmarschiren lassen. vgl. 4, 3, 26 u. 6, 6. zu Arrians An. 2, 8, 2. — ἐμβάλλειν angreifen, wie 1, 8, 24. vgl. Spr. 52, 2, 7.

§ 15. διαταχθέντες in Zwischenräumen aufgestellt als

- ἐτόξευσαν καὶ οὐδεὶς ἡμάρτανεν ἀνδρός, οὐδὲ γὰρ εἰ πάνν προὔ-
 θυμῆτο ῥάδιον ἦν, καὶ ὁ Τισσαφέρνης μάλα ταχέως ἔξω βελῶν
 16 ἀπεχώρει καὶ αἱ ἄλλαι τάξεις ἀπεχώρησαν. Καὶ τὸ λοιπὸν τῆς
 ἡμέρας οἱ μὲν ἐπορεύοντο, οἱ δὲ εἶποντο· καὶ οὐκέτι εἰσίνοντο οἱ
 βάρβαροι [τῇ τότε ἀκροβολίσει]· μακρότερον γὰρ οἱ [τε] Ῥόδιοι τῶν
 17 Περσῶν ἐσφενδόνων καὶ τῶν πλείστων τοξοτῶν. Μεγάλα δὲ καὶ τὰ
 τόξα τὰ Περσικά ἐστίν· ὥστε χρήσιμα ἦν ὅποσα ἀλίσκοιτο τῶν τοξεν-
 μάτων τοῖς Κρησί, καὶ διετέλουν χρώμενοι τοῖς τῶν πολεμίων το-
 ξεύμασι καὶ ἐμελέτων τοξεύειν ἄνω ἰέντες μακράν. Εὐρίσκετο δὲ
 καὶ νεῦρα πολλὰ ἐν ταῖς κώμαις καὶ μόλυβδος, ὥστε χρῆσθαι εἰς
 τὰς σφενδόνας.
- 18 Καὶ ταύτῃ μὲν τῇ ἡμέρᾳ, ἐπεὶ κατεστρατοπεδεύοντο οἱ Ἕλληνες
 κώμαις ἐπιτυχόντες, ἀπῆλθον οἱ βάρβαροι μεῖον ἔχοντες ἐν τῇ τότε
 ἀκροβολίσει· τὴν δ' ἐπιούσαν ἡμέραν ἔμειναν οἱ Ἕλληνες καὶ ἐπεσι-
 τίσαντο· ἦν γὰρ πολὺς σῖτος ἐν ταῖς κώμαις. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἐπο-
 ρεύοντο διὰ τοῦ πεδίου, καὶ Τισσαφέρνης εἶπετο ἀκροβολιζόμενος.
- 19 Ἐνθα δὲ οἱ Ἕλληνες ἔγνωσαν ὅτι πλαίσιον ἰσόπλευρον πονηρὰ τάξις
 εἴη πολεμίων ἐπομένων. Ἀνάγκη γὰρ ἐστίν, ἦν μὲν συγκύπτει τὰ
 κέρατα τοῦ πλαισίου ἢ ὁδοῦ στενωτέρας οὔσης ἢ ὁρέων ἀναγκαζόν-
 των ἢ γεφύρας, ἐκθλίβεσθαι τοῖς ὀπλίταις καὶ πορεύεσθαι πονήρως,
 ἅμα μὲν πιεζομένους, ἅμα δὲ καὶ ταραττομένους· ὥστε δυσχρήστους
- 20 εἶναι ἀνάγκη ἀτάκτους ὄντας. Ὅταν δ' αὖ διάσχη τὰ κέρατα, ἀνάγκη
 διασπᾶσθαι τοὺς τότε ἐκθλιβομένους καὶ κενὸν γίγνεσθαι τὸ μέσον
 τῶν κεράτων καὶ ἀθυμεῖν τοὺς ταῦτα πᾶσχοντας [τῶν] πολεμίων

Tirailleurs. — Σκύθαι. Arr. Takt. 2, 13: οἱ τῶν ἱππέων τόξοις χρώμενοι ἱπποτοξόται λέγονται, ὑπ' ἐνίων δὲ Σκύθαι. Hier ist das Wort ungehörig und eingefälscht. (Kr. 26.) — ἀνδρός. Spr. 47, 13. (14.) — οὐδὲ γὰρ εἰ. zu 1, 6, 8. — ἦν ohne ἄν Spr. 54, 10, 1. — αἱ fñgt Larcher hinzu.

§ 16. σίνεσθαι Schaden zufñgen gebraucht ausser Xen. die attische Prosa selten. — τῇ τότε ἀκροβολίσει ist mit Muret als aus § 18 entstanden zu streichen. — τε ist mit Poppo zu streichen oder mit Weiske nach τῶν zu setzen.

§ 17. καὶ auch die persischen, wie die der Kreter. — ἀλίσκοιτο. Spr. 54, 13 (15), 1. — διετέλουν χρώμενοι gebrauchten fortwährend. Spr. 56, 5, 3. vgl. 4, 3, 2. — (τοξεύειν. Spr. 55, 3, 11.) — ἄνω ἰέντες. Vielmehr ἅμα ἰόντες während des Marsches. (Kr. 24 p. 46.) (Spr. 56, 10, 3.) Plut. Al. 23: ἐμάνθανεν ἅμα πορευόμενος ἢ τοξεύειν ἢ ἐπιβαίνειν ἄρματος. Ueber Alex. Glück 2, 6: ἐπαίξεν ὁδοιπορῶν ἅμα καὶ μανθάνων τοξεύειν.

§ 18. κώμαις. Spr. 48, 9. (11, 5.) — μεῖον. zu 1, 10, 8.

§ 19. πολεμίων. zu 2, 4, 6. — συγκύπτειν sich zusammenziehen, indem sie sich einander nähern. vgl. § 21. — κέρατα, πλευραί § 22. — ἀναγκάζειν einzwängen. — ἅμα μὲν — ἅμα δὲ zugleich — und. (Spr. 59, 1, 4.) vgl. 4, 1, 4. 5, 10, 14.

§ 20. διάσχη. Spr. 52, 2, 3 u. 53, 6, 4. (5.) — τότε in dem eben erwähnten Falle. — τὸ μέσον τῶν der Raum zwischen den. vgl. zu 1, 7, 6. — δέοι. Spr. 54, 14. (17, 1.) — διαβάσιν. zu 2, 3, 10. — πρῶ-

ἐπομένων. Καὶ ὅποτε δέοι γέφυραν διαβαίνειν ἢ ἄλλην τινὰ διά-
βασιν, ἔσπευδεν ἕκαστος βουλόμενος φθάσαι πρῶτος· καὶ εὐεπίθετον
ἦν ἐνταῦθα τοῖς πολεμίοις.

Ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἔγνωσαν οἱ στρατηγοί, ἐποιήσαντο ἕξ λόχους²¹
ἀνὰ ἑκατὸν ἄνδρας καὶ λοχαγούς ἐπέστησαν καὶ ἄλλους πεντηκον-
τῆρας καὶ ἄλλους ἐνωμοτάρχας. Οὗτοι δὲ πορευόμενοι [οἱ λοχαγοί],
ὅποτε μὲν συγκύπτοι τὰ κέρατα, ὑπέμενον ὕστεροι, ὥστε μὴ ἐνοχλεῖν
τοῖς κέρασι, τότε δὲ παρήγον ἔξωθεν τῶν κεράτων. Ὅποτε δὲ διά-²²
σχοιεν αἱ πλευραὶ τοῦ πλαισίου, τὸ μέσον ἂν ἐξεπίμπλασαν, εἰ μὲν
στενωτέρον εἴη τὸ διέχον, κατὰ λόχους, εἰ δὲ πλατύτερον, κατὰ
πεντηκοστῆς, εἰ δὲ πάνυ πλατὺ, κατ' ἐνωμοτίας· ὥστε αἰεὶ ἐκπλεων
εἶναι τὸ μέσον. Εἰ δὲ καὶ διαβαίνειν τινὰ δέοι διάβασιν ἢ γέφυραν,²³
οὐκ ἐταράττοντο, ἀλλ' ἐν τῷ μέρει οἱ λοχαγοὶ διέβαινον· καὶ εἴ ποῦ
δέοι τι τῆς φύλαγγος, ἐπιπαρήσαν οὗτοι. Τούτῳ τῷ τρόπῳ ἐπορεύ-
θησαν σταθμούς τέτταρας.

Ἦνίκα δὲ τὸν πέμπτον ἐπορεύοντο σταθμόν, εἶδον βασιλείον²⁴
τι καὶ περὶ αὐτὸ κώμας πολλάς, τὴν δὲ ὁδὸν πρὸς τὸ χωρίον τοῦτο
διὰ γηλόφων ὑψηλῶν γιγνομένην, οἱ καθῆκον ἀπὸ τοῦ ὄρους, ὑφ'
ὧ ἦν κώμη. Καὶ εἶδον μὲν τοὺς γηλόφους ἄσμενοι οἱ Ἕλληνες,

τος, ὥστε πρῶτος εἶναι. — εὐεπίθετον ἦν τοῖς π. die Feinde konn-
ten leicht angreifen. Spr. (43, 4, 13 u.) 61, 4, 9. (5, 6.) vgl. 4, 3,
12. 8. 12. 7, 7, 54; und über den Plu. zu 3, 4, 49.

§ 21. ἀνὰ jeden zu. Spr. 68, 16. (20, 2.) vgl. 4, 6, 4. 5, 4, 12.
6, 3, 11. Der Lochos enthielt zwei Pentekostyen, jede Pentekostye zwei
Enomotien. — ἄλλους. zu 1, 5, 5. — οὗτοι. οὕτω Weiske. vgl. § 30. —
πορευόμενοι. Lies πορευομένων. (Kr. 30.) vgl. zu 1, 2, 17. — οἱ λο-
χαγοί streicht Kr. (26.) Einige Hsn. haben es nach ὕστεροι. — ὕστεροι.
Spr. 57, 5, 3. — (ἐνοχλεῖν τοῖς. Spr. 46, 7, 2.) — τότε — κεράτων
dann marschirten sie hinter den beiden Columnen neben
einander auf.

§ 22. ἂν ἐξεπίμπλασαν für ἀνεξεπίμπλασαν. Kr. De auth. p. III.
— ἂν. zu 1, 5, 2. — ἐξεπίμπλασαν, οἱ ἕξ λόχοι. — κατὰ λόχους
lochenweise (zu 1, 2, 16), so dass jeder Lochos nur Eine Reihe von
hundert Mann Tiefe bildete, κατὰ πεντηκοστῆς so dass zwei, κατ' ἐνωμοτίας
so dass vier Mann von jedem Lochos neben einander marschirten. Diese
Erklärung bestätigt Arr. Takt. p. 18: λόχος ὀνομάζεται ἀριθμὸς ἀνδρῶν ἀπὸ
τοῦ ἡγουμένου καὶ τῶν μετὰ τούτων κατόπιν τεταγμένων ἔστ' ἐπὶ τὸν τελευ-
ταῖον κατὰ τὸ βάθος. Vgl. p. 20. 21. 57 ff. Dass drei dieser Lochen sich
vorn, drei hinten befanden erhellt aus § 43.

§ 23. εἰ δέοι. zu 1, 9, 11. — ἐν τῷ μέρει in seiner Reihe (Tour),
wie an ihn die Reihe kam. Spr. 50, 2, 2. (3.) vgl. 7, 6, 36. Thuk. 4,
11, 2. 8, 86, 2. Her. 5, 70. — λοχαγοί. λόχοι Matthiae. — τι etwa.
Thuk. 3, 22, 5: ἐπετέτακτο παραβηθεῖν, εἴ τι δέοι. 1, 44, 2: ἀσθενεστέροις
οὖσιν, ἦν τι δέη, ἐς πόλεμον καθίστανται. — τῆς φύλαγγος hängt von ποῦ
ab: an irgend einem Theile der Marschcolonne (zu 3, 3, 11).
(Spr. 47, 10, 4.) — ἐπιπαρήσαν kamen noch dazu herbei, wie Thuk.
1, 61, 1. Spr. 68, 41 (46), 17. ἐπιπαρήσαν will Ullrich Beitr. zur Krit. 3
p. 3. — τούτῳ τῷ τρόπῳ bezieht sich unstreitig nicht bloss auf die
nächsten vier, sondern auch auf die folgenden Märsche. Der Schriftsteller
dachte: auf diese Weise setzten sie ihren Marsch fort, ohne
dass ihnen auf den vier nächsten Stationen etwas Bemer-
kenswerthes begegnete.

25ὡς εἰκός, τῶν πολεμίων ὄντων ἱππέων. ἐπεὶ δὲ πορευόμενοι ἐκ τοῦ
 πεδίου ἀνέβησαν ἐπὶ τὸν πρῶτον γήλοφον καὶ κατέβαινον, ὡς ἐπὶ
 τὸν ἕτερον ἀναβαῖεν, ἐνταῦθα ἐπιγίγνονται οἱ βάρβαροι καὶ ἀπὸ
 τοῦ ὑψηλοῦ εἰς τὸ πρανὲς ἔβαλλον, ἐσφενδόνων, ἐτόξευον ὑπὸ μα-
 26στίγων καὶ πολλοὺς κατετίτρωσκον καὶ ἐκράτησαν τῶν Ἑλλήνων
 γυμνήτων καὶ κατέκλεισαν αὐτοὺς εἴσω τῶν ὀπλῶν, ὥστε παντάπασι
 ταύτην τὴν ἡμέραν ἄχρηστοι ἦσαν ἐν τῷ ὄχλῳ ὄντες καὶ οἱ σφεν-
 27δονῆται καὶ οἱ τοξόται. Ἐπεὶ δὲ πιεζόμενοι οἱ Ἕλληνες ἐπεχείρησαν
 διαώκειν, σχολῇ μὲν ἐπὶ τὸ ἄκρον ἀφικνοῦνται ὀπλῖται ὄντες, οἱ δὲ
 28πολέμιοι ταχὺ ἀπεπήδων. Πάλιν δὲ ὁπότε ἀπίοιεν πρὸς τὸ ἄλλο
 στράτευμα, ταῦτα ἔπασχον καὶ ἐπὶ τοῦ δευτέρου γηλόφου ταῦτα
 ἐγίγνετο, ὥστε ἀπὸ τοῦ τρίτου γηλόφου ἔδοξεν αὐτοῖς μὴ κινεῖν
 τοὺς στρατιώτας, πρὶν ἀπὸ τῆς δεξιᾶς πλευρᾶς τοῦ πλαισίου ἀνή-
 29γαγον πελταστὰς πρὸς τὸ ὄρος. Ἐπεὶ δὲ οὗτοι ἐγένοντο ὑπὲρ τῶν
 ἐπομένων πολεμίων, οὐκέτι ἐπετίθεντο οἱ πολέμιοι τοῖς καταβαίνουσι,
 δεδοικότες μὴ ἀποτμηθεῖν καὶ ἀμφοτέρωθεν αὐτῶν γένοιτο [οἱ
 30πολέμιοι]. Οὕτω τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρας πορευόμενοι, οἱ μὲν τῇ ὁδῷ
 κατὰ τοὺς γηλόφους, οἱ δὲ κατὰ τὸ ὄρος ἐπιπαριόντες, ἀφίκοντο εἰς
 τὰς κώμας καὶ ἰατροὺς κατέστησαν ὀκτώ· πολλοὶ γὰρ ἦσαν οἱ τετρωμένοι.
 31 Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς καὶ τῶν τετρωμένων ἕνεκα καὶ
 ἅμα ἐπιτήδεια πολλὰ εἶχον, ἄλευρα, οἶνον, κριθὰς ἵπποις συμβεβλη-
 μένας πολλάς. Ταῦτα δὲ συνενηνεγμένα ἦν τῷ σατραπεύοντι τῆς
 32χωρίας. Τετάρτῃ δ' ἡμέρᾳ καταβαίνουσιν εἰς τὸ πεδίου. Ἐπεὶ δὲ
 κατέλαβεν αὐτοὺς Τισσαφέρνης σὺν τῇ δυνάμει, ἐδίδαξεν αὐτοὺς ἢ
 ἀνάγκη κατασκηνηῆσαι οὐ πρῶτον εἶδον κώμην καὶ μὴ πορεύεσθαι ἔτι
 μαχομένους· πολλοὶ γὰρ ἦσαν ἀπόμαχοι, οἱ τετρωμένοι καὶ οἱ ἐκείνους

§ 24. γιγνομένην. zu 1, 2, 17; vom Part. Spr. 56, 7, 1. — τοῦ, in so fern es vor ihnen lag. Spr. 50, 2, 1. vgl. 4, 7, 21. 6, 2, 24. 4, 5, Thuk. 3, 98, 2. 6, 94, 2. — ἄσμενοι. Spr. 57, 5, 1.

§ 25. καὶ vor κατέβαινον ist nach Stephanus hinzugefügt. — ὑψηλοῦ. Spr. 43, 4, 1. (2.) — ἐτόξευον. Spr. 59, 1, 1. — ὑπὸ μαστίγων unter Geisselhieben. Spr. 68, 39 (43), 1. Ueber die Sache Her. 7, 103, 3. 223, 2.

§ 26. Ἑλλήνων. Spr. 47, 18. (19, 3 u. 57, 1.)

§ 27. μέν. Dem entspricht οἱ δὲ π. ταχύ. (Eberhard.)

§ 28. ὁπότε ἀπίοιεν, ungenau für ὅτε ἀπῆσαν, weil dem Schriftsteller schon das folgende Mal mit vorschwebte. — κινεῖν fortführen. Thuk. 1, 105, 4: τὸ πρὸς Αἰγίνη ναυτικὸν οὐκ ἐκίνησαν. vgl. 6, 1, 8. 2, 27. — ἀνήγαγον für ἀναγάγοιεν, als ob οὐκ ἐκίνησαν vorherginge.

§ 29. ἐγένοντο. zu 1, 7, 17. — ἀποτμηθεῖν. Spr. 30, 9, 2. vgl. 3, 4, 35. 4, 3, 21. 5, 7, 20. — οἱ πολέμιοι streicht Kr. [26.]

§ 30. οἱ μὲν, das Hauptheer, οἱ δὲ, die Peltasten § 28. — τῇ ὁδῷ. ἐν τῇ ὁδῷ Matthiae. Doch vgl. Hell. 4, 5, 13 u. Thuk. 2, 98, 1: ἐπορεύετο τῇ ὁδῷ ἦν πρότερον αὐτὸς ἐποιήσατο. vgl. 4, 36, 1. gr. Spr. 46, 5, 3. — ἐπιπαριόντες auf den Höhen neben der Colonne gehend, wie 6, 1, 19. Thuk. 5, 10, 8 u. zu 4, 94, 2. vgl. Polyb. 5, 83, 1. — (οἱ τετρωμένοι. Spr. 47, 28, 4.)

§ 31. καὶ ἅμα und zugleich weil. (Spr. 69, 6 A.)

§ 32. τῇ. zu 3, 4, 3. — ἀπόμαχοι. Nicht-Combattanten. vgl. 4,

φέροντες καὶ οἱ τῶν φερόντων τὰ ὅπλα δεξάμενοι. Ἐπεὶ δὲ κα-33
 τεσκήνησαν καὶ ἐπεχείρησαν αὐτοῖς ἀκροβολίζεσθαι οἱ βάρβαροι
 πρὸς τὴν κώμην προσιόντες, πολὺ περιῆσαν οἱ Ἕλληνες· πολὺ γὰρ
 διέφερεν ἐκ τῆς χώρας ὁρμῶντας ἀλέξασθαι ἢ πορευομένους ἐπιούσι
 τοῖς πολεμίοις μύχεσθαι. Ἡνίκα δ' ἦν ἡδὴ δεῖλη, ὥρα ἦν ἀπιέναι34
 τοῖς πολεμίοις· οὐποτε γὰρ μείον ἀπεστρατοπεδεύοντο οἱ βάρβαροι
 τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐξήκοντα σταδίων, φοβούμενοι μὴ τῆς νυκτός οἱ
 Ἕλληνες ἐπίθωνται αὐτοῖς. Πονηρὸν γὰρ νυκτός ἐστι στρατεύμα35
 Περσικόν. Οἳ τε γὰρ ἵπποι αὐτοῖς δέδενται καὶ ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ
 πεποδισμένοι εἰσὶ τοῦ μὴ φεύγειν ἔνεκα εἰ λυθείησαν· εἴαν τέ τις
 θόρυβος γίγνηται, δεῖ ἐπισάξαι τὸν ἵππον Πέρσῃ ἀνδρὶ καὶ χαλι-
 νῶσαι δὲ καὶ θωρακισθέντα ἀναβῆναι ἐπὶ τὸν ἵππον. Ταῦτα δὲ
 πάντα χαλεπὰ νύκτωρ καὶ θορύβου ὄντος ποιεῖν. Τούτου ἔνεκα
 πόρρω ἀπεσκήνουν τῶν Ἑλλήνων.

Ἐπεὶ δὲ ἐγίγνωσκον αὐτοὺς οἱ Ἕλληνες βουλομένους ἀπιέναι36
 καὶ διαγγελλομένους, ἐκήρυξε τοῖς Ἑλλήσι συσκευάζεσθαι ἀκουόν-
 των τῶν πολεμίων. Καὶ χρόνον μὲν τινα ἐπέσχον τῆς πορείας οἱ
 βάρβαροι· ἐπειδὴ δὲ ὄψε ἐγίγνετο, ἀπῆρσαν· οὐ γὰρ ἐδόκει λυσιτε-
 λεῖν αὐτοῖς νυκτός πορεύεσθαι καὶ κατάγεσθαι ἐπὶ τὸ στρατόπεδον.
 Ἐπειδὴ δὲ σαφῶς ἀπιόντας ἡδὴ ἑώρων οἱ Ἕλληνες, ἐπορεύοντο καὶ37
 αὐτοὶ ἀναζεύξαντες καὶ διῆλθον ὅσον ἐξήκοντα σταδίους. Καὶ γί-

1, 13. — οἱ τ. nämlich die V. Spr. 57, 10. (A. 5.) vgl. De auth. p. 60. Zeune wünscht οἱ τε τ. Das folgende οἱ, was in einigen Hsn. fehlt, in den übrigen vor ἀπόμαχοι steht, hat Zeune hieher gestellt.

§ 33. αὐτοῖς. Spr. 48, 9. (11.) — (πολὺ περιῆσαν. Spr. 48, 15, 13.) — πολὺ διέφερεν ἢ es war viel anders, vortheilhafter als. Mem. 3, 11, 14: τῆνικαῦτα πολὺ διαφέρει τὰ αὐτὰ δῶρα ἢ πρὶν ἐπιθυμῆσαι διδόναι. vgl. die Erkl. zu Plat. Phaid. p. 85, b. — ἐκ τῆς χώρας von dem eingenommenen Standpuncte aus. Kyr. 7, 1, 36: εἶδε τοὺς Πέρσας ἐκ τῆς χώρας ἑωσμένους. — ὁρμῶντας anrückend. Spr. 52, 2, 1. vgl. 4, 3, 31. 5, 7, 25.

§ 34. ἀπιέναι. zu καθεύδειν 1, 3, 11. — τοῦ entfernt von dem. Spr. 47, 22. (23.) — Ἑλληνικοῦ. Spr. 43, 4, 6. (17.) — ἐπίθωνται. zu 1, 8, 24.

§ 35. πονηρόν ein übles Ding; das Neutrum würde auch stehen, wenn στρατός oder στρατιά folgte. Spr. 43, 4, 4. (11.) Reitk. 3, 6: ἄχρηστον καὶ οἰκείης καὶ στρατεύμα ἀπειθές. — οἳ τε. Dem entspricht εἴαν τε. — ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ. zu 3, 1, 42. — εἰ λυθείησαν. Im Vorhergehenden liegt: ὅπερ ἂν γένοιτο. vgl. 7, 8, 16. (Spr. 54, 12, 9.) — δέ für δεῖ Kr. (26.) u. eine Hs.) — ἐπισάξαι. Statt der Sättel hatten die Alten Decken, wie es scheint, von Filz, ἐφίππια, ἐφιππέλους πέλους, strata. vgl. Reitk. 7, 5 und dort Jacobs. — ἀνδρὶ für ἄνδρα, wie auch sonst zuweilen nach δεῖ es ist nöthig. (Spr. 48, 7, 3.) — Ἑλλήνων. Spr. 47, 28 (29), 1.

§ 36. βουλομένους. Spr. 56, 7, 1. — διαγγελλομένους dass sie unter einander, die Officiere den Soldaten, sich den Befehl mittheilten. (We.) — ἐκήρυξε. zu ἐσάλπινξε 1, 2, 17. — ἐπέσχον τῆς. Spr. 47, 12. (13.) — τό das inzwischen von den Trossknechten aufgeschlagene. Spr. 50, 2, 1. (2.)

§ 37. καὶ αὐτοί gleichfalls. Spr. 51, 6, 3. (6.) — ὅσον. zu 1,

γίνεται τοσοῦτον μεταξύ τῶν στρατευμάτων ὥστε τῇ ὑστεραίᾳ οὐκ ἐφάνησαν οἱ πολέμιοι οὐδὲ τῇ τρίτῃ τῇ δὲ τετάρτῃ νυκτὸς προσελθόντες καταλαμβάνουσι χωρίον ὑπερδέξιον οἱ βάρβαροι, ἢ ἔμελλον οἱ Ἕλληνες παριέναι, ἀκρωνυχίαν ὄρους ὑφ' ἣν ἡ κατάβασις ἦν εἰς
 38 τὸ πεδίον. Ἐπειδὴ δὲ εἴωρα Χειρίσοφος προκατειλημμένην τὴν ἀκρωνυχίαν, καλεῖ Ξενοφῶντα ἀπὸ τῆς οὐρᾶς καὶ κελύει λαβόντα
 39 τοὺς πελταστὰς παραγενέσθαι εἰς τὸ πρόσθεν. Ὁ δὲ Ξενοφῶν τοὺς μὲν πελταστὰς οὐκ ἤγειν ἐπιφαινόμενον γὰρ εἴωρα Τισσαφέρνην καὶ τὸ στράτευμα πᾶν· αὐτὸς δὲ προσελάσας ἠρώτα· Τί καλεῖς; Ὁ δὲ λέγει αὐτῷ· Ἐξεστὶν ὁρᾶν· προκατείληπται γὰρ ἡμῖν ὁ ὑπὲρ τῆς καταβάσεως λόφος καὶ οὐκ ἔστι παρελθεῖν, εἰ μὴ τούτους ἀπο-
 40 κόψομεν. Ἀλλὰ τί οὐκ ἤγες τοὺς πελταστὰς; Ὁ δὲ λέγει ὅτι οὐκ ἔδόκει αὐτῷ ἔρημα καταλιπεῖν τὰ ὀπισθεν πολεμίων ἐπιφαινομένων. Ἀλλὰ μὴν ὦρα γ', ἔφη, βουλευέσθαι πῶς τις τοὺς ἄνδρας ἀπελᾶ
 41 ἀπὸ τοῦ λόφου. Ἐνταῦθα Ξενοφῶν ὁρᾷ τοῦ ὄρους τὴν κορυφὴν ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ ἑαυτῶν στρατεύματος οὖσαν καὶ ἀπὸ ταύτης ἐξοδὸν ἐπὶ τὸν λόφον ἔνθα ἦσαν οἱ πολέμιοι, καὶ λέγει· Κράτιστον, ὦ Χειρίσοφε, ἡμῖν ἴεσθαι ὡς τάχιστα ἐπὶ τὸ ἄκρον· εἰ γὰρ τοῦτο λάβωμεν, οὐ δυνήσονται μένειν οἱ ὑπὲρ τῆς ὁδοῦ. Ἀλλὰ, εἰ βούλει, μένε ἐπὶ τῷ στρατεύματι· ἐγὼ δ' ἐθέλω πορεύεσθαι· εἰ δὲ χορήξεις,
 42 πορεύου ἐπὶ τὸ ὄρος, ἐγὼ δὲ μενῶ αὐτοῦ. Ἀλλὰ δίδωμί σοι, ἔφη ὁ Χειρίσοφος, ὁπότερον βούλει, ἐλέσθαι. Εἰπὼν ὁ Ξενοφῶν ὅτι νεώτερός ἐστιν, αἰρεῖται πορεύεσθαι, κελύει δὲ οἱ συμπέμψαι ἀπὸ
 43 τοῦ στόματος ἄνδρας· μακρὰν γὰρ ἦν ἀπὸ τῆς οὐρᾶς λαβεῖν. Καὶ ὁ Χειρίσοφος συμπέμπει τοὺς ἀπὸ τοῦ στόματος πελταστὰς· ἔλαβε δὲ

8, 6. — ὑφ' ἣν unter dem hin. Spr. 68, 41 (45), 1. vgl. 7, 4, 5. 11. 8, 21.

§ 39. τὸ στράτευμα zu 1, 8, 4. — ἔξεστι bezeichnet eine Möglichkeit, die in dem Subject, ἔνεστιν eine die in der Sache liegt; ἔστιν Ausführbarkeit oder Erreichbarkeit an und für sich (absolut), πάρεστιν enthält daneben den Begriff der Leichtigkeit. — ἡμῖν. zu 1, 3, 16. — (ἀποκόψομεν. Spr. 54, 12, 2.)

§ 40. ἔρημα, ohne die zur Deckung dienenden Peltasten. vgl. 7, 3, 47. — ἀλλὰ μὴν-γε, wie 5, 8, 26. Spr. 69, 35. (39, 1.) — πῶς. zu 1, 7, 2. — τις man, wir. zu 1, 4, 12. — ἀπελᾶ. Spr. 53, 7, 3.

§ 41. τοῦ ὄρους § 37. — αὐτὸς gerade, ganz nahe, wie ipse (Liv. 21, 30, Curt 7, 5, 5). (Spr. 51, 6, 9.) vgl. 4, 1, 2. 3, 11. 6, 2, 4. — τοῦ ἑαυτῶν ihrem, dem der Hellenen. Spr. 58, 4, 3. vgl. 4, 7, 19. 5, 6, 16; so ἑαυτοῖς 4, 7, 20, ἑαυτοῦς Hell. 4, 6, 4, σφέτερος Thuk. 7, 1, 4. Lys. 32, 11. — ἔνθα. Spr. 66, 3, 1. — ἴεσθαι. Spr. 38, 3, 5. (6.) — εἰ ohne μέν, wie Her. 8, 62? — μένε — ἐγὼ δέ, wie 7, 3, 36, indem beim ersten Verbum der Gegensatz noch nicht gedacht wird. (Spr. 51, 1, 4 vierte Aufl.)

§ 42. εἰπὼν. Aehnliche Asyndeta 4, 1, 20. 8, 6 u. 7. 5, 8, 8. 7, 3, 12. (vgl. Spr. 59, 1, 11) — οἱ. Spr. 48, 9. (11, 14.) — μακρὰν es war zu weit. Plut. Them. 4: μακρὰν ἦσαν οὗτοι. — λαβεῖν. Spr. 49, 1.

§ 43. τοὺς ἀπὸ, wie τοὺς ἐκ 1, 2, 3. vgl. 5, 2, 24. 25. — στόμα-τος. Arrians Takt. p. 25: ἵνα ἡ διχοτομία γίνεται τοῦ μήκους, ὀμφαλὸς ὀνομάζεται καὶ στόμα. — τῶν ἐπιλέκτων, von den 6 Lochen § 21.

τούς κατὰ μέσον τοῦ πλαισίου. συνέπεσθαι δ' ἐκέλευσεν αὐτῷ καὶ τοὺς τριακοσίους οὓς αὐτὸς εἶχε τῶν ἐπιλέκτων ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ πλαισίου.

Ἐντεῦθεν ἐπορεύοντο ὡς ἐδύναντο τάχιστα. Οἱ δ' ἐπὶ τοῦ⁴⁴ λόφου πολέμιοι ὡς ἐνόησαν αὐτῶν τὴν πορείαν ἐπὶ τὸ ἄκρον, εἰθίς καὶ αὐτοὶ ὥρμησαν ἀμιλλᾶσθαι ἐπὶ τὸ ἄκρον. Καὶ ἐνταῦθα πολλή⁴⁵ μὲν κραυγὴ ἦν τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατεύματος διακελευομένων τοῖς ἑαυτῶν, πολλή δὲ [κραυγὴ] τῶν ἀμφὶ Τισσαφέρην τοῖς ἑαυτῶν διακελευομένων. Ξενοφῶν δὲ παρελαύνων ἀπὸ τοῦ ἵππου παρε-⁴⁶ κεύετο. Ἄνδρες νῦν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα νομίζετε ἀμιλλᾶσθαι, νῦν πρὸς παῖδας καὶ γυναῖκας, νῦν ὀλίγον πονήσαντες χρόνον ἀμαχεὶ τὴν λοιπὴν πορευσόμεθα. Σωτηρίδας δὲ ὁ Σικυώνιος εἶπεν. Οὐκ⁴⁷ ἔξ ἴσου, ὦ Ξενοφῶν, ἐσμέν· σὺ μὲν γὰρ ἐφ' ἵππου ὀχῇ, ἐγὼ δὲ χαλεπῶς κάμνω τὴν ἀσπίδα φέρων. Καὶ ὅς ἀκούσας ταῦτα κατα-⁴⁸ πηδήσας ἀπὸ τοῦ ἵππου ὠθεῖται αὐτὸν ἐκ τῆς τάξεως καὶ τὴν ἀσπίδα ἀφελόμενος ὡς ἐδύνάτο τάχιστα ἔχων ἐπορεύετο. Ἐτύγγανε δὲ καὶ θώρακα ἔχων τὸν ἱππικόν, ὥστε ἐπιέζετο. Καὶ τοῖς μὲν ἔμπροσθεν ὑπάγειν παρεκλεύετο, τοῖς δ' ὀπίσθεν παριέναι μόλις ἐπομένοις. Οἱ δ' ἄλλοι στρατιῶται παίουσι καὶ βάλλουσι καὶ λοι-⁴⁹ δοροῦσι τὸν Σωτηρίδαν. ἔσπε ἠνάγκασαν λαβόντα τὴν ἀσπίδα πορεύεσθαι. Ὁ δέ, ἀναβάς, ἕως μὲν βάσιμα ἦν, ἐπὶ τοῦ ἵππου ἦγεν, ἐπεὶ δὲ ἄβατα ἦν, καταλιπὼν τὸν ἵππον ἔσπευδε πεζῇ. Καὶ φθάνουσιν ἐπὶ τῷ ἄκρῳ γενομένοι τοὺς πολεμίους.

ε. Ἐνθα δὴ οἱ μὲν βάρβαροι στραφέντες ἔφευγον ἢ ἕκαστος¹ ἐδύνάτο, οἱ δ' Ἕλληνες εἶχον τὸ ἄκρον. Οἱ δὲ ἀμφὶ Τισσαφέρην καὶ Ἀριαῖον ἀποτραπόμενοι ἄλλην ὁδὸν ὥχοντο. Οἱ δὲ ἀμφὶ Χειρίσοφον καταβάντες εἰς τὸ πεδίον ἐστρατοπεδεύσαντο ἐν κώμῃ μεστῇ πολλῶν ἀγαθῶν. Ἦσαν δὲ καὶ ἄλλαι κῶμαι πολλαί, πλήρεις πολ-² λῶν ἀγαθῶν, ἐν τούτῳ τῷ πεδίῳ παρὰ τὸν Τίγρητα ποταμόν. Ἡνίκα

§ 44. αὐτῶν. zu 1, 9, 23. — ἀμιλλᾶσθαι contendere. vgl. § 46.

§ 45. στρατεύματος διακελευομένων. zu 2, 1, 6. — κραυγὴ streicht Kr. De auth. p. 38.

§ 46. ἀπὸ für ἐπὶ eine Hs., zu παρεκλεύετο gehörend. zu 1, 2, 7. — νῦν — νῦν. zu 3, 1, 37. vgl. Her. 5, 1, 2. — λοιπὴν. Spr. 43, 3. (3, 3.)

§ 47. ἔξ ἴσου in gleicher Lage. vgl. Thuk. 1, 143, 3. 2, 3, 3. (Spr. 43, 4, 5.) -- χαλεπῶς gehört zu φέρων. -- φέρων. Spr. 56, 6, 1.

§ 48. καὶ ὅς und er. Spr. 50, 1, 3. (5.) — τὸν ἱππικόν. Plut. Philop. 9: πεζὸς ἐν ἱππικῷ θώρακι καὶ σκευῇ βαρυτέρᾳ χαλεπῶς καὶ ταλαιπῶρως ἀμιλλώμενος (Hu.) — ἐπορεύετο neben ὠθεῖται. gr. Spr. 59, 2, 7 und De auth. p. 59 s. — ὑπάγειν langsam vorrücken, wie 4, 2, 16. Spr. 68, 41 (46), 18 u. 52, 2, 6.

§ 49. ἀναβάς, ἐπὶ τὸν ἵππον. (Spr. 60, 7, 3.) — βάσιμα erg. τῷ ἵππῳ, sonst ἱππάσιμα, wie ἄφιππα für ἄβατα; der Plu. eben so 4, 6, 17; über den Sing. zu 3, 4, 20. — φθάνουσι γενομένοι τοὺς kommen eher als die. Spr. 56. 5, 5 u. 46, 6. (8.) vgl. 5, 7, 16.

C. 5 § 1. ὁδόν gehört zu ἀποτρέπεσθαι. So τρέπεσθαι ὁδόν Her. 1, 11, 1. 104. 5, 15. 9, 69. vgl. Thuk. 5, 10, 10. — ἀγαθὰ von Lebensmitteln, wie 4, 4, 9. 6, 27. 6, 4, 1; über den Ge. Spr. 47, 25, 5. (26, 6.)

δ' ἦν δεῖλη, ἑξαπίνης ἐπιφαίνονται οἱ πολέμιοι ἐν τῷ πεδίῳ καὶ τῶν Ἑλλήνων κατέκοψάν τινες τῶν ἐσκεδασμένων ἐν τῷ πεδίῳ καθ' ἀρπαγὴν· καὶ γὰρ νομαὶ πολλαὶ βοσκημάτων διαβιβαζόμεναι εἰς τὸ ὕπεραν τοῦ ποταμοῦ κατελήφθησαν. Ἐνταῦθα Τισσαφέρνης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ καίειν ἐπεχείρησαν τὰς κώμας καὶ τῶν Ἑλλήνων μάλα ἠθύμησάν τινες, ἐννοούμενοι μὴ τὰ ἐπιτήδεια, εἰ καίοιεν, οὐκ ἔχοιεν ὁπόθεν λαμβάνοιεν. [Καὶ οἱ μὲν ἀμφὶ Χειρίσοφον ἀπήεσαν ἐκ τῆς βοηθείας.] ὁ δὲ Ξενοφῶν ἐπεὶ κατέβη, παρελαύνων τὰς τάξεις, [ἡνίκα 5 ἀπὸ τῆς βοηθείας ἀπήντησαν οἱ Ἕλληνες,] ἔλεγεν· Ὁρατε, ὦ ἄνδρες Ἕλληνες, ἰφιέντας τὴν χώραν ἤδη ἡμετέραν εἶναι; Ἀ γὰρ ὅτε ἐσπένδοντο διεπράττοντο, μὴ καίειν τὴν βασιλέως χώραν, νῦν αὐτοὶ καίουσιν ὡς ἀλλοτριάν. Ἀλλ' εἴαν που καταλείπωσί γε αὐτοῖς τὰ ἐπι- 6 τήδεια, ὅψονται καὶ ἡμᾶς ἐνταῦθα πορευομένους. Ἀλλ', ὦ Χειρίσοφε, ἔφη, δοκεῖ μοι βοηθεῖν ἐπὶ τοὺς καίοντας ὡς ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας. Ὁ δὲ Χειρίσοφος εἶπεν· Οὐκ οὐν ἔμοιγε δοκεῖ ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς, ἔφη, καίωμεν καὶ οὕτω θᾶττον παύσονται.

7 Ἐπεὶ δὲ ἐπὶ τὰς σκηνὰς ἀπῆλθον, οἱ μὲν ἄλλοι περὶ τὰ ἐπιτήδεια ἦσαν, στρατηγοὶ δὲ καὶ λοχαγοὶ συνῆλθον. Καὶ ἐνταῦθα πολλὴ ἀπορία ἦν. Ἐνθεν μὲν γὰρ ὄρη ἦν ὑπερύψηλα, ἐνθεν δὲ ὁ ποταμός, τοσοῦτος τὸ βάθος ὡς μηδὲ τὰ δόρατα ὑπερέχειν πειρω- 8 μένοις τοῦ βάθους. Ἀπορουμένοις δ' αὐτοῖς προσελθὼν τις ἀνὴρ Ρόδιος εἶπεν· Ἐγὼ θέλω, ὦ ἄνδρες, διαβιβάσαι ὑμᾶς κατὰ τετρα- 9 κισχιλίους ὀπλίτας, ἂν ἐμοὶ ὧν δέομαι ὑπηρετήσητε καὶ τάλαντον θμισθὸν πορίσητε. Ἐρωτώμενος δὲ ὅτου δέοιτο, Ἀσκῶν, ἔφη, δις-

§ 2. ἐν τῷ πεδίῳ, das erste, streicht Cobet N. 1. p. 450. — καὶ γὰρ. zu 1, 1, 6. — νομαὶ Heerden, ungew. so. — διαβιβαζόμεναι während sie übergesetzt wurden, nur theilweise noch diesseits. Spr. 56, 7, 2.

§ 3. Zwischen § 2 u. 3 ist vielleicht etwas ausgefallen. (Kr. 26.) — μὴ, weil ἐννοούμενοι den Begriff der Furcht mit enthält. (Spr. 54, 8, 10.) vgl. 4, 2, 13. 5, 9, 28. — καίοιεν, οἱ πολέμιοι. zu 1, 4, 5. — ἔχοιεν, οἱ Ἕλληνες. — ὁπόθεν. zu 2, 4, 5. — λαμβάνοιεν. Spr. 54, 7, 1.

§ 4. ἡνίκα — Ἕλληνες verdächtigt Halbkart nach Amasaeus; οἱ Ἕλληνες streicht Schn.; Jacobs vermuthet οἱ ἄλλοι.

§ 5. ὑφιέντας dass sie einräumen. — ᾧ. (Spr. 44, 4, 3.) vgl. zu τὰ αὐτά 1, 1, 7. — διεπράττοντο 2, 3, 27. — καίειν. zu ἀποστῆναι 1, 1, 7. — καίουσι kurz für ποιῶσι καίοντες. Kyr. 1, 4, 6: ᾧ πρόσθεν τῷ Σάκᾳ ἐμέμφετο, αὐτὸς ἤδη Σάκας ἑαυτῷ ἐγίγνετο. vgl. Her. 8, 102, 2.

§ 6. βοηθεῖν. zu 1, 2, 1. — ὑμετέρας. Spr. 43, 3. (A. 3.)

§ 7. τὰς σκηνὰς das Lager (denn die Zelte waren nach 3, 3, 1 ff. verbrannt), weil der Ausdruck einmal mit Lager synonym geworden. So heissen auch σκηνοῦν und σκηρεῖν öfter bloss lagern. — περὶ τὰ. Spr. 68, 29 (33), 2. vgl. zu 3, 5, 14. — στρατηγοὶ ohne Artikel, wie oft (bei Verbindung mehrerer Begriffe). (Spr. 50, 3, 7.) vgl. 4, 7, 25. 6, 3, 12. 4, 30. 7, 3, 10. 15. Eben so der Singular 7, 6, 7: einer (jeder) der Strateg ist. — ἐνθεν. zu 2, 4, 22. — ὑπερέχειν überragen. Spr. 52, 2, 3. — πειρωμένοις wenn man untersuchte. Spr. 48, 5, 2. vgl. 4, 3, 6.

§ 8. ἀπορουμένοις. (Spr. 52, 8, 9); über den Da. eb. 48, 9. (11, 7.) — κατὰ τετρακισχιλίους je viertausend. vgl. § 11 u. zu 1, 8, 9.

χιλίων δεήσομαι. Πολλὰ δ' ὁρῶ ταῦτα πρόβατα καὶ αἶγας καὶ
 βοῦς καὶ ὄνους, ἃ ἀποδαρέντα καὶ φυσηθέντα ῥαδίως ἂν παρέχοι
 τὴν διάβασιν. Δεήσομαι δὲ καὶ τῶν δεσμῶν οἷς χρῆσθε περὶ τὰ¹⁰
 ὑποζύγια· τούτοις δ', ἔφη, ζεύξας τοὺς ἀσκούς πρὸς ἀλλήλους ὁρ-
 μίσας ἕκαστον ἀσκὸν λίθους ἀρτήσας καὶ ἀφείς ὥσπερ ἀγκύρας εἰς
 τὸ ὕδωρ διαγαγὼν καὶ ἀμφοτέρωθεν δήσας ἐπιβαλὼν ὕλην καὶ γῆν
 ἐπιφορήσω. Ὅτι μὲν οὖν οὐ καταδύσεσθε αὐτίκα μάλα εἴσεσθε.¹¹
 ὁ γὰρ ἀσκὸς δύο ἄνδρας ἔξει τοῦ μὴ καταδύναι ὥστε δὲ μὴ ὀλι-
 σθάνειν ἢ ὕλη καὶ ἢ γῆ σχήσει. Ἀκοίσασι ταῦτα τοῖς στρατηγοῖς¹²
 τὸ μὲν ἐνθύμημα χαρίεν ἐδόκει εἶναι, τὸ δ' ἔργον ἀδύνατον· ἦσαν
 γὰρ οἱ κωλύσοντες πέραν πολλοὶ ἱππεῖς, οἳ εὐθὺς τοῖς πρώτοις
 οὐδὲν ἂν ἐπέτρεπον τούτων ποιεῖν.

Ἐνταῦθα τὴν μὲν ὑστεραίαν ἐπανεχώρουν εἰς τοῦμπαλιν [ἦ]¹³
 πρὸς Βαβυλῶνα εἰς τὰς ἀκαύστους κώμας, κατακαύσαντες ἐνθεν
 ἐξήρσαν· ὥστε οἱ πολέμιοι οὐ προσήλυνον, ἀλλὰ ἐθεῶντο [καὶ ὅμοιοι
 ἦσαν] θαυμάζοντες ὅποι ποτὲ τρέπονται οἱ Ἕλληνες καὶ τί ἐν νῶ
 ἔχοιεν. Ἐνταῦθα οἱ μὲν ἄλλοι στρατιῶται ἀμφὶ τὰ ἐπιτήδεια ἦσαν.¹⁴
 οἱ δὲ στρατηγοὶ καὶ οἱ λοχαγοὶ πάλιν συνῆλθον, καὶ συναγαγόντες
 τοὺς αἰχμαλώτους ἤλεγχον τὴν κύκλῳ πᾶσαν χώραν τίς ἐκάστη εἴη.
 Οἱ δ' ἔλεγον ὅτι τὰ μὲν πρὸς μεσημβρίαν τῆς ἐπὶ Βαβυλῶνα εἴη¹⁵
 καὶ Μηδίαν, δι' ἧςπερ ἦκοιεν, ἢ δὲ πρὸς ἑω ἐπὶ Σοῦσά τε καὶ Ἐκ-

§ 9. ταῦτα hier. (Spr. 50, 11, 22.) Das Nomen ist eig. Prädicat und daher der Artikel nicht zugefügt: ταῦτα ἃ ὁρῶ πρόβατά ἐστιν. — ἃ. zu φρουρούμενα 1, 4, 8. Plat. Ges. 875, d: τὸ δεύτερον αἰρετέον, τάξιν τε καὶ νόμον, ἃ δὴ τὸ μὲν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὁρᾷ καὶ βλέπει, τὸ δὲ ὡς ἐπὶ πᾶν ἀδυνατεῖ. — καὶ φυσηθέντα kurz für φυσηθέντων τῶν δεσμῶν. — τοῦτοις — ἐπιφορήσω mit diesen will ich die Schläuche an einander fügen und einem jeden, gleichsam wie einem Schiffe durch Anker, eine feste Lage dadurch geben, dass ich (an Riemen) Steine anbinde, diese wie Anker nach entgegengesetzten Seiten (διαγαγὼν) hinabsenke (ἀφείς) und von beiden Seiten sie (an die Schläuche) anknüpfte: worauf ich Strauchwerk und Erde werde auftragen lassen. Kr. De auth. p. 62 s. — (Spr. 56, 15, 2.) — (ἀφείς διαγαγὼν. eb. vgl. A. 5.)

§ 11. εἴσεσθε werdet ihr erkennen. (Spr. 38, 7, 5.) — ὁ jeder. zu 1, 3, 21. — τοῦ. Spr. 47, 12. (13.) — μὴ. Spr. 67, 6, 1 f. u. 12, 4. vgl. zu 1, 3, 2 u. 6, 2. u. Schömann z. Isaios p. 473.

§ 12. ἔργον Ausführung. — οἳ κωλύσοντες. zu 1, 9, 15. — ἂν ἐπέτρεπον, erg. εἰ ἐπεχείρουν. vgl. 5, 6, 15. (u. Spr. 64, 3.)

§ 13. ἦ streicht Haken. — ἐνθεν für ταύτας ἐξ ὧν. zu ὁπόθεν 2, 4, 5. — ὅμοιοι ἦσαν mit dem No. des Particips, sonst beispiellos, nach der Analogie des synonymen ἔοικεν. Spr. 56, 4, 5. (9.) Vielleicht ist es verfälscht (Kr. 63.) — θαυμάζοντες ὅποι. zu 1, 8, 16. — τρέπονται neben ἔχοιεν. zu 2, 2, 15. vgl. 5, 5, 24.

§ 14. ἀμφὶ τὰ. Spr. 68, 26, 2. (30, 3.) — ἤλεγχον erkundigten sich. vgl. 4, 1, 23. — τὴν χώραν τίς was für ein Land. Spr. 61, 5. (6, 2.) vgl. 4, 4, 17.

§ 15. τὰ πρὸς die Strecken gegen. Spr. 43, 4. (A. 2) u. 50, 4, 7. (5, 12.) — τῆς ἐπὶ B. erg. ὁδοῦ. Spr. 43, 3. (A. 5.) Doch folgt δι' ἧςπερ als ob χώρας zu ergänzen wäre, da beide Begriffe sich leicht ver-

βάτανα φέροι, ἔνθα θερίζειν καὶ ἐαρίζειν λέγεται βασιλεύς, ἡ δὲ διαβάντι τὸν ποταμὸν πρὸς ἐσπέραν ἐπὶ Ἀνδίαν καὶ Ἰωνίαν φέροι, ἡ δὲ διὰ τῶν ὀρέων καὶ πρὸς ἄρκτον τετραμμένη ὅτι εἰς Καρδού-
 16χους ἄγοι. Τούτους δὲ ἔφασαν οἰκεῖν ἀνὰ τὰ ὄρη καὶ πολεμικοὺς εἶναι καὶ βασιλέως οὐκ ἀκούειν, ἀλλὰ καὶ ἐμβαλεῖν ποτε εἰς αὐτοὺς βασιλικὴν στρατιὰν δώδεκα μυριάδας· τούτων δὲ οὐδένα ἀπονο-
 στῆσαι διὰ τὴν δυσχωρίαν. Ὅποτε μέντοι πρὸς τὸν σατράπην τὸν ἐν τῷ πεδίῳ σπείσαιντο, καὶ ἐπιμινύναι σφῶν τε πρὸς ἐκείνους καὶ
 17ἐκείνων πρὸς ἑαυτούς. Ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ στρατηγοὶ ἐκάθισαν χωρὶς τοὺς ἐκασταχόσε φάσκοντας εἰδέναι, οὐδὲν δῆλον ποιήσαντες ὅπου πορεύεσθαι ἔμελλον. Ἐδόκει δὲ τοῖς στρατηγοῖς ἀναγκαιῶν εἶναι διὰ τῶν ὀρέων εἰς Καρδούχους ἐμβάλλειν· τούτους γὰρ διελ-
 θόντας ἔφασαν εἰς Ἀρμενίαν ἦξιν, ἧς Ὀρόντας ἦρχε, πολλῆς καὶ εὐδαίμονος. Ἐντεῦθεν δ' εὐπορον ἔφασαν εἶναι ὅποι τις ἐθέλει
 18πορεύεσθαι. Ἐπὶ τούτοις ἐθύσαντο, ὅπως ὀπηνίκα καὶ δοκοίη τῆς ὥρας τὴν πορείαν ποιοῖντο· τὴν γὰρ ὑπερβολὴν τῶν ὀρέων ἐδεδοί-
 κεσαν μὴ προκαταληφθεῖη καὶ παρήγγειλαν, ἐπειδὴ δειπνήσειαν, συνσκευασμένους πάντας ἀναπαύεσθαι καὶ ἐπεσθαι ἥνικ' ἂν τις παραγγείλῃ.

mischen. — θερίζειν. Im Sommer residirte der König zwei Monate zu Ekbatana, während der drei Frühlingsmonate zu Susa, während der sieben Wintermonate zu Babylon. — ἡ διαβάντι das, wenn man übergegangen war, kommende Land. Spr. 48, 5, 2. vgl. 6, 2, 1 u. Thuk. 2, 96, 1: τοὺς ὑπερβάντι Αἴμον Γέτας.

§ 16. (βασιλέως. Spr. 47, 10, 11.) — ἐμβαλεῖν στρατιάν für ἐμβολούσης στρατιᾶς ohne δέ. vgl. zu 1, 9, 14. — ἀπονοστεῖν hat von attischen Prosaikern auch Thuk. 7, 87, 6. — εἰς αὐτοὺς in ihr Land. vgl. zu 1, 1, 11. — στρατιάν wie στρατιᾶς 1, 4, 5 ist sprachgemäss. Spr. 60, 2, 3. — καὶ sei nicht nur Friede sondern auch. — ἐπιμινύναι verkehren, commercii jure misceri (Curt. 9, 10, 8) auch Thuk. 1, 2, 1. 13, 3 für ἐπιμίγνυσθαι. Spr. 52, 2, 9. (10.) — σφῶν erg. τινάς, von ihren Leuten manche. Spr. 47, 14, 2. (15, 5.) vgl. Kr. z. Her. 6, 58, 2. — πρὸς mit. Spr. 68, 35 (39), 4.

§ 17. τοὺς ἐ. φ. εἰδέναι die nach jeder Richtung hin (§ 15) den Weg zu wissen erklärten. Plat. Men. 97, a: εἰδὼς τὴν ὁδὸν τὴν εἰς Λάρισαν ἢ ὅποι βούλει ἄλλοσε. — ἐμβάλλειν. zu 1, 2, 21. — τούτους ist Ac. des Objects von διελθόντας regiert: durch das Gebiet derselben gezogen. Spr. 46, 4, 4. (6, 8.)

§ 18. ἐπὶ τούτοις, ἐπὶ ταύτῃ τῇ ὁδῷ (vgl. 5, 6, 16. 22. 6, 2, 19), indem der Gegenstand schon als Vorhaben gedacht wird, da ἐπὶ hier eine Art von Folge ausdrückt. vgl. Hell. 3, 2, 22. 6, 4, 19, Kyr. 2, 4, 18. Ist noch keine Wahl getroffen, so steht περί τινος, wie 5, 6, 28. 6, 2, 17; ὑπὲρ τινος für etwas von Sachen mit dem Wunsche dass die Anzeichen dafür deuten möchten, von Personen andeutend dass zu ihrem Besten geopfert werde. vgl. 5, 6, 27. 28. — καὶ eben. zu 2, 6, 8. — τῆς ὥρας. Spr. 47, 28, 2. (10, 4.) — ὑπερβολήν. Spr. 61, 5. (6, 5.) vgl. 7, 1, 2.

ΛΟΓΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ.

α. Ὅσα μὲν δὴ ἐν τῇ ἀναβάσει ἐγένετο μέχρι τῆς μάχης, καὶ 1
 ὅσα μετὰ τὴν μάχην ἐν ταῖς σπονδαῖς ἄς βασιλεὺς καὶ οἱ σὺν Κύρῳ
 ἀναβάντες Ἕλληνες ἐποιήσαντο, καὶ ὅσα παραβάντος τὰς σπονδὰς
 βασιλέως καὶ Τισσαφέρους ἐπολεμήθη πρὸς τοὺς Ἕλληνας ἐπα-
 κολουθοῦντος τοῦ Περσικοῦ στρατεύματος, ἐν τῷ πρόσθεν λόγῳ
 δεδήλωται. [Ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο ἐνθα ὁ μὲν Τίγρης ποταμὸς παντὰ 2
 πασιν ἄπορος ἦν διὰ τὸ βάθος καὶ μέγεθος, πάροδος δὲ οὐκ ἦν,
 ἀλλὰ τὰ Καρδούχια ὄρη ἀπότομα ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ ποταμοῦ ἐκρέ-
 ματο, ἐδόκει δὴ τοῖς στρατηγοῖς διὰ τῶν ὀρέων πορευτέον εἶναι.
 Ἦκουον γὰρ τῶν ἀλισκομένων ὅτι, εἰ διέλθοιεν τὰ Καρδούχια ὄρη, 3
 ἐν τῇ Ἀρμενίᾳ τὰς πηγὰς τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ, ἦν μὲν βού-
 λωνται, διαβήσονται, ἦν δὲ μὴ βούλωνται, περιίασιν. Καὶ τοῦ Εὐ-
 φράτου δὲ τὰς πηγὰς ἐλέγετο οὐ πρόσω τοῦ Τίγρητος εἶναι. Καὶ
 ἔστιν οὕτως ἔχον. Τὴν δ' εἰς τοὺς Καρδούχους ἐμβολὴν ὧδε ποι- 4
 οῦνται, ἅμα μὲν λαθεῖν πειρώμενοι, ἅμα δὲ φθάσαι, πρὶν τοὺς πολε-
 μίους καταλαβεῖν τὰ ἄκρα.] Ἡνίκα δ' ἦν ἀμφὶ τὴν τελευταίαν φυλα- 5
 κὴν καὶ ἐλείπετο τῆς νυκτὸς ὅσον σκοταῖοις διελθεῖν τὸ πεδίον,
 τηνικαῦτα ἀναστάντες ἀπὸ παραγγέλσεως πορευόμενοι ἀφικνοῦνται
 ἅμα τῇ ἡμέρᾳ πρὸς τὸ ὄρος. Ἐνθα δὲ Χειρίσοφος μὲν ἡγεῖτο τοῦ 6
 στρατεύματος λαβὼν τὸ ἀμφ' αὐτὸν καὶ τοὺς γυμνήτας πάντας,

C. 1 § 1. ὅσα ἐπολεμήθη. Spr. 52, 3, 2. (4.) — παραβάντος. Spr. 63, 4. — σπονδαῖς. Spr. 46, 4, 4. (6, 8.)

§ 2. Ueber die Unechtheit der § 2 bis 4 Kr. De auth. p. 34 u. 35. — ἐνθα, ἐκεῖσε ἐνθα. vgl. 6, 3, 32 u. zu 2, 1, 6. — αὐτοῦ. zu 3, 4, 41. — δὴ für δέ Castellio.

§ 3. τῶν ἀλισκομένων. Spr. 47, 9, 1. (10, 11); und über das Pr. zu 5, 2, 31. — διέλθοιεν. Spr. 53, 6, 4. (5.) — (ἦν. Spr. 54, 12, 4.) — ἐλέγετο. Spr. 55, 4, 2. — πρόσω τοῦ. πρόσω τῶν τοῦ? Kr. (26.) — οὕτως ἔχον für οὕτω στενόν Abresch Dil p. 640; Reiske streicht στενόν. — ἔχον. Spr. 56, 3, 1. (3.) Plat Krat. 431, a: Ἐθέλω σοι συγχωρῆσαι καὶ ἔστω οὕτω. Καλῶς γε σὺ ποιῶν, εἰ ἔστι τοῦτο οὕτως ἔχον.

§ 4. τὴν εἰς. Spr. 50, 7, 6. (8, 13.) — ἅμα μὲν. zu 3, 4, 19.

§ 5. ἦν. Spr. 61, 4, 9. (5, 6.) vgl. 4, 2, 1. — φυλακὰς vigilias. Nachtwachen hatten die Hellenen drei, die Römer vier. — νυκτός. Spr. 47, 27 (28), 2. — ὅσον διελθεῖν ein hinreichender Theil, um zu durchziehen. zu 2, 3, 13. vgl. 7, 3, 22. 4, 8, 12. — σκοταίους. zu 2, 2, 17. — τηνικαῦτα. Spr. 65, 9, 2. (1.) vgl. 4, 2, 3. — ἀπό. zu 2, 5, 32. — παραγγέλσεις mündlich von den Officiern mitgetheilte Befehl. Ἰππαρχ. 4, 9: τὰς ἐξαγωγὰς τοῦ ἱππικοῦ ἤττον ἂν οἱ πολέμοι αἰσθάνοιντο, εἰ ἀπὸ παραγγέλσεως γίγνοιτο μᾶλλον ἢ ἀπὸ κήρυκος. — ἅμα τῇ. Spr. 48, 11, 5. (48, 14.) — τό, weil die Ebene 3, 4, 37. 5, 1 erwähnt ist, wie das Gebirge 3, 5, 7.

§ 6. στρατεύματος. Spr. 47, 19. (20.) — τὸ ἀμφ' αὐτόν die Truppenmasse um ihn. Spr. 43, 4, 6. (17.) — ὀπισθοφύλαξιν ὀπίτταις. zu § 26. — γυμνήτας. zu ἱππεία 3, 1, 2. — μή, wie 5, 9,

Ξενοφῶν δὲ σὺν τοῖς ὀπισθοφυλάξιν ὀπλίταις εἶπετο οὐδένα ἔχων γυμνήτα· οὐδεὶς γὰρ ἐδόκει κίνδυνος εἶναι μὴ τις ἄνω πορευομένων ἔκ τοῦ ὀπισθεν ἐπίσποιτο. Καὶ ἐπὶ μὲν τὸ ἄκρον ἀναβαίνει Χειρίσοφος πρὶν τινα αἰσθῆσθαι τῶν πολεμίων· ἔπειτα δ' ὑψηγείτο· ἐφείπετο δὲ αἰεὶ τὸ ὑπερβάλλον τοῦ στρατεύματος εἰς τὰς κώμας τὰς ἐν τοῖς ἄγκεσί τε καὶ μυχοῖς τῶν ὁρέων.

- 8 Ἐνθα δὴ οἱ μὲν Καρδοῦχοι ἐκλιπόντες τὰς οἰκίας ἔχοντες καὶ γυναικας καὶ παῖδας ἔφευγον ἐπὶ τὰ ὄρη. Τὰ δὲ ἐπιτήδεια πολλὰ ἦν λαμβάνειν, ἦσαν δὲ καὶ χαλκώμασι παμπόλλοις κατεσκευασμέναι αἱ οἰκίαι, ὧν οὐδὲν ἔφερον οἱ Ἕλληνες οὐδὲ τοὺς ἀνθρώπους ἐδίωκον, ὑποφειδόμενοι εἰ πως ἐθελήσειαν οἱ Καρδοῦχοι διέναι αὐτοὺς ὥς διὰ φιλίας τῆς χώρας, ἐπεῖπερ βασιλεῖ πολέμιοι ἦσαν· τὰ μέντοι ἐπιτήδεια ὅτω τις ἐπιτυγχάνοι ἐλάμβανον· ἀνάγκη γὰρ ἦν. Οἱ δὲ Καρδοῦχοι οὔτε καλούντων ὑπήκουον οὔτε ἄλλο φιλικὸν οὐδὲν ἐποίουν.
- 10 Ἐπεὶ δὲ οἱ τελευταῖοι τῶν Ἑλλήνων κατέβαινον εἰς τὰς κώμας ἀπὸ τοῦ ἄκρου ἤδη σκοταῖοι, διὰ γὰρ τὸ στενὴν εἶναι τὴν ὁδὸν ὅλην τὴν ἡμέραν ἢ ἀνάβασις αὐτοῖς ἐγένετο καὶ κατάβασις [εἰς τὰς κώμας], τότε δὴ συλλεγόντες τινὲς τῶν Καρδοῦχων τοῖς τελευταίοις ἐπέθεντο, καὶ ἀπέκτεινάν τινας καὶ λίθοις καὶ τοξεύμασι κατέτρωσαν, ὀλίγοι
- 11 τινὲς ὄντες· ἐξ ἀπροςδοκῆτου γὰρ αὐτοῖς ἐπέπεσε τὸ Ἑλληνικόν. Εἰ μέντοι τότε πλείους συνελέγησαν, ἐκινδύνευσεν ἂν διαφθαρεῖν πολὺ τοῦ στρατεύματος. Καὶ ταύτην μὲν τὴν νύκτα οὕτως ἐν ταῖς κώ-

21. 7, 7, 31. Isokr. 14, 38: κίνδυνός ἐστιν μὴ μετὰ τῶν πολεμίων γένωνται. (vgl. Spr. 54, 8, 9.) Ueber κίνδυνος mit dem Inf. zu 2, 5, 17. — ἄνω. zu 1, 2, 1. — πορευόμενων. zu 1, 4, 12.

§ 7. ἐπὶ μὲν τὸ ἄκρον. Angefangen ist als sollte folgen: ἐπεὶ δὲ κατέβαινον, αἰσθόμενοι οἱ Καρδοῦχοι. — αἰσθῆσθαι. Spr. 54, 14, 2. (17, 6.) — αἰεὶ ist auch zu ὑπερβάλλειν zu ziehen: nach folgte immer der jedes Mal übergelassene Theil. Xen. Hell. 2, 1, 4: αἰεὶ ὁ ἀκούων δεδιώς. (Spr. 50, 10, 5.) vgl. zu 3, 2, 38. — τὸ ὑπερβάλλον der übergelassene Theil. Spr. 43, 4, 6. (17.) und 52, 2, 7. vgl. 4, 6, 10. 6, 3, 7. 7, 5, 1. — (τοῦ στρατεύματος. Spr. 47, 28, 11.) — τὰς ἐν. Spr. 50, 7, 6. (8, 13.)

§ 8. ἐκλιπόντες ἔχοντες. zu συλλέξας 1, 1, 7. (Spr. 56, 15, 3.) — ἦν. zu 1, 4, 4. — καὶ γυναικας καὶ παῖδας. zu 1, 4, 8. — ὧν. Spr. 47, 27 (28), 2. — οὐδέ. zu 1, 4, 9. — ὑποφειδόμενοι mit andeutender Schonung. Spr. 68, 42 (46), 18. — εἰ versuchend ob. (Spr. 65, 1, 10.) vgl. 4, 1, 21. 5, 4, 3. — ἐθελήσειαν ohne ἄν. z. Thuk. 2, 12, 1. — διέναι. zu 3, 2, 23. — ὥς διὰ. zu 1, 3, 14.

§ 9. ὅτω für ὅ τι Stephanus. zu 1, 1, 5; über den Da. Spr. 48, 9. (11, 5.) — ἐπιτυγχάνοι. zu 1, 1, 5. — καλούντων. zu 1, 2, 17. — οὔτε — οὐδέ. Spr. 67, 12.

§ 10. διὰ τό. Spr. 50, 5, 3. (6, 2.) — ὅλην τὴν. zu 1, 2, 17. — ἡμέραν. Spr. 46, 1. (3.) — ἐγένετο. zu 1, 2, 17. — (εἰς, nicht ἢ εἰς. Spr. 50, 9, 9 u. 10.) — τελευταίοις. Spr. 48, 9. (11, 5.) — ὀλίγοι τινὲς einige wenige, wie 5, 1, 6. (Spr. 51, 16, 4.) — ἐξ ἀπροςδοκῆτου ex improviso. (Spr. 43, 4, 5.) Ἰππαρχ. 5, 2: ἐξ ἀπροςδοκῆτου τοῖς πολεμίοις ἐπιτίθεσθαι.

§ 11. ἐκινδύνευσεν ἄν. Spr. 54, 10, 2 und 65, 5, 5. — διαφθαρεῖναι. Spr. 55, 3, 4.) — πολὺ. zu 1, 4, 13. — συνεώρων gaben sich

μυαίς ἠγλίσθησαν· οἱ δὲ Καρδοῦχοι κύκλῳ πυρὰ πολλὰ ἔκαιον ἐπὶ τῶν ὀρέων καὶ συνεώρων ἀλλήλους.

Ἀμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ συνελθοῦσι τοῖς στρατηγοῖς καὶ λοχαγοῖς¹² τῶν Ἑλλήνων ἔδοξε τῶν τε ὑποζυγίων τὰ ἀναγκαῖα καὶ τὰ δυνατώτατα πορεύεσθαι ἔχοντας, καταλιπόντας τὰ ἄλλα, καὶ ὅποσα ἦν νεωστὶ αἰχμάλωτα ἀνδράποδα ἐν τῇ στρατιᾷ πάντα ἀφεῖναι. Σχο-¹³λαίαν γὰρ ἐποιοῦν τὴν πορείαν πολλὰ ὄντα τὰ ὑποζύγια καὶ τὰ αἰχμάλωτα, καὶ πολλοὶ δὲ αὐτῶν οἱ ἐπὶ τούτοις ὄντες ἀπόμαχοι ἦσαν, διπλάσιά τε τὰ ἐπιτήδεια ἔδει πορίζεσθαι καὶ φέρεσθαι πολλῶν τῶν ἀνθρώπων ὄντων. Δόξαν δὲ ταῦτα ἐκήρυξαν οὕτω ποιεῖν.

Ἐπειδὴ δὲ ἀριστήσαντες ἐπορεύοντο, ὑποστάντες ἐν στενῷ οἱ¹⁴ στρατηγοὶ εἴ τι εὐρίσκειν τῶν εἰρημένων μὴ ἀφειμένον ἀφηροῦντο. οἱ δ' ἐπείθοντο, πλὴν εἴ τις τι ἔκλεψεν, οἷον ἢ παιδὸς ἐπιθυμήσας ἢ γυναικὸς τῶν εὐπρεπῶν. Καὶ ταύτην μὲν τὴν ἡμέραν οὕτως¹⁵ ἐπορεύθησαν, τὰ μὲν τι μαχόμενοι, τὰ δὲ καὶ ἀναπαυόμενοι. Εἰς

(durch Feuer) Signale (einander zur Hülfe zu kommen). vgl. 7, 8, 15. Arr. An. 5, 11, 2: συνορᾶν ἀλλήλους καὶ κατακούειν ὅπόθεν τι παραγγέλλοιτο. Aehnlich συνακούειν unten 5, 4, 31. Sintenis empfiehlt συνεβόων.

§ 12. Durch τέ entspricht καὶ vor ὅποσα, in welchem Satze, veranlasst durch καταλιπόντας, eine mit diesem nicht ganz zusammen stimmende Wendung gewählt ist. — δυνατώτατα kräftigste, gehört zu ἔχοντας.

§ 13. σχολαίαν ἐποιοῦν verzögerten. — τὰ αἰχμάλωτα. zu σκευοφόρα 1, 3, 7. — δὴ. Spr. 69, 14, 2. (17, 2.) — αὐτῶν ipsorum, τῶν Ἑλλήνων, betont als Gegensatz zu τὰ αἰχμάλωτα. Spr. 51, 6, 2. (3.) Thuk. 7, 48, 3: Ἀθηναῖοι σφῶν ταῦτα οὐκ ἀποδέχονται, ὥστε μὴ αὐτῶν ψηφισαμένων ἀπελθεῖν. — οἱ ἐπὶ τούτοις ὄντες denen die Führung und Bewachung derselben übergeben war. Spr. 68, 37 (41), 4. Kyr. 6, 3, 33: ὁ ἄρχων τῶν ἐπὶ ταῖς καμήλοις ἀνδρῶν. — ἀπόμαχοι. zu 3, 4, 32. — τὰ. Spr. 50, 8 (11), 1. — φέρεσθαι. Spr. 52, 10. (A. 4.) — δόξαν ταῦτα als dies beschlossen war. (Spr. 56, 9, 5 u. 6.) vgl. zu 2, 5, 22 u. Plat. Prot. 314. c: δόξαν ἡμῖν ταῦτα ἐπορευόμεθα. Der Plural ταῦτα konnte mit dem Singular verbunden werden, weil man δοκεῖ ταῦτα sagt. Doch findet sich auch δόξαντα ταῦτα, wie Hell. 3, 2, 19 und Andok. 1, 81 p. 11. — ποιεῖν dass man thun solle. Spr. 55, 3, 7. (13.) vgl. 6, 2, 15. 23. 3, 3, 7, 1, 7, 4, 9, 7, 47.

§ 14. ὑποστάντες. Eine Handschrift ἐπιστήσαντες, wesshalb Poppo ἐπιστάντες vermuthet, da wenigstens bei Xen. ὑφίστασθαι sich hinstellen nur von denen heisst die den Feinden widerstehen wollen. Doch ist ja auch hier eine Art von Widerstand. Herodi. 1, 8, 6: ὑποστὰς ἐν τῇ εἰσόδῳ δίκην ὑπέσχεν. — στενῷ. Spr. 43, 4, 1. (2.) — εἴ τι. zu 1, 5, 1. — εὐρίσκειν. Spr. 54, 12, 2. (5.) — τῶν εἰρημένων für τούτων ᾧ εἶρητο erg. ἀφεῖναι, wobei aber ᾧ als Subject zu εἶρητο zu denken wäre, wesshalb eben die Verwandlung ins Particip statthaft war: von dem zurückzulassen Geheissenen. (Spr. 55, 3, 14 u. 4, 11.) So ποιεῖν ᾧ εἶρητο Thuk. 5, 25, 2, neben ποιεῖν τὰ εἰρημένα 5. 35, 3. — τις τι, nicht τί τις, wird stets gestellt. — ἔκλεψεν heimlich durchbrachte, durchschmuggelte. Ail. V. G. 3, 47: ἐπρέσβευσε (Θεμιστοκλῆς) κλέπτων τὴν τῶν Ἀθηναίων τέλει. — παιδὸς ἐπιθυμήσας für παῖδα ἐπιθυμήσας αὐτοῦ. Spr. 60, 4 (5), 2. — εὐπρεπῶν. Spr. 47, 7. (9.) — τὰ μὲν τι theils. (Spr. 50, 1, 15.) Der Begriff der Mehrheit ist in τὰ erloschen. Hell. 7, 1, 46: τὰ μὲν τι καὶ χρήμασι διεπράττετο.

§ 15. εἰς. zu 1, 7, 1. — γίγνεται tritt ein.

- δὲ τὴν ὑστεραίαν γίνεται χιμῶν πολὺς, ἀναγκαῖον δ' ἦν πορεύε-
σθαι· οὐ γὰρ ἦν ἱκανὰ τὰ ἐπιτήδεια. Καὶ ἤγειτο μὲν Χειρίσοφος,
16 ὠπισθοφυλάκει δὲ Ξενοφῶν. Καὶ οἱ πολέμιοι ἰσχυρῶς ἐπιτίθεντο,
καὶ στενῶν ὄντων τῶν χωρίων ἐγγὺς προσιόντες ἐτόξευον καὶ ἐσφεν-
δόνων, ὥστε ἠναγκάζοντο οἱ Ἕλληνες ἐπιδιώκοντες καὶ πάλιν ἀνα-
χάζοντες σχολῇ πορεύεσθαι καὶ θαμινὰ παρήγγειλεν ὁ Ξενοφῶν
17 ὑπομένειν, ὅτε οἱ πολέμιοι ἰσχυρῶς ἐπικέοιντο. Ἐνταῦθα ὁ Χει-
ρίσοφος ἄλλοτε μὲν, ὅτε παρεγγυῶτο, ὑπέμενε, τότε δὲ οὐχ ὑπέ-
μενε, ἀλλ' ἤγε ταχέως καὶ παρηγγύα ἐπεσθαι, ὥστε δῆλον ἦν ὅτι
πρᾶγμα τι εἶη σχολῇ δ' οὐκ ἦν ἰδεῖν παρελθόντι τὸ αἷτιον τῆς
σπουδῆς· ὥστε ἡ πορεία ὁμοία φυγῆς ἐγίνετο τοῖς ὠπισθοφύλαξι.
18 Καὶ ἐνταῦθα ἀποθνήσκει ἀνὴρ ἀγαθός, Λακωνικός, Κλεώνυμος,
τοξευθεὶς διὰ τῆς ἀσπίδος καὶ τῆς στολάδος εἰς τὰς πλευράς, καὶ
19 Βασίλης Ἀρκὰς διωμπερὲς [εἰς] τὴν κεφαλὴν. Ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο ἐπὶ
σταθμόν, εὐθὺς ὥσπερ εἶχεν ὁ Ξενοφῶν ἐλθὼν πρὸς τὸν Χειρί-
σοφον ἠτιᾶτο αὐτὸν ὅτι οὐχ ὑπέμεινεν, ἀλλ' ἠναγκάζοντο φεύγοντες
ἅμα μάχεσθαι. Καὶ νῦν δύο καλῶ τε κάγαθῶ ἄνδρε τέθνατον
20 καὶ οὔτε ἀνελέσθαι οὔτε θάψαι αὐτῶ ἐδυνάμεθα. Ἀποκρίνεται
πρὸς ταῦτα ὁ Χειρίσοφος· Βλέψον, ἔφη, εἰς τὰ ὄρη καὶ ἰδὲ ὡς
ἄβυτα πάντα ἐστὶ· μία δὲ αὕτη ὁδός, ἣν ὀρεῖς, ὀρεθία, καὶ ἐπὶ
ταύτῃ ὀρεῖν ἀνθρώπων ἐξεστὶ σοι ὄχλον τοσοῦτον, οἱ κατειληφότες
21 φυλάττουσι τὴν ἔκβασιν. Ταῦτ' ἐγὼ ἔσπενδον καὶ διὰ τοῦτό σε
οὐχ ὑπέμενον, εἴ πως δυναίμην φθάσαι πρὶν κατειληφθαι τὴν ὑπερ-
βολήν· οἱ δ' ἡγεμόνες οὓς ἔχομεν οὐ φασιν εἶναι ἄλλην ὁδόν. Ὁ
22 δὲ Ξενοφῶν λέγει· Ἀλλ' ἐγὼ ἔχω δύο ἄνδρας. Ἐπεὶ γὰρ ἡμῖν

§ 16. ἀναχάζοντες zurückweichend, wofür ἀναχάζεσθαι 4, 7, 10 u. Kyr. 7, 1, 34; ein poetisches Wort. vgl. 4, 8, 18. — θαμινὰ häufig, eig. poetisch, bei Xen. öfter, wie θαμά bei Platon. — ἐπι-
ζεῖσθαι nachdrängen (als Correlat von ἐπιτίθεσθαι angreifen).
vgl. 4, 3, 30. 5, 2, 26; über den Opt. zu 1, 5, 7.

§ 17. τότε, hinzeigend auf den zu erzählenden Fall. — πρᾶγμα Schwierigkeit. vgl. 6, 1, 6 u. zu 2, 1, 16. — ἰδεῖν. Spr. 50, 5, 5. (6, 4.) — παρελθόντι, Apposition zu einem gedachten αὐτῶ. Spr. 60, 6 (7), 1. vgl. 6, 2, 15; Da. 6, 1, 16. 2, 12. vgl. 2, 1, 22. 23. — φυγῆς. φυγῇ drei gute Handschriften. (vgl. Spr. 48, 13. 2.) Der Ge. ist sehr selten und meist zweifelhaft. vgl. Schneider zu Plat. Rep. 472, d.

§ 18. στολάς. zu 3, 3, 20. — κεφαλὴν erg. τοξευθεὶς. vgl. 7, 8, 14.

§ 19. ἐπὶ. ἐπὶ τὸν Schn. — ὥσπερ εἶχεν ut, sicut erat (Curt. 8, 3, 10), ohne Verzug. Thuk 3, 30, 1: ἐμοὶ δοκεῖ πλεῖν ὥσπερ ἔχομεν. Eben so ὡς ἔχομεν und bei So. Phil. 819 ὅπως ἔχω. — τέθνατον. zu 1, 3, 14 E.

§ 20. ἀποκρίνεται. zu 3, 4, 42. — πρὸς. zu 1, 3, 19. — αὕτη ist Subject, μία ὁδός Prädicat: dies ist der einzige Weg. Spr. 61, 6. (7.) vgl. zu 4, 7, 4; ὀρεθία steht appositiv für ὀρεῖα οὐσα. — οἱ, weil ὄχλον ein Collectiv ist, wie 4, 8, 18. Thuk. 3, 4, 4. 6, 91, 3. 7, 62, 1. vgl. oben zu 2, 1, 6. — ἔκβασις in sofern der Zugang ein Ausgang aus Thälern und Schluchten war.

§ 21. ταῦτα, τοῦτο desshalb, wie τί, ὅ, τι wesshalb. (Spr. 46, 3, 4.) — οὐ φασιν. zu 1, 3, 1.

§ 22. πρᾶγματα παρεῖχον. zu 1, 1, 11. — ἀναπνεῦσαι. Il. 15,

πράγματα παρείχον, ἐνηδρεύσαμεν, ὅπερ ἡμᾶς καὶ ἀναπνεῦσαι ἐποίησε, καὶ ἀπεκτείναντες τινὰς αὐτῶν, καὶ ζῶντας προὔθυμήθημεν λαβεῖν αὐτοῦ τούτου ἕνεκεν ὅπως ἡγεμόσιν εἰδόσι τὴν χώραν χρῆσαιμεθα.

Καὶ εὐθὺς ἀγαγόντες τοὺς ἀνθρώπους ἤλεγχον διαλαβόντες εἰ23
τινα εἶδεῖν ἄλλην ὁδὸν ἢ τὴν φανεράν. Ὁ μὲν οὖν ἕτερος οὐκ
ἔφη καὶ μάλα πολλῶν φόβων προσαγομένων· ἐπειδὴ δὲ οὐδὲν ὠφέ-
λιμον ἔλεγεν, ὁρῶντος τοῦ ἑτέρου κατεσφράγη. Ὁ δὲ λοιπὸς ἔλεξεν24
ὅτι οὗτος μὲν διὰ ταῦτα οὐ φαίη εἰδέναι ὅτι αὐτῷ ἐτύγχανε θυ-
γάτηρ ἐκεῖ παρ' ἀνδρὶ ἐκδεδομένη· αὐτὸς δ' ἔφη ἡγήσεσθαι δυνα-
τὴν καὶ ὑποζυγίοις πορεύεσθαι ὁδόν. Ἐρωτώμενος δ' εἰ εἴη τι ἐν25
αὐτῇ δυσπάρειτον χωρίον ἔφη εἶναι ἄκρον, ὃ εἰ μὴ τις προκατα-
λήψοιτο, ἀδύνατον ἔσεσθαι παρελθεῖν. Ἐνταῦθα ἐδόκει συγκαλέ-26
σαντας λοχαγοὺς καὶ πελταστὰς καὶ τῶν ὀπλιτῶν λέγειν τε τὰ
παρόντα καὶ ἐρωτᾶν εἴ τις αὐτῶν ἔστιν ὅστις ἀνὴρ ἀγαθὸς ἐθέλει
γενέσθαι καὶ ὑποστὰς ἐθελοντῆς πορεύεσθαι. Ὑφίστανται τῶν μὲν27
ὀπλιτῶν Ἀριστώνυμος Μεθυδριεὺς, Ἀρκάς, καὶ Ἀγασίας Στυμ-
φάλιος, Ἀρκάς. Ἀντιστασιάζων δὲ αὐτοῖς Καλλίμαχος Παρθάσιος,
Ἀρκάς, καὶ οὗτος ἔφη ἐθέλειν πορεύεσθαι προσλαβὼν ἐθελοντὰς ἐκ
παντὸς τοῦ στρατεύματος· ἐγὼ γάρ, ἔφη, οἶδα ὅτι ἔψονται πολλοὶ
τῶν νέων ἐμοῦ ἡγουμένου. Ἐκ τούτου ἐρωτῶσιν εἴ τις καὶ τῶν28
γυμνήτων ταξίαρχων ἐθέλοι συμπορεύεσθαι. Ὑφίσταται Ἀριστεύς
Χῖος, ὃς πολλαχοῦ πολλοῦ ἄξιος τῇ στρατιᾷ εἰς τὰ τοιαῦτα ἐγένετο.

β'. Καὶ ἦν μὲν δεῖλῃ ἤδη, οἱ δ' ἐκέλευον αὐτοὺς ἐμφαγόντας1

235: ὡς κε καὶ αὐτὶς Ἀχαιοὶ ἀναπνεύσωσι πόνοιο. Ueber den Inf. Spr. 55, 3, 6. (11.) — τινὰς. μὲν τινὰς andere Hsn., τέ τινὰς? vgl. 4, 7, 22. (Kr. 26.) — χρῆσαιμεθα. zu 1, 9, 17.

§ 23. καὶ μάλα gar sehr. zu 1, 5, 8. vgl. 4, 6, 16. 5, 5, 17. — οὐκ ἔφη gestand nicht, erg. εἰδέναι. zu 1, 3, 1. — φόβων Schreckmittel. Spr. 44, 3. (A. 4.) vgl. z. Thuk. 7, 80, 2.

§ 24. ἐτύγχανε. zu 3, 1, 2. — αὐτός. zu 2, 2, 1. Subject ist es hier nicht zu ἔφη, sondern zu ἡγήσεσθαι. Spr. 55, 2, 1. vgl. zu 3, 1, 4 u. Thuk. 1, 113, 3. — δυνατήν. zu 1, 2, 21.

§ 25. ὃ hängt von προκαταλήψοιτο ab. (Spr. 51, 9, 3.) — τις, οἱ Ἕλληνες. zu 1, 4, 12.

§ 26. συγκαλέσαντας zu 1, 2, 1 E. — πελταστὰς ist attributiv mit λοχαγοῦς zu verbinden: sowohl Peltasten-Lochagen. Eben so γυμνήτες ταξίαρχοι Gymneten-Taxiarchen § 28, ὀπισθοφυλάκες ὀπλῖται § 6, ὀπισθοφυλάκες λοχαγοί 4, 7, 8. vgl. § 3 u. 6, 3, 9 (Spr. 57, 1, 3.) — γενέσθαι sich beweisen als. — ὑφίστασθαι. ὑποστῆναι sich unterziehen der Sache, wie § 27. 28. vgl. 5, 9, 19. 31.

§ 27. ὑφίστανται ohne δέ, ein Asyndeton wie § 28, das durch die Stellung des Verbums gemildert wird, wie Her. 1, 38. 120, 2. vgl. dort zu 1, 11, 3 u. unten zu 7, 3, 32. — τῶν μὲν ὀπλιτῶν lässt § 28 erwarten τῶν δὲ γυμνήτων ταξίαρχων Ἀριστεύς, wofür aber wegen des wiederholten ἐρωτῶσιν eine andere Wendung nöthig wurde. — καὶ οὗτος. zu 2, 6, 30. vgl. Kr. De auth. p. 57.

§ 28. ἐκ τούτου. Spr. 43, 4, 2. (7.) — εἰ. Spr. 65, 1, 6. (8.) — θίλοι. Spr. 54, 6, 2. — πολλαχοῦ πολλοῦ. zu 1, 9, 2; über den Ge. Spr. 47, 25, 6. (26, 7.) — εἰς. Spr. 68, 17, 6. (21, 7.)

C. 2. § 1. ἤδη δεῖλῃ, οἱ δ' für δεῖλῃ ἤδη δ' oder οἱ δ' Hu. — οἱ

πορεύεσθαι. Καὶ τὸν ἡγεμόνα δῆσαντες παραδιδόασιν αὐτοῖς, καὶ συντίθενται τὴν μὲν νύκτα, ἣν λάβωσι τὸ ἄκρον, τὸ χωρίον φυλάττειν ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ τῇ σάλπιγγι σημαίνειν καὶ τοὺς μὲν ἄνω ὄντας ἵέναι ἐπὶ τοὺς κατέχοντας τὴν φανεράν ἐκβασιν, αὐτοὶ δὲ 2 συμβοηθήσιν ἐκβαίνοντες ὥς ἂν δύνωνται τάχιστα. Ταῦτα συνθέμενοι οἱ μὲν ἐπορεύοντο, πλῆθος ὡς διςχίλιοι καὶ ὕδωρ πολὺ ἦν ἐξ οὐρανοῦ. Ξενοφῶν δὲ ἔχων τοὺς ὀπισθοφύλακας, ἡγεῖτο πρὸς τὴν φανεράν ἐκβασιν, ὅπως ταύτῃ τῇ ὁδῷ οἱ πολέμιοι προσέχοιεν 3 τὸν νοῦν καὶ ὡς μάλιστα λάθοιεν οἱ περριόντες. Ἐπεὶ δὲ ἦσαν ἐπὶ χαράδρᾳ οἱ ὀπισθοφύλακες, ἣν ἔδει διαβάντας πρὸς τὸ ὄρθιον ἐκβαίνειν, τηνικαῦτα ἐκυλίνδουν οἱ βάρβαροι ὀλοιτρόχους ἀμαξιαίους καὶ μεῖζους καὶ ἐλάττους λίθους, οἱ φερόμενοι πρὸς τὰς πέτρας πταίνοντες διεσφενδονῶντο καὶ παντάπασιν οὐδὲ πελάσαι οἷόν τ' ἦν 4 τῇ εἰσόδῳ. Ἐνιοὶ δὲ τῶν λοχαγῶν, εἰ μὴ ταύτῃ δύναιτο, ἄλλῃ ἐπειρῶντο καὶ ταῦτα ἐποιοῦν μέχρ' ὅς τις σκότος ἐγένετο. Ἐπεὶ δὲ ὥντο ἀφανεῖς εἶναι ἀπιόντες, τότε ἀπῆλθον ἐπὶ τὸ δεῖπνον. ἐτύγχανον δὲ καὶ ἀνάριστοι ὄντες αὐτῶν οἱ ὀπισθοφυλακήσαντες. Οἱ μέντοι πολέμιοι οὐδ' ἀνεπαύσαντο, δι' ὅλης τῆς νυκτὸς κυλινδούντες τοὺς λίθους τεκμήρασθαι δ' ἦν τῷ ψόφῳ.

5 Οἱ δὲ ἔχοντες τὸν ἡγεμόνα κύκλῳ περριόντες καταλαμβάνουσι τοὺς φύλακας ἀμφὶ πῦρ καθημένους καὶ τοὺς μὲν ἀποκτείναντες,

δέ, Xenophon und Cheirisophos. -- φυλάττειν, σημαίνειν und ἵέναι hangen von συντίθενται verabreden ab (vgl. 4, 6, 20), in sofern dies eine Aufforderung, συμβοηθήσιν in sofern es ein Versprechen enthält. vgl. 7, 1, 35. Spr. 55, 3, 7. (13) u. 4, 1. — τοὺς μὲν, Aristonymos, Agasias und Aristeas. — ἄνω ὄντας, ἐπὶ τὸ ἄκρον (4, 1, 25) ἀφικόμενους. — αὐτοί. Spr. 55, 2 A (1) — συμβοηθήσιν ἐκβαίνοντες für συμβουληθεῖσιν ἐκβαίνοντες oder συμβουλῆς ἐνεκεν βαίνοντες Muret.

§ 2. πλῆθος ohne Artikel, wie εὖρος, βάθος und ähnliche Accusative so wie synonyme Dative. (Spr. 50, 2, 16.) Mem. 1, 4, 8: πλῆθος ἀπειρα. — ὡς. zu 1, 2, 3. — ὕδωρ. Eben so sagte man ὕδωρ γίνεται mit und ohne ἐξ οὐρανοῦ oder ἄνωθεν. (Spr. 61, 4, 4.) — ὁδῷ. Spr. 48, 9. (11, 7.) zu 2, 4, 2.

§ 3. ἐπὶ χαράδρᾳ οἱ für ἐπὶ χαράδρᾳ(ν) οἱ oder ἐπὶ χαράδριαῖοι Schäfer u. Dobree p. 134. — ἣν ἔδει διαβάντας durch die sie gegangen sein mussten, um. (Spr. 56, 10. 5.) vgl. 6, 4, 4. (7, 2, 10.) — ὀλοίτροχος, ein dialektisch poetisches Wort, steht zwar substantivisch (Buttmann Lex. 102); allein dennoch ist λίθους nicht mit einigen (an Auslassungen überreichen) Handschriften zu streichen, weil die Worte καὶ μεῖζους καὶ ἐλάττους dann appositiv stehen müssten, da doch ἀμαξιαίους und ἐλάττους einander widersprechen. — φερόμενοι. Spr. 52, 6, 1. — πταίνοντες für παλόντες Schn.

§ 4. δύναιτο, πελάσαι. -- ἐπειρῶντο erg. πελάσαι. Spr. 55, 4, 4. (11.) — οὐδ' ἀνεπαύσαντο schliefen nicht einmal, liessen sich nicht einmal Zeit zum Schlafen, wie Hell. 7, 4, 32. Denn ἀναπαύεσθαι so wie παύεσθαι mit dem Particip zu verbinden verbietet der Sprachgebrauch. Gut ist an sich die Lesart οὐδὲν ἐπαύσαντο. Mem. 4, 4, 10: ἃ δοκεῖ μοι δίκαια εἶναι οὐδὲν παύομαι ἀποδεικνύμενος. Allein da diese Redensart bedeutet: zu keiner Zeit aufhören, so würde δι' ὅλης τῆς νυκτὸς dazu nicht passen. Man müsste dann mit den meisten Handschriften das δι' streichen und τῆς νυκτὸς mit οὐδὲν παύεται verbinden. Ar. We. 1478: ὀρχούμενος τῆς νυκτὸς οὐδὲν παύεται. — (ψόφῳ. Spr. 48, 15, 4.)

τοὺς δὲ καταδιώξαντες αὐτοὶ ἐνταῦθα ἔμενον ὡς κατέχοντες τὸ ἄκρον. Οἱ δ' οὐ κατεῖχον, ἀλλὰ μαστὸς ἦν ὑπὲρ αὐτῶν, παρ' ὃν ἦν ἡ στενὴ αὕτη ὁδὸς ἐφ' ἣ ἐκάθηντο οἱ φύλακες. Ἐφοδος μέντοι αὐτόθεν ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἦν οἱ ἐπὶ τῇ φανερᾷ ὁδῷ ἐκάθηντο. Καὶ τὴν μὲν νύκτα ἐνταῦθα διήγαγον· ἐπεὶ δ' ἡμέρα ὑπέφαινε, ἔπορεύοντο σιγῇ συντεταγμένοι ἐπὶ τοὺς πολεμίους· καὶ γὰρ ὁμίχλη ἐγένετο, ὥστε ἔλαθον ἐγγὺς προσελθόντες. Ἐπεὶ δὲ εἶδον ἀλλήλους, ἡ τε σάλπιγξ ἐπεφθέγγετο καὶ ἀλαλάζαντες οἱ Ἕλληνες ἵεντο εἰς τοὺς ἀνθρώπους· οἱ δὲ οὐκ ἐδέξαντο, ἀλλὰ λιπόντες τὴν ὁδὸν φεύγοντες ὀλίγοι ἀπέθνησκον· εὖζωνοι γὰρ ἦσαν. Οἱ δὲ ἀμφὶ Χειρί-8 σοφον ἀκούσαντες τῆς σάλπιγγος εὐθὺς ἵεντο ἄνω κατὰ τὴν φανεράν ὁδόν· ἄλλοι δὲ τῶν στρατηγῶν κατὰ ἀτρυβεῖς ὁδοὺς ἔπορεύοντο ἢ ἔτυχον ἕκαστοι [όντες], καὶ ἀναβάντες, ὡς ἐδύναντο, ἀνίμων ἀλλήλους τοῖς δόρασι. Καὶ οὗτοι πρῶτοι συνέμιζαν τοῖς προκαταλα-9 βούσι τὸ χωρίον.

Ξενοφῶν δὲ ἔχων τῶν ὀπισθοφυλάκων τοὺς ἡμίσεις ἔπορεύετο ἥπερ οἱ τὸν ἡγεμόνα ἔχοντες· εὐοδωτάτη γὰρ ἦν τοῖς ὑποζυγίοις· τοὺς δὲ ἡμίσεις ὀπισθεν τῶν ὑποζυγίων ἔταξε. Πορευόμενοι δ' ἐν-10 τυγχάνουσι λόφῳ ὑπὲρ τῆς ὁδοῦ κατειλημμένῳ ὑπὸ τῶν πολεμίων, οὓς ἢ ἀποκόψαι ἦν ἀνάγκη ἢ διεξεῦχθαι ἀπὸ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων. Καὶ αὐτοὶ μὲν ἂν ἔπορεύθησαν ἥπερ οἱ ἄλλοι, τὰ δὲ ὑποζύγια οὐκ ἦν ἄλλη ἢ ταύτη ἐκβῆναι. Ἐνθα δὲ παρακελευσάμενοι ἀλλήλοισι 11 προσβάλλουσι πρὸς τὸν λόφον ὀρθίοις τοῖς λόχοις, οὐ κύκλῳ, ἀλλὰ καταλιπόντες ἄφροδον τοῖς πολεμίοις, εἰ βούλονται φεύγειν. Καὶ τέως 12 μὲν αὐτοὺς ἀναβαίνοντας ὅπῃ ἐδύναντο ἕκαστος οἱ βάρβαροι ἐτόξευον καὶ ἔβαλλον, ἐγγὺς δ' οὐ προσίεντο, ἀλλὰ φυγῇ λείπουνσι τὸ χωρίον.

§ 6. οἱ δέ weist auf das vorhergehende Subject zurück, wie bei Herodot häufig (Di. 50, 2, 10.), sehr selten bei den Attikern. (Spr. 50, 1, 4.) vgl. 5, 9, 32 f.? Thuk. 1, 87, 1: ἐπεψηφίζεν αὐτὸς ἔφορος ὧν· ὁ δὲ οὐκ ἔφη διαγιγνώσκειν τὴν βοήν. — αὕτη. So wird οὗτος öfter eingeschoben, wenn der Artikel noch ein Wort neben sich hat. vgl. 5, 7, 29. 7, 3, 30. (Spr. 50, 11, 20.)

§ 7. ὑπέφαινε. Spr. 52, 2, 9. (12.) — προσελθόντες. Spr. 56, 4, 1. — ἐπεφθέγγετο zum Angriff ertönte. — εἰς. zu 3, 2, 16. — τοὺς ἀνθρώπους. zu 3, 1, 23. — ὀλίγοι. zu ἐνιοι 2, 4, 1 u. gr. Spr. 56, 9, 2.

§ 8. σάλπιγγος. Spr. 47, 9. (10, 12.) — ἄνω. zu 1, 2, 1. — ὄντες ist wohl zu streichen und πορευόμενοι zu ergänzen. (Kr. 45.) vgl. zu 2, 2, 17 u. 3, 1, 3.

§ 9. οὗτοι μόνοι andre Hsn., οὗτοι μὲν Kr. (26) u. Cobet N. 1. p. 454. — (τῶν ὀπισθοφυλάκων. Spr. 47, 28, 9.) — εὐοδωτάτη. Spr. 43, 3. (3, 3.) — ὑποζυγίων. Spr. 47, 28, 1. (29, 2.)

§ 10. ἢ δὲ. oder es war unausbleiblich (ἀνάγκη) dass sie selbst etc. — ἂν ἔπορεύθησαν. zu 3, 2, 24. — ἐκβῆναι. ἐκβῆσαι wäre unnatürlich und ist nicht nöthig.

§ 11. (ἀλλήλοισι. Spr. 48, 7, 15.) — προσβάλλουσιν. Spr. 52, 2, 7. — ὀρθίοις mit gereiheten, also hundert Mann hinter einander. vgl. 4, 3, 17. 8, 10—15. 5, 4, 22. Anders Rüstow u. Köchly Gesch. des gr. Kriegsw. S. 135, gegen Arrians Takt. p. 21 u. zu 3, 4, 22. — τοῖς λόχοις. Spr. 50, 8, 1. (11, 5.)

§ 12. τέως μὲν eine Zeit lang, eig. bis dahin, bis zu dem

- Καὶ τοῦτόν τε παρεληλύθεσαν οἱ Ἕλληνες καὶ ἕτερον ὁρῶντες ἔμ-
προσθεν λόφον κατεχόμενον ἐπὶ τοῦτον αὐθις ἐδόκει πορεύεσθαι.
13 Ἐννοήσας δ' ὁ Ξενοφῶν μὴ, εἰ ἔρημον καταλείποι τὸν ἡλιωκότα
λόφον, καὶ πάλιν λαβόντες οἱ πολέμιοι ἐπίθοντο τοῖς ὑποζυγίοις
παριουῖσιν, ἐπὶ πολὺ δ' ἦν τὰ ὑποζύγια, ἅτε διὰ στενῆς τῆς ὁδοῦ
πορευόμενα, καταλείπει ἐπὶ τοῦ λόφου λοχαγοὺς Κηφισόδωρον Κη-
φισοφῶντος, Ἀθηναῖον, καὶ Ἀμφικράτην Ἀμφιδήμου, Ἀθηναῖον,
καὶ Ἀρχαγόραν Ἀργεῖον, φυγάδα, αὐτὸς δὲ σὺν τοῖς λοιποῖς ἐπο-
ρεύετο ἐπὶ τὸν δεύτερον λόφον, καὶ τῷ αὐτῷ τρόπῳ καὶ τοῦτον
αἰροῦσιν.
- 14 Ἔτι δ' αὐτοῖς τρίτος μαστὸς λοιπὸς ἦν πολὺ ὀρθιώτατος, ὁ
ὑπὲρ τῆς ἐπὶ τῷ πυρὶ καταληφθείσης φυλακῆς τῆς νυκτὸς ὑπὸ τῶν
15 ἐθελοντῶν. Ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἐγένοντο οἱ Ἕλληνες, λείπουσιν οἱ βάρ-
βαροι ἀμαχητὶ τὸν μαστόν, ὥστε θανμαστὸν γενέσθαι πᾶσι, καὶ
ὑπώπτεινον δείσαντας αὐτοὺς μὴ κυκλωθέντες πολιορκοῖντο ἀπολι-
πεῖν. Οἱ δ' ἄρα, ἀπὸ τοῦ ἄκρου καθορῶντες τὰ ὀπισθεν γιγνό-
16 μενα, πάντες ἐπὶ τοὺς ὀπισθοφύλακας ἐχώρουν. Καὶ Ξενοφῶν μὲν
σὺν τοῖς νεωτάτοις ἀνέβαινεν ἐπὶ τὸ ἄκρον, τοὺς δὲ ἄλλους ἐκέ-
λευσεν ὑπάγειν, ὅπως οἱ τελευταῖοι λόχοι προσμίξειαν, καὶ προελ-
θόντας κατὰ τὴν ὁδὸν ἐν τῷ ὁμαλῷ θέσθαι τὰ ὅπλα εἶπε.
- 17 Καὶ ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ἦλθεν Ἀρχαγόρας ὁ Ἀργεῖος πεφευγὼς
καὶ λέγει ὡς ἀπεκόπησαν ἀπὸ τοῦ πρώτου λόφου καὶ ὅτι τεθνήσκει
Κηφισόδωρος καὶ Ἀμφικράτης καὶ ἄλλοι ὅσοι μὴ ἀλόμενοι κατὰ
18 τῆς πέτρας πρὸς τοὺς ὀπισθοφύλακας ἀφίκοντο. Ταῦτα δὲ δια-
πραξάμενοι οἱ βάρβαροι ἤκον ἐπ' ἀντίπορον λόφον τῷ μαστῷ. καὶ

Puncte den der Gegensatz bestimmt. vgl. 5, 4, 16. 6, 1, 5. — ἐδύναντο
ἐκαστος. zu 1, 7, 15. — προσίεντο liessen sie zu sich heran-
kommen. — φυγῇ. Spr. 48, 12, 11. (15, 16.) — καί-τε. zu 1, 2, 18. —
ὁρῶντες für ὁρῶσιν, eine bei δοκεῖν öfter vorkommende Anakoluthie, da
ἐδόκει so viel ist als ἐψηφίσαντο. De auth. p. 58 (Spr. 45, 2, 2.) vgl.
Her. 8, 87, 1. So. Phil. 547. 551. — αὐθις demnächst. Thuk. 8, 19, 2:
Ἀβεδον ἀπέστησαν καὶ αὐθις Ἑρᾶς.

§ 13. μὴ. zu 3, 5, 3. — καὶ vor πάλιν will Schn. streichen. vgl.
jedoch Men. mon. 45: ἀνὴρ ὁ φεύγων καὶ πάλιν μαχήσεται. — λαβόντες.
καταλαβόντες? Kr. (30.) — τοῖς. Spr. 50, 8 (11), 1. — ἐπὶ πολὺ ἦν
dehnte sich weithin aus. Spr. 43, 4, 1. (3) und 68, 38 (42), 1.
vgl. 4, 6, 11. 7, 5, 12. — ἅτε. Spr. 56, 11 (12), 2.

§ 14. ἐθελοντῶν für ἐθελόντων oder προελθόντων Br. — ὑπὸ τῶν.
zu § 18 u. 6, 4, 19. — Ἀρχαγόρας ohne Vaternamen wohl weil er § 17
nicht fiel.

§ 15. ἐγένοντο. zu 1, 7, 17. — ὑπώπτεινον. Uebergang zur un-
abhängigen Rede, wie 2, 3, 10. 4, 7, 17. vgl. z. Thuk. 2, 47, 2. 8, 5, 2.
— ἄρα wie sich ergab. Spr. 69, 7 (8), 1. vgl. 7, 4, 13.

§ 16. ὑπάγειν. zu 3, 4, 48. — προσμίξειαν. Spr. 52, 2, 9. (10.)
— θέσθαι εἶπε. zu θαρσύνειν 1, 3, 8 und ἐλθεῖν 14.

§ 18. ἀντίπορος gegenüber liegend, wie Arr. An. 1, 27, 6 und
jetzt auch 4, 27, 3, mit dem Ge. Ind. 3, 3. — τῷ, dem § 14 f. erwähnten.
vgl. 5 f. — μαστῷ. Dieselbe Stellung 4, 3, 23. 6, 4, 22. 7, 3, 29. (Spr.
50, 10, 2.) vgl. oben zu § 14.

Ξενοφῶν διελέγετο αὐτοῖς δι' ἑρμηνέως περὶ σπονδῶν καὶ τοὺς νεκροὺς ἀπῆται. Οἱ δὲ ἔφασαν ἀποδώσειν ἔφ' ᾧ μὴ καίειν τὰς κώμας.¹⁹ Συνωμολόγει ταῦτα ὁ Ξενοφῶν. Ἐν ᾧ δὲ τὸ μὲν ἄλλο στρατεύμα παρήει, οἱ δὲ ταῦτα διελέγοντο, πάντες οἱ ἐκ τούτου τοῦ τόπου συνεβρόντησαν. Ἐνταῦθα ἴσταντο οἱ πολέμιοι καὶ ἐπεὶ ἤρξαντο κατα-²⁰βαίνειν ἀπὸ τοῦ μαστοῦ πρὸς τοὺς ἄλλους, ἔνθα τὰ ὅπλα ἔκειντο, ἴεντο δὴ οἱ πολέμιοι πολλῶ πληθεὶ καὶ θορύβῳ καὶ ἐπεὶ ἐγένοντο ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ μαστοῦ ἀφ' οὗ Ξενοφῶν κατέβαινεν, ἐκυλίνδουν πέτρας καὶ ἐνὸς μὲν κατέαξαν τὸ σκέλος, Ξενοφῶντα δὲ ὁ ὑπασπιστῆς ἔχων τὴν ἀσπίδα ἀπέλιπεν. Εὐρύλοχος δὲ Λουσιεύς,²¹ Ἀρκάς, προσέδραμεν αὐτῷ ὀπλίτης, καὶ πρὸ ἀμφοῖν προβεβλημένος ἀπεχώρει, καὶ οἱ ἄλλοι πρὸς τοὺς συντεταγμένους ἀπῆλθον.

Ἐκ δὲ τούτου πᾶν ὁμοῦ ἐγένετο τὸ Ἑλληνικόν, καὶ ἐσκήνησαν²² αὐτοῦ ἐν πολλαῖς καὶ καλαῖς οἰκίαις καὶ ἐπιτηδείοις δαψιλέσι καὶ γὰρ οἶνος πολὺς ἦν, ὃν ἐν λάκκοις κονιατοῖς εἶχον. Ξενοφῶν δὲ²³ καὶ Χειρίσοφος διεπράξαντο ὥστε λαβόντες τοὺς νεκροὺς ἀποδοῦναι τὸν ἡγεμόνα καὶ πάντα ἐποίησαν τοῖς ἀποθανοῦσιν ἐκ τῶν δυνατῶν, ὥσπερ νομίζεται ἀνδράσιν ἀγαθοῖς. Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ἄνευ²⁴ ἡγεμόνος ἐπορεύοντο· μαχόμενοι δ' οἱ πολέμιοι καὶ ὅπη εἴη στενὸν χωρίον προκαταλαμβάνοντες ἐκώλυνον τὰς παρόδους. Ὅποτε μὲν²⁵ οὖν τοὺς πρώτους κωλύοιεν, Ξενοφῶν ὀπισθεν ἐκβαίνων πρὸς τὰ ὄρη ἔλκε τὴν ἀπόφραξιν τῆς παρόδου τοῖς πρώτοις, ἀνωτέρω πειρώμενος γίνεσθαι τῶν κωλυνόντων· ὁπότε δὲ τοῖς ὀπισθεν ἐπίθοντο,²⁶ Χειρίσοφος, ἐκβαίνων καὶ πειρώμενος ἀνωτέρω γίνεσθαι τῶν κωλυνόντων, ἔλκε τὴν ἀπόφραξιν τῆς παρόδου τοῖς ὀπισθεν καὶ αἰεὶ οὕτως ἐβοήθουν ἀλλήλοις καὶ ἰσχυρῶς ἀλλήλων ἐπεμελοῦντο. Ἦν²⁷ δὲ ὁπότε καὶ αὐτοῖς τοῖς ἀναβάσι πολλὰ πράγματα παρεῖχον οἱ βάρβαροι πάλιν καταβαίνουσιν· ἐλαφροὶ γὰρ ἦσαν, ὥστε καὶ ἐγγύθεν φεύγοντες ἀποφεύγειν οὐδὲν γὰρ εἶχον ἄλλο ἢ τόξα καὶ σφεν-

§ 19. ἔφ' ᾧ. Spr. 55, 3, 4. (6.) vgl. 4, 4, 6. 6, 4, 22. — συνωμολόγει. zu 3, 4, 42. — ἐν ᾧ. Spr. 43, 4, 2. (7.) — οἱ ἐκ. zu 1, 2, 3. Ueber die Interpunction Kr. De auth. p. 63.

§ 20. ἤρξαντο, οἱ Ἕλληνες. vgl. zu 1, 4, 5. — ἔνθα § 16. Spr. 66, 3, 1. — ἔκειντο. Spr. 38, 5, 2. (3.) vgl. 52, 10, 5. (11.) 7, 1, 24 u. z. Thuk. 4, 130, 2. Ueber den Plu. zu ἦσαν 1, 2, 23. — δὴ. Spr. 65, 9. — ἀπέλιπεν, zurück bleibend. „vgl. Xe. Kyr. 8, 3, 25.“ (Di.)

§ 21. προβεβλημένος, τὴν ἀσπίδα. (Spr. 60, 7, 3.) vgl. zu 1, 2, 17. — καὶ und auch. zu 1, 2, 2.

§ 22. ἐγένετο. zu 1, 7, 17. — αὐτοῦ ἐν. zu 2, 2, 1. — ἐν ἐπιτηδείοις δ. zu 3, 2, 25. — ὃν für ὥστε Suidas.

§ 23. ὥστε würde üblicher fehlen. Spr. 55, 3, 6. (11.) vgl. 7, 8, 23 u. zu 1, 6, 2. Eben so Hell. 4, 4, 7 und Kyr. 7, 4, 9: διεπράξαντο ὥστε βαρβάρους μὴ δέχεσθαι. — τὸν 4, 1, 24. 2, 1 u. 5. — ἐποίησαν τοῖς. zu 5, 8, 24. — ἐκ τῶν δυνατῶν nach Möglichkeit. (Spr. 68, 17, 10.) — νομίζεται erg. ποιεῖν. Spr. 55, 4, 4. (11. vgl. 3, 11.)

§ 25. τῶν κωλυνόντων. zu 1, 9, 16. — ἐκβαίνων. zu 4, 1, 20 E.

§ 27. ἦν ὁπότε manchmal. Spr. 61, 4, 8. (5, 5.) ἦν δὲ καὶ ὅτε

- 28 δόνας. Ἄριστοι δὲ τοξόται ἦσαν· εἶχον δὲ τόξα ἐγγύς τριπλήχη, τὰ δὲ τοξεύματα πλέον ἢ διπλήχη· εἶλκον δὲ τὰς νευράς, ὅποτε τοξεύοιεν, πρὸς τὸ κάτω τοῦ τύξου τῷ ἀριστερῷ ποδὶ προσβαίνοντες.
- 29 Τὰ δὲ τοξεύματα ἐχώρει διὰ τῶν ἀσπίδων καὶ διὰ τῶν θωράκων. Ἐχρῶντο δὲ αὐτοῖς οἱ Ἕλληνες, ἐπεὶ λάβοιεν, ἀκοντίοις, ἐναγκυλῶντες. Ἐν τούτοις τοῖς χωρίοις οἱ Κρηῖτες χρησιμώτατοι ἐγένοντο. Ἦρχε δὲ αὐτῶν Στρατοκλῆς Κρής.
- 1 γ'. Ταύτην δ' αὖ τὴν ἡμέραν ἠϋλίσθησαν ἐν ταῖς κώμαις ταῖς ὑπὲρ τοῦ πεδίου τοῦ παρὰ τὸν Κεντροίτην ποταμὸν, εὖρος ὡς διπλεθρον, ὅς ὀρίζει τὴν Ἀρμενίαν καὶ τὴν τῶν Καρδούχων χώραν. Καὶ οἱ Ἕλληνες ἐνταῦθα ἀνεπαύσαντο, ἄσμενοι ἰδόντες πεδίον· ἀπεῖχε δὲ τῶν ὀρέων ὁ ποταμὸς ὡς ἑξ ἢ ἑπτὰ στάδια τῶν Καρδούχων. Τότε μὲν οὖν ἠϋλίσθησαν μάλα ἡδέως καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἔχοντες καὶ πολλὰ τῶν παρεληλυθότων πόνων μνημονεύοντες. Ἐπτα γὰρ ἡμέρας, ὅσας περ ἐπορεύθησαν διὰ τῶν Καρδούχων, πάσας μαχόμενοι διετέλεσαν, καὶ ἔπαθον κακὰ ὅσα οὐδὲ τὰ σύμπαντα ὑπὸ βασιλέως καὶ Τισσαφέρους. Ὡς οὖν ἀπηλλαγμένοι τούτων ἡδέως ἐκοιμήθησαν.
- 3 Ἄμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ ὀρῶσιν ἱππέας πέραν τοῦ ποταμοῦ ἔξω-πλισμένους ὡς κωλύσοντας διαβαίνειν, πεζοὺς δ' ἐπὶ ταῖς ὄχθαις παρατεταγμένους ἄνω τῶν ἱππέων ὡς κωλύσοντας εἰς τὴν Ἀρμενίαν ἐκβαίνειν. Ἦσαν δ' οὗτοι Ὀρόντου καὶ Ἀρτούχου, Ἀρμένιοι καὶ Μαρδόνιοι καὶ Χαλδαῖοι μισθοφόροι. Ἐλέγοντο δὲ οἱ Χαλδαῖοι ἐλεύθεροί τε καὶ ἄλκιμοι εἶναι· ὅπλα δ' εἶχον γέρρα μακρὰ καὶ ὁλόγχα. Αἱ δὲ ὄχθαι αὗται ἐφ' ὧν παρατεταγμένοι οὗτοι ἦσαν τρία ἢ τέτταρα πλέθρα ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἀπεῖχον· ὁδὸς δὲ μία ἢ ὀρωμένη ἦν ἄγουσα ἄνω ὥς περ χειροποίητος· ταύτῃ ἐπειρῶντο διαβαίνειν οἱ Ἕλληνες. Ἐπεὶ δὲ πειρωμένοις τό, τε ὕδωρ ὑπὲρ τῶν

Cobet; vgl. jedoch ἔστιν ὅστις 1, 8, 20. — ἐγγύθεν, ἔξ ὀλίγου bei geringer Entfernung. vgl. zu 1, 10, 11. — ἀποφεύγειν. zu 2, 5, 7.

§ 28. τόξα nach dem Folgenden eine Art von Armbrust. — ἐγγύς beinahe, wie 5, 7, 9. 7, 8, 18. Thuk. 6, 2, 5. — τριπλήχη. Spr. 18, 8, 1. — τοξεύοιεν. zu βούλοιτο 1, 5, 7. — προσβαίνοντες für προβαίνοντες Wesseling.

§ 29. λάβοιεν. zu 1, 5, 2. — ἀκοντίοις ist Prädicat, wie ξύλοις 2, 1, 6. — αὐτῶν. Spr. 47, 19. (20.)

C. 3. § 1. ἄσμενοι. Spr. 57, 5, 2. — ἀπεῖχε. zu ἐνόμιζον 1, 4, 9. — ὀρέων. Spr. 47, 12, 2. (13, 1.) — Καρδούχων. Καρδουχίων Schäfer.

§ 2. ἡδέως καὶ ἔχοντες. Spr. 59, 2. (A. 3.) vgl. z. Thuk. 8, 48, 6. — πολλά. Spr. 47, 10, 3. (11, 4.) Her. 6, 136: τῆς μάχης πολλὰ ἐπιμεμνημένοι. Dem. 5, 4: μικρὰ τῶν πρότερόν ποτε ῥηθέντων ὑπ' ἐμοῦ μνημονεύσατε. — μνημονεύοντες. Eu. Andromeda 15: ἀλλ' ἡδὺ τοι σωθέντα μεμνήσθαι πόνων. — μαχόμενοι διετέλεσαν. zu 3, 4, 17. — οὐδὲ τὰ σύμπαντα für οὐδὲ τὰ σ. ἦν erg. ἃ ἔπαθον. Spr. 50, 11, 13 u. 62, 4, 1.) vgl. Arrians An. 6, 24, 1. — τούτων. Spr. 47, 12, 2. (13, 1.)

§ 4. Ὀρόντου. Spr. 47, 4, 2. (6, 4.) — γέρρα. zu 1, 8, 9.

§ 6. πειρωμένοις. zu 3, 5, 7. — οὔτε. Dem entspricht τέ nach

μαστῶν ἐφαίνετο καὶ τραχὺς ἦν ὁ ποταμὸς μεγάλοις λίθοις καὶ ὀλισθηροῖς, καὶ οὐτ' ἐν τῷ ὕδατι τὰ ὅπλα ἦν ἔχειν, εἰ δὲ μή, ἤρπαζεν ὁ ποταμός, ἐπὶ τε τῆς κεφαλῆς τὰ ὅπλα εἴ τις φέροι, γυμνοὶ ἐγίγνοντο πρὸς τὰ τοξεύματα καὶ τὰ ἄλλα βέλη, ἀνεχώρησαν οὖν καὶ αὐτοῦ ἐστρατοπεδεύσαντο παρὰ τὸν ποταμόν.

Ἐνθα δὲ αὐτοὶ τὴν πρόσθεν νύκτα ἦσαν, ἐπὶ τοῦ ὄρους ἐώρων⁷ τοὺς Καρδούχους πολλοὺς συνειλεγμένους ἐν τοῖς ὅπλοις. Ἐνταῦθα δὴ πολλὴ ἀθυμία ἦν τοῖς Ἑλλησιν, ὁρῶσι μὲν τοῦ ποταμοῦ τὴν δυσπορίαν, ὁρῶσι δὲ τοὺς διαβαίνειν κωλύσοντας, ὁρῶσι δὲ τοῖς διαβαίνουσιν ἐπικεισομένους τοὺς Καρδούχους ὀπισθεν. Ταύτην μὲν⁸ οὖν τὴν ἡμέραν καὶ τὴν νύκτα ἔμειναν ἐν πολλῇ ἀπορίᾳ ὄντες. Ξενοφῶν δὲ ὄναρ εἶδεν· ἔδοξεν ἐν πέδαις δεδέσθαι, αὐταὶ δὲ αὐτῷ αὐτόματα περιῤῥυῆναι, ὥστε λυθῆναι καὶ διαβαίνειν ὅποσον ἐβούλετο. Ἐπεὶ δὲ ὄρθρος ἦν, ἔρχεται πρὸς τὸν Χειρίσοφον καὶ λέγει ὅτι ἐλπίδας ἔχει καλῶς ἔσεσθαι καὶ διηγεῖται αὐτῷ τὸ ὄναρ. Ὁ δὲ⁹ ἦδετό τε καὶ ὡς τάχιστα ἕως ὑπέφαιναν, ἐθύοντο πάντες παρόντες οἱ στρατηγοὶ καὶ τὰ ἱερά καλὰ ἦν εὐθύς ἐπὶ τοῦ πρώτου. Καὶ ἀπιόντες ἀπὸ τῶν ἱερῶν οἱ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ παρήγγελλον τῇ στρατιᾷ ἀριστοποιεῖσθαι.

Καὶ ἀριστῶντι τῷ Ξενοφῶντι προσέτρεχον δύο νεανίσκω¹⁰ ἦδεσαν γὰρ πάντες ὅτι ἐξείη αὐτὰ καὶ ἀριστῶντι καὶ δειπνοῦντι προσελθεῖν καὶ εἰ καθεύδοι, ἐπεγείραντα εἰπεῖν, εἴ τίς τι ἔχοι τῶν

ἐπὶ. vgl. zu 2, 2, 8. — εἰ δὲ μή für εἰ δέ, wie 7, 1, 8. (Spr. 65, 5, 12.) Der Sinn: wenn man sie aber im Strome zu halten versuchte. — εἰ. Ueber die Stellung zu 2, 4, 6. — γυμνοὶ unbewehrt, besonders rücksichtlich des Schildes (Arr. An. 1, 2, 5), wie τὰ γυμνά Thuk. 3, 23, 4. 5, 10, 4. 71, 1. vgl. zu ψιλός 1, 8, 6. — ἐγίγνοντο, weil τις collectiv ist. vgl. zu 1, 4, 8. — οὖν mit einer kleinen Anakoluthie im Nachsatze, als ob nicht ἐπεὶ, sondern ein selbständiger Satz vorangegangen. Lyk. g. Leokr. 141: ἐπεὶ οὐ νόμιμον οὐδ' εἰθισμένον ἐστίν, ἀλλ' ἀναγκαῖον ὑμᾶς περὶ ἐκείνων δικάζειν, τιμωρησάμενοι οὖν Λεωκράτη κ. τ. ἔ. — αὐτοῦ παρὰ. zu 2, 2, 1.

§ 7. ἐνθα wo. (Spr. 25, 10, 10.) -- ἦσαν gewesen waren. zu 1, 1, 6. — πολλοὺς zahlreich. zu 1, 10, 2. — ὁρῶσι μὲν. zu 1, 3, 16 A. vgl. 5, 6, 15. — τοῖς δ. Spr. 48, 9. (11, 5) vgl. 5, 2, 5.

§ 8. εἶδεν. ἔδοξεν. zu 3, 1, 11. Ueber das Asyndeton Kr. De auth. p. 52. — ἐν πέδαις δῆσαι, nicht ohne ἐν, ist fest. Lobeck Paralipp. p. 524. — αὐταὶ δέ erg. ἔδοξαν. Spr. 62, 4, 1. — (αὐτόματα. Spr. 22, 5, 5.) — περιῤῥυῆναι. Thuk. 4, 12, 1: ἡ ἀσπίς περιεῤῥύη ἐς τὴν θάλασσαν. — διαβαίνειν ausschreiten. — ὅποσον so weit als, so grosse Schritte als. (We.) zu 3, 3, 9. — καλῶς ἔσεσθαι. Spr. 62, 2, 3. vgl. 4, 3, 24. 7, 3, 43.

§ 9. ὡς τάχιστα. zu 3, 1, 9. — ἐθύοντο. Spr. 52, 10, 2. (5.) — ἐπὶ für ἀπὸ Schneider. Letzteres, aus dem folgenden ἀπὸ entstanden, wäre hier nur in der Bedeutung von — an statthaft, wenn an ein Schlachten mehrerer Opferthiere zu denken wäre. — πρώτου erg. ἱεροῦ. vgl. 6, 3, 2. 8. -- (στρατιᾷ. Spr. 48, 7, 10.)

§ 10. αὐτῷ gehört zu προσελθεῖν. Spr. 48, 9. (11, 7.) — καὶ ἀριστῶντι selbst wenn er frühstückte. vgl. 5, 5, 12. — ἐπεγείραντα. zu λαβόντα 1, 2, 1. Als Subject erg. τινά. (Spr. 61, 4, 5.) — ἔχοι erg. εἰπεῖν. zu 2, 1, 9. — τῶν (von τὰ) πρὸς. Spr. 43, 4, 7. (21.)

- 11 πρὸς τὸν πόλεμον. Καὶ τότε ἔλεγον ὅτι τυγχάνοιεν φρύγανα συλ-
λέγοντες ὡς ἐπὶ πῦρ κᾶπειτα κατίδοιεν ἐν τῷ πέραν ἐν ταῖς πέτραις
ταῖς καθηκούσαις ἐπ' αὐτὸν τὸν ποταμὸν γέροντά τε καὶ γυναῖκα
καὶ παιδίσκας ὥσπερ μαρσίπους ἱματίων κατατιθεμένους ἐν πέτρᾳ
12 ἀνθρώδει. Ἰδοῦσι δὲ σφισι δόξαι ἀσφαλὲς εἶναι διαβῆναι οὐδὲ γὰρ
τοῖς πολεμίοις ἱππεῦσι προσβατὸν εἶναι κατὰ τοῦτο. Ἐκδύντες δ' ἔ-
φασαν ἔχοντες τὰ ἐγχειρίδια γυμνοί, ὡς νευσούμενοι, διαβαίνειν,
πορευόμενοι δὲ πρόσθεν διαβῆναι πρὶν βρεῖξαι τὰ αἰδοῖα καὶ δια-
13 βάντες καὶ λαβόντες τὰ ἱμάτια πάλιν ἤκειν. Εὐθύς οὖν ὁ Ξενοφῶν
αὐτός τε ἔσπενδε καὶ τοῖς νεανίσκοις ἐγχεῖν ἐκέλευσε καὶ εὗχεσθαι
τοῖς φήνασι θεοῖς τὰ τε ὀνείρατα καὶ τὸν πόρον καὶ τὰ λοιπὰ
ἀγαθὰ ἐπιτελέσαι. Σπείσας δ' εὐθύς ἤγε τοὺς νεανίσκους παρὰ τὸν
14 Χειρίσοφον καὶ διηγοῦνται ταῦτά. Ἀκούσας δὲ καὶ ὁ Χειρίσοφος
σπονδὰς ἐποίει. Σπείσαντες δὲ τοῖς μὲν ἄλλοις παρήγγελλον συ-
σκευάζεσθαι, αὐτοὶ δὲ συγκαλέσαντες τοὺς στρατηγούς ἐβουλευόντο
ὅπως ἂν κάλλιστα διαβαῖεν καὶ τοὺς τε ἔμπροσθεν νικῶεν καὶ ὑπὸ
15 τῶν ὀπισθεν μηδὲν πάσχοιεν κακόν. Καὶ ἔδοξεν αὐτοῖς Χειρίσοφον
μὲν ἡγεῖσθαι καὶ διαβαίνειν ἔχοντα τὸ ἥμισυ τοῦ στρατεύματος,
τὸ δ' ἥμισυ ἔτι ὑπομένειν σὺν Ξενοφῶντι, τὰ δὲ ὑποζύγια καὶ τὸν
ὄχλον ἐν μέσῳ τούτων διαβαίνειν.
16 Ἐπεὶ δὲ καλῶς ταῦτα εἶχεν ἐπορεύοντο, ἡγοῦντο δ' οἱ νεα-
νίσκοι, ἐν ἀριστερᾷ ἔχοντες τὸν ποταμόν· ὁδὸς δὲ ἦν ἐπὶ τὴν διά-
17 βασιν ὡς τέτταρες στάδιοι. Πορευομένων δ' αὐτῶν ἀντιπαρήεσαν

§ 11. καὶ τότε et nunc (Caes. b. g. 6, 13 E.), und so auch damals. (Spr. 69, 32, 8.) Aehnlich 7, 1, 33 u. καὶ νῦν 5, 6, 28. — τυγχάνοιεν für unser Plusquamperfect. Spr. 53, 2, 4. (9.) Hell. 6, 5, 34: ἔλεγον ὅς' ἀγαθὰ εἶη ὅτε κοινῇ ἀμρότεροι ἔπραττον. — ὡς ἐπὶ wie sie beabsichtigten zu. (Spr. 69, 63, 4.) vgl. 6, 2, 24. 7, 1, 37. ὡς πρὸς 4, 3, 21. — (ταῖς. De auth. p. 42. —) αὐτόν. zu 3, 4, 41. — ὥσπερ eben wie, anscheinend. — ἱματίων mit Kleidern. Spr. 47, 6. (8.) vgl. 7, 2, 23. 3, 24.

§ 12. οὐδὲ γὰρ denn auch nicht, als Negation von καὶ γάρ. zu 1, 1, 6. 6, 8. (Spr. 69, 32, 21.) vgl. 4, 5, 16. 7, 7, 11. — προσβατόν. zu 3, 4, 20. Falsch betont man hier πρόσβατον; richtig 4, 8, 9 u. Apol. 23. vgl. (Spr. 22, 5, 7 u.) Lobeck Paralipp. p. 483 ff. — κατὰ τοῦτο an dieser Stelle. Spr. 43, 4, 1. (2.) — διαβαίνειν. Spr. 53, 2, 4. (9.) — ὡς νευσούμενοι wie um zu schwimmen. Spr. 69, 55 (63), 3. — πρὶν bevor, statt: ohne dass.

§ 13. ἐγχεῖν, οἶνον. (Spr. 60, 7, 3.) — φαίνειν eine vorbedeu- tende Erscheinung geben, wie Hell. 3, 3, 4. Kyr. 6, 4, 13. Arr. An. 2, 3, 8: τοῖς φήνασι θεοῖς τὰ σημεῖα; oder durch eine Vorbedeutung anzeigen, wie Xen. Hell. 3, 3, 4. 6, 4, 7. Ueber den Da. Spr. 48, 7, 2. (14.) — ὀνείρατα im Plu. in sofern der Traum aus mehreren Erschei- nungen, der Fesselung und Entfesselung, bestand. — καὶ τὰ auch die. — ταῦτά für ταῦτα Schn.

§ 14. σπονδὰς Libationen, wie 5, 9, 5. — ἐποίει veranlasste. zu 2, 2, 17. — ὅπως ἂν. zu 3, 1, 7. — τοὺς ἔμπροσθεν § 3 f. — τῶν ὀπισθεν § 7.

§ 15. ἔδοξεν. zu 1, 2, 1.

§ 16. ἔχοντες gehört wohl zu ἐπορεύοντο. — στάδιοι. zu 1, 7, 14.

§ 17. ἀντιπαρήεσαν sie zogen ihnen gegenüber am Ufer ent-

αἱ τάξεις τῶν ἱππέων. Ἐπειδὴ δὲ ἦσαν κατὰ τὴν διάβασιν καὶ τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ, ἔθεντο τὰ ὅπλα καὶ αὐτὸς πρῶτος Χειρίσοφος στεφανωσάμενος καὶ ἀποδύς ἐλάβανε τὰ ὅπλα καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσι παρήγγελλε καὶ τοὺς λοχαγοὺς ἐκέλευεν ἄγειν τοὺς λόχους ὀρθίους, τοὺς μὲν ἐν ἀριστερᾷ, τοὺς δ' ἐν δεξιᾷ ἑαυτοῖ. Καὶ οἱ 18 μὲν μάντις ἐσφαγιάζοντο εἰς τὸν ποταμόν· οἱ δὲ πολέμιοι ἐτόξενόν τε καὶ ἐσφενδόνων· ἀλλ' οὐπω ἐξικνοῦντο· ἐπεὶ δὲ καλὰ ἦν τὰ σφά- 19 για, ἐπαιάνιζον πάντες οἱ στρατιῶται καὶ ἀνηλάλαζον· συνωλόλυζον δὲ καὶ αἱ γυναῖκες ἅπασαι· πολλαὶ γὰρ ἦσαν ἑταῖραι ἐν τῷ στρατεύματι.

Καὶ Χειρίσοφος μὲν ἐνέβαινε καὶ οἱ σὺν ἐκείνῳ· ὁ δὲ Ξενοφῶν 20 τῶν ὀπισθοφυλάκων λαβὼν τοὺς εὐζωνοτάτους ἔθει ἀνὰ κράτος πάλιν ἐπὶ τὸν πόρον τὸν κατὰ τὴν ἐκβασιν τὴν εἰς τὰ τῶν Ἀρμενίων ὄρη, προσποιούμενος ταύτῃ διαβὰς ἀποκλείσειν τοὺς παρὰ τὸν ποταμόν ἱππεῖς. Οἱ δὲ πολέμιοι, ὁρῶντες μὲν τοὺς ἀμφὶ Χει- 21 ρίσοφον εὐπετῶς τὸ ὕδωρ διαπερῶντας, ὁρῶντες δὲ τοὺς ἀμφὶ Ξενοφῶντα θέοντας εἰς τοῦμπαλιν, δείσαντες μὴ ἀποκλεισθείησαν, φεύγουσιν ἀνὰ κράτος ὡς πρὸς τὴν ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἐκβασιν ἄνω. Ἐπεὶ δὲ κατὰ τὴν ὁδὸν ἐγένοντο, ἔτεινον ἄνω πρὸς τὸ ὄρος. Ἀύκιος 22 δέ, ὁ τὴν τάξιν ἔχων τῶν ἱππέων, καὶ Αἰσχίνης, ὁ τὴν τάξιν ἔχων τῶν πελταστῶν τῶν ἀμφὶ Χειρίσοφον, ἐπεὶ ἑώρων ἀνὰ κράτος φεύγοντας, εἶποντο· οἱ δὲ στρατιῶται ἐβόων μὴ ἀπολείπεσθαι, ἀλλὰ συνεκβαίνειν ἐπὶ τὸ ὄρος. Χειρίσοφος δ' αὖ ἐπεὶ διέβη, τοὺς μὲν 23 ἱππέας οὐκ ἐδίωκεν, εὐθὺς δὲ κατὰ τὰς προσηκούσας ὄχθας ἐπὶ τὸν ποταμόν ἐξέβαινε ἐπὶ τοὺς ἄνω πολεμίους. Οἱ δὲ [ἄνω], ὁρῶντες μὲν τοὺς ἑαυτῶν ἱππέας φεύγοντας, ὁρῶντες δ' ὀπλίτας σφίσιν ἐπιόντας, ἐκλείπουσι τὰ ὑπὲρ τοῦ ποταμοῦ ἄκρα.

Ξενοφῶν δέ, ἐπεὶ τὰ πέραν ἑώρα καλῶς γιγνόμενα, ἀπεχώρει 24

lang. vgl. 4, 8, 17. Correlat ἀντιπαράγειν. Pol. 3, 53, 4. 4, 10, 2. — κατὰ bei, aber in Bezug auf ὄχθας gegenüber. vgl. zu 1, 4, 3. — ἔθεντο. zu 1, 6, 4. — στεφανωσάμενος, nach lakonischer Sitte. St. der Lak. 13, 8. (Ze.) — ἐλάβανε. Vielleicht ἀνελάβανε. (Kr. 30.) — παρήγγελλε erg. ἀποδύντας λαμβάνειν τὰ ὅπλα. Vgl. zu 3, 1, 44. — ἑαυτοῦ. zu 1, 1, 11.

§ 18. εἰς. zu 2, 2, 9 u. z. Her. 5, 5. — ἐξικνοῦντο. zu 3, 3, 15.

§ 19. ὀλοολύζειν wird meist nur von Weibern gebraucht, gew. bei heitern Vorgängen. Elmsley zu Eu. Her. 782. — πολλαί. vgl. 4, 1, 14.

§ 20. ἐκείνῳ. zu 1, 2, 15. — ἀνὰ. zu 1, 8, 1. — τὸν πόρον § 5.

§ 21. ἀποκλεισθείησαν. zu 3, 4, 29. — ὡς πρὸς. zu ὡς ἐπὶ § 11. — ἔτεινον contendebant. Eu. Hik. 720: ἔτεινον ἐς πύλας. (Hr.) Plut. Geschw. 33: εἰς ἄστυ συνέτεινε δρόμῳ.

§ 22. Αὐκίος 3, 3, 20. — Αἰσχίνης 4, 8, 18. — φεύγοντας erg. ἐκείνους. — ἐβόων. zu 1, 8, 12. — μὴ ἀπολείπεσθαι nicht zurückzubleiben, nachzufolgen. vgl. 4, 5, 16. 6, 1, 26; über den Infinitiv zu 1, 8, 12. (De auth. p. 31.)

§ 23. ἐπὶ τὸν ποταμόν, gestellt wie μαστῶ 4, 2, 18. vgl. zu 4, 2, 14. — [ἄνω] streicht Kr. (26.) — σφίσιν. Spr. 51, 2, 2. (3); über den Da. 48, 9. (11, 5.)

τὴν ταχίστην πρὸς τὸ διαβαῖνον στρατεύμα· καὶ γὰρ οἱ Καρδοῦχοι
φανεροὶ ἤδη ἦσαν εἰς τὸ πεδίον καταβαίνοντες ὡς ἐπιθησόμενοι τοῖς
25 τελευταίοις. Καὶ Χειρίσοφος μὲν τὰ ἄνω κατέϊχε, Λύκιος δὲ σὺν
ὀλίγοις ἐπιχειρήσας ἐπιδιώξαι ἔλαβε τῶν σκευοφόρων τὰ ὑπολει-
26 πόμενα καὶ μετὰ τούτων ἐσθῆτά τε καλὴν καὶ ἐκπώματα. Καὶ τὰ
μὲν σκευοφόρα τῶν Ἑλλήνων καὶ ὁ ὄχλος ἀκμὴν διέβαινε, Ξενοφῶν
δὲ στρέψας πρὸς τοὺς Καρδούχους ἀντία τὰ ὄπλα ἔθετο, καὶ πα-
ρήγγειλε τοῖς λοχαγοῖς κατ' ἐνωμοτίας ποιήσασθαι ἕκαστον τὸν ἑαυ-
τοῦ λόχον, παρ' ἀσπίδα[ς] παραγαγόντας [τὴν ἐνωμοτίαν] ἐπὶ φά-
λαγγος· καὶ τοὺς μὲν λοχαγοὺς καὶ τοὺς ἐνωμοτάρχας πρὸς τῶν
Καρδούχων ἵεναι, οὐραγοὺς δὲ καταστήσασθαι πρὸς τοῦ ποταμοῦ.
27 Οἱ δὲ Καρδοῦχοι ὡς ἑώρων τοὺς ὀπισθοφύλακας τοῦ ὄχλου
ψιλουμένους καὶ ὀλίγους ἤδη φαινομένους, θᾶττον δὴ ἐπήρσαν,
ὥδ' αἰσιν ἄδοντες. Ὁ δὲ Χειρίσοφος, ἐπεὶ τὰ παρ' αὐτῷ ἀσφα-
λῶς εἶχε, πέμπει παρὰ Ξενοφῶντα τοὺς πελταστὰς καὶ σφενδονήτας
28 καὶ τοξότας καὶ κελεύει ποιεῖν ὅ, τι ἂν παραγγέλλῃ. Ἰδὼν δὲ αὐ-
τοὺς καταβαίνοντας ὁ Ξενοφῶν πέμψας ἄγγελον κελεύει αὐτοῦ μέναι
ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ μὴ διαβάντας· ὅταν δ' ἄρξωνται αὐτοὶ διαβαίνειν,
ἐναντίους ἐνθεν καὶ ἐνθεν σφῶν ἐμβαίνειν ὡς διαβησομένους, διηγ-
κλωμένους τοὺς ἀκοντιστὰς καὶ ἐπιβεβλημένους τοὺς τοξότας· μὴ

§ 24. τὴν ταχίστην. zu 1, 3, 14. — καταβαίνοντες. zu 1, 6, 8.

§ 25. σκευοφόρα. zu 1, 3, 7. — ἐσθῆτα. zu 3, 1, 19.

§ 26. ἀκμὴν eben, ἄρτι. Spr. 41, 12, 10. (11.) — Ξενοφῶν — ποταμοῦ Xenophon liess gegen die Karducher Front machen; darauf befahl er den Lochagen dass jeder seinen Lochos in Enomotien setzen solle, indem er jede (der drei hintern Enomotien neben die vorderste) links aufmarschiren (in die Zwischenräume zwischen den einzelnen vorher gereibeten (ὀρθοίς) Lothen einrücken) lasse, so dass eine Phalanx (von 25 Mann Tiefe) entstände; und dass die Lochagen und Enomotarchen die den Karduchern entgegengesetzte vorderste Linie ausmachen (die πρωτοστάται sein), die Uragen aber die letzte dem Flusse zugekehrte Linie bilden sollten. — στρέψας. zu 1, 4, 5. vgl. 4, 3, 29. 32. — ἀσπίδας. ἀσπίδα Kr. (50.), da der Singular in diesen und ähnlichen Formeln regelmässig ist. — παραγαγόντας. zu 3, 4, 14. — τὴν ἐνωμοτίαν streicht Kr. (45 u. 54) u. Cobet N. 1. p. 454. — ἐπὶ φάλαγγος. vgl. 4, 6, 6. So ἐπὶ φάλαγγος τεταγμένοι 6, 3, 7, καθίστασθαι Kyr. 6, 3, 21. — οὐραγοὺς. Der Artikel kann aus dem Vorhergehenden ergänzt werden, wie vielleicht 4, 6, 12. (vgl. Her. 1, 98, 3 u. De auth. p. 50, 6) oder es ist wie στρατηγοί 3, 5, 7 zu erklären. — καταστήσασθαι (für) sich zu stellen. Spr. 52, 10. — πρὸς. zu 2, 2, 4.

§ 27. τοῦ ὄχλου hängt von ὀπισθοφύλακας ab. vgl. § 30. — ψιλουμένους. zu 1, 10, 13. — ἀσφαλῶς εἶχε. Spr. 52, 2, 2. (66, 1, 7.) — παραγγέλλῃ, ὁ Ξενοφῶν.

§ 28. ἰδὼν πέμψας. zu συλλέξας 1, 1, 7. vgl. 1, 8, 15. — αὐτοῦ ἐπὶ. zu 2, 2, 1. — (μὴ. Spr. 67, 8, 3.) — αὐτοί er selbst mit seinen Truppen. Spr. 58, 4, 3. vgl. 4, 5, 30. 33. ipsi Caesar b. G. 1, 43. — ἐνθεν καὶ ἐνθεν zu beiden Seiten. (Spr. 25, 10, 10.) vgl. 4, 6, 12. 8, 13. — σφῶν. Spr. 47, 28, 1. (29, 2.) — (τοὺς ἀκοντιστὰς. Spr. 56, 9, 1.) — ἐπιβεβλημένους erg. τὰ τοξεύματα ἐπὶ ταῖς νευραῖς. (Spr. 60, 7, 3.) vgl. 5, 2, 12. — (δέ. Spr. 69, 16, 1.) — ποταμοῦ in den Fluss. (Spr. 47, 10, 4.)

πρόσω δὲ τοῦ ποταμοῦ προβαίνειν. Τοῖς δὲ παρ' ἑαυτῷ παρήγ-29
γειλεν, ἐπειδὴν σφενδόνῃ ἐξικνήται καὶ ἀσπίς ψοφῇ, παιανίσαντας
θεῖν [ἀεὶ] εἰς τοὺς πολεμίους· ἐπειδὴν δὲ ἀναστρέψωσιν οἱ πολέμοι
καὶ ἐκ τοῦ ποταμοῦ ὁ σαλπιγκτῆς σημήνῃ τὸ πολεμικόν, ἀναστρέ-
ψαντας ἐπὶ δόρυ ἡγεῖσθαι μὲν τοὺς οὐραγούς, θεῖν δὲ πάντας καὶ
διαβαίνειν ὅτι τάχιστα ἢ ἕκαστος τὴν τάξιν εἶχεν, ὥς μὴ ἐμποδίζειν
ἀλλήλους· ὅτι οὗτος ἄριστος ἔσοιτο ὃς ἂν πρῶτος ἐν τῷ πέραν
γένηται.

Οἱ δὲ Καρδοῦχοι, ὁρῶντες ὀλίγους ἤδη τοὺς λοιπούς, πολλοὶ30
γὰρ καὶ τῶν μένειν τεταγμένων ὥχοντο ἐπιμελησόμενοι οἱ μὲν ὑπο-
ζυγίων, οἱ δὲ σκευοφόρων, οἱ δὲ ἑταιρῶν, ἐνταῦθα δὲ ἐπέκειντο
θρασέως καὶ ἤρξαντο σφενδονᾶν καὶ τοξεύειν. Οἱ δὲ Ἕλληνες παι-31
ανίσαντες ὥρμησαν δρόμῳ ἐπ' αὐτούς· οἱ δὲ οὐκ ἐδέξαντο· καὶ γὰρ
ἦσαν ὥπλισμένοι ὥς μὲν ἐν τοῖς ὄρεσιν ἱκανῶς πρὸς τὸ ἐπιδραμεῖν
καὶ φεύγειν, πρὸς δὲ τὸ εἰς χεῖρας δέχεσθαι οὐχ ἱκανῶς. Ἐν τούτῳ32
σημαίνει ὁ σαλπιγκτῆς· καὶ οἱ μὲν πολέμοι ἔφευγον πολὺ ἔτι θᾶτ-
τον, οἱ δ' Ἕλληνες τὰ ἐναντία στρέψαντες ἔφευγον διὰ τοῦ ποτα-
μοῦ ὅτι τάχιστα. Τῶν δὲ πολεμίων οἱ μὲν τινες αἰσθόμενοι πάλιν33
ἔδραμον ἐπὶ τὸν ποταμὸν καὶ τοξεύοντες ὀλίγους ἔτρωσαν, οἱ δὲ
πολλοὶ καὶ πέραν ὄντων τῶν Ἑλλήνων ἔτι φανεροὶ ἦσαν φεύγοντες.
Οἱ δὲ ὑπαντήσαντες ἀνδριζόμενοι καὶ προσωτέρω τοῦ καιροῦ προῖ-34
όντες ὕστερον τῶν μετὰ Ξενοφῶντος διέβησαν πάλιν· καὶ ἐτρώθησάν
τινες καὶ τούτων.

δ'. Ἐπεὶ δὲ διέβησαν, συνταξάμενοι ἀμφὶ μέσον ἡμέρας ἐπο-1
ρεύθησαν διὰ τῆς Ἀρμενίας πεδίων ἅπαν καὶ λείους γηλόφους οὐ
μεῖον ἢ πέντε παρασάγγας· οὐ γὰρ ἦσαν ἐγγὺς τοῦ ποταμοῦ κῶμαι

§ 29. ἐπειδὴν. Spr. 54, 14, 1. (17, 4.) — ψοφῇ, von den Geschossen getroffen. (Halbkart.) — παιανίσαντας. Spr. 48, 7, 9. — εἰς. zu 3, 2, 16. — πολεμικόν Angriffssignal, wie Pol. 3, 96, 2. 5, 84, 1. 10, 14, 4, Diod. 17, 11. 25. 27, Dion. Arch. 8, 84. 9, 11, Plut. Arist. 21, Luc. Bakch. 4. — ἀναστρέψαντας ἐπὶ δόρυ rechts kehrt. — ἐμποδίζοιεν (Kr. 26) ist wenigstens nicht nothwendig. gr. Spr. 65, 3, 4. — ὅτι als ob vorherginge καὶ ἔλεγε δέ, was die Lebhaftigkeit der Darstellung nicht vermissen lässt.

§ 30. τοὺς λοιπούς, τῶν ὀπισθοφυλάκων § 27, ohne ὄντας nach Spr. 56, 7, 3. (4.) vgl. zu 3, 1, 36. — ἑταιρῶν für ἑταίρων oder ἐτέρων Ze. — ἐνταῦθα δὲ nach einem Particip, wie Thuk. 1, 91, 3. 2, 58, 2. (10, 3.)

§ 31. ὥς ἐν τοῖς ὄ. ἰ. für eine gebirgige Gegend hinlänglich. (Spr. 68, 63, 6.) — πρὸς τό. Spr. 68, 35, 6. (39, 7.) — εἰς χεῖρας zum Handgemenge, feste Redensart. vgl. 4, 7, 15.

§ 32. τὰ ἐναντία. Spr. 46, 3, 2. (5, 4.) So τοῦμπαλιν ὑποστρέφειν 6, 4, 38. Hell. 3, 4, 12: τὰναντία ἀποστρέψας ἐπορεύετο. Ar. The. 1224: τοῦμπαλιν τρέχεις σύ γε. vgl. z. Arr. An. 1, 2, 4.

§ 34. ὑπαντήσαντες. zu 1, 8, 15. Gemeint sind die § 27 f. erwähnten. (Ze.) — τοῦ καιροῦ als angemessen war. (Spr. 47, 27, 2.) Hell. 7, 5, 13: ἐδίωξαν οἱ ἐνδοθεν πορρωτέρω τοῦ καιροῦ.

C. 4. § 1. (μέσον. Spr. 50, 2, 12.) — πεδίων durch eine Ebene. zu 2, 5, 18. Plut. Luc. 34: πᾶσαν γῆν πλανασθαι. — ἅπαν völlig, lauter. (Spr. 50, 11, 10.) Thuk. 4, 43, 2: ἦν τὸ χωρίον πρόσαντες πᾶν.

2 διὰ τοὺς πολέμους τοὺς πρὸς τοὺς Καρδούχους. Εἰς δὲ ἦν ἀφί-
κοντο κώμην, μεγάλη τε ἦν καὶ βασιλείον [τε] εἶχε τῷ σατράπῃ καὶ
ἐπὶ ταῖς πλείσταις οἰκίαις τύρσεις ἐπῆσαν ἐπιτήδεια δ' ἦν δαισιλῆ.
3 Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμοὺς δύο, παρασάγγας δέκα, μέχρ
ὑπερῆλθον τὰς πηγὰς τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ. Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύ-
θησαν σταθμοὺς τρεῖς, παρασάγγας πεντεκαίδεκα, ἐπὶ τὸν Τηλε-
βόαν ποταμόν. Οὗτος δ' ἦν μέγας μὲν οὐ, καλὸς δέ· κῶμαι δὲ
4 πολλαὶ περὶ τὸν ποταμόν ἦσαν. Ὁ δὲ τόπος οὗτος Ἀρμενία ἐκα-
λεῖτο ἢ πρὸς ἐσπέραν. Ὑπαρχος δ' ἦν αὐτῆς Τηρίβαζος ὁ καὶ βα-
σιλεῖ φίλος γενόμενος καὶ ὁπότε παρεῖη, οὐδεὶς ἄλλος βασιλέα ἐπὶ
5 τὸν ἵππον ἀνέβαλλεν. Οὗτος προσήλασεν ἱππέας ἔχων, καὶ προ-
πέμψας ἑρμηνέα εἶπεν ὅτι βούλοιο διαλεχθῆναι τοῖς ἄρχουσι. Τοῖς
δὲ στρατηγοῖς ἔδοξεν ἀκοῦσαι καὶ προσελθόντες εἰς ἐπήκοον ἡρώτων
6 τί θέλοι. Ὁ δὲ εἶπεν ὅτι σπείσασθαι βούλοιο ἐφ' ᾧ μήτε αὐτὸς
τοὺς Ἕλληνας ἀδικεῖν μήτ' ἐκείνους καίειν τὰς οἰκίας, λαμβάνειν δὲ
τὰ ἐπιτήδεια ὅσων δέοιντο. Ἐδοξε ταῦτα τοῖς στρατηγοῖς καὶ
ἐσπείσαντο ἐπὶ τούτοις.
7 Ἐντεῦθεν ἐπορεύθησαν σταθμοὺς τρεῖς διὰ πεδίου, παρασάγγας
πεντεκαίδεκα καὶ Τηρίβαζος παρηκολούθει ἔχων τὴν ἑαυτοῦ δύ-
ναμιν, ἀπέχων ὥς δέκα σταδίους καὶ ἀφίκοντο εἰς βασιλεία καὶ
8 κώμας πέριξ πολλὰς, πολλῶν τῶν ἐπιτηδείων μεστὰς. Στρατοπε-
δευομένων δ' αὐτῶν γίνεται τῆς νυκτὸς χιὼν πολλὴ καὶ ἔωθεν
ἔδοξε διασκηνῆσαι τὰς τάξεις καὶ τοὺς στρατηγούς κατὰ τὰς κώμας·
οὐ γὰρ ἑώρων πολέμιον οὐδένα καὶ ἀσφαλὲς ἔδόκει εἶναι διὰ τὸ
9 πλῆθος τῆς χιόνης. Ἐνταῦθα εἶχον πάντα [τὰ ἐπιτήδεια] ὅσα ἐστὶν
ἀγαθὰ, ἱερεῖα, σῖτον, οἶνους παλαιούς εὐώδεις, ἀσταφίδας, ὄσπρια
παντοδαπά.

Τῶν δὲ ἀποσκεδαννυμένων τινὲς ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου ἔλεγον

Platon Kriti. 118, a: τὸ περὶ τὴν πόλιν (ἐλέγετο) πᾶν πεδίου. vgl. oben zu 1, 5, 1. — ποταμοῦ. Spr. 47, 28 (29), 1.

§ 2. ἦν. Spr. 51, 11, 2. (51, 12.) — τῷ σατράπῃ. Spr. 48, 4, 1. — (τύρσεις. Koch. S. 81?) — ἐπιτήδεια ohne Artikel noch § 17 u. 7, 3, 8.

§ 3. πηγὰς. Spr. 46, 4, 4. (6, 8.) Nach Koch S. 81 f. jetzt Char- sen- oder Bitliss-Ssu. — οὐ. (Spr. 67, 10, 2.) vgl. 4, 8, 2. 6, 2, 20.

§ 4. ἐκαλεῖτο. zu 1, 4, 9. — ἀνέβαλλεν half auf (steigen), syno- nym mit ἀνεβίβαζεν Xen. π. ἱππ. 6, 12; „das Nomen ἀναβολεύς App. Pun. 106.“ (Schn.) vgl. z. Arr. 1, 15, 6 lat. A.

§ 5. εἶπεν. zu ἔλεγε 2, 3, 17. — ἄρχουσι. Spr. 48, 8. (9.) — ἀκοῦσαι. zu 1, 2, 1. — ἐπήκοον. zu 2, 5, 35.

§ 6. ἐφ' ᾧ. zu 4, 2, 19. — αὐτός ist unser betontes er. zu 4, 1, 24. — ἔδοξε. zu 3, 2, 39. —

§ 7. τῶν. Spr. 50, 8 (11), 1.

§ 8. γίγνεται fällt. (Spr. 61, 4, 4.) vgl. Koch S. 86. — ἔωθεν mit Tagesanbruch. vgl. 6, 1, 23.

§ 9. τὰ ἐπιτήδεια streicht Sturz. — ἀγαθὰ. zu 3, 5, 1. Ueber das Asyndeton zu 2, 4, 28. vgl. 4, 5, 31. — εὐώδεις? Koch S. 88. — ἀποσκεδαννυμένων. Spr. 53, 2, 4. (9.) vgl. 4, 4, 15.

ὅτι κατίδοιεν στράτευμα καὶ νύκτωρ πολλὰ πυρὰ φαίνοιτο. Ἐδόκει¹⁰
 δὴ τοῖς στρατηγοῖς οὐκ ἀσφαλὲς εἶναι διασκηνοῦν, ἀλλὰ συναγαγεῖν
 τὸ στράτευμα πάλιν. Ἐντεῦθεν συνῆλθον· καὶ γὰρ ἔδόκει διαιθριά-
 ζειν. Νυκτερευόντων δ' αὐτῶν ἐνταῦθα ἐπιπίπτει χιὼν ἄπλετος,¹¹
 ὥστε ἀπέκρυψε καὶ τὰ ὄπλα καὶ τοὺς ἀνθρώπους κατακειμένους· καὶ
 τὰ ὑποζύγια συνεπέδθησεν ἡ χιὼν· καὶ πολὺς ὄκνος ἦν ἀνίστασθαι·
 κατακειμένων γὰρ ἀλεινὸν ἦν ἡ χιὼν ἐπιπεπτωκυῖα, ὅτῳ μὴ παραρ-
 ρυεῖη. Ἐπεὶ δὲ Ξενοφῶν ἐτόλμησε γυμνὸς ἀναστὰς σχίζειν ξύλα,¹²
 τάχα ἀναστὰς τις καὶ ἄλλος ἐκείνου ἀφελόμενος ἔσχιζεν. Ἐκ δὲ
 τοῦτου καὶ οἱ ἄλλοι ἀναστάντες πῦρ ἔκαιον καὶ ἐχρίοντο· πολὺ γὰρ¹³
 ἐνταῦθα εὗρισκον τὸ χρεῖσμα, ᾧ ἐχρῶντο ἀντ' ἐλαίου, σύειον καὶ
 σησάμινον καὶ ἀμυγδάλινον ἐκ τῶν πικρῶν καὶ τερεβίνθινον. Ἐκ
 δὲ τῶν αὐτῶν τούτων καὶ μύρον εὗρίσκετο.

Μετὰ ταῦτα ἔδόκει πάλιν διασκηνητέον εἶναι [εἰς τὰς κώμας]¹⁴
 εἰς στέγας. Ἐνθα δὴ οἱ στρατιῶται σὺν πολλῇ κραυγῇ καὶ ἡδονῇ
 ἔθειον ἐπὶ τὰς στέγας καὶ τὰ ἐπιτήδεια· ὅσοι δέ, ὅτε τὸ πρότερον
 ἀπήεσαν, τὰς οἰκίας ἐνέπρησαν, ὑπὸ τῆς αἰθρίας δίκην ἐδίδοσαν,
 κακῶς σκηνοῦντες. Ἐντεῦθεν ἐπεμψαν τῆς νυκτὸς Δημοκράτην Τε-¹⁵
 μενίτην, ἄνδρας δόντες, ἐπὶ τὰ ὄρη, ἐνθα ἔφασαν οἱ ἀποσκεδαν-
 νύμενοι καθορᾶν τὰ πυρὰ· οὗτος γὰρ ἔδόκει καὶ πρότερον πολλὰ
 ἡδὴ ἀληθεύσαι τοιαῦτα, τὰ ὄντα τε ὡς ὄντα καὶ τὰ μὴ ὄντα ὡς
 οὐκ ὄντα. Πορευθεὶς δὲ τὰ μὲν πυρὰ οὐκ ἔφη ἰδεῖν, ἄνδρα δὲ¹⁶
 συλλαβὼν ἦκεν ἄγων ἔχοντα τόξον Περσικὸν καὶ φαρέτραν καὶ

§ 10. πάλιν. Das Punctum hat Schn. hier statt vor πάλιν gesetzt.
 — διαιθριάζειν disserenare, dass es sich aufheitere; δια —
 mit Bezug auf das sich zertheilende Gewölk. Spr. 68, 42 (46), 11.
 „Als Subject denke man ὁ Ζεὺς, wie Ar. Vö. 1501: τί γὰρ ὁ Ζεὺς ποιεῖ;
 ἀπαιθριάζει τὰς νεφέλας ἢ ξυννέφει;“ (Dobree p. 134.) Spr. 61, 3, 2. (4, 4.)

§ 11. ἄπλετος sehr viel, poetisch, hat auch Xen. sonst nicht,
 Aristoteles zuweilen. — ἀνίστασθαι. Spr. 50, 5, 5. (6, 6.) vgl. zu 1, 3,
 17. — κατακειμένων. zu προΐοντων 1, 2, 17. vgl. 4, 5, 9. — ἀλεινόν.
 zu 3, 2, 22. — ἡ χιὼν. Vielleicht ἡ χιὼν ἡ. (Kr. 26.) — παραρρυεῖη
 nebenhin herabfiel. Ueber den Opt. Spr. 65, 6, 5.

§ 12. γυμνός. zu 1, 10, 3. — ἐκείνου. Spr. 47, 12, 5. (13, 11.)
 — ἀφελόμενος erg. τὴν ἀξίνην. (Spr. 60, 7, 3.)

§ 13. τό, weil es schon durch ἐχρίοντο angedeutet ist. (De auth. p. 43.)
 — χρεῖσμα Alles was man einreibt, Salböl, um den Gliedern Ge-
 lenkigkeit zu geben; μύρον wohlriechendes Oel, Duftöl. — μικρῶν
 erg. ἀμυγδαλῶν. (Spr. 43, 3, 12.) vgl. Pflugk zu Eu. Herk. 157. — ἐκ
 τῶν αὐτῶν aus denselben Stoffen.

§ 14. εἰς τὰς κώμας streicht Kr. (26.) — τὸ πρότερον. Spr. 46,
 1, 2. (3, 2.) — ὑπὸ τῆς α. δ. ε. wurden durch den freien Himmel
 (das Lagern unter demselben) bestraft. Spr. 52, 3, 2. (3) u. zu 2, 6, 21.

§ 15. Τεμενίτην. Τημενίτην Schn., Τημενίτην Kr. (26.) — οἱ ἀπο-
 σκεδαννύμενοι § 9. — (πολλὰ. Spr. 46, 6, 5.) — τοιαῦτα. Eu. Hipp.
 καλ. 15: χρόνος διέρπων πάντ' ἀληθεύειν φιλεῖ. vgl. 5, 6, 18. 7, 7, 25. —
 τὰ ὄντα das Wirkliche. (Spr. 43, 4, 23.) Thuk. 6, 60, 2: τὰ ὄντα
 μηνῦσαι. — μὴ, οὐκ. Spr. 67, 8.

§ 16. πορευθεὶς nach vollendetem Zuge, meint Mehlhorn,
 wie doch sonst diese Form schwerlich vorkommt; also wohl: er erzählte

17σάγαριν οἷανπερ καὶ αἱ Ἀμαζόνες ἔχουσιν. Ἐρωτώμενος δὲ [τὸ]
ποδαπὸς εἶη, Πέρσης μὲν ἔφη εἶναι, πορεύεσθαι δ' ἀπὸ τοῦ Τηρι-
βάζου στρατεύματος, ὅπως ἐπιτήδεια λάβοι. Οἱ δ' ἡρώτων αὐτὸν
18τὸ στρατεύμα ὅποσον τε εἶη καὶ ἐπὶ τίνι συνειλεγμένον. Ὁ δὲ εἶπεν
ὅτι Τηρίβαζος εἶη, ἔχων τήν τε ἑαυτοῦ δύναμιν καὶ μισθοφόρους
Χάλυβας καὶ Ταόχους· παρεσκευάσθαι δὲ αὐτὸν ἔφη ὡς ἐπὶ τῇ
ὑπερβολῇ τοῦ ὄρους ἐν τοῖς στενοῖς, ἥπερ μοναχῇ εἶη πορεία, ἐν-
ταῦθα ἐπιθησόμενον τοῖς Ἑλλησιν.

19 Ἀκούσασι τοῖς στρατηγοῖς ταῦτα ἔδοξε τὸ στρατεύμα συναγα-
γεῖν καὶ εὐθύς, φύλακας καταλιπόντες καὶ στρατηγὸν ἐπὶ τοῖς μέ-
νουσι Σοφαίνετον Στυμφάλιον, ἐπορεύοντο, ἔχοντες ἡγεμόνα τὸν
20άλόντα ἄνθρωπον. Ἐπειδὴ δὲ ὑπερέβαλον τὰ ὄρη, οἱ πελτασταὶ
προϊόντες καὶ κατιδόντες τὸ στρατόπεδον οὐκ ἔμειναν τοὺς ὀπλίτας,
21ἀλλ' ἀνακραγόντες ἔθρον ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. Οἱ δὲ βάρβαροι ἀκού-
σαντες τὸν θόρυβον οὐχ ὑπέμειναν, ἀλλ' ἔφευγον· ὁμῶς δὲ [καὶ]
ἀπέθανόν τινες τῶν βαρβάρων καὶ ἵπποι ἤλωσαν εἰς εἴκοσι καὶ ἡ
σκηνὴ ἢ Τηριβάζου ἐάλω καὶ ἐν αὐτῇ κλῖναι ἀργυρόποδες καὶ ἐκ-
22πώματα καὶ οἱ ἀρτοκόποι καὶ [οἱ] οἰνοχόοι φάσκοντες εἶναι. Ἐπεὶ
δὲ ἐπύθοντο ταῦτα οἱ τῶν ὀπλιτῶν στρατηγοί, δοκεῖ αὐτοῖς ἀπιέναι
τὴν ταχίστην ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, μή τις ἐπίθεσις γένοιτο τοῖς κα-
ταλειμμένοις. Καὶ εὐθύς ἀνακαλεσάμενοι τῇ σάλπιγγι ἀπήεσαν
καὶ ἀφίκοντο αὐθημερὸν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον.

1 ε. Τῇ δ' ὑστεραία ἐδόκει πορευτέον εἶναι ὅπῃ δύναιντο τά-
χιστα, πρὶν συλλεγῆναι τὸ στρατεύμα πάλιν καὶ καταλαβεῖν τὰ
στενά. Συσκευασάμενοι δ' εὐθύς ἐπορεύοντο διὰ χιόνος πολλῆς
ἡγεμόνας ἔχοντες πολλούς· καὶ αὐθημερὸν ὑπερβαλόντες τὸ ἄκρον
2ἐφ' ᾧ ἔμελλεν ἐπιτίθεσθαι Τηρίβαζος κατεστρατοπεδεύσαντο. Ἐν-
τεῦθεν ἐπορεύθησαν σταθμοὺς ἐρήμους τρεῖς, παρασάγγας πεντε-
καίδεκα, ἐπὶ τὸν Εὐφράτην ποταμόν· καὶ διέβαινον αὐτὸν βρεχό-
μενοι πρὸς τὸν ὀμφαλόν. Ἐλέγοντο δὲ αὐτοῦ αἱ πηγαὶ οὐ πρόσω

(später zurückgekehrt, vgl. 5, 2, 31. 10, 7) dass er nach seinem Ab-
gange etc. (Kr. 54.) — ἔχουσιν, auf Gemälden.

§ 17. τὸ die bekannte, gew. Frage an einen Unbekannten, wie
τὰς πύστεις Thuk. 1, 5, 2. Spr. 50, 2, 1. (2), über den Ac. 46, 9. (15.) u.
52, 4, 3. (6.) Cobet N. l. p. 455 will δ' ὁποδαπός. — τὸ στρατεύμα ist
Ac. zu 3, 5, 14. — ἐπὶ τίνι. zu ἐπὶ τούτῳ 1, 3, 1.

§ 18. ἐνταῦθα steht, das ἐπὶ τῇ ὑπερβολῇ erneuernd, wie οὗτος 2,
2, 20.

§ 19. ἐπὶ. Thuk. 6, 29, 2: πέμπειν αὐτὸν (als Anführer) ἐπὶ τοσούτῳ
στρατεύματι. vgl. zu 1, 4, 2. 4, 1, 13.

§ 20. ὑπερβάλλειν ὄρος über einen Berg gehen, wie 4, 5,
1. 6, 8. vgl. zu 4, 1, 7. — τὰ § 15. — τὸ στρατόπεδον, τῶν πολεμίων.
zu 4, 5, 1.

§ 21. οἱ vor ἀρτοκόποι gehört zu φάσκοντες. Spr. 50, 9. (12.) — εἶναι.
Hier vermuthet Cobet N. l. p. 456 eine Lücke. Doch kann ταῦτα sich
auf die Nähe der Feinde beziehen.

§ 22. (ἐπίθεσις τοῖς κ. Spr. 48, 12, 4.) — τοῖς κατ. § 19.

C. 5. § 1. τὸ στρατεύμα, τῶν πολεμίων. — τὰ στενά 4, 4, 18.

§ 2. οὐ πρόσω, 18 Stunden direct nach Koch p. 91. vgl. 89.

εἶναι. Ἐντεῦθεν ἐπορεύοντο διὰ χιόνος πολλῆς καὶ πεδίου στα-³
θμούς τρεῖς, παρασάγγας [πεντεκαί]δεκα. Ὁ δὲ τρίτος ἐγένετο χαλε-
πὸς καὶ ἄνεμος βορρᾶς ἐναντίος ἔπνει παντάπασιν ἀποκαίων πάντα
καὶ πηγνὺς τοὺς ἀνθρώπους. Ἐνθα δὴ τῶν μάντεών τις εἶπε σφα-⁴
γιασασθαι τῷ ἀνέμῳ καὶ σφαγιάζεται καὶ πᾶσι δὴ περιφανῶς
ἔδοξε λῆξαι τὸ χαλεπὸν τοῦ πνεύματος. Ἦν δὲ τῆς χιόνος τὸ βά-
θος ὀργυιὰ ὥστε καὶ τῶν ὑποζυγίων καὶ τῶν ἀνδραπόδων πολλὰ
ἀπώλετο καὶ τῶν στρατιωτῶν ὡς τριάκοντα. Διεγένοντο δὲ τὴν⁵
νύκτα πῦρ καίοντες· ξύλα δ' ἦν ἐν τῷ σταθμῷ πολλά· οἱ δὲ οὐδὲ
προσιόντες ξύλα οὐκ εἶχον. Οἱ οὖν πάλοι ἦκοντες καὶ τὸ πῦρ καί-
οντες οὐ προσίεσαν πρὸς τὸ πῦρ τοὺς ὀψίζοντας, εἰ μὴ μεταδοῖεν
αὐτοῖς πυρούς ἢ ἄλλο εἴ τι ἔχοιεν βρωτόν. Ἐνθα δὴ μετεδίδοσαν
ἀλλήλοις ὧν εἶχον ἕκαστοι. Ἐνθα δὲ τὸ πῦρ ἐκαίετο, διατηκομένης⁶
τῆς χιόνος βόθροι ἐγίγνοντο μεγάλοι ἔστε ἐπὶ τὸ δάπεδον· οὐδὲ δὴ
παρῆν μετρεῖν τὸ βάθος τῆς χιόνος.

Ἐντεῦθεν δὲ τὴν ἐπιούσαν ἡμέραν ὅλην ἐπορεύοντο διὰ χιόνος,⁷
καὶ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἐβουλιμίασαν. Ξενοφῶν δ' ὀπισθοφυλα-
κῶν καὶ καταλαμβάνων τοὺς πίπτοντας τῶν ἀνθρώπων ἡγνόει ὅ, τι
τὸ πάθος εἴη. Ἐπειδὴ δὲ εἶπέ τις αὐτῷ τῶν ἐμπείρων ὅτι σαφῶς⁸
βουλιμῶσι κἂν τι φάγωσιν, ἀναστήσονται, παριὼν ἐπὶ τὰ ὑποζύγια,
εἴ ποῦ τι ὀρώη βρωτόν, διεδίδου καὶ διέπεμπε διδόντας τοὺς δυνα-
μένους παρατρέχειν τοῖς βουλιμῶσιν. Ἐπειδὴ δέ τι ἐμφάγοιεν,
ἀνίσταντο καὶ ἐπορεύοντο. Πορευομένων δὲ Χειρίσοφος μὲν ἀμφὶ⁹
κνέφας πρὸς κώμην ἀφικνεῖται καὶ ὑδροφορούσας ἐκ τῆς κώμης γυ-
ναῖκας καὶ κόρας πρὸς τῇ κρήνῃ καταλαμβάνει ἔμπροσθεν τοῦ ἐρύ-
ματος. Αὗται ἡρώτων αὐτοὺς τίνες εἶεν. Ὁ δ' ἐρμηνεὺς εἶπε περ-¹⁰

§ 3. *πεντεκαίδεκα* ist wohl aus § 2 entstanden, hier jeden Falls für einen Marsch διὰ χιόνος πολλῆς nicht denkbar, also *πεντεκαί* wohl zu streichen. (Kr. 30 u. 45.) In einer Hs. fehlt καὶ δέκα. — *ἐναντίος*. Spr. 57, 5, 1. — *ἀποκαίω*, wie uro, von starr machender Kälte. vgl. 7, 4, 3 u. öfter.

§ 4. *σφαγιάσασθαι*. zu *θαρσύνειν* 1, 3, 8. — *πᾶσι δὴ*. Spr. 69, 14, 2. (17, 2.) — (*τὸ χαλεπὸν*. Spr. 43, 4, 27.) — *ὀργυιὰ*. Spr. 60, 2, 3.

§ 5. *διεγένοντο καίοντες*. zu 1. 5, 6. — *πυρούς*. τῶν πυρῶν wäre üblicher. Spr. 47, 14. (15.) Es wird aber gedacht *μεταδιδόντες ἐδίδοσαν*, wie (7, 8, 11.) Her. 8, 5, 1. 9, 34, 2. Plat. Alk. 1 p. 134: δύναιτο ἂν τις μεταδιδόναι ὃ μὴ ἔχει; Plut. Alex. 57: τὰ ἀναγκαῖα τοῖς δεομένοις μεταδιδόντες. — *ἄλλο εἴ τι* für εἴ τι ἄλλο. (Spr. 51, 10, 10.) Kyr. 6, 2, 13: προεῖπε τοῖς ὑπηρέταις καὶ ἄλλος εἴ τις βούλοιτο προσίστασθαι. (Kr. 26.)

§ 6. *ἐνθα δέ* wo aber. (Spr. 25, 10, 10.) — *ἔστε ἐπὶ*. vgl. 4, 8, 8, ἄχρι εἰς 5, 5, 4, μέχρι ἐπὶ 5, 1, 1, μέχρι εἰς 6, 2, 26. Sonst findet sich Aehnliches bei Attikern nicht leicht, öfter bei Aristoteles und Spätern.

§ 7. *ἐβουλιμίασαν* bekamen den Heisshunger. Spr. 53, 5, 1.

§ 8. *παριὼν* längs dem Zuge gehend. vgl. § 20 u. 6, 3, 25. — *ὀρώη*. Spr. 54, 12, 2. (5.) — *διεδίδου*, τοῖς δυναμένοις παρατρέχειν. Spr. 60, 6 (7), 1. — *διδόντας* für δώσοντας, als Gebende. Thuk. 6, 88, 11: διανοοῦντο πρέσβεις πέμπειν κωλύοντας. — *ἐμφάγοιεν*. zu 1, 5, 2.

§ 9. *κνέφας*, eig. poetisch, hat Xen. öfter. — (*ἐκ τῆς κ. γ.* Spr. 50, 8, 15, sonst 19.) — *τῇ κρήνῃ* dem Brunnen des Dorfes. Spr. 50, 2, 1. — *τοῦ ἐρύματος* der Dorfmauer.

- οἱσὶ δὲ παρὰ βασιλέως πορεύονται πρὸς τὸν σατράπην. Αἱ δὲ ἀπεκρίναντο ὅτι οὐκ ἔνταῦθα εἶη, ἀλλ' ἀπέχει ὅσον παρασάγγην. Οἱ δ', ἐπεὶ ὄψε ἦν, πρὸς τὸν κωμάρχην συνεισέρχονται εἰς τὸ
 11 ἔρυσμα σὺν ταῖς ὑδροφόροις. Χειρίσοφος μὲν οὖν καὶ ὅσοι ἐδυνή-
 θησαν τοῦ στρατεύματος ἔνταῦθα ἐστρατοπεδεύσαντο, τῶν δ' ἄλλων
 στρατιωτῶν οἱ μὴ δυνάμενοι [διατελέσαι] ἐν τῇ ὁδῷ ἐνυκτέρευσαν
 ἄσιτοι καὶ ἄνευ πυρός· καὶ ἔνταῦθά τινες ἀπώλοντο τῶν στρατιωτῶν.
 12 Ἐφείποντο δὲ τῶν πολεμίων συνειλεγμένοι τινὲς καὶ τὰ μὴ
 δυνάμενα τῶν ὑποζυγίων ἤρπαζον καὶ ἀλλήλοις ἐμάχοντο περὶ αὐ-
 τῶν. Ἐλείποντο δὲ καὶ τῶν στρατιωτῶν οἳ τε διεφθαρμένοι ὑπὸ
 τῆς χιόνος τοὺς ὀφθαλμοὺς οἳ τε ὑπὸ τοῦ ψύχους τοὺς δακτύλους
 13 τῶν ποδῶν ἀποσεσηπότες. Ἦν δὲ τοῖς μὲν ὀφθαλμοῖς ἐπικούρημα
 τῆς χιόνος εἴ τις μέλαν τι ἔχων πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν πορεύοιτο,
 τῶν δὲ ποδῶν εἴ τις κινοῖτο καὶ μηδέποτε ἡσυχίαν ἔχοι καὶ εἰς τὴν
 14 νύκτα ὑπολύοιτο· ὅσοι δὲ ὑποδεδεμένοι ἐκοιμῶντο, εἰσεδύοντο εἰς
 τοὺς πόδας οἱ ἱμᾶντες καὶ τὰ ὑποδήματα περιεπήγνυντο· καὶ γὰρ
 ἦσαν, ἐπειδὴ ἀπέλιπε τὰ ἀρχαῖα ὑποδήματα, καρβάτιναι [αὐτοῖς]
 15 πεποιημέναι ἐκ τῶν νεοδάρτων βοῶν. Διὰ τὰς τοιαύτας οὖν ἀνάγκας
 ὑπελείποντό τινες τῶν στρατιωτῶν· καὶ ἰδόντες μέλαν τι χωρίον
 διὰ τὸ ἐκλελοιπέναι αὐτόθεν τὴν χιόνα εἵκαζον τετηκέναι· καὶ ἐτε-
 τήκει διὰ κρήνην τινά, ἣ πλησίον ἦν ἀτμίζουσα ἐν νάπῃ. Ἐνταῦθ' ἐκ-
 16 τραπόμενοι ἐκάθηντο καὶ οὐκ ἔφασαν πορεύεσθαι. Ὁ δὲ Ξενο-
 φῶν, ἔχων (τοὺς) ὀπισθοφύλακας, ὡς ἦσθετο, ἐδεῖτο αὐτῶν πάσῃ
 τέχνῃ καὶ μηχανῇ μὴ ἀπολείπεσθαι, λέγων ὅτι ἔπονται πολλοὶ πο-

§ 10. εἶη — ἀπέχει. zu 2, 2, 15.

§ 11. ἐδυνήθησαν fort konnten. vgl. § 12. — διατελέσαι str. Kr. (26.)

§ 12. ὀφθαλμοὺς. zu 2, 6, 1. Aisch. 1, 102: πρεσβύτης διεφθαρ-
 μένος τοὺς ὀφθαλμούς. — δακτύλους, der Ac. beim intransitivon Perfect
 wie beim Passiv. vgl. 5, 8, 14. (Spr. 52, 4, 3.)

§ 13. τῆς χιόνος gegen den Schnee. Spr. 47, 5. (7, 6 u. 26,
 9.) Stob. 1, 84: οἰκία ἀνέμων ἐπικούρημα. Xen. Hell. 6, 5, 40: ἔχουσιν ἐπι-
 κουρίαν τῶν προπεπονημένων. Eu. Andr. 28: ἀλκὴν τιν' εὐρεῖν καπικούρησιν
 κακῶν. So auch bei ἐπίκουρος Eu. Or. 211, Iph. A. 1027, Xen. Mem. 4,
 3, 7. — πορεύοιτο. zu 1, 9, 11. — τῶν ποδῶν. Vorher der Da. vgl.
 Thuk. 2, 42, 1. vgl. 6, 1, 8. — κινοῖτο. Spr. 52, 6, 1. — ὑπολύοιτο
 die Sohlen sich abband; αὐτὸν ὑπολύειν Plut. Pomp. 73.

§ 14. ὅσοι bezieht sich auf ein bei πόδας vorschwebendes τούτων.
 Spr. 51, 12. (13, 4.) — περιεπήγνυντο. zu 1, 2, 23. — ἀπέλιπε. Od.
 η, 117: τάων οὔποτε καρπὸς ἀπόλλυται οὐδ' ἀπολείπει. Plut. Crass. 4: τῶν
 ἐφοδίων ἀπολιπόντων. Andere lesen ἐπέλιπε. Spr. 52, 2, 9. (11.) — καρ-
 βάτιναι, ἀγροικικὸν ὑπόδημα μονόδερμον Hesych. καρβατίνας πεποιημένοι
 wollen Wyttenbach u. Cobet N. l. p. 456. vgl. jedoch De auth. p. 60.
 — βοῶν Rindsleder. vgl. 4, 7, 22. 5, 4, 12.

§ 15. ἐκλελ. Spr. 52, 1, 3. (Koch S. 93.) — πορεύεσθαι. zu 1, 3, 7.

§ 16. τοὺς fehlt in den Handschriften. (Kr. 26.) — πάσῃ τέχνῃ
 καὶ μηχανῇ ist häufig nachdrucksvoller Ausdruck für κατὰ πάντα τρόπον.
 vgl. 7, 2, 8 mit 6, 4, 30. — τελευτῶν zuletzt. Spr. 56, 7, 7. (8, 5.)
 vgl. 6, 1, 8. — οὐδὲ γάρ. zu 4, 3, 12. — δύνασθαι hängt von einem

λέμιοι συνειλεγμένοι· καὶ τελευτῶν ἐχαλέπαινε· Οἱ δὲ σφάττειν ἐκέλευον· οὐδὲ γὰρ ἂν δύνασθαι πορευθῆναι. Ἐνταῦθα ἔδοξε κρά-17
τιστον εἶναι τοὺς ἐπομένους πολεμίους φοβῆσαι, εἴ τις δύναίτο, μὴ ἐπιπέσοιεν τοῖς κάμνουσι. Καὶ ἦν μὲν σκότος ἤδη, οἱ δὲ προσή-
εσαν πολλῷ θορύβῳ, ἀμφὶ ὧν εἶχον διαφερόμενοι. Ἐνθα δὴ οἱ18
μὲν ὀπισθοφύλακες, ἅτε ὑγιαίνοντες, ἐξαναστάντες ἔδραμον εἰς τοὺς
πολεμίους· οἱ δὲ κάμνοντες, ἀνακραγόντες ὅσον ἐδύναντο μέγιστον,
τὰς ἀσπίδας πρὸς τὰ δόρατα ἐκρουσαν. Οἱ δὲ πολέμιοι δέισαντες
ἦκαν ἑαυτοὺς κατὰ τῆς χιόνης εἰς τὴν νάπην καὶ οὐδεὶς ἔτι οὐδα-
μοῦ ἐφθέγγετο.

Καὶ Ξενοφῶν μὲν καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, εἰπόντες τοῖς ἀσθενούσιν19
ὅτι τῇ ὑστεραίᾳ ἤξουσιν τινες ἐπ' αὐτούς, πορευόμενοι πρὶν τέτταρα
στάδια διελθεῖν ἐντυγχάνουσιν ἐν τῇ ὁδῷ ἀναπαυομένοις ἐπὶ τῆς
χιόνης τοῖς στρατιώταις ἐγκεκαλυμμένοις καὶ οὐδὲ φυλακὴ οὐδεμία
καθειστήκει· καὶ ἀνίστασαν αὐτούς. Οἱ δ' ἔλεγον ὅτι οἱ ἐμπροσθεν20
οὐχ ὑποχωροῖεν. Ὁ δέ, παριὼν καὶ παραπέμπων τῶν πελταστῶν
τοὺς ἰσχυρωτάτους, ἐκέλευε σκέψασθαι τί εἴη τὸ κωλύον. Οἱ δὲ
ἀπήγγελλον ὅτι ὅλον οὕτως ἀναπαύοιτο τὸ στράτευμα. Ἐνταῦθα21
καὶ οἱ περὶ Ξενοφῶντα ἠγλίσθησαν αὐτοῦ ἄνευ πυρὸς καὶ ἄδειπνοι,
φυλακὰς οἷας ἐδύναντο καταστησάμενοι. Ἐπειδὴ δὲ πρὸς ἡμέραν
ἦν, ὁ μὲν Ξενοφῶν, πέμψας πρὸς τοὺς ἀσθενούντας τοὺς νεωτά-
τους, ἀναστήσαντας ἐκέλευεν ἀναγκάζειν προῖέναι. Ἐν δὲ τούτῳ22
Χειρίσοφος πέμπει τῶν ἐκ τῆς κώμης σκεψομένους πῶς ἔχοιεν οἱ
τελευταῖοι. Οἱ δὲ ἄσμενοι ἰδόντες τοὺς μὲν ἀσθενούντας τούτοις
παρέδωκαν κομίζειν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, αὐτοὶ δὲ ἐπορεύοντο· καὶ
πρὶν εἴκοσι στάδια διεληλυθέναι ἦσαν πρὸς τῇ κώμῃ ἔνθα Χειρί-
σοφος ἠγλίζετο. Ἐπεὶ δὲ συνεγένοντο ἀλλήλοις, ἔδοξε κατὰ τὰς23
κώμας ἀσφαλὲς εἶναι τὰς τάξεις σκηνοῦν. Καὶ Χειρίσοφος μὲν αὐ-
τοῦ ὑπέμεινε, οἱ δὲ ἄλλοι, διαλαχόντες ἅς ἐώρων κώμας, ἐπορεύ-
οντο ἕκαστοι τοὺς ἑαυτῶν ἔχοντες.

Ἐνθα δὴ Πολυκράτης Ἀθηναῖος, λοχαγός, ἐκέλευσεν ἀφιέναι24

aus ἐκέλευον zu denkenden ἔφασαν ab. Spr. 65, 11, 4. (6 u. 7.) — πορευ-
θῆναι aufbrechen. Spr. 52, 5, 1.

§ 17. ἀμφί. Spr. 68, 26. (30, 1.) — ὧν. Spr. 51, 10, 1. — διαφε-
ρόμενοι sich streitend. Spr. 52, 6, 1.

§ 18. εἰς. zu 3, 2, 16. — ὅσον. Spr. 46, 3, 2. (5, 6 u. 49, 10, 4.)
— ἦκαν. Spr. 36, 8, 1. — κατὰ auf — herab. Spr. 68, 20 (24), 1.
vgl. zu § 25.

§ 19. ἐπ' αὐτούς nach denselben, um sie abzuholen, wie 7, 6,
2. vgl. zu 2, 3, 8. — ἀνίστασαν hiessen sie aufstehen. (We.) zu
1, 3, 1.

§ 21. ἦν. zu 1, 8, 1. — πρὸς ἡμέραν ἦν. Lys. 1, 14, ἐγγίνετο
Xen. Hell. 2, 4, 6. (Passows Lex.) — πρὸς τοὺς. ἐπὶ τοὺς? zu 2, 3, 8. (Kr. 63.)
— ἀναστήσαντας nachdem sie dieselben aufzustehen genöthigt.

§ 22. τῶν ἐκ. zu 1, 3, 3; über den Ge. zu στρατοῦ 1, 5, 7. — κο-
μίζειν. Spr. 55, 3, 10. (12.) vgl. 4, 6, 1. 7, 7, 10. — ἔνθα. Spr.
66, 3, 1.

§. 23. τοὺς ἑαυτῶν die Ihrigen, ihre Soldaten. Spr. 47, 3, 3.
(5, 2.)

§ 24. εἰς ist wohl mit Porson zu streichen. vgl. § 34. Thuk. 1, 138,

ἑαυτόν. καὶ λαβὼν τοὺς εὐζώνους θεῶν ἐπὶ τὴν κώμην ἣν εἰλήχει
 Ξενοφῶν καταλαμβάνει πάντας ἔνδον τοὺς κωμήτας καὶ τὸν κωμάρ-
 χην· [εὐρον δὲ] καὶ πῶλους [εἰς] δασμὸν βασιλεῖ τρεφομένους [ἐ-
 πτακαίδεκα] καὶ τὴν θυγατέρα τοῦ κωμάρχου ἐνάτην ἡμέραν γεγα-
 μημένην· ὁ δ' ἀνὴρ αὐτῆς λαγῶς ὥχετο θηράσων καὶ οὐχ ἦλω ἐν
 25 ταῖς κώμαις. Αἱ δ' οἰκίαι ἦσαν κατάγειοι, τὸ μὲν στόμα ὥσπερ
 φρέατος, κάτω δ' εὐρεῖαι· αἱ δὲ εἵσοδοι τοῖς μὲν ὑποζυγίοις ὀρυκταί,
 οἱ δὲ ἄνθρωποι κατέβαινον κατὰ κλίμακος. Ἐν δὲ ταῖς οἰκίαις ἦσαν
 αἶγες, οἶες, βόες, ὄρνιθες καὶ τὰ ἔκγονα τούτων· τὰ δὲ κτήνη πάντα
 26 χιλῶ ἔνδον ἐτρέφοντο. Ἦσαν δὲ καὶ πυροὶ καὶ κριθαὶ καὶ ὄσπρια
 καὶ οἶνος κριθίνος ἐν κρατῆρσιν. Ἐνῆσαν δὲ καὶ αὐταὶ αἱ κριθαὶ
 ἰσοχειλεῖς καὶ κάλαμοι ἐνέκειντο, οἱ μὲν μεῖζους, οἱ δὲ ἐλάττους,
 27 γόνατα οὐκ ἔχοντες· τούτους δ' ἔδει, ὅποτε τις διψῶν, λαβόντα εἰς
 τὸ στόμα μύζειν. Καὶ πάνν ἄκρατος ἦν, εἰ μὴ τις ὕδωρ ἐπιχέοι·
 καὶ μάλα ἡδὺ τὸ πόμα συμμαθόντι ἦν.
 28 Ὁ δὲ Ξενοφῶν τὸν μὲν ἄρχοντα τῆς κώμης ταύτης σύνδειπνον
 ἐποιήσατο καὶ θαρρεῖν αὐτὸν ἐκέλευε, λέγων ὅτι οὔτε τῶν τέκνων
 στερήσοιτο, τὴν τε οἰκίαν αὐτοῦ ἀντεμπλήσαντες τῶν ἐπιτηδείων
 ἀπίασιν, ἣν ἀγαθόν τι τῷ στρατεύματι ἐξηγησόμενος φαίνεται,
 29 ἔστ' ἂν ἐν ἄλλῳ ἔθνῃ γένωνται. Ὁ δὲ ταῦτα ὑπισχνεῖτο καὶ φιλο-
 φρονούμενος οἶνον ἔφρασεν ἔνθα ἦν κατορωρυγμένος. Ταύτην μὲν
 [οὖν] τὴν νύκτα διασκηνήσαντες οὕτως ἐκοιμήθησαν ἐν πᾶσιν ἀ-
 φθόνοις πάντες οἱ στρατιῶται, ἐν φυλακῇ ἔχοντες τὸν κωμάρχην καὶ

6: δόντος βασιλέως αὐτῷ Μαγνησίαν ἄρτον. Spr. 57. 3; doch ist es wie 1, 2, 27 erklärbar. — ἐπτακαίδεκα. Verfälschte Zahl. vgl. § 35. (We.) Mehr bei Kr. De auth. p. 46 ss. — ἐνάτην ἡ. seit acht Tagen, jetzt am neunten. (Spr. 46, 3, 1.) vgl. z. Thuk. 8, 23, 1. — ταῖς κώμαις, vielmehr τοῖς κωμήταις. (Kr. De auth. p. 46.)

§ 25. φρέατος. Da man sagen kann: τὸ στόμα ἦν ὥσπερ φρέατος (Spr. 47, 6, 1), so kann auch beim Ac. der Ge. nicht auffallen. Thuk. 7, 59, 2: ἐκλῆσε τὸν λιμένα, ἔχοντα τὸ στόμα ὀκτὼ σταδίων μάλιστα. — κατὰ. Lys. 1, 9: κατὰ τῆς κλίμακος καταβαίνουσα. vgl. Theokr. 22, 30 u. Spr. 68, 20 (24), 1. — κλίμακος. zu γνώμην 1, 7, 8. Die Hsn. haben κατὰ κλίμακας oder ἐπὶ κλίμακος. (Kr. 26.) vgl. Koch S. 94. — ἐτρέφοντο. zu ἦσαν 1, 2, 23.

§ 26. κριθίνος, ἐκ κριθέων πεποιημένος Her. 2, 77, 2, entgegengesetzt οἶνος ἀμπέλινος 2, 37, 2. 60, 2. ἐκ κριθῶν μέθυ Aisch. Hik. 931. vgl. Koch S. 95. — ἰσοχειλεῖς d. h. auf der Oberfläche schwimmend.

§ 27. ἄκρατος stark, berauschend, erg. ὁ οἶνος. — πόμα. πῶμα nur eine Hs. vgl. Lobeck Paralipp. p. 425 s. — διψῶν. zu βούλοιο 1, 2, 7. — μύζειν für ἀμύζειν Porson. μυζειν Cobet N. 1. p. 459. So musste man trinken, um die Gerstenkörner nicht in den Mund zu bekommen. — συμμαθόντι für einen der sich daran gewöhnt hatte, τῷ εἰθισμένῳ καὶ μαθόντι πίνειν αὐτό. (Sch.)

§ 28. ἀντεμπιπλάναι zur Belohnung anfüllen. — ἐπιτηδείων. Spr. 47, 15. (16.) — ἀγαθόν τι τῷ σ. ἔξ. φ. kurz für ἐξηγούμενος τῷ στρατεύματι ἀγαθόν τι ποιήσων αὐτὸ φαίνεται. — γένωνται. zu 1, 7, 17; mit ἐν auch 4. 8, 15.

§ 29. φιλοφρονούμενος. zu 2, 5, 27. — οἶνον erg. κριθίνον; über die Anticipation zu 1, 6, 5. vgl. 4, 5, 34. — ἐν πᾶσιν ἀ. zu 3, 2, 25.

τὰ τέκνα αὐτοῦ ὁμοῦ ἐν ὀφθαλμοῖς. Τῇ δ' ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ Ξενο-30
φῶν λαβὼν τὸν κωμάρχην πρὸς τὸν Χειρίσοφον ἐπορεύετο· ὅπου δὲ
παρίοι κώμην, ἐτρέπετο πρὸς τοὺς ἐν ταῖς κώμαις καὶ κατελάμβανε
πανταχοῦ εὐωχουμένους καὶ εὐθυμουμένους, καὶ οὐδαμόθεν ἀφίεσαν
πρὶν παραθεῖν αὐτοῖς ἄριστον· οὐκ ἦν δ' ὅπου οὐ παρετίθεσαν ἐπὶ31
τὴν αὐτὴν τράπεζαν κρέα ἄρνια, ἐρίφεια, χοίρεια, μόσχεια, ὀρνί-
θια σὺν πολλοῖς ἄρτοις τοῖς μὲν πυρίνοις, τοῖς δὲ κριθίνοις. Ὅποτε32
δὲ τις φιλοφρονούμενός τῳ βούλοιτο προπιεῖν, εἵλκεν ἐπὶ τὸν κρα-
τῆρα, ἐνθεν ἐπικύψαντα ἔδει ῥοφουῖντα πίνειν ὥσπερ βοῦν. Καὶ τῷ
κωμάρχῃ ἐδίδοσαν λαμβάνειν ὅ, τι βούλοιτο. Ὁ δὲ ἄλλο μὲν οὐδὲν
ἐδέχετο, ὅπου δὲ τινα τῶν συγγενῶν ἴδοι, πρὸς ἑαυτὸν αἰεὶ ἐλάμβανεν.

Ἐπεὶ δ' ἦλθον πρὸς Χειρίσοφον, κατελάμβανον καὶ ἐκείνους33
σκηνοῦντας ἐστεφανωμένους τοῦ ξηροῦ χιλοῦ στεφάνοις καὶ διακο-
νοῦντας Ἀρμενίους παῖδας σὺν ταῖς βαρβαρικαῖς στολαῖς· τοῖς δὲ
παισὶν ἐδείκνυσαν, ὥσπερ ἐνεοῖς, ὅ, τι δεοῖ ποιεῖν. Ἐπεὶ δ' ἄλλή-34
λους ἐφιλοφρονήσαντο Χειρίσοφος καὶ Ξενοφῶν, κοινῇ δὲ ἀνηρώτων
τὸν κωμάρχην διὰ τοῦ περσίζοντος ἐρμηνέως τίς εἴη ἡ χώρα. Ὁ
δ' ἔλεγεν ὅτι Ἀρμενία. Καὶ πάλιν ἡρώτων τίνι οἱ ἵπποι τρέφοιντο.
Ὁ δ' ἔλεγεν ὅτι βασιλεῖ δασμός· τὴν δὲ πλησίον χώραν ἔφη εἶναι
Χάλυβας, καὶ τὴν ὁδὸν ἔφραζεν ἥ εἴη. Καὶ αὐτὸν τότε μὲν ὥχετο35
ἄγων ὁ Ξενοφῶν πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ οἰκέτας, καὶ ἵππον, ὃν εἰλήφει
παλαιότερον, δίδωσι τῷ κωμάρχῃ ἀναθρέψαντι καταθῦσαι, ὅτι ἤκου-
σεν αὐτὸν ἱερὸν εἶναι τοῦ Ἥλιου, δεδιώς μὴ ἀποθάνῃ· ἐκεκῆκωτο
γὰρ ὑπὸ τῆς πορείας· αὐτὸς δὲ τῶν πώλων λαμβάνει καὶ τῶν ἄλλων
στρατηγῶν καὶ λοχαγῶν ἔδωκεν ἑκάστῳ πῶλον. Ἦσαν δ' οἱ ταύτη36
ἵπποι μέiones μὲν τῶν Περσικῶν, θυμοειδέστεροι δὲ πολὺ. Ἐνταῦθα
δὲ καὶ διδάσκει ὁ κωμάρχης περὶ τοὺς πόδας τῶν ἵππων καὶ τῶν
ὑποζυγίων σακία περιελεῖν, ὅταν διὰ τῆς χιόνος ἄγωσιν· ἄνευ γὰρ
τῶν σακίων κατεδύνοντο μέχρι τῆς γαστροῦς.

§ 30. πρίν. Spr. 54, 14, 2. (17, 6.)

§ 31. οὐκ ἦν ὅπου οὐ nusquam non. zu 2, 4, 3.

§ 32. ὥσπερ βοῦν, der Ac. wegen ῥοφουῖντα. (Spr. 62, 4, 3.)

§ 33. ἐκείνους. zu αὐτοί 4, 3, 28. — σκηνεῖν, εὐωχεῖσθαι § 30, wie 5, 3, 9. 7, 3, 15. — ἐστεφανωμένους. Bekränzung bei Symposien war herrschende Sitte. — τοῦ von dem dort § 25 vorgefundenen. Streichen will den Artikel K. Matthiae; vgl. jedoch Spr. 47, 8. 5 und Her. 3, 130, 2: φιάλη τοῦ χρυσοῦ ἐδωρέετο τὸν Δημοκῆδεα. Heu nahm man aus Mangel an Blumen. — χιλοῦ. Spr. 47, 6. (8.) — σὺν. ἐν Kiehl u. Cobet N. 1. p. 457. — ταῖς. Spr. 50, 2, 1 und 2. (3.) vgl. zu 1, 5, 8.

§ 34. δασμός als Tribut, erg. τρέφοιντο. vgl. § 24. — Χάλυβας für den Namen des Landes, wie 7, 2, 32.

§ 35. ἑαυτοῦ. zu 2, 3, 25. — εἰλήφει, wohl als er die übrigen den Reitern gab 3, 3, 19. — ἱερὸν. Vielmehr ἱερέα. (Kr. 26.) Sonst stände αὐτοῦς ἱερούς. — τῶν πώλων, nämlich τινάς. zu 1, 5, 7. vgl. 4, 6, 15. Ueber die Sache De auth. p. 47.

§ 36. ὅταν ἄγωσιν für ὅτε ἄγοιεν, eine Art von Uebergang zur directen Rede. vgl. zu 1, 4, 13. — σακία. Koch S. 95.

- 1 5'. Ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ἦν ὀγδόη, τὸν μὲν ἡγεμόνα παραδίδωσι Χειρισύφῳ, τοὺς δ' οἰκέτας καταλείπει τῷ κωμάρχῃ, πλὴν τοῦ υἱοῦ ἄρτι ἡβασκόντος· τοῦτον δ' Ἐπισθένει Ἀμφιπολίτῃ παραδίδωσι φυλάττειν, ὅπως, εἰ καλῶς ἡγήσαιοτο, ἔχων καὶ τοῦτον ἀπίοι. Καὶ εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ εἰσεφόρησαν ὥς ἐδύναντο πλεῖστα, καὶ ἀναξεύ-
 2 ξαντες ἐπορεύοντο. Ἠγεῖτο δ' αὐτοῖς ὁ κωμάρχης λελυμένος διὰ χιόνος· καὶ ἤδη τε ἦν ἐν τῷ τρίτῳ σταθμῷ καὶ ὁ Χειρίσοφος αὐτῷ ἐχαλεπάνθη, ὅτι οὐκ εἰς κώμας ἦγεν. Ὁ δ' ἔλεγεν ὅτι οὐκ εἶεν ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ. Ὁ δὲ Χειρίσοφος αὐτὸν ἔπαισε μὲν, ἔδησε δ' οὐ.
 3 Ἐκ δὲ τούτου ἐκεῖνος τῆς νυκτὸς ἀποδρᾶς ὥχετο καταλιπὼν τὸν υἱόν. Τοῦτό γε δὴ Χειρισύφῳ καὶ Ξενοφῶντι μόνον διάφορον ἐν τῇ πορείᾳ ἐγένετο, ἡ τοῦ ἡγεμόνος κάκωσις καὶ ἀμέλεια. Ἐπισθένης δὲ ἡράσθη τε τοῦ παιδὸς καὶ οἴκαδε κομίσας πιστοτάτῳ ἐχορῆτο.
 4 Μετὰ τοῦτο σταθμοὺς ἑπτὰ ἐπορεύθησαν, ἀνὰ πέντε παρα-
 5 σάγγας τῆς ἡμέρας, παρὰ τὸν Φᾶσιν ποταμόν, εὖρος ὡς πλεθριαῖον.
 6 Ἐντεῦθεν ἐπορεύθησαν σταθμοὺς δύο, παρασάγγας δέκα· ἐπὶ δὲ τῇ εἰς τὸ πεδίον ὑπερβολῇ ἀπήντησαν αὐτοῖς Χάλυβες καὶ Ταόχοι καὶ Φασιανοί. Χειρίσοφος δ' ἐπεὶ κατεῖδε τοὺς πολεμίους ἐπὶ τῇ ὑπερ-
 7 βολῇ, ἐπαύσατο πορευόμενος, ἀπέχων ὥς τριάκοντα σταδίους, ἵνα μὴ κατὰ κέρας ἄγων πλησιάσῃ τοῖς πολεμίοις· παρήγγειλε δὲ [καὶ] τοῖς ἄλλοις παράγειν τοὺς λόχους, ὅπως ἐπὶ φάλαγγος γένοιτο τὸ
 8 στρατεύμα. Ἐπεὶ δὲ ἦλθον οἱ ὀπισθοφυλάκες, συνεκάλεσε τοὺς στρατηγούς καὶ λοχαγούς καὶ ἔλεξεν ὧδε. Οἱ μὲν πολέμιοι, ὡς ὁρᾶτε, κατέχουσι τὰς ὑπερβολὰς τοῦ ὄρους· ὥρα δὲ βουλευέσθαι
 9 ὅπως ὡς κάλλιστα ἀγωνιούμεθα. Ἐμοὶ μὲν οὖν δοκεῖ παραγ-
 10 γεῖλαι μὲν ἀριστοποιεῖσθαι τοῖς στρατιώταις, ἡμᾶς δὲ βουλευέσθαι γεῖτε τήμερον εἴτε αὖριον δ[οκ]εῖ ὑπερβάλλειν τὸ ὄρος. Ἐμοὶ

C. 6. § 1. ὀγδόη, ohne Artikel wie ὑστεραία 6, 2, 9. vgl. z. Her. 1, 84, 1. -- ἡγήσαιοτο, ὁ κωμάρχης. — ὡς. zu 1, 1, 6.

§ 2. ἦν es war, von der Zeit. zu 1, 8, 1 und 2, 1, 7. — σταθμός als Zeitbestimmung. vgl. 2, 2, 11. — ἐχαλεπάνθη. Spr. 40 unter χαλεπαίνω. — οὐκ keine sagen wir. vgl. 5, 8, 12. 7, 3, 20. — οὐ. Spr. 67, 10, 2.

§ 3. ἀποδρᾶς ὥχετο. zu 2, 4, 24. — γε δὴ für τε δὴ St. — διάφορον Grund zur Misshelligkeit, wie Mem. 2, 3, 5, Thuk. 1, 67, 2. 68, 2. — ἡ ἀμέλεια sorglose Bewachung, Apposition zu τοῦτο. Spr. 57, 10, 4. (3.) — ἡράσθη. Spr. 53, 5, 1. Ar. Frö. 229: ἐμὲ ἔστερξαν Μοῦσαι. — πιστοτάτῳ. zu πολεμία 2, 5, 11.

§ 4. ἀνά. Spr. 68, 16. (20, 2.) vgl. Koch S. 100.

§ 5. ὑπερβολῇ. zu 1, 2, 25. Plut. Demetr. 48: αἱ εἰς Συρίαν ὑπερβολαί.

§ 6. πορευόμενος. Spr. 56, 5, 2. — σταδίους. Hier ist wohl ausgefallen: καὶ εἰς τὰ πλάγια παρήγαγε τοὺς λόχους (Kr. 26 Add.) — κατὰ κέρας in langem Zuge, so dass nur wenige neben einander marschiren. Hell. 7, 4, 23: κατὰ κέρας, ἅτε καθ' ὁδὸν πορευόμενος. vgl. Dobree 1 p. 114 f. — παράγειν. zu 3, 4, 14. — ἐπὶ. zu 4, 3, 26. — ἐπὶ φάλαγγος γένοιτο sich zu einer Phalanx bilde.

§ 8. δοκεῖ ὑπ. δεῖ ὑπ. Kr. (30.) 5, 1, 9: δοκεῖ δεῖν.

δέ γε, ἔφη ὁ Κλεάνωρ, δοκεῖ, ἐπὰν τάχιστα ἀριστήσωμεν, ἔξοπλισμένους ὡς τάχιστα ἵεναι ἐπὶ τοὺς ἄνδρας. Εἰ γὰρ διατρίβομεν τὴν τήμερον ἡμέραν, οἳ τε νῦν ἡμᾶς ὁρῶντες πολέμιοι θαρρόαλιώτεροι ἔσονται καὶ ἄλλους εἰκὸς τούτων θαρρόύντων πλείους προσγενέσθαι.

Μετὰ τοῦτον Ξενοφῶν εἶπεν. Ἐγὼ δ' οὕτω γιννώσκω. Εἰ 10 μὲν ἀνάγκη ἐστὶ μάχεσθαι, τοῦτο δεῖ παρασκευάσασθαι ὅπως ὡς κράτιστα μαχοίμεθα· εἰ δὲ βουλόμεθα ὡς ῥᾶστα ὑπερβάλλειν, τοῦτό μοι δοκεῖ σκεπτέον εἶναι ὅπως (ἂν ὡς) ἐλάχιστα μὲν τραύματα λάβοιμεν, ὡς ἐλάχιστα δὲ σώματα ἀνδρῶν ἀποβάλοιμεν. Τὸ μὲν οὖν 11 ὅρος ἐστὶ τὸ ὁρώμενον πλεόν ἢ ἐφ' ἐξήκοντα στάδια, ἄνδρες δ' οὐδαμοῦ φυλάττοντες ἡμᾶς φανεροί εἰσιν ἄλλ' ἢ κατ' αὐτὴν τὴν ὁδὸν πολὺ οὖν κρεῖττον τοῦ ἐρήμου ὅρους καὶ κλέψαι τι πειραῖσθαι λαθόντας καὶ ἀρπάσαι φθάσαντας, ἣν δυνώμεθα, μᾶλλον ἢ πρὸς ἰσχυρὰ χωρία καὶ ἄνδρας παρεσκευασμένους μάχεσθαι. Πολὺ γὰρ 12 ῥᾶον ὁρθιον ἀμαχεῖ ἵεναι ἢ ὁμαλὲς ἐνθεν καὶ ἐνθεν πολεμίων ὄντων, καὶ νύκτωρ ἀμαχεῖ μᾶλλον ἂν τὰ πρὸ ποδῶν ὁρώη τις ἢ μεθ' ἡμέραν μαχόμενος, καὶ ἡ τραχεῖα τοῖς ποσὶν ἀμαχεῖ ἰοῦσιν εὐμενεστέρα ἢ [ἡ] ὁμαλὴ τὰς κεφαλὰς βαλλομένοις. Κλέψαι δὲ οὐκ 13 ἀδύνατόν μοι δοκεῖ εἶναι, ἐξὸν μὲν νυκτὸς ἵεναι, ὡς μὴ [δύνασθαι] ὁραῖσθαι, ἐξὸν δὲ ἀπελθεῖν τοσοῦτον ὡς μὴ αἰσθησιν παρέχειν. Δοκοῦμεν δ' ἂν μοι ταύτῃ προσποιούμενοι προσβαλεῖν ἐρημοτέρῳ ἂν τῷ ἄλλῳ ὅρει χρῆσθαι· μένοιεν γὰρ αὐτοῦ μᾶλλον ἀθρόοι οἳ πολέμιοι. Ἄτὰρ τί ἐγὼ περὶ κλοπῆς συμβάλλομαι; ὑμᾶς γὰρ ἔγωγε, 14

§ 9. ἐπὰν τάχιστα. zu 3, 1, 9. — τοὺς ἄνδρας. zu 3, 1, 23. — προσγενέσθαι. zu παύσασθαι 1, 2, 2.

§ 10. δέ wie ἀλλά. 1, 7, 6. (Spr. 69, 16, 5.) vgl. 5, 5, 13. 6, 4, 12. 7, 3, 30. 6, 40. — εἰ μὲν ohne γάρ. vgl. 5, 6, 32 u. zu 2, 2, 2. — τοῦτο. gr. Spr. 51, 7, 3. vgl. 7, 7, 31. — ἂν hat Kr. (26), ὡς Hu. zugefügt. — λάβωμεν — ἀποβάλωμεν Andere.

§ 11. ἐστὶ. zu 1, 7, 6. — ἐφ' ε. zu 4, 2, 13. vgl. 5, 10, 2. 6, 2, 5. — φυλάττοντες ἡμᾶς. Thuk. 3, 105, 2: φυλάσσοντες τοὺς Πελοποννησίους μὴ λάθωσι διελθόντες. (Hu.) — ἀλλ' ἢ. Spr. 69, 4, 4. (6.) vgl. 6, 2, 2. 7, 7, 53. — κλέψαι heimlich wegnehmen, besetzen. vgl. § 13 u. 5, 6, 9. Aehnlich κλέψαι τὴν διάβασιν Arr. An. 5, 10, 3. — ἣν δυνώμεθα für ἣν δυνάμεθα oder ἡ (ἡ, ἡν) δυναίμεθα Stephanus. — μᾶλλον vielmehr, zugleich den Begriff des Comparativs erneuernd. (Spr. 49, 7, 5.) vgl. 7, 4, 12.

§ 12. ὁρθιον ἵεναι ἢ ὁμαλές. π. ἱππ. 8, 1: τρέχειν δεήσει τὸν ἵππον καὶ πρηνῇ καὶ ὀρειᾷ. vgl. zu 2, 5, 18. — μεθ' ἡμέραν bei Tage. (Spr. 68, 27, 2.) vgl. 7, 3, 37. — ἰοῦσιν ist zu fassen wie προῖοῦσι 3, 2, 22. — τὰς κεφαλὰς. zu 2, 6, 1.

§ 13. τοσοῦτον eine so grosse Strecke. zu 3, 3, 10. — αἰσθησιν παρέχειν bemerkbar machen, wie Plat. Charm. 159, a u. Thuk. 3, 22, 2: τὰ ὅπλα κρουόμενα πρὸς ἀλλήλα αἰσθησιν παρέχει. So αἰσθησιν ποιεῖν Antiph. 5, 44. — ἂν, auch das erste, gehört zu χρῆσθαι. vgl. zu 3, 1, 6 und Spr. 64, 2, 6. (2.) — μένοιεν. (Spr. 54, 6, 4.) Aus dem Vorhergehenden schwebt noch ἂν vor, wie Kyr. 5, 1, 21: αἰσχυρόμην ἂν εἰπεῖν νομίζοιμι γὰρ κ. τ. ε. vgl. Plat. Rep. 439, b, Lys. 208, b, Thuk. 5, 36, 2 u. oben zu 1, 6, 2. — ἐρημοτέρῳ. Spr. 57, 3, 3 f.

§ 14. συμβάλλομαι trage von mir etwas bei, bringe vor.

- ὦ Χειρίσοφε, ἀκούω τοὺς Λακεδαιμονίους ὅσοι ἐστὲ τῶν ὁμοίων
 εὐθύς ἐκ παίδων κλέπτειν μελετᾶν, καὶ οὐκ αἰσχρὸν εἶναι, ἀλλ' ἄ-
 15 ναγκαῖον κλέπτειν ὅσα μὴ κωλύει νόμος. Ὅπως δὲ ὡς κράτιστα
 κλέπτητε καὶ πειρᾶσθε λανθάνειν, νόμιμον ἄρα ὑμῖν ἐστίν, ἐὰν
 ληφθῇτε κλέπτοντες, μαστιγοῦσθαι. Νῦν οὖν μάλα σοι καιρὸς
 ἐστὶν ἐπιδείξασθαι τὴν παιδείαν, καὶ φυλάξασθαι μέντοι μὴ λη-
 φθῶμεν κλέπτοντες τοῦ ὅρους, ὡς μὴ πολλὰς πληγὰς λάβωμεν.
- 16 Ἀλλὰ μέντοι, ἔφη ὁ Χειρίσοφος, καὶ ἐγὼ ὑμᾶς ἀκούω τοὺς
 Ἀθηναίους δεινοὺς εἶναι κλέπτειν τὰ δημόσια καὶ μάλα ὄντος δει-
 νοῦ τοῦ κινδύνου τῷ κλέπτοντι, καὶ τοὺς κρατίστους μέντοι μά-
 λιστα, εἶπερ ὑμῖν οἱ κράτιστοι ἄρχειν ἀξιοῦνται ὥστε ὦρα καὶ σοὶ
 17 ἐπιδείκνυσθαι τὴν παιδείαν. Ἐγὼ μὲν τοίνυν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν,
 ἔτοιμός εἰμι τοὺς ὀπισθοφυλάκας ἔχων, ἐπειδὰν δειπνήσωμεν, ἵεναι
 καταληψόμενος τὸ ὅρος. Ἐχω δὲ καὶ ἡγεμόνας· οἱ γὰρ γυμνήτες
 τῶν ἐφεπομένων ἡμῖν κλωπῶν ἔλαβόν τινας ἐνεδρεύσαντες· καὶ τού-
 των πυνθάνομαι ὅτι οὐκ ἄβατόν ἐστι τὸ ὅρος, ἀλλὰ νέμεται καὶ
 αἰξὶ καὶ βουσὶν ἄστε, ἐάνπερ ἅπαξ λάβωμέν τι τοῦ ὅρους, βατὰ
 18 καὶ τοῖς ὑποζυγίοις ἐσται. Ἐλπίζω μέντοι οὐδὲ τοὺς πολεμίους
 μενεῖν ἔτι, ἐπειδὰν ἴδωσιν ἡμᾶς ἐν τῷ ὁμοίῳ ἐπὶ τῶν ἄκρων· οὐδὲ
 19 γὰρ νῦν ἐθέλουσι καταβαίνειν εἰς τὸ ἴσον ἡμῖν. Ὁ δὲ Χειρίσοφος
 εἶπε· Καὶ τί δεῖ σὲ ἵεναι καὶ λιπεῖν τὴν ὀπισθοφυλακίαν; ἀλλ' ἄλ-
 20 λους πέμψον, ἐὰν μὴ τινες ἐθελούσιοι φαίνωνται. Ἐκ τούτου
 Ἀριστώνυμος Μεθυδριεὺς ἔρχεται ὀπλίτας ἔχων καὶ Ἀριστεῖας Χῖος
 γυμνήτας καὶ Νικόμαχος Οἰταῖος γυμνήτας· καὶ σύνθημα ἐποιήσαντο,
 21 ὅποτε ἔχοιεν τὰ ἄκρα, πυρὰ καίειν πολλά. Ταῦτα συνθέμενοι

Spr. 52, 8, 4. (5.) Plat. Symp. 185: ταῦτά σοι περὶ Ἐρωτος συμβάλλομαι. — ὑμᾶς τοὺς. zu 1, 7, 7. — τῶν ὁμοίων. zu 1, 2, 3; ὅμοιοι hiessen in oligarchischen und aristokratischen Staaten die Bevorrechteten, die zu allen Ehrenstellen gelangen konnten. — ἐκ παίδων von Kindheit an. Spr. 68, 13, 3. (17, 7.) — ὅσα erg. κλέπτειν. Spr. 55, 4, 4. (11.)

§ 15. ἄρα sichtlich, hier ironisch. zu 2, 2, 3. 4, 2, 15. — κλέπτοντες. Spr. 56, 7, 2. — ἐπιδείξασθαι. Spr. 52, 8, 4. (5.) — καὶ — μέντοι. zu 1, 8, 20. — τοῦ ὅρους. zu τοῦ στρατοῦ 1, 5, 7.

§ 16. κλέπτειν ist auch für Unterschlagung von Staatsgeldern der eig. Ausdruck. vgl. 7, 6, 41. Den Alten fiel es nicht ein hochgestellte Schurken, Lügner und dgl., durch glimpflichere Ausdrücke zu schonen. vgl. zu φίλα 1, 6, 3. — καὶ μάλα. zu 1, 5, 8. vgl. Spr. 56, 12 (13), 2. — δεινοῦ. Aisch. 1, 113: οἱ νόμοι κελεύουσι τῶν κλεπτῶν τοὺς μὲν ὁμολογούντας θανάτῳ ζημιοῦσθαι, τοὺς δ' ἀρνούμενους κρίνεσθαι. — ὑμῖν. Spr. 48, 12, 2. (15, 3.)

§ 17. (εἰμι. Spr. 62, 1, 5.) — καὶ τούτων für τούτων καὶ Stephanus. Doch ist τούτων καὶ π. vielleicht zu erklären: von diesen habe ich sowohl Anderes erfahren als auch dass. — τούτων. Spr. 47, 9. (10, 10.) vgl. 6, 1, 23. 4, 8, 5. — νέμεται wird beweidet. — ἅπαξ. zu 1, 9, 10. — βατὰ. zu 3, 4, 49.

§ 18. ὅμοιον, ἴσον ähnlicher, gleicher Standpunct, rücksichtlich der Höhe. Spr. 43, 4, 1. (2.)

§ 19. ἀλλά vielmehr. (Spr. 69, 4, 1.) vgl. 5, 1, 7. 7, 31. — τινές. zu 3, 3, 18. Ueber εἰ μὴ τις (4, 8, 4) Kr. z. Thuk. 1, 126, 1. vgl. 8, 91, 2.

§ 20. κατεῖν. zu 4, 2, 1. vgl. zu 3, 3, 5.

ἡρίστων· ἐκ δὲ τοῦ ἀρίστου προήγαγεν ὁ Χειρίσοφος τὸ στράτευμα πᾶν ὥς δέκα σταδίους πρὸς τοὺς πολεμίους, ὅπως ὥς μάλιστα δοκοίη ταύτῃ προσάξειν.

Ἐπειδὴ δὲ ἐδείπνησαν καὶ νύξ ἐγένετο, οἱ μὲν ταχθέντες ὦ-22 χοντο καὶ καταλαμβάνουσι τὸ ὄρος, οἱ δὲ ἄλλοι αὐτοῦ ἀνεπαύοντο. Οἱ δὲ πολέμιοι ὥς ἤσθοντο ἐχόμενον τὸ ὄρος, ἐγρηγόρεσαν καὶ ἔκαιον πυρὰ πολλὰ διὰ νυκτός. Ἐπειδὴ δὲ ἡμέρα ἐγένετο, Χειρί-23 σοφος μὲν θυσάμενος ἤγε κατὰ τὴν ὁδόν, οἱ δὲ τὸ ὄρος καταλαμβάνοντες κατὰ τὰ ἅκρα ἐπήεσαν. Τῶν δ' αὖ πολεμίων τὸ μὲν πολὺ24 ἔμενεν ἐπὶ τῇ ὑπερβολῇ τοῦ ὄρους, μέρος δ' αὐτῶν ἀπὴντα τοῖς κατὰ τὰ ἅκρα. Πρὶν δὲ ὁμοῦ εἶναι τοὺς πολλοὺς ἀλλήλοις, συμμιγνύουσιν οἱ κατὰ τὰ ἅκρα καὶ νικῶσιν οἱ Ἕλληνες καὶ διώκουσιν. Ἐν τούτῳ δὲ καὶ οἱ ἐκ τοῦ πεδίου οἱ μὲν πελτασταὶ τῶν Ἑλλήνων25 δρόμῳ ἔθρον πρὸς τοὺς παρατεταγμένους· Χειρίσοφος δὲ βάδην ταχὺ ἐφείπετο σὺν τοῖς ὀπλίταις. Οἱ δὲ πολέμιοι οἱ ἐπὶ τῇ ὁδῷ26 ἐπειδὴ τὸ ἄνω ἑάρων ἠττώμενον, φεύγουσι καὶ ἀπέθανον μὲν οὐ πολλοὶ αὐτῶν, γέρεα δὲ πάμπολλα ἐλήφθη, ἃ οἱ Ἕλληνες ταῖς μαχαίραις κόπτοντες ἀχρεῖα ἐποιοῦν. Ὡς δ' ἀνέβησαν, θύσαντες καὶ27 τρόπαιον στησάμενοι κατέβησαν εἰς τὸ πεδίον καὶ εἰς κώμας πολλῶν καὶ ἀγαθῶν γεμούσας ἦλθον.

ζ'. Ἐκ δὲ τούτων ἐπορεύθησαν εἰς Ταόχους σταθμοὺς πέντε,1 παρασάγγας τριάκοντα· καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐπέλιπε· χωρία γὰρ ὥκουν ἰσχυρὰ οἱ Ταόχοι, ἐν οἷς καὶ τὰ ἐπιτήδεια πάντα εἶχον ἀνακεκομισμένοι. Ἐπεὶ δ' ἀφίκοντο εἰς χωρίον ὃ πόλιν μὲν οὐκ εἶχεν2 οὐδ' οἰκίας, συνελθυθότες δ' ἦσαν αὐτόσε καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες

§ 21. ἐκ τοῦ nach dem. Spr. 68, 13, 3. (17, 7.)

§ 22. οἱ ταχθέντες die dazu bestimmten § 20. — ἐγρηγόρεσαν für ἐγρηγόρησαν Porson. — διὰ νυκτός die Nacht hindurch, wie Thuk. 2, 4, 1 und oft auch δι' ἡμέρας. Spr. 68, 18, 1. (22, 1.) Thuk. 7, 82, 1: δι' ἡμέρας βάλλοντες. vgl. Wess. zu Her. 2, 173 u. Bergler zu Ar. Frö. 260. Demnächst ist wohl ausgefallen: ἔκαιον δὲ καὶ οἱ ἀμφὶ Ἀριστώνυμον. vgl. § 20. (Kr. 26.)

§ 24. τὸ πολὺ. zu 1, 4, 13. — ἀλλήλοις. Spr. 48, 11, 5. (48, 14.) Das Komma stand sonst vor ἀλλήλοις. (Kr. De auth. p. 62.) Allein dies Wort kann nur in betonter Bedeutung eine betonte Stellung haben. — τοὺς πολλοὺς die Hauptheere beider Theile. — συμμιγνύουσιν. Spr. 52, 2, 9. (10); und über die Form Spr. 36, 9, 2.

§ 25. οἱ ἐκ. zu 1, 2, 3. — οἱ μὲν. Spr. 50, 1, 4. (6.) — δρόμῳ. zu 1, 8, 18. — βάδην ταχὺ schrittweise aber schnell, also im Sturmschritt. Soph. Ant. 231: ἦνυτον σχολῇ ταχύς.

§ 26. τὸ ἄνω für τοὺς ἄνω vgl. 24. Spr. 43, 4, 6. (17) — ταῖς. zu 4, 7, 27.

§ 27. στησάμενοι. Spr. 52, 10. (A. 6.) — πολλῶν καὶ. Spr. 69, 28, 2. (32, 3.) — ἀγαθὰ. zu 3, 5, 1.

C. 7. § 1. ἐκ τούτων aus dem Gebiete dieser Völkerschaften. Spr. 68, 13, 1. (17, 2.) Andre beziehen es auf τῶν κωμῶν 4, 7, 27. Ueber die Sache Koch S. 101 f. — εἶχον ἀνακεκομισμένοι. zu 1, 3, 14.

§ 2. εἰς für πρὸς, weil man einen Ort nennend auch die Umgebungen desselben bezeichnet, ins Besondere bei dem Namen einer Stadt zugleich auch das Stadtgebiet denkt. (Spr. 68, 21, 3.) vgl. 5, 2, 2. 9, 15 u. zu 4,

καὶ κτήνη πολλά, Χειρίσοφος μὲν πρὸς τοῦτο προσέβαλλεν εὐθύς ἥκων· ἐπειδὴ δὲ ἡ πρώτη τάξις ἀπέκαμινεν, ἄλλη προσήει καὶ αὐτὸς ἄλλη· οὐ γὰρ ἦν ἀθρόοις περιστῆναι, ἀλλὰ ποταμὸς ἦν κύκλω. 3 Ἐπειδὴ δὲ Ξενοφῶν ἦλθε σὺν τοῖς ὀπισθοφυλάξι καὶ πελτασταῖς καὶ ὀπλίταις, ἐνταῦθα δὴ λέγει Χειρίσοφος· Εἰς καλὸν ἦκεις· τὸ γὰρ χωρίον αἰρετέον· τῇ γὰρ στρατιᾷ οὐκ ἔστι τὰ ἐπιτήδεια, εἰ μὴ 4 ληψόμεθα τὸ χωρίον. Ἐνταῦθα δὴ κοινῇ ἐβουλευόντο· καὶ τοῦ Ξενοφῶντος ἐρωτῶντος τί τὸ κωλύον εἴη εἰσελθεῖν εἶπεν ὁ Χειρίσοφος· Ἀλλὰ μία αὕτη ἐστὶ πάροδος ἣν ὀρᾷς· ὅταν δέ τις ταύτην πειρᾶται παριέναι, κυλινδοῦσι λίθους ὑπὲρ ταύτης τῆς ὑπερεχούσης πέτρας· ὅς δ' ἂν καταληφθῇ, οὕτω διατίθεται. Ἄμα δ' ἔδειξεν 5 αὐτῷ συντετριμμένους ἀνθρώπους καὶ σκέλη καὶ πλευράς. Ἦν δὲ τοὺς λίθους ἀναλώσωσιν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, ἄλλο τι ἢ οὐδὲν κωλύει παριέναι; Οὐ γὰρ δὴ ἐκ τοῦ ἐναντίου ὀρῶμεν εἰ μὴ ὀλίγους τούτους ἀνθρώπους, καὶ τούτων δύο ἢ τρεῖς ὀπλισμένους. Τὸ δὲ χωρίον, ὡς καὶ σὺ ὀρᾷς, σχεδὸν τρία ἡμίπλεθρά ἐστιν ἃ δεῖ βαλλομένους διελθεῖν· τούτου δὲ ὅσον πλέθρον δασὺ πίτυσι διαλείπουσαις μεγάλαις, ἀνθ' ὧν ἔστηκότες ἄνδρες τί ἂν πάσχοιεν ἢ ὑπὸ τῶν φερομένων λίθων ἢ ὑπὸ τῶν κυλινδουμένων; Τὸ λοιπὸν οὖν ἤδη γίνεται ὡς ἡμίπλεθρον, ὃ δεῖ, ὅταν λωφῇσωσιν οἱ λίθοι, παραδραμεῖν. Ἀλλὰ εὐθύς, ἔφη ὁ Χειρίσοφος, ἐπειδὴν ἀρξώμεθα εἰς τὸ δασὺ προσιέναι, φέρονται οἱ λίθοι πολλοί. Αὐτὸ ἂν, ἔφη, τὸ δέον εἴη· θᾶπτον γὰρ ἀναλώσουσι τοὺς λίθους. Ἀλλὰ πορευώμεθα ἔνθεν ἡμῖν μικρόν τι παραδραμεῖν ἔσται, ἣν δυνώμεθα, καὶ ἀπελθεῖν ῥάδιον, ἣν βουλώμεθα.

8 Ἐντεῦθεν ἐπορεύοντο Χειρίσοφος καὶ Ξενοφῶν καὶ Καλλίμαχος Παρράσιος, λοχαγός· τούτου γὰρ [ἡ] ἡγεμονία ἦν τῶν ὀπισθοφυλά-

8, 22. — αὐτόσε. Spr. 60, 5, 2. (6, 2.) — εὐθύς. zu 1, 9, 4. — ἄλλη καὶ ἄλλη. zu 1, 5, 12. — ἦν, ἔξῃν. zu 3, 4, 39. erg. αὐτοῖς. vgl. Spr. 55, 2, 3. (5.) — κύκλω. zu 1, 5, 4. Ueber die πάροδος § 4.

§ 3. ὀπισθοφυλάξιν — ὀπλίταις. zu 4, 1, 26. — εἰς καλὸν gelegen, εὐκαίρως. Symp. 1, 4: εἰς καλὸν γε ὑμῖν συντετύχηκα. (Spr. 43, 4, 5.) — ληψόμεθα. (Spr. 54, 12, 2.) vgl. 4, 8, 11. 5, 7, 12. 26. 7, 2, 14.

§ 4. τὸ κωλύον. Spr. 56, 3, 2. (4.) vgl. 6, 3, 13. — (εἰσελθεῖν. Spr. 55, 3, 18.) — αὕτη. zu 4, 1, 20. — καταληφθῇ. zu 1, 8, 20. — διατίθεται wird zugerichtet. — καὶ σκέλη καὶ πλευράς. Diese Ae. hängen nicht von ἔδειξεν ab. Spr. 52, 4, 2.

§ 5. ἄλλο τι ἢ. zu 2, 5, 10 — ἐκ τοῦ ἐναντίου. zu 1, 8, 23. — εἰ μὴ. zu 1, 4, 18. — ἀνθρώπους ohne Artikel, weil ὀλίγους ἀνθρώπους zu verbinden ist: οὗτοί εἰσιν ὀλίγοι ἄνθρωποι. Spr. 61, 6. (7, 1.)

§ 6. ἡμίπλεθρα. Spr. 60, 2, 3. (2.) — βαλλομένους. Spr. 55, 2, 4. (6.) — ὅσον. zu 1, 8, 6. — διαλείπουσαις. zu 1, 7, 15. — ἀντί hinter. (Spr. 68, 14.) Doch vermuth' ich ἀντίον. (54.) — ἤδη dem-nächst, von da an. Kr. z. Thuk. 2, 96, 3.

§ 7. προσιέναι. προῖέναι Cobet N. 1. p. 459. — πολλοί. zu 1, 10, 2. — αὐτό gerade dies. (Spr. 51, 5, 5.) — ἔνθεν. zu 2, 3, 6. — μικρόν τι, τὸ λοιπὸν ἡμίπλεθρον § 6. vgl. zu 3, 3, 6. — παραδραμεῖν. zu 2, 1, 6. — ἣν δυνώμεθα erg. παραδραμεῖν. Spr. 55, 4, 4. (11.)

§ 8. ἡγεμονία die, täglich wechselnde, erste Stelle im Zuge. Her. 1, 93, 1: τῶν θηλέων γίνεται ἡ ἡγεμονία. Der Artikel, nach Schäfer

κων λοχαγῶν ἐκείνη τῇ ἡμέρᾳ· οἱ δὲ ἄλλοι λοχαγοὶ ἔμενον ἐν τῷ ἀσφαλεῖ. Μετὰ τοῦτο οὖν ἀπῆλθον ὑπὸ τὰ δένδρα ἄνθρωποι εἰς τοὺς ἐβδομήκοντα, οὐκ ἄθροοι, ἀλλὰ καθ' ἓνα, ἕκαστος φυλαττόμενος ὡς ἐδύνατο. Ἀγασίας δὲ ὁ Στυμφάλιος καὶ Ἀριστώνυμος⁹ Μεθυδριεύς, καὶ οὗτοι τῶν ὀπισθοφυλάκων λοχαγοὶ ὄντες, καὶ ἄλλοι δὲ ἐφέστασαν ἔξω τῶν δένδρων· οὐ γὰρ ἦν ἀσφαλῶς ἐν τοῖς δένδροις ἐστάναι πλεῖον ἢ τὸν ἓνα λόχον. Ἐνθα δὲ Καλλίμαχος μη-¹⁰χανῶταί τι προέτρεχεν ἀπὸ τοῦ δένδρου ὑφ' ᾧ ἦν αὐτὸς δύο καὶ τρία βήματα· ἐπεὶ δὲ οἱ λίθοι φέροντο, ἀνεχάζετο εὐπετῶς· ἐφ' ἐκάστης δὲ προδρομῆς πλεον ἢ δέκα ἅμαξαι πέτρων ἀνηλίσκοντο. Ὁ δὲ Ἀγασίας ὡς ὅρα τὸν Καλλίμαχον ἃ ἐποίει καὶ τὸ στρατεύμα¹¹ πᾶν θεώμενον, δείσας μὴ οὐ πρῶτος παραδράμοι εἰς τὸ χωρίον, οὔτε τὸν Ἀριστώνυμον πλησίον ὄντα παρακαλέσας οὔτε Εὐρύλοχον τὸν Λουσιέα, ἐταίρους ὄντας, οὐδ' ἄλλον οὐδένα, χωρεῖ αὐτὸς καὶ παρέρχεται πάντας. Ὁ δὲ Καλλίμαχος ὡς ἑώρα αὐτὸν παριόντα,¹² ἐπιλαμβάνεται αὐτοῦ τῆς ἵτιος· ἐν δὲ τούτῳ παρέθει αὐτοὺς Ἀριστώνυμος Μεθυδριεύς, καὶ μετὰ τοῦτον Εὐρύλοχος Λουσιεύς· πάντες γὰρ οὗτοι ἀντεποιοῦντο ἀρετῆς καὶ διηγωνίζοντο πρὸς ἀλλήλους· καὶ οὕτως ἐρίζοντες αἰροῦσι τὸ χωρίον. Ὡς γὰρ ἅπαξ εἰσέδραμον, οἷδεῖς ἔτι πέτρος ἄνωθεν ἠνέχθη. Ἐνταῦθα δὲ δεινὸν ἦν θέαμα. Αἱ γὰρ γυναῖκες ῥιπτοῦσαι τὰ παιδιά εἴτα καὶ ἑαυτὰς ἐπικατεῖ-¹³ρίπτουν, καὶ οἱ ἄνδρες ὡσαύτως. Ἐνθα δὲ καὶ Αἰνείας [ὁ] Στυμφάλιος, λοχαγός, ἰδὼν τινα θέοντα ὡς ῥίποντα ἑαυτόν, στολὴν ἔχοντα καλὴν, ἐπιλαμβάνεται ὡς [αὐτόν] κωλύσων· ὁ δὲ αὐτόν¹⁴ ἐπισπᾶται καὶ ἀμφότεροι ὥχοντο κατὰ τῶν πετρῶν φερόμενοι καὶ ἀπέθανον. Ἐντεῦθεν ἄνθρωποι μὲν ὀλίγοι πάνυ ἐλήφθησαν, βόες δὲ καὶ ὄνοι πολλοὶ καὶ πρόβατα.

Ἐντεῦθεν ἐπορεύθησαν διὰ Χαλύβων σταθμοὺς ἑπτὰ, παρα-¹⁵

hinzugefügt, ist vielleicht nicht nöthig. Thuk. 4, 91, 2: ἡγεμονίας οὐσης αὐτοῦ. Her. 6, 110: ὡς ἐκάστου αὐτέων ἐγένετο πρωτανηγή τῆς ἡμέρας. — καθ' ἓνα. zu 1, 2, 16.

§ 9. καὶ οὗτοι. zu 1, 1, 11. — καὶ — δέ. zu 1, 1, 2. — ἐφέστασαν für ἐφίστασαν oder ὑφίστασαν Schäfer. (Kr. De auth. p. 51.) — ἦν es war möglich dass. zu 1, 4, 4.

§ 10. τι προέτρεχεν. zu 3, 1, 11. vgl. Dem. 55, 31. Das τι hat Stephanus zugefügt. — καὶ τρία bis drei, wohl auch drei. π. ἱππ. 4, 4: ἅμαξας τέτταρας καὶ πέντε. (Spr. 69, 32, 4.) vgl. Kr. z. Thuk. 1, 82, 3. — φέροντο. zu 1, 5, 2. — ἀνεχάζετο. zu 4, 1, 16. — πλεον. zu 1, 2, 11. — πέτρων. Spr. 47, 6 (δ), 4.

§ 11. τὸν Κ. ᾧ. Spr. 61, 5. (6, 2.) — μὴ οὐ. Spr. 54, 8, 5. (9.) — οὔτε-οὔτε für οὐδε-οὐδέ Schn. — αὐτός allein. (Spr. 51, 6, 7.) — πάντας. Spr. 46, 4, 4. (6, 8.)

§ 12. ἵτιος. Spr. 47, 11. (12.) — ἀρετῆς. zu 2, 1, 11. — ἅπαξ. zu 1, 9, 10.

§ 13. εἴτα. zu 1, 2, 25. — δὲ καὶ als ob folgen sollte ἀποθνήσκει. — ἐπιλαμβάνεται, αὐτοῦ. — ὡς. zu 1, 1, 2.

§ 14. πάνυ. zu 2, 4, 7. — πολλοί. Dieselbe Stellung 6, 1, 22 u. Thuk. 6, 49. 3. Spr. 58, 2. (3, 2.)

§ 15. ὧν, τούτων οὗς unter denen durch deren Gebiet. vgl. zu 3, 5, 17. — διήλθον, nicht διήλθομεν. zu 1, 8, 6 u. De auth. p. 7. —

- σάγγας πεντήκοντα. Οὗτοι ἦσαν ὧν διήλθον ἀλκιμώτατοι καὶ εἰς
 16 χεῖρας ἦσαν. Εἶχον δὲ θώρακας λινοῦς μέχρι τοῦ ἥτρου, ἀντὶ
 δὲ τῶν πτερύγων σπάρτα πυκνὰ ἐστραμμένα· εἶχον δὲ καὶ κνημῖδας
 καὶ κράνη καὶ παρὰ τὴν ζώνην μαχαίριον ὅσον ξυήλην Λακωνικήν,
 ᾧ ἔσφαττον ὧν κρατεῖν δύναιτο· καὶ ἀποτέμνοντες ἂν τὰς κεφαλὰς
 ἔχοντες ἐπορεύοντο· καὶ ἦδον καὶ ἐχόρευον ὅποτε οἱ πολέμοι ὄψε-
 σθαι αὐτοὺς ἔμελλον. Εἶχον δὲ καὶ δόρυ ὡς πεντεκαίδεκα πήχεων
 17 μίαν λόγχην ἔχον. Οὗτοι ἐνέμενον ἐν τοῖς πολίσμασιν· ἐπεὶ δὲ
 παρέλθοιεν οἱ Ἕλληνες, εἶποντο αἰὲ μαχόμενοι. Ὡρῶν δὲ ἐν τοῖς
 ὄχυροῖς καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐν τούτοις ἀνακεκομισμένοι ἦσαν, ὥστε
 μηδὲν λαμβάνειν αὐτόθεν τοὺς Ἕλληνας, ἀλλὰ διετράφησαν τοῖς
 κτήνεσιν ἃ ἐκ τῶν Ταόχων ἔλαβον.
- 18 Ἐκ τούτου οἱ Ἕλληνες ἀφίκοντο ἐπὶ τὸν Ἀρπασον ποταμόν,
 εὖρος τεττάρων πλέθρων. Ἐντεῦθεν ἐπορεύθησαν διὰ Σκυθινῶν
 σταθμοὺς τέτταρας, παρασάγγας εἴκοσι, διὰ πεδίου εἰς κώμας· ἐν
 19 αἷς ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς καὶ ἐπεσιτίσαντο. Ἐντεῦθεν διήλθον στα-
 θμοὺς τέτταρας, παρασάγγας εἴκοσι, πρὸς πόλιν μεγάλην καὶ εὐδαί-
 μονα καὶ οἰκουμένην· ἐκαλεῖτο δὲ Γυμνίας. Ἐκ ταύτης ὁ ἄρχων
 τῆς χώρας τοῖς Ἕλλησιν ἡγεμόνα πέμπει, ὅπως διὰ τῆς ἑαυτῶν
 20 πολεμίας χώρας ἄγοι αὐτούς. Ἐλθὼν δ' ἐκεῖνος λέγει ὅτι πέντε
 ἡμερῶν ἄξει αὐτοὺς εἰς χωρίον ὅθεν ὄψονται θάλατταν· εἰ δὲ μή,
 τεθνάναι ἐπηγγείλατο. Καὶ ἡγούμενος ἐπεὶ ἐνέβαλεν εἰς τὴν ἑαυ-
 τοῖς πολεμίαν, παρεκελεύετο αἰθεῖν καὶ φθείρειν τὴν χώραν· ᾧ καὶ
 δῆλον ἐγένετο ὅτι τούτου ἕνεκα ἔλθοι, οὐ τῆς τῶν Ἑλλήνων εὐνοίας.

πτέρυγες Panzerflügel, die äussersten Theile des Panzers unten und oben. vgl. π. ἱππ. 12, 4, 6.

§ 16. ζώνην, μαχαίριον. zu 1, 7, 8. — ὅσον ungefähr so gross wie. vgl. zu 1, 8, 6. — ἀποτέμνοντες ἂν so viel als ἀπέτεμον ἂν καὶ (zu 1, 1, 7) mit iterativer Bedeutung des ἂν. vgl. Spr. 53, 9, (10, 3.) So auch Dem. 9, 48 und Ar. Frie. 640: ἔσειον τοὺς παχεῖς καὶ πλουσίους αἰτίας ἂν προστιθέντες. — ὄψεσθαι. zu 1, 9, 28. — πήχεων für πηχῶν Kr. (26.) Ueber den Ge. Spr. 47, 6, 2. (8, 1.) — μίαν nur eine. Denn eine λόγχη war auch der σαυρωτήρ oder στύραξ (στυράκιον), eine Spitze am hintern Ende, um die Lanze in die Erde zu stecken, zugleich auch damit zu kämpfen, wenn die vordere λόγχη etwa abgebrochen war. vgl. 5, 4, 12.

§ 17. ἐν τούτοις, in sofern das Verharrende zu bezeichnen ist. So steht ἐν für εἰς öfter bei Perfecten und Plusquamperfecten von Verben der Bewegung. (Spr. 68, 12, 2.) — διετράφησαν. zu 4, 2, 15. — ἐκ τῶν aus dem Lande der. vgl. zu 5, 9, 1.

§ 18. πλέθρων. zu 1, 2, 23. — διὰ Σκ. Spr. 68, 18 (22), 1. vgl. 6, 4, 37. — πεδίου? Koch S. 103 f

§ 19. τῆς χώρας haben die Hsn. vor ὁ (Kr. 26); ὁ τῆς χώρας ἄρχων wollte Schn. — ἑαυτῶν. zu 3, 4, 41; über den Ge. zu 3, 2, 5. vgl. Thuk. 3, 84, 2.

§ 20. πέντε ἡμερῶν haben die Handschriften nach ὅθεν. (Lion.) G. Becker wollte es nach αὐτοὺς stellen. vgl. zu 1, 7, 18. — ὄψονται. zu ἔσται 1, 3, 17. — τεθνάναι des Todes zu sein, wie Ar. Frö. 1012. — ἐνέβαλεν in diesem Sinne transitiv ist mir aus Attikern nicht erinnerlich. Schrieb Xen. vielleicht ἐνέβαλον εἰς τὴν πολεμίαν? vgl. jedoch Her. 1, 17, 1. (Kr. 45.) — αἰθεῖν. zu 6, 1, 19. — εὐνοίας hängt von ἕνεκα ab. Spr. 68, 5. (9.)

Καὶ ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸ ἱερὸν ὄρος τῇ πέμπτῃ ἡμέρᾳ ὄνομα δ' ἦν²¹
 τῷ ὄρει Θήκης. Ἐπειδὴ δὲ οἱ πρῶτοι ἐγένοντο ἐπὶ τοῦ ὄρους καὶ
 κατείδον τὴν θάλατταν, κραυγὴ πολλὴ ἐγένετο. Ἀκούσας δὲ ὁ Ξενο-²²
 φῶν καὶ οἱ ὀπισθοφύλακες ᾤθησαν καὶ ἔμπροσθεν ἄλλους ἐπι-
 τίθεσθαι πολεμίους· εἶποντο γὰρ καὶ ὀπισθεν οἱ ἐκ τῆς καιομένης
 χώρας καὶ αὐτῶν οἱ ὀπισθοφύλακες ἀπέκτεινάν τε τινὰς καὶ ἐξώ-
 γρησαν, ἐνέδραν ποιησάμενοι· καὶ γέρρα ἔλαβον δασειῶν βοῶν ὠμο-
 βοῖνα ἀμφὶ τὰ εἴκοσιν.

Ἐπειδὴ δὲ (ἡ) βοή πλείων τε ἐγίνετο καὶ ἐγγύτερον καὶ οἱ²³
 αἰὲ ἐπιόντες ἔθεον δρόμῳ ἐπὶ τοὺς αἰὲ βοῶντας καὶ πολλῶ μείζων
 ἐγίνετο ἡ βοή ὅσω δὴ πλείους ἐγίνοντο, ἐδόκει δὴ μεῖζόν τι εἶναι
 τῷ Ξενοφῶντι· καὶ ἀναβάς ἐφ' ἵππον καὶ Λύκιον καὶ τοὺς ἱππέας²⁴
 ἀναλαβὼν παρεβόηθει· καὶ τάχα δὴ ἀκούουσι βοῶντων τῶν στρα-
 τιωτῶν, Θάλαττα, θάλαττα, καὶ παρεγγυώντων. Ἐνθα δὲ ἔθεον
 ἅπαντες καὶ οἱ ὀπισθοφύλακες, καὶ τὰ ὑποζύγια ἠλαύνετο καὶ οἱ
 ἵπποι. Ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο πάντες ἐπὶ τὸ ἄκρον, ἐνταῦθα δὲ περιέ-²⁵
 βαλλον ἀλλήλους καὶ στρατηγούς καὶ λοχαγούς δακρύνοντες. Καὶ
 ἑξαπίνης ὅτου δὲ παρεγγυήσαντος οἱ στρατιῶται φέρουσι λίθους
 καὶ ποιοῦσι κολωνὸν μέγαν. Ἐνταῦθα ἀνετίθεσαν δερμάτων πλη-²⁶
 θος ὠμοβοῖνων καὶ βακτηρίας καὶ τὰ αἰχμιάλωτα γέρρα, καὶ ὁ
 ἡγεμὼν αὐτός τε κατέτεμνε τὰ γέρρα καὶ τοῖς ἄλλοις διεκελεύετο.
 Μετὰ ταῦτα τὸν ἡγεμόνα ἀποπέμπουσιν οἱ Ἕλληνες δῶρα δόντες²⁷
 ἀπὸ κοινοῦ ἵππον καὶ φιάλην ἀργυρᾶν καὶ σκευὴν Περσικὴν καὶ
 δαρεικοὺς δέκα· ἦτι δὲ μάλιστα τοὺς δακτυλίους καὶ ἔλαβε πολλοὺς
 παρὰ τῶν στρατιωτῶν. Κώμην δὲ δείξας αὐτοῖς οὗ σκηνήσουσι
 καὶ τὴν ὁδὸν ἣν πορεύσονται εἰς Μάκρωνας, ἐπεὶ ἑσπέρα ἐγένετο,
 ὥχετο τῆς νυκτὸς ἀπιών.

§ 21. τό, weil es den Umwohnern unter dieser Bezeichnung bekannt war. Spr. 50, 2, 2. — ἐγένοντο. zu 1, 7, 17.

§ 22. ἄλλους im Ggs. zu den im folg. Satze Erwähnten. gr. Spr. 50, 4, 10 u. z. Thuk. 1, 139, 3. — ὀπισθεν οἱ für οἱ ὀπ. Le. u. Portus. — βοῶν ist hinzugefügt, weil dieser Begriff in ὠμοβοῖνα durch den Gebrauch ziemlich verwischt war: eine häufige Art von Pleonasmen. vgl. 4, 8, 8. 5, 1, 13. 3, 1; über den Ge. Spr. 47, 6. (8.) vgl. 5, 4, 12. — τὰ. zu 1, 7, 10.

§ 23. ἡ vor dem ersten βοή fehlt in allen Handschriften, wenn man es nicht vielleicht mit Unrecht zum folgenden βοή gezogen hat. Entbehrlich wäre es nur wenn für ἐγγύτερον ein Adjectiv folgte. Denn πλείων lässt sich hier nicht als Prädicat fassen: ein Geschrei wurde grösser und (kam) näher. — αἰὲ jedes Mal. zu 4, 1, 7. — ὅσω, als ob πολλῶ nicht vorherginge. Spr. 48, 12, 8. (15, 10.) — δὴ. zu 6, 3, 23.

§ 24. παρεγγυώντων ermahnen schnell zu folgen.

§ 25. περιέβαλλον umarmten. — στρατηγούς. zu 3, 5, 7. — ὅτου δὲ παρεγγυήσαντος nachdem wer eben (ich weiss nicht wer) dazu aufgefordert hatte. (Spr. 51, 15, 1.) vgl. 5, 2, 24, Thuk. 4, 20, 3. 5, 41, 2.

§ 26. διεκελεύετο erg. κατατέμνειν. Spr. 55, 4, 4. (11.) Die Schilde sollten unbrauchbar gemacht werden.

§ 27. ἀπὸ κοινοῦ auf gemeinschaftliche Kosten. vgl. 5, 1, 12, (u. Spr. 43, 3, 5.) — δαρεικοὺς. zu 1, 1, 9. — τοὺς die sie trugen, zu tragen pflegten. Spr. 50, 2, 2. (3.) vgl. 4, 6, 26. 7, 1, 17. 5, 9, 5. — σκηνήσουσι. zu 1, 3, 17.

- 1 ἡ. Ἐντεῦθεν ἐπορεύθησαν οἱ Ἕλληνες διὰ Μακρώνων σταθμοὺς τρεῖς, παρασάγγας δέκα. Τῇ πρώτῃ δὲ ἡμέρᾳ ἀφίκοντο ἐπὶ τὸν ποταμὸν ὃς ὠρίζε τὴν τε τῶν Μακρώνων [χώραν] καὶ τὴν τῶν
 2 Σκυθινῶν. Εἶχον δ' ὑπὲρ δεξιῶν χωρίον οἷον χαλεπώτατον καὶ ἐξ ἀριστερᾶς ἄλλον ποταμὸν, εἰς ὃν ἐνέβαλλεν ὁ ὀρίζων, δι' οὗ ἔδει διαβῆναι. Ἦν δὲ οὗτος δασὺς δένδροισι παχέσι μὲν οὐ, πυκνοῖς δέ. Ταῦτα, ἐπεὶ προσῆλθον [οἱ Ἕλληνες], ἔκοπτον, σπεύδοντες ὥς τά-
 3 χιστα ἐκ τοῦ χωρίου ἐξελθεῖν. Οἱ δὲ Μάκρωνες ἔχοντες γέρρα καὶ λόγχας καὶ τριχίνους χιτῶνας καταντιπέρας τῆς διαβάσεως παρατεταγμένοι ἦσαν καὶ ἀλλήλοις διεκελεύοντο καὶ λίθους εἰς τὸν ποταμὸν ἐρρίπτουν· ἐξικνοῦντο δὲ οὐδὲ οὕτως οὐδ' ἔβλαπτον οὐδένα.
- 4 Ἐνθα δὴ προσέρχεται τῷ Ξενοφῶντι τῶν πελταστῶν τις ἀνὴρ, Ἀθήνησι φάσκων δεδουλευκέναι, λέγων ὅτι γινώσκει τὴν φωνὴν τῶν ἀνθρώπων. Καὶ οἶμαι, ἔφη, ἐμὴν ταύτην πατρίδα εἶναι καὶ
 5 εἰ μὴ τι κωλύει, ἐθέλω αὐτοῖς διαλεχθῆναι. Ἀλλ' οὐδὲν κωλύει, ἔφη, ἀλλὰ διαλέγου καὶ μάθε πρῶτον αὐτῶν τίνες εἰσίν. Οἱ δ' εἶπον ἐρωτήσαντος ὅτι Μάκρωνες. Ἐρώτα τοίνυν, ἔφη, αὐτοῖς τί
 6 ἀντιτετάχεται καὶ χρήζουσιν ἡμῖν πολέμιοι εἶναι. Οἱ δ' ἀπεκρίναντο· Ὅτι καὶ ὑμεῖς ἐπὶ τὴν ἡμετέραν ἐρχεσθε. Λέγειν ἐκέλευον οἱ στρατηγοὶ ὅτι οὐ κακῶς γε ποιήσοντες, ἀλλὰ βασιλεῖ πολεμήσαντες ἀπερχόμεθα εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἐπὶ θάλατταν βουλόμεθα
 7 ἀφικέσθαι. Ἡρώτων ἐκεῖνοι εἰ δοῖεν ἂν τούτων τὰ πιστά. Οἱ δ' ἔφασαν καὶ δοῦναι καὶ λαβεῖν ἐθέλειν. Ἐντεῦθεν διδόασιν οἱ Μάκρωνες βαρβαρικὴν λόγχην τοῖς Ἕλλησιν, οἱ δὲ Ἕλληνες ἐκείνοις Ἑλληνικὴν ταῦτα γὰρ ἔφασαν πιστὰ εἶναι· θεοὺς δὲ ἐπεμαρτύραντο ἀμφοτέρω.

C. 8. § 1. (δέ. Spr. 68, 5, 4.) — ποταμόν, Tschoruk-su? (Koch S. 106 ff.) — ὠρίζε. zu 1, 4, 9.

§ 2. οἷος steht beim Superlativ ähnlich wie ὥς. Spr. 49, 3 (10), 4. — ἐνέβαλλεν. zu 1, 2, 8. — δι' οὗ bezieht sich auf ἄλλον ποταμόν, nach Andern auf ὁ ὀρίζων. — (οὗ. Spr. 67, 10, 2.) — οἱ Ἕλληνες verdächtigt sich durch die Stellung. (Kr. 63.) — ἔκοπτον, um sie in den Fluss zu werfen und so überzugehen.

§ 3. διαβάσεως, Spr. 47, 28, 1. (29, 2.) — ἐρρίπτουν, um sich darauf zu stellen und so desto eher mit ihren Geschossen die Feinde zu erreichen. — οὐδὲ οὕτως findet sich neben οὐδ' ὥς (zu 1, 8, 21), wie Hell. 5, 2, 4, Kyr. 3, 2, 16, Lys. 1, 14, Isokr. 18, 16. 65, Antiph. 4, β, 2, Thuk. 2, 76, 2. 6, 89, 3.

§ 4. τῶν πελταστῶν. Spr. 47, 7. (9.) — ταύτην ist Subjects-, πατρίδα Prädicatsac., mithin der Artikel hier unzulässig. Spr. 61, 6. (7, 2.) Isai. 2, 13: ὁρῶ μόνην ταύτην καταφυγὴν οὖσαν.

§ 5. αὐτῶν. zu 4, 6, 17. — ἐρωτήσαντος erg. αὐτοῦ. (Spr. 47, 4, 3.) — ἀντιτετάχεται. Spr. 30, 2, 7.

§ 6. καὶ ὑμεῖς als ob folgen sollte ἡμῖν πολέμιοι ἐστε, ἐπὶ τὴν ἡμετέραν ἐρχόμενοι. — ἡμετέραν erg. χώραν. vgl. 7, 2, 37 u. zu 2, 2, 10. — λέγειν. zu εἰπὼν 3, 4, 42. — ὅτι οὐ. Spr. 65, 1, 2. — ποιήσοντες erg. ἐρχόμεθα ἐπὶ τὴν χώραν ὑμῶν. vgl. zu 1, 6, 8.

§ 7. εἰ δοῖεν ἂν, mit ἂν, wie in der directen Frage: ἂρ' ἂν δώητε; ohne ἂν wäre der Sinn: ob sie gegeben hätten. Spr. 54, 6, 4. (6.) —

Μετὰ δὲ τὰ πιστὰ εὐθύς οἱ Μάκρωνες τὰ δένδρα συνεξέκο-8
 πτον τὴν τε ὁδὸν ὠδοποιοῦν ὡς διαβιβάσοντες, ἐν μέσοις ἀναμεμι-
 γμένοι τοῖς Ἑλλησι καὶ ἀγορὰν οἷαν ἐδύναντο παρεῖχον, καὶ διή-
 γαγον ἐν τρισὶν ἡμέραις, ἕως [ἔστε] ἐπὶ τὰ Κόλχων ὄρια κατέστη-
 σαν τοὺς Ἑλληνας. Ἐνταῦθα ἦν ὄρος μέγα, προσβατὸν δέ· καὶ ἐπὶ9
 τούτου οἱ Κόλχοι παρατεταγμένοι ἦσαν. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον οἱ
 Ἕλληνες ἀντιπαρετάξαντο κατὰ φάλαγγα, ὡς οὕτως ἄγοντες πρὸς τὸ
 ὄρος· ἔπειτα δὲ ἔδοξε τοῖς στρατηγοῖς συλλεγεῖσι βουλευσασθαι ὅπως
 ὡς κάλλιστα ἀγωνιοῦνται. Ἐλέξεν οὖν Ξενοφῶν ὅτι δοκεῖ πᾶσαν-10
 τας τὴν φάλαγγα λόχους ὀρθίους ποιῆσαι· ἡ μὲν γὰρ φάλαγξ δια-
 σπασθήσεται εὐθύς· τῇ μὲν γὰρ ἄνοδον, τῇ δὲ εὐοδον εὐρήσομεν
 τὸ ὄρος· καὶ εὐθύς τοῦτο ἀθυμίαν ποιήσει, ὅταν τεταγμένοι εἰς φά-
 λαγγα ταύτην διεσπασμένην ὁρῶσιν. Ἐπειτα, ἦν μὲν ἐπὶ πολλοὺς11
 τεταγμένοι προσάγωμεν, περιττεύσουσιν ἡμῶν οἱ πολέμιοι καὶ τοῖς
 περιττοῖς χρήσονται ὅ, τι ἂν βούλωνται· ἐὰν δ' ἐπ' ὀλίγων τετα-
 γμένοι ἴωμεν, οὐδὲν ἂν εἴη θαυμαστὸν εἰ διακοπεῖη ἡμῶν ἡ φά-
 λαγξ ὑπὸ ἀθρόων πῃ καὶ βελῶν καὶ ἀνθρώπων [πολλῶν] συμπεσόν-
 των· εἰ δέ πῃ τοῖτο ἔσται, τῇ ὅλῃ φάλαγγι κακὸν ἔσται. Ἀλλά12
 μοι δοκεῖ ὀρθίους τοὺς λόχους ποιησαμένους τοσοῦτον χωρίον κα-
 τασχεῖν διαλιπόντας τοῖς λόχοις ὅσον ἔξω τοὺς ἐσχάτους λόχους
 γενέσθαι τῶν πολεμίων κερμάτων καὶ οὕτως ἐσόμεθα τῆς τε τῶν
 πολεμίων φάλαγγος ἔξω οἱ ἐσχατοὶ λόχοι, καὶ ὀρθίους ἄγοντες οἱ
 κράτιστοι ἡμῶν πρῶτοι προσίασιν, ἥ τε ἂν εὐοδον ᾗ, ταύτην ἕκα-
 στος ἄξει [ὁ λόχος]. Καὶ εἷς τε τὸ διαλεῖπον οὐ ῥᾶδιον ἔσται τοῖς13
 πολεμίοις εἰσελθεῖν ἐνθεν καὶ ἐνθεν λόχων ὄντων, διακόψαι τε οὐ

τούτων für diese Erklärungen. — τὰ die bei ihnen üblichen. —
 πιστὰ. zu 1, 6, 7.

§ 8. ὁδὸν ὠδοποιοῦν. zu 4, 7, 22. — διαβιβάσοντες. Spr. 40
 unter βιβάζω. vgl. 5, 2, 10. — μέσοις τοῖς. zu 1, 2, 7. — ἐν τρισὶν.
 Spr. 48, 2. (vgl. A. 4.) — ἔστε. zu 4, 5, 6. — κατέστησαν brachten.
 vgl. 1, 4, 13, Thuk. 4, 78, 6: οἱ Περσικοὶ αὐτὸν κατέστησαν ἐς Δίον.

§ 9. ὄρος, Kohat-Tagh? — μέγα. μέγα μὲν Schneider; doch vgl. zu
 6, 1, 18.

§ 10. πᾶσαντας erg. τοὺς Ἑλληνας. Spr. 55, 2, 5. (6.) vgl. 4, 8,
 12, 6, 1, 17 mit 3, 2, 21; über den Ac. zu 1, 2, 1 E. — ποιῆσαι. zu
 5, 2, 11. — τῇ μὲν. zu 3, 1, 12. Uebergang zur directen Rede. zu 1, 3,
 14 E. — εὐθύς. zu 2, 4, 10.

§ 11. ἐπὶ πολλοὺς. Spr. 68, 36 (40), 6. Kyr. 5, 4, 46: ἐπὶ λεπτόν
 τετάχθαι. — περιττεύσουσιν ἡμῶν werden uns überflügeln. Spr.
 47, 17. (18.) — ὅ, τι wie. Spr. 46, 3, 2. (5, 9.) vgl. 55, 4, 4. (11.) —
 διακοπεῖη durchbrochen wäre. vgl. § 13 u. Jacobs z. Ach. T. p.
 651. — τῇ ὅλῃ. zu 1, 2, 17.

§ 12. τοῖς λόχοις gehört zu κατασχεῖν. — ὅσον γενέσθαι. zu 4,
 1, 5. — ἐσόμεθα οἱ λόχοι wir (unsere) Lochen werden sein. zu
 οἱ στρατηγοὶ 2, 5, 25. — ἔξω, wie § 15. zu 1, 8, 13. — οἱ κράτιστοι, οἱ
 λοχαγοί. — πρῶτοι für πρῶτον Steph. vgl. § 18. — εὐοδον. zu 3, 4, 20. — λό-
 χος. λοχαγός? (Kr. 45.) Denn ἄγειν heisst schwerlich je, von den Sol-
 daten gebraucht, marschiren; 4, 2, 15 steht jetzt ἐγένοντο. Spr. 52, 2, 5.

§ 13. τὸ διαλεῖπον der Zwischenraum. Spr. 43, 4, 1. (2.)
 vgl. zu 1, 7, 15. — ἐνθεν καὶ ἐνθεν. zu 4, 3, 28. — ὀρθίον gehört

- ῥάδιον ἔσται λόχον ὀρθιον προσιόντα· ἐάν τέ τις πιέζῃται τῶν λό-
 χων, ὁ πλησίον βοηθήσει· ἦν τε εἷς πῃ δυνήθῃ τῶν λόχων ἐπὶ τὸ
 14 ἄκρον ἀναβῆναι, οὐδεὶς μηκέτι μείνῃ τῶν πολεμίων. Ταῦτα ἔδοξε,
 καὶ ἐποιοῦν ὀρθίους τοὺς λόχους· Ξενοφῶν δὲ ἀπιὼν ἐπὶ τὸ εὐώ-
 νυμον ἀπὸ τοῦ δεξιοῦ ἔλεγε τοῖς στρατιώταις· Ἄνδρες, οὗτοί εἰσιν
 οὓς ὁρᾶτε μόνοι ἔτι ἡμῖν ἐμποδῶν τὸ μὴ ἤδη εἶναι ἔνθα πάλαι
 σπεύδομεν· τούτους, ἦν πως δυνώμεθα, καὶ ὤμοις δεῖ καταφραγεῖν.
 15 Ἐπεὶ δ' ἐν ταῖς χώραις ἕκαστοι ἐγένοντο καὶ τοὺς λόχους
 ὀρθίους ἐποιήσαντο, ἐγένοντο μὲν λόχοι τῶν ὀπλιτῶν ἀμφὶ τοὺς
 ὀγδοήκοντα, ὁ δὲ λόχος ἕκαστος σχεδὸν εἰς τοὺς ἑκατόν· τοὺς δὲ
 πελταστὰς καὶ τοὺς τοξότας τριχῇ ἐποιήσαντο, τοὺς μὲν τοῦ εὐώ-
 νυμου ἔξω, τοὺς δὲ τοῦ δεξιοῦ, τοὺς δὲ κατὰ μέσον, σχεδὸν ἑξα-
 16 κοσίους ἑκάστους. Ἐκ τούτου παρηγγύησαν οἱ στρατηγοὶ εὐχεσθαι
 εὐξάμενοι δὲ καὶ παιανίσαντες ἐπορεύοντο. Καὶ Χειρίσοφος μὲν καὶ
 Ξενοφῶν καὶ οἱ σὺν αὐτοῖς πελτασταὶ τῆς τῶν πολεμίων φάλαγγος
 17 ἔξω γενόμενοι ἐπορεύοντο· οἱ δὲ πολέμιοι ὥς εἶδον αὐτούς, ἀντι-
 παραθέοντες οἱ μὲν ἐπὶ τὸ δεξιόν, οἱ δὲ ἐπὶ τὸ εὐώνυμον διεσπά-
 σθησαν καὶ πολὺ τῆς ἑαυτῶν φάλαγγος ἐν τῷ μέσῳ κενὸν ἐποίησαν.
 18 Ἰδόντες δὲ αὐτοὺς διαχάζοντας οἱ κατὰ τὸ Ἀρκαδικὸν πελτασταί,
 ὧν ἦρχεν Αἰσχίνης ὁ Ἀκαρνάν, νομίσαντες φεύγειν ἀνακραγόντες
 ἔθρον· καὶ οὗτοι πρῶτοι ἐπὶ τὸ ὄρος ἀναβαίνουσι· συνεφείπετο δὲ
 αὐτοῖς καὶ τὸ Ἀρκαδικὸν ὀπλιτικόν, ὧν ἦρχε Κλεάνωρ ὁ Ὀρχομένιος.
 19 Οἱ δὲ πολέμιοι, ὥς ἦρξαντο θεῖν, οὐκέτι ἔστησαν, ἀλλὰ φυγῇ ἄλλος
 ἄλλῃ ἐτράπετο. Οἱ δὲ Ἕλληνες ἀναβάντες ἐστρατοπεδεύσαντο ἐν
 20 πολλαῖς κώμαις καὶ τὰ ἐπιτήδεια δὲ πολλὰ ἐχούσαις. Καὶ τὰ μὲν
 ἄλλα οὐδὲν ἦν ὅ, τι καὶ ἐθαύμασαν· τὰ δὲ σμήνη πολλὰ ἦν αὐ-

als Prädicat zu προσιόντα: der gereiht anrückt. Spr. 57, 5, 3. — οὐδεὶς μηκέτι μείνῃ. zu 2, 2, 12.

§ 14. τὸ εἶναι ist Ac.: in Bezug auf das Sein. vgl. Arr. 4, 8, 3 u. Spr. 46, 2, (4.) — μὴ. Spr. 67, 12, 4. — ἐνθα. zu 1, 2, 1. — σπεύδομεν drückt mehr als ἐσπεύδομεν das gerade jetzt auch rege Streben aus. So. Phi. 589: σκοπῶ καὶ γὰρ πάλαι. 806: ἀλγῶ πάλαι δὴ τὰ πρὸ σοὶ στένων κακά. Her. 2, 162, 2: ταῦτα πάλαι παρασκευάζεται. — ὤμοις καταφραγεῖν, ἐσθίειν ist eine sprichwörtliche Hyperbel. vgl. Hell. 3, 3, 6 u. Il. δ, 35. (Ze.)

§ 15. ταῖς χώραις ihren Plätzen. — ἐγένοντο. zu 1, 7, 17, über das zweite 1, 2, 9. — τριχῇ in drei Theile. vgl. 5, 10, 10. — ἀμφὶ τοὺς. zu 1, 7, 10. — δεξιοῦ hängt von ἔξω ab.

§ 17. αὐτοὺς — οἱ μὲν für αὐτοὺς ἀντιπορεύονται καὶ (ἀντι[παρα]-θέοντες) οἱ μὲν Kr. De auth. p. 59. — ἀντιπαραθέοντες den Hellenen gegenüber (ἀντί) längs ihrer Fronte hin (παρα) laufend. vgl. zu 4, 3, 17.

§ 18. διαχάζοντες für διχάζοντες Schn. zu 4, 1, 16. — τὸ Ἀρκαδικόν (zu τὸ Ἑλληνικόν 1, 4, 13) bildete das Centrum. vgl. § 15 u. 16. — ὧν. zu 4, 1, 20.

§ 19. ἦρξαντο, οἱ πελτασταί.

§ 20. τὰ ἄλλα. Spr. 46, 2, (4.) — ὅ, τι καὶ was eben. zu 3, 5, 18 u. z. Thuk. 4, 48, 5. — τὰ. Spr. 50, 8 (11), 1. — τῶν κηρίων. Spr. 47, 14, 2. (15, 3.) Es war das μαινόμενον μέλι, vom Rhododendron

τόθι, καὶ τῶν κηρίων ὅσοι ἔφαγον τῶν στρατιωτῶν πάντες ἄφρονές τε ἐγίγνοντο καὶ ἤμουν καὶ κάτω διεχώρει αὐτοῖς καὶ ὀρθὸς οὐδεὶς ἐδύνατο ἵστασθαι· ἀλλ' οἱ μὲν ὀλίγον ἐδηδοκότες σφόδρα μεθύουσιν ἐώκεσαν, οἱ δὲ πολὺ, μαινομένοις, οἱ δὲ καὶ ἀποθνήσκουσιν. Ἐκείντοι21 δὲ οὕτω πολλοὶ ὥσπερ τροπῆς γεγεννημένης, καὶ πολλή ἦν ἡ ἀθυμία. Τῇ δ' ὑστεραία ἀπέθανε μὲν οὐδεὶς, ἀμφὶ δὲ τὴν αὐτὴν που ὥραν ἀνεφρόνουν· τρίτῃ δὲ καὶ τετάρτῃ ἀνίσταντο ὥσπερ ἐκ φαρμακοποσίας.

Ἐντεῦθεν ἐπορεύθησαν δύο σταθμούς, παρασάγγας ἑπτὰ, καὶ22 ἦλθον ἐπὶ θάλατταν εἰς Τραπεζοῦντα, πόλιν Ἑλληνίδα, οἰκουμένην ἐν τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ, Σινωπέων ἀποικίαν, ἐν τῇ Κόλχων χώρα. Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας ἀμφὶ τὰς τριάκοντα ἐν ταῖς τῶν Κόλχων κώμας. Καὶ ἐντεῦθεν ὁρμώμενοι ἐληίζοντο τὴν Κολχίδα. Ἀγο-23 ρὰν δὲ παρείχον ἐν τῷ στρατοπέδῳ Τραπεζοῦντιοι, καὶ ἐδέξαντό τε τοὺς Ἑλληνας καὶ ξένια ἔδοσαν βούς καὶ ἄλφιτα καὶ οἶνον. Συν-24 διεπράττοντο δὲ καὶ ὑπὲρ τῶν πλησίον Κόλχων τῶν ἐν τῷ πεδίῳ μάλιστα οἰκούντων, καὶ ξένια καὶ παρ' ἐκείνων ἦλθον βόες. Μετὰ25 δὲ τοῦτο τὴν θυσίαν ἣν εὐξάντο παρεσκευάζοντο· ἦλθον δ' αὐτοῖς ἱκανοὶ βόες ἀποθῦσαι τῷ Διὶ τῷ Σωτῆρι καὶ τῷ Ἡρακλεῖ ἡγεμό- συνα καὶ τοῖς ἄλλοις δὲ θεοῖς ἃ εὐξάντο. Ἐποίησαν δὲ καὶ ἀγῶνα γυμνικὸν ἐν τῷ ὄρει ἔνθαπερ ἐσκήνουν. Εἶλοντο δὲ Δρακόντιον Σπαρτιάτην, ὃς ἔφυγε παῖς ὢν οἴκοθεν παῖδα ἄκων κατακ[τ]ανῶν ξυήλη πατάξας, δρόμον τ' ἐπιμεληθῆναι καὶ τοῦ ἀγῶνος προστα- τῆσαι.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ θυσία ἐγένετο, τὰ δέρματα παρέδωσαν τῷ Δρα-26

ausgezogen. Koch S. 110 f. glaubt es werde verdorbener Honig gewesen sein. — κάτω διεχώρει. Der eig. Ausdruck vom Durchfalle. (Spr. 61, 5, 6.) — πολὺ erg. ἐδηδοκότες. — οἱ δὲ καί. zu 1, 3, 13. Erg. ἐώκεσαν.

§ 21. ἀνεφρόνουν wurden nach und nach wieder vernünftig.

§ 22. ἐν τῷ am. Spr. 68, 8 (12), 1. vgl. 5, 2, 2. 6, 15, 19. 6, 2, 5.

§ 23. καὶ ἐντεῦθεν ὁρμώμενοι für καὶ ἐνταῦθα (ἐνταῦθα) ὁρμώμενοι oder καὶ ἐντεῦθεν μὲν Steph. vgl. zu 1, 1, 9. — ἐδέξαντο. vgl. 5, 5, 20. Thuk. 6, 44, 2: οὐκ ἐδέχοντο αὐτοὺς ἀγορᾶ οὐδὲ ἄστει, ὕδατι δὲ καὶ ὄρω. — ξένια als Gastgeschenke, Prädicat wie § 24. vgl. Spr. 57, 3; hier, wie oft, von ess- und trinkbaren Dingen. vgl. 5, 9, 15. 10, 3 und Martials Xenien.

§ 24. συνδιεπράττοντο halfen (σύν) den Kolchern einen Vertrag schliessen. — μάλιστα vorzugsweise, also nur einem geringen Theile nach im Gebirge. vgl. Kr. zu Thuk. 6, 88, 5. — ἦλθον von Sachen, wie ἐπιτήδεια Hell. 7, 2, 23, χρήματα Thuk. 1, 137, 3. 6, 71, 2. vgl. Her. 3, 13, 2; ähnlich ἦκει, wie ξένια unten 5, 5, 2, χρήματα Din. 2, 23, φόρος Ar. Ach. 506, φοιτᾶ χρήματα Thuk. 8, 18, 1. vgl. Her. 3, 115. ἀγοραὶ ἀφικνοῦντο unten 6, 4, 3.

§ 25. ἀποθῦσαι. zu 3, 2, 12. Der Inf. hängt von ἱκανοὶ ab. — Σωτῆρι. σωτήρια ist wohl ausgefallen. (Kr. 26.) Oder τὰ σωτήρια für τῷ Σ. zu lesen? (Kr. 30.) vgl. 3, 2, 9. — τῷ. zu 3, 2, 9. — ἐπιμεληθῆναι von den Vorbereitungen; über den Inf. Spr. 55, 3, 10. (20.) vgl. 6, 4, 22. — ἀγῶνος. Spr. 47, 19, 2. (20, 4.)

§ 26. τὰ, weil die Sache den Hellenen bekannt war. — δέρματα, als Kampfpreise. vgl. Wess. z. Her. 2, 91, 2. — ὅπου. zu 2, 1, 6. —

κοντίῳ καὶ ἡγεῖσθαι ἐκέλευον ὅπου τὸν δρόμον πεποιηκῶς εἴη. Ὁ δὲ δείξας οὐπὲρ ἐστηκότες ἐτύγγχανον. Οὗτος ὁ λόφος, ἔφη, κάλλιστος τρέχειν ὅποι ἂν τις βούληται. Πῶς οὖν, ἔφασαν, δυνήσονται παλαίειν ἐν σκληρῷ καὶ δασεῖ οὕτως; Ὁ δ' εἶπε· Μᾶλλον τι
 27 ἀνιάσεται ὁ καταπεσών. Ἡγωνίζοντο δὲ παῖδες μὲν στάδιον τῶν αἰχμαλώτων οἱ πλείστοι, δόλιχον δὲ Κρηῖτες πλείους ἢ ἐξήκοντα [ἔθρον], πάλην δὲ καὶ πυγμὴν καὶ παγκράτιον ἕτεροι. Καὶ καλὴ θέα ἐγένετο· πολλοὶ γὰρ κατέβησαν, καί, ἅτε θειωμένων τῶν ἑται-
 28 ρῶν, πολλὴ φιλονεικία ἐγίγνετο. Ἐθρον δὲ καὶ ἵπποι καὶ ἔδει αὐτοὺς κατὰ τοῦ προανοῦς ἐλάσαντας ἐν τῇ θαλάττῃ ἀναστρέψαντας πάλιν ἄνω πρὸς τὸν βωμὸν ἄγειν. Καὶ κάτω μὲν οἱ πολλοὶ ἐκυνλινδοῦντο· ἄνω δὲ πρὸς τὸ ἰσχυρῶς ὄρθιον μόλις βάδην ἐπορεύοντο οἱ ἵπποι· ἐνθα πολλὴ κραυγὴ καὶ γέλως καὶ παρακέλευσις ἐγίγνετο αὐτῶν.

ΛΟΓΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ.

1 ἁ. Ὅσα μὲν δὴ ἐν τῇ ἀναβάσει τῇ μετὰ Κύρου ἔπραξαν οἱ Ἕλληνες, καὶ ὅσα ἐν τῇ πορείᾳ τῇ μέχρι ἐπὶ θάλατταν τὴν ἐν τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ, καὶ ὡς ἐπὶ Τραπεζοῦντα, πόλιν Ἑλληνίδα, ἀφίκοντο, καὶ ὡς ἀπέθυσαν ἅ εὐξάντο σωτήρια θύσειν ἐνθα πρῶτον
 2 εἰς φιλίαν γῆν ἀφίκοιντο, ἐν τῷ πρόσθεν λόγῳ δεδήλωται. Ἐκ δὲ τούτου συνελθόντες ἐβουλεύοντο περὶ τῆς λοιπῆς πορείας· ἀνέστη δὲ πρῶτος Ἀντιλέων Θούριος καὶ ἔλεξεν ὧδε. Ἐγὼ μὲν τοίνυν, ἔφη, ὦ ἄνδρες, ἀπείρηκα ἤδη συσκευαζόμενος καὶ βαδίζων καὶ τρέχων καὶ τὰ ὅπλα φέρων καὶ ἐν τάξει ἰὼν καὶ φυλακὰς φυλάττων καὶ μαχόμενος, ἐπιθυμῶ δὲ ἤδη παυσάμενος τούτων τῶν πόνων, ἐπεὶ θάλατταν ἔχομεν, πλεῖν τὸ λοιπὸν καὶ ἐκταθεῖς, ὥσπερ Ὀδυσσεύς,

τρέχειν. Spr. 55, 3, 5. (7.) — ὅποι für ὅπου Kr. (26.) vgl. Kr. Stud. 2 S. 102. — οὕτως. zu 2, 4, 7. — τι. zu 3, 3, 11.

§ 27. στάδιον. Spr. 46, 4. (6.) — τῶν aus der Zahl der. Spr. 47, 7. (9.) vgl. 5, 2, 1. — δόλιχος Raum von 6—24 Stadien, die der Dolichodromos sieben Mal zurücklegte. — ἕτεροι erg. ἡγωνίζοντο als Hauptbegriff. Vielleicht aber ist ἔθρον zu streichen. (Kr. 50.) vgl. Her. 5, 22: ἀγωνιζόμενος στάδιον. Plut. Demetr. 19: ἀγωνίζεσθαι διάυλον. — καταβαίνειν, eig. Ausdruck von Kämpfern die in die Schranken treten, weil der Kampfplatz niedriger war als die Umgebungen. vgl. Isokr. Br. 4, 11. — ἅτε. Spr. 56, 11 (12), 2. — ἑταίρων für ἑταίρων Br.

§ 28. ἄγειν, τὸν ἵππεα; sonst stand hier ἡκεῖν. — ἐγίγνετο. zu 1, 2, 17.

C. 1. § 1. μέχρι ἐπὶ. zu 4, 5, 6. — εὐξάντο. zu 3, 2, 9.

§ 2. τοίνυν gewiss nun. (Spr. 69, 62.) — ἀπείρηκα. zu 2, 2, 16. — συσκευαζόμενος. Spr. 56, 6, 1. — φυλακὰς φυλάττων. zu 2, 6, 10. — πόνων. Spr. 47, 12, 4. (13, 7.) — τὸ λοιπόν. zu 2, 2, 5. — Ὀδυσσεύς Od. γ, 75 ff. — καθεύδων. zu συλλέξας 1, 1, 7.

καθεύδων ἀφικέσθαι εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ στρα-3
τιῶται ἀνεθορύβησαν ὥς εὖ λέγοι· καὶ ἄλλος ταῦτα ἔλεγε καὶ πάν-
τες οἱ παρόντες. Ἐπειτα [δὲ] Χειρίσοφος ἀνέστη καὶ εἶπεν ὧδε.
Φίλος μοί ἐστιν, ὦ ἄνδρες, Ἀναξίβιος, ναυαρχῶν δὲ [καὶ] τυγχάνει.4
Ἦν οὖν πέμψητέ με, οἶομαι ἂν ἐλθεῖν καὶ τριήρεις ἔχων καὶ πλοῖα
τὰ ἡμᾶς ἄξοντα· ὑμεῖς δὲ ἐπείπερ πλεῖν βούλεσθε, περιμένετε ἔστ' ἂν
ἐγὼ ἐλθῶ· ἥξω δὲ ταχέως. Ἀκούσαντες ταῦτα οἱ στρατιῶται
ἤσθησάν τε καὶ ἐψηφίσαντο πλεῖν αὐτὸν ὥς τάχιστα.

Μετὰ τοῦτον Ξενοφῶν ἀνέστη καὶ ἔλεξεν ὧδε. Χειρίσοφος5
μὲν δὴ ἐπὶ πλοῖα στέλλεται, ἡμεῖς δὲ ἀναμενοῦμεν. Ὅσα οὖν μοι
δοκεῖ καιρὸς εἶναι ποιεῖν ἐν τῇ μονῇ, ταῦτα ἐρῶ. Πρῶτον μὲν τὰ6
ἐπιτήδεια δεῖ πορίζεσθαι ἐκ τῆς πολεμίας· οὔτε γὰρ ἀγορά ἐστιν
ἱκανὴ οὔτε ὅτου ὠνησόμεθα πάρεστιν, εἰ μὴ ὀλίγοις τισίν· ἡ δὲ
χώρα πολεμία· κίνδυνος οὖν πολλοὺς ἀπόλλυσθαι, ἣν ἀμελῶς τε καὶ
ἀφυλάκτως πορεύησθε ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια. Ἀλλὰ μοι δοκεῖ σὺν προ-7
νομαῖς λαμβάνειν τὰ ἐπιτήδεια, ἄλλως δὲ μὴ πλανᾶσθαι, ὥς σώ-
ζησθε, ἡμᾶς δὲ τούτων ἐπιμελεῖσθαι. Ἐδοξε ταῦτα. Ἐτι τοίνυν8
ἀκούσατε καὶ τάδε. Ἐπὶ λείαν γὰρ ὑμῶν ἐκπορεύονται τινες· οἶο-
μαι οὖν βέλτιον εἶναι ἡμῖν εἰπεῖν τὸν μέλλοντα ἐξιέναι, φράζειν δὲ
καὶ ὅποι, ἵνα καὶ τὸ πλῆθος εἰδῶμεν τῶν ἐξιόντων καὶ τῶν μενόν-
των, καὶ συμπαρασκευάζωμεν ἕάν τι δέῃ, καὶ βοηθῆσαί τισιν ἂν
καιρὸς ᾗ, εἰδῶμεν ὅποι δεήσει βοηθεῖν, καὶ ἕάν τις τῶν ἀπειρο-
τέρων ἐγχειρῇ ποι, συμβουλεύωμεν, πειρώμενοι εἰδέναι τὴν δύναμιν
ἐφ' οὓς ἂν ἴωσιν. Ἐδοξε καὶ ταῦτα.

§ 3. ταῦτά für ταῦτα Steph. — οἱ. δ' οἱ? (Kr. 63.) So καὶ πάντες
δέ 1, 8, 18.

§ 4. ναυαρχῶν δὲ καί. vielmehr καὶ ναυαρχῶν δέ. (Kr. 26.) vgl. zu
1, 1, 2. — ἐλθεῖν. zu 2, 1, 1. — τὰ ἄξοντα im Sinne von ἃ ἄξει, wie
§ 11 u. oft. vgl. Spr. 53, 7, 6. (9.) u. Reg. unter Futurum. — ἥξω. zu
2, 1, 9. — πλεῖν αὐτόν dass er schiffen solle. Spr. 55, 3, 6. (12.)

§ 5. ἐπί. zu 2, 3, 8. — ποιεῖν. Spr. 50, 5, 5. (6, 4.)

§ 6. ἀγορά. zu 2, 3, 24. — ὅτου wofür. Spr. 47, 16. (17.) — ὠ-
νησόμεθα. zu ἔσται 1, 3, 17. — εἰ μὴ. zu 1, 4, 18. — (τισίν. Spr. 51,
16, 4.) — ἀπόλλυσθαι. zu 2, 5, 17.

§ 7. ἀλλά. zu 4, 6, 19. Ueber das Folgende Kr. De auth. p. 28 ff.
— προνομαί, den Plünderungen Einzelner entgegengesetzt, Fouragi-
rungen ganzer Heertheile. Vgl. Hell. 4, 1, 16: ἐνταῦθα διεχέλμαζε
καὶ αὐτόθεν καὶ σὺν προνομαῖς τὰ ἐπιτήδεια λαμβάνων. — ἄλλως temere.
— ἡμᾶς, die Strategen. vgl. § 8. 5, 7, 20. 31. 6, 2, 12. — τούτων.
Spr. 47, 10. (11.)

§ 8. γάρ. zu 3, 2, 29. — ὅποι, μέλλει ἐξιέναι. Spr. 62, 4, 1. — εἰ-
δῶμεν für ἰδῶμεν hier und im Folgenden Schn. — τι hängt von dem zu
erg. συμπαρασκευάζειν ab. Spr. 55, 4, 4. (11.) — ποι, was für τι ποιεῖν
gute Handschriften bieten oder darauf führen, wird vertheidigt durch Diod.
40, 80: ἐπεχείρησεν εἰς τὰς ἄνω σατραπείας, wo Stephanus στρατεύειν er-
γάνzte. (L. Dindorf.) z. Thuk. 8, 27, 3. vgl. 7, 21, 2. — ἐφ' οὓς für
τούτων ἐφ' οὓς. vgl. zu 3, 1, 21 u. De auth. p. 26. — ἴωσιν, der Plu.
wegen τις. zu αὐτοῦς 1, 4, 8. — ἔδοξε. vgl. § 11 u. zu 3, 2, 39.

§ 9. τὰ ἐκείνων. Spr. 47, 3, 4. (5, 9.) — ἡμῶν. Spr. 47, 22. (23.)
— κατὰ μέρος abwechselnd. Dem. 2, 31: λέγω πάντας ἐξιέναι κατὰ

- 9 Ἐννοεῖτε δὲ καὶ τόδε, ἔφη. Σχολὴ τοῖς πολεμίοις ληΐζεσθαι, καὶ δικαίως ἡμῖν ἐπιβουλεύουσιν· ἔχομεν γὰρ τὰ ἐκείνων ὑπερκάθηνται δ' ἡμῶν. Φυλακὰς δὴ μοι δοκεῖ δεῖν περὶ τὸ στρατόπεδον εἶναι· ἐὰν οὖν κατὰ μέρος φυλάττωμεν καὶ σκοπῶμεν, ἥττον δύναιτ' ἂν
- 10 ἡμᾶς θηρᾶν οἱ πολέμιοι. Ἔτι τοίνυν τάδε ὁρᾶτε. Εἰ μὲν ἡπιστάμεθα σαφῶς ὅτι ἔξει πλοῖα Χειρίσοφος ἄγων ἱκανά, οὐδὲν ἂν ἔδει ὧν μέλλω λέγειν· νῦν δ' ἐπεὶ τοῦτο ἄδηλον, δοκεῖ μοι πειρᾶσθαι πλοῖα συμπαρασκευάζειν καὶ αὐτόθεν. Ἦν μὲν γὰρ ἔλθῃ, ὑπαρχόντων ἐνθάδε ἐν ἀφθονωτέροις πλευσούμεθα· ἐὰν δὲ μὴ ἄγῃ,
- 11 τοῖς ἐνθάδε χρησόμεθα. Ὀρῶ δὲ ἐγὼ πλοῖα πολλάκις παραπλέοντα· εἰ οὖν αἰτησάμενοι παρὰ Τραπεζουντίων μακρὰ πλοῖα κατάγοιμεν καὶ φυλάττοιμεν αὐτά, τὰ πηδάλια παραλνόμενοι, ἕως ἂν ἱκανὰ τὰ ἄξοντα γένηται, ἴσως ἂν οὐκ ἀπορήσαιμεν κομιδῆς οἷας δεόμεθα.
- 12 Ἐδοξε καὶ ταῦτα. Ἐννοήσατε δ', ἔφη, εἰ εἰκὸς καὶ τρέφειν ἀπὸ κοινοῦ οὓς ἂν καταγάγωμεν ὅσον ἂν χρόνον ἡμῶν ἔνεκα μένωσι, καὶ ναῦλον συνθέσθαι, ὅπως ὠφελοῦντες καὶ ὠφελῶνται. Ἐδοξε
- 13 καὶ ταῦτα. Δοκεῖ τοίνυν μοι, ἔφη, ἣν ἄρα καὶ ταῦτα ἡμῖν μὴ ἐκπεραίνηται ὥστε ἄρκεῖν πλοῖα, τὰς ὁδοὺς, ἃς δυσπόρους ἀκούομεν εἶναι, ταῖς παρὰ θάλατταν οἰκουμέναις πόλεσιν ἐντείλασθαι ὁδοποιεῖν· πείσονται γὰρ καὶ διὰ τὸ φοβεῖσθαι καὶ διὰ τὸ βούλεσθαι ἡμῶν ἀπαλλαγῆναι.
- 14 Ἐνταῦθα δὴ ἀνέκραγον ὥς οὐ δέοι ὁδοιπορεῖν. Ὁ δὲ ὡς ἔγνω τὴν ἀφροσύνην αὐτῶν ἐπεψήφισε μὲν οὐδέν, τὰς δὲ πόλεις ἐκούσας

μέρος, ἕως ἂν πάντες στρατεύσῃσθε. „Das hinzugefügte *μερισθέντες* ist wohl ein Glossem.“ (Schn.) Gewiss. (Kr. De auth. p. 38.) Auch findet sich das Simplex bei Xenophon sonst nirgends. — *ἐὰν φυλάσσωμεν, δύναιτ' ἂν*. vgl. 5, 9, 29. 7, 3, 35. (Spr. 54, 12, 1.) — *ἡμᾶς*. Spr. 46, 6. (8.) — *πολέμιοι*. *ἔδοξε καὶ ταῦτα* will Kiehl zufügen.

§ 10. *ἔτι*. zu 3, 1, 23. — *τοίνυν* aber. (Spr. 69, 62 A.) — *εἰ ἡπιστάμεθα*. Spr. 54, 10, 2. — *ὧν, τούτων ᾧ*. — *νῦν δέ*. Spr. 54, 10, 1. (2.) — *γὰρ γὰρ ἄγων* Kiehl. — *ἔλθῃ* erg. *πλοῖα ἄγων ἱκανά*. — *ὑπαρχόντων* erg. *πλοίων*. — *ἐνθάδε καὶ ἐνθάδε* Cobet N. 1. p. 461. Unnöthig, wenn man *ἱκανῶν* hinzudenkt. — *ἄγῃ* verdächtigt Kr. (63.)

§ 11. *παραπλεῖν* längs der Küste schiffen. Spr. 68, 42 (46), 15. — *αἰτησάμενοι*. Spr. 52, 10, 2. (5.) — *κατάγειν* aufbringen, der eig. Ausdruck von gekaperten Schiffen. vgl. § 12. 16, Dem. 5, 25. 8, 9. 28. — *παραλῦειν τὰ πηδάλια* Her. 3, 136; das Medium bezeichnet das an sich Nehmen. Spr. 52, 10. — *κομιδῇ* Transportmittel. Her. 7, 170, 2: *συναρὰχθέντων τῶν πλοίων οὐδεμίαν σφι ἔτι κομιδὴν ἐς Κρήτην φαίνεσθαι*.

§ 12. *εἰ* ob nicht. zu 3, 2, 22. — *ἀπὸ κοινοῦ*. zu 4, 7, 27. — *οὓς* die Bemannung der Schiffe die sie.

§ 13. *ἄρα*. Spr. 69, 8 A. — *ταῦτα. ταύτη?* (Kr. 26.) Doch ähnlich *τοῦτο ὥστε* 5, 7, 7. — *ἄρκεῖν, ἀρκοῦντα εἶναι*. — *οἰκουμέναις*. zu 1, 4, 1. Andre *οἰκούσαις*. — *ἐντείλασθαι* auftragen. Spr. 52, 8, 4. (5.) — *ὁδοποιεῖν ὁδοὺς*. zu 4, 7, 22. — *διὰ τό*. Spr. 50, 6, 2. — *ἡμῶν*. Spr. 47, 12, 2. (13, 1.)

§ 14. *οὐδέν, τὰς. οὐ, ἐνίας* Valckenaer, weil Xen. nur über diese eine Sache nicht habe abstimmen lassen. Allein bei der einen

ἔπεισε ποιεῖν τὰς ὁδοὺς, λέγων ὅτι θᾶττον ἀπαλλάσσονται, ἣν εὐ-
ποροὶ γένωνται αἱ ὁδοί. Ἔλαβον δὲ καὶ πεντηκόντορον παρὰ τῶν¹⁵
Τραπεζουντίων, ἣ ἐπέστησαν Δέξιππον, Λακωνικὸν περίοικον. Οὗτος
ἀμελήσας, τοῦ συλλαβεῖν πλοῖα ἀποδράς ὥχετο ἔξω τοῦ Πόντου
ἔχων τὴν ναῦν. Οὗτος μὲν οὖν δίκαια ἔπαθεν ὕστερον· ἐν Θράκῃ
γὰρ παρὰ Σεύθῃ πολυπραγμονῶν τι ἀπέθανεν ὑπὸ Νικάνδρου τοῦ
Λάκωνος. Ἔλαβον δὲ καὶ τριακόντορον, ἣ ἐπεστάθη Πολυκράτης¹⁶
Ἀθηναῖος, ὅς ὅποσα λαμβάνοι πλοῖα κατήγεν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον.
Καὶ τὰ μὲν ἀγώγιμα, εἴ τι ἦγον, ἔξαιρούμενοι φύλακας καθίστασαν,
ὅπως σῶα εἴη, τοῖς δὲ πλοίοις χρήσαιντο εἰς παραγωγὴν. Ἐν ᾧ¹⁷
δὲ ταῦτα ἦν, ἐπὶ λείαν ἔξήρσαν οἱ Ἕλληνες· καὶ οἱ μὲν ἐνετύγχανον,
οἱ δὲ καὶ οὐ. Κλεαίνετος δ' ἔξαγαγὼν καὶ τὸν ἑαυτοῦ καὶ ἄλλον
λόχον πρὸς χωρίον χαλεπὸν αὐτός τε ἀπέθανε καὶ ἄλλοι πολλοὶ
τῶν σὺν αὐτῷ.

β'. Ἐπεὶ δὲ τὰ ἐπιτήδεια οὐκέτι ἦν λαμβάνειν ὥστε ἀπαν-¹
θημερίζειν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, ἐκ τούτου λαβὼν ὁ Ξενοφῶν ἡγε-
μόνας τῶν Τραπεζουντίων ἔξάγει εἰς Δρίλας τὸ ἥμισυ τοῦ στρατεύ-
ματος, τὸ δὲ ἥμισυ φυλάττειν κατέλιπε τὸ στρατόπεδον· οἱ γὰρ
Κόλχοι, ἅτε ἐκπεπτωκότες [ἐκ] τῶν οἰκιῶν, πολλοὶ ἦσαν ἀθρόοι
καὶ ὑπερεκάθηντο ἐπὶ τῶν ἄκρων. Οἱ δὲ Τραπεζούντιοι ὁπόθεν²
μὲν τὰ ἐπιτήδεια ῥάδιον ἦν λαβεῖν οὐκ ἦγον· φίλοι γὰρ αὐτοῖς
ἦσαν εἰς τοὺς Δρίλας δὲ προθύμως ἦγον, ὅφ' ὧν κακῶς ἔπασχον,

Sache handelte es sich doch um mehrere Punkte, wie die Marschroute, die Versorgung mit Lebensmitteln; mithin konnte hier ohne Anstoss οὐδέν gesagt werden. Mit dem Ac. der Sache steht ἐπισηφρίζειν auch Dem. 22, 9: ὁ ταῦτ' ἐπισηφρίζων ἐπιστάτης. -- ἐκούσας. Direct: αἱ πόλεις ἐκούσαι ἐποιοῦν. vgl. zu 3, 2, 26. — ἀπαλλάσσονται: fortziehen würden. Spr. 40 unter ἀλλάσσω.

§ 15. ἦ. Spr. 48, 9. (11, 5.) — ἀμελήσας τοῦ unbekümmert um das, weit entfernt zu. Kyr. 7, 2, 17: ἀμελήσας ἐρωτᾶν τὸν θεόν, εἴ τι ἐδεόμην. -- τοῦ. Spr. 47, 10. (11.) — συλλαβεῖν kapern, wie Thuk. 8, 35, 2 u. Dem. 4, 34; συλλέγειν zwei Hsn. vgl. 6, 4, 22. — πολυπραγμονῶν τι Händel, etwas Unerlaubtes betreibend. Plat. Ges. 952: τεθνάτω, εἴαν γ' ἐν δικαστηρίῳ ἄλῳ πολυπραγμονῶν τι περὶ τὴν παιδείαν καὶ τοὺς νόμους. — ὑπό. Spr. 52, 3, 1.

§ 16. λαμβάνοι iterativ. Spr. 65, 6, 5. — ἀγώγιμα, φορτία ἐμπορικά. Plat. Prot. 313: κάπηλος τῶν ἀγωγίμων. Dem. 56, 24: τῶν ἀγωγίμων ἦν κύριος. — χρήσαιντο, wofür mehrere Handschriften ἐχρήσαντο haben, giebt ein leicht erklärliches Anakoluth; über den Ao. zu 1, 9, 17. — παραγωγὴ das Schifffen an der Küste, um Räuberei zu treiben.

§ 17. οἱ δὲ καί. zu 1, 3, 13. — (οὐ. Spr. 67, 10, 2.)

C. 2. § 1. ἦν. zu 1, 4, 4. — ἐκ τούτου im Nachsatze, wie 7, 6, 13 u. μετὰ ταῦτα 1, 6, 6. (Spr. 65, 9, 1.) — ἡγεμόνας τῶν Wegweiser aus der Zahl der. zu 4, 8, 27. — εἰς. zu 1, 1, 11. — τὸ ἥμισυ ohne μέν. zu 6, 1, 18. — φυλάττειν. Spr. 55, 3, 10. (20.) vgl. 5, 2, 12. 3, 4. -- ἅτε. Spr. 56, 11 (12), 2. — πολλοί. zu 1, 10, 2. vgl. 4, 7, 7. — ἀθρόοι versammelt, zusammen. vgl. 7, 3, 9.

§ 2. ὁπόθεν. zu ὅθεν 1, 3, 17. — αὐτοῖς in sofern ὁπόθεν den Begriff der bezüglichen Gebiete und ihrer Bewohner enthält. Spr. 58, 4, 2. Man könnte auch φίλοι auf die Barbaren, αὐτοῖς auf die Trapezuntier beziehen. — (εἰς χωρία. Spr. 68, 7.)

εἰς χωρία τε ὄρεινὰ καὶ δύσβατα καὶ ἀνθρώπους πολεμικωτάτους τῶν ἐν τῷ Πόντῳ.

3 Ἐπεὶ δὲ ἦσαν ἐν τῇ ἄνω χώρᾳ οἱ Ἕλληνες, ὅποια τῶν χωρίων τοῖς Δρίλαις ἀλώσιμα ἐδόκει εἶναι ἐμπιπράντες ἀπῆεσαν· καὶ οὐδὲν ἦν λαμβάνειν, εἰ μὴ ὕς καὶ βοῦς ἢ ἄλλο τι κτήνος τὸ πῦρ διαπεφευγός. Ἐν δ' ἦν χωρίον [ὃ] μητρόπολις αὐτῶν [ἐκαλεῖτο]· εἰς τοῦτο πάντες συνεβόησαν· περὶ δὲ τοῦτο ἦν χαράδρα ἰσχυρῶς 4 βραθεῖα καὶ πρόσοδοι χαλεπαὶ πρὸς τὸ χωρίον. Οἱ δὲ πελτασταί, προδραμόντες στάδια πέντε ἢ ἕξ τῶν ὀπλιτῶν διαβάντες τὴν χαράδραν, ὀρῶντες πρόβατα πολλὰ καὶ ἄλλα χρήματα, προσέβαλλον πρὸς τὸ χωρίον· συνείποντο δὲ καὶ δορυφόροι πολλοὶ οἱ ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐξωρμημένοι ὥστε ἐγένοντο οἱ διαβάντες πλείους ἢ εἰς 5 διςχιλίους ἀνθρώπους. Ἐπεὶ δὲ μαχόμενοι οὐκ ἐδύναντο λαβεῖν τὸ χωρίον, καὶ γὰρ τάφος ἦν περὶ αὐτὸ εὐρεῖα ἀναβεβλημένη καὶ σκόλοpes ἐπὶ τῆς ἀναβολῆς καὶ τύρσεις πυκναὶ ξύλιναι πεποιημέναι, βάπτεναι δὲ ἐπεχείρουν· οἱ δὲ ἐπέκειντο αὐτοῖς. Ὡς δὲ οὐκ ἐδύναντο ἀποτρέχειν, ἦν γὰρ ἐφ' ἐνός ἢ κατάβασις ἐκ τοῦ χωρίου εἰς τὴν 7 χαράδραν, πέμπουσι πρὸς Ξενοφῶντα, ὃς ἡγεῖτο τοῖς ὀπλίταις. Ὁ δ' ἐλθὼν λέγει ὅτι ἐστὶ χωρίον χρημάτων πολλῶν μεστόν. τοῦτο οὔτε λαβεῖν δυνάμεθα· ἰσχυρὸν γὰρ ἐστὶν· οὔτε ἀπελθεῖν ῥάδιον· μάχονται γὰρ ἐπέξεληλυθότες καὶ ἡ ἀφοδος χαλεπή.

8 Ἀκούσας ταῦτα ὁ Ξενοφῶν προσαγαγὼν πρὸς τὴν χαράδραν τοὺς μὲν ὀπλίτας θέσθαι ἐκέλευσε τὰ ὅπλα, αὐτὸς δὲ διαβὰς σὺν τοῖς λοχαγοῖς ἐσκοπεῖτο πότερον εἴη κρεῖττον ἀπάγειν καὶ τοὺς διαβεβηκότας ἢ 9 καὶ τοὺς ὀπλίτας διαβιβάζειν ὡς ἀλόντος ἂν τοῦ χωρίου. Καὶ ἐδόκει τὸ μὲν ἀπαγαγεῖν οὐκ εἶναι ἄνευ πολλῶν νεκρῶν, ἐλεῖν δ' ἂν ὦντο καὶ οἱ λοχαγοὶ τὸ χωρίον. Καὶ ὁ Ξενοφῶν συνεχώρησε, τοῖς ἱεροῖς πιστεύσας· οἱ γὰρ μάντις ἀποδεδειγμένοι ἦσαν ὅτι μάχη μὲν ἐστὶ, τὸ δὲ 10 τέλος καλὸν τῆς ἐξόδου. Καὶ τοὺς μὲν λοχαγοὺς πέμπει διαβιβάσοντας τοὺς ὀπλίτας, αὐτὸς δ' ἔμενεν, ἀναχωρίσας ἅπαντας τοὺς πελταστάς, καὶ

§ 3. ἐμπιπράντες erg. ταῦτα. Spr. 51, 12. (13.) vgl. 6, 1, 2. — ἀπῆεσαν, οἱ Δρίλαι. — ὕς, βοῦς sind Acc. Spr. 18, 8 (A. 5 u. 6.) — ἐν wie εἰς 2, 1, 7.

§ 4. προδραμόντες τῶν ὀπλιτῶν. Spr. 47, 22 A. (23.) — ἢ bis. Spr. 69, 25. (29, 1.) — δορυφόροι sind hier wohl, wenn die Lesart richtig ist, Menschen die Stangen (δοράτια) trugen, um damit Lebensmittel fortzuschaffen. vgl. 6, 2, 23. — ἐγένοντο. zu 1, 2, 9.

§ 5. ἀναβάλλειν aufwerfen (die Erde), der gew. Ausdruck. vgl. z. Thuk. 4, 90. — (πυκναὶ ξύλιναι. Spr. 57, 2, 3.) — δῆ. Spr. 65, 9, 1. — οἱ δέ, die Feinde. zu 3, 4, 4. — ἐπέκειντο. zu 4, 1, 16. — αὐτοῖς. zu 4, 3, 7.

§ 6. ἐφ' ἐνός so dass nur Einer hinter dem Andern gehen konnte. vgl. zu 1, 2, 15. — πέμπουσι. zu 1, 1, 8. — τοῖς δ. zu 2, 2, 8.

§ 8. θέσθαι τὰ ὅπλα. zu 1, 5, 14. — (ἢ καί. Spr. 69, 32, 13.) — ὡς ἀλόντος ἂν als ob (in der Hoffnung dass) erobert werden könne. zu 1, 1, 10.

§ 9. εἶναι sei möglich. zu 3, 4, 39 u. z. Thuk. 4, 98, 5.

§ 10. διαβιβάσοντας. zu 4, 8, 8.

οὐδένα εἶα ἀκροβολίζεσθαι. Ἐπεὶ δ' ἤκον οἱ ὀπλίται, ἐκέλευσε τὸν¹¹
 λόχον ἕκαστον ποιῆσαι τῶν λοχαγῶν ὡς ἂν κράτιστα οἴηται ἀγω-
 νιεῖσθαι· ἦσαν γὰρ οἱ λοχαγοὶ πλησίον ἀλλήλων οἱ πάντα τὸν χρόνον
 ἀλλήλοις περὶ ἀνδραγαθίας ἀντεποιοῦντο. Καὶ οἱ μὲν ταῦτα ἐποί-¹²
 ουν· ὁ δὲ τοῖς πελτασταῖς πᾶσι παρήγγειλε διηγκυλωμένους ἵεναι,
 ὡς, ὁπόταν σημήνη, ἀκοντίζειν δεῆσον, καὶ τοὺς τοξότας ἐπιβεβλή-
 σθαι ἐπὶ ταῖς νευραῖς, ὡς, ὁπόταν σημήνη, τοξεύειν δεῆσον, καὶ
 τοὺς γυμνήτας λίθων ἔχειν μεστὰς τὰς δίφθερας· καὶ τοὺς ἐπιτη-
 δείους ἐπεμψε τούτων ἐπιμεληθῆναι.

Ἐπεὶ δὲ πάντα παρέσκεύαστο καὶ οἱ λοχαγοὶ καὶ οἱ ὑπολόχαγοι¹³
 καὶ οἱ ἀξιοῦντες τούτων μὴ χείρους εἶναι πάντες παρατεταγμένοι
 ἦσαν καὶ ἀλλήλους [μὲν δὴ] συνεώρων, μηνοειδῆς γὰρ ἦν ἡ παρά-
 ταξις διὰ τὸ χωρίον, ἐπεὶ δ' ἐπαιάνισαν καὶ ἡ σάλπιγξ ἐφθέγγετο,¹⁴
 ἅμα τε τῷ Ἐνναλίῳ ἠλάλαξαν καὶ ἔθεον δρόμῳ οἱ ὀπλίται, καὶ τὰ
 βέλη ὁμοῦ ἐφέρετο, λόγχοι, τοξεύματα, σφενδόναι καὶ πλεῖστοι δ' ἐκ
 τῶν χειρῶν λίθοι· ἦσαν δὲ οἱ καὶ πῦρ προσέφερον. Ὑπὸ δὲ τοῦ¹⁵
 πλήθους τῶν βελῶν ἔλιπον οἱ πολέμοι τὰ τε σταυρώματα καὶ τὰς
 τύρσεις· ὥστε Ἀγασίας Στυμφάλιος καὶ Φιλόξενος Πελληνεύς, κατα-
 θέμενοι τὰ ὅπλα, ἐν χιτῶνι μόνον ἀνέβησαν, καὶ ἄλλος ἄλλον εἴλκε
 καὶ ἄλλος ἀναβεβήκει καὶ ἠλώκει τὸ χωρίον, ὡς ἐδόκει. Καὶ οἱ μὲν¹⁶
 πελτασταὶ καὶ οἱ ψилоὶ εἰσδραμόντες ἤρπαζον, ὅ, τι ἕκαστος ἐδύ-
 νατο· ὁ δὲ Ξενοφῶν στὰς κατὰ τὰς πύλας ὁπόσους ἐδύνατο κατε-
 κώλυ[σ]ε τῶν ὀπλιτῶν ἔξω· πολέμοι γὰρ ἄλλοι ἐφαίνοντο ἐπ' ἄκροις
 τισὶν ἰσχυροῖς. Οὐ πολλοῦ δὲ χρόνου μετὰξὺ γενομένου κραυγῇ¹⁷

§ 11. ἕκαστον gehört nicht zu λόχον. vgl. 4, 3, 26. — ποιῆσαι aufstellen. vgl. 4, 8, 10. 14 u. zu 6, 3, 25. — περὶ streicht Kr. (63.) zu 2, 1, 11.

§ 12. διηγκυλωμένους. zu λαβόντα 1, 2, 1. — σημήνη. zu 1, 2, 17. — ὡς δεῆσον als ob, darauf gefasst dass es nöthig sein werde. Spr. 56, 8, 2. (9, 5.) vgl. 6, 2, 22. — ἐπιβεβλήσθαι. zu 4, 3, 28. — γυμνήτας, hier für σφενδονήτας. — τοὺς ἐπίτηδείους die dazu Geeigneten. — ἐπεμψε mit dem Inf., wie öfter. vgl. 7, 4, 2 u. z. Thuk. 4, 132, 3. — τούτων für die Ausführung dieser Anordnungen.

§ 13. (μὲν δὴ) streicht Kr. (26.) vgl. jedoch z. Her. 8, 68, 1. — μηνοειδῆς für μονοειδῆς oder εὐειδῆς Courier und Buttman; σιγμοειδῆς Schäfer.

§ 14. ἐπεὶ δ'. Vielmehr ἐπειδὴ. (Kr. 26.) Der Nachsatz fängt mit τε an und ἐπεὶ-ἐπειδὴ stehen wie sonst zwei Participia: πάντων παρεσκευασμένων — παιανίσαντες; ähnlich Hell. 1, 3, 18. — ἠλάλαξαν. zu 1, 8, 18. — ἔθεον δρόμῳ. eb. — ἐκ τῶν χειρῶν aus freier Hand (sonst ἐκ χειρὸς, auch von Mehreren, vgl. Spr. 44, 1, 7) warfen die λιθοβόλοι. Thuk. 6, 69, 3. λίθων βολὴ ἐκ χειρὸς τε καὶ σφενδόναι Plat. Ges. 834, a. — ἦσαν οἱ. Spr. 61, 4, 5. (5, 1.) vgl. 5, 4, 23. — καὶ findet sich so vor und nach ὅς. Kr. z. Thuk. 2, 49, 5.

§ 15. ὑπό. zu 1, 5, 5. — Πελληνεύς für Πεληνεύς Valckenaer. — ἀναβεβήκει, ohne Hülfe.

§ 16. κατεκώλυε will Stephanus wohl mit Recht. — ἔξω dass sie draussen blieben. (Spr. 66, 1, 10.)

§ 17. (μετὰξὺ. Spr. 62, 2, 4.) — καὶ ἔχοντες. zu 1, 9, 31. — παύουσι, directe Rede.

- τε ἐγίγνετο ἔνδον καὶ ἔφευγον οἱ μὲν καὶ ἔχοντες ἃ ἔλαβον, τάχα
 δέ τις καὶ τετρωμένος· καὶ πολὺς ἦν ὠθισμὸς ἀμφὶ τὰ θύρετρα.
 Καὶ ἐρωτώμενοι οἱ ἐκπίπτοντες ἔλεγον ὅτι ἄκρα τέ ἐστιν ἔνδον καὶ
 οἱ πολέμιοι πολλοί, οἳ παίουσιν ἐκδεδραμηκότες τοὺς ἔνδον ἀνθρώπους.
 18 Ἐνταῦθα ἀνειπεῖν ἐκέλευσε Τολμίδην τὸν κήρυκα ἰέναι εἰς
 τὸν βουλόμενόν τι λαμβάνειν. Καὶ ἵεντο πολλοὶ εἰς, καὶ νικῶσι
 τοὺς ἐκπίπτοντας οἱ εἰς, ὠθούμενοι, καὶ κατακλείουσι τοὺς πολε-
 19 μίους πάλιν εἰς τὴν ἄκραν. Καὶ τὰ μὲν ἔξω τῆς ἄκρας πάντα διηρ-
 πάσθη καὶ ἐξεκομίσαντο οἱ Ἕλληνες· οἱ δὲ ὀπλίται ἔθεντο τὰ ὄπλα
 οἱ μὲν περὶ τὰ σταυρώματα, οἱ δὲ κατὰ τὴν ὁδὸν τὴν ἐπὶ τὴν
 20 ἄκραν φέρουσιν. Ὁ δὲ Ξενοφῶν καὶ οἱ λοχαγοὶ ἐσκόπουν εἰ οἷόν
 τε εἴη τὴν ἄκραν λαβεῖν· ἦν γὰρ οὕτω σωτηρία ἀσφαλής, ἄλλως
 δὲ παγχάλεπον ἐδόκει εἶναι ἀπελθεῖν· σκοπούμενοις δὲ αὐτοῖς ἔδοξε
 21 παντάπασιν ἀνάλωτον εἶναι τὸ χωρίον. Ἐνταῦθα παρεσκευάζοντο
 τὴν ἄφοδον, καὶ τοὺς μὲν σταυροὺς ἕκαστοι τοὺς καθ' αὐτοὺς διή-
 ρουν· καὶ τοὺς ἀχρεῖους καὶ φορτία ἔχοντας ἐξεπέμποντο καὶ τῶν
 ὀπλιτῶν τὸ πλεῖθος, καταλιπόντες οἱ λοχαγοὶ οἷς ἕκαστος ἐπίστευεν.
 22 Ἐπεὶ δὲ ἤρξαντο ἀποχωρεῖν, ἐπεξέθεον ἔνδοθεν πολλοὶ γέρορα
 καὶ λόγχας ἔχοντες καὶ κνημῖδας καὶ κράνη Παφλαγονικά· καὶ ἄλλοι
 ἐπὶ τὰς οἰκίας ἀνέβαινον τὰς ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῆς εἰς τὴν ἄκραν
 23 φερούσης ὁδοῦ, ὥστε οὐδὲ διώκειν ἀσφαλὲς ἦν [αὐτοὺς] κατὰ τὰς
 πύλας τὰς εἰς τὴν ἄκραν φερούσας· καὶ γὰρ ξύλα μεγάλα ἐπεβρί-
 πτουν ἄνωθεν, ὥστε χαλεπὸν ἦν καὶ μένειν καὶ ἀπιέναι· καὶ ἡ νύξ
 24 φοβερά ἦν ἐπιούσα. Μαχομένων δὲ αὐτῶν καὶ ἀπορουμένων θεῶν
 τις αὐτοῖς μηχανὴν σωτηρίας δίδωσιν. Ἐξαπίνης γὰρ ἀνέλαμψεν
 οἰκία τῶν ἐν δεξιᾷ ὅτου δὴ ἐνάψαντος. Ὡς δ' αὕτη συνέπιπτεν,
 25 ἔφευγον οἱ ἀπὸ τῶν ἐν δεξιᾷ οἰκιῶν. Ὡς δ' ἔμαθεν ὁ Ξενοφῶν
 τοῦτο παρὰ τῆς τύχης, ἐνάπτειν ἐκέλευε καὶ τὰς ἐν ἀριστερᾷ οἰκίας·

§ 18. τὸν βουλόμενον. zu 1, 3, 9. — τοὺς ἐκπίπτοντας die den Ausfall machenden Barbaren, οἱ εἰς die drinnen befindlichen Hellenen, ὠθούμενοι fortgedrängt von den Hinzukommenden. Doch kann auch εἰς ὠθούμενοι verbunden werden. Her. 3, 72, 4: ὡσάμενοι εἰς ἔργου ἐχώμεθα.

§ 19. ἐξεκομίσαντο. Spr. 52, 10, 1. — ἔθεντο. zu 1, 6, 4.

§ 20. ἦν es fand statt. Spr. 62, 2, 3. (2.) Lys. 19, 7: δεινὴ συμφορὰ γέγνηται. vgl. Thuk. 2, 75, 1. 6, 60, 3 u. zu 7, 42, 5. — σκοπούμενοις. Spr. 52, 8, 3. (4.)

§ 21. τοὺς μὲν als ob folgen sollte ἐξεπέμποντο δέ. Aehnlich Arr. An. 5, 20, 4. vgl. unten zu 5, 5, 10 u. zu 1, 10, 16. — διήρουν. Thuk. 6, 100, 3: τὸ σταύρωμα ἀνέσπασαν καὶ διεφόρησαν. vgl. zu 2, 75, 4. — ἀχρεῖους, ἀχρήστους nannte man die zum Gefecht Untauglichen. z. Thuk. 1, 93, 4. — ἐξεπέμποντο. zu 1, 1, 5. — (οἱ λοχαγοί. Spr. 56, 9, 1.)

§ 22. Παφλαγονικά, σκύτινα 5, 4, 13, πεπλεγμένα Her. 7, 72. 79; also wohl aus ledernen Riemen geflochten. — ἔνθεν καὶ ἔνθεν. zu 4, 3, 28.

§ 24. μαχομένων. zu 1, 4, 12 E. — θεῶν — σωτηρίας, ein Trimeter. (Bothe.) — τῶν von denen. Spr. 47, 7. (9.) — ὅτου δὴ. zu 4, 7, 25. — αὕτη für αὐτὴ Schneider. — οἱ ἀπό. zu οἱ ἐκ 1, 2, 3. vgl. 5, 2, 25.

§ 25. καὶ ταχύ. Spr. 69, 28, 7. (32, 18.)

αἱ δὲ ξύλιναι ἦσαν, ὥστε καὶ ταχὺ ἐκαίοντο. Ἐφευγον οὖν καὶ οἱ ἀπὸ τούτων τῶν οἰκιῶν. Οἱ δὲ κατὰ τὸ στόμα δὴ ἔτι μόνοι ἐλύ-26 πουν καὶ δῆλοι ἦσαν ὅτι ἐπικείσονται ἐπὶ τῇ ἐξόδῳ τε καὶ καταβάσει. Ἐνταῦθα παραγγέλλει φορεῖν ξύλα ὅσοι ἐτύγγανον ἔξω ὄντες τῶν βελῶν εἰς τὸ μέσον ἑαυτῶν καὶ τῶν πολεμίων. Ἐπεὶ δὲ ἱκανὰ ἦδη ἦν, ἐνῆψαν ἐνήπτον δὲ καὶ τὰς παρ' αὐτὸ τὸ χαράκωμα οἰκίας, ὅπως οἱ πολέμιοι ἀμφὶ ταῦτα ἔχοιεν. Οὕτω μολὶς ἀπῆλθον27 ἀπὸ τοῦ χωρίου, πῦρ ἐν μέσῳ ἑαυτῶν καὶ τῶν πολεμίων ποιησάμενοι. Καὶ κατεκαίθη πᾶσα ἡ πόλις καὶ αἱ οἰκίαι καὶ αἱ τύρσεις καὶ τὰ σταυρώματα καὶ τᾶλλα πάντα πλὴν τῆς ἄκρας.

Τῇ δὲ ὑστεραία ἀπῆσαν οἱ Ἕλληνες, ἔχοντες τὰ ἐπιτήδεια.28 Ἐπεὶ δὲ τὴν κατάβασιν ἐφοβοῦντο τὴν εἰς Τραπεζοῦντα, προυῆς γὰρ ἦν καὶ στενὴ, ψευδενέδραν ἐποίησαντο [καὶ] ἀνὴρ Μυσὸς τὸ29 γένος καὶ τοῦνομα τοῦτο ἔχων τῶν Κρητῶν λαβὼν τέτταρας ἢ πέντε ἔμενεν ἐν λασίῳ χωρίῳ καὶ προσεποιεῖτο τοὺς πολεμίους πειρᾶσθαι λανθάνειν· αἱ δὲ πέλται αὐτῶν ἄλλη καὶ ἄλλη διεφαίνοντο, χαλκαὶ οὔσαι. Οἱ μὲν οὖν πολέμιοι ταῦτα διορῶντες ἐφοβοῦντο30 ὥς ἐνέδραν οἶσαν· ἡ δὲ στρατιὰ ἐν τοίτῳ κατέβαινεν. Ἐπεὶ δὲ ἐδόκει ἱκανὸν ἦδη ὑπεληλυθέναι τῷ Μυσῷ, ἐσήμηνε φεύγειν ἀνὰ κράτος· καὶ ὅς ἐξαναστὰς φεύγει καὶ οἱ σὺν αὐτῷ. Καὶ οἱ μὲν31 ἄλλοι Κρητες, ἀλίσκεσθαι γὰρ ἔφασαν τῷ δρόμῳ, ἐκπεσόντες ἐκ τῆς ὁδοῦ εἰς ἵλην κατὰ τὰς νάπας κυλινδούμενοι ἐσώθησαν· ὁ Μυσὸς δὲ κατὰ τὴν ὁδὸν φεύγων ἐβόα βοηθεῖν· καὶ ἐβοήθησαν αὐτῷ

§ 26. οἱ κατὰ τὸ στόμα die der Fronte (der Hellenen) Gegenüberstehenden. Ueber κατὰ zu 1, 8, 21. — δῆλοι ἦσαν ὅτι. Spr. 56, 4, 4. (8.) — παραγγέλλει, Ξενοφῶν. — φορεῖν erg. τούτους, πάντας. Spr. 51, 12. (13, 2.) vgl. 7, 7, 20. — τῶν vor βελῶν verdächtigt Poppo, da Xen. sonst nur ἔξω βελῶν sage. — ἑαυτῶν. zu 2, 2, 3. — ἀμφί. vgl. 6, 4, 1. 7, 2, 16 und zu 3, 5, 14.

§ 29. καὶ vor ἀνὴρ würde wohl besser fehlen. (Kr. 45.) vgl. Reg. unter Asyndeton. — τὸ γένος. Spr. 46, 2. (4.) — γένος καὶ. Spr. 59, 2. (A. 3.) — αὐτῶν, des Mysers und seiner Genossen. vgl. zu αἱ τοί 4, 3, 28. — ἄλλη καὶ ἄλλη. zu 1, 5, 12.

§ 30. διορῶντες, διαφαίνόμενα ὁρῶντες. — ὥς anscheinend. — ἱκανόν. Spr. 43, 4, 1. (2.) — τῷ Μυσῷ zu ἐσήμηνε gezogen erhielt eine zu starke Betonung. Auch würde Xen. für diese Verbindung τοῖς περὶ τὸν Μυσόν gesagt haben. — ἐσήμηνε, ὁ Μυσὸς τοῖς ἀμφ' αὐτόν. — ἀνὰ. zu 1, 8, 1. — καὶ ὅς. Spr. 50, 1, 3. (5.)

§ 31. οἱ ἄλλοι. zu 1, 5, 5. — ἀλίσκεσθαι eingeholt werden, wie π. ἱππ. 8, 10 und Hell. 5, 4, 54: ταχὺ πρὸς ἀνάντες εὐήλατον ἀλίσκονται πεζοὶ ὑπὸ ἱππέων. vgl. αἶρεῖν 1, 4, 8. Erwarten aber würde man: ἀλῶναι γὰρ ἂν dass sie würden eingeholt worden sein, ἐάλωσαν γὰρ ἂν. Spr. 54, 6, 4. (6.) Allein ἀλίσκομαι hat zuweilen Perfectbedeutung. vgl. 1, 5, 2. 4, 1, 3 und Thuk. 1, 23, 2: εἶδιν αἱ οἰκήτορας μετέβαλον ἀλίσκόμεναι. Daher kann der Inf. auch für das Plqpf oder den Ao. eintreten. Spr. 53, 2, 4. (9. vgl. A. 5. Anwendbar wäre auch Spr. 54, 10, 3.) Das ἂν aber kann fehlen wie beim Indicativ. (Spr. 53, 10, 5. vgl. 69, 7 A. 1, 4.) — γὰρ. γὰρ ἂν Cobet N. 1. p. 458. — ἔφασαν sie erzählten, zum Heere gelangt, vgl. zu 4, 4, 16. Denn meinen (ohne Aeusserung)

καὶ ἀνέλαβον τετρωμένον. Καὶ αὐτοὶ ἐπὶ πόδα ἀνεχώρουν βαλλόμενοι οἱ βοηθήσαντες καὶ ἀντιτοξεύοντές τινες τῶν Κρητῶν. Οὕτως ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸ στρατόπεδον πάντες σῶοι ὄντες.

1 γ'. Ἐπεὶ δὲ οὔτε ὁ Χειρίσοφος ἦκεν οὔτε πλοῖα ἱκανὰ ἦν οὔτε τὰ ἐπιτήδεια ἦν λαμβάνειν ἔτι, ἐδόκει ἀπιτέον εἶναι. Καὶ εἰς μὲν τὰ πλοῖα τοὺς τε ἀσθενοῦντας ἐνεβίβασαν καὶ τοὺς ὑπὲρ τετραράκοντα ἔτη καὶ παῖδας καὶ γυναῖκας καὶ τῶν σκευῶν ὅσα μὴ ἀνάγκη ἦν ἔχειν, καὶ Φιλήσιον καὶ Σοφαίνετον τοὺς πρεσβυτάτους τῶν στρατηγῶν εἰςβιβάσαντες τούτων ἐκέλευον ἐπιμελεῖσθαι· οἱ δὲ 2 ἄλλοι ἐπορεύοντο· ἡ δὲ ὁδὸς ὠδοπεποιημένη ἦν. Καὶ ἀφικνοῦνται πορευόμενοι εἰς Κερασοῦντα τριταῖοι, πόλιν Ἑλληνίδα ἐπὶ θαλάττῃ, 3 Σινωπέων ἄποικον, ἐν τῇ Κολχίδι χώρα. Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας δέκα· καὶ ἐξέτασις ἐν τοῖς ὅπλοις γίνεται καὶ ἀριθμὸς· καὶ ἐγένοντο ὀκτακισχίλιοι καὶ ἑξακόσιοι. Οὗτοι ἐσώθησαν ἐκ τῶν ἀμφὶ τοὺς μυρίους· οἱ δὲ ἄλλοι ἀπώλοντο ὑπὸ τε τῶν πολεμίων καὶ τῆς χιόνος καὶ εἴ τις νόσῳ.

4 Ἐνταῦθα καὶ διαλαμβάνουσι τὸ ἀπὸ τῶν αἰχμαλώτων ἀργύριον γενόμενον. Καὶ τὴν δεκάτην, ἣν τῷ Ἀπόλλωνι ἐξεῖλον καὶ τῇ Ἐφεσίᾳ Ἀρτέμιδι, διέλαβον οἱ στρατηγοὶ τὸ μέρος ἕκαστος φυλάττειν τοῖς θεοῖς· ἀντὶ δὲ Χειρισόφου Νέων ὁ Ἀσιναῖος ἔλαβε. Ξενοφῶν οὖν τὸ μὲν τοῦ Ἀπόλλωνος ἀνάθημα ποιησάμενος ἀνατίθησιν εἰς τὸν ἐν Δελφοῖς τῶν Ἀθηναίων θησαυρὸν καὶ ἐπέγραψε τό, τε αὐτοῦ ὄνομα καὶ τὸ Προξένου, ὃς σὺν Κλεάρχῳ ἀπέθανε· ξένος γὰρ ἦν αὐτοῦ. Τὸ δὲ τῆς Ἀρτέμιδος τῆς Ἐφεσίας, ὅτε ἀπῆρει σὺν Ἀγησιλάῳ ἐκ τῆς Ἀσίας τὴν εἰς Βοιωτοὺς ὁδόν, καταλείπει παρὰ

kann φάναι in der att. und gew. (prosaischen) Sprache nicht heissen. — δρόμῳ erg. εἰ μὴ ἐξέπεσον. (Spr. 54, 12, 9.) vgl. 7, 6, 33. — ἐσώθησαν. Spr. 52, 6, 1. — βοηθεῖν. zu 1, 8, 12. — ἐπὶ πόδα das Gesicht dem Feinde zugekehrt. vgl. die lat. Ausg.

C. 3. § 1. μέν. Dem entspricht οἱ δὲ ἄλλοι ἐπορεύοντο, nämlich κατὰ γῆν. — γυναῖκας, nicht alle. vgl. 5, 4, 33. — καὶ Φιλήσιον und auch den Ph. zu 1, 2, 2. — ὠδοπεποιημένη. Spr. 28, 15, 34. zu βοῶν 4, 7, 22.

§ 2. τριταῖοι. Spr. 57, 5, 4.

§ 3. ἔμειναν, den Cheirisophos mit Schiffen erwartend. (Bo) — ἐν τοῖς ὅπλοις. Denn sonst erschienen sie zu Musterungen auch unbewaffnet. — (ἐκ. Spr. 63, 17, 9.) — τῶν. Spr. 50, 4, 3. (5, 6.) — ἀμφὶ τοὺς. zu 1, 7, 10. — μυρίους 1, 2, 9, 7, 10. Cobet in s. Ausg. verdächtigt die Worte ἐκ τῶν ἀ. τ. μ. — νόσῳ erg. ἀπώλετο. Hell. 4, 2, 21: οὐκ ἀπέθανον αὐτῶν, πλὴν εἰ τις ἐν τῇ ξυμβολῇ ὑπὸ Τεγεατῶν. vgl. Thuk. 2, 98, 2.

§ 4. ἀπό für zu 1, 1, 9. — γενόμενον eingenommen. vgl. 7, 6, 41; über die Stellung (Spr. 50, 10, 3). vgl. 5, 6, 20. — δεκάτην. Spr. 43, 3. (A. 3.) — τό. Spr. 50, 2, 2. (4.) u. zu 6, 4, 28. — φυλάττειν. zu 5, 2, 1. — Νέων. 5, 6, 36. — ἔλαβε, τὸ μέρος.

§ 5. τὸ τοῦ Ἀ. erg. μέρος — ποιησάμενος. Spr. 52, 11. — θησαυρὸν. Mehrere Völkerschaften hatten zu Delphoi besondere Zimmer für ihre Weihgeschenke. — ξένος. 3, 1, 4.

§ 6. Μεγάβυζος war der stehende Amtsname. Hemsterhuys zu Luc. Tim. 22. — μετὰ Ἀ. ἐν Κ. streicht Kr. 26 u. 30 u. Dobree p. 134.

Μεγαβύζω τῷ τῆς Ἀρτέμιδος νεωκόρῳ, ὅτι αὐτὸς κινδυνεύσων ἐδόκει ἵέναι [μετὰ Ἀγησιλάου ἐν Κορωνείᾳ]· καὶ ἐπέστειλεν, ἣν μὲν αὐτὸς σωθῆναι, ἑαυτῷ ἀποδοῦναι· εἰ δέ τι πάθοι, ἀναθεῖναι ποιησάμενον τῇ Ἀρτέμιδι ὅ, τι οἴοιτο χαριεῖσθαι τῇ θεῷ.

Ἐπεὶ δ' ἔφευγεν ὁ Ξενοφῶν, κατοικοῦντος ἤδη αὐτοῦ ἐν Σκιλλοῦντι, ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων οἰκισθέντι παρὰ τὴν Ὀλυμπίαν, ἀφικνεῖται Μεγάβυζος εἰς Ὀλυμπίαν θεωρήσων καὶ ἀποδίδωσι τὴν παρακαταθήκην αὐτῷ. Ξενοφῶν δὲ λαβὼν χωρίον ὠνεῖται τῇ θεῷ ὅπου ἀνείλεν ὁ θεός. Ἐτυχε δὲ διὰ μέσου ῥέων τοῦ χωρίου ποταμὸς Σελινούς. Καὶ ἐν Ἐφέσῳ δὲ παρὰ τὸν τῆς Ἐφεσίας Ἀρτέμιδος νεῶν Σελινούς ποταμὸς παραῤῥεῖ, καὶ ἰχθύες δὲ ἐν ἀμφοτέροις ἐνέεισι καὶ κόγχοι· ἐν δὲ τῷ ἐν Σκιλλοῦντι χωρίῳ καὶ θῆραι πάντων ὅποσα ἐστὶν ἀγρενόμενα θηρία. Ἐποίησε δὲ καὶ βωμὸν καὶ ναὸν ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἀργυρίου, καὶ τὸ λοιπὸν ἀεὶ δεκατεύων τὰ ἐκ τοῦ ἀγροῦ ὥραϊα θυσίαν ἐποίει τῇ θεῷ, καὶ πάντες οἱ πολῖται καὶ οἱ πρόσχωροι, ὁμοῦ ἄνδρες καὶ γυναικες, μετεῖχον τῆς ἐορτῆς. Παρέχει δὲ ἡ θεὸς τοῖς σκηνοῦσιν ἄλφιστα, ἄρτους, οἶνον, τραγήματα καὶ τῶν θυομένων ἀπὸ τῆς ἱερᾶς νομῆς λάχος καὶ τῶν θηρευομένων δέ. Καὶ γὰρ θήραν ἐποιοῦντο εἰς τὴν ἐορτὴν οἱ τε Ξενοφῶντος παῖδες καὶ οἱ τῶν ἄλλων πολιτῶν, οἱ δὲ βουλόμενοι καὶ ἄνδρες συνεθήρων· καὶ ἡλίσκετο τὰ μὲν ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἱεροῦ χώρου, τὰ δὲ καὶ ἐκ τῆς Φολόης, σύες καὶ δορκάδες καὶ ἔλαφοι. Ἔστι δὲ ὁ τόπος ἧ ἐκ Λακεδαιμόνος εἰς Ὀλυμπίαν πορεύονται, ὡς εἴκοσι στάδιοι ἀπὸ τοῦ ἐν Ὀλυμπίᾳ Διὸς ἱεροῦ. Ἐνὶ δ' ἐν τῷ ἱερῷ χώρῳ καὶ λειμῶν καὶ ἄλση καὶ ὄρη δένδρων μεστά, ἱκανὰ καὶ σῦς καὶ αἰγας καὶ οἰς καὶ βοῦς τρέφειν καὶ ἵππους, ὥστε καὶ τὰ τῶν

— Κορωνεία. Schlacht 394 v. Chr. — ἣν σωθῆναι. Spr. 54, 12. (A. 4.)

— εἰ τι πάθοι si quid sibi accidisset, nämlich der Tod: ein häufiger Euphemismus, um einen Ausdruck von übler Vorbedeutung zu vermeiden. vgl. 7, 2, 14, Thuk. 4, 15, 2, Lys 32. 6 u. Alexis 197, 8: εἰάν πάθῃς τι, πῶς ἐγὼ βιώσομαι. — ὅ, τι womit. Spr. 46, 3. 2. (5, 9.)

§ 7. ἔφευγεν verbannt war. Spr. 53, 1, 3. vgl. 3, 1, 5. 7, 7, 57. vgl. Kr. hist. philol. Studien I. S. 247 ff. — Σκιλλοῦντι für Σκιλλοῦντι oder Σκυλλοῦντι Zeune. — οἰκισθέντι für οἰκισθέντος Castellio. vgl. Kr. Stud. II. S. 279 s. — παρὰ. zu 1, 2, 13. — ὅπου erg. ὠνεῖσθαι. Spr. 55, 4, 4. (11.) — ὁ θεός vorzugsweise Apollon, wenn von Orakeln die Rede ist.

§ 8. μέσου τοῦ. zu 1, 2, 7. — (ποταμός. Spr. 50, 7, 1.) — ἐν Σ. zu 4, 8, 22; über ἐν-ἐν gr. Spr. 68, 9, 3. — ἐστίν. Spr. 56, 3, 1.

§ 9. ὁμοῦ stände üblicher nach ἄνδρες. Eben so Dem. 22, 68: ὁμοῦ μετοίκους, Ἀθηναίους. Eu. Herakl. 455: ὁμοῦ γέροντες καὶ νέοι καὶ μήτερες. — ἐορτῆς. Spr. 47, 14. (15.) — σκηνοῦσιν. zu 4, 5, 33. — τῶν θυομένων ἀπὸ. gr. Spr. 50, 10, 2. — λάχος auch 6, 1, 2, ein poetisches Wort.

§ 10. ἡλίσκεσθαι ἐξ auch Hell. 3, 2, 26 u. 6, 2, 6. (Sturz.) vgl. zu 2, 4, 11.

§ 11. ὁ τόπος. Andre ἡ χώρα. — πορεύονται. Spr. 61, 4, 3. (7.) vgl. 5, 8, 24. 10, 2. — ὡς-ἱεροῦnehm' ich appositiv, da man sagte: ἔστι δὲ εἴκοσι στάδιοι es sind 20 Stadien Entfernung. vgl. Her. 1, 26. 7, 34: ἔστι δὲ ἑπτὰ στάδιοι ἐξ Ἀβύδου ἐς τὴν ἀπαντίον. vgl. Thuk. 4, 66, 3. — στάδιοι. zu 1, 7, 14. vgl. 4, 3, 16. — καὶ οἷς. Nur dies oder nur καὶ

12 εἰς τὴν ἑορτὴν ἰόντων ὑποζύγια εὐωχεῖσθαι. Περὶ δὲ αὐτὸν τὸν
ναὸν ἄλλος ἡμέρων δένδρων ἐφυτεύθη ὅσα ἐστὶ τρωκτὰ ὠραῖα.
Ὁ δὲ ναὸς ὡς μικρὸς μεγάλῳ τῷ ἐν Ἐφέσῳ εἴκασται, καὶ τὸ ξόανον
13 ἔοικεν ὡς κυπαρίττινον χουσῶ ὄντι τῷ ἐν Ἐφέσῳ. Καὶ στήλη
ἔστηκε παρὰ τὸν ναὸν γράμματα ἔχουσα. Τερὸς ὁ χώρος τῆς
Ἀρτέμιδος. Τὸν [δὲ] ἔχοντα καὶ καρπούμενον τὴν μὲν
δεκάτην καταθύειν ἑκάστου ἔτους, ἐκ δὲ τοῦ περιττοῦ
τὸν ναὸν ἐπισκευάζειν. Ἐὰν δέ τις μὴ ποιῇ ταῦτα, τῇ
θεῷ μελήσει.

- 1 δ'. Ἐκ Κερασούντος δὲ κατὰ θάλατταν μὲν ἐκομίζοντο οἵπερ
2 καὶ πρόσθεν, οἱ δ' ἄλλοι κατὰ γῆν ἐπορεύοντο. Ἐπεὶ δὲ ἦσαν ἐπὶ
τοῖς Μοσσυνοίκων ὁρίοις, πέμπουσιν εἰς αὐτοὺς Τιμησίθεον τὸν
Τραπεζούντιον, πρόξενον ὄντα τῶν Μοσσυνοίκων, ἐρωτῶντες πό-
τερον ὡς διὰ φιλίας ἢ ὡς διὰ πολεμίας πορεύσονται τῆς χώρας.
3 Οἱ δὲ εἶπον ὅτι οὐ διήσοιεν· ἐπίστευον γὰρ τοῖς χωρίοις. Ἐντεῦ-
θεν λέγει ὁ Τιμησίθεος ὅτι πολέμοι εἰσιν αὐτοῖς οἱ ἐκ τοῦ ἐπ' ἐ-
κεῖνα. Καὶ ἐδόκει καλέσαι ἐκείνους, εἰ βούλοιντο συμμαχίαν ποιή-
σασθαι· καὶ πεμφθεὶς ὁ Τιμησίθεος ἤκεν ἄγων τοὺς ἄρχοντας.
4 Ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο, συνῆλθον οἱ τε τῶν Μοσσυνοίκων ἄρχοντες καὶ
οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἑλλήνων· καὶ ἔλεγε μὲν Ξενοφῶν, ἡρμήνευε δὲ
Τιμησίθεος.
5 Ὡς ἄνδρες Μοσσύνοικοι, ἡμεῖς διασωθῆναι βουλόμεθα πρὸς
τὴν Ἑλλάδα πεζῇ· πλοῖα γὰρ οὐκ ἔχομεν· κωλύουσι δὲ οὗτοι ἡμᾶς
6 οὓς ἀκούομεν ὑμῖν πολεμίους εἶναι. Εἰ οὖν βούλεσθε, ἔξεστιν ὑμῖν
ἡμᾶς λαβεῖν συμμάχους καὶ τιμωρήσασθαι, εἴ τι πώποτε ὑμᾶς

βοῦς haben die Hsn. (Kr. 26.) — εὐωχεῖσθαι. Hipparch. 8, 4: οἱ εὐω-
χοῦμενοι ἵπποι. vgl. zu 1, 6, 3.

§ 12. δένδρων. zu 2, 4, 14. Her. 2, 138, 2: ἄλλος δένδρων μεγίστων.
Strabo 14, 1 p. 639: διαπρεπὲς ἄλλος παντοίης ὕλης. — ὅσα für τούτων oder
πάντων (dies von δένδρων regiert) ὅσα. Plat. Rep. 621, 1: κενὸν δένδρων
τε καὶ ὅσα γῇ φύει. vgl. zu 5, 1, 8 und über δένδρα τούτων (τῶν ὠραίων)
Spr. 47, 6. (8.) — τρωκτὰ ὠραῖα zum Nachtschisch gebrauchte
Früchte.

§ 13. ἔχουσα τάδε will Cobet N. 1. p. 461. zu 5, 9, 8. -- τῆς Ἀ.
Spr. 48, 11, 2. (13, 5.) — καταθύειν möge opfern. So findet sich
der Infinitiv öfter optativisch, hier fast imperativisch. (Spr. 55, 1, 4.)
— ἑκάστου ἔτους. Spr. 47, 1, 2. (2, 4.)

C. 4. § 1. ἐκομίζοντο. Spr. 52, 6, 1. — καὶ πρόσθεν. zu 1, 6, 1.
§ 2. εἰς. zu 1, 1, 11. — ἐρωτῶντες fragen lassend, wie 6, 4,
4. vgl. zu 1, 3, 8. — ὡς διὰ. zu 1, 3, 14. — πορεύσονται. Spr. 53, 7,
3. — διήσοιεν für διοίσοιεν (δεήσειεν) Jacobs. zu 4, 1, 8. vgl. zu 3, 2, 23.

§ 3. ἐκ, wie πρὸς 2, 2, 4. vgl. unten § 10. (Spr. 68, 17, 3.) Plat.
Prot. 314, e: περιεπάτου ἐκ μὲν τοῦ ἐπὶ θάτερα Καλλίας, ἐκ δὲ τοῦ ἐπὶ
θάτερα Ξάνθιππος. vgl. Thuk. 7, 37, 2. 8, 33, 2. — τὸ ἐπ' ἐκεῖνα die
entgegengesetzte Seite. (Spr. 43, 4, 3.) -- εἰ. zu 4, 1, 8. -- ἄρ-
χοντας Hauptlinge.

§ 5. πρὸς. Eben so Kyr. 5, 4, 16. vgl. So. Phi. 383: πλέω πρὸς
οἴκους.

§ 6. πώποτε steht häufig auch in affirmativen Sätzen, besonders
in hypothetischen. Ar. Frö. 147: εἴ που ξένον τις ἠδίκησε πώποτε. vgl. Ach.
405, Frie. 302, And. 1, 128, Lys. 1, 43, Dem. 52, 2. Zuweilen auch nach

οὗτοι ἡδίκησαν, καὶ τὸ λοιπὸν ὑμῶν ὑπηκόους εἶναι τούτους. Εἰ δὲ 7
 ἡμᾶς ἀφήσετε, σκέψασθε πόθεν αὐθις ἂν τοσαύτην δύναμιν λά-
 βετε σύμμαχον. Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίνατο ὁ ἄρχων τῶν Μοσσυ-8
 νοίκων ὅτι καὶ βούλονται ταῦτα καὶ δέχονται τὴν συμμαχίαν. "Αγετε 9
 δὴ, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, τί ἡμῶν δεήσεσθε χρήσασθαι, ἂν σύμμαχοι
 ὑμῶν γενώμεθα, καὶ ὑμεῖς τί οἰοί τε ἔσεσθε ἡμῖν συμπράξαι περὶ
 τῆς διόδου; Οἱ δὲ εἶπον ὅτι ἱκανοί ἐσμεν εἰς τὴν χώραν εἰσβάλλειν 10
 ἐκ τοῦ ἐπὶ θάτερα τὴν τῶν ὑμῖν τε καὶ ἡμῖν πολεμίων καὶ δεῦρο
 ὑμῖν πέμψαι ναῦς τε καὶ ἄνδρας οἵτινες ὑμῖν συμμαχοῦνται τε καὶ
 τὴν ὁδὸν ἡγήσονται.

Ἐπὶ τούτοις πιστὰ δόντες καὶ λαβόντες ὥχοντο. Καὶ ἦκον τῇ 11
 ὑστεραίᾳ ἄγοντες τριακόσια πλοῖα μονόξυλα καὶ ἐν ἐκάστῳ τρεῖς
 ἄνδρας, ὧν οἱ μὲν δύο ἐκβάντες εἰς τάξιν ἔθεντο τὰ ὅπλα, ὁ δὲ εἰς
 ἔμενε. Καὶ οἱ μὲν λαβόντες τὰ πλοῖα ἀπέπλευσαν, οἱ δὲ μένοντες 12
 ἐξετάξαντο ὧδε. Ἔστησαν ἀνὰ ἑκατὸν μάλιστα, ὥσπερ οἱ χοροί,
 ἀντιστοιχοῦντες ἀλλήλοις, ἔχοντες γέροντα πάντες λευκῶν βοῶν δασέα
 εἰκασμένα κιττοῦ πετάλω, ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ παλτόν ὡς ἐξάπηχυν, ἔμ-
 προσθεν μὲν λόγχην ἔχον, ὀπισθεν δὲ αὐτοῦ τοῦ ξύλου σφαιροειδές.

Relativen, wie nach ὅστις Plat. Phaidr. 258, e, ὅσοι Apol. 19, c, Dem. 8, 24, ὅσα 2, 5. 4, 50. Bei Participien Isokr. 16, 33: τοὺς πώποτε νικήσαντας ὑπερεβάλετο. vgl. 10, 38. 19, 48, Dem. 29, 21, Dein. 1, 61, Plat. Phaidr. 279, a. Aehnlich οἱ πώποτε Lyk. g. Leokr. 134, Xen. Hell. 3, 5, 14. — εἶναι. ἔχειν erwartet man; allein der Schriftsteller dachte statt ἔξεστιν etwa διαπράξεσθε. Mit ähnlicher Härte Thuk. 3, 86, 2: πρόπειραν ἐποιοῦντο εἰ σφισι δυνατὰ εἶη τὰ ἐν τῇ Σικελίᾳ πράγματα ὑποχείρια γενέσθαι.

§ 7. ἀφήσετε fortlassen werdet, ohne unsere Hülfe zu benutzen. Dem. 1, 8: παραπεπτωκότα καιρὸν ἀφεῖναι. — αὐθις künftig, wie § 20. 7, 5, 3. 7, 30. Eu. Or. 910: καὶ μὴ παραυτίκ', αὐθις εἰσι χρήσιμοι.

§ 8. ὁ ἄρχων derjenige unter den Häuptlingen der statt der übrigen (§ 3 u. 4) antwortete, der vornehmste.

§ 9. δὴ. zu 2, 2, 10. — ἡμῶν. ἡμῖν würde man erwarten; allein durch eine nicht ungewöhnliche Anticipation wird das Pronomen zu δεῖσθαι construiert. (Spr. 61, 6, 8.) vgl. Lobeck zu So. Ai. 2. — οἰοί τε für ποῖοί τε oder οἴεσθε Stephanus.

§ 10. ὅτι. zu 1, 6, 8. — (ἡμῖν. Spr. 51, 2, 1 u. Arndt De pron. II. p. 20.) — συμμαχοῦνται. zu ἔσται 1, 3, 17. — ὁδόν. (Spr. 46, 6, 2.) vgl. 6, 3, 10.

§ 11. ἐπὶ τούτοις. zu 3, 2, 4. — οἱ δύο, der Artikel, weil durch Angabe der Summe auch der Theil mit bestimmt ist. (Spr. 50, 2, 8.) vgl. Thuk. 7, 24, 1 u. Her. 1, 142, 2. — εἰς τάξιν. zu 2, 2, 8.

§ 12. οἱ μὲν. zu 1, 10, 4. — ἐξετάξαντο für ἐξετάζοντο, ἐξητάζοντο, ἐξετάζοντο Stephanus: stellten sich auf (aus der Unordnung). vgl. 7, 1, 24. — ἀνὰ je. vgl. zu 3, 4, 21. — μάλιστα ungefährr. zu Clintons Fast. Hell. p. 253 (239) n. ik. — ὥσπερ οἱ χ. verbinde man mit ἀντιστοιχοῦντες. vgl. zu 1, 6, 7. vgl. Hermann Opuscc. p. 6161. — βοῶν. zu 4, 7, 22. — παλτόν. zu τὴν γνώμην 1, 7, 8. — ὡς. zu 1, 2, 3. — ἐξάπηχυν. ἔξπηχυν will Cobet N. 1. p. 461. vgl. Phryn. p. 412 u. dort Lobeck. p. 414. — ξύλου scheint als Ge. des Stoffes von σφαιροειδές abzuhängen: eine kugelförmige Rundung aus dem Holze selbst, also ohne στύραξ. vgl. 4, 7, 16. Her. 8, 16, 1: μνηροειδὲς ἐποίησαν τῶν νεῶν. Dobree p. 135 liest ξύλον und streicht αὐτοῦ τοῦ.

§ 13. ὑπὲρ γονάτων die nicht bis ans Knie hinabreichenden.

- 13 Χιτωνίσκους δὲ ἐνεδεδύκεσαν ὑπὲρ γονάτων, πάχος ὡς λινού στρα-
ματοδέσμον, ἐπὶ τῇ κεφαλῇ δὲ κράνη σκύτινα, οἷάπερ τὰ Παφλα-
γονικά, κρωβύλον ἔχοντα κατὰ μέσον, ἐγγύτατα τιαροειδῇ εἶχον δὲ
14 καὶ σαγάρεις σιδηρᾶς. Ἐντεῦθεν ἐξῆρχε μὲν αὐτῶν εἷς, οἱ δὲ ἄλλοι
πάντες ἐπορεύοντο ἄδοντες ἐν ῥυθμῷ, καὶ διελθόντες διὰ τῶν τάξεων
καὶ διὰ τῶν ὅπλων τῶν Ἑλλήνων ἐπορεύοντο εὐθύς πρὸς τοὺς πο-
15 λεμίους ἐπὶ χωρίον ὃ ἐδόκει ἐπιμαχώτατον εἶναι. Ὡκεῖτο δὲ τοῦτο
πρὸ τῆς πόλεως τῆς μητροπόλεως καλουμένης αὐτοῖς καὶ ἐχούσης
τὸ ἀκρότατον τῶν Μοσσυνοίκων. Καὶ περὶ τούτου ὁ πόλεμος ἦν·
οἱ γὰρ αἰὲ τοῦτ' ἔχοντες ἐδόκουν ἐγκρατεῖς εἶναι καὶ πάντων Μοσ-
συνοίκων, καὶ ἔφασαν τούτους οὐ δικαίως ἔχειν τοῦτο, ἀλλὰ κοινὸν
16 ὄν καταλαβόντας πλεονεκτεῖν. Εἶποντο δ' αὐτοῖς καὶ τῶν Ἑλλή-
νων τινές, οὐ ταχθέντες ὑπὸ τῶν στρατηγῶν, ἀλλὰ ἀρπαγῆς ἐνεκεν.
Οἱ δὲ πολέμιοι προσιόντων τέως μὲν ἡσύχαζον· ἐπεὶ δ' ἐγγύς ἐγέ-
νοντο τοῦ χωρίου, ἐκδραμόντες τρέπονται αὐτούς· καὶ ἀπέκτειναν
συχνοὺς τῶν βαρβάρων καὶ τῶν συναναβάντων Ἑλλήνων τινάς, καὶ
ἐδίωκον μέχρι οὗ εἶδον τοὺς Ἑλληνας βοηθοῦντας· εἴτα δὲ ἀποτρα-
17 πόμενοι ὥχοντο· καὶ ἀποτεμόντες τὰς κεφαλὰς τῶν νεκρῶν ἐπεδεί-
κνυσαν τοῖς τε Ἑλλησι καὶ τοῖς ἑαυτῶν πολεμίοις, καὶ ἅμα ἐχόρευον
νόμῳ τινὶ ἄδοντες.
- 18 Οἱ δὲ Ἑλληνες μάλα ἤχθοντο, ὅτι τοὺς τε πολεμίους ἐπεποιή-
κεσαν θρασυτέρους καὶ ὅτι οἱ ἐξελθόντες Ἑλληνες σὺν αὐτοῖς ἐπε-
φεύγεσαν μάλα ὄντες συχνοί· ὃ οὐπω πρόσθεν ἐπεποιήκεσαν ἐν τῇ
19 στρατιᾷ. Ξενοφῶν δὲ συγκαλέσας τοὺς Ἑλληνας εἶπεν· Ἄνδρες
στρατιῶται, μηδὲν ἀθυμήσητε ἐνεκα τῶν γεγενημένων· ἔστι γὰρ ὃ,
20 τι καὶ ἀγαθόν, οὐ μείον τοῦ κακοῦ, γεγένηται. Πρῶτον μὲν γὰρ
ἐπίστασθε ὅτι οἱ μέλλοντες ἡμῖν ἡγεῖσθαι τῷ ὄντι πολέμιοί εἰσιν

Ailian V. G. 11, 10: θοῖμάτιον ὑπὲρ τὸ γόνυ ἦν. — λινοῦ hängt von χιτω-
νίσκους ab. vgl. zu 1, 2, 23. — (δέ. Spr. 68, 5, 4.) — κράνη erg. ἐφόρου
aus ἐνεδεδύκεσαν; ein Zeugma. Arr. Anab. 7, 15, 4: τὰ ὀνόματα καὶ τὰς
σκευὰς ὀφθῆναι. — κρωβύλος Haarwulst. Die Erkl. zu Thuk. 1, 6, 2.
— ἐγγύτατα fast völlig. — τιαροειδῇ gehört zu κράνη.

§ 14. ἐν ῥυθμῷ gehört zu ἐπορεύοντο. Kr. z. Thuk. 5, 70.

§ 15. τῆς πόλεως streichen Kiehl u. Cobet N. 1. p. 462. — περὶ
τούτου um diesen Platz. — αἰ. zu 4, 1, 7. — καὶ πάντων. zu 1, 8,
2, über den Ge. Spr. 47, 25, 7. (26, 8.)

§ 16. ταχθέντες. zu 1, 6, 6. — προσιόντων erg. αὐτῶν. zu 1, 2,
17. — τέως μὲν. zu 4, 2, 12. — ἐγένοντο. zu 1, 7, 17. — χωρίου.
Spr. 47, 28 (29), 1. — ἔφασαν, die mit den Hellenen verbündeten Mossy-
noiken.

§ 17. νόμῳ. ἐν νόμῳ Cobet N. 1. p. 522, wie ἐν ῥυθμῷ § 14. 5, 9, 8. 11.

§ 18. ὅτι τοὺς τε, gestellt als ob das zweite ὅτι fehlen sollte. zu
1, 2, 21. — στρατιᾷ. στρατεία Le. Doch s. Kr. z. Thuk. 1, 3, 4.

§ 19. μηδὲν ἀθυμήσητε. Spr. 54, 2, 2. — ἀγαθόν. Dieselbe Stel-
lung Dem. 19, 184: οὐδὲν ἔσθ' ὃ, τι μείζον ἢν ὑμᾶς ἀδικήσῃς τις. Thuk. 1,
40, 4: φανεῖται καὶ ἅ τῶν ὑμετέρων οὐκ ἐλάσσω ὑμῖν πρόσεισιν. vgl. Plat. Phaid.
89, d: οὐκ ἔστιν ὃ, τι ἂν τις μείζον τούτου κακὸν πάθοι. Ueber ἔστιν ὃ, τι
zu 1, 8, 20.

§ 20. ὅτι. zu 3, 1, 36. — ἡμῖν. zu 3, 2, 20. — τῷ ὄντι in Wahr-
heit. (Spr. 48, 15, 17.) — ἀνάγκη erg. πολεμίους εἶναι. zu 1, 2, 15. —

οἷσπερ καὶ ἡμᾶς ἀνάγκη· ἔπειτα δὲ καὶ τῶν Ἑλλήνων οἱ ἀφροντιστήσαντες τῆς σὺν ἡμῖν τάξεως καὶ ἱκανοὶ ἡγησάμενοι εἶναι σὺν τοῖς βαρβάροις ταῦτα πράττειν ἄπερ σὺν ἡμῖν δίκην δεδώκασιν, ὥστε αὐθις ἦττον τῆς ἡμετέρας τάξεως ἀπολείπονται. Ἀλλ' ὑμᾶς²¹ δεῖ παρασκευάζεσθαι ὅπως καὶ τοῖς φίλοις οὖσι τῶν βαρβάρων δόξετε κρείττους αὐτῶν εἶναι καὶ τοῖς πολεμίοις δηλώσετε ὅτι οὐχ ὁμοίοις ἀνδράσι μαχοῦνται νῦν τε καὶ ὅτε τοῖς ἀτάκτοις ἐμάχοντο.

Ταύτην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν οὕτω διέμειναν· τῇ δ' ὑστεραίᾳ²² θύσαντες, ἐπεὶ ἐκαλλιερόσαντο, ἀριστήσαντες ὀρθίους τοὺς λόχους ποιησάμενοι καὶ τοὺς βαρβάρους ἐπὶ τὸ εὐώνυμον κατὰ ταῦτα ταξάμενοι ἐπορεύοντο, τοὺς τοξότας μεταξὺ τῶν λόχων ὀρθίων [όντων] ἔχοντες, ὑπολειπομένους δὲ μικρὸν τοῦ στόματος τῶν ὀπλιτῶν. Ἦσαν γὰρ τῶν πολεμίων οἱ εὖζωνοι κατατρέχοντες τοῖς λίθοις²³ ἔβαλλον. Τούτους οὖν ἀνέστελλον οἱ τοξόται καὶ οἱ πελτασταί. Οἱ δ' ἄλλοι βάδην ἐπορεύοντο· πρῶτον μὲν ἐπὶ τὸ χωρίον ἀφ' οὗ τῇ προτεραίᾳ οἱ βάρβαροι ἐτράπησαν καὶ οἱ σὺν αὐτοῖς· ἐνταῦθα γὰρ οἱ πολέμιοι ἦσαν ἀντιτεταγμένοι. Τοὺς μὲν οὖν πελταστάς ἐδέξαντο²⁴ οἱ βάρβαροι καὶ ἐμάχοντο· ἐπειδὴ δὲ ἐγγὺς ἦσαν οἱ ὀπλίται, ἐτράποντο. Καὶ οἱ μὲν πελτασταὶ εὐθὺς εἶποντο διώκοντες ἄνω πρὸς τὴν μητρόπολιν, οἱ δὲ ὀπλίται ἐν τάξει εἶποντο. Ἐπεὶ δὲ ἄνω²⁵ ἦσαν πρὸς ταῖς τῆς μητροπόλεως οἰκίαις, ἐνταῦθα δὴ οἱ πολέμιοι ὁμοῦ δὴ πάντες γενόμενοι ἐμάχοντο καὶ ἐξηκόντιζον τοῖς παλτοῖς καὶ ἄλλα δόρατα ἔχοντες παχέα, μακρά. ὅσα ἀνὴρ ἂν φέροι μόλις, τούτοις ἐπειρῶντο ἀμύνεσθαι ἐκ χειρός. Ἐπεὶ δὲ οὐχ ὑφίεντο οἱ²⁶ Ἕλληνες, ἀλλ' ὁμόσε ἐχώρουν, ἐφυγον οἱ βάρβαροι καὶ ἐντεῦθεν, ἅπαντες λιπόντες τὸ χωρίον. Ὁ δὲ βασιλεὺς αὐτῶν ὁ ἐν τῷ μόσσυ τῷ ἐπ' ἄκρον ὠκοδομημένῳ, ὃν τρέφουσι πάντες κρινῇ αὐτοῦ μένοντα καὶ φυλάττοντα, οὐκ ἤθελεν ἐξελθεῖν, οὐδὲ οἱ ἐν τῷ προτέρῳ αἰρεθέντι χωρίῳ, ἀλλ' αὐτοῦ σὺν τοῖς μοσσύνοις κατεκαύθησαν.

ταῦτά für ταῦτα St. — ἄπερ erg. ἐπραξαν. Spr. 62, 4, 1. — δεδώκασιν. zu 2, 6, 21. — τάξεως. Spr. 47, 12 (13), 1. — ἀπολείπονται werden sich entfernen.

§ 21. νῦν τε καὶ ὅτε, wie 7, 7, 49.

§ 22. θύσαντες, weil das θύσασθαι in καλλιερόσαντο liegt. Spr. 52, 10, 2. (5.) — ἀριστήσαντες ποιησάμενοι. zu συλλέξας 1, 1, 7. — ὄντων streicht Kr. nach einigen Hsn. De auth p. 42 s. — ὑπολειπομένου Muret. (vgl. Spr. 56, 14, 2.) Doch liefen sie § 23 vielleicht erst hervor. vgl. 4, 8, 18.

§ 23. ἦσαν οἱ. zu 5, 2, 14. — τοῖς hinzeigend: die sie eben hatten. Spr. 50, 2, 1. vgl. 5, 7, 19. 7, 7, 54, Thuk. 4, 43, 2. — ἀναστέλλειν zurücktreiben, der eig. Ausdruck in dieser Sache; das Imperfect vom Versuche nach § 24. vgl. zu 1, 3, 1. — μέν. Dem entspricht ἐπεὶ δέ § 25.

§ 24. ἐγγύς. zu 2, 5, 36. — ἄνω. zu 1, 2, 1.

§ 25. ἐνταῦθα δὴ. Spr. 65, 9, 1. — ὁμοῦ δὴ. zu 1, 10, 8. — ἄλλα. ἄλλοι Schäfer z. L. Bos p. 330; doch s. zu 1, 5, 5. — (παχέα, μακρά. Spr. 57, 2, 4.)

§ 26. ὑφίεσθαι. zu 3, 1, 17. — καὶ ἐντεῦθεν auch von hier, wie § 23 f. (Kr. De auth. p. 60.) — φυλάττοντα den Ort bewachend. — πρότερον. zu 1, 4, 12. — μοσσύνοις. Spr. 20 unter μόσσυ.

- 27 Οἱ δὲ Ἕλληνες διαρπάζοντες τὰ χωρία εὗρισκον θησαυροὺς ἐν ταῖς οἰκίαις ἄρτων νενημένων πατρίους [περυσινῶν], ὡς ἔφασαν οἱ Μοσσύνοικοι, τὸν δὲ νέον σῖτον σὺν τῇ καλάμῃ ἀποκείμενον ἦσαν δὲ
 28 ζεαὶ αἱ πλείσται. Καὶ δελφίνων τεμάχῃ ἐν ἀμφορεῦσιν εὗρίσκετο τεταριχενμένα καὶ στέαρ ἐν τεύχεσι τῶν δελφίνων, ᾧ ἔχρῳντο οἱ Μοσσύνοικοι καθάπερ οἱ Ἕλληνες τῷ ἐλαίῳ· κάρυα δὲ ἐπὶ τῶν
 29 ἀνωγαίων ἦν πολλὰ τὰ πλατέα, οὐκ ἔχοντα διαφυὴν οὐδεμίαν. Τούτῳ καὶ πλείστῳ σίτῳ ἔχρῳντο ἔψοντες καὶ ἄρτους ὀπτῶντες. Οἶνος δὲ εὗρίσκετο ὅς ἄκρατος μὲν ὅξυς ἐφαίνετο εἶναι ὑπὸ τῆς αὐστηρότητος, κερασθεὶς δὲ εὐώδης τε καὶ ἡδύς.
- 30 Οἱ μὲν δὲ Ἕλληνες ἀριστήσαντες ἐνταῦθα ἐπορεύοντο τοῦ πρόσω, παραδόντες τὸ χωρίον τοῖς συμμαχήσασιν τῶν Μοσσυνοίκων. Ὅποσα δὲ καὶ ἄλλα παρήεσαν χωρία τῶν σὺν τοῖς πολεμίοις ὄντων, τὰ εὐπροσδῶτατα οἱ μὲν ἔλιπον, οἱ δὲ ἐκόντες προσεχώρουν.
- 31 Τὰ δὲ πλείστα τοιάδε ἦν τῶν χωρίων. Ἀπεῖχον αἱ πόλεις ἀπ' ἀλλήλων στάδια ὀγδοήκοντα, αἱ δὲ πλείον, αἱ δὲ μείον ἀναβοώντων δὲ ἀλλήλων συνήκουον εἰς τὴν ἑτέραν ἐκ τῆς ἑτέρας πόλεως·
- 32 οὕτως ὑψηλὴ τε καὶ κοιλὴ ἡ χώρα ἦν. Ἐπεὶ δὲ πορευόμενοι ἐν τοῖς φίλοις ἦσαν, ἐπεδείκνυσαν αὐτοῖς παῖδας τῶν εὐδαιμόνων σιτευτοὺς [τεθραμμένους] καρύοις ἐφθοῖς, ἀπαλοὺς καὶ λευκοὺς σφόδρα καὶ οὐ πολλοῦ δέοντας ἴσους τὸ πλάτος καὶ τὸ μῆκος εἶναι, ποικίλους δὲ τὰ νῶτα καὶ τὰ ἔμπροσθεν πάντα ἐστιγμένους ἀνθέμια.
- 33 Ἐζήτουν δὲ καὶ ταῖς ἐταίραις αἷς ἦγον οἱ Ἕλληνες ἐμφανῶς συγ-

§ 27. πατρίους von den Vorfahren her übliche. K. Matthiae streicht es mit Schn. und hält περυσινῶν für echt. — αἱ πλείσται das Meiste. Eine ähnliche Assimilation Mem. 1, 2, 42: πάντες οὔτοι νόμοι εἶσιν οὓς τὸ πλῆθος συνελθὼν καὶ δοκιμάσαν ἔγραψε, φράζον ἅ τε δεῖ ποιεῖν καὶ ἅ μὴ. Spr. 61, 6. (7, 7.) Aehnlich τούτῳ § 29. Eben so Plin. Br. 1, 20, 20: optimus modus est.

§ 28. κάρυα τὰ πλατέα Kastanien. vgl. Koch S. 117. — ἀνωγαίων. ἀνώγεων Bisschop p. 64 u. Cobet N. l. p. 170. vgl. Lobeck z. Phryn. p. 297.

§ 29. τούτῳ auf κάρυα bezogen, aber dem σίτῳ assimilirt. Spr. 61, 6, 2. (7, 1.) — καί. zu 2, 5, 15. — πλείστῳ. zu 1, 10, 2. (vgl. Spr. 61, 7, 7.) — σίτῳ als Speise. zu 2, 1, 6. Der Sinn: dies war ihr Hauptnahrungsmittel. — ὑπό. zu 1, 5, 5.

§ 30. τοῦ πρόσω. zu 1, 3, 1. — ὅποσα. zu 1, 1, 6. — προσεχώρουν ergaben sich. „Concinner wäre παρεδίδοσαν.“ (Matthiae.)

§ 31. αἱ δέ manche. zu 2, 3, 10. vgl. Pflugk zu Eu. Herk. 636: χρήμασιν διάφοροι. ἔχουσιν, οἱ δ' οὐ. — ἀλλήλων συνήκουον hörten ihren gegenseitigen Zuruf. vgl. zu 4, 1, 11. — πόλεως statt πόλιν zu ἑτέραν, wie öfter. Lobeck zu So. Ai. p. 201 u. Kr. z. Her. 1, 98, 2.

§ 32. ἐν τοῖς im Lande der. (Spr. 68, 12, 3.) vgl. zu 1, 1, 11. — οὐ πολλοῦ δέοντας. zu 1, 5, 14. — ποικίλους ist Prädicat: στίλβουσιν αὐτοὺς ποικίλους. Spr. 57, 4. (4, 2.) — τὰ νῶτα. Spr. 52, 4, 3. (6.) Denn man sagte στίλβω αὐτοὺς στίγματα. (Her. 7, 233, 2.) — ἐστιγμένους ἀνθέμια blumenartig tätowirt; über den Ac. Spr. 52, 4, 3. (8.) vgl. 46, 3, 2. (5, 4.) Strabon 15, 1 p. 712: βάπτεσθαι ἀνθινά. K. Matthiae will auch hier ἀνθινά, Kr. ἄνθεμα. vgl. Cephisod. 4, Pind. O. 2, 72.

§ 33. αἷς. Spr. 51, 9. (10, 14.) — ἐμφανῶς. Her. 1, 203, 2 u. 3,

γίγνεσθαι νόμος γὰρ ἦν [σφίσιν] οὗτος. Λευκοὶ δὲ πάντες οἱ ἄνδρες καὶ αἱ γυναῖκες. Τούτους ἔλεγον οἱ στρατευσάμενοι βαρβαρω-34 τάτους διελθεῖν καὶ πλεῖστον τῶν Ἑλληνικῶν νόμων κεχωρισμένους. Ἐν τε γὰρ ὄχλῳ ὄντες ἐποιοῦν ἅπερ ἂν ἄνθρωποι ἐν ἐρημίᾳ ποιή-σειαν, ἄλλως δὲ οὐκ ἂν τολμῶεν, μόνοι τε ὄντες ὅμοια ἐπραττον ἅπερ ἂν μετ' ἄλλων ὄντες· διελέγοντό τε ἑαυτοῖς καὶ ἐγέλων ἐφ' ἑ-αυτῶν, καὶ ὠρχοῦντο ἐφιστάμενοι ὅπου τύχοιεν, ὥσπερ ἄλλοις ἐπι-δεικνύμενοι.

ε. Διὰ ταύτης τῆς χώρας οἱ Ἕλληνες, διὰ τε τῆς πολεμίας 1 καὶ τῆς φιλίας, ἐπορεύθησαν ὁκτὼ σταθμούς, καὶ ἀφικνοῦνται εἰς Χάλυβας. Οὗτοι ὀλίγοι ἦσαν καὶ ὑπήκοοι τῶν Μοσσυνοίκων, καὶ ὁ βίος ἦν τοῖς πλείστοις αὐτῶν ἀπὸ σιδηρείας. Ἐντεῦθεν ἀφι-κνοῦνται εἰς Τιβαρηνοὺς. Ἡ δὲ τῶν Τιβαρηνῶν χώρα πολὺ ἦν πε-2 δινωτέρα καὶ χωρία εἶχεν ἐπὶ θαλάττῃ ἥττον ἐρυμνά. Καὶ οἱ στρα-τηγοὶ ἐχρηζον πρὸς τὰ χωρία προσβάλλειν καὶ τὴν στρατιὰν ὀνη-θῆναί τι καὶ τὰ ξένια ἃ ἦκε παρὰ τῶν Τιβαρηνῶν οὐκ ἐδέχοντο, ἀλλ' ἐπιμεῖναι κελεύσαντες ἔστε βουλεύσαιντο ἐθύοντο. Καὶ πολλὰ 3 καταθυσάντων τέλος ἀπεδείξαντο οἱ μάντις πάντες γνώμην ὅτι οὐδαμῇ προσίοιντο οἱ θεοὶ τὸν πόλεμον. Ἐντεῦθεν δὴ τὰ ξένια ἐδέξαντο· καὶ ὡς διὰ φιλίας πορευόμενοι δύο ἡμέρας ἀφίκοντο εἰς Κοτύωρα, πόλιν Ἑλληνίδα, Σινωπέων ἀποίκους, οἰκοῦντας ἐν τῇ Τιβαρηνῶν χώρᾳ. [Μέχρι ἐνταῦθα ἐπέξευσεν ἡ στρατιά. Πλήθος 4 τῆς καταβάσεως τῆς ὁδοῦ ἀπὸ τῆς ἐν Βαβυλῶνι μάχης ἄχρι εἰς Κοτύωρα σταθμοὶ ἑκατὸν εἴκοσι δύο, παρασάγγαι ἑξακόσιοι καὶ εἴκοσι, στάδιοι μύριοι καὶ ὀκτακισχίλιοι καὶ ἑξακόσιοι, χρόνου πλήθος ὁκτὼ μῆνες.] Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τετταράκοντα καὶ πέντε. Ἐν 5

101: μῆς ἐμφανής, κατάπερ τῶν προβάτων. — σφίσιν verdächtigt Kr. (50.) Spr. 51, 2, 2. (3.) vgl. zu 3, 1, 5.

§ 34. ἔλεγον. zu ἔρασαν 1, 9, 23. — βαρβαρωτάτους. Spr. 57, 3, 3. Der Sinn: dies seien von Allen durch deren Länder sie gekommen die am meisten barbarischen, rohen gewesen. — πλεῖστον. Spr. 48, 12, 9. (15, 14.) — τε ὄντες. τε ἰόντες Ze. — ὅμοια ἅπερ Aehnliches wie. (Spr. 51, 13, 16.) — ἂν erg. πράττοιεν. Spr. 69, 6, 6. (7, 2.) — ὄντες für ἰόντες Le. — τε entspricht dem folg. καί; γὰρ ist nicht zu vermissen. Kr. De auth. p. 51 f. (Spr. 59, 1, 5.) — ἐφ' ἑ-αυτῶν für sich Kr. (24 p. 51.) Spr. 68, 36 (40), 6. Die Hsn. haben ἐφ' ἑαυτοῖς über sich. Spr. 68, 37 (41), 6. (Kr. 24 p. 51.) — ὅπου τύχοιεν. zu 3, 1, 3.

C. 5. § 1. (διὰ τῆς. Spr. 68, 7.) — οὗτοι. gr. Sprachlehre 47, 28, 4. — ἀπό. Spr. 68, 16, 9. vgl. zu 5, 9, 1.

§ 2. πολὺ. Spr. 48, 12, 9. (15, 11.) — τι. Spr. 52, 4, 3. (8.) Ueber den Ac. mit dem Inf. neben dem blossen Inf. zu 1, 4, 18 E. — ἦκε. zu 4, 8, 24.

§ 3. γνώμην. zu 1, 6, 9. — προσίοιντο, Spr. 36, 9, 3. — πόλιν, ἀποίκους. Spr. 58, 4, 1. Thuk. 3, 79, 2: ἐπὶ τὴν πόλιν οὐδὲν μᾶλλον ἐπέ-πλεον, καίπερ ἐν πολλῇ ταραχῇ ὄντας. vgl. zu 5, 2, 2.

§ 4. μέχρι — μῆνες verdächtigt Kr. (45 u. schon in der Textausg. (30.) zu 7, 8, 26.) — (μέχρι. Spr. 66, 1, 4.) — τῆς καταβάσεως hängt von τῆς ὁδοῦ ab. (Spr. 47, 9, 19.) vgl. 7, 8, 26. — ἐν B. im babylonischen Gebiete. — ἄχρι εἰς. zu 4, 5, 6.

§ 5. κατὰ ἔθνος. zu 1, 8, 9.

δὲ ταύταις πρῶτον μὲν τοῖς θεοῖς ἔθυσαν καὶ πομπὰς ἐποίησαν
κατὰ ἔθνος ἕκαστοι τῶν Ἑλλήνων καὶ ἀγῶνας γυμνικούς. Τὰ
δ' ἐπιτήδεια ἐλάμβανον τὰ μὲν ἐκ τῆς Παφλαγονίας, τὰ δ' ἐκ τῶν
χωρίων τῶν Κοτυωριτῶν· οὐ γὰρ παρεῖχον ἀγοράν, οὐδ' εἰς τὸ
τεῖχος τοὺς ἀσθενοῦντας ἐδέχοντο.

- 7 Ἐν τούτῳ ἔρχονται ἐκ Σινώπης πρέσβεις, φοβούμενοι περὶ τῶν
Κοτυωριτῶν τῆς τε πόλεως, ἣν γὰρ ἐκείνων καὶ φόρους ἐκείνοις ἔφε-
ρον, καὶ περὶ τῆς χώρας, ὅτι ἤκουον δηουμένην. Καὶ ἐλθόντες
εἰς τὸ στρατόπεδον ἔλεγον· προηγόρει δὲ Ἐκατώνυμος, δεινὸς νομι-
8ζόμενος εἶναι λέγειν. Ἐπεμψεν ἡμᾶς, ὧς ἄνδρες στρατιῶται, ἡ τῶν
Σινωπέων πόλις ἐπαινέσοντάς τε ὑμᾶς, ὅτι νικᾶτε Ἕλληνες ὄντες
βαρβάρους, ἔπειτα δὲ καὶ συνησθησομένους ὅτι διὰ πολλῶν τε καὶ
9δεινῶν, ὡς ἡμεῖς ἀκούομεν, πραγμάτων σεσωσμένοι πάρεστε. Ἀξιοῦ-
μεν δὲ Ἕλληνες ὄντες καὶ αὐτοί, ὑφ' ὑμῶν ὄντων Ἑλλήνων ἀγαθὸν
μὲν τι πάσχειν, κακὸν δὲ μηδέν· οὐδὲ γὰρ ἡμεῖς ὑμᾶς οὐδὲν πώ-
10ποτε ὑπῆρξαμεν κακῶς ποιοῦντες. Κοτυωρίται δὲ οὗτοί εἰσι μὲν
ἡμέτεροι ἄποικοι καὶ τὴν χάραν ἡμεῖς αὐτοῖς ταύτην παραδεδώ-
καμεν βαρβάρους ἀφελόμενοι· διὸ καὶ δασμὸν ἡμῖν φέρουσιν οὗτοι
τεταγμένον καὶ Κερασούντιοι καὶ Τραπεζούντιοι ὡσαύτως· ὥστε ὁ,
τι ἂν τούτους κακὸν ποιήσητε ἢ Σινωπέων πόλις νομίζει πάσχειν.
11Νῦν δὲ ἀκούομεν ὑμᾶς εἰς τε τὴν πόλιν βία παρεληλυθότας ἐνίοις
σκηνοῦν ἐν ταῖς οἰκίαις καὶ ἐκ τῶν χωρίων λαμβάνειν ὧν ἂν δέησθε
12οὐ πείθοντας. Ταῦτ' οὖν οὐκ ἀξιοῦμεν· εἰ δὲ ταῦτα ποιήσετε,
ἀνάγκη ἡμῖν [καὶ] Κορύλαν καὶ Παφλαγίνας καὶ ἄλλον ὅντινα ἂν
δυνώμεθα φίλον ποιῆσθαι.
- 13 Πρὸς ταῦτα ἀναστὰς Ξενοφῶν ὑπὲρ τῶν στρατιωτῶν εἶπεν·
Ἡμεῖς δέ, ὧς ἄνδρες Σινωπεῖς, ἤκομεν ἀγαπῶντες ὅτι τὰ σώματα

§ 6. τὰ μὲν. Spr. 50, 1, 4. (47, 28, 3.)

§ 7. ἐν τούτῳ. Spr. 43, 4, 2. (7.) — φοβούμενοι bezieht sich dem Sinne nach auf alle Sinopeer. vgl. Thuk. 5, 44, 2. 8, 32, 1. — περὶ. Spr. 68, 28. (31, 1.) Es gehört zu τῆς πόλεως. (Spr. 47, 9, 19.) — ἐκείνων. Spr. 47, 4, 2. (6, 5.) — φόρους ἔφερον. Spr. 46, 3 (5), 1.

§ 8. ἐπεμψεν. zu 1, 9, 25. — ἐπαινέσοντάς. zu 1, 4, 16. — τε — δέ entspricht dem τέ vor ὑμᾶς, indem zum Gegensatze übergegangen wird, wie öfter. (Spr. 69, 16, 6.) And. 3, 10: πολλοί τε ἀπέθανον, οἱ δὲ φεύγοντες ὤχοντο. — νικᾶτε. zu 1, 8, 12. — συνηδομαι wünsche Glück erreichter Dinge halber. — τε καί. zu 3, 2, 23. — ἡμεῖς. zu 2, 1, 12. — ἀκούομεν. zu 1, 3, 20.

§ 9. πάσχειν. Spr. 55, 3, 8. (16.) — οὐδὲ γάρ. zu 4, 3, 12. — ὑμᾶς. Spr. 46, 5. (7.) — ποιοῦντες. zu 2, 3, 23 E.

§ 10. οὗτοι. gr. Spr. 50, 1, 22. — μὲν. Das δέ § 11 kann diesem μὲν nicht füglich entsprechen; vielmehr wird fortgeföhren als ginge μὲν gar nicht vorher. vgl. zu 3, 2, 13. 5, 2, 21. — βαρβάρους. zu 1, 3, 4.

§ 11. ἐνίοις. zu 2, 4, 1. — πείθοντας. zu 3, 1, 26.

§ 12. οὐκ ἀξιοῦμεν halten wir für ungebührlich. Dem. 20, 12: ἐξὸν τὰ δίκαια ποιῆσαι ψεύδεσθαι μᾶλλον αἰρήσεσθε, ἐγὼ μὲν οὐκ ἀξιῶ. vgl. Spr. 67, 1, 2. — (καί) verdächtigt Kr. 63. (Spr. 69, 32, 2.) Oder: sogar? vgl. 4, 3, 10. — Κορύλαν 5, 9, 2. 7, 8, 25. — ἄλλον ὅντινα. zu 1, 10, 3.

§ 13. πρὸς ταῦτα. zu 1, 6, 9. — δέ. zu 4, 6, 10. — διεσωσάμεθα. Spr. 52, 10. (A. 2.) — πολεμίους. Spr. 48, 8. (9.)

δισωσάμεθα καὶ τὰ ὄπλα· οὐ γὰρ ἦν δυνατὸν ἅμα τε χρήματα
 ἄγειν καὶ φέρειν καὶ τοῖς πολεμίοις μάχεσθαι. Καὶ νῦν ἐπεὶ εἰς 14
 τὰς Ἑλληνίδας πόλεις ἤλθομεν, ἐν Τραπεζοῦντι μὲν, παρεῖχον γὰρ
 ἡμῖν ἀγοράν, ὠνούμενοι εἶχομεν τὰ ἐπιτήδεια, καὶ ἀνθ' ὧν ἐτί-
 μησαν ἡμᾶς καὶ ξένια ἔδωκαν τῇ στρατιᾷ, ἀντετιμῶμεν αὐτούς· καὶ
 [μὴν] εἴ τις αὐτοῖς φίλος ἦν τῶν βαρβάρων, τούτων ἀπειχόμεθα·
 τοὺς δὲ πολεμίους αὐτῶν ἐφ' οὓς αὐτοὶ ἡγοῖντο κακῶς ἐποιοῦμεν
 ὅσον ἐδυνάμεθα. Ἐρωτᾶτε δὲ αὐτοὺς ὁποίων τινῶν ἡμῶν ἔτυχον 15
 πάρεσι γὰρ ἐνθάδε οὓς ἡμῖν ἡγεμόνας διὰ φιλίαν ἢ πόλιν συνέ-
 πεμψεν. Ὅποι δ' ἂν ἐλθόντες ἀγοράν μὴ ἔχωμεν, ἂν τε εἰς βάρ- 16
 βαρον γῆν, ἂν τε εἰς Ἑλληνίδα, οὐχ ὕβρει, ἀλλ' ἀνάγκῃ λαμβάνομεν
 τὰ ἐπιτήδεια. Καὶ Καρδούχους καὶ Ταόχους καὶ Χαλδαίους, 17
 καίπερ βασιλέως οὐχ ὑπηκόους ὄντας, ὅμως, καὶ μάλα φοβερούς
 ὄντας, πολεμίους ἐκτησάμεθα διὰ τὸ ἀνάγκην εἶναι λαμβάνειν τὰ
 ἐπιτήδεια, ἐπεὶ ἀγοράν οὐ παρεῖχον. Μάκρωνα δέ γε, καίπερ βαρ- 18
 βάρους ὄντας, ἐπεὶ ἀγοράν οἷαν ἐδύναντο παρεῖχον, φίλους τε ἐνο-
 μίζομεν εἶναι καὶ βία οὐδὲν ἐλαμβάνομεν τῶν ἐκείνων.

Κοτυωρίτας δέ, οὓς ὑμετέρους φατὲ εἶναι, εἴ τι αὐτῶν εἰλή- 19
 φαμεν, αὐτοὶ αἴτιοί εἰσιν· οὐ γὰρ ὡς φίλοι προσεφέροντο ἡμῖν,
 ἀλλὰ κλείσαντες τὰς πύλας οὔτε εἰσὼ ἐδέχοντο οὔτε ἔξω ἀγοράν
 ἐπεμπον· ἡτιῶντο δὲ τὸν παρ' ὑμῶν ἀροοστήν τούτων αἴτιον εἶναι.
 Ὁ δὲ λέγεις, βία παρελθόντας σκηνοῦν, ἡμεῖς ἡξιοῦμεν τοὺς κά- 20
 μνοντας εἰς τὰς στέγας δέξασθαι· ἐπεὶ δὲ οὐκ ἀνέωγον τὰς πύλας, ἢ
 ἡμᾶς ἐδέχετο αὐτὸ τὸ χωρίον, ταύτῃ εἰσελθόντες ἄλλο μὲν οὐδὲν
 βίαιον ἐποιήσαμεν, σκηνοῦσι δ' ἐν ταῖς στέγαις οἱ κάμνοντες τὰ
 ἑαυτῶν δαπανῶντες· καὶ τὰς πύλας φρουροῦμεν, ὅπως μὴ ἐπὶ τῷ

§ 14. μέν. Dem entspricht Κοτυωρίτας δέ § 19. — παρεῖχον erg. οἱ Τραπεζοῦντιοι. vgl. zu 5, 2, 2. — ὧν für τούτων ᾧ, indem man τιμᾶν τινά τι sagt. vgl. zu 1, 3, 3. — τούτων bezieht sich auf τις. zu 1, 4, 8. — ἡγοῖντο. Spr. 65, 6, 5. — ὅσον erg. κακῶς ποιεῖν. Spr. 55, 4, 4. (11.)

§ 15. ὁποίων ist Prädicats-Ge.: als was für Leute sie uns be- funden haben. Spr. 57, 3, 3. (5.) — τινῶν. zu 2, 2, 2.

§ 16. (ὅποι. Spr. 51, 9, 4.) — ὕβρει. Spr. 48, 12, 4. (15, 5.)

§ 17. ὅμως. Spr. 56, 12 (13), 3. — καὶ μάλα. zu 1, 5, 8. — διὰ τό. Spr. 50, 5, 3. (6, 4.)

§ 18. δέ γε dagegen. vgl. zu 3, 3, 17; über die Sache 4, 8, 8. — ἐκείνων hängt von τῶν ab: No. τὰ ἐκείνων. Hell. 2, 2, 9: τῶν αὐτῶν ἐστέροντο. vgl. zu 2, 5, 38.

§ 19. Κοτυωρίτας als ob folgen sollte εἴ τι ἀφηρόμεθα. Nicht nach gr. Spr. 51, 10, 9 zu erklären, weil eine Pause eintritt. — ὑμετέρους. Spr. 51, 4, 4. (8.) — προσεφέροντο benahmen sich. Spr. 52, 6, 1. — ἡμῖν, πρὸς ἡμᾶς. Spr. 48, 9. (11, 7.)

§ 20. ὅ quod, wenn, wo εἴ, wie si, unstatthaft. (Spr. 51, 13, 13.) vgl. 5, 5, 22. 9, 29. — παρελθόντας § 11. vgl. zu ἐλθόντας 1, 3, 14. — ἡμεῖς. Wir erwarten εὖ ἴσθι ὅτι ἡμεῖς. (Spr. 65, 5, 14.) Ausgefallen ist vielleicht δέ. vgl. zu § 22. — δέξασθαι erg. αὐτούς. — ἐδέχετο den Zugang gestattete; naiv. — αὐτό von selbst. (Spr. 51, 6, 8.) — τὰ ἑαυτῶν das Ihrige. vgl. 7, 6, 31. 7, 2. Spr. 47, 3, 4. (5, 9.) — ἐπὶ τῷ. zu 1, 1, 4.

ὑμετέρῳ ἁρμοστῇ ὥσιν οἱ κάμνοντες ἡμῶν, ἀλλ' ἐφ' ἡμῖν ἢ κομί-
 21σασθαι, ὅταν βουλώμεθα. Οἱ δὲ ἄλλοι, ὡς ὁρᾷτε, σκηνοῦμεν ὑπαί-
 θριοι ἐν τῇ τάξει, παρεσκευασμένοι, ἂν μὲν τις εὖ ποιῇ, ἀντεν-
 22ποιεῖν, ἂν δὲ κακῶς, ἀλέξασθαι. Ἄ δὲ ἠπείλησας, ὡς ἦν ὑμῖν δοκῇ,
 Κορύλαν καὶ Παφλαγόνας συμμάχους ποιήσεσθε ἐφ' ἡμᾶς, ἡμεῖς
 δέ, ἦν μὲν ἀνάγκη ἢ, πολεμήσομεν καὶ ἀμφοτέροις· ἥδη γὰρ καὶ
 ἄλλοις πολλαπλασίοις ὑμῶν ἐπολεμήσαμεν· ἂν δὲ δοκῇ ἡμῖν, καὶ
 23φίλον ποιούμεθα τὸν Παφλαγόνα. Ἀκούομεν δὲ αὐτὸν καὶ ἐπι-
 θυμεῖν τῆς ὑμετέρας πόλεως καὶ χωρίων τῶν ἐπιθαλαττίων. Πει-
 ρασόμεθα οὖν συμπράττοντες αὐτῷ ὧν ἐπιθυμεῖ φίλοι γίνεσθαι.
 24 Ἐκ τούτου μάλα μὲν δῆλοι ἦσαν οἱ συμπρέσβεις τῷ Ἐκατω-
 νύμῳ χαλεπαίνοντες τοῖς εἰρημένοις· παρελθὼν δ' αὐτῶν ἄλλος εἶπεν
 ὅτι οὐ πόλεμον ποιησόμενοι ἤκοιεν, ἀλλὰ ἐπιδείζοντες ὅτι φίλοι εἰσὶ.
 Καὶ ξενίοις, ἦν μὲν ἔλθητε πρὸς τὴν Σινωπέων πόλιν, ἐκεῖ δεξό-
 μεθα, νῦν δὲ τοὺς ἐνθάδε κελεύσομεν διδόναι ἃ δύνανται ὁρῶμεν
 25γὰρ πάντα ἀληθῆ ὄντα ἃ λέγετε. Ἐκ τούτου ξενία τε ἐπεμπον οἱ
 Κοτυωρίται, καὶ οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἑλλήνων ἐξένιζον τοὺς τῶν
 Σινωπέων πρέσβεις, καὶ πρὸς ἀλλήλους πολλὰ τε καὶ ἐπιτήδεια διε-
 λέγοντο τά τε ἄλλα καὶ περὶ τῆς λοιπῆς πορείας ἐπυνθάνοντο καὶ
 ὧν ἑκάτεροι ἐδέοντο.

1 §. Ταύτῃ μὲν τῇ ἡμέρᾳ τοῦτο τὸ τέλος ἐγένετο. Τῇ δὲ
 ὑστεραίᾳ συνέλεξαν οἱ στρατηγοὶ τοὺς στρατιώτας· καὶ ἐδόκει αὐτοῖς
 περὶ τῆς λοιπῆς πορείας παρακαλέσαντας τοὺς Σινωπέας βουλευέσθαι.
 Εἴτε γὰρ πεζῇ δέοι πορεύεσθαι, χρήσιμοι ἂν ἐδόκουν εἶναι οἱ Σινω-
 πεῖς ἡγούμενοι· ἔμπειροι γὰρ ἦσαν τῆς Παφλαγονίας· εἴτε κατὰ θά-
 λατταν, προσδεῖν ἐδόκει Σινωπέων· μόνοι γὰρ ἐδόκουν ἱκανοὶ εἶναι
 2πλοῖα παρασχεῖν ἄρκοῦντα τῇ στρατιᾷ. Καλέσαντες οὖν τοὺς πρέ-

§ 21. οἱ ἄλλοι. zu οἱ στρατηγοὶ 2, 5, 25. — ὑπαίθριοι unter freiem Himmel. Spr. 57, 5, 4. — (ἀντενποιεῖν. Spr. 42, 5, 2.)

§ 22. Κορύλαν καὶ Π. gr. Spr. 69, 32, 2. — ἡμεῖς δέ als ob vor- herginge σὺ μὲν ἠπείλησας. vgl. zu 2, 4, 24, Kyr. 5, 5, 21 und Buttman zu Dem. Mid. p. 150 ff. — καὶ ἀμφοτέροις auch gegen diese und gegen euch dazu, sogar gegen beide. So steht καὶ ἀμφότεροι öfter, wie Her. 1, 52. 74, 2. 82, 4. 198. 3, 78, 3. 5, 24, 2 und Thuk. 6, 80, 1. — ὑμῶν. zu ἡμιόλιον οὗ 1, 3, 21. — ποιούμεθα etwas hart für ποιησόμεθα. (vgl. Spr. 53, 1, 6.) — τὸν Π. den Fürsten der P. (Spr. 44, 1, 5.)

§ 24. χαλεπαίνοντες. zu 1, 2, 11. — τοῖς εἰρημένοις. zu 1, 3, 3. vgl. Pflugk zu Eu. Her. 475. — παρελθὼν. zu 1, 3, 13. — ἤκοιεν, εἰσὶ. zu 2, 2, 15. — ξενίοις. zu 4, 8, 23. So. OK. 4: σπανιστοῖς δέξεται δωρήμασιν. — δεξόμεθα. zu 1, 3, 14 E. Erg. ὑμᾶς. — (ἃ δύνανται. Spr. 65, 6, 9.) — ὄντα. Spr. 56, 7, 1.

§ 25. τε nach ξενία bezieht sich auf das καὶ vor πρὸς. — καὶ οἱ wie auch die. — ἐπιτήδεια ihren Verhältnissen Angemessenes. Kyr. 4, 1, 12: ἔλεγον οἷα ἐπιτήδεια ἐδόκουν εἶναι ὑπὲρ ὧν ἐδέοντο. — καὶ vor ὧν dürfte nur dann weggelassen werden, wenn ἑκάτεροι fehlte und also bloss οἱ Ἕλληνες zu ἐδέοντο gedacht werden könnte.

C. 6. § 1. μὲν. zu 1, 10, 18. — παρακαλέσαντας. zu λαβόντα 1, 2, 1. — ἂν gehört zu εἶναι. vgl. zu 1, 3, 6. — θάλατταν erg. δέοι πο- ρεύεσθαι.

σβεις συνεβουλεύοντο καὶ ἡξίουσαν Ἑλληνας ὄντας Ἑλλησι τούτῳ πρῶτον καλῶς δέχεσθαι τῷ εὐνοῦς τε εἶναι καὶ τὰ κάλλιστα συμβουλεύειν.

Ἀναστὰς δὲ Ἐκατόννυμος πρῶτον μὲν ἀπελογήσατο περὶ οὗ³ εἶπεν ὡς τὸν Παφλαγῶνα φίλον ποιήσονται, ὅτι οὐχ ὡς τοῖς Ἑλλησι πολεμησόντων σφῶν εἶποι, ἀλλ' ὅτι ἐξὸν τοῖς βαρβάροις φίλους εἶναι τοὺς Ἑλληνας αἰρήσονται. Ἐπεὶ δὲ συμβουλεύειν ἐκέλευον, ἐπευξάμενος ὧδε εἶπεν. Εἰ μὲν συμβουλεύοιμι ἃ βέλτιστά μοι δοκεῖ εἶναι,⁴ πολλά μοι ἀγαθὰ γένοιτο· εἰ δὲ μή, τάναντία. Αὕτη γὰρ ἡ ἱερὰ συμβουλὴ λεγομένη εἶναι δοκεῖ μοι παρεῖναι· νῦν γὰρ δὴ, ἂν μὲν εὖ συμβουλεύσας φανῶ, πολλοὶ ἔσονται οἱ ἐπαινοῦντές με, ἂν δὲ κακῶς, πολλοὶ ἔσεσθε οἱ καταρώμενοι. Πράγματα μὲν οὖν οἶδ' ὅτι⁵ πολὺ πλείω ἔσομεν, ἐὰν κατὰ θάλατταν κομίζησθε· ἡμᾶς γὰρ δεήσει τὰ πλοῖα πορίζειν· ἣν δὲ κατὰ γῆν στέλλησθε, ὑμᾶς δεήσει τοὺς μαχομένους εἶναι. Ὅμως δὲ λεκτέα ἃ γινώσκω· ἔμπειρος γὰρ εἰμι⁶ καὶ τῆς χώρας τῶν Παφλαγόνων καὶ τῆς δυνάμεως. Ἐχει γὰρ ἡ χώρα ἀμφοτέρω, καὶ πεδία κάλλιστα καὶ ὄρη ὑψηλότατα. Καὶ πρῶτον μὲν οἶδα εὐθύς ἢ τὴν εἰσβολὴν ἀνάγκη ποιῆσθαι· οὐ γὰρ ἔστιν ἄλλη ἢ ἢ τὰ κέρατα τοῦ ὄρους τῆς ὁδοῦ καθ' ἑκάτερά ἐστιν ὑψηλά,

§ 2. περὶ οὗ, περὶ τούτου ὁ. gr. Spr. 51, 13, 7. — Ἑλλησι hängt von εὐνοῦς ab und steht hier um eine Paronomasie (zu 1, 9, 2) zu geben. Aehnliche Hyperbata bei Thuk. 6, 87, 4, Plat. Phaid. 71, c und Engelhardt zu Plat. Euthyphr. 12. — τούτῳ, τῷ εἶναι. Spr. 57, 10, 3. (2.) Dem. 18, 123: ἐγὼ λοιδορίαν κατηγορίας τούτῳ διαφέρειν ἡγοῦμαι, τῷ τὴν μὲν κατηγορίαν ἀδικήματ' ἔχειν, τὴν δὲ λοιδορίαν βλασφημίας.

§ 3. ὅτι gehört zu ἀπελογήσατο: (erklärend) dass. — σφῶν, τῶν Σινωπέων. Spr. 58, 4, 3.

§ 4. ἀγαθὰ. καγαθὰ einige Hsn. Doch s. die lat. Ausg. (u. Spr. 69, 32, 3.) u. Ar. Ek. 435. — γένοιτο. Hier ist wohl ἄν ausgefallen. (Kr. 26.) Spr. 54, 3, 1 u. 4. (6.) — αὕτη dies. Spr. 61, 6. (7.) — ἢ, weil auf das notorische Sprüchwort ἱερὸν ἢ συμβουλὴ angespielt wird. Spr. 50, 2, 1. vgl. zu 4, 4, 17. — ἱερὰ. Menander mon. 256: ἱερὸν ἀληθῶς ἔστιν ἢ συμβουλία. — λεγομένη. Spr. 50, 9. (12, 3.) Der Sinn: hier hat jene durch das bekannte Sprüchwort eingeschränkte Heiligkeit des Rathes ihre Stelle, dies ist ein Fall bei dem Gewissenhaftigkeit in Ertheilung von Rathschlägen sich zeigen kann. — εἶναι verdächtigt Cobet N. 1. p. 463. Es könnte aus dem vorhergehenden δοκεῖ εἶναι, nach einigen Hsn. εἶναι δοκεῖ, entstanden sein. vgl. jedoch zu 1, 10, 2. — γὰρ nach νῦν bezieht sich gleichfalls auf den Satz εἰ μὲν — τάναντία. So bezieht sich auch § 6 das zweite γὰρ auf denselben Satz wie das erste. (Spr. 69, 14, 2.) — συμβουλεύσας. Spr. 56, 4, 4. (5.) — οἱ. zu 2, 5, 25.

§ 5. πράγματα ἔχειν zu schaffen haben. Oik. 11, 9: πολλὰ χρήματα ἔχων πολλὰ ἔχεις πράγματα τούτων ἐπιμελόμενος. Her. 1, 155, 1: πρήγματα παρέχοντες καὶ αὐτοὶ ἔχοντες. — τὰ die erforderlichen. (Spr. 50, 2, 4.) — γῆν für γῆς, das dem folgenden σ seine Entstehung verdankt, Dobree p. 135 und zwei Handschriften. Zu Lande kann nur κατὰ γῆν heissen. Thuk. 7, 28, 1 ist berichtet und Diod. 2, 50 heisst κατὰ τῆς γῆς ἀκροβατεῖ er schwebt auf der Erde hin.

§ 6. ἔμπειρος-δυνάμεως, eine Art von Parenthese mit der er seine Befähigung bevorwortet. — ἔχει γὰρ es hat nämlich, die angekündigte Auseinandersetzung einleitend. Spr. 69, 11. (14, 1.) vgl. 2, 5, 11. 7, 7, 5.

§ 7. εὐθύς. zu 2, 4, 10. — ἔστιν erg. εἰσβολή hier in der Bedeu-

- ἃ κρατεῖν κατέχοντες καὶ πάνν ὀλίγοι δύναιντ' ἄν· τούτων δὲ κατε-
χομένων οὐδ' ἄν οἱ πάντες ἄνθρωποι δύναιτο διελθεῖν. Ταῦτα δὲ
8 καὶ δείξαμι ἄν, εἴ μοί τινα βούλεσθε συμπέμψαι. Ἐπειτα δὲ οἶδα
καὶ πεδία ὄντα καὶ ἱππείαν ἣν αὐτοὶ οἱ βάρβαροι νομίζουσι κρείττω
εἶναι ἀπάσης τῆς βασιλέως ἱππείας. Καὶ νῦν οὗτοι οὐ παρεγένοντο
9 βασιλεῖ καλοῦντι, ἀλλὰ καὶ μεῖζον φρονεῖ ὁ ἄρχων αὐτῶν. Ἦν δὲ
καὶ δυνηθῆτε τά τε ὄρη κλέψαι ἢ φθάσαι λαβόντες καὶ ἐν τῷ
πεδίῳ κρατῆσαι μαχόμενοι τοὺς τε ἱππεῖς τούτων καὶ πεζῶν μυριά-
δας πλείον ἢ δώδεκα, ἥξετε ἐπὶ τοὺς ποταμούς, πρῶτον μὲν τὸν
Θερμώδοντα, εὖρος τριῶν πλέθρων, ὃν χαλεπὸν οἶμαι διαβαίνειν,
ἄλλως τε καὶ πολεμίων πολλῶν μὲν ἔμπροσθεν ὄντων, πολλῶν δὲ
ὀπισθεν ἐπομένων· δεύτερον δ' Ἴριον, τρίπλεθρον ὡσαύτως· τρίτον
δ' Ἄλυν, οὐ μείω δυοῖν σταδίοις, ὃν οὐκ ἄν δύναισθε ἄνευ πλοίων
διαβῆναι· πλοῖα δὲ τίς ἔσται ὁ παρέχων; Ὡς δ' αὐτως καὶ ὁ Παρ-
θένιος ἄβατος· ἐφ' ὃν ἔλθοιτε ἄν, εἰ τὸν Ἄλυν τοῦτον διαβαίητε.
10 Ἐγὼ μὲν οὖν οὐ χαλεπὴν ὑμῖν εἶναι νομίζω τὴν πορείαν, ἀλλὰ παν-
τάπασιν ἀδύνατον. Ἄν δὲ πλέητε, ἔστιν ἐνθὲνδε μὲν εἰς Σινώπην
παραπλεῖσαι, ἐκ Σινώπης δὲ εἰς Ἡράκλειαν· ἐξ Ἡρακλείας δὲ οὔτε
πεζῇ οὔτε κατὰ θάλατταν ἀπορία· πολλὰ γὰρ καὶ πλοῖα ἔστιν ἐν
Ἡρακλείᾳ.
- 11 Ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἔλεξεν, οἱ μὲν ὑπώπτενον φιλίας ἔνεκα τῆς
Κορύλα λέγειν, καὶ γὰρ ἦν πρόξενος αὐτῷ, οἱ δὲ καὶ ὡς δῶρα ληψό-
μενον διὰ τὴν συμβουλήν ταύτην· οἱ δὲ ὑπώπτενον καὶ τούτου
ἔνεκα λέγειν, ὡς μὴ πεζῇ ἰόντες τὴν Σινωπέων χώραν κακὸν τι
ἐργάζονται. Οἱ δ' οὖν Ἕλληνες ἐψηφίσαντο κατὰ θάλατταν τὴν

tung der Zugang gedacht, wobei ἄλλη in ἄλλη zu ändern nicht nöthig ist. Andere betonen ἔστιν, wobei denn εἰςβολὴν ποιῆσθαι zu ergänzen wäre. Doch ist bei ἔστιν eine solche Ergänzung wo Undeutlichkeit eintreten würde nicht statthaft. — ἄλλη ἢ ἡ. Solche Kakophonien finden sich öfter. zu 1, 3, 18 der lat. Ausg. — ὁδοῦ hängt von ἐκάτερα ab. Spr. 47, 8. (10.) — ἃ hängt von κατέχοντες ab. (Spr. 47, 19, 3.) vgl. zu 1, 7, 2. — καὶ πάνν gar sehr. Spr. 69, 28, 7. (32, 18.) -- οἱ πάντες. Spr. 50, 8, 5. (11, 12.) — βούλεσθε. βούλοισθε zwei Handschriften. (Doch s. Spr. 54, 12, 7.)

§ 8. μεῖζον φρονεῖ ist zu stolz als dass er hätte kommen sollen. Spr. (46, 5, 6.) 49, 2, 6. (49, 6.) — ἱππεία für Reiterei auch Ages. 1, 23 u. Strab. 11, 14 p. 528. 530. — ἄρχων. zu 2, 1, 3.

§ 9. κλέψαι. zu 4, 6, 11. — τοὺς, die demnächst genannten. Spr. 50, 2, 7. vgl. 5, 10, 1. 6, 4, 23. — πλέθρων. zu 1, 2, 23. — ἄλλως. Spr. 69, 5. vgl. 7, 7, 40. — οὐ μείω der nicht weniger breit ist. — δύναισθε für δύνασθε Porson. — ὡς δ' αὐτως ist neben ὡσαύτως δέ üblich. (Spr. 69, 63, 1.) — ἄβατος, undurchwatbar, wie Pol 4, 70.

§ 10. οὐ nicht (etwa nur). (Spr. 67, 10, 6.) vgl. Thuk. 1, 51, 1. — ἀπορία erg. πορεύεσθαι. — καὶ πλοῖα ἔστιν auch um zur See zu reisen sind Schiffe da.

§ 11. τῆς K. für den K. Spr. 47, 5. (7, 2.) — Κορύλα der eig. dorische Ge. (Spr. 15, 4, 1, wo lang α zu lesen ist.) — οἱ δὲ καί. zu 1, 3, 13. — τούτου ἔνεκα, ὡς. zu 2, 3, 13. — χώραν. Spr. 46, 8. (12.) — δ' οὖν. zu 1, 3, 5.

πορείαν ποιῆσθαι. Μετὰ ταῦτα Ξενοφῶν εἶπεν. ὦ Σινωπεῖς, οἱ 12
 μὲν ἄνδρες ἤρηνται πορείαν ἣν ὑμεῖς συμβουλεύετε· οὕτω δὲ ἔχει·
 εἰ μὲν πλοῖα ἔσεσθαι μέλλει ἱκανὰ ἀριθμῶν ὥς ἓνα μὴ καταλείπεσθαι
 ἐνθάδε, ἡμεῖς δὲ πλέοιμεν ἂν· εἰ δὲ μέλλοιμεν οἱ μὲν καταλείψε-
 σθαι, οἱ δὲ πλεύσεσθαι, οὐκ ἂν ἐμβαίημεν εἰς τὰ πλοῖα. Γινώ- 13
 σκομεν γὰρ ὅτι, ὅπου μὲν ἂν κρατῶμεν, δυναίμεθ' ἂν καὶ σώζεσθαι
 καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἔχειν· εἰ δέ που ἦττους τῶν πολεμίων ληφθησόμε-
 μεθα, εὐδηλον δὴ ὅτι ἐν ἀνδραπόδων χώρα ἐσόμεθα. Ἀκούσαντες 14
 ταῦτα οἱ πρέσβεις πέμπειν ἐκέλευον πρέσβεις. Καὶ πέμπουσι Καλ-
 λίμαχον Ἀρκάδα καὶ Ἀρίστωναν Ἀθηναῖον καὶ Σαμόλαν Ἀχαιοῖν.
 Καὶ οἱ μὲν ὥχοντο.

Ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ Ξενοφῶντι, ὁρῶντι μὲν πολλοὺς ὀπλί- 15
 τας τῶν Ἑλλήνων, ὁρῶντι δὲ πολλοὺς πελταστάς, πολλοὺς δὲ καὶ
 τοξότας καὶ σφενδονήτας καὶ ἱππέας δέ, καὶ μάλα ἤδη διὰ τὴν
 τριβὴν ἱκανοὺς, ὄντας δ' ἐν τῷ Πόντῳ, ἐνθα οὐκ ἂν ἀπ' ὀλίγων
 χρημάτων τοσαύτη δύναμις παρεσκευάσθῃ, καλὸν αὐτῷ ἐδόκει εἶναι
 καὶ χώραν καὶ δύναμιν τῇ Ἑλλάδι προσκτήσασθαι πόλιν κατοικί-
 σαντας. Καὶ γενέσθαι ἂν αὐτῷ ἐδόκει μεγάλη, καταλογιζομένῳ τό- 16
 τε αὐτῶν πλῆθος καὶ τοὺς περιοικοῦντας τὸν Πόντον. Καὶ ἐπὶ
 τούτοις ἐθύετο, πρὶν τινι εἰπεῖν τῶν στρατιωτῶν, Σιλανὸν παρακα-
 λέσας, τὸν Κύρου μάντιν γενόμενον, τὸν Ἀμβρακιώτην. Ὁ δὲ Σι- 17
 λανός, δεδιὼς μὴ γένηται ταῦτα καὶ καταμείνῃ που ἡ στρατιά, ἐκ-
 φέρει εἰς τὸ στρατεύμα λόγον ὅτι Ξενοφῶν βουλεύεται καταμείναι
 τὴν στρατιὰν καὶ πόλιν οἰκίσαι καὶ ἑαυτῷ ὄνομα καὶ δύναμιν περι-
 ποιήσασθαι. Αὐτὸς δ' ὁ Σιλανός ἐβούλετο ὅτι τάχιστα εἰς τὴν Ἑλ- 18
 λάδα ἀφικέσθαι· οὗς γὰρ παρὰ Κύρου ἔλαβε τριςχιλίους δαρεικούς,

§ 12. πορείαν ἣν als Weg den welchen. — ἣν erg. αἰρεῖσθαι. Spr. 55, 4, 4. (11.) Von συμβουλεύετε hinge der Ac. ab nach Schäfer z. Plut. 5 p. 318. — οὕτω δὲ ἔχει d. h. unter folgender Bedingung. vgl. 6, 3, 15. — ἀριθμῶν ὥς für ὥς ἀριθμῶ Weiske. — ἓνα μὴ nachdrucksvoller als μηδένα. (Spr. 24, 2, 2.) Plut. Luc. 29: δραχμὴν μίαν ἐκ τοῦ δημοσίου ταμείου μὴ λαβών. vgl. Schäfer zu Plut. 5 p. 347. — ἡμεῖς δέ. Mit eben dem Recht wie δέ würde man auch ἡμεῖς streichen, was allein schon zeigt dass der Schriftsteller sich den Nachsatz als Gegensatz dachte. Hell. 4, 1, 33: εἰ ἐγὼ μὴ γινώσκω μήτε τὰ ὅσια μήτε τὰ δίκαια, ὑμεῖς δὲ διδάξατέ με. Π. πόρων 4, 40: εἰ νομίζετε μηδ' ὀτιοῦν δύνασθαι εἰς-ενεγκεῖν, ὑμεῖς δὲ διοικεῖτε τὴν πόλιν.

§ 13. ἦττους. Spr. 56, 7, 4. — ἐν χώρᾳ loco. vgl. zu 5, 7, 28.

§ 15. ἱππέας 3, 3, 19 f. — καὶ μάλα. zu 1, 5, 8. — ἐνθα — παρεσκευάσθῃ wo nicht ohne grosse Kosten eine so bedeutende Macht hätte zusammengebracht werden können, wenn Jemand dort eine Colonie zu gründen unternommen hätte. Spr. 64, 3; über ἀπό zu 1, 1, 9. — αὐτῷ. zu 2, 4, 7. — κατοικίσαντας, τοὺς στρατιώτας.

§ 16. αὐτῶν für αὐτῶν Kr. (26.) Spr. (47, 9, 12.) 51, 4, 2 u. 3. vgl. zu 3, 4, 41. — ἐπὶ. zu 3, 5, 18. — πρὶν εἰπεῖν. Spr. 54, 14, 2. (17, 6.) — Σιλανόν. 1, 7, 18.

§ 17. ἐκφέρει. zu 1, 9, 11. — βουλεύεται. zu 3, 2, 8. — ἑαυτῷ. zu 1, 8, 29. Ant. 5, 13: αὐτὸς αὐτῷ νόμον θέμενος.

§ 18. τάς die 1, 7, 18 erwähnten. Spr. 50, 2, 4. (6.) — ἡλήθευσεν er hatte richtig vorher gesagt. vgl. 4, 4, 15.

19 ὅτε τὰς δέκα ἡμέρας ἡγήθευσε θνόμενος Κύρω, διεσεσώκει. Τῶν δὲ στρατιωτῶν, ἐπεὶ ἤκουσαν, τοῖς μὲν ἐδόκει βέλτιστον εἶναι καταμεῖναι, τοῖς δὲ πολλοῖς οὐ.

Τιμασίων δὲ ὁ Δαρδανεύς καὶ Θώραξ ὁ Βοιωτίος πρὸς ἐμποροὺς τινὰς παρόντας τῶν Ἡρακλεωτῶν καὶ Σινωπέων λέγουσιν ὅτι, εἰ μὴ ἐκποριοῦσι τῇ στρατιᾷ μισθόν, ὥστε ἔχειν τὰ ἐπιτήδεια ἐκπλέοντας, ὅτι κινδυνεύσει μεῖναι τοσαύτη δύναμις ἐν τῷ Πόντῳ· βουλευέται γὰρ Ξενοφῶν καὶ ἡμᾶς παρακαλεῖ, ἐπειδὴν ἔλθῃ τὰ
20 πλοῖα, τότε εἰπεῖν ἐξαίφνης τῇ στρατιᾷ· Ἄνδρες, νῦν μὲν ὁρῶμεν ἡμᾶς ἀποροὺς ὄντας καὶ ἐν τῷ ἀπόπλῳ ἔχειν τὰ ἐπιτήδεια καὶ οἵκαδε ἀπελθόντας ὀνήσαι τι τοὺς οἴκοι· εἰ δὲ βούλεσθε τῆς κύκλῳ χώρας περὶ τὸν Πόντον οἰκουμένης ἐκλεξάμενοι ὅπῃ ἂν βούλησθε κατασχεῖν καὶ τὸν μὲν ἐθέλοντα ἀπιέναι οἵκαδε, τὸν δὲ ἐθέλοντα μένειν αὐτοῦ, πλοῖα δ' ὑμῖν πάρεστιν, ὥστε ὅπῃ ἂν βούλησθε
21 ἐξαίφνης ἂν ἐπιπέσοιτε. Ἀκούσαντες ταῦτα οἱ ἔμποροι ἀπήγγελλον ταῖς πόλεσι· συνέπεμψε δ' αὐτοῖς Τιμασίων ὁ Δαρδανεύς Εὐρύμαχόν τε τὸν Δαρδανέα καὶ Θώρακα τὸν Βοιωτίον τὰ αὐτὰ ταῦτα ἔροῦντας· Σινωπεῖς δὲ καὶ Ἡρακλεῶται, ταῦτα ἀκούσαντες πέμπουσι πρὸς τὸν Τιμασίωνα καὶ κελεύουσι προστατεῦσαι λαβόντα χρήματα
22 ὅπως ἐκπλεύσῃ ἡ στρατιά. Ὁ δὲ ἄσμενος ἀκούσας ἐν συλλόγῳ τῶν στρατιωτῶν ὄντων λέγει τάδε.

Οὐδεὶς προσέχειν μονῇ, ὧς ἄνδρες, οὐδὲ τῆς Ἑλλάδος οὐδὲν περὶ πλείονος ποιέισθαι. Ἀκούω δὲ τινὰς θύεσθαι ἐπὶ τούτῳ οὐδ' ὑμῖν λέγοντας. Ὑπισχνοῦμαι δὲ ὑμῖν, ἐὰν ἐκπλέητε, ἀπὸ νομηνίας μισθοφορὰν παρέξειν Κυζικηνὸν ἐκάστῳ τοῦ μηνός· καὶ ἄξω ὑμᾶς εἰς τὴν Τρωάδα, ἐνθεν καὶ εἰμὶ, φυγὰς, καὶ ὑπάρξει ὑμῖν ἢ ἐμὲ
24 πόλις· ἐκόντες γὰρ με δέξονται. Ἠγήσομαι δὲ αὐτὸς ἐγὼ ἐνθεν

§ 19. (οὐ. Spr. 67, 13.) — Τιμασίων 3, 1, 47. — ὅτι — ὅτι. (Spr. 65, 1, 5.) vgl. zu 3, 2, 25. — ἐκπλέοντας, τοὺς στρατιώτας aus στρατιᾷ. Spr. 58, 4, 1. — κινδυνεύσει es wird Gefahr sein dass. (Spr. 55, 3, 4.) — βουλευέται. Uebergang zur directen Rede, wie 1, 3, 14.

§ 20. ἡμᾶς ἀποροὺς ὄντας statt ἄποροι ὄντες. vgl. Spr. 56, 7, 4. (5), weil das Subject als sich selbst gegenständlich betrachtend vorgestellt wird. (Vgl. Spr. 55, 2, 3.) — ἐν τῷ ἀπόπλῳ auf der Fahrt von hier. — ἔχειν hängt von ἀποροὺς ab. Oik. 8, 11: ἀπορεῖν χρῆσθαι. — χώρας. zu 5, 3, 4. Der Ge. hängt von ὅπῃ ab. Spr. 47, 28, 3. (10, 4.) — κατασχεῖν, ἀπιέναι, μένειν hangen von βούλεσθε ab; zu denken sind sie aber auch das erste zu βούλησθε, das zweite zu τὸν μὲν ἐθέλοντα, das dritte zu τὸν δὲ ἐθέλοντα. Ueber κατασχεῖν zu 5, 9, 33. — δὲ nach πλοῖα tritt anakoluthisch ein, als ob nicht ein hypothetischer sondern ein selbstständiger Satz vorangegangen. (Spr. 69, 16, 4.)

§ 22. ἐν σ. gehört zu ὄντων. — προσέχειν μονῇ auf Bleiben, Ansiedelung, bedacht sein. zu 2, 4, 2. — οὐδέ vor ὑμῖν gehört nicht zu diesem, sondern zu ὑμῖν λέγοντας verbunden. vgl. 7, 7, 10 u. Her. 3, 143. — τῆς Ἑλλάδος, ἢ τὴν Ἑλλάδα von πλείονος abhängig. Spr. 47, 26. (27, 1.)

§ 23. ἀπό. Spr. 68, 12, 1. (16, 2.) — Κυζικηνός, erg. στατήρ, war dem Däreikos an Werth gleich. vgl. zu 1, 1, 9. — τοῦ μηνός. zu 1, 3, 21. — ὑπάρξει wird zu Diensten sein. vgl. zu 1, 1, 4. — δέξονται. Spr. 58, 4, 2. vgl. zu 5, 5, 3.

πολλὰ χρήματα λήψεσθε. Ἐμπειρος δὲ εἰμι τῆς Αἰολίδος καὶ τῆς Φρυγίας καὶ τῆς Τρωάδος καὶ τῆς Φαρναβύζου ἀρχῆς πάσης, τὰ μὲν διὰ τὸ ἐκείθεν εἶναι, τὰ δὲ διὰ τὸ συνεστρατεῦσθαι ἐν αὐτῇ σὺν Κλεάρχῳ τε καὶ Δερκυλίδῃ. Ἀναστάς αὖθις Θώραξ ὁ Βοιω-25 τιος, ὃς αἰὲν περὶ στρατηγίας Ξενοφῶντι διεμάχετο, ἔφη, εἰ ἐξέλθοιεν ἐκ τοῦ Πόντου, ἔσεσθαι αὐτοῖς Χερρόνησον, χώραν καλὴν καὶ εὐδαίμονα, ὥστε τῷ βουλομένῳ ἐνοικεῖν, τῷ δὲ μὴ βουλομένῳ ἀπιέναι οἴκαδε. Γελοῖον δ' εἶναι ἐν τῇ Ἑλλάδι οὔσης χώρας πολλῆς καὶ ἀφθόνου ἐν τῇ βαρβάρων μαστεύειν. Ἔστε δ' ἄν, ἔφη, ἐκεῖ γέ-26 νησθε, καὶ γὰρ, καθάπερ Τιμασίῳ, ὑπισχνούμαι ὑμῖν τὴν μισθοφοράν.

Ταῦτα δὲ ἔλεγεν εἰδὼς ἃ Τιμασίῳ οἱ Ἡρακλεῶται καὶ οἱ Σινωπεῖς ἐπαγγέλλοιντο ὥστε ἐκπλεῖν. Ὁ δὲ Ξενοφῶν ἐν τούτῳ27 ἐσίγα. Ἀναστάς δὲ Φιλήσιος καὶ Λύκων οἱ Ἀχαιοὶ ἔλεγον ὥς δεινὸν εἶη ἰδίᾳ μὲν Ξενοφῶντα πείθειν τε καταμένειν καὶ θύεσθαι ὑπὲρ τῆς μονῆς [μὴ κοινούμενον τῇ στρατιᾷ], εἰς δὲ τὸ κοινὸν μηδὲν ἀγορεύειν περὶ τούτων. Ὡς τε ἠναγκάσθη ὁ Ξενοφῶν ἀναστῆ-
ναι καὶ εἰπεῖν τάδε.

Ἐγώ, ὦ ἄνδρες, θύομαι μὲν, ὥς ὁρᾶτε, ὅποσα δύναμαι καὶ28 ὑπὲρ ὑμῶν καὶ ὑπὲρ ἑμαυτοῦ, ὅπως ταῦτα τυγχάνω καὶ λέγων καὶ νοῶν καὶ πράττων ὅποια μέλλει ὑμῖν τε κάλλιστα καὶ ἄριστα ἔσεσθαι καὶ ἐμοί. Καὶ νῦν ἐθνόμεν περὶ αὐτοῦ τούτου εἰ ἄμεινον εἶη ἄρχεσθαι λέγειν εἰς ὑμᾶς καὶ πράττειν περὶ τούτων ἢ παντά-
πασι μηδὲ ἀπτεσθαι τοῦ πράγματος. Σιλανὸς δὲ μοι ὁ μάντις29 ἀπεκρίνατο, τὸ μὲν μέγιστον, τὰ ἱερὰ καλὰ εἶναι ἥδει γὰρ καὶ ἐμὲ οὐκ ἄπειρον ὄντα διὰ τὸ αἰὲν παρεῖναι τοῖς ἱεροῖς· ἔλεξε δὲ ὅτι ἐν τοῖς ἱεροῖς φαίνοιτό τις δόλος καὶ ἐπιβουλὴ ἐμοί, ὥς ἄρα γινώσκων ὅτι αὐτὸς ἐπεβούλευε διαβάλλειν με πρὸς ὑμᾶς. Ἐξήνεγκε

§ 24. ἐνθεν. zu 2, 3, 6. — Φαρνάβαζος war Satrap von Kleingrygien (Daskylitis). Kr. De auth. p. 7, 26. — τὰ μὲν — τὰ δὲ theils — theils. (Spr. 50, 1, 15.) — συνεστρατεῦσθαι 411 v. Ch. G.

§ 25. δὲ nach ἀναστάς ist mit einigen Handschriften weggelassen. Spr. 59, 1, 1. (11.) — αἰὲν διεμάχετο, wie αἰὲν διαφυλάττειν Hell. 1, 1, 36, αἰὲν διαχοῆσθαι Her. 1, 171, 3. — τῷ βουλομένῳ, als ob ὥστε nicht da stände, noch von ἔσεσθαι abhängig. Doch ist ὥστε vielleicht zu streichen. Ohne μὲν. zu 6, 1, 18. Matthiae schiebt εἶναι vor ἐνοικεῖν ein. — βαρβάρων. βαρβάρῳ Kr. (30), weil beim Ge. der Artikel stehen würde. vgl. Dem. 9, 27: οὐθ' ἡ Ἑλλὰς οὐθ' ἡ βάρβαρος.

§ 26. ἔφη. zu 2, 1, 9. — τὴν den gebührenden, erforderlichen. zu 1, 3, 20. — ἐπαγγέλλοιντο (angeboten hätten und noch) anböten. Spr. 53, 1, 2. Ueber das Medium 52, 8, 4. (5.) Die Variante ὑπισχνούντο kann veranlassen ἐπηγγέλλοντο zu vermuthen. (Kr. 30.) — ὥστε unter der Bedingung dass. Spr. 65, 3, 2. (1.)

§ 27. καταμένειν. Spr. 55, 3, 6. (12.) — μὴ z. τῇ σ. sind ein Glossem zu ἰδίᾳ (Kr. 24 p. 38.) vgl. Cobet N. l. p. 464. — εἰς. wie § 28. 37. Spr. 68, 17, 4. (21, 6.) — κοινόν gemeinheitliche Leitungsbehörde. vgl. 5, 7, 17.

§ 28. ἔσεσθαι. Spr. 53, 7, 8. (8, 3.) — καὶ νῦν. zu 4, 3, 11. — εἰ. wie 5, 9, 31. 7, 2, 15, πότερα 7, 6, 44.

§ 29. τὸ μέγιστον. zu 1, 3, 10. — ἄπειρον, nämlich τῶν ἱερῶν. —

- γὰρ τὸν λόγον ὡς ἐγὼ πράττειν ταῦτα διανοοίμην ἤδη, οὐ πείσας
 30 ὑμᾶς. Ἐγὼ δὲ εἰ μὲν ἀποροῦντας ὑμᾶς ἐώρων, τοῦτ' ἂν ἐσκόπουν
 ἀφ' οὗ ἂν γένοιτο ὥστε λαβόντας ὑμᾶς πόλιν τὸν μὲν βουλόμενον
 ἀποπλεῖν ἤδη, τὸν δὲ μὴ βουλόμενον, ἐπεὶ κτήσαιοτο ἱκανὰ ὥστε καὶ
 31 τοὺς ἑαυτοῦ οἰκείους ὠφελῆσαι τι. Ἐπεὶ δὲ ὁρῶ ὑμῖν καὶ τὰ πλοῖα
 πέμποντας Ἡρακλειώτας καὶ Σινωπεῖς [ὥστε ἐκπλεῖν] καὶ μισθὸν
 ὑπισχνουμένους ὑμῖν ἄνδρας ἀπὸ νομηνίας, καλὸν μοι δοκεῖ εἶναι
 σωζομένους ἐνθα βουλόμεθα μισθὸν τῆς σωτηρίας λαμβάνειν καὶ
 αὐτός τε παύομαι ἐκείνης τῆς διανοίας καὶ ὅποσοι πρὸς ἐμὲ προσή-
 εσαν, λέγοντες ὡς χρὴ ταῦτα πράττειν, ἀναπαύεσθαι φημι χρῆναι.
 32 Οὕτω γὰρ γινώσκω· ὁμοῦ μὲν ὄντες πολλοί, ὥσπερ νυνί, δοκεῖτε
 ἂν μοι καὶ ἐντιμοὶ εἶναι καὶ ἔχειν τὰ ἐπιτήδεια· ἐν γὰρ τῷ κρατεῖν
 ἔστι καὶ τὸ λαμβάνειν τὰ τῶν ἡττόνων· διασπασθέντες δ' ἂν καὶ
 κατὰ μικρὰ γενομένης τῆς δυνάμεως οὗτ' ἂν τροφὴν δύνασθε λαμ-
 33 βάνειν οὔτε χαίροντες ἂν ἀπαλλάξετε. Δοκεῖ οὖν μοι ἅπερ ὑμῖν,
 ἐκπορεύεσθαι εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἐάν τις μείνῃ ἢ ἀπολιπὼν ληφθῇ
 πρὶν ἐν ἀσφαλεῖ εἶναι πᾶν τὸ στράτευμα, κρίνεσθαι αὐτὸν ὡς ἀδι-
 κοῦντα. Καὶ ὅτῳ δοκεῖ, ἔφη, ταῦτα, ἀράτω τὴν χεῖρα. Ἀνέτειναν
 ἅπαντες.
 34 Ὁ δὲ Σιλανὸς ἐβόα καὶ ἐπεχείρει λέγειν ὡς δίκαιον εἶη ἀπιέναι
 τὸν βουλόμενον. Οἱ δὲ στρατιῶται οὐκ ἠνείχοντο, ἀλλ' ἠπεύλουν
 35 αὐτῷ, εἰ λήψονται ἀποδιδράσκοντα, ὅτι τὴν δίκην ἐπιθήσοιεν. Ἐν-
 τεῦθεν, ἐπεὶ ἔγνωσαν οἱ Ἡρακλειῶται ὅτι ἐκπλεῖν δεδογμένον εἶη καὶ

ἀρα. Spr. 69, 7. (8.) — ἐπεβούλευε sann feindselig darauf. Symp. 4, 52: αἰσθάνομαι τινὰς ἐπιβουλεύοντας διαφθεῖραι αὐτόν. vgl. Thuk. 3, 20, 1.

§ 30. ἐγὼ. zu ποταμός 2, 4, 6. — ὥστε steht öfter so nach γίνεσθαι. Isokr. Archid. 15: πολλάκις γέγονεν ὥστε καὶ τοὺς μεῖζω δύναμιν ἔχοντας ὑπὸ τῶν ἀσθενεστέρων κρατηθῆναι. (Spr. 65, 3, 1 E.) — ὑμᾶς τὸν μὲν β. Spr. 57, 8. (vgl. 47, 28, 3.) Das Ganze steht in eben dem Casus wie die Theile, wenn das Ganze, im Genitiv, wenn die Theile stark hervortreten sollen. (Kr. 30.) vgl. 4, 6, 25. — τὸν δὲ μὴ β. erg. ἀποπλεῖν. — τοὺς ἑαυτοῦ. zu 1, 1, 11.

§ 31. τὰ die geforderten. — πέμποντας schicken wollen. (Spr. 53, 1, 6.) — ἄνδρας man. vgl. § 23. 26. — σωζομένους erg. ὑμᾶς. — ἐνθα βουλόμεθα. (Spr. 62, 3, 2.) vgl. 5, 7, 6 u. Thuk. 3, 20, 3. — μισθὸν τῆς σωτηρίας. skoptisch: Besoldung dafür dass ihr euch glücklich zurückbringen lasset. vgl. 7, 6 30 und Luc. π. τῶν ἐπὶ μισθῷ συν. 20: προσλήψῃ μισθὸν τῆς τοιαύτης εὐδαιμονίας. — διανοίας. Spr. 47, 12, 4. (13, 7.)

§ 32. ὁμοῦ. zu 7, 1, 28. — μὲν ohne γάρ. zu 4, 6, 10. Kr. Deauth. p. 52. — ἂν. Spr. 69, 6, 9. (7, 5.) vgl. 64, 2, 2. — ἐν γάρ. Derselbe Gedanke 3, 2, 28. — διασπασθέντες καὶ γενομένης. zu 1, 10, 6. — οὔτε χαίροντες übel zugerichtet. (Spr. 56, 8, 2.) — ἂν ἀπαλλάξετε. zu 2, 3, 18; über das Activ Spr. 52, 2, 9. (11.) ἀπαλλάξαιτε Stephanus u. eine Hs.

§ 33. δοκεῖ. zu 1, 2, 1. — μοι. ἐμοί? Doch vgl. Dial. 61, 1 A. — ἅπερ zu ἀποστῆναι 1, 1, 7. 7, 6, 13. 7, 16 und 3, 5, 5. ὅπερ Schäfer. — ὑμῖν. καὶ ὑμῖν? — ἀπολιπὼν. Spr. 56, 7, 2. erg. ὑμᾶς. — ἀσφαλεῖ. zu 1, 8, 22. — ἀνέτειναν zu 3, 2, 9.

§ 34. τὴν δίκην. zu 1, 3, 20.

Ξενοφῶν αὐτὸς ἐπεψηφικῶς εἶη, τὰ μὲν πλοῖα πέμπουσι, τὰ δὲ χρήματα ἃ ὑπέσχοντο Τιμασίῳ καὶ Θώρακι ἐψευσμένοι ἦσαν [τῆς μισθοφορᾶς]. Ἐνταῦθα ἐκπεπληγμένοι ἦσαν καὶ ἐδεδίεσαν τὴν 36 στρατιάν οἱ τὴν μισθοφορὰν ὑπεσχημένοι. Καὶ παραλαβόντες οὗτοι καὶ τοὺς ἄλλους στρατηγούς οἷς ἀνεκεκοίνωντο ἃ πρόσθεν ἐπραττον, (ἅπαντες δ' ἦσαν πλὴν Νέωνος τοῦ Ἀσιναίου, ὃς ΧειρISOφῶ ὑπεστρατήγει, ΧειρISOφος δὲ οὐπὼ παρῆν,) ἔρχονται πρὸς Ξενοφῶντα καὶ λέγουσιν ὅτι μεταμέλει αὐτοῖς καὶ δοκοίη κράτιστον εἶναι πλεῖν εἰς Φᾶσιν, ἐπεὶ πλοῖα ἐκεῖ ἐστι, καὶ κατασχεῖν τὴν Φασιανῶν χώραν. [Αἰήτου δὲ υἱοῦς ἐτύγγανε βασιλεύων αὐτῶν.] 37 Ξενοφῶν δὲ ἀπεκρίνατο ὅτι οὐδὲν ἂν τούτων εἴποι εἰς τὴν στρατιάν ὑμεῖς δὲ συλλέξαντες, ἔφη, εἰ βούλεσθε, λέγετε. Ἐνταῦθα ἀποδείκνυται Τιμασίῳ ὁ Δαρδανεὺς γνώμην μὴ ἐκκλησιάζειν, ἀλλὰ τοὺς ἑαυτοῦ ἕκαστον λοχαγούς πρῶτον πειρᾶσθαι πείθειν. Καὶ ἀπελθόντες ταῦτ' ἐποιοῦν.

ζ'. Οἱ δὲ στρατιῶται ἀνεπύθοντο ταῦτα πραττόμενα. Καὶ ὁ 1 Νέων λέγει ὡς Ξενοφῶν ἀναπεπεικῶς τοὺς ἄλλους στρατηγούς διανοεῖται ἄγειν τοὺς στρατιώτας ἐξαπατήσας πάλιν εἰς Φᾶσιν. Ἀκού-2 σαντες δ' οἱ στρατιῶται χαλεπῶς ἔφερον καὶ σύλλογοι ἐγίγνοντο καὶ κύκλοι συνίσταντο καὶ μάλα φοβεροὶ ἦσαν μὴ ποιήσειαν οἷα καὶ τοὺς τῶν Κόλχων κήρυκας ἐποίησαν καὶ τοὺς ἀγορανόμους· ὅσοι γὰρ μὴ εἰς τὴν θάλατταν κατέφυγον κατελεύσθησαν. Ἐπεὶ δὲ 3 ἦσθάνετο ὁ Ξενοφῶν ἔδοξεν αὐτῷ ὡς τάχιστα συναγαγεῖν αὐτῶν ἀγορὰν καὶ μὴ ἑᾶσαι συλλεγῆναι αὐτομάτους, καὶ ἐκέλευσε τὸν κήρυκα συλλέξαι ἀγορὰν. Οἱ δ' ἐπεὶ τοῦ κήρυκος ἤκουσαν, συνέ 4 δραμον καὶ μάλα ἐτοίμως. Ἐνταῦθα Ξενοφῶν τῶν μὲν στρατηγῶν οὐ κατηγόρει ὅτι ἦλθον πρὸς αὐτόν, λέγει δὲ ὧδε.

Ἀκούω τινὰ διαβάλλειν, ὧ ἄνδρες, ἐμὲ ὡς ἐγὼ ἄρα ἐξαπα-5

§ 35. ἐψευσμένοι ἦσαν hatten fälschlich erwähnt, versprochen, wie ὁπλίτας ψεύδεσθαι Thuk. 6, 17, 4. — τῆς μισθοφορᾶς streicht Kr. (26.)

§ 36. ἐδεδίεσαν. Spr. 40 unter δέλ-. — ἀνεκεκοίνωντο. zu 3, 1, 5. — ἐπραττον. Spr. 53, 2, 3. (8.) — ἐκεῖ, zu Kotyora; ähnlich ἐκεῖσε 6, 4, 36; ἔχειν will Martin, ἱκανά Dobree p. 135. (De auth. p. 55.)

§ 37. Αἰήτου-αὐτῶν verdächtigt Kr. (163.) — υἱοῦς für υἱοῦς Elmsley zu So. OK. p. 83. vgl. Spr. 4, 2.) — αὐτῶν. Spr. 47, 19. (20.) — ὑμεῖς. zu 1, 3, 14 E. — ἀποδείκνυται γνώμην. zu 1, 6, 9. — μὴ. Spr. 67, 7, 1. — ἐκκλησιάζειν. Spr. 50, 5, 6. (6, 6.) vgl. 55, 3, 7. (13.)

C. 7. § 1. πάλιν zurück. Neon dachte also an den Phasis 4, 6, 4.

§ 2. σύλλογοι Zusammenrottungen. Dem. 19, 122: σύλλογοι καὶ λόγοι παντοδαποὶ κατὰ τὴν ἀγορὰν ἐγίγνοντο τότε. — ἐγίγνοντο. zu 1, 2, 17. — κύκλοι kreisförmige Versammlungen. Hell. 4, 4, 3: ἔπαιον συνεστηκότα ἐν κύκλῳ. — φοβεροὶ — ἦσαν es war von ihnen zu fürchten. Hieron 6, 15: φοβερὸς μὴ ἀνήκεστόν τι ποιήσῃ. — τοὺς, weil diese Vorfälle, obgleich erst § 13 ff. und 20 ff. erwähnt, doch den Theilnehmern des Zuges rememberlich waren; eben so τὸν 5, 8, 6. (De auth. p. 30.) vgl. zu 7, 3, 47.

§ 3. ἀγορά für ἐκκλησία ist bei den Attikern sehr selten; ἀγορὰν ποιῆσαι τῶν φυλῶν Aisch. 3, 27.

- τήσας ὑμᾶς μέλλω ἄγειν εἰς Φᾶσιν. Ἀκούσατε οὖν μου πρὸς Θεῶν
καὶ εἰάν μὲν ἐγὼ φαίνωμαι ἀδικῶν, οὐ γοῇ με ἐνθένδε ἀπελθεῖν
πρὶν ἂν δῶ τὴν δίκην· ἂν δ' ὑμῖν φαίνωνται ἀδικοῦντες οἱ ἐμὲ δια-
βράλλοντες, οὕτως αὐτοῖς χρῆσθε ὥσπερ ἄξιον. Ὑμεῖς δ', ἔφη, ἴστε
δὴ πού ποθεν ὁ ἥλιος ἀνίσχει καὶ ὅποι δύεται· καὶ ὅτι εἰάν μὲν
τις εἰς τὴν Ἑλλάδα μέλλῃ ἰέναι, πρὸς ἐσπέραν δεῖ πορεύεσθαι· ἢν
δέ τις βούληται εἰς τοὺς βαρβάρους, τοῦμπαλιν πρὸς ἑώ. Ἔστιν
οὖν ὅστις τοῦτο δύναται· ἂν ὑμᾶς ἐξαπατήσῃ ὥς ὁ ἥλιος ἐνθεν μὲν
ἀνίσχει, δύεται δ' ἐνταῦθα, ἐνθα δὲ δύεται, ἀνίσχει δ' ἐντεῦθεν;
7 Ἀλλὰ μὴν καὶ τοῦτό γε ἐπίστασθε ὅτι βορέας μὲν ἔξω τοῦ Πόντου
εἰς τὴν Ἑλλάδα φέρει, νότος δὲ εἴσω εἰς Φᾶσιν· καὶ λέγετε, ὅταν
ὁ βορρᾶς πνέῃ, ὥς καλοὶ πλοῖ εἰσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Τοῦτο οὖν
ἔστιν ὅπως τις ἂν ὑμᾶς ἐξαπατήσῃ ὥστε ἐμβαίνειν ὅποτεν νότος
8 πνέῃ; Ἀλλὰ γὰρ ὅποτεν γαλήνῃ ἢ ἐμβιβῶ. Οὐκ οὖν ἐγὼ μὲν ἐν
ἐνὶ πλοίῳ πλευσοῦμαι, ὑμεῖς δὲ τοῦλάχιστον ἐν ἑκατόν. Πῶς ἂν
οὖν ὑμᾶς ἐγὼ ἢ βιασαίμην σὺν ἐμοὶ πλεῖν μὴ βουλομένους ἢ ἐξα-
9 πατήσας ἄγοιμι; Ποιῶ δ' ὑμᾶς ἐξαπατηθέντας καὶ καταγοητευθέν-
τας ὑπ' ἐμοῦ ἥκειν εἰς Φᾶσιν· καὶ δὴ καὶ ἀποβαίνομεν εἰς τὴν χώ-
ραν· γινώσcesθε δὴ πού ὅτι οὐκ ἐν τῇ Ἑλλάδι ἐστέ· καὶ ἐγὼ μὲν
ἔσομαι ὁ ἐξηπατηκῶς εἰς ὑμᾶς, ὑμεῖς δὲ οἱ ἐξηπατημένοι ἐγγυὲς
μυρίων ἔχοντες ὅπλα. Πῶς ἂν οὖν εἰς ἀνὴρ μᾶλλον δοίῃ δίκην ἢ
οὕτω περὶ αὐτοῦ τε καὶ ὑμῶν βουλευόμενος.
10 Ἀλλ' οὗτοί εἰσιν οἱ λόγοι ἀνδρῶν ἡλιθίων καὶ ἐμοὶ φθονοῦν-

§ 4. ἡλθον, und selbst die Sache angeregt hatten 5, 6, 36.

§ 5. ὥς ἄρα dass ja. Spr. 69, 7. (8.) — χρῆσθε behandelt.

§ 6. τοῦμπαλιν. zu 4, 3, 32. — ἔστιν ὅστις. Spr. 61, 4, 6. (5, 2.)
— τοῦτο. Spr. 46, 3, 2. (5, 4.) vgl. 5, 7, 7. 11. 7, 6, 23. (Selten sind
Fälle wie Ἡρακλῆς τὸ δεῖπνον ἐξαπατῶμενος Ar. We. 60.) — ὥς mit Bezug
auf das in ἐξαπατήσαι enthaltene einreden (weiss machen). vgl. die Erkl.
zu Plat. Prot. 323, a. — ἐνθεν für ἐνθα und ἐνθα für ἐνθεν Schäfer
Melett. p. 111; über μέν — δέ (üblicher μέν) — und δέ — δέ zu 3, 1, 43.
vgl. zu 5, 6, 12 u. Her. 2, 39, 1?

§ 7. εἴσω erg. τοῦ Πόντου. — λέγετε — εἰσίν für ἀεὶ λέγετε ὅτι ὁ
βορρᾶς πνέει ὥστε καλὸν πλοῖα εἶναι καὶ ἀπελθεῖν Stephanus. — πλοῖ. (Spr.
44, 3, 5.) zu 5, 9, 33. So öfter; auch ἄπλοια Her. 2, 119, 1. — ἔστιν
ὅπως. zu 2, 4, 3. — ἐμβαίνειν, εἰς τὰ πλοῖα.

§ 8. ἀλλὰ γὰρ doch dies werde ich nicht versuchen: denn. zu 3,
2, 25. — τοῦλάχιστον wenigstens. Spr. 46, 1, 2. (3, 3.) — ἑκα-
τόν. Passender als die Frage scheint hier ironische Affirmation: ich
also werde wohl nicht (nur) in Einem Schiffe segeln, wäh-
rend ihr wenigstens in hundert. Spr. 69, 46, 1. (51, 2.)

§ 9. ποιῶ ich setze den Fall. — καὶ δὴ καὶ ἀποβαίνομεν
und in der That auch (angenommen) wir landen sogar. (Spr. 54,
1, 1.) Das zweite καὶ fehlt in einigen Hsn. — ἐγγυὲς. zu 4, 2, 28. Mit
dem Ge. auch Xe. Hell. 7, 4, 26. (Hr.) Selten so. — εἰς ἀνὴρ ein
Einzelner, der also keine Vertheidiger hat. — αὐτοῦ für αὐτοῦ St. —
βουλευόμενος. zu ἀδικοῦντα 2, 3, 23.

§ 10. οἱ streicht Pluygers. Spr. 61, 6. (7.) vgl. Kr. z. Dion. p. 18. —
ἀνδρῶν hängt von dem zu ergänzenden λόγοι (ohne οἱ) ab. (Spr. 47, 6, 1.)

των, ὅτι ἐγὼ ὑφ' ὑμῶν τιμῶμαι. Καίτοι οὐ δικαίως γ' ἂν μοι
φθονοῖεν· τίνα γὰρ αὐτῶν ἐγὼ κωλύω ἢ λέγειν, εἴ τις τι δύναται
ἀγαθόν, ἐν ὑμῖν, ἢ μάχεσθαι, εἴ τις ἐθέλει, ὑπὲρ ὑμῶν τε καὶ
ἑαυτοῦ, ἢ ἐγροηγορέναι περὶ τῆς ὑμετέρας ἀσφαλείας ἐπιμελόμενον;
Τί γάρ; ἄρχοντας αἵρουμένων [ὑμῶν] ἐγὼ τίνι ἐμποδῶν εἰμι;
Παρίημι, ἀρχέτω· μόνον ἀγαθόν τι ποιῶν ὑμᾶς φαινέσθω. Ἀλλὰ¹¹
γὰρ ἐμοὶ μὲν ἀρκεῖ περὶ τούτων τὰ εἰρημένα· εἰ δέ τις ὑμῶν ἢ
αὐτὸς ἂν ἐξαπατηθῆναι οἶεται ταῦτα ἢ ἄλλον ἐξαπατῆσαι [ταῦτα],
λέγων διδασκέτω. Ὅταν δὲ τούτων ἄλις ἔχητε, μὴ ἀπέλθῃτε πρὶν¹²
ἂν ἀκούσῃτε οἷον ὁρῶ ἐν τῇ στρατιᾷ ἀρχόμενον πρᾶγμα· ὃ εἰ ἔπεισι
καὶ ἔσται οἷον ὑποδείκνυσιν, ὥρα ἡμῖν βουλευέσθαι ὑπὲρ ἡμῶν αὐ-
τῶν, μὴ κάκιστοί τε καὶ αἰσχιστοὶ ἄνδρες ἀποφαινόμεθα καὶ πρὸς
θεῶν καὶ πρὸς ἀνθρώπων καὶ φίλων καὶ πολεμίων, καὶ καταφρονη-
θῶμεν.

Ἀκούσαντες ταῦτα οἱ στρατιῶται ἐθαύμασάν τε ὃ, τι εἶη καὶ¹³
λέγειν ἐκέλευον. Ἐκ τούτου ἄρχεται πάλιν. Ἐπίστασθέ· πού οἱ
χωρία ἦν ἐν τοῖς ὄρεσι βαρβαρικά, φίλια τοῖς Κερασουντίοις, ὅθεν
κατιόντες τινὲς καὶ ἱερεῖα ἐπώλουν ἡμῖν καὶ ἄλλα ὧν εἶχον, δο-
κοῦσι δέ μοι καὶ ὑμῶν τινες εἰς τὸ ἐγγυτάτω χωρίον τούτων ἐλ-
θόντες ἀγοράσαντές τι πάλιν ἀπελθεῖν. Τοῦτο καταμαθὼν Κλεά-¹⁴
ρετος ὁ λοχαγὸς ὅτι καὶ μικρὸν εἶη καὶ ἀφύλακτον διὰ τὸ φίλιον
νομίζειν εἶναι, ἔρχεται ἐπ' αὐτοὺς νυκτὸς ὡς πορθήσων, οὐδενὶ
ἡμῶν εἰπών. Διενενόητο δέ, εἰ λάβοι τὸ χωρίον, εἰς μὲν τὸ στρα-¹⁵
τευμα μηκέτι ἐλθεῖν, ἐμβὰς δ' εἰς πλοῖον ἐν ᾧ ἐτύγγχανον οἱ σύσκη-
νοι αὐτοῦ παραπλέοντες καὶ ἐνθήμενος εἴ τι λάβοι ἀποπλέων οἴ-
χεσθαι ἔξω τοῦ Πόντου. Καὶ ταῦτα συνωμολόγησαν αὐτῷ οἱ ἐκ τοῦ

— (ὑμῶν) fehlt in mehreren Hsn. vgl. zu 5, 10, 5. — ἐγὼ τίνι Bothe.
Doch vgl. Kyr. 4, 6, 8: σὺ ἡμῖν τί ἀντὶ τούτων ὑπηρετήσεις; — παρίημι
ich gewähre es ihm, erg. ἄρχειν. vgl. Thuk. 6, 23, 3 u. Her. 7, 161, 2:
οὐδενὶ παρήσομεν ναυαρχεῖν. (Ueb. d. Asyndeton Spr. 59, 1, 8.) — (μόνον:
Spr. 54, 4, 4.)

§ 11. ἀλλὰ γάρ. zu 3, 2, 26. — ἂν ἐξαπατηθῆναι betrogen
werden könne. Mit ἂν verbunden haben der Inf. und das Part. des
Aq. die Bedeutung der Vergangenheit nie, wenn sie dem Opt. mit ἂν ent-
sprechen. Spr. 54, 6, 4. (6.) — ταῦτα. Spr. 52, 4, 3. (8.) — ἄλλον ist
Object. — ἐξαπατῆσαι erg. ἂν. zu 1, 6, 2. — (ταῦτα) streicht Kr. (30.)

§ 12. ὅταν τ. ἄ. ἔχητε wenn ihr genug davon, es abgethan
habet. — εἰ ἔπεισι wenn es eindringen sollte. (Spr. 54, 12, 2.)
— οἷον erg. ἔσεσθαι. Spr. 55, 4, 4. (11.) — ὑποδείκνυσιν wenig
bemerkt, leise zeigt. Spr. 68, 42 (46), 18. Pol. 31, 19: πολλὰς
ὑποδεικνύουσιν ἀφορμὰς οἱ ἐνεστῶτες καιροί. vgl. Plut. Mar. 38. — βου-
λεύεσθαι. Spr. 50, 5, 5. (6, 4.) — πρὸς. zu 1, 6, 6. — καταφρονη-
θῶμεν. Spr. 52, 4, 1.

§ 13. ὃ, τι. zu 1, 8, 16. — ὅτι. zu 3, 1, 36. — ὅθεν. Spr. 66, 3, 1.
— ἀπελθεῖν für ἀπῆλθον oder ἐλθεῖν Lion.

§ 14. τοῦτο ist Ac. zu erklären nach Spr. 61, 5. (6, 2.) — διὰ
— εἶναι, weil die Einwohner den Ort für einen uns befreundeten
hielten. Doch vermuthet Kr. (63.) φίλους erg. τοὺς Ἑλλήνας. vgl. 7, 2, 25.
— αὐτούς, τοὺς ἐν τῷ χωρίῳ. vgl. zu 5, 2, 2.

§ 15. διενενόητο. Spr. 53, 4, 2. (3.) — ἐλθεῖν. zu 2, 1, 1. —
ἐνθήμενος. zu 1, 4, 7. — εἴ τι. zu 1, 5, 1. — ἔκ, weil als Standpunkt der

- 16 πλοίου σύσκηνοι, ὡς ἐγὼ νῦν αἰσθάνομαι. Παρακαλέσας οὖν ὅ-
 σους ἔπειθεν ἦγεν ἐπὶ τὸ χωρίον. Πορευόμενον δ' αὐτὸν φθάνει
 ἡμέρα γενομένη, καὶ συστάντες οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ ἰσχυρῶν τόπων
 βάλλοντες καὶ παίοντες τὸν τε Κλεάρετον ἀποκτείνουσι καὶ τῶν ἄλ-
 λων συγχοῦς· οἱ δὲ τινες καὶ εἰς Κερασούντα αὐτῶν ἀποχωροῦσι.
- 17 Ταῦτα δ' ἦν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἣ ἡμεῖς δεῦρο ἐξωρμῶμεν περὶ τῶν δὲ
 πλεόντων ἐτι τινὲς ἦσαν ἐν Κερασούντι, οὐπω ἀνηγμένοι.
- Μετὰ τοῦτο, ὡς οἱ Κερασούντιοι λέγουσιν, ἀφικνοῦνται τῶν
 ἐκ τοῦ χωρίου τρεῖς ἄνδρες τῶν γεραιτέρων πρὸς τὸ κοινὸν τὸ ἡμέ-
 τερον χρήζοντες ἐλθεῖν. Ἐπεὶ δ' ἡμᾶς οὐ κατέλαβον, πρὸς τοὺς
 Κερασουντίους ἔλεγον ὅτι θαυμάζοιεν τί ἡμῖν δόξειεν ἐλθεῖν ἐπ' αὐ-
 18 τοὺς. Ἐπεὶ μέντοι σφεῖς λέγειν, ἔφασαν, ὅτι οὐκ ἀπὸ κοινοῦ γένοιτο
 τὸ πρᾶγμα, ἡδεσθαί τε αὐτοὺς καὶ μέλλειν ἐνθάδε πλεῖν, ὡς ἡμῖν
 λέξειαν τὰ γενόμενα, καὶ τοὺς νεκροὺς κελεύειν αὐτοὺς θάπτειν λα-
 19 βόντας τοὺς τούτου δεομένους. Τῶν δ' ἀποφυγόντων τινὰς Ἑλλή-
 νων τυχεῖν ἐτι ὄντας ἐν Κερασούντι αἰσθόμενοι δὲ τοὺς βαρβάρους
 ὅποι ἴοιεν, αὐτοί τε ἐτόλμησαν βάλλειν τοῖς λίθοις καὶ τοῖς ἄλλοις
 παρεκελεύοντο. Καὶ οἱ ἄνδρες ἀποθνήσκουσι τρεῖς ὄντες οἱ πρέ-
 σβεις καταλευσθέντες.
- 20 Ἐπεὶ δὲ τοῦτο ἐγένετο, ἔρχονται πρὸς ἡμᾶς οἱ Κερασούντιοι
 καὶ λέγουσι τὸ πρᾶγμα· καὶ ἡμεῖς οἱ στρατηγοὶ ἀκούσαντες ἡχθό-
 μεθα τε τοῖς γεγενημένοις καὶ ἐβουλευόμεθα σὺν τοῖς Κερασουντίοις
 21 ὅπως ἂν ταφείησαν οἱ τῶν Ἑλλήνων νεκροί. Συγκαθήμενοι δ' ἐξω-
 ϑεν τῶν ὀπλων ἐξαίφνης ἀκοίμεν θορύβου πολλοῦ. Παῖε, παῖε,

Betrachtung hier das Land gedacht wird. (Spr. 50, 8, 17.) vgl. zu 5, 4, 3. — (αἰσθάνομαι. Spr. 53, 1, 2.)

§ 16. γενομένη. Spr. 56, 5, 5. — τινές. zu 2, 3, 15.

§ 17. ἐν τῇ. Spr. 48, 2. (A. 3.) — τῶν πλεόντων 5, 4, 1. vgl. 3, 1. — τῶν ἐκ. zu 1, 2, 3. — κοινόν. zu 5, 6, 27. — αὐτοὺς für εαυ-
 τοὺς steht in der obliquen Rede öfter. Arndt De pron. 2 p. 43.

§ 18. ἐπεὶ — ἔφασαν als jedoch sie (die Kerasuntier) sagten
 sie (ἔφασαν), erklärth hätten (λέγειν). Dass ἔφασαν ὅτι nicht zu verbind-
 en sei zeigt der Sinn und Spr. 65, 1, 4; dass eben so wenig ἡδεσθαί
 sich an ἔφασαν anschliesse beweist die Stellung. (Nicht nöthig ist viel-
 leicht das Komma nach λέγειν. Spr. 55, 4, 6.) Ueber σφεῖς, wofür sonst
 σφᾶς stand, Spr. 55, 2, 1. Thuk. 5, 61, 2: ἐν καιρῷ γὰρ παρῆναι σφεῖς. —
 ἀπὸ κοινοῦ nach gemeinheitlichem Beschlusse. — ἡδεσθαί
 hätten sie sich gefreut. Spr. 65, 11, 4. (6.) — καὶ κελεύειν
 schliesst sich an μέλλειν an. — αὐτοὺς, τοὺς τρεῖς ἄνδρας § 17, αὐτοί § 30.
 — τοὺς τούτου δεομένους, die Freunde oder Verwandten der Geblie-
 benen unter denen die noch nicht abgesegelt waren § 17.

§ 19. τινὰς. zu 3, 3, 4. — αἰσθόμενοι. Uebergang zur directen
 Rede, [hier des Schriftstellers. vgl. zu 1, 3, 14. — τοὺς βαρβάρους
 ὅποι. zu τὴν κρίσιν 1, 6, 5. — τοῖς λ. hinzeigend, wie es in dieser Formel
 gew. hinzugefügt wird. vgl. 4, 2, 4 u. zu 5, 4, 23. — (τοῖς ἄλλοις.
 Spr. 48, 7, 15.) — παρεκελεύοντο. zu 3, 1, 44.

§ 20. ἡμεῖς οἱ. zu 1, 7, 7. — τοῖς γεγενημένοις. Spr. 48, 12, 5.
 (15, 6.) — ταφείησαν. zu 3, 4, 29.

§ 21. συγκαθήμενοι von Berathenden. z. Thuk. 5, 55, 1. — ὀπλων.

βάλλε, βάλλε. Καὶ τάχα δὴ ὁρᾶμεν πολλοὺς προσθρόντας, λίθους
δ' ἔχοντας ἐν ταῖς χερσί, τοὺς δὲ καὶ ἀναιρουμένους. Καὶ οἱ μὲν²²
Κερασούντιοι, ὡς ἂν καὶ ἑωρακότες τὸ παρ' ἑαυτοῖς πρᾶγμα, δεί-
σαντες ἀποχωροῦσι πρὸς τὰ πλοῖα. Ἦσαν δὲ νῆ Δία καὶ ἡμῶν οἱ
ἔδεισαν. Ἐγωγε μὲν ἦλθον πρὸς αὐτοὺς καὶ ἡρώτων ὅ, τι ἐστὶ²³
τὸ πρᾶγμα. Τῶν δὲ ἦσαν μὲν οἱ οὐδὲν ἤδεσαν, ὅμως δὲ λίθους
εἶχον ἐν ταῖς χερσίν. Ἐπεὶ δὲ καὶ εἰδότες τινὶ ἐνέτυχον, λέγει μοι
ὅτι οἱ ἀγορανόμοι δεινότατα ποιοῦσι τὸ στρατεύμα. Καὶ ἐν τούτῳ²⁴
τις ὁρᾷ τὸν ἀγορανόμον Ζήλαρχον πρὸς τὴν θάλατταν ἀποχω-
ροῦντα, καὶ ἀνέκραγεν· οἱ δὲ ὡς ἤκουσαν, ὥσπερ ἡ σὺς ἀγρίου ἢ
ἐλάφου φανέντος ἵενται ἐπ' αὐτόν. Οἱ δ' αὖ Κερασούντιοι ὡς εἶδον²⁵
ὁρμῶντας καθ' ἑαυτοίς, σαφῶς νομίζοντες ἐπὶ σφᾶς ἵεσθαι, φεύ-
γουσι δρόμῳ καὶ ἐμπίπτουσιν εἰς τὴν θάλατταν. Συνεισέπεσον δὲ
καὶ ἡμῶν αὐτῶν τινες, καὶ ἐπνίγετο ὅστις μὴ ἐτύγχανεν ἐπιστάμενος
νεῖν. Καὶ τούτους τί δοκεῖτε; Ἠδίκουν μὲν οὐδέν, ἔδεισαν δὲ μὴ²⁶
λύττα τις ὥσπερ κυσὶν ἡμῖν ἐμπεπτῶκοι.

Εἰ οὖν [ταῦτα] τοιαῦτα ἔσται, θεάσασθε οἷα ἡ κατάστασις
ἡμῖν ἔσται τῆς στρατιᾶς. Ὑμεῖς μὲν οἱ πάντες οὐκ ἔσεσθε κύριοι²⁷
οὔτε ἀνελέσθαι πόλεμον ᾧ ἂν βούλησθε οὔτε καταλῦσαι, ἰδίᾳ δὲ ὁ
βουλόμενος ἄξει στρατεύμα ἐφ' ὅ, τι ἂν ἐθέλῃ. Κἂν τινες πρὸς
ὑμᾶς ἴωσι πρέσβεις ἢ εἰρήνης δεόμενοι ἢ ἄλλου τινός, κατατακαί-
νοντες τούτους οἱ βουλόμενοι ποιήσουσιν ὑμᾶς τῶν λόγων μὴ ἀκοῦ-
σαι τῶν πρὸς ὑμᾶς ἰόντων. Ἐπειτα δὲ οὓς μὲν ἂν ὑμεῖς ἀπαντες²⁸
ἔλησθε ἄρχοντας ἐν οὐδεμιᾷ χώρᾳ ἔσονται, ὅστις δ' ἂν ἑαυτὸν
ἔληται στρατηγὸν καὶ ἐθέλῃ λέγειν· Βάλλε, βάλλε, οὗτος ἔσται
ἱκανὸς καὶ ἄρχοντα κατακανεῖν καὶ ἰδιώτην ὑμῶν ὃν ἂν ἐθέλῃ
ἄκριτον, ἣν ὥσιν οἱ πεισόμενοι αὐτῷ, ὥσπερ καὶ νῦν ἐγένετο. Οἷα²⁹

zu 2, 2, 20. — λίθους δέ. Aehnlich steht δέ 7, 1, 27. 2, 5. — ἀναιρου-
μένους. Erwarten würde man ἀναιρομένους. (Kr. 45.) Doch vgl. So. OK.
424: ἐπαναιροῦνται δόρυ, wo aber Herm. ἐπαναίρονται giebt.

§ 22. ὡς ἂν erg. ἀποχωροῖεν. Spr. 69, 6, 6. (7, 2.) Mem. 3, 6, 4:
διεσώπησεν ὡς ἂν τότε σκοπῶν ὁπόθεν ἄρχοιτο. — ἦσαν οἱ. Spr. 61, 4, 5.
(5, 1.) — ἡμῶν. Spr. 47, 27 (28), 2.

§ 23. ἔγωγε. ἐγὼ γε Di. — καὶ εἰδότες nach nicht Wissenden auch
einem Wissenden.

§ 25. εἶδον, αὐτούς. — ὁρμῶντας. zu 3, 4, 33. — κατὰ auf —
zu. Spr. 68, 21 (25), 1. — ἵεσθαι erg. αὐτούς. Spr. 60, 6 (7), 1.

§ 26. τούτους τί δοκεῖτε quid illos censetis? was glaubt ihr
von diesen? (Spr. 62, 3, 5.) Mem. 4, 2, 21: τί σοι δοκεῖ ὁ τοιοῦτος; —
ἡδίκουν hatten verbrochen. Spr. 53, 1, 3. — ἐμπεπτῶκοι. Spr.
31, 5, 1. — ταῦτα verdächtigt Kr. (63), weil das Erwähnte (ταῦτα)
schon geschehen war. vgl. § 31: ὡς τοιούτων ἐσομένων.

§ 27. οἱ. Spr. 50, 8, 5. (11, 12.) vgl. zu 1, 7, 7. — κύριος mit dem
Inf. regelmässig ohne diesem vorgesetztes τοῦ. — ᾧ mit wem. (Spr. 48,
19, 1.) — ἐφ' ὅ, τι. zu 1, 2, 2. — ἀκοῦσαι. zu 1, 6, 2. — τῶν ἰόν-
των wird von λόγων regiert.

§ 28. οὓς. Spr. 51, 12. (13, 1.) — χώρα Ansehn. zu 5, 6, 13. —
ὑμῶν hängt von ὃν ab. zu 1, 7, 13. — οἱ. zu 2, 3, 5.

- δὲ ὑμῖν καὶ διαπεπράχασιν οἱ ἀνθαίρετοι οὗτοι στρατηγοὶ σκέψασθε. Ζήλαρχος μὲν γὰρ ὁ ἀγορανόμος εἰ μὲν ἀδικεῖ ὑμᾶς, οἴχεται ἀποπλέων οὐ δούς ὑμῖν δίκην· εἰ δὲ μὴ ἀδικεῖ, φεύγει ἐκ τοῦ στρατεύματος δείσας μὴ ἀδίκως ἄκριτος ἀποθάνῃ. Οἱ δὲ καταλεύσαντες τοὺς πρέσβεις διεπράξαντο ὑμῖν μόνοις μὲν τῶν Ἑλλήνων εἰς Κεραιῶντα μὴ ἀσφαλὲς εἶναι, εἰ μὴ σὺν ἰσχύϊ ἀφικνησθε· τοὺς δὲ νεκροὺς οὓς πρόσθεν αὐτοῖς οἱ κατακανόντες ἐκέλευον θάπτειν, τούτους διεπράξαντο μηδὲ σὺν κηρυκίῳ ἔτι ἀσφαλὲς εἶναι ἀνελέσθαι.
- 31 Τίς γὰρ ἐθελήσει κῆρυξ εἶναι κήρυκας ἀπεκτονῶς; Ἀλλ' ἡμεῖς Κεραιῶντων θάψαι αὐτοὺς ἐδεήθημεν. Εἰ μὲν οὖν καλῶς ἔχει ταῦτα, δοξάτω ὑμῖν, ἵνα ὡς τοιούτων ἐσομένων καὶ φυλακὴν ἰδίᾳ
- 32 ποιήσῃ τις καὶ τὰ [ἐρυμνά] ὑπερδέξια πειρᾶται ἔχων σκηνοῦν. Εἰ μὲντοι δοκεῖ ὑμῖν θηρίων, ἀλλὰ μὴ ἀνθρώπων εἶναι τὰ τοιαῦτα ἔργα, σκοπεῖτε παῦλάν τινα αὐτῶν· εἰ δὲ μὴ, πρὸς Διὸς πῶς ἢ θεοῖς θύσομεν ἡδέως, ποιῶντες ἔργα ἀσεβῆ, ἢ τοῖς πολεμίοις πῶς
- 33 μαχούμεθα, ἢν ἀλλήλους κατακαίνωμεν; Πόλις δὲ φιλία τίς ἡμᾶς δέξεται, ἥτις ἂν ὁρᾷ τοσαύτην ἀνομίαν ἐν ἡμῖν; Ἀγορὰν δὲ τίς ἄξει θαρρόων, ἢν περὶ τὰ μέγιστα τοιαῦτα ἐξαμαρτάνοντες φαινόμεθα; Οὐ δὲ δὴ πάντων ὥόμεθα τεύξεσθαι ἐπαίνου, τίς ἂν ἡμᾶς τοιούτους ὄντας ἐπαινέσειεν; Ἡμεῖς μὲν γὰρ οἶδ' ὅτι πονηροὺς εἶναι φαίμεν εἶναι τοὺς τὰ τοιαῦτα ποιῶντας.
- 34 Ἐκ τούτου ἀνιστάμενοι πάντες ἔλεγον τοὺς μὲν τούτων ἄρξαντας δοῦναι δίκην, τοῦ δὲ λοιποῦ μηκέτι ἔξιναί ἀνομίας ἄρξαι· εἰ μὴ

§ 29. καὶ nicht bloss begangen, sondern auch. — οὗτοι. zu 4, 2, 6. — ἀδικεῖ. Spr. 53, 1, 3. — οἴχεται. Spr. 53, 1, 4. — ἀποπλέων. zu 2, 4, 24 E.

§ 30. ἀσφαλὲς εἶναι erg. ἀφικνεῖσθαι aus ἀφικνησθε. Mem. 2, 3, 7: ἵππος τῷ ἀνεπιστήμονι μὲν, ἐγχειροῦντι δὲ χρῆσθαι ζημία ἐστίν. Bei der Lesart ἀφικνεῖσθαι ist ἀφικνησθε zu εἰ μὴ zu ergänzen. And. 1, 89: μηδ' ἐπ' ἀνδρὶ νόμον τιθέναι, εἰ μὴ τὸν αὐτὸν ἐπὶ πᾶσιν Ἀθηναίοις. Spr. 62, 4, 1. — τούτους. zu 2, 2, 20. — κῆρυξ. Spr. 57, 3.

§ 31. ἀλλὰ. zu 5, 1, 7. — δοξάτω ὑμῖν beschliesset es förmlich. — ὡς τοιούτων ἐσομένων bei dem Anschein dass Solches statt finden werde. Spr. 69, 55 (63), 3. — ποιήσῃ. ποιήσεται Matthiae u. Cobet N. 1. p. 262. 471. Das Activ heisst veranstalten. zu 1, 4, 12. 2, 2, 17. — ἐρυμνά streicht Kr. De auth. p. 38 u. Dobree p. 135.

§ 32. ἡδέως mit froher Zuversicht. — πῶς, das zweite, sollte eig. fehlen. Aber die Concinnität ist, wie öfter, der Deutlichkeit geopfert. Vgl. Hertlein zur Kyr. 2, 3, 23.

§ 33. ἀγορὰν ἄξει, wenn auch ungew., ist hier eben so natürlich als τὴν ἀγορὰν κομίσαι Thuk. 7, 39, 2 u. τὴν ἀγορὰν ἀνεσκεύασαν unten 5, 10, 8. — περὶ. zu 3, 2, 20. — τὰ μέγιστα, göttliches und menschliches Recht. vgl. De auth. p. 31. — οὐ — ἐπαινέσειεν. Man construiren τίς ἂν ἡμᾶς ἐπαινέσειεν τὸν ἐπαινον οὐ πάντων οἴόμεθα τεύξεσθαι; Spr. 51, 11 (12) und über τυγχάνειν mit zwei Genitiven zu 1, 4, 15. — ἡμεῖς μὲν. zu 1, 3, 17. — τὰ τοιαῦτα. zu 5, 8, 20.

§ 34. δοῦναι. zu θαρρόειν 1, 3, 8. Dem. 2, 31: λέγω δὲ τὸ κεφάλαιον, πάντας εἰσφέρειν τὸ ἴσον. — τοῦ λοιποῦ künftig. (Spr. 46, 3, 2.) vgl. 6, 2, 11. — ἄρξαι. zu 1, 4, 15. — αὐτούς. zu 1, 4, 8. — ἐπὶ. zu 1, 6,

δέ τις ἄρξῃ, ἄγεσθαι αὐτοὺς ἐπὶ θανάτῳ· τοὺς δὲ στρατηγοὺς εἰς δίκας πάντας καταστῆσαι· εἶναι δὲ δίκας καὶ εἴ τι ἄλλο τις ἠδίκητο ἔξ οὗ Κῦρος ἀπέθανε· δικαστὰς δὲ τοὺς λοχαγοὺς ἐποιήσαντο. Πα-35 ραινοῦντος δὲ Ξενοφῶντος καὶ τῶν μάντεων συμβουλευόντων ἔδοξε καὶ καθῆραι τὸ στράτευμα. Καὶ ἐγένετο καθαρισμός.

ή. Ἐδοξε δὲ καὶ τοὺς στρατηγοὺς δίκην ὑποσχεῖν τοῦ παρε-1 ληλυθότος χρόνου. Καὶ διδόντων Φιλήσιος μὲν ὥφλε καὶ Ξαν-θικλῆς τῆς φυλακῆς τῶν γανλικῶν χρημάτων τὸ μείωμα εἴκοσι μνᾶς, Σοφαίνετος δέ, ὅτι ἄρχων αἵρεθεὶς κατημέλει, δέκα μνᾶς. Ξενοφῶντος δὲ κατηγόρησάν τινες φάσκοντες παίεσθαι ὑπ' αὐτοῦ2 καὶ ὡς ὑβρίζοντος τὴν κατηγορίαν ἐποιοῦντο. Καὶ ὁ Ξενοφῶν ἀναστὰς ἐκέλευσεν εἰπεῖν πρῶτον τὸν πρῶτον λέξαντα ποῦ καὶ ἐπλήγη. Ὁ δὲ ἀποκρίνεται· Ὅπου καὶ τῷ ῥίγῃ ἀπωλλύμεθα καὶ χιῶν πλείστη ἦν. Ὁ δὲ εἶπεν· Ἀλλὰ μὴν καὶ χειμῶνός γε ὄντος οἴου λέγεις,3 σίτου δὲ ἐπιλελοιπότος, οἴνου δὲ μηδ' ὀσφραίνεσθαι παρόντος, ὑπὸ δὲ πόνων πολλῶν ἀπαγορευόντων, πολεμίων δὲ ἐπομένων, εἰ ἐν τοιούτῳ καιρῷ ὑβρίζον, ὁμολογῶ καὶ τῶν ὄνων ὑβριστότερος εἶναι, οἷς φασιν ὑπὸ τῆς ὑβρεως κόπον οὐκ ἐγγίγνεσθαι. Ὅμως δὲ καὶ4 λέξον, ἔφη, ἐκ τίνος ἐπλήγης. Πότερον ἦτουν τί σε καὶ ἐπεὶ μοι

10. Zugefügt hat es Muret. — *τι ἄλλο τις. τις ἄλλο τι* Jacobs. — *ἔξ οὗ* seitdem. Spr. 43, 4, 2. (7.)

C. 8. § 1. *δίκην τοῦ*. Spr. 47, 24. (25, 1.) — *διδόντων* erg. αὐ-τῶν *δίκην*. zu 1, 2, 17. — *φυλακῆς*. zu 1, 6, 7; über den Ge. 47, 21. (22.) — *τῶν* der 5, 1, 16 erwähnten Schiffsgüter. Der Ge. gehört dem Sinne nach auch zu *τὸ μείωμα*, was wohl am besten als Apposition zu *εἴκοσι μνᾶς* gefasst wird. vgl. Spr. 60, 2, 3. (2.): er schuldete 20 Minen (wurde zu einer Strafe von 20 M. verurtheilt vgl. z. Thuk. 3, 70, 3), als (Betrag oder Ersatz der) Verringerung der Schiffsgüter. *Μείωμα* findet sich nur hier. — *κατημέλει*. Spr. 53, 2, 3. (8.) Geschehen war es in der 5, 3, 1 erwähnten Befehlshaberschaft.

§ 2. *παίεσθαι*. zu *κρύπτειν* 1, 4, 12. — *πρῶτον τόν* für *τὸν πρῶτον* Kr. (24 p. 52.) Plat. Rep. 617, e: *πρῶτος ὁ λαχὼν πρῶτος αἵρεῖσθαι βίον*. *Πρῶτον* ist Adjectiv, das zweite als Prädicat: *εἶπε πρῶτος ὁ πρῶτος λέξας*. zu *προτέροις* 1, 4, 12. — *λέξαντα* erg. *παίεσθαι*. — *ποῦ καί*. zu 1, 8, 16. — *ὅπου* — *ἦν* 4, 5, 3. — *τῷ* durch die Euch erinnerliche 4, 5, 3 ff. vgl. 5, 8, 14. — *ἀπωλλύμεθα* waren nahe daran um-zukommen. (Spr. 53, 1, 6.)

§ 3. *γε* sogar. — *οἴου*. Spr. 51, 10. — *ἐπιλελοιπότος*. Spr. 52, 1, 3 u. 2, 9. (11.) — *παρόν*, wie einige Hsn. haben, wird ähnlich wie *ἔξόν* (zu 2, 5, 22) gebraucht mit dem Nebengriffe des in den Verhältnissen sich wie von selbst Darbietenden. vgl. Lys. 19, 14. Dem. 23, 152, Her. 1, 129, 2: *Ἀρπαγὸς παρὸν βασιλεία γενέσθαι ἄλλῳ τὸ κράτος περιέ-θηκε*. Da dies aber hier nicht recht passt, so dürfte wohl *παρόντος* die richtige Lesart sein. Eupolis 335: *οἴνου παρόντος ὄξος ἠράσθη πιεῖν*. Alexis 162, 1: *γυναιξὶν ἀρκεῖ πάντ', ἐὰν οἶνος παρῇ πίνειν διαρκῆς*. vgl. eb. 221, 1 u. Ar. Bruchst. 53. — *ὀσφραίνεσθαι*. Philem. 94, 1: *σιτάρια μικρὰ προσ-φέρει οἴνου θ' ὅσον ὀσμὴν*. vgl. Alexis 217, 3. — *πολλῶν* gehört zu *ἀπαγορευόντων*. — *ὄνων*, denen die Trägheit als störrige Frechheit gedeutet wurde. vgl. Her. 4, 129?

§ 4. *ἐκ τίνος*, *διὰ τί* § 12, *τίνος ἔνεκεν* 2, 3, 20. Spr. 68, 13, 6. (17, 10.) — *ἐδίδους* war mit Bornemann aus zwei Handschriften aufzunehmen. Spr. 36, 9, 1. — *ἀλλά* oder. zu 2, 5, 18. — *ἀπῆτουν*. zu 1, 2, 11. —

οὐκ ἐδίδους, ἔπαιον; ἀλλ' ἀπῆτουν; ἀλλὰ περὶ παιδικῶν μαχόμενος; 5 ἀλλὰ μεθύων ἐπαρώνησα; Ἐπεὶ δὲ τούτων οὐδὲν ἔφησεν, ἐπήρετο αὐτὸν εἰ ὀπλιτεύοι. Οὐκ ἔφη. Πάλιν, εἰ πελτάζοι. Οὐδὲ τοῦτ' ἔφη, ἀλλ' ἡμίονον ἐλαύνειν ταχθεὶς ὑπὸ τῶν συσκήνων ἐλεύθερος 6 ὢν. Ἐνταῦθα δὴ ἀναγιγνώσκει τε αὐτὸν καὶ ἤρετο· Ἡ σὺ εἰ ὁ τὸν κάμνοντα ἀπάγων; Ναὶ μὰ Δι', ἔφη· σὺ γὰρ ἡνάγκαζες· τὰ δὲ τῶν 7 ἑμῶν συσκήνων σκεύη διέρριψας· Ἀλλ' ἡ μὲν διάρριψις, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, τοιαύτη τις ἐγένετο· διέδωκα ἄλλοις ἄγειν καὶ ἐκέλευσα πρὸς ἐμὲ ἀπαγαγεῖν· καὶ ἀπολαβὼν ἅπαντα σῶα ἀπέδωκά σοι, ἐπεὶ καὶ σὺ ἐμοὶ ἀπέδειξας τὸν ἄνδρα. Οἷον δὲ τὸ πρᾶγμα ἐγένετο ἀκούσατε, ἔφη· καὶ γὰρ ἄξιον.

8 Ἀνὴρ κατελείπετο διὰ τὸ μηκέτι δύνασθαι πορεύεσθαι. Καὶ ἐγὼ τὸν μὲν ἄνδρα τοσοῦτον ἐγίνωσκον ὅτι εἰς ἡμῶν εἴη ἡνάγκασα δὲ σὲ τοῦτον ἄγειν, ὥς μὴ ἀπόλοιτο· καὶ γὰρ, ὥς ἐγὼ οἶμαι, 9 πολέμιοι ἡμῖν ἐφείποντο. Συνέφη τοῦτο ὁ ἄνθρωπος. Οὐκ οὖν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, ἐπεὶ προὔπεμψά σε, καταλαμβάνω αὐθις σὺν τοῖς ὀπισθοφυλάξι προσίων βόθρον ὀρύττοντα ὥς κατορύζοντα τὸν ἄν- 10 ἄνθρωπον, καὶ ἐπιστὰς ἐπῆρουν σε; Ἐπεὶ δὲ παρεστηκότων ἡμῶν συνέκαμψε τὸ σκέλος ὁ ἀνὴρ, ἀνέκραγον οἱ παρόντες ὅτι ζῇ ὁ ἀνὴρ· σὺ δ' εἶπας· Ὅποσα γε βούλεται, ὥς ἐγωγε αὐτὸν οὐκ ἄξω. Ἐν- 11 ταῦθα ἔπαισά σε, ἀληθῆ λέγεις· ἔδοξας γὰρ μοι εἰδότει εἰσκέναι ὅτι ἔζη. Τί οὖν; ἔφη, ἥττόν τι ἀπέθανεν, ἐπεὶ ἐγὼ σοι ἀπέδειξα αὐτόν; Καὶ γὰρ ἡμεῖς, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, πάντες ἀποθανούμεθα· 12 τούτου οὖν ἕνεκα ζῶντας ἡμᾶς δεῖ κατορυχθῆναι; Τοῦτον μὲν

Nach den folgenden Fragen muss jedes Mal eine Pause für die erwartete Antwort (Verneinung) gedacht werden. — μαχόμενος erg. ἔπαιόν σε. Sonst stand nach μαχόμενος ein Komma. (Kr. 26.)

§ 5. τούτων οὐδὲν ἔφησεν er verneinte dies Alles, wie οὐδὲ τοῦτ' ἔφη auch dies verneinte er. Spr. 67, 1, 2. — πάλιν. zu 7, 2, 13. Erg. ἐπήρετο. — ἐλαύνειν, ἔφη.

§ 6. τὸν. zu 5, 7, 2. — ἀπάγων. ἀγαγών oder ἄγων? (Kr. 26 Add.)

§ 7. διάρριψις findet sich erst bei Spätern (selten) wieder. Schäfer z. Plut. 5 p. 120. — τις. zu 2, 2, 2. — διέδωκα. Spr. 68, 42 (46), 11. — ἄγειν. Spr. 55, 3, 10. (20.) — ἀπέδειξας, παρέδωκας, wie § 11 vgl. zu 1, 6, 3 u. Her. 1, 160, 2. — καὶ σὺ, im Ggs. zu καὶ ἐγὼ ἀπέδωκα. zu 1, 3, 15. — ἄξιον erg. ἀκοῦσαι. And. 1, 124: σκέψασθε πῶς γέγονε· καὶ γὰρ ἄξιον ἀκοῦσαι.

§ 8. τοσοῦτον. zu 3, 1, 45 u. 1, 3, 15. — ὅτι. Im Vorhergehenden liegt ὅσον ἥδειν. — (εἰς ἡμῶν. Spr. 47, 9, 4. vgl. 7, 2, 29.) — ἐγὼ. zu σὺ 2, 1, 12. — συνέφη. zu 3, 4, 42.

§ 9. οὐκ οὖν fragend für οὐκοῦν bejahend Kr. (26), der nach σε vermisst συνέφη καὶ τοῦτο.

§ 10. ὅποσα γε βούλεται so viel er will mag er leben; das kümmert mich nicht. Ar. Ek. 924: ἄδ' ὅποσα βούλει. Thesm. 899: ὅποσα τοι βούλει λέγε. Plut. Mar. 39: ἴτω ὅπη χρῆζει. — ὥς da, denn. Spr. 65, 8. vgl. 5, 9, 30. 32. — ἀληθῆ λέγεις, asyndetisch angefügt, wie ὁμολογῶ 6, 4, 17 und öfter. Aisch. Pro. 266: ἐκὼν, ἐκὼν ἡμαρτον, οὐκ ἀρνήσομαι. vgl. Eum. 441 u. Spr. 59, 1. (A. 8.)

§ 11. τί οὖν; leitet die folgende Frage ein, die daher keiner Fragepartikel bedarf. Mem. 2, 6, 8; τί οὖν; ἔφη, ὃν ἂν ἡμῖν δοκῇ καὶ οἱ θεοὶ μὴ ἐναντιῶνται, ἔχεις εἰπεῖν ὅπως οὗτος θηρατέος; — ἥττόν τι. Spr. 48, 12, 9. (15, 11.) — γὰρ. zu 3, 2, 29.

ἀνέκραγον πάντες ὡς ὀλίγας παΐσειεν ἄλλους δ' ἐκέλευε λέγειν διὰ τί ἕκαστος ἐπλήγη. Ἐπεὶ δὲ οὐκ ἀνίσταντο, αὐτὸς ἔλεγεν.

Ἐγὼ, ὦ ἄνδρες, ὁμολογῶ παῖσαι δὴ ἄνδρας πολλοὺς ἐνεκεν¹³ ἀταξίας, ὅσοις σώζεσθαι μὲν ἤρκει δι' ὑμᾶς, ἐν τάξει τε ἰόντων καὶ μαχομένων ὅπου δέοι, αὐτοὶ δὲ λιπόντες τὰς τάξεις προθέοντες ἀρπάζειν ἤθελον καὶ ὑμῶν πλεονεκτεῖν. Εἰ δὲ τοῦτο πάντες ἐποιοῦμεν, ἅπαντες ἂν ἀπωλόμεθα. Ἦδη δὲ καὶ μαλακιζόμενόν τινα καὶ οὐκ¹⁴ ἐθέλοντα ἀνίστασθαι, ἀλλὰ προῖέμενον ἑαυτὸν τοῖς πολεμίοις καὶ ἔπαισα καὶ ἐβιασάμην πορεύεσθαι. Ἐν γὰρ τῷ ἰσχυρῷ χειμῶνι καὶ αὐτός ποτε ἀναμένων τινὰς συσκευαζομένους καθεζόμενος συχνὸν χρόνον κατέμαθον ἀναστὰς μόλις καὶ τὰ σκέλη ἐκτείνας. Ἐν¹⁵ ἑμαυτῷ οὖν πείραν λαβὼν, ἐκ τούτου καὶ ἄλλον, ὁπότε ἴδοιμι καθήμενον καὶ βλακεύοντα, ἤλαυνον τὸ γὰρ κινεῖσθαι καὶ ἀνδρίζεσθαι παρεῖχε θερμασίαν τινὰ καὶ ὑγρότητα τὸ δὲ καθῆσθαι καὶ ἡσυχίαν ἔχειν ἑώρων ὑπουργὸν ὃν τῷ τε ἀποπήγνυσθαι τὸ αἷμα καὶ τῷ ἀποσῆπεςθαι τοὺς τῶν ποδῶν δακτύλους, ἅπερ πολλοὺς καὶ ὑμεῖς ἴστε παθόντας. Ἄλλον δέ γε ἴσως ὑπολειπόμενόν που διὰ¹⁶ ῥαστώνην καὶ κωλύοντα καὶ ὑμᾶς τοὺς πρόσθεν καὶ ἡμᾶς τοὺς ὀπίσθεν πορεύεσθαι ἔπαισα πῦξ, ὅπως μὴ λόγχῃ ὑπὸ τῶν πολεμίων παίοιτο. Καὶ γὰρ οὖν νῦν ἔξεστιν αὐτοῖς σωθεῖσιν, εἴ τι ὑπ' ἐ-¹⁷μοῦ ἔπαθον παρὰ τὸ δίκαιον, δίκην λαβεῖν. Εἰ δ' ἐπὶ τοῖς πολεμίοις ἐγένοντο, τί μέγα ἂν οὕτως ἔπαθον ὅτου δίκην ἂν ἠξίουں λαμβάνειν;

Ἀπλοῦς μοι, ἔφη, ὁ λόγος. Ἐγὼ γὰρ εἰ μὲν ἐπ' ἀγαθῷ ἐκόλασά¹⁸

§ 12. ὀλίγας erg. πληγὰς. Eine nicht seltene Ellipse. (Spr. 43, 3, 3); über die comparative Bedeutung: zu wenig Spr. 49, 1. — ἄλλους für ἄλλος oder ἄλλον Hu. — ἐκέλευε, Ξενοφῶν. De auth. p. 32. — οὐκ. zu 4, 6, 2. — ἀνίσταντο, nämlich πληγῇναι λέγοντες. vgl. § 26 u. 5, 9, 30.

§ 13. ἤρκει es genügte ihnen, sie liessen es sich ganz wohl gefallen. — δι' ὑμᾶς durch euer Verdienst. Dem. 18, 218: δι' ὑμᾶς σεσῶσθαι. vgl. Spr. 68, 19. (23.) — ἰόντων erg. ὑμῶν. (Spr. 47, 4, 2 u. 3.) vgl. Her. 9, 27, 4 u. 58, 2. — αὐτοὶ δὲ während sie selbst. Uebergang vom relativen zum selbständigen Satze (zu καὶ-δέ 1, 1, 2), wie nach ἀλλά 6, 3, 31. 7, 3, 31. (Spr. 59, 2, 6.) — ἐποιοῦμεν gethan hätten. (Spr. 54, 10, 3.)

§ 14. ἤδη δέ, hervorhebend: ja. vgl. Kr. zu Arrians An. 3, 4, 4. — προῖεσθαι sich Preis geben. Spr. 52, 9. vgl. 1, 9, 12. — ἑαυτόν. zu 1, 8, 29. — τῷ. zu § 2. — ἀναστὰς dass ich aufstand. Spr. 56, 7, 5. — τοὺς δακτύλους. zu 4, 5, 12.

§ 15. ἐκ τούτου. zu 1, 7, 3.

§ 16. γε. zu 3, 3, 17. — τοὺς. zu 1, 7, 7.

§ 17. καὶ γὰρ οὖν. zu 1, 9, 8. — ἐπὶ. zu 1, 1, 4. — τί μέγα ἂν οὕτως ἔπαθον was so Grosses würden sie erlitten haben dass sie dafür (ὅτου) d. h. auch wenn sie das grösste Unrecht erlitten hätten, so würden sie dafür nicht etc. Her. 1, 199, 3: οὐκ οὕτω μέγα οἱ δώσεις ᾧ μιν λάμψαι. Ueber die Stellung des οὕτως zu 2, 4, 7. — ἠξίουں Anspruch gemacht hätten, hätten machen dürfen; ἔξην Matthiae.

§ 18. ἀπλοῦς. Eur. Phoi. 469: ἀπλοῦς ὁ μῦθος τῆς ἀληθείας ἔφν κοῦ ποικίλων δεῖ τ' ἀνδρὶ (τὰ ἔνδικα) ἐρμηνευμάτων. Isokr. 4, 173: Ἔστιν ἀπλοῦς

τινα, ἀξιῶ ὑπέχειν δίκην οἷαν καὶ γονεῖς υἱοῖς καὶ διδάσκαλοι παισὶ.
 19 Καὶ γὰρ οἱ ἱατροὶ τέμνουσι καὶ καίουσιν ἐπ' ἀγαθῷ. Εἰ δὲ ὑβρεὶ
 νομίζετε με ταῦτα πράττειν, ἐνθυμήθητε ὅτι νῦν ἐγὼ θαρρῶ σὺν
 τοῖς θεοῖς μᾶλλον ἢ τότε καὶ θρασύτερός εἰμι νῦν ἢ τότε καὶ οἶνον
 20 πλείω πίνω, ἀλλ' ὁμῶς οὐδένα παίω· ἐν εὐδία γὰρ ὁρῶ ὑμᾶς. Ὅταν
 δὲ χειμῶν ἦ καὶ θάλαττα μεγάλη ἐπιφέρηται, οὐχ ὁρᾶτε ὅτι καὶ
 νεύματος μόνου ἔνεκα χαλεπαίνει μὲν πρωρεὺς τοῖς ἐν πρώρᾳ, χαλε-
 παίνει δὲ κυβερνήτης τοῖς ἐν πρύμνῃ; Ἰκανὰ γὰρ ἐν τῷ τοιούτῳ
 21 καὶ μικρὰ ἀμαρτηθέντα πάντα συνεπιτρίψαι. Ὅτι δὲ δικαίως ἔπαιον
 αὐτοὺς καὶ ὑμεῖς κατεδικάσατε τότε· ἔχοντες ξίφη, οὐ ψήφους, πα-
 ρέστητε, καὶ ἐξῆν ὑμῖν ἐπικουρεῖν αὐτοῖς, εἰ ἐβούλεσθε· ἀλλὰ μὰ
 Δία οὔτε τούτοις ἐπεκουρεῖτε οὔτε σὺν ἐμοὶ τὸν ἀτακτοῦντα ἐπαίετε.
 22 Τοιγαροῦν ἐξουσίαν ἐποιήσατε τοῖς κακοῖς αὐτῶν, ὑβρίζειν ἐὼντες
 αὐτούς. Οἶμαι γάρ, εἰ ἐθέλετε σκοπεῖν, τοὺς αὐτοὺς εὐρήσετε καὶ
 23 τότε κακίστους καὶ νῦν ὑβριστοτάτους. Βοῖσκος γοῦν ὁ πύκτης ὁ
 Θετταλὸς τότε μὲν διεμάχετο ὡς κάμνων ἀσπίδα μὴ φέρειν, νῦν
 24 δ', ὡς ἐγὼ ἀκούω, Κοτυωριτῶν πολλοὺς ἤδη ἀποδέδυκεν. Ἦν οἶν
 σωφρονῆτε, τούτῳ τάναντία ποιήσετε ἢ τοὺς κύνας ποιοῦσι· τοὺς
 μὲν γὰρ κύνας τοὺς χαλεποὺς τὰς μὲν ἡμέρας διδέασι, τὰς δὲ
 νύκτας ἀφιάσι, τοῦτον δέ, ἦν σωφρονῆτε, τὴν νύκτα μὲν δήσετε,

καὶ ῥάδιος ὁ λόγος ὁ περὶ τούτων. — μοι, wie αὐτοῖς 5, 10, 10. — ἐπ' ἀ-
 γαθῷ zu seinem Besten. Spr. 68, 37 (41), 7. — ὑπέχειν δίκην
 Strafe entrichten, wie 6, 4, 15. Dagegen Rechenschaft (vor
 einem Gericht) ablegen 5, 8, 1. — Vor καὶ γὰρ schwebt der angeregte
 Gedanke vor: Ueberhaupt verletzen ja Viele, oft hart, zum
 Besten der Verletzten, wenn nicht vielmehr καὶ ἱατροὶ νοσοῦσι nach
 παισὶ ausgefallen ist.

§ 19. πράττειν, zu κρύπτειν 1, 4, 12. — εὐδία eig. dem Sturme
 entgegengesetzt, hier Gefahrlosigkeit. — ὑμᾶς. Spr. 56, 7, 3. (4.)

§ 20. μεγάλη, wie mare magnum, durch Stürme erregt, zu
 verbinden mit ἐπιφέρηται. Spr. 57, 5. (5, 1.) — (τῷ. Spr. 50, 4, 6.) —
 τοιοῦτον solche Lage. Spr. 43, 4, 8. (22.) vgl. z. Thuk. 3, 81, 4. —
 μικρὰ ἀμαρτηθέντα Kleines, wenn darin gefehlt worden. —
 συνεπιτρίβειν scheint sonst nicht vorzukommen.

§ 21. ἔχοντες ohne γὰρ. zu 3, 2, 19. — παρέστητε. παρέστατε
 Cobet N. l. p. 472. — τόν. Spr. 50, 3, 2. (4, 3.)

§ 22. τοιγαροῦν. zu 1, 9, 9. — αὐτῶν, τῶν ἀτακτούντων, weil τὸν
 ἀτακτοῦντα collectiv ist. Spr. 58, 4, 5 oder auch A. 4. — εὐρήσετε. zu
 οἶμαι 2, 1, 16. 7, 6, 16. — κακίστους. Spr. 56, 7, 3. (4.)

§ 23. διεμάχετο, verhöhnd: er kämpfte sich durch, bis hie-
 her. — μὴ φέρειν, weil in διαμάχομαι ein Sträuben liegt. Thuk. 3, 40, 1:
 διαμάχομαι μὴ μεταγνῶναι ὑμᾶς. Spr. 55, 3, 9. (16.) — ἐγὼ. zu σύ 2, 1,
 12. vgl. Symp. 8, 3, Lys. 19, 5. 14. 46. — ἀποδέδυκεν findet sich
 auch bei Dion Cassius transitiv 45, 47: οὕτως αὐτοὺς ἀποδέδυκεν. Als Ob-
 ject denke man Kleidungsstücke. (Spr. 60, 7, 3.) vgl. Her. 5, 92,
 11 u. 12.

§ 24. τούτῳ ist der Dativ der Beziehung. (Spr. 46, 12, 3.) vgl. 3,
 2, 24. 4, 2, 23. — ἦ. Spr. 69, 26. (30, 1.) vgl. 6, 4, 34. — τοὺς κύνας.
 Spr. 21, 2, 1. — ποιοῦσι. zu πορεύονται 5, 3, 11. — τοὺς χαλεπούς.
 Spr. 50, 7 (8), 1. — διδέασι, poetisch; gr. Spr. 40 unter δίδημι. — (μὲν.
 Spr. 69, 5, 4.)

τὴν δὲ ἡμέραν ἀφήσετε. Ἀλλὰ γάρ, ἔφη, θαυμάζω ὅτι, εἰ μὲν²⁵
 τινι ἡμῶν ἀπηχθόμην, μέμνησθε καὶ οὐ σιωπᾶτε, εἰ δέ τω ἢ χει-
 μῶνα ἐπεκούρησα ἢ πολέμιον ἀπήρυσσα ἢ ἀσθενοῦντι ἢ ἀποροῦντι
 συνεξέπορισά τι, τούτων δ' οὐδεὶς μέμνηται· οὐδ' εἴ τινα καλῶς τι
 ποιοῦντα ἐπῆνεσα, οὐδ' εἴ τιν' ἄνδρα ὄντα ἀγαθὸν ἐτίμησα ὥς ἐδυ-
 νάμην, οὐδὲ τούτων μέμνησθε. Ἀλλὰ μὴν καλὸν γε καὶ δίκαιον²⁶
 καὶ ὅσιον καὶ ἡδίων τῶν ἀγαθῶν μᾶλλον ἢ τῶν κακῶν μεμνήσθαι.

Ἐκ τούτου μὲν δὴ ἀνίσταντο καὶ ἀνεμύμνησκον. Καὶ περιε-
 γένητο ὥστε καλῶς ἔχειν.

θ'. Ἐκ τούτου δὲ ἐν τῇ διατριβῇ οἱ μὲν ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς¹
 ἔζων, οἱ δὲ [καὶ] ληιζόμενοι ἐκ τῆς Παφλαγονίας. Ἐκλώπευον δὲ
 καὶ οἱ Παφλαγόνες εὖ μάλα τοὺς ἀποσκεδαννυμένους, καὶ τῆς νυ-
 κτὸς δὲ τοῖς πρόσω σκηνοῦντας ἐπειρῶντο κακουργεῖν· καὶ πολεμικώ-
 τατα πρὸς ἀλλήλους εἶχον ἐκ τούτων. Ὁ δὲ Κορύλας, ὃς ἐτύγχανε²
 τότε Παφλαγονίας ἄρχων, πέμπει παρὰ τοὺς Ἑλλήνας πρέσβεις
 ἔχοντας ἵππους καὶ στολὰς καλὰς, λέγοντας ὅτι Κορύλας ἔτοιμος
 εἶη τοὺς Ἑλλήνας μήτ' ἀδικεῖν μήτ' [αὐτὸς] ἀδικεῖσθαι. Οἱ δὲ³
 στρατηγοὶ ἀπεκρίναντο ὅτι περὶ μὲν τούτων σὺν τῇ στρατιᾷ βου-
 λεύσοιντο, ἐπὶ ξενίᾳ δὲ ἐδέχοντο αὐτούς· παρεκάλεσαν δὲ καὶ τῶν⁴
 ἄλλων ἀνδρῶν οὓς ἐδόκουν δικαιοτάτους εἶναι. Θύσαντες δὲ τῶν⁴
 αἰχμαλώτων βοῦς καὶ ἄλλα ἱερεῖα εὐωχίαν μὲν ἀρκοῦσαν παρεῖχον,
 κατακείμενοι δὲ ἐν στιβάσιν ἐδείπνουν καὶ ἔπινον ἐκ κερατίνων πο-
 τηρίων, οἷς ἐνετύγχανον ἐν τῇ χώρᾳ.

§ 25. ἀλλὰ γάρ. zu 3, 2, 26. — εἰ der Fälle wo ich etwa. —
 καὶ οὐ. zu 1, 2, 25. Ueber den Pleonasmos z. Thuk. 7, 44, 6. — χει-
 μῶνα. Kyr. 6, 2, 30: ἐσθῆς ἀφθονωτέρα πολλὰ καὶ ὑγιαίνοντι καὶ κάμνοντι
 ἐπικουρεῖ. — ἀπήρυσσα, ein mehr poetisches Wort. Spr. B. 2 § 39 unter
 ἐρύκω. — συνεξέπορισσα für συνεξευπόρησα Porson. — τούτων δ'. So
 konnte auch vorher stehen τούτων μὲν μέμνησθε. zu 3, 1, 43. — οὐδ' εἰ.
 zu 1, 6, 8.

§ 26. ἀνίσταντο. zu § 12. — ἀνεμύμνησκον erinnerten an
 die von Xenophon ihnen geleisteten Dienste. (Ze.) — περιεγένετο das
 Ergebniss war. Thuk. 2, 39, 3: περιγίγνεται ἡμῖν τοῖς μέλλουσιν ἀλγει-
 νοῖς μὴ προκαμνειν.

C. 9. § 1. ἀπό, wie 7, 7, 9. zu ἐντεῦθεν Thuk. 1, 5, 1. — ἀγορά.
 zu 2, 3, 24. — ἐκ, wie bei ἀλλοκεσθαι 5, 3, 10. vgl. 4, 7, 17 u. Arr. An.
 7, 16, 1. — ἐκλώπευον fingen durch Hinterhalt auf; ein bei Atti-
 kern seltenes Wort. vgl. Lobeck z. Phryn. p. 591. — ἀποσκεδαννυ-
 μένους, ἀπὸ τῆς στρατιᾶς 4, 4, 10. vgl. 15. — εὖ μάλα, seltener auch
 μάλα εὖ. Herbst zu Xen. Mem. 3, 11, 10. — σκηνοῦντας. Spr. 46, 5.
 (7.) — πολεμικώτατα εἶχον. Spr. 52, 2, 2. (66, 1, 7.) — ἐκ τού-
 των. zu 1, 3, 11.

§ 2. ἄρχων. zu 2, 1, 3. -- τοὺς Ἑλλήνας, eig. nach ἀδικεῖν zu
 stellen, steht hier, um das Verhältniss zu den Hellenen gleich hervortreten
 zu lassen. — αὐτός fehlt in einigen Hsn.; doch ist es des Gegensatzes
 wegen wohl richtig.

§ 3. ἐπὶ ξενίᾳ zu gastfreundlicher Bewirthung. Spr. 68,
 37 (41), 7. ἐπὶ ξένια Kr. (30.) vgl. zu 7, 6, 3. — ἀνδρῶν von den Hel-
 lenen. — οὓς ἐδόκουν δικαιοτάτους εἶναι erg. παρακαλεῖσθαι. Wie man
 sagt οὗτος δίκαιός ἐστι παρακαλεῖσθαι, so auch τοῦτον δίκαιον δοκῶ παρακα-
 λεῖσθαι. vgl. zu 2, 3, 11 u. De auth. p. 52 ff.

§ 4. αἰχμαλῶτα Beutevieh. (Spr. 43, 4, 16 und) über den Ge.
 47, 7. (9.)

- 5 Ἐπεὶ δὲ αἱ σπονδαί [τ'] ἐγένοντο καὶ ἐπαιάνισαν, ἀνέστησαν
 πρῶτον μὲν Θραῖκες καὶ πρὸς αὐλὸν ὠρχήσαντο σὺν τοῖς ὅπλοις καὶ
 ἤλλοντο ὑψηλά τε καὶ κούφως καὶ ταῖς μαχαίραις ἐχρῶντο· τέλος
 δὲ ὁ ἕτερος τὸν ἕτερον παίει ὡς πᾶσι δοκεῖν πεπληγέναι τὸν ἄνδρα·
 6 ὁ δ' ἔπεσε τεχνικῶς πῶς. Καὶ ἀνέκραγον οἱ Παφλαγόνες. Καὶ ὁ
 μὲν σκυλεύσας τὰ ὅπλα τοῦ ἑτέρου ἐξήει ἄδων τὸν Σιτάλκαν· ἄλλοι
 δὲ τῶν Θρακῶν τὸν ἕτερον ἐξέφερον ὡς τεθνεῶτα· ἦν δὲ οὐδὲν
 7 πεπονθώς. Μετὰ τοῦτο Αἰνιᾶνες καὶ Μάγνητες ἀνέστησαν, οἱ
 8 ὠρχοῦντο τὴν καρπαίαν καλουμένην ἐν τοῖς ὅπλοις. Ὁ δὲ τρόπος
 τῆς ὀρχήσεως ἦν [ὁδε]· ὁ μὲν, παραθέμενος τὰ ὅπλα σπείρει καὶ
 ζευγηλατεῖ, πυκνὰ μεταστρεφόμενος ὡς φοβούμενος ληστῆς δὲ
 προσέρχεται· ὁ δ' ἐπειδὴν προΐδεται, ἀπαντᾷ ἀρπάσας τὰ ὅπλα καὶ
 μάχεται πρὸ τοῦ ζεύγους· καὶ οὗτοι ταῦτ' ἐποιοῦν ἐν ῥυθμῷ πρὸς
 τὸν αὐλόν· καὶ τέλος ὁ ληστὴς δῆσας τὸν ἄνδρα καὶ τὸ ζεῦγος
 ἀπάγει· ἐνίοτε δὲ καὶ ὁ ζευγηλάτης τὸν ληστήν· εἴτα παρὰ τοὺς
 9 βουῖς ζεύξας ὀπίσω τὰ χεῖρε δεδεμένον ἐλαύνει.
 10 Μετὰ τοῦτο Μυσοὺς εἰσῆλθεν ἐν ἑκατέρᾳ τῇ χειρὶ ἔχων πέλτην·
 καὶ τότε μὲν ὡς δύο ἀντιταττομένων μιμούμενος ὠρχεῖτο, τότε δὲ ὡς
 πρὸς ἓνα ἐχρῆτο ταῖς πέλταις, τότε δ' ἐδινεῖτο καὶ ἐξεκνύβιστα ἔχων
 11 τὰς πέλτας, ὥστε ὅψιν ἔχων καλὴν φαίνεσθαι. Τέλος δὲ τὸ Περσικόν
 ὠρχεῖτο, κρούων τὰς πέλτας, καὶ ὠκλαζε καὶ ἐξανίστατο· καὶ ταῦτα
 πάντα ἐν ῥυθμῷ ἐποίει πρὸς τὸν αὐλόν. Ἐπὶ δὲ τούτῳ ἐπιόντες οἱ

§ 5. αἱ die üblichen. (Spr. 50, 2, 3.) — σπονδαί Libationen. Kyr. 2, 3, 1: τὰς τρίτας σπονδὰς ποιησάμενοι τὴν σκηνὴν εἰς κοίτην διέλυον. — πρῶτον μὲν. Es entspricht μετὰ τοῦτο § 7. vgl. zu 3, 1, 13. — ὠρχήσαντο begannen zu tanzen. Spr. 53, 5, 1. — ὑψηλά. Spr. 46, 3, 2. (5, 4.) Luc. ὄρχ. 8: πηδᾶν ἐνθεόν τι καὶ πολεμικόν. Ueber die Verbindung eines Adj. u. Adv. Spr. 59, 2 A. (2, 3.) — τέλος. zu 1, 10, 13. — πεπληγέναι. Spr. 40 unter πλήσω. Buttmann vermuthet πεπληχθαι, Kr. (50) πληγῆναι. Pape erklärt: er schien den Mann getroffen zu haben.

§ 6. τὸν Σιτάλκαν vermuthlich ein Gesang zu Ehren eines alten thrakischen Fürsten dieses Namens. — ἦν. zu 2, 2, 13.

§ 8. ὁδε fehlt in mehreren Hsn. vgl. 5, 3, 13 u. die Erkl. zur Kyr. 8, 1, 20. — ὁ μὲν. Spr. 59, 1, 4. (5.) — πυκνά. Spr. 46, 1 (3), 2. — ληστῆς δὲ lebhafter als ὁ δὲ ὡς ληστῆς. — πρὸ vor und für. Spr. 68, 11 (15), 1. — καὶ οὗτοι und auch diese. — τὸν ἄνδρα ist doppelt zu denken: τὸν ἄνδρα αὐτόν τε, wenn nicht so zu lesen ist. (Kr. 50.) — τὸν ληστήν erg. δῆσας ἀπάγει oder daraus νικά. K. Matthiae vermuthet ληστήν νικά καὶ παρὰ.

§ 9. δύο. zu 1, 2, 23. — ἐξεκνύβιστα. Vielleicht ist vorher ἐκνύβιστα τε καὶ ausgefallen (Kr. 26): er stürzte sich köpflings hin (ἐκνύβιστα), so dass er auf die Hände (die Schilde in denselben?) sich stützte, und aus dieser Stellung wieder zurück (ἐξεκνύβιστα). — ὅψιν ἔχων den Anblick in sich haben für Andere, d. h. gewähren. Luc. Hermot. 2: ἰδρῶτα οὐκ ὀλίγον ἔχει τοῖς ὁδοιπόροις ὁ ἐπ' ἀρετὴν οἶμος. Kr. Reg. z. Thuk. in ἔχειν. Fehlen könnte ἔχων, wenn τὴν ὅψιν da stände.

§ 10 τὸ Περσικόν, ein Tanz der wegen der damit verbundenen Kniebeugungen auch ὀκλασμα genannt wurde.

§ 11. ἐπὶ. zu 3, 2, 4. — ἐπιόντες nach diesem auftretend. — πρὸς

Μαντινείς καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν Ἀρχάδων ἀναστάντες ἔξοπλισάμενοι
ὥς ἐδύνατο κάλλιστα ἥσάν τε ἐν ῥυθμῷ, [πρὸς] τὸν ἐνόπλιον
ῥυθμὸν αὐλούμενοι, καὶ ἐπαιάνισαν καὶ ὠρχήσαντο, ὥσπερ ἐν ταῖς
πρὸς τοὺς θεοὺς προσόδοις. Ὁρῶντες δὲ οἱ Παφλαγόνες δεινὰ ἐποι-
οῦντο πάσας τὰς ὀρχήσεις ἐν ὅπλοις εἶναι. Ἐπὶ τούτοις ὁρῶν ὁ 12
Μυσοῦς ἐκπεπληγμένους αὐτοὺς πείσας τῶν Ἀρχάδων τινὰ πεπα-
μένον ὀρχηστρίδα εἰσάγει σκευάσας ὥς ἐδύνατο κάλλιστα καὶ ἀσπίδα
δοὺς κούρην αὐτῇ. Ἡ δὲ ὠρχήσατο Πυρρὸρίχην ἐλαφρῶς. Ἐνταῦθα
κρότος ἦν πολὺς καὶ οἱ Παφλαγόνες ἤρουντο εἰ καὶ [αἱ] γυναικες 13
συνεμάχοντο αὐτοῖς. Οἱ δ' ἔλεγον ὅτι αὐταὶ καὶ αἱ τρεψάμεναι
εἶεν βασιλέα ἐκ τοῦ στρατοπέδου. Τῇ μὲν νυκτὶ ταύτῃ τοῦτο τὸ
τέλος ἐγένετο.

Τῇ δ' ὑστεραίᾳ προσῆγον αὐτοὺς εἰς τὸ στρατέυμα καὶ ἔδοξε 14
τοῖς στρατιώταις μήτε ἀδικεῖν Παφλαγόνους μήτε ἀδικεῖσθαι. Μετὰ
τοῦτο οἱ μὲν πρέσβεις ὥχοντο, οἱ δ' Ἕλληνες, ἐπειδὴ πλοῖα ἱκανὰ
ἐδόκει παρεῖναι, ἀναβάντες ἔπλεον ἡμέραν καὶ νύκτα πνεύματι καλῷ,
ἐν ἀριστερᾷ ἔχοντες τὴν Παφλαγονίαν. Τῇ δ' ἄλλῃ ἀφικνοῦνται 15
εἰς Σινώπην καὶ ὠρμίσαντο εἰς Ἀρμύνην τῆς Σινώπης. Σινωπεῖς
δὲ οἰκοῦσι μὲν ἐν τῇ Παφλαγονικῇ, Μιλησίων δ' ἀποικοί εἰσιν.
Οὗτοι ξένια πέμπουσι τοῖς Ἕλλησιν ἀλφίτων [μὲν] μεδίμνους τρις-
χιλίους, οἴνου δὲ κεράμια χίλια καὶ πεντακόσια. Καὶ Χειρίσοφος 16
ἐνταῦθα ἦλθε τριήρη ἔχων. Καὶ οἱ μὲν στρατιῶται προσεδόκων
ἄγοντά τί σφισιν ἦκεν ὁ δ' ἤγε μὲν οὐδέν, ἀπήγγελλε δὲ ὅτι ἐπαι-
νοίῃ αὐτοὺς καὶ Ἀναξίβιος ὁ ναύαρχος καὶ οἱ ἄλλοι, καὶ ὅτι ὑπι-
σχνεῖτο Ἀναξίβιος, εἰ ἀφίκοιντο ἔξω τοῦ Πόντου, μισθοφορὰν αὐ-
τοῖς ἔσεσθαι.

Καὶ ἐν ταύτῃ τῇ Ἀρμύνῃ ἔμειναν οἱ στρατιῶται ἡμέρας πέντε. 17

streicht Kr. (30.) Spr. 52, 4, 3. (7.) — αὐλούμενοι indem ihnen auf der Flöte gespielt wurde. Arist. Probl. 19, 1: οἱ ποιοῦντες καὶ οἱ ἀπολαύοντες αὐλοῦνται. Spr. 52, 4, 1. — τοὺς θεοὺς den Statuen (Tempeln) der Götter. Kr. z. Thuk. 2, 13, 4. — προσόδοι Processionen zu den Tempeln der Götter, meist um Opfer darzubringen, daher oft mit θυοίαι verbunden, wie Lys. 6, 33, Isokr. 5, 32, Dem. 18, 86, Luk. Ζεὺς ἐλεγχ. 11. — ποιεῖσθαι ist in dieser Formel, die hier nur einen hohen Grad von Verwunderung ausdrückt, wie in περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαι, synonym mit ἡγεῖσθαι.

§ 12. ἐπὶ. Spr. 63, 37 (41), 6. — πείσας, sie ihm zu borgen. zu 3, 1, 26. — Πυρρὸρίχη, ein von Gesang begleiteter Waffentanz, alle Arten von Bewegungen Kämpfender darstellend.

§ 13. οἱ Παφλαγόνες, die Gesandten § 2 f. — τρεψάμεναι. Scherzhafte Uebertreibung, gegründet auf 1, 10, 3. — μὲν. zu 1, 10, 18.

§ 15. τῇ ἄλλῃ. zu 2, 1, 3. — τῆς Σινώπης, hier als Stadtgebiet. zu 5, 5, 4. Wenn nicht τῆς Σινωπέων zu lesen ist. Thuk. 7, 31, 1: ὥρ-
μει ἐν Φειᾷ τῇ Ἠλείῳ. vgl. 3, 90, 2. (Kr. 63.) — κεράμιον, ἀμφορεὺς, κάδος, dem attischen μετροτήης angepasst, der nach Böckh Staatsh. der Ath. 1 S. 107 etwas über 34½ Berliner Quart enthielt. Solch ein Gefäß mit Wein kostete etwa 4—5 gGr.

§ 16. ἦλθε. vgl. 5, 1, 4. — ἀπήγγελλε für ἀπηγγέλλετο (ἀπήγγελε) Schn. — ἐπαινοίῃ. zu πέμψε 2, 4, 16. Ueber die Sache 5, 1, 4. — ὑπισχνεῖτο. zu ἦν 1, 2, 21.

§ 17. ἡ πρόσθεν verdächtigt Cobet V. 1. p. 291. — εἰς ἡεὶ αὐτοὺς

- Ὡς δὲ τῆς Ἑλλάδος ἐδόκουν ἐγγὺς γίνεσθαι, ἤδη μᾶλλον ἢ πρό-
 18σθεν εἰσῆει αὐτοὺς ὅπως ἂν καὶ ἔχοντές τι οἴκαδε ἀφίκοιντο. Ἠγή-
 σαντο οὖν, εἰ ἓνα ἔλοιτο ἄρχοντα, μᾶλλον ἂν ἢ πολυαρχίας οὔσης
 δύνασθαι τὸν ἓνα χρῆσθαι τῷ στρατεύματι καὶ νυκτὸς καὶ ἡμέρας
 καὶ εἴ τι δέοι λανθάνειν, μᾶλλον ἂν [καὶ] κρύπτεσθαι καὶ εἴ τι αὐ-
 δέοι φθάνειν, ἦττον ἂν ὑστερίζειν· οὐ γὰρ ἂν λόγων δεῖν πρὸς
 ἀλλήλους, ἀλλὰ τὸ δόξαν τῷ ἐνὶ περαινέσθαι ἂν τὸν δ' ἐμπροσθεν
 19χρόνον ἐκ τῆς νικώσης ἐπραττον πάντα οἱ στρατηγοί. Ὡς δὲ ταῦτα
 διανοοῦντο, ἐτράποντο ἐπὶ τὸν Ξενοφῶντα καὶ οἱ λοχαγοὶ ἔλεγον
 προσιόντες αὐτῷ ὅτι ἡ στρατιὰ οὕτω γιγνώσκει καὶ εὐνοίαν ἐνδει-
 20κνύμενος ἕκαστός τις ἐπειθεν αὐτὸν ὑποστῆναι τὴν ἀρχήν. Ὁ δὲ
 Ξενοφῶν τῇ μὲν ἐβούλετο ταῦτα νομίζων καὶ τὴν τιμὴν μείζω
 οὕτως ἑαυτῷ γίνεσθαι καὶ πρὸς τοὺς φίλους καὶ εἰς τὴν πόλιν
 τοῦνομα μείζον ἀφίξεσθαι αὐτοῦ· τυχὸν δὲ καὶ ἀγαθοῦ τινος ἂν
 αἴτιος τῇ στρατιᾷ γενέσθαι.
- 21 Τὰ μὲν δὴ τοιαῦτα ἐνθυμήματα ἐπῆρεν αὐτὸν ἐπιθυμεῖν αὐ-
 τοκράτορα γενέσθαι ἄρχοντα. Ὅποτε δ' αὐτὸς ἐνθυμοῖτο ὅτι ἄδηλον
 μὲν παντὶ ἀνθρώπῳ ὅπῃ τὸ μέλλον ἔξει, διὰ τοῦτο δὲ καὶ κίν-
 δυνος εἶη μὴ καὶ τὴν προειργασμένην δόξαν ἀποβάλῃ, ἠπορεῖτο.
- 22 Διαπορουμένῳ δὲ αὐτῷ διακρίναι ἔδοξε κράτιστον εἶναι τοῖς θεοῖς
 ἀνακοινῶσαι καὶ παραστησάμενος δύο ἱερεῖα ἐθύετο τῷ Διὶ τῷ βα-

es fiel ihnen ein, wobei der folgende Satz das Subject umschreibt.
 (Ueber den Ac. Spr. 46, 4, 4 u. 48, 11, 4.) Thuk. 6, 31, 1: εἰσῆει αὐτοὺς
 τὰ δεινὰ. — ὅπως wie, d. h. wie sie es anzufangen hätten, damit etc.
 vgl. zu 1, 1, 4. Ueber ὅπως ἂν zu 3, 1, 7. — καὶ ἔχοντες. zu 1, 9, 31.
 vgl. 6, 4, 38 mit 5, 8, 11.

§ 18. καὶ κρύπτεσθαι nicht bloss würde er das Heer besser ge-
 brauchen, sondern auch etc. Doch vielleicht ist καὶ zu streichen oder
 κατακρύπτεσθαι zu lesen. (Kr. 30 u. 45.) Synonym στέγασθαι Thuk. 6, 72,
 4. — αὐτ. zu 1, 1, 7. — τι gehört wohl zu δέοι: etwa nöthig sei. zu
 3, 4, 23. Denn Ausdrücke wie φθάνειν τὸν χειμῶνα Her. 7, 188 sind ver-
 schieden. — ἐκ. Spr. 68, 13, 6. (17, 10.) Dion Cass. 37, 36: ἐκ τῆς νι-
 κώσης ἐκολάσθησαν. — ἡ νικῶσα die durch Stimmenmehrheit siegende
 Meinung. Spr. 43, 3. (A. 3.) vgl. 5, 10, 12.

§ 19. ἐνδεικνύμενος. Spr. 52, 8, 4. (5.) Ar. Plut. 785: ἐνδεικνύ-
 μενος ἕκαστος εὐνοιάν τινα. — ἐπειθεν redete zu, suchte zu bereden.
 — ἀρχήν. Spr. 46, 4, 4. (6, 8.)

§ 20. τῇ μὲν einestheils, worauf statt τῇ δὲ § 21 ὁπότε δὲ ein-
 tritt. vgl. zu 3, 1, 12. — γίγνεσθαι. Spr. 53, 1, 6. (10.) Doch wünscht
 Kr. (63.) ἂν nach νομίζων. — αὐτοῦ für αὐτοῦ? (Kr. 45.) gr. Spr. 47, 9, 18 u.
 Dial. Sy. 47, 9, 7. Vielleicht ist τὸ αὐτοῦ zu lesen. Arr. An. 1, 4, 7:
 ἐλπίσας ὅτι μέγα ὄνομα τὸ αὐτοῦ εἰς Κελτοὺς ἦκει. (Kr. 63.) — τυχόν zu-
 fällig, vielleicht, absoluter Ac., wie ἔξόν, δέον u. a. Spr. 56, 8, 2.
 (9, 5.) Isokr. 3, 47: οἱ τύχη καὶ μὴ γνώμη σωφρονοῦντες τυχόν ἂν μετα-
 πεισθεῖεν.

§ 21. ἐπιθυμεῖν. Spr. 55, 3, 6. (12.) — ὁπότε ἐνθυμοῖτο. zu
 1, 2, 7. — μή. zu 4, 1, 6. — (ἠπορεῖτο. Spr. 52, 8, 9.)

§ 22. διαπορουμένῳ. In δια- liegt das Hinundherschwanken. --
 διακρίναι wie es sich entscheiden solle, der Inf. weil διαπορεῖσθαι
 den Begriff einer Scheu enthält. Spr. 55, 3, 9. (18.) — ἀνακοινῶσαι.
 zu 3, 1, 5. — ὅς περ μαντευτὸς ἦν für ὥπερ (erg. θύειν) μαντευ-

σιλεῖ, ὥσπερ αὐτῷ μαντευτὸς ἦν ἐκ Δελφῶν· καὶ τὸ ὄναρ δὴ ἀπὸ
 τούτου τοῦ θεοῦ ἐνόμιζεν ἑωρακέναι ὃ εἶδεν ὅτε ἤρχετο ἐπὶ τὸ
 συνεπιμελεῖσθαι τῆς στρατιᾶς καθίστασθαι. Καὶ ὅτε ἐξ Ἐφέσου²³
 δὲ ὥρματο Κύρῳ συσταθῆσόμενος, αἰτὸν ἀνέμιμνήσκετο ἑαυτῷ δεξιὸν
 φθεγγόμενον, καθήμενον μέντοι, ὥσπερ ὁ μάντις προπέμπων αὐτὸν
 ἔλεγεν ὅτι μέγας μὲν οἰωνὸς εἶη καὶ οὐκ ἰδιωτικὸς καὶ ἐνδοξος, ἐπί-
 πονος μέντοι· τὰ γὰρ ὄρνεα μάλιστα ἐπιτίθεσθαι τῷ αἰτῷ καθη-
 μένῳ· οὐ μέντοι χρηματιστικὸν εἶναι τὸν οἰωνόν· τὸν γὰρ αἰτὸν πε-
 ριπετόμενον μᾶλλον λαμβάνειν τὰ ἐπιτήδεια. Οὕτω δὴ θυομένῳ²⁴
 αὐτῷ διαφανῶς ὁ θεὸς σημαίνει μήτε προσδεῖσθαι τῆς ἀρχῆς μήτε,
 εἰ αἰροῖντο, ἀποδέχεσθαι. Τοῦτο μὲν δὴ οὕτως ἐγένετο. Ἡ δὲ²⁵
 στρατιὰ συνῆλθε, καὶ πάντες ἔλεγον ἓνα αἰρεῖσθαι καὶ ἐπεὶ τοῦτο
 ἔδοξε, προεβάλλοντο αὐτόν. Ἐπειδὴ δὲ ἔδόκει δῆλον εἶναι ὅτι αἰ-
 ρήσονται αὐτόν, εἴ τις ἐπιψηφίζοι, ἀνέστη καὶ ἔλιξε τάδε.

Ἐγώ, ὦ ἄνδρες, ἡδομαι μὲν ὑπὸ ὑμῶν τιμώμενος, ἐπεὶ περ²⁶
 ἄνθρωπός εἰμι, καὶ χάριν ἔχω καὶ εὐχομαι δοῦναί μοι τοὺς θεοὺς
 αἴτιόν τινος ὑμῖν ἀγαθοῦ γενέσθαι. Τὸ μέντοι ἐμὲ προκηρῖθῆναι
 ὑπὸ ὑμῶν ἄρχοντα Λακεδαιμονίου ἀνδρὸς παρόντος οὔτε ὑμῖν μοι
 δοκεῖ συμφέρον εἶναι, ἀλλ' ἥττον ἂν διὰ τοῦτο τυγχάνειν εἴ τι
 δέοισθε παρ' αὐτῶν· ἐμοὶ δ' αὖ οὐ πάνυ τι νομίζω τοῦτο ἀσφαλὲς
 εἶναι. Ὅρῳ γὰρ ὅτι καὶ τῇ πατρίδι μου οὐ πρόσθεν ἐπαύσαντο²⁷

τὸν ἦν. vgl. zu ἀμήχανος 1, 2, 21; über die Sache 3, 1, 6. — δὴ. zu 1, 8, 23. — τὸ ὄναρ 3, 1, 11. — καθίστασθαι sich daran machen.

§ 23. ὅτι schliesst sich an φθεγγόμενον an. Ueber καὶ — δέ zu 1, 1, 2. — συσταθῆσόμενος um sich vorstellen zu lassen. vgl. zu 3, 1, 8. — δεξιὸν Glück bedeutend, eig. von Osten kommend, weil die Hellenen bei Beobachtung des Vogelfluges das Gesicht gegen Norden kehrten. Plat. Ges. 760: τὸ ἐπὶ δεξιὰ γιγνέσθω τὸ πρὸς ἑω. vgl. II. μ, 239 u. Cic. De div. 2, 39. — φθεγγόμενον. Spr. 56, 7, 1. — ὥσπερ als ob folgen sollte: ἔλεγεν, μέγαν μὲν οἰωνόν (ὄντα), wofür, um eine Härte zu vermeiden, eine Anakoluthie gewählt ist. Hutchinson vermuthet ὄνπερ. — ἰδιωτικὸς eines Privatmannes Glück bedeutend. — χρηματιστικὸς Gelderwerb bedeutend.

§ 24. οὕτω demnach. vgl. 3, 1, 8, 10. 7, 1, 10. — δὴ weist auf § 22 zurück. vgl. 1, 8, 24. — αἰροῖντο wählen wollten. — ἀποδέχεσθαι. δέχεσθαι Cobet N. 1. p. 474. Doch jenes heisst hier sich gefallen lassen. vgl. die Lex.

§ 25. αἰρεῖσθαι. zu θαρρεῖν 1, 3, 8. — προεβάλλοντο schlügen für sich vor, d. d. zu ihrem Befehlshaber, wie 5, 10, 6. gr. Spr. 52, 8, 5.

§ 26. τιμώμενος. Spr. 56, 6, 2. (4.) — ἐπεὶ περ für εἴπερ Kr. (24 p. 54.) — δοῦναι τοὺς θεοὺς dass die Götter geben mögen. vgl. 7, 1, 30 u. 7, 27 u. zu 1, 4, 17. — αἴτιον. Spr. 55, 2, 5. (7.) — Λακεδαιμονίου ἀνδρὸς, namentlich Cheirisophos. — τυγχάνειν erg. δοκεῖτε aus δοκεῖ. Spr. 62, 4, 1. — παρ' αὐτῶν, τῶν Λακεδαιμονίων (Spr. 58, 4, 4), zu verbinden mit τυγχάνειν, da δεῖσθαι παρὰ τινος erst Spätere sagen; τυγχάνειν παρὰ τινος Andok. 1, 141. 143, Lys. 2, 1. 13, 53. 18, 27. 24, 17. 25, 13. — δ' αὖ entspricht dem οὔτε, wie δέ 6, 1, 16. vgl. zu 5, 5, 8. — οὐ πάνυ. zu 1, 8, 14. — τι ist der Acc.: in irgend etwas. Hell. 3, 1, 16: οὐ πάνυ τι καλῶς περιείποντο. vgl. gr. Spr. 51, 16, 5.

§ 27. πολεμοῦντες. Spr. 56, 5, 2. — πρίν. zu 3, 1, 16. — πᾶσαν, im Gegensatze zu Xen. als Einzelnem. — ἡγεμόνας εἶναι die Hege-

πολεμοῦντες πρὶν ἐποίησαν πᾶσαν τὴν πόλιν ὁμολογεῖν Λακεδαι-
 28μονίους καὶ αὐτῶν ἡγεμόνας εἶναι. Ἐπεὶ δὲ τοῦτο ὁμολόγησαν,
 εὐθὺς ἐπαύσαντο πολεμοῦντες καὶ οὐκέτι πέρα ἐπολιόρκησαν τὴν
 πόλιν. Εἰ οὖν ταῦτα ὁρῶν ἐγὼ δοκίην ὅπου δυναίμην, ἐνταῦθ' ἄ-
 κυρον ποιεῖν τὸ ἐκείνων ἀξίωμα, ἐκεῖνο ἐννοῶ μὴ λίαν ἂν ταχὺ
 29σωφροonisθῇ. Ὁ δ' ὑμεῖς ἐννοεῖτε, ὅτι ἦιτον ἂν στάσις εἴη ἐνὸς
 ἄρχοντος ἢ πολλῶν, εὖ ἴστε ὅτι ἄλλον μὲν ἐλόμενοι οὐχ εὐρήσετε
 ἐμὲ στασιάζοντα· νομίζω γὰρ ὅτι ὅστις ἐν πολέμῳ ὦν στασιάζει
 πρὸς ἄρχοντα, τοῦτον πρὸς τὴν ἑαυτοῦ σωτηρίαν στασιάζει· ἐὰν
 δὲ ἐμὲ ἔλησθε, οὐκ ἂν θαυμάσαιμι, εἴ τινα εὕροιτε καὶ ὑμῖν καὶ
 ἐμοὶ ἀχθόμενον.

30 Ἐπεὶ ταῦτα εἶπε, πολὺ μᾶλλον ἐξανίσταντο λέγοντες ὡς δέοι
 αὐτὸν ἄρχειν. Ἀγασίας δὲ ὁ Στυμφάλιος εἶπεν ὅτι γελοῖον εἴη, εἰ
 οὕτως ἔχοι ὡς ὀργιοῦνται Λακεδαιμόνιοι καὶ ἐὰν σύνδειπνοι συνελ-
 θόντες μὴ Λακεδαιμόνιον συμποσίαρχον αἰρῶνται. Ἐπεὶ εἰ οὕτω
 γε τοῦτο ἔχει, ἔφη, οὐδὲ λοχαγεῖν ἡμῖν ἔξεστιν, ὡς ἔοικεν, ὅτι Ἀρ-
 κάδις ἐσμέν. Ἐνταῦθα δὴ ὡς εὖ εἰπόντος τοῦ Ἀγασίου ἀνεθορύ-
 31βησαν. Καὶ ὁ Ξενοφῶν ἐπεὶ ἑώρα πλείονος ἐνδέον, παρελθὼν εἶπεν·
 Ἀλλ', ὦ ἄνδρες, ἔφη, ὡς πάντῃ εἰδῆτε, ὁμνύω ὑμῖν θεοὺς πάντας
 καὶ πάσας, ἢ μὴν ἐγὼ, ἐπεὶ τὴν ὑμετέραν γνώμην ἤσθανόμην,
 ἐθυόμην εἰ βέλτιον εἴη ὑμῖν τε ἐμοὶ ἐπιτρέψαι ταύτην τὴν ἀρχὴν
 καὶ ἐμοὶ ὑποστῆναι καὶ μοι οἱ θεοὶ οὕτως ἐν τοῖς ἱεροῖς ἐσήμηναν
 ὥστε καὶ ἰδιώτην ἂν γινῶναι ὅτι ταύτης τῆς μοναρχίας ἀπέχεσθαι
 32με δεῖ. Οὕτω δὴ Χειρίσοφον αἰροῦνται. Χειρίσοφος δ' ἐπεὶ ἤρθε, ἦ-
 παρελθὼν εἶπεν· Ἀλλ', ἔφη, ὦ ἄνδρες, τοῦτο μὲν ἴστε ὅτι οὐδ' ἂν
 ἔγωγε ἐστασίαζον, εἰ ἄλλον εἴλεσθε· Ξενοφῶντα μέντοι, ἔφη, ὠνή-
 σατε οὐχὶ ἐλόμενοι ὡς καὶ νῦν Δέξιππος ἤδη διέβαλλεν αὐτὸν πρὸς

monie haben, die der Friede 404 v. Chr. den Lakedaemoniern zuer-
 kannte. — αὐτῶν, τῶν Ἀθηναίων, auf τῇ πατρίδι oder τὴν πόλιν bezogen.
 Spr. 58, 4, 1.

§ 28. ὁμολόγησαν, οἱ Ἀθηναῖοι aus πόλις. Spr. 58, 4, 1. — ἐπαύ-
 σαντο, οἱ Λακεδαιμόνιοι. zu φυλάττοιεν 1, 4, 5. — μὴ. zu 3, 5, 3. — ἂν
 σωφροonisθῇ als ob ἐννοῶ μὴ gar nicht vorherginge. Thuk. 2, 93, 2:
 ἣν προσδοκία οὐδεμία μὴ ἂν ἐκπλεύσειαν. Ueber σωφροonisθῇ zu 1, 7, 24.

§ 29. ὁ. zu 5, 5, 20. — στασιάζοντα. Spr. 16, 7, 2. — ὅτι nach
 γὰρ steht pleonastisch. (Spr. 55, 4, 10.) — τινά, Χειρίσοφον § 31.

§ 30. μᾶλλον dringender. — ἐξανίσταντο. zu 5, 8, 12. — ὡς
 δεῖ. vgl. zu 5, 8, 10. Dafür haben einige Hsn. εἰ. Vielleicht ist hier
 eine Lücke. (Kr. 63.)

§ 31. πλείονος bedeutenderer Gründe. — ἐνδέον. Spr. 56,
 7, 1. — ἀλλά. zu 1, 7, 6. — ὁμνύω. Spr. 36, 9, 2. — εἰ um zu er-
 mitteln ob. zu 5, 6, 28. — βέλτιον. Spr. 49, 2, 6. (49, 6.) — ἐν könnte
 fehlen, wie 5, 10, 15. (Kr. 45.) — ἐσήμηναν gaben Zeichen Spr. 52,
 1, 2. — ἰδιώτης ein Laie. im Gegensatze zu einem μάντις. — ἂν
 γινῶναι aus ἂν ἔγωγε erkannt haben würde. (Spr. 65, 3, 2.) Mem. 4,
 8, 1: οὕτως ἤδη τότε πρόφω ἡλικίας ἦν ὥστε, εἰ καὶ μὴ τότε, οὐκ ἂν πολλῶ
 ὕστερον τελευτῆσαι τὸν βίον. vgl. Pflugk zu Eur. Herk. 234.

§ 32. οὐδ' ἔγωγε auch ich nicht, wie auch Xenophon es nicht
 zu thun versprochen § 29. — (ἐλόμενοι. Spr. 56, 8, 1.) — καὶ νῦν
 schon jetzt — ὅ. τι hängt von διαβάλλειν ab, das zu ἐδύνατο zu er-
 gänzen ist. Ueber διαβάλλειν τινά τι zu 7, 5, 8. — Δέξιππος 5, 1, 15.

Ἀναξίβιον δ', τι ἐδύνατο καὶ μάλα ἐμοῦ αὐτὸν σιγάζοντος. Ὁ δ' ἔφη νομίζειν αὐτὸν Τιμασίῳ μᾶλλον συνάρχειν ἐθελῆσαι Δαρδανεῖ ὄντι τοῦ Κλεάρχου στρατεύματος ἢ ἐαυτῷ Λύκῳ ὄντι. Ἐπεὶ μέντοι 33 ἐμὲ εἴλεσθε, ἔφη, καὶ ἐγὼ περάσομαι δ', τι ἂν δύνωμαι ὑμᾶς ἀγαθὸν ποιῆν. Καὶ ὑμεῖς οὕτω παρασκευάζεσθε ὥς αὐρίον, εἴαν πλοῦς ᾗ, ἀναξόμενοι· ὁ δὲ πλοῦς ἐστὶ εἰς Ἡράκλειαν· ἅπαντας οὖν δεῖ ἐκείσε πειρᾶσθαι κατασχεῖν· τὰ δ' ἄλλα, ἐπειδὴν ἐκεῖσε ἔλθωμεν, βουλευσόμεθα.

ί. Ἐντεῦθεν τῇ ὑστεραίᾳ ἀναγόμενοι πνεύματι ἔπλεον καλῶ¹ ἡμέρας δύο παρὰ γῆν. Καὶ [παραπλέοντες ἐθεάρουν τὴν τε Ἰασονίαν ἀκτὴν, ἐνθα ἡ Ἀργὼ λέγεται ὁρμίσασθαι, καὶ τῶν ποταμῶν τὰ στόματα, πρῶτον μὲν τοῦ Θερμώδοντος, ἔπειτα δὲ τοῦ Ἰριός, ἔπειτα δὲ τοῦ Ἄλως, μετὰ δὲ τοῦτον τοῦ Παρθενίου· τοῦτον δὲ] παραπλεύσαντες ἀφίκοντο εἰς Ἡράκλειαν, πόλιν Ἑλληνίδα, Μεγαρέων ἀποικον, οὗσαν δ' ἐν τῇ Μαριανδυνῶν χώρᾳ. Καὶ ὁρμίσαντο παρὰ² τῇ Ἀχερουσιάδι Χερρόνῃσῳ, ἐνθα λέγεται ὁ Ἡρακλῆς ἐπὶ τὸν Κέρβερον κύνα καταβῆναι ἢ νῦν τὰ σημεῖα δεικνύουσι τῆς καταβάσεως, τὸ βάθος πλέον ἢ ἐπὶ δύο στάδια. Ἐνταῦθα τοῖς Ἑλλησιν³ οἱ Ἡρακλειῶται ξένια πέμπουσιν ἀλφίτων μεδίμνους τριςχιλίους καὶ οἶνον κεράμια διςχιλία καὶ βοῦς εἴκοσι καὶ οἷς ἑκατόν. Ἐνταῦθα διὰ τοῦ πεδίου ῥεῖ ποταμός, Λύκος ὄνομα, εὖρος ὥς δύο πλέθρων.

Οἱ δὲ στρατιῶται συλλεγόντες ἐβουλευόντο τὴν λοιπὴν πορείαν⁴ πότερον κατὰ γῆν ἢ κατὰ θάλατταν χρὴ πορευθῆναι ἐκ τοῦ Πόντου. Ἀναστὰς δὲ Λύκων Ἀχαιοὺς εἶπε. Θαυμάζω μὲν, ὧς ἄνδρες, τῶν στρατηγῶν ὅτι οὐ πειρῶνται ἡμῶν ἐκπορίζειν σιτηρέσιον· τὰ μὲν

— Ἀναξίβιον 5, 1, 4. — ὁ δέ, Δέξιππος. zu 4, 2, 6? — αὐτόν, Ξενοφῶντα. — συνάρχειν 3, 1, 47.

§ 23. δ', τι hängt von ποιῆν ab, das zu δύνωμαι zu ergänzen ist. Spr. 55, 4, 4. (11.) — ὥς so ohne οὕτω 4, 4, 18 u. öfter; selten fehlt so auch ὥς. z. Thuk. 2, 18, 1. — πλοῦς ἐστὶν es ist günstiger Wind zur Fahrt, wie πλοῦς γίνεται Thuk. 1, 137, 2, Ant. 5, 24: καλοὶ πλοῖ 5, 83 und oben 5, 7, 7. — κατασχεῖν anlegen, anlanden. vgl. 5, 6, 20. 6, 4, 3. — βουλευσόμεθα. zu 7, 2, 3.

C. 10. § 1. Die eingeklammerten Worte sind eingefälscht. Kr. De auth. p. 35 ff. — Ἰασονίαν für Ἰασωνίαν Porson. — ἀκτὴν. ἄκραν Larcher, wie es sonst genannt wird. — τῶν folgender. zu 5, 6, 9.

§ 2. παρὰ τῇ. Man würde den Ac. erwarten. (Kr. 54.) Spr. 68, 31. (35.) — ἐπὶ τόν. zu 2, 3, 8. — τόν Κέρβερον κύνα. τόν Κ. τόν κ.? (Kr. 63.) vgl. Ar. Frö. 467. Spr. 50, 6. (7, 1.) — δεικνύουσι. zu πορεύονται 5, 3, 11. — ἐπὶ δύο. zu 4, 6, 11.

§ 3. ξένια. zu 4, 8, 23. — ἀλφίτων, οἶνον. Spr. 47, 6 (8), 4. — δύο. zu 1, 2, 23. — πλέθρων. zu 1, 2, 23.

§ 4. πορείαν. Anticipation. vgl. zu 3, 5, 14; doch kann es auch zu πορευθῆναι gezogen werden. vgl. Spr. 61, 5 (6, 1.) — μὲν als sollte § 5 folgen δοκεῖ δ' ἐμοί. — τῶν στρατηγῶν hängt eigentlich vom folgenden Satze ab, statt dessen man ein τοῦτο denken kann. (Spr. 47, 10, 8 u. 9.) — οὐ μή. zu 2, 2, 12. — τριῶν ἡμερῶν. Spr. 47, 6, 2. (8, 2.) vgl. 6, 1, 16. — ὁπόθεν. zu 2, 4, 5. Ueber die Anschliessung bloss an das Particip Spr. 51, 9, 2. (4.)

- γὰρ ξένια οὐ μὴ γένηται τῇ στρατιᾷ τριῶν ἡμερῶν σιτία· ὁπόθεν
 5δ' ἐπισιτισάμενοι πορευσόμεθα οὐκ ἔστιν, ἔφη. Ἐμοὶ οὖν δοκεῖ
 αἰτεῖν τοὺς Ἡρακλεώτας μὴ ἔλαττον ἢ τριςχιλίους Κυζικηνούς.
 (ἄλλος δ' εἶπε, μηνὸς μισθόν, μὴ ἔλαττον ἢ μυρίους) καὶ ἐλομένους
 πρέσβεις αὐτίκα μάλα [ἡμῶν] καθημένων πέμπειν πρὸς τὴν πόλιν,
 καὶ εἰδέναι ὅ, τι ἂν ἀπαγγέλλωσι καὶ πρὸς ταῦτα βουλευέσθαι.
 6 Ἐντεῦθεν προὔβάλλοντο πρέσβεις πρῶτον μὲν Χειρίσοφον, ὅτι ἄρ-
 χων ἦρητο, ἔστι δ' οἱ καὶ Ξενοφῶντα. Οἱ δὲ ἰσχυρῶς ἀπεμάχοντο·
 ἀμφοῖν γὰρ ταῦτα ἐδόκει, μὴ ἀναγκάζειν πόλιν Ἑλληνίδα καὶ φιλίαν
 7 ὅ, τι μὴ αὐτοὶ ἐθέλοντες διδοῖεν. Ἐπεὶ δ' οὖν οὗτοι ἐδόκουν ἀπρό-
 θυμοι εἶναι, πέμπουσι Λύκωνα Ἀχαιοὺν καὶ Καλλίμαχον Παρθράσιον
 καὶ Ἀγασίαν Στυμφάλιον. Οὗτοι ἐλθόντες ἔλεγον τὰ δεδογμένα·
 τὸν δὲ Λύκωνα ἔφασαν καὶ ἐπαπειλεῖν, εἰ μὴ ποιήσοιεν ταῦτα.
 8 Ἀκούσαντες δ' οἱ Ἡρακλεῶται βουλευέσθαι ἔφασαν καὶ εὐθὺς τὰ
 τε χρήματα ἐκ τῶν ἀγρῶν συνῆγον καὶ τὴν ἀγορὰν εἴσω ἀνεσκεύ-
 ασαν, καὶ αἱ πύλαι ἐκέκλειντο καὶ ἐπὶ τῶν τειχῶν ὅπλα ἐφαίνετο.
 9 Ἐκ τούτου οἱ ταράξαντες ταῦτα τοῖς στρατηγοῦς ἠτιῶντο δια-
 φθεῖρειν τὴν πρᾶξιν· καὶ συνίσταντο οἱ Ἀρκάδες καὶ οἱ Ἀχαιοί·
 προειστήκει δὲ μάλιστα αὐτῶν Καλλίμαχος τε ὁ Παρθράσιος καὶ
 10 Λύκων ὁ Ἀχαιός. Οἱ δὲ λόγοι ἦσαν αὐτοῖς ὡς αἰσχροὺς εἶη ἄρ-
 χεῖν ἓνα Ἀθηναῖον Πελοποννησίων καὶ Λακεδαιμονίων, μηδεμίαν
 δύναμιν παρεχόμενον εἰς τὴν στρατιάν· καὶ τοὺς μὲν πόρους σφῶς
 ἔχειν, τὰ δὲ κέρδη ἄλλους, καὶ ταῦτα τὴν σωτηρίαν σφῶν κατειο-

§ 5. Ἄλλος — μυρίους eine Einschubung der Art wie 6, 1, 15. — μισθόν erg. αἰτεῖν er hiess (εἶπε) fordern. — ἡμῶν. σφῶν erwartet man. vgl. § 10; es ist die Form der directen Rede eingemischt; vielleicht zu streichen. (Kr. 63.) zu 5, 7, 10. 8, 13. vgl. 4, 4, 11 E. — ἐλομένους pr. nachdem sie, die Soldaten, Gesandte gewählt. — καθῆσθαι ist das eig. Wort von Ekklesien, weil man dabei gew. sass. vgl. 3, 1, 33. 7, 1, 33. — εἰδέναι kennen lernen, hören. (Spr. 38, 7, 5.) — πρὸς. zu 1, 3, 19.

§ 6. ἔστι δ' οἱ für εἰσὶ δ' οἱ eine gute Handschrift. vgl. zu 1, 5, 7. Doch Haase Lucubr. Thucc. p. 71 ff. will diesen Gebrauch im No. bei guten Schriftstellern nicht anerkennen, Kyr. 2, 3, 18 das unpassende ἔστιν οἱ vertheidigend. Die Entscheidung ist bedenklich, da dieser Sprachgebrauch bei Thuk. und Xen. nicht oft, bei andern Attikern selten, bei den meisten gar nicht vorkommt. Häufig findet sich ἔστιν οἱ bei Arrian. Ebenso wenig wird man das neben dem üblichen εἰσιν οἱ seltene εἰσιν ὧν, οἷς, οὓς etc. in Anspruch nehmen dürfen. vgl. 2, 5, 18. vgl. Hertlein Beil. 2. Progr. 1858. S. 9 ff. — ταῦτα für ταῦτα Le. vgl. zu 1, 1, 7. — ἀναγκάζειν. zu 1, 1, 7. — ὅ, τι, τοῦτο ὅ, τι, das τοῦτο dazu von ἀναγκάζειν regiert. Spr. 46, 7. (11, 2.) — ἐθέλοντες. zu 1, 6, 9.

§ 7. ἔφασαν. zu 4, 4, 16. — ποιήσειαν, οἱ Ἡρακλεῶται.

§ 8. βουλευέσθαι. zu 1, 7, 5; Andere βουλεύσεσθαι. — ἀγορὰν. zu 5, 7, 33. — εἴσω bezieht sich auf den durch ἀνεσκεύασαν angedeuteten Begriff des Fortschaffens. vgl. zu 3, 3, 7.

§ 9. οἱ ταῦτα ταράξαντες die diese Wirren erregt hatten. vgl. Schäfer z. Dem. 2 p. 217.

§ 10. αὐτοῖς. zu 5, 8, 18. — ἄρχειν ἓνα Ἀ., Xenophon thatsächlich, wenn auch Cheirisophos zum Oberfeldherren ernannt war. — καὶ Ἀ. zu 5, 5, 22. — (παρεχόμενον. Spr. 52, 8, 2.) — εἰς τὴν zudem. —

γασμένων· εἶναι γὰρ τοὺς κατειργασμένους Ἀρκάδας καὶ Ἀχαιοὺς, τὸ δ' ἄλλο στρατεύμα οὐδὲν εἶναι. Καὶ ἦν δὲ τῇ ἀληθείᾳ ὑπὲρ ἡμῶν τοῦ ἄλλου στρατεύματος Ἀρκάδες καὶ Ἀχαιοί. Εἰ οὖν¹¹ σωφρονοῖεν, αὐτοὶ συστάντες καὶ λοχαγοὺς ἐλόμενοι ἑαυτῶν καθ' ἑαυτούς [τε] ἂν τὴν πορείαν ποιοῖντο καὶ πειρῶντο ἀγαθόν τι λαμβάνειν. Ταῦτ' ἔδοξε· καὶ ἀπολιπόντες Χειρίσοφον εἴ τινες ἦσαν¹² παρ' αὐτῷ Ἀρκάδες ἢ Ἀχαιοὶ καὶ Ξενοφῶντα συνέστησαν καὶ στρατηγούς αἰρουῦνται ἑαυτῶν δέκα· τούτους δὲ ἐψηφίσαντο ἐκ τῆς νικώσης ὁ, τι δοκοίη, τοῦτο ποιεῖν. Ἡ μὲν οὖν τοῦ παντὸς ἀρχὴ Χειρισόφῳ ἐνταῦθα κατελύθη ἡμέρα ἕκτη ἢ ἑβδόμη ἀφ' ἧς ἤρθε.

Ξενοφῶν μέντοι ἐβούλετο κοινῇ μετ' αὐτοῦ τὴν πορείαν ποι-¹³ εῖσθαι, νομίζων οὕτως ἀσφαλεστέραν εἶναι ἢ ἰδίᾳ ἕκαστον στέλλεσθαι· ἀλλὰ Νέων ἐπειθεν αὐτὸν καθ' ἑαυτὸν πορεύεσθαι, ἀκούσας τοῦ Χειρισόφου ὅτι Κλέανδρος ὁ ἐν Βυζαντίῳ ἄρμοστῆς φαίη τριήρεις ἔχων ἥξειν εἰς Κάλπης λιμένα· ὅπως οὖν μηδεὶς μετὰσχοι,¹⁴ ἀλλ' αὐτοὶ καὶ οἱ αὐτῶν στρατιῶται ἐκπλεύσειαν ἐπὶ τῶν τριήρων, διὰ ταῦτα συνεβούλευε. Καὶ Χειρίσοφος, ἅμα μὲν ἀθρυμῶν τοῖς γεγεννημένοις, ἅμα δὲ μισῶν ἐκ τούτου τὸ στρατεύμα, ἐπιτρέπει αὐτῷ ποιεῖν ὁ, τι βούλεται. Ξενοφῶν δὲ ἔτι μὲν ἐπεχείρησεν ἀπαλ-¹⁵ λαγεῖς τῆς στρατιᾶς ἐκπλεῦσαι· θρομένῳ δὲ αὐτῷ τῷ Ἡγεμόνι Ἡρακλεῖ καὶ κοινουμένῳ πότερα λῶον καὶ ἄμεινον εἶη στρατεύεσθαι

σφαῖς, σφαῖν. Spr. 51, 2, 2. (3.) — οὐδὲν unbedeutend, wie τις oft bedeutend heisst. (Spr. 51, 16, 12.) — ἦν. zu ἦσαν 1, 4, 4. vgl. 7, 2, 32. — ἡμῶν steht, wenn es nicht auf schon Erwähntes geht, oft ohne Artikel, wie Thuk. 1, 8, 1. 8, 68, 4 u. Kyr. 3, 3, 47: ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν ἔσονται οἱ ἡττηθέντες. (Spr. 50, 2, 16.) — ἄλλου steht hier wie in μόνος τῶν ἄλλων. z. Her. 9, 96, 2. vgl. 1, 192, 2. (Spr. 47, 28, 10.) Doch hat Eine Handschrift ὅλου.

§ 11. αὐτοί. gr. Spr. 51, 6, 7. — λοχαγοὺς, hier so v. a. στρατηγούς, da nach der neuen Heerabtheilung die Schaar jedes Feldherrn λόχος hiess. vgl. 6, 1, 2. 4 ff. Diese Ausdrücke waren antik, vielleicht dialektisch, und finden sich öfter bei den Tragikern. vgl. Isokr. 12, 168 u. z. Th. 5, 59, 5. — ἑαυτῶν aus ihrer Mitte. Spr. 47, 7. (9.) — καθ' ἑαυτούς für sich. Spr. 68, 21 (25), 4. vgl. 5, 10, 13. — (ποιοῖντο. Spr. 54, 6, 4.)

§ 12. εἴ τινες welche etwa, wie si quis, si qui. (Spr. 65, 5, 9.) — συνέστησαν verbanden sich. vgl. zu 7, 6, 26. — ἀφ' ἧς für ἀπὸ ταύτης ἢ oder vielmehr ἧς (Spr. 47, 2, 4) war feste Formel. (vgl. Spr. 51, 10, 3.) Hell. 4, 6, 6: ἡμέρα δεκάτη ἀφ' ἧς εἰσέβαλεν. vgl. Dem. 24, 42: ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἧς ἕκαστος ἐτέθη.

§ 13. αὐτοῦ für αὐτῶν Kr. (26.) vgl. jedoch zu 4, 5, 33. — ἀσφαλεστέραν. Andre ἀσφαλέστερον. Doch vgl. zu Thuk. 6, 60, 3: βεβαιότεραν αὐτῷ σωτηρίαν εἶναι ἢ διὰ δίκης ἐλθεῖν. — ἢ ἕκαστον στέλλεσθαι für ἢ εἰ ἕκαστος στέλλοιτο. gr. Spr. 69, 30, 2 u. z. Thuk. 4, 66, 2. — ἀκούσας τοῦ. Spr. 47, 9. (10, 11.)

§ 14. αὐτοί, Neon und Cheirisophos. — αὐτῶν ipsorum kann in dieser Bedeutung zwischen den Artikel und das Substantiv so eingeschoben werden. Spr. 51, 4, 3. (47, 9, 12.) — διὰ ταῦτα wie τούτου ἕνεκα 2, 3, 13. — ἅμα μὲν. zu 3, 4, 19. — ἀθρυμῶν τοῖς. zu 1, 3, 3. — αὐτῷ, Ξενοφῶντι.

§ 15. ἔτι μὲν synonym mit τέως μὲν 4, 2, 12. vgl. Heindorf zu Plat. Prot. 310, 5: ἔτι μὲν ἐπεχείρησα εὐθύς πρὸς σὲ ἵεναι· ἐπειτὰ μοι λίαν πόρρω ἔδοξε τῶν νυκτῶν εἶναι. — λῶον καὶ ἄμεινον. zu 1, 7, 3. — ἔχοντι be-

ἔχοντι τοὺς παραμείναντας τῶν στρατιωτῶν ἢ ἀπαλλάττεσθαι, ἐσθ-
16 μνηεν ὁ θεὸς τοῖς ἱεροῖς συστρατεύεσθαι. Οὕτω γίγνεται τὸ στρα-
τευμα τριχῇ, Ἀρκάδες μὲν καὶ Ἀχαιοὶ πλείους ἢ τετρακισχίλιοι καὶ
πεντακόσιοι, ὀπλῖται πάντες, Χειρισόφω δ' ὀπλῖται μὲν εἰς τετρα-
κοσίους καὶ χιλίους, πελτασταὶ δὲ εἰς ἑπτακοσίους, οἱ Κλεάρχου
Θοῤᾤκες, Ξενοφῶντι δὲ ὀπλῖται μὲν εἰς ἑπτακοσίους καὶ χιλίους,
πελτασταὶ δὲ εἰς τριακοσίους· ἵππικὸν δὲ μόνος οὗτος εἶχεν, ἀμφὶ
τοὺς τετταράκοντα ἱππέας.

17 Καὶ οἱ μὲν Ἀρκάδες διαπραξάμενοι πλοῖα παρὰ τῶν Ἡρα-
κλεωτῶν πρῶτοι πλέουσιν, ὅπως ἐξαίφνης ἐπιπεσόντες τοῖς Βιθυνοῖς
λάβοιεν ὅτι πλεῖστα καὶ ἀποβαίνουσιν εἰς Κάλπης λιμένα [κατὰ
18 μέσον πως τῆς Θοῤᾤκης]. Χειρισόφος δ' εὐθὺς ἀπὸ τῆς πόλεως τῶν
Ἡρακλεωτῶν ἀρξάμενος πεζῇ ἐπορεύετο διὰ τῆς χώρας· ἐπεὶ δὲ εἰς
τὴν Θοῤᾤκην ἐνέβαλε, παρὰ τὴν θάλατταν ἦει· καὶ γὰρ ἤδη ἡσθένει.
Ξενοφῶν δὲ πλοῖα λαβὼν ἀποβαίνει ἐπὶ τὰ ὄρια τῆς Θοῤᾤκης καὶ
τῆς Ἡρακλεώτιδος καὶ διὰ μεσογαίας ἐπορεύετο.

ΛΟΓΟΣ ἙΚΤΟΣ.

1 α. Ὁν μὲν οἷν τρόπον ἢ τε Χειρισόφου ἀρχὴ τοῦ παντός
κατελύθη καὶ τῶν Ἑλλήνων τὸ στρατευμα ἐσχίσθη ἐν τοῖς ἐπάνω
2 εἴρηται. Ἐπραξαν δ' αὐτῶν ἕκαστοι τάδε. Οἱ μὲν Ἀρκάδες ὡς
ἀπέβησαν νυκτὸς εἰς Κάλπης λιμένα, πορεύονται εἰς τὰς πρώτας
κώμας, στάδια ἀπὸ θαλάττης ὡς πεντήκοντα. Ἐπεὶ δὲ φῶς ἐγένετο,
ἦγεν ἕκαστος ὁ στρατηγὸς τὸν ἑαυτοῦ λόχον ἐπὶ κώμην ὅποια δὲ
3 μείζων κώμη ἐδόκει εἶναι, σύνδυο λόχους ἦγον οἱ στρατηγοί. Συνε-
βάλλοντο δὲ καὶ λόφον εἰς ὃν δέοι πάντας ἀλίσσεσθαι· καὶ ἄτε ἐξαί-

zieht sich auf ein bei εἴη vorschwebendes ἑαυτῷ. Spr. 55, 2, 3. (5 u. 6.)
— συστρατεύεσθαι. zu ὡς 2, 2, 4. vgl. Spr. 55, 3, 7. (13.)

§ 16. γίγνεται für γίνεται Lion. Spr. 52, 8, 1. — πλείους. Kr. De
auth. p. 49, 4. — τριχῇ. zu 4, 8, 15. — οἱ Κλεάρχου Θοῤᾤκες. vgl.
1, 2, 9.

§ 17. κατὰ μέσον πως τῆς Θοῤᾤκης streicht Kr. De auth. p. 37.

§ 18. γὰρ erklärt warum er den Landweg vorzog.

C. 1. § 1. ὃν — εἴρηται fehlt in mehreren Hsn. vgl. jedoch Kr.
De auth. p. 16, 82. — τοῦ παντός. gr. Spr. 47, 9, 6. Thuk. 3, 115, 4:
ἔχων τὴν τοῦ Λάχης τῶν νεῶν ἀρχήν. App. Vorr. 8: τὴν Φιλίππου τῆς
Ἑλλάδος ἡγεμονίαν. — ἐν τοῖς ἐπάνω im Vorhergehenden. So öfter
bei Strabo.

§ 2. λόχον. zu 5, 10, 11. — σύνδυο erg. εἰς ταύτην.

§ 3. συνεβάλλοντο verabredeten, kamen überein vgl. 6, 4,
35; ähnlich συγκεῖσθαι § 4, dies der Bed. nach Perf. Pass; συμβάλλεσθαι
τινι, πρὸς τινα, einen Vertrag schliessen Thuk. 5, 77, 1. — δέοι
ihrer Absicht nach sollten. vgl. § 11. — ἀλίσσεσθαι. zu 2, 4, 3.
— ἄτε. Spr. 56, 11 (12), 2. — περιεβάλλοντο verschafften sich.
Spr. 52, 10, 1.

φνης ἐπιπεσόντες ἀνδράποδά τε πολλὰ ἔλαβον καὶ πρόβατα πολλὰ περιβάλλοντο. Οἱ δὲ Θρᾷκες ἠθροίζοντο οἱ διαφεύγοντες· πολλοὶ⁴ δὲ διέφευγον πελτασταὶ ὄντες ὀπλίτας ἐξ αὐτῶν τῶν χειρῶν. Ἐπεὶ δὲ συνελέγησαν, πρῶτον μὲν τῷ Σμίκρητος λόχῳ, ἐνὸς τῶν Ἀρχάδων στρατηγῶν, ἀπιόντι ἤδη εἰς τὸ συγκείμενον καὶ πολλὰ χρήματα ἄγοντι ἐπιτίθενται. Καὶ τέως μὲν ἐμάχοντο ἅμα πορευόμενοι⁵ οἱ Ἕλληνες, ἐπὶ δὲ διαβάσει χαράδρας τρέπονται αὐτοῖς, καὶ αὐτὸν τε τὸν Σμίκρητα ἀποκτινύουσι καὶ τοὺς ἄλλους πάντας· ἄλλον δὲ λόχον, τῶν δέκα στρατηγῶν τοῦ Ἡγησάνδρου, ὅκτω μόνους κατέλιπον· καὶ αὐτὸς Ἡγῆσανδρος ἐσώθη. Καὶ οἱ ἄλλοι δὲ λοχαγοὶ⁶ συνῆλθον, οἱ μὲν σὺν πράγμασιν, οἱ δὲ ἄνευ πραγμάτων.

Οἱ δὲ Θρᾷκες εὐτυχήσαντες τοῦτο τὸ εὐτύχημα, συνεβίων τε ἀλλήλους καὶ συνελέγοντο ἰσχυμένως τῆς νυκτός. Καὶ ἅμα [τῇ] ἡμέρᾳ κύκλῳ περὶ τὸν λόφον ἔνθα οἱ Ἕλληνες ἐστρατοπεδεύοντο ἐτάττοντο καὶ ἵππεῖς πολλοὶ καὶ πελτασταί, καὶ αἰεὶ πλείονες συνέρριον· καὶ προσέβαλλον πρὸς τοὺς ὀπλίτας ἀσφαλῶς· οἱ μὲν γάρ⁷ Ἕλληνες οὔτε τοξότην εἶχον οὔτε ἀκοντιστὴν οὔτε ἵππεά· οἱ δὲ, προσθέοντες καὶ προσελαύνοντες ἠκόντιζον· ὁπότε δὲ αὐτοῖς ἐπίοιεν, ῥαδίως ἀπέφευγον· ἄλλοι δὲ ἄλλῃ ἐπετίθεντο. Καὶ τῶν μὲν πολλοὶ⁸ ἐτιτρώσκοντο, τῶν δὲ οὐδεὶς ὥστε κινηθῆναι οὐκ ἐδύνατο ἐκ τοῦ χωρίου, ἀλλὰ τελευτῶντες καὶ ἀπὸ τοῦ ὕδατος εἶργον αὐτοὺς οἱ Θρᾷκες. Ἐπεὶ δὲ ἀπορία πολλὴ ἦν, διελέγοντο περὶ σπονδῶν· καὶ⁹ τὰ μὲν ἄλλα ὡμολόγητο αὐτοῖς, ὁμήρους δὲ οὐκ ἐδίδοσαν οἱ Θρᾷκες

§ 4. οἱ Θ. οἱ διαφεύγοντες. Spr. 50, 1, 4. (47, 28, 3.) Weiske vermuthet διαφυγόντες. Allein die Flucht dauerte eig. bis zu eingetretener Sammlung. — τὸ συγκείμενον der verabredete Ort. Kr. z. Her. 5, 50.

§ 5. τέως μὲν. zu 4, 2, 12. — τρέπονται, οἱ Θρᾷκες; über das Medium Spr. 31, 13, 8. — λόχου hängt von ὅκτῳ ab. Spr. 47, 27, 2. (28. 2.) — τῶν δέκα στρ. hängt von Ἡγησάνδρου ab. zu 1, 8, 1. — τοῦ gehört nicht zu Ἡγησάνδρου da der Eigennamen in solcher Verbindung den Artikel verschmährt. (Spr. 47, 9, 1.) Man denke: ἄλλον λόχον τὸν Ἡγησάνδρου διέφθειραν (vgl. § 4): von einem andern Lochos, dem des Hegesandros, eines der zehn Strategen. — κατέλιπον. ἔλιπον Hirschig: liessen übrig. vgl. 7, 4, 1.

§ 6. πράγματα Schwierigkeiten. (Le.) vgl. zu 2, 1, 16. 4, 1, 17. -- εὐτύχημα. Spr. 46, 4. (5.) Dem. 32, 11: ἀτύχημα οὐδὲν ἔλαττον ἠτύχησαν ἢ τὸ ἐξ ἀρχῆς ποτηροῖς ἀνθρώποις συμμῖσαι. — συνεβίων ἀλλήλους καὶ ἠθροίζοντο auch Kyr. 3, 2, 6. — τῇ fehlt in einigen Hsn., selten von Xen. in dieser Verbindung ausgelassen. — ἐστρατοπέδευντο Cobet N. I. p. 422.

§ 7. προσέβαλλον. Spr. 52, 2, 7. — τοξότην. zu 3, 1, 2. — εἶχον οὐδένα οὔτε? (Kr. 63.) vgl. 2, 2, 18. — οἱ δέ, οἱ πολέμιοι. (Ze.) zu 3, 4, 4. — ἐπίοιεν. zu 1, 5, 7. Subject ist οἱ δέ, οἱ Ἕλληνες. (Ze.) zu φυλάττοιεν 1, 4, 5.

§ 8. κινηθῆναι. zu 3, 4, 28 u. 5, 4, 13. vgl. 6, 2, 27. — ἐδύναντο, οἱ Ἕλληνες. — τελευτῶντες. zu 4, 5, 16. — (ἀπό. Spr. 47, 13, 3.)

§ 9. τὰ μὲν ἄλλα, ausser über die Geisseln. (Spr. 50, 4, 10.) — ἐδίδοσαν wollten geben. Da δίδοναι eig. nur das Hingehen bedeutet, ohne dass die Annahme nothwendig erfolgt, so bezeichnet es oft, besonders im Imperfect, bloss das geben Wollen. Aehnlich πείθειν

αἰτούντων τῶν Ἑλλήνων, ἀλλ' ἐν τούτῳ ἴσχετο. Τὰ μὲν δὲ τῶν Ἀρκάδων οὕτως εἶχε.

- 10 Χειρίσοφος δὲ ἀσφαλῶς πορευόμενος παρὰ θάλατταν ἀφικνεῖται εἰς Κάλπης λιμένα. Ξενοφῶντι δὲ διὰ τῆς μεσογαίας πορευομένῳ οἱ ἵππεῖς προκαταθέοντες ἐντυγχάνουσι πρεσβύταις πορευομένοις ποι. Καὶ ἐπεὶ ἤχθησαν παρὰ Ξενοφῶντα, ἐρωτᾷ αὐτοὺς εἴ που ἦσθην-
11ται ἄλλου στρατεύματος [όντος] Ἑλληνικοῦ. Οἱ δὲ ἔλεγον πάντα τὰ γεγενημένα, καὶ νῦν ὅτι πολιορκοῦνται ἐπὶ λόφου, οἱ δὲ Θοῶκες πάντες περικεκυκλωμένοι εἶεν αὐτούς. Ἐνταῦθα τοὺς μὲν ἀνθρώ-
12πους τούτους ἐφύλαττον ἰσχυρῶς, ὅπως ἡγεμόνες εἶεν ὅποι δέου- σκοποὺς δὲ καταστήσας συνέλεξε τοὺς στρατιώτας καὶ ἔλεξεν. Ἄνδρες στρατιῶται, τῶν Ἀρκάδων οἱ μὲν τεθνήσκουσιν, οἱ δὲ λοιποὶ ἐπὶ λόφου τινὸς πολιορκοῦνται. Νομίζω δ' ἐγώ γε, εἰ ἐκεῖνοι ἀπολοῦνται, οὐδ' ἡμῖν εἶναι οὐδεμίαν σωτηρίαν, οὕτω μὲν πολλῶν ὄντων πολεμίων,
13οὕτω δὲ τεθαρρόκητόν. Κράτιστον οὖν ἡμῖν ὥς τάχιστα βοηθεῖν τοῖς ἀνδράσιν, ὅπως, εἰ ἔτι εἰσὶ σῶοι, σὺν ἐκείνοις μαχώμεθα καὶ
14μὴ μόνοι λειφθέντες μόνοι καὶ κινδυνεύσωμεν. Νῦν μὲν οὖν στρατοπεδευσώμεθα, προελθόντες ὅσον ἂν δοκῇ καιρὸς εἶναι εἰς τὸ δειπνοποιεῖσθαι· ἕως δ' ἂν πορευώμεθα, Τίμασίῳ ἔχων τοὺς ἵππεῖς προελαυνέτω ἐφορῶν ἡμᾶς καὶ σκοπεῖτω τὰ ἔμπροσθεν, ὥς μηδὲν
15ἡμᾶς λάθῃ. (Παρέπεμψε δὲ καὶ τῶν γυμνήτων ἀνθρώπους εὐζώνους εἰς τὰ πλάγια καὶ εἰς τὰ ἄκρα, ὅπως εἴ που τί ποθεν καθορῶεν, σημαίνοιν· ἐκέλευε δὲ καίειν ἅπαντα ὅτῳ ἐντυγχάνοιεν καυ-

zureden. vgl. 7, 2, 2. (Spr. 53, 1, 7.) — ἐν τούτῳ ἴσχετο daran stiess sich die Sache. (We.) Eur. Herakl. 499: ἐν τῷδε καὶ χόμεσθα σωθῆναι λόγῳ.

§ 10. πορευομένῳ als er marschirte. Spr. 48, 5, 2. (1.) — στρατεύματος. Spr. 47, 9. (10, 12.) — ὄντος verbindet Sintenis zu Plut. Per. p. 261 mit πού, wogegen die Entfernung zu sprechen scheint. Bei der Apposition ist die erste Stelle keine betonte, weil man sie eig. ohne Pause anschloss. Thuk. 2, 2, 1: ἐσῆλθον εἰς Πλάταιαν, οὐσαν Ἀθηναίων ξυμμαχίδα. App. Mithr. 53: ἐκέτευσε αὐτόν, ὄντα Ῥωμαῖον, εἰσω δέχεσθαι.

§ 11. νῦν steht, weil betont, voran. (Spr. 54, 17, 7.) — εἶεν. zu 2, 2, 15. — ὅποι, ἡγεμόνας εἶναι. — δέοι. zu § 3.

§ 12. ἄνδρες. zu 1, 3, 3. — (εἰ ἀπολοῦνται. Spr. 54, 12, 2.) — ὄντων. ὄντων τῶν Schäfer. Ohne τῶν heisst es: da so viele Feinde vorhanden sind, hier weniger passend. — οὕτω μὲν — οὕτω δέ. zu 1, 3, 16 A.

§ 14. Νῦν μὲν, als ob folgen sollte: αὔριον δ' ἴωμεν ἐπὶ τοὺς πολεμίους. vgl. Register unter μὲν. — ὅσον wie weit (zu 3, 3, 6), erg. προελθεῖν. Spr. 55, 4, 4. 11. vgl. 7, 3, 37 und Kyr. 5, 3, 56: σημαίνειν ὅ, τι καιρὸς δοκοίη εἶναι. — καιρὸς angemessen, d. h. nicht zu weit und den Feinden nicht zu nahe. — ἐφορῶν im Auge habend. Thuk. 6, 67, 2 u. Kyr. 5, 3, 56: πρὸ παντός τοῦ στρατεύματος πεζοὺς εὐζώνους οὐ πολλοὺς προὔπεμπεν ἐφορῶμένους ὑπὸ Χρυσάντα καὶ ἐφορῶντας αὐτόν. — ἡμᾶς λάθῃ. Spr. 46, 6. (9.)

§ 15. Ueber die Einschabung zu 5, 10, 5. — τῶν γυμνήτων ἀνθρώπους. Spr. 47, 8. (9.) vgl. 6, 4, 17. Thuk. 1, 91, 1: πέμψαι σφῶν αὐτῶν ἄνδρας. — ἅπαντα ὅτῳ. zu 1, 1, 5. Der Zweck war die Feinde zu schrecken, wie § 19.

§ 16. γὰρ bezieht sich auf § 13. — οὐδαμοῦ. (Spr. 25, 10, 7 u.) zu 6, 1, 23. vgl. Hell. 5, 2, 8. 4, 42. 6, 4, 27, Dem. 56, 11. So. Phil. 256.

σίμῳ.) Ἡμεῖς γὰρ ἀποδραίημεν ἂν οὐδαμοῦ ἐνθένδε· πολλή μὲν 16
 γὰρ, ἔφη, εἰς Ἡράκλειαν πάλιν ἀπιέναι, πολλή δὲ εἰς Χρυσόπολιν
 διαλθεῖν· οἱ δὲ πολέμιοι πλησίον· εἰς Κάλπης δὲ λιμένα, ἔνθα Χει-
 ρίσοφον εἰκάζομεν εἶναι, εἰ σέσωσται, ἐλαχίστη ὁδός. Ἀλλὰ δὴ
 ἐκεῖ μὲν οὔτε πλοῖα ἔστιν οἷς ἀποπλευσοῦμεθα· μένουσι δὲ αὐτοῦ
 οὐδὲ μιᾶς ἡμέρας ἔστι τὰ ἐπιτήδεια. Τῶν δὲ πολιορκουμένων 17
 ἀπολομένων σὺν τοῖς Χειρυσόφου μόνοις κάκιόν ἐστι διακινδυνεύειν
 ἢ σωθέντων πάντας εἰς ταῦτόν ἐλθόντας κοινῇ τῆς σωτηρίας ἔχε-
 σθαι. Ἀλλὰ χρὴ παρασκευασαμένους τὴν γνώμην πορεύεσθαι ὥς
 νῦν ἢ εὐκλεῶς τελευτῆσαι ἔστιν ἢ κάλλιστον ἔργον ἐργάσασθαι Ἑλ-
 ληνας τοσούτους σώσαντας. Καὶ ὁ θεὸς ἴσως ἄγει οὕτως, ὃς τοὺς 18
 μεγαληγορήσαντας ὥς πλεῖον φρονοῦντας ταπεινῶσαι βούλεται, ἡμᾶς
 δὲ τοὺς ἀπὸ τῶν θεῶν ἀρχομένους ἐντιμοτέρους ἐκείνων καταστήσαι.
 Ἀλλ' ἐπεσθαι χρὴ καὶ προσέχειν τὸν νοῦν, ὥς ἂν τὸ παραγγελλό-
 μενον δύνησθε ποιεῖν.

Ταῦτ' εἰπὼν ἤγειτο. Οἱ δ' ἱππεῖς διασπειρόμενοι ἔφ' ὅσον 19
 καλῶς εἶχεν ἔκαιον [ἢ ἐβάδιζον]· καὶ οἱ πελτασταὶ ἐπιπαριόντες
 κατὰ τὰ ἄκρα ἔκαιον πάντα ὅσα καύσιμα ἐώρων, καὶ ἡ στρατιὰ δέ,
 εἴ τιτι παραλειπομένῳ ἐντυγχάνοιεν· ὥστε πᾶσα ἡ χώρα αἴθεσθαι
 ἐδόκει καὶ τὸ στράτευμα πολὺ εἶναι. Ἐπεὶ δὲ ὥρα ἦν, κατεστρα- 20
 τοπεδεύσαντο ἐπὶ λόφον ἐκβάντες, καὶ τὰ τε τῶν πολεμίων πυρὰ
 ἐώρων, ἀπεῖχον δὲ ὥς τετταράκοντα σταδίους, καὶ αὐτοὶ ὥς ἐδύ-

Andere wollen οὐδαμοῖ. — πολλή. Spr. 43, 3. (A. 3.) — ἀπιέναι —
 διαλθεῖν. zu φέρεσθαι 2, 1, 6. — δὴ eben, unstreitig. — ἐκεῖ μὲν.
 Als Gegensatz denke man: Heraklea aber, wo Schiffe sind, können
 wir der Entfernung wegen nicht erreichen. — ἀποπλευσοῦ-
 μεθα. zu ἔσται 1, 3, 17. — μένουσι erg. ἡμῖν. vgl. § 17. 6, 2, 12 u. zu
 4, 1, 17. — δέ entspricht dem οὔτε. zu 5, 9, 26. — ἡμέρας. zu 5, 10, 4.
 — τὰ die erforderlichen.

§ 17. ἀπολομένων für ἀπολλομένων oder ἀπολλ(ο)υμένων Stephanus.
 — ταῦτόν. zu 1, 8, 14. — σωτηρίας. Spr. 47, 11. (12.) — ἔχεσθαι
 eifrig an etwas arbeiten. (We.) Thuk. 1, 49, 6: ἔργου πᾶς εἶχετο ἡδῆ.
 — παρασκευασαμένους, ἡμᾶς. παρεσκευασμένους Kr. (63.) vgl. Kyr. 2, 1,
 11: ἐγὼ ὑμᾶς ὁρῶ οὕτω ταῖς ψυχαῖς παρεσκευασμένους ὥς χεῖρας συμμίζοντας
 τοῖς πολεμίοις. — τὴν γνώμην οὕτω παρασκευάζεσθαι auch Hell. 3, 4, 20,
 οὕτω τὰς γνώμας διακείσθαι Dem. 14, 14. — ἔστιν, ἔνεστιν, der Ind. wie
 πέλομαι 1, 3, 15.

§ 18. τοὺς. τοὺς μὲν Cobet N. 1. p. 475; doch vgl. 2, 4, 12. 3, 1, 23.
 4, 7. 4, 8, 9. 5, 2, 1. 6, 25. 8, 15. — ὥς πλεῖον φρονοῦντας als ob
 sie klüger seien. vgl. zu 5, 6, 8. Eur. Pel. 6: ὅταν μὲν ἦς παῖς, μὴ
 πλέον παιδὸς φρονεῖ. Men. 372: εὐπιστον ἀτυχῶν ἐστὶν ἄνθρωπος· φύσει τὸν
 πλησίον γὰρ οἶται μᾶλλον φρονεῖν. So plus sentire Caes. b. g. 7, 52. —
 ἡμᾶς τοὺς. zu 1, 7, 7. — ἀπό mit (Verehrung). (Spr. 47, 13, 9.)

§ 19. ἐφ' ὅσον so weit hin als, erg. διασπείρεσθαι. zu § 14 und
 über ἐπί. Spr. 68, 38 (42), 1. vgl. Her. 1, 64. — ἢ ἐβάδιζον fehlt in
 einigen Hsn. Von Reitern ist βαδίζειν nicht üblich. — ἐπιπαριόντες.
 zu 3, 4, 30. — ἡ στρατιὰ, οἱ ὁπλῖται. Aehnlich Caes. b. g. 2, 11: exer-
 citum equitatumque. — παραλειπομένῳ. zu τῶν στρατευομένων 1, 2, 3.
 — ἐντυγχάνοιεν. Spr. 58, 4, 1. — αἴθεσθαι poetisch. Spr. B. 2, 39
 unter αἴθειν.

§ 20. ὥρα erg. καταστρατοπεδεύεσθαι.

- 21ναντο πλεῖστα πυρὰ ἕκαιον. Ἐπεὶ δὲ ἐδείπνησαν τάχιστα, παρηγ-
γέλθη τὰ πυρὰ κατασβεννύναι πάντα. Καὶ τὴν μὲν νύκτα φυ-
λακὰς ποιησάμενοι ἑκάθενδον ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ προσενζάμενοι τοῖς
22θεοῖς καὶ συνταξάμενοι ἄς εἰς μάχην ἐπορεύοντο ἢ ἐδύναντο τά-
χιστα. Τιμασίων δὲ καὶ οἱ ἱππεῖς, ἔχοντες τοὺς ἡγεμόνας καὶ προε-
λαύνοντες, ἔλαθον αὐτοὺς ἐπὶ τῷ λόφῳ γενόμενοι ἔνθα ἐπολιορ-
κοῦντο οἱ Ἕλληνες. Καὶ οὐχ ὁρῶσιν οὔτε τὸ φίλιον στράτευμα
οὔτε τὸ πολέμιον, (καὶ ταῦτα ἀπαγγέλλουσι πρὸς τὸν Ξενοφῶντα
καὶ τὸ στράτευμα,) γράδια δὲ καὶ γερόντια καὶ πρόβατα ὀλίγα καὶ
23βοῦς καταλελειμμένους. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον θαῦμα ἦν τί εἴη τὸ
γεγενημένον, ἔπειτα δὲ τῶν καταλελειμμένων ἐπυνθάνοντο ὅτι οἱ
μὲν Θωᾶκες εὐθὺς ἀφ' ἐσπέρας ὥχοντο ἀπιόντες, ἔωθεν δὲ καὶ τοὺς
Ἕλληνας ἔφασαν οἴχεσθαι ὅπου δέ, οὐκ εἰδέναι.
- 24 Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ ἀμφὶ Ξενοφῶντα, ἐπεὶ ἠρίστησαν, συ-
σκευασάμενοι ἐπορεύοντο, βουλόμενοι ὡς τάχιστα συμμίξαι τοῖς ἄλλοις
εἰς Κάλπης λιμένα. Καὶ πορευόμενοι εἰώρων τὸν στίβον τῶν Ἀρ-
κάδων καὶ Ἀχαιῶν κατὰ τὴν ἐπὶ Κάλπης ὁδόν. Ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο
εἰς τὸ αὐτό, ἄσμενοί τε εἶδον ἀλλήλους καὶ ἠσπάζοντο ὥσπερ ἀδελ-
25φούς. Καὶ ἐπυνθάνοντο οἱ Ἀρχάδες τῶν περὶ Ξενοφῶντα τί τὰ
πυρὰ κατασβέσειαν. ἡμεῖς μὲν γάρ, ἔφασαν, ὥμεθα ὑμᾶς τὸ μὲν
πρῶτον, ἐπειδὴ τὰ πυρὰ οὐχ ἑωρῶμεν, τῆς νυκτὸς ἤξειν ἐπὶ τοὺς
πολεμίους· καὶ οἱ πολέμιοι δέ, ὡς γ' ἡμῖν ἐδόκουν, τοῦτο δείσαντες
26ἀπῆλθον· σχεδὸν γάρ ἀμφὶ τοῦτον τὸν χρόνον ἀπῆσαν. Ἐπεὶ
δ' οὐκ ἀφίκεσθε, ὁ δὲ χρόνος ἐξῆκεν, ὥμεθα ὑμᾶς πυθομένους
τὰ παρ' ἡμῖν φοβηθέντας οἴχεσθαι ἀποδράντας ἐπὶ θάλατταν· καὶ
ἐδόκει ἡμῖν μὴ ἀπολείπεσθαι ὑμῶν. Οὕτως οὖν καὶ ἡμεῖς δεῦρο
ἐπορεύθημεν.

§ 21. ἐπεὶ τάχιστα. zu 3, 1, 9. — ὡς εἰς. zu 1, 8, 1.

§ 22. ἔλαθον αὐτοὺς γενόμενοι waren ohne es selbst zu merken gekommen. Spr. 56, 4, 1. — ἔνθα. Spr. 66, 3, 1. — ἐπολιορκοῦντο belagert worden waren. zu 1, 4, 2. — ἀπαγγέλλουσι für παραγγέλλουσι (ἐπαγγέλλουσι, ἀπαγγέλλουσι) Schn. — καὶ ταῦτα — στράτευμα stellt Pluygers bei Cobet N. 1. p. 526 nach καταλελειμμένους. — γράδια für γραιῖδια Kr. (45.) Spr. 41, 10, 4. — ὀλίγα gestellt wie πολλοί 4, 7, 14.

§ 23. θαῦμα, θαυμαστόν. (Spr. 61, 7, 5.) — τί. zu 1, 8, 16. — τῶν κ. zu 4, 6, 17. — ὅτι. Spr. 56, 7, 6. (12.) — ἀφ' ἐσπέρας bezeichnet den Beginn der fortgesetzten Handlung, wie εἰς 1, 7, 1, das Ziel einer früher angefangenen. Thuk. 7, 29, 2: ἀφ' ἐσπέρας διέπλευσε τὸν Εὐριπον. — ἔωθεν. zu 4, 4, 8. — ἔφασαν, οἱ καταλελειμμένοι. — ὅπου für ὅποι, in sofern man bei (dem zu ergänzenden) οἴχοντο zugleich das erreichte Ziel denkt. Soph. Trach. 40: κείνος δ' ὅπου βέβηκεν οὐδεὶς οἶδεν. vgl. zu § 16. — εἰδέναι. zu 1, 3, 1.

§ 24. ὡς. zu ὅτι 1, 1, 6. — συμμίξαι. Spr. 52, 2, 9. (10.) — ἄλλοις. Spr. 48, 8 u. 9. (11, 14.) — εἰς, weil συμμίξαι das Kommen mit umfasst. — ἐπὶ. Spr. 68, 36 (40), 3.

§ 25. ἡμεῖς μὲν γάρ. Hiebei denke man: es scheint aber der Grund ein anderer gewesen zu sein. — ἐδόκουν. zu 1, 4, 7.

§ 26. ὁ die zu einem solchen Marsche erforderliche. (Spr. 50, 2, 4.) — ἐξῆκεν verflossen war. vgl. Hell. 7, 1, 28. (Spr. 53, 1, 4.) — τά. Spr. 43, 4, 8. (22.) — παρ' ἡμῖν. παρ' ἡμῶν Kr. (De auth. p. III.)

β'. Ταύτην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν αὐτοῦ ἠϋλίζοντο ἐπὶ τοῦ¹
αἰγιαλοῦ ἐν τῷ λιμένι. Τὸ δὲ χωρίον τοῦτο, ὃ καλεῖται Κάλπης
λιμὴν, ἔστι μὲν ἐν τῇ Θράκῃ τῇ ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἀρξαμένη δὲ ἡ Θράκη
αὕτη ἐστὶν ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ Πόντου μέχρ' Ἡρακλείας ἐπὶ
δεξιὰ εἰς τὸν Πόντον εἰσπλέοντι. Καὶ τριήροι μὲν ἐστὶν εἰς Ἡρά-²
κλειαν ἐκ Βυζαντίου κώπαις ἡμέρας μάλα μακρὰς πλοῦς· ἐν δὲ τῷ
μέσῳ ἄλλη μὲν πόλις οὐδεμία οὔτε φιλία οὔτε Ἑλληνίς, ἀλλὰ Θράκες
οἱ Βιθυνοί, καὶ οὓς ἂν λάβωσι τῶν Ἑλλήνων ἢ ἐκπίπτοντας ἢ ἄλ-
λως πως δεινὰ ὑβρίζειν λέγονται [τοὺς Ἑλλήνας]. Ὁ δὲ Κάλπης³
λιμὴν ἐν μέσῳ μὲν κεῖται ἐκατέρωθεν πλεόντων ἐξ Ἡρακλείας καὶ
Βυζαντίου, ἔστι δ' ἐν τῇ θαλάττῃ προκείμενον χωρίον, τὸ μὲν εἰς
τὴν θάλατταν καθῆκον αὐτοῦ πέτρα ἀπορρόωξ, ὕψος, ὅπῃ ἐλάχιστον,
οὐ μείον εἴκοσιν ὀργυιῶν· ὃ δὲ αὐχὴν ὃ εἰς [τὴν] γῆν ἀνήκων τοῦ
χωρίου μάλιστα τεττάρων πλέθρων τὸ εὖρος· τὸ δ' ἐντὸς τοῦ αὐ-
χένος χωρίον ἱκανὸν μυρίοις ἀνθρώποις οἰκῆσαι· λιμὴν δ' ὑπ' αὐτῇ⁴
τῇ πέτρᾳ τὸ πρὸς ἐσπέραν αἰγιαλὸν ἔχων· κρήνη δὲ ἡδέος ὕδατος
καὶ ἄφθονος ῥέουσα ἐπ' αὐτῇ τῇ θαλάττῃ ὑπὸ τῇ ἐπικρατείᾳ τοῦ
χωρίου· ξύλα δὲ πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα, πάντ' δὲ πολλὰ καὶ καλὰ
ναυπηγήσιμα [ἐπ' αὐτῇ τῇ θαλάττῃ]. Τὸ δὲ ὄρος τὸ ἐν τῷ λιμένι⁵
εἰς μεσόγαιαν μὲν ἀνήκει ὅσον ἐπὶ εἴκοσι σταδίους, καὶ τοῦτο γεῶδες

vgl. zu 1, 4, 3. — φοβηθέντας zu συλλέξας 1, 1, 7. — ἀπολείπεσθαι.
zu 4, 3, 22. — ὕμῶν. Spr. 47, 12. (13.) — οὕτως. zu 7, 1, 10.

C. 2. § 1. αὐτοῦ ἐπὶ. zu 2, 2, 1. — ἐν τῷ bei dem, weil λιμὴν
auch die Umgebungen des Hafens umfasst. vgl. § 5 und zu 4, 8, 22. —
τῇ. Spr. 50, 7 (8), 1. — ἔστι μὲν. Der zugehörige Gegensatz tritt erst
§ 3 ein, wo folgen würde κεῖται δέ, wenn nicht diese Folge störende Zwi-
schengedanken eingetreten wären. — ἐστίν erstreckt sich? zu 1, 7, 6.
Indess so müsste es erst vor μέχρ' stehen. Mit dem ἀρξαμένη wird zu
μέχρ' ein καὶ τείνουσα angedeutet, wie Her. 3, 91, 1: ἀρξάμενον ἀπὸ ταύ-
της μέχρ' Αἰγύπτου. vgl. Thuk. 8, 104, 1. Ueber das Particip 56, 3, 1
und 3. — εἰσπλέοντι. zu 3, 2, 22.

§ 2. ἡμέρας. Spr. 47, 6 (8), 2. Die Entfernung betrug 750 Sta-
dien. vgl. Her. 4, 86. — μέσῳ. Spr. 43, 4. (4, 2.) — ἀλλὰ. Gewöhn-
licher wäre ἀλλ' ἢ. zu 4, 6, 11. vgl. So. OT. 1335: ἐπαισεν αὐτόχειρ τιν
οὔτις ἀλλ' ἐγὼ τλάμων. — οἱ für ἡ Zeune. — ἐκπίπτειν durch Schiff-
bruch ans Land geworfen werden. vgl. 7, 5, 12. 13. — δεινὰ. zu 3,
1, 18. — τοὺς Ἑλλήνας streicht Muret.

§ 3. πλεόντων erg. ἀνθρώπων wenn man schifft. (Spr. 47, 4, 3.)
— ἐξ Ἡ. καὶ Β. erklärt das ἐκατέρωθεν. — τὸ μὲν — ist. wie ὃ δὲ αὐχὴν
und τὸ δ' ἐντὸς τοῦ αὐχένος χωρίον, appositiv mit dem vorhergehenden
χωρίον verbunden. — ὀργυιῶν. zu 1, 2, 23. — (καθῆκον. Spr. 56, 9, 1.)
— οἰκῆσαι für οἰκῆσειν Etienne; ἐνοικῆσαι Bisschop p. 73 u. Cobet N. I.
p. 476.

§ 4. λιμὴν δέ, κρήνη δέ und ξύλα δέ stehen ebenfalls appositiv. —
αὐτῇ. zu 3, 4, 41. — τὸ πρὸς ἐ. an der Westseite. Her. 2, 150, 1.
Thuk. 6, 2, 3: Σικανοὶ οἰκοῦσι τὰ πρὸς ἐσπέραν τὴν Σικελίαν. vgl. dort zu
5, 59, 3 u. Spr. 43, 4, 1. (3); über den Ac. 46, 2. (4); über πρὸς Spr.
68, 35 (39), 1. vgl. zu 2, 2, 4. — ὕδατος. Spr. 47, 6 (8), 4. — καὶ.
Spr. 59, 2. (A. 3.) — ἀφθονος. Spr. 57, 5, 1. — καὶ vor ἄλλα heisst
auch. — ἐπ' αὐτῇ τῇ θ. streicht Kr. (50.)

§ 5. ἐν an. zu 4, 8, 22. — ὅσον. zu 1, 8, 6. — ἐπὶ. zu 1, 7, 15
u. 4, 6, 11. — καὶ τοῦτο und (zwar) dieser Theil. (Spr. 51, 7, 13.)
— πλέον, ἀνήκει.

καὶ ἄλιθον· τὸ δὲ παρὰ θάλατταν πλεόν ἢ ἐπὶ εἴκοσι σταδίους
 ὁδασὺ πολλοῖς καὶ παντοδαποῖς καὶ μεγάλοις ξύλοις. Ἡ δὲ ἄλλη
 χώρα καλὴ καὶ πολλή, καὶ κῶμαι ἐν αὐτῇ εἰσι πολλαὶ καὶ οἰκού-
 μεναι· φέρει γὰρ ἡ γῆ καὶ κριθὰς καὶ πυρούς καὶ ὄσπρια πάντα
 καὶ μελίνας καὶ σήσαμα καὶ σῦκα ἀρκοῦντα καὶ ἀμπέλους πολλὰς
 καὶ ἡδυοίνους καὶ τᾶλλα πάντα πλὴν ἐλαιῶν.

7 Ἡ μὲν χώρα ἦν τοιαύτη. Ἐσκήνουν δὲ ἐν τῷ αἰγιαλῷ πρὸς
 τῇ θαλάττῃ· εἰς δὲ τὸ πόλισμα ἂν γενόμενον οὐκ ἐβούλοντο στρα-
 τοπεδεῖσθαι, ἀλλὰ ἐδύκει καὶ τὸ ἐλθεῖν ἐνταῦθα ἐξ ἐπιβουλῆς εἶναι,
 βουλομένων τινῶν κατοικίσαι πόλιν. Τῶν γὰρ στρατιωτῶν οἱ πλεῖ-
 στοι ἦσαν οὐ σπάνει βίου ἐκπεπλευκότες ἐπὶ ταύτην τὴν μισθο-
 φοράν, ἀλλὰ τὴν Κύρου ἀρετὴν ἀκούοντες, οἱ μὲν καὶ ἄνδρας ἄγον-
 τες, οἱ δὲ καὶ προ[ς]αρηλωκότες χρήματα, καὶ τούτων ἕτεροι ἀπο-
 δεδρακότες πατέρας καὶ μητέρας, οἱ δὲ καὶ τέκνα καταλιπόντες ὡς
 χρήματ' αὐτοῖς κτησάμενοι ἦξοντες πάλιν, ἀκούοντες καὶ τοῖς ἄλλους
 τοὺς παρὰ Κύρῳ πολλὰ καὶ ἀγαθὰ πράττειν. Τοιοῦτοι οὖν ὄντες
 ἐπόθουν εἰς τὴν Ἑλλάδα σῶζεσθαι.

9 Ἐπειδὴ δὲ ὑστεραία ἡμέρα ἐγένετο τῆς εἰς ταῦτόν συνόδου,
 ἐπ' ἐξόδῳ ἐθύετο Ξενοφῶν· ἀνάγκη γὰρ ἦν ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐξά-
 γειν· ἐπενόει δὲ καὶ τοὺς νεκροὺς θάψαι. Ἐπεὶ δὲ τὰ ἱερὰ ἐγένετο,
 εἶποντο καὶ οἱ Ἀρχάδεις, καὶ τοὺς νεκροὺς τοὺς μὲν πλείστους ἐν-
 θαπερ ἔπεσον ἐκάστους ἐθαψαν· ἥδη γὰρ ἦσαν πεμπταῖοι καὶ οὐχ

§ 6. οἰκούμεναι. zu 1, 2, 6. — κριθάς. gr. Spr. 44, 3, 6. —
 πάντα. zu 6, 4, 1.

§ 7. μέν. zu 1, 2, 25. 10, 18. — εἰς. zu 2, 2, 16. — τὸ πόλισμα
 ἂν γενόμενον, τὸ χωρίον ὃ πόλισμα ἂν ἐγένετο der Ort aus dem eine
 Stadt hätte werden können. Das τό gehört zu γενόμενον und πό-
 λισμα ist Prädicat. gr. Spr. 50, 12, 1; über ἂν zu 1, 1, 10. Gemeint ist
 das χωρίον § 3. — ἐνταῦθα. zu 1, 2, 1. — ἐξ ἐπιβουλῆς εἶναι ein
 trügerischer Versuch zu sein sie dort anzusiedeln.

§ 8. γὰρ bezieht sich auf den schon § 7 angedeuteten Satz mit οὖν
 am E. des §. vgl. zu 3, 2, 29. — ἦσαν. Spr. 56, 3, 1. — βίου Sub-
 sistenzmittel. — ἀκούοντες wird durch ἀλλὰ mit οὐ σπάνει verbun-
 den. Spr. 59, 2. (A. 3.) — καὶ ἄνδρας. zu 1, 9, 31. — τούτων streicht
 Kr. (30.) — πατέρας. gr. Spr. 50, 3, 8. — πολλὰ καί. zu 2, 3, 18.
 — ἀγαθὰ πράττειν Glück machen, Vermögen erwerben. (Spr.
 46, 5, 11.) vgl. 7, 4, 21. 6, 31.

§ 9. ὑστεραία. zu 4, 6, 1. ἡ ὑστεραία Kr. (26.) Dieselbe Umschrei-
 bung Kyr. 8, 3, 9: ἡνίκα ἡ ὑστεραία ἦκεν. vgl. z. Her. 1, 84, 1. — τῆς
 συνόδου nach der Zusammenkunft, der Ge. von dem comparativen
 ὑστεραία regiert. (Spr. 47, 27, 9.) Plat. Menex. 240, c: τῇ ὑστεραία τῆς
 μάχης. Phaid. 58, a: τῇ προτεραία τῆς δίκης. — ἐπ' ἐξόδῳ ob dem Aus-
 zuge. zu 3, 5, 18. vgl. 6, 3, 13. 16. 4, 35. — ἐγένετο. zu 2, 2, 3. —
 ἦσαν πεμπταῖοι lagen bis in den fünften Tag. Her. 2, 89: ἐπεὶ τριταῖαι
 ἢ τεταρταῖαι γένωνται, οὕτω παραδιδούσι τοῖς ταριχεύουσι. Ar. Vö. 474:
 προκεῖσθαι πεμπταῖον. — ἀναιρεῖν, nicht wie sonst ἀναρεῖσθαι, weil hier
 nicht das Interesse für die Todten mit bezeichnet wird, sondern bloss die
 physische Thätigkeit. Dem. 43, 57: οὐς ἂν μηδεὶς ἀναιρῇται, ἐπαγγελ-
 λέτω ὁ δήμαρχος τοῖς προσήκουσι ἀναιρεῖν καὶ θάπτειν. vgl. Eur. Hel. 1217.
 — ἐνιοι. zu 6, 4, 34. — τοὺς ἐκ. zu 1, 2, 3. — ἐκ τῶν ὑπαρχόντων
 den vorhandenen Mitteln gemäss. Spr. 68, 13, 6. (17, 10.) Thuk.

οἷόν τε ἀναιρεῖν ἔτι ἦν· ἐνίοις δὲ τοῖς ἐκ τῶν ὁδῶν συνενεγκόντες
ἔθαψαν ἐκ τῶν ὑπαρχόντων ὡς ἐδύναντο κάλλιστα· οὓς δὲ μὴ
εὗρισκον, κενοτάφιον αὐτοῖς ἐποίησαν μέγα [καὶ πυρὰν μεγάλην]
καὶ στεφάνους ἐπέθεσαν. Ταῦτα δὲ ποιήσαντες ἀνεχώρησαν ἐπὶ 10
τὸ στρατόπεδον. Καὶ τότε μὲν δειπνήσαντες ἐκοιμήθησαν. Τῇ
δὲ ἰσπεραίᾳ συνῆλθον οἱ στρατιῶται πάντες· συνῆγε δὲ μάλιστα
Ἀγασίας ὁ Στυμφάλιος, λοχαγός, καὶ Ἰερώνυμος Ἡλεῖος, λοχαγός,
καὶ ἄλλοι οἱ πρεσβύτατοι τῶν Ἀρκάδων. Καὶ δόγμα ἐποίησαντο, 11
εἰάν τις τοῦ λοιποῦ μνησθῇ δίχα τὸ στράτευμα ποιεῖν, θανάτῳ
αὐτὸν ζημιοῦσθαι, καὶ κατὰ χώραν ἀπιέναι ἥπερ πρόσθεν εἶχε τὸ
στράτευμα καὶ ἄρχειν τοὺς πρόσθεν στρατηγούς. Καὶ Χειρίσοφος
μὲν ἤδη τετελευτήκει φάρμακον πιὼν πυρέττων· τὰ δ' ἐκείνου Νέων
ὁ Ἀσιναῖος παρέλαβε.

Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Ξενοφῶν ἑξαναστάς εἶπεν· ὦ ἄνδρες στρα- 12
τιῶται, τὴν μὲν πορείαν, ὡς ἔοικε, [δῆλον ὅτι] περὶ ποιητέον· οὐ
γὰρ ἔστι πλοῖα· ἀνάγκη δὲ πορεύεσθαι ἤδη· οὐ γὰρ ἔστι μένουσι
τὰ ἐπιτήδεια. Ἡμεῖς μὲν οὖν, ἔφη, θυσόμεθα· ὑμεῖς δὲ δεῖ παρα-
σκευάζεσθαι ὡς μαχουμένους εἴ ποτε καὶ ἄλλοτε· οἱ γὰρ πολέμοι
ἀνατιθαρόμεναι. Ἐκ τούτου ἐθύοντο οἱ στρατηγοί, μάντις δὲ 13
παρῆν Ἀρηξίων Ἀρκάς· ὁ δὲ Σιλανὸς ὁ Ἀμβρακιώτης ἤδη ἀποδε-
δράκει πλοῖον μισθωσάμενος ἐξ Ἡρακλείας. Θυομένοις δὲ ἐπὶ τῇ
ἀφόδῳ οὐκ ἐγίγνετο τὰ ἱερά. Ταύτην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν ἐπαύ-
σαντο. Καὶ τινες ἐτόλμων λέγειν ὡς ὁ Ξενοφῶν βουλόμενος τὸ 14
χωρίον οἰκίσαι πέπεικε τὸν μάντιν λέγειν ὡς τὰ ἱερά οὐ γίγνεται
ἐπὶ ἀφόδῳ. Ἐντεῦθεν κηρύξας Ξενοφῶν τῇ αὔριον παρεῖναι ἐπὶ 15

3, 109, 3: ἔθαπτον ὥσπερ ὑπῆρχε. 6, 33, 3: ὁρᾶτε ἀπὸ τῶν ὑπαρχόντων ὅτω τρόπῳ ὡς κάλλιστα ἀμυνεῖσθε αὐτούς. vgl. dort zu 7, 76. — αὐτοῖς. zu 1, 9, 29.

§ 10. ἐκοιμήθησαν. Spr. 52, 6, 1. — συνῆγε. zu 2, 4, 16.

§ 11. τοῦ λοιποῦ. zu 5, 7, 34. — ποιεῖν, weil μνησθῆ einen Antrag einschliesst. Spr. 55, 3, 7. (13.) vgl. zu 3, 2, 39. — ζημιοῦσθαι. zu 3, 3, 5. — κατὰ χώραν an Ort und Stelle, in ihre früheren Abtheilungen. — ἥπερ εἶχε. zu 2, 2, 21. — φάρμακον πιὼν πυρέττων da er fieberkrank Arznei eingenommen, wie Her. 4, 160, 2. — τὰ ἐκείνου seine Befehlshaberschaft. Spr. 43, 4, 7. (21.) vgl. 6, 2, 23; über ἐκεῖνος zu 2, 2, 8. — Νέων 5, 6, 36.

§ 12. ὦ. Spr. 45, 2. (3, 2.) — ἄνδρες. Spr. 57, 1, 1. — δῆλον ὅτι streicht Kr. (26) als Glossem zu ἔοικε. — ποιητέον. Spr. 56, 14, 3. (18, 4.) vgl. 52, 8, 1. — ἤδη. zu 1, 3, 11. — μένουσι. zu 6, 1, 16. — ἡμεῖς wir Strategen. zu 5, 1, 7. — καὶ ἄλλοτε. zu 1, 3, 15.

§ 13. ὁ Σ. ὁ. Auch beim Eigennamen steht der Artikel, in sofern dieser schon an sich den Mann als notorisch bekannt vorstellt. Her. 1, 207, 4: οὐκ ἀνασχετόν τὸν Κῦρόν γε τὸν Καμβύσῳ γυναικὶ εἴξαντα ὑποχωρῆσαι τῆς χώρας. (Spr. 50, 7, 9.) vgl. 6, 3, 8. — μισθωσάμενος. Spr. 52, 10, 1. — ἐπὶ. zu § 9. — ἐγίγνετο. zu 2, 2, 3.

§ 14. πέπεικε. πεπεικε Valekenaeer.

§ 15. τῇ αὔριον erg. ἡμέρα. Spr. 43, 3. (A. 4.) — παρεῖναι. zu 4, 1, 13 E. — τὸν βουλόμενον. Spr. 50, 3, 2. (50, 4.) — μάντις εἰ.

- τὴν θυσίαν τὸν βουλόμενον, καὶ μάντις εἴ τις εἴη παραγγείλας πα-
 ρεῖναι ὡς συνθεασόμενον τὰ ἱερά, ἔθνε· καὶ ἐνταῦθα παρήσαν πολλοί.
 16 Θυομένων δὲ πάλιν εἰς τρεῖς ἐπὶ τῇ ἀφρόδῳ οὐκ ἐγίγνετο τὰ ἱερά.
 Ἐκ τούτου χαλεπῶς εἶχον οἱ στρατιῶται· καὶ γὰρ τὰ ἐπιτήδεια
 ἐπέλιπεν ἃ ἔχοντες ἦλθον καὶ ἀγορὰ οὐδεμία παρῆν.
 17 Ἐκ τούτου συνελθόντων εἶπε πάλιν Ξενοφῶν· ὦ ἄνδρες, ἐπὶ
 μὲν τῇ πορείᾳ, ὡς ὁρᾶτε, τὰ ἱερά οὐπω γίγνεται· τῶν δ' ἐπιτηδείων
 ὁρῶ ὑμᾶς δεομένους· ἀνάγκη οὖν μοι δοκεῖ εἶναι θύεσθαι περὶ αὐτοῦ
 18 τούτου. Ἀναστὰς δέ τις εἶπε· Καὶ εἰκότως ἄρα ἡμῖν οἷ γίγνεται
 τὰ ἱερά· ὡς γὰρ ἐγὼ ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου χθὲς ἤκοντος πλοίου
 ἤκουσά τινος ὅτι Κλέανδρος ὁ ἐκ Βυζαντίου ἀρμοστής μέλλει ἤξειν
 19 πλοῖα ἔχων καὶ τριήρεις. Ἐκ τούτου δὲ ἀναμένειν μὲν πᾶσιν ἐδόκει·
 ἐπὶ δὲ τὰ ἐπιτήδεια ἀνάγκη ἦν ἐξιέναι. Καὶ ἐπὶ τούτῳ πάλιν ἐθύετο
 εἰς τρεῖς, καὶ οὐκ ἐγίγνετο τὰ ἱερά. Καὶ ἤδη καὶ ἐπὶ σκηρὴν ἰόντες
 τὴν Ξενοφώντος ἔλεγον ὅτι οὐκ ἔχοιεν τὰ ἐπιτήδεια. Ὁ δ' οὐκ ἂν
 ἔφη ἐξαγαγεῖν μὴ γιγνομένων τῶν ἱερῶν.
 20 Καὶ πάλιν τῇ ὑστεραία ἐθύετο· καὶ σχεδόν τι πᾶσα ἡ στρατιὰ
 διὰ τὸ μέλειν ἅπασιν ἐκυζλοῦντο περὶ τὰ ἱερά· τὰ δὲ θύματα ἐπε-
 21 λειλοίπει. Οἱ δὲ στρατηγοὶ ἐξῆγον μὲν οὐ, συνεκάλεσαν δέ. Εἶπεν
 οὖν ὁ Ξενοφῶν· Ἴσως οἱ πολέμιοι συνειλεγμένοι εἰσὶ καὶ ἀνάγκη
 μάχεσθαι· εἰ οὖν καταλιπόντες τὰ σκεύη ἐν τῷ ξουμνῷ χωρίῳ ὡς
 εἰς μάχην παρεσκευασμένοι ἴομεν, ἴσως ἂν τὰ ἱερά μᾶλλον προ-
 22 χωροίῃ ἡμῖν. Ἀκούσαντες δ' οἱ στρατιῶται ἀνέκραγον ὡς οἱ δὲν
 δεῖον εἰς τὸ χωρίον ἄγειν, ἀλλὰ θύεσθαι ὡς τάχιστα. Καὶ πρόβατα
 μὲν οὐκέτι ἦν, βοῦς δὲ ὑπὸ ἀμάρξης προιάμενοι ἐθύοντο· καὶ Ξενο-

gr. Spr. 54, 17, 7. vgl. zu 2, 4, 6. — συνθεασόμενον, Apposition zu einem ergänzten αὐτόν. zu 4, 1, 17.

§ 16. θυομένων, αὐτῶν. zu 1, 2, 17. — εἰς τρεῖς bis zu drei Malen. (Spr. 66, 1, 4.) vgl. 6, 2, 19: εἰς δέ Appian Mithr. 78. — ἐπέ-
 λιπεν. Spr. 52, 1, 3. — ἀγορά. zu 2, 3, 24.

§ 17. Ξενοφῶν verdächtigt Kr. (63.) — § 18. ἄρα. zu 2, 2, 3. — ὡς
 oder ὅτι sollte fehlen. So steht besonders der Accusativ mit dem Infinitiv
 öfter nach solchen relativen Sätzen. (Spr. 55, 4, 7.) Herm. z. Vig. 156.
 — ὁ ἐκ für ἐκ Schäfer. vgl. 5, 10, 13 u. zu 1, 2, 3.

§ 19. δέ δὴ K. Matthiae. — οὐκ ἔφη. zu 1, 3, 1. — ἂν ἐξαγαγεῖν.
 zu 1, 1, 10 u. 5, 7, 11. — μή. Spr. 67, 8 (u. 12, 9). vgl. 6, 3, 18,
 Herm. z. Vig. p. 801.

§ 20. τι etwa findet sich so öfter bei σχεδόν und πάνυ. (Spr. 51,
 16, 5.) — πᾶσα ἡ. zu 2, 5, 9. — διὰ τὸ. Spr. 50, 5, 3. (6, 2.) — ἐκυ-
 ζλοῦντο. Spr. 63, 1, 1. — (οὐ. Spr. 67, 10, 2.)

§ 21. ἐν τῷ ξουμνῷ χ. § 3. 4. 7. vgl. 6, 3, 1. — ὡς εἰς. zu 1, 8,
 1. — προχωροίῃ. Thuk. 5, 54, 2: τὰ διαβατήρια θυομένοις οὐ προῦχῶρει.

§ 22. ὡς δεῖον. zu 5, 2. 12. δεῖον Schn. u. Cobet N. l. p. 478. —
 οὐδὲν gar nicht. Spr. 46, 2. 2. (4, 4.) — ὑπό unter — her, von
 — her, wie § 25. Her. 4, 8: τὰς ἵππους τὰς ὑπὸ τοῦ ἄρματος (ausgespannt)
 νεμουμένας ἀφαιρῶσθαι. (Hlo II. 9, 543. σ. 244: ἔλυσαν ὑπ' ἄρμασιν ὠκείας
 ἵππους.) vgl. Herm. zu Eur. Hek. 53. — προθύμεισθαι προθύεσθαι Bo.
 u. Kr. (26.) — εἰ. zu 4, 1, 8. — τι ἐν τούτῳ εἴη daran etwas läge,

φῶν Κλεάνορος ἐδεήθη τοῦ Ἀρκάδος προθυμεῖσθαι, εἴ τι ἐν τούτῳ εἴη. Ἀλλ' οὐδ' ὥς ἐγένετο.

Νέων δὲ ἦν μὲν στρατηγὸς κατὰ τὸ Χειρισόφου μέρος· ἐπεὶ²³ δὲ εἴωρα τοὺς ἀνθρώπους ὥς εἶχον δεινῶς τῇ ἐνδείᾳ, βουλόμενος αὐτοῖς χαρίσασθαι, εὐρών τινα ἄνθρωπον Ἡρακλεώτην, ὃς ἔφη κώμας ἐγγὺς εἰδέναι ὅθεν εἴη λαβεῖν τὰ ἐπιτήδεια, ἐκῆρουξε τὸν βουλόμενον ἵέναι ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια ὥς ἡγεμόνος ἐσομένου. Ἐξέρχονται δὲ σὺν δορατίοις καὶ ἄσκοις καὶ θυλάκοις καὶ ἄλλοις ἀγγείοις εἰς διςχιλίους ἀνθρώπους. Ἐπειδὴ δὲ ἦσαν ἐν ταῖς κώμας καὶ²⁴ δισπεύροντο ὥς ἐπὶ τὸ λαμβάνειν, ἐπιπίπτουσιν αὐτοῖς οἱ Φαρναβάζου ἵππεῖς· πρῶτοι βεβοηθηκότερες γὰρ ἦσαν τοῖς Βιθυνοῖς, βουλόμενοι σὺν τοῖς Βιθυνοῖς, εἰ δύναιτο, ἀποκωλύσαι τοὺς Ἕλληνας μὴ ἐλθεῖν εἰς τὴν Φρυγίαν· οὗτοι οἱ ἵππεῖς ἀποκτείνουσι τῶν ἀνδρῶν οὐ μείον [ἢ] πεντακοσίους· οἱ δὲ λοιποὶ ἐπὶ τὸ ὄρος ἀνέφυγον. Ἐκ τούτου ἀπαγγέλλει τις ταῦτα τῶν ἀποπεφευγόντων εἰς τὸ στρα-²⁵τόπεδον. Καὶ ὁ Ξενοφῶν, ἐπειδὴ οὐκ ἐγεγένητο τὰ ἱερὰ ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ, λαβὼν βοῦν ὑπὸ ἀμάξης, οὐ γὰρ ἦν ἄλλα ἱερεῖα, σφαγιασάμενος ἐβοήθει καὶ οἱ ἄλλοι οἱ μέχρ' ἐπεντήκοντα ἔτων πάντες. Καὶ²⁶ ἀναλαβόντες τοὺς λοιποὺς ἄνδρας εἰς τὸ στρατόπεδον ἀφικνοῦνται. Καὶ ἤδη μὲν ἀμφὶ ἡλίου δυσμὰς ἦν καὶ οἱ Ἕλληνες μάλ' ἀθύμως ἔχοντες ἐδειπνοποιοῦντο, καὶ ἑξαπίνης διὰ τῶν λασίων τῶν Βιθυνῶν τινες ἐπιγενόμενοι τοῖς προφύλαξι τοὺς μὲν κατέκανον, τοὺς δὲ ἐδίωξαν μέχρ' εἰς τὸ στρατόπεδον. Καὶ κραυγῆς γενομένης εἰς τὰ²⁷ ὄπλα πάντες ἑδραμον οἱ Ἕλληνες· καὶ διώκειν μὲν καὶ κινεῖν τὸ στρατόπεδον νυκτὸς οὐκ ἀσφαλὲς ἐδόκει εἶναι· δασέα γὰρ ἦν τὰ χωρία· ἐν δὲ τοῖς ὅπλοις ἐννυκτέρευον, φυλαττόμενοι ἱκανοῖς φύλαξι. γ'. Τὴν μὲν νύκτα οὕτω διήγαγον· ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ οἱ στρατηγοὶ εἰς τὸ ἐρυμνὸν χωρίον ἡγοῦντο· οἱ δὲ εἶποντο ἀναλα-

ob, wenn ein Anderer als Xen. opfere, die Anzeichen günstiger sein würden. Plat. Prot. 310: εἰ γὰρ ἐν τούτῳ εἴη. — οὐδ' ὥς. zu 1, 8, 21. — ἐγένετο erg. τὰ ἱερὰ.

§ 23. ἀνθρώπους ὥς. zu 1, 6, 5. — ἐγγύς, οὐσας. (Spr. 50, 8, 15, sonst 19.) — ὅθεν. Spr. 66, 3, 1. — εἴη. zu 1, 4, 4. — ὥς ἡγεμόνος als ob, versprechend dass ein Führer da sein werde, der Lebensmittel nachweise. zu 1, 3, 8. — δορατίοις. zu 5, 2, 4. — εἰς δ. ἄ. Spr. 60, 7. (8, 1.)

§ 24. πρῶτοι, im Gegensatze zu dem Anfalle der Bithyner § 26. Spr. 57, 5, 3. — ἦσαν. Spr. 56, 3, 1. — μὴ. Spr. 67, 12, 4. (3.) — ἡ fehlt in den meisten Hsn., entbehrlich, wie in ähnlichen Fällen quam. (Spr. 49, 2, 3.) vgl. 7, 1, 27. — τό. zu 3, 4, 24. vgl. 6, 4, 5.

§ 25. οἱ λοιποὶ die nicht Gefallenen, wie § 26. 4, 1, 24 u. Thuk. 2, 43, 1. 5, 10, 10.

§ 26. μέν. vielmehr τε. (Kr. 26.) vgl. zu 1, 8, 1. — ἦν. zu 1, 8, 1. — καὶ ἔξ. als plötzlich. zu 1, 8, 8. — λασία buschige Parteen; δασέα χωρία § 27. — ἐπιγίγνεσθαι τινι über Jemand herfallen. Thuk. 7, 32, 2: ἀφυλάκτοις τε καὶ ἑξαπίνης ἐπιγενόμενοι. vgl. 4, 93, 2. — μέχρ' εἰς. zu 4, 5, 6.

§ 27. φύλαξι. Spr. 48, 12, 12. (15, 18.)

C. 3. § 1. τὸ ἐρυμνὸν χωρίον 6, 2, 3. 21.

βόντες τὰ ὄπλα καὶ τὰ σκεύη. Πρὶν δὲ ἀρίστου ὄραν εἶναι ἀπε-
 τάφρευσαν ἢ ἡ εἰσοδος ἦν εἰς τὸ χωρίον καὶ ἀπεσταύρωσαν ἅπαν,
 καταλιπόντες τρεῖς πύλας. Καὶ πλοῖον ἐξ Ἡρακλείας ἦκεν ἄλφιτα
 2 ἄγον καὶ ἱερεῖα καὶ οἶνον. Πρῶτ' ἀναστὰς Ξενοφῶν ἐθύετο ἐπεξ-
 όδια καὶ γίγνεται τὰ ἱερὰ ἐπὶ τοῦ πρώτου ἱερείου. Καὶ ἤδη τέλος
 ἐχόντων τῶν ἱερῶν ὁρᾷ αἰτὸν αἴσιον ὁ μάντις Ἀρηξίων, Παρθράσιος,
 3 καὶ ἡγεῖσθαι κελεύει τὸν Ξενοφῶντα. Καὶ διαβάντες τὴν τάφρον
 τὰ ὄπλα τίθενται καὶ ἐκῆρυξαν ἀριστήσαντας ἐξιέναι τοὺς στρατιώ-
 τας σὺν τοῖς ὅπλοις, τὸν δὲ ὄχλον καὶ τὰ ἀνδράποδα αὐτοῦ κατα-
 4 λιπεῖν. Οἱ μὲν δὲ ἄλλοι πάντες ἐξήρσαν, Νέων δὲ οὐκ ἐδόκει γὰρ
 κάλλιστον εἶναι τοῦτον φύλακα καταλιπεῖν τῶν ἐπὶ στρατοπέδου.
 Ἐπειδὴ δ' οἱ λοχαγοὶ καὶ οἱ στρατιῶται ἀπέλειπον αὐτόν, αἰσχυνό-
 μενοι μὴ ἐφέπεσθαι τῶν ἄλλων ἐξιόντων, κατέλιπον αὐτοῦ τοὺς
 ὑπὲρ πέντε καὶ τετταράκοντα ἔτη. Καὶ οὗτοι μὲν ἔμενον, οἱ δ' ἄλλοι
 5 ἐπορεύοντο. Πρὶν δὲ πεντεκαίδεκα στάδια διεληλυθέναι ἐνέτυχον
 ἤδη νεκροῖς καὶ τὴν οὐρὰν τοῦ κέρατος ποιησάμενοι κατὰ τοὺς
 πρώτους φανέντας νεκροὺς ἔθαπτον πάντας ὅπόσους ἐπελάμβανε τὸ
 6 κέρας. Ἐπειδὴ δὲ τοὺς πρώτους ἔθαψαν, προαγαγόντες καὶ τὴν
 οὐρὰν αὐθις ποιησάμενοι κατὰ τοὺς πρώτους τῶν ἀτάφων ἔθαπτον
 τὸν αὐτὸν τρόπον ὅπόσους ἐπελάμβανεν ἡ στρατιά. Ἐπεὶ δὲ εἰς
 τὴν ὁδὸν ἦκον τὴν ἐκ τῶν κωμῶν, ἔνθα ἔκειντο ἀθρόοι, συνενεγ-
 7 κόντες αὐτοὺς ἔθαψαν.

Ἦδη δὲ πέρα μεσοῦσης τῆς ἡμέρας προαγαγόντες τὸ στρα-
 τευμα ἐξω τῶν κωμῶν ἐλάμβανον τὰ ἐπιτήδεια ὃ, τι τις ὁρώη ἐντὸς
 τῆς φάλαγγος, καὶ ἐξαίφνης ὁρῶσι τοὺς πολεμίους ὑπερβάλλοντας
 κατὰ λόφους τινὰς ἐκ τοῦ ἐναντίου, τεταγμένους ἐπὶ φάλαγγος, ἱπ-
 πέας τε πολλοὺς καὶ πεζοὺς καὶ γὰρ Σπιθριδάτης καὶ Ραθίνης

§ 2. πρῶτ'. zu 2, 2, 1. — ἐπεξόδια Auszugsopfer gegen die Feinde, ein sonst wohl nicht vorkommendes Wort. Schn. will ἐπ' ἐξόδῳ, Di. ἐπ' ἐξοδείᾳ. Aehnlich jedoch διαβατήρια θύεσθαι u. A. vgl. die Erklärer z. Thuk. 5, 54, 2. — ἐπί. zu 4, 3, 9. — ὁ μάντις Ἀρηξίων. Spr. 57, 9, 2. (3.)

§ 3. ἐκῆρυξαν ἐξιέναι. zu 4, 1, 13.

§ 4. τοῦτον diesen mit seinen Soldaten. — φύλακα als Wächter. — τῶν ist wohl das Neutrum. — στρατοπέδου für στρατοπέδῳ einige Hsn. Plat. Ges. 674, a: Καρχηδονίων νόμος μηδέποτε μηδένα ἐπὶ στρατοπέδου γεύεσθαι οἶνου. Arr. Ind 12, 3: διακοινοῦσιν ἐπὶ στρατοπέδου ἄλλοι. Der Artikel ist nach einigen Hsn. gestrichen. (Spr. 50, 2, 15.) — ἀπέλειπον für ἀπέλιπον Kr. (30) u. Dobree p. 135. — κατέλιπον, οἱ ἐξιόντες Ἕλληνες. — ἐφέπεσθαι. Spr. 55, 3, 9. (18 u. 56, 6, 4 u. 5.)

§ 5. κέρας ist hier στρατευμα κατὰ κέρας πορευόμενον. vgl. zu 4, 6, 6 u. Thuk. 8, 104, 1. Kyr. 5, 15: ἐκ κέρατος εἰς φάλαγγα καταστῆσαι. — ποιησάμενοι zu 1, 10, 9. — ὅπόσους ἐπελάμβανε τὸ κέρας alle die das Heer befasste, längs denen hin es sich erstreckte.

§ 6. τρόπον. Spr. 46, 2, 1. (3, 5.)

§ 7. τῆς. Spr. 50, 3, 1. (11, 3.) — ἡμέρας. Spr. 47, 28, 1. (29, 2.) — ὃ, τι. Spr. 58, 4, 5. — ἐντός. zu 1, 10, 3. — ὑπερβάλλοντας. zu 4, 1, 7. — ἐκ τοῦ ἐναντίου. zu 1, 8, 23. — ἐπί. zu 4, 3, 26. — τὴν ihre. zu 3, 4, 31.

ἦκον παρὰ Φαρναβάζου ἔχοντες τὴν δύναμιν. Ἐπεὶ δὲ κατεῖδον⁸
τοὺς Ἕλληνας οἱ πολέμιοι, ἔστησαν ἀπέχοντες αὐτῶν ὅσον πεντε-
καίδεκα σταδίους. Ἐκ τούτου εὐθὺς ὁ Ἀρηξίων ὁ μάντις τῶν
Ἑλλήνων σφαγιάζεται καὶ ἐγένετο ἐπὶ τοῦ πρώτου καλὰ τὰ σφύγια.
Ἐνθα δὴ ὁ Ξενοφῶν λέγει· Δοκεῖ μοι, ὦ ἄνδρες στρατηγοί, ἐπι-⁹
τάξασθαι τῇ φάλαγγι λόχους φύλακας, ἵνα, ἣν πον δέη, ὥσιν οἱ
ἐπιβοηθήσοντες τῇ φάλαγγι καὶ οἱ πολέμιοι τεταραγμένοι ἐμπί-
πτωσιν εἰς τεταγμένους καὶ ἀκεραίους. Συνεδόκει ταῦτα πᾶσιν. Ὑμεῖς¹⁰
μὲν τοίνυν, ἔφη, προηγεῖσθε τὴν πρὸς τοὺς ἐναντίους, ὥς μὴ ἐστή-
κωμεν, ἐπεὶ ὤφθημεν καὶ εἶδομεν τοὺς πολεμίους· ἐγὼ δὲ ἤξω τοὺς
τελευταίους λόχους καταχωρίσας ἥπερ ὑμῖν δοκεῖ.

Ἐκ τούτου οἱ μὲν ἥσυχοι προῆγον, ὁ δέ, τρεῖς ἀφελὼν τὰς¹¹
τελευταίας τάξεις ἀνὰ διακοσίους ἄνδρας, τὴν μὲν ἐπὶ τὸ δεξιὸν
ἐπέτρεψεν ἐφέπεσθαι, ἀπολιπόντας ὥς πλέθρον· Σαμόλας Ἀχαιοὺς
ταύτης ἤρχε τῆς τάξεως· τὴν δ' ἐπὶ τῷ μέσῳ ἐχώρισεν ἐπεσθαι·
Πυρρύας Ἀρκὰς ταύτης ἤρχε· τὴν δὲ μίαν ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ· Φρα-
σίας Ἀθηναῖος ταύτη ἐφειστήκει. Προϊόντες δέ, ἐπεὶ ἐγένοντο οἱ¹²
ἡγούμενοι ἐπὶ νάπαι μεγάλῳ καὶ δυσπόρῳ, ἔστησαν, ἀγνοοῦντες εἰ
διαβατέον εἴη τὸ νάπος. Καὶ παρεγγυῶσι στρατηγοὺς καὶ λοχα-
γοὺς παριέναι ἐπὶ τὸ ἡγούμενον. Καὶ ὁ Ξενοφῶν θαυμάσας ὁ, τι¹³
τὸ ἴσχον εἴη τὴν πορείαν καὶ ταχὺ ἀκούων τὴν παρεγγυὴν ἐλαύνει
ἧ [ἐδύνατο] τάχιστα. Ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, λέγει Σοφαίνετος, πρε-
σβύτατος ὢν τῶν στρατηγῶν, ὅτι οὐκ ἄξιον εἴη διαβαίνειν τοιοῦτον
ὄν τὸ νάπος.

Καὶ ὁ Ξενοφῶν σπουδῇ ὑπολαβὼν ἔλεξεν· Ἀλλ' ἴστε μὲν με,¹⁴
ὦ ἄνδρες, οὐδένα πω κίνδυνον προξενήσαντα ὑμῖν ἐθελούσιον· οὐ
γὰρ δόξης ὁρῶ δεομένους ὑμᾶς εἰς ἀνδρειότητα, ἀλλὰ σωτηρίας.

§ 8. πρώτου. zu 4, 3, 9. — καλὰ streicht Bisschop p. 75.

§ 9. λόχους φύλακας. zu 4, 1, 26. — οἱ. zu 2, 3, 5.

§ 10. τὴν. Spr. 43, 3. (A. 5.) u. zu 5, 4, 10. — ἤξω. zu 2, 1, 9.

§ 11. ἥσυχοι. ἥσυχῃ vermuthet Elmsley zu Eur. Her. 7. vgl. Ar. Wo. 323: ὁρῶ κατιούσας ἥσυχῃ αὐτάς. vgl. 1, 8, 11. Das Adjectiv wird sich so prädicativ gebraucht in der attischen Prosa nicht leicht finden. Denn Kyr. 5, 3, 55 ist zweifelhaft. gr. Spr. 57, 5, 2. — ἀνά. zu 3, 4, 21. — ἐπέτρεψεν steht in dieser Weise ungewöhnlich; doch ist die La. ἐπεμψε nur eine Erklärung. Ueber die Inf. Spr. 55, 3, 10. (20.) vgl. Il. β, 476 f. u. Thuk. 6, 100, 1: προὔταξαν θεῖν. Aehnlich Il. μ, 32: ποταμοὺς ἔτρεψε νέεσθαι. — ἀπολιπόντας. Spr. 58, 4, 1. — Σαμόλας. zu 1, 8, 9. — (τὴν. Spr. 50, 2, 8.)

§ 12. στρατηγούς. Spr. 5, 3, 7. (13.); über das Fehlen des Artikels zu 3, 5, 7. — ἡγούμενον. zu 2, 2, 4.

§ 13. θαυμάσας ὁ, τι. zu 1, 8, 16. — τὸ ἴσχον. zu 4, 7, 4. — ἧ quam. Spr. 49, 3, 2. (10 u. A. 3.) — ἄξιον εἴη sich verlohne, erspriesslich sei. Hell. 6, 4, 22: ἐδίδασκεν ὡς καλοῦ ἔργου γεγεννημένου οὐκ ἄξιον εἴη διακινδυνεύσαι.

§ 14. σπουδῇ. Denn im Verzuge lag Gefahr. — προξενεῖν eig. vom Proxenos der Jemand einen Fremden zuführt, um ihn zu empfehlen; uneigentlich auch von Sachen. Ail. v. G. 1, 30: κακοῦ μὲν οὐδέποτε οὐδενὶ γέγονας αἴτιος, πολλοῖς δὲ καὶ πολλὰ ἀγαθὰ προὔξενησας. — ἐθελούσιον gehört zu μέ. Spr. 57, 5, 2. — εἰς. Spr. 68, 17, 6. (21, 8.)

§ 15. οὕτω. zu 2, 2, 2.

15 Νῦν δὲ οὕτως ἔχει· ἀμαχεὶ μὲν ἐνθ' ἐνδε οὐκ ἔστιν ἀπελθεῖν· ἦν γὰρ
 μὴ ἡμεῖς ἴωμεν ἐπὶ τοὺς πολεμίους, οὗτοι ἡμῖν, ὁπόταν ἀπίωμεν,
 16 ἔψονται καὶ ἐπιπεσοῦνται. Ὁρᾶτε δὴ πότερον κρεῖττον ἵεναι ἐπὶ
 τοὺς ἄνδρας προβαλλομένους τὰ ὅπλα ἢ μεταβαλλομένους ὀπισθεν
 17 ἡμῶν ἐπιόντας τοὺς πολεμίους θεάσασθαι. Ἴστε γε μέντοι ὅτι τὸ
 μὲν ἀπιέναι ἀπὸ πολεμίων οὐδενὶ καλῶ ἔοικε, τὸ δὲ ἐφέπεσθαι καὶ
 τοῖς κακίοσι θάρρος ἐμποιεῖ. Ἐγὼ γοῦν ἡδιον ἂν σὺν ἡμίσεσιν
 ἐποίμην ἢ σὺν διπλασίοις ἀποχωροίην. Καὶ τούτους οἶδ' ὅτι ἐπιόν-
 των μὲν ἡμῶν οὐδ' ὑμεῖς ἐλπίζετε αὐτοὺς δέξασθαι ἡμᾶς, ἀπιόν-
 18 των δὲ πάντες ἐπιστάμεθα ὅτι τολμήσουσιν ἐφέπεσθαι. Τὸ δὲ
 διαβάντας ὀπισθεν νάπος χαλεπὸν ποιήσασθαι μέλλοντας μάχεσθαι
 ἂρ' οὐχὶ καὶ ἀρπάσαι ἄξιον; Τοῖς μὲν γὰρ πολεμίοις ἔγωγε βου-
 λοίμην ἂν εὖπορα πάντα φαίνεσθαι ὥστε ἀποχωρεῖν· ἡμᾶς δὲ καὶ
 ὑπὸ τοῦ χωρίου δεῖ διδάσκεσθαι ὅτι οὐκ ἔστι μὴ νικῶσι σωτηρία.
 19 Θαυμάζω δ' ἔγωγε καὶ τὸ νάπος τοῦτο εἴ τις μᾶλλον φοβερόν νομίζει
 εἶναι τῶν ἄλλων ὧν διαπεπορεύμεθα χωρίων. Πῶς μὲν γὰρ δια-
 βατὸν τὸ πεδίον, εἰ μὴ νικήσομεν τοὺς ἵππεας; πῶς δὲ ἂ διεληλύ-
 20 θάμεν ὄρη, ἣν πελτασταὶ τοσοῖδε ἐφέπωνται; Ἦν δὲ δὴ καὶ σω-
 θῶμεν ἐπὶ θάλατταν, πόσον τι νάπος ὁ Πόντος; ἐνθα οὔτε πλοῖα
 ἔστι τὰ ἀπάζοντα οὔτε σῖτος ᾧ θρεψόμεθα μένοντες, δεήσει δέ, ἦν
 21 θᾶττον ἐκεῖ γενώμεθα, θᾶττον ἐξιέναι πάλιν ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια. Οὐ-
 κουν νῦν κρεῖττον ἡριστηκότας μάχεσθαι ἢ αὐρίον ἀναρίστους;
 Ἄνδρες, τὰ τε ἱερὰ ἡμῖν καλὰ οἷ τε οἰωνοὶ αἰῖοι τὰ τε σφάγια
 κάλλιστα· ἴωμεν ἐπὶ τοὺς ἄνδρας. Οὐ δεῖ ἔτι τούτους, ἐπεὶ ἡμᾶς
 πάντας εἶδον, ἡδέως δειπνήσαι οὐδ' ὅπου ἂν ἐθέλωσι σκηνῆσαι.

§ 16. τοὺς ἄνδρας. zu 3, 1, 23. Nicht dazu gehört *προβ.*, wozu als Subjectsac. ἡμᾶς zu denken ist. vgl. § 18 u. zu 21. — *προβαλλομένους*. zu 1, 2, 17. — *μεταβαλλομένους* rückwärts haltend, besonders den Schild auf den Rücken. vgl. zu 7, 4, 17 u. Ho. II. 2, 545: ὀπισθεν — βάλεν σάκος ἐπταβόειον. Xe. π. ἱππ. 8, 10: τὸ δόρυ εἰς τοῦ-πισθεν μεταβαλλόμενος.

§ 17. γε μέντοι. zu 1, 9, 14. — οὐδενὶ καλῶ keiner ehrenwerthen Handlung. Spr. 43, 4, 8. (23.) — ἐμποιεῖ. zu 2, 6, 8. — ἐγὼ γοῦν für ἐγὼ οὖν Kr. (26.) — ἐποίμην. ἐπιόην Naber Mne. 5 p. 464 u. bei Cobet N. 1. p. 483. — αὐτούς. zu 2, 4, 7. — δέξασθαι. zu παύσασθαι 1, 2, 2. — ἀπιόντων. zu 1, 4, 12.

§ 18. ποιήσασθαι. zu 1, 10, 9. — καὶ ἀρπάσαι nicht nur nicht vermeiden, sondern sogar gierig ergreifen. — μή. zu 6, 2, 19.

§ 19. τὸ νάπος τοῦτο εἰ. Spr. 61, 5. (6, 2.) — διαβατὸν für δυσδιάβατον Castellio; erg. ἔσται. Spr. 62, 1, 2. (3.) — πῶς δέ erg. διαβατὰ ἔσται. — ἂ ὄρη für τὰ ὄρη ἂ. zu ὁ εἶχε 1, 2, 1.

§ 20. ἀπάζοντα. zu 5, 1, 4. — θρεψόμεθα. Spr. § 40 unter τρέφειν. — ἦν θᾶττον wenn wir schneller als es geschehen kann, wenn wir jetzt weiter vorrücken. — γενώμεθα. zu 1, 7, 17.

§ 21. ἡριστηκότας, ἡμᾶς. Spr. 55, 2, 4. (6.) vgl. 7, 3, 13. — ἄνδρες, ἴωμεν. zu 3, 1, 24. — σφάγια. zu 1, 8, 15. — τούς. zu 3, 1, 23. — πάντας. Denn hätten sie nur einen Theil gesehen, so wäre der Rückzug minder auffallend. Andere Hsn. πάντως, Jacobs παρόντας, Dobree 135 ἀπαξ.

Ἐντεῦθεν οἱ λοχαγοὶ ἡγεῖσθαι ἐκέλευον καὶ οὐδεὶς ἀντέλεγε. 22
 Καὶ ὅς ἡγεῖτο, παραγγείλας διαβαίνειν ἢ ἕκαστος ἐτύγγανε τοῦ
 νάπους ὧν· θᾶπτον γὰρ ἂν ἀθρόον ἐδόκει οὕτω πέραν γενέσθαι τὸ
 στρατεύμα ἢ εἰ κατὰ τὴν γέφυραν ἢ ἐπὶ τῷ νάπῃ ἢν ἐξεμυρύνοντο.
 Ἐπεὶ δὲ διέβησαν, παριὼν παρὰ τὴν φάλαγγα ἔλεγεν· Ἄνδρες, 23
 ἀναμιμνήσκεσθε ὅσας δὴ μάχας σὺν τοῖς θεοῖς ὁμόσε ἰόντες νενι-
 κήκατε καὶ οἷα πάσχουσιν οἱ πολεμίους φεύγοντες, καὶ τοῦτο ἐννοή-
 σατε ὅτι ἐπὶ ταῖς θύραις τῆς Ἑλλάδος ἐσμέν. Ἄλλ' ἐπεσθε ἡγε- 24
 μόνι τῷ Ἡρακλεῖ καὶ ἀλλήλους παρακαλεῖτε ὀνομαστί. Ἢδὺ τοι
 ἀνδρεῖόν τι καὶ καλὸν νῦν εἰπόντα καὶ ποιήσαντα μνήμην ἐν οἷς
 ἐθέλει παρέχειν ἑαυτοῦ.

Ταῦτα παρελαύνων ἔλεγε καὶ ἅμα ὑφηγεῖτο ἐπὶ φάλαγγος καὶ 25
 τοὺς πελταστὰς ἐκατέρωθεν ποιησάμενοι ἐπορεύοντο ἐπὶ τοὺς πολε-
 μίους. Παρήγγελτο δὲ τὰ μὲν δόρατα ἐπὶ τὸν δεξιὸν ὤμον ἔχειν,
 ἕως σημαῖνοι τῇ σάλπιγγι· ἔπειτα δὲ εἰς προβολὴν καθέντας ἐπε-
 σθαι βάδην καὶ μηδένα δρόμῳ διώκειν. Ἐκ τούτου σύνθημα παρήει
 Ζεὺς Σωτήρ, Ἡρακλῆς Ἡγεμὼν. Οἱ δὲ πολέμιοι ὑπέμενον,
 νομίζοντες καλὸν ἔχειν τὸ χωρίον. Ἐπεὶ δ' ἐπλησίαζον, ἀλαλά- 26
 ξαντες οἱ Ἕλληνες πελτασταὶ ἔθρον ἐπὶ τοὺς πολεμίους πρὶν τινα
 κελεύειν· οἱ δὲ πολέμιοι ἀντίοι ὤρμησαν, οἱ θ' ἵππεῖς καὶ τὸ στίφος
 τῶν Βιθυνῶν καὶ τρέπονται τοὺς πελταστὰς. Ἄλλ' ἐπεὶ ὑπηντίαζεν 27
 ἡ φάλαγξ τῶν ὀπλιτῶν ταχὺ πορευομένη καὶ ἅμα ἡ σάλπιγξ ἐ-
 φθέγγετο καὶ ἐπαιάνιζον καὶ μετὰ ταῦτα ἠλάλαζον καὶ ἅμα τὰ δό-
 ρατα καθίεσαν, ἐνταῦθα οὐκέτι ἐδέξαντο οἱ πολέμιοι, ἀλλὰ ἔφευγον.

§ 22. ἡγεῖσθαι, τὸν Ξενοφῶντα. — καὶ ὅς. zu 1, 8, 16. — ἢ τοῦ
 νάπους. Spr. 47, 28, 3. (10, 4.) — ἂν gehört zu γενέσθαι. zu 1, 1, 10.
 — οὕτω, bei dem Uebergange in Front. — γέφυραν. Eine Brücke
 hatte man vermuthlich deshalb über den Thalgrund erbaut, weil derselbe
 während der Regenzeit mit Wasser angefüllt sein mochte. — ἐξεμυ-
 ρύνοντο hinüber defilirt wären. Spr. 54, (13, 11. vgl.) 10, 2. (3.)

§ 23. δὴ. Spr. 69, 14 (17), 2. vgl. 4, 7, 23. — σὺν. zu 3, 1, 23.
 — θύραις Schwelle. zu 3, 1, 2.

§ 24. ἡγεμόνι für Ἡγεμόνι. Kr. (24 p. 43.) Denn es ist Prädicat:
 dem H. als Führer. Spr. 50, 8 (11), 1. — τοι, wie oft in Sentenzen.
 Soph. Phil. 1637: ἢ τοι καίριος σπουδὴ πόνου λήξαντος ὕπνον κἀνάπαυλαν
 ἡγάγεν. Spr. 69, 53, (61.) — εἰπόντα, τινά. Spr. 55, 2, 4. (6.) — ἐν
 οἷς, ἐν τούτοις ἐν οἷς. (We.) — ἐθέλει erg. τίς, was in εἰπόντα καὶ ποιή-
 σαντα enthalten ist. (Spr. 61, 4, 6.) — ἑαυτοῦ. Spr. 47, 25, 1.

§ 25. ποιησάμενοι. zu 1, 10, 9. vgl. 5, 2, 11 u. 7, 8, 16. — πα-
 ρήγγελτο für παρηγγέλλετο Kr. (26.) — ἐπὶ τὸν ὤμον ἔχειν für ἐπὶ
 τὸν ὤμον λαβόντα ἐπὶ τῷ ὤμῳ ἔχειν. — σημαῖνοι. zu 1, 2, 17. — προ-
 βολήν. Die Lesart προβολήν giebt eine Tautologie, da καθίεναι an sich
 vom Fällen der Lanze das eig. Wort ist. vgl. § 27 u. Arr. Takt. p.
 73. Anders ἀποτεῖναι ἐς προβολήν Arr. An. 1, 6, 2. — καθέντας, αὐ-
 τούς. Spr. 55, 2, 4. (6.) — διώκειν eilen. vgl. 7, 2, 20; über δρόμῳ
 zu 1, 8, 18. — σύνθημα ist, da es ohne Artikel steht, Prädicat. Spr.
 57, 3. vgl. 7, 3, 39. — παρήει. zu 1, 8, 16. — τό. Spr. 50, 8 (11), 1.

§ 26. ἐπλησίαζον, οἱ Ἕλληνες. — οἱ Ἕ. πελτασταί. zu 3, 4, 26.
 — ἀντίοι, wie 1, 8, 17. 24.

- 28 Καὶ Τιμασίῳ μὲν ἔχων τοὺς ἵππεας ἐφείπετο, καὶ ἀπεκτίννυσαν ὅσους περ ἐδύναντο ὡς ὀλίγοι ὄντες. Τῶν δὲ πολεμίων τὸ μὲν εὐώνυμον εὐθὺς διεσπάρη, καθ' ὃ οἱ Ἕλληνες ἵππεῖς ἦσαν, τὸ δὲ δεξιόν, 29 αὐτὸ οὐ σφόδρα διωκόμενον, ἐπὶ λόφου συνέστη. Ἐπεὶ δὲ εἶδον οἱ Ἕλληνες ὑπομένοντας αὐτούς, ἐδόκει ῥᾶστόν τε καὶ ἀκινδυνότατον εἶναι ἰέναι ἤδη ἐπ' αὐτούς. Παιανίσαντες οὖν εὐθὺς ἐπέκειντο· οἱ δ' οὐχ ὑπέμειναν. Καὶ ἐνταῦθα οἱ πελτασταὶ ἐδίωκον μέχρι τὸ δεξιὸν αὐτὸ διεσπάρη· ἀπέθανον δὲ ὀλίγοι· τὸ γὰρ ἱππικὸν φόβον 30 παρεῖχε τὸ τῶν πολεμίων πολὺ ὄν. Ἐπεὶ δὲ εἶδον οἱ Ἕλληνες τό, τε Φαρναβάζου ἱππικὸν ἔτι συνεστηκὸς καὶ τοὺς Βιθυνοὺς ἵππεας πρὸς τούτους συναθροισμένους καὶ ἀπὸ λόφου τινὸς καταθεωμένους τὰ γινόμενα, ἀπειρήκεσαν μὲν, ὅμως δ' ἐδόκει καὶ ἐπὶ τούτους ἰτέον εἶναι οὕτως ὅπως δύναιντο, ὡς μὴ τεθαρρόηκότες ἀναπαύσαιντο· 31 συνταξάμενοι δὲ πορεύονται. Ἐντεῦθεν οἱ πολέμιοι ἵππεῖς φεύγουσι κατὰ τοῦ πρᾶνου ὁμοίως ὥς περ ὑπὸ ἵππεων διωκόμενοι· νάπος γὰρ αὐτοὺς ὑπεδέχετο· ὃ οὐκ ᾔδεσαν οἱ Ἕλληνες, ἀλλὰ προα- 32 πετράποντο διώκοντες· ὅψε γὰρ ἦν. Ἐπανελθόντες δὲ ἐνθα ἡ πρώτη συμβολὴ ἐγένετο στησάμενοι τρόπαιον ἀπήεσαν ἐπὶ θάλατταν περὶ ἡλίου δυσμᾶς· στάδιοι δ' ἦσαν ὡς ἑξήκοντα ἐπὶ τὸ στρατόπεδον.
- 1 δ'. Ἐντεῦθεν οἱ μὲν πολέμιοι εἶχον ἀμφὶ τὰ ἑαυτῶν καὶ ἀπήγοντο καὶ τοὺς οἰκέτας καὶ τὰ χρήματα ὅπῃ ἐδύναντο προσωτάτω· οἱ δὲ Ἕλληνες ἀνέμενον μὲν Κλέανδρον καὶ τὰς τριήρεις καὶ τὰ πλοῖα ὡς ἥξοντα, ἐξιόντες δ' ἐκάστης ἡμέρας σὺν τοῖς ὑποζυγίοις καὶ τοῖς ἀνδραπόδοις ἐφέροντο ἀδεῶς ἤδη πυρούς, κριθάς, οἶνον, ὄσπρια, μελίνας, σῦκα· πάντα γὰρ ἀγαθὰ εἶχεν ἡ χώρα πλὴν ἐλαίου. 2 Καὶ ὅποτε μὲν καταμένοι τὸ στρατεύμα ἀναπανόμενον, ἔξῃν ἐπὶ

§ 28. ὡς δ. δ. bei ihrer geringen Anzahl. zu 4, 3, 31. Ueber die Sache vgl. 5, 10, 16. — διεσπάρη. Spr. 52, 6, 1. — καθ' ὃ. zu 1, 8, 21. — αὐτὸ. zu 4, 2, 13.

§ 29. αὐτὸ seinerseits, ebenfalls, wie τὸ εὐώνυμον § 28. vgl. 3, 2, 27.

§ 30. συνεστηκός. zu 7, 6, 26. — τούτους bezieht sich auf ἱππικόν. zu οἱ 4, 1, 20. — ἀπειρήκεσαν μὲν, ὅμως δ' für καίπερ ἀπειρηκότες ὅμως. Thuk. 6, 91, 1: Σικελιωταὶ ἀπειρότεροι μὲν εἰσιν, ὅμως δ' ἂν καὶ νῦν ἔτι περιγένοιτο. Isaios 8, 42: καὶ ταῦτα ὅτι μὲν ἀληθῆ λέγω, δεδλασι μὲν αὐτόν, ἴσως δ' ἂν μοι καὶ μαρτυρῆσαι ἐθελήσειαν. — ὅπως. zu 2, 1, 6.

§ 31. ὡς περ. ὥς περ οἱ gute Hsn., ὥς περὶ Di. vgl. gr. Spr. 69, 64, 3. — ὃ was, nicht auf νάπος bezogen. (Kr. 26.) Ein selbständiger Satz einem relativen angefügt. zu αὐτοὶ δέ 5, 8, 13. — προαπετράποντο. προ- vor Erreichung des νάπος. Das Wort ist selten.

§ 32. ἐνθα. zu 4, 1, 2. — στησάμενοι. Spr. 52, 10. (A. 6.) — δυσμᾶς. (Spr. 44, 3, 6 u. 50, 2, 12.) vgl. 7, 3, 34.

C. 4. § 1. ἀμφί. zu 5, 2, 26. — Κλέανδρον 6, 2, 18. — ἡμέρας. Spr. 47, 1. (2, 4.) — ἤδη, wie früher nicht. vgl. Thuk. 6, 51, 2. 8, 20, 1. 63, 1. — (πυρούς, κριθάς. Spr. 44, 3, 6.) — πυρούς — σῦκα. zu 2, 4, 28. — (πάντα aller Art. Spr. 50, 11, 9.) vgl. 6, 2, 6. — ἀγαθὰ. zu 3, 5, 1.

§ 2. ἐλάβανον bekamen das Genommene. — οἱ fügt Schn. zu.

λείαν ἵεναι, καὶ ἐλάμβανον οἱ ἐξιόντες· ὁπότε δὲ ἐξίοι πᾶν τὸ στρα-
τευμα, εἴ τις χωρὶς ἀπελθὼν λάβοι τι, δημόσιον ἔδοξεν εἶναι. Ἦδη³
δὲ ἦν πολλὴ πάντων ἀφθονία· καὶ γὰρ ἀγοραὶ πάντοθεν ἀφι-
κνοῦντο ἐκ τῶν Ἑλληνίδων πόλεων καὶ οἱ παραπλέοντες ἄσμενοι
κατεῖχον, ἀκούοντες ὡς οἰκίζοιτο πόλις καὶ λιμὴν εἶη. Ἐπεμπον⁴
δὲ καὶ οἱ πολέμοι ἤδη οἱ πλησίον οἰκοῦντες πρὸς Ξενοφῶντα,
ἀκούοντες ὅτι οὗτος πολίζει τὸ χωρίον, ἐρωτῶντες ὅ, τι δέοι ποι-
οῦντας φίλους εἶναι. Ὁ δ' ἐπεδείκνυνεν αὐτοὺς τοῖς στρατιώταις.⁵
Κὰν τούτῳ Κλέανδρος ἀφικνεῖται δύο τριήρεις ἔχων, πλοῖον δ' οὐ-
δέν. Ἐτύγχανε δὲ τὸ στρατευμα ἔξω ὅν ὅτε ἀφίκετο, [καὶ] ἐπὶ
λείαν τινὲς οἰχόμενοι, ἄλλοι εἰς τὸ ὄρος· καὶ εἰλήφεσαν πρόβατα
πολλά· ὁκνοῦντες δὲ μὴ ἀφαιρεθεῖεν τῷ Δεξιππῳ λέγουσιν, ὅς
ἀπέδρα τὴν πεντηκόντορον ἔχων ἐκ Τραπεζοῦντος, καὶ κελεύουσι
διασώσαντα τὰ πρόβατα τὰ μὲν αὐτὸν λαβεῖν, τὰ δὲ σφίσιν αὐτοῖς
ἀποδοῦναι.

Εὐθὺς δ' ἐκεῖνος ἀπελαύνει τοὺς περιεστῶτας τῶν στρατιωτῶν⁶
καὶ λέγοντας ὅτι δημόσια [ταῦτ'] εἶη· καὶ τῷ Κλεάνδρῳ εὐθὺς ἐλ-
θὼν λέγει ὅτι ἀρπάζειν ἐπιχειροῦσιν. Ὁ δὲ κελεύει τὸν ἀρπάζοντα
ἄγειν πρὸς αὐτόν. Καὶ ὁ μὲν λαβὼν ἄγει τινά· περὶτυχὼν δ' Ἀγα-⁷
σίας ἀφαιρεῖται· καὶ γὰρ ἦν αὐτῷ ὁ ἀγόμενος λοχίτης. Οἱ δ' ἄλλοι
οἱ παρόντες τῶν στρατιωτῶν ἐπιχειροῦσι βάλλειν τὸν Δεξιππον ἀνα-
καλοῦντες τὸν προδότην. Ἐδείσαν δὲ καὶ τῶν τριηριτῶν πολλοὶ
καὶ ἔφηνον εἰς τὴν θάλατταν, καὶ Κλέανδρος δ' ἔφηνε. Ξενοφῶν⁸
δὲ καὶ οἱ ἄλλοι στρατηγοὶ κατεκώλυόν τε καὶ τῷ Κλεάνδρῳ ἔλεγον

§ 3. πάντων. Spr. 47, 24. (25, 1.) — ἀγοραὶ Zuführen von Lebensmitteln. — ἀφικνοῦντο. zu ἦλθον 4, 8, 24. — κατεῖχον zu 5, 9, 33.

§ 4. πολίζειν eig. dialektisch (Ho., Her.), auch bei Spätern. wie Dionysios, Appian Span. 6, 60. — ἐρωτῶντες. zu 5, 4, 2. — ὅ, τι δέοι. zu 4, 2, 3. — ἐπεδείκνυνε stellte vor, damit die Soldaten sähen wie angesehen die Stadt werden könne.

§ 5. καὶ vor ἐπὶ ist wohl nach οἰχόμενοι zu setzen. Kr. auth. p. 30 s. — τινὲς Manche, ein Theil. zu 3, 3, 18. — οἰχόμενοι εἰς ohne ἄλλοι Matthiae. — τὸ ὄρος. zu 6, 2, 24. — μή. Spr. 54, 8, 5. (9.) — ἀπέδρα 5, 1, 15. vgl. 5, 9, 32. — αὐτόν selbst. Spr. 51, 6, 2. (3.) — αὐτοῖς könnte fehlen; vgl. jedoch Krüger Dionys p. 340. Antiph. 1, 30: ἐπισκῆπτουσι τιμωρῆσαι σφίσιν αὐτοῖς ἡδικοῦμένοις. Plat. Gorg. 519: κατηγοροῦσι τῶν μαθητῶν ὡς ἀδικοῦσι σφᾶς αὐτούς. (Spr. 51, 2, 7.)

§ 6. τόν. Spr. 50, 3, 2.

§ 7. ἀφαιρεῖται, τὸν ἀγόμενον. — αὐτῷ. Spr. 48, 12, 1. — ἀνακαλοῦντες. ἀποκαλοῦντες Pflugk zu Eur. Her. 978. vgl. Plut. Ages. 39: προδότης ἀπεκαλεῖτο. Eben so jedoch ἀνακαλεῖν τύραννον, εὐεργέτην Plut. Galba 1 u. 8. (Sintenis.) — τόν. Spr. 50, 3, 1. Nach προδότην ist wohl ὥστε ἔδεισαν oder etwas Aehnliches ausgefallen. vgl. 5, 7, 22. (Kr. 26 Add.) — ἔδεισαν geriethen in Furcht. Spr. 53, 5, 1.

§ 8. οὐδέν εἶη πρᾶγμα es habe nichts zu bedeuten. vgl. Ar. Frö. 1215 u. Plat. Euthyphr. p. 3: τὸ καταγελασθῆναι ἴσως οὐδέν πρᾶγμα. — γενέσθαι hängt von αἴτιον ab: sei Grund dass dies geschehen sei. vgl. Arr. An. 7, 20, 10. Der Infinitiv ist als Accusativ zu fassen. Aehnlich αἰτιός τι § 15, οὐδέν 7, 1, 25 u. Antiph. 5, 70. (Spr. 47, 26, 13 u. 50, 6, 7.)

ὅτι οὐδὲν εἶη πρᾶγμα, ἀλλὰ τὸ δόγμα εἶη αἷτιον τὸ τοῦ στρατεύ-
 9ματος ταῦτα γενέσθαι. Ὁ δὲ Κλέανδρος ὑπὸ τοῦ Δεξιππου τε
 ἀνεριθιζόμενος καὶ αὐτὸς ἀχθεσθεὶς ὅτι ἐφοβήθη, ἀποπλευσεῖσθαι
 ἔφη καὶ κηρύξειν μηδεμίαν πόλιν δέχεσθαι αὐτοὺς ὡς πολεμίους.
 Ἡρχον δὲ τότε πάντων τῶν Ἑλλήνων οἱ Λακεδαιμόνιοι.

10 Ἐνταῦθα πονηρὸν ἐδόκει τὸ πρᾶγμα εἶναι τοῖς Ἑλλήσι καὶ
 ἐδέοντο μὴ ποιεῖν ταῦτα. Ὁ δ' οὐκ ἂν ἄλλως ἔφη γενέσθαι, εἰ
 11 μὴ τις ἐκδώσει τὸν ἄρξαντα βάλλειν καὶ τὸν ἀφελόμενον. Ἦν δὲ
 ὃν ἐξήτει Ἀγασίας, διὰ τέλους φίλος τῷ Ξενοφῶντι· ἐξ οὗ καὶ
 διέβαλεν αὐτὸν ὁ Δεξιππος. Ἐντεῦθεν ἐπειδὴ ἀπορία ἦν, συνή-
 γαγον τὸ στρατεύμα οἱ ἄρχοντες· καὶ ἔνιοι μὲν αὐτῶν παρ' ὀλίγον
 ἐποιοῦντο τὸν Κλέανδρον, τῷ δὲ Ξενοφῶντι οὐκ ἐδόκει φαῦλον
 εἶναι τὸ πρᾶγμα, ἀλλ' ἀναστὰς ἔλεξεν·

12 Ὡς ἄνδρες στρατιῶται, ἐμοὶ δ' οὐ φαῦλον δοκεῖ εἶναι τὸ πρᾶγμα,
 εἰ ἡμῖν οὕτως ἔχων τὴν γνώμην Κλέανδρος ἄπεισιν ὥσπερ λέγει.
 Εἰσὶ μὲν γὰρ ἤδη ἐγγὺς αἱ Ἑλληνίδες πόλεις· τῆς δὲ Ἑλλάδος
 Λακεδαιμόνιοι προεστήκασιν· ἱκανοὶ δὲ εἰσι καὶ εἰς ἕκαστος Λακε-
 13 δαιμονίων ἐν ταῖς πόλεσιν ὅ, τι βούλονται διαπράττεσθαι. Εἰ οὖν
 οὗτος πρῶτον ἡμᾶς Βυζαντίου ἀποκλείσει, ἔπειτα δὲ τοῖς ἄλλοις
 ἀρμοσταῖς παραγγελεῖ εἰς τὰς πόλεις μὴ δέχεσθαι, ὡς ἀπιστοῦντας
 Λακεδαιμονίοις καὶ ἀνόμους ὄντας, ἔτι δὲ πρὸς Ἀναξίβιον τὸν ναύ-
 αρχον οὗτος ὁ λόγος περὶ ἡμῶν ἤξει, χαλεπὸν ἔσται καὶ μένειν καὶ
 ἀποπλεῖν· καὶ γὰρ ἐν τῇ γῇ ἄρχουσι Λακεδαιμόνιοι καὶ ἐν τῇ θα-
 14 λάττῃ τὸν νῦν χρόνον. Οὐκ οὖν δεῖ οὔτε ἐνὸς ἀνδρὸς ἐνεκα οὔτε
 δυοῖν ἡμᾶς τοὺς ἄλλους τῆς Ἑλλάδος ἀποσχέσθαι, ἀλλὰ πειστέον
 ὅ, τι ἂν κελεύωσι· καὶ γὰρ αἱ πόλεις ἡμῶν ὅθεν ἐσμὲν πείθονται

§ 9. αὐτὸς von selbst. (Spr. 51, 6, 8.) — δέχεσθαι. zu ποιεῖν 4, 1, 13. — ἡρχον δέ —. Und daher war diese Drohung sehr bedenklich. vgl. § 12.

§ 10. γενέσθαι, τὸ μὴ ποιεῖν ταῦτα. — εἰ μὴ als ob ἄλλως nicht zugefügt wäre. K. Matthiae vermuthet ἢ εἰ; leichter wäre εἰ μὴ εἰ. vgl. zu Thuk. 1, 17, 1. Indess ist nichts zu ändern. So Thuk. 2, 24, 1: (μὴ) κινεῖν ἐς ἄλλο τι, ἢ μὴ ἐπιπλέωσιν. Vgl. Fritzsche Quaestt. Luc. p. 91. Ueber das Fu. zu 4, 7, 3. vgl. 7, 1, 16. 40. — τις. zu 1, 4, 12. — βάλλειν. τοῦ βάλλειν Hirschig u. Cobet N. 1. p. 485. Vielleicht ist βάλλειν zu streichen. (Kr. 63.) Denn geworfen war wohl noch nicht. Für ἄρξαντα ist dabei wohl ἀρπάσαντα zu lesen. (Kr. 63.)

§ 11. ἐξήτει für ἐξήτει Schäfer. — διὰ τέλους fortwährend. Spr. 68, 18 (22), 1. — ἐξ οὗ wesshalb. vgl. zu 5, 8, 4. Ueber die Sache 5, 9, 32. — παρ' ὀλίγον ἐποιοῦντο schätzten gering. Das παρά bezeichnet eine Gleichstellung. So. Ant. 34: τὸ πρᾶγμ' ἄγειν οὐχ ὡς παρ' οὐδέν. Spr. 68, 36, 4. vgl. zu 5, 9, 11.

§ 12. ἐμοὶ δ'. zu 5, 5, 13. — τὴν γνώμην. zu 1, 3, 6. — εἰσι — ἕκαστος zu 1, 7, 15. — (βούλονται. (Spr. 65, 6, 9.)

§ 13. Βυζαντίου. Spr. 47, 12, 2. (13, 1.) — δέχεσθαι, ἡμᾶς. — ἔτι δέ. zu 3, 1, 23. — καὶ vor γὰρ entspricht dem folgenden καί. (Spr. 69, 32, 21.)

§ 14. ἡμᾶς τοὺς. zu 1, 7, 7. — ἀποσχέσθαι uns entziehen lassen. Spr. 40 unter ἔχω vgl. Spr. 53, 5, 1. (2); στέρεσθαι 7, 1, 30. — πειστέον. zu 2, 6, 8. — ὅ, τι erg. πείθεσθαι. Spr. 55, 4, 4. (11); über den Ac. 52, 4, 3. (8.) — ἡμῶν. zu 3, 2, 29. Cobet N. 1. p. 485 streicht

αὐτοῖς. Ἐγὼ μὲν οὖν, καὶ γὰρ ἀκούω Δέξιππον λέγειν πρὸς Κλέαν-15
δρον ὡς οὐκ ἂν ἐποίησεν Ἀγασίας ταῦτα, εἰ μὴ ἐγὼ αὐτὸν ἐκέ-
λευσα, ἐγὼ μὲν οὖν ἀπολύω καὶ ὑμᾶς τῆς αἰτίας καὶ Ἀγασίαν, ἂν
αὐτὸς Ἀγασίας φήσῃ ἐμέ τι τούτων αἴτιον εἶναι, καὶ καταδικάζω
ἐμαντοῦ, εἰ ἐγὼ πετροβολίας ἢ ἄλλου τινὸς βιαίου ἐξάρχω, τῆς
ἐσχάτης δίκης ἄξιος εἶναι καὶ ὑφ᾽ ἐξω τὴν δίκην. Φημί δὲ καὶ εἴ16
τινα ἄλλον αἰτιᾶται, ἑαυτὸν χρῆναι παρασχεῖν Κλεάνδρῳ κρίναι
οὕτω γὰρ ἂν ὑμεῖς ἀπολελυμένοι τῆς αἰτίας εἴητε. Ὡς δὲ νῦν
ἔχει, χαλεπὸν, εἰ οἴομενοι ἐν τῇ Ἑλλάδι καὶ ἐπαίνου καὶ τιμῆς
τεύξεσθαι, ἀντὶ δὲ τούτων οὐδ' ὅμοιοι τοῖς ἄλλοις ἐσόμεθα, ἀλλ' εἰρ-
ξόμεθα ἐκ τῶν Ἑλληνίδων πόλεων.

Μετὰ ταῦτα ἀναστὰς Ἀγασίας εἶπεν· Ἐγώ, ὦ ἄνδρες, ὁμνυμι17
θεοὺς καὶ θεὰς ἢ μὴν μήτε ἐμὲ Ξενοφῶντα κελεύσαι ἀφελῆσθαι
τὸν ἄνδρα μήτε ὑμῶν ἄλλον μηδένα· ἰδόντι δέ μοι ἄνδρα ἀγαθὸν
ἀγόμενον τῶν ἐμῶν λοχιτῶν ὑπὸ Δέξιππου, ὃν ὑμεῖς ἐπίστασθε
ἡμᾶς προδόντα, δεινὸν ἔδοξεν εἶναι καὶ ἀφειλόμην, ὁμολογῶ. Καὶ18
ὑμεῖς μὲν μὴ ἐκδῶτε· ἐγὼ δὲ ἐμαντόν, ὥσπερ Ξενοφῶν λέγει, πα-
ρασχήσω κρίναντι Κλεάνδρῳ ὃ, τι ἂν βοίληται ποιῆσαι· τούτου
ἐνεκα μήτε πολεμεῖτε Λακεδαιμονίοις, σώζοισθέ τε ἀσφαλῶς ὅπῃ
θέλει ἕκαστος. Συμπέμψατε μέντοι [μοι] ὑμῶν αὐτῶν ἐλόμενοι
πρὸς Κλεάνδρον οἵτινες, εἴαν τι ἐγὼ παραλείπω, καὶ λέξουσιν ὑπὲρ
ἐμοῦ καὶ πράξουσιν. Ἐκ τούτου ἔδωκεν ἡ στρατιὰ οὐστinas βού-19
λοῖτο προελόμενον ἰέναι· Ὁ δὲ προεῖλετο τοὺς στρατηγοὺς. Μετὰ
ταῦτα ἐπορεύοντο πρὸς Κλεάνδρον Ἀγασίας καὶ οἱ στρατηγοὶ καὶ
ὁ ἀφαιρεθεὶς ἀνὴρ ὑπὸ Ἀγασίου. Καὶ ἔλεγον οἱ στρατηγοί.

Ἐπεμψεν ἡμᾶς ἡ στρατιὰ πρὸς σέ, ὦ Κλεάνδρε, καὶ κελεύουσί20
σε, εἴτε πάντας αἰτιᾶ, κρίναντά σε αὐτὸν χρῆσθαι ὃ, τι ἂν βούλῃ,

es. — ὁθεν. Spr. 66, 3, 1. — ἐξ ὧν ἐσμεν pleonastisch wie Cic. ep. ad F. 10, 13: ex tuis literis quas mihi misisti. (Po. unter ἐγώ.)

§ 15. ἐγὼ μὲν. zu 1, 3, 17. — πρὸς. Spr. 68, 35, 2. (48, 7, 13 u. 68, 39, 2.) — ἐγὼ μὲν οὖν ist des Zwischensatzes wegen wiederholt. So ἐγώ Her. 2, 115, 2; οὖν Lys. 8, 3: πρῶτον μὲν οὖν — εἰπάτω οὖν τίς ὑμῶν ὑπ' ἐμοῦ κακῶς ἤκουεν. Ähnliches ist häufig. — αἰτίας. Spr. 47, 12. (13.) — τι in etwas. zu 6, 4, 8. — (ἐμαντοῦ. Spr. 52, 2, 14.) — ὑφ᾽ ἐξω. zu 5, 8, 18.

§ 16. κρίναι. zu 2, 3, 22. — ἀντὶ δέ. zu 2, 4, 24. — (οὐδ'. Spr. 67, 4, 1. vgl. 7, 1, 29.) — εἰρξόμεθα. Spr. 40 unter εἶργω. — ἐκ. Hieron 3, 14: εἶργειν ἐκ τῶν ἱερῶν. Oefter mit ἀπό. (Spr. 47, 13, 3.)

§ 17. θεάς. Spr. 21, 1 A. — ἢ μὴν. Spr. 69, 24. (28, 1.) — Ξενοφῶντα und μηδένα sind Subjectsac. — τῶν hängt von ἄνδρα ab. vgl. zu 6, 1, 15. — προδόντα. Spr. 56, 7, 1. — ὁμολογῶ. zu 5, 8, 10.

§ 18. ἐκδῶτε. Spr. 54, 2, 2. — σώζοισθε ist wünschend. Eur. Iph. T. 1480: ἔτωσαν ἐς σὴν σὺν θεᾷς ἀγάλματι γαῖαν, καθιδρύσαιντό τ' εὐτυχῶς βρέτας. vgl. zu 3, 2, 37. — ὑμῶν αὐτῶν hängt von οἵτινες ab: ἄνδρας ὑμῶν αὐτῶν οἵτινες. Spr. 47, 27 (28), 2 und 51, 12 (13, 2.) — λέξουσιν. zu εἶναι 1, 3, 17.

§ 19. προελόμενον für προελομένω. zu 7, 1, 10. — ὑπὸ Ἀγασίου. Ähnliche Stellung 4, 2, 18.

§ 20. ἐπεμψεν — κελεύουσι, wie 2, 4, 16. So Ao. u. Pr. 1, 9, 25. (vgl. Spr. 59, 2, 7); über den Plu. 1, 7, 17. Falsch Andere ἐκέλευσε. — σε

- εἴτε ἓνα τινὰ ἢ δύο ἢ καὶ πλείους αἰτιά, τούτους ἀξιούσι παρασχεῖν
 σοι ἑαυτοὺς εἰς κρίσιν. Εἴ τι οὖν ἡμῶν τινὰ αἰτία, πάρεσμέν σοι
 ἡμεῖς· εἴ τε καὶ ἄλλον τινὰ, φράσον· οὐδεὶς γάρ σοι ἀπέσται ὅστις
 21 ἂν ἡμῖν ἐθελήσῃ πείθεσθαι. Μετὰ ταῦτα παρελθὼν ὁ Ἀγασίας
 εἶπεν· Ἐγὼ εἰμι, ὦ Κλέανδρε, ὁ ἀφελόμενος Δέξιππου ἀγοντος
 22 τοῦτον τὸν ἄνδρα καὶ παῖειν κελεύσας Δέξιππον. Τοῦτον μὲν γὰρ
 οἶδα ἄνδρα ἀγαθὸν ὄντα, Δέξιππον δὲ αἰρεθέντα οἶδα ὑπὸ τῆς
 στρατιᾶς ἄρχειν τῆς πεντηκοντόρου ἧς ἡγησάμεθα παρὰ Τραπε-
 ζουντίων ἐφ' ὧτε πλοῖα συλλέγειν, ὡς σωζοίμεθα, καὶ ἀποδράντα
 23 Δέξιππον καὶ προδόντα τοὺς στρατιώτας μεθ' ὧν ἐσώθη. Καὶ
 τοὺς τε Τραπεζουντίους ἀπεστερήκαμεν τὴν πεντηκόντορον καὶ κα-
 κοὶ δοκοῦμεν εἶναι διὰ τοῦτον, αὐτοὶ τε τὸ ἐπὶ τούτῳ ἀπολώλαμεν
 πάντες. Ἦκουε γάρ, ὥσπερ ἡμεῖς, ὡς ἄπορον εἶη περὶ ἀπιόντας
 24 τοὺς ποταμούς τε διαβῆναι καὶ σωθῆναι εἰς τὴν Ἑλλάδα. Τοῦτον
 οὖν τοιοῦτον ὄντα ἀφειλόμην. Εἰ δὲ σὺ ἤγες ἢ ἄλλος τις τῶν
 παρὰ σοῦ καὶ μὴ τῶν παρ' ἡμῶν ἀποδράντων, εὖ ἴσθι ὅτι οὐδὲν
 ἂν τούτων ἐποίησα. Νόμιζε δ', ἐὰν ἐμὲ νῦν ἀποκτείνῃς, δι' ἄνδρα
 δειλὸν τε καὶ πονηρὸν ἄνδρα ἀγαθὸν ἀποκτείνων.
 25 Ἀκούσας ταῦτα ὁ Κλέανδρος εἶπεν ὅτι Δέξιππον μὲν οὐκ ἐπαι-
 νοίῃ, εἰ ταῦτα πεποιηκὼς εἶη· οὐ μέντοι ἔφη νομίζειν οὐδ' εἰ παμ-
 πόνηρος ἦν Δέξιππος βίαια χρῆναι πάσχειν αὐτόν, ἀλλὰ κριθέντα,

αὐτόν für σεαυτόν Fritzsche z. Luc. p. XXIII. Wiederholung des persön-
 lichen Pronomens nach Zwischensätzen ist nicht selten. Oik. 10, 4: οὐκ
 ἂν ἐγωγέ σε δυνάμην, εἰ τοιοῦτος εἴης, ἀσπάσασθαι σε ἐκ τῆς ψυχῆς. vgl. Kyr.
 6, 4, 7, Ar. Bruchst. 131 Mein. u. Men. 130, 9 f. — αὐτόν. αὐτοῖς Mat-
 thiae. — χρῆσθαι behandeln. Erg. αὐτοῖς. — ὅ, τι wie immer. zu
 1, 3, 18. Thuk. 7, 85, 1: ἑαυτῷ χρῆσθαι ἐκέλευεν ὅ, τι βούλονται. — εἴ —
 εἴτε findet sich zuweilen neben dem gewöhnlichen εἴτε — εἴτε. (Spr. 69,
 25, 2.)

§ 21. εἰ μὴ ὁ. Spr. 56, 3, 2. (4.) — Δέξιππου. Spr. 47, 12, 5. (13, 11.)

§ 22. αἰρεθέντα, obschon nur Nebenbestimmung, wird durch καὶ
 vor ἀποδράντα dem Hauptgedanken coordinirt. vgl. zu 1, 9, 14. 3, 5, 16.
 — ἄρχειν. Ueber d. Inf. zu 4, 8, 25, die Sache 5, 1, 15. — ἐφ' ὧτε.
 zu 4, 2, 19.

§ 23. τοὺς τε. Dem entspricht αὐτοὶ τε. zu 1, 8, 3. 3, 2, 39. 3, 7.
 7, 5, 16. — τὴν π. Spr. 47, 12, 5. (13, 10.) — τὸ ἐπὶ τούτῳ so viel
 an diesem lag. Kyr. 5, 4, 11: τὸ μὲν ἐπ' ἐμοὶ οἴχομαι, τὸ δ' ἐπὶ σοὶ
 σέσωσμαι. (Spr. 68, 41, 9.) — ἀπολώλαμεν bezeichnet stärker als ἀπο-
 λώλειμεν ἂν dass es unausbleiblich geschehen wäre. Her. 1, 124, 1: κατὰ
 τὴν τούτου προθυμίαν τέθνηκας. (Spr. 53, 10, 5.) — τοὺς die euch be-
 kannten. vgl. zu 5, 6, 9. — σωθῆναι. Spr. 52, 6, 1. — ἀφειλόμην
 erg. τὸν ἄνδρα.

§ 24. τοῦτον, τὸν Δέξιππον. — ἀφειλόμην, τὸν ἄνδρα. — ἤγες ihn
 geführt hättest. (Spr. 54, 10, 3.) — τῶν παρὰ σοῦ für τῶν παρὰ σοὶ
 ὄντων παρὰ σοῦ ἡκίων. vgl. 7, 3, 7. Kyr. 6, 2, 1: ἐπέσταλται τοῖς παρ' ἐμοῦ
 ποιεῖν ὅ, τι ἂν κελεύῃς. — καὶ μὴ — ἀποδράντων erg. τις; nur zugefügt
 um das Gehässige zu urgiren. — νόμιζε mit dem Particip ist selten;
 neben dem Inf. Thuk. 7, 68, 1. vgl. Her. 5, 42, 1. Spr. 56, 7, 3.

§ 25. οὐδ' εἰ. zu 1, 6, 8. — βίαια für δίκαια oder βίαν Steph. u.
 Muret. — χρῆναι ohne ἂν, weil es auch im Ind. bloss ἐχρεῖν oportebat,
 hätte sollen, heissen würde. (Spr. 53, 2, 7.) — ἀξιούτε erg. κριθέντες

ὥσπερ καὶ ὑμεῖς νῦν ἀξιοῦτε, τῆς δίκης λαχεῖν. Νῦν μὲν οὖν ἄπιτε²⁶
καταλιπόντες τόνδε τὸν ἄνδρα· ὅταν δ' ἐγὼ κελεύσω, πάρεστε πρὸς
τὴν κρίσιν. Αἰτιῶμαι δὲ οὔτε τὴν στρατιὰν οὔτε ἄλλον οὐδένα
ἔτι, ἐπεὶ γε οὗτος αὐτὸς ὁμολογεῖ, ἀφελέσθαι τὸν ἄνδρα. Ὁ δὲ²⁷
ἀφαιρεθεὶς εἶπεν· Ἐγώ, ὦ Κλέανδρε, εἰ καὶ οἶε με ἀδικοῦντά τι
ἄγεσθαι, οὔτε ἔπαιον οὐδένα οὔτε ἔβαλλον, ἀλλ' εἶπον ὅτι δημόσια
εἴη τὰ πρόβατα· ἦν γὰρ τῶν στρατιωτῶν δόγμα, εἴ τις, ὅποτε ἡ
στρατιὰ ἐξίοι, ἰδίᾳ ληίζοιτο, δημόσια εἶναι τὰ ληφθέντα. Ταῦτ' εἰ-²⁸
πον· καὶ ἐκ τούτου με λαβὼν οὗτος ἤγεν, ἵνα μὴ φθέγγοιτο μη-
δεὶς, ἀλλ' αὐτὸς λαβὼν τὸ μέρος διασώσσειε τοῖς λησταῖς παρὰ τὴν
ῥήτραν τὰ χρήματα. Πρὸς ταῦτα ὁ Κλέανδρος εἶπεν· Ἐπεὶ τοί-
νυν τοιοῦτος εἶ, κατὰμενε, ἵνα καὶ περὶ σοῦ βουλευσώμεθα.

Ἐκ τούτου οἱ μὲν ἀμφὶ Κλέανδρον ἡρίστων· τὴν δὲ στρατιὰν²⁹
συνήγαγε Ξενοφῶν καὶ συνεβούλευε πέμψαι ἄνδρας πρὸς Κλέανδρον
παραιτησομένους περὶ τῶν ἀνδρῶν. Ἐκ τούτου ἔδοξεν αὐτοῖς πέμ-³⁰
ψαντας στρατηγούς καὶ λοχαγούς καὶ Δρακόντιον τὸν Σπαρτιάτην
καὶ τῶν ἄλλων οἱ ἐδόκουν ἐπιτήδειοι εἶναι δεῖσθαι Κλεάνδρου κατὰ
πάντα τρόπον ἀφεῖναι τὸν ἄνδρα. Ἐλθὼν οὖν ὁ Ξενοφῶν λέγει³¹
Ἐχεις μὲν, ὦ Κλέανδρε, τοὺς ἄνδρας καὶ ἡ στρατιὰ σοι ἐφεῖτο ὅ,
τι ἐβούλου ποιῆσαι καὶ περὶ τούτων καὶ περὶ ἑαυτῶν ἀπάντων· νῦν
δὲ σε αἰτοῦνται καὶ δέονται δοῦναί σοι τὰ ἄνδρα καὶ μὴ κατα-
καίνειν· πολλὰ γὰρ ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ περὶ τὴν στρατιὰν
ἐμοχθησάτην. Ταῦτα δὲ σου τυχόντες ὑπισχνοῦνταί σοι ἀντὶ τού-³²
των, ἐὰν βούλῃ ἡγεῖσθαι αὐτῶν καὶ ἐὰν οἱ θεοὶ ἴλεω ᾖσιν, ἐπι-
δείξειν σοι καὶ ὥς κόσμιοί εἰσι καὶ ὥς ἱκανοὶ τῷ ἄρχοντι πειθόμενοι
τοὺς πολεμίους σὺν τοῖς θεοῖς μὴ φοβεῖσθαι. Δέονται δὲ σου καὶ³³
τοῦτο, παραγενόμενον καὶ ἄρξαντα ἑαυτῶν πεῖραν λαβεῖν καὶ Δεξίπ-
που καὶ σφῶν τῶν ἄλλων οἷος ἕκαστός ἐστι καὶ τὴν ἀξίαν ἑκάστοις

τῆς δίκης λαχεῖν. Spr. 55, 4, 4. (11.) — τῆς. zu 1, 3, 20. — λαχεῖν für
τυχεῖν die besten Handschriften.

§ 26. ἐπεὶ γε. zu 1, 3, 9.

§ 27. εἰ καί. zu 3, 2, 22. — ἄγεσθαι. zu κρύπτειν 1, 4, 12. Hierauf
ergänze man: so wisse. (Spr. 65, 5, 14.) — εἶναι. zu 3, 3, 5.

§ 28. φθέγγοιτο auch nur muckste, den leisesten Widerspruch
wagte. — τό seinen. vgl. 5, 3, 4. 7, 8, 11 u. zu 3, 4, 23. — ῥήτρα
für δόγμα § 27 vorzugsweise bei den Lakedaimoniern. — τοιοῦτος. σὺ
οὗτος Jacobs.

§ 30. αὐτοῖς. Spr. 58, 4, 1. — πέμψαντας. vgl. § 38 u. zu λα-
βόντα 1, 2, 1. — τῶν ἄλλων. zu πολεμίων 1, 7, 13. — οἱ. Spr. 51, 12.
(13, 2) — κατὰ findet sich bei τρόπον auch Kyr. 8, 2, 5, Hipp. 7, 1.
(Sturz.) u. Her. 8, 182, 1. 2, 176. — τρόπον. zu 4, 5, 16.

§ 31. ἐλθὼν. vielleicht ἐλθόντων, (Kr. 50), wie wohl auch 7, 7, 15.
zu 1, 2, 17. vgl. 6, 2, 17: συνελθόντων εἶπεν. — ἐφεῖτο gestattete
§ 20. Eur. Bakch. 439: γελῶν καὶ δεῖν καπάγειν ἐφέτο. — ἐβούλου. Das
Ipf. rückt die Handlung in dieselbe Vergangenheit die ἐφεῖτο bezeichnet.
(Spr. 67, 1, 2.)

§ 32. σου. zu ἄλλου 1, 4, 15. — μὴ φοβεῖσθαι. Aehnlich οὐ μὴ
δεισῆς 7, 3, 26.

§ 33. τοῦτο. Spr. 46, 3, 2. (5, 4. vgl. 47, 16, 7.) vgl. 7, 2, 34. —
παραγενόμενον. zu 7, 1, 10. — ἄρξαντα Befehlshaber gewor-

- 34νεῖμαι. Ἀκούσας ταῦτα ὁ Κλέανδρος, Ἀλλὰ ναὶ [μὰ] τῷ σιῷ, ἔφη, ταχύ τοι ὑμῖν ἀποκρινοῦμαι. Καὶ τῷ τε ἄνδρῳ ὑμῖν δίδωμι καὶ αὐτὸς παρέσομαι καὶ ἐὰν οἱ θεοὶ παραδιδῶσί τι, ἐξηγήσομαι εἰς τὴν Ἑλλάδα. Καὶ πολὺ οἱ λόγοι οὗτοι ἀντίοι εἰσὶν ἢ οὓς ἐγὼ περὶ ὑμῶν ἐνίων ἤκουον ὡς τὸ στρατεύμα ἀφίστατε ἀπὸ Λακεδαιμονίων.
- 35 Ἐκ τούτου οἱ μὲν ἐπαινοῦντες ἀπῆλθον ἔχοντες τὸ ἄνδρῳ Κλέανδρος δὲ ἐθύετο ἐπὶ τῇ πορείᾳ καὶ συνῆν Ξενοφῶντι φιλικῶς καὶ ξενίαν συνεβάλοντο. Ἐπεὶ δὲ καὶ ἑώρα αὐτοὺς τὸ παραγγελλόμενον εὐτάκτως ποιοῦντας, καὶ μᾶλλον ἔτι ἐπεθύμει ἡγεμῶν γενέσθαι αὐτῶν.
- 36 Ἐπεὶ μέντοι θυομένῳ αὐτῷ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας οὐκ ἐγίγνετο τὰ ἱερά, συγκαλέσας τοὺς στρατηγούς εἶπεν· Ἐμοὶ μὲν οὐκ ἐθέλει γενέσθαι τὰ ἱερά ἐξάγειν· ὑμεῖς μέντοι μὴ ἀθυμεῖτε τούτου ἕνεκα· ὑμῖν γάρ, ὡς ἔοικε, δέδοται ἐκκομίσαι τοὺς ἄνδρας· ἀλλὰ πορεύεσθε. Ἡμεῖς δὲ ὑμᾶς, ἐπειδὴν ἐκεῖσε ἤκητε, δεξόμεθα ὡς ἂν δυνώμεθα κάλλιστα.
- 37 Ἐκ τούτου ἔδοξε τοῖς στρατιώταις δοῦναι αὐτῷ τὰ δημόσια πρόβατα· ὁ δέ, δεξάμενος πάλιν αὐτοῖς ἀπέδωκε. Καὶ αὐτὸς μὲν ἀπέπλει. Οἱ δὲ στρατιῶται διαθέμενοι τὸν σῆτον ὃν ἦσαν συγκεκομισμένοι καὶ τᾶλλα ἃ εἰλήφεσαν ἐξεπορεύοντο διὰ τῶν Βιθυνῶν.
- 38 Ἐπεὶ δὲ οὐδενὶ ἐνετύγχανον πορευόμενοι τὴν ὀρθὴν ὁδόν, ὥστε ἔχοντές τι εἰς τὴν φιλίαν διεξελθεῖν, ἔδοξεν αὐτοῖς τοῦμπαλιν ὑποστρέψαντας ἐλθεῖν μίαν ἡμέραν καὶ νύκτα. Τοῦτο δὲ ποιήσαντες ἔλαβον πολλὰ καὶ ἀνδράποδα καὶ πρόβατα. Καὶ ἀφίκοντο ἑκταῖοι εἰς Χρυσόπολιν τῆς Καλχηδονίας καὶ ἐκεῖ ἔμειναν ἡμέρας ἑπτὰ λαφυροπωλοῦντες.

den. Spr. 53, 5, 1. (2.) — λαβεῖν. Spr. 57, 10, 3. (6.) — σφῶν τῶν. zu ὑμῶν τῶν 1, 7, 7 u. Kr. z. Thuk. 1, 144, 3.

§ 34. ναὶ μὰ. Spr. 69, 30. (34 A.) — σιῷ für θεῷ, die Dioskuren, lakonisch. vgl. 7, 4, 39. — τοι. Spr. 69, 53. (61, 1.) — παραδιδῶσί τι etwas Glückliches gewähren, glückliche Vorbedeutungen geben. vgl. § 35 f. Her. 6, 82, 1. 103, 1 u. Passows Lex. u. d. W. 3. (Spr. 51, 16, 13.) — ἢ. zu 5, 8, 24. — ἐνίων steht appositiv zu ὑμῶν. vgl. zu 2, 4, 1. 6, 2, 9, Her. 7, 187, 1. Dem. 18, 12: περὶ ὧν ἐνίων. — ἤκουον 5, 9, 32.

§ 35. ἐπὶ. zu 6, 2, 9. — καὶ μᾶλλον. Spr. 69, 28, 7. (32, 18.)

§ 36. ἐπὶ. Spr. 68, 38 (42), 1. — ἐξάγειν. zu ἵεναι 2, 2, 3. — δέδοται, ὑπὸ θεῶν. — ἀλλὰ steht dem μὴ ἀθυμεῖτε entgegen. — ἐκεῖσε, nach Byzantion. vgl. 7, 1, 7 und zu 5, 6, 36. vgl. 6, 4, 13. 18.

§ 37. διατίθεσθαι, πωλεῖν, wie 7, 3, 10. 4, 2. (vgl. Spr. 52, 8, 6.) — διὰ τῶν. vgl. 7, 5, 12 u. zu 4, 7, 18.

§ 38. οὐδενί, das Neutrum: auf keine Beute. — ἔχοντές τι. vgl. 5, 9, 17. (Ueber den No. Spr. 55, 2, 1.) — τοῦμπαλιν. zu 4, 3, 32. vgl. Arr. An. 1, 2, 4. — ἑκταῖοι. Spr. 57, 5, 4. — τῆς Κ. zu 2, 2, 6. — Καλχηδονίας für Χαλκηδονίας einige Hsn. Jenes war die einheimische, dies die attische Schreibart nach Göttling zu Aristot. Pol. p. 323.

ΛΟΓΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ.

α. Ὅσα μὲν δὴ ἐν τῇ ἀναβάσει τῇ μετὰ Κύρου ἔπραξαν οἱ¹ Ἕλληνες μέχρ' ἰσχυρῶς τῆς μάχης, καὶ ὅσα ἐπεὶ Κύρος ἐτελεύτησεν ἐν τῇ πορείᾳ μέχρ' εἰς τὸν Πόντον ἀφίκοντο, καὶ ὅσα ἐκ τοῦ Πόντου περὶ τῆς ἑξιοῦντες καὶ ἐκπλέοντες ἐποιοῦν μέχρ' ἔξω τοῦ στόματος ἐγένοντο ἐν Χρυσόπολει τῆς Ἀσίας, πάντα ἐν τῷ πρόσθεν λόγῳ δεδήλωται. Ἐκ τούτου δὲ Φαρνάβαζος φοβούμενος τὸ στρατεύμα μὴ² ἐπὶ τὴν αὐτοῦ ἀρχὴν στρατεύηται, πέμψας πρὸς Ἀναξίβιον τὸν ναύαρχον, ὁ δ' ἔτυχεν ἐν Βυζαντίῳ ὧν, ἐδεῖτο διαβιβάσαι τὸ στρατεύμα ἐκ τῆς Ἀσίας καὶ ὑπισχνεῖτο πάντα ποιήσιν αὐτῷ ὅσα δέοι. Καὶ Ἀναξίβιος μετεπέμψατο τοὺς στρατηγούς καὶ λοχαγούς τῶν³ στρατιωτῶν εἰς Βυζάντιον καὶ ὑπισχνεῖτο, εἰ διαβαῖεν, μισθοφορὰν ἔσεσθαι τοῖς στρατιώταις. Οἱ μὲν δὴ ἄλλοι ἔφασαν βουλευσάμενοι⁴ ἀπαγγέλλειν. Ξενοφῶν δὲ εἶπεν αὐτῷ ὅτι ἀπαλλάξοιτο ἤδη ἀπὸ τῆς στρατιᾶς καὶ βούλοιο ἀποπλεῖν. Ὁ δὲ Ἀναξίβιος ἐκέλευσεν αὐτὸν συνδιαβάντα ἔπειτα οὕτως ἀπαλλάττεσθαι. Ἐφη οὖν ταῦτα ποιήσιν.

Σεύθης δὲ ὁ Θοῶξ πέμπει Μηδοσάδην καὶ κελεύει Ξενοφῶντα⁵ συμπροθυμεῖσθαι ὅπως διαβῇ τὸ στρατεύμα, καὶ ἔφη αὐτῷ ταῦτα συμπροθυμηθέντι οὐ μεταμελήσειν. Ὁ δ' εἶπεν Ἀλλὰ τὸ μὲν⁶ στρατεύμα διαβήσεται· τούτου ἕνεκα μηδὲν τελείτω μήτε ἐμοὶ μήτε ἄλλῳ μηδενί· ἐπειδὴ δὲ διαβῇ, ἐγὼ μὲν ἀπαλλάξομαι, πρὸς δὲ τοὺς διαμένοντας καὶ ἐπικαιρίους ὄντας προσφερέσθω ὥς ἂν αὐτῷ δοκῇ ἀσφαλές.

Ἐκ τούτου διαβαίνουσι πάντες εἰς τὸ Βυζάντιον οἱ στρατιῶται.⁷ Καὶ μισθὸν μὲν οὐκ ἐδίδου ὁ Ἀναξίβιος, ἐκῆρύξε δὲ λαβόντας τὰ ὅπλα καὶ τὰ σκεύη τοὺς στρατιώτας ἐξιέναι, ὥς ἀποπέμψων τε ἅμα

C. 1. § 1. ἐγένοντο. vgl. § 10. 12 u. zu 1, 7, 17. — στόματος 6, 2, 1. — τῆς Ἀ. zu 2, 2, 6.

§ 2. φοβούμενος τὸ στρ. zu 3, 5, 18. — μὴ στρατεύηται zu κατακόψη 1, 8, 24. — τὴν αὐτοῦ. zu 1, 1, 11. — Ἀναξίβιον 5, 1, 4. — ἀρχὴν das von Ph. beherrschte Land. (Ze.) — δέοι erg. ποιεῖν Φαρνάβαζον, um es zu erlangen.

§ 3. τῶν στρατιωτῶν fehlt in einer Hs.; doch vgl. 7, 2, 14. (Kr. 26.) — διαβαῖεν. Spr. 53, 6, 5.

§ 4. ἀπαγγέλλειν, ἀπαγγελεῖν Stephanus. vgl. zu 5, 10, 8. — ἔπειτα zeigt bloss die Folge an, οὕτως die herbeigeführte Lage. Spr. 56, 9, 2. (10, 3.) Thuk. 3, 96, 2: τὴν γνώμην εἶχε τὰ ἄλλα καταστρεψάμενος οὕτως ἐπὶ Ὀφιονέας στρατεῦσαι ὕστερον. vgl. oben zu 2, 5, 20. — ἔφη, ὁ Ξενοφῶν. zu φυλάττοιεν 1, 4, 5.

§ 6. τελείτω erg. Σεύθης. Spr. 5, 5, 3. — ἐπικαίριοι Einflussreiche, Männer von Wichtigkeit, also die Befehlshaber. vgl. 7, 7, 15 und über die Entstehung der Bedeutung zu 2, 3, 11. vgl. Kr. De auth. p. 54. — προσφερέσθω. zu 5, 5, 19.

§ 7. ἐξιέναι. zu 4, 1, 13. — ὥς. Spr. 69, 55 (63), 3. — ἀριθμόν. zu 1, 2, 9. — ἐπισιτίζεσθαι. Spr. 55, 3, 10. (20.)

καὶ ἀριθμὸν ποιήσων. Ἐνταῦθα οἱ στρατιῶται ἤχθοντο, ὅτι οὐκ εἶχον ἀργύριον ἐπισιτίζεσθαι εἰς τὴν πορείαν, καὶ ὀκνηροῦς συνεσκευάζοντο. Καὶ ὁ Ξενοφῶν, Κλεάνδρῳ τῷ ἁρμοστῇ ξένος γεγενημένος, προσελθὼν ἠσπάζετο αὐτὸν ὡς ἀποπλευσούμενος ἤδη. Ὁ δὲ αὐτῷ λέγει· Μὴ ποιήσης ταῦτα· εἰ δὲ μή, ἔφη, αἰτίαν ἔξεις, ἐπεὶ καὶ νῦν τινες ἤδη σὲ αἰτιῶνται ὅτι οὐ ταχὺ ἐξέρπει τὸ στράτευμα. 9 Ὁ δ' εἶπεν· Ἀλλ' αἴτιος μὲν ἔγωγε οὐκ εἰμὶ τούτου, οἱ δὲ στρατιῶται αὐτοί, ἐπισιτισμοῦ δεόμενοι [καὶ οὐκ ἔχοντες], διὰ τοῦτο 10 ἀθυμοῦσι πρὸς τὴν ἔξοδον. Ἀλλ' ὅμως, ἔφη, ἐγὼ σοι συμβουλεύω ἐξελθεῖν μὲν ὡς πορευσόμενον, ἐπειδὰν δ' ἐξω γένηται τὸ στράτευμα, τότε ἀπαλλάττεσθαι. Ταῦτα τοίνυν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, ἐλθόντες πρὸς Ἀναξίβιον διαπραξόμεθα. Οὕτως ἐλθόντες ἔλεγον ταῦτα. Ὁ δὲ ἐκέλευσεν οὕτω ποιεῖν καὶ ἐξιέναι τὴν ταχίστην συνεσκευασμένους, καὶ προσανεπεῖν, ὅς ἂν μὴ παρῇ εἰς τὴν ἔξ- 12 τασιν καὶ τὸν ἀριθμὸν, ὅτι αὐτὸς αὐτὸν αἰτιάσεται. Ἐντεῦθεν ἐξήρσαν οἱ τε στρατηγοὶ πρῶτοι καὶ οἱ ἄλλοι. Καὶ ἄρδην πάντες πλὴν ὀλίγων ἐξω ἦσαν, καὶ Ἐτεόνικος εἰστήκει παρὰ τὰς πύλας ὡς, ὅποταν ἐξω γένωνται πάντες, ἀποκλείσων τὰς πύλας καὶ τὸν μοχλὸν 13 ἐμβαλῶν. Ὁ δὲ Ἀναξίβιος συγκαλέσας τοὺς στρατηγούς καὶ τοὺς λοχαγούς ἔλεξε· Τὰ μὲν ἐπιτήδεια, ἔφη, λαμβάνετε ἐκ τῶν Θρακίων κωμῶν· εἰσὶ δὲ αὐτόθι πολλαὶ κριθαὶ καὶ πυροὶ καὶ τᾶλλα τὰ ἐπιτήδεια· λαβόντες δὲ πορεύεσθε εἰς τὴν Χερρόνησον, ἐκεῖ δὲ 14 Κυνίσκος ὑμῖν μισθοδοτήσῃ. Ἐπακνούσαντες δὲ τινες τῶν στρατιωτῶν ταῦτα ἢ καὶ τῶν λοχαγῶν τις διαγγέλλει εἰς τὸ στράτευμα. Καὶ οἱ μὲν στρατηγοὶ ἐπυνθάνοντο περὶ τοῦ Σεύθου πότῃρα πολέ-

§ 8. ξένος 6, 4, 35. — εἰ δὲ μή. zu 4, 3, 6. — ἐξέρπει gleichsam heraustrückt (Hu.) Oder im Munde des Spartiaten auch dialektisch ausgeht? vgl. Dial. Forml. § 40 ἔρπω. — αἰτίαν ἔχειν (verdächtigende) Beschuldigungen erfahren. vgl. 7, 6, 11. 15. 7, 56.

§ 9. μὲν. zu 1, 7, 6. — αὐτοί erg. αἰτιοί εἰσι, so jedoch dass dies Subject auch zu ἀθυμοῦσιν gehört: eine Art von öfter vorkommender Verkettung, wie Thuk. 1, 16: ἐπεγίγνετο ἄλλοις τε κωλύματα μὴ αὐξηθῆναι καὶ Ἰῶσι — Κῦρος — ἐπεστράτευσεν. vgl. zu § 27 u. z. Thuk. 8, 27, 3. — διὰ τοῦτο. zu 1, 7, 3.

§ 10. πορευσόμενον. vgl. § 26. 40. 6, 4, 19. 33 u. zu λαβόντα 1, 2, 1. συμπορευσόμενον will Hirschig bei Cobet N. 1. p. 486. — οὕτως dem gemäss. zu 5, 9, 23. vgl. 6, 1, 26.

§ 11. οὕτως zog man vor Weiske zum vorhergehenden Satze. — τὴν ταχίστην. zu 1, 3, 14. — εἰς. zu 1, 2, 2. — ὅτι. zu 1, 6, 2. — αὐτὸν αἰτιάσεται er die nachtheiligen Folgen sich selbst zuschreiben müsse, es bereuen werde. Ar. Wo 1433: σαυτὸν ποτ' αἰτιάσει. Frö. 630: αὐτὸς σεαυτὸν αἰτιῶ. vgl. Eubulos 14.

§ 12. πρῶτοι und sie zuerst.

§ 13. τὰ ἐπιτήδεια bestimmt das substantivirte τᾶλλα, zu dem es in engster Apposition steht: das übrige, nämlich (die) Lebensmittel. (Spr. 50, 9, 2.) vgl. z. Thuk. 8, 100, 2. — δέ. δῆ? (Kr. 63.) — Κυνίσκος, ein Lakedaimonier, der gegen die Thraker Krieg führte. vgl. 7, 2, 2. 15. — ὑμῖν. Sonst der Ac., wie Dem. 18, 115: μισθοδοτῆσαι τοὺς ὁπλίτας.

§ 14. διαγγέλλει. Lyk. 79: οἱ παῖδες καὶ τὸ γένος ἅπαν τὸ τοῦ ἐπι-

μιος εἴη ἢ φίλος, καὶ πότερα διὰ τοῦ ἱεροῦ ὄρους δέοι πορεύεσθαι
ἢ κύκλῳ διὰ μέσης τῆς Θράκης. Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ταῦτα διελέγοντο¹⁵
οἱ στρατιῶται ἀναρπάσαντες τὰ ὄπλα θέουσι δρόμῳ πρὸς τὰς πύ-
λας ὡς πάλιν εἰς τὸ τεῖχος εἰσιόντες. Ὁ δὲ Ἐτεόνικος καὶ οἱ σὺν
αὐτῷ ὡς εἶδον προσθέοντας τοὺς ὀπλίτας, συγκλείουσι τὰς πύλας
καὶ τὸν μοχλὸν ἐμβάλλουσιν. Οἱ δὲ στρατιῶται ἔκοπτον τὰς πύλας¹⁶
καὶ ἔλεγον ὅτι ἀδικώτατα πάσχοιεν ἐκβαλλόμενοι εἰς τοὺς πολεμίους·
καὶ κατασχίσειν τὰς πύλας ἔφασαν, εἰ μὴ ἐκόντες ἀνοίξουσιν. Ἄλλοι¹⁷
δ' αὐτῶν ἔθεν ἐπὶ θάλατταν καὶ παρὰ τὴν χηλὴν τοῦ τεύχους
ὑπερβαίνουσιν εἰς τὴν πόλιν, ἄλλοι δὲ οἱ ἐτύγγανον ἔνδον ὄντες τῶν
στρατιωτῶν ὡς ὀρώσι τὰ ἐπὶ ταῖς πύλαις πράγματα, διακόψαντες
ταῖς ἀξίναϊς τὰ κλειῖθρα ἀναπεταννύουσι τὰς πύλας· οἱ δ' εἰσπίπτουσιν.

Ὁ δὲ Ξενοφῶν ὡς εἶδε τὰ γιγνόμενα, δείσας μὴ ἐφ' ἀρπαγὴν¹⁸
τράποιτο τὸ στράτευμα καὶ ἀνήκεστα κακὰ γένοιτο τῇ πόλει καὶ
ἑαυτῷ καὶ τοῖς στρατιώταις, ἔθει καὶ συνεισπίπτει εἰς τὴν πυλῶν
σὺν τῷ ὄχλῳ. Οἱ δὲ Βυζάντιοι ὡς εἶδον τὸ στράτευμα βίᾳ εἰς-¹⁹
πῖπτον, φεύγουσιν ἐκ τῆς ἀγορᾶς, οἱ μὲν εἰς τὰ πλοῖα, οἱ δὲ οἴκαδε,
ὅσοι δὲ ἔνδον ἐτύγγανον ὄντες ἔξω, οἱ δὲ καθεῖλκον τὰς τριήρεις,
ὡς ἐν ταῖς τριήρεσι σώζοντο, πάντες δὲ ᾔοντο ἀπολωλέναι ὡς
ἐαλωκυίας τῆς πόλεως. Ὁ δὲ Ἐτεόνικος εἰς τὴν ἄκρην ἀποφεύγει.
Ὁ δὲ Ἀναξίβιος καταδραμὼν ἐπὶ θάλατταν ἐν ἀλιευτικῷ πλοίῳ²⁰
περιέπλει εἰς τὴν ἀκρόπολιν, καὶ εὐθύς μεταπέμπεται ἐκ Καλχη-
δόνος φρουρούς· οὐ γὰρ ἱκανοὶ ἐδόκουν εἶναι οἱ ἐν τῇ ἀκροπόλει
σχεῖν τοὺς ἄνδρας. Οἱ δὲ στρατιῶται ὡς εἶδον τὸν Ξενοφῶντα,²¹
προσπίπτουσιν αὐτῷ πολλοὶ καὶ λέγουσι· Νῦν σοι ἔξεστιν, ὦ Ξενο-
φῶν, ἀνδρὶ γενέσθαι. Ἐχεις πόλιν, ἔχεις τριήρεις, ἔχεις χρήματα,
ἔχεις ἄνδρας τοσούτους. Νῦν ἂν, εἰ βούλοιο, σὺ τε ἡμᾶς ὀνήσαιοις
καὶ ἡμεῖς σὲ μέγαν ποιήσαιμεν. Ὁ δ' ἀπεκρίνατο· Ἄλλ' εὐ τε²²
λέγετε καὶ ποιήσω ταῦτα· εἰ δὲ τούτων ἐπιθυμεῖτε, θέσθε τὰ ὄπλα

ορκήσαντος μεγάλῃσι ἀτυχήμασι περιπίπτει. vgl. zu 2, 4, 16. — εἰς. Spr. 68, 17, 2. (21, 3.) — ἱερὸν ὄρος 7, 3, 3. — κύκλῳ, um den Berg. zu 1, 5, 4.

§ 15. ταῦτα. Her. 3, 51, 1: ἰστόρησε τὸν πρεσβύτερον τὰ σφι ὁ μητρο-
πάτωρ διελέχθη. vgl. zu 1, 5, 11. — δρόμῳ. zu 1, 8, 18. — ὡς. zu 1, 1, 2.

§ 16. ἀνοίξουσιν. zu ληφόμεθα 4, 7, 3.

§ 17. τῶν. zu 1, 7, 13. — πράγματα streicht Kr. (24 p. 38.) —
τὰς. zu 4, 7, 27.

§ 19. ἔνδον hier: intus, in ihren Wohnungen. vgl. 7, 2, 23.
4, 16. — ἔξω erg. φεύγουσιν. Eine Handschrift fügt ἔθεν hinzu. — ἄκρην,
ἀκρόπολιν. (Le.) vgl. § 20 u. Hell. 6, 1, 2 u. 3.

§ 20. σχεῖν. ἴσχειν Naber bei Cobet N. 1. p. 487.

§ 21. οἱ. Spr. 50, 8 (11), 1. vgl. zu πολλά 1, 10, 2. — νῦν mit
Bezug auf den frühern Wunsch 5, 6, 15. — ἀνὴρ ein angesehener
Mann, wie Dem. 19, 265, Ar. Ri. 179. 333. 392. Wo. 823. — ἔχεις —
ἔχεις. zu 3, 1, 37. Dem. 21, 35: ἦν ὁ τῆς βλάβης ὑμῖν νόμος πάλαι, ἦν
ὁ τῆς αἰκίας, ἦν ὁ τῆς ὑβρείως.

§ 22. τε-καί. zu 1, 8, 17. — θέσθε. zu 1, 6, 4 u. 2, 2, 8. — βου-
λόμενος schliesst sich an ἀπεκρίνατο an. Er wollte sie durch Ordnung zur
Ruhe, durch Ruhe zur Besinnung und Besonnenheit führen. Cobet N. 1.

ἐν τάξει ὡς τάχιστα· βουλόμενος αὐτοὺς κατηρεμίσαι· καὶ αὐτὸς τε παρηγγύα ταῦτα καὶ τοὺς ἄλλους ἐκέλευσε παρεγγυᾶν [καὶ τίθεσθαι 23 τὰ ὅπλα]. Οἱ δὲ αὐτοὶ ὑφ' ἑαυτῶν ταπτόμενοι οἱ τε ὀπλῖται ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ εἰς ὀκτὼ ἐγένοντο καὶ οἱ πελτασταὶ ἐπὶ τὸ κέρας ἐκά- 24 τερον παραδεδραμήκεσαν. Τὸ δὲ χωρίον οἷον κάλλιστον ἐκτάξασθαι ἐστὶ τὸ Θράκιον καλούμενον, ἔρημον οἰκιῶν καὶ πεδινόν. Ἐπεὶ δὲ ἔκειτο τὰ ὅπλα καὶ κατηρεμίσθησαν, συγκαλεῖ ὁ Ξενοφῶν τὴν στρατιάν καὶ λέγει τάδε.

25 Ὅτι μὲν ὀργίζεσθε, ὦ ἄνδρες στρατιῶται, καὶ νομίζετε δεινὰ πάσχειν ἑξαπατούμενοι οὐ θαυμάζω. Ἐὰν δὲ τῷ θυμῷ χαριζώμεθα καὶ Λακεδαιμονίους τε τοὺς παρόντας τῆς ἑξαπάτης τιμωρησώμεθα καὶ τὴν πόλιν τὴν οὐδὲν αἰτίαν διαρπάσωμεν, ἐνθυμήθητε 26 ἃ ἔσται ἐντεῦθεν. Πολέμιοι μὲν ἐσόμεθα ἀποδεδειγμένοι Λακεδαιμονίοις τε καὶ τοῖς συμμάχοις. Οἷος δ' ὁ πόλεμος ἂν γένοιτο εἰκάζειν δὴ πάρεστιν, ἑωρακότας καὶ ἀναμνησθέντας τὰ νῦν δὴ 27 γεγενημένα. Ἡμεῖς γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι εἰσῆλθομεν εἰς τὸν πόλεμον τὸν πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς συμμάχους ἔχοντες τριήρεις τὰς μὲν ἐν θαλάττῃ, τὰς δ' ἐν τοῖς νεωροῖς οὐκ ἐλάττους τριακοσίων, ὑπαρχόντων δὲ πολλῶν χρημάτων ἐν τῇ πόλει καὶ προσόδου οὐσης κατ' ἐνιαυτὸν ἀπὸ τε τῶν ἐνδήμων καὶ ἐκ τῆς ὑπερορίας οὐ μείον χιλίων ταλάντων, ἄρχοντες δὲ τῶν νήσων

p. 487. streicht diesen Satz. vgl. 5, 10, 5. — παρεγγυᾶν verdächtigt Bothe. — καὶ τίθεσθαι τὰ ὅπλα streicht Kr. (26.)

§ 23. αὐτοί. zu 2, 4, 10. — οἱ δὲ — οἱ τε ὀπλῖται. zu ὑμᾶς 5, 6, 30. — εἰς ὀκτὼ acht Mann hoch. Spr. 68, 17, 7. (21, 9.) Hell. 3, 2, 16: εἶπε παρατάττεσθαι τὴν ταχίστην ἐς ὀκτὼ, τοὺς δὲ πελταστὰς ἐπὶ τὰ κράσπεδα ἐκατέρωθεν τάττεσθαι. vgl. Thuk. 5, 68, 3. 6, 67, 2. — τό. Spr. 50, 8, 9. (11, 19.)

§ 24. οἷον steht beim Superlativ wie ὅτι. zu 1, 1, 6. (Spr. 49, 10, 4.) — ἐκτάξασθαι. Spr. 55, 3, 5. (7.) — τὸ Θ. καλούμενον. zu 1, 2, 13. — οἰκιῶν. Spr. 47, 25, 3. (26, 4.) — ἔκειτο, passives Plusquamperfect zu τίθεσθαι. zu 4, 2, 20. — συγκαλεῖ, dass sie einen Kreis um ihn bildeten.

§ 25. (ἑξαπατούμενοι. Spr. 56, 8, 1.) -- ἑξαπάτης. Spr. 47, 20. (21.) — οὐδέν. zu τι 6, 4, 8. — ἔσται entstehen wird.

§ 26. μὲν ohne γάρ. Spr. 59, 1, 4. (A. 5.) — ὁ πόλεμος der durch πολέμιοι angedeutete Krieg. -- ἑωρακότας. Spr. 55, 2, 5. (7.) — νῦν δὴ kurz vorher, im peloponnesischen Kriege. Spr. 69, 14 (17), 1.

§ 27. ἔχοντες — ὑπαρχόντων δέ. zu 1, 10, 6. — τῇ streichen Bisschop p. 79 u. Cobet N. 1. p. 487. — πόλει Burg. Thuk. 2, 15, 4: καλεῖται διὰ τὴν παλαιὰν ταύτην κατοίκησιν καὶ ἡ ἀκρόπολις μέχρι τοῦδε ἔτι ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων πόλις. Isokr. 5, 146: ἡ πόλις ἡμῶν πλήθος χρημάτων εἰσπράξασα τοὺς συμμάχους εἰς τὴν ἀκρόπολιν ἀνήνεγκεν. Ueber das Geld Thuk. 2, 13, 3—5. — πρόσδος Einkommen, wie oft. — κατὰ. Spr. 68, 21. (25, 4.) — ἐνδήμων, Gegenstände die in Attika selbst Einkünfte ergaben. — ὑπερορίας erg. γῆς. Gemeint sind vorzugsweise die Tribute (φόροι) der Bundesgenossen, im Anfange des peloponnesischen Krieges 600, nach dem Frieden des Nikias (421) mehr als 1200 Talente. — χιλίων ohne ἡ. zu 6, 2, 24? Der Ge. hängt nicht von πρόσδου ab, sondern steht prädicativ. Man sagte z. B. τριακόσια ἦν τάλαντα φόρος. (Her. 3, 90, 2). vgl. Spr. 60, 2, 3 u. Kr. z. Thuk. 2, 13, 3. — ἔ-

ἀπασῶν καὶ ἐν τε τῇ Ἀσίᾳ πολλὰς ἔχοντες πόλεις καὶ ἐν τῇ Εὐρώπῃ ἄλλας τε πολλὰς καὶ αὐτὸ τοῦτο τὸ Βυζάντιον, ὅπου νῦν ἔσμεν, ἔχοντες, κατεπολεμήθημεν οὕτως ὥς πάντες ὑμεῖς ἐπίστασθε. Νῦν δὲ δὴ τί ἂν οἰόμεθα παθεῖν, Λακεδαιμονίοις μὲν καὶ τῶν²⁸ ἀρχαίων συμμάχων ὑπαρχόντων, Ἀθηναίων δὲ καὶ ὅσοι ἐκείνοις τότε ἦσαν σύμμαχοι πάντων προσγεγενημένων, Τισσαφέρωνος δὲ καὶ τῶν ἐπὶ θαλάττῃ ἄλλων βαρβάρων πάντων πολεμίων ἡμῶν ὄντων, πολεμιωτάτου δὲ αὐτοῦ τοῦ ἄνω βασιλέως, ὃν ἤλθομεν ἀφαιρησόμενοι τε τὴν ἀρχὴν καὶ ἀποκτενοῦντες, εἰ δυναίμεθα. Τούτων δὲ πάντων ὁμοῦ ὄντων ἔστι τις οὕτως ἄφρων ὅστις οἶεται ἂν ἡμᾶς περιγενέσθαι; Μὴ πρὸς θεῶν μαινώμεθα μὴδ' αἰσχρῶς ἀπολώμεθα²⁹ πολέμιοι ὄντες καὶ ταῖς πατρίσι καὶ τοῖς ἡμετέροις αὐτῶν φίλοις τε καὶ οἰκείοις; ἐν γὰρ ταῖς πόλεσιν εἰσι πάντες ταῖς ἐφ' ἡμᾶς στρατευσομέναις καὶ δικαίως εἰ βάρβαρον μὲν πόλιν οὐδεμίαν ἠθελήσαμεν κατασχεῖν, καὶ ταῦτα κρατοῦντες, Ἑλληνίδα δὲ εἰς ἣν πρώτην ἤλθομεν πόλιν, ταύτην ἐξαλαπάξομεν. Ἐγὼ μὲν τοίνυν³⁰ εὐχομαι πρὶν ταῦτα ἐπιθεῖν ὑφ' ὑμῶν γεγόμενα μυρίας ἐμέ γε κατὰ τῆς γῆς ὀργυιὰς γενέσθαι. Καὶ ὑμῖν δὲ συμβουλεύω Ἕλληνας ὄντας τοῖς τῶν Ἑλλήνων προεστηκόσι πειθομένους πειρᾶσθαι τῶν δικαίων τυγχάνειν. Ἐὰν δὲ μὴ δύνησθε ταῦτα, ἡμᾶς δεῖ ἀδικουμένους τῆς γούν Ἑλλάδος μὴ στέρεσθαι. Καὶ νῦν μοι δοκεῖ πέμ-³¹ψαντας Ἀναξιβίῳ εἰπεῖν ὅτι ἡμεῖς οὐδὲν βίαιον ποιήσοντες παρεληλύθαμεν εἰς τὴν πόλιν, ἀλλ' ἦν μὲν δυνώμεθα παρ' ὑμῶν ἀγαθόν τι εὐρίσκεισθαι εἰ δὲ μή, ἀλλὰ δηλώσοντες ὑμῖν ὅτι οὐκ ἐξαπατώμενοι, ἀλλὰ πειθόμενοι ἐξερχόμεθα.

χοντες. Die Participia gehören sowohl zu εἰσῆλθομεν als zu κατεπολεμήθημεν. vgl. zu § 9. Her. 2, 135, 2: ἐπεθύμησε Ποδῶπις μνημήιον ἐωυτῆς ἐν τῇ Ἑλλάδι καταλιπέσθαι, πόλημα ποιησαμένη τοῦτο τὸ μὴ τυγχάνει ἄλλω ἐξευρημένον καὶ ἀνακείμενον ἐν ἰσῶ, τοῦτο ἀναθεῖναι ἐς Δελφοὺς μνημόσυνον ἐωυτῆς. — ἔχοντες, das zweite streicht Bisschop u. Hirschig bei Cobet N. 1. p. 487.

§ 28. ἄν. Spr. 69, 6, 5. (7, 1, 4.) vgl. 64, 2, 2. — Λακεδαιμονίοις μὲν καὶ τῶν ἀρχαίων für Λακεδαιμονίων μὲν καὶ τῶν Ἀχαιῶν Pflugk bei Kr. Addit. ad Arr. p. 4, Badham u. Dobree p. 135. — αὐτοῦ. αὐ eb. — ἄνω. zu 1, 2, 1. — ὄντων. zu 1, 7, 2. — τούτων ὁμοῦ ὄντων da diese verbunden sind. vgl. 5, 6, 32. Spr. 62, 2, 3. (4.) — ὅστις. zu 2, 5, 12.

§ 29. πρὸς. zu 3, 1, 24. — μαινώμεθα. Spr. 54, 2, 1. (2.) — ταῖς. Spr. 50, 2, 2. (3.) — αὐτῶν. Spr. 51, 4, 4. (2, 10.) — καὶ δικαίως verbinden Einige mit στρατευσομέναις; richtiger wird man ἀπολωμένον ἂν aus ἀπολώμεθα denken. Spr. 62, 4, 1. — (οὐδεμίαν. Spr. 67, 4, 1. vgl. 6, 4, 16.) — καὶ ταῦτα. zu 1, 4, 12. — πρώτην. Spr. 57, 5, 3. — ταύτην. zu 2, 2, 20. — ἐξαλαπάξω ist ein poetisches Wort.

§ 30. ἐπιθεῖν. zu 3, 1, 13; über den Inf. Spr. 54, 14, 2. (17, 6.) — ὑπό. Spr. 52, 3, 1. — (ἐμέ. vgl. 1, 3, 3. Spr. 51, 2, 1 u. 55, 2, 3.) — κατὰ. Spr. 68, 20 (24), 1. — γενέσθαι. zu 1, 7, 17.

§ 31. πέμψαντας. zu 2, 3, 1. Erg. ἡμᾶς. zu 2, 1, 12. vgl. 7, 2, 25. 6, 16. — οὐδὲν, aufzulösen in οὐ und τί, dies zu ποιήσοντες gehörig. vgl. 7, 7, 21. — εὐρίσκεισθαι. Daraus denke man zu ἀλλ' ein εὐρησόμενοι. vgl. zu 7, 7, 15. — εἰ δὲ μή. Spr. 65, 5, 8. (12.) — ἀλλὰ. Spr. 69, 4, 3. (5.) — ἐξερχόμεθα. Ἐρχομαι hat zuweilen, wie εἶμι in der

- 32 Ταῦτα ἔδοξε· καὶ πέμπουσιν Ἱερώνυμόν τε Ἡλεῖον ἔροῦντα ταῦτα καὶ Εὐρύλοχον Ἀρκάδα καὶ Φιλήσιον Ἀχαιόν. Οἱ μὲν ταῦτα ὥχοντο ἔροῦντες.
- 33 Ἔτι δὲ καθημένων [τῶν στρατιωτῶν] προσέροχεται Κοιρατάδης Θηβαῖος, ὃς οὐ φεύγων τὴν Ἑλλάδα περιῆει, ἀλλὰ στρατηγιῶν καὶ ἐπαγγελλόμενος, εἴ τις ἢ πόλις ἢ ἔθνος στρατηγοῦ δέοιτο· καὶ τότε προσελθὼν ἔλεγεν ὅτι ἔτοιμος εἴη ἡγεῖσθαι αὐτοῖς εἰς τὸ Δέλτα καλούμενον τῆς Θράκης, ἔνθα πολλὰ καὶ ἀγαθὰ λήψοιντο· ἔστε δ' ἂν μόλωσιν, εἰς ἀφθονίαν παρέξειν ἔφη καὶ σιτία καὶ ποτά.
- 34 Ἀκούουσι ταῦτα τοῖς στρατιώταις καὶ τὰ παρὰ Ἀναξιβίου ἅμα ἀπαγγελλόμενα, (ἀπεκρίνατο γὰρ ὅτι πειθομένοις αὐτοῖς οὐ μεταμελήσει, ἀλλὰ τοῖς τε οἴκοι τέλεσι ταῦτα ἀπαγγελεῖ καὶ αὐτὸς βουλεύσοιτο περὶ αὐτῶν ὃ, τι δύναιτο ἀγαθόν,) ἐκ τούτου οἱ στρατιῶται τὸν τε Κοιρατάδην δέχονται στρατηγὸν καὶ ἔξω τοῦ τείχους ἀπῆλθον. Ὁ δὲ Κοιρατάδης συντίθεται αὐτοῖς εἰς τὴν ὑστεραίαν παρέσεσθαι ἐπὶ τὸ στράτευμα ἔχων καὶ ἱερεῖα καὶ μάντιν καὶ σιτία
- 36 καὶ ποτὰ τῇ στρατιᾷ. Ἐπεὶ δ' ἐξῆλθον, ὁ Ἀναξίβιος ἐκλείσσε τε τὰς πύλας καὶ ἐκήρυξεν ὅστις ἂν ἄλῃ ἔνδον ὦν τῶν στρατιωτῶν, ὅτι πεπράσεται.
- 37 Τῇ δ' ὑστεραίᾳ Κοιρατάδης μὲν ἔχων τὰ ἱερεῖα καὶ τὸν μάντιν ἦκε, καὶ ἄλφριτα φέροντες εἶποντο αὐτῷ εἴκοσιν ἄνδρες καὶ οἶνον ἄλλοι εἴκοσιν ἄνδρες καὶ ἐλαιῶν τρεῖς καὶ σκορόδων εἰς ἀνὴρ ὅσον ἐδύνατο μέγιστον φορτίον καὶ ἄλλος κρομμύων· ταῦτα δὲ καταθέμενος ὡς ἐπὶ δάσμευσιν ἐθύετο. Ξενοφῶν δὲ μεταπεμψάμενος Κλέανδρον ἐκέλευέν οἱ διαπραῖξαι ὅπως εἰς τὸ τεῖχος [τε] εἰσέλθοι
- 39 καὶ ἀποπλεύσαι ἐκ Βυζαντίου. Ἐλθὼν δ' ὁ Κλέανδρος, Μάλα

Regel, die Bedeutung des Futurs. vgl. 7, 6, 31. 34. Thuk. 6, 40, 2: εἰ ἔρχονται Ἀθηναῖοι, ἀμυνεῖται αὐτούς. zu 1, 3, 7. (Spr. 53, 1, 8.)

§ 32. ταῦτα ἔδοξε. zu 3, 2, 39. 5, 10, 12. — οἱ μὲν. zu 2, 1, 6.

§ 33. καθημένων. zu 5, 10, 5. — Κοιρατάδης Hell. 1, 3, 15 ff. — τὴν Ἑλλάδα περιῆει. Spr. 46, 4, 4. (6, 8.) — ἐπαγγελλόμενος sich dazu anbietend. Spr. 52, 8, 4. (5.) — καὶ τότε. zu 4, 3, 11. — Δέλτα. vgl. 7, 5, 1. — (τῆς Θράκης. Spr. 47, 5, 7.) — καί. zu 2, 3, 18. — μόλωσιν ein poetisches Wort, Ao. von βλώσκω gehe. vgl. Spr. B. 2, 39 u. d. W.; über den Conj. Spr. 54, 14. (17, 4.) — εἰς ἀφθονίαν, ἀφθόνως. zu 4, 7, 3.

§ 34. ἀκούουσι, als ob § 35 folgen sollte ἔδοξε (τοῖς στρατιώταις) δέχεσθαι, ἀπελθεῖν, ein durch die Parenthese veranlasstes Anakoluth. vgl. 4, 4, 19. Der Lesart οἱ στρατιῶται widerspricht die Stellung. (Kr. De auth. p. 58.) — τέλεσι. zu 2, 6, 4. — ἀπαγγελεῖ καὶ βουλεύσοιτο. zu 2, 2, 15.

§ 35. εἰς. zu 1, 7, 1. — παρέσεσθαι. zu 4, 2, 1.

§. 36. ὦν. Spr. 56, 7, 2. — ὅτι. zu 1, 6, 2.

§ 37. ἐλαιῶν καὶ σκορόδων hangen von φορτίον ab. Spr. 47, 6. (8.) — ὅσον ἐδύναντο μέγιστον eine möglichst grosse, quantum poterat maximum. (Spr. 49, 10, 4.) — φορτίον hängt noch von φέρων (φέροντες) ab. — καταθέμενος. Spr. 52, 11, 1. — ὡς ἐπὶ. zu 4, 3, 11. — δάσμευσιν Theilung, findet sich nur hier.

§ 38. οἱ sibi. Spr. 51, 2, 2. (3.) — εἰσέλθοι hinkommen dürfe.

§ 39. λέγειν. Spr. 65, 11, 4. (8.) — τείχους. Spr. 47, 28 (29), 1.

μόλις, ἔφη, διαπραξάμενος ἤκω· λέγειν γὰρ Ἀναξίβιον ὅτι οὐκ ἐπι-
τήδειον εἶη τοὺς μὲν στρατιώτας πλησίον εἶναι τοῦ τείχους, Ξενο-
φῶντα δὲ ἔνδον τοὺς Βυζαντίους δὲ στασιάζειν καὶ πονηροὺς εἶναι
πρὸς ἀλλήλους· ὁμῶς δὲ εἰσιέναι, ἔφη, ἐκέλευεν, εἰ μέλλοις σὺν
ἑαυτῷ ἐκπλεῖν. Ὁ μὲν δὴ Ξενοφῶν ἀσπασάμενος τοὺς στρατιώτας⁴⁰
εἶσω τοῦ τείχους ἀπῆει σὺν Κλεάνδρῳ. Ὁ δὲ Κοιρατάδης τῇ μὲν
πρώτῃ ἡμέρᾳ οὐκ ἐκαλλιέρει οὐδὲ διεμέτρησεν οὐδὲν τοῖς στρατιώ-
ταις· τῇ δ' ὑστεραίᾳ τὰ μὲν ἱερεῖα εἰστήκει παρὰ τὸν βωμὸν καὶ
Κοιρατάδης ἐστεφανωμένος ὡς θύσων· προσελθὼν δὲ Τιμασίῳ ὁ
Δαρδανεύς καὶ Νέων ὁ Ἀσιναῖος καὶ Κλεάνωρ ὁ Ὀρχομένιος ἔλεγον
Κοιρατάδῃ μὴ θύειν, ὡς οὐχ ἡγησόμενον τῇ στρατιᾷ, εἰ μὴ δώσει
τὰ ἐπιτήδεια. Ὁ δὲ κελεύει διαμετρεῖσθαι. Ἐπεὶ δὲ πολλῶν ἐνέδει⁴¹
αὐτῷ ὥστε ἡμέρας σῖτον ἐκάστῳ γενέσθαι τῶν στρατιωτῶν, ἀνα-
λαβὼν τὰ ἱερεῖα ἀπῆει καὶ τὴν στρατηγίαν ἀπειπών.

β'. Νέων δὲ ὁ Ἀσιναῖος καὶ Φρυνίσκος ὁ Ἀχαιοὺς καὶ Φιλή-¹
σιος ὁ Ἀχαιοὺς καὶ Ξανθικλῆς ὁ Ἀχαιοὺς καὶ Τιμασίῳ ὁ Δαρ-
δανεύς ἐπέμενον ἐπὶ τῇ στρατιᾷ, καὶ εἰς κώμας τῶν Θρακῶν προελ-
θόντες τὰς κατὰ Βυζάντιον ἐστρατοπεδεύοντο. Καὶ οἱ στρατηγοὶ²
ἐστασίαζον, Κλεάνωρ μὲν καὶ Φρυνίσκος πρὸς Σεύθην βουλόμενοι
ἄγειν, ἔπειθε γὰρ αὐτοὺς καὶ ἔδωκε τῷ μὲν ἵππον, τῷ δὲ γυναῖκα,
Νέων δὲ εἰς Χερρόνησον, οἰόμενος, εἰ ὑπὸ Λακεδαιμονίοις γένοιτο,
παντὸς ἂν προεστάναι τοῦ στρατεύματος· Τιμασίῳ δὲ προὔθυ-
μεῖτο πέραν εἰς τὴν Ἀσίαν πάλιν διαβῆναι, οἰόμενος ἂν οἴκαδε
κατελθεῖν. Καὶ οἱ στρατιῶται ταῦτα ἐβουλεύοντο. Διατριβομένον³
δὲ τοῦ χρόνου πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν οἱ μὲν τὰ ὅπλα ἀποδιδό-
μενοι κατὰ τοὺς χώρους ἀπέπλεον ὡς ἐδύναντο, οἱ δὲ καὶ [διδόντες
τὰ ὅπλα κατὰ τοὺς χώρους] εἰς τὰς πόλεις κατεμίγνυντο. Ἀνα-⁴
ξίβιος δ' ἔχαιρε ταῦτα ἀκούων, διαφθειρόμενον τὸ στράτευμα· τού-
των γὰρ γιγνομένων ὤτετο μάλιστα χαρίζεσθαι Φαρναβάζῳ.

— πονηροὺς feindselig, aufrührerisch. Plut. Dion 50: τῶν μισθο-
φόρων γενομένων πονηρῶν. — μέλλοις für μέλλοι Kr. [De auth. p. 54.]

§ 40. παρὰ. zu 1, 2, 13. — ἐστεφανωμένος, wie beim Opfern
Sitte war. — προσελθὼν. zu ἦν Her. 5, 12, 1. — θύειν. zu θαρδεῖν 1,
3, 8. — ἡγησόμενον. zu § 10.

§ 41. ὥστε fehlt gew. in solchen Verbindungen. (Spr. 55, 3, 4.) —
ἀπῆει. zu τὰ βασίλεια 1, 2, 26.

C. 2. § 1. Der Name Kleanor scheint hier ausgefallen zu sein.
(Kühner.) Vielleicht noch mehr. Denn wir vermissen die Angabe, wann
Phryniskos Feldherr geworden. Vgl. Kr. De auth. p. 50, 7.

§ 2. (Κλεάνωρ. Spr. 56, 9, 1.) — ἔπειθε. zu 6, 1, 9. — ὑπό.
Spr. 68, 40. (44.)

§ 3. ἐβουλεύοντο für ἐβούλοντο Kr. (26.) vgl. 5, 9, 33. 10, 4. 7,
3, 4. — ἀποδιδόμενοι verkaufend. (Spr. 52, 8, 6.) — καὶ διδόν-
τες τὰ ὅπλα κατὰ τοὺς χώρους streichen Muret u. Dobree p. 135; καὶ
behält Bothe; καὶ διαδράντες εἰς τοὺς χώρους Jacobs.

§ 4. διαφθειρόμενον folgt nach ταῦτα epexegetisch. Thuk. 3, 18,
2: πυνθανόμενοι ταῦτα, τοὺς Μυτιληναίους τῆς γῆς κρατοῦντας. gr. Spr. 59,
1, 7. — μάλιστα. Vielmehr μάλιστ' ἂν. (Kr. 26.)

- 5 Ἀποπλέοντι δὲ Ἀναξίβιω ἐκ Βυζαντίου συναντᾷ Ἀρίσταρχος
ἐν Κυζίκῳ διάδοχος Κλεάνδρῳ, Βυζαντίου δὲ ἀρμοστής ἐλέγετο
δὲ ὅτι καὶ ναύαρχος διάδοχος Πῶλος ὅσον οὐ παρείη ἤδη εἰς
6 Ἑλλήσποντον. Καὶ ὁ Ἀναξίβιος τῷ μὲν Ἀριστάρχῳ ἐπιστέλλει
ὁπόσους ἂν εὖροι ἐν Βυζαντίῳ τῶν Κύρου στρατιωτῶν ὑπολελειμ-
μένους ἀποδόσθαι· ὁ δὲ Κλεάνδρος οὐδένα ἐπεπράκει, ἀλλὰ καὶ
τοὺς κάμνοντας ἐθεράπευεν, οἰκτεῖρων καὶ ἀναγκάζων οἰκία δέχε-
7 σθαι· Ἀρίσταρχος δ' ἐπεὶ ἦλθε τάχιστα, οὐκ ἐλάττους τετρα-
κοσίων ἀπέδοτο. Ἀναξίβιος δὲ παραπλεύσας εἰς Πάριον πέμπει
παρὰ Φαρνάβαζον κατὰ τὰ συγκείμενα. Ὁ δ' ἐπεὶ ἦσθετο Ἀρί-
σταρχόν τε ἤκοντα εἰς Βυζάντιον ἀρμοστήν καὶ Ἀναξίβιον οὐκέτι
ναυαρχοῦντα, Ἀναξιβίου μὲν ἠμέλησε, πρὸς Ἀρίσταρχον δὲ διε-
πράττετο τὰ αὐτὰ περὶ τοῦ Κυρείου στρατεύματος ἅπερ καὶ πρὸς
Ἀναξίβιον.
- 8 Ἐκ τούτου δὴ Ἀναξίβιος καλέσας Ξενοφῶντα κελεύει πάσῃ
τέχνῃ καὶ μηχανῇ πλεῦσαι ἐπὶ τὸ στράτευμα ὡς τάχιστα, καὶ
συνέχειν τε τὸ στράτευμα καὶ συναθροίζειν τῶν διεσπαρμένων ὡς
ἂν πλείστους δύνηται, καὶ παραγαγόντα εἰς τὴν Πέρινθον διαβι-
βάσειν εἰς τὴν Ἀσίαν ὅτι τάχιστα· καὶ δίδωσιν αὐτῷ τριακόντορον
καὶ ἐπιστολὴν καὶ ἄνδρα συμπέμπει κελεύοντα τοὺς Περινθίους ὡς
9 τάχιστα Ξενοφῶντα προπέμψαι τοῖς ἵπποις ἐπὶ τὸ στράτευμα. Καὶ
ὁ μὲν Ξενοφῶν διαπλεύσας ἀφικνεῖται ἐπὶ τὸ στράτευμα· οἱ δὲ
στρατιῶται ἐδέξαντο ἡδέως καὶ εὐθὺς εἶποντο ἄσμενοι ὡς διαβησό-
μενοι ἐκ τῆς Θράκης εἰς τὴν Ἀσίαν.
- 10 Ὁ δὲ Σεύθης ἀκούσας ἤκοντα πάλιν Ξενοφῶντα πέμψας πρὸς
αὐτὸν [κατὰ θάλατταν] Μηδοσάδην ἐδεῖτο τὴν στρατιὰν ἄγειν
πρὸς ἑαυτόν, ὑπισχνούμενος αὐτῷ ὅ, τι ᾔετο λέγων πείσειν. Ὁ
δ' ἀπεκρίνατο αὐτῷ ὅτι οὐδὲν οἶόν τε εἶη τούτων γενέσθαι. Καὶ
11 ὁ μὲν ταῦτα ἀκούσας ᾔχετο. Οἱ δὲ Ἕλληνες ἐπεὶ ἀφίκοντο εἰς
Πέρινθον, Νέων μὲν ἀποσπάσας ἐστρατοπεδεύσατο χωρὶς ἔχων ὡς
ὀκτακοσίους ἀνθρώπους· τὸ δ' ἄλλο στράτευμα πᾶν ἐν τῷ αὐτῷ
παρὰ τὸ τεῖχος τὸ Περινθίων ἦν.
- 12 Μετὰ ταῦτα Ξενοφῶν μὲν ἔπραττε περὶ πλοίων, ὅπως ὅτι τά-

§ 5. (Κλεάνδρῳ. Spr. 48, 12, 1.) — Βυζαντίου δέ. vgl. zu 1, 7, 9. — ὅσον οὐ beinahe. Spr. 67, 13, 3. (14, 4.) — εἰς. zu 1, 2, 2.

§ 6. τῷ μὲν. μὲν τῷ Kr. (63.), so dass Ἀρίσταρχος δέ entspricht. — ἄν. zu 1, 5, 9. — εὖροι. εὖρη zwei Hsn. — οἰκία. (Spr. 48, 15, 16 E.) Ueber den Singular zu 1, 7, 8. — ἐπεὶ τάχιστα. zu 3, 1, 9.

§ 7. ἤκοντα zu βουλευομένους 1, 1, 7. — κατὰ τὰ συγκείμενα der Uebereinkunft 7, 1, 2 gemäss, wahrscheinlich um versprochenes Geld zu erhalten. vgl. 6, 1, 4. — ἅπερ καί. zu 3, 1, 34.

§ 8. τέχνῃ. zu 4, 5, 16. — ὡς ἂν π. δ. zu 1, 6, 3. — τοῖς mit den erforderlichen. (Spr. 50, 2, 4.) zu Thuk. 6, 94, 3. Oder: mit ihren. Her. 4, 183, 2: θηρεύουσι τοῖσι τεθρίπποισι.

§ 9. ἄσμενοι. zu 3, 4, 24. — τὸ στράτευμα, das bei Selybria war § 28.

§ 10. ἤκοντα. Spr. 56, 7, 1. — κατὰ θάλατταν streicht Kr. (26.) vgl. § 25. — ὅ, τι. Spr. 51, 9, 2.

§ 11. ἀποσπάσας erg. τοὺς ἑαυτοῦ aus ὡς ὀκτακοσίους ἀνθρώπους. Oder ἀποχέσας? (Kr. 63.) zu 4, 1, 16. — ἐν τῷ αὐτῷ. zu 1, 8, 14.

χιστα διαβαῖεν [εἰς τὴν Ἀσίαν]. Ἐν δὲ τούτῳ ἀφικόμενος Ἀρίσταρχος ὁ ἐκ Βυζαντίου ἁρμοστής, ἔχων δύο τριήρεις, πεπεισμένος ὑπὸ Φαρναβάζου, τοῖς τε ναυκλήροις ἀπέειπε μὴ διάγειν, ἔλθῶν τε ἐπὶ τὸ στράτευμα εἶπε τοῖς στρατιώταις μὴ περαιοῦσθαι εἰς τὴν Ἀσίαν. Ὁ δὲ Ξενοφῶν ἔλεγεν ὅτι Ἀναξίβιος ἐκέλευσε καὶ ἐμὲ πρὸς 13 τοῦτο ἐπεμψεν ἐνθάδε. Πάλιν [δ'] Ἀρίσταρχος ἔλεξεν Ἀναξίβιος μὲν τοίνυν οὐκέτι ναύαρχος, ἐγὼ δὲ τῇδε ἁρμοστής· εἰ δέ τινα ὑμῶν λήψομαι ἐν τῇ θαλάττῃ, καταδύσω. Ταῦτ' εἰπὼν ὥχετο εἰς τὸ τεῖχος. Τῇ δ' ὑστεραία μεταπέμπεται τοὺς στρατηγούς καὶ 14 λοχαγούς τοῦ στρατεύματος. Ἦδη δὲ ὄντων πρὸς τῷ τείχει ἔξαγγέλλει τις τῷ Ξενοφῶντι ὅτι, εἰ εἴσεις, συλληφθήσεται καὶ ἡ αὐτοῦ τι πείσεται ἢ καὶ Φαρναβάζῳ παραδοθήσεται. Ὁ δὲ ἀκούσας ταῦτα τοὺς μὲν προπέμπεται, αὐτὸς δὲ εἶπεν ὅτι θῦσαί τι βούλοιο. Καὶ 15 ἀπελθὼν ἐθύετο εἰ προεῖεν αὐτῷ οἱ θεοὶ [πειρᾶσθαι] πρὸς Σεύθην ἄγειν τὸ στράτευμα. Ἐώρα γὰρ οὔτε διαβαίνειν ἀσφαλές ὃν τριήρεις ἔχοντας τοῦ κωλύσοντος, οὔτ' εἰς Χερρόνησον ἔλθῶν κατακλεισθῆναι ἐβούλετο καὶ τὸ στράτευμα ἐν πολλῇ σπάνει πάντων γενέσθαι· ἐνθα δὴ πείθεσθαι μὲν ἀνάγκη τῷ ἐκεῖ ἁρμοστῇ, τῶν δὲ ἐπιτηδείων οὐδὲν ἔμελλεν ἔξειν τὸ στράτευμα.

Καὶ ὁ μὲν ἀμφὶ ταῦτ' εἶχεν· οἱ δὲ στρατηγοὶ καὶ [οἱ] λοχαγοὶ 16 ἤκοντες παρὰ τοῦ Ἀριστάρχου ἀπήγγελλον ὅτι νῦν μὲν ἀπιέναι σφᾶς κελεύει, τῆς δειλῆς δὲ ἦκειν· ἐνθα καὶ δήλη μᾶλλον ἐδόκει [εἶναι] ἢ ἐπιβουλή. Ὁ οὖν Ξενοφῶν, ἐπεὶ ἐδόκει τὰ ἱερὰ γενέσθαι καὶ 17 ἑαυτῷ καὶ τῷ στρατεύματι ἀσφαλῶς πρὸς Σεύθην ἵεναι, παραλαβὼν Πολυκράτην τὸν Ἀθηναῖον, λοχαγόν, καὶ παρὰ τῶν στρατηγῶν ἐκάστου ἄνδρα, πλὴν παρὰ Νέωνος, ὃς ἕκαστος ἐπίστευεν, ὥχετο τῆς νυκτὸς ἐπὶ τὸ Σεύθου στράτευμα ἐξήκοντα στάδια. Ἐπεὶ δ' ἐγ- 18

§ 12. ὁ ἐκ für ἐκ Schäfer. zu 1, 2, 3. — ἀπέειπε μὴ. Spr. 67, 12, 4. (3.) Ueber die Sache 7, 6, 24. — διάγειν, τὸ στράτευμα.

§ 13. πάλιν ohne δ' Kr. (63.), wie 1, 6, 7. 5, 8, 5. vgl. αὐθις 7, 2, 25. — μὲν τοίνυν, μέντοι νῦν? (Kr. 45.) — οὐκέτι oder οὐκ ἔστι die Hsn., οὐκέτι ἔστι Bisschop p. 83. — τῇδε, also wohl auch zu Perinthos. vgl. 7, 6, 24. — ἐν τῇ θαλάττῃ ziehen zum Vorhergehenden Kr. (24 p. 62) u. Dobree.

§ 14. ὄντων. zu προϊόντων 1, 2, 17. — (εἰ εἴσεις. Spr. 54, 12, 2.) — πείσεται, von πᾶσχειν. zu 5, 3, 6. — τοὺς μὲν, die Strategen und Lochagen. — προπέμπεται schickt sie von sich fort, nach Perinthos. Spr. 52, 10, 4. (8.) Kyr. 5, 3, 53: τὸν προσιόντα προὑπέμπετο. — αὐτὸς gehört zu βούλοιο. vgl. zu 4, 1, 24.

§ 15. εἰ προεῖεν ob sie überliessen, gestatteten. Thuk. 8, 32, 3: τὰς ναῦς οὐκ ἔφη αὐτῷ προήσειν. Oder πόροιεν? (63.) Ueber εἰ vgl. 5, 6, 28. — τοῦ. (Spr. 50, 4, 3.) Gemeint ist Aristarchos. vgl. 7, 3, 3. — ἐνθα δὴ. vielmehr ἐνταῦθα δὲ dort aber, bei Perinthos. (Kr. De auth. p. 54 f.) Das δὴ fehlt in einigen Hsn. — ἀνάγκη erg. ἦν. zu 1, 2, 18.

§ 16. ἀμφί. zu 5, 2, 26. — (δείλης δέ. Spr. 68, 5, 4.) — εἶναι, in guten Hsn. fehlend, ist entbehrlich. Spr. 55, 4, 4.

§ 17. γενέσθαι. zu 2, 2, 3. — ἵεναι. zu 2, 2, 3. — ὥχετο, zu Pferde 7, 3, 1.

- γὺς ἦσαν αὐτοῦ, ἐπιτυγχάνει πυροῖς ἐρήμοις. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον ὤετο μετακεχωρηκέναι ποι τὸν Σεύθην· ἐπειδὴ δὲ θορύβου τε ἦσθετο καὶ σημαινόντων ἀλλήλοις τῶν περὶ Σεύθην, κατέμαθεν ὅτι τούτου ἔνεκα τὰ πυρὰ προκεκαυμένα εἶη τῷ Σεύθῃ πρὸ τῶν νυκτοφυλάκων, ὅπως οἱ μὲν φύλακες μὴ ὀρῶντο, ἐν τῷ σκότει ὄντες, μήτε ὅπου εἰσὶν μήθ' ὅποι ἴοιεν, οἱ δὲ προσιόντες μὴ λανθάνοιεν, ἀλλὰ διὰ
- 19 τὸ φῶς καταφανεῖς εἶεν· ἐπεὶ δὲ ἦσθετο, προπέμπει τὸν ἐρμηνεῖαν ὃν ἐτύγγανεν ἔχων, καὶ εἰπεῖν κελεύει Σεύθῃ ὅτι Ξενοφῶν πάρεστι βουλόμενος συγγενέσθαι αὐτῷ. Οἱ δὲ ἤρουντο εἰ ὁ Ἀθηναῖος ὁ ἀπὸ
- 20 τοῦ στρατεύματος. Ἐπειδὴ δ' ἔφη [οὗτος εἶναι], ἀναπηδήσαντες ἐδίωκον· καὶ ὀλίγον ὕστερον παρήσαν πελτασταὶ ὅσον διακόσιοι, καὶ παραλαβόντες Ξενοφῶντα καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ἤγον πρὸς Σεύθην.
- 21 Ὁ δ' ἦν ἐν τύρσει, μάλα φυλαττόμενος, καὶ ἵπποι περὶ αὐτὴν κύκλῳ ἐγκεχαλινωμένοι· διὰ γὰρ τὸν φόβον τὰς μὲν ἡμέρας ἐχίλου τοὺς
- 22 ἵππους, τὰς δὲ νύκτας ἐγκεχαλινωμένοις ἐφυλάττετο. Ἐλέγετο γὰρ καὶ πρόσθεν Τήρης ὁ τούτου πρόγονος ἐν ταύτῃ τῇ χώρᾳ πολὺ ἔχων στρατεύμα ὑπὸ τούτων τῶν ἀνδρῶν πολλοὺς ἀπολέσαι καὶ τὰ σκευοφόρα ἀφαιρεθῆναι· ἦσαν δ' οὗτοι Θυνοί, πάντων λεγόμενοι εἶναι μάλιστα νυκτὸς πολεμικώτατοι.
- 23 Ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἦσαν, ἐκέλευσεν εἰσελθεῖν Ξενοφῶντα ἔχοντα δύο οὓς βούλοιο. Ἐπειδὴ δὲ ἔνδον ἦσαν, ἡσπάζοντο μὲν πρῶτον ἀλλήλους καὶ κατὰ τὸν Θράκιον νόμον κέρατα οἴνου προὔπινον· παρῆν δὲ καὶ Μηδοσάδης τῷ Σεύθῃ, ὅσπερ ἐπρέσβευεν αὐτῷ πάν-

§ 18. ἐρήμοις ohne Menschen dabei. — σημαινόντων, αὐτῶν, der Leute des Seuthes. (Spr. 47, 10, 13 u. 59, 2, 3.) — ἴοιεν für εἶεν Kr. (De auth. p. 25, 62.) Ages. 6, 6: ἄδελος γιγνόμενος ὅπου τε εἶη καὶ ὅποι ἴοι. Ueber den Optativ neben dem Indicativ Kr. z. Her. 7, 208, 1.

§ 19. ὁ ἀπὸ, weil dabei ein Ausgegangensein gedacht wird, wie in den oft vorkommenden Formeln οἱ ἀπὸ (ἐκ) Φυλῆς, Πειραιέως. Hell. 2, 4, 11: οἱ ἀπὸ Φυλῆς (damals im Peiraeus befindlich) ἐπεχείρησαν μὴ ἀπιέναι αὐτούς. (Spr. 50, 8, 16.) vgl. z. Thuk. 8, 6, 2: ἐπρασσον οἱ ἀπὸ Φαρναβάζου.

§ 20. οὗτος εἶναι streicht Kr. (26.) Denn der Dolmetscher konnte nur τοῦτον εἶναι sagen. — ἀναπηδήσαντες erg. ἐπὶ τοὺς ἵππους, wie eben so bei diesem Worte Hell. 7, 1, 21, π. ἵππ. 7, 1, 3. 8, 5. (vgl. Spr. 60, 7, 3.) — ἐδίωκον. zu 6, 3, 25. — ὅσον. zu 1, 8, 6.

§ 21. τὸν hinzeigend: die aus den Umständen hervorgehende. vgl. 7, 6, 10. — ἐχίλου liess füttern. zu 1, 4, 10. — ἐγκεχαλινωμένοις für ἐγκεχαλινωμένους Voigtländer: mit gezäumten (Pferden). vgl. 7, 7, 6.

§ 22. καὶ deutet an dass Aehnliches auch jetzt geschehen könne. zu 1, 6, 1. — ὑπό. Spr. 52, 3, 1. — τούτων, den in dieser Gegend wohnenden. — τὰ σκευοφόρα ist Ac.: ἀφηρεθῆναι τὰ σκ. Spr. 52, 4, 3. (6.) — μάλιστα bezieht den Superlativ auf νυκτός: am meisten Nachts in hohem Grade kriegerisch. Aehnlich Thuk. 7, 42, 5: τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ μάλιστα δεινότατος ἐστὶ τοῖς ἐναντίοις.

§ 23. μὲν πρῶτον. zu 1, 9, 5. ὅπως διαβῇ 7, 1, 5. — οἴνου. Spr. 47, 6. (8.) vgl. 7, 3, 24.

§ 24. διαβῆναι. zu συμπερ. 3, 1, 9. — ποιήσιν erg. ἐμέ. — οὗτο-

τοσε. Ἐπειτα δὲ Ξενοφῶν ἤρχετο λέγειν· Ἐπεμψας πρὸς ἐμέ, 24
 ὦ Σεύθῃ, εἰς Καλχηδόνα πρῶτον Μηδοσάδην τουτονί, δεόμενός
 μου συμπροθυμηθῆναι διαβῆναι τὸ στράτευμα ἐκ τῆς Ἀσίας, καὶ
 ὑπισχνούμενός μοι, εἰ ταῦτα πράξαιμι, εὖ ποιήσῃν, ὡς ἔφη Μηδο-
 σάδης οὕτοσί. Ταῦτα εἰπὼν ἐπήρετο τὸν Μηδοσάδην εἰ ἀληθῆ 25
 ταῦτ' εἶπεν. Ὁ δ' ἔφη. Αὐθις ἦλθε Μηδοσάδης οὗτος, ἐπεὶ ἐγὼ
 διέβην πάλιν ἐπὶ τὸ στράτευμα ἐκ Παρίου, ὑπισχνούμενος, εἰ ἄγοιμι
 τὸ στράτευμα πρὸς σέ, τᾶλλα τέ σοι φίλῳ χρήσασθαι καὶ ἀδελφῷ
 καὶ τὰ ἐπὶ θαλάττῃ μοι χωρία ὧν σὺ κρατεῖς ἔσεσθαι παρὰ σοῦ.
 Ἐπὶ τούτοις πάλιν ἐπήρετο τὸν Μηδοσάδην εἰ ἔλεγε ταῦτα. Ὁ 26
 δὲ συνέφη καὶ ταῦτα. Ἴθι νυν, ἔφη, ἀφήγησαι τούτῳ τί σοι ἀπε-
 κρινάμην ἐν Καλχηδόνι πρῶτον. Ἀπεκρίνω ὅτι τὸ στράτευμα δια- 27
 βήσοιτο εἰς Βυζάντιον καὶ οὐδὲν τούτου ἔνεκα δέοι τελεῖν οὔτε σοὶ
 οὔτε ἄλλῳ αὐτός τε, ἐπεὶ διαβαίης, ἀπιέναι ἔφησθα· καὶ ἐγένετο
 οὕτως ὥσπερ σὺ ἔλεγες. Τί γὰρ ἔλεγον, ἔφη, ὅτε κατὰ Σηλυβρίαν 28
 ἀφίκου; Οὐκ ἔφησθα οἷόν τε εἶναι, ἀλλ' εἰς Πέρινθον ἐλθόντας
 διαβαίνειν εἰς τὴν Ἀσίαν. Νῦν τοίνυν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, πάρεμι 29
 καὶ ἐγὼ καὶ οὗτος Φρυνίσκος, εἰς τῶν στρατηγῶν, καὶ Πολυκράτης
 οὗτος, εἰς τῶν λοχαγῶν· καὶ ἔξω εἰσὶν ἀπὸ τῶν στρατηγῶν ὁ πιστό-
 τατος ἐκάστῳ πλήν Νέωνος τοῦ Λακωνικοῦ. Εἰ οὖν βούλει πιστο- 30
 τέραν εἶναι τὴν πράξιν, καὶ ἐκείνους κάλεσαι. Τὰ δὲ ὅπλα σὺ ἐλ-
 θὼν εἶπέ, ὦ Πολύκρατες, ὅτι ἐγὼ κελεύω καταλιπεῖν· καὶ αὐτὸς
 ἐκεῖ καταλιπὼν τὴν μάχαιραν εἰσιθι.

Ἀκούσας ταῦτα ὁ Σεύθῃς εἶπεν ὅτι οὐδενὶ ἂν ἀπιστήσειεν 31
 Ἀθηναίων· καὶ γὰρ ὅτι συγγενεῖς εἶεν εἰδέναι καὶ φίλους εὖνους
 ἔφη νομίζειν. Μετὰ ταῦτα δ' ἐπεὶ εἰσῆλθον οὗς ἔδει, πρῶτον Ξενο-

σί ohne Artikel, wie οὗτος § 25. 29, Dem. 32, 2. 41, 4. 48, 20 und ὁδε 7, 3, 3, Plat. Apol. 33, e, 34, a. (Spr. 50, 11, 22.)

§ 25. ἀληθῆ. Spr. 57, 3, 3. (u. 61, 7, 3.) — εἶπεν. Subject ist Xenophon. — αὐθις. vgl. zu § 10. Ohne δέ. zu πάλιν 7, 2, 13. — χρήσασθαι erg. ἐμέ. zu 7, 2, 31. — ἀδελφῷ. Häufige Bezeichnung eines innigen Freundes. vgl. § 38 und Caesar b. G. 1, 33. — ἄγοιμι. ἀγάγοιμι Bisschop p. 84 vgl. § 24. — φίλῳ. zu 2, 5, 11. — χρήσασθαι. zu 1, 2, 2 u. zu 1, 9, 17. — χωρία, die § 38. 7, 5, 8. — ἔσεσθαι. zu 1, 7, 8.

§ 26. νυν. (Spr. 69, 44.) So ἴτε νυν Hell. 5, 1, 39, μέμνησθ' νυν 4, 1, 39.

§ 27. αὐτός. zu 4, 1, 24.

§ 28. τί γάρ. Da der folgende Satz mit dem vorhergehenden in keiner causalen Verbindung steht, so ist wohl τί δέ oder τί γάρ; τί zu lesen. (Kr. 26.) Denn τί γάρ findet sich oft bei solchen Uebergängen, wie Mem. 2, 6, 2. — κατὰ in die Gegend von. — διαβαίνειν erg. χοῖναι aus οὐχ οἷόν τε, wie öfter bei adversativen Partikeln ein dem Vorhergehenden entgegengesetzter Begriff zu ergänzen ist. Thuk. 1, 142, 4: οὐκ ἐνδέχεται ἐκ παρόργου τοῦτο μελετᾶσθαι, ἀλλὰ μᾶλλον μηδὲν ἐκείνῳ πάρεργον γίγνεσθαι. vgl. Kr. z. Her. 7, 101, 3. — ἐλθόντας, ὑμᾶς.

§ 29. εἰς τῶν. vgl. 5, 8, 8. (Spr. 47, 9, 4.) — εἰσὶν, weil das folgende Subject Mehrere andeutet. — ἀπό. zu § 19. — πλήν für πλήν ἀπό.

§ 30. κάλεσαι lass zu dir rufen. Spr. 52, 11, 1. — τὰ δὲ ὅπλα. zu ποταμός 2, 4, 6.

§ 31. συγγενεῖς stammverwandt, einem Mythos zufolge. Kr. De

- 32 φῶν ἐπήρετο Σεύθην ὃ, τι δέοιτο χρῆσθαι τῇ στρατιᾷ. Ὁ δὲ εἶπεν ὧδε. Μαισάδης ἦν μοι πατήρ· ἐκείνου δ' ἦν ἀρχὴ Μελανδέπται καὶ Θυνοὶ καὶ Τρανίψαι. Ἐκ ταύτης οὖν τῆς χώρας, ἐπεὶ τὰ Ὀδρυσῶν πράγματα ἐνόσησεν, ἐκπεσὼν ὁ πατήρ αὐτὸς μὲν ἀποθνήσκει νόσῳ, ἐγὼ δ' ἐξετράφην ὀρφανὸς παρὰ Μηδόκῳ τῷ νῦν βασιλεῖ. Ἐπεὶ δὲ νεανίσκος ἐγενόμην, οὐκ ἐδυνάμην ζῆν εἰς ἀλλοτρίαν τράπεζαν ἀποβλέπων· καὶ ἐκαθεζόμεν ἐνδίφριος αὐτῷ ἰκέτης δοῦναί μοι ὅπόσους δυνατὸς εἶη ἄνδρας, ὅπως καὶ τοὺς ἐκβαλόντας ἡμᾶς εἴ τι δυναίμην κακὸν ποιοίην καὶ ζῶην μὴ εἰς τὴν
- 34 ἐκείνου τράπεζαν ἀποβλέπων ὥσπερ κύων. Ἐκ τούτου μοι δίδωσι τοὺς ἄνδρας καὶ τοὺς ἵππους οὓς ὑμεῖς ὄψεσθε, ἐπειδὰν ἡμέρα γένηται. Καὶ νῦν ἐγὼ ζῶ τούτους ἔχων, ληιζόμενος τὴν ἐμαυτοῦ πατρίαν χώραν. Εἰ δέ μοι ὑμεῖς παραγένοισθε, οἶμαι ἂν σὺν τοῖς θεοῖς ῥαδίως ἀπολαβεῖν τὴν ἀρχήν. Ταῦτ' ἐστὶν ἃ ἐγὼ ὑμῶν δέομαι.
- 35 Τί οὖν ἂν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, σὺ δύναιο, εἰ ἔλθοιμεν, τῇ τε στρατιᾷ διδόναι καὶ τοῖς λοχαγοῖς καὶ τοῖς στρατηγοῖς, λέξον, ἵνα
- 36 οὗτοι ἀπαγγείλωσιν. Ὁ δ' ὑπέσχετο τῷ μὲν στρατιώτῃ Κυζικηνόν, τῷ δὲ λοχαγῷ διμοιρίαν, τῷ δὲ στρατηγῷ τετραμοιρίαν καὶ γῆν ὅποσιν ἂν βούλωνται καὶ ζεύγη καὶ χωρίον ἐπὶ θαλάττῃ τεταχισμένον. Ἐὰν δέ, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, ταῦτα πειρώμενοι μὴ διαπράξωμεν, ἀλλὰ τις φόβος ἀπὸ Λακεδαιμονίων ἦ, δέξῃ εἰς τὴν σαυτοῦ, εἰάν
- 37 τις ἀπιέναι βούληται παρὰ σέ; Ὁ δὲ εἶπε. Καὶ ἀδελφοὺς γε ποιήσομαι καὶ ἐνδίφριους καὶ κοινωνοὺς ἀπάντων ὧν ἂν δυνάμεθα κτήσασθαι. Σοὶ δέ, ὦ Ξενοφῶν, καὶ θυγατέρα δώσω καὶ εἴ τις σοὶ ἔστι θυγάτηρ, ὠνήσομαι Θρακίῳ νόμῳ καὶ Βισάνθην οἴκησιν δώσω, ὅπερ ἐμοὶ κάλλιστον χωρίον ἐστὶ τῶν ἐπὶ θαλάττῃ.
- 1 γ'. Ἀκούσαντες ταῦτα καὶ δεξιὰς δόντες καὶ λαβόντες ἀπήλαυνον·

auth. p. 33. — νομίζειν, αὐτοὺς. vgl. 5, 7, 14. — ὃ, τι ist wohl mit δέοιτο, nicht mit χρῆσθαι, zu verbinden. vgl. § 34. 7, 3, 5 und zu 1, 3, 4.

§ 32. μοι. Dial. 48, 3, 2. — ἦν ἀρχή. zu 5, 10, 10. — Μελανδέπται das Land der M. vgl. zu 4, 5, 34. — ἐνόσησε zerrüttet wurde, wie häufig von Staaten. — ἐκπεσὼν verbannt, Passiv zu ἐκβαλὼν. zu 1, 1, 7. — βασιλεῖ, τῶν Ὀδρυσῶν.

§ 33. οὐκ ἐδυνάμην konnte es nicht über mich gewinnen, mochte nicht. Thuk. 1, 130, 1: οὐκέτι ἡδύνατο ἐν τῷ καθεστηκότι τρόπῳ βιοτεύειν. vgl. Kr. z. Her. 9, 45, 1. — ἐκαθεζόμεν — ἰκέτης setzte mich an seinen Tisch als Flehender. Diese Art zu Flehen mochte bei den Thrakern für besonders bedeutsam gelten. — ἐνδίφριος. Spr. 57, 5, 4. — δοῦναι dass er geben möchte. Spr. 50, 5 (6), 6. — ἡμᾶς. Spr. 61, 1. (2, 2.) — (μὴ. Spr. 67, 8, 3.)

§ 35. οὖν ἂν. ἂν οὖν Andre. Doch auch jene Stellung findet sich. vgl. zu 2, 5, 20 der lat. Ausg. — στρατηγοῖς, λέξον für στρατηγοῖς; λέξον Kr. (26.)

§ 36. τῷ στρατιώτῃ. zu 1, 3, 21. vgl. 7, 6, 1 u. 7. — Κυζικηνόν. zu 5, 6, 23. So viel monatlich. zu 1, 3, 21.

§ 37. ταῦτα, die Ueberredung und Herbeiführung der Soldaten. — πειρώμενοι erg. διαπράττειν. Spr. 55, 4, 4. (11.) — ἀπό für ὑπό Schäfer. Kyr. 3, 3, 53: ὁ ἀπὸ τῶν πολεμίων φόβος. vgl. Polyb. 26, 3, 13 u. zu 1, 2, 18. — τὴν σαυτοῦ erg. χώραν. zu 3, 3, 5.

§ 38. καὶ — γε. zu 3, 2, 24. — Θρακίῳ νόμῳ. vgl. Her. 5, 6. (Ze.)

καὶ πρὸ ἡμέρας ἐγένοντο ἐπὶ [τῷ] στρατοπέδῳ καὶ ἀπήγγειλαν ἕκαστοι τοῖς πέμψασιν. Ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ἐγένετο, ὁ μὲν Ἀρίσταρχος² πάλιν ἐκάλει τοὺς στρατηγούς καὶ λοχαγούς· τοῖς δὲ ἔδοξε τὴν μὲν πρὸς Ἀρίσταρχον ὁδὸν εὔσαι, τὸ δὲ στράτευμα συγκαλέσαι. Καὶ συνῆλθον πάντες πλὴν οἱ Νέωνος· οὗτοι δὲ ἀπεῖχον ὥς δέκα στάδια. Ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, ἀναστὰς Ξενοφῶν εἶπε τάδε. "Ἄνδρες, διαπλεῖν³ μὲν ἐνθάδε βουλόμεθα Ἀρίσταρχος ὅδε, τριήρεις ἔχων κωλύει, ὥστε εἰς πλοῖα οὐκ ἀσφαλὲς ἐμβαίνειν· οὗτος δὲ ὁ αὐτὸς εἰς Χερρόνησον κελεύει βία διὰ τοῦ ἱεροῦ ὄρους πορεύεσθαι· ἣν δὲ κρατήσαντες τούτου ἐκεῖσε ἔλθωμεν, οὔτε πωλήσειν ἔτι φησὶν ὑμᾶς, ὥσπερ ἐν Βυζαντίῳ, οὔτε ἐξαπατήσεσθαι ἔτι ὑμᾶς, ἀλλὰ λήψεσθαι μισθὸν μᾶλλον, οὔτε περιόψεσθαι ἔτι, ὥσπερ νυνί, [ἐν]δεομένους τῶν ἐπιτηδείων. Οὗτος μὲν ταῦτα λέγει· Σεύθης δὲ φησιν, ἂν πρὸς ἐκεῖ-⁴νον ἴητε, εὖ ποιήσιν ὑμᾶς. Νῦν οὖν σκέψασθε πότερον ἐνθάδε μένοντες τοῦτο βουλευσέσθε ἢ εἰς τὰ ἐπιτήδεια ἐπανελθόντες. Ἐμοῖς⁵ μὲν οὖν δοκεῖ, ἐπεὶ ἐνθάδε οὔτε ἀργύριον ἔχομεν ὥστε ἀγοράζειν οὔτε ἄνευ ἀργυρίου εἴωσι λαμβάνειν τὰ ἐπιτήδεια, ἐπανελθόντας εἰς τὰς κώμας ὅθεν οἱ ἥττους εἴωσι λαμβάνειν, ἐκεῖ ἔχοντας τὰ ἐπιτήδεια ἀκούοντας ὅ, τι τις ὑμῶν δεῖται αἰρεῖσθαι ὅ, τι ἂν ὑμῖν δοκῇ κράτιστον εἶναι. Καὶ ὅτῳ, ἔφη, ταῦτα δοκεῖ, ἀράτω τὴν χεῖρα. Ἀνέτειναν ἅπαντες. Ἀπιόντες τοίνυν, ἔφη, συσκευάζεσθε, καὶ ἐπει-⁶δὰν παραγγείλη τις, ἔπεσθε τῷ ἡγουμένῳ.

Μετὰ τοῦτο Ξενοφῶν μὲν ἡγεῖτο, οἱ δ' εἶποντο. Νέων δὲ καὶ⁷ παρ' Ἀριστάρχου ἄλλοι ἐπειθον ἀποτρέπεσθαι· οἱ δ' οὐχ ὑπήκουον. Ἐπεὶ δ' ὅσον πεντήκοντα σταδίους προεληλύθεσαν, ἅπαντ' Ἀρτίθης. Καὶ ὁ Ξενοφῶν ἰδὼν αὐτὸν προσελάσαι ἐκέλευσεν, ὅπως ὅτι πλείστων ἀκούοντων εἴποι αὐτῷ ἃ ἔδόκει συμφέρειν. Ἐπεὶ δὲ προσῆλθεν, εἶπεν ὁ Ξενοφῶν· Ἡμεῖς πορευόμεθα ὅπου μέλλει ἔξιν τὸ⁸ στράτευμα τροφήν· ἐκεῖ δ' ἀκούοντες καὶ σοῦ καὶ τῶν τοῦ Λακωνικοῦ αἰρησόμεθα ἃ ἂν κράτιστα δοκῇ εἶναι. Ἦν οὖν ἡμῖν ἡγήσῃ

C. 3. § 3. ἐνθα. zu 4, 1, 2. — ὅδε. zu 7, 2, 24. — οὗτος ὁ αὐτός hic idem, ohne ὁ hic ipse. (Schn.) — εἰς Χερρ. 7, 1, 13 f. — ἐξαπατήσεσθαι passiv, wie Plat. Phaidr. 262. a, Spr. 39, 11 A. — περιόραν steht, wie ὁραν (Spr. 56, 7, 1), gew. mit dem Particip. vgl. 7, 7, 40. 47, 49. (Spr. 56, 6, 2.) Subject ist hier wieder Aristarchos. — ἐνδεομένους, ὑμᾶς.

§ 4. μὲν. zu 1, 2, 25. — ἐκεῖνον. zu 1, 2, 15. — τοῦτο darüber ob ihr dem Aristarchos gehorchen oder zum Seuthes gehen sollet. Ueber den Acc. zu 7, 2, 3. — ἐπανελθόντες in die 7, 2, 1 erwähnten Gegenden, εἰς τὰς κώμας u. s. w.

§ 5. εἴωσι, die Lakedaimonier. — ὅθεν. Spr. 66, 3. 1. — οἱ ἥττους die uns nicht gewachsenen Bewohner der Dörfer. (Ze.) — ἔχοντας. zu συλλέξας 1, 1, 7. — τις man, Seuthes und Aristarchos. vgl. § 3 f.

§ 6. ἀνέτειναν. zu 3, 2, 33. — τῷ ἡγουμένῳ. zu 2, 2, 4.

§ 7. παρ'. zu 6, 4, 24. — αὐτῷ, dem Xenophon. — ἔδόκει. zu ἦν 1, 2, 21. — συμφέρειν, um das Heer zu bewegen in seine Dienste zu treten.

§ 8. πορευόμεθα. zu 1, 3, 7. — ὅπου. zu 3, 2, 34. — τῶν ist Neutrum. vgl. zu 2, 3, 4. Wenn es Masculinum sein sollte, so würde wohl τῶν παρὰ τοῦ stehen. — ἐπιτήδεια. zu 4, 4, 2.

9 ὅπου πλεῖστά ἐστιν ἐπιτήδεια, ὑπὸ σοῦ νομιούμεν ἐξενίσθαι. Καὶ
 ὁ Σεύθης εἶπεν. Ἀλλὰ οἶδα κώμας πολλὰς ἀθρόας καὶ πάντα
 ἔχουσας τὰ ἐπιτήδεια, ἀπεχούσας ἡμῶν ὅσον διελθόντες ἂν ἡδέως
 10 ἀριστώητε. Ἦγοῦ τοίνυν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν. Ἐπεὶ δ' ἀφίκοντο εἰς
 αὐτὰς τῆς δείλης, συνῆλθον οἱ στρατιῶται καὶ εἶπε Σεύθης τοιάδε.
 Ἐγώ, ὦ ἄνδρες, δέομαι ὑμῶν στρατεύεσθαι σὺν ἐμοί, καὶ ὑπισχνου-
 μαι ὑμῖν τοῦ μηνὸς δώσειν Κυζικηνόν, λοχαγοῖς δὲ καὶ στρατηγοῖς
 τὰ νομιζόμενα· ἔξω δὲ τούτων τὸν ἄξιον τιμήσω. Σῖτα δὲ καὶ
 ποτά, ὥσπερ καὶ νῦν, ἐκ τῆς χώρας λαμβάνοντες ἔξετε· ὅποσα δ' ἂν
 ἀλίσκηται ἀξιῶσω αὐτὸς ἔχειν, ἵνα ταῦτα διατιθέμενος ὑμῖν τὸν
 11 μισθὸν πορίζω. Καὶ τὰ μὲν φεύγοντα καὶ ἀποδιδράσκοντα ἡμεῖς
 ἱκανοὶ ἐσόμεθα διώκειν καὶ μαστεύειν· ἣν δέ τις ἀνθιστῆται, σὺν
 12 ὑμῖν πειρασόμεθα χειροῦσθαι. Ἐπήρετο ὁ Ξενοφῶν. Πόσον δὲ
 ἀπὸ θαλάττης ἀξιῶσεις συνέπεσθαί σοι τὸ στρατεύμα; Ὁ δ' ἀπεκρί-
 νατο· Οὐδαμῇ πλεῖον ἑπτὰ ἡμερῶν, μείον δὲ πολλαχῇ.
 13 Μετὰ ταῦτα ἐδίδοτο λέγειν τῷ βουλομένῳ· καὶ ἔλεγον πολλοὶ
 κατὰ ταῦτά, ὅτι παντὸς ἄξια λέγει Σεύθης· χειμῶν γὰρ εἴη καὶ
 οὔτε οἶκαδε ἀποπλεῖν τῷ τούτῳ βουλομένῳ δυνατόν εἴη, διαγενέσθαι
 τε ἐν φιλίᾳ οὐχ οἷόν τ' εἴη, εἰ δέοι ὠνούμενους ζῆν· ἐν δὲ τῇ πο-
 λεμίᾳ διατρίβειν καὶ τρέφεσθαι ἀσφαλέστερον μετὰ Σεύθου ἢ μόνους
 ὄντων ἐχθρῶν τοσούτων· εἰ δὲ μισθὸν προσλήψοιντο εὖρημα ἐδόκει
 14 εἶναι. Ἐπὶ τούτοις εἶπε Ξενοφῶν· Εἴ τις ἀντιλέγει, λεγέτω· εἰ δὲ
 μή, ἐπιψηφίζεσθε ταῦτα. Ἐπεὶ δὲ οὐδεὶς ἀντέλεγεν, ἐψηφισε· καὶ
 ἔδοξε ταῦτα. Εὐθὺς δὲ Σεύθῃ εἶπε ὅτι συστρατεύσονται αὐτῷ.

§ 9. ἀλλά. zu 1, 7, 6. — ἀθρόας. zu 5, 2, 1. — ὅσον. zu 3, 3, 6. vgl. πόσον 7, 3, 12; über den Ac. Spr. 46, 4. (6, 8); über die Anschliesung an das Particip Spr. 51, 9, 2.

§ 10. ὑμῶν. zu 5, 4, 9. — τοῦ. zu 1, 3, 21. — Κυζικηνόν. zu 5, 6, 23. — λοχαγοῖς. zu 3, 5, 7. — τὰ νομιζόμενα das Uebliche, den Lochagen das Doppelte, den Strategen das Vierfache. vgl. 7, 2, 36. 6, 1 u. 7. — ἔξω ausser. Kr. z. Thuk. 1, 9, 3. — τὸν ἄξιον, τιμᾶσθαι. — διατιθέμενος. zu 6, 4, 37.

§ 11. μαστεύειν bezieht sich auf ἀποδιδράσκειν. zu 1, 4, 8. vgl. zu 3, 1, 43.

§ 12. Ueber das Asyndeton zu 3, 4, 42.

§ 13. ἐδίδοτο. Liv. 32, 20: per praeconem, sicut Graecis mos est, suadendi, si quis vellet, potestas a magistratibus facta est. In freien Staaten werden die Civilverhältnisse auf das Militairwesen übergetragen, in despotischen umgekehrt. — ταῦτά für ταῦτα Muret. — παντὸς ἄξια. Mem. 2, 2, 3: ἃ οἱ θεοὶ παρέχουσι τοῖς ἀνθρώποις οὕτως ἡμῖν δοκεῖ παντὸς ἄξια εἶναι, ὥστε πάντες τὸ καταλιπεῖν αὐτὰ πάντων μάλιστα φεύγομεν. — λέγει. λέγοι mehrere Hsn. — εἴη. So findet sich in obliquen Rede nach einem Satze mit ὅτι oder ὡς bei γὰρ häufig der Optativ (ohne ἄν). (Spr. 54, 6, 4.) — ὠνούμενους, σφᾶς, τοὺς στρατιώτας. vgl. 3, 1, 20 u. zu 6, 3, 21. — ἀσφαλέστερον, εἴη. — ἐχθρῶν für ἀγαθῶν Kr. (30.) — εὖρημα. zu 2, 3, 18.

§ 14. ἐπὶ τούτοις nach diesen. zu 3, 2, 4. — ἀντιλέγει, vom Gedanken, für ἀντιλέγειν ἔχει. vgl. zu 2, 1, 15. — ἐπιψηφίζεσθε für ἐπιψηφίζετε (-έτω, -έσθω) Küster. Andre lesen ἐπιψηφίζετω erg. τις. (Spr. 61, 4, 3.) Cobet N. l. p. 490 ἐπιψηφισῶ ἐγώ. ἐπιψηφίζω H. Sauppe Phil. 19, 147.

§ 15. Σεύθῃ verdächtigt Kr. (30) wegen der ungehörigen Stellung.

Μετὰ τοῦτο οἱ μὲν ἄλλοι κατὰ τάξεις ἐσκήνησαν, στρατηγούς¹⁵
 δὲ καὶ λοχαγούς ἐπὶ δεῖπνον Σεύθης ἐκάλεσε, πλησίον κώμην ἔχων.
 Ἐπεὶ δ' ἐπὶ θύραις ἦσαν ὡς ἐπὶ δεῖπνον παριόντες, ἦν τις Ἡρα-¹⁶
 κλείδης Μαρωνείτης· οὗτος προσιών ἐνὶ ἐκάστῳ οὔστινας ὦτετο ἔξειν
 τι δοῦναι Σεύθῃ, πρῶτον μὲν πρὸς Παριανούς τινας, οἱ παρήσαν,
 φιλίαν διαπραξόμενοι πρὸς Μήδοκον τὸν Ὀδρυσῶν βασιλέα καὶ
 δῶρα ἄγοντες αὐτῷ τε καὶ τῇ γυναικί, ἔλεγεν ὅτι Μήδοκος μὲν ἄνω
 εἴη δώδεκα ἡμερῶν ἀπὸ θαλάττης ὁδόν, Σεύθης δ' ἐπειδὴ τὸ στρα-
 τευμα τοῦτο εἴληφεν, ἄρχων ἔσοιτο ἐπὶ θαλάττῃ. Γείτων οὖν ὧν¹⁷
 ἱκανώτατος ἔσται ὑμᾶς καὶ εὖ καὶ κακῶς ποιεῖν. Ἦν οὖν σωφρο-
 νῆτε, τούτῳ δώσετε ὅ, τι ἄγετε· καὶ ἄμεινον ὑμῖν διακείσεται ἢ
 εἰάν Μηδόκῳ τῷ πρόσω οἰκοῦντι δῶτε. Τούτους μὲν οὕτως ἐπειθεν.
 Αὐθις δὲ Τιμασίῳ τῷ Δαρδανεῖ προσελθὼν, ἐπεὶ ἤκουεν αὐτῷ¹⁸
 εἶναι καὶ ἐκπώματα καὶ τάπιδας βαρβαρικάς, ἔλεγεν ὅτι νομίζοιτο,
 ὁπότε ἐπὶ δεῖπνον καλέσαι Σεύθης, δωρεῖσθαι αὐτῷ τοὺς κληθέντας.
 Οὗτος δ' ἦν μέγας ἐνθάδε γένηται, ἱκανὸς ἔσται σε καὶ οἴκαδε κα-
 ταγαγεῖν καὶ ἐνθάδε πλούσιον ποιῆσαι. Τοιαῦτα προὔμνᾳτο ἐκάστῳ
 προσιών. Προσελθὼν δὲ καὶ Ξενοφῶντι ἔλεγε· Σὺ καὶ πόλεως¹⁹
 μεγίστης εἶ καὶ παρὰ Σεύθῃ τὸ σὸν ὄνομα μέγιστόν ἐστι, καὶ ἐν
 τῇδε τῇ χώρᾳ ἴσως ἀξιώσεις καὶ τείχῃ λαμβάνειν, ὥσπερ καὶ ἄλλοι
 τῶν ὑμετέρων ἔλαβον, καὶ χώραν ἄξιον οὖν σοι καὶ μεγαλοπρε-
 πέστατα τιμῆσαι Σεύθην. Εὖνους δέ σοι ὧν παραινῶ· εὖ οἶδα γάρ²⁰
 ὅτι ὅσω ἂν μείζω τούτων δωρήσῃ, τοσούτῳ μείζω ὑπὸ τούτου
 ἀγαθὰ πείσῃ. Ἀκούων ταῦτα ὁ Ξενοφῶν ἠπόρει· οὐ γὰρ δὴ δια-
 βεβήκει ἔχων ἐκ Παρίου εἰ μὴ παῖδα καὶ ὅσον ἐφόδιον.

Ἐπεὶ δὲ εἰςῆλθον ἐπὶ τὸ δεῖπνον τῶν τε Θρακῶν οἱ κράτιστοι²¹
 τῶν τότε παρόντων καὶ οἱ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ τῶν Ἑλλήνων
 καὶ εἰ τις πρεσβεία παρῆν ἀπὸ πόλεως, τὸ δεῖπνον μὲν ἦν καθη-

§ 16. ἐπὶ θύραις. zu 1, 2, 11 u. zu 2, 5, 31. — ἦν τις. zu 3, 1, 26. — οὔστινας. Spr. 58, 4, 5. — πρῶτον μὲν. Dem entspricht αὐθις δέ § 18. — ἡμερῶν. Spr. 47, 6, 2. (8, 1.)

§ 17. ἔσται. zu 1, 3, 14 E. — διακείσεται, ἔξει τὰ πράγματα. Thuk. 4, 92, 3: παράδειγμα ἔχομεν τοὺς Εὐβοέας ὡς αὐτοῖς διάκειται.

§ 18. δωρεῖσθαι Geschenke machen. Spr. 52, 1, 2. — καταγαγεῖν ins Vaterland zurückführen. Spr. 68, 46, 10; über die Sache 5, 6, 23. — ἐνθάδε, ἐπὶ θαλάττῃ § 16. — τοιαῦτα, weil hier in προὔμνᾳτο warb, suchte zu verschaffen, der Begriff des Redens enthalten ist. vgl. zu 2, 1, 18.

§ 19. πόλεως. Spr. 47, 4, 1. (6, 5.) Plat. Apol. 29, e: Ἀθηναῖος ὢν, πόλεως τῆς μεγίστης. — ἄλλοι, wie Alkibiades. — μεγαλοπρεπέστατα. zu 4, 4, 17.

§ 20. τούτων als die eben Erwähnten, hinzeigend. — πείσῃ von πάσχω. — οὐ, οὐδέν. zu 4, 6, 2. — ὅσον so viel als hinreichend. vgl. 7, 8, 19; daher eben auch die Bedeutung ungefähr bei Zahl- und Massangaben.

§ 21. κράτιστοι. zu 1, 5, 8. — εἴ τις. Spr. 60, 9. (10, 1.) — καθημέροις erg. αὐτοῖς fand statt, indem sie sassen. — τρίποδες Tische mit drei Füßen. vgl. § 22. — εἴκοσι erg. εἰσενέχθησαν. — πᾶσι, nicht Jedem Einer, sondern mehrere für Alle. Ueber die Sitte Nitzsch zur Od. α, 109.

μένοις κύκλῳ ἔπειτα δὲ τρίποδες εἰσηνέχθησαν πᾶσιν, οὔτοι δ' ὅσον
 εἴκοσι, κρεῶν μεστοὶ νενεμημένων καὶ ἄρτοι ζυμῆται μεγάλοι προς-
 22 πεπερονημένοι ἦσαν πρὸς τοῖς κρέασι. Μάλιστα δ' αἱ τράπεζαι
 κατὰ τοὺς ξένους αἰετίνοντο νόμος γὰρ ἦν. * * Καὶ πρῶτος
 τοῦτο ἐποίει Σεύθης ἀνελόμενος τοὺς παρακειμένους αὐτῷ ἄρτους
 διέκλα κατὰ μικρὸν καὶ διεῖρπτε οἷς αὐτῷ ἐδόκει, καὶ τὰ κρέα
 23 ὡσαύτως, ὅσον μόνον γεύσασθαι ἑαυτῷ καταλιπών. Καὶ οἱ ἄλλοι
 δὲ κατὰ ταῦτα ἐποιοῦν καθ' οὓς καὶ αἱ τράπεζαι ἔκειντο. Ἀρχὰς
 δέ τις, Ἀρύστας ὄνομα, φαγεῖν δεινός, τὸ μὲν διεῖρπτεῖν εἴα χαί-
 ρειν, λαβὼν δὲ εἰς τὴν χεῖρα ὅσον τριχοίνικον ἄρτον καὶ κρέα θέ-
 24 μενος ἐπὶ τὰ γόνατα ἐδείπνει. Κέρατα δὲ οἶνον περιέφερον, καὶ
 πάντες ἐδέχοντο· ὁ δ' Ἀρύστας, ἐπεὶ παρ' αὐτὸν φέρων τὸ κέρας
 ὁ οἰνοχόος ἦκεν, εἶπεν, ἰδὼν τὸν Ξενοφῶντα οὐκέτι δειπνοῦντα·
 25 Ἐκείνῳ, ἔφη, δός· σχολάζει γὰρ ἤδη, ἐγὼ δὲ οὐδέπω. Ἀκούσας
 ὁ Σεύθης τὴν φωνὴν ἡρώτα τὸν οἰνοχόον τί λέγοι. Ὁ δὲ οἰνοχόος
 εἶπεν· ἐλληνίζειν γὰρ ἠπίστατο. Ἐνταῦθα μὲν δὴ γέλως ἐγένετο.
 26 Ἐπειδὴ δὲ προὔχωρει ὁ πότος, εἰσῆλθεν ἀνὴρ Θραξ ἵππον
 ἔχων λευκόν καὶ λαβὼν κέρας μεστὸν εἶπε· Προπίνω σοι, ὦ Σεύθη,
 καὶ τὸν ἵππον τοῦτον δωροῦμαι, ἐφ' οὗ καὶ διώκων ὃν ἂν ἐθέλῃς
 27 αἰρήσεις καὶ ἀποχωρῶν οὐ μὴ δείσης τὸν πολέμιον. Ἄλλος παῖδα
 εἰσαγαγὼν οὕτως ἐδωρήσατο προπίνων, καὶ ἄλλος ἱμάτια τῇ γυναικί.
 Καὶ Τιμασίῳ δὲ προπίνων ἐδωρήσατο φιάλην τε ἀργυρᾶν καὶ
 28 τάπιδά αἰξίαν δέκα μυνῶν. Γνήσιππος δέ τις Ἀθηναῖος ἀναστὰς
 εἶπεν ὅτι ἀρχαῖος εἴη νόμος κάλλιστος τοὺς μὲν ἔχοντας διδόναι
 τῷ βασιλεῖ τιμῆς ἕνεκα, τοῖς δὲ μὴ ἔχουσι διδόναι τὸν βασιλέα,
 29 ἵνα καὶ γώ, ἔφη, σοὶ ἔχω δωρεῖσθαι καὶ τιμᾶν. Ὁ δὲ Ξενοφῶν

§ 22. αἱ, weil sie schon unter dem Namen τρίποδες erwähnt sind. — τοῦτο hier auf das Folgende zu beziehen ist schon wegen der Stellung auffallend. Auch möchten sich von diesem Sprachgebrauche in einer solchen Verbindung beim Xenophon nicht leicht sichere Beispiele finden. Vielleicht ist nach γὰρ ἦν etwa τοὺτους διανέμειν ausgefallen. (Kr. 26.) — παρακ. αὐτῷ. zu 4, 2, 18. — διέκλα. Die Brode waren flach. — κατὰ μικρὸν in kleine Stücke. Spr. 68, 21 (25), 4. — ὅσον. zu 4, 1, 5.

§ 23. ταῦτά für ταῦτα Zeune. — καθ' οὓς καὶ vor denen eben. vgl. zu 3, 5, 18. — φαγεῖν. Spr. 55, 3, 2. (3.) — εἴα χαίρειν liess es gut sein, d. h. unterliess es. Her. 9, 41, 2: τὰ σφάγια εἶαν χαίρειν.

§ 24. κέρατα. Schriöffer Uebergang. Vor schwebte eigentlich: Gessen wurde auf diese Weise; Wein aber trug man in Hörnern herum. — οἶνου. zu 7, 2, 23. — περιέφερον, ἄνθρωποι, die Diener. Spr. 61, 4, 3.

§ 26. αἰρεῖν einholen, wie 1, 4, 8. — οὐ μὴ. zu 2, 2, 12. — δείσης. zu 6, 4, 32. — τὸν πολέμιον. Spr. 50, 3, 2. (50, 4.)

§ 27. ἄλλος δὲ παῖδα? (Kr. 63.) — οὕτως wird durch προπίνων erklärt, was leicht ein Glossem sein könnte. (Kr. 50 u. Cobet N. I. p. 490.) vgl. jedoch z. Thuk. 6, 18, 2. gr. Spr. 59, 1, 7. — δέ für τε Kr. (26.) — τάπιδά. ταπίδα Passow. Spr. 17, 6 A. b.

§ 28. ἔχοντας. Spr. 52, 1, 2. — διδόναι. Spr. 50, 5, 5. (6, 4.) — καὶ γώ auch ich, wie Andere. Uebergang vom Allgemeinen zum Besonderen. zu 2, 4, 26. Vollständig: Δός οὖν καὶ ἐμοί, ἵνα. Ueber die directe Rede zu 1, 3, 14. — τιμᾶν erg. σε. Spr. 60, 6, 1. (7, 1.)

ἤπορεῖτο ὃ, τι ποιήσει· καὶ γὰρ ἐτύγγανεν ὡς τιμώμενος ἐν τῷ πλησιαιτάτῳ δίφρῳ Σεύθῃ καθήμενος. Ὁ δὲ Ἡρακλείδης ἐκέλευσεν αὐτῷ τὸ κέρας ὀρέξαι τὸν οἰνοχόον. Ὁ δὲ Ξενοφῶν, ἥδη γὰρ ὑποπεπωκὼς ἐτύγγανεν, ἀνέστη θαρρόαλέως δεξάμενος τὸ κέρας καὶ εἶπεν· Ἐγὼ δὲ σοί, ὦ Σεύθῃ, δίδωμι ἑμavτὸν καὶ τοὺς ἑμοὺς³⁰ τούτους ἑταίρους φίλους εἶναι πιστούς, καὶ οὐδένα ἄκοντα, ἀλλὰ πάντας μᾶλλον ἔτι ἑμοῦ σοι βουλομένους φίλους εἶναι. Καὶ νῦν³¹ πάρεσιν οὐδέν σε προσαιτοῦντες, ἀλλὰ καὶ προῖέμενοι καὶ πονεῖν ὑπὲρ σοῦ καὶ προκινδυνεύειν [ἐθέλοντες]· μεθ' ὧν, εἰάν οἱ θεοὶ θέλωσι, πολλὴν χώραν τὴν μὲν ἀπολήψῃ, πατρώαν οὖσαν, τὴν δὲ κτήσῃ, πολλοὺς δὲ ἵππους, πολλοὺς δὲ ἄνδρας καὶ γυναῖκας καλὰς κτήσῃ, οὓς οὐ ληΐζεσθαι δεήσει, ἀλλ' αὐτοὶ φέροντες παρέσονται πρὸς σὲ δῶρα. Ἀναστὰς ὁ Σεύθῃς συνεξέπιε καὶ κατεσκεδάσατο³² τῶν μετ' αὐτοῦ τὸ κέρας. Μετὰ ταῦτα εἰσῆλθον κέρασί τε οἷσις σημαίνουσιν αὐλοῦντες καὶ σάλπιγξιν ὠμοβοῖναις ῥυθμούς τε καὶ οἶον μαγάδι σαλπίζοντες. Καὶ αὐτὸς Σεύθῃς ἀναστὰς ἀνέκραγέ τε³³ πολεμικὸν καὶ ἐξήλατο ὥσπερ βέλος φυλαττόμενος μάλα ἐλαφρῶς. Εἰσῆσαν δὲ καὶ γελωτοποιοί.

Ὡς δ' ἦν ἥλιος ἐπὶ δυσμαῖς, ἀνέστησαν οἱ Ἕλληνες καὶ εἶπον³⁴ ὅτι ὦρα [εἶη] νυκτοφύλακας καθιστάναι καὶ σύνθημα παραδιδόναι. Καὶ Σεύθῃν ἐκέλευον παραγγεῖλαι ὅπως εἰς τὰ Ἑλληνικὰ στρατό-

§ 29. ἤπορεῖτο. zu 5, 9, 21. — ποιήσει. Spr. 53, 7, 3. vgl. 54, 6, 3. (2.) Unstatthaft wäre hier wohl ποιήσοι; richtig auch ποιήσεις. Hell. 1, 4, 21: οὐδὲν ἔχοντες ὃ, τι ποιήσειεν παρέδωσαν σφᾶς αὐτούς. (Kr. 45.) — πλησιαιτάτῳ. Spr. 23, 7. (A. 5.) — Σεύθῃ. zu 4, 2, 18. — ὑποπεπωκὼς angetrunken. Spr. 68, 42 (46), 18.

§ 30. ἐγὼ δε — der Eine schenkt dir Dieses, der Andere Jenes, ich aber. vgl. zu 6, 4, 12. — τούτους hinzeigend, wie 1, 5, 8; über die Stellung zu 4, 2, 6. — εἶναι zu 1, 6, 6. — οὐδένα ἄκοντα, ἕκαστον ἔκοντα.

§ 31. ἀλλὰ καὶ sondern sogar. Kr. z. Thuk. 8, 27, 2. — προῖέμενοι sich hingebend. Spr. 52, 9 A. vgl. 1, 9, 12. 5, 8, 14. — τὴν μὲν. Spr. 50, 1, 4. (6.) — ἀλλ' αὐτοί. zu 6, 3, 31.

§ 32. ἀναστὰς. Asyndeton, wie 7, 6, 40. 7, 54. vgl. zu 3, 2, 9. 4, 1, 27. — κατεσκεδάσατο τῶν μετ' αὐτοῦ goss über seine Genossen aus; über das Med. Spr. 52, 8, 2. (6.) Ueber den Ge. 47, 23. (24); über οἱ μετ' αὐτοῦ zu 1, 3, 9. — τῶν für τῷ Pierson und Toup. — εἰσῆλθον, ἄνθρωποι (zu § 24), wenn nicht vielmehr die Participia Subject sind. vgl. zu 2, 3, 23. — σημαίνειν Signale geben. Spr. 52, 1, 2. vgl. 3, 4, 4. 4, 3, 29. — ῥυθμούς σαλπίζειν. Halbkart glaubt dass, wie sonst die Magadis, so auch hier die Schlauchtrompeten nur nach bestimmten Intervallen einfielen, ungefähr wie bei der Janitscharenmusik die Becken, und dass Xenophon dies ῥυθμούς σαλπίζειν nenne. Vielleicht bezeichnet der Ausdruck bloss die tactmässige, den Tanz leitende Musik. Spr. 46, 4. (6.) — μαγάδι, der ionische Dativ mit langem ι (Dial. Forml. 17, 1, 3), wohl erklärlich bei einem antiken Instrumente; doch wollen K. Matthiae u. Bisschop p. 84 μαγάδιδι. (vgl. Bergk Anacr. p. 86. Meineke C. Gr. 3, 179 u. Ell. Lex. Soph. Eberhard.)

§ 33. πολεμικόν. Spr. 46, 3, 2. (5, 6.)

§ 34. (δυσμαῖς. zu 6, 3, 32. vgl. 6, 2, 26.) — καθιστάναι. Spr. 50, 5, 5. (6, 4.) — σύνθημα. zu 1, 8, 16. — ὅπως findet sich zuweilen nach Verben des Befehlens u. a. auf die sonst der Inf. folgt. Plat. Rep. 415, b: τοῖς ἄρχουσι παραγγέλλει ὁ θεὸς ὅπως μηδενὸς οὕτω φύλακες ἀγαθοὶ ἔσονται

- πεδα μηδεὶς τῶν Θρακῶν εἴσεισι νυκτός· οἳ τε γὰρ πολέμιοι Θραῖκες
 35 ἡμῖν καὶ ὑμεῖς οἱ φίλοι. Ὡς δ' ἐξήρσαν, συνανέστη ὁ Σεύθης οὐ-
 δέν τι μεθύοντι ἑοικώς. Ἐξελθὼν δ' εἶπεν αὐτοὺς τοὺς στρατη-
 γοὺς ἀποκαλέσας· Ὡ ἄνδρες, οἱ πολέμιοι ἡμῶν οὐκ ἴσασί πω τὴν
 ἡμετέραν συμμαχίαν· ἦν οὖν ἔλθωμεν ἐπ' αὐτοὺς πρὶν φυλάξασθαι
 ὥστε μὴ ληφθῆναι ἢ παρασκευάσασθαι ὥστε ἀμύνασθαι, μάλιστα
 36 ἂν λάβοιμεν καὶ ἀνθρώπους καὶ χρήματα. Συνεπήνουν ταῦτα οἱ
 στρατηγοὶ καὶ ἡγεῖσθαι ἐκέλευον. Ὁ δ' εἶπε· Παρασκευασάμενοι
 ἀναμενεῖτε· ἐγὼ δέ, ὅποταν καιρὸς ᾗ, ἥξω παρ' ὑμᾶς καὶ τοὺς πελ-
 37 ταστάς καὶ ὑμᾶς ἀναλαβὼν ἡγήσομαι σὺν τοῖς θεοῖς. Καὶ ὁ Ξενο-
 φῶν εἶπε· Σκέψαι τοίνυν, εἴπερ νυκτός πορευσόμεθα, εἰ ὁ Ἑλλη-
 νικὸς νόμος κάλλιον ἔχει μεθ' ἡμέραν μὲν γὰρ ἐν ταῖς πορείαις
 ἡγεῖται τοῦ στρατεύματος ὁποῖον ἂν αἰεὶ πρὸς τὴν χώραν συμφέρη,
 εἴαν τε ὀπλιτικὸν εἴαν τε πελταστικὸν εἴαν τε ἱππικόν· νύκτωρ δὲ
 38 νόμος τοῖς Ἑλλησὶν ἐστὶν ἡγεῖσθαι τὸ βραδύτατον· οὕτω γὰρ ἥκιστα
 διασπᾶται τὰ στρατεύματα καὶ ἥκιστα λανθάνουσιν ἀποδιδράσκοντες
 ἀλλήλους· οἱ δὲ διασπασθέντες πολλάκις καὶ περιπίπτουσιν ἀλλήλοις
 39 καὶ ἀγνοοῦντες κακῶς ποιοῦσι καὶ πάσχουσιν. Εἶπεν οὖν Σεύθης·
 Ὅρθῶς τε λέγετε καὶ ἐγὼ τῷ νόμῳ τῷ ὑμετέρῳ πείσομαι. Καὶ ὑμῖν
 μὲν ἡγεμόνας δώσω τῶν πρεσβυτάτων τοὺς ἐμπειροτάτους τῆς χώρας,
 αὐτὸς δ' ἐφύσομαι τελευταῖος τοὺς ἵππους ἔχων· ταχὺ γὰρ πρῶτος,
 ἂν δέη, παρέσομαι. Σύνθημα δ' εἶπον Ἀθηναίαν κατὰ τὴν
 συγγένειαν. Ταῦτ' εἰπόντες ἀνεπαύοντο.
 40 Ἦνίκα δ' ἦν ἀμφὶ μέσας νύκτας, παρῆν Σεύθης ἔχων τοὺς
 ἱππέας τεθωρακισμένους καὶ τοὺς πελταστάς σὺν τοῖς ὅπλοις. Καὶ

μηδ' οὕτω σφόδρα φυλάξουσιν μηδὲν ὥς τοὺς ἐχθόνους. — εἴσεισι. εἶμι steht
 auch nach ὅπως als Futur. (Spr. 38, 3, 3.) — οἳ τε. zu 1, 3, 14 E. —
 ἡμῖν für uns, die wir sie Nachts nicht anders unterscheiden können. —
 ἡμῖν Θραῖκες will Eberhard. — ὑμεῖς οἱ. zu 1, 7, 7.

§ 35. οὐδέν τι ganz und gar nicht. vgl. 7, 6, 26 u. Kr. z. Her.
 5, 65, 1. — αὐτοὺς allein. (Spr. 51, 6, 7.) — ἡμῶν. zu 3, 2, 29. —
 ἡμετέραν für ὑμετέραν Castellio, bestätigt von einer Hs.

§ 36. ἀναμενεῖτε. Gemilderter Imperativ. Spr. 53, 7, 4. — ἐγώ.
 Dial. 61, 1.

§ 37. εἶπερ — εἰ. zu 3, 2, 31; über εἰ ob nicht zu 3, 2, 22. —
 ἔχει. Spr. 52, 2, 2. — μεθ' ἡμέραν. zu 4, 6, 12. — ὁποῖον eine
 solche Truppe wie. Spr. 43, 4, 6. (17); erg. ἡγεῖσθαι. Spr. 55, 4, 4.
 (11.) — αἰεὶ. zu 3, 2, 38. — εἴαν τε. Spr. 69, 20. (25.) — τὸ βραδύ-
 τατον. Kyr. 5, 3, 37: τοῦ βαρυτάτου ἡγουμένου ἀνάγκη ῥαδίως ἐπεσθαι
 πάντα τὰ θάττον ἰόντα.

§ 38. ἀποδιδράσκοντες. Spr. 56, 4, 1. — ἀλλήλους. Spr. 46, 6. (9.)

§ 39. οὖν, vielleicht ὁ. vgl. zu 3, 4, 42. (Kr. 26.) — τε. zu 1, 8,
 17. — τελευταῖος-πρῶτος. Spr. 57, 5, 3. — ἵππους für ἱππέας, wie
 § 41 u. 43. vgl. 1, 6, 1. — σύνθημα. zu 6, 3, 25. — εἶπον bestimm-
 ten, die Feldherren und Seuthes. vgl. zu 1, 8, 16. — εἶπον Ἀθηναίαν.
 ἔστω Ἀθηναία Dobree p. 136. vgl. De auth. p. 33. — Ἀθηναίαν. Diese
 Form gebrauchten zuweilen auch die Attiker (Ar. Vö. 828. 1653), wie
 namentlich in Documenten vor [Ol. 94, 2. — συγγένειαν, der Athenen
 und Thraker. zu 7, 2, 31.

§ 40. νύκτας. zu 1, 7, 1. — ὅπλοις. zu 2, 2, 4.

ἐπεὶ παρέδωκε τοὺς ἡγεμόνας, οἱ μὲν ὀπλῖται ἡγοῦντο, οἱ δὲ πελ-
 τασταὶ εἶποντο, οἱ δ' ἱππεῖς ὠπισθοφυλάκουν. Ἐπεὶ δ' ἡμέρα ἦν, 41
 ὁ Σεύθης παρήλαυνεν εἰς τὸ πρόσθεν καὶ ἐπῆρνεσε τὸν Ἑλληνικὸν
 νόμον· πολλάκις γὰρ ἔφη νύκτωρ αὐτὸς καὶ σὺν ὀλίγοις πορευόμενος
 ἀποσπασθῆναι σὺν τοῖς ἵπποις ἀπὸ τῶν πεζῶν· νῦν δ', ὥσπερ δεῖ,
 ἀθρόοι πάντες ἅμα τῇ ἡμέρᾳ φαινόμεθα. Ἀλλὰ ὑμεῖς μὲν περι-
 μένετε αὐτοῦ καὶ ἀναπαύεσθε, ἐγὼ δὲ σκεψάμενός τι ἤξω. Ταῦτ' εἰ- 42
 πὼν ἤλαυνε δι' ὅρους ὁδὸν τινα λαβών. Ἐπεὶ δ' ἀφίκετο εἰς
 χιόνα πολλήν, ἐσκέψατο ἐν τῇ ὁδῷ εἰ εἴη ἵχνη ἀνθρώπων ἢ προη-
 γούμεενα ἢ ἐναντία. Ἐπεὶ δὲ ἀτριβῇ ἐώρα τὴν ὁδόν, ἦκε ταχὺ
 πάλιν καὶ ἔλεγεν· Ἄνδρες, καλῶς ἔσται, ἦν θεὸς θέλῃ· τοὺς γὰρ 43
 ἀνθρώπους λήσομεν ἐπιπεσόντες. Ἀλλ' ἐγὼ μὲν ἡγήσομαι τοῖς
 ἵπποις, ὅπως, ἂν τινα ἴδωμεν, μὴ διαφυγῶν σημήνῃ τοῖς πολεμίοις·
 ὑμεῖς δ' ἐπεσθε· κἂν λειφθῇτε, τῷ στίβῳ τῶν ἵππων ἐπεσθε. Ὑπερ-
 βάντες δὲ τὰ ὅρη ἤξομεν εἰς [τὰς] κώμας πολλάς τε καὶ εὐδαί-
 μονας.

Ἦνίκα δ' ἦν μέσον ἡμέρας, ἥδη τε ἦν ἐπὶ τοῖς ἄκροις καὶ 44
 κατιδὼν τὰς κώμαις ἦκεν ἐλαύνων πρὸς τοὺς ὀπλίτας καὶ ἔλεγεν·
 Ἀφῆσω ἥδη καταθεῖν τοὺς μὲν ἱππέας εἰς τὸ πεδίον, τοὺς δὲ πελ-
 ταστὰς ἐπὶ τὰς κώμας. Ἀλλ' ἐπεσθε ὥς ἂν δύνησθε τάχιστα,
 ὅπως, εἴαν τις ὑφιστῇται, ἀλέξῃσθε. Ἀκούσας ταῦτα ὁ Ξενοφῶν 45
 κατέβη ἀπὸ τοῦ ἵππου. Καὶ ὅς ἤρετο· Τί καταβαίνεις, ἐπεὶ σπεύ-
 δειν δεῖ; Οἶδα, ἔφη, ὅτι οὐκ ἐμοῦ μόνου δέη· οἱ δ' ὀπλῖται θᾶπτον
 δραμοῦνται καὶ ἥδιον, εἰάν καὶ ἐγὼ πεζὸς ἡγῶμαι. Μετὰ ταῦτα 46
 ὦχετο καὶ Τιμασίῳ μετ' αὐτοῦ ἔχων ἱππέας ὥς τετταράκοντα τῶν
 Ἑλλήνων. Ξενοφῶν δὲ παρηγγύησε τοὺς εἰς τριάκοντα ἔτη παριέναι
 ἀπὸ τῶν λόχων εὐζώνους. Καὶ αὐτὸς μὲν ἐτρόχαζε τούτους ἔχων,
 Κλεάνωρ δ' ἡγεῖτο τῶν ἄλλων Ἑλλήνων. Ἐπεὶ δ' ἐν ταῖς κώμαις 47
 ἦσαν, Σεύθης ἔχων ὅσον πεντήκοντα ἱππέας προσελάσας εἶπε· Τάδε
 δὴ, ὦ Ξενοφῶν, ἃ σὺ ἔλεγες· ἔχονται οἱ ἄνθρωποι· ἀλλὰ γὰρ οἱ
 ἱππεῖς ἔρημοι οἴχονται· μοι ἄλλος ἀλλαχῇ διώκων, καὶ δέδοικα μὴ
 συστάντες ἀθρόοι που κακόν τι ἐργάσωνται οἱ πολέμιοι. Δεῖ δὲ
 καὶ ἐν ταῖς κώμαις καταμένειν τινὰς ἡμῶν· μεστὰί γάρ εἰσιν ἄν-

§ 41. ἦν. Spr. 61, 4, 9. (5, 6.) — καὶ σὺν selbst wenn er mit.
 — σκεψάμενός τι nach einer Recognoscirung. — νῦν. zu 1, 3,
 14 E. — ἤξω. zu 2, 1, 9.

§ 42. προηγούμεενα Spuren von Menschen die vorwärts ge-
 gangen. Einige Hsn. haben die Erklärung πρόσσω ἡγούμεενα.

§ 43. καλῶς. zu 4, 3, 8. — τοῖς ἵπποις mit den Reitern. zu
 1, 7, 14. vgl. 7, 6, 29. — λειφθῇτε zurückbleibet. zu 1, 2, 25. —
 τὰς. Kr. De auth. p. 42.

§ 44. καταθεῖν. Spr. 55, 3, 10. (20.)

§ 46. τροχάζειν (bei Xe. u. Spätern) missbilligen die Attikisten.

§ 47. τάδε δὴ erg. ἐστίν oder γίνεται da haben wirs. Berück-
 sichtigt wird eine vorher nicht erzählte Aeussierung Xenophons, wie 5, 7,
 2. — ἔχονται sind gefasst. — ἀλλὰ gehört dem Sinne nach zu δέ-
 δοικα. — ἔρημοι, ohne Fussvolk. vgl. zu 3, 4, 40. — διώκων. zu λέγει
 2, 1, 15.

489θρώπων. Ἄλλ' ἐγὼ μὲν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, σὺν οἷς ἔχω τὰ ἄκρα καταλήψομαι· σὺ δὲ Κλεάνορα κέλευε διὰ τοῦ πεδίου παρατεῖναι τὴν φάλαγγα παρὰ τὰς κώμας. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἐποίησαν, συνηλίσθησαν ἀνδράποδα μὲν ὡς χίλια, βόες δὲ διςχίλιοι καὶ ἄλλα πρόβατα μυρία. [Καὶ] τότε μὲν δὴ αὐτοῦ ἠυλίσθησαν.

1 δ'. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ κατακαύσας ὁ Σεύθης τὰς κώμας παντελῶς καὶ οὐδεμίαν οἰκίαν λιπών, ὅπως φόβον ἐνθείη καὶ τοῖς ἄλλοις 2οῖα πείσονται, ἂν μὴ πείθωνται, ἀπῆει πάλιν. Καὶ τὴν μὲν λείαν ἀπέπεμψε διατίθασθαι Ἡρακλείδην εἰς Πέρινθον, ὅπως ἂν μισθὸς γένηται τοῖς στρατιώταις· αὐτὸς δὲ καὶ οἱ Ἕλληνες ἐστρατοπεδεύοντο 3ᾶνὰ τὸ Θυνῶν πεδῖον. Οἱ δ' ἐκλιπόντες ἔφευγον εἰς τὰ ὄρη. Ἦν δὲ χιῶν πολλή καὶ ψυχρὸς οὕτως ὥστε τὸ ὕδωρ ὃ ἐφέροντο ἐπὶ δεῖπνον ἐπήγνυτο καὶ ὁ οἶνος ἐν τοῖς ἀγγείοις, καὶ τῶν Ἑλλήνων 4πολλῶν καὶ ῥῖνες ἀπεκαίοντο καὶ ὤτα. Καὶ τότε δῆλον ἐγένετο οὗ ἕνεκα οἱ Θράκες τὰς ἀλωπεκίδας ἐπὶ ταῖς κεφαλαῖς φοροῦσι καὶ τοῖς ὠσὶ, καὶ χιτῶνας οὐ μόνον περὶ τοῖς στέρνοις, ἀλλὰ καὶ περὶ τοῖς μηροῖς, καὶ ζειράς μέχρι τῶν ποδῶν ἐπὶ τῶν ἵππων ἔχουσιν, 5ἄλλ' οὐ χλαμύδας. Ἀφιεῖς δὲ τῶν αἰχμαλώτων ὁ Σεύθης εἰς τὰ ὄρη ἔλεγεν ὅτι, εἰ μὴ καταβήσονται οἰκήσοντες καὶ πείσονται, ὅτι κατακαύσει καὶ τούτων τὰς κώμας καὶ τὸν σῖτον καὶ ἀπολοῦνται τῷ λιμῷ. Ἐκ τούτου κατέβαινον καὶ γυναῖκες καὶ παῖδες καὶ οἱ πρεσβύτεροι· οἱ δὲ νεώτεροι ἐν ταῖς ὑπὸ τὸ ὄρος κώμαις ἠυλίζοντο. 6Καὶ ὁ Σεύθης καταμαθὼν ἐκέλευσε τὸν Ξενοφῶντα τῶν ὀπλιτῶν τοὺς νεωτάτους λαβόντα συνεπισπένεσθαι. Καὶ ἀναστάντες τῆς νυκτὸς ἅμα τῇ ἡμέρᾳ παρήσαν εἰς τὰς κώμας. Καὶ οἱ μὲν πλεῖστοι ἐξέφυγον· πλησίον γὰρ ἦν τὸ ὄρος· ὅσους δὲ ἔλαβε κατηκόντισεν ἅπαντας ἀφειδῶς ὁ Σεύθης.

7 Ἐπισθένης δ' ἦν τις Ὀλύνθιος, παιδεραστής, ὃς ἰδὼν καλὸν παῖδα ἡβασκόντα ἄρτι, πέλτην ἔχοντα, μέλλοντα ἀποθνήσκειν, προςδραμὼν 8Ξενοφῶντα ἰκέτευσε βοηθῆσαι παιδὶ καλῷ. Καὶ ὃς προσελθὼν τῷ

§ 48. παρατεῖναι, der technische Ausdruck. vgl. Thuk. 8, 104, 1. — μυρία für μύρια Kr. (26.) (Spr. 24, 2, 11.)

C. 4. § 1. ἐνθείη. ἐνείη Naber bei Cobet N. 1. p. 491. — οῖα. zu 1, 7, 4. — διατίθασθαι zu ἐπεμψε 5, 2, 12.

§ 2. τὴν λείαν hängt von διατίθασθαι ab; über den Inf. Spr. 55, 3, 10. (20.) — ὅπως ἂν. zu 2, 5, 16. — ἐκλιπόντες, ihre Wohnsitze. Spr. 52, 1, 3.

§ 3. οὕτως in dem Grade. Thuk. 2, 47, 2: τοσοῦτός γε λαιμὸς οὐδὲ φθορὰ οὕτως ἀνθρώπων οὐδαμοῦ ἐμνημονεύετο γενέσθαι. — πολλῶν καὶ ῥῖνες. πολλοὶ καὶ ῥίνας? (Kr. 63.) zu 4, 5, 12. — ἀπεκαίοντο. zu 4, 5, 3.

§ 4. τὰς. zu 1, 5, 8. — ἀλωπεκίδας. ἀλωπεκᾶς Di. u. Cobet N. 1. p. 491.

§ 5. ἀφιεῖς, öfter, daher das Pr. — τῶν αἰχμαλώτων. zu 1, 5, 7. — οἰκήσοντες. ἐκόντες Reiske. — καὶ τούτων, wie § 1. — ὅτι. zu 5, 6, 19. — ἔλεγεν. zu 1, 3, 8. — τῷ λιμῷ. zu 1, 5, 5. — ὑπὸ unter -- hin, wie § 11 und 7, 8, 21. vgl. zu 3, 4, 37.

§ 6. εἰς. zu 1, 2, 2. — ἦν. Spr. 62, 2, 3. (4.) — ὁ Σεύθης streicht Kr. (63.)

§ 8. καὶ ὃς. zu 1, 8, 16. — Σεύθη. Spr. 48, 9. (11, 7.) — δέεται,

Σεύθῃ δέεται μὴ ἀποκτεῖναι τὸν παῖδα, καὶ τοῦ Ἐπισθένης διηγείται τὸν τρόπον καὶ ὅτι λόχον ποτὲ συνελέξατο σκοπῶν οὐδὲν ἄλλο ἢ εἴ τινες εἴεν καλοί, καὶ μετὰ τούτων ἦν ἀνὴρ ἀγαθός. Ὁ δὲ Σεύθῃς ἤρετο· Ἡ καὶ ἐθέλοις ἄν, ὦ Ἐπίσθενες, ὑπὲρ τούτου ἀποθανεῖν; Ὁ δ' ἐπανατείνας τὸν τράχηλον, Παῖε, εἶπεν, εἰ κελεύει ὁ παῖς καὶ μέλλει χάριν εἰδέναι. Ἐπήρετο ὁ Σεύθῃς τὸν παῖδα εἰ10 παίσσειεν αὐτὸν ἀντ' ἐκείνου. Οὐκ εἶα ὁ παῖς, ἀλλ' ἰκέτευε μηδὲ ἕτερον κατακαίνειν. Ἐνταῦθα δὲ ὁ Ἐπισθένης περιλαβὼν τὸν παῖδα εἶπεν· Ὡρα σοι, ὦ Σεύθῃ, περὶ τοῦδέ μοι διαμάχεσθαι· οὐ γὰρ μεθήσω τὸν παῖδα. Ὁ δὲ Σεύθῃς γελῶν ταῦτα μὲν εἶα· ἔδοξε11 δ' αὐτῷ αὐτοῦ αὐλισθῆναι, ἵνα μηδ' ἐκ τούτων τῶν κωμῶν οἱ ἐπὶ τοῦ ὄρους τρέφοιντο. Καὶ αὐτὸς μὲν ἐν τῷ πεδίῳ ὑποκαταβὰς ἐσκήνου· Ξενοφῶν δέ, ἔχων τοὺς ἐπιλέκτους, ἐν τῇ ὑπὸ τὸ ὄρος ἀνωτάτῳ κώμῃ καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες ἐν τοῖς ὄρεινοῖς καλουμένοις Θραξὶ πλησίον κατεσκήνησαν.

Ἐκ τούτου ἡμέραι οὐ πολλαὶ διετρίβοντο καὶ οἱ ἐκ τοῦ ὄρους12 Θραῖκες καταβαίνοντες πρὸς τὸν Σεύθῃν περὶ σπονδῶν καὶ ὀμήρων διεπράττοντο. Καὶ ὁ Ξενοφῶν ἐλθὼν ἔλεγε τῷ Σεύθῃ ὅτι ἐν πονηροῖς τόποις σκηνοῖεν καὶ πλησίον εἴεν οἱ πολέμοι· ἥδιον δ' ἂν ἔξω13 αὐλίζεσθαι ἔφη ἐν ἐχυροῖς ἂν χωρίοις μᾶλλον ἢ ἐν τοῖς στεγνοῖς ὥστε ἀπολέσθαι. Ὁ δὲ θαρρόειν ἐκέλευε καὶ ἔδειξεν ὀμήρους παρόντας αὐτῶν. Ἐδέοντο δὲ καὶ τοῦ Ξενοφώντος καταβαίνοντές τινες τῶν ἐκ τοῦ ὄρους συμπράξαι σφισι τὰς σπονδάς. Ὁ δ' ὠμολόγει καὶ θαρρόειν ἐκέλευε καὶ ἡγγυᾶτο μηδὲν αὐτοὺς κακὸν πείσεσθαι πειθομένους Σεύθῃ. Οἱ δ' ἄρα ταῦτ' ἔλεγον κατασκοπῆς ἕνεκα.

Ταῦτα μὲν τῆς ἡμέρας ἐγένετο· εἰς δὲ τὴν ἐπιούσαν νύκτα ἐπι-14 τίθενται ἐλθόντες ἐκ τοῦ ὄρους οἱ Θυνοί. Καὶ ἡγεμῶν μὲν ἦν ὁ

wie δέεσθαι 7, 7, 31 und oft. Spr. 32, 3, 1. — καὶ ὅτι. Spr. 59, 2 A (4.) — συνελέξατο. Spr. 52, 10, 1. — τινες. zu 3, 3, 18.

§ 10. εἰ παίσσειεν ob erschlagen solle. zu 1, 10, 5. — ἐκέλευε. zu 1, 2, 15. — οὐκ εἶα. Spr. 67, 1, 2. — μηδὲ ἕτερον stärker als μηδέτερον. Dein. 1, 82: οὐκ ἂν ἔφασκεν ἐξελεῖν οὐδὲ τὸν ἕτερον πόδα.

§ 11. μηδ' ἐκ τούτων auch aus diesen nicht, so wenig wie aus den § 1 erwähnten. — ὑποκαταβάς nach und nach hinabgegangen. zu Thuk. 7, 60, 3. — τοὺς die § 6 Erwähnten. — ἐν τῇ ὑπὸ τὸ ὄ. κ. in dem Dorfe das unter dem Berge sich hin erstreckend höher lag als alle übrigen. (Spr. 50, 9, 6.) — ἐν τοῖς ὄ. κ. Θ. im Gebiete der sogenannten Bergthraker. Spr. 50, 9. (12, 3.) vgl. zu 5, 4, 32.

§ 12. διετρίβοντο καὶ. καὶ als könnte so nicht stehen, wenn eine positive Zeitbestimmung, wie ἡμέραι πολλαί, τρεῖς ἢ. vorherginge ohne ein Adverbium der Zeit wie ἤδη, ἅμα. So. OT. 717: οὐ διέσχον ἡμέραι τρεῖς καὶ νυν ἔρξαμεν εἰς ἄβατον ὄρος. zu 1, 8, 8. — οἱ ἐκ. vgl. § 13 u. zu 1, 2, 3. — ἂν. zu 3, 1, 6. — μᾶλλον. zu 4, 6, 11. — τοῖς, weil notorische Wohnungen gemeint sind, eben die in denen sie jetzt sich befanden. — ὥστε ἀπολέσθαι ist (ähnlich dem Bedingungssatze 3, 4, 35) aufs Engste mit ἐν τοῖς στεγνοῖς zu verbinden: in die Wohnungen um darin umzukommen, d. h. die Verderben bringen könnten.

§ 13. ὥστε. ὥστ' ἂν Kr. (26.) — αὐτῶν, der Bergthraker. — ἄρα. zu 4, 2, 15.

- δεσπότης ἐκάστης [τῆς] οἰκίας· χαλεπὸν γὰρ ἦν ἄλλως τὰς οἰκίας
 σκότους ὄντος ἀνευρίσκειν ἐν ταῖς κώμαις· καὶ γὰρ αἱ οἰκίαι κύκλῳ
 15περιεσταύρωντο μεγάλοις σταυροῖς τῶν προβάτων ἕνεκα. Ἐπεὶ δ' ἐγέ-
 νοντο κατὰ τὰς θύρας ἐκάστου [τοῦ] οἰκήματος, οἱ μὲν εἰσῆκόντιζον,
 οἱ δὲ τοῖς σκυτάλοις ἔβαλλον, ἃ ἔχειν ἔφασαν ὡς ἀποκόψοντες τῶν
 δοράτων τὰς λόγχας, οἱ δ' ἐνεπίμπρασαν, καὶ Ξενοφῶντα ὀνομαστὶ
 καλοῦντες ἔξιόντα ἐκέλευον ἀποθνήσκειν, ἢ αὐτοῦ ἔφασαν κατακαν-
 16θῆσεσθαι αὐτόν. Καὶ ἤδη τε διὰ τοῦ ὀρόφου ἔφαινετο πῦρ καὶ
 ἐντεθωρακισμένοι οἱ [περὶ Ξενοφῶντα] ἔνδον ἦσαν, ἀσπίδας καὶ μα-
 χαίρας καὶ κράνη ἔχοντες, καὶ Σιλανὸς Μακέστιος, ἐτῶν [ἤδη] ὡς
 ὀκτωκαίδεκα ὢν, σημαίνει τῇ σάλπιγγι· καὶ εὐθὺς ἐκπηδῶσιν ἐ-
 17σπασμένοι τὰ ξίφη καὶ οἱ ἐκ τῶν ἄλλων σκηνωμάτων. Οἱ δὲ Θοράκες
 φεύγουσιν, ὥσπερ δὴ τρόπος αὐτοῖς, ὅπισθεν περιβαλλόμενοι τὰς
 πέλτας· καὶ αὐτῶν ὑπεραλλομένων τοὺς σταυροὺς ἐλήφθησάν τινες
 κρεμασθέντες ἐνισχομένων τῶν πελτῶν [ἐν] τοῖς σταυροῖς· οἱ δὲ καὶ
 ἀπέθανον διαμαρτόντες τῶν ἐξόδων· οἱ δὲ Ἕλληνες ἐδίωκον ἔξω
 18τῆς κώμης. Τῶν δὲ Θυνῶν ὑποστραφέντες τινὲς ἐν τῷ σκότει τοὺς
 παρατρέχοντας παρ' οἰκίαν καιομένην ἠκόντιζον εἰς τὸ φῶς ἐκ τοῦ
 σκότους· καὶ ἔτρωσαν Ἰερώνυμόν τε καὶ Ἐνοδίαν τὸν λοχαγὸν καὶ
 Θεαγένην δὲ Λοκρόν, τὸν λοχαγόν· ἀπέθανε δὲ οὐδεὶς· κατεκαύθη
 19μέντοι καὶ ἐσθῆς τινων καὶ σκεύη. Σεύθης δὲ ἦκε βοηθήσων σὺν
 ἑπτὰ ἱππεῦσι τοῖς πρώτοις καὶ τὸν σαλπικτὴν ἔχων τὸν Θοράκιον.
 Καὶ ἐπεῖπερ ἦσθετο, ὅσονπερ χρόνον ἐβοήθει, τοσοῦτον καὶ τὸ
 κέρας ἐφθέγγετο αὐτῷ· ὥστε καὶ τοῦτο φόβον συμπαρεῖχε τοῖς πο-
 λεμίοις· Ἐπεὶ δ' ἦλθον, ἐδεξιούτό τε καὶ ἔλεγεν ὅτι οἶοιτο τεθνεῶ-
 τας πολλοὺς εὐρήσειν.
- 20 Ἐκ τούτου ὁ Ξενοφῶν δεῖται τοὺς ὁμήρους τε αὐτῷ παρα-
 δοῦναι καὶ ἐπὶ τὸ ὄρος, εἰ βούλεται, συστρατεύεσθαι· εἰ δὲ μή,
 21αὐτὸν εἰσαῖ. Τῇ οὖν ὑστεραίᾳ παραδίδωσιν ὁ Σεύθης τοὺς ὁμή-

§ 14. μέν. zu 2, 1, 6. — εἰς. zu 1, 7, 1.

§ 15. δ' ἐγένοντο, vielleicht δὲ γένοιτο. (Kr. 30.) vgl. zu 1, 5, 2.
 — ἔφασαν, οἱ Θυνοί, indem sie damit drohten. Oder die bei denen man
 später sich erkundigte? Cobet N. 1. p. 492 streicht es nebst αὐτόν.

§ 16. καὶ ἤδη τε-καί. zu 1, 8, 1. — περὶ Ξενοφῶντα verdächtigt
 Kr. (30.) — Μακέστιος, Μακίστιος Kr. (26 u. 30.) — ὀκτωκαίδεκα.
 ὀκτὼ καὶ πεντήκοντα Kr. (26.) -- καὶ οἱ auch die.

§ 17. αὐτοῖς. zu 5, 8, 18. — περιβαλλόμενοι, nicht bloss μετα-
 βαλλόμενοι (zu 6, 3, 16), indem sie die Schilde, wahrscheinlich mit Riemen,
 umgebunden hatten, wesshalb eben Viele κρεμασθέντες ἐλήφθησαν.

§ 18. τοὺς παρατρέχοντας — σκότους. Verbindung zweier
 Redeweisen: ἠκόντιζον τοὺς παρατρέχοντας und ἠκόντιζον εἰς τὸ φῶς ἐκ τοῦ
 σκότους. — ἐσθῆς. zu 3, 1, 19.

§ 19. τοῖς πρώτοις den vordersten, zunächst ihm folgenden.
 zu 2, 2, 16. — ἦσθετο, den Ueberfall, wahrscheinlich aus dem Lärm und
 dem Feuer.

§ 20. εἰ βούλεται. zu 1, 3, 14. — εἰσαῖ erg. στρατεύεσθαι, wie 1,
 4, 7 zu καὶ οὐ aus ἀπὸντίας bloss ἰόντας.

ρους, πρεσβυτέρους ἄνδρας, τοὺς κρατίστους, ὡς ἔφασαν, τῶν ὀρει-
νῶν, καὶ αὐτὸς ἔρχεται σὺν τῇ δυνάμει. Ἦδη δὲ εἶχε καὶ τρι-
πλασίαν δύναμιν ὁ Σεύθης· ἐκ γὰρ τῶν Ὀδρυσῶν ἀκούοντες ἃ πράτ-
τοι ὁ Σεύθης πολλοὶ κατέβαινον συστρατευσόμενοι. Οἱ δὲ Θυνοὶ 22
ἐπεὶ εἶδον ἀπὸ τοῦ ὄρους πολλοὺς μὲν ὀπλίτας, πολλοὺς δὲ πελ-
ταστιάς, πολλοὺς δὲ ἵππεῖς, καταβάντες ἰκέτεον σπείσασθαι, καὶ
πάντα ὁμολόγουν ποιῆσειν καὶ τὰ πιστὰ λαμβάνειν ἐκέλευον. Ὁ δὲ 23
Σεύθης καλέσας τὸν Ξενοφῶντα ἐπεδείκνυνεν ἃ λέγοιεν, καὶ οὐκ ἂν
ἔφη σπείσασθαι, εἰ Ξενοφῶν βούλοιτο τιμωρήσασθαι αὐτοὺς τῆς
ἐπιθέσεως. Ὁ δ' εἶπεν Ἀλλ' ἔγωγε ἱκανὴν νομίζω καὶ νῦν δίκην 24
ἔχειν, εἰ οὗτοι δοῦλοι ἔσονται ἀντ' ἐλευθέρων. Συμβουλεύειν μέντοι
ἔφη αὐτῷ τὸ λοιπὸν ὁμήρους λαμβάνειν τοὺς δυνατωτάτους κακόν
τι ποιεῖν, τοὺς δὲ γέροντας οἴκοι ἔαν. Οἱ μὲν οὖν ταύτῃ πάντες
δὴ προσωμολόγουν.

ε'. Ὑπερβάλλουσι δὲ πρὸς τοὺς ὑπὲρ Βυζαντίου Θουῆκας εἰς τὸ 1
Δέλτα καλούμενον, αὕτη δ' ἦν οὐκέτι ἀρχὴ Μαισάδου, ἀλλὰ Τήρους
τοῦ Ὀδρύσου [ἀρχαίου τινός], καὶ ὁ Ἡρακλείδης ἐνταῦθα ἔχων
τὴν τιμὴν τῆς λείας παρῆν. Καὶ Σεύθης ἔξαγαγὼν ζεύγη ἡμιο- 2
νικὰ τρία, οὐ γὰρ ἦν πλείω, τὰ δὲ ἄλλα βοεικὰ, καλέσας Ξενοφῶντα
ἐκέλευσε λαβεῖν, τὰ δὲ ἄλλα διανεῖμαι τοῖς στρατηγοῖς καὶ λοχαγοῖς.
Ξενοφῶν δὲ τὰδ' εἶπεν Ἐμοὶ μὲν τοίνυν ἀρκεῖ καὶ αὐθις λαβεῖν 3
τούτοις δὲ τοῖς στρατηγοῖς δωροῦ οἱ σὺν ἐμοὶ ἠκολούθησαν καὶ
λοχαγοῖς. Καὶ τῶν (μὲν ἡμιονικῶν) ζευγῶν λαμβάνει ἐν μὲν Τι- 4
μασίῳν ὁ Δαρδανεύς, ἐν δὲ Κλεάνωρ ὁ Ὀρχομένιος, ἐν δὲ Φου-
νίσκος ὁ Ἀχαιός· τὰ δὲ βοεικὰ ζεύγη τοῖς λοχαγοῖς κατεμερίσθη.

§ 21. ἔφασαν man sagte. Spr. 61, 4, 3. (7.) — τῇ δυνάμει. zu 3, 4, 3. — τριπλασίαν drei Mal so gross als vor Ankunft der Hellenen. — ἃ πράττοι. zu 6, 2, 8.

§ 22. τὰ die üblichen, gehörigen. — πιστὰ. zu 1, 6, 7.

§ 23. οὐκ ἔφη. zu 1, 3, 1. — τῆς ε. zu 2, 4, 1. vgl. 7, 1, 25.

§ 24. ἄλλὰ. zu 1, 7, 6. — δίκην Genugthuung. Her. 1, 45, 1: ἔχων παρὰ σεῦ πᾶσαν τὴν δίκην. Sollte es hier, wie 2, 5, 38. 41, Strafe heissen, so würde τούτους hinzugefügt sein oder οὗτοι fehlen. — οἱ ταύτῃ die in dieser Gegend Befindlichen. Thuk. 2, 96, 2: οἱ Γέται καὶ οἱ ταύτῃ. (Spr. 51, 7, 2.)

C. 5. § 1. ὑπερβάλλουσι (vgl. zu 4, 1, 7) ist der Da., an παρῆν angefügt. Vor Kr. interpungirte man: καλούμενον· αὕτη — τινός. Καί. (Kr. De auth. p. 58.) — ἀρχαίου τινός streicht Kr. (26) u. Dobree p. 136. — καὶ ὁ auch. — παρῆν. vgl. 7, 4, 2.

§ 2. ἡμιονικὰ. ὀρικὰ Cobet N. 1. p. 493. 498. — τὰ δὲ ἄλλα βοεικὰ erg. ἔξαγαγὼν für τὰ δὲ ἄλλα ἃ ἔξῃγαγε βοεικὰ ἦν. zu 1, 10, 2. — ἐκέλευσεν ἐν Cobet. — λαβεῖν ohne τὰ μὲν αὐτόν. zu 5, 4, 31.

§ 3. καὶ αὐθις auch künftig, jetzt nichts. — τοῖς στρατηγοῖς steht zu τούτοις appositiv. (Spr. 50, 11, 21.) vgl. 7, 6, 38. — σὺν ἐμοί. zu 1, 3, 6.

§ 4. μὲν ἡμιονικῶν hat Kr. zugefügt. (De auth. p. 34.) Oder ὀρικῶν? — ἡμερῶν hängt von μισθόν ab: Sold dreier (für drei) Tage. vgl. § 9. 10. Spr. 47, 6, 2. (8, 3.) — πλεῖον mehr von der Beute; πλεόνος Dobree p. 136.

- Τὸν δὲ μισθὸν ἀποδίδωσιν ἐξεληλυθότος ἤδη τοῦ μηνὸς εἴκοσι μόνον ἡμερῶν· ὁ γὰρ Ἡρακλείδης ἔλεγεν ὅτι οὐ πλεῖον ἐμπολήσai.
- 5 Ὁ οὖν Ξενοφῶν ἀχθεσθεὶς εἶπεν [ἐπομόσας]. Δοκεῖς μοι, ὦ Ἡρακλείδη, οὐχ ὡς δεῖ κήδεσθαι Σεύθου· εἰ γὰρ ἐκῆδου, ἤκεις ἂν φέρων πλήρη τὸν μισθὸν καὶ προσδανεισάμενος, εἰ μὴ γ' ἄλλως ἐδύνω, καὶ ἀποδόμενος τὰ ἑαυτοῦ ἱμάτια.
- 6 Ἐντεῦθεν ὁ Ἡρακλείδης ἤχθεσθη τε καὶ ἔδεισε μὴ ἐκ τῆς Σεύθου φιλίας ἐκβληθεῖν, καὶ ὁ, τι ἐδύνατο ἀπὸ ταύτης τῆς ἡμέρας Ξενοφῶντα διέβαλλε πρὸς Σείθην. Οἱ μὲν δὴ στρατιῶται Ξενοφῶντι ἐνεκάλουν ὅτι οὐκ εἶχον τὸν μισθόν· Σεύθης δὲ ἤχθετο δαυτῷ ὅτι ἐντόνως τοῖς στρατιώταις ἀπῆται τὸν μισθόν. Καὶ τέως μὲν αἰεὶ ἐμέμνητο ὡς ἐπειδὰν ἐπὶ θάλατταν ἀπέλθῃ, παραδώσειν αὐτῷ Βισάνθην καὶ Γάνον καὶ Νέον τεῖχος· ἀπὸ δὲ τούτου τοῦ χρόνου οὐδενὸς ἐτι τούτων ἐμέμνητο· Ὁ [μὲν] γὰρ Ἡρακλείδης καὶ τοῦτο διαβεβλήκει ὡς οὐκ ἀσφαλὲς εἶναι τείχη παραδιδόναι ἀνδρὶ δύναμιν ἔχοντι.
- 9 Ἐκ τούτου ὁ μὲν Ξενοφῶν ἐβουλεύετο τί χρὴ ποιεῖν περὶ τοῦ ἐτι ἄνω στρατεύεσθαι· ὁ δ' Ἡρακλείδης εἰσαγαγὼν τοὺς ἄλλους στρατηγούς πρὸς Σείθην λέγειν τε ἐκέλευεν αὐτοὺς ὅτι οὐδὲν ἂν ἦττον σφεῖς ἀγάγοιεν τὴν στρατιάν ἢ Ξενοφῶν, τὸν τε μισθὸν ὑπισχνεῖται αὐτοῖς ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν ἐκπλεων παρέσεσθαι δυοῖν
- 10 μηνοῖν, συστρατεύεσθαι τε ἐκέλευε. Καὶ ὁ Τιμασίων εἶπεν· Ἐγὼ μὲν τοίνυν οὐδ' ἂν πέντε μηνῶν μισθὸς μέλλῃ εἶναι στρατευσαίμην ἂν ἄνευ Ξενοφῶντος. Καὶ ὁ Φρυνίσκος καὶ ὁ Κλεάνωρ συνω-
- 11 μολόγουν τῷ Τιμασίῳ. Ἐντεῦθεν ὁ Σεύθης ἐλοιδόρει τὸν Ἡρακλείδην ὅτι οὐ παρακαλεῖ καὶ Ξενοφῶντα. Ἐκ δὲ τούτου παρακαλοῦσιν αὐτὸν μόνον. Ὁ δέ, γνούς τοῦ Ἡρακλείδου τὴν πανουργίαν, ὅτι βούλοιο αὐτὸν διαβάλλειν πρὸς τοὺς ἄλλους στρατηγούς, παρέρχεται λαβὼν τοὺς τε στρατηγούς πάντας καὶ τοὺς λοχαγούς.
- 12 Καὶ ἐπεὶ πάντες ἐπείσθησαν, συνεστρατεύοντο καὶ ἀφικνοῦνται ἐν δεξιᾷ ἔχοντες τὸν Πόντον διὰ τῶν Μελινοφάγων καλουμένων Θρακῶν εἰς τὸν Σαλμυδησσόν. Ἐνθα τῶν εἰς τὸν Πόντον πλεουσῶν

§ 5. ἐπομόσας will Schn. nach ἔλεγεν § 4 stellen. — ἤκεις ἂν. Spr. 54, 10, 2. vgl. 53, 1, 4. — καὶ πρ. Spr. 56, 12 (13), 2. — ἑαυτοῦ findet sich auch für ἑμαυτοῦ und σαυτοῦ, was hier einige Hsn. haben. (Spr. 51, 2, 15.)

§ 6. ὁ, τι hängt von dem ergänzten διαβάλλειν ab. zu § 8.

§ 7. ἐντόνως, ισχυρῶς. Kr. z. Thuk. 5, 70.

§ 8. ὡς παραδώσειν. zu 5, 9, 29. — τοῦ χρόνου könnte fehlen, wie 2, 6, 5. — [μὲν] fehlt in einer Handschrift. Wenn es echt ist, so muss man als Gegensatz denken: Seuthes aber stimmte ihm bei. — τοῦτο. Spr. 46, 7. (11, 2.) vgl. 5, 9, 32. 7, 5, 6.

§ 9. ἄνω. Weiske vermuthet ἀνωτέρω, vielleicht unnöthig, wenn man ἐτι noch ferner erklären darf. Her. 5, 9, 1: τὸ πρὸς βορέῳ ἐτι τῆς χώρας. vgl. eb. 8, 8, 1. — σφεῖς. Spr. 51, 2, 2. (3.)

§ 10. οὐδ' ἂν. zu 1, 6, 8.

§ 12. διὰ τῶν. zu 4, 7, 18. 6, 4, 37. — ἐκπίπτειν. zu 6, 2, 2. — ἐπὶ. zu 4, 2, 13.

νεῶν πολλαὶ ὀκέλλουσι καὶ ἐκπίπτουσι· τέναγος γάρ ἐστιν ἐπὶ πάμ-
 πολυ τῆς θαλάττης. Καὶ οἱ Θοῤᾳκες οἱ κατὰ ταῦτα οἰκοῦντες στήλας¹³
 ὀρίσάμενοι τὰ καθ' αὐτοὺς ἕκαστοι ἐκπίπτοντα λήζονται· τέως δὲ
 ἐλέγοντο [πρὶν ὀρίσασθαι] ἀρπάζοντες πολλοὶ ὑπ' ἀλλήλων ἀπο-
 θνήσκουσιν. Ἐνταῦθα εὐρίσκοντο πολλὰ μὲν κλῖναι, πολλὰ δὲ κιβώτια,¹⁴
 πολλὰ δὲ βίβλοι γεγραμμέναι, καὶ τᾶλλα πολλὰ ὅσα ἐν ξυλίνοις
 τεύχεσι ναύκληροι ἄγουσιν. Ἐντεῦθεν ταῦτα καταστρεψάμενοι¹⁵
 ἀπήεσαν πάλιν. Ἐνθα δὲ Σεύθης εἶχε στρατεύμα ἤδη πλεόν τοῦ
 Ἑλληνικοῦ· ἐκ τε γὰρ Ὀδρουσῶν πολὺ ἔτι πλείους καταβεβήκεισαν καὶ
 οἱ αἰὲ πειθόμενοι συνεστρατεύοντο. Κατηυλίσθησαν δ' ἐν τῇ
 πεδίῳ ὑπὲρ Σηλυβρίας ὅσον πεντήκοντα σταδίους ἀπέχοντες τῆς
 θαλάττης. Καὶ μισθὸς μὲν οὐδεὶς πω ἐφαίνετο· πρὸς δὲ τὸν Ξενο-¹⁶
 φῶντα οἱ τε στρατιῶται παγχαλέπως εἶχον, ὃ τε Σεύθης οὐκέτι
 οἰκείως διέκειτο, ἀλλ' ὅποτε συγγενέσθαι αὐτῷ βουλόμενος ἔλθοι,
 πολλὰ ἤδη ἀσχολίαι ἐφαίνοντο.

ε'. Ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, σχεδὸν ἤδη δύο μνηῶν ὄντων, ἀφι-¹
 κνοῦνται Χαρμῖνός τε ὁ Λάκων καὶ Πολύνικος παρὰ Θίβρωνος, καὶ
 λέγουσιν ὅτι Λακεδαιμονίοις δοκεῖ στρατεύεσθαι [ὥς] ἐπὶ Τισσα-
 φέρην καὶ Θίβρων ἐκπέπλευκεν ὥς πολεμήσων καὶ δεῖται ταύτης
 τῆς στρατιᾶς, καὶ λέγει ὅτι δαρκικὸς ἕκαστῳ ἔσται μισθὸς τοῦ μηνὸς
 καὶ τοῖς λοχαγοῖς διμοιρία, τοῖς δὲ στρατηγοῖς τετραμοιρία. Ἐπεὶ²
 δ' ἦλθον οἱ Λακεδαιμόνιοι, εὐθὺς ὁ Ἡρακλείδης, πνθόμενος ὅτι
 ἐπὶ τὸ στρατεύμα ἤκουσι, λέγει τῷ Σεύθῃ ὅτι κάλλιστον γεγένηται
 οἱ μὲν γὰρ Λακεδαιμόνιοι δέονται τοῦ στρατεύματος, σὺ δὲ οὐκέτι
 δέη· ἀποδιδούς δὲ τὸ στρατεύμα χαριεῖ αὐτοῖς, σὲ δὲ οὐκέτι ἀπαι-
 τήσουσι τὸν μισθόν, ἀλλ' ἀπαλλάσσονται ἐκ τῆς χώρας. Ἀκούσας³
 ταῦτα ὁ Σεύθης κελεύει παράγειν· καὶ ἐπεὶ εἶπον ὅτι ἐπὶ τὸ στρα-
 τεύμα ἤκουσι, λέγει ὅτι τὸ στρατεύμα ἀποδίδωσι φίλος τε καὶ
 σύμμαχος βούλεται εἶναι· καλεῖ τε αὐτοὺς ἐπὶ ξένια καὶ ἐξένιζε
 μεγαλοπρεπῶς. Ξενοφῶντα δὲ οὐκ ἐκάλει οἷδὲ τῶν ἄλλων στρα-
 τηγῶν οὐδένα. Ἐρωτῶντων δὲ τῶν Λακεδαιμονίων τίς ἀνὴρ εἶη⁴

§ 13. ταῦτα diese Gegenden, wie § 14. vgl. zu 1, 7, 7. — ὀρίζεσθαι sich als Marken setzen. Spr. 52, 10, 1. — πρὶν ὀρί-
 σασθαι verdächtigt Kr. (26) als Glossem zu τέως. vgl. Cobet N. 1. p. 498.

§ 14. τᾶλλα πολλά. zu 1, 10, 2.

§ 15. αἰεὶ. zu 4, 1, 7. — ὅσον. zu 1, 8, 6.

§ 16. διέκειτο zu 2, 5, 27.

C. 6. § 1. δύο μ. δ. seit 7, 3, 14. — ἀφικνοῦνται, ἀφικνεῖται
 mehrere Hsn. zu 2, 4, 16.

§ 2. ἐπὶ nach, um zu holen, wie § 3. zu 4, 5, 19. — κάλλιστον.
 Vielmehr κάλλιστα. (Kr. 50.) vgl. zu 4, 3, 8 u. Spr. 46, 3, 2. (5, 8.) Er-
 klärlich wäre auch κάλλιον. vgl. zu § 4. (Kr. 50. vgl. Cobet N. 1. p. 499.)

§ 3. παράγειν, den Charminos und Polynikos. — φίλος. καὶ φίλος
 wünscht Ullrich z. Erkl. u. Kritik des Thuk. S. 33. — τε nach φίλος
 (wie nach καλεῖ) schliesst den Satz an das Vorhergehende an. z. Thuk. 2,
 4, 1: ὁλολυγῇ χρωμένων, λίθοις τε καὶ κεράμῳ βαλλόντων. (Kr. de auth. p.
 59 s.) — ξένια. So καλεῖν ἐπὶ ξένια Inschriften in Böckhs Corpus inscr.
 1 p. 123. 126. Aisch. 2, 162: ἐκλήθη ἐπὶ τὰ ξένια. Vgl. zu 5, 9, 3. u.
 Vömel Progr. 1831.

Ξενοφῶν ἀπεκρίνατο ὅτι τὰ μὲν ἄλλα εἶη οὐ κακός, φιλοστρατιώτης δέ, καὶ διὰ τοῦτο χεῖρόν ἐστιν αὐτῷ. Καὶ οἱ εἶπον· Ἀλλ' ἢ δημαγωγεῖ ὁ ἀνὴρ τοὺς ἄνδρας; Καὶ ὁ Ἡρακλείδης, Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Ἄρ' οὖν, ἔφασαν, μὴ καὶ ἡμῖν ἐναντιώσεται τῆς ἀπαγωγῆς; Ἀλλ' ἦν ὑμεῖς, ἔφη ὁ Ἡρακλείδης, συλλέξαντες αὐτοὺς ὑπόσχησθε τὸν μισθόν, ὀλίγον ἐκείνῳ προσσχόντες ἀποδραμοῦνται σὺν ὑμῖν. 6 Πῶς ἂν οὖν, ἔφασαν, ἡμῖν συλλεγεῖεν; Αὐρίον ὑμᾶς, ἔφη ὁ Ἡρακλείδης, πρωὶ ἄξομεν πρὸς αὐτούς· καὶ οἶδα, ἔφη, ὅτι, ἐπειδὰν ὑμᾶς ἴδωσιν, ἄσμενοι συνδραμοῦνται. Αὕτη μὲν ἡ ἡμέρα οὕτως ἔληξε.

7 Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἄγουσιν ἐπὶ τὸ στρατιῆμα τοὺς Λάκωνας Σεύθης τε καὶ Ἡρακλείδης, καὶ συλλέγεται ἡ στρατιά. Τῷ δὲ Λάκωνε ἐλεγέτην ὅτι Λακεδαιμονίοις δοκεῖ πολεμεῖν Τισσαφέρνει τῷ ὑμᾶς ἀδικήσαντι ἦν οὖν ἴητε σὺν ἡμῖν, τὸν τε ἐχθρὸν τιμωρήσεσθε καὶ δαρεικὸν ἕκαστος οἴσει τοῦ μηνὸς ὑμῶν, λοχαγὸς δὲ τὸ διπλοῦν, 8 στρατηγὸς δὲ τὸ τετραπλοῦν. Καὶ οἱ στρατιῶται ἄσμενοί τε ἤκουσαν καὶ εὐθὺς ἀνίσταταιί τις τῶν Ἀρκάδων τοῦ Ξενοφῶντος κατηγορήσων. Παρῆν δὲ καὶ Σεύθης, βουλόμενος εἰδέναι τί πράχθησεται, καὶ ἐν ἐπηκόῳ εἰστήκει ἔχων τὸν ἑρμηνέα· συνίει δὲ καὶ 9 αὐτὸς Ἑλληνιστὶ τὰ πλεῖστα. Ἐνθα δὲ λέγει ὁ Ἀρκάς· Ἀλλ' ἡμεῖς μὲν, ὧ Λακεδαιμόνιοι, καὶ πάλαι ἂν ἤμεν παρ' ὑμῖν, εἰ μὴ Ξενοφῶν ἡμᾶς δεῦρο πείσας ἀπήγαγεν, ἔνθα δὲ ἡμεῖς μὲν τὸν δεινὸν χειμῶνα στρατευόμενοι καὶ νύκτα καὶ ἡμέραν οὐδὲν πεπάμεθα· ὁ δὲ τοὺς ἡμετέρους πόρους ἔχει· καὶ Σεύθης ἰδίᾳ μὲν ἐκεῖνον πεπλού- 10 τικεν, ἡμᾶς δὲ ἀποστερεῖ τὸν μισθόν· ὥστε ὁ γε πρῶτος λέγων ἐγὼ

§ 4. τίς was für ein, wie § 39. z. Thuk. 1, 81, 2: τίς ἐστὶ ἡμῶν ὁ πόλεμος; — χεῖρόν ἐστιν αὐτῷ es steht für ihn schlechter als es sonst der Fall sein würde. vgl. § 39 und Spr. 49, 2, 6. (49, 6.) Ueber κακῶς ἐστὶ zu 4, 3, 8 E. — καὶ οἱ. Spr. 50, 1, 3. (5.) — ἀλλ' ἢ wird in der gegensätzlichen Frage häufig verbunden. Pflugk zu Eur. Herakl. 426. — ἄνδρας. (Spr. 46, 6, 6.) Dem. 8, 34: δημαγωγοῦσιν ὑμᾶς. — πάνυ μὲν οὖν. Spr. 64, 5, 4.

§ 5. ἄρα μὴ doch nicht. (Spr. 69, 9 A.) Plat. Krit. 44, e: ἄρα γε μὴ ἐμοῦ προμηθεῖς; — περὶ vor τῆς ist nach Hsn. gestrichen. Spr. 47, 20. (21.) Thuk. 1, 136, 4: χρεῖας τινὸς ἐναντιωθῆναι. — ἀλλ'. Vorher denke man: das wird er wohl. — τὸν den § 1 bezeichneten. — προσσχόντες für προσχόντες Kr. (26.) προσέχειν τινί sich an Jemand kehren. vgl. 5, 6, 22.

§ 6. μέν. zu 1, 10, 18.

§ 7. λοχαγός. zu 3, 5, 7. vgl. Thuk. 6, 31, 5.

§ 8. ἐπηκόῳ. zu 2, 5, 38. — τὸν. den er gew. hatte. vgl. § 43 u. zu 1, 2, 17.

§ 9. ἀλλά. zu 1, 7, 6. — ἡμεῖς μὲν. Der Gegensatz liegt in εἰ μὴ Ξενοφῶν. — καὶ πάλαι schon längst. Spr. 69, 28, 7. (32, 18.) — ἂν ἤμεν. zu 2, 1, 4. — πεπάμεθα. Eig. ein poetisches Wort, das jedoch Xenophon öfter hat. Andere πεπαύμεθα, vgl. zu 4, 2, 4, dessen Unzulässigkeit auch die Stellung der folgenden Worte zeigt. vgl. § 41, wo mit Beziehung auf diesen Vorwurf gesprochen wird. — ὁ δέ. zu 3, 1, 13. — τοὺς ἡμετέρους πόρους das durch unsre Anstrengungen Verdiente. vgl. § 41. — πεπλούτικεν für πεπλούτηκεν Stephanus.

μέν, ἔφη, εἰ τοῦτον ἴδοιμι καταλευσθέντα καὶ δόντα δίκην ὧν ἡμᾶς περιεῖλκε, καὶ τὸν μισθὸν ἂν μοι δοκῶ ἔχειν καὶ οὐδὲν ἂν ἔτι τοῖς πεπονημένοις ἄχθεσθαι. Μετὰ τοῦτον ἄλλος ἀνέστη ὁμοίως καὶ ἄλλος. Ἐκ δὲ τούτου ἔλεξεν ὧδε.

Ἀλλὰ πάντα μὲν ἄρα ἄνθρωπον ὄντα προσδοκᾷν δεῖ, ὅποτε γε¹¹ καὶ ἐγὼ νυνὶ ὑφ' ὑμῶν αἰτίας ἔχω ἐν ᾧ πλείστην προθυμίαν ἐμαυτῷ γε δὴ μοι δοκῶ συνειδέναι περὶ ὑμᾶς παρειαχνημένος. Ἀπετραπόμην μὲν γε ἥδη οἴκαδε ὠρμημένος, οὐ μὰ τὸν Δία οὐ τι πυνθανόμενος ὑμᾶς εὖ πράττειν, ἀλλὰ μᾶλλον ἀκούων ἐν ἀπόροις εἶναι, ὡς ὠφελήσων, εἴ τι δυναίμην. Ἐπεὶ δὲ ἦλθον, Σεύθου τουτουὶ πολλοὺς¹² ἀγγέλους πρὸς ἐμὲ πέμποντος καὶ πολλὰ ὑπισχνουμένου μοι, εἰ πείσαιμι ὑμᾶς πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν, τοῦτο μὲν οὐκ ἐπεχείρησα ποιεῖν, ὡς αὐτοὶ ὑμεῖς ἐπίστασθε, ἥγον δὲ ὄθιν ὥομην τάχιστ' ἂν ὑμᾶς εἰς τὴν Ἀσίαν διαβῆναι. Ταῦτα γὰρ καὶ βέλτιστα ἐνόμιζον ὑμῖν εἶναι καὶ ὑμᾶς ἥδειν βουλομένους. Ἐπεὶ δ' Ἀρίσταρχος ἐλθὼν¹³ σὺν τριήρεσιν ἐκώλυε διαπλεῖν ἡμᾶς, ἐκ τούτου, ὅπερ εἰκὸς δῆπου ἦν, συνέλεξα ὑμᾶς, ὅπως βουλευσαίμεθα ὅ, τι χρὴ ποιεῖν. Οὐκ οὖν¹⁴ ὑμεῖς ἀκούοντες μὲν Ἀριστάρχου ἐπιτάττοντος ὑμῖν εἰς Χερρόνησον πορεύεσθαι, ἀκούοντες δὲ Σεύθου πείθοντος ἑαυτῷ συστρατεύεσθαι, πάντες μὲν ἐλέγετε σὺν Σεύθῃ ἵεναι, πάντες δ' ἐψηφίσασθε ταῦτα; Εἴ τι οὖν ἐγὼ ἐνταῦθα ἡδίκησα, ἀγαγὼν ὑμᾶς ἐνθα πᾶσιν ὑμῖν ἐδόκει, εἶπατε.

Ἐπεὶ γε μὴν ψεύδεσθαι ἤρξατο Σεύθης περὶ τοῦ μισθοῦ, εἰ¹⁵ μὲν ἐπαινῶ αὐτόν, δικαίως ἂν με καὶ αἰτιῶσθε καὶ μισοῖτε· εἰ δὲ

§ 10. ἐγὼ μὲν. zu 1, 3, 17. — ὁ γε πρ. λ. ε. wenigstens ich der zuerst Sprechende. — ὧν. zu 1, 3, 10; über den Ac. ᾧ (in ὧν) Spr. 46, 3, 2. (5, 9.) — περιεῖλκειν umher schleppen. — μοι δοκῶ. zu 1, 7, 4. — τοῖς π. Spr. 48, 12, 5. (15, 6.) — καὶ ἄλλος. zu 1, 5, 12.

§ 11. ἀλλὰ — μὲν. zu 1, 7, 6. — πάντα jede Art von Schicksal. Lys. 6, 3: ἐλπῖσαι χρὴ πάντα ἄνθρωπον ὄντα καὶ ἑαυτῷ καὶ ἑτέρῳ ἔσεσθαι. — μὲν. zu 1, 7, 6. — ἄρα, ὡς ἔοικεν. Dion. Arch. 4, 33: ἅπαντα μὲν, ὡς ἔοικεν, ἄνθρωπον ὄντα δεῖ προσδοκᾷν. — ἄνθρωπον erg. τινά: man muss, wenn man ein Mensch ist. Spr. 55, 2, 4 (6.) — ὑφ' ὑμῶν. vgl. § 15. Spr. 52, 3, 1. (3.) — αἰτίας. αἰτίαν Hutch. u. Bisschop p. 88, weil nur der Singular bei ἔχειν üblich. vgl. 7, 1, 8. 6, 15. 7, 56. Cobet N. 1. p. 500. — ἐμαυτῷ gehört zu συνειδέναι, μοι zu δοκῶ. vgl. 7, 6, 18 und zu 1, 7, 4. — παρειαχνημένος. Spr. 56, 7, 5. (6.) — οὐ wird bei Betheuerungen oft, um die Verneinung zu erneuern, wiederholt. vgl. § 39. Ar. Frö. 1042: ἀλλ' οὐ μὰ Δί' οὐ Φαίδρας ἐποίουν. (Spr. 67, 11, 3.) — οὐ τι nicht etwa, gar nicht; οὐ τοι ja nicht, doch nicht. (Spr. 25, 8, 4.) — τι nach εἰ hängt von dem zu ergänzenden ὠφελεῖν ab. Spr. 55, 4, 11.

§ 12. ὄθεν. zu 1, 3, 17; über die Sache 7, 2, 10 ff. 3, 3.

§ 13. ὅπερ — ἦν gehört zum Folgenden. zu 1, 6, 7.

§ 14. ἵεναι. zu Θαρῶν 1, 3, 8. — ἐψηφίσασθε 7, 3, 14. — ταῦτα. zu τὰ αὐτά 1, 1, 7. vgl. 5, 6, 33.

§ 15. γε μὴν. zu 1, 9, 16. vgl. 7, 6, 41. — εἰ ἐπαινῶ. (Spr. 65, 5, 6.) Der Indicativ des Präsens steht, weil Xenophon gar nichts von seinem Urtheil über die Wahrheit der Bedingung einmischen wollte, sondern die Bejahung oder Verneinung derselben rein den Soldaten überlässt. — μά-

- πρόσθεν αὐτῷ πάντων μάλιστα φίλος ὢν νῦν πάντων διαφορώτατός
 εἰμι, πῶς ἂν ἔτι δικαίως, ὑμᾶς αἰρούμενος ἀντὶ Σεύθου, ὑφ' ὑμῶν
 16 αἰτίαν ἔχοιμι περὶ ὧν πρὸς τοῦτον διαφέρομαι; Ἀλλ' εἴποιτε ἂν
 ὅτι ἔξεστι καὶ τὰ ὑμέτερα ἔχοντα παρὰ Σεύθου τεχνάζειν. Οὐκουν
 δῆλον τοῦτό γε ὅτι, εἴπερ ἐμοὶ ἐτέλει τι Σεύθης, οὐχ οὕτως ἐτέλει
 δῆπον ὥς ὢν τε ἐμοὶ δοίη στέροιτο καὶ ἄλλα ὑμῖν ἀποτίσειν; Ἀλλ' οἶ-
 17 μαι, εἰ ἐδίδου, ἐπὶ τούτῳ ἂν ἐδίδου, ὅπως ἐμοὶ δούς μεῖον μὴ
 ἀποδοίη ὑμῖν τὸ πλεῖον. Εἰ τοίνυν οὕτως ἔχειν οἴεσθε ἔξεστιν ὑμῖν
 αὐτίκα μάλα ματαίαν ταύτην τὴν προᾶξιν ἀμφοτέροις ἡμῖν ποιῆσαι,
 εἰ ἂν πράττητε αὐτὸν τὰ χρήματα. Δῆλον γὰρ ὅτι Σεύθης, εἰ ἔχω
 τι παρ' αὐτοῦ, ἀπαιτήσῃ με, καὶ ἀπαιτήσῃ μέντοι δικαίως, εἰ ἂν μὴ
 18 βεβαιῶ τὴν προᾶξιν αὐτῷ ἐφ' ἧ ἐδωροδόκουν. Ἀλλὰ πολλοῦ μοι
 δοκῶ δεῖν τὰ ὑμέτερα ἔχειν· ὁμνύω γὰρ ὑμῖν θεοὺς ἅπαντας καὶ
 πάσας μὴδ' ἃ ἐμοὶ ἰδία ὑπέσχετο Σεύθης ἔχειν· πάρεστι δὲ καὶ
 19 αὐτὸς καὶ ἀκούων σύννοιδέ μοι εἰ ἐπινοκῶ. Ἴνα δὲ μᾶλλον θαν-
 μάσητε, συνεπόμνυμι μὴδὲ ἃ οἱ ἄλλοι στρατηγοὶ ἔλαβον εἰληφέναι,
 20 μὴ τοίνυν μὴδὲ ὅσα τῶν λοχαγῶν ἐνιοι. Καὶ τί δὴ ταῦτ' ἐποιοῦν;
 Ὡμην, ὦ ἄνδρες, ὅσω μᾶλλον συμφέροισι τούτῳ τὴν τότε πενίαν,
 τοσοῦτῳ μᾶλλον αὐτὸν φίλον μοι ἔσεσθαι ὁπότε δυνασθεῖη. Ἐγὼ
 δὲ ἅμα τε ὁρῶ αὐτὸν εὖ πράττοντα καὶ γινώσκω δὴ αὐτοῦ τὴν
 γνώμην.
- 21 Εἴποι δὴ τις ἂν, οὐκουν αἰσχύνῃ οὕτω μώρως ἑξαπατώμενος;
 Ναὶ μὰ Δία ἡσχυνόμην μέντοι, εἰ ὑπὸ πολεμίου γε ὄντος ἑξηπα-
 τήθην· φίλῳ δὲ ὄντι ἑξαπατᾶν αἰσχρόν μοι δοκεῖ εἶναι ἢ ἑξαπα-

λιστα φίλος. vgl. 7, 8, 11 u. zu 1, 9, 29. — περὶ ὧν für τούτων περὶ ὧν. (Spr. 51, 13, 7.) vgl. Mem. 1, 2, 28: πῶς ἂν δικαίως τῆς οὐκ ἐνούσης αὐτῷ κακίας αἰτίαν ἔχοι; — πρὸς. Spr. 68, 35 (39), 4.

§ 16. ἔχοντα erg. ἐμέ. zu 7, 1, 31. — τεχνάζειν, unter erheucheltem Unwillen gegen Seuthes den Empfang des Geldes verbergend. — οὕτως, ἐπὶ τούτῳ unten u. § 17. — οἶμαι. zu 2, 1, 16. — ἐπί. Spr. 68, 37 (41), 7. — ἂν würde man nicht vermissen. (Kr. 45.) Doch vgl. Spr. 54, 10, 1. Cobet N. 1. p. 501 will δῆ. — (τὸ πλεῖον. Spr. 50, 2, 8 u. 4, 12.)

§ 17. πράττητε. Da für sich einfordern πράττεσθαι heisst, so vermuthet Schn. πράττησθε. Indess da hier bloss das Abfordern auszudrücken war, so ist das Activ nicht zu ändern. (Spr. 52, 10, 6.) — αὐτόν. Spr. 46, 9. (15.) — καὶ — μέντοι. zu 1, 8, 20. — βεβαιῶ, gewähre. Kyr. 3, 8, 2: πρότερον βασιλεὺς καὶ οἱ ὑπ' αὐτῷ καὶ τοῖς τὰ ἑσχατα πεποιηκόσιν εἴτε ὅρκους ὁμόσαιεν, ἢ μπέδουν, εἴτε δεξιὰς δοῖεν, ἑβεβαίουν. (Schn.)

§ 18. πολλοῦ δέω. zu 1, 5, 14. — ἅπαντας. πάντας Bisschop p. 88. vgl. 5, 9, 31. Doch giebt Bekker Dem. 18, 14 u. 54, 41: θεοὺς ἅπαντας καὶ πάσας. — μὴδέ. Spr. 67, 7. (A. 1.) vgl. Herm. z. Vig. p. 805.

§ 19. μὴ τοίνυν μὴδέ ja nicht einmal, doch sind diese Partikeln so verbunden sonst schwerlich nachweislich. (Po.)

§ 20. δυνασθεῖη fähig geworden wäre. Spr. 53, 5. (A. 2.) — ἅμα τε — καὶ nicht sobald — als. (Spr. 69, 6.)

§ 21. ἑξαπατώμενος. Spr. 56, 6, 2. (4 und 5.) — ἡσχυνόμην würde mich schämen. (Spr. 53, 2, 7.) vgl. 7, 7, 40. — μέντοι freilich. Kyr. 1, 6, 6: καὶ μὰ Δία, ἔφη ὁ Κῦρος, μέμνημαι μέντοι τοιαῦτα ἀκούσας σου. Spr. 69, 32. (64, 5, 4.) Cobet N. 1. p. 503 will μέντ' ἂν gab.

ταῦσθαι. Ἐπεὶ, εἴ γε πρὸς φίλους ἐστὶ φυλακή, πᾶσαν οἶδα ὑμᾶς²²
 διαφυλαξαμένους ὥς μὴ παρασχεῖν τούτῳ πρόφασιν δικαίαν μὴ
 ἀποδιδόναι ὑμῖν ἢ ὑπέσχετο· οὔτε γὰρ ἡδίκησαμεν τοῦτον οὐδὲν
 οὔτε κατεβλακεύσαμεν τὰ τοῦτου οὔτε μὴν κατεδειλιάσαμεν οὐδὲν
 ἐφ' ὃ, τι ἡμᾶς οὗτος παρεκάλεσεν. Ἀλλά, φαίητε ἄν, ἔδει τὰ²³
 ἐνέχυρα τότε λαβεῖν, ὥς μὴδ' εἰ ἐβοίλειτο ἐδύνατο [ἄν ταῦτα] ἔξα-
 πατᾶν. Πρὸς ταῦτα δὲ ἀκούσατε ἃ ἐγὼ οὐκ ἄν ποτε εἶπον τού-
 του ἐναντίον, εἰ μὴ μοι παντάπασιν ἀγνώμονες ἐδοκεῖτε εἶναι ἢ λίαν
 εἰς ἐμὲ ἀχάριστοι. Ἀναμνήσθητε γὰρ ἐν ποίοις τισὶν ὄντες πρὸς²⁴
 γμασιν ἐτυγχάνετε ἔξ ὧν ὑμᾶς ἐγὼ ἀνήγαγον πρὸς Σείθην. Οὐκ
 εἰς μὲν Πέρινθον, εἰ προσίητε τῇ πόλει, Ἀρίσταρχος ὑμᾶς ὁ Λακε-
 δαιμόνιος οὐκ εἶα εἰσιέναι ἀποκλείσας τὰς πύλας; ὑπαίθριοι δ' ἐξω
 ἐστρατοπεδεύετε; μέσος δὲ χειμὼν ἦν; ἀγορᾷ δὲ ἐχοῦσθε, σπάνια
 μὲν ὁρῶντες τὰ ὄνια, σπάνια δ' ἔχοντες ὅτων ὠνήσεσθε; Ἀνάγκη²⁵
 δὲ ἦν μένειν ἐπὶ Θράκης· τριήρεις γὰρ ἐφορμοῦσαι ἐκώλυνον δια-
 πλεῖν· εἰ δὲ μένοι τις, ἐν πολεμίᾳ εἶναι· ἐνθα πολλοὶ μὲν ἱππεῖς
 ἦσαν ἐναντίοι, πολλοὶ δὲ πελτασταί. Ἡμῖν δὲ ὀπλιτικὸν μὲν ἦν ὧ²⁶
 ἀθρόοι μὲν ἰόντες ἐπὶ τὰς κώμας ἴσως ἄν ἐδυνάμεθα σῖτον λαμ-
 βάνειν οὐδὲν τι ἄφθονον, ὅτῳ δὲ διώκοντες ἄν ἢ ἀνδράποδα ἢ
 πρόβατα κατελαμβάνομεν οὐκ ἦν ἡμῖν· οὔτε γὰρ ἱππικὸν οὔτε πελ-
 ταστικὸν ἔτι ἐγὼ συνεστηκὸς κατέλαβον παρ' ὑμῖν.

Εἰ οὖν ἐν τοιαύτῃ ἀνάγκῃ ὄντων ὑμῶν μὴδ' ὀντιναοῦν μισθὸν²⁷

§ 22. εἴ γε — φυλακή wenigstens wenn es gegen Freunde ein Schutzmittel giebt. — ἀποδιδόναι. Spr. 50, 5, 6. (6, 6.) — ὑμᾶς — ὑμῖν. ἡμᾶς — ἡμῖν Is. Vossius u. Schäfer. — οὔτε μὴν neque vero. Symp. 1, 15: οὔτε ἐγώ γε σπουδάσαι ἄν δυναίμην οὔτε μὴν ὡς ἀντικλη-θησόμενος καλεῖ μέ τις.

§ 23. τὰ ἐνέχυρα die zu dem angegebenen Zwecke erforderlichen Sicherheitspfänder. (Spr. 50, 2, 4.) — ὥς ἐδύνατο ἄν. Symp. 9, 3: τοιοῦτόν τι ἐποίησεν ὡς πᾶς ἄν ἔγνω ὅτι ἀσμένῃ ἤκουσεν. Eben so ὡς τε mit ἄν und dem Indicativ des Aorists. (Spr. 65, 3, 4.) Doch hat ἄν ταῦτα nur eine Hs. — μὴδ' εἰ. zu 1, 6, 8. — ταῦτα. zu 5, 7, 5. — πρὸς. zu 1, 6, 9. — τούτου. Spr. 48, 13, 4. — ἀγνώμονες unbillig, unerkennlich, wie § 38. vgl. zu 2, 5, 6 u. Buttm. Ind. z. Mid.

§ 24. πράγμασιν. zu 2, 1, 16. — οὐκ. zu 3, 1, 29. — προσίητε. Andere προσίετε; doch vgl. zu 3, 1, 36. Erwähnt ist die Sache früher nicht. vgl. 7, 2, 11. — ὑπαίθριοι. zu 5, 5, 21. — ἐχοντες erg. ταῦτα, Geld. — ὅτων für ὅτου oder ὅταν. Stephanus: wofür. Doch fordert Cobet N. 1. p. 504 in diesem Sinne ὅτου, was hier aber wegen der Beziehung auf σπάνια unzulässig; eben so richtig ist ὅτων als τούτων ὠνεῖσθαι. — ὠνήσεσθε, zu 3, 1, 20. Die Fragezeichen hier für ein Punctum, vorher für ein Kolon hat Kr. [26] gesetzt.

§ 25. ἐπὶ an der Grenze von. Spr. 68, 36 (40), 2. — εἶναι hängt noch von ἀνάγκῃ ἦν ab.

§ 26. οὐδὲν τι. zu 7, 3, 35. — ὅτῳ bezieht sich auf ein in οὐκ ἦν enthaltenes τι (zu 5, 8, 12): wir hatten keine Truppen mit denen wir etc. Spr. 43, 4, 6. (17.) — συνεστηκός bestehend, der Auflösung entgegengesetzt. Dem. 8, 46: τὸ συνεστηκὸς τοῦτο συμμενεῖ στρατεύμα. vgl. Thuk. 6, 96, 3 u. oben 5, 10, 12. 6, 3, 30.

§ 27. μὴδ' ὀντιναοῦν. Spr. 51, 13. (15, 3.) — ἢ ist hier Fragepartikel, dem lateinischen -ne entsprechend. (Spr. 69, 28, 2.) — πρὸ ὑμῶν

- προσαιτήσας Σεύθην σύμμαχον ὑμῖν προσέλαβον, ἔχοντα καὶ ἱππέας καὶ πελταστάς, ὧν ὑμεῖς προσεδεῖσθε, ἢ κακῶς ἂν ἐδόκουν ὑμῖν
 28 βεβουλευσθαι [πρὸ ὑμῶν]; Τούτων γὰρ δὴ πον κοινωνήσαντες καὶ σῖτον ἀφθονώτερον ἐν ταῖς κώμαις εὐρίσκετε διὰ τὸ ἀναγκάζεσθαι τοὺς Θρᾷκας κατὰ σπουδὴν μᾶλλον φεύγειν καὶ προβάτων καὶ ἀν-
 29 δραπόδων μετέσχετε. Καὶ πολέμιον οὐκέτι οὐδένα ἐωρῶμεν, ἐπεὶ δὴ τὸ ἱππικὸν ἡμῖν προσεγένετο· τέως δὲ θαρσάλλεως ἡμῖν ἐφείποντο οἱ πολέμιοι καὶ ἱππικῶ καὶ πελταστικῶ, κωλύοντες μηδαμῇ κατ' ὀλίγους ἀποσκεδαννυμένους τὰ ἐπιτήδεια ἀφθονώτερα ἡμᾶς πορίζεσθαι.
 30 Εἰ δὲ δὴ ὁ συμπαρέχων ὑμῖν ταύτην τὴν ἀσφάλειαν μὴ πάνυ πολὺν μισθὸν προσετέλει τῆς ἀσφαλείας, τοῦτο δὴ τὸ πάθημα τὸ σχέτλιον
 31 καὶ διὰ τοῦτο οὐδαμῇ οἴεσθε χρῆναι ζῶντα ἐμὲ ἀνεῖναι; Νῦν δὲ δὴ πῶς ἀπέρχεσθε; οὐ διαχειμάσαντας μὲν ἐν ἀφθόνοις τοῖς ἐπιτηδείοις, περιττὸν δ' ἔχοντες [τοῦτο] εἴ τι ἐλάβετε παρὰ Σεύθου; Τὰ γὰρ τῶν πολεμίων ἐδαπανᾶτε. Καὶ ταῦτα πράττοντες οὔτε ἄνδρας ἐπείδετε ὑμῶν αὐτῶν ἀποθανόντας οὔτε ζῶντας ἀπεβύλλετε.
 32 Εἰ δέ τι καλὸν πρὸς τοὺς ἐν τῇ Ἀσίᾳ βαρβάρους ἐπέπρακτο ὑμῖν, οὐ καὶ ἐκεῖνο σὼν ἔχετε καὶ πρὸς ἐκείνοις νῦν ἄλλην εὐκλειαν προσεῖλήφατε καὶ τοὺς ἐν τῇ Εὐρώπῃ Θρᾷκας, ἐφ' οὓς ἐστρατεύσασθε, κρατήσαντές; Ἐγὼ μὲν ὑμᾶς φημι δικαίως ἂν ὧν ἐμοὶ χαλεπαίνετε, τούτων τοῖς θεοῖς χάριν εἰδέναι ὡς ἀγαθῶν.
 33 Καὶ τὰ μὲν δὴ ὑμέτερα τοιαῦτα. Ἄγετε δὲ πρὸς θεῶν καὶ τὰ ἐμὰ σκέψασθε ὡς ἔχει. Ἐγὼ γὰρ ὅτε μὲν πρότερον ἀπῆρα οἴκαδε, ἔχων μὲν ἔπαινον πολὺν πρὸς ὑμῶν ἀπεπορευόμην, ἔχων δὲ

ist wohl Erklärung zu ὑμῖν, was mit ἐδόκουν nicht verbunden werden kann, da die Soldaten wirklich dies Verdienst nicht anerkannten. (Kr. 26.) vgl. Thuk. 1, 43, 2: τὰ προσήκοντά τε δράσετε καὶ τὰ ἄριστα βουλευσέσθε ὑμῖν αὐτοῖς.

§ 28. τούτων κοινωνήσαντες des von diesen Truppengattungen zu ziehenden Nutzens theilhaftig geworden. Spr. 47, 14. (15.) — διὰ τό. Spr. 50, 5, 3. (6, 2.) — μᾶλλον mehr als ohne dies, besonders die Reiter fürchtend. Spr. 49, 2, 6. (49, 6.) — μετέσχετε, gegen den Vertrag 7, 3, 10, nach Kriegsmoral.

§ 29. μηδαμῇ. Spr. 67, 12, 4. (3.) — κατ' ὀλίγους in kleinen Abtheilungen. zu 1, 8, 9. — ἡμᾶς für ὑμᾶς Schn.

§ 30. ὁ συμπ., Seuthes — ἀσφαλείας. zu 5, 6, 31. — ἀνεῖναι frei lassen. vgl. Xen. Hell. 2, 3, 51. Lys. 13, 93: οὔτε ὅσιον οὔτε νόμιμον ὑμῖν ἐστὶν ἀνεῖναι Ἀγέρατον τουτονί. Eine Handschrift ἔαν εἶναι; φανῆναι vermuthet Dobree p. 136.

§ 31. οὐ erg. ἀπέρχεσθε. — ἐν. zu 3, 2, 25. — τοῖς. Spr. 50, 8, 1. (11, 2.) — τοῦτο streicht Kr. (26.) — ταῦτα πράττοντες. zu 6, 2, 8.

§ 32. εἰ δέ τι — ὑμῖν bezeichnet den Ruhm. — ἐκείνοις wegen des collectivien εἴ τι. zu 1, 4, 8. — ὧν. Spr. 47, 20. (21.) — τούτων für das. (Spr. 47, 7, 6.)

§ 33. τὰ ὑμέτερα. zu 1, 3, 9. — ὅτε μὲν. Dem entspricht νῦν δέ § 34. — πρότερον 7, 1, 40. — ἀπῆρα aufbrach, wie Dem. 33, 33. vgl. 32, 5. Andre Hsn. ἀπῆα. — ὑπό. (Spr. 52, 3, 3.) Her. 8, 94, 2: τούτους τοιαύτη φάτις ἔχει ὑπὸ Ἀθηναίων. vgl. zu § 11 u. Pflugk zu Eu. Herk. 1334. — γὰρ ἂν denn sonst. (Spr. 54, 12, 9.) Her. 1, 124, 1:

δι' ὑμᾶς καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων εὐκλειαν. Ἐπιστενόμενην δὲ
 ὑπὸ Λακεδαιμονίων· οὐ γὰρ ἂν με ἔπεμπον πάλιν πρὸς ὑμᾶς. Νῦν³⁴
 δὲ ἀπέρχομαι πρὸς μὲν Λακεδαιμονίους ὑφ' ὑμῶν διαβεβλημένος,
 Σεύθῃ δὲ ἀπήχθημένος ὑπὲρ ὑμῶν, ὃν ἤλπισ' ἂν εὖ ποιήσας μεθ' ὑ-
 μῶν ἀποστροφὴν καὶ ἐμοὶ καλὴν καὶ παισίν, εἰ γένοιτο, κατα-
 θήσεσθαι. Ὑμεῖς δ', ὑπὲρ ὧν ἐγὼ ἀπήχθημαί τε πλεῖστα καὶ³⁵
 ταῦτα πολὺ κρείττοσιν ἑμαντοῦ, πραγματευόμενός τε οὐδὲ νῦν πω
 πέπανμαι ὅ, τι δύναμαι ἀγαθὸν ὑμῖν, τοιαύτην ἔχετε γνώμην περὶ
 ἐμοῦ. Ἀλλ' ἔχετε μὲν με οὔτε φεύγοντα λαβόντες οὔτε ἀποδι-³⁶
 δράσκοντα· ἦν δὲ ποιήσητε ἃ λέγετε, ἴστε ὅτι ἄνδρα κατακανόντες
 ἔσεσθε πολλὰ μὲν δὴ πρὸ ὑμῶν ἀγρυπνήσαντα, πολλὰ δὲ σὺν ὑμῖν
 πονήσαντα καὶ κινδυνεύσαντα καὶ ἐν τῷ μέρει καὶ παρὰ τὸ μέρος,
 θεῶν δ' ἱλίων ὄντων καὶ τρόπαια βαρβάρων πολλὰ δὴ σὺν ὑμῖν
 στησάμενον, ὅπως δέ γε τῶν Ἑλλήνων μηδενὶ πολέμιοι γένοισθε,
 πᾶν ὅσον ἐγὼ ἐδυνάμην πρὸς ὑμᾶς διατεινόμενον. Καὶ γὰρ οὖν³⁷
 νῦν ὑμῖν ἔξεστιν ἀνεπιλήπτως πορεύεσθαι ὅπῃ ἂν ἔλησθε καὶ κατὰ
 γῆν καὶ κατὰ θάλατταν. Ὑμεῖς δέ, ὅτι πολλὴ ὑμῖν εὐπορία φαί-
 νεται καὶ πλέετε ἐνθα δὴ ἐπιθυμεῖτε πάλαι, δέονται δὲ ὑμῶν οἱ τὸ
 μέγιστον δυνάμενοι, μισθὸς δὲ φαίνεται, ἡγεμόνες δὲ ἤκουσι Λακε-
 δαιμόνιοι οἱ κράτιστοι νομιζόμενοι εἶναι, νῦν δὲ καιρὸς δοκεῖ ὑμῖν

σὲ θεοὶ ἐπορεύσιν· οὐ γὰρ ἂν ποτε ἐς τοσοῦτον τύχης ἀπίκευ. — ἂν ἔπεμ-
 πον hätten geschickt. (Spr. 54, 10, 3.)

§ 34. ἂν gehört zu καταθήσεσθαι. zu 2, 3, 18. Anders Schäfer z.
 Dem. 4 p. 644. Doch ist vielleicht ἤλπισα ohne ἂν oder mit einigen Hsn.
 ἤλπιζον zu lesen. — ἀποστροφὴν. zu 2, 4, 22.

§ 35. πλεῖστα. Spr. 46, 3, 2. (5, 4.) — καὶ ταῦτα. Spr. 51, 7, 6.
 (14.) — ὅ τι. zu 7, 5, 6.

§ 36. κατακανόντες ἔσεσθε. Bei dieser Umschreibung ist in der
 Prosa sonst das Particip des Perfects üblich. Spr. 53, 8 (9), 1. Einige
 Hsn. κατακεκανότες, Cobet. l. p. 322 u. N. l. 426. κατακεκονότες. Doch vgl.
 gr. Spr. 56, 3, 1 E. u. Her. 7, 194, 2: διαφυγὼν ἔσεσθαι. — ἐν τῷ μέρει
 wenn an mir die Reihe, wenn es meine Pflicht war. vgl. zu 3,
 4, 23. -- βαρβάρων über die B., wegen Besiegung der B. Spr.
 47, 5, 1. (7, 3.) — δὴ. Spr. 69, 14 (17), 2. — στησάμενον. Das Med.
 wäre anmassend, wenn nicht σὺν ἡμῖν hinzugefügt wäre. Spr. 52, 10. (A.
 6.) — δέ γε. zu 3, 3, 17. — ἐγὼ ἐδυνάμην für ἐδύνατο. vgl. zu 3, 1,
 20 u. 7, 7, 23 u. Lobeck zu So. Ai. p. 263. — πρὸς ὑμᾶς gegen euch.
 Man s. z. B. 6, 4, 11 ff., 7, 1, 18 ff. — διατείνεσθαι sich fortwäh-
 rend anstrengen; über den Ac. πᾶν Spr. 46, 3, 2. (5, 9.)

§ 37. καὶ γὰρ οὖν. zu 1, 9, 8. — ὑμεῖς, als ob folgen sollte: και-
 ρὸν νομίζετε εἶναι. vgl. zu 3, 1, 17 u. zu 4, 2, 12. — ὅτι weil, sarkastisch,
 indem so die Sache noch empörender scheint, als wenn man mit Schäfer
 und Dobree p. 136 ὅτε läse, das freilich zu νῦν δὴ mehr stimmen würde.
 Doch darf bei einer Anakoluthie eine solche Uebereinstimmung nicht ge-
 sucht werden. — πλέετε. Spr. 32, 3, 1. — ἐνθα wohin, erg. πλεῖν.
 — ἐπιθυμεῖτε. zu 4, 8, 14. — τό giebt dem Superlativ die Bedeutung
 des höchsten Grades; ohne Artikel heisst μέγιστον δύνασθαι nur sehr
 mächtig sein. vgl. 7, 7, 22. — οἱ. Spr. 50, 9. (12, 1.) — κατα-
 κανεῖν. Sonst stand hier ein Fragezeichen. vgl. 7, 7, 7. (Kr. De auth.
 p. 63.)

- 38 εἶναι ὡς τάχιστα ἐμὲ κατακανεῖν. Οὐ μὲν ὅτε γε ἐν τοῖς ἀπόροις ἡμεν, ὧ πάντων μνημονικώτατοι· ἀλλὰ καὶ πατέρα ἐμὲ ἐκαλεῖτε καὶ αἰεὶ ὡς εὐεργέτου μεμνησθαι ὑπισχνεῖσθε. Οὐ μέντοι ἀγνώμονες οὐδὲ οὕτοί εἰσιν οἱ νῦν ἡκοντες ἐφ' ὑμᾶς ὥστε, ὡς ἐγὼ οἶμαι, οὐδὲ τούτοις δοκεῖτε βελτίονες εἶναι τοιοῦτοι ὄντες περὶ ἐμέ. Ταῦτ' εἰπὼν ἐπαύσατο.
- 39 Χαρμῖνος δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος ἀναστὰς εἶπεν· Ἀλλ' οὐ (μα) τῷ σιῷ, ἐμοὶ μὲν, ὧ ἄνδρες, οὐ δικαίως γε δοκεῖτε τῷ ἀνδρὶ τούτῳ χαλεπαίνειν· ἔχω γὰρ καὶ αὐτὸς αὐτῷ μαρτυρῆσαι. Σεύθης γὰρ ἐρωτῶντος ἐμοῦ καὶ Πολυνίκου περὶ Ξενοφῶντος τίς ἀνὴρ εἴη, ἄλλο μὲν οὐδὲν εἶχε μέμψασθαι, ἄγαν δὲ φιλοστρατιώτην ἔφη αὐτὸν εἶναι· διὸ καὶ χεῖρον αὐτῷ εἶναι πρὸς ἡμῶν τε τῶν Λακεδαιμονίων
- 40 καὶ πρὸς αὐτοῦ. Ἀναστὰς ἐπὶ τούτῳ Εὐρύλοχος Λουσιάτης, Ἀρκάς, εἶπε· Δοκεῖ δέ μοι, ὧ ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, τοῦτο ὑμᾶς πρῶτον ἡμῶν στρατηγῆσαι, παρὰ Σεύθου ἡμῖν τὸν μισθὸν ἀναπράξαι
- 41 ἢ ἐκόντος ἢ ἄκοντος, καὶ μὴ πρότερον ἡμᾶς ἀπαγαγεῖν. Πολυκράτης δὲ Ἀθηναῖος εἶπεν ἀναστὰς ὑπὲρ Ξενοφῶντος· Ὅρῳ γε μὲν, ἔφη, ὧ ἄνδρες καὶ Ἡρακλείδην ἐνταῦθα παρόντα, ὅς παραλαβὼν τὰ χρήματα ἃ ἡμεῖς ἐπονθήσαμεν, ταῦτα ἀποδόμενος οὔτε Σεύθῃ ἀπέδωκεν οὔτε ἡμῖν τὰ γενόμενα, ἀλλ' αὐτὸς κλέψας πέπαται. Ἦν οὖν σωφρονῶμεν, ἐξόμεθα αὐτοῦ· οὐ γὰρ δὴ οὗτός γε, ἔφη, Θοῶξ ἐστίν, ἀλλ' Ἑλλήν ὢν Ἑλληνας ἀδικεῖ.
- 42 Ταῦτα ἀκούσας ὁ Ἡρακλείδης μᾶλλον ἐξεπλάγῃ καὶ προσελθὼν τῷ Σεύθῃ λέγει· Ἡμεῖς, ἦν σωφρονῶμεν, ἄπιμεν ἐντεῦθεν ἐκ τῆς τούτων ἐπικρατείας. Καὶ ἀναβάντες ἐπὶ τοὺς ἵππους ὥχοντο ἀπε-
- 43 λαύνοντες εἰς τὸ ἑαυτῶν στρατόπεδον. Καὶ ἐντεῦθεν Σεύθης πέμ-

§ 38. οὐ μὲν erg. οὕτως ἐδόκει ὑμῖν. — μνημονικώτατοι, ironisch; doch vermuthet Stephanus ἀμνημονικώτατοι. — μεμνησθαι. zu 1, 7, 5. vgl. 7, 7, 31. — οὕτοι, Charminos und Polynikos. — οἱ. zu 7, 5, 3. — βελτίονες als wenn ihr Euch nicht so undankbar zeigtet. Spr. 49, 3, 6. (49, 6.)

§ 39. Ἀλλ' οὐ τῷ σιῷ, ἐμοὶ μὲν für οὕτως. ἐμοὶ μέντοι eine Hs. vgl. zu 6, 4, 34. Ueber ἐμοὶ μὲν zu 1, 3, 17. — μαρτυρῆσαι. Spr. 55, 3, 2. (3.) — ἐρωτῶντος § 4. — χεῖρον. zu § 4. — πρὸς von Seiten. Spr. 68, 33 (37), 1.

§ 40. ἀναστὰς. zu 5, 6, 25. — ἐπὶ τούτῳ. zu 3, 2, 4. — δοκεῖ δέ für καὶ δοκεῖ δέ (γε) Kr. [26.] — δέ, als Gegensatz zu den Reden Anderer. vgl. zu 4, 6, 10. — τοῦτο. Spr. 46, 3, 2. (5, 9.) Hell. 6, 5, 51: ἄλλο τι καλῶς ἐστρατήγησεν. (Di.) Her. 9, 107, 1: τοιαῦτα στρατηγεῖν. — ἀναπράξαι. Spr. 57, 10, 5. (8.)

§ 41. ὑπὲρ Ξ. ist wohl mit ἀναστὰς zu verbinden: er stand für X. auf, was er dadurch bewies dass er von diesem die Schuld auf den Herakleides wälzte. Für ἀναστὰς haben einige Hsn. ἐνετός, wobei ὑπό für ὑπὲρ zu lesen wäre. (Kr. 26.) — χρήματα Güter, Beute. — ἐπονθήσαμεν durch Anstrengung verdienten. vgl. § 9. — γενόμενα Ertrag für γινόμενα Kr. (26.) vgl. zu 5, 3, 4. — κλέψας. zu 4, 6, 16. — ἐξόμεθα αὐτοῦ wir werden uns an ihn halten.

§ 42. μᾶλλον mehr als durch das vorher Gehörte.

§ 43. τὰ χωρία. zu 7, 2, 25. — ἐν ἀπορρήτῳ ποιεῖσθαι ge-

πει Ἀβροζέλμην τὸν ἑαυτοῦ ἐρμηνέα πρὸς Ξενοφῶντα καὶ κελεύει αὐτὸν καταμεῖναι παρ' ἑαυτῷ ἔχοντα χιλίους ὀπλίτας καὶ ὑπισχνεῖται αὐτῷ ἀποδώσειν τὰ τε χωρία τὰ ἐπὶ θαλάττῃ καὶ τὰ ἄλλα ἃ ὑπέσχετο. Καὶ ἐν ἀπορρήτῳ ποιησάμενος λέγει ὅτι ἀκήκοε Πολυνίκου ὡς εἰ ὑποχείριος ἐστὶ Λακεδαιμονίοις, σαφῶς ἀποθανοῖτο ὑπὸ Θίβρωνος. Ἐπέστελλον δὲ ταῦτα καὶ ἄλλοι πολλοὶ [ξένοι] τῷ 44 Ξενοφῶντι ὡς διαβεβλημένος εἴη καὶ φυλάττεσθαι δέοι. Ὁ δὲ ἀκούων ταῦτα δύο ἱερεῖα λαβὼν ἐθύετο τῷ Διὶ τῷ βασιλεῖ πότερά οἱ λῶον καὶ ἄμεινον εἴη μένειν παρὰ Σεύθῃ ἐφ' οἷς Σεύθῃς λέγει ἢ ἀπιέναι σὺν τῷ στρατεύματι. Ἀναιρεῖ αὐτῷ ἀπιέναι.

ζ. Ἐντεῦθεν Σεύθῃς μὲν ἀπεστρατοπεδεύσατο προσωτέρω· οἱ 1 δὲ Ἕλληνες ἐσκήνησαν εἰς κώμας ὅθεν ἔμελλον πλεῖστα ἐπισιτισάμενοι ἐπὶ θαλάτταν ἥξαι. Αἱ δὲ κώμαι αὗται ἦσαν δεδομέναι ὑπὸ Σεύθου Μηδοσάδῃ. Ὁρῶν οὖν ὁ Μηδοσάδης δαπανώμενα τὰ ἑαν- 2 τοῦ ἐν ταῖς κώμας ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων χαλεπῶς ἔφερε καὶ λαβὼν ἄνδρα Ὀδρύσην δυνατώτατον τῶν ἄνωθεν καταβεβηκότων καὶ ἱππέας ὅσον πεντήκοντα ἔρχεται καὶ προκαλεῖται Ξενοφῶντα ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατεύματος. Καὶ ὅς λαβὼν τινὰς τῶν λοχαγῶν καὶ ἄλλους τινὰς τῶν ἐπιτηδείων προσέρχεται. Ἐνθα δὲ λέγει ὁ Μηδοσάδης· 3 Ἀδικεῖτε, ὦ Ξενοφῶν, τὰς ἡμετέρας κώμας πορθοῦντες. Προλέγομεν οὖν ὑμῖν, ἐγὼ τε ὑπὲρ Σεύθου καὶ ὅδε ὁ ἀνὴρ παρὰ Μηδόκου ἥκων τοῦ ἄνω βασιλέως, ἀπιέναι ἐκ τῆς χώρας· εἰ δὲ μή, οὐκ ἐπιτρέψομεν ὑμῖν, ἀλλ' ἐὰν ποιῇτε κακῶς τὴν ἡμετέραν χώραν, ὡς πολεμίους ἀλεξόμεθα.

Ὁ δὲ Ξενοφῶν ἀκούσας ταῦτα εἶπεν· Ἀλλὰ σοὶ μὲν τοιαῦτα 4 λέγοντι καὶ ἀποκρίνασθαι χαλεπὸν· τοῦδε δ' ἐνεκα τοῦ νεανίσκου λέξω, ἵν' εἰδῇ οἱοί τε ὑμεῖς ἐστέ καὶ οἱοὶ ἡμεῖς. Ἡμεῖς μὲν γάρ, 5 ἔφη, πρὶν φίλοι γενέσθαι ὑμῖν, ἐπορευόμεθα διὰ ταύτης τῆς χώρας

heim zu halten heissen, wie ἀπόρρητα ποιεῖσθαι Her. 9, 45. 94. — Πολυνίκου. zu Κύρου 1, 8, 13. — ὑπό. Spr. 52, 3, 1.

§ 44. τῷ Διὶ τῷ. zu 3, 2, 9. — λῶον καὶ ἄμεινον. zu 1, 7, 3. — ἐφ' οἷς unter den Bedingungen, Vorschlägen die. Spr. 68, 37 (41), 8. — πότερα, wie εἰ 5, 9, 31. — λέγει. zu 3, 2, 8. — ἀναιρεῖν steht sonst von Orakelsprüchen. So wie hier Her. 2, 52, 2 u. 6, 69, 2 Ein Asyndeton der Art 4, 1, 20. — ἀπιέναι. zu 3, 1, 6. Her. 2, 52, 2 u. z. Thuk. 1, 126, 2.

C. 7. § 1. εἰς. zu 2, 2, 16. ἐν 5, 5, 20 u. öfter. — ἔμελλον. zu 1, 9, 28.

§ 2. ἄνωθεν aus dem Binnenlande. zu 1, 2, 1. — καταβεβηκότων könnte fehlen.

§ 3. (πορθοῦντες. Spr. 56, 8, 1.) — Μηδόκου 7, 3, 16. — ἀπιέναι. Spr. 55, 3, 7. (13.) — ἐπιτρέπειν gewähren (beliebig handeln) lassen, erlauben zu plündern. Kr. z. Thuk. 1, 71, 1. — ἀλεξόμεθα findet sich auch sonst als Futur. (Spr. § 40.)

§ 4. καί auch nur. Spr. 69, 28, 8. (32, 19.) — χαλεπὸν widerwärtig.

- οἱ ἐβουλόμεθα, ἣν μὲν ἐθέλοιμεν πορθοῦντες, ἣν δ' ἐθέλοιμεν
 6[κατα]καίοντες· καὶ σὺ ὅποτε πρὸς ἡμᾶς ἦλθες πρεσβέων, ἠυλίζου
 παρ' ἡμῖν οὐδένα φοβοῦμενος τῶν πολεμίων· ὑμεῖς δὲ οὐκ ἦτε εἰς
 τήνδε τὴν χώραν, ἥ, εἴ ποτε ἔλθοιτε, ὥς ἐν κρείττονων χώρα ἠυ-
 7λίξεσθε ἐγκεχαλινωμένοις τοῖς ἵπποις. Ἐπεὶ δὲ ἡμῖν φίλοι ἐγένεσθε
 καὶ δι' ἡμᾶς σὺν θεοῖς ἔχετε τήνδε τὴν χώραν, νῦν δὲ ἐξελαύνετε
 ἡμᾶς ἐκ τῆς χώρας ἣν παρ' ἡμῶν ἐκόντων κατὰ κράτος παρελάβετε.
 ὥς γὰρ αὐτὸς οἶσθα, οἱ πολέμιοι οὐκ ἦσαν ἱκανοὶ ἡμᾶς ἐξελαύνειν.
 8Καὶ οὐχ ὅπως δῶρα δούς καὶ εὖ ποιήσας ἀνθ' ὧν εὖ ἔπαθες ἀξιοῖς
 ἡμᾶς ἀποπέμψασθαι, ἀλλ' ἀποπορευομένους ἡμᾶς οὐδ' ἐναυλισθῆναι,
 9ὅσον δύνασαι, ἐπιτρέπεις. Καὶ ταῦτα λέγων οὔτε θεοὺς αἰσχύνῃ
 οὔτε τόνδε τὸν ἄνδρα, ὃς νῦν μὲν σε ὀρεῖ πλουτοῦντα, πρὶν δὲ ἡμῖν
 φίλον γενέσθαι ἀπὸ ληστείας τὸν βίον ἔχοντα, ὥς αὐτὸς ἔφησθα.
 10Ἀτὰρ τί καὶ πρὸς ἐμὲ λέγεις ταῦτα; ἔφη· οὐ γὰρ ἐγὼ ἔτι ἄρχω,
 ἀλλὰ Λακεδαιμόνιοι, οἷς ὑμεῖς παρεδώκατε τὸ στρατεύμα ἀπαγαγεῖν,
 οὐδὲ ἐμὲ παρακαλέσαντες, ὧ θαυμαστότατοι, ὅπως, ὥσπερ ἀπη-
 χθανόμην αὐτοῖς, ὅτε πρὸς ὑμᾶς ἦγον, οὕτω καὶ χαρισαίμην νῦν
 ἀποδιδούς.
 11 Ἐπεὶ [δὲ] ταῦτα ἤκουσεν ὁ Ὀδρύσης, εἶπεν· Ἐγὼ μὲν, ὧ
 Μηδόσades, κατὰ τῆς γῆς καταδύομαι ὑπὸ τῆς αἰσχύνῃς ἀκούων
 ταῦτα. Καὶ εἰ μὲν πρὸσθεν ἠπιστάμην, οὐδ' ἂν συνηκολούθησά
 σοι καὶ νῦν ἄπειμι. Οὐδὲ γὰρ ἂν Μήδοκός με ὁ βασιλεὺς ἐπαι-
 12νοίῃ, εἰ ἐξελαύνοιμι τοὺς εὐεργέτας. Ταῦτ' εἰπὼν ἀναβὰς ἐπὶ τὸν
 ἵππον ἀπήλαυσε καὶ σὺν αὐτῷ οἱ ἄλλοι ἵππεῖς πλήν τεττάρων ἢ
 πέντε. Ὁ δὲ Μηδοσάδης, ἐλύπει γὰρ αὐτὸν ἡ χώρα πορθουμένη,
 13ἐκέλευε τὸν Ξενοφῶντα καλέσαι τῷ Λακεδαιμονίῳ. Καὶ ὃς λαβὼν

§ 5. ἦν erg. χώραν. zu πολεμία 3, 3, 5. 7, 2, 37.

§ 6. ὅποτε. ὅτε? 7, 2, 10 (Kr. 63.) — ἐγκεχαλινωμένοις 7, 2, 21. — τοῖς. Spr. 50, 8, 1. (11, 3.)

§ 7. τήνδε. (Spr. 51, 7, 2.) — δὴ für δέ Le. u. eine Hs. vgl. 7, 6, 37. — ἐξελαύνετε vom Versuche. vgl. zu 6, 1, 9. (Spr. 53, 1, 6.) — ἐκόντων. Spr. 57, 5, 2. Eine Handschrift ἐχόντων; ἐλόντων Kr. (26) u. Cobet N. 1 p. 507. Wahrscheinlich ist κατὰ κράτος (was Dobree p. 136 durch κατὰ κράτος τῶν πρότερον ἐχόντων erklärt) nach oder besser vor ἡμᾶς zu stellen. (Kr. 45 u. 54.)

§ 8. οὐχ ὅπως nicht nur nicht. Spr. 67, 13, 1. (14, 3.) — ἀνθ' ὧν. zu 1, 3, 4. — ἀποπέμψασθαι. zu 1, 1, 5. vgl. 7, 7, 23. — ὅσον so weit. Spr. 46, 3, 2. (5, 6.) vgl. 7, 7, 46.

§ 9. ἀπό. zu 5, 9, 1. — ἔχοντα erg. ἑώρα aus ὀρεῖ. vgl. § 13 u. zu 3, 1, 34. — ἔφησθα 7, 2, 34.

§ 10. τί καί. zu 1, 8, 16. — ἀπαγαγεῖν. Spr. 55, 3, 10. (20.) — οὐδέ. zu 5, 6, 22. Ueber die Sache 7, 6, 3. — θαυμαστότατε. θαυμασιώτατε Lion. vgl. 3, 1, 27. Dies findet sich oft so z. B. bei Platon. — ὅπως ist enge an παρακαλέσαντας anzuschliessen. — χαρισαίμην. ἐχαρισάμην Cobet N. 1 p. 507 s. (Spr. 54, 8, 8.)

§ 11. κατὰ. zu 7, 1, 30. — τῆς αἰ. der aus der Sache erfolgten. zu 7, 2, 21.

§ 12. ἡ χ. πορθουμένη die Verheerung des L. (Spr. 50, 11, 3.)

§ 13. αὐτῷ ipsi; erg. προεῖπεν. — ἄπερ. zu 5, 6, 33. — ἀπιέναι. zu ἀποσιῆναι 1, 1, 7.

τούς ἐπιτηδαιοτάτους προσῆλθε τῷ Χαρμίνῳ καὶ τῷ Πολυνίκῳ καὶ ἔλεξεν ὅτι καλεῖ αὐτοὺς Μηδοσάδης, προερωῶν ἅπερ αὐτῷ, ἀπιέναι ἐκ τῆς χώρας. Οἶμαι ἂν οὖν, ἔφη, ὑμᾶς ἀπολαβεῖν τῇ στρατιᾷ¹⁴ τὸν ὀφειλόμενον μισθόν, εἰ εἴποιτε ὅτι δεδέηται ὑμῶν ἡ στρατιὰ συναναπράξαι τὸν μισθὸν ἢ παρ' ἐκόντος ἢ παρ' ἄκοντος Σεύθου· καὶ ὅτι τούτων τυχόντες προθύμως ἂν συνέπεσθαι ὑμῖν φασί· καὶ ὅτι δίκαια ὑμῖν δοκοῦσι λέγειν· καὶ ὅτι ὑπέσχεσθε αὐτοῖς τότε ἀπιέναι ὅταν τὰ δίκαια ἔχωσιν οἱ στρατιῶται.

Ἀκούσαντες οἱ Λάκωνες, ταῦτα ἔφασαν ἐρεῖν καὶ ἄλλα ὅποια¹⁵ ἂν δύνωνται κράτιστα· καὶ εὐθὺς ἐπορεύοντο ἔχοντες πάντας τοὺς ἐπικαιρίους. Ἐλθὼν δὲ ἔλεξε Χαρμῖνος· Εἰ μὲν τι σὺ ἔχεις, ὦ Μηδόσαδες, πρὸς ἡμᾶς λέγειν· εἰ δὲ μή, ἡμεῖς πρὸς σὲ ἔχομεν. Ὁ δὲ Μηδοσάδης μάλα δὴ ὑφειμένως· Ἀλλ' ἐγὼ μὲν, ἔφη, λέγω¹⁶ καὶ Σεύθῃς τὰ αὐτά, ὅτι ἄξιοῦμεν τοὺς φίλους ἡμῖν γεγεννημένους μὴ κακῶς πάσχειν ὑφ' ὑμῶν. Ὁ, τι γὰρ ἂν τούτους κακῶς ποιῇτε ἡμᾶς ἤδη ποιῇτε· ἡμέτεροι γὰρ εἰσιν. Ἡμεῖς τοίνυν, ἔφασαν οἱ¹⁷ Λάκωνες, ἀπίοιμεν ἂν ὅποτε τὸν μισθὸν ἔχοιεν οἱ ταῦτα ὑμῖν καταπράξαντες· εἰ δὲ μή, ἐρχόμεθα μὲν καὶ νῦν βοηθήσοντες τούτοις καὶ τιμωρησόμενοι ἄνδρας οἱ τούτους παρὰ τοὺς ὅρκους ἠδίκησαν. Ἦν δὲ δὴ καὶ ὑμεῖς τοιοῦτοι ἦτε, ἐνθ' ἐνδε ἀρξόμεθα τὰ δίκαια λαμβάνειν. Ὁ δὲ Ξενοφῶν εἶπεν· Ἐθέλοιτε δ' ἂν, ὦ Μηδόσαδες,¹⁸ τούτοις ἐπιτρέψαι, ἐπειδὴ φατε φίλους εἶναι ὑμῖν, ἐν ὧν τῇ χώρᾳ ἐσμέν, ὅποτερα ἂν ψηφίσωνται, εἴθ' ὑμᾶς προσῆκεν ἐκ τῆς χώρας ἀπιέναι εἴτε ἡμᾶς; Ὁ δὲ ταῦτα μὲν οὐκ ἔφη· ἐκέλευε δὲ μάλιστα¹⁹ μὲν αὐτῷ ἐλθεῖν τῷ Λάκωνε παρὰ Σεύθην περὶ τοῦ μισθοῦ, καὶ

§ 14. ἀπολαβεῖν. zu ἀπαιτεῖν 1, 2, 11. — δεδέημαι haben auch Isai. 8, 22 und Dem. 19, 239. — συναναπράξαι 7, 6, 40. — τούτων, eure Forderungen. — φασί, erg. οἱ στρατιῶται aus στρατιᾷ. Spr. 58, 4, 1. — τὰ δίκαια was sie zu fordern berechtigt seien. vgl. § 17, wo jedoch zugleich eine Anspielung auf δίκην λαμβάνειν.

§ 15. ταῦτα. ταῦτά τε Kr. (26.) Das Komma stand sonst nach ταῦτα. (Kr. eb.) — (ὅποια. Spr. 49, 10, 4.) — ἐλθὼν. ἐλθόντων? Kr. zu 6, 4, 31. — λέγειν, erg. λέγε δὴ. zu 2, 1, 14. 7, 1, 31. — ἔχομεν, erg. λέγειν. zu 2, 1, 9.

§ 16. τὰ αὐτά. zu 1, 1, 7. — φίλους, die Einwohner der Dörfer, in denen die Hellenen jetzt lagen. (Ze.) vgl. § 1 u. 18.

§ 17. ταῦτα, eure Eroberungen. vgl. § 28. — ἐρχόμεθα wir sind im Begriff. (Spr. 56, 10, 4.) — καὶ νῦν, auch nach dieser deiner Erklärung. — ἐνθ' ἐνδε von dieser Seite her, mit euch. vgl. zu 2, 5, 26 (und Spr. 47, 13, 9.)

§ 18. εἶναι, αὐτοῦς. — ἐν ὧν τῇ in deren. (Spr. 47, 9, 19.) — ὅποτερα — εἴτε — εἴτε. Hell. 3, 5, 19: ὅποτερα μὲν οὖν, εἴτε λαθόντες ἐπέπεσον αὐτῷ, εἴτε καὶ αἰσθόμενος προσιόντας ὡς κρατήσων ὑπέμεινεν, ἄδηλον. (Spr. 65, 1, 11.) — προσῆκεν, weil der Gedanke zum Grunde liegt: wenn sie darüber zu verfügen hätten, so müsstet vielmehr ihr weichen. (Spr. 53, 2, 7.) Vielleicht aber ist προσήκειν zu lesen, regiert von ψηφίσονται. (Kr. 45, προσήκον 30, vgl. Spr. 56, 3, 5.) προσήκει Poppo u. Cobet N. I. p. 508 u. 532.

§ 19. οὐκ ἔφη lehnte ab, erg. ἐπιτρέψαι. — μάλιστα μὲν wo möglich. Spr. 65, 5, 8. (12.) — οἴεσθαι hängt von dem ἔφη ab das in ἐκέλευσεν enthalten ist, πέμπειν von ἐκέλευσε selbst. — πείσαι, αὐτῷ als Subjectsac.

- οἶσθαι ἂν Σεύθην πείσαι· εἰ δὲ μή, Ξενοφῶντα σὺν αὐτῷ πέμπειν,
 20 καὶ συμπράξιν ὑπισχνεῖτο. Ἐδεῖτο δὲ τὰς κώμας μὴ καίειν. Ἐν-
 τεῦθεν πέμπουσι τὸν Ξενοφῶντα καὶ σὺν αὐτῷ οἱ ἐδόκουν ἐπιτη-
 δεϊότατοι εἶναι. Ὁ δὲ ἐλθὼν λέγει πρὸς τὸν Σεύθην·
 21 Οὐδὲν ἀπαιτήσων, ὦ Σεύθη, πάρειμί σε, ἀλλὰ διδάξων. ἦν
 δύνομαι, ὥς οὐ δικαίως μοι ἤχθέσθης ὅτι ὑπὲρ τῶν στρατιωτῶν
 ἀπῆλθον σε ἅ ὑπέσχου αὐτοῖς προθύμως· σοὶ γὰρ ἔγωγε οὐχ ἦττον
 22 ἐνόμιζον εἶναι συμφέρον ἀποδοῖναι ἢ ἐκείνοις ἀπολαβεῖν. Πρῶτον
 μὲν γὰρ οἶδα μετὰ τοὺς θεοὺς εἰς τὸ φανερόν σε τούτους καταστή-
 σαντας, ἐπεὶ γε βασιλέα σε ἐποίησαν πολλῆς χώρας καὶ πολλῶν
 ἀνθρώπων· ὥστε οὐχ οἷόν τ' ἐστὶ λανθάνειν οὔτε ἦν τι καλὸν οὔτε
 23 ἦν τι αἰσχρὸν ποιήσης. Τοιούτῳ δὲ ὄντι ἀνδρὶ μέγα μὲν μοι δο-
 κεῖ εἶναι μὴ δοκεῖν ἀχαρίστως ἀποπέμψασθαι ἄνδρας εὐεργέτας,
 μέγα δὲ εὖ ἀκούειν ὑπὸ ἑξακισχιλίων ἀνθρώπων, τὸ δὲ μέγιστον
 24 μηδαμῶς ἄπιστον σκεπτικῶς καταστῆσαι ὅ, τι λέγεις. Ὅρῳ γὰρ τῶν
 μὲν ἀπίστων ματαίους καὶ ἀδυνάτους καὶ ἀτίμους τοὺς λόγους πλα-
 νωμένους· οἱ δ' ἂν φανεροὶ ὣσιν ἀλήθειαν ἀσκοῦντες, τούτων οἱ
 λόγοι, ἦν τι δέονται, οὐδὲν μείον δύναται ἀνύσασθαι ἢ ἄλλων ἢ
 βία· ἦν τέ τινα σωφρονίζειν βούλονται, γινώσκω τὰς τούτων ἀπει-
 λὰς οὐχ ἦττον σωφρονιζούσας ἢ ἄλλων τὸ ἥδη κολάζειν· ἦν τέ τῷ
 τι ὑπισχνῶνται οἱ τοιοῦτοι ἄνδρες, οὐδὲν μείον διαπράττονται ἢ οἱ
 25 ἄλλοι παραχρῆμα δίδόντες. Ἀναμνήσθητι δὲ καὶ σὺ τί προτελέσας
 ἡμῖν συμμάχους ἡμᾶς ἔλαβες. Οἶσθ' ὅτι οὐδέν· ἀλλὰ πιστευθεὶς
 ἀληθεύσειν ἃ ἔλεγες ἐπῆρας τοσούτους ἀνθρώπους συστρατεύεσθαι
 τε καὶ συγκατεργάσασθαι σοὶ ἀρχὴν οὐ τριάκοντα μόνον ἄξιαν τα-

§ 21. οὐδέν. zu 7, 1, 31. — εἶναι συμφέρον. Spr. 56, 3, 1. (2.)

§ 22. πρῶτον μὲν. Der zweite Grund § 28 ff. — μετὰ τοὺς. Dem. 25, 21: οἱ νόμοι μετὰ τοὺς θεοὺς ὁμολογοῦνται σώζειν τὴν πόλιν. 24, 135: μετὰ γε τοὺς θεοὺς αἰτιώτατος ἦν τῆς καθόδου τῇ πόλει. (He.) — εἰς τὸ φανερόν auf eine der Beachtung und Betrachtung ausgesetzte Stufe, ἐπιφάνειαν Diod. 14, 1. Her. 6, 122: ἐφανέρωθη ἐς τοὺς Ἕλληνας. vgl. Thuk. 4, 11, 3 u. Dion. Arch. 10, 37: ταῦτ' ἐστὶ τὰ φανερώσαντα.

§ 23. ἄνδρας. Spr. 57, 1, 1. — εὖ ἀκούειν in gutem Rufe stehen, gelobt werden. — ὑπό. Spr. 52, 3, 1. — ἑξακισχιλίων. Kr. De. auth. p. 49, 4 u. Koch S. 137. — τό. zu 7, 6, 37. — ἄπιστον. Dem. 36, 52: πολλῶν χρημάτων τὸ χρηστόν εἶναι λυσιτελέστερόν ἐστιν. — σκεπτικῶς. ἐαυτόν würde man erwarten; doch vgl. zu 7, 6, 36 u. zu 2, 4, 26. — καταστῆσαι. So. Ant. 657: ψευδῇ γ' ἐμαυτὸν οὐ καταστήσω πόλει. — ὅ, τι in Bezug auf das was. (Lex. z. An. in ὅστις.)

§ 24. πλανωμένους gleichsam des Weges verfehlen, ihr Ziel nicht erreichen. — δύναται für δύνωνται Weiske. — ἀνύσασθαι für ἀνέσθαι Valckenaer, ἀνύεσθαι eine Hs. — σωφρονίζειν zur Raison, zur Ordnung bringen. vgl. zu § 30 u. 5, 9, 28. — τὸ ἥδη κολάζειν, der Genitiv τούτων ist dabei nicht sprachwidrig. (Spr. 47, 10, 2.) — ἥδη auf der Stelle. — οἱ τοιοῦτοι die so geeigenschafteten. vgl. zu 3, 1, 13.

§ 25. οἶσθ' für οἶδ' Muret. — ἄ. zu 4, 4, 15. — συστρατεύεσθαι. Spr. 55, 3, 6. (12.) — τριάκοντα. vgl. § 53 u. Kr. De. auth. p. 49 ss.

λάντων, ὅσα οἴονται δεῖν οὗτοι νῦν ἀπολαβεῖν, ἀλλὰ πολλαπλασίων. Οὐκ οὖν τοῦτο μὲν πρῶτον, τὸ πιστεῦσθαι σε, τὸ καὶ τὴν βασι-26
λείαν σοι κατειργασμένον, τούτων τῶν χρημάτων ὑπὸ σοῦ πιπράσκειται;
Ἴθι δὴ ἀναμνήσθῃτι πῶς μέγα ἡγοῦ τότε καταπράξασθαι ἃ27
νῦν καταστρεψάμενος ἔχεις. Ἐγὼ μὲν εὖ οἶδ' ὅτι εὖξω ἂν τὰ νῦν
πεπραγμένα μᾶλλον σοι καταπραχθῆναι ἢ πολλαπλάσια τούτων τῶν
χρημάτων γενέσθαι. Ἐμοὶ τοίνυν μείζον βλάβος καὶ αἴσχιον δοκεῖ28
εἶναι τὸ ταῦτα νῦν μὴ κατασχεῖν ἢ τότε μὴ λαβεῖν, ὅσωπερ χαλε-
πώτερον ἐκ πλουσίου πένητα γενέσθαι ἢ ἀρχὴν μὴ πλουτῆσαι, καὶ
ὅσω λυπηρότερον ἐκ βασιλέως ἰδιώτην φανῆναι ἢ ἀρχὴν μὴ βασι-
λεῦσαι. Οὐκ οὖν ἐπίστασαι μὲν ὅτι οἱ νῦν σοι ὑπήκοοι γενομένοι29
οὐ φιλία τῇ σῇ ἐπέισθησαν ὑπὸ σοῦ ἄρχεσθαι, ἀλλ' ἀνάγκη, καὶ
ὅτι ἐπιχειροῦν ἂν πάλιν ἐλεύθεροι γίνεσθαι, εἰ μὴ τις αὐτοὺς φό-
βος κατέχοι; Ποτέρως οὖν οἶμι μᾶλλον ἂν φοβεῖσθαι τε αὐτοὺς καὶ30
σωφρονεῖν τὰ πρὸς σέ, εἰ ὁρῶν σοι τοὺς στρατιώτας οὕτω διακει-
μένους ὥς νῦν τε μένοντας ἂν, εἰ σὺ κελεύεις, αὐθίς τ' ἂν ταχὺ
ἐλθόντας, εἰ δέοι, ἄλλους τε τούτων περὶ σοῦ ἀκούοντας πολλὰ
ἀγαθὰ ταχὺ ἂν σοι, ὅποτε βούλοιο, παραγενέσθαι, ἢ εἰ καταδοξά-
σειαν μὴτ' ἂν ἄλλους σοι ἐλθεῖν δι' ἀπιστίαν ἐκ τῶν νῦν γεγενη-
μένων, τούτους τε αὐτοῖς εὐνουστέρους εἶναι ἢ σοί; Ἀλλὰ μὴν οὐ-31
δὲν πλήθει γε ἡμῶν λειφθέντες ὑπεῖξάν σοι, ἀλλὰ προστατῶν ἀπορία.

§ 26. (τοῦτο, τό. Spr. 50, 11, 21.) — πιστεῦσθαι. Spr. 52, 4, 1.
— κατειργασμένον für κατειργασμένων Muret. — χρημάτων. Spr. 47,
16. (17.) — πιπράσκειται. Das Fragezeichen für ein Punctum Kr. (26.)

§ 27. (ἴθι. Spr. 54, 4, 1.) — πῶς μέγα ἡγοῦ nicht: wie bedeu-
tend (ὥς μέγα) erachtetest du, sondern: wie hieltest du es für
bedeutend. Mem. 4, 2, 23: νῦν πῶς οἶμι με ἀθύμως ἔχειν; Dem. 1, 24:
πῶς ἂν αὐτὸν οἶσθαι ἐτοίμως ἐφ' ἡμᾶς ἐλθεῖν. — ἔχεις. Spr. 56, 3, 3. (6.)
— χρημάτων. zu 3, 2, 14.

§ 28. βλάβος, gew. βλάβη bei Attikern. — ὅσωπερ. Spr. 48, 12, 8.
(15, 10.) — πλουτῆσαι. Spr. 53, 5, 1. — φανῆναι. Mem. 1, 2, 27:
τίς διδάσκαλος ἱκανοὺς ποιήσας τοὺς μαθητάς, εἰς πρὸς ἄλλους ἐλθόντες χεῖρους
φανῶσιν, αἰτίαν ἔχει τούτου; — ἀρχὴν und τὴν ἀρχὴν überhaupt bei
Negationen. (Spr. 46, 3, 2.) — βασιλεῦσαι König geworden zu sein.

§ 29. ἐπίστασαι μὲν als ob folgen sollte ἐπίστασαι δὲ ὅτι ἐπιχει-
ροῦν ἂν. Aehnlich So. Phi. 1056: πάρεστι μὲν Τεῦκρος — ἐγὼ τε. — ὑπή-
κοοι für ἐπήκοοι Le. — τῇ σῇ gegen dich. So vertritt das Possessiv
regelmässig den Objectsgenitiv. (Spr. 47, 7, 8.) — ἄρχεσθαι. Spr. 52, 4, 1.

§ 30. σωφρονεῖν vom Gehorsam, wie Kyr. 3, 2, 4: σωφρονεῖν ἀνάγκη
ἂν εἴη πρὸς ἡμᾶς ἀμφοτέροις. — τὰ πρὸς im Verhältnisse zu. Spr. 46,
3, 2. (5, 4.) Die Hsn. haben theils σωφρονεῖν τὰ πρόσθεν, theils φρονεῖν τὰ
πρὸς σέ. (Kr. 26.) — σοί. πρὸς σέ § 38. — μένοντας ἂν. Spr. 69, 6, 5.
(7 A. 1, 4.) — ἄλλους τε παραγενέσθαι hängt von einem in ὁρῶν
enthaltenen νομίζοιεν ab. — τούτων von diesen, den Hellenen, hängt
von ἀκούοντας ab. Spr. 47, 9, 1. (10, 11.) — ἢ entspricht dem ποτέρως. —
τούτους, die Hellenen; αὐτοῖς, deinen Untergebenen. (Ze.)

§ 31. ἡμῶν. Spr. 47, 18. (19.) — τοῦτο ist Subject und wird
wie 3, 2, 17 durch den folgenden Satz erklärt. (Spr. 51, 7, 4.) Dem. 1, 3:
ἔστι μάλιστα τοῦτο δέος μὴ παρασπάσῃται τι τῶν ὅλων πραγμάτων. vgl. zu 4,
6, 10. — μὴ. zu 4, 1, 6. — λάβωσι, die Unterjochten. — ἀδικεῖσθαι,

Οὐκ οὖν νῦν καὶ τοῦτο κίνδυνος μὴ λάβωσι προστάτας αὐτῶν τινὰς
 τούτων οἱ νομίζουσιν ὑπὸ σοῦ ἀδικεῖσθαι ἢ καὶ τούτων κρείτ-
 τονας τοὺς Λακεδαιμονίους, ἐὰν οἱ μὲν στρατιῶται ὑπισχνῶνται
 προθυμότερον αὐτοῖς συστρατεύεσθαι, ἐὰν τὰ παρὰ σοῦ νῦν ἀνα-
 32πράξωσιν, οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι διὰ τὸ δέεσθαι τῆς στρατιᾶς συναι-
 νέσωσιν αὐτοῖς ταῦτα; Ὅτι γε μὴν οἱ νῦν ὑπὸ σοὶ Θοῤᾳκες γενό-
 μενοι πολὺ ἂν προθυμότερον ἴοιεν ἐπὶ σε ἢ σὺν σοὶ οὐκ ἄδηλον
 σοῦ μὲν γὰρ κρατοῦντος δουλεία ὑπάρχει αὐτοῖς, κρατουμένου δὲ
 σου ἐλευθερία.

33 Εἰ δὲ καὶ τῆς χώρας προνοεῖσθαι ἤδη τι δεῖ ὥς σῆς οὔσης,
 ποτέρως ἂν οἶε ἀπαθῇ κακῶν αὐτὴν εἶναι μᾶλλον, εἰ οὗτοι οἱ στρα-
 τιῶται ἀπολαβόντες ἃ ἐγκαλοῦσιν εἰρήνην καταλιπόντες οἴχοιντο, ἢ
 εἰ οὗτοί τε μένοιν ὥς ἐν πολεμίᾳ, σὺ τε ἄλλους πειρῶο πλείονας
 34τούτων ἔχων ἀντιστρατιοπεδεύεσθαι δεομένους τῶν ἐπιτηδείων; Ἀρ-
 γύριον δὲ ποτέρως ἂν πλεῖον ἀναλωθείη, εἰ τούτοις τὸ ὀφειλόμενον
 ἀποδοθείη, ἢ εἰ ταῦτά τε ὀφείλοιο ἄλλους τε κρείττονας τούτων
 35δέοι σε μισθοῦσθαι; Ἀλλὰ γὰρ Ἡρακλείδῃ, ὥς πρὸς ἐμὲ ἐδήλου,
 πάμπαν τοῦτο δοκεῖ τὸ ἀργύριον εἶναι. Ἡ μὲν πολὺ γέ ἐστιν
 ἔλαττον νῦν σοὶ καὶ λαβεῖν τοῦτο καὶ ἀποδοῦναι ἢ πρὶν ἡμᾶς ἐλ-
 36θεῖν πρὸς σὲ τὸ δέκατον τούτου μέρος. Οὐ γὰρ ἀριθμὸς ἐστὶν ὁ
 ὀρίζων τὸ πολὺ καὶ τὸ ὀλίγον, ἀλλ' ἡ δύναμις τοῦ τε ἀποδιδόντος
 καὶ τοῦ λαμβάνοντος. Σοὶ δὲ νῦν ἡ κατ' ἐνιαυτὸν πρόσδοδος πλείων
 ἐστὶ ἢ ἔμπροσθεν τὰ παρόντα πάντα ἃ ἐκέκτησο.

37 Ἐγὼ μὲν, ὦ Σεύθῃ, ταῦτα ὥς φίλου ὄντος σου προενοοῦμην,
 ὅπως σὺ τε ἄξιος δοκοίης εἶναι ὧν οἱ θεοὶ σοὶ ἔδωκαν ἀγαθῶν,
 38ἐγὼ τε μὴ διαφθαρείην ἐν τῇ στρατιᾷ. Εὖ γὰρ ἴσθι ὅτι νῦν ἐγὼ
 οὐτ' ἂν ἐχθρὸν βουλόμενος κακῶς ποιῆσαι δυνηθείην σὺν ταύτῃ
 τῇ στρατιᾷ, οὐτ' ἂν, εἰ σοὶ πάλιν βουλοίμην βοηθῆσαι, ἱκανὸς ἂν
 39γενοίμην. Οὕτω γὰρ πρὸς ἐμὲ ἡ στρατιὰ διάκειται. Καίτοι αὐτόν

durch Nichtzahlung des Soldes. Spr. 53, 1, 3. — συστρατεύεσθαι. Spr. 53, 1, 6. (10.) — τὰ παρὰ σοῦ ihre Forderungen an Dich. — ἀναπράξωσιν, οἱ Λακεδαιμόνιοι.

§ 32. γε μὴν. zu 1, 9, 16. — ὑπὸ σοί. Spr. 69, 40. (44 A.) — γενόμενοι. Ueber die Stellung zu 5, 3, 4. — ἐπὶ σε. zu 2, 5, 9. — δέ ohne σοῦ Kr. (26.)

§ 33. χώρας. Spr. 47, 10, (11.) — τι. Spr. 46, 3, 2. (5, 9 u. 47, 11, 4.) § 37. — κακῶν. Spr. 47, 25, 8. (26, 10).

§ 35. ἀλλὰ γὰρ doch dagegen lässt sich dies sagen. Dem Herakleides nämlich etc. (Spr. 69, 14, 4.) — ἢ. καὶ Dobree 1 p. 136. — λαβεῖν. zu φέρεσθαι 2, 1, 6.

§ 36. ἀριθμός. Hier. 4, 8: οὐ τῷ ἀριθμῷ οὔτε τὰ πολλὰ κρίνεται οὔτε τὰ ἱκανά, ἀλλὰ πρὸς τὰς χρήσεις. — ὁ ὀρίζων das Bestimmende. zu 3, 1, 42. 2, 18.

§ 37. ταῦτα. gr. Spr. 47, 11, 4. — διαφθαρείην mein Ansehn zu Grunde ginge.

§ 38. ἂν. zu 3, 1, 6.

§ 39. αὐτόν σε dich selbst. (Spr. 51, 2, 8.) — ἐπὶ τοῖς στρατι-

σε μάρτυρα σὺν τοῖς θεοῖς εἰδόσι ποιῶμαι ὅτι οὔτε ἔχω παρὰ σοῦ ἐπὶ τοῖς στρατιώταις οὐδὲν οὔτε ἤτησα πώποτε εἰς τὸ ἴδιον τὰ ἐκείνων οὔτε ἂν ὑπέσχου μοι ἀπήτησα· ὁμνυμι δέ σοι μηδὲ ἀποδι-40 δόντος δέξασθαι ἄν, εἰ μὴ καὶ οἱ στρατιῶται ἐμελλον τὰ ἐαυτῶν συναπολαμβάνειν. Αἰσχροὺν γὰρ ἦν τὰ μὲν ἐμὰ διαπεπραῖχθαι, τὰ δ' ἐκείνων περιδεῖν ἐμὲ κακῶς ἔχοντα, ἄλλως τε καὶ τιμώμενον ὑπ' ἐκείνων. Καίτοι Ἡρακλείδῃ γε λῆρος πάντα δοκεῖ εἶναι πρὸς41 τὸ ἀργύριον ἔχειν ἐκ παντὸς τρόπον· ἐγὼ δέ, ὦ Σεύθῃ, οὐδὲν νομίζω ἀνδρὶ ἄλλως τε καὶ ἄρχοντι κάλλιον εἶναι κτῆμα οὐδὲ λαμπρότερον ἀρετῆς καὶ δικαιοσύνης καὶ γενναιότητος. Ὁ γὰρ ταῦτα42 ἔχων πλουτεῖ μὲν ὄντων φίλων πολλῶν, πλουτεῖ δὲ [καὶ] ἄλλων βουλομένων γενέσθαι, καὶ εὖ μὲν πράττων ἔχει τοὺς συνησθησομένους, εἰάν δέ τι σφαλῇ, οὐ σπανίζει τῶν βοηθησόντων.

Ἀλλὰ γὰρ εἰ μήτε ἐκ τῶν ἐμῶν ἔργων κατέμαθες ὅτι σοι ἐκ43 τῆς ψυχῆς φίλος ἦν, μήτε ἐκ τῶν ἐμῶν λόγων δύνασαι τοῦτο γινῶναι, ἀλλὰ τοὺς τῶν στρατιωτῶν λόγους πάντως κατανόησον· παρησθα γὰρ καὶ ἤκουες ἂν ἔλεγον οἱ ψέγειν ἐμὲ βουλόμενοι. Κατηγόρουν44 μὲν γὰρ μου πρὸς Λακεδαιμονίους ὡς σὲ περὶ πλείονος ποιοίμην ἢ Λακεδαιμονίους, αὐτοὶ δ' ἐνεκάλουν ἐμοὶ ὡς μᾶλλον μέλοι μοι ὅπως τὰ σὰ καλῶς ἔχοι ἢ ὅπως τὰ ἐαυτῶν· ἔφασαν δέ με καὶ δῶρα ἔχειν παρὰ σοῦ. Καίτοι τὰ δῶρα ταῦτα πότερον οἶει αὐτοὺς κακό-45 νοιάν τινα ἐνιδόντας μοι πρὸς σὲ αἰτιασθαί με ἔχειν παρὰ σοῦ ἢ προθυμίαν πολλὴν περὶ σὲ κατανοήσαντας; Ἐγὼ μὲν οἶμαι πάντας46 ἀνθρώπους νομίζειν εὖνοϊαν δεῖν ἀποκεῖσθαι τούτῳ παρ' οὗ ἂν δῶρά τις λαμβάνῃ. Σὺ δὲ πρὶν μὲν ὑπηρετῆσαί τί σοι ἐμὲ ἐδέξω ἡδέως

ώταις entweder: um Dir die Dienste der Soldaten zu verschaffen, oder: um zum Nachtheile der Soldaten zu wirken. Dein. 1, 112: ἐπὶ τῷ δήμῳ δῶρα λαμβάνειν. — εἰς τὸ ἴδιον. zu 1, 3, 3.

§ 40. μηδ' ἀποδιδόντος (σοῦ), μηδ' εἰ ἀπεδίδους; über μηδέ Spr. 69, 45. (56, 13, 2.) vgl. zu 1, 6, 8; über ἀποδιδόναι zu 6, 1, 9. Erg. ταῦτα, ἂν ὑπέσχου. — δέξασθαι ἄν aus ἐδεξάμην ἄν. Spr. 69, 6, 5. (7 A. 1, 4.) — συναπολαμβάνειν scheint sonst nicht vorzukommen. Ueber das ἀπό zu ἀπαιτεῖν 1, 2, 11. — αἰσχροὺν ἦν. zu 7, 6, 21. — ἄλλως τε καὶ zumal. Spr. 69, 5.

§ 41. πρὸς in Vergleich zu. Spr. 68, 35 (39), 5. Plat. Polit. 10 p. 608: οὗτος ὁ χρόνος πρὸς τὸν πάντα ὀλίγος πού τις ἂν εἴη. — ἐκ. Spr. 68, 13, 6. (17, 10.)

§ 42. ταῦτα. Spr. 58, 3, 4. (5.) — (τούς, τῶν. Spr. 50, 4, 3.) Ueber das Part. Fu. zu 5, 1, 4. — τι σφαλῇ. Thuk. 6, 11, 3: εἰ σφαλεῖν μέν τι, τάχιστ' ἂν ἐπίθοιντο. (Spr. 52, 4, 8.) vgl. Kr. z. Thuk. 7, 55, 2.

§ 43. ἀλλὰ γάρ. zu 3, 2, 26. — ἀλλά. Spr. 69, 4, 3. (5.) — πάντως für πάντας Schäfer. — ἔλεγον 7, 6, 8 ff.

§ 44. μου. Spr. 47, 23. (24.) — περὶ. zu 1, 9, 7. — αὐτοί sie ihrerseits, rücksichtlich ihrer eigenen Interessen. — (ἐμοί. Spr. 48, 7, 1.) — ἔχοι. zu 1, 8, 13.

§ 46. ἀποκεῖσθαι aufgehoben, bewahrt werden. Philostr. Leben des Apoll. 4, 46 p. 187: ὧν ἐνενοήθη ἀποκεῖσθαι ἔπαινος. — ἔσοιτο, ἐμοί. zu 1, 7, 8. vgl. 7, 2, 25. — ὑπισχνούμενος οὐκ ἐνεπίμπλασο

καὶ ὄμμασι καὶ φωνῇ καὶ ξενίοις, καὶ ὅσα ἔσοιτο ὑπισχνούμενος οὐκ ἐνεπίμπλασο· ἐπεὶ δὲ κατέπραξας ἃ ἐβούλου καὶ γένηται, ὅσον ἐγὼ ἐδυνάμην, μέγιστος, νῦν οὕτω με ἄτιμον ὄντα ἐν τοῖς στρατιώταις
 47 *τολμᾶς περιορᾷν.* Ἀλλὰ μὴν ὅτι σοι δόξει ἀποδοῦναι πιστεύω καὶ τὸν χρόνον διδάξειν σε καὶ αὐτόν γέ σε οὐχὶ ἀνέξισθαι τοὺς σοι προεμένους εὐεργεσίαν ὁρῶντά σοι ἐγκαλοῦντας. Δέομαι οὖν σου, ὅταν ἀποδιδῶς, προθυμεῖσθαι ἐμὲ παρὰ τοῖς στρατιώταις τοιοῦτον ποιῆσαι οἷόν περ καὶ παρέλαβες.

48 Ἀκούσας ταῦτα ὁ Σεύθης κατηράσατο τῷ αἰτίῳ τοῦ μὴ πάλαι ἀποδεδοῦσθαι τὸν μισθόν· καὶ πάντες τὸν Ἡρακλείδην τοῦτον ὑπώπτευσαν εἶναι· ἐγὼ γάρ, ἔφη, οὔτε διενεήθην πώποτε ἀποστερῆσαι
 49 ἀποδώσω τε. Ἐντεῦθεν πάλιν εἶπεν ὁ Ξενοφῶν. Ἐπεὶ τοίνυν διανοῇ ἀποδιδόναι, νῦν ἐγὼ σου δέομαι δι' ἐμοῦ ἀποδιδόναι καὶ μὴ περιδεῖν με διὰ σέ ἀνομοίως ἔχοντα ἐν τῇ στρατιᾷ νῦν τε καὶ ὅτε
 50 πρὸς σέ ἀφικόμεθα. Ὁ δ' εἶπεν· Ἀλλ' οὐτ' ἐν τοῖς στρατιώταις ἔσῃ δι' ἐμὲ ἀτιμότερος, ἂν τε μένης παρ' ἐμοὶ χιλίους μόνους ὀπλίτας ἔχων, ἐγὼ σοι τὰ τε χωρία ἀποδώσω καὶ τὰ ἄλλα [πάντα] ἃ
 51 ὑπέσχόμην. Ὁ δὲ πάλιν εἶπε· Ταῦτα μὲν ἔχειν οὕτως οὐχ οἷόν τε· ἀπόπεμπε δὲ ἡμᾶς. Καὶ μὴν, ἔφη ὁ Σεύθης, καὶ ἀσφαλέστερόν γέ σοι οἶδα ὅν παρ' ἐμοὶ μένειν ἢ ἀπιέναι. Ὁ δὲ πάλιν εἶπεν·
 52 Ἀλλὰ τὴν μὲν σὴν πρόνοιαν ἐπαινῶ· ἐμοὶ δὲ μένειν οὐχ οἷόν τε· ὅπου δ' ἂν ἐγὼ ἐντιμότερος ὦ, νόμιζε καὶ σοὶ τοῦτο ἀγαθὸν ἔσε-
 53 σθαι. Ἐντεῦθεν λέγει Σεύθης· Ἀργύριον μὲν οὐκ ἔχω, ἀλλ' ἢ μικρόν τι, καὶ τοῦτό σοι δίδωμι, τάλαντον· βοῦς δὲ ἑξακοσίους καὶ πρόβατα εἰς τετρακισχίλια καὶ ἀνδράποδα εἰς εἴκοσι καὶ ἑκατόν. Ταῦτα λαβὼν καὶ τοὺς τῶν ἀδικησάντων σε ὁμήρους προςλαβὼν

wurdest nicht satt zu versprechen, wusstest nicht was Du Alles versprechen solltest. Spr. 56, 6, 1. — (ὅσον. Spr. 49, 10, 4.) — *τολμᾶς* gewinnst Du es über Dich. Reisig zu So. OK. 198.

§ 47. *ὅτι σοι δόξει.* Erwarten würde man *ὅτι χρή.* Allein es ist angefangen als sollte folgen *ὑπὸ τοῦ χρόνου διδαχθέντα.* — *προέσθαι εὐεργεσίαν* eine Wohlthat Preis geben (zu 1, 9, 10) d. h. sie erweisen ohne sich einen Preis dafür auszubedingen, was von den Hellenen wenigstens in sofern gesagt werden konnte als sie, auch nachdem sie den Sold nicht ganz erhalten hatten, dem Seuthes zu dienen fortführen. — *ὁρῶντα.* zu 7, 3, 3. — *οὖν. δ' οὖν* Matthiae. — *ἀποδιδῶς* für *ἀποδίδως* Schäfer. — *τοιοῦτον* so unbescholten und einflussreich. — *παρέλαβες, ὅτε πρὸς σέ ἀφικόμην* § 49.

§ 48. (*κατηράσατο τῷ.* Spr. 48, 7, 14.) — *τοῦτον* ist Prädicat: der bezeichnete, *τὸν αἰτίον.* (Spr. 61, 7, 3.) — *ἀποστερῆσαι* vorenthalten.

§ 49. *ἀνομοίως ἔ., ἀτιμότερον ὄντα.* vgl. § 50. — *τε καί.* zu 5, 4, 21.

§ 50. *οὐτ' ἐν* für *οὐδέν* oder *οὔτε* Kr. (26.) — *τὰ χωρία* 7, 2, 38. 5, 8, 6, 43.

§ 51. *ταῦτα — τε* darauf kann ich nicht eingehen, vgl. § 52.

§ 52. *ἐπαινῶ.* zu 1, 4, 16.

§ 53. *ἀλλ' ἢ.* zu 4, 6, 11. — *ὁμήρους* 7, 4, 14 ff. 20 f.

ἔπιθι. Γελάσας ὁ Ξενοφῶν εἶπεν· Ἦν οὖν μὴ ἐξικνῆται ταῦτα⁵⁴
εἰς τὸν μισθόν, τίνος τάλαντον φήσω ἔχειν; Ἄρ' οὐκ, ἐπειδὴ καὶ
ἐπικίνδυνόν μοι ἐστίν, ἀπιόντά γε ἄμεινον φυλάττεσθαι τοὺς πέ-
τρους; Ἦκουες δὲ τὰς ἀπειλάς. Τότε μὲν δὴ αὐτοῦ ἔμειναν.

Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἀπέδωκέ τε αὐτοῖς ἃ ὑπέσχετο καὶ τοὺς ταῦτα⁵⁵
ἐλάσσοντας συνέπεμψεν. Οἱ δὲ στρατιῶται τέως μὲν ἔλεγον ὡς Ξενο-
φῶν οἷχοιτο πρὸς Σεύθην οἰκήσων καὶ ἃ ὑπέσχετο αὐτῷ ἀποληψό-
μενος· ἐπεὶ δὲ αὐτὸν ἤκοντα εἶδον, ἤσθησάν τε καὶ προσέθεον.
Ξενοφῶν δ' ἐπεὶ εἶδε Χαρμῖνόν τε καὶ Πολύνικον, Ταῦτα, ἔφη, καὶ⁵⁶
σέσωσται δι' ὑμᾶς τῇ στρατιᾷ καὶ παραδίδωμι αὐτὰ ἐγὼ ὑμῖν·
ὑμεῖς δὲ διαθέμενοι διάδοτε τῇ στρατιᾷ. Οἱ μὲν οὖν παραλαβόν-
τες καὶ λαφυροπώλας καταστήσαντες ἐπώλουν, καὶ πολλὴν εἶχον
αἰτίαν. Ξενοφῶν δὲ οὐ προσήει, ἀλλὰ φανερός ἦν οἵκαδε παρα-⁵⁷
σκευαζόμενος· οὐ γάρ πω ψῆφος αὐτῷ ἐπῆκτο Ἀθήνησι περὶ φυ-
γῆς. Προσελθόντες δὲ αὐτῷ οἱ ἐπιτήδριοι ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἐδέ-
οντο μὴ ἀπελθεῖν πρὶν ἀπαγάγοι τὸ στράτευμα καὶ Θίβρωνι παραδοίη.

ἦ. Ἐντεῦθεν διέπλευσαν εἰς Λάμψακον· καὶ ἀπαντᾷ τῷ Ξενο-¹
φῶντι Εὐκλείδης, μάντις. Φλιάσιος, ὁ Κλεαγόρου υἱὸς τοῦ τὰ ἐνύ-
πνια ἐν Λυκείῳ γεγραφότος. Οὗτος συνήδετο τῷ Ξενοφῶντι ὅτι
ἐσέσωστο καὶ ἡρώτα αὐτὸν πόσον χρυσίον ἔχει. Ὁ δ' αὐτῷ ἐπο-²
μόσας εἶπεν ἢ μὴν ἔσεσθαι μὴδὲ ἐφόδιον ἱκανὸν οἵκαδε ἀπιόντι, εἰ
μὴ ἀπόδοιτο τὸν ἵππον καὶ ἃ ἀμφ' αὐτὸν εἶχεν. Ὁ δ' αὐτῷ οὐκ³
ἐπίστευεν. Ἐπεὶ δὲ πεμψάντων Λαμψακηνῶν ξένια τῷ Ξενοφῶντι
θύων τῷ Ἀπόλλωνι παρεστήσατο τὸν Εὐκλείδην, ἰδὼν τὰ ἱερά ὁ
Εὐκλείδης εἶπεν ὅτι πείθοιτο αὐτῷ μὴ εἶναι χρήματα. Ἀλλ' οἶδα,
ἔφη, ὅτι καὶν μέλλῃ ποτὲ γενήσεσθαι, φαίνεται τι ἐμπόδιον, ἐὰν

§ 54. ἐξικνῆται, ἐξαρκῇ, ausreicht. — τίνος τ. φ. ἔ. wessen Talent zu haben soll ich sagen, für wen soll ich es empfangen zu haben erklären? — καὶ ἐπικίνδυνον nicht nur nicht nützlich, um des Heeres Gunst wieder zu erlangen, sondern sogar gefährlich; über das Neu. zu 3, 4, 20. — ἀπιόντα γε wenigstens (zumal) da ich abreisen will (vgl. 7, 8, 2. 2, 3, 29) und also der Gefahr mich aussetzen gar keinen Grund habe. — τοὺς. zu 5, 7, 19. — τὰς 7, 6, 10. — ἔμειναν, Xenophon u. die beiden Lakedaimonier. vgl. αὐτοῖς § 57.

§ 55. ὑπέσχετο 7, 2, 36. — τοὺς zu § 42. — ἐλάσσοντας. Spr. 40 unter ἐλαύνω.

§ 56. αἰτίαν, wegen Unterschleife. vgl. zu 7, 1, 8.

§ 57. οὐ προσήει, zum Charminos und Polynikos, um nicht den Verdacht der Veruntreuung mit ihnen zu theilen. — οἵκαδε, ὡς οἵκαδε ἀπῶν. (Spr. 66, 1, 10.) — ψῆφον ἐπάγειν abstimmen lassen, αὐτῷ gegen ihn.

C. 8. § 1. ἐνύπνια ἐν Λυκείῳ. Wenn die Lesart richtig ist, so kann man dies als Titel eines Werkes fassen, wobei die Nichtwiederholung des τὰ keinen Anstoss erregt: τὰ „ἐνύπνια ἐν Λυκείῳ“, das ἐ. ἐν Α. betitelte Werk.

§ 2. ἔσεσθαι erg. αὐτῷ, wie bei εἶναι § 3. — αὐτόν für αὐτόν Schäfer.

§ 3. καί vor θύων hat Kr. (26) gestrichen. Vielleicht ist es durch die La. ἐπεὶ δ' ἔπεμψαν Λαμψακηνοί veranlasst. τὰ ἱερά, die Eingeweide der Opferthiere. — ἀλλὰ fügt Kr. (50) hinzu. — σὺ σαυτῷ, durch Uneigennützigkeit.

4μηδὲν ἄλλο, (ἀλλὰ) σὺ σαυτῷ. Συνωμολόγει ταῦτα ὁ Ξενοφῶν. Ὁ δὲ εἶπεν· Ἐμπόδιος γὰρ σοι ὁ Ζεὺς ὁ Μειλίχιός ἐστι καὶ ἐπήρετο εἰ ἤδη ποτὲ θύσειεν, ὥσπερ οἴκοι, ἔφη, εἰώθειν ἐγὼ ὑμῖν θύεσθαι καὶ ὀλακαυτεῖν. Ὁ δ' οὐκ ἔφη ἐξ ὅτου ἀπεδήμησε τεθυκέναι τούτῳ τῷ θεῷ. Συνεβούλευσεν οὖν αὐτῷ θύεσθαι καθὰ εἰώθει· καὶ ἔφη ὁσυνόισειν ἐπὶ τὸ βέλτιον. Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ὁ Ξενοφῶν προελθὼν εἰς Ὀφρύνιον ἐθύετο καὶ ὠλοκαύτει χοίρους τῷ πατρίῳ νόμῳ καὶ 6καλλιερεῖται. Καὶ ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ἀφικνεῖται Βίων καὶ ἡμα Εὐκλείδης χρήματα δώσοντες τῷ στρατεύματι, καὶ ξενοῦνται τε τῷ Ξενοφῶντι καὶ (τὸν) ἵππον ὃν ἐν Λαμψάκῳ ἀπέδοτο πεντήκοντα δαρεικῶν, ὑποπτεύοντες αὐτὸν δι' ἐνδειαν πεπρακέναι, ὅτι ἤκουον αὐτὸν ἠδεσθαι τῷ ἵππῳ, λυσάμενοι ἀπέδοσαν καὶ τὴν τιμὴν οὐκ ἠθέλον ἀπολαβεῖν.

7 Ἐντεῦθεν ἐπορεύοντο διὰ τῆς Τρωάδος καὶ ὑπερβάντες τὴν Ἰδην εἰς Ἀντανδρον ἀφικνοῦνται πρῶτον, εἴτα, παρὰ θάλατταν ποδρευόμενοι, τῆς Λυδίας εἰς Θήβης πεδίον. Ἐντεῦθεν δι' Ἀτραμυτιίου καὶ Κερτονίου ὁδεύσαντες παρ' Ἀταρνέα εἰς Καῖκου πεδίον ἐλθόντες Πέργαμον καταλαμβάνουσι τῆς Μυσίας.

Ἐνταῦθα δὲ ξενοῦται Ξενοφῶν παρ' Ἑλλάδι τῇ Γογγύλου τοῦ 9Ἐρετριέως γυναικὶ καὶ Γοργίωνος καὶ Γογγύλου μητροί. Αὕτη αὐτῷ φράζει ὅτι Ἀσιδάτης ἐστὶν ἐν τῷ πεδίῳ, ἀνὴρ Πέρσης· τοῦτον, ἔφη, αὐτόν, εἰ ἐλθοι τῆς νυκτὸς σὺν τριακοσίοις ἀνδράσι, λαβεῖν ἂν καὶ αὐτὸν καὶ γυναῖκα καὶ παῖδας καὶ τὰ χρήματα· εἶναι δὲ πολλά. Ταῦτα δὲ καθηγησομένους ἐπεμψε τὸν τε αὐτῆς ἀνεψιὸν καὶ Δα- 10φναγόραν, ὃν περὶ πλείστου ἐποιεῖτο. Ἐχων οὖν ὁ Ξενοφῶν τούτους παρ' ἑαυτῷ ἐθύετο. Καὶ Βασίας ὁ Ἡλεῖος μάντις παριὼν εἶπεν ὅτι κάλλιστα εἶεν τὰ ἱερὰ αὐτῷ καὶ ὁ ἀνὴρ ἂν ἀλώσιμος εἴη.

§ 4. ἐμπόδιος. Lobeck Aglaoph. p. 1240. — ἐξ ὅτου. Spr. 43, 4, 2. (7.) — καθὰ für καὶ ἄ Schneider. — ἐπὶ τὸ β. Ar. Ek. 457: ἅπαντ' ἐπὶ τὸ βέλτιον ἡμῖν συμφέρει. vgl. z. Th. 2, 44, 2.

§ 5. προελθὼν für προσελθὼν Hutschinson.

§ 6. χρήματα, wohl den Erlös von 7, 7, 56. — ξενοῦσθαι τινα sonst: Gastfreundschaft mit Jemand schliessen, hier wahrscheinlich: gastfreundschaftlich von Jemand aufgenommen werden, wenn anders der hier genannte Eukleides der schon erwähnte ist, wogegen freilich ὑποπτεύοντες zu sprechen scheint. vgl. § 8. — (τόν) hat Kr. (26) zugefügt. vgl. § 2. — πεντήκοντα. ὁκτώ? N mit H verwechselt, wie öfter (Kr. 45). Verschwender zahlten freilich hohe Preise. Boeckh Staatsch. 1 S. 103 f. — λυσάμενοι. Spr. 52, 8, 2. (3.) — τὴν τιμὴν den gezahlten Preis.

§ 7. τῆς Λυδίας. zu 2, 2, 6. τῆς Μυσίας Poppo. — πεδίον. zu 1, 1, 2.

§ 8. Κερτονίου. Andere Hsn. Κερτωνοῦ oder Κερτωνίου; Hutschinson vermuthet Κυτωνίου, eine Stadt zwischen Lydien und Mysien, oder Καρίνης. vgl. Her. 7, 42.

§ 9. τοῦτον ist Object. — αὐτόν (das erste), Ξενοφῶντα als Subjectsac. — γυναῖκα. zu 1, 4, 8. — τὰ seine. Spr. 50, 2, 2. (3.) — ταῦτα καθ. wie τοῦτο στρατηγεῖν 7, 6, 40.

§ 11. τε verbindet δειπνήσας und λαβών. vgl. zu § 16. Doch ist es

Δειπνήσας οὖν ἐπορεύετο τοὺς τε λοχαγοὺς τοὺς μάλιστα φίλους 11
λαβὼν καὶ πιστοὺς γεγενημένους διὰ παντός, ὅπως εὖ ποιήσαι αὐ-
τούς. Συνεξέρχονται δὲ αὐτῷ καὶ ἄλλοι βιασάμενοι εἰς ἑξακοσίους·
οἱ δὲ λοχαγοὶ ἀπήλαννον, ἵνα μὴ μεταδοῖεν τὸ μέρος ὡς ἐτοίμων
δὴ χρημάτων.

Ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο περὶ μέσας νύκτας, τὰ μὲν πέριξ ὄντα ἀν- 12
δράποδα [τῆς τύρσιος] καὶ χρήματα τὰ πλεῖστα ἀπέδρα αὐτούς,
παραμελοῦντας, ὡς τὸν Ἀσιδάτην αὐτὸν λάβοιεν καὶ τὰ ἐκείνου.
Πυργομαχοῦντες δὲ ἐπεὶ οὐκ ἐδύναντο λαβεῖν τὴν τύρσιν, ὑψηλὴ 13
γὰρ ἦν καὶ μεγάλη καὶ προμαχεῶνας καὶ ἄνδρας πολλοὺς καὶ μα-
χίμους ἔχουσα, διορύττειν ἐπεχείρησαν τὸν πύργον. Ὁ δὲ τοῖχος 14
ἦν ἐπ' ὀκτὼ πλίνθων γήινων τὸ εὖρος. Ἀμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ διω-
ρώονκτο καὶ ὡς τὸ πρῶτον διεφάνη, ἐπάταξεν ἔνδοθεν βουπόρω
τις ὀβελίσκῳ διαμπερὲς τὸν μηρὸν τοῦ ἐγγυτάτῳ τὸ δὲ λοιπὸν ἐκ-
τοξεύοντες ἐποιοῦν μὴδὲ παριέναι ἔτι ἀσφαλὲς εἶναι. Κεκραγόντων 15
δὲ αὐτῶν καὶ πυρσευόντων ἐκβοηθοῦσιν Ἰταβέλιος μὲν ἔχων τὴν
ἑαυτοῦ δύναμιν, ἐκ Κομανίας δὲ ὀπλῖται Ἀσσύριοι καὶ Ὑρκάνιοι
ἵππεῖς, καὶ οὗτοι βασιλέως μισθοφόροι, ὡς ὀγδοήκοντα, καὶ ἄλλοι
πελτασταὶ εἰς ὀκτακοσίους, ἄλλοι δ' ἐκ Παρθενίου, ἄλλοι δ' ἐξ
Ἀπολλωνίας καὶ ἐκ τῶν πλησίον χωρίων καὶ ἵππεῖς.

Ἐνταῦθα δὴ ὦρα ἦν πῶς ἔσται ἡ ἄφοδος σκοπεῖν· καὶ λα- 16
βόντες ὅσοι ἦσαν βόες καὶ πρόβατα ἤλαννον καὶ τὰ ἀνδράποδα
ἐντὸς πλαισίου ποιησάμενοι, οὐ τοῖς χρήμασιν οὕτω προσέχοντες τὸν
νοῦν, ἀλλὰ μὴ φυγὴ εἴη ἡ ἄφοδος, εἰ καταλιπόντες τὰ χρήματα
ἀπίοιεν, καὶ οἱ τε πολέμιοι θρασύτεροι εἶεν καὶ οἱ στρατιῶται ἀθυ-
μότεροι νῦν δὲ ἀπῆσαν ὡς περὶ τῶν χρημάτων μαχοῦμενοι. Ἐπεὶ 17

wohl zu streichen, da es so einen einzelnen Begriff anschliessend in der
An. sonst schwerlich vorkommt. (Kr. 54.) 3, 2, 16? — διὰ παντός. zu
3, 2, 8. — ἀπήλαννον, τοὺς ἄλλους. — τὸ μ. ὡς ε. δὴ χ. den betref-
fenden Antheil von Gütern die sie bereit (leicht erreichbar)
glaubten. Lys. 31, 5: μετέχειν τὸ μέρος τῶν δεινῶν. (gr. Spr. 47, 15, 1.)

§ 12. πέριξ mit dem Ge. findet sich sonst bei Attikern schwerlich.
Di. 47, 29, 3. — τύρσιος. Ein bei attischen Prosaikern meist nur in
Eigennamen vorkommender Genitiv. vgl. 5, 10, 1 (u. Spr. 18, 8, 4). Viel-
leicht ist τῆς τύρσιος zu streichen. (Kr. 50.)

§ 13. προμαχεῶν Brustwehr. — ἐπὶ. Spr. 68, 36 (40), 6.

§ 14. διεφάνη es schimmerte durch. Spr. 61, 4, 9. (5, 6.) —
βουπόρῳ ὁ. mit einem sehr grossen Speere. Dion. Arch. 2, 52:
τοῖς βουπόροις ὀβελοῖς παιόμενος ἀποθνήσκει. vgl. Her. 2, 135, 2. — εἶναι
hängt von ἐποιοῦν ab: bewirken dass auch nur vorüberzugehen
nicht sicher war. zu ὥστε 1, 6, 2.

§ 15. καὶ οὗτοι gleichfalls. zu 1, 1, 11. — ἄλλοι. zu 1, 5, 5.
7, 11. — καὶ vor ἵππεῖς ist vielleicht mit Einer Hs. zu streichen. Doch
könnte auch καὶ πελτασταὶ ausgefallen sein.

§ 16. ὅσοι. Spr. 51, 12. (13, 1, 2.) — ἤλαννον denke man nach
ποιησάμενοι gestellt. vgl. zu τὰ βασίλεια 1, 2, 27. — ἐντὸς πλ. π. gehört
vielleicht bloss zu ἀνδράποδα. — ποιησάμενοι. zu 6, 3, 25. — εἰ
ἀπίοιεν. zu 3, 4, 35.

§ 17. ὀλίγους. Spr. 56, 7, 3. (4.) — τοὺς. Spr. 50, 8 (11), 1. —

δὲ ἑώρα Γογγύλος ὀλίγους μὲν τοὺς Ἕλληνας, πολλοὺς δὲ τοὺς ἐπι-
κειμένους, ἐξέρχεται καὶ αὐτὸς βία τῆς μητρὸς τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν
ἔχων, βουλόμενος συμμετασχεῖν τοῦ ἔργου· συνεβοήθει δὲ καὶ Προ-
18 κλῆς ἐξ Ἀλυσάρνης καὶ Τενθρανίας ὁ ἀπὸ Λαμαράτου. Οἱ δὲ
περὶ Ξενοφῶντα ἐπεὶ πάνυ ἤδη ἐπιέζοντο ὑπὸ τῶν τοξευμάτων καὶ
σφενδονῶν, πορευόμενοι κύκλῳ, ὅπως τὰ ὅπλα ἔχοιεν πρὸ τῶν το-
ξευμάτων, μόλις διαβαίνουνσι τὸν Κάϊκον ποταμὸν, τετρωμένοι ἐγ-
19 γὺς οἱ ἡμίσεις. Ἐνταῦθα καὶ Ἀγασίας ὁ Στυμφάλιος, λοχαγός,
τιτρώσκεται, τὸν πάντα χρόνον μαχόμενος πρὸς τοὺς πολεμίους.
Καὶ διασώζονται ἀνδράποδα ὡς διακόσια ἔχοντες καὶ πρόβατα ὅσον
θύματα.

20 Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ θυσάμενος ὁ Ξενοφῶν ἐξάγει νύκτωρ πᾶν τὸ
στράτευμα, ὅπως ὅτι μακροτάτην ἔλθοι τῆς Λυδίας, εἰς τὸ μὴ διὰ
21 τὸ ἐγγὺς εἶναι φοβεῖσθαι, ἀλλ' ἀφυλακτεῖν. Ὁ δὲ Ἀσιδάτης ἀκού-
σας ὅτι πάλιν ἐπ' αὐτὸν τεθυμένος εἶη Ξενοφῶν καὶ παντὶ τῷ στρα-
τεύματι ἦξοι, ἐξανλίζεται εἰς κώμας ὑπὸ τὸ Παρθένιον πόλισμα
22 ἐχούσας. Ἐνταῦθα οἱ περὶ Ξενοφῶντα συμπεριτυγχάνουσιν αὐτῷ
καὶ λαμβάνουσιν αὐτὸν καὶ γυναῖκας καὶ παῖδας καὶ τοὺς ἵππους
καὶ πάντα τὰ ὄντα· καὶ οὕτω τὰ πρότερα ἱερὰ ἀπέβη. Ἐπειτα πᾶ-
23 λιν ἀφικνοῦνται εἰς Πέργαμον. Ἐνταῦθα τὸν θεὸν οὐκ ἠτιάσατο
ὁ Ξενοφῶν· συνέπραττον γὰρ καὶ οἱ Λάκωνες καὶ οἱ λοχαγοὶ καὶ οἱ
ἄλλοι [στρατηγοὶ καὶ οἱ] στρατιῶται ὥστ' ἐξαίρετα λαβεῖν καὶ ἵπ-
πους καὶ ζεύγη καὶ ἄλλα ὥστε ἱκανὸν εἶναι καὶ ἄλλον ἤδη εὖ ποιεῖν.

βία τῆς wider Willen der. (Spr. 47, 7, 4.) Hell. 3, 1, 21: κωλύειν βία
τῶν πολιτῶν. — ὁ ἀπὸ Δ. zu 2, 1, 3.

§ 18. πορευόμενοι schliesst sich an διαβαίνουνσιν an. — κύκλῳ in
kreisförmigem Zuge — πρὸς. πρὸς Kr. (30) u. Cobet N. l. p. 509.
Doch vgl. zu 1, 4, 4. — ἐγγύς. zu 4, 2, 28. — οἱ ἡμίσεις die Hälfte.
(Spr. 56, 9, 1.) Thuk. 8, 64, 1: τῶν πρέσβων τοὺς ἡμίσεις ἀπέστελλον ἐπ'
οἴκου. vgl. 4, 2, 9.

§ 19. ὅσον. zu 7, 3, 20. — διασώζονται. Spr. 52, 6.

§ 20. μακροτάτην. Spr. 43, 3. (A. 3.) — εἰς τό. Andere ὥστε.
vgl. Her. 7, 6, 1 u. Mem. 3, 6, 2: εἰς τὸ ἐθελῆσαι ἀκούειν τοιαύδε λέξας. —
φοβεῖσθαι erg. τὸν Πέρσην als Subjectsac. K. Matthiae vermuthet ἀφυ-
λακτεῖν Ἀσιδάτην. Ὁ δὲ ἀκ.

§ 21. ἐπ' αὐτόν, ἐπὶ τῷ ἔναι (περὶ τοῦ ἔναι) ἐπ' αὐτόν. Her. 5, 44:
θυομένῳ ἐπὶ Κρότωνα. Mit dem Da. eb. 9, 10. u. 3, 5, 18. — τὸ Π. πό-
λισμα. Spr. 50, 7, 3. vgl. z. Thuk. 4, 130, 4. — ὑπὸ τό. zu 7, 4, 5.
— ἐχούσας sich erstreckende, selten. Her. 1, 180, 2: τὰς ἐπι-
καρσίας (ὁδοὺς) τὰς ἐπὶ τὸν ποταμὸν ἐχούσας. Od. τ, 38: κίονες ὑψοῦ
ἔχοντες.

§ 22. αὐτόν mit τε wäre üblicher; doch vgl. § 12. 1, 4, 8. 5, 13.
u. Kr. z. Thuk. 4, 90, 1. — ἀπέβη trafen ein, erfüllten sich. vgl.
§ 10 u. Kr. z. Her. 2, 209, 1.

§ 23. τὸν θεόν, τὸν Δία τὸν Μειλίχιον. § 4 f. 10. — οὐκ ἠτιά-
σατο war zufrieden; ἡσπάσατο andre Hsn; in vielen fehlt οὐκ. —
στρατηγοὶ καὶ οἱ ist mit einer Hs. zu streichen oder οἱ ἄλλοι vor στρα-
τιῶται zu stellen. (Kr. 26.) — ὥστε. zu 4, 2, 23.

Ἐν τούτῳ Θίβρων παραγενόμενος παρέλαβε τὸ στράτευμα καὶ 24
 συμμύξας τῷ ἄλλῳ Ἑλληνικῷ ἐπολέμει πρὸς Τισσαφέρνην καὶ Φαρ-
 νάβαζον.

[Ἀρχοντες δὲ οἶδε τῆς βασιλέως χώρας ὅσῃν ἐπήλθομεν Λυ-25
 δίας Ἀρτίμας, Φρυγίας Ἀρτακάμας, Λυκαονίας καὶ Καππαδοκίας
 Μιθριδάτης, Κιλικίας Σύννεσις, Φοινίκης καὶ Ἀραβίας Δέρνης,
 Συρίας καὶ Ἀσσυρίας Βέλεσος, Βαβυλωνίας Ῥωπάρας, Μηδείας
 Ἀρβάκας, Φασιανῶν καὶ Ἑσπεριτῶν Τηρίβαζος· Καρδοῦχοι δὲ καὶ
 Χάλυβες καὶ Χαλδαῖοι καὶ Μάκρωνες καὶ Κόλχοι καὶ Μοσσύνοικοι
 καὶ Κοῖται καὶ Τιβαρηνοὶ αὐτόνομοι Παφλαγονίας Κορύλας, Βι-
 θυνῶν Φαρνάβαζος, τῶν ἐν Εὐρώπῃ Θρακῶν Σεύθης.]

[Ἀριθμὸς συμπάσης τῆς ὁδοῦ τῆς ἀναβάσεως καὶ καταβάσεως 26
 σταθμοὶ διακόσιοι δέκα πέντε, παρυσάγγαι χίλιοι ἑκατὸν πεντήκοντα
 πέντε, στάδια τρισμύρια τετρακισχίλια ἑξακόσια πεντήκοντα. Χρόνου
 πληθὸς τῆς ἀναβάσεως καὶ καταβάσεως ἑνιαυτὸς καὶ τρεῖς μῆνες.]

§ 25 ist unecht. (Krüger de auth. p. 7 ss.) Eben so wohl auch § 26,
 gleich 2, 2, 6 u. 5, 5, 4. (Kr. 30.)

§ 26. ἀριθμός. zu 2, 2, 6.

Wörterverzeichniss zu den Anmerkungen.

ἄβατος 5, 6, 9. ἄβατα 3, 4, 49.

ἀγαθός mit dem Infinitiv 1, 9, 21. ἀ-

γαθά 3, 5, 1. 6, 4, 1. βελτίων 2, 2,

1. κρείττων 3, 1, 4. ἀμείνων καὶ

κρείττων 1, 7, 3. λῶον καὶ ἄμεινον

5, 10, 15. Adv. 2, 1, 20. ἄριστοι,

κράτιστοι 1, 5, 7. 8. 4, 8, 12. 7, 3, 21.

ἀγγέλλω mit dem Part. 2, 3, 19.

ἀγνωμοσύνη 2, 5, 6.

ἀγνώμων 7, 6, 23.

ἀγορά Versammlung 5, 7, 3. Markt

1, 2, 18. Verkäufliches 2, 3, 24.

3, 1, 2. 5, 1, 6. 9, 1. 6, 2, 16.

ἀγορὰν ἄγειν 5, 7, 33.

ἄγω 4, 8, 12. ἀγοράν 5, 7, 33. καὶ

φέρω 2, 6, 5. ἄγε δὴ 2, 2, 10.

ἀγώγιμα 5, 1, 16.

ἀγωνοθέτης 3, 1, 21.

ἀδελφός 7, 2, 25.

ἄδικος. ἐκ τοῦ ἀ. 1, 9, 16.

ἀδικῶ mit Pfbed. 2, 6, 20. 5, 7, 26.

29. τινά τι 1, 6, 6. mit d. Part.

7, 7, 3. —οὔμαι 7, 7, 31.

αἰέ. ὁ αἰέ— 3, 2, 31. 4, 7, 23. 5, 4,

15. 7, 5, 15. vgl. 4, 1, 7. ὅς ἂν

αἰέ 3, 2, 38. αἰέ δια— 5, 6, 25.

Ἀθηναία 7, 3, 39.

ἀθλοθέτης 3, 1, 21.

ἀθροίζομαι 1, 1, 2.

ἀθρόος 5, 2, 1. 7, 3, 9.

ἀθυμῶ τινι 5, 10, 14.

ἄθυμος 1, 4, 9.

αἰδοῦμαι τινα 3, 2, 4.

αἰδώς τινος 2, 6, 19.

αἰθεῖν 6, 1, 19.

αἰκισθεῖς 2, 6, 29.

αἰρῶ 1, 4, 8. —οὔμαι 1, 3, 5. 2, 6,

6. mit dem Inf. 4, 8, 25.

αἰσθάνομαι 7, 4, 19. τινός 1, 1, 8.

6, 1, 10. 7, 2, 7. ὅτι 1, 2, 21.

Part. 1, 1, 7. 2, 5, 4. ἀδίκους 2,

6, 25.

- αἰσθῆσιν παρέχω 4, 6, 13.
 αἰσχύνῃ τινός 3, 1, 10.
 αἰσχύνομαι τινα 2, 3, 22. 5, 39. 6, 19. Inf. 2, 3, 22. 6, 3, 4.
 αἰτίαν ἔχω 7, 1, 8.
 αἰτιός τι 7, 1, 25. Inf. 6, 4, 8.
 αἰτιῶμαι 7, 1, 11. 8, 23.
 αἰτῶ τινά τι 1, 1, 10. 3, 4, 2. —οὐ-
 μαι 5, 1, 11.
 αἰχμάλωτα 5, 9, 4.
 ἀκμήν 4, 3, 26.
 ἀκόλαστος 2, 6, 9.
 ἀκόλουθος 2, 4, 19.
 ἀκούω 2, 6, 11. mit Pfbed. 1, 3, 20.
 9, 28. 3, 2, 34. 5, 5, 8. τί 1, 2, 5. τινός 1, 8, 13. 3, 5, 16. 4, 1, 3. 2, 8. 7, 6, 43. τινός τι 2, 5, 16. Inf. 2, 5, 13. Part. 1, 2, 21. 7, 2, 10. βαρέως 2, 1, 9. εὖ 7, 7, 23.
 ἄκρα 7, 1, 19.
 ἄκρατος 4, 5, 27.
 ἀκροβολίζομαι τινί 3, 4, 33.
 ἄκων 1, 3, 17. 3, 2, 23. 3, 4.
 ἀλαλάζω 1, 8, 18.
 ἀλέξομαι 1, 3, 6. 7, 7, 3.
 ἀληθεύω 1, 7, 18. τί 4, 4, 15. 5, 6, 18.
 ἀληθινός 1, 9, 17.
 ἀλίζω, ομαι 2, 4, 3. 6, 1, 3.
 ἄλις ἔχω τινός 5, 7, 12.
 ἀλίσκομαι 1, 5, 2. 4, 1, 3. 5, 2, 31. ἐκ 5, 3, 10. mit dem Part. 7, 1, 36.
 ἀλλά sondern bloss 1, 4, 18. vielmehr 4, 6, 19. im Nachsatze 7, 1, 31. 8, 3. oder 2, 5, 13. elliptisch 1, 6, 3. nach e. Frage 4, 6, 19. nach e. Parenthese 1, 8, 13. am Anfang einer Rede 1, 7, 6. 8, 17. 3, 1, 35. 2, 4. 7, 3, 9. 4, 24. 6, 9, 11. für ἀλλ' ἢ 6, 2, 2. verbindet Verschiedenartiges 6, 2, 8. 5, 8, 13. ἀλλά καί 7, 3, 31. ἀλλ' οὐ 2, 1, 10. ἀλλά γάρ 3, 2, 25. 26. 5, 8, 25. 7, 3, 47. 1, 35. 43. ἀλλά — γάρ 3, 1, 24. ἀλλά — γέ τοι 2, 5, 19. ἀλλά γε μέντοι 1, 4, 8. ἀλλ' ἢ 4, 6, 11. ἀλλ' ἢ 7, 6, 4. ἀλλά δὲ 6, 1, 16. ἀλλά μὲν 1, 9, 18. ἀλλά μὲν — γε 3, 4, 40. ἀλλά μὲν — γάρ 2, 5, 12. ἀλλ' οὐδέ 1, 3, 3.
 ἄλλοθεν 1, 10, 13.
 ἄλλος 2, 6, 11. 4, 7, 22. 5, 10, 10? 6, 1, 9. ἢ ἄλλη 2, 1, 3. οἱ ἄ. 1, 3, 7. τὰλλα 1, 8, 29. τιμᾶν 1, 3, 3. 5, 5, 14. ausserdem 1, 5, 5. 7, 11. 3, 3, 18. 7, 8, 15. Stellung 1, 10, 3. 4, 5, 5. 5, 5, 12. τὰ ἄλλα πολλά 1, 10, 2. τὰλλα τὰ
- ἐπιτήδεια 7, 1, 13. ἄλλο τι ἢ 2, 5, 10. 4, 7, 5. ἄλλος καὶ ἄλλος 1, 5, 12.
 ἀλλότριος 3, 2, 28.
 ἄλλως 5, 1, 7. τε καὶ 5, 6, 9. 7, 7, 40.
 ἅμα τινί 2, 1, 2. 4, 1, 5. b. Part 2, 4, 5. 3, 1, 47. 4, 17. καὶ ἅμα (ὅτι) 3, 4, 31. ἅμα μὲν — ἅμα δέ 3, 4, 19. vgl. 1, 10, 16.
 ἄλωπεκίς 7, 4, 4?
 ἁμαξίτος 1, 2, 21.
 ἁμαρτάνω τινός 3, 4, 15.
 ἁμέλεια 4, 6, 3.
 ἁμελεῖν 1, 3, 11. 5, 1, 15.
 ἁμήχανος 1, 2, 21. 2, 3, 18.
 ἁμιλλῶμαι 3, 4, 44.
 ἁμύνομαι 2, 3, 23.
 ἁμφί τινος διαφέρεισθαι 4, 5, 17. οὐ ἁμφί τινα 3, 2, 2. ἁμφί τι εἶναι 3, 5, 14. ἔχειν 5, 2, 26. δαπανᾶν 1, 1, 8. ἁμφί τὰ εἴκοσι 1, 7, 10. 3, 1, 33. 4, 8, 15. 5, 3, 3.
 ἁμφιλέγω 1, 5, 11.
 ἁμφοτέρω 1, 1, 1.
 ἄν wenn s. εἰάν.
 ἄν etwa A) mit dem Indicativ 1) historischer Tempora a) iterativ 1, 5, 2. 3, 4, 22. b) eventuell 1, 5, 8. 3, 2, 24. 5, 12. 5, 6, 15. vgl. 7, 5, 5. 6, 9, 16. zw. 2, 5, 17. c) im Nachsatze eines hypothetischen Gefüges 2, 1, 4. 2) des Futurs 2, 3, 18. 5, 6, 32.
 B) mit dem Optativ 1) in selbständigen Sätzen 1, 3, 19. 5, 6, 4. 2) in Fragesätzen bei πῶς 1, 7, 2. ὅπως 3, 1, 7. ὅστις 2, 3, 23. ὅ, τι 3, 1, 40. εἰ 4, 8, 7. 3) bei ὅτι oder ὥς 1, 6, 2. 2, 1, 10. 3, 2, 4. 4) bei Relativen, ὅς 1, 3, 17. 2, 5, 11. ὅσος 1, 5, 9. 2, 6, 25. 5) bei μὴ 5, 9, 28.
 C) mit dem Coniunctiv 1) nach Zweckpartikeln 2, 5, 16. 2) bei Relativen 1, 3, 15. 3) bei temporalen Partikeln 1, 1, 10.
 D) mit dem Infinitiv 1) wo bei der Auflösung ἄν mit dem Optativ stehen würde 1, 1, 10. 3, 6, 7. 5, 9, 29. 2, 1, 12. 5, 13, 18. 3, 1, 17. 26. 6, 2, 19. 22. 7, 1, 28. 2) wo bei der Auflösung ἄν mit dem Indicativ eines historischen Tempus stehen würde 5, 9, 31. 3) des Ao. 1, 9, 8. 7, 7, 40. vgl. 5, 7, 11. des Fu. 2, 3, 18. 7, 6, 34.
 E) mit dem Particip 1) statt ἄν

- mit dem Optativ 1, 1, 10. 5, 2, 8. 7, 7, 30. 2) statt *ἄν* mit dem Indicativ eines historischen Tempus 4, 7, 16.
- F) aus dem Vorigen ergänzt bei *καί* 1, 6, 2. *δέ* 2, 5, 14. *ἤ* 5, 7, 11. *γάρ* 4, 6, 13. ausgelassen 5, 2, 31. vermisst 5, 6, 4. 7, 2, 4.
- G) *ἄν* wiederholt 1, 3, 6. 2, 5, 20. 3, 1, 6. 4, 6, 13. 7, 7, 38.
- H) *ἄν* mit ergänztem Verbum 1, 3, 6. 3, 2, 24. 5, 4, 34. 7, 22. *ἄν οὖν* u. *οὖν ἄν* 7, 2, 35.
- I) Stellung 1, 3, 6. 19. 2, 3, 18. 5, 6, 1. 6, 3, 22. *οὐδ' ἄν εἰς* 3, 1, 2. *ἀνὰ* distributiv 3, 4, 21. 5, 4, 12. 6, 3, 11. *ἀνὰ κράτος* 1, 8, 1. 5, 2, 30. *ἀναβαίνω* 1, 3, 13. 3, 4, 49. *ἀναβάλλω* 4, 4, 4. 5, 2, 5. *ἀναγγέλλω* 1, 3, 21. *ἀναγκάζω* 3, 4, 19. *τι* 5, 10, 6. *ἀναγκαῖον* 1, 5, 9. *ἀναίρω* 7, 6, 44. mit dem Inf. 3, 1, 6. 7, 6, 44. — *οὐμαι νεκρούς* 6, 2, 9. *λίθους* 5, 7, 21. *ἀνακαλῶ* 6, 4, 7. *ἀνακοινοῦμαι* 3, 1, 5. 5, 6, 36. *ᾧ* 5, 9, 22. *ἀναλέγω* 2, 1, 17. *ἀναμνησκω τινά τι* 3, 2, 11. — *ομαι* Part. 5, 9, 23. *ἀναπαύομαι* 4, 2, 4. 5, 6, 31. *ἀναπηδῶ* 7, 2, 20. *ἀναπνέω* 4, 1, 22. *ἀναπράττω* 7, 6, 40. *ἀναπτύσσω* 1, 10, 9. *ἀναστέλλω* 5, 4, 23. *ἀναστρέφω* 1, 4, 5. 4, 3, 29. — *ομαι* 1, 10, 12. *ἀνατίθεμαι* 2, 2, 4. *ἀνατρονῶ* 4, 8, 21. *ἀναχάζω* 4, 1, 16. 7, 10. *ἀναχωρῶ* 5, 2, 31. *ἀνέχομαι* 1, 8, 26. 2, 2, 1. *ἀνῆρ* 1, 7, 4. 7, 1, 21. *τῶν* — 6, 4, 17. *εἰς* 1, 9, 12. 5, 7, 9. *ἄνδρες* 1, 9, 8. man 5, 6, 31. *οἵτινες* 2, 3, 4. *οἱ ἄνδρες* die Feinde 3, 1, 23. *ἄνδρες στρατιῶται* 1, 3, 3. 3, 1, 15. 6, 1, 12. 2, 12. *εὐεργέται* 7, 7, 23. *ἀνθήμια* 5, 4, 32. *ἀνθρώπινα* 2, 5, 8. *ἀνθρωπος* 1, 7, 4. ohne Art. 1, 7, 6. *οἱ ἄ.* die Feinde 3, 1, 23. *ἀνιάομαι* 1, 2, 11. *ἀνίημι* 7, 6, 30. *ἀνίστημι* 4, 5, 19. zw. 1, 5, 3. — *αμαι* 1, 3, 13. *ἀνίσχω* 2, 1, 3. *ἀνομοίως ἔχω* 7, 7, 49. *ἀντεμπίπλημι* 4, 5, 28. *ἀντευποιῶ* 5, 5, 21. *ἀντί* 4, 7, 6. *ἀνθ' ὧν* 1, 3, 4. *ἀντίος* 1, 8, 17. 6, 3, 26. *ἀντιλέγω* 2, 3, 25. 5, 29. 7, 3, 14. *ἀντιπαραθέω* 4, 8, 17. *ἀντιπάρειμι* 4, 3, 17. *ἀντιποιοῦμαι τινος* 4, 7, 12. *τινί τινος* 2, 1, 11. *τινὶ περὶ τινος* 5, 2, 11. *ἀντιστασιώτης* 1, 1, 10. *ἀντίπορος* 4, 2, 18. *ἀνυστός* 1, 8, 11. *ἄνω* 1, 2, 1. 7, 1, 28. 4, 11. 5, 9. nach oben 4, 1, 6. 2, 8. 5, 4, 24. zw. 7, 5, 9. *τὸ ἄ.* 4, 6, 26. *ἀνώγειον* 5, 4, 28. *ἄνωθεν* 7, 7, 2. *ἄξιοστράτηγος* 3, 1, 24. *ἄξιος* 1, 9, 29. *πολλοῦ* 1, 3, 12. 4, 1, 28. *παντός* 7, 3, 13. *ἄρχειν* 2, 5, 24. vgl. 7, 3, 10. *ἄξιον* 5, 8, 7. 6, 3, 13. *τινί* 2, 3, 25. *ἄξιῳ* 3, 2, 7. 5, 5, 12. Inf. 1, 3, 19. 5, 5, 9. *ἀπαγγέλλω* 1, 4, 12. 7, 2, 2, 1, 21. *ἀπαγορεύω* 1, 5, 3. *ἀπαίρω* 7, 6, 33. *ἀπαιτῶ* 1, 2, 11. 2, 5, 38. 5, 8, 4. *ἀπαλλάττω τινός* 4, 3, 2. — *ἄξομαι* 5, 1, 13. *ἄπαξ* 1, 9, 10. 4, 6, 17. *ἄπας* 1, 5, 1. 4, 4, 1. 7, 6, 18. Stellung 2, 5, 28. *ἀπειπεῖν* 5, 1, 2. 2, 2, 16. 7, 2, 12. *ἄπειρος* 3, 2, 16. 5, 6, 29. *ἀπερύκω* 5, 8, 25. *ἀπέχω* 2, 2, 12. 3, 1, 2. *τινός* 4, 3, 1. — *ομαι* 6, 4, 14. *τινός* 3, 1, 22. *ἄπλειος* 4, 4, 11. *ἄπλοῦς* 5, 8, 18. *ἀπό* 1, 8, 15. 7, 2, 19. 29. *ἀπὸ ἵππου* 1, 2, 7. *ἔφυγον οἱ ἀπὸ τῶν οἰκιῶν* 5, 2, 24. vgl. 2, 2, 16. *εἶναι ἀπὸ* — 2, 4, 13. *βίος ἀπὸ* — 5, 5, 1. vgl. 9, 1. *φόβος ἀπὸ* — 1, 2, 18. 7, 2, 37. *ἄρχεσθαι ἀπὸ* — 6, 1, 18. für 1, 1, 9. 5, 3, 4. durch 2, 5, 7. auf 2, 5, 32. *ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου* 1, 2, 17. *ἀπὸ κοινοῦ* 4, 7, 27. 5, 7, 18. temporal 1, 7, 18. *ἄφ' οὗ* 3, 2, 14. vgl. *οὗτος*. *ἄφ' ἐσπέρας* 6, 1, 23. vgl. 5, 6, 23. *ἀποβαίνω* 7, 8, 22. *ἀπογιγνώσκω τινός* 1, 7, 19. *ἀποδείκνυμι* 5, 8, 7. — *υμαι* 5, 5, 3. *ἀποδέχομαι* 5, 9, 24.

- ἀποδίδωμι 1, 2, 11. 3, 2, 12. — ομαι 7, 2, 3.
 ἀποδιδράσκω 1, 4, 8. τινά 7, 3, 38.
 ἀποδοκῶ 2, 3, 9.
 ἀποδύω 5, 8, 23.
 ἀποθύω 3, 2, 12.
 ἀποκαίω 4, 5, 3.
 ἀπόκειμαι 7, 7, 46.
 ἀποκλείω τινός 6, 4, 13.
 ἀποκωλύω τινός 3, 3, 3.
 ἀπολείπω 4, 2, 20. 5, 14. — ομαι 4, 3, 22. 5, 4, 20.
 ἀπολύω αἰτίας 6, 4, 15.
 ἀπόμαχος 3, 4, 32.
 ἀπονοστῶ 3, 5, 16.
 ἀποπέμπω 1, 1, 3. — ομαι 1, 1, 5, 7. 7, 8.
 ἀπόπλους 5, 6, 20.
 ἀπόρρητος 7, 6, 43.
 ἀπορῶ τινος 2, 2, 11. τινί 1, 3, 8. οὔμαι 5, 9, 21. 7, 3, 29. vgl. 3, 5, 8.
 ἀποσπῶ 1, 5, 3. 7, 2, 11. — ὦμαι 2, 2, 12.
 ἀποστερῶ 7, 7, 48. τινά τι 6, 4, 23.
 ἀποστρατοπεδεύομαι 3, 4, 34.
 ἀποτείνομαι 1, 8, 10.
 ἀποτίνομαι 3, 2, 6.
 ἀποτρέπομαι ὁδόν 3, 5, 1.
 ἀποφαίνομαι 1, 6, 9.
 ἀποφεύγω 1, 4, 8. 2, 5, 7.
 ἀποχάζω 7, 2, 11?
 ἀποψηφίζομαι 1, 4, 15.
 ἀπροςδόκητος 4, 1, 10.
 ἀπτομαί τινος 1, 5, 10.
 ἄρα sichtlich, begreiflich 2, 2, 3. 7, 6, 11. vgl. 4, 2, 15. 6, 15. ὡς ἄρα 5, 6, 29. 7, 5. εἰ ἄρα 2, 4, 6. 3, 2, 22. vgl. 5, 1, 13.
 ἄρα μή 7, 6, 5.
 ἄρετή 1, 4, 8.
 ἀριθμός 1, 2, 9. 2, 2, 6.
 ἄριστον 2, 3, 5.
 ἀρκῶ 5, 1, 13. 8, 13.
 ἀρπάζειν 1, 2, 27.
 Ἀρταξέρξης 1, 1, 1.
 ἀρχαῖον 1, 1, 6.
 ἀρχήν 7, 7, 28.
 ἀρχω fange an 1, 3, 1. 6, 4, 10? τινός 1, 4, 15. 6, 5. 3, 1, 24. 2, 17. 5, 7, 34. befehlige 2, 2, 5. τινός 2, 6, 19. 4, 2, 29. ἄρξας 1, 4, 9. 6, 4, 33. ἀρχομαι gehorche 1, 3, 15. 7, 7, 29. vgl. 2, 6, 12. fange an 1, 3, 1. λόγου 1, 6, 5.
 ἀρχων 2, 1, 3. 5, 4, 3. 6, 8. ἀρχοντες 2, 2, 20.
 ἄσμενος 3, 4, 24. 4, 3, 1. 7, 2, 9.
 ἄσπῖς 1, 7, 10. 4, 3, 26.
 ἀστράπτω 1, 8, 8.
 ἀσφαλές 1, 8, 22. 5, 6, 33.
 ἄτε 4, 2, 13. 5, 2, 1. 6, 1, 3. 3, 28.
 ἀτέλεια 3, 3, 18.
 αὐ 1, 1, 7. 5, 9, 18. 3, 2, 27. 6, 3, 29.
 αὐθις 3, 2, 11. 4, 2, 12. 5, 4, 7. 7, 5, 3.
 αὐλοῦμαι 5, 9, 11.
 αὐλών 2, 3, 10.
 ἡ αὐριον 6, 2, 15.
 αὐτίκα 3, 2, 33.
 αὐτόματος 1, 2, 17. 4, 3, 8.
 αὐτός 1) er, er selbst 3, 1, 4. 4, 4, 6. beim Inf. 2, 2, 1. 4, 1, 24. 4, 6. 7, 2, 14. 27. αὐτοί sie, sie selbst 1, 10, 17. 4, 2, 1. 5, 10, 14. 7, 7, 44. im Ge. 4, 1, 13. im Da. 3, 1, 34. 7, 7, 13. im Ac. 1, 10, 17. 3, 1, 44. 2, 21. αὐτοί er mit den Seinigen 4, 3, 28. 5, 10, 14. αὐτό gerade dies 4, 7, 7. οὗτος αὐτός 7, 3, 3. αὐτό τοῦτο ankündigend 1, 9, 21. αὐτοὶ ἐφ' ἑαυτῶν 2, 4, 10. 7, 1, 23. αὐτός σύ 1, 6, 7. von selbst 5, 5, 20. 6, 4, 9. allein 2, 3, 7. gerade 3, 4, 41. 4, 7, 7. αὐτός Μένων 1, 2, 20. αὐτός βασιλεύς 1, 7, 11. αὐτῶν bei Possessiven 7, 1, 29. αὐτοῖς (τοῖς) sammt den 1, 3, 17.
 II) αὐτοῦ etc. ejus etc. 1, 2, 2? 5, 7, 17. 9, 20. τὸ σῶμα αὐτοῦ 1, 9, 23. αὐτοῦ ἡ ἐπιβουλή 2, 5, 38. vgl. 3, 4, 44. auf ein Relativ bezogen 1, 9, 29. pleonastisch 2, 4, 7. vgl. Genitiv 1 u. Object.
 III) ὁ αὐτός τινι 2, 6, 22. τὸ αὐτό 1, 8, 14. 2, 4, 11. 6, 1, 17. οὗτος ὁ αὐτός 7, 3, 3.
 αὐτοῦ 1, 3, 11. ἐν etc. 2, 2, 1.
 ἀφαιροῦμαι τινά τι 1, 3, 4. 5, 5, 10. τινός 4, 4, 12. Passiv 7, 2, 21.
 ἀφθονία 7, 1, 33.
 ἀφθονος 3, 2, 25.
 ἀφίημι 5, 4, 7.
 ἀφίσταμαι εἰς 1, 6, 7. 2, 5, 7.
 ἀχάρι[σ]τος 2, 1, 13.
 ἄχθομαι τι 1, 1, 8. 3, 2, 20. τινί 5, 7, 20.
 ἀχρεῖοι 5, 2, 21.
 ἄχρι εἰς 5, 5, 4. ἄχρι ἄν mit dem Conj. 2, 3, 2.
 βάδην ταχύ 4, 6, 25.
 βαδίζειν 6, 1, 19.
 βάθος 4, 2, 2.

- βαίνω 3, 2, 19. 4, 2, 10.
 βάλλω 1, 3, 1. 3, 3, 15.
 βαρβαρικόν 1, 5, 6. 8, 5.
 βάρβαρος, ἡ, 5, 6, 25.
 βαρέως ἀκούω 2, 1, 9.
 βασιλεύειν τινός 5, 6, 37. Ao. 7, 7, 28.
 βασιλεύς ohne δ 1, 1, 5. 2, 5, 38.
 μέγας 1, 4, 11.
 βάσιμα 3, 4, 49.
 βεβαιῶ 7, 6, 17.
 βία τινός 7, 8, 17.
 βιάζομαι 1, 4, 5.
 βιβάζω, ἄσω 4, 8, 8.
 βλάβος 7, 7, 28.
 βλάπτω τινά 2, 5, 17. οὐδέν 3, 3, 11.
 μέγала 3, 3, 14.
 βλέπω 1, 8, 10.
 βλώσκω 7, 1, 33.
 βουωτιάζω 3, 1, 26.
 βουλευομαι 3, 2, 8. τί 5, 9, 33. 7, 2, 3, 3, 4.
 βούλομαι 5, 6, 31. 8, 10. ὁ βουλόμενος 1, 3, 9. 5, 2, 18. 6, 2, 15.
 βουπόρος 7, 8, 14.
 βοῦς 4, 5, 14. 7, 22.
 βοῶ mit dem Inf. 1, 8, 12.
 βραδύ, τό 7, 3, 37.
 βραχύ 1, 5, 3. ἐπὶ β. 3, 3, 17. βραχύτερα τοξεύειν 3, 3, 7.
 γάρ auf den folgenden Satz bezogen 3, 2, 29. 5, 8, 11. in Fragen 1, 7, 9. in Antworten 1, 6, 8. bei einer zu ergänzenden Bedingung 7, 6, 33. nämlich 5, 6, 6. γάρ — γάρ 5, 6, 4. τί γάρ; 7, 2, 28. vgl. ἀλλά und καί.
 γέ 5, 8, 3. 7, 6, 10. ὅς γε 1, 6, 5. δέ γε 3, 3, 17. 5, 8, 16. εἰ — γε 1, 9, 18. ἐπεὶ γε 1, 3, 9. γέ τοι 2, 5, 19. γέ μέντοι 1, 9, 14. 6, 3, 17. 7, 6, 15. γέ μήν 1, 9, 16. καί — γε 2, 1, 14. 3, 2, 24. οὐ μήν — γε 1, 10, 3. vgl. καίτοι und μέντοι.
 γέρον 1, 8, 9. 2, 1, 6. 4, 3, 4.
 γεύομαι 1, 9, 26. 3, 1, 3.
 γέφυρα 6, 3, 22.
 γῆ 3, 2, 19. 5, 6, 5.
 γίγνομαι τινος 1, 1, 1. γεγονώς ἀπό 2, 1, 3. φρόνιμος 1, 10, 7. vgl. 4, 1, 26. χειμῶν 4, 1, 15. χιών 4, 4, 8. τὰ ἱερά 2, 2, 3. 6, 2, 13. 22. ὥστε 5, 6, 30. εὖ (τί) 1, 7, 5. 7. καλῶς 4, 3, 8. τριχῇ 5, 10, 16. kommen 1, 7, 17. 4, 5, 28. 7, 1, 30. ὁμοῦ 4, 2, 22. ἐγγύς 1, 8, 8. 4, 2, 15. 5, 4, 16. ἐντός 1, 10, 3. ἔξω 7, 1, 1. μεταξύ 5, 2, 17. ἐν ταῖς χώραις 4, 8, 15. ὑπέρ τινος 3, 4, 29. ἐπὶ φάλαγγος 4, 6, 6. ἐν ἑαυτῷ 1, 5, 17. herauskommen 1, 2, 9. 3, 1, 33. 5, 2, 4. einkommen 1, 1, 8. 5, 3, 4. Passiv zu ποιεῖσθαι 1, 2, 17. 3, 4, 24. 4, 8, 28. ὑπό 7, 1, 30. erlaubt werden 1, 9, 13. γινώσκω ὅτι 2, 2, 15. Inf. 1, 9, 17. Part. 1, 9, 20. 3, 4, 36. ἔγνωκα 3, 1, 43.
 γνώμη 1, 8, 10. 2, 6, 9. γνώμην ἀποδείκνυσθαι 1, 6, 9. ἔχειν τὴν γ. πρὸς τινα 2, 5, 29. erg. 5, 9, 18.
 γράδιον 6, 1, 22.
 γυμνήτες 5, 2, 12.
 γυμνός 1, 10, 3. 4, 3, 6.
 γυνή 1, 2, 12. μεγάλαι 3, 2, 25. παῖδες καὶ γυναῖκες 1, 4, 8.
 δαπανῶ ἀμφί 1, 1, 8. εἰς 1, 3, 3. 2, 6, 6.
 δαρεικός 1, 1, 9.
 δάσμευσις 7, 1, 37.
 δασύς 2, 4, 14. 6, 2, 26.
 δέ 1, 7, 9. 2, 6, 4? 7, 2, 5. für καὶ 3, 2, 36. μὴ — δέ 4, 3, 28. ohne μέν 3, 1, 23. 5, 7, 21. οἱ δέ ohne οἱ μέν 2, 3, 10. 5, 4, 31. 7, 5, 2. während 3, 1, 13. 7, 6, 9. am Anfang einer Rede 4, 6, 10. 5, 5, 13. 7, 3, 30. in zusammenhängender Construction 2, 4, 24. 5, 5, 22. 6, 12. 20. verbindet verschiedene Casus 1, 10, 6. Stellung 3, 2, 7. 4, 8, 1. 5, 4, 13. verdächtig 7, 2, 13. τέ — δέ 5, 5, 8. οὔτε — δέ 5, 9, 26. δέ γε 3, 3, 17. 5, 5, 18. δέ δὴ 1, 3, 14. 3, 1, 38. δ' οὖν 1, 2, 12. 3, 5, καὶ — δέ 1, 1, 2. 4, 7, 9. 5, 9, 23. οὐδε — δέ 1, 8, 20. vgl. μέν, οὖν, γέ u. Asyndeton.
 δεῖ s. δέω.
 δεῖ — δεῖσαι 6, 4, 7. 7, 3, 26. ἐδε-δίσσαν 5, 6, 36. vgl. Anticipation.
 δείκνυμι 1, 6, 3.
 δέλλη 1, 8, 8. 2, 2, 14. 3, 3, 11.
 δεινός φαγεῖν 7, 3, 23. δεινὰ ποιεῖσθαι 5, 9, 11.
 δεκάτη 5, 3, 4.
 Δέλτα 7, 1, 33.
 δεξιὸς ἀετός 5, 9, 23. δεξιὰν φέρειν mit dem Inf. 2, 4, 1. δεξιὸν ohne Artikel 1, 8, 13. τὸ δ. 1, 2, 15.
 δέομαι 2, 6, 13. δέεσθαι 7, 4, 8. δεδήμαι 7, 7, 14. τινός 1, 1, 10. τί 1, 3, 4. τοῦτο 6, 4, 33. τί τινος 7, 2, 31. τί ἡμῶν δεήσεσθε χρήσασθαι 5, 4, 9.
 δέρματα 4, 8, 26.

- δεύτερον 1, 8, 16.
 δέχομαι 1, 8, 17. 3, 1, 42. 4, 8, 23.
 5, 5, 20. οἰκία 7, 2, 6.
 δέω ἐν πέδαις 4, 3, 8.
 δέω ὀλλύγου 1, 5, 14. δεῖ τινος 3, 3, 16. τί 3, 4, 23. 5, 9, 18. ἀνδρὶ ἐπισάξαι 3, 4, 35. beim Particip 4, 2, 3. δέοι 6, 1, 3. ὡς δεῖσιν 5, 2, 12. εἰς τὸ δέον 1, 3, 8.
 δῆ 1, 8, 24. 5, 9, 24. schon 1, 10, 8. καὶ δῆ 1, 10, 10. ἀλλὰ δῆ 6, 1, 16. πολλοὶ δῆ 4, 1, 13. πάντες δῆ 1, 9, 22. πλεῖστοι δῆ 1, 9, 12. ὅσοι δῆ 6, 3, 23. ὥσπερ δῆ 3, 1, 29. νῦν δῆ 7, 1, 26. 7, 7, 7. ἐνθα δῆ 1, 8, 2. ἄγε δῆ 2, 2, 10. vgl. 5, 4, 9. im Nachsatze 1, 3, 5. 8, 8. 3, 1, 2. 4, 2, 20. 5, 2, 5. ἐνταῦθα δῆ 1, 10, 5. δὲ δῆ 1, 3, 14. vgl. δέ. καὶ δῆ 1, 5, 7. καὶ — δῆ 1, 8, 23. καὶ δῆ καὶ 5, 7, 9. μὲν δῆ 1, 2, 3. 5, 2, 13.
 δῆλος ὅτι 5, 2, 26. Part. 1, 2, 11. ὡς σπεύδων 1, 5, 9.
 δημαγωγῶ τινα 7, 6, 4.
 δῆπου 3, 1, 42.
 διὰ τῶν Βιθυνῶν 6, 4, 37. 4, 7, 18. 7, 5, 12. ὁδὸς διὰ τοῦ ἐπινοεῖν 2, 6, 22. διὰ φιλίας ἵεναι und διὰ παντός 3, 2, 8. διὰ τέλους 6, 4, 11. διὰ νυκτός 4, 6, 22. διὰ ταχέων 1, 5, 9. δι' ἐρμηνέως λέγειν 2, 3, 17. δι' ὑμᾶς 5, 8, 13. διὰ πολλὰ 1, 9, 22. διὰ τὸ ἔχειν 1, 9, 27. διὰ τοῦτο nach einem Part. 1, 7, 3. 7, 1, 9. διὰ ταῦτα nach ὅπως 5, 10, 14.
 διαβαίνω 4, 3, 8.
 διαβάλλω τινά τι 7, 5, 7. 8.
 διάβασις 1, 5, 12. 2, 3, 10.
 διαβατός 1, 4, 18.
 διαγγέλλω 1, 6, 2. — ομαι 3, 4, 36.
 διαγίγνομαι 1, 5, 6. 4, 5, 5.
 διάγω 1, 2, 11.
 διαδέχομαι 1, 5, 2.
 διαδίδωμι 5, 8, 7.
 διαιθριάζω 4, 4, 10.
 διαιρέω 5, 2, 21.
 διάκειμαι 2, 5, 27. 7, 3, 17. 5, 16.
 διακόπτω 4, 8, 13.
 διακρίνω 5, 9, 22.
 διαλέγομαι τι 7, 1, 15. τινί 4, 4, 5.
 διαλείπω 1, 7, 15. 4, 7, 6. 8, 13.
 διαμάχομαι μὴ— 5, 8, 23.
 διανοοῦμαι Pf. 5, 7, 15.
 διαπορεύομαι 2, 5, 18. 3, 3, 3.
 διαποροῦμαι 5, 9, 22.
 διαπράττομαι ὥστε 4, 2, 23.
 διασπείρομαι 6, 3, 28.
 διατάσσω 3, 4, 15.
 διατελῶ 1, 5, 7. 3, 4, 17.
 διατίθηναι 1, 1, 5. vgl. 2, 5, 27. —εμαι 4, 7, 4. Med. 6, 4, 37.
 διαφαινεται 7, 8, 14.
 διαφέρω τινός 3, 1, 37. ἢ 3, 4, 33. ομαι 4, 5, 17.
 διαφθείρω 7, 7, 37.
 διάφορον 4, 6, 3.
 διαχάζω 4, 8, 18.
 διαχωρεῖ κάτω 4, 8, 20.
 δίδηναι 5, 8, 24.
 δίδωμι 6, 1, 9. 7, 3, 13. ἐδίδους 1, 9, 19. 5, 8, 4. Inf. 1, 2, 27. 6, 6. 7, 3, 30. δίκην δίδωσιν 2, 6, 21.
 διέρχεσθαι τινος 3, 5, 17. 4, 7, 15.
 διέχω 3, 4, 20. τινός 1, 10, 4.
 δύναιμι 3, 2, 23.
 δίστασθαι 1, 8, 20.
 δίκαιος 5, 9, 3. τὸ δ. 2, 6, 18. τὰ δ. 7, 7, 14.
 δίκη τινός 1, 3, 10. 3, 2, 8. 5, 8, 1. 7, 6, 10. ἢ δ. 1, 3, 20. δίκην ἔχω 7, 4, 24. ὑπέχω 5, 8, 18.
 διορῶ 5, 2, 30.
 διώκω 6, 3, 25. διώξω 1, 4, 8.
 δόγμα ποιεῖσθαι mit dem. Inf. 3, 3, 5.
 δοκιμάζομαι 3, 3, 20.
 δοκῶ mit doppelter Structur 1, 4, 18. ohne Inf. 7, 2, 16. ὡς ἐδόξουν 1, 4, 7. δοκῶ μοι 1, 7, 4. 7, 6, 11. τούτους τί δοκεῖτε 5, 7, 26. δοκεῖ ταύτῃ 3, 2, 32. Inf. 1, 2, 1. 2, 3, 8. 3, 2, 9. 27. 5, 6, 4. 4, 5, 5, 6, 33. δοξάτω ὑμῖν 5, 7, 31. δόξαν ταῦτα 4, 1, 13. τὰ δόξαντα 1, 3, 20.
 δόλιχος 4, 8, 27.
 δοράτιον 5, 2, 4.
 δορυφόροι 5, 2, 4.
 δούλος 1, 9, 29.
 δοῦπος 2, 2, 19.
 δουπῶ 1, 8, 18.
 δρόμῳ 1, 5, 3. θέω 1, 8, 18. 7, 1, 15.
 δύναμαι 2, 2, 13. 4, 5, 11. (τε) μέγιστον 2, 6, 21. 7, 6, 37. ὡς δ. beim Superl. 1, 6, 3. εἰάν τι δύνωμαι 2, 1, 8. 3, 20.
 δύναμις 1, 6, 7. δυνάμεις 1, 5, 9.
 δυνάστης 1, 2, 20.
 δυνατός 4, 1, 24. ἐκ τῶν δ. 4, 2, 23.
 δύο beim Ge. 1, 2, 23.
 δυσμαί 6, 3, 32. 7, 3, 34.
 δωροῦμαι 7, 3, 18.
 εἰάν für εἰ 1, 3, 14. 20. καὶ 3, 2, 10.
 ἐαρίζειν 3, 5, 15.

ἑαυτοῦ 2, 3, 25. possessiv 1, 1, 11.
 9, 23. 2, 3, 3. ohne den Artikel 2,
 5, 38. τοὺς ἑαυτοῦ die Seinigen 1,
 2, 15. 7, 1, 4. 5, 23. 5, 6, 30. τὰ
 ἑαυτοῦ 5, 5, 20. τοῦ ἑαυτῶν 3, 4,
 41. für σαυτοῦ 7, 5, 5. ἑαυτόν beim
 Activ 1, 2, 7. beim Med. 1, 8, 29.
 vgl. 5, 8, 14. ἐν ἑαυτῷ ἐγένετο 1,
 5, 17. vgl. αὐτός.
 ἐγγύθεν 4, 2, 27.
 ἐγγύς 6, 2, 23. εἰμί 2, 5, 36. 5, 4,
 24. vgl. 1, 8, 8. τινός 4, 4, 1. 5,
 4, 16. beinahe 4, 2, 28.
 ἐγκέλευστος 1, 3, 13.
 ἐγκρατής τινος 5, 4, 15.
 ἐγχειρεῖν ποι 5, 1, 8.
 ἐγώ 3, 1, 25. 5, 8, 8. 23. πρὸς με
 3, 3, 2. ἡμεῖς 5, 1, 7. 7, 2, 33.
 für ἐγώ 1, 7, 7. ἡμῶν für σφῶν 5,
 10, 5?
 ἐθελοντής 1, 6, 9.
 ἐθελούσιος 6, 3, 14.
 ἐθέλω 1, 3, 8. ἐθέλων 3, 3, 18. 5,
 10, 6.
 εἰ wenn 5, 8, 25. mit dem Ind. Pr.
 5, 6, 7. 7, 6, 15. mit dem Ind. Fu.
 3, 1, 13. 4, 39. 6, 1, 12. εἰ μή 4,
 7, 3. 7, 1, 16. vgl. 5, 7, 12. 7, 2,
 14. mit dem Ind. eines historischen
 Tempus 2, 1, 4. 5, 19. mit dem
 Opt. 1, 9, 11. 3, 4, 23. 4, 5, 13.
 des Fu. 1, 4, 7. 5, 10, 7. mit dem
 Conj. 3, 1, 36. synonym mit ὅτι 3,
 2, 17. εἴ τις 1, 5, 1. 2, 5, 36. 3,
 1, 34. 4, 1, 14. 5, 7, 15. 10, 12.
 neben e. No. 7, 3, 21. ohne Ver-
 bum 5, 3, 3. ἄλλο εἴ τι 4, 5, 5.
 εἰ καὶ 3, 2, 22. 6, 4, 27. καὶ εἰ 3,
 2, 24. οὐδ' εἰ 1, 6, 8. εἴ γε 7, 6,
 22. εἰ — γε 1, 9, 18. εἴπερ — εἰ 7,
 3, 37. εἰ μὲν ohne Nachsatz 7, 7,
 15. εἰ μή 1, 7, 18. ausser 1, 4, 18.
 für ἢ εἰ 6, 4, 10. εἰ δὲ μή 2, 2, 1.
 3, 2, 3. 4, 3, 6. Stellung 2, 4, 6.
 5, 6, 30.
 εἰ ob mit dem Opt. 1, 10, 5. 4, 1,
 28. des Ao. 7, 4, 10. mit ἄν und
 dem Opt. 4, 8, 7. versuchend ob
 4, 1, 8. 6, 2, 22. bei θύεσθαι
 5, 6, 28. 9, 31. ob nicht 3,
 2, 22.
 εἰκάζεσθαι 1, 6, 1.
 εἰκός ohne ἔστιν 3, 1, 13. 21.
 εἰμί 1, 8, 17. 5, 2, 20. 7, 1, 25. bei
 ἔτοιμος 4, 6, 17. ἔστιν εἰκοσι στάδιοι
 5, 3, 11. ὄνομα τῇ πόλει Κορσωτή
 1, 5, 4. M. ἦν μοι πατήρ 7, 2, 32.
 αἱ σφισιν ἔσται 1, 7, 8. 7, 2, 25.

vgl. 7, 7, 46. 8, 2. mit dem Ge.
 1, 1, 1. 4, 9. 6, 2, 3. 2, 1, 11. 2,
 5, 38. 3, 2, 13. 4, 3, 4. 2, 6, 20.
 5, 5, 7. vgl. Genitiv 3. πεμπταῖοι
 ἦσαν 6, 2, 9. bei Participien 2, 2,
 13. 3, 10. 4, 1, 3. 5, 3, 8. 9, 6.
 6, 2, 1. 8. 24. 4, 37. 7, 6, 36. 7,
 21. ἐγώ εἰμι ὁ ἀφελόμενος 6, 4, 21.
 οὐκ ἔστιν ὁ τολμήσων 2, 3, 5. vgl.
 3, 1, 42 und Artikel 5, d. ὑπερ-
 θεν 1, 4, 4. ὁμοῦ 7, 1, 28. καλῶς
 4, 3, 8. 7, 6, 2. vgl. 4. ἀπό 2, 4,
 13. ἐκ 1, 2, 7. μέχρι 1, 7, 6. 6,
 2, 1. ἐφ' ἐξήκοντα στάδια 4, 6, 11.
 μετὰ τινος 1, 3, 5. ἡ ὁδὸς ἐστι
 πρὸς 1, 4, 11. ἦν es war ohne
 Subject 1, 8, 1. 8. 4, 6, 2. 6, 2,
 26. 7, 3, 40. εἰσὶν οἱ 2, 5, 18.
 ἦσαν οἱ 5, 2, 14. 7, 22. ἔστιν οἱ
 5, 10, 6. ἦν οὗς 1, 5, 7. ἔστιν
 ὅστις 1, 8, 20. 2, 3, 23. οὐκ ἔστιν
 ὅτω 7, 6, 26. ἔσθ' ὅτε 2, 6, 9.
 ἔστιν ὁπόθεν 5, 10, 4. ἔστιν ὅπου
 4, 5, 31. ἔστιν ὅπως 2, 4, 3. 5, 7,
 7. τὸ μὴ εἶναι 4, 8, 14. τὸ κατὰ
 τοῦτον εἶναι 1, 6, 9. τῷ ὄντι 5, 4,
 20. τὰ ὄντα 4, 4, 15. ausgelassen
 ἔστιν 1, 3, 15. (6, 6.) 2, 5, 20. 3,
 1, 13. 2, 8, 10. 7, 2, 15. 3, 47.
 εἰσὶν 3, 2, 14. ἦν 1, 2, 18. ἔσται
 6, 3, 19. εἴη 7, 3, 13. ἔστω 3, 3,
 14. ὦν ausgel. 2, 6, 25. 3, 1, 3.
 ἔστι licet 3, 4, 39. vgl. 1, 4, 4.
 4, 1, 8. 7, 2, 9. 5, 2, 1. so der
 Inf. 5, 2, 9.
 εἰμι 1, 3, 1. 7, 8, 2, 2, 1. nach ἔπως
 7, 3, 34. εἰς χειρὰς τινι 1, 2, 26.
 διὰ φιλίας 3, 2, 8. Ipf. fürs Ppf.
 1, 7, 8. ἔθι 7, 7, 27.
 εἴπερ γε 1, 7, 9.
 εἶπον 2, 1, 21. 4, 5, 4. 7, 3, 39. mit
 dem Inf. 1, 3, 14. 2, 3, 2. 4, 2,
 16. liess sagen 1, 4, 16. 4, 4, 5.
 εἶργω 6, 1, 8. ἐκ 6, 4, 16. εἰρξο-
 μαι eb.
 εἰς und ἐπὶ 3, 2, 16. für πρὸς 4, 7,
 2. εἰς Πισίδας 1, 1, 11. 6, 7. vgl.
 5, 2, 1. 3, 6. 4, 2. τὰ ὄρη τὰ εἰς
 τὸ πεδίον 1, 2, 25. παρεῖναι εἰς 1,
 2, 2. 7, 4, 6. κατασκηνοῦν εἰς 2, 2,
 16. vgl. 6, 2, 7. ἐκλείπειν εἰς 1, 2,
 24. ἀποστῆναι εἰς 1, 6, 7. 2, 5, 7.
 συμμιγνύναι εἰς 6, 1, 24. παραγγέλλ-
 λειν εἰς τὰ ὄπλα 1, 5, 13. σφάττειν
 εἰς 2, 2, 9. σφαγιάζεσθαι εἰς 4, 3,
 18. ἀγορεύειν εἰς 5, 6, 27. φόβος
 εἰς 1, 2, 18. bis 1, 2, 22. temporal

- 1, 7, 1. 4, 1, 15. *δαπανᾶν εἰς* 1, 3, 3. 2, 6, 6. *διδόναι εἰς τὴν σιρατιάν* 1, 2, 27. vgl. 5, 10, 10. *ῥοφελεῖν εἰς* 3, 2, 27. *τοὺς ἵππους εἰς ἵππεας κατασκευάζειν* 3, 3, 19. *εἰς τὸ ἴδιον* 1, 3, 3. in Ansehung 1, 9, 16. 2, 6, 30. 4, 1, 28. 6, 3, 14. *εἰς δύναμιν* 2, 3, 23. *εἰς ἀφθονίαν* 7, 1, 33. *εἰς καλόν* 4, 7, 3. *εἰς τρεῖς* 6, 2, 16. *εἰς δύο* 2, 4, 26. vgl. 7, 1, 23. gegen bei Zahlen 1, 1, 10. 8, 5. 2, 2, 7. 3, 3, 20. 6, 2, 23. *εἰς τό* und *ὥστε* 7, 8, 20.
- εἰς* 2, 6, 1. 5, 2, 3. fehlt 1, 2, 21. *εἰς τῶν* 7, 2, 29. vgl. 5, 8, 8. *εἰς ἀνῆρ* 1, 9, 12. 5, 7, 9. *εἰς μή* 5, 6, 12.
- εἰςβάλλω* 1, 2, 21. 7, 15.
- εἰςβολή* 1, 2, 21.
- εἰσιέναι* 5, 9, 17. 7, 3, 34.
- εἶσω* 1, 4, 5. 2, 4, 12. 5, 10, 8.
- εἶτα* 1, 2, 25. 3, 2.
- εἴτε* 6, 4, 20. *εἴτε* — *εἴτε* 2, 1, 14. *ὅποτε* — *εἴτε* — *εἴτε* 7, 7, 18.
- ἐκ* 1, 2, 18. 22. 8, 10. *ἐκ τῶν πολεμίων* 1, 7, 13. vgl. 4, 7, 1. 17. *ληϊσθαι ἐκ* 5, 9, 1. *ἀλίσκεσθαι ἐκ* 5, 3, 10. *οἱ ἐκ* 1, 2, 3. 4, 2, 19. 5, 22. 6, 2, 9. 7, 4, 13. *εἰργεῖν ἐκ* 6, 4, 16. *ἐκ τοῦ ἐναντίου* 4, 7, 5. *οἱ ἐκ τοῦ ἐπ' ἐκεῖνα* 5, 4, 3. *οἱ ἐκ τοῦ πλοίου σύσκηνοι* 5, 7, 15. aus der Zahl 5, 3, 3. *ἐκ πολλοῦ φεύγειν* 1, 10, 11. *ἐκ τόξου ῥύματος καταλαβεῖν* 3, 3, 15. *ἐκ Διός* 3, 1, 12. *φόβος ἐκ* 1, 2, 18. *ἐκ τοῦ ἀρίστου* 4, 6, 21. *ἐκ παίδων* 4, 6, 14. *ἐκ τῆς νικώσης* 5, 9, 18. von — aus 2, 6, 8. mit dem Inf. 2, 6, 9. *σκοπεῖν ἐκ* 3, 1, 13. *ἐξ ὧν ἀκούω* 1, 9, 28. bei Passiven 1, 1, 6. 2, 6, 1. *ἐκ παντός τρόπου* 3, 1, 43. *ἐκ τοῦ ἀδίκου* 1, 9, 16. *ἐκ τῶν δυνατῶν* 4, 2, 23. *ἐκ τῶν ὑπαρχόντων* 6, 2, 9. *ἐκ τῶν παρόντων* 3, 2, 3. *ἐξ ἴσου* 3, 4, 47. *ἐξ αὐτομάτου* 1, 2, 17. *ἐξ ἀπροσδοκήτου* 4, 1, 10. *ἐκ τίνος* 5, 8, 4. *ἐκ τούτων* 1, 3, 11. 5, 9, 1. *ἐκ τούτων τῶν λόγων* 2, 5, 27. *ἐκ τούτου* 1, 2, 17. 3, 1, 15. 4, 1, 28. nach *ἐπεὶ* 5, 2, 1.
- ἐκασταχόσε* 3, 5, 17.
- ἐκαστος* 1, 1, 6. 2, 15. 8, 9. *εἰσὶν* 6, 4, 12. vgl. 4, 2, 12. *ὥς* 2, 2, 17. appositiv 1, 2, 25. 7, 15. aus *οὐδείς* erg. 1, 3, 15.
- ἐκάτερος* 3, 2, 36.
- ἐκβάλλω* 2, 1, 6.
- ἐκβασίς* 4, 1, 20.
- ἐκεῖ* 3, 1, 46. 5, 6, 36.
- ἐκεῖνος* 1, 2, 15. 2, 2, 8. 6, 19. 6, 2, 11. 7, 3, 4. 4, 10. *τὸ ἐπ' ἐκεῖνα* 5, 4, 3.
- ἐκεῖσε* 6, 4, 36.
- ἐκκομίζομαι* 5, 2, 19.
- ἐκκυβιστῶ* 5, 9, 9.
- ἐκκυμαίνω* 1, 8, 18.
- ἐκλέγομαι* 5, 6, 20.
- ἐκλείπω* 3, 4, 8. 4, 5, 15. *εἰς* 1, 2, 24.
- ἐκμηρύομαι* 6, 3, 22.
- ἐκπέμπομαι* 5, 2, 21.
- ἐκπίπτω* 1, 1, 7. 5, 2, 18. 7, 2, 32. 5, 12.
- ἐκπλαγῆναι* 1, 8, 20.
- ἐκποδῶν* 2, 5, 29.
- ἐκτάττομαι* 7, 1, 24.
- ἐκφραίνω* 3, 1, 16.
- ἐκφέρω* 1, 9, 11. 3, 2, 29.
- ἐκφεύγω* 1, 3, 2.
- ἐκῶν* 1, 1, 9. 3, 2, 26. 5, 1, 14.
- ἐλάχιστον, τό* 5, 7, 8.
- ἐλελίζω* 1, 8, 18.
- ἐλέγχω* 3, 5, 14.
- ἐλπίς* 2, 1, 19. *ἐν ἐλπίσι* 1, 4, 17.
- ἐμαντοῦ, ἡ* 2, 3, 29.
- ἐμβαίνειν* 5, 7, 7.
- ἐμβάλλω* 4, 7, 20. *πληγὰς* 1, 5, 11. intr. 1, 2, 8. 3, 4, 14. 5, 17. 4, 8, 2.
- ἐμβρόντητος* 3, 4, 12.
- ἐμπαλιν, τό* 1, 4, 15. 4, 3, 32.
- ἐμπιπλάναι* 1, 7, 8. 7, 7, 46.
- ἐμπίπτω τινί* 2, 2, 19. 3, 1, 13.
- ἐμποδῶν* 4, 8, 14.
- ἐμποιεῖν* 2, 6, 8. 19. 6, 3, 17.
- ἐμπροσθεν* 1, 8, 23.
- ἐμφανής. ἐν τῷ* 2, 5, 25.
- ἐν πέδαις δῆσαι* 4, 3, 8. vgl. 5, 9, 31.
- ἐν τοῖς φίλοις ἦσαν* 5, 4, 32. bei, an 4, 8, 22. 5, 3, 8. 6, 2, 1. 5. vgl. 5, 5, 4. für *εἰς* 4, 7, 17. *ἐν ἀφθόνοις βιοτεύειν* 3, 2, 25. *ἐν ὅπλοις* 3, 2, 28. 5, 3, 3. *ἐν συλλόγῳ εἶναι* 5, 6, 22. *λεγόμενος ἐν τοῖς ἀρίστοις* 1, 6, 1. *ἐν ἑαυτῷ (οὐ) ἐγένετο* 1, 5, 17. *εἴ τι ἐν τούτῳ εἶη* 6, 2, 22. *ἐν τῷ φανερῷ* 1, 3, 21. vgl. 2, 5, 25. von der Zeit 1, 5, 16. 8, 22. 4, 8, 8. *ἐν ᾧ* 1, 2, 20.
- ἐναντίον* 7, 6, 23.
- ἐναντίος. πνεῖ* 4, 5, 3. *ἐκ τοῦ* 1, 8, 23. *τὰ* 4, 3, 32.
- ἐναντιοῦμαί τινος* 7, 6, 5.
- ἐνδείκνυμαι* 5, 9, 19.
- ἐνδεῖ* 5, 9, 31.

ἐνδηλος Part. 2, 4, 2.
 ἐνδημα 7, 1, 27.
 ἐνδίφριος 7, 2, 33.
 ἐνδον 7, 1, 19.
 ἐνεκα 1, 9, 21. 5, 6, 11.
 ἐνεστι 3, 4, 39.
 ἐνέχυρα 7, 6, 23.
 ἐνθα wo 2, 2, 11. 4, 3, 7. 5, 5. (6.)
 auf ein Subst. bezogen 1, 8, 1. 3,
 4, 41. 4, 5, 22. 6, 1, 22. auf ἄλλοι
 4, 2, 20. worin 3, 3, 15. dorthin
 wo 4, 1, 2. wohin 4, 8, 14. 5, 6,
 31. 7, 6, 37. ἐνθα δὴ 1, 8, 2.
 ἐνθεν auf ein Subst. bezogen 1, 10.
 1. dies mit vertretend 3, 5, 13.
 dorthin von wo 2, 3, 6. ἔ. μὲν —
 ἔ. δέ 2, 4, 22. 3, 5, 7. ἔ. καὶ ἔ.
 4, 3, 28. 5, 2, 22.
 ἐνθενδε 7, 7, 17.
 ἐνθυμεῖσθαι 3, 1, 43.
 ἐνιοι 2, 4, 1. 6, 2, 9. 4, 34.
 ἐνίοτε 3, 1, 20.
 ἐννοοῦμαι 3, 5, 3.
 ἐνορῶ 1, 3, 15.
 ἐνοχλῶ τινι 2, 5, 13. 3, 4, 21.
 ἐνταῦθα 4, 4, 18. im Nachs. 2, 6, 3.
 ἔ. δὴ 1, 10, 5. 4, 3, 30. 5, 4, 25.
 dorthin 1, 2, 1. 10, 13. 3, 4, 11.
 6, 2, 7.
 ἐντείνω 1, 5, 11. 2, 4, 11.
 ἐντέλλομαι 5, 1, 13.
 ἐντίθεμαι 1, 4, 7.
 ἐντίμως ἔχω 2, 1, 7.
 ἐντόνως 7, 5, 7.
 ἐντός 1, 10, 3. 6, 3, 7.
 ἐντυγχάνω 1, 2, 27. 8, 1. 2, 3, 10.
 3, 2, 31.
 Ἐνυάλιος 1, 8, 18.
 ἐξάγω 1, 8, 21.
 ἐξαιρῶ 2, 5, 4. — οὔμαι 2, 1, 9.
 ἐξαιτῶ 6, 4, 11.
 ἐξαλαπάζω 7, 1, 29.
 ἐξαπατῶ 5, 7, 6.
 ἐξ[ά]πηχυς 5, 4, 12.
 ἐξελαύνω 1, 2, 5.
 ἐξελέγχω 2, 5, 27.
 ἐξέρπω 7, 1, 8.
 ἐξεστι 3, 4, 39. ἐξόν 2, 5, 22. 3,
 1, 14.
 ἐξήκω 6, 1, 26.
 ἐξικνοῦμαι 1, 8, 19. 3, 3, 7. 15. 4,
 3, 18.
 ἐξοπλίζομαι 1, 8, 3.
 ἐξορμῶ 3, 1, 24.
 ἐξω 1, 4, 5. 8, 13. 2, 2, 4. 4, 8, 12.
 16. 5, 2, 16.
 ἐπαγγέλλομαι 2, 1, 4. 5, 6, 26. 7, 1, 33.
 ἐπάγω ψῆφον 7, 7, 57.

ἐπαινῶ 1, 4, 16. 5, 5, 8. — ἔσω 1,
 4, 16.
 ἐπαίρω 7, 7, 25.
 ἐπάνω 6, 1, 1.
 ἐπεγγεῖν 2, 4, 27.
 ἐπεὶ 1, 5, 2. 4, 2, 29. ἐπεὶ γε 1, 3, 9.
 ἐπειδάν 4, 3, 29.
 ἐπειμι 1, 2, 17. 6, 2. 5, 7, 12. 9, 11.
 τινί 4, 3, 23.
 ἐπέπερ 5, 9, 26.
 ἐπειτα 1, 3, 10. 2, 5, 20. 3, 2, 27.
 7, 1, 4.
 ἐπέκεινα 5, 4, 3.
 ἐπεξόδια 6, 3, 2.
 ἐπέχω 3, 4, 36.
 ἐπήκοον 2, 5, 38.
 ἐπὶ 1) mit dem Genitiv. auf 3, 4, 9.
 ἐπὶ στρατοπέδου 6, 3, 4. ἐπὶ Θράκης
 7, 6, 25. ἐπὶ τοῦ πρώτου 4, 3, 9.
 ἢ ἐπὶ Κάλπης ὁδός 6, 1, 24. vgl. 2,
 1, 3. bei taktischen Angaben 1, 2,
 15. 4, 3, 26. 5, 2, 6. von der
 Zeit 1, 9, 12. ἐφ' ἑαυτῶν 2, 4, 10.
 5, 4, 34.
 2) mit dem Dativ ἐπὶ ταῖς ναυσί
 1, 4, 2. ἐπὶ θαλάττῃ 1, 4, 1. ἐπὶ
 νίκῃ 1, 5, 8. στρατηγός ἐπὶ τοῖς μέ-
 νουσι 4, 4, 19. vgl. 4, 1, 13. ἐπὶ
 τινι ἀγάλλεσθαι 2, 6, 26. μέγα φρο-
 νεῖν 3, 1, 27. ἐκπλήττεσθαι 5, 9,
 12. ἐπαινεῖν 3, 1, 45. γελᾶν 5, 4,
 34. ὁμνύειν 3, 2, 4. vgl. 5, 4, 11.
 θύεσθαι 3, 5, 18. 6, 2, 9. 13. ἐπὶ
 τινι γίνεσθαι 1, 1, 4. τὸ ἐπὶ τούτῳ
 εἶναι 6, 4, 23. von einem Zwecke
 1, 3, 1. 4, 4, 17. 7, 6, 16. ἐπὶ
 θανάτῳ und θάνατον ἄγειν 1, 6,
 10. 5, 7, 34. ἐπὶ πολέμῳ 2, 4, 5.
 ἐπὶ γάμῳ 2, 4, 8. ἐπὶ ξενίᾳ 5, 9,
 3? ἐπ' ἀγαθῷ 5, 8, 18. zum Nach-
 theile 7, 7, 39. von Bedingungen
 ἐφ' ᾧ 4, 2, 19. ἐφ' ᾧ τε 6, 4, 22.
 ἐφ' οἷς 7, 6, 44. von der Zeitfolge
 2, 5, 41. 3, 2, 4. 5, 9, 11. 7,
 6, 40.
 3) mit dem Accusativ. nach 1,
 2, 24. um zu holen 2, 3, 8. 4, 5,
 19. 5, 10, 2. 7, 6, 2. gegen. πο-
 λεμεῖν ἐπὶ τινι 1, 3, 4. zu von
 Personen 3, 1, 24. ἐπὶ θάνατον
 ἄγειν 1, 6, 10. ἐφ' ᾧ 1, 2, 2. vgl.
 5, 7, 27. καλεῖν ἐπὶ ξενία 7, 6, 3.
 ἐρχεσθαι ἐπὶ τοῦτο, πᾶν 2, 5, 22.
 συμφέρει ἐπὶ τὸ βέλτιον 7, 8, 4. vom
 Erstrecken 1, 7, 15. 4, 6, 11. 7, 5,
 12. ἐπὶ βραχὺ 3, 3, 17. ἐφ' ὅσον
 6, 1, 19. ἐπὶ πολὺ 1, 8, 8. 4, 2, 13.

- ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ 3, 1, 42. ἐπὶ τρεῖς
 ἡμέρας 6, 4, 36. ἐπὶ πολλοὺς τε-
 ταγμένοι 4, 8, 11. ἐπὶ τὸν ὦμον
 ἔχειν 6, 3, 25. ἐπὶ πόδα 5, 2, 31.
 ἐπιβάλλομαι 4, 3, 28.
 ἐπιβουλεύω 5, 6, 29.
 ἐπιβουλή. ἔξ ἐπ. εἶναι 6, 2, 7.
 ἐπιγίγνομαι 6, 2, 26.
 ἐπιδείκνυμι 6, 4, 4. -μαι 1, 9, 16. 2,
 6, 27. 4, 6, 15.
 ἐπίθεσις 4, 4, 22.
 ἐπιθυμῶ 2, 6, 18.
 ἐπικαίριος 7, 1, 6.
 ἐπικεῖσθαι 4, 1, 16. 3, 7. 5, 2, 5.
 ἐπικουρῶ τι 5, 8, 25.
 ἐπικούρημα χιόνος 4, 5, 13.
 ἐπιλαμβάνω 6, 3, 5. -ομαι 4, 7, 12.
 ἐπιλανθάνομαι 3, 2, 25.
 ἐπιλέγω 1, 9, 26.
 ἐπιλείπω 1, 5, 6. 5, 8, 3. 6, 2, 16.
 — ομαι 1, 8, 18.
 ἐπίλεκτος 3, 4, 43.
 ἐπιμέλεια 1, 9, 27.
 ἐπιμέλομαι 4, 8, 25. 5, 1, 7.
 ἐπιμίγνυμι 3, 5, 16.
 ἐπιορκῶ τινα 2, 4, 7.
 ἐπιπαρεῖναι 3, 4, 23.
 ἐπιπαριέναι 3, 4, 23? 30.
 ἐπισάπτω 3, 4, 35.
 ἐπίσταμαι ὅτι 3, 1, 36. Part. 6,
 4, 17.
 ἐπιτήδειος 2, 3, 11. 5, 18. 5, 2, 12.
 ἐπιτήδεια 1, 5, 10. 5, 5, 25. ohne
 Artikel 4, 4, 2.
 ἐπιτίθεμαι 4, 1, 10.
 ἐπιτρέπω 6, 3, 11. 7, 7, 3. Inf. 1, 2,
 19. 2, 4, 27. 3, 2, 31.
 ἐπιτυγχάνω 1, 9, 25. 3, 4, 18. 4,
 1, 9.
 ἐπιφαίνομαι 3, 4, 2.
 ἐπιφέρωμαι 1, 9, 6.
 ἐπιφθέγγομαι 4, 2, 7.
 ἐπιχωρῶ 1, 2, 17.
 ἐπιψηφίζω 5, 1, 14.
 ἔπομαι 1, 3, 6. 8, 19.
 ἐργάζομαι 2, 4, 22. τινά τι 5, 6, 11.
 ἔργον 1, 9, 5. 3, 5, 12.
 ἔρημος 1, 3, 6. 3, 4, 40. 7, 1, 24. 2,
 18. 3, 47.
 ἐρύκω 3, 1, 25.
 ἐρυμνός 3, 2, 23.
 ἔρχομαι 2, 1, 1. 4, 26. 3, 2, 3. 5, 9,
 16. ὁδόν 2, 2, 10. 3, 1, 6. εἰς
 χεῖρας 1, 2, 26. εἰς λόγους τινί 2,
 5, 25. ἐπὶ τι 2, 5, 22. von Sachen
 4, 8, 24. Pr. für das Futur 7, 1,
 31. 7, 17.
 ἔρῳ 3, 1, 29.
 ἔρωτῶ 1, 3, 20. 4, 4, 17. 5, 4, 2.
 ἔσθής 3, 1, 19. 4, 3, 25. 7, 4, 18.
 ἔσθίω 1, 6, 3. τινός 4, 8, 20.
 ἔστ' ἂν 2, 3, 9. 7, 1, 33. ἔστε ἐπὶ 4,
 5, 6.
 ἕτερος 1, 4, 2. 5, 1, 34. μηδὲ 5, 7, 4, 10.
 ἔτι 1, 3, 12. 3, 1, 23. 7, 5, 9. 5, 10, 15.
 ἔτοιμος 1, 6, 3. εἰμί 4, 6, 17.
 εὖ 1, 7, 5. 7. Compar. 2, 1, 20.
 εὐδαιμονίζω τινά τινος 1, 7, 3.
 εὐδαίμων 1, 5, 7.
 εὐδία 5, 8, 19.
 εὐθύς 2, 4, 10. 4, 8, 10. Part. 1, 9,
 4. 4, 7, 2.
 εὐθύωρον 2, 2, 16.
 εὐνοϊκῶς 1, 1, 5.
 εὐρημα 2, 3, 18. 7, 3, 13.
 εὐρίσκω κακόν 5, 8, 22. -ομαι 2, 1, 8.
 εὖρος 1, 4, 4. 4, 2, 2.
 εὐτυχῶ εὐτύχημα 6, 1, 6.
 εὐχομαι 1, 4, 17. 4, 3, 13.
 εὐώνυμον 1, 2, 15. 10, 9. ohne Art.
 1, 8, 13.
 ἔφεδρος 2, 5, 10.
 ἐφίεμαι 6, 4, 31.
 ἐφίστημι 1, 8, 15. 5, 1, 15. — αμαι
 1, 4, 4. 4, 1, 14.
 ἐφορῶ 3, 1, 13. 6, 1, 14. 7, 1, 30.
 ἔχθρός 1, 3, 12. τινός 3, 2, 5.
 ἔχω 2, 4, 8. 7, 3, 28. τί 6, 4, 38.
 ἄλλος 5, 7, 12. δίκην 2, 5, 38. αἰ-
 τίαν 7, 1, 8. τὴν γνώμην 2, 5, 29.
 ὄψιν 5, 9, 9. mit dem Part. 1, 3,
 14. 3, 4, 14. 7, 7, 27. ἔχων dop-
 pelt zu denken 3, 4, 13? können
 mit d. Inf. 2, 1, 9. 7, 6, 39. ab-
 halten τοῦ μὴ καταδύναί 3, 5, 11.
 — ἀσφαλῶς 4, 3, 27. ἀχαρίστως 2,
 3, 18. εὐνοϊκῶς 1, 1, 5. ἐντίμως
 2, 1, 7. πολεμικῶς 5, 9, 1. κάλ-
 λιον 7, 3, 37. ὁρθῶς 3, 2, 7. μείον
 1, 10, 8. 3, 2, 17. οὕτως 1, 3, 9.
 3, 1, 40. 2, 10, 5, 6, 12. 7, 7, 51.
 οὕτω τὴν γνώμην 1, 3, 6. (7.) ἥπερ
 εἶχον 2, 2, 21. ὥσπερ εἶχεν 4, 1,
 19. ἀμφὶ τι 5, 2, 26. sich er-
 strecken 7, 8, 21. — ομαι 1, 8, 4.
 6, 1, 17. 7, 6, 41. Ps. 7, 3, 47.
 ἔω 7, 4, 10.
 ἔωθεν 4, 4, 8.
 ἔως 2, 1, 2.
 ζευγνύναι 2, 4, 13.
 ζώνη 1, 4, 9.
 ἢ oder 1, 4, 13. 2, 4, 3. 4, 2, 10.
 7, 7, 30. bis 1, 8, 12. 5, 2, 4. für
 εἰ δὲ μὴ 1, 4, 16.
 ἢ als 1, 1, 8. 2, 4. bei διαφέρει 3,

- 4, 33. *πάναντία* ἢ 5, 8, 24. mit dem Inf. für ἢ εἰ 5, 10, 13. fehlt beim Comparativ 6, 2, 24. 7, 1, 27?
 ἢ μὴν 2, 3, 26. 6, 4, 17.
 ἢ fragend 7, 6, 27.
 ἢ τάχιστα 6, 3, 13. Ge. 6, 3, 22.
ἡγεμονία 4, 7, 8.
ἡγεμών 2, 4, 10. — *όνες* 5, 9, 27.
ἡγοῦμαι ὁδόν 5, 4, 10. *τινί* 2, 2, 8. 3, 2, 20. 5, 2, 6. 4, 20. *τινός* 1, 4, 2. 7, 1. 4, 1, 6. *τὸ ἡγούμενον* 2, 2, 4. 7, 3, 6.
ἡδέως 5, 7, 32.
ἦδη 4, 7, 6. 6, 4, 1. sofort 1, 3, 11. 3, 1, 46. 6, 2, 12. 7, 7, 24. schon jetzt 1, 4, 16. *τὸ ἦδη κολλάζειν* 7, 7, 24. ἦδη — *τε καί* 1, 8, 8. ἦδη δέ 5, 8, 14.
ἦδομαι 1, 9, 26. 2, 6, 28. Part. 1, 2, 18. 5, 9, 26.
ἡδονή, *ἡδύς* 2, 3, 15.
ἦκω 2, 1, 9. 5, 1, 4. 6, 3, 10. 7, 3, 41. von Sachen 4, 8, 24. ἦκον aoristisch 1, 2, 6. wie der Conj. 1, 4, 13. 2, 2, 2. 3, 24.
ἡλίβατος 1, 4, 4.
ἡλικία 3, 1, 14.
ἡλιος 1, 10, 15. 2, 1, 3. *δύνει* 2, 2, 3.
ἡμέρα 1, 2, 21. erg. 2, 1, 3. 6, 2, 15.
ἡμιδάρεικον 1, 3, 21.
ἡμιόλιον 1, 3, 21.
ἡμιονικός 7, 5, 2.
ἡμισυς. οἱ ἡμίσεις 7, 8, 18. *τῶν* 4, 2, 9. *ἡμίσεα ἄρτων* 1, 9, 26. ἡμισυ ohne Artikel 5, 10, 10.
ἦν 3, 1, 39. 4, 1, 3. 5, 3, 6.
ἡνίοχος 1, 8, 20.
ἥσυχία. *καθ' ἥσυχίαν* 2, 3, 8.
ἥσυχος, ἦ 6, 3, 11.
ἡττῶμαι (*τινος*) mit dem Part. 2, 3, 23. 6, 17. bin besiegt 2, 4, 6. Ip. aoristisch 2, 5, 19.
ἡττων 7, 3, 5.
θαμινά 4, 1, 16.
θάνατοι 2, 6, 29.
θαῤῥῶ τι 3, 2, 20.
θαῦμα ἦν τί εἶη 6, 1, 23.
θαυμάζειν *τινός* 5, 10, 4. τί εἶη 1, 8, 16. vgl. 5, 7, 13.
θαυμάσιος 7, 7, 10.
θεά 6, 4, 17.
θεῖον 1, 4, 18.
θέλω s. *ἐθέλω*.
θεός 5, 3, 7. Statue 5, 9, 11. ohne Art. 3, 1, 24.
θερίζω 3, 5, 15.
θέω *δρομῶ* 1, 8, 18.
θηρᾶν *τινα* 5, 1, 9.
θησαυρός 5, 3, 5.
θνήσκω. *τεθνάναι* 4, 7, 20.
θνητός 3, 1, 23.
θύραι 1, 2, 11. 9, 3. 2, 4, 4. 5, 31.
θύω 5, 4, 22. *θύομαι* 1, 7, 18. 2, 1, 9. 3, 1, 8. 4, 3, 9. εἰ 5, 6, 28. *ἐπὶ τινι* etc. 3, 5, 18. 6, 2, 9. *ἐπὶ τινα* 7, 8, 21.
θώραξ ἵππικός 3, 4, 48.
ἴδιον 1, 3, 3.
ἰδιώτης 3, 2, 32. 5, 9, 31.
ἰδιωτικός 5, 9, 23.
ἱερεῖον erg. 4, 3, 9.
ἱερός *τινος* 5, 3, 13. ὄρος 4, 7, 21. 7, 1, 14. *ἱερά* 1, 8, 15. *γίγνεται* 2, 2, 3.
ἴημι. ἴηκαν 4, 5, 18. *ἴεμαι* 3, 4, 41.
ἴοιντο 5, 5, 3.
ἵνα 1, 4, 18.
ἵππεῖα 5, 6, 8.
ἵπποι 7, 3, 39.
ἴσθμός 2, 6, 3.
ἴσον 2, 5, 7. *ἐν ἴσῳ* 1, 8, 11. *ἐξ ἴσου* 3, 4, 47. *τὸ ἴσον* 4, 6, 18.
ἰσοχειλῆς 4, 5, 26.
ἴσταμαι 4, 6, 27. 6, 3, 32. 7, 6, 36. *στήσομαι* 1, 3, 8. *ἐστώς* 1, 3, 2.
ἰσχυρῶς 1, 5, 11.
ἴσχετο ἐν τῷδε 6, 1, 9.
ἴσχω 7, 1, 19?
ἴσως 3, 1, 37.
καθέζεσθαι 1, 5, 9.
καθεύδω 1, 3, 11.
καθηδυναθῶ 1, 3, 3.
κάθημαι 5, 10, 5.
καθίστημι 1, 4, 13. 4, 8, 8. 7, 7, 23. — *αμαι* 5, 9, 22. *κατέστην*, *καταστήσομαι* 1, 3, 8. *εἰς* 1, 1, 3.
καί 1) und 1, 2, 22? 3, 2, 9? *Κορύλας καὶ Παφλαγόνες* 5, 5, 22. vgl. 5, 10, 10. *εἴκοσι καὶ δύο* 1, 2, 5. *τρεῖς καὶ δέκα* 1, 5, 5. *δύο καὶ τρία* 4, 7, 10. *πολλὰ καὶ ἀμήχανα* 2, 3, 18. 4, 6, 27. 6, 2, 8. 7, 1, 33. verbindet verschiedene Wortarten 3, 1, 10. 4, 3, 2. 5, 2, 29. 6, 2, 4. verschiedene Casus 6, 2, 4. vgl. 2, 1, 10. von Participien 1, 10, 6. 5, 6, 32. verschieden aufzulösende Participien 1, 7, 4. schliesst Sätze locker an 1, 2, 6. 2, 3, 17. scheinbar für ὅτε 1, 8, 8. 6, 2, 26. 7, 4, 12. und auch 1, 2, 2. 4, 2, 21. 5, 3, 1. wie auch 5, 5, 25. *καὶ νῦν* 5, 6, 28. *καὶ τότε* und so auch damals 4, 3, 11. 7, 1, 33.

καὶ—τε—καὶ 1, 2, 18. 8, 1. 4, 2, 12. καὶ—καί 5, 5, 12? καὶ οὐ 5, 8, 25. vgl. αὐ, γέ, δέ, δὴ, τέ, μέντοι, μήν u. Asyndeton.

2) καὶ auch 5, 7, 23. 6, 2, 4. οἱ δὲ καί 1, 3, 13. 4, 8, 20. 5, 6, 11. ἢ καί 5, 2, 8. ὥς (εἰ) τις καὶ ἄλλος 1, 3, 15. 4, 15. 6, 2, 12. ἦσαν δὲ οἱ καὶ 5, 2, 14. ἐπειδὴ καί 1, 9, 24. bei Relativen 1, 3, 6. 7, 2, 7. doppelt 2, 1, 22. καὶ αὐτός 1, 9, 14. 2, 2, 16. 6, 9. 3, 4, 37. καὶ οὗτος 1, 1, 11. 10, 18. 2, 4, 2. 5, 5, 21. 6, 2, 5. vgl. οὗτος. καὶ οὐ 3, 1, 34. dass auch andere Begriffe gemeint sind andeutend 1, 6, 10. 9, 31. 10, 6. 2, 2, 18. 4, 2, 5. 4, 6, 17? 5, 4, 26. 7, 3, 28. verstecktere Beziehung 1, 3, 16. 9, 23. 3, 2, 29. 4, 17. 5, 16. 5, 6, 10. 7, 29. 7, 2, 22. von Participien 1, 9, 31. 3, 3, 2. 5, 9, 17. ungenau 1, 9, 23. 10, 15. zw. 3, 4, 17. 5, 9, 18. καὶ ἀμφοτέρω 5, 5, 22. καὶ πάντες 1, 8, 2. 9, 7. 5, 1, 3? 4, 15. καὶ αὐθις 7, 5, 3. καὶ αὐτίκα 3, 2, 33. καὶ πρόσθεν 1, 6, 1. 3, 2, 30. καὶ ταχύ 5, 2, 25. vel. καὶ μάλα 1, 5, 8. 3, 1, 29. 4, 1, 23. 6, 16. 5, 5, 17. 6, 15. καὶ μᾶλλον 6, 4, 35. καὶ πάνυ 5, 6, 7. καὶ πάλαι 7, 6, 9. καὶ διπλάσιον 3, 3, 16. καὶ νῦν 5, 9, 32. καὶ πάλιν 4, 2, 13. bei Superlativen 2, 5, 15. 3, 2, 22. 5, 4, 29. sogar, selbst 1, 9, 5. 6, 3, 18. 3, 1, 17, 2, 4, 30. 4, 3, 10. 7, 3, 41. 7, 5, 5. ὅς καί 3, 1, 17. eben 2, 6, 8. 3, 5, 18. 4, 8, 20. 7, 3, 23. bei τίς und ὅστις 1, 8, 16. καὶ γάρ 1, 1, 6. 9, 10. 2, 1, 5. 6, 2. 3, 3. 4. 5, 2. 5, 8, 11. 18. 6, 4, 13. καὶ γάρ καί 2, 2, 15. καὶ γάρ οὐδέ 1, 3, 12. καὶ γάρ οὖν 1, 9, 8. 5, 8, 17. καὶ—δέ 1, 1, 2. 3, 1, 31. καὶ δὴ 1, 10, 10. καὶ εἰ 3, 2, 24. καὶ 3, 2, 10. εἰ καί 3, 2, 22. vgl. γέ.

καίγω 7, 6, 36.

καίπερ 1, 6, 10. 2, 3, 25.

καιρός 3, 1, 36? Inf. 1, 3, 11. 6, 1, 14. προσωτέρω τοῦ κ. 4, 3, 34.

καίτοι 1, 4, 8.

κακοποιεῖν τινα 2, 5, 4.

κακός 3, 2, 31.

καλόν 6, 3, 17. εἰς κ. 4, 7, 3. τὰ κάλλιστα 3, 2, 7.

Καλχηδονία 6, 4, 38.

καλῶ 3, 1, 24. καλούμενος so genannt 1, 2, 13, 2, 4, 12. 7, 1, 24. 4, 11. Med. 3, 3, 1. 7, 2, 30.

καλῶς, κάλλιον, κάλλιστα 7, 6, 2.

κάμνω φέρων 3, 4, 47.

κάνδυσ 1, 5, 8.

κάρυα 5, 4, 28.

κατά 1) mit dem Genitiv 4, 5, 18. 25. 7, 1, 30. 7, 11.

2) mit dem Accusativ: auf—zu 1, 8, 12. 5, 7, 25. in die Gegend von 7, 2, 28. gegenüber 1, 4, 3. 8, 21. 5, 2, 26. in beiden Bed. 4, 3, 17. κατὰ γῆν, nicht κ. γῆς 5, 6, 5. κατὰ τρόπον 6, 4, 30. κατὰ χώραν 1, 5, 17. κατ' ἡσυχίαν 2, 3, 8. gemäss 2, 2, 8. 7, 2, 7. κατὰ κέρας 4, 6, 6. τὸ κατὰ τοῦτον εἶναι 1, 6, 9. κατ' ἑαυτούς 5, 10, 11. κατ' ἕνα 4, 7, 8. κατ' ἴλας u. a. 1, 2, 16. 8, 9. 3, 4, 22. 5, 8. 5, 5, 5. 7, 6, 29. κατὰ μῆνα 1, 9, 17. vgl. 3, 2, 12. 7, 1, 27. κατὰ μικρόν 7, 3, 22.

καταβαίνω 4, 8, 27.

καταγελῶ 1, 9, 13. 2, 4, 4. 6, 23.

κατάγω 1, 1, 7. 5, 1, 11. 7, 3, 18.

καταλαμβάνω 1, 8, 20. 3, 4, 4. 4, 7, 4. 3, 5, 2.

καταλείπω 6, 3, 4.

καταλύω 1, 1, 10. 8, 1.

καταντιπέρας 1, 1, 9. 4, 8, 3.

κατασκεδάννυμαι 7, 3, 32.

κατασκευάζω 1, 9, 19. 3, 2, 24. 3, 19.

κατασκηνοῦν εἰς 2, 2, 16.

κατατείνω 2, 5, 30.

κατατίθεμαι 2, 5, 8. 7, 1, 37.

καταφρονοῦμαι 5, 7, 12.

κατέχω 5, 9, 33. 6, 4, 3. —ομαι 2, 6, 13.

κατηγορεῖν τινος 7, 7, 44.

κάτω διαχωρεῖ 4, 8, 20.

κεῖμαι 1, 8, 27. 4, 2, 20. 7, 1, 24.

κελεύω 1, 5, 13. 2, 1, 8.

κενός τινος 1, 8, 20.

κεράμιος 3, 4, 7. -ον 5, 9, 15.

κέρας 1, 10, 9. 3, 4, 19. 6, 3, 5.

κατὰ κ. 4, 6, 6.

κηρύττω mit dem Inf. 4, 1, 13. 3, 4, 36. 7, 1, 7.

κιλλίβας 1, 5, 14.

κίνδυνος mit dem Inf. 2, 5, 17. 5, 1, 6. μή 4, 1, 6.

κινῶ 3, 4, 28. —οῦμαι 6, 1, 8.

Κλεάνωρ 3, 1, 47.

κλέπτω 4, 1, 14. 6, 11. 15. 16. 7, 6, 41.

κλωπεύω 5, 9, 1.
 κνέφας 4, 5, 9.
 κοιμῶμαι 6, 2, 10.
 κοινόν 4, 7, 27. 5, 6, 27. 7, 17, 18.
 κοινωνῶ τινος 7, 6, 28.
 Κοιρατάδης 7, 1, 33.
 κομιδή 5, 1, 11.
 κομίζομαι 5, 4, 1.
 κονιορτός 1, 8, 8.
 κοπῆς 1, 8, 7.
 κράνος 5, 2, 22.
 κράτος, ἀνά 1, 8, 1.
 κρατῶ 2, 1, 10. τινός 2, 5, 7. 3, 4. 26.
 κραυγὴν ποιῶ 2, 2, 17.
 κρείττων 1, 2, 26.
 κριθαί 6, 2, 6. 4, 1.
 κρύπτω τινά τι 1, 9, 19.
 Κυζικηνός 5, 6, 23. 7, 3, 10.
 κύκλω 1, 5, 4. 7, 1, 14. κ. πάντῃ 3, 1, 2, κύκλοι 5, 7, 2.
 κύνες, οἱ 5, 8, 24.
 Κυνίσκος 7, 1, 13.
 Κυρεῖοι 3, 2, 17.
 κύριος 5, 7, 27.
 κύρος 3, 1, 36.
 κωλύω τινός 1, 6, 2. εἶναι 2, 5, 7. 4, 7, 4.
 λαγχάνω 3, 1, 11. 6, 4, 25.
 λάθρα τινός 1, 3, 8.
 λαμβάνω 1, 10, 18. 6, 4, 2. zw. 4, 3, 17. λαμβάνεται ἥττων 5, 6, 13. κλέπτων 4, 6, 15. τῆς ζώνης 1, 6, 10.
 λανθάνω τινά 6, 1, 14. Part. 1, 1, 9.
 ἔλαθεν ἀπελθών 1, 3, 14. 4, 2, 7.
 7, 3, 38. αὐτὸν ἀπελθών 1, 3, 17.
 6, 1, 22.
 λάσια 6, 2, 26.
 λάχος 5, 3, 9.
 λέγω 7, 3, 13. πρὸς τινα 3, 1, 34. 6, 4, 15. πράως τι 1, 5, 14. ὅτι 1, 2, 21. für προηγοῦ 2, 3, 21. ἔλεγον 5, 4, 34. lasse sagen 1, 3, 8. δι' ἐρμηνέως 2, 3, 17. mit dem Inf. für κελεύειν 1, 3, 8. 5, 7, 34. 9, 25. 7, 1, 40. 6, 14. meinen 2, 1, 15. vgl. 5, 2, 31. erzählen 1, 5, 11. 8, 18. λέγεται 1, 8, 6. 4, 1, 3. ὡς λ. 1, 4, 5. No. oder Ac. mit dem Inf. 1, 2, 8. ἐλέγετο 3, 4, 11. λεγόμενος 1, 10, 2. 5, 6, 4. ἐν 1, 6, 1.
 λείπομαι 1, 2, 25. 7, 3, 43. τινός 7, 7, 31.
 λίθοι 5, 7, 19.
 λιμός 1, 5, 5.

λόγος 2, 1, 1. λόγου ἄρχω, ομαι 1, 6, 3. εἰς λόγους σοι ἐλθεῖν 2, 5, 25.
 λόγῃ 4, 7, 16.
 λοιπόν 6, 2, 25. τὸ λοιπόν 2, 2, 5. 3, 2, 8. 5, 1, 2. τοῦ λοιποῦ 5, 7, 34. 6, 2, 11.
 λοχαγός 5, 10, 12.
 λόχος 1, 2, 25. 3, 4, 21. 6, 1, 2. ὄρ-θιος 4, 2, 11.
 λυποῦμαι τινι 1, 3, 8. 3, 1, 11.
 Λυδός 3, 1, 31.
 λυμαίνομαι τι 1, 3, 16.
 λωτοφάγοι 3, 2, 25.
 μά 1, 4, 8. 6, 4, 34.
 μακαριστός τινι 1, 9, 6.
 μακρὰν 3, 4, 42.
 μάλα. οὐ μ. 2, 6, 15. καὶ μ. 1, 5, 8. 4, 1, 23. 6, 16. μᾶλλον 4, 6, 11. 5, 9, 30. 7, 4, 12. 6, 28. 42. 7, 6, 42. μᾶλλον φίλος 1, 1, 5. 9, 29. vgl. 3, 1, 23. μάλιστα 1, 3, 15. 4, 8, 24. 7, 2, 22. 6, 15. unge-
 fähr 5, 4, 12. μ. μὲν — εἰ δὲ μή 7, 7, 19.
 μανθάνω τινός 4, 8, 5. Part. 5, 8, 14.
 μαντευτός 5, 9, 22.
 μασθός 1, 4, 17.
 μαστεύω 3, 1, 43. 7, 3, 11.
 μάχαιρα 1, 8, 7.
 μάχη 2, 2, 6.
 μάχομαι 1, 5, 9. 7, 9. 5, 5, 13. τινί 2, 1, 4.
 Μεγάβυζος 5, 3, 6.
 μεγαλοπρεπῶς 1, 4, 17. 7, 3, 19.
 μέγας 3, 2, 25. 5, 8, 17. 20. μέγα ὀνίνημι 3, 1, 38. μέγιστον δύνασθαι 2, 6, 21. τὸ μέγιστον 1, 3, 10. 7, 6, 37. 7, 23. τὰ μέγιστα 5, 7, 33.
 μεθίστασθαι 2, 3, 8. 21.
 μείωμα 5, 8, 1.
 μείων 1, 10, 8. 5, 6, 9. μείον ἔχω 1, 10, 8. 3, 2, 17.
 μέλλω 1, 9, 28. 2, 5, 5. 6, 10. 3, 1, 2. 47. 4, 7, 16. 5, 6, 28. 7, 7, 1.
 μὲν für μὴν 1, 7, 6. 9, 13. οὐ μὲν δὴ 1, 9, 13. μὲν — ὅμως δέ 6, 3, 30.
 μὲν und δέ weit getrennt 1, 7, 17. 9, 2. 7. 2, 4, 2. 6, 1. 3, 1, 38. (4, 27.) 5, 3, 1. 5, 14. Incon-
 cinnität in Sätzen mit μὲν — δέ 1, 9, 5. 2, 1, 7. 3, 1, 35. 2, 13. 4, 1, 27. 5, 3, 1. 4, 23. 5, 10. ὁ μὲν auf den nähern, ὁ δέ auf den
 entferntern Begriff bezogen 1, 10, 4. μὲν πρῶτον 1, 9, 5. μὲν — δέ in der Anaphora 1, 3, 16. 9, 10. 3, 1, 3. 4, 3, 7. 6, 1, 12. μὲν —

- μέν* — *δέ* — *δέ* 3, 1, 43. vgl. 5, (6, 12.) 7, 6, 8, 25. *μέν* — *μέντοι* 2, 1, 13. *μέν* ohne *δέ* vor *εἴτα* 1, 3, 2. vgl. 3, 2, 11. vor *ἐκ τούτου* 3, 1, 13. *μέν* — *καί* 1, 10, 16. 5, 2, 21. weil (durch Zwischensätze) andre Wendungen veranlasst werden 1, 2, 1. 4, 10, 1. 16. 3, 2, 8. 4, 1, 7. 27. 5, 10, 4. 7, 6, 9. 7, 22. 29. 6, 1, 14. härter 5, 2, 21. 5, 10. *ἔστι μέν* 3, 2, 13. weil ein Gegensatz zu ergänzen ist 1, 4, 7. 6, 1, 16. 7, 5, 8. *ἐγὼ μέν* 1, 3, 17. 3, 1, 19. 5, 7, 33. 6, 4, 15. 7, 6, 10. 39. anders 6, 1, 25. *μέν* ohne *καί* oder *οὖν* bei Uebergängen 1, 10, 18. 2, 1, 6. 5, 6, 1. 9, 13. 7, 4, 14, zw. 6, 2, 26. 7, 5, 8. vermisst 3, 1, 23. 4, 8, 9. 6, 1, 18. vgl. 3, 4, 42. Stellung 5, 8, 24. 6, 1, 16. 24. *μέν δὴ* 1, 2, 3. 5, 2, 13.
- μέντοι* 2, 1, 13. 7, 6, 21. *γὰρ μέντοι* 1, 9, 14. *καὶ — μέντοι* 1, 8, 20. 7, 6, 17.
- μέρος, τό* 3, 4, 23. 5, 3, 4. 6, 4, 28. 7, 8, 11.
- μέσος, ὁ* 1, 2, 7. 2, 1, 11. 5, 3, 8. nachgestellt 1, 2, 17. *μέσαι νύκτες* 1, 7, 1. 2, 2, 8. 7, 3, 40. mit dem Ge. 2, 2, 3. *ἐν μέσῳ* 3, 1, 21. *τὸ μέσον* 1, 2, 15. 6, 2, 2. ohne Artikel 1, 4, 4. 8, 13.
- μεστός τινος* 3, 5, 1.
- μετά* 1) mit dem Genitiv 1, 3, 9. 2, 2, 7. 7, 3, 32. *εἶναι* und *ἔναι* 1, 3, 5.
- 2) mit dem Accusativ. *μετὰ ταῦτα* nach *ἐπεὶ* 1, 6, 6. *μεθ' ἡμέραν* 4, 6, 12.
- μεταβάλλομαι* 6, 3, 16.
- μεταγινώσκω* 2, 6, 3.
- μεταδίδωμι* 3, 3, 1. *τί* 4, 5, 5.
- μεταξύ* 3, 1, 27. 5, 2, 17.
- μεταπέμπομαι* 1, 1, 2. 3, 1, 4.
- μετάπεμπτos* 1, 4, 3.
- μέτεστί τινος* 3, 1, 20.
- μετέχω τινός* 5, 3, 9.
- μέχρι ἐπὶ* 4, 5, 6. *μέχρι οὗ* 1, 7, 6. *μέχρι ἐνταῦθα* 5, 5, 4. *μέχρι ἂν* 2, 3, 7.
- μή* 4, 4, 15. beim Inf. 1, 1, 10. 2, 3, 13. 5, 6, 37. nach Verben des Verhinderns und Verneinens 1, 3, 2. 2, 3, 9. 4, 8, 14. 6, 2, 24. 7, 6, 29. nach *ἀντιλέγω* 2, 5, 29. *ἔσχε τοῦ μή* 3, 5, 11. beim Particip 2, 5, 20. 4, 3, 28. 6, 2, 19. 7, 2, 33.
- imperativisch beim Conj. 3, 2, 17. 5, 4, 19. 6, 4, 18. 7, 1, 29. nach *κίνδυνος* 4, 1, 6. nach *δεῖσαι* 1, 3, 10. 8, 24. vgl. 6, 4, 5. nach *ὑποπτεύω* 3, 1, 5. nach *ἐννοοῦμαι* 3, 5, 3. *μὴ οὐ* nach *δεῖσαι* 1, 7, 7. 4, 7, 11. vgl. 3, 1, 12. nach *αἰσχύνῃ* 2, 3, 11. nach *τί ἐμποδών* 3, 1, 13. *ἄρα μή* 7, 6, 4. *εἰ μή* 1, 7, 18. *ὅπως μή* 1, 1, 4. *ὥστε μή* 3, 3, 16. *εἰς μή* 5, 6, 12. Vgl. *οὐ*.
- μηδέ* 7, 6, 18. Neg. zu *καί* auch 7, 4, 11. vgl. 5, 9, 32. *μηδὲ ἕτερος* 7, 4, 10. *μηδ' εἰ* 7, 6, 23. vgl. *οὐδέ*.
- μήκη* 1, 5, 9.
- μήν. ἢ μήν* 2, 3, 26. vgl. *ἢ. ἀλλὰ μήν* 1, 9, 18. 3, 4, 40. *γὰρ μήν* 1, 9, 16. *δὲ μήν* 2, 4, 6. *καὶ μήν* 1, 7, 5. 3, 1, 17. *οὐδὲ μήν* 2, 4, 20. *οὐτε μήν* 7, 6, 22. *οὐ μήν — γὰρ* 1, 10, 3.
- μήτε — τε* 2, 2, 8.
- μηχανή* 4, 5, 16.
- μῆνυμι* 4, 6, 24.
- μικρόν* 1, 3, 2. 2, 1, 6. 3, 1, 11. *κατὰ μ.* 7, 3, 22.
- μιμνήσκομαι. μεμνῶ* 1, 7, 5. Inf. 3, 2, 39. 6, 2, 11.
- μισθοδοτῶ* 7, 1, 13.
- μισθοῦμαι* 6, 2, 13.
- μισθός τῆς σωτηρίας* 5, 6, 31. vgl. Genitiv 5.
- μνημονεύω πολλά* 4, 3, 2.
- μνημονικός* 7, 6, 38.
- μολεῖν* 7, 1, 33.
- μολυβδός* 3, 3, 17.
- μόνον* 5, 7, 10.
- μύλος* 1, 5, 5.
- μυρία* und *μύρια* 7, 3, 48.
- μύρον* 4, 4, 13.
- ναί* 6, 4, 34.
- νικῶ* 1, 8, 12. 9, 11, 2, 1, 1. 6, 14? 5, 5, 8. *τὰ πάντα* 2, 1, 1. *ἢ νικῶσα* 5, 9, 18.
- νομή* 3, 5, 1.
- νομίζω* 2, 5, 39. 3, 2, 28. 6, 4, 24. *νομίσας* 1, 6, 3. — *ομαι* 1, 9, 2. 7, 3, 10.
- νόμῳ* 5, 4, 17.
- νοσῶ* 7, 2, 32.
- νῦν* 6, 1, 11. Stellung 3, 2, 30. *νῦν δέ* 5, 1, 10. *νῦν δὴ* 7, 1, 26. *καὶ νῦν* 4, 3, 11. 7, 7, 17.
- νῦν* 7, 2, 26.
- νύξ. νύκτες* 1, 7, 1. vgl. *μέσος*.
- ξένια* 5, 9, 3?
- ξένια* 4, 8, 23. 5, 5, 24. 7, 6, 3.

ξίφος 1, 8, 7.
 ξύλον 1, 10, 12. ξύλα 2, 2, 16.
 ὁ. s. Artikel.
 ὅδε 1, 1, 9. 9, 29. 2, 1, 17. 20. 3, 19. 7, 3, 3. ὅδε Ἀ. 7, 3, 3. fehlt 5, 9, 8.
 ὁδοποιεῖν ὁδούς 5, 1, 13. Aug. 5, 3, 1.
 ὁδός erg. 2, 2, 10. 3, 4, 46. 5, 15. 4, 2, 9. ὁδόν 2, 2, 10. τρέπεσθαι 3, 5, 1. ὁδῶ 3, 4, 30.
 ὅθεν auf ein Subst. bezogen 1, 2, 8. 2, 1, 3. 3, 14. 5, 7, 13. 6, 4, 14. 7, 3, 5. auf Personen 2, 5, 26. für ἐκεῖσε ὅθεν 1, 3, 17.
 οἶδα. οἶδαμεν 2, 4, 6. erkennen 1, 3, 15. 3, 5, 11. 5, 10, 5. ὅτι 1, 3, 15. 2, 5, 4. εἰδώς 1, 6, 11. mit d. No. Part. 2, 1, 13. Ac. Part. 1, 10, 16. 2, 6, 24. 3, 1, 20.
 οἴκαδε 7, 7, 57.
 οἶκος 2, 4, 8.
 οἰκῶ 1, 1, 9. — οὔμαι 1, 4, 1. 5, 1, 13. οἰκούμενος 1, 2, 6. 6, 2, 6.
 οἶνος 4, 5, 26. 29.
 οἶομαι 2, 1, 16.
 οἶος 1, 3, 18. 2, 2, 19. 3, 1, 15. 5, 8, 3. ell. 1, 7, 4. beim Superl. 4, 8, 2. 7, 1, 24. ὥς οἶόν τε μάλιστα 2, 4, 24. Inf. 2, 3, 13.
 οἰστός 2, 1, 6.
 οἰχομαι 1, 4, 8. 2, 4, 24. 3, 1, 32. 3, 5. 4, 6, 3. 5, 7, 29. 7, 2, 17.
 οἰωνός 3, 2, 9.
 ὀκνος 2, 4, 3.
 ὀκνῶ 1, 3, 17.
 ὀλίγος 3, 1, 3. 4, 2, 7. ὀλίγου δέω 1, 5, 14. παρ' ὀλίγον ποιῶμαι 6, 4, 11. ὀλίγας παίω 5, 8, 12.
 ὀλοότηροχος 4, 2, 3.
 ὀλολύζω 4, 3, 19.
 ὅλος ὁ 1, 2, 17. 3, 3, 11. 4, 1, 10. ὁ ὅλος 4, 8, 11.
 ὀμαλῶς 1, 8, 14.
 ὀμνύω 5, 9, 31.
 ὁμοιος 3, 5, 13. 4, 1, 17. ὅσπερ 5, 4, 34. ὅμοιοι 4, 6, 14. ὅμοιον 4, 6, 18.
 ὁμοίως 1, 3, 12.
 ὁμοῦ 5, 3, 9. 7, 1, 28.
 ὅμως 1, 8, 23. 2, 1, 9. 2, 17. 4, 23. 5, 5, 17.
 ὀνειράτα 4, 3, 13.
 ὀνίνημι μέγα 3, 1, 38. ὀνηθῆναι τι 5, 5, 2. mit dem Part. 5, 9, 32.
 ὄνομα 1, 2, 23. ὀνόματι 1, 4, 11. ὄ-

νομά ἐστι mit dem No. 1, 5, 4. 3, 4, 7.
 ὄνος 1, 5, 5. 5, 8, 3.
 ὄξος 2, 3, 14.
 ὄπη 1, 4, 8. 5, 6, 20.
 ὀπισθεν τινος 1, 7, 9. 4, 2, 9.
 ὀπισθοφυλάκες ὀπλῖται 4, 1, 26.
 ὀπλομαχία 2, 1, 7.
 ὄπλα, τά, τίθεσθαι 1, 5, 14. 6, 4, 5, 2, 8. 7, 1, 22. ἐν τάξει, εἰς τάξιν 2, 2, 8. κατὰ χώραν 1, 5, 17. Lager 2, 2, 20. 3, 1, 33. für ὀπλῖται 2, 2, 4. 3, 2, 36. 7, 3, 40.
 ὀπόθεν 2, 4, 5. 5, 2, 2. 10, 4.
 ὅποι 4, 8, 26. 5, 1, 8. 7, 7, 15.
 ὅποιος 7, 7, 15.
 ὀπόσον 4, 3, 8. ὀπόσα βούλεται 5, 8, 10. mit dem Op. 3, 4, 17. ἄλλα ὀπόσα 1, 10, 3. correlat zu ἕκαστος 1, 1, 6.
 ὁπότε 1, 2, 7. 5, 7. 3, 2, 2. 4, 20. 5, 9, 21. 7, 7, 5?
 ὁπότερα — εἴτε — εἴτε 7, 7, 18.
 ὅπου 3, 2, 9. dorthin wo 3, 2, 34. 4, 8, 26. 7, 3, 8. wohin 6, 1, 23.
 ὅπως wie 1, 1, 4. 3, 11. 4, 16. 2, 1, 6. 5, 7. 3, 1, 14. 5, 9, 17. ὅπως ἄν mit dem Opt. 3, 1, 7. ὅπως dass 1, 3, 14. 8, 13. 2, 6, 8. 3, 1, 38. 7, 3, 34. οὐχ ὅπως 7, 7, 8.
 ὄρθιος 4, 8, 13. λόχος 4, 2, 11. ὄρθιον ἵεναι 4, 6, 12.
 ὀρίζομαι 7, 5, 13.
 ὀρικός 7, 5, 2.
 ὄρκοι θεῶν 2, 5, 7. 3, 2, 10.
 ὄρμη 2, 1, 3. 3, 1, 10.
 ὄρμῶ 3, 4, 33. ὁδόν 3, 1, 8. ὄρμῶμαι 1, 2, 5. 3, 4, 33. ὄρμώμενος 1, 1, 9. 4, 8, 23.
 ὄρυκτός 1, 7, 14.
 ὄρῳ ἔτι 2, 2, 5. ὄντα 1, 9, 19. vgl. 2, 3, 12. 3, 1, 31. 5, 5, 24. 9, 31. Ac. Part. statt No. 5, 6, 20. ἀθύρους 3, 1, 36. vgl. 5, 8, 19. finden 2, 4, 15. εἶδεν ὄναρ 3, 1, 11.
 ὅς er 1, 8, 16. 9, 7? 3, 4, 48. 5, 2, 30. 6, 3, 22. 7, 4, 8. welcher nicht auf den nächsten Begriff bezogen 2, 5, 8. vgl. Assimilation. nach οὕτως 7, 1, 28. ὁ δὲ λέγεις 5, 5, 20. da 3, 1, 17. für ὅτι 3, 2, 23. οἱ deren 1, 5, 13. ἐφ' ᾧ für ταῦτα ἐφ' ᾧ 1, 2, 2. ἐφ' οὓς für τούτων ἐφ' οὓς 5, 1, 8. περὶ ὧν für τούτων περὶ ὧν 7, 6, 15. ἐν οἷς für ἐν τούτοις ἐν οἷς 6, 3, 24. mit einem possessiven Ge. 1, 1, 8. mit einem

- partitiven 1, 7, 13. 2, 2, 14. 6, 4, 30. 7, 1, 17. mit dem Ind. Fu. 2, 1, 17. 3, 6. mit dem Conj. 1, 7, 7. *ἐν ᾧ* 1, 2, 20. 4, 2, 19. *ἐξ οὗ* 5, 7, 34. *δι' οὗ* 1, 2, 21. *ὅς γε* 1, 6, 5.
- ὅσος* 4, 5, 14. *πάντες ὅσοι* 1, 1, 5. *ὅσον ἐδύνατο μέγιστον φορτίον* 7, 1, 37. vgl. 4, 5, 18. 7, 7, 46. *ὅσω* 1, 5, 9. 4, 7, 23. *ὅσον* räumlich 3, 3, 6. 6, 1, 14. 19. 7, 3, 9. mit dem Ge. 4, 1, 5. ungefähr 1, 8, 6. 4, 7, 16. 7, 3, 20. vgl. 3, 4, 3. 37. 6, 2, 5. 7, 2, 20. 5, 15. in wiefern 3, 1, 45. 7, 7, 8. *ὅσον οὐ* 7, 2, 5. *ὅσος* hinreichend mit dem Inf. 4, 1, 5.
- ὅσπερ* nach *ὅμοιος* 5, 4, 34.
- ὅσῳπερ* 7, 7, 28.
- ὅστις* 2, 5, 21. 6, 6. 3, 2, 4. *ἄνδρες οἵτινες* 2, 3, 4. nach *οὕτω* 7, 1, 28. dass er 2, 5, 12. vgl. 2, 6, 6. *ὅς-τις* im Si. auf *πάντες* bezogen 1, 1, 5. 2, 5, 32. 6, 1, 15. auf *ἐπιτήδεια* 4, 1, 9. 6, 3, 7. *οἵτινες* auf *ἕκαστος* 7, 3, 16. *ἐστὶν ὁ, τι καὶ ἀγαθὸν γεγένηται* 5, 4, 19. mit dem Ge. 6, 4, 18. mit dem Ind. Fu. 2, 3, 4. *ὁ, τι* 7, 7, 23. warum 2, 4, 7. *ὅτων* 7, 6, 24. *ὅστις δὴ* 4, 7, 25. *οὐδ' ὅστις οὖν* 7, 6, 27.
- ὀσφραίνομαι* 5, 8, 3.
- ὅταν* 4, 5, 36.
- ὅτε* mit dem Opt. 2, 6, 12.
- ὅτι* dass 5, 6, 3. *ταῦτα ἴτι* 1, 3, 7. vgl. *εἶπον, λέγω, αἰσθάνομαι, γινώσκω, ἐπίσταμαι, οἶδα, ὁρῶ*. mit *ἄν* und dem Opt. 1, 6, 2. überflüssig 1, 6, 8. 6, 2, 18. beim Inf. 5, 9, 29. wiederholt 3, 2, 25. 5, 6, 19. brachylogisch 4, 3, 29. 5, 8, 8. ausgelassen 2, 1, 16. 5, 8, 22. Stellung 1, 6, 2. 2, 2, 20. 7, 1, 11. 6, 1, 11. weil 2, 6, 28. *quam* 1, 1, 6. 3, 1, 45. Stellung 2, 5, 7.
- οὐ* 4, 4, 3. 5, 1, 17. 6, 19. 6, 2, 20. *οὐ* u. *μή* 4, 4, 15. *οὐ φημι* 1, 3, 1. 4, 1, 21. 6, 2, 19. 7, 4, 23. 7, 19. *οὐκ ἐθέλω* 1, 3, 8. *οὐ χαίρων* 5, 6, 32. *οὐκ ἐῷ* 7, 4, 10. *τί οὐκ ἐποίησε* 3, 1, 28. *οὐ πάνυ* 1, 8, 14. *οὐ μάλα* 2, 6, 15. *οὐ μείον* für *πλέον* 3, 1, 2. für *οὐδείς* 4, 6, 2. Stellung 1, 4, 5. 2, 5, 12. 5, 6, 10. *οὐκ ἐρεῖ οὐδείς* 1, 3, 5. *οὐ* — *οὔτε* 7, 6, 11. nach *ἀντιλέγω* 2, 3, 25. *nonne* 3, 1, 29. *οὐ μή* 7, 3, 26. *καὶ οὐ* 1, 2, 25. 5, 8, 25. vgl. *μή*.
- [*οὐ* seiner] *οἱ* 1, 1, 8. 3, 1, 5. 7, 1, 38. *σφεῖς* 5, 7, 18. 7, 5, 9. *σφίσιν* 5, 4, 33. *σφᾶς* 5, 10, 10. *σφίσιν αὐτοῖς* 6, 4, 5.
- οὐ* dahin wo 2, 1, 6.
- οὐδαμοῦ* 6, 1, 16.
- οὐδέ* 1, 2, 25. 4, 9. 2, 5, 18. 3, 1, 27. *οὐδ' ἔγωγε* 5, 9, 32. *οὐδ' ἴστις-οὖν* 7, 6, 27. *οὐδὲ εἰς* 3, 1, 2. *οὐδ' οὕτως* 4, 8, 3. *οὐδ' ὥς* 1, 8, 21. Stellung 5, 6, 22. *οὐδ' εἰ* 1, 6, 8. 9, 10. 2, 5, 19. 3, 3, 15. 5, 8, 25. 6, 4, 25. *οὐδὲ γάρ* 4, 5, 16. 5, 5, 9. *οὐδὲ γάρ εἰ* 1, 6, 8. 3, 4, 15. vgl. 2, 4, 19. *οὐδὲ μὴν* 2, 4, 20. *ἀλλ' οὐδέ* 1, 3, 3. *οὐδέ* — *οὐδέ* 3, 1, 27. *οὐδὲ* — *δέ* 1, 8, 20. vgl. *μηδέ*.
- οὐδείς* nach *εἰ* 7, 1, 29. *οὐδέν* 5, 10, 10. 6, 4, 38. 7, 1, 31. 7, 21. mit dem Ge. 4, 1, 8. *οὔτε* — *οὐδέν* 4, 1, 9. *οὐδέν δεῖ* 6, 2, 22. *οὐδέν μᾶλλον* 3, 3, 11.
- οὐκέτι* 1, 10, 12.
- οὐκουν* 5, 7, 8. 8, 9.
- οὖν* 1, 4, 5. epanaleptisch 1, 5, 14. 3, 1, 20. 6, 4, 15. im Nachsatze 4, 3, 6. weist auf *γάρ* zurück 3, 2, 29. *δ' οὖν* 1, 2, 12. 3, 5, 5, 6, 11. zw. 1, 10, 14. *καὶ γὰρ οὖν* 1, 9, 8. *τί οὖν* 5, 8, 11. *οὖν ἄν* u. *ἄν οὖν* 7, 2, 35.
- οὔτε* 6, 1, 7. *οὔτε* — *οὐδέ* 3, 1, 27. *οὔτε* — *δέ* 5, 9, 26. *οὔτε* — *τε* 4, 3, 6.
- οὔτι, οὔτοι* 7, 6, 11.
- οὔτος* 1, 9, 29. 2, 1, 20. 5, 5, 1. 7, 2, 22. 3, 20. 22. 30. hinzeigend 1, 5, 8. ohne Artikel 1, 5, 16. 6, 6. 5, 5, 10. 7, 24. Prädicat 7, 7, 48. eingeschoben 4, 2, 6. 7, 3, 30. *οὗτοι οἱ* — in appositiver Verbindung 7, 5, 3. 6, 38. *οὔτος* epanaleptisch 1, 6, 9. 2, 2, 20. dem Prädicat assimiliert 2, 2, 12. 3, 5, 9. 4, 1, 20. 7, 4, 8. 4, 5, 4, 29. 6, 4. *τοῦτο κίνδυνος μή* 7, 7, 31. vgl. 4, 6, 10. *τοῦτο, ἢ ἀμέλεια* 4, 6, 3. mit e. Inf. 5, 6, 2. ohne Artikel 6, 4, 33 vgl. zu 1, 1, 7. *τοῦτο* örtlich 4, 3, 12. 5, 4, 15. auf e. Fem. bezogen 1, 5, 10. vgl. 8, 17. deshalb 4, 1, 21. *τοῦτο πότερον* 3, 1, 7. *ἐν τούτῳ* 5, 5, 7. *ἀπὸ τούτου* 2, 6, 5. 7, 5, 8. *ταῦτα* örtlich 1, 7, 6. 7. 9. 7,

- 5, 13. diese Dinge 1, 3, 8. 4, 4. 6, 9. 5, 2, 12. 7, 2, 37. *τούτων τοιούτων ὄντων* 2, 5, 12. von Aeusserungen 1, 6, 9. *καὶ οὗτος* 1, 10, 18. gleichfalls 1, 1, 11. 4, 7, 9. 7, 8, 15. und zwar 2, 5, 21. vgl. *καί* 2. *καὶ ταῦτα* 1, 4, 12. 7, 1, 29.
- οὕτως* 2, 6, 1. 3, 1, 8. 6, 3, 22. 7, 1, 11. 3, 27. 4, 3. aufs Folgende bezogen 2, 2, 2. *οὕτω δ' ἔχει* 5, 6, 12. 6, 3, 15. im Nachsatze 3, 2, 31. *ἔπειτα οὕτως* 7, 1, 4. *οὕτως οὐτοι* 1, 1, 11. *οὐδ' οὕτως* 4, 8, 3. Stellung 2, 4, 7. 5, 8, 17.
- οὕτωςί* 7, 6, 39.
- ὄφελος* 1, 3, 11.
- ὀφείλεται* 1, 2, 11.
- ὄχημα* 3, 2, 19.
- ὄχλος* 3, 2, 27.
- ὄψιν ἔχω* 5, 9, 9.
- πάθος* 1, 5, 14.
- παῖδες καὶ γυναῖκες* 1, 4, 8.
- παίω* 1, 8, 26.
- πάλαι* 4, 8, 14.
- πάλιν* 7, 2, 13. *καὶ π.* 4, 2, 13.
- παλαιόν, τό* 3, 4, 7.
- πάντη κύκλω* 3, 1, 2.
- πάντως* 6, 3, 21.
- πάνυ* 4, 7, 14. *π. τι* 5, 9, 26. *π. μὲν οὖν* 7, 6, 4. *οὐ π.* 1, 8, 14.
- πάομαι* 1, 9, 19. 7, 6, 9.
- παρά* 1) mit dem Genitiv 1, 3, 7. 9, 1. 5, 9, 26. 6, 4, 24. 7, 3, 7. *οἱ παρά* 1, 1, 5. *τὰ παρά* 2, 3, 4. 2, 5, 36. 7, 7, 31. Kürze 1, 3, 7.
- 2) mit dem Dativ. *οἱ παρά* 1, 1, 5. zw. 5, 10, 2.
- 3) mit dem Accusativ. 2, 4, 17. längs 1, 5, 5. neben 1, 2, 13. 9, 31. vgl. 5, 3, 7. 7, 1, 40. bei *εἶναι* 1, 8, 5. *παρὰ πότον* 2, 3, 15. wider 1, 9, 8. 2, 1, 18. *παρ' ἑλλόν ποι-εῖσθαι* 6, 4, 11. zw. 2, 5, 8.
- παραβαίνω τι* 4, 1, 1.
- παραγγέλλω τὸ σύνθημα* 1, 8, 16. *εἰς τὰ ὅπλα* 1, 5, 13. mit dem Da. oder Ac. und Inf. 1, 2, 1. 8, 3, 4, 3, 29. *τὰ παραγγελμένα* 2, 2, 8.
- παραγγελοῖς* 4, 1, 5.
- παραάγω* 3, 4, 14. 21.
- παραγωγή* 5, 1, 16.
- παραδίδωμι* 6, 4, 34. 7, 7, 10.
- παρακελεύομαι τινι* 4, 2, 11. mit dem Inf. 1, 7, 9. erg. 5, 7, 19.
- παραλύειν, εἶσθαι* 5, 1, 11.
- παραμείβομαι* 1, 10, 10.
- παραμελῶ τινός* 2, 5, 7.
- παραμένω* 2, 6, 2.
- παραμηρίδιον* 1, 8, 6.
- παραπλέω* 5, 1, 11.
- παραρρέω* 4, 4, 11.
- παρασκευάζομαι* 6, 1, 17. 7, 7, 57.
- παρασκηγῶ τινι* 3, 1, 28.
- παρατείνειν* 7, 3, 48.
- παρεγγυῶ* 6, 3, 12.
- πάρεμι* 5, 8, 3. *τινί* 1, 1, 1. *εἰς* 1, 2, 2. *οἱ παρόντες* 2, 6, 7. 8. *τὸ παρόν* 2, 5, 8. *ἐκ τῶν παρόντων* 3, 2, 3. *πάρεστιν* 3, 4, 39. *παρόν* 5, 8, 3.
- πάρεμι (ἵέναι)* 1, 3, 13. 4, 5, 8. 6, 3, 25.
- παρέρχομαι* 1, 3, 13. 4, 4. 8, 16. 10, 6. 2, 4. 12. 4, 7, 11. 5, 5, 24.
- παρέχω ἑμαυτὸν εὖ ποιεῖν* 2, 3, 22. 6, 4, 16. *πράγματα* 1, 1, 11. *ὄχλον* 3, 2, 27. *αἰσθῆσιν* 4, 6, 13. *παρέχομαι* 2, 6, 27. 5, 10, 10.
- παρήμι* 5, 7, 10.
- παροίχομαι* 2, 4, 1.
- πᾶς (ὁ)* 2, 5, 9. 6, 2, 20. 6, 4, 1. *οἱ πάντες* 5, 6, 7. *τὸ πᾶν* 6, 1, 1. *ἐν πᾶσιν ἀφθόνοις* 4, 5, 29. *καὶ πάντες* 1, 8, 2. vgl. *καί* 2. *πάντα* 1, 9, 2. 3, 1, 35. 7, 6, 11. *τὰ π. νικῶ* 2, 1, 1. *πάντες ὅστις* 1, 1, 5. 2, 5, 32.
- πάσχω* 1, 3, 4. 5, 3, 6. 7, 2, 14. 3, 20.
- πατρίδες* 3, 1, 3.
- πάτριος* 3, 2, 16. 5, 4, 27.
- παύω Part.* 2, 5, 13. *παύομαι* 1, 5, 17. 4, 6, 6. *οὐδέν* 4, 2, 4. *τινός* 1, 6, 6. 5, 1, 2. *Part.* 3, 1, 19. 5, 9, 27.
- πεδίον* 1, 2, 11.
- πειθαρχία* 3, 2, 29.
- πέιθω* 1, 3, 19. Inf. 5, 6, 27. ell. 3, 1, 26. 5, 5, 11. 9, 12. zureden 6, 1, 9. 7, 2, 2. *πέιθομαι* 6, 4, 14.
- πεῖρα* 1, 9, 1. 2, 6, 1. 3, 2, 16.
- πειρῶμαί τινος* 3, 2, 38.
- πελταστικόν* 1, 8, 5.
- πέλτη* 1, 10, 12.
- πέμπω* 1, 1, 8. 2, 3, 1. 3, 1, 27. 5, 2, 6. 12. 7, 4, 1.
- πέρα τινός* 6, 3, 7.
- περί* 1) mit dem Genitiv bei *θύεσθαι* 3, 5, 18. *φοβεῖσθαι* 5, 5, 7. *ἄνδρα ἀγαθὸν εἶναι* 3, 2, 15. *μαθεῖν τὰ περὶ Προξένου* 2, 5, 37. *περὶ πολ-λοῦ ποιεῖσθαι* 1, 9, 7. *π. παντός π.* 1, 9, 16.
- 2) mit dem Dativ 1, 5, 8.

- 3) mit dem Accusativ. *περί τι* εἶναι 3, 5, 7. *ἁμαρτάνειν* 3, 2, 20. οἱ *περί τινα* 2, 4, 2. *τὰ π. τὰς τάξεις* 2, 1, 7. *κακὸς* und *ἀρετὴ π. τινα* 1, 4, 8. *περιβάλλω* 4, 7, 25. — *ομαι* 6, 1, 3. 7, 4, 17. *περιγίγνομαι* 2, 1, 13. 5, 8, 26. *περίειμι πολὺ* 3, 4, 33. *τινός* 1, 9, 24. *περίειμί (ἰέναι) τι* 7, 1, 33. *πέριξ* 7, 8, 12. *περιωρῶ* 7, 3, 3. *περιπίπτω τινί* 1, 8, 28. *περιρῥέω* 1, 5, 4. 4, 3, 8. *περιττεύω τινός* 4, 8, 11. *περίφοβος* 3, 1, 12. *Περσικὴ στολή* 1, 2, 27. *Περσικόν* 5, 9, 10. *πή* 3, 1, 12. 5, 9, 20. *πήχεων* 4, 7, 16. *πῆμπλημί (τινος)* 1, 5, 10. *πιπράσκω* 7, 7, 26. *πιστεύομαι* 7, 7, 26. *πίστις* 3, 3, 4. *εἰς* 1, 2, 26. *πιστά* 1, 6, 7. *πλανῶμαι* 7, 7, 24. *πλάττομαι* 2, 6, 26. *πλέετε* 7, 6, 37. *πλεονεκτῶ τινος* 3, 1, 37. *πληγαί* erg. 5, 8, 12. *πληθος* 4, 2, 2. *πλήθω* 1, 8, 1. *πλήν* 1, 2, 24. 2, 4, 27. 7, 2, 29. *πλήρης τινός* 1, 2, 7. *πλησίον τινός* 7, 1, 39. *πλησιαίτατος* 1, 10, 5. *πλήσσω. πέπληγα* 5, 9, 5. *πλοῦς* 5, 9, 33. *πλοῖ* 5, 7, 7. *πνεῖ ἐναντίος* 4, 5, 3. *ποιεῖν κραυγὴν* 2, 2, 17. *σπονδὰς* 4, 3, 14. vgl. 5, 7, 31. *ἀριθμόν* 1, 2, 9. *ἐκκλησίαν* 1, 4, 12. *σχολαίαν τὴν πορείαν* 4, 1, 13. *τί οὐκ ἐποίησε* 3, 1, 28. *κακῶς τι, τινά* 1, 6, 7. 2, 3, 23. 5, 5, 9. *τινά τι* 3, 2, 3. *τινί τι* 5, 8, 24. vgl. 3, 2, 24. 4, 2, 23. mit dem Inf. 1, 6, 2. 4, 1, 22. 5, 7, 27. *ὥστε* 1, 6, 2. *stelle* 5, 2, 11. vgl. 4, 8, 10. *nehme an* 5, 7, 9. *ποιοῦμαι* 4, 5, 14. *συλλογὴν* 1, 1, 6. *stelle* 1, 10, 9. 6, 3, 25. *ἐν ἀπορρήτῳ* 7, 6, 43. *δεινά* 5, 9, 11. *περὶ πολλοῦ* 1, 9, 7. *παρ' ὀλίγον* 6, 4, 11. *πολεμικόν* 4, 3, 29. 7, 3, 33. 3, 1, (43?) *πολέμιος* 1, 3, 12. — *ία* 3, 3, 5. *πόλεμος θεῶν* 2, 5, 7. *πολεμῶ τινι* 1, 1, 8. 2, 3, 21. *ἐπί τινα* 1, 3, 4. *πολλῶ* 6, 4, 4. *πόλις* 1, 2, 7. 7, 1, 27. *πολιτεύω* 3, 2, 26. *πολλαπλάσιοι τινων* 3, 2, 14. 5, 5, 22. *πολυπραγμονῶ τι* 5, 1, 15. *πολύς. πολλὰ ἀγαθὰ* 5, 6, 4. *πολλὰ καὶ ἀμήχανα* 2, 3, 18. mit *τὲ καὶ* 3, 2, 23. 5, 5, 8. *ὁ πολὺς ὄχλος* 3, 2, 36. *οἱ πολλοί* 3, 1, 10. *τὸ πολὺ* 1, 4, 13. *πολύ* eb. 1, 5, 3. 3, 3, 6. 4, 1, 11. *πολύ περίειμι, διαφέρει* 3, 4, 33. beim Comp. 1, 5, 2. 3, 2, 19. 30. 5, 5, 2. *ἐπὶ πολὺ* 1, 8, 8. *ὥς ἐπὶ τὸ π.* 3, 1, 42. vgl. *καί* 1, ἐκ u. *ἐπὶ* 3. *τὰ ἄλλα πολλὰ* 1, 10, 2. *διὰ πολλὰ* 1, 9, 22. vgl. Artikel 8. — *πλείονος ἐνδεῖ* 5, 9, 31. *ἐκ πλείονος* 1, 10, 11. *πλεῖον φρονῶ* 6, 1, 18. *πλέον* adv. 1, 2, 11. 3, 2, 34. — *πλεῖστος* Präd. 5, 4, 29. *πλεῖστον κεχωρισμένος* 5, 4, 34. *ὥς πλεῖστον* 2, 2, 12. *πόμα* 4, 5, 27. *πόνοι* 7, 1, 39. *πονῶ* 7, 6, 41. *πορείαν πορεύομαι* 5, 10, 4. *πορεύομαι* 1, 3, 7. 2, 3, 27. 5, 18. *πορείαν* 5, 10, 4. *πορευθεῖς* 4, 4, 16. *πορίζομαι* 3, 1, 20. *πόρρω τινός* 3, 4, 35. *ποταμός* 5, 3, 8. *πότερον* — *ἢ* 1, 4, 13. 3, 1, 7. *πότερα* 7, 6, 44. — *ἢ* 2, 1, 10. *ποῦς. ἐπὶ πόδα ἀναχωρῶ* 5, 2, 31. *πράγμα* 4, 1, 17. 6, 4, 8. *πράγματα* 2, 1, 16. 6, 1, 6. *ἔχω* 5, 6, 5. *παρέχω* 1, 1, 11. *πράττω καλῶς* 3, 1, 6. *κακῶς* 1, 9, 10. *οὔτω* 3, 4, 6. *ἀγαθὰ* 6, 2, 8. *τινά τι* 7, 6, 17. *πράως* 1, 5, 14. *πρὶν* mit dem Inf. 1, 2, 26. 4, 13, 8, 19. 2, 5, 2. 4, 1, 7. 5, 6, 16. mit dem Opt. 4, 5, 30. *πρὶν ἂν* mit dem Conj. 1, 1, 10. *πρότερον πρὶν* 3, 1, 16. *πρό* 1, 4, 4. 5, 9, 8. *προβάλλομαι* 1, 2, 17. 5, 9, 25. *προβολή* 6, 3, 25. *προβουλεύω τινός* 3, 1, 37. *πρόειμι* 1, 4, 18. *προεῖπον* 1, 2, 17. *προέχω τινά* 3, 2, 19. *προηγούμεναι* 7, 3, 42.

- προθύομαι 6, 2, 22.
 προλήμι 7, 2, 15. —εμαι 1, 9, 10, 12.
 7, 3, 31. εαυτόν 5, 8, 14. εὐεργε-
 σίαν 7, 7, 47.
 προῖστασθαι τινος 1, 2, 1.
 προκαλύπτω 3, 4, 8.
 προκαταλαμβάνω 1, 3, 16.
 προλέγω mit dem Inf. 7, 7, 3.
 προμετωπίδιον 1, 8, 7.
 προμνῶμαί τι 7, 3, 18.
 προνοεῖσθαι τι 7, 7, 33. 37.
 προνομαί 5, 1, 7.
 προξενῶ 6, 3, 14.
 προπέμπομαι 7, 2, 14.
 πρὸς 1) mit dem Genitiv. πρὸς τοῦ
 ποταμοῦ 2, 2, 4. πρὸς τοῦ Κυρίου
 τρόπου 1, 2, 11. bei Passiven 1, 9,
 20. ἀχαρίστως ἔχει 2, 3, 18. ὑπαί-
 τιόν ἐστι 3, 1, 5. χεῖρόν ἐστι 7, 6,
 39. δίκαιον πρὸς θεῶν 1, 6, 6. 5, 7,
 12. πρὸς θεῶν als Beschwörung 3,
 1, 24. 7, 1, 29.
 2) mit dem Da. 3, 2, 33. 4, 13.
 3) mit dem Accusativ 2, 3, 8.
 6, 2, 4. für εἰς 5, 4, 5. ἀγγέλλειν
 πρὸς τινα 1, 7, 13. λέγειν 3, 1, 34.
 6, 4, 15. gegen 1, 3, 20. 7, 6, 36.
 πρὸς ἡμέραν 4, 5, 21. vom Verkehr
 3, 5, 16. 7, 6, 15. vgl. 1, 1, 3. 10.
 zum Behuf 4, 3, 31. πρὸς ταῦτα
 λέγειν etc. 1, 3, 19. 6, 9, 2, 1, 11.
 5, 39. 42. 4, 1, 20. τὰ πρὸς τινα
 7, 7, 30. im Vergleich zu 7, 7,
 41. πρὸς φίλιν 1, 3, 19. πρὸς δέ,
 καὶ πρὸς ohne Casus 3, 2, 2.
 προσαιτῶ 1, 3, 21.
 προσβάλλω 4, 2, 11. 6, 1, 7.
 προσβατός 4, 3, 12.
 προσβολή 6, 3, 25.
 πρόσειμι 1, 8, 14.
 προσέρχομαί τινι 3, 5, 8. 4, 3, 10. 7,
 4, 8.
 προσέχω τινί 2, 4, 2. 5, 6, 22. 7,
 6, 5.
 προσήκει 7, 7, 18. τινί τινος und τινί
 τι 3, 1, 31. mit dem Ac. u. Inf. 3,
 2, 16. Da. u. Inf. 3, 2, 11.
 πρόσθεν τινός 3, 1, 33. εἰς τὸ π. 1,
 10, 5. π. πρὶν 1, 1, 10. 2, 2, 3,
 1, 16.
 προσέμαι 3, 1, 30. 4, 2, 12.
 προσλαμβάνω 2, 3, 11.
 προσμύγνυμι 4, 2, 16.
 πρόσοδος 5, 9, 11. 7, 1, 27.
 προσόμνυμι 2, 2, 8.
 προσποιούμαι 2, 1, 7.
 προσπολεμῶ 1, 6, 6.
 προστατῶ τινός 4, 8, 25.
 προστερνίδιον 1, 8, 7.
 προστίθεμαι 1, 6, 10.
 προσφέρωμαι 7, 1, 6. τινί 5, 5, 19.
 προσχωρῶ 5, 4, 30.
 πρόσω τινός 3, 2, 22. τοῦ πρόσω 1,
 3, 1.
 πρόσωπα 2, 6, 11.
 προτάττω θεῖν 6, 3, 11.
 προτεραία 2, 1, 3.
 πρότερος 1, 2, 25. 4, 12. 5, 4, 26.
 τὸ πρότερον 4, 4, 14. vgl. πρὶν.
 προτιμῶ 1, 4, 14.
 προτρέχω τινός 5, 2, 4.
 προχωρῶ 1, 9, 13. 6, 2, 21.
 πρωί 2, 2, 1. 6, 3, 2.
 πρωτεύω 2, 6, 26.
 πρῶτον 3, 1, 15. u. πρῶτος 2, 3, 17.
 3, 1, 2. 4, 8, 12. vgl. 1, 3, 1.
 πρῶτος 2, 2, 16. 3, 17. 6, 17. 5, 8,
 2. 6, 2, 24. 7, 1, 12. 29. 3, 39. 4,
 19. πρῶτα 3, 2, 27.
 πτάρνυσθαι 3, 2, 9.
 πτέρυγες 4, 7, 15.
 πυκνά 5, 9, 8.
 πύλαι 1, 4, 4.
 πυνθάνομαι 2, 1, 4. τινός 4, 6, 17.
 6, 1, 23. ὅτι eb. Part. 1, 7, 16.
 πυροί 6, 4, 1.
 πυρρίχη 5, 9, 12.
 πῶμα 4, 5, 27.
 πῶποτε 5, 4, 6.
 πῶς 1, 7, 2. 3, 4, 40. 7, 7, 27.
 πώς 2, 6, 3. 3, 1, 43.
 ῥέω 6, 2, 4.
 ῥήτρα 6, 4, 28.
 ῥυθμός 7, 3, 32.
 ῥῦμα 3, 3, 15.
 σάγμα 1, 2, 16.
 σαλπίζω 1, 2, 17. 7, 3, 32.
 σατραπεύω τινός 1, 7, 6.
 σατραπῆς 1, 1, 2.
 σαυρωτήρ 4, 7, 16.
 σημαίνει 1, 2, 17. 5, 2, 12. 6, 3, 25.
 Signale geben 7, 3, 32. ὡς ἀναπαύ-
 εσθαι 2, 2, 4. vgl. 5, 10, 15. von
 Opferzeichen 5, 9, 31.
 σημείον 1, 10, 12.
 σίνομαι 3, 4, 16.
 σιός 6, 4, 34.
 σκευοφόρα 1, 3, 7. 4, 3, 25.
 σκηναί 3, 5, 7.
 σκηνῶ 3, 5, 7. 4, 5, 33.
 σκοπῶ, οὖμαι 5, 2, 20.
 σκοταῖος 2, 2, 17.
 Σκύθαι 3, 4, 15.
 σοφία 1, 2, 8.

σπένδομαι 1, 9, 7.
 σπεύδω mit dem Inf. 1, 3, 14.
 σπονδαί 4, 3, 14. 5, 9, 5.
 στάδιοι, α 1, 4, 4.
 σταθμός 2, 2, 11. 4, 6, 2.
 στασιάζω τινί 2, 5, 28.
 στέγασμα 1, 5, 10.
 στενόν 4, 1, 14.
 στεροῦμαι 1, 9, 13. 7, 1, 40.
 στέφανος 1, 7, 7.
 στεφανοῦμαι 4, 3, 17. 5, 33. 7, 1, 40.
 στίλζειν 5, 4, 32.
 στλεγγίς 1, 2, 10.
 στολάς 3, 3, 20.
 στολή 1, 2, 27.
 στόμα 3, 4, 43. 5, 2, 26.
 στρατεύομαι 1, 1, 11. 2, 1, 1.
 στρατηγός 1, 1, 2.
 στρατηγῶ τι 7, 6, 40. τινός 1, 4, 3.
 2, 6, 28. 3, 2, 27.
 στρατιά 5, 4, 18.
 στρατοπεδεύομαι 1, 3, 7.
 στρέφω 4, 3, 26. —ομαι 1, 10, 6.
 στρουθός, ἡ, ῆ 1, 5, 3.
 στυγνόν 2, 6, 11.
 στύραξ 4, 7, 16.
 σύ 2, 1, 12.
 συγγένεια 7, 2, 31. 3, 39.
 συγγίγνομαι τινί 1, 1, 9. 2, 12. 2, 5,
 2, 6, 17.
 συγκαθῆσθαι 5, 7, 21.
 συγκαλῶ 7, 1, 24.
 σύγκειμαι 6, 1, 4. 7, 2, 7.
 συλλαμβάνω 5, 1, 15.
 συλλέγω 5, 1, 15. —ομαι 7, 4, 8.
 σύλλογος 1, 1, 2. 5, 7, 2.
 συμβάλλομαι 1, 1, 9. 4, 6, 14. 6, 1, 3.
 συμβοῶ 6, 1, 6.
 συμβουλεύω τι 5, 6, 12. —ομαι 1, 1,
 10. 2, 1, 16.
 συμμανθάνω 4, 5, 27.
 συμμίγνυμι 2, 1, 2. 4, 6, 24. 6, 1, 24.
 σύμπαν, τό 1, 5, 9. οἱ σύμπαντες 1,
 2, 9.
 συμπέμπω τινί 3, 4, 42.
 σύμπλεως 1, 2, 22.
 συμφέρει 7, 7, 21. 8, 4.
 σύν 1, 3, 6. 8, 1. 7, 5, 3. σύν τοῖς
 θεοῖς 3, 1, 23. 2, 3, 23. 6, 3, 23.
 συνάγω 1, 5, 10.
 συναιρῶ. συνελόντι 3, 1, 38.
 συνακούω 5, 4, 31.
 συναλλάττομαι 1, 1, 10.
 συναπολαμβάνω 7, 7, 40.
 συνδιαπράττομαι 4, 8, 24.
 σύνειμι 1, 10, 10.
 συνεπισπεύδω τι 1, 5, 8.

συνεπιτρέβω 5, 8, 20.
 συνήδομαι 5, 5, 8.
 συνθήκη 1, 9, 7.
 σύνθημα 1, 8, 16. 7, 3, 34. 39.
 συνίστημι 3, 1, 7. 5, 9, 23. συνεστη-
 κός 7, 6, 26. vgl. 5, 10, 12. 6,
 3, 30.
 σύνοιδα 1, 3, 10. 7, 6, 11.
 συνορῶ 4, 1, 11. Part. 1, 5, 9.
 συντίθεμαι 1, 9, 7. 4, 2, 1. 7, 1, 35.
 συστρέφομαι 1, 10, 6.
 συχνός 1, 8, 8. 10.
 σφάγια 1, 8, 15.
 σφάλλεσθαι 7, 7, 42.
 ἐσχηματισμένος λόγος 1, 3, 9.
 σχολάση 2, 3, 2.
 σχολή 1, 6, 9.
 σώζω 2, 3, 25. 5, 11. ἐσώθην 2, 1,
 19. 4, 6. 5, 2, 31. 6, 4, 23. ἐσω-
 σάμην 5, 5, 13.
 Σωσίας 1, 2, 9.
 σωφρονῶ, ἴζω 7, 7, 24. 30.
 ταμιεύομαι 2, 5, 18.
 τάξις 1, 5, 14. 2, 1, 7. 2, 8.
 τάπιδα 7, 3, 27.
 ταρασσεῖν τι 5, 10, 9.
 ταραχος 1, 8, 2.
 τάττω 1, 5, 7. ταχθεῖς 1, 6, 6. 4, 6,
 22. τεταγμένος 2, 6, 14.
 ταύτη 2, 6, 7. 3, 2, 32. 7, 4, 24.
 τάφος ὀρυκτῇ 1, 7, 13.
 ταχύς 4, 6, 25. διὰ ταχέων 1, 5, 9.
 θάττον 6, 3, 20. τὴν ταχίστην 1, 2,
 20. 3, 14. ἐπεὶ τάχιστα 3, 1, 9. 6,
 1, 21.
 τέ Stellung 1, 2, 21. 2, 2, 8. 5, 4,
 18. τὲ καὶ 3, 2, 23. 5, 4, 21. 7,
 6, 3. zw. 3, 4, 16. 7, 8, 16. 22.
 ὑψηλὰ τε καὶ κούφως 5, 9, 5. τέ
 — καὶ 1, 2, 18. 9, 19. 2, 1, 7.
 5, 4, 34. 5, 25. 7, 3, 39. ἅμα τε
 καὶ 7, 6, 20. τέ — τέ 1, 8, 2. 2,
 5, 41. 3, 2, 39. 4, 35. 6, 4, 23.
 οὔτε — τέ 4, 3, 6. τέ — δέ 5, 5,
 8. vgl. καὶ u. μέν.
 τείνω 4, 3, 21.
 τεκμήριον 1, 9, 29.
 τελευταῖος 7, 3, 39.
 τελευτή 1, 1, 1.
 τελευτῶν 4, 5, 16. 6, 1, 8.
 τέλος 1, 10, 13. διὰ τέλους 6, 4, 11.
 τέλη 2, 6, 4. 7, 1, 34.
 τεχνάζειν 7, 6, 16.
 τέχνη 4, 5, 16.
 τέως μέν 4, 2, 12. 5, 4, 16. 6, 1, 5.
 τῇ 4, 8, 10. 5, 9, 20.
 τῇδε 2, 3, 1.

τηνικαῦτα 4, 1, 5.
 τιάρα ὀρθή 2, 5, 23.
 τιθέναι 1, 5, 13. vgl. ὅπλα.
 τιμή 7, 8, 6.
 τιμῶ δώροις 1, 9, 14. τινά τι 1, 3, 3.
 5, 5, 14.
 τιμωροῦμαι 1, 3, 4.
 τὶς 1, 8, 20. mit Pluralen in Bezug
 1, 4, 8. 5, 1. 5, 1, 8. 5, 14. 6, 4,
 10. 7, 6, 32. eingeschoben 2, 5, 32.
 3, 3, 4. 5, 7, 19. erg. 4, 3, 10. 6,
 3, 24. man 1, 4, 12. 3, 3, 3. 4,
 40. 4, 1, 25. 7, 3, 5. vgl. 5, 9, 29.
 jeder 2, 2, 4. τινές manche 3, 3,
 18. 4, 6, 19. 6, 4, 5. 7, 4, 8. ὁ-
 ποῖός τις etc. 2, 2, 2. οἱ μὲν τινες
 etc. 2, 3, 15. ὀλίγοι τινές 5, 1, 6.
 —τι 1, 10, 16. 2, 4, 4. 3, 1, 37.
 6, 4, 34. bei Comparativen 3, 3, 11.
 5, 8, 11. etwa 3, 4, 23. οὐδέν τι
 7, 3, 35. οὐ πάντι 5, 9, 26. σχε-
 δόν τι 6, 2, 20. εἴ τις τι 4, 1, 14.
 τί fehlt scheinbar 3, 2, 37.
 τίς 2, 2, 10. 5, 15. 7, 6, 4. τί τὰ —
 1, 10, 14. ἐκ τίνος; 5, 8, 4. τί γάρ;
 7, 2, 28. τί οὖν; 5, 8, 11.
 τοί 6, 3, 24. 4, 34. γέ τοι 2, 5, 19.
 δέ τοι 3, 1, 37.
 τοιγαροῦν 1, 9, 9. 5, 8, 22.
 τοίνυν 5, 1, 2. 10. zw. 7, 2, 13.
 6, 19.
 τοιόςδε 1, 3, 2. 2, 3, 17.
 τοιοῦτος 1, 7, 5. 3, 1, 30. τὸ τοιοῦτο
 5, 7, 33. 8, 20. τοιούτων ὑπαρχόν-
 των 2, 5, 24. ὡς τοιούτων ἔσομένων
 5, 7, 31. ὁ τοιοῦτος zw. 3, 1, 13.
 τόξον 4, 2, 28.
 τοσοῖδε 2, 4, 4.
 τοσοῦτον 1, 3, 15. 4, 6, 13.
 τότε 4, 1, 17. 3, 4, 20.
 τρεῖς καὶ δέκα 1, 5, 5.
 τρέπομαι 6, 1, 5.
 τρέφομαι 6, 3, 20.
 τρέω 1, 9, 6.
 τρίποδες 7, 3, 21.
 τρεῖς ἄσμενος 3, 2, 24. εἰς τρεῖς 6,
 2, 16.
 τρίτον, τὸ 2, 2, 4.
 τριχῇ 4, 8, 15.
 τρόπαιον τινος 7, 6, 3.
 τροπή 1, 8, 25.
 τρόπος 2, 6, 8. 6, 4, 30. κατὰ τρόπον
 6, 4, 30.
 τροχάζω 7, 3, 46.
 τυγχάνω τινός 3, 1, 26. 28. 3, 2, 19.
 6, 4, 32. zwei Ge. 1, 4, 15. 5, 5,
 15. Part. 1, 1, 2. 2, 1, 8. erg. 2,

2, 17. ἔτυχεν ἔχων 1, 10, 3. ohne
 ὦν 3, 1, 3. τυχόν 5, 9, 20.
 τυρός, οἱ 2, 4, 28.
 τύρσεις 4, 4, 2.
 ὕδωρ γίγνεται 4, 2, 2.
 ὕιδους 5, 6, 37.
 ὑπάγω 3, 4, 48. —ομαι 2, 1, 18.
 4, 3.
 ὑπαίθριος 5, 5, 21. 7, 6, 24.
 ὑπαντῶ 1, 8, 15.
 ὑπαρχος 1, 2, 20.
 ὑπάρχω τινί 1, 1, 4. τοιούτων ὑπαρ-
 χόντων 2, 5, 24. εὐ ποιῶν 2, 3, 23.
 ἐκ τῶν ὑπαρχόντων 6, 2, 9.
 ὑπελαύνω 1, 8, 15.
 ὑπέρ 3, 5, 18. 5, 4, 13. 7, 6, 41. zw.
 1, 7, 3.
 ὑπερβάλλω 4, 1, 7. 4, 20. 6, 3, 7.
 ὑπερβολή 4, 6, 5.
 ὑπερέρχομαι τι 4, 4, 3.
 ὑπερέχω 3, 5, 7.
 ὑπερθεῖν 1, 4, 4.
 ὑπερκάθημαι τινος 5, 1, 9.
 ὑπερορία 7, 1, 27.
 ὑπέχειν δίκην 5, 8, 18.
 ὑπισχνοῦμαι 1, 2, 2. 2, 3, 20. 7,
 6, 38.
 ὑπό 1) mit dem Genitiv. ὑπὸ ἀμάξης
 6, 2, 22. ὑπὸ μαστίγων 3, 4, 25.
 ὑπὸ τινος εὐ πάσχειν 1, 3, 4. εὐ
 ἀκούειν 7, 7, 23. ἀπολέσαι 3, 4,
 11. ἀποθνήσκειν 5, 1, 15. 7, 6, 43.
 γίγνεται τι 7, 1, 30. αἰτίαν ἔχειν
 7, 6, 11. δίκην διδόναι 4, 4, 14.
 εὐκλειαν ἔχειν 7, 6, 33. ὑπὸ λιμοῦ
 1, 5, 5. λύπης 3, 1, 3. πλήθους 5,
 2, 15.
 2) mit dem Dativ 1, 1, 4. 7, 2,
 2. 7, 32.
 3) mit dem Accusativ 1, 10, 14.
 unter — hin 3, 4, 37. 7, 4, 5.
 ὑποδείκνυμι 5, 7, 12.
 ὑποκαταβαίνω 7, 4, 11.
 ὑποκρύπτομαι 1, 9, 19.
 ὑπολύεσθαι 4, 5, 13.
 ὑπομαλακίζομαι 2, 1, 14.
 ὑπόπεμπτος 3, 3, 4.
 ὑποπέμπω 2, 4, 22.
 ὑποπίνω 7, 3, 29.
 ὑποπτεύω μή 3, 1, 5.
 ὑποστρέφω 2, 1, 18.
 ὑποφαίνω 3, 2, 1. 4, 2, 7.
 ὑποφείδομαι 4, 1, 8.
 ὑποχός τινι 2, 5, 7.
 ὑποψία 2, 5, 1.
 ὕστερατα 6, 2, 9.
 ὕστερος 1, 5, 14. 3, 4, 21.
 ὕστερῶ 1, 7, 12.

- ὑφίημι 3, 5, 5. —εμαι 3, 1, 17.
 ὑφίσταμαι 4, 1, 14. 26. τινί 3, 2, 11.
 ἀρχήν 5, 9, 19.
 ὑψηλόν 3, 4, 25.
 φαίνω 4, 3, 13. φαίνομαι μελῶν 1, 3, 19. vgl. 2, 6, 11. φθονῶν 1, 9, 19. vgl. 1, 9, 15. 2, 5, 38. 5, 6, 4. φαίνεται ἐπιβουλή 2, 5, 1. für γίγνεσθαι 7, 7, 28.
 φάλαγξ 3, 3, 11. ἐπὶ φάλαγγος 4, 3, 26. vgl. ἐπί.
 φανερός ἐστίν ἐπιβουλεύων 1, 6, 8. vgl. 1, 9, 11. 2, 5, 40. 3, 1, 36. 2, 20. 4, 3, 24. ἐν τῷ φ. 1, 3, 21. εἰς τὸ φ. 7, 7, 22.
 φάρμακον 6, 2, 11.
 Φαρνάβαζος 5, 6, 24.
 φέρω 1, 3, 21. 2, 4, 1. 6, 5. χαλεπῶς 1, 3, 3. φέρομαι 3, 3, 16. 4, 2, 3. Med. 1, 3, 21. 4, 1, 13.
 φεύγω 1, 1, 7. 5, 3, 7. ἐκ 1, 3, 3. φεύγων ἀποφεύγω 2, 5, 7.
 φημί 1, 6, 7. 10. 2, 1, 9. 4, 4, 16. 5, 6, 26. ἔφασαν 1, 9, 23. 2, 1, 14. 5, 2, 31. 5, 4, 16. 10, 7, 6, 1, 23. 7, 4, 21. οὐδὲν ἔφησεν 5, 8, 5. nicht mit ὅτι 5, 7, 18. nicht für οἶμαι 5, 2, 31. vgl. οὐ.
 φθάνω 1, 3, 14. 3, 4, 49.
 φθέγγεσθαι 6, 4, 28.
 φιλία 1, 3, 19. 6, 3.
 φίλος 2, 1, 20. μάλιστα 7, 6, 15. φιλαίτερος 1, 9, 29. vgl. μάλα.
 φιλόσοφος 2, 1, 13.
 φιλοτιμοῦμαι 1, 4, 7.
 φιλοφρονοῦμαι 2, 5, 27. 4, 5, 29.
 φοβερός 5, 7, 2.
 φόβος 2, 2, 19. 4, 3. ἐκ 1, 2, 18. ἀπὸ 7, 2, 37. φόβος τοῦ στρατεῦσαι 3, 1, 18. φόβοι 4, 1, 23.
 φοβοῦμαι 1, 3, 17. 6, 4, 32.
 φοινικιστής 1, 2, 20.
 φράζω 1, 6, 3.
 φρόνιμος 1, 10, 7.
 φρονῶ μέγα 3, 1, 27. μεῖζον 5, 6, 8. πλεῖον 6, 1, 18.
 Φρύξ 3, 1, 31.
 φυλακή 4, 1, 5. 7, 6, 22.
 φυλάττω 4, 6, 11. —ομαί τινα 1, 6, 9. 2, 5, 3.
 χαίρειν ἔω 7, 3, 23. οὐ χαίρων 5, 6, 32.
 χαλεπαίνω 5, 5, 24. τινός 7, 6, 32. ἐχαλεπάνθην 4, 6, 2.
 χαλεπός 2, 6, 9. 7, 7, 4. τὸ χ. 4, 5, 4.
 χαλεπῶς φέρω 1, 3, 3.
 χεῖρ. εἰς χεῖρας 1, 2, 26. 4, 3, 31. ἐκ χειρός 3, 3, 15. ἐκ τῶν χ. 5, 2, 14.
 χεῖρον 7, 6, 4.
 χεῖ 6, 4, 25.
 χεῖματα 3, 1, 37. 7, 6, 41.
 χρηματιστικός 5, 9, 23.
 χρῆσμα 4, 4, 13.
 χρῶμαί τινι πιστῶ 1, 4, 15. 2, 5, 11. 6, 13. 4, 6, 3. 7, 2, 25. mit ὡς 1, 4, 15. τοῖς οἰστοῖς ξύλοις 2, 1, 6. 4, 2, 28. 6, 13. τούτῳ πλείστῳ σίτῳ 5, 4, 29. τινί τι 1, 3, 18. 2, 1, 14. 3, 1, 40. 4, 8, 11. (5, 7, 5.) 6, 4, 20. χρῆσασθαι 1, 9, 17. 3, 1, 40. 7, 2, 25.
 χώρα erg. 3, 3, 5. 4, 8, 6. 5, 6, 15. 7, 2, 37. κατὰ χώραν 1, 5, 17. 5, 2, 11. ἐν ταῖς χ. 4, 8, 15. ἐκ τῆς χ. 3, 4, 33. ἐν ἀνδραπόδων χ. 5, 6, 13. 7, 28.
 χωρίον 3, 3, 15? 7, 3, 25. 6, 43.
 ψεύδομαι 1, 3, 5. 10. 2, 2, 14. χεῖματα 5, 6, 35.
 ψιλός 1, 8, 6.
 ψιλοῦμαι 1, 10, 13. 4, 3, 27.
 ψοφῶ 4, 3, 29.
 ψύχην, τὰ 3, 1, 23.
 ὦ 3, 1, 15. 6, 2, 12.
 ὦδε 1, 1, 6.
 ὦμός 4, 8, 14.
 ὦρα 1, 3, 11. 5, 7, 12. 6, 1, 20.
 ὦραϊα 5, 3, 12.
 ὥς 1, 8, 21. ὥς δ' αὐτως 5, 6, 9.
 ὥς 1) wie 2, 6, 2? 7, 6, 23. ὥς ἐλέγετο, ἐδόκουν 1, 4, 5. 7. Satz mit ὥς aufs Folgende bezogen 1, 6, 7. ὥς ἐδύναντο πλεῖστα 4, 6, 1. vgl. 1, 6, 3. 7, 2, 8. ὥς οἶόν τε μάλιστα 2, 4, 24. ὥς τις καὶ ἄλλος 1, 3, 15. ὥς ἕκαστοι 2, 2, 17. überflüssig 6, 2, 18. ὥς ἂν ohne Verbum 5, 7, 22. ὥς φίλον 1, 1, 2. vgl. 5, 2, 30 u. χρῶμαι, ὥς ἀναπαύεσθαι 2, 2, 4. ὥς διὰ φιλίας τῆς χώρας 1, 3, 14. vgl. 2, 3, 27. ὥς εἰς μάχην 1, 8, 1. 6, 1, 21. vgl. 2, 5, 30. ὥς ἐν τοῖς ὄρεσιν 4, 3, 31. ὥς ἐπὶ Πισίδας 1, 2, 1. 4. vgl. 4, 3, 11. ὥς πρὸς φίλον 3, 3, 2. ὥς πρὸς τὴν ἑκβασιν 4, 3, 21. ὥς ὀλίγοι ὄντες 6, 3, 28. ὥς βουλόμενος 1, 1, 11. 2, 1. vgl. 5, 9, 33. δῆλος ἦν ὥς σπεύδων 1, 5, 9. ὥς πολεμίαν οὖσαν 1, 2, 19. ὥς ἐπιβουλεύοντος 1, 1, 6. ὥς πολέμου ὄντος 2, 1, 21. ὥς ἀποκτενῶν 1, 1, 3. vgl. 2, 4, 8. 6, 2.

3, 1, 17. 4, 3, 12. 7, 13. ὡς προσ-
 ῶντος καὶ δεξόμενοι 1, 10, 6. ὡς
 τοιούτων ἐσομένων 5, 7, 31. ὡς ἐφε-
 ρομένης δυνάμεως 3, 4, 3. vgl. 1,
 3, 8. 16. ὡς ἐλόντων 1, 8, 10. ὡς
 ἐμοῦ ἰόντος, οὕτω τὴν γνώμην ἔχετε
 1, 3, 6. ὡς στρατηγήσοντα 1, 3, 15.
 ὡς δέον 6, 2, 22. ὡς δεῖσον 5, 2, 12.
 ὡς περιγενόμενος ἂν 1, 1, 10. ὡς
 ἄλόντος ἂν 5, 2, 8. mit dem Ind.
 1, 3, 15. 6, 1, 17. quam 3, 1, 40.
 7, 7, 27. beim Superlativ 1, 3, 11.
 2, 2, 12. 3, 1, 16. 6, 1, 24. Stel-
 lung 2, 5, 7.

2) zu 2, 3, 29.

3) beim Inf. 1, 5, 10. 4, 3, 29.
 ὡς εἰπεῖν 3, 1, 38.

4) bei Zahlen 1, 2, 3. 2, 2, 7.
 3, 3, 1. 4, 2, 2. 5, 4, 12. ὡς ἐπὶ
 τὸ πολὺ 3, 1, 42.

5) als 1, 1, 4. 10, 8.

6) da, denn 2, 4, 17. 5, 8, 10.

7) dass, ὅτι 1, 1, 3. 3, 5. 5, 7,
 6. beim Inf. 7, 5, 8.

8) damit 1, 3, 14.

ὥςπερ 1, 3, 11. 8, 29. 4, 3, 11. 5, 32.
 ὥστε 7, 4, 12. nach οὕτω 5, 9, 31.
 ταῦτα 5, 1, 13. γίνεσθαι 5, 6,
 30. ποιεῖν 1, 6, 2. διαπράττεσθαι
 4, 2, 23. ἐνδεῖ 7, 1, 41. anakol.
 5, 6, 25. unter der Bedingung dass
 5, 6, 26.

ὥφελε 2, 1, 4.

ὥφελω τίνα 1, 1, 9. 3, 4.

Grammatisches Register.

Accusativ. ὅς, βούς 5, 2, 3. τρι-
 πύχη 4, 2, 28. von der Zeit 4, 1,
 10. ἐνάτην ἡμέραν 4, 5, 24. προ-
 τέρα πέντε ἡμέρας 1, 2, 25. τὸν
 αὐτὸν τρόπον 6, 3, 6. ὄνομα 1, 2,
 23. τὸ γένος 5, 2, 29. τὴν γνώμην
 6, 1, 17. τὰ ἄλλα 4, 8, 20. οὕτως
 ἔχω τὴν γνώμην 1, 3, 6. θαυμάσιος
 τὸ κάλλος 2, 3, 15. ἄριστος τὰ πο-
 λέμια 1, 6, 1. τὸ ἀρχαῖον 1, 1, 6.
 τὸ σύμπαν 1, 5, 9. τὸ πρὸς ἐσπέ-
 ραν 6, 2, 4. τοῦτο desshalb 4, 1,
 21. χρήσιμός τι 2, 5, 23. — φυλάτ-
 τειν φυλακᾶς 2, 6, 10. στρατηγεῖν
 στρατηγίαν 1, 3, 15. τί 7, 6, 40.
 vgl. 7, 8, 9. εὐτυχεῖν εὐτύχημα 6,
 1, 6. φέρειν φόρους 5, 5, 7. — θύ-
 ει τὰ Λύκαία 1, 2, 10. ἀγωνίζε-
 σθαι στάδιον 4, 8, 27. ἐπικουρεῖν
 χειμῶνα 5, 8, 25. ὁρμᾶν ὁδόν 3,
 1, 8. σπεύδειν ὁδόν 1, 5, 9. ἐλθεῖν
 ὁδόν 3, 1, 6. 5, 1. πορεύεσθαι ὄρη,
 πεδίον 2, 5, 13. 4, 4, 1. ἵεναι ὄρητιον
 4, 6, 12. — νικᾶν τὰ μεγάλα 1, 9,
 24. τὰ ἄλλα τιμᾶν 1, 3, 3. 5, 5, 14.
 στίλβειν ἀνθήμια 5, 4, 32. ὑβρίζειν
 δεινά 6, 2, 2. τὰ ἔσχατα αἰκισά-
 μενος 3, 1, 18. ἄλλεσθαι ὑψηλά 5,
 9, 5. τὰναντία στρέφειν 4, 3, 32.

πάντα ἐψευσμένος αὐτόν 1, 3, 10
 σατραπεύειν ταῦτα 1, 7, 6. ὑπάγε-
 σθαι ταῦτα 2, 1, 18. προμνᾶσθαι
 τοιαῦτα 7, 3, 18. ἃ περιέλκει ἡμᾶς
 7, 6, 10. διαβάλλειν τοῦτο 7, 5, 6.
 8. ἀμφιλέγειν τι 1, 5, 11. ἐπικρατεῖν
 ἴσον 2, 5, 7. ἄχθομαι τι 1, 1, 8.
 vgl. φρονῶ. — ἀποτμηθέντες τὰς κε-
 φαλάς 1, 6, 1. vgl. 3, 1, 31. 4, 1,
 18. 6, 12. 7, 4. 5, 4, 32. ὀνηθῆ-
 ναί τι 5, 5, 2. vgl. δέω. ἀπήχθημαι
 πλεῖστα 7, 6, 35. ἐξαπατᾶσθαι τι
 5, 7, 11. πλεῖστον διασπασθῆναι 2,
 2, 12. ἀφηρεθῆν τι 7, 2, 22. τοὺς
 δακτύλους ἀποσεσηπότες 4, 5, 12. 5,
 8, 14. — Ac. beim Inf. statt eines
 andern Casus: statt des No. 3, 1,
 17. statt des Da. 1, 2, 1. 3, 5. 3,
 1, 5. 4, 1, 26. 3, 10. 8, 10. 5, 9,
 26. 6, 4, 19. 7, 1, 10. 31. statt
 des Ge. 6, 4, 33. Ac. eines pers.
 Pron. beim Infinitiv 3, 1, 17. 7,
 1, 30.

Activ 1, 1, 3. 4, 10. 7, 2, 21. statt
 des Mediums 3, 5, 16. γυμνάζειν
 ἑαυτόν 1, 2, 7.

Adjectiv. mehrere ohne καὶ verbun-
 den 5, 2, 5. 4, 25. zum ersten
 Subst. gefügt 4, 7, 14. zum wich-

- tigern 1, 5, 6. mit oder ohne Artikel dem Subst. nachgestellt 1, 10, 18. zum Relativ construiert 1, 5, 7, 4, 3, 2, 5, 4, 19. ergänzt 2, 5, 23. — Substantivirtes Neutrum. τὸ βαρβαρικόν 1, 8, 5. vgl. 1, 4, 13. 3, 4, 34. 4, 8, 18. τὰ αἰχμάλωτα 4, 1, 13. ὑψηλόν 3, 4, 25. als Präd. 3, 2, 22. 4, 5. 35. εὐεπίθετον ἦν 3, 4, 20. vgl. ἄνω.
- Adverbia** hinzeigend 5, 6, 36. 7, 2, 13. 15. dem Adjectiv nachgestellt 2, 4, 7. auf Personen bezogen 2, 5, 26. 7, 7, 17. auf sachliche Substantive 1, 2, 8. 8, 1. 2, 1, 3. 3, 14. die der Ruhe mit Verben der Bewegung verbunden 1, 2, 1. 6, 1, 16. 23. Kürze 5, 2, 16. 7, 1, 29. 7, 57. dem Adj. nachgestellt 2, 4, 7. der Comparativ 1, 3, 11. der Superlativ 3, 1, 43. vgl. ἄνω, ἐνθα, ἐνταῦθα, ἐνθεν, ἐντεῦθεν, οὐ, ὅπου, ὅθεν, ὁπόθεν, εἶναι und γίνεσθαι.
- Anakoluthien** 1, 6, 6. 8, 27. 2, 5, 5. 12. 20. 3, 1, 17. 2, 11. 4, 1, 12. 2, 12. 3, 6. 5, 1, 16. 5, 19. 9, 23. 6, 2, 18. 7, 1, 34. 6, 37. 7, 47. vgl. μέν und δέ.
- Anaphora** mit μέν und δέ 1, 3, 16. 2, 5, 9. 3, 1, 3. 13. 4, 3, 7. ἀσύνδετος 3, 1, 37.
- Anticipation** des Subjects bei ἐπιμελεῖσθαι 1, 1, 5. ὁρᾶν 3, 2, 8. 29. 4, 7, 11. 6, 2, 23. vgl. 1, 10, 14. εἰδέναι 1, 8, 21. ἐπίστασθαι 3, 2, 23. καταμανθάνειν 5, 7, 14. θανμάζειν 6, 3, 19. φράζειν 5, 4, 29. vgl. 1, 6, 5. ἐλέγχειν 3, 5, 14. δεδοικέναι 3, 5, 18. zw. 5, 10, 4. vgl. δέομαι mit persönlicher Construction statt unpersönlicher. εἰκάζομαι 1, 6, 1. εἴρημαι 4, 1, 14. vgl. 5, 9, 22. bei δῆλος 1, 2, 11. (mit folgendem ὅτι 5, 2, 26.) φανερός 1, 6, 8. δίκαιος 5, 9, 3. ἐπιτήδειος 2, 3, 11. ἀμήχανος 1, 2, 21. φοβερός 5, 7, 2.
- Aorist** 1, 1, 2. 9, 25. 2, 4, 16. vom Eintreten einer Handlung. ἐβουλιμί-ασα 4, 5, 7. ἠγάσθην 1, 1, 9. ἔδεια 6, 4, 7. ἠράσθην 4, 6, 3. ἐπολέμησα 1, 9, 9. ὠρχησάμην 5, 9, 5. ἐχρησάμην 1, 9, 17. μέγα φρονήσας 3, 1, 27. vgl. 3, 4, 2. ἠγησάμενος 1, 2, 4. νομίσας 1, 6, 3. ἄρξας 6, 4, 33. πορευθεῖς 4, 4, 16. πορευθῆναι 4, 5, 16. δυνασθεῖην 7, 6, 20. δ-κνήσω 2, 3, 9. σχολάσῃ 2, 3, 2. πλουτῆσαι, βασιλεῦσαι 7, 7, 28. für das Fut. exact. der Conj. bei εἰάν 2, 1, 4. 3, 1, 14. 4, 2, 20. ἐπειδάν 3, 1, 39. πρὶν ἄν 1, 1, 10. ὅς ἄν 1, 3, 15. ὅστις ἄν 5, 5, 10. Der Opt. bei εἰ 1, 2, 2. 3, 1, 4. 4, 1, 3. bei εἰ ob ohne ἄν 4, 1, 8. Infinitiv von der Zukunft 1, 2, 2. 2, 3, 20. 3, 2, 29. (4, 6, 9.) 6, 3, 17. mit ἄν nicht von der Vergangenheit 5, 7, 11. ἐφθασα, ἔλαθον ποιή-σας 1, 3, 14.
- Apposition** 1, 7, 14. 2, 4, 1. 6, 1, 3, 1, 3. 4, 32. 5, 16. 4, 6, 3. 5, 8, 1. 6, 2, 3. 7, 1, 23. vom Ge. verschieden 5, 6, 30. πόλιν, ἀποίκους 5, 5, 3. zu τοῦτο 5, 6, 2. οἱ ἐκ — 4, 6, 25. zu Zahlwörtern 1, 2, 3. von ihrem Begriffe getrennt 1, 6, 11. zu einem ergänzten Begriffe 4, 1, 17. 6, 2, 15. οἱ τλήμονες 3, 1, 29. vgl. Artikel.
- Artikel** 1) als Pronomen. οἱ μὲν αὐ-τῶν 3, 3, 7. ἄνθρωποι οἱ μὲν 2, 5, 5. vgl. 7, 3, 31. ὁ μὲν auf den nähern Begriff bezogen 1, 10, 4. ὁ δέ 7, 6, 9. οἱ δέ ohne οἱ μὲν 2, 3, 10. 5, 4, 31. οἱ δέ 6, 1, 7. auf das vorhergehende Subject bezogen 4, 2, 6. 5, 9, 32 vor einem Particip 1, 7, 8. von den Feinden 3, 4, 4. τοῖς δέ 1, 3, 21. τὰ μὲν — τὰ δέ 5, 6, 24. τὰ μὲν τι 4, 1, 14. vgl. τις. mit erg. Subst. 1, 3, 19. 3, 5, 15. aus dem Vorigen 1, 3, 19. 5, 3, 5.
- 2) Der Artikel fehlt wo wir ihn setzen: bei ἄνθρωποι 1, 7, 6. στρατηγοί u. ä. 3, 5, 7. 4, 3, 26. 7, 3, 10. βασιλεὺς 1, 1, 5. 2, 5, 38. αὐ-τὸς βασιλεὺς 1, 7, 11. παῖδες καὶ γυναῖκες 1, 4, 8. 4, 1, 8. πατέρες καὶ μητέρες 6, 2, 8. εὐρος 1, 4, 4. πληθός 4, 2, 2. θύραι 2, 5, 31. μέσον, δεξιόν, εὐώνυμον 1, 8, 13. 4, 1. ἐπὶ στρατοπέδου 6, 3, 4. ἡγε-μονία 4, 7, 8. ἡμῖν 5, 10, 10. τε-λευτή 1, 1, 1. ὑστεραία 4, 6, 1, ἥλιος 1, 10, 15. 2, 1, 3. vgl. δυσμαί u. ἥλιος. ὄρθρος 2, 2, 21. τοξική 1, 9, 5. γνώμη 5, 5, 3. ἔξω βελῶν 5, 2, 26. durch einen relativen Satz ersetzt 1, 5, 16. ausgefallen 4, 5, 16. 7, 23. 7, 8, 6.
- 3) Der Artikel hinzeigend. τὸ δ-

ρος 3, 4, 24. vgl. 4, 7, 21. 6, 2, 24. τὸ στρατόπεδον 3, 4, 36. ἡ κρήνη 4, 5, 9. οἱ ποταμοί 5, 6, 9. οἱ λίθοι 5, 4, 23. αἱ ἀπορίαι 3, 1, 26. vgl. 2, 3, 13. von berühmten Dingen: ἡ μάχη 1, 2, 9. (anders 2, 1, 4.) ἡ ἀναρίθμητος στρατιά 3, 2, 13. von bekannten 1, 1, 6. 2, 1, 3. 4, 8, 26. 5, 7, 2. von erinnerlichen 5, 7, 2. 8, 6. vgl. 2, 1, 4? von vorher erwähnten 1, 7, 18. 8, 21. 2, 1, 4. 4, 17. 24. 3, 1, 2. 3, 11. 4, 41. 4, 1, 5. 2, 18. 5, 1, 5, 3, 3. 6, 18. 8, 1, 2. 7, 3, 22. 4, 11. 6, 5. 7, 54. von angedeuteten: ἡ συλλογή 1, 1, 6. zw. 2, 1, 4. ὁ πόλεμος 7, 1, 26. vgl. 4, 4, 13. 7, 3, 22. von notorischen 4, 4, 17. 7, 21. 5, 6, 4. 9, 5. ὁ ἐρμηνεύς 1, 2, 17. 7, 6, 8. von Gefordertem 5, 6, 31. 6, 1, 16. von üblichen Waffen oder Kleidern 1, 5, 8. 15. 4, 5, 33. 7, 27. τὰ πιστά 4, 7, 7. 7, 4, 22. possessiv 1, 2, 1. τὸ κέρας 1, 8, 4. τὸ στράτευμα eb. vgl. 3, 4, 36. ἡ δύναμις 3, 4, 3. 6, 3, 7. 7, 4, 21. τὸ μέρος 3, 4, 23. 5, 3, 4. 6, 4, 28. 7, 6, 36. 8, 11. ἡ γνώμη 2, 5, 29. οἱ συγγενεῖς 1, 6, 10. ὁ ἄρχων 2, 6, 10. 3, 2, 31. vor einem Relativ 3, 2, 13. ein schwächeres jeder 1, 3, 21. 3, 5, 11. ὁ βουλόμενος 1, 3, 9. ὁ ἐπιτήδειος 2, 3, 11. ὁ πολέμιος 7, 3, 26.

4) Der Artikel mit versteckteren Beziehungen: von Bezüglichem 2, 6, 2. 3, 2, 31. von Gebührendem: ἡ δίκη 1, 3, 20. 2, 5, 38. ἡ μισθοφορά 5, 6, 26. von Erforderlichem: τὰ πλοῖα 5, 6, 5. οἱ ἵπποι 7, 2, 8. τὰ ἐνέχυρα 7, 6, 23. ὁ χρόνος 6, 1, 26. von Sachgemäsem: ὁ λιμός 1, 5, 5. ὁ φόβος 7, 2, 21. ἡ αἰσχύνη 7, 7, 11. von vorzugsweise so Genanntem 6, 4, 7. proleptisch 3, 1, 10.

5) Der Artikel bei einzelnen Wortarten oder Wortformen. a) bei Genitiven. οἱ ἐκείνου 1, 2, 15. vgl. 1, 5, 11. τοὺς ἐαυτοῦ 1, 7, 1. τὰ ἐκείνου 6, 2, 11. τὰ ἐκείνων 5, 1, 9. τὰ Κύρου 1, 3, 9. τὰ τοῦ Λακωνικοῦ 7, 3, 8. b) bei Adjectiven. ὁ τοιοῦτος 3, 1, 13. ὁ ἐπιτήδειος 2, 3, 11. vgl. πολὺς. τὸ πλεῖον 7, 6, 16. τὸ μέγιστον δύνασθαι 7, 6, 37. οἱ σύμπαντες 1, 2, 9. τὰ σύμπαντα 4, 3, 2. τὸ δεύτερον 1, 8, 16. c)

bei Zahlwörtern. οἱ δύο 5, 4, 11. αἱ μυρία ἐλπίδες 2, 1, 19. ἀμφὶ τὰ εἴκοσιν 1, 2, 9. 7, 10. 4, 7, 22. vgl. 3, 1, 33. οἱ μυρία ἵππεῖς 3, 2, 18. d) bei Participien. ὁ ἀρπάζων 6, 4, 6. ὁ βουλόμενος 1, 3, 9. ἀφθονία τῶν ἐθελόντων 1, 9, 15. οὐκ ἔστιν ὁ τολμήσων 2, 3, 5. vgl. 5, 7, 28. τρήρεις ἔχοντες τοῦ κωλύσοντος 7, 2, 15. πολλοὶ ἦσαν οἱ κωλύσοντες 3, 5, 12. vgl. 4, 7, 4. ἰσχύς ἔστιν ἡ ποιοῦσα 3, 1, 42. τί τὸ κωλύόν ἔστιν; 4, 7, 4. vgl. 6, 3, 13. e) bei Infinitiven 2, 4, 3. f) bei Adverbien. οἱ ἔνδον 2, 5, 32. οἱ οἴκοι 1, 2, 1. 7, 4. οἱ τότε 2, 5, 11. τὸ πρόσθεν 1, 10, 11. τὰ οἴκοι 1, 7, 4. g) bei Praepositionen mit ihrem Casus. τὸ κατ' αὐτούς 1, 8, 21. vgl. περί und ἀμφί. οἱ σύν τινι 3, 2, 11. τὸ ἀμφ' αὐτόν 4, 1, 6. τὰ περί τινος 2, 5, 37. τὰ παρά τινος 2, 3, 4. 7, 7, 31. τὰ παρ' ἡμῖν 6, 1, 26. vgl. 1, 4, 3. τὸ πρὸς ἑσπέραν 6, 2, 4. vgl. 3, 5, 15. τὰ πρὸς τὸν πόλεμον 4, 3, 10. τὰ πρὸς σέ 7, 7, 30.

6) Der Artikel bei Appositionen: ὁ Ζεὺς ὁ σωτήρ 3, 2, 9. 4, 8, 25. 7, 6, 44. ὁ Σιλανός ὁ Ἀμπρακιώτης 6, 2, 13. ἡ πόλις οἱ Ταρσοί 1, 2, 26. vgl. 7, 8, 21? ὁ Μαρσύας ποταμός 1, 2, 7. ὁ Κέρβερος κύων 5, 10, 2. ἡμεῖς, ὑμεῖς οἱ Ἕλληνες 1, 7, 7. 3, 2, 5. 37. 5, 7, 20. 27. 8, 16. 6, 1, 18. 4, 14. 7, 3, 34. τοὺς ἄλλους ἡμᾶς 2, 5, 39. σφῶν τῶν ἄλλων 6, 4, 33. ἐσόμεθα οἱ λόχοι 4, 8, 12. βουλόμεθα, βούλεσθε οἱ στρατηγοί 2, 5, 25. 5, 6, 4. οἱ τλήμονες 3, 1, 29. οἶδε οἱ παρόντες 2, 3, 19. (χρῶμεθα τοῖς τεταγμένοις 3, 2, 36.) τὰλλα τὰ ἐπιτήδεια 7, 1, 13.

7) Der Artikel bei Attributen. χεὶρ ἡ δεξιὰ 1, 10, 1. βασιλεὺς ὁ Περσῶν 3, 4, 8. οἱ κύνες οἱ χαλεποί 5, 8, 24. οἱ Θράκες οἱ διαφεύγοντες 6, 1, 4. vgl. 1, 7, 5. 2, 3, 7. 4, 4, 11. σταθμοὶ οἱ ἐγγυτάτω 2, 2, 11. vgl. 1, 1, 9. οἱ οἴκοι ἀντιστασιῶται 1, 1, 10. vgl. 2, 2, 20. τὸ ἤδη κολάζειν 7, 7, 24. τὸ ἔσθθαι τὸ πρὸ τῆς Κιλικίας 1, 4, 4. αἱ κῶμαι αἱ ἐν τοῖς ἄγχεσι 4, 1, 7. vgl. 6, 2, 1. ἡ εἰς τοὺς Καρδούχους ἐμβολή 4, 4, 1. ὁ ἐκ τῶν Ἑλλήνων εἰς τοὺς βαρβάρους φόβος 1, 2, 18. ἡ

ὑπὸ τὸ ὄρος ἀνωτάτω κόμη 7, 4, 11. ἐπ' ἀντίπορον λόφον τῷ μαστῷ 4, 2, 18. vgl. 6, 4, 19. 7, 3, 22. 29. τὸ ἀπὸ τῶν αἰχμαλώτων ἀργύριον γενόμενον 5, 3, 4. 7, 7, 32.

8) Der Artikel bei praedicativer Verbindung. πολλοὶ ἦσαν οἱ τετρωμένοι 3, 4, 30. vgl. 4, 8, 20. 5, 2, 1. 6, 4. οἱ στρατιῶται προσπίπτουσιν αὐτῷ πολλοί 7, 1, 21. vgl. 4, 7, 7. 7, 5, 14. πολλῶν τῶν ἀνθρώπων ὄντων 4, 1, 12. τὰλλα πολλὰ διαρπάζουσιν 1, 10, 2. vgl. 4, 3, 7. καλὸν ἔχει τὸ χωρίον 6, 3, 25. ἡ χώρα πορθομένη 7, 7, 12. καταλαμβάνουσι τὰς ἀμάξας μεστὰς 1, 10, 18. vgl. 7, 3, 43. ψιλαῖς ταῖς κεφαλαῖς 1, 8, 6. ὀρθοῖς τοῖς λόγοις 4, 2, 11. ἡγεμόνι τῷ Ἡρακλεῖ 6, 3, 24. ἐν ἀφθόνοις τοῖς ἐπιτηδεύοις 7, 6, 31. vgl. μέσος. ἅμα τῷ ἡλῶ δυομένῳ 2, 2, 16. τοῖς ὑποζυγίοις παριοῦσιν 4, 2, 13. ἰδρῶντι τῷ ἱππῳ 1, 8, 1. vgl. 7, 7, 6. πέρα μεσούσης τῆς ἡμέρας 6, 3, 7. vgl. πᾶς, ὅλος, ὅδε, οὗτος, ἐκεῖνος, ἀμφοτέρως, ἐκάτερος, ἕκαστος.

9) Das Praedicat eingeschoben. οἱ ἀρτοκόποι φάσκοντες εἶναι 4, 4, 21. vgl. 6, 2, 7. 7, 6, 37. τὸ Μηδείας καλούμενον τεῖχος 2, 4, 12. vgl. 1, 2, 13. 7, 4, 11 u. καλῶ.

10) Der Artikel nicht zum nächsten Nomen gehörig 1, 8, 13. 6, 1, 5. nach καί wiederholt oder nicht 2, 1, 7. 2, 8. nach einem Substantiv nicht wiederholt 4, 1, 10. vgl. 5, 3, 9. zu ergänzen 4, 3, 26.

Assimilation des Relativs beim Genitiv 1, 1, 8. ἀνδρῶν 1, 3, 4. 7, 7, 8. ἐξ ὧν 1, 9, 28. ἀμφὶ ὧν 4, 5, 17. τούτοις οἷς 3, 2, 33. σὺν οἷς 1, 9, 25. ἐφ' οἷς 3, 1, 45. ὁμοίᾳ οἵαπερ 1, 3, 18. (unterblieben 1, 3, 15. 2, 5, 14.) das Nomen dabei nachgestellt 1, 7, 3. 9, 14. 19. das vorangehende Nomen dem Relativ assimilirt 1, 4, 15. 3, 1, 6. unregelmässig ἀφ' ἧς 5, 10, 12?

Asyndeton 3, 1, 24. 6, 3, 21. 4, 3, 29. 5, 8, 10. wo γάρ stehen könnte 2, 2, 2. 3, 1, 11. 2, 19. 4, 3, 8. 4, 6, 10. 5, 4, 34. 8, 21. 9, 8. 7, 1, 26. wo δέ 1, 8, 9. 2, 1, 22. 3, 4, 42. 5, 8, 7. 1, 3, 20. 3, 2, 33. 39. 5, 6, 25. 7, 2, 13. 3,

32. 6, 40. wo οὖν 1, 10, 18. wo καί 1, 2, 25. 2, 1, 6. 3, 2, 9. 7, 1, 32. bei einzelnen Begriffen 2, 4, 28. 3, 1, 29. 4, 25. 4, 4, 9. 6, 4, 1.

Attraction. οἱ ἀπὸ 3, 4, 43. οἱ ἐκ 5, 7, 17. 7, 2, 12. τὰ περὶ τινος 2, 5, 37. vgl. ἀπό, ἐκ, παρά, Anticipation, Assimilation und Praedicat.

Augment 5, 3, 1.

Bedingungssätze: mit εἰ und dem Ind. historischer Tempora 2, 1, 4. 4, 1, 11. 5, 1, 10. 8, 13. 17. 6, 4, 24. ohne ἄν im Nachsatze 3, 4, 15. im Nachsatze ein Pr. 2, 5, 19. ἐάν σκοπῶμεν, δύναιντ' ἄν 5, 1, 9. brachylogisch 6, 4, 27. der Vordersatz ergänzt 3, 2, 24. 5, 12. 4, 2, 10. 5, 2, 31. 6, 15. der Nachsatz fehlt 2, 1, 14. 7, 1, 31. 6, 33. 6, 3, 22. zwei Bedingungssätze 3, 2, 31. vgl. ἄν und εἰ.

Begriffe des Ortes und der Zeit vertauscht 2, 2, 10. 4, 6, 2. der Ausdehnung und der Zahl 2, 2, 6. entgegengesetzte zu ergänzen 1, 3, 15. 7, 2, 28.

Casus dem näher stehenden Verbum angefügt 3, 2, 12.

Collective mit dem Plural in Beziehung 3, 4, 45. 4, 1, 20. 3, 6. 5, 6, 8.

Comparativ elliptisch 3, 1, 7. 3, 5. 6, 3, 20. 7, 6, 4. μᾶλλον φίλος 1, 1, 5. οὐδὲν μᾶλλον 3, 3, 11. vgl. τις und τίς. mit dem Ge. für ἡ mit dem Da. 2, 5, 13. für ἡ und einen Satz mit εἶναι 1, 9, 16.

Conjunctiv bei Relativen 1, 7, 7. 2, 4, 19. statt des Optativs 1, 1, 10. in Bedingungssätzen 1, 3, 14. 4, 12. in temporalen Sätzen 1, 4, 13. 2, 3, 2. 7. bei Zweckpartikeln 1, 4, 18. 9, 27. 2, 5, 28. 36. 3, 4, 34.

Dativ temporal 3, 2, 31. ἀπλοῦς μοι ὁ λόγος 5, 8, 18. 7, 4, 17. προϊοῦσι 3, 2, 22. vgl. 4, 6, 12. διαβάντι 3, 5, 15. vgl. 6, 2, 1. πορευομένῳ 6, 1, 10. πειρωμένοις 3, 6, 7. vgl. 8. (in)commodi 1, 3, 16. 7, 3, 34. bei εἶναι 1, 7, 8. (vgl. 7, 8, 2.) 5, 8, 18 u. εἰμί. ἀπεῖναι 6, 4, 20. ὁ αὐτός τινι 2, 6, 22. Substantiven 4, 4, 2. 22. 6, 4, 7. Phrasen 1, 2, 26. 5, 16. 2, 5, 25. 7, 7, 30.

57. mit dem Inf. 1, 2, 1. 3, 1, 5. 4, 3. Praedicat 2, 1, 6. vgl. *χρῶμαι*. — bei Passiven 3, 3, 18. 4, 6, 16. *χαλεπῶς φέρω* etc. 1, 3, 3. durch 3, 1, 37. 4, 12. *ψόφῳ τεκμαίρομαι* 4, 2, 4. *φυγῇ λείπω* 4, 2, 12. vgl. *δρόμος*. *γένει* 1, 6, 1. *ὑβρεῖ* 5, 5, 16. *ταῖς ψυχαῖς ἐρῶμενέστεροι* 3, 1, 42. *τρόπῳ* 3, 4, 8. (*συντεταγμένῳ*) *τῷ στρατεύματι* 1, 7, 14. 2, 2, 12. vgl. 6, 2, 27. 7, 2, 8. 3, 43. *αὐταῖς (ταῖς) τριήρεσιν* 1, 3, 17.

Demonstrativ fehlt vor Relativen 1, 9, 20. 10, 3. 3, 1, 21. 5, 1, 8. 2, 26. 3, 12. 6, 1, 2. *ἐκεῖσε* vor *ἐνθα* 4, 1, 2. *ἐνθεν* 2, 3, 6. *οἷθεν* 1, 3, 17. *οὐπόθεν* 5, 2, 2. *οὐ* 2, 1, 6. *οὗτοι* erg. *οἱ ἵππεῖς* aus *οἱ ἵπποι* 1, 6, 1.

Einschiebungen 3, 1, 15. 5, 10, 5. Ellipse 5, 7, 26. vgl. *γνώμη*, *ὁδός*, *πληγὴ*, *χώρα*, *εἶναι* und Bedingungsätze.

Enklisis unterblieben 2, 5, 9.

Epanalepsis 3, 1, 20. vgl. *οὗτος*.

Epexegeme 1, 1, 7. 2, 2, 4. 3, 5, 5. 6, 4, 33. 7, 7, 13.

Ergänzung 7, 2, 28. 7, 30.

Euphemismos 5, 3, 6.

Fragen 1, 4, 14. mit dem Artikel 3, 1, 14. directe nach *εἶπέ* 2, 2, 10. deliberative mit dem Futur 3, 4, 40. 5, 4, 2. dem Conjunctiv 1, 7, 7. dem Optativ 1, 10, 5. 7, 4, 10. vgl. *θαυμάζω*.

Futurum, attisches 3, 1, 24. das dritte 1, 5, 16. imperativisch 7, 3, 36. für sollen 1, 3, 5. in der Frage 2, 1, 21. 3, 4, 40. 5, 4, 2. 7, 3, 29. nach Relativen für *ἄν* mit dem Optativ 1, 3, 17. 3, 1, 20. 4, 7, 27. 5, 1, 6. 4, 10. 6, 1, 16. 6, 4, 18. von Bezwecktem 1, 3, 14. (das Particip 5, 1, 4. 6, 3, 20. 7, 7, 42.) von Möglichem 2, 1, 2. 4, 5, 5, 1, 11. 6, 3, 20. der Optativ 1, 4, 7. der Inf. 1, 7, 18. 2, 4, 19.

Genitiv auf *α* 5, 6, 11. auf *ιος* 7, 8, 12. 1) unabhängig. *τοῦ πρόσω* 1, 3, 1. temporal. *ἡμέρας* 2, 6, 7. *δείλης* 7, 2, 16. *τῆς ἡμέρας ὅλης* 3, 3, 11. *τοῦ μηνός* 1, 3, 21. *ἐκάστου ἔτους* 5, 3, 13. vgl. 6, 4, 1. *δέκα ἡμερῶν* 1, 7, 18. vgl. 2, 2, 11. absoluter Ge. für den Da. 1, 4, 12. 5, 2, 24. ohne Artikel 3, 4, 19.

ohne Subject 5, 1, 10. ohne *αὐτοῦ* 4, 8, 5. ohne *αὐτῶν* 1, 2, 17. 4, 12. 17. 6, 1. 8, 18. 2, 1, 3. 4, 24. 3, 1, 40. 4, 1, 6. 9. 4, 11. 5, 4, 16. 6, 2, 3. 16. 7, 2, 14. ohne *σοῦ* 7, 7, 32. ohne *ὑμῶν* 5, 8, 13. *οὕτως ἐχόντων* 3, 2, 10. *ἄκοντός τινος* 1, 3, 17. 3, 2, 23. 3, 4.

2) possessiver Ge. bei Substantiven und Substantivierungen. *ὄφελός τινος* 1, 3, 11. *μισθός τῆς σωτηρίας* 5, 6, 31. *Ἐφεσος τῆς Ἰωνίας* 2, 2, 6. *μνήμην ἑαυτοῦ* 6, 3, 24. *τῇ ἑαυτοῦ χώρᾳ* 1, 1, 11. vgl. 2, 3, 3. 29. 4, 3, 17. 5, 6, 30. *τοὺς ἑαυτοῦ* 1, 7, 1. *οἱ ἐκείνου* 1, 2, 11. *τὰ Κύρου* 1, 3, 9. *τὰ τῶν* — 3, 1, 20. 2, 9. *τὰ ἑαυτῶν* 3, 1, 16. 2, 39. vgl. *ἑαυτοῦ*. *τὰ ἐκείνων* 5, 1, 9. 6, 2, 11. *τοῦ ἐκείνου δούλου* 2, 5, 38. bei *ὅς* 1, 1, 8. *τούτων τὸ κολάζειν* 7, 7, 24. Stellung 1, 8, 13. 5, 5, 4.

3) Der possessive Ge. als Prädicat. *ἦν ὁ στίβος ἵππων* 1, 6, 1. vgl. 5, 7, 10. (4, 5, 25.) *ὑμᾶς ἑαυτοῦ εἶναι* 2, 1, 11. *ἔστι, γίγνεται τινος (υἱός)* 1, 1, 1. *τοιούτων προγόνων* 3, 2, 13. *πόλεως τῆς μεγίστης* 7, 3, 19. *πόλις ἐστὶ τινος* 1, 1, 6. vgl. 2, 5, 38. 3, 2, 26. *οὐ τῶν νικῶντων ἐστὶ τὰ ὅπλα παραδιδόναι* 2, 1, 4. vgl. 3, 2, 39.

4) objectiver Ge. bei *φιλία* 5, 6, 11. *πόθος* 3, 1, 3. *φόβος* 3, 1, 18. *αἰδώς*, *αἰσχύνῃ* 2, 6, 19. 3, 1, 10. *ὄρκος* 2, 5, 7. 3, 1, 22. *πόλεμος* 2, 5, 7. *ἐπικούρημα* 4, 5, 13. *ὑπερέτης* 1, 9, 18. *μνήμη* 6, 3, 24. *ἀφθονία* 6, 4, 3. *ὄμηρος* 3, 2, 24.

5) materialer Ge. 1, 4, 13. 5, 4, 12. *στέφανος χιλοῦ* 4, 5, 33. *ἄλλος δένδρων, δένδρα τούτων* 5, 3, 12. vgl. 2, 4, 14. *κρήνη ὕδατος* 6, 4, 2. *σχεδίαι διφθερῶν* 2, 4, 28. *κρηπὶς λίθου* 3, 4, 10. *χιτωνίσκοι λινοῦ* 5, 4, 13. *γέρῃα βοῶν* 5, 4, 12. *φορτίον ἐλαῶν* 7, 1, 37. *μάρσιποι ἱματίων* 4, 3, 11. *ἄμαξαι πετρῶν* 4, 7, 10. *καπίθῃ ἀλεύρων* 1, 5, 6. vgl. 5, 10, 3. *κέρατα οἴνου* 7, 2, 23. *μυριάδες στρατιᾶς* 1, 4, 5. *παρασάγγαι τῆς ὁδοῦ* 1, 10, 1. — *πλοῦς ἡμέρας* 6, 2, 2. *τριῶν ἡμερῶν ὁδός* 2, 2, 12. 7, 3, 16. *μισθός* 5, 10, 4. *τὸ εὖρος εἴκοσι ποδῶν* 1, 2, 8. vgl. 2, 4, 12. 6, 2, 3. eben so ap.

positiv 1, 2, 23. 2, 4, 25. 5, 1, 3, 4, 7. 4, 7, 18. 5, 6, 9. 10, 3. 6, 2, 3. *μισθὸς τριῶν μηνῶν* 1, 1, 10. 2, 12. *τὸν μισθὸν ἀποδίδωσιν εἰκοσιν ἡμερῶν* 7, 5, 4. *τὰ ἐπιτήδεια ἐστὶ μιᾶς ἡμέρας* 6, 1, 16.

6) partitiver Ge. *Παταγύας τῶν πιστῶν* 1, 8, 1. 6, 1, 5. *ἡγεμόνες τῶν Τραπεζουντίων* 5, 2, 1. vgl. 5, 10, 11. *παῖς τῶν εὐπρεπῶν* 4, 1, 14. vgl. 2, 4, 19. 4, 8, 4. 6, 1, 15. *λόχοι τοῦ στρατεύματος* 1, 2, 25. *βόες τῶν αἰχμαλώτων* 5, 9, 4. *οἰκία τῶν ἐν δεξιᾷ* 5, 2, 24. *ἦν τῶν στρατευομένων* 1, 2, 3. 2, 6, 26. 4, 6, 14. — bei *ὁ μὲν* 1, 1, 7. 5, 6, 30. *οὐδείς* 3, 1, 16. *ὅς* 1, 1, 8. 7, 13. 3, 4, 3. 5, 7, 28. *εἰσὶν οἱ* 5, 7, 22. *ὅστις* 6, 4, 18. *ὁπότερος* 3, 1, 21. *ἐν τοιούτῳ τοῦ κινδύνου* 1, 7, 5. *ἄρτων ἡμίσεα* 1, 9, 26. *τὸ ὑπερβάλλον τοῦ στρατεύματος* 4, 1, 7. *πὺρ τῆς φάλαγγος* 3, 4, 23. *ὀπηνίκα τῆς ὥρας* 3, 5, 18. von einem Satze regiert 3, 1, 19. bei *λαμβάνω* 1, 5, 7. *πέμπω* 4, 5, 22. *κλέπτω* 4, 6, 15. als Subject 3, 5, 16. bei *ὅπη* 5, 6, 20. eingeschoben 7, 7, 18. vgl. *τις*.

7) Ge. praedicativ 5, 5, 15. des Preises 1, 5, 6. 2, 2, 20. 5, 1, 6. 3, 1, 20. 2, 21. 3, 18. 7, 6, 24. der Relation 1, 7, 3. 2, 4, 1. 5, 8, 1. 7, 4, 23. 6, 5. der Beschuldigung 5, 8, 1. bei Comparativen 1, 2, 26. 9, 5. 16. 25. 3, 1, 4. 4, 2, 25. 5, 6, 22. *ὕστερατα τῆς συνόδου* 6, 2, 9. vgl. *πολλαπλάσιος*. zwei Ge. 6, 1, 1. ὦν possessiv und partitiv zugleich 1, 3, 14.

Hyperbaton 1, 2, 21. eines Nomens 1, 7, 2. 2, 1, 11. 4, 2, 18. 5, 6, 2. 9, 2. bei Participien 5, 3, 4. 7, 7, 32. 6, 4, 19. eines Adverbs 4, 8, 24.

Hyperbole 2, 4, 4.

Imperativ 1, 4, 8. 8, 17.

Imperfect 4, 8, 21. 5, 8, 2. vom Versuche 1, 3, 1. scheinbar fürs Praesens 1, 4, 9. 8, 22. 4, 3, 1. 4, 4. (1, 9, 23. 5, 4, 34.) fürs Ppf. 1, 1, 6. 8, 2, 22. 4, 2, 7. 8, 2, 1, 6. 5, 35. 3, 4, 7. 13. 4, 3, 7. 5, 6, 36. 6, 1, 22. 4, 31. für den Optativ 1, 2, 21. 3, 1, 2. 4, 1, 24. 5, 9, 16. 7, 3, 7. ohne *ἄν* 7, 6, 21. *ἔπεμπον ἄν* 7, 6, 33.

Inconcinnität 1, 9, 6. 10. 22. 2, 1, 7. 2, 11. 3, 1, 20. 35. 2, 13, 32. 4, 28. 4, 1, 7. 12. 27. 7, 13. 5, 1, 16. 4, 6. 7, 32. 6, 1, 11. 7, 7, 29.

Indicativ in obliquer Rede 1, 9, 10. bei *ὅτι* 1, 3, 21. neben dem Opt. 2, 2, 15. 4, 5, 10. (5, 5, 24.) 7, 1, 34. bei Relativen 1, 9, 28. 6, 4, 12. in Fragen 1, 4, 13. 8, 21. 3, 5, 13. vgl. Imperfect.

Infinitiv 1) absolut: imperativisch 5, 3, 13. *ὥς εἰπεῖν* 3, 1, 38. *τὸ κατὰ τοῦτον εἶναι* 1, 6, 9. *τὸ νῦν εἶναι* 3, 2, 37. *ἐμποδῶν τὸ μὴ εἶναι* 4, 8, 14.

2) bei Substantiven und *εἶναι*. *ἐλπίς* 2, 1, 19. *καιρός* 5, 1, 5. *κίνδυνος* 2, 5, 17. (4, 1, 11.) 5, 1, 6. *ῥυθμός* 4, 4, 11. *σχολή* 1, 6, 9. *φόβος* 2, 4, 3. *ώρα* 1, 3, 11. — *δόγμα ἦν* 6, 4, 27. *δόγμα ποιῶμαι* 3, 3, 5. *σύνθημα π.* 4, 6, 20. *γνώμην ἀποφαίνομαι* 1, 6, 9. 5, 6, 37. — *δεξιὰν φέρω* 2, 4, 1. vgl. 5, 3. *ὄχλον παρέχω* 3, 2, 27. *ἀργύριον ἔχω* 7, 1, 7. *τὰ ἱερὰ γίγνεται* 2, 2, 3. *ἐκαθεζόμεν ἱκέτης* 7, 2, 32.

3) bei Adjectiven. *ἀγαθός* 1, 9, 21. *αἷτιος* 6, 4, 8. *ἀμήχανος* 1, 2, 21. *ἄξιος* 2, 5, 24. *ἄπορος* 5, 6, 20. *ἐπιτήδειος* 2, 5, 18. *ικανός* 3, 1, 23. *καλός* 4, 8, 26. *στυγνός* 2, 6, 9. *μακρὰν* 3, 4, 42. *οἶος* 2, 3, 13. *ὁποῖος* 3, 1, 13. *ὅσος* 4, 1, 5. *ἐφ' ᾧ (τε)* 4, 2, 19. *πολλή* 6, 1, 16. *ἐλαττον* 7, 7, 35. *φοβερός* 3, 4, 5. nach dem Comparativ und *ἢ* 3, 3, 7.

4) bei Verben. *αἰροῦμαι* 2, 6, 6. 4, 8, 25. 6, 4, 22. *αἰσχύνομαι* 2, 3, 22. *ἀκμάζω* 3, 1, 25. vgl. *ἀναίρειω*. *ἀναμένω* 3, 1, 14. *ἀποδείκνυμι* 2, 3, 14. *ἀφίημι* 7, 3, 44. *βιάζομαι* 1, 3, 1. *βοῶ* 1, 8, 12. *δέομαι* 1, 1, 10. 2, 14. (*διακελεύομαι* 4, 7, 26.) *διαμάχομαι* 5, 8, 23. *διαποροῦμαι* 5, 9, 22. *δίδωμι* 1, 2, 27. 6, 6, 6. 7, 3, 13. vgl. 5, 8, 7 u. *δοκῶ*. *εἰμι* 2, 1, 6. *εἶπον* 1, 3, 14. 2, 3, 2. 4, 5, 4. *ἐπαίρω* 5, 9, 21. 7, 7, 25. *ἐπιτρέπω* 1, 2, 19. 2, 4, 27. 3, 2, 31. 6, 3, 11. *καταλείπω* 5, 2, 1. 3, 4. *κατέχω* 3, 1, 20. vgl. *κηρύσσω* u. *κωλύω*. *λέγω* 1, 3, 8. vgl. *λέγω*. *μελετῶ* 3, 4, 17. *μέμνημαι* 3, 2, 38. *παραδίδωμι* 4, 5, 22. 7, 7, 10.

παρακελεύομαι 1, 7, 9. παρέχω 2, 3, 22. 6, 4, 16. πέμπω 5, 2, 12. προθυμοῦμαι 3, 1, 9. 7, 2, 24. προσποιῶμαι 2, 1, 7. συντίθημι 4, 2, 1. τάττω 3, 1, 25. ὑποδείκνυμι 5, 7, 12. φημί 4, 1, 24. φράζω 1, 6, 3. ψηφίζομαι 3, 2, 31. 5, 1, 4.

5) der Infinitiv (aus dem Hauptsatze) zu ergänzen. bei ἀνάγκη 5, 4, 20. ἀπορία 5, 6, 10. καιρός ἐστίν 6, 1, 14. νόμος ἐστίν 1, 2, 15. 7, 3, 38. ἀσφαλές ἐστίν 5, 7, 30. ἄξιος 7, 3, 10. ἐπιτήδειος 2, 3, 11. δίκαιος 5, 9, 3. καλῶς ἔχει 6, 1, 19. ἀναιρῶ 3, 1, 8. ἀξιῶ 6, 4, 25. ἀποψηφίζομαι 1, 4, 15. βούλομαι 1, 7, 5. 2, 1, 5. 3, 2, 21. 5, 6, 20. 30. δεῖ 1, 3, 6. 3, 1, 39. 40. 5, 1, 8. 6, 1, 11. δοκεῖ 1, 3, 20. 3, 2, 6. δύναμαι 1, 6, 7. 3, 1, 35. 4, 7, 7. 5, 5, 14. 9, 33. 7, 6, 11. 35. εἰρημένος 4, 1, 14. ἔχω 2, 1, 9. 4, 3, 10. 7, 7, 15. κελεύω 2, 5, 27. 6, 4, 14. κωλύω 4, 6, 14. λέγω 5, 8, 2. μέλλω 2, 5, 5. 5, 1, 8. νομίζομαι 4, 2, 23. παραγγέλλω 4, 3, 17. παρακαλῶ 3, 1, 36. παρακελεύομαι 5, 7, 19. παρέχω 2, 1, 11. πειρῶμαι 4, 2, 4. 7, 2, 37. συμβουλεύω 5, 6, 12. συμφέρει 3, 2, 27. 7, 3, 37. τάττω 2, 6, 13. ὑποδείκνυμι 5, 7, 12.

6) Verschiedenes. No. mit dem Inf. 4, 1, 24. der No. fehlt 3, 1, 4. bei δοκεῖ No. und Ac. mit dem Inf. 1, 4, 18. Der Ac. beim Inf. ergänzt 3, 2, 39. 4, 7, 6. 8, 10. vgl. 7, 6, 16. vgl. Nominativ, Accusativ und Dativ. Da. u. Acc. b. Inf. s. παραγγέλλω, παρεγγυῶ u. Accusativ. Inf. nach γάρ 4, 5, 16. nach ὅς 2, 2, 1. Inf. des Pr. von der Zukunft 1, 3, 1. 7, (7, 5.) 5, 10, 8. 7, 1, 4. 6, 38. 7, 31. des Ao. von der Zukunft 1, 2, 2. 4, 6, 9. 6, 3, 17. Inf. des Ip. 1, 4, 12. 4, 3, 12. 5, 7, 18. 6, 4, 27. Inf. des Fu. nach ἀπογινώσκω 1, 7, 19. der Inf. mit dem Artikel. πρόφασις τοῦ ἀθροίζειν 1, 1, 7. τῷ διεσπᾶσθαι 1, 5, 9. διὰ τὸ — 1, 7, 5. 9, 27. 4, 1, 10. 5, 1, 13. 5, 18. 6, 2, 20. ἐκ τοῦ — 2, 6, 9. πρὸς τὸ — 2, 6, 20.

Kakophonie 5, 6, 7.

Kürze 1, 3, 7. 3, 1, 9. 3, 13. 5, 5. 4, 35. 5, 9. 4, 5, 28. 5, 1, 8.

2, 16. 8, 8. 9, 8. 7, 4, 18. in Vergleichen 2, 3, 15. vgl. ἀφίστημι, ἐκλείπω, συμμίγνυμι und Adverbium.

Medium. ἀνατίθεμαι 1, 4, 7. 2, 2, 4. ἀποπέμπομαι 1, 1, 5. ἀποροῦμαι 5, 9, 21. ἐκπέμπομαι 5, 2, 21. ἐξαιτοῦμαι 1, 1, 3. ἐπικρούπτομαι 1, 1, 6. καλοῦμαι 7, 2, 30. ὀφίζομαι 7, 5, 13. προβάλλομαι 5, 9, 25. στρατεύομαι 1, 1, 11. συμβάλλομαι 1, 1, 9. 4, 6, 14. συμβουλεύομαι 1, 1, 10. ἐπιδείκνυμαι 1, 9, 10. ἑαυτόν, ὧ beim Med. 1, 8, 29. 5, 6, 17. 8, 14.

Nachsatz mit einer Praeposition und τοῦτο eingeleitet 1, 6, 6. (7, 3.) fragend 1, 6, 6. 2, 5, 17. fehlt 2, 1, 14. 7, 7, 15.

Name statt des Pronomens 1, 4, 16. 9, 15. des Volkes für den des Landes 5, 2, 2. 7, 2, 32. vgl. 3, 5, 17. 4, 7, 15. vom Fürsten 5, 5, 22. der Stadt für das Stadtgebiet 5, 9, 15. vgl. διά, εἰς, ἐκ.

Negation s. μή und οὐ.

Nomen für ein Pronomen 1, 9, 15. 3, 2, 23.

Nominativ mit dem Vo. verbunden 1, 5, 15. 2, 5, 39. absolut 1, 8, 27. (2, 2, 8.) No. mit dem Inf. 2, 6, 9. 5, 7, 18. 6, 4, 38. statt des Ac. 1, 1, 8. 2, 6, 26. vgl. ὄνομα und λέγω.

Numerus. Singular und Plural verbunden 1, 7, 17. 10, 14. 4, 1, 14. δόξαν ταῦτα 4, 1, 13. vgl. τίς. Plurale bei Collectiven 2, 1, 6. 4, 1, 20. πόλιν, ἀποίκους 5, 5, 3. Plurale von Pronomina mit Bezug auf einen Einzelnen 3, 4, 41. besonders auf den Feldherrn 1, 10, 4. 4, 3, 28.

Object aus dem Vorhergehenden zu ergänzen: der Accusativ 1, 2, 25. 3, 4. 5, 2. 6, 3. 9, 10. 3, 4, 4. 8. 5, 3. 4. 6, 4, 7. 24. (7, 2, 11.) 7, 2, 12. 24. 6, 3. ἑαυτήν 1, 5, 3? der Dativ 3, 2, 31. 4, 1, 19. 5, 8. der Genitiv 1, 9, 13. ein durch das Verbum angeregtes Object ergänzt. bei (ἀναπηδῶ 7, 2, 20.) ἀποδύω 5, 8, 33. ἀφαιροῦμαι 4, 4, 12. ἐγχεῶ 4, 3, 13. ἐπιβάλλομαι 4, 3, 28. προβάλλομαι 4, 2, 21. πέμπω 3, 1, 27. anders δωροῦμαι 7, 3, 18. ἔχω 7, 3, 28. ἀφαιροῦμαι 1, 9, 19.

- παραλυπῶ* 2, 5, 29. vgl. *ὀπόθεν*. zu zwei Begriffen (auch bei verschiedener Rection). Ein Object 1, 1, 3. 7, 2. 8, 8, 11. 2, 6, 23. Eins zu zwei Sätzen 2, 1, 8. 4, 1, 14. 5, 6, 7. 9, 8. 7, 3, 28.
- Optativ** — *εἴησαν* 3, 4, 29. — *οἴησαν* 2, 1, 10. wünschend 3, 2, 3. 6, 4, 18. imperativisch 3, 2, 37. vom Gedachten bei *ὅς* 5, 6, 26. *ἕως* 2, 1, 2. in der Frage 1, 10, 5. 3, 5, 3. *ὅπως εἰσέλθοι* 7, 1, 38. in obliquen Rede ohne *ὅτι* 4, 6, 13. 5, 10, 11. 7, 3, 13. iterativ nach *ὅς* 5, 5, 14. *ὅστις* 1, 1, 5. 2, 6, 13. 4, 1, 9. *ὅποσος* 5, 1, 16. *ὅθεν* 2, 3, 16. (15.) *ἐπεὶ* 1, 5, 2. 4, 2, 28. *ἐπειδὴ* 4, 5, 8. *ὅτε* 2, 6, 11. 4, 1, 16. *ὅποτε* 1, 5, 7. 2, 6, 27. 3, 1, 20. 6, 1, 7. *εἰ* 1, 9, 19. 4, 1, 14. 5, 8, 15. 9, 24. Opt. des Ao. von der Vergangenheit 7, 4, 10.
- Paronomasie** 1, 9, 2.
- Particip.** Subject 5, 7, 9. vgl. 1, 1, 7. 3, 1, 29. *ἐλθόντας* 1, 3, 14. 5, 5, 20. als Object 2, 3, 23. als Praedicat s. *τυγχάνω* etc. vgl. Spr. 56, 4—8. zu einem ergänzten Pronomen 4, 1, 17. 6, 1, 16. mehrere ohne *καί* 1, 1, 7. 2, 1, 8. 2, 9. 3, 1, 13. 30. 5, 9. 4, 1, 8. 3, 28. 5, 1, 2. 6, 1, 26. 7, 3, 5. *διὰ τοῦτο* folgt 1, 7, 3. 7, 1, 9. nach *ταῦτα* 7, 2, 4. durch *καί* verbunden verschieden aufzulösen 1, 7, 4. verschiedene Casus verbunden 1, 10, 6. 5, 6, 32. 7, 1, 27. mit eigenem Subject 4, 3, 28. 5, 2, 21. 7, 2, 2. eigenthümlich bei *δεῖ* 4, 2, 3. des Pr. von Bevorstehendem 4, 5, 8. des Imperfects 1, 2, 3. 2, 3, 22. 3, 1, 2. 4, 4, 9. 6, 1, 19. des Fu. 1, 3, 14. *τὰ ἄξοντα* 5, 1, 4. vgl. *εἰμί* u. *ἔχω*.
- Passiv.** s. unter den Spr. 52, 6, 1 angeführten Verben.
- Perfect.** — *αται* 4, 8, 5. von Künftigem 1, 8, 12. von beinahe Geschehenem 6, 4, 23. *λελοιπώς* *εἶη* 1, 2, 21.
- Person.** die erste des Plurals für die erste des Si. 1, 7, 7. 3, 2, 9. die erste für die dritte 3, 1, 20. 7, 6, 36.
- Pleonasmen** 1, 3, 15. 4, 14. 7, 3. 2, 1, 3. 3, 3, 15. 4, 7, 22.
- Plural.** *δυνάμεις*, *μήκη* 1, 5, 9. *θάνατοι* 2, 6, 28. vgl. *κριταί* u. *πυροί*. auf einen Singular bezogen 1, 4, 8. 5, 1. 9, 19. 10, 4. 2, 1, 6. 4, 3, 28. [6, 3, 11.] 3, 4, 41. 5, 8, 22. 9, 27. 6, 3, 30. 4, 30. 7, 6, 32. vgl. *τις* u. Numerus. so ein Subject im Plu. 1, 9, 19. 7, 7, 15. vgl. Subject. *ταῦτά* für *ταυτό* 1, 1, 7. 5, 6, 33. 5, 10, 6. vgl. 1, 9, 24. 5, 6, 33. 7, 6, 14. 7, 13.
- Plusquamperfect** 5, 7, 15.
- Possessiv:** ohne Artikel 5, 5, 19. *τὰ ὑμέτερα* 7, 6, 33. *φιλία ἡ σὴ* objectiv 7, 7, 29.
- Praedicat.** *ἀριθμὸς ἐγένετο ἄσπις μυρία* 1, 7, 10. *τὸ μέσον ἦσαν στάδιοι τρεῖς* 1, 4, 4. vgl. 1, 2, 5. 4, 1. 7, 14. 3, 4, 7. 4, 3, 16. 5, 4. 7, 6. 5, 3, 11. *τριακόσια ἦν τάλαντα φόρος* 7, 1, 27. Ac. 3, 5, 16. *κῆρυξ ἔρχομαι* 5, 7, 30. vgl. 3, 2, 13. 5, 6, 12. 6, 3, 25. 7, 2, 33. *κεῖται τὰ ἀγαθὰ ἀθλα* 3, 1, 21. *φίλους κόσμον ἀνδρὶ νομίζω* 1, 9, 23. *τὰς βαλάνους τραγήματα ἀπειτίθεσαν* 2, 3, 15. vgl. 4, 5, 24. *πορευτέον τοὺς σταθμοὺς μακροτάτους* 2, 2, 12. vgl. 1, 5, 9. 8, 2. *ταῦτα ἀληθῆ λέγω* 7, 2, 25. vgl. 5, 4, 34. *τοῦτο μείον ἔχω* 3, 2, 17. proleptisch 1, 5, 8. *ἐνδύφριος ἐκαθεξόμην* 7, 2, 33. *ὑπαίθριοι ἐστρατοπεδεύετε* 7, 6, 24. vgl. 5, 5, 21. *ὄρθιος προσιών* 4, 8, 13. *σκοταῖος* 2, 2, 17. *τριταῖοι* 5, 3, 2. 6, 4, 38. *ἄφθορος ῥεῖ* 6, 2, 4. *ἐναντίος πνεῖ* 4, 5, 3. vgl. 5, 8, 20. vgl. Artikel 7. *γνώμη, θαῦμα, πρότερος, πρῶτος, ὕστερος, ἐκὼν, ἐθέλων, ἐθελούσιος, χρῆσθαι*.
- Praeposition** aus dem Vorigen ergänzt 4, 7, 20. bei der Apposition wiederholt 5, 2, 2. 5, 1. *ἐν* — *ἐν* 5, 3, 8. *ἐκ τῆς κώμης γυναικες* 4, 5, 9.
- Praesens** 1, 8, 13. historisches 1, 1, 1. 3, 3, 12. *πάσαι σπεύδομεν* 4, 8, 14. vgl. *ἀδικῶ, νικῶ, κρατῶ, ἤττωμαι, ἀκούω, πυνθάνομαι, ἤκω, οἴχομαι, φεύγω, ἀλίσκομαι. λέγω* 3, 2, 8. vom Versuche 7, 7, 7. vgl. 5, 6, 31. statt des Futurs 1, 3, 16. 2, 3, 27. 5, 18. 23. 5, 5, 22. 7, 1, 31. für das Ppf. 1, 7, 16. 2, 6, 7. vgl. Infinitiv u. Particip.
- Pronomen,** persönliches unbetont 2, 1, 12. 5, 5, 8. 3, 1, 25. *ἐγὼ δέ* ohne Gegensatz 3, 4, 41. *μοὶ δοκῶ* 1, 7, 4. *μέ* für *ἐμέ* 2, 3, 20? 3, 1, 25? vgl. 5, 6, 33. *ἐμέ* für *ἐμαυτόν* 7, 1, 30. vgl. 1, 3, 3. 5, 4, 10.

πρός με 3, 3, 2. ἐπὶ σε 7, 7, 32.
 σε wiederholt 6, 4, 20. ἡμεῖς 1, 7,
 7, 5, 1, 7. αἱ πόλεις ἡμῶν 6, 4, 14.
 7, 3, 35. vgl. 3, 2, 29. zu ergän-
 zen 2, 1, 12. 3, 2, 5. 4, 8, 12. 5,
 5, 20. 7, 1, 31. 2, 28. 31. 13. 6,
 16. 2, 25. αὐτόν epanaleptisch 2,
 4, 7. vgl. αὐτός, ἑαυτοῦ, Subject u.
 Object.
 Reflexiv 3, 1, 14. καταδικάζω ἑμαν-
 τοῦ 6, 4, 15. αὐτῶν auf einen Sin-
 gular bezogen 3, 4, 41. τὴν αὐτοῦ
 — 1, 1, 11. 7, 1, 2. vgl. ἑαυτοῦ.
 ἡμῶν αὐτῶν 1, 3, 11. ἡμᾶς αὐτούς
 2, 3, 22. vgl. αὐτός.
 Relativ, auf den entfernteren Be-
 griff bezogen 2, 5, 8. ἃ auf ein
 Masc. u. Fem. 3, 5, 5. 9. nur vom
 Particip regiert 3, 1, 44. 5, 10, 4.
 7, 1, 28. 2, 10. 3, 9. (ὅ, τι neben
 δεῖ 4, 2, 3.) vor μή 3, 4, 1. ὃ δὲ
 λέγεις 5, 5, 20. ohne Demonstrativ
 4, 5, 14. sein Satz als Subject 5,
 7, 28. als Ac. 2, 6, 22. als Ge. 1,
 9, 20. 3, 1, 21. vor εἰ 4, 1, 25.
 einem relativen Satz ein demon-
 strativer angefügt 1, 1, 2. 3, 3, 16.
 mit dem Ind. 5, 5, 24. des Fu. 1,
 3, 14. 17. mit dem Inf. 2, 2, 1.
 wo nicht der Conj. 1, 3, 14. Stel-
 lung 1, 2, 1. 9, 20. 10, 3. 3, 2, 20.
 6, 3, 19. vgl. ὅς, ὅστις, Assimilation.
 Sätze. Nebensätze als Hauptsätze
 1, 9, 14. 3, 5, 16. 6, 4, 22. ein
 selbständiger Satz einem relativen
 angefügt 1, 1, 2. 9, 27. 10, 3. 3, 1,
 17. 2, 5. 3, 16. 4, 1, 8. 6, 3, 31.
 vgl. ἀλλὰ u. Uebergang; ein selb-
 ständiger Satz für einen angenom-
 menen Fall 5, 7, 9. nach οἶμαι 2,
 1, 16. 5, 8, 22. mit καὶ ἅμα für
 καὶ ἅμα ὅτι 3, 4, 31. das einlei-
 tende Verbum nach καὶ wiederholt
 1, 2, 21. 2, 1, 3. Zusammenziehung
 zweier Sätze 1, 2, 18. 9, 21. 4, 1,
 14. 7, 1, 9. 27. ein Satz Subject
 1, 9, 29. 5, 9, 17. ein kurzer Satz
 dem Begriffe zu dem er gehört
 vorangestellt 1, 6, 7. der relative
 Satz vor dem demonstrativen 1, 6,
 6. 3, 1, 42.
 Singular eines Substantivs von
 Mehreren 1, 7, 8. 7, 2, 6. ἰππεύς u. ἄ.
 3, 1, 2. ἀσπίς 1, 7, 10. οὗτος für
 οὗτοι 3, 3, 18. ἐσθής 3, 1, 19. πα-
 ρήλθε καὶ ἐγένοντο 1, 7, 17.
 Sprüchwörter 3, 1, 27. 5, 6, 4.
 Stellung 1, 2, 14. 26. 3, 2, 30.

eines Wortes oder mehrerer vor
 einer Conjunction 2, 4, 6. 3, 2, 31.
 4, 3, 6. 5, 6, 30. 6, 1, 11. 2, 6, 41.
 5, 3, 9. 6, 2, 15. 7, 2, 30. ver-
 dächtig 1, 5, 11. 3, 1, 33. 7, 4, 6.
 Subject vor der Conjunction stehend
 2, 5, 41. in verschiedener Ausdeh-
 nung genommen 1, 4, 4. 5, 5, 7.
 plötzlich ein anderes zu denken 1,
 2, 26. 4, 5. 2, 3, 6. 5, 24. 3, 1,
 10. 3, 7. 5, 3. 4, 2, 20. 5, 2, 30.
 8, 12. 6, 1, 5. 7, 1, 6. 3, 3. der
 Hauptbegriff ergänzt 1, 2, 21. 27.
 4, 8, 19. das Subject beim Inf. er-
 gänzt 3, 1, 26. der Ac. 1, 8, 2. 2,
 5, 38. ein persönliches Pronomen
 2, 1, 12. 20. 2, 1. 5, 7, 25. 6, 3,
 21. τινά 1, 10, 12. 6, 3, 24. ἄν-
 θρωποι erg. 1, 9, 5. 5, 3, 11. 8,
 12. 10, 2. 7, 3, 32. vgl. 24. λέγω
 und φημί. fehlt bei διαίθριάζει 4,
 4, 10. ἐκέρυξε 3, 4, 36. ἐσάλπιγξε
 1, 2, 17. ἐσήμενε 2, 2, 4. εὐ γίγνε-
 ται 1, 7, 7. διάκειται 7, 3, 17. ἦν
 ἄμφι — 4, 1, 5. vgl. 4, 6, 2. ἦν
 ἡδύ 2, 3, 15. Subject dem Praedicat
 assimilirt 5, 4, 27. 29. ταῦτα φλυ-
 αράς εἶναι 1, 3, 18. Subjectsbegriff
 (ohne Artikel) zum Praedicat er-
 gänzt 4, 5, 25. aus dem Städte-
 namen ergänzt 5, 5, 14. vgl. 5, 9,
 27. vgl. εἰμί u. Plural.

Substantiv: einen geringen Grad
 des Begriffes bezeichnend 1, 6, 7.
 adjectivisch 4, 1, 26. vgl. 6, 3, 9.
 26. aus e. Adj. zu ergänzen 4, 4,
 13. εἰς τὴν ἑτέραν ἐκ τῆς ἑτέρας πό-
 λεως 5, 4, 31. und Verbum des-
 selben Stammes verbunden 1, 9, 11.
 vgl. Adjectiv, Artikel, Nomen.
 Superlativ mit εἰς ἀνὴρ 1, 9, 12.
 ὅτι, ὡς, οἷος, δύναμαι.

Tempora. verschiedene verbunden
 1, 1, 9. 3, 4, 48.

Trimeter 5, 2, 24.

Uebergang von einem allgemeinen
 Satze zu einem besonderen 2, 4, 26.
 7, 3, 28. 6, 3. von e. relativen zu e. de-
 monstrativen 5, 8, 13. vgl. zu 1,
 1, 2 und 3, 1, 17. von der indirecten
 Rede zur directen 1, 3, 14. 9,
 25. 2, 2, 2. 4, 8, 10. 5, 2, 17. 5,
 24. 6, 19. 37. 7, 19. 6, 1, 16. 7,
 3, 17. 28. 34. 41. umgekehrt 7, 1, 39.
 vom Inf. zum Ind. 4, 2, 15. vgl.
 2, 3, 10. vom Lande zu den Be-
 wohnern 5, 2, 2. 6, 23. vom Be-

fehlshaber zu den Befehligen 1, 10, 4.
 Ungenauigkeit 3, 4, 23. 28. vgl. Inconcinnität.
 Verbale 1, 4, 18. 2, 4, 6. von Medien 1, 4, 3. 2, 6, 8. 6, 2, 12. 4, 14. ohne εἶναι 1, 3, 15. 2, 2, 12.
 Verbum. ἵεναι u. ä. nicht mit dem Da. 1, 2, 26. 7, 8, 16. zum ersten Subject gefügt 2, 1, 16. zum Hauptbegriffe 1, 10, 1. zum nächsten Begriffe (1, 5, 7.) 7, 1, 14. zur Apposition 1, 8, 9. 2, 1, 15. zum Praedicat 1, 4, 4. 5, 10, 10. 7, 2, 32. bei mehreren Subjecten im Singular 1, 3, 1. 2, 4, 16. 4, 1, 1. 5, 9, 16. 6, 2, 10. 7, 6, 1. im Sing. beim Neu. Plu. 1, 2, 23. 2, 2, 15. 4, 5, 14. 25. im Plu. bei Collectiven 2, 1, 20. beim Rel. die zweite Person 6, 3, 36.
 2) Ergänzung 5, 7, 30. aus dem Vorigen nach δέ 1, 7, 6. 8, 6. 10. 2, 4, 14. 3, 1, 38. 4, 8, 27. 7, 1, 19. εἰ 5, 3, 3. 7, 2, 19. εἴτε 5, 6, 1. καί 4, 1, 18. μέχρι οὐ 1, 7, 6. ὅποι 1, 3, 6. 3, 2, 27. ὅσπερ 2, 1, 22. 5, 4, 20. ὅτι 1, 6, 6. 8. οὐ 7, 6, 31. οὐ μὴν 7, 6, 38. εἰ μὲν 2, 1, 10. ὥσπερ 1, 4, 12. 2, 4, 13. 6, 4, 23. in verschiedener Person

2, 1, 16. 4, 8, 6. und verschiedenem Numerus 5, 9, 26. in verschiedenem Modus 1, 3, 6. 4, 12. 2, 4, 13. 5, 1, 8. 6, 4, 25. in verschiedenem Tempus 3, 1, 34. 3, 2. 7, 7, 9. u. Modus 7, 7, 13. Simplex aus einem Compositum 1, 4, 7. 7, 4, 20. χρῆναι aus οἰόντε 7, 2, 18. vgl. ἄλλο τι, εἰμί u. Infinitiv.

3) Bedeutung des Wollens 6, 1, 9. vgl. 5, 6, 31. 7, 7, 7. dessen was auf Jemandes Befehl geschieht 1, 3, 8. 5, 4, 2. vgl. λέγω.

Vermischung zweier Constructionen 2, 5, 5. 15. 21. 5, 4, 9. 6, 2, 18. 7, 4, 18.

Vocativ 1, 3, 3. 2, 5, 3. vgl. ὦ.

Wechsel der Construction 1, 4, 18. 4, 5, 13. 5, 5, 2. 7, 2, 18.

Wiederholung 1, 1, 2. 3, 2, 29. durch Zwischensätze veranlasst 3, 2, 25. 6, 4, 15. 20.

Wörter zwei Mal zu denken 3, 4, 13. 5, 9, 8.

Zahlwörter mit dem Artikel 1, 7, 10. τρεῖς καὶ δέκα 1, 5, 5. εἴκοσι καὶ πέντε 1, 2, 5. vgl. Apposition und Praedicat.

Zeugma 1, 9, 4. 5, 4, 13.

Zwischensätze 1, 6, 7. 5, 4, 12. 7, 6, 13.

Geographisches Register.

**Ἀβῦδος*, Stadt in Kleinasien an der hier 7 (Herod. VII, 34) bis 8 Stadien breiten Meerenge die den Hellespont mit der Propontis verbindet; wo jetzt das Cap Nagara, eine Meile nördlich von den asiatischen Dardanellen.

**Αἰνῶνες*, Volk im südlichen Thessalien am Oitegebirge und den Ufern des Spercheios.

**Αἰολίς, ἴδος, ἡ* Landschaft an der Nordwestküste Kleinasiens.

**Ἀκαρνάν, ἄνος*, Bewohner der Landschaft Akarnanien, südlich vom am-

prakischen Meerbusen, jetzt Busen von Arta.

**Ἀλυσάρακη*, Stadt in Troas südlich von Pergamos.

**Ἄλυσ*, jetzt Kisil-Irmak (gelbrother Strom), der Hauptfluss Kleinasiens, der sich in den Pontos ergießt.

**Ἀμπρακία*, Stadt in Epeiros, jetzt Arta, an dem von ihr benannten Meerbusen.

**Ἀμφίπολις*, griechische Colonie in Thrake am Strymon (Struma), Ruinen bei Neochorio.

**Ἀντανδρος*, Stadt in Troas an der

- Nordseite des adramyddenischen Meerbusens, beim jetzigen Dorfe Awdschilar.
- Ἀπολλωνία*, Stadt in Troas, östlich von Pergamos.
- Ἀραβία*, 1, 5, 1 der südliche Theil Mesopotamiens.
- Ἀράξης*, ein Fluss Mesopotamiens der sich in den Euphrates ergiesst, sonst von den Griechen *Aborrhās*, vom Ptolemaios *Chabōras* genannt, jetzt *Chabur*.
- Ἀρμύνη*, *Ἀρμένη*, jetzt *Akliman* (der weisse Hafen), Hafenort von Sinope, 50 Stadien von demselben entfernt.
- Ἀρπασος*, wahrscheinlich derselbe in den Pontos sich ergiessende Fluss den die spätern Griechen und Römer *Akampsis*, auch *Apsaros*, und mit einheimischem Namen *Boas* nannten, jetzt armenisch und georgisch *Dschoroch*, türkisch *Tschoruk*.
- Ἀσίνη*, Stadt in Lakonike zwischen Tainaron und Gythion.
- Ἀσπενδος*, Stadt in Pamphylien am Eurymedon, sechzig Stadien von der Mündung desselben, jetzt *Koprissa*.
- Ἀταρνεύς*, Städtchen in Kleinasien, Lesbos gegenüber.
- Ἀτραμύτιον*, jetzt *Adramiti*, *Edremid*, Lesbos gegenüber an der Spitze des von ihr benannten Meerbusens.
- Ἀχερουσία χερσόνησος*, Halbinsel bei Herakleia, nach Koch jetzt *Baba-Burun*.
- Βιθυνοί*, thrakisches Volk im Norden von Kleinasien.
- Βισάνθη*, Stadt an der europäischen Küste des Hellesponts, später *Rhaedestos*, *Resistus*, jetzt *Rodosto*.
- Βυζάντιον*, Constantinopel.
- Γάνος*, *Γάνος*, an der europäischen Küste des Hellesponts, südwestlich von Bisanthe, führt noch jetzt diesen Namen.
- Γυμνίας*, nur von Xenophon erwähnte Stadt, nach Ainsworth jetzt *Erserum*, nach Mannert *Zelae*, nach Andern *Gumush-Kaneh*, nach Koch *Artanudsch*.
- Ἄνα*, sonst *Tyana* am Tauros, in der Nähe der kilikischen Pässe; jetzt *Kilis-hissar* [nach Koch *Konisse-Hissar*].
- Δαράδαξ*, wahrscheinlich ein Canal des Euphrates beim heutigen *Balis* (*Barbalissos*).
- Δάρδανος*, Stadt in Troas, südlich von Abydos, 70 Stadien davon entfernt.
- Δέλτα*, ein Landstrich Thrakes zwischen Byzantion und Salmydessos.
- Δόλοπες*, eine Völkerschaft zwischen Akarnanien, Aitolien, dem Pindos und dem Lande der Perrhaiber.
- Δρίλαι*, Völkerschaft südlich von Trapezus, ein Stamm der *Sanen* oder *Tzanen*, jetzt *Dshanik*.
- Ἐκβάτανα*, Hauptstadt von Medien, jetzt *Hamadan*.
- Ἐσπερίται*, Bewohner der armenischen Landschaft *Sper* (bei den spätern Griechen *Συσπριῖτες*, wahrscheinlich des Herodotos *Σάσπειρες*), noch jetzt *Ispir*.
- Εὐφράτης*, der bekannte Strom, der aus zwei Armen gebildet wird, dem West-Frat oder *Karasu* (Schwarzwasser) und dem Ost-Frat oder *Muradsu*, der IV, 5, 2 gemeint ist.
- Ἐφεσος*, berühmte Stadt in Jonien, an der Mündung des *Kaystros* drei Tagereisen (450 Stadien) südwestlich von Sardes. Ruinen jetzt *Ajasluk* oder *Asluk*.
- Ζάβατος*, ein in den Tigres strömender Fluss in Medien und Assyrien, syrisch *Zaba* d. i. Wolf, daher von den spätern Griechen durch *Λύκος* übersetzt, jetzt der grössere *Zab* (*Sab*).
- Ἡράκλεια, ἡ ἐν τῷ Πόντῳ*, jetzt *Eregli*, 1500 Stadien östlich von *Kalchedon*, wohl Umwege mitgerechnet, da nach Neueren die Entfernung nur 30 Meilen beträgt.
- Θάψακος*, Stadt am Euphrates, das *Thipsach* der Bibel, als Uebergangsort berühmt, jetzt Ruinen *el Hammam* nahe bei *Rakka*.
- Θερμῶδων*, jetzt *Termeh* (*tschai*), ein Fluss *Themiskyras*, der sich in den amisenischen Meerbusen des Pontos ergiesst.
- Θήβης πεδίον*, *Θήβη*, Stadt in Troas, 60 Stadien nördlich von *Adramyttion*.
- Θήχης*, Berg in der mos'chischen Gebirgskette, nach Koch der

- Khatschkhar-Dagh**, nach Kiepert Kolat-Dagh.
- Θούριοι**, Stadt in Grossgriechenland, am Meerbusen von Tarent, wo früher Sybaris.
- Θύμβριον**, eine später zu Lykaonien gehörige Stadt Phrygiens, wo jetzt der Engpass und die grosse Quelle (Quelle des Midas bei Xen.) Olu Bunar Derbend (Pass der grossen Quelle), nahe bei Ak-schehr.
- Θυνοί**, thrakische Völkerschaft in der Umgegend von Salmydessos und Apollonia.
- Ίασόνιον**, ein Vorgebirge westlich von Kotyora, jetzt Jasun [nach Koch Jassun-Burun]. Davon *Ίασονία ἀκτή*.
- Ίερόν ὄρος**, ein Gebirge auf dem Wege von Perinthos nach der Cherronesos, jetzt Tekir-Dagh VII, 3, 3.
- Ίκόνιον**, später die Hauptstadt Lykaoniens, jetzt Konjah-Konija.
- Ίρις**, Fluss zwischen dem Thermodon und Halys, jetzt Tosanlu und bei der Mündung Jeschil-Irmak (Grünstrom).
- Ίσσοί**, Küstenstadt Kilikiens, bei dem heutigen Jüseler?
- Κάϊκος**, ein Fluss Mysiens und Lydiens, der Pergamos vorbeifliessend Lesbos gegenüber sich ins Meer ergiesst, jetzt Bakyr-Tschai.
- Καιναί**, Stadt in Mesopotamien am Tigres, vielleicht das Kanne des A. Test.; jetzt Ruinen Kalah Scherkat, ungefähr 12 geogr. Meilen südlich von der Mündung des Zabatos.
- Κάλπης λιμήν**, jetzt Flecken und Hafen Kirpeh [nach Koch Kerpeh]. Die Beschreibung s. VI, 2, 1 ff.
- Καλχηδών**, *Χαλκηδών*, Byzantion gegenüber am Bosporus, jetzt ein Dorf von den Türken Kadi-Köi (Richterdorf) genannt.
- Καρδοῦχοι**, ein den Medern und Persern verwandtes Volk am Ostufer des Tigres, später auch *Κάρδακες*, *Καρδουηνοί*, *Κορδουηνοί*, *Γορδουαῖοι*, syrisch Kordu (Plur. Kordukh), jetzt Kurden genannt.
- Καστωλοῦ πεδίον**, *Καστωλός*, Ort in Lydien nahe bei Sardes.
- Καῦστρου πεδίον**, Stadt in Grossphrygien, in der Nähe des jetzigen Bulwudun.
- Κελαίναί**, Hauptstadt Grossphrygiens, später *Ἀπάμεια Κιβωτός*, jetzt Di-neir.
- Κεντρίτης**, östlicher Arm des Tigres, jetzt Sört oder Bothan Su (Böthantschai).
- Κεραμῶν ἀγορά**, Stadt in Phrygien, wahrscheinlich das jetzige Ushak.
- Κερασσοῦς**, Stadt in Pontos, westlich von Trapezus, jetzt Kerasun Dere.
- Κέρσος**, Flüsschen Kilikiens, jetzt Merkes.
- Κερτόνιον**, Ort in Mysien, jetzt *Κυδωνιαῖς*, Küstenstadt, türkisch Aiwaly.
- Κοῖτοι**, falsche Lesart VII, 8, 25.
- Κολοσσαί**, Stadt in Phrygien am Lykos. In der Nähe jetzt der Flecken Chonas.
- Κόλχοι**, Volk in der Gegend bei Trapezus.
- Κομανία**, wahrscheinlich ein Castell in der Nähe von Pergamos.
- Κορσωτή**, Stadt am Euphrates und Maskas, wahrscheinlich auf der jetzigen Flussinsel Werdi.
- Κορωνεῖα**, Stadt in Boiotien.
- Κοτύωρα**, Städtchen am Pontos zwischen Kerasus und dem Jasonion, jetzt Ordu.
- Κύδνος**, Fluss in Kilikien, jetzt Karasu, nach Koch Mesarlyktschai.
- Κύζικος**, Stadt in Kleinphrygien auf dem Isthmos einer Halbinsel der Propontis. Ruinen Balkis, eine Meile östlich von dem Städtchen Artaki.
- Λάμψακος**, 170 Stadien nordöstlich von Abydos, jetzt Lapsaki.
- Λάρισσα**, Stadt an der Ostseite des Tigres, jetzt Ruinen Athur (Aschur) oder Nimrud.
- Λεοντίνοι**, Stadt auf der Ostküste Sikeliens, nördlich von Syrakus, jetzt Lentini.
- Λουσοί**, Stadt im Norden von Arkadien.
- Λύκειον**, Gymnasion bei Athen.
- Λύκος**, Fluss bei Herakleia am Pontos, der etwa 20 Stadien südwestlich davon sich ins Meer ergiesst, jetzt Kilidsch Su (Schwertwasser).
- Μαγνήτες**, Völkerschaft in Thessalien.
- Μαίανδρος**, Fluss in Phrygien und

- Karien, jetzt Böjük-Mender, der grosse Maiander.
- Μάκιστος*, *Μάκιστος*, Stadt in Elis (Triphylien).
- Μάκρωνες*, Völkerschaft im mos'chischen Gebirge, südöstlich von Trapezus am Pontos; dieselben später *Σανολ*, *Τζανολ* genannt bei den Armeniern und heutzutage Dschanik, nach Koch die Bewohner des Makur-Dagh.
- Μαντίνεια*, Stadt in Arkadien (j. Milia).
- Μαρδόνιοι*, vielleicht die Marder, ein rauberisches Gebirgsvolk in mehreren Theilen Mediens und Armeniens, nach Koch Bewohner des Masios, jetzt Mardin-Dagh.
- Μαριανδυνοί*, Volk am Pontos, Unterthanen der Herakleioten.
- Μαρούας*, Nebenfluss des Maiandros, nur ein starker Quell.
- Μαρώνεια*, griechische Colonie an der Küste von Thrake, zwischen Abdera und Doriskos, jetzt Flecken Maronia.
- Μασκάς*, Nebenfluss oder wahrscheinlicher Nebenkanal des Euphrates.
- Μελανδέπται*, sonst nicht erwähnte thrakische Völkerschaft.
- Μελινοράγοι*, Völkerschaft in der Gegend von Salmydessos, vielleicht die Astoi Strabos.
- Μέσπιλα*, von maschpil (verwüstet)? eine sonst nicht erwähnte Stadt am Tigres, in der Lage des damals zerstörten Ninive (*ἡ Νίρος*), jetzt Nunia, Mosul gegenüber.
- Μίλητος*, bedeutendste Stadt Ioniens, 80 Stadien südlich von der Mündung des Maiandros, jetzt Palatia.
- Μοσσύνοικοι*, ein Gebirgsvolk westlich von Kerasus.
- Μυρίανδρος*, Stadt in Syrien, bei dem spätern Alexandria, im Mittelalter Alexandretti, jetzt Iskenderun.
- Μυσσοί*, räuberisches Gebirgsvolk zwischen Gross- und Kleinphrygien.
- Νέον τεῖχος*, ein Castell an der Propontis.
- Ὀδρύσαι*, das mächtigste Volk Thrakes, dessen Reich sich zu Thukydides Zeit von Abdera bis gegen den Istros und Pontos, und von Byzantion bis zum Strymon erstreckte.
- Οἰταῖοι*, Volk am Oitegebirge in Thessalien.
- Ὀλυνθος*, Hauptstadt von Chalkidike in Thrake, 60 Stadien nordöstlich von Potidaia, jetzt Aio Mamas.
- Ὀρχομενός, ὁ*, Stadt in Arkadien.
- Ὀφρύνιον*, Stadt in Troas nahe bei Dardanos.
- Παρθένιον*, Stadt in der Nähe von Pergamos.
- Παρθένιος*, Grenzfluss zwischen Paphlagonien und Bithynien, jetzt Bartin, bei Koch bald Filijass-Tschai, bald Ordeiri.
- Πάριον*, Stadt an der asiatischen Küste der Propontis, 12 Millien östlich von Lampsakos, wo jetzt der Hafen Kamaraes (Kemer).
- Παρθάσιοι*, Völkerschaft im südlichen Arkadien am Berge Lykaïos.
- Πελλήνη*, Stadt im Osten Achaias.
- Πέλται*, Stadt Grossphrygiens, j. Ischakli.
- Πέργαμος*, *Πέργαμον*, noch jetzt Bergama, Stadt in Mysien, nicht weit vom Kaikos, 120 Stadien von der Küste.
- Πέρινθος*, Stadt an der Propontis zwischen Selybria und Bisanthe, später Herakleia, jetzt Eregli.
- Πισίδαι*, ein räuberisches Gebirgsvolk Pamphyliens, das, wie die Myser, lange seine Unabhängigkeit behauptete.
- Πύραμος*, ein Fluss, der in Kataonien entspringt, den Tauros durchbricht und Kilikien durchströmt, jetzt Dschihan (Dscheihun).
- Σαλμυδησσός*, ein sandiger, für die Seefahrer gefährlicher Küstenstrich, der sich vom Bosporos an gegen 700 Stadien nordwärts erstreckte. Jetzt Midia.
- Σάρδεις*, Hauptstadt Lydiens, die Ruinen noch jetzt Sart.
- Σάρος* s. *Ψάρος*.
- Σελινοῦς*, Flüsschen bei Ephesos und bei Skillus.
- Σηλυβρία*, *Σηλυμβρία*, Stadt an der Propontis, östlich von Perinthos, jetzt Silivria.
- Σινώπη*, griechische Colonie in Paphlagonien, die bedeutendste Stadt dieser Gegenden, noch jetzt unter dem Namen Sinub blühend.
- Σιτάκη*, *Σιττάκη*, Stadt am Tigres, wo jetzt die Ruinen Scheriat el Beida.
- Σκιλλοῦς*, Flecken in Elis, südlich von Olympia.

Σκυθῖνοι, wahrscheinlich das Volk und Land, welches von den armenischen Historikern Muskuth (Ma bedeutet Land) genannt und an die nördlichste Grenze Armeniens gegen Kolchis und die Mos'cher gesetzt wird. Jetzt setzt Kiepert sie mehr westlich an die Pässe des von Strabon erwähnten Gebirges **Σκυθίας**.

Σόλοι, Küstenstadt Kilikiens, 500 Stadien westwärts von der Mündung des Pyramos, später Pompejopolis; jetzt Mesetlü.

Ταόχοι (von **Τάοι** der Plu. wie **Καρδοῦχοι**), räuberisches Gebirgsvolk wahrscheinlich von medischem Stamme, in den Thälern der südlichen Nebenflüsse des Harpasos, um das jetzige Tortum, Olti und Tauskert (d. h. Taocherstadt), welche Gegend bei den Armeniern bis ins zehnte Jahrhundert Taikh hiess.

Ταρσός, selten **Ταρσοί**, Hauptstadt von Kilikien am Kydnos, jetzt Terssus.

Τεμενίτης, vielleicht **Τημενίτης**, von **Τημένιον** bei Argos.

Τευθρανία, Stadt in Aiolis zwischen Pergamos und Atarneus.

Τηλεβόας, Nebenfluss des Euphrates, jetzt Karasu bei Musch. Layard hält ihn für den Fluss von Bitlis.

Τιβάρηνοι, Volk am Pontos, westlich von den Chalybern.

Τίγρης, grosser Fluss Armeniens und Assyriens, syrisch Digla, Diglath, jetzt Didschleh. IV, 4, 3 sind die östlichen Tigresquellen gemeint, jetzt Bitlis Tschai.

Τράλλεις, Stadt in Karien, nördlich vom Maiandros, jetzt Aidin Güselhissar.

Τραπεζοῦς, Colonie von Sinope, jetzt Tarabusun [auch Trebisonde].

Τρανίπαι, unbekanntes Volk Thrakes.

Τυριαῖον, Stadt in Phrygien, beim jetzigen Ilgün.

Υρζάνιοι, Volk an der Ostküste des kaspischen Meeres, ihr Land altpersisch Vehrkanā, d. i. Wolfs-

land, jetzt Gorgan oder Dschordshan.

Φασιανοί, Volk im jetzigen Passin. Vgl. **Φᾶσις**.

Φᾶσις, V, 6, 36 jetzt bei den Einwohnern Phas oder Fachs, auch Rion, ein Strom, der von Osten nach Westen fliessend sich ins schwarze Meer ergiesst.

Φᾶσις, Fluss Armeniens, in seinem spätern Laufe Araxes, armenisch Eras'ch, noch jetzt Aras und im obern Lauf Passin Su, der parallel mit dem nördlicheren Kur gegen Südosten strömend mit diesem vereinigt ins kaspische Meer fällt.

Φλιοῦς, Stadt zwischen Argolis und Achaia. Ruinen Staphlika.

Φολόη, ein Gebirge auf der Grenze von Elis und Arkadien.

Φρυγία, 5, 6, 24 ist Kleinphrygien, Phrygien am Hellespont, zum Theil das spätere Mysien und Bithynien.

Φύσκος, Nebenfluss des Tigres, jetzt Adhem. [Nach Ainsworth ein Canal, der Nahr-Katur.]

Φώκαια, Stadt in Jonien, nordwestlich von Smyrne, jetzt Phokiaes.

Χαλδαῖοι oder **Χάλυβες**, ein den Karduchen verwandtes Volk in den Gebirgen zwischen der pontischen Küste und Armenien.

Χαλκηδών s. **Καλχηδών**.

Χάλος, Fluss in Syrien, jetzt Kuweih.

Χάλυβες s. **Χαλδαῖοι**.

Χαρμάνδη, Stadt am Euphrates, jetzt Hit.

Χρυσόπολις, ein Flecken eine halbe Meile nördlich von Kalchedon, mit einem Hafen, jetzt Skutari (Uesküdar).

Ψάρος, **Σάρος**, ein Fluss der aus Kataonien kommend den Tauros durchbricht und Kilikien durchströmt, westlich vom Pyramos; jetzt Seihun.

Ωπις, Stadt am Einflusse des Physkos in den Tigres, nach Koch bei Eski-(alt-) Bagdad.

Xenophon,

Kyru anabasis

Berlin 1871

Passau, Staatliche Bibliothek -- S nv/Ada 58/9(6)

urn:nbn:de:bvb:12-bsb11340178-2